
T
II

cum maxime potius dolorem oculorum leuit et sanat

Cordis et renibus calida intemperies cerebri frigida et humida
capiti repletur vel fluxionibus ... sed humentibus potissimum
demandatur

Artificiosa structura prestans seu cerebro diuina
sanitatis sedes ... oculos morbis ...
efficiunt

Obtalmia (que pestilens est morbus) incipit septimentia / sanguinis
missionem ... purgationem dis-
deret: facta que disentur

Cristiones / ... adnote prospi-
... / ... / ... lucta-
tio / ... / vigilie ...

Vinum ... flatibus ... ... facit
... prestissime humiditas attenuat ac disentit

maxime ... potius dolores oculorum leuit et sanat

¶ Incipit expositio sup secunda fen.

NERVORUM qde3. In pcedenti fen. Auic. determinauit d dispositionib9 capitis. Hic determiat de disponibus ortorum a capite scilic3 cereb°. & pmo determiat de disponibus neruorum tā sensibiliū q motiuorum. secūdo de dispositioib9 aliorū3 ortorum scilic3 oculorum & auriū & aliorum. ibi secūda in fen. tertia. uirtus uisiuū. Ex q app3 qd ista fen est quodāmodo cōis & prior ad fen tertiā quartā & qntā. & et sextā3. & iō pcedit illas. Prima in duas. pmo premittit quedā. secūdo exequit de disponibus specialibus horum. ibi secūda paralisis qnq dicitur Prima in duas. pmo excusat se ab anothoia secūdo exequit. ibi secūda de egritudinib9 uero. ¶ Considerandū circa primā partē ꝙ origo ē ort9 neruorum. Nascunt aūt a cereb° & ēt nucha ut cerebri stipite siue uicario ut sup fen pma secūdo ca°. & xvj libro de utilitate particularum. Gal. 2° ca° quia eim nerui erāt multi & qa ad distātes ptes quosdam oportebat ire. iō fuit facta nucha ut seruiret cerebro in hoc ¶ Diuisionē. i. distributionē p corpus ēt figuram qa sunt corpora longa. Et naturā. i. cōplexionē qa sunt frigidi. lic3 qdam plus. & quidā minus. ut pmo cañ. fen. pma illo ca°. dico ꝙ deus ¶ Et anothomiā. i. cognitionē eorum p incisionē. & quo modo uadāt. quia ad quedā mēbra uaduns nerui sensitiui tantū. & ad quedā motiui & sensitiui. ¶ Iam sciuisti. s. pmo libro fen pma. ¶ Hic caderet du° qd sit nobilius ortu3 a cereb°. d qua scripsimus fen. tercia. in pncipio. ¶ DE EGRITVDINIBVS. Hic exequitur premittendo quedā que sunt comunia particularibus capitulis sequētibus Et primo pmittit narrationem egritudinū neruorum. secundo cognitionem earum. tertio curationem. quarto ostendit de quibus neruorum egritudinibus intendit determinare in hac fen. ibi secunda significatiōes aute3. ibi tercia. Exercitium uero. uel ibi mod9 uero cure. ibi quarta. Et nos quidem. Pria in duas. primo enumerat egritudines neruorū. secundo ponit unam causam potente3 ad faciendu3 in eis egritudines ibi secunda motus uero. ¶ Circa prima3 partē diceret quis quare non fecit mentionem de morbo composito scilicet apostemate. ¶ Dicendu3 quod dedit intelligi. ¶ Secundo diceret aliquis quomodo i neruis potest accidere morbus instrumentalis cum nerui sint membra consimilia. ¶ Dicendum quod morb9 instrumentalis uerbigrā. malicia figure aut sit9 ñ accidit neruis inquantū sunt membra consimilia. sed inquantū habēt naturam organicā. ET APPARET. ¶ Hoc aūt auicena induxit quasi ad probandum. Nam egritudo nerui ledit opationē. neruorum autē opatiōes siue iuuamenta sunt uel cōes oibus ut naturales circa alimentū uel sunt opatiōes sensitiue siue motiue. i. dantes sensum & motu3 & iste oēs pnt ledi ex egritudinib9 neruorum & qnq pōt ledi una opatio sine alia secūdū diuersitates egritudinū ut apparebit i propriis capitulis. ¶ MOTVS VERO. Considerandū qd Auic. conat probare ꝙ motus laboriosi habeāt magnā potentiā iprimendi in neruos & quasi intendit hanc rationē. Illud qd maxime neruos attingit ē potēs in neruos impmere. sed mot9 attingūt neruos qa nerui sunt instrumenta motus. ergo motus hñt magnū itroitū & ēt. s. illud qd est in aliis scil3 causis. qa plusq alie cause. Dubitat qūo nerui sunt instrumēta mot9 cu3 secundo coliget & 3° ponat ꝙ musculus est instrumentū motus & etiā octauo phisicorū. xlij. cōmento. ¶ Dubitat secūdo. an sēsatiōes habeāt mag^{m} introitū in faciendo neruos sensitiuos egrotar sicut motus laboriosi. ¶ Ad pmū dicendū ꝙ istrumentū mot9 est duplex unum immediatum & hoc est musculus ut habet alibi demōstrari. aliud est mediatū. & hoc ē neruus p quē motiu9 spiritus fert ad musculū. ¶ Ad secundum dicēdū qd etiā labor sensationū est cā egritudinum in neruis sensitiuis. Non tamē sic forsan sicut motus. Na3 sensatiōes sunt magis imateriales & minus realiter transmutantes. sed laboriosi mot9 ut tractio & pulsio sunt magis trāsmutatiui ut notū ē. Considerandū ulteri9 quod Auic. multiplicauit uerba qū dixit extēsio cōpressio contractio. pmo secūdū quorūdā expositionē ut extēsio sit secundū longū. cōtractio secundū latu3. cōpressio secundū pfundū. Secūdo ut mihi uidet Auic. tāgit hic omnē modū disponis nerui. qui cōtingit in huiusmōi motib9 uiolentis uerbi grā. in capiēdo aliqd manibus ibi eni3 accidit extēsio cū manus ultra porrigitur. accidit cōpssio cū figit & capit aliqd accidit ēt cōtractio cū ad se retrahit. ista. ēt tria accidūt in motu pgressiuo.

¶ SIGNIFICATIONES. Hic poit signa cōia. & pmo narrat qdam signa. 2° poit ordinē. 3° ponit quedā alia signa ibi secunda. Et plurima ibi tertia cū aūt. Circa pmā ptē





cōſidera qđ Auic. ponit q̄nq̄ ſigna. Primū ſignū ē ex opationib⁹ ſenſus & motus. ſecūdum ꝙ accidit eis nocumētū ablatiōis diminutiōis uel corruptiōis. Quid aūt ſignificent hii modi nocumētoꝝ habitū eſt ſen p̄ma huius. Secundū ſignū eſt ex leuitate. i. mollicie neruoſi membri que ſignat humiditatē. & duriciē que ſignat ſiccitatem ſiue tenſionē ut infra apparebit. Tertiū ſignum eſt ex cōitate cerebri & ſpondiliū. ſ. nuche qa egritudines cerebri calide inducūt ſuos modos egritudinū in neruis & egritudines frigide alios ut apparet ex capitulis poſitis ſen p̄ma. Quartū ſignū eſt ex dolorib⁹. qa dolores neruoꝝ ſignāt malas cōplexiões uł ſolutas cōtinuitates. Quintū ſignū eſt ex materiis que ſunt ꝓprie neruis. ſunt autē huiuſmōi materie flegmatice multiplicate ex defectu caloris. hoc autē iudiᵐ datur hoc modo. qa p̄ma cōiectura qn̄ cognoſcim⁹ neruos pati eſt qđ cā in hoc ſint materie frigiđ tn̄ hoc indiget poſtea diſtinctiōe. qa poſſibile eſt quandoq̄ quod ſint alie materie.

¶ ET PLVRIMA. Hic ponit ordinē ſignorū quorundā. Naʒ dixerat qđ de diſpōnibus neruoꝝ ſignificamus ex cōitate cerebri & ſpondiliū. Et qa diſpōnes cerebri cognoſcimus p ſigna oſtēdit que ſint potiora. Et dicit qđ ſunt ſigna ex operatione & tactu. ¶ Aliꝫ tn̄ aliter introducūt. dicendo qđ qa Auic. dixerat ex ſignis quibuſdā ſignificare de diſpōnib⁹ neruoꝝ. uult oſtēdere qđ ex q̄buſdā illoꝝ ēt ſignificam⁹ de cerebri diſpoſitiōibus. qđ aūt ſigna ex opationib⁹ & ex tactu multū ſignificēt ſup cerebri diſpōnes. eſt notū. Opatiões eiꝫ leſe ſequunt̄ morbū Signū aūt a tactu ē q̄dāmodo a ſubſtātialr inherētibus. ¶ CVM AVTEM. Hic ponit alia ſigna. ¶ Dubitat̄ qa dicit ꝙ egritudo humida accidit ſubito. & pcōſeqn̄s ſicca paulatiꝫ ¶ Contra ex itentiōe eius. ꝑ. cap° de paraleſi in fine. ubi dic̄. ſi ē malicia cōplexionis frigide aut huide nō accidit ſubito. Amplius humectat̄ difficilius eſt q̄ exicare ut. viꝫ. terapē. & p̄mo cān̄. ſen. iiiꝫ. z° ca°. ¶ Dicendū qđ egritudo huida ē duplex. una per alteratione ab huida q̄litate. alia p impletionē corporis a materia. Et egritudo ſicca ē duplex. una p alteratione. alia p euationem huidi. dicenduʒ igit̄ ꝙ egritudo humida p alteratione nō fit ſubito. imo magis ſubito fit ſica p alteratione. Sed egritudo humida p ipletionem mēbri a materia fit ſubito. & magis ſubito q̄ egritudo ſicca ſiue per alterationē ſiue p huidi euacuationē. Et hoc qa materie eliquate ſubito fluūt & implēt neruos ſiue muſculos & de hac loquit̄ Auic. & cōcordat ſermoni Galieni 3° de interioribus. viꝫ°. ca°. & i cōmento anforiſmi ſecūde particule. febrē i ſpaſmo. Conſiderandū qđ ēt per receſſuʒ cognoſcim⁹ hoc. egritudo eniʒ humida ſubito recedit & ſicca paulatiʒ cum difficile ſit exiccare. Conſiderandū ulteri⁹ qđ exiccatio unctiōis poteſt fieri a ſiccitate & a caliditate. Cū ergo mēbꝝ uelociter exiccat unctionē. & nō eſt a caliditate. ſignuʒ eſt qđ eſt a ſiccitate. Dixit auteʒ uelociter. qa per hoc qđ unctio exiccetur nō ſignificat̄ ſicca egritudo. qa mēbrū q̄uis haberet egritudinem humidā ſiue etiā frigidā. qa uiuit habʒ calorē uitalē quo pōt exiccare. Si ergo uelociter fiat. ſignificatur quod eſt ex alia cauſa ſcilicet a calore extraneo uel ſiccitate.

¶ EXERCITIVM ¶ Hec pars pōt dupliciter itroduci. p̄mo qđ hic pōit cān̄. i cōſeruatione ſanitatis neruoꝝ. z° in curatiōe. ibi ſecūda. Modus. Prīo ponit cān̄. in cōſeruatiōe ſanitatis per exercitiū. qa multū imp̄mit i neruos. & dic̄ qđ fiat poſt purgationem ſcꝫ uentris a fecib⁹. & hoc exercitiuʒ pmutat cōplexionem. i. debite calefacit neruos & talis pmutatio ē cōſeruatio ſanitatis eoꝝ. Secūdo modo pōt introduci qđ hic icipit pōere curā egritudinū neruoꝝ. & p° p̄mittit q̄daʒ cām curatiuā. ſecūdo aſſummat modos cur̄ egtudinū neruoꝝ. 3° aſſummat res neruis nocentes & etiam iuuātes. ibi ſecūda modus uero ibi tercia. & neruis quidem. ¶ Tangit autem de cā curatiua q̄ eſt exercitiū q̄tuor. primo tp̄us quia fiat poſt purgationē ſcilicꝫ cū medicis ſolutiuis & flobothomia ſcilicꝫ ſi eſſꝫ indigentia. cā ē nota. Secūdo tāgit effectum. qa pmutat cōplexionē. nā calefacit. & pluri me neruoꝝ egtudies ſunt frigide & huide Tertio tāgit modū exercitiꝫ. qa unicuiq̄ mēbro ſcđm qđ cōuenit. Aliud eim eſt exerciᵐ pedū & aliud manuū. Et qdā hn̄t quedam mēbra aliis exercitatiora ut i cōmēto afforiſmi ſecunde parti. aſſueti &c̄. ¶ Et i hoc ēt cōſiderat̄ modus ſe habēdi materie. ſi enim iam fluxit ad mēbꝝ illud exercitam⁹. ſi aūt eſt in curſu exercitam⁹ cōtrariū ſicut ꝑcipitur qđ in manu ſana q̄s graue aliqđ teneat cum a'ia apoſtemat̄. ut p̄ma can. ſen. quarta ca° de cura apoſtematū. Quarto tangit ordinē ut incipiat̄ a debili exercitio ſiue fricatiōe & eatur ad fortius quod ſit eq̄le ſcilicꝫ equipotēs cōtra illā egtudinē. ¶ Aliꝫ exponunt exercitiū. i. opus curatiuū ut ſit can. generalis. ¶ Sed hic ſermo ē p̄ter mentē Auic. & falſus ſi ip̄m cōſideras. ¶ MODVS. Hic aſūmat modos cure egtudinū neruoruʒ

Et p̄mo p̄mittit hos modos cure.2° d̄ cla-at ponēdo medicinas qbus fiunt.ibi.s.d̄a.Q uoniam plurimū. Dic̄ p̄mo modus cure ē idest cōsistit &c̄.Sed tu.d.quare non dixit ꝙ etiā cōsistit in confortatiōe.❡ Dicendum qd̄ dedit intelligi p hoc qd̄ dixit de alteratiōe complexiōis.❡ Alij dicunt ꝙ hic ponunt̄ ītentiones curatiue sumpte a re ꝑter naturā.❡ Alij qd̄ īfra ponet cum ponet medicinas neruos cōfortātes & iuuātes maxime a proprietate.

❡ QVONIAM. Primo hic declarat ponēdo medicinas qbus fiunt. & p̄mo declarat intentionem euāc̄uatis q̄tum ad materias que debent euāri & q̄tum ad medicinas cum quibus fit euātio.secundo declarat intētionem alteratiōnis.tertio ōndit loc̄ circa quē maxie opamur ibi secūda ipoꝝ uero.ibi tertia & scias.❡ Cōsiderandū p̄mo qd̄ nerui distāt a locis cōibus ductuū.materie etiā coartāt uias ī eis ad eos qa ut plurimū sunt frigide.& ideo fortes medicine sunt ille que ab eis euacuant ut pulpa colloquintide & elleb albus qui est fortior nigro. Alasciez.i.armoniacū.Relique gūme ut serapinū bdellium euforbiū. Et ex subtilibus.i.leuibus.Balneū siccū.i. stufa sicca sine aqua.uel siccuȝ.i.cū reb⁹ siccis ut roremario sticados sulfure & similibus❡ Ipsoꝝ ī ca°.de cerebro.i.in cap° de canonibus curatiōis cerebri p̄ma fen huius tertij. Considerandū qd̄ tangit olea feces oleoꝝ adipes & embrocas. & sint calida omnia ista.sicut ut plurimū nerui egrotāt egritudine frigida. Proprie in quibus &c̄.quia oleū sui unctuositate moratur. Et est oleuȝ.s.cōe.Dices tu cōtra qa ponit̄ tēperatū plus.secūdo d̄ simplici medicīa. Dicēdum qd̄ loquit̄ de antiquo oleo.uel aliter qd̄ q̄uis oleū sit temperatuȝ.tñ ad aliquā calidītatem declinat.Luporū & etiā uulpium.Fex olei.s.cōmunis.& est calida ut ponit̄.2° canone ca° d̄ fece olei.Duriciei.s.extensione. Oleū d̄ andachoca.i.trifolio.Embroce & exp̄ssiōes .i.decoctiōes reꝝ calidaꝝ post caꝝ exp̄ssiōeȝ .i.colationem.uel expressiones.i.succi reꝝ calidarum ut salure rorismarini.

❡ VERVMTAMEN OPORTET ut ipsa. Hec littera potest dupliciter exponi.p̄mo ut ipsa.s.olea & decoctiōes sint fortiora.s quaȝ olea.& decoctiones que approximant̄ egritudinib⁹ mēbroꝝ existentiuȝ in supficie magis uel fortiora.s.sint embroce quā olea. qa oleū perseuerat sup mēbro.sed aque citius euaporāt. Taliter ꝑparent̄.s.ꝙ cadāt ab alto.uel ꝑ parent̄.s.olea & embroce.p̄mo fricādo mēbꝝ

❡ ET SCIAS. Causa eius qd̄ dicit ē nota.qa nerui plurimi in numero a ꝑte posteriori nascunt̄.nisi que in facie. qa nascuntur a ꝑte anteriori.❡ Deinde extēdat̄ scilicet si fuerit cōtractū.alias itendat̄ & ē melior littera.

❡ ET NERVIS. Hic asumat res nocētes neruis & iuuātes.Et p̄mo p̄mittit.secūdo declarat.ibi secūda res itaqȝ.❡ Cōsiderandū dic̄ qd̄ mulociēs ē remeōratus.s.in libro secūdo Et etiā ea que dixit ī en prima hui⁹ q̄dā &c̄. qa q̄dam ēt sunt in q̄nto libro.❡ Cōsiderandū ꝙ littera que dic̄.Et illud pōt dupliciter exponi.p̄mo expositiōe cōi qd̄ Auic.uelit ꝙ res iuuātes & nocētes hic itelligūtur quādo nerui sunt egri & nō qū sunt sani.quia si sūt sani non īdigēt medicis.❡ Ista tñ expositio nō est ad mentē Auic.qa inter ista ponit exercitiū tempatū.sed manifestū est qd̄ tale exercitiū cōfert ēt neruis sanis. Secundo mō pōt exponi qd̄ iste res nocētes & iuuantes q̄ hic ponūtur attēdunt̄ in dispōnibus scilicet sanis & egritudinibus dispōes aūt sane ītelligunt̄ hic ꝑprie sane nūc.que sunt parate ad lapsū & ideo dicūtur ꝑprie dispositiōes. qa facil'r remouibiles.Dixit aūt que sunt magis ꝑprie qa in egtudinib⁹ frigidis & huīdis que proprie sunt eis.Et ēt in dispōnib⁹.s sanitatibus nūc ad frigidum declinātib⁹ & humidī quia res dicende q̄ iuuāt sunt calide.plurime etiā sunt sicce.Et res nocētes plurime sunt frigid̄

RES ITAQ VE. Hic declarat.& p̄mo ponit res iuuātes siue cōfortātes.secūdo res nocētes.ibi secunda. Res uero Dicit p̄mo que ī potu sumunt̄.i.que assumunt̄ p os. Acorus nutritus. i.cōditus.& ponit̄ a Mesue in suo antidotario.& in suo de apropriatis capitulo de egritudinibus neruorum. grana pini magna.ad differentiam paruorum quia magna dicta gelonm sunt magis tēperata.uide hoc secundo cān.❡ Cerebrū &c̄.uidet̄ in hoc esse ꝑprietas licet qdam dicāt qd̄ assatio cōfert. quia facit acquirer̄ aliquā stipticitatē. Res uero. Coitus plurim⁹ supfluus.quia nimis debilitat cerebꝝ & ēt stomachū ut fen .xx. ca° d̄ nocumētis choit⁹❡ Sōnus sup repletionem.qa suffocat calorē & retinet in cereb° uapores.❡ Pot⁹ &c̄. Multa ebrietas & uinū multū uel zuchaꝝ.Non uidet̄ esse cā ī zucharo nisi ꝑprietas esset.❡ VINVM PLVRIMVM. Diceret q.s qūo uinū mordicat. Dicendū qd̄ hoc ē ueꝝ de antiq iam exacuto ul' de uino ꝙ est conuersuȝ ī acetum ī neruis.

❡ ET RESOLVTIONEM .i. dissolutionē humiditatū quas portat neruis.ul' resolutionem.i.suffocationē caloris.unde uinum facit morbos frigidos ut tertio de cōplexionibus & secūdo de accidēti.& mor°.uel resolutiōeȝ scilicȝ caloris innati.quando uinuȝ est ualde potens scilicet multum inflammās.

¶ ET ACETOSITATEM. ¶ Q uia cōuertit
in acetū in neruis penetrās ad eos anteq̄ dige
ratur ut infra capitulo de paralesi. omne ace
tosum frigiditate enim & acuitate nocet.
STIPTICVM. propter frigiditatē & etiā
qa stipticat. ¶ FLOBOTHOMIA PLV
¶ RIMA. ¶ Q uia euāat sanguinē & spiritum
unde nerui infrigidant. ¶ ET NOS. ¶ Patꝫ
Hic ostendit de qbus egritudinibꝰ neruoꝝ i
tendit determinare in hac fen qa de egritudi
nibus neruoꝝ cōplexionaliū & opilatiuis qa
postponit sermonē de apostematibꝰ & ulceri
bus ad libꝝ q̄rtuꝫ fen q̄rta. ¶ ET SCIAS.
Ponit hic duos cañ. p̄mus ē qđ aqua frigida
infrigidādo neruos debilitat digestiuā coruꝫ
uñ humiditates que deberēt eos nutrire per
mutant in humorē indigestū. & ex hoc fiunt
egritudies male. Secūdus canon ē de utilita
te agarici. & patet ex capº de agarico zº cañ.
dicens quod agaricus cōfortat neruos calefa
ciendo & purgando.

D Vbitat utrū frigida noceāt ner
uis. Videt qđ nō. qa calidū nocꝫ
ut q̄nto affo. facit eīm carniuꝫ ef
feminationē. ergo frigidū iuuat.
Ampliꝰ cōstitutio borrealis ē frigida. sed ta
lis cōfert neruis. corpora eim cōstituit forti
ora ut tertia pte affo. ¶ Amplius citonia sūt
frigida & sicca & eoꝝ usus cōfert neruis. uñ
ꝫoar p̄mo libro p̄mo capitulo dic̄ qđ eorum
usus remouet pigritiā. Item cōplexio natura
lis conseruat p similia. sed neruoꝝ cōplexio
naturalis est frigida. ergo conseruabit frigi
dis. ¶ In cōtrariū ē auic. hic. Prima rñsio ē
Thadei q̄nta particula affo. sup affo. Frigidū
est inimicum neruis. ubi dic̄ ꝙ frigidum ner
uis nocet. rōe caloris eoꝝ. sed nō rōne substan
tie. Istā positionē reprobāt qdā Bononiēses
sic. p̄mo tunc nulla intētio sumeret in cōserua
tione sanitatis neruoꝝ. ex quo frigiduꝫ ex ali
qua parte nocet & ex aliq̄ iuuat. ¶ Secundo
sic. calor naturał nerui ē sua complexio. sꝫ sua
cōplexio idicat similia ad conseruationē. ergo
calor naturalis similia indicat. ista autē ñ sunt
calida imo frigida. ¶ Tertio sic. tunc neruis
cōuenirēt tpata. qa ex parte substātie frigida
cōueniūt ex pte cōplexionis calida. ¶ Isti priº
male sumunt itentionē Thadei. ipe eim uult
qđ ex pte cōplexiōis scilicꝫ debilis caloris fri
gida nocent neruis & ossibus. sed ex pte sub
stātie nō nocēt qa substātia eoꝝ est satis den
sa. non tñ dic̄ ꝙ iuuēt frigida. Ad rōeꝫ eorum
Ad p̄mā dicenduꝫ qđ ē uilis cōsequētia. non
eim sequit sunt itentiōes cōtrarie. gº nulla ē
intētio. imo ergo ambe sunt. sed que sit p̄ferē
da indiget rōne & iudicio medici iuxta cano
nes. vij. terapē. & p̄mo canone fen quarta ulti
mo caº. ¶ Ad secundū dicendū qđ cōplexio
nerui nō indicat similia ut dicet. Ad tertium
dicendū p̄mo qđ Thadeus nō dic̄ qđ frigida
cōueniāt rōe substātie. sed dicit ꝙ nō nocent
Vel dicendū ꝙ indicatio a cōplexiōe nerui est
p̄ncipalior q̄ indicaº a modo substātie. & iō
ne suus calor a frigidis extinguat cōueniunt
calida & nō frigida. ¶ Secūdus modus dicē
di est dyni quarto canone fen quarta tracta.
quarto ppter qđ dicit esse sciendū qđ aliqua
sunt frigida uel calida actu. & ista p̄ma ob
uiatiōe agunt. & aliq̄ sunt calida uel frigida
potētia & ista indigent reductiōe ad actum.
¶ Sciendū ēt qđ nerui uel sunt in dispōe sana
uel egra. Si qdeꝫ nerui sint sani nocent a frigi
dis actu. ratio est qa debile calidū in eis noce
tur a tali frigido & nerui icurrūt cōgellatio
nē. Nocent ēt a calidis actu & potētia simul
qa pmutant ex hoc ab eoꝝ cōplexione. sed iu
uant a rebus frigidis in potētia & calidis ac
tu. Nā ex hoc eoꝝ naturalis cōplexio cōserua
tur p frigiditatē i potētia & calidū non extin
guit. Si aūt nerui sint in dispositione egra eis
nocēt frigida actu & potētia. ¶ Isti sermoēs
nō sunt ueri iudicio meo. Et p̄mo sunt cōtra
Auic. cū dicit. nocet eis omne frigidū i potētia
& sicut iā apparet loquit de neruis etiā sanis
existētibus uel etiā egris. s. egritudie eis ma
gis ppria. s. frigida & humida. ¶ Item isti
sermones & oēs quos dinus unq̄ loquitur in
materia de cōseruatiōe sanitatis sunt ualđ ma
thematici. esset eim cōueniens qđ explicaret
materias ut an aqua frigida potētia actu cale
facta sit bonus potꝰ p conseruatiōe sanitatis
neruoꝝ melior q̄ aqua mellis. ¶ Et an usus la
ctucaꝝ decoctaꝝ sit melior q̄ usus sinapis.
¶ Amplius frigidū in actu nō nocet nisi ppter
frigiditatem q̄ ponit in neruo. Tunc arguit.
eādem mensurā frigoris pōt ponere frigidū
in potētia & frm in actu. lꝫ ñ eodē tēpore. gº
eq̄liter nocent. pbat añcedēs qa. accipiat aliqd
frigiduꝫ i actu i uno gradu. Et aliquid frigi
duꝫ in potētia i uno gradu. manifestū est qđ
ex utroq i neruo resultabit mensura eadem
frigoris uerbigrā. ex opio fit i nobis cōgelaº
q̄uis det cū aqua actu calida. & ex aqua frigi
da actu fit cōgelatio & secundū hoc nocumen
tum est equale in essentia. ¶ Sed tu. d. res fri
gida i potentia in uno gradu data actu calida
nō poterit iprimere unū gradum frigoris. qa
p̄mo imp̄met calorē. ¶ Dicendū qđ hoc nō est
ad ppositū. debet eniꝫ intelligi qđ illa res sit
frigida in p̄mo. qa frigiditatem p̄mi gradus
possit inducere sicut illa frigida in actu pōt i
ducere frigiditatē unius gradus. aliter enim

compatio nō esset bona.si eim tu diceres qđ frigida in actu.s.in ultimo.s.quarti grad⁹ ut aqua cōgelata nocet neruis.& nō frigidū in potētia.s.debile.ita etiā dicaƚ qđ frigidū in potētia i ultio.s.quarti gradus ut opiuƺ nocƺ neruis.& non aqua frigida debilis frigoris. His postpositis. Dicenduƺ qđ omia frigida actu & frigida solū in potentia nocent neruis sanis si sint res agētes.Ratio ē partes nostri corporis frigide parate multū infrigidari & cōgelari nocenƚ a frigidis.sicut corpora colica parata inflāmari nocenƚ calidis. Et ideo plus cōuenit.regim̄ preseruatiuū quā cōseruatiuū secundū coeƺ modū dicēdi. Sƺ nerui sunt mēbra frigida pauci caloris apta cōgelari.ergo omne qđ i eis ponit frigiditatē nocet eis.Hoc autē est frigidū siue actu siue potentia. Dico autē si sint res agētes.qa res patietes ꝓprie.s. nutriētes debēt esse frigide.taliter qđ trāseū do per ꝑmā & secundā.& tertiā digestioneƺ cōuertanƚ in humiditatē ꝓpinquissimā siue similimā cōplexioni nerui ut tandem recipiat animā nerui.Qualia autē sint hec cibaria dif ficile est.Sed sunt forsan extremitates anima lium .uñ extremitates uaccaꝝ cōfortāt senſ⁹ ut scribitur infra fen.10. tractatu 2°.ꝑmo ca° Dico etiā si nerui sint sani.qa si sunt infirmi q̄uis utplurimū frigida noceant eis.quia ut plurimū incurrūt passiōes frigidas. tñ si ner uus egrotaret morbo calido.oportebit ut sic uel sub hac itentiōe infrigidare ut appebit in sequentib⁹ capitulis. ¶ Ad cōtraria dicēdum ad ꝑmuƺ qđ calidū pōt nocere neruis relaxan do.& frigidū pōt nocere cōgelādo. Ad 2m di cendū qđ uentus borrealis fortificat neruos ex frigiditate per accidēs cōcludēdo & fortifi cando caliduƺ intus uñ uētres yeme uere cali dissimi sunt natura. Fortificat ēt ex siccitate exiccādo humiditates sufluas.cui⁹ cōtrariū facit auster. ¶ Ad 3m dicendū qđ sermo ille ñ multū cōcordat cū Rasi p° cōti.ubi dic.Mul tiplicatio eius granatoꝝ & cotanoꝝ & aliorū pomoꝝ nocet neruis. Vel dicenduƺ qđ ex pte frigiditatis nocēt.sed ex pte siccitatis qua su perfluitates exiccāt iuuāt. Et iō contingit ali quē iuuari ex usu cotanoꝝ & aliquem noceri Ad quartū dicendū qđ nō ois cōserua° đ fco debƺ per similia fieri.imo cū corp⁹ ē paratuƺ labi preseruam⁹. ¶ Ista autē querant in qōne nostra de cōseruatione sanitatis.

PAralisis. Iam ꝑmisit quedā co munia ad egtudines neruoꝝ.hic in speciali exequiƚ de eis.& hēt tot ptes quot sunt iste egitudies Sunt aūt septē.ꝑma est paralisis.& ab ea in cipit.Primo ergo ostendit qđ sit & eius cau sas & diuersitates.secūdo ponit signa.tertio curā Ibi secūda.Paralitici aūt pulsus.uel ibi illā aūt que fit.Ibi tertia.oportƺ ut sit.prima in duas.ꝑmo ostēdit quid iporteƚ noie para lisis.secūdo inuestigat ei⁹ cās & diuersitates Ibi secūda.Et scitū est. Prima in tres. primo ostendit quot modis sumaƚ nomen paralisis secūdo declarat.tertio oñdit qūo cadat i usu secundū unūquodq̧ nomē. Ibi secūda.dictio uero.Ibi tertia.Lingua uero. ¶ Dicit ꝑmo qđ paralisis qñq̧ diciƚ noīe absoluto .i.large uel cōiter &c̄. De secūdo dic̄ qđ paralisis ab solute idē est qđ molifica° in q̄cūq̧ membro sit siue sit in toto siue in pte. Sed ꝓprie est molifica° in una duaꝝ partiū diuidendo ꝑ lō gum.Et hoc dupliciter.qa uel ē in una parte tantū sc̄dm longū diuidēdo ut in brachio dex tro.s.in quarta pte corporis.uel in tota medi etate.s.a capite ad pedē.Et hoc ē qđ dicit in tota pte currit a pede.i.a capite ad pedeƺ.tñ caput & mēbra faciei sint sana.siue sit i q̄rta parte corporis siue in media pte totius corpo ris. ¶ Aliter tñ posset exponi ut ponat duos modos paralisis medietatis.una in qua medi etas ē molificata ꝑter collū.s.preter faciē.alia in qua medietas faciei etiā est mollificata.Et illa est de qua dic̄ in tota parte currit a pede .i.a capite ad pedē qa ēt medietas capitis est mollificata. ¶ Cōsiderādū qđ ex littera hac. iā habem⁹ qđ palisis.idē est qđ molificatio & sic est accidēs motiue uirtutis.

¶ LINGVA .Hic ostendit qūo ista noīa cadūt i usu.& dicit ꝙ apud arabes paralisis nomē est sumptū a medietate.Et ita etiam dicit iu deus. ¶ Et hoc est qđ dicit ad unā parteƺ.s. unā medietatis.& medietatē.s.totā.& sic su miƚ ꝓprie. Sed cū paralisis accipiƚ cōiter ut dicaƚ paralisis.i.mollifica° absolute. tūc uel ē mollifica° totius ꝑter mēbra capitis. & hoc non quia tunc esset apoplexia uel ē mollifica° ptis ut unius digiti.Non qđ ps sumaƚ hic ꝑ medietate. ¶ Dubitant rudes utꝝ paralisis sit morbus cōsimilis uel officialis. ¶ Videtur qđ cōsimilis qa fit in cōsimili mēbro.s.in ner uo. ¶ Videƚ ꝙ officialis.qa est morbus q̄tita tis.s.extēsio ¶ Dicendū qđ palisis pōt consi derari dupliciter.uno mō q̄tum ad cām. & sic pōt esse mala cōplexio mala compō. quia opilatio & solutio conti. & morb⁹ cōpositus ut apparebit.alio modo pōt cōsiderari ratiōe eius qđ cōsequiƚ.& hoc uel ē lesio actionis motiue.& sic ē accidēs.uel ē mēbri extensio & sic ē morbus q̄titatis qđ est accidēs.ul' po test accidere ex aliq̄ cāꝝ paralisis ut ex moli ficatiōe fca ex flegmate humectāte.Ex hoc cō traria cessant. ¶ Dubitaƚ quare ñ posuit dif

finitione paralisis. ¶ Dicendū ꝙ ex uocabuli expositioe dedit intelligi ꝙ palisis idē est qđ mollificaᵒ .i. ꝓhibitio motus. q̄nq̄ tñ cum hoc est ꝓhibitio sensus ut Auic. i ꝓcessu innuit.
¶ ET SCITVM ¶ Hic inuestigat cās palesis & diuersitates eiꝰ. Et pmo inuestigat cās paralisis absolute scđm qđ ē mollificatio siue laxitas. secūdo ut ē mollificatio unius partis sine alia tertio ostēdit modū. sequēdi ad alias egritudines. quarto ostēdit cās eius ex dispositoe aeris. Ibi scđa. ¶ Et scias qđ nucha. Ibi tertia. paralisis uero quedā. Ibi quarta. Et paralisis quidē plurimū. Prima ī duas. prio premittit diuisionē modoꝶ cāꝶ. secūdo exeqtur. Ibi secūda complexio aūt. ¶ Cōsiderandū qđ licet paralisis sit ꝓprie nocumentū in motu. qa absꝗ motus. tamē potest cōiungi sibi nocumentū in sensu. Et ideo dixit. Scitū ē. i. notū qđ destructio sensus & motus &c̄. erūt igit inuestigate cāe paralesis. q̄n erūt inuestigate cause destructionis sensus & motus.
¶ COMPLESIO ¶ Prio declarat cās destructionis sensus uel motus que sunt corruptio cōplexiōis. uñ mēbꝶ nō recipit impressionē. zᵒ declarat cās que sunt ꝓhibētes spiritū penetrare. ibi secūda. Causa aūt retētōis. ut ibi & mollificatio plurima. Prima in duas. pmo pmittit. zᵒ declarat. Ibi secūda. Et uidetur. & hec in tres. pmo ostendit q̄no se hēt mala cōplexio calida ad ꝓhibendū impressionē spiritus. zᵒ q̄no se habet mala cōplexᵒ sicca. 3ᵒ q̄no se habet mala complexio frigida & humida. Ibi secūda. Complexio uero. ¶ Prio arguit sic si calidū ꝓhiberet impressionē sensus & motus in mēbris. tunc in habētibus extenuationem ex calido q̄uis nō sint ethici & in epticis destruereī sensus & motꝰ. hoc est falsum gᵒ &c̄. Hoc est qđ dicit. uideī qđ calidū nō prohibet impressionē sensus sū. & motus in eis. s. mēbris. dum nō cōsequiī finē. s. ultimū in malitia. qa calidū posset per ultimatiōē auferre sensū & motū ut apparuit pma fen illo capᵒ has operationes. ¶ ET SICCVM ¶ Propiquum est iudicio ipius. s. calidi. qa nō ꝓhibꝫ impressiōem sensus & motus dum nō sequitur finē. sicut etiā apparet in ethicis.
¶ COMPLEXIO VERO ¶ Hic ostēdit q̄modo se hꝫ mala cōplexio frigida & humida Et pmo pmittit. zᵒ ꝓbat ibi secūda. Et illud ¶ Dicit pmo. Complexio uero &c̄. secundū plurimum quia frequentius hoc contingit.
¶ ET ILLVD ¶ Hic pmo ꝓbat đ frigido. zᵒ de humido. 3ᵒ simul de frigido & humido q̄dam. s. sine materia. Ibi secunda. & non ē. Ibi tertia. Ex causis enī ¶ Prio arguit sic. Illud ꝓhibꝫ a sensu & motu qđ ē cōtrariū spūi. & sibi nocet. s frigidū ē huiusmōi ut appet ex sciētia pncipioꝶ pᵒ liᵒ fen pma & fen secūda.
¶ ET NON EST. Hic declarat de humido ponēdo & nō ꝓbando. Et dicit qđ non ē longi quū a ueritate qđ humiditas facit mēbrum ꝑparatū stupefactiōi. i. ꝑuatiōi sensus & motus. ¶ Considerandū qđ Auic. non ꝓbauit đ huīdo sicut fecit de frigido. qa humidū nō dicitur cōtrariū magis q̄ siccū. imo plus conueniēs cōplexiōi spiritꝰ. cū spiritus sit de natura aeris. Sed quia de facto uidemꝰ ꝙ huidū. s. corpulentū fluxibile plus disponit mēbra ad nocumentū sensus & motus q̄ siccū. Dicere mus qđ cā est. pmo p accidēs quia huidū infrigidat ut Auic. fen. pma caᵒ de signis cerebri sumptis ex uelocitate passiōis. secūdo qa mollificat & tollit fixionē in motu. Et iō materie humide plus īpediūt motū q̄ sicce. ut declaratū est in fen tertia huiꝰ tractatu. primo in quadā questiōe. Tertio quia humidū turbidat substātiā spirituū & ex hoc impedit sēsū & siccū clarificat ut sup̄ fen. pma. illo caᵒ. has opatiōes. Et fen tertia tractatu quarto pmo caᵒ. Quarto qa humidū cōculcat partes mēbri & ꝓhibet recipi spiritū in eis ut etiā sumiī fen pma caᵒ de subet. hic tñ esset locus speculatiōi. ¶ EX CAVSIS. Hic simul ponit ꝙ frigiditas & huiditas quedā. s. sine materia humorali. sit cā destructionis sensus & motus. de frigido eiꝫ & huido cū materia satis ē notū. & pmo facit hoc. secūdo poīt cōditiones huiꝰ destructiōis sensus & motꝰ. Ibi secūda. Verūtamē. ¶ Considerandū ꝙ Auic. induxit pmū sermonē ī hoc. Supra. n. dixerat qđ frigiditas & huiditas ꝓhibēt a sensu & motu. & q̄uis de frigido ꝓbauerit. nō tamen ꝓbauit de huido. Et probaᵒ quā feć de humido indigeret ꝓlixitate sermōis in pncipiis. uoluit ergo hic probare de frigido ex actuali experiētia ꝙ frigidū & humidū destruunt sensus & motus. Et iō dixit eīm. i. qa ex causis destructiōis motus sū. & sensus. sunt frigiditas & huiditas absq̄ materia ut ab aqua frigida ab opio a fungis ab aere frigido. & hoc est notū p sensū. ¶ VERVNTAMEN. Cōsiderandū qđ duas ponit cōditiōes priuationi sensus & motus a frigiditate extrinseca una ē quia est ex eis quibꝰ facile ē succurrere Secūda ē quia nō cōicat plurime parti corporis uel uni lateri absq̄ alio. ¶ Dubitaī de pma cōditiōe. qa nō uideī uera. pōt eīm homo ex frigore aeris icurrere nocumentū sensus & motꝰ a quo nūq̄ curabiī. ¶ Dicendū qđ dupliciter uerificaī dictū Auic. pmo ex pluralitate euentus talis dispositiōis. s. quia q nocenī in sensu & motu ꝓpter frigus aeris utpluri⁹

curant calefaciēdo eos & non multū differunt ad curandū. Sed qui sunt paralitici uitio hu moris tarde & difficulter curant. licet sit pos sibile q̄n3 homine frigiditate aeris mori. Se cūdo modo uerificat quātū ad pluralitatē in tētionū. Nam in cura paralisis ex mala cōple xione cū materia est duplex itentio. s altera° & eūatio materie que eūatio fit cu3 fortibus medicis ut colloq̄ntida ellebo & sili° ut sup̄ patuit. Sed qn paralisis fit a mala cōplexiōe frigida pura. tūc cura pficit sola alteratōe. s. calefactiōe. Et hoc est qd Auic. dicit. Facile ē succurrere cū calefactiōe. ¶ Dubitat de secun da cōditōe Auic. dicit qd nocumentū hoc non cōmunicat plurie parti corporis ¶ Cōtra qa ppter frigiditatē sine materia pōt corpus to tum fieri sine sensu & motu. Respōdent Al bertus & sequaces. qd frigiditas & hūiditas sine materia nō sufficiūt ad faciēdu3 opilatio nem ut a toto corpore pter mēbra faciei aufe rat sensus & motus ¶ Iste sermo est multum rudis. Et credo qd fuit mala recollectio. Na3 frigidū sine materia pōt occidere nedū aufer re sensu3 & motū ¶ Dico ergo qd paralesis distincta cōtra apoplesia3 q̄nq3 aduenit pluri me parti corporis absq3 alia pte uerbigratia. qa omia mēbra sunt paraletica a facie infra. Et ista non accidit pprie a frigiditate sine ma teria uerbigratia ab aere frigido. Nā aer fri gidus uel sumptio opij nō ita determiat suā frigiditatē qd solū infrigidet totā nuchā & nō cerebr̄. Sed hoc accidere pōt apti° a mate ria flegmatica que pōt opilare pncipiū nuche & pncipia neruor̄ omniū a nucha nascentiū. Dico secundo etiā qd q̄nq3 aduenit paralesis uni lateri absq3 alio. uerbigratia. qa media ps corporis pdidit sensu3 & motū propter nocu mentū imediate nuche. Et ista etiā paralesis nō accidit a frigiditate sine materia. uerbigra tia a frigiditate aeris ul a potu frigide medi cine. qa ista nō determināt se ad iprimendu3 ita i medietate nuche qd nō i alia medietate. Non cōicat plurime pti corporis ut omnibus mēbris pter faciē Aut uni lateri absq3 altero Dico 3° qd est quedā paralesis accidēs cōtin genter uni mēbro uerbigrā. manui uel pedi & ista pōt accidere a mala cōplexiōe frigida sine materia prope extrinseca. s. frigore aeris qa qs pōt cū manu uel pede occurrere ad fri gus extra. & pdere sensum & motum ut fre quenter accidit. Et hoc est qd dicit. Immo si necessariū fuerit su. nocumentū sensus & mo tus siue paralesim fieri a mala cōplexiōe fri gida sine materia. accidit uni mēbro ut sit pa ralesis scilicet in eo secūdū proportionē scil3 cause ad illud membru3. i. secūdum qd causa occurrit illi & fuit uigorosa super eo. Consy derandū tn̄ q̄ littera ista imo &c̄. pōt aliter exponi ppter qd sciendū qd mala cōplexio frigida sine materia pōt tribus modis y magi nari facere paralisi3 uni° lateris sine alio. pri mo modo si aliq̄ materia flegmatica fecerit i pressionē frigoris fortis i medietate nuche & cessauerit & remāserit mala cōplexio. Secun do mō si cā exterior ifrigidās mouerit cās cō iunctas & āncedētes. s. humorales. Prim° ho rū modor̄ ē forsa3 plus ymaginabilis q̄ eue niens. de facto aūt raro accidit. Secūdus mod° in ueritate est a mala complexiōe cū materia & iō Auic. de eis nō dixit. Tertio mō potest cōtingere ppter proportionē cāe extrinsece in pmentis ad corporis ptes. uerbigrā. Aliquis hēt pncipiū nuche debile. sed cerebr̄ forte ul hab3 medietatē nuche ex natura debilem & aliā fortē. Sicut homo pōt habere unū neruu3 eūtē3 ad unu3 membr̄ debilē & alios fortes. Sunt. n. hoies diuersi in hoc ut apparet in cō mento pmi pnosticor̄ sup illo uerbo. frēdere dentib°. Cum g° iste homo occurret frigori sine materia patiet pars parata pati & n̄ alia Ex hoc propter pportionē iter cām & illam ptem. Et hoc ē qd dic imo si necessariū fuerit. s. nocumentū i sensu & motu a frigiditate si ne materia cōicari uni lateri absq3 alio. Acci dit ut sit palisis uni mēbro. i. accidit sicut pa ralisis. etiā accidit uni mēbro a frigiditate si ne materia secundū proportiōe3. s. cāe ad illd mēbr̄ uel ad illud lat° ¶ Declarauit aūt Aui. in ex° de uno mēbro. qa plus accidit qd unū mēbrū & nō aliud disponat sic ad paciendu3 q̄ accidat medietatē cōporis disponi sine alia

¶ ET MOLLIFICATIO. Ista littera du pliciter exponit. pmo q̄ sequat cōtinue ptem pcedentē ut dicat accidit &c̄. scd3 pportiōe3 ut sit paralisis & pro. i. mollifica° plurima. Quia frigiditas sine materia facit paralisi3 plurimā corrūpendo cōplexionē & phibendo trāsitū quia frigidum densat poros & uias. & ideo subdit. Que. s. mollificatio plurima fit a frigiditate propter retētionē spiritus. i. phibitionē penetratiōis ad mēbra. Et forsa3 Auic. dixit hoc. qa iam dixerat qd frigiditas destruit sensu3 & motu3 corrūpēdo cōplexio nē mēbri ne recipiat ipressionē. Vult dicere modo qd ēt hoc facit prohibēdo penetratio nē spirit°. & reducat ad cās opillātes p uia3 cōstrictiōis sic ēt facit ligatura. Et forsa3 di xit hoc ut ostēderet q̄ frigiditas facit mēbr̄ paraliticū indisponēdo & prohibēdo transi tū spirituū & tūc non ē plurima mollificatio uel facit mēbrū paraliticum indisponēdo & prohibendo trāsitū spirituū. & tunc ē molli

ficatio plurima. Secundo mod o pōt expōi ut sit pncipiū ptis in qua Auic. incipit pōere cām destructiōis sensus & mot⁹ que ē prohibitio penetratiōis spirit⁹. Et pmo pmittit que mollificatio est. 2° pōit cās. Ibi secūda. Causa aūt Dicit pmo & mollificatio que fit ppter retētionē spirit⁹ pluria su. est. ¶ Dubitatur que mollificatio sit maior. an illa que fit a corruptiōe cōplexiōis. an illa que fit ex phibitōe trāsitus spirit⁹. ¶ Videt̄ qđ illa que fit ex mala cōplexiōe. qa sicut cōplexio est q̄d magis uirtutibus ppinquū ad pficiendū opationes. ita nocumentū in cōplexiōe uidet̄ magis propinquū in ledēdo. ¶ In cōtrariū Auic. qui dic̄ qđ illa que est ppter retentionē spirit⁹ ē pluria. Dicendu₃ qđ mollificatio pōt dici pluria dupliciter. uno mō ex pte modi lesiōis opatiōis sensitiue & motiue i organo. Et isto mō ē pluria q̄ fit a mala cōplexiōe sine materia idisponente mēbrꝝ. Dico autē sine materia. qa si esse₃ cum materia nō absolueret̄ ab alio mō cause .s. ab opilatiōe phibente transitū spirituum. Est autē pluria. qa talis cōplexio imediate ledit opationē. sed prohibitio spiritus non imediate. imo forsan est lesio p cōitatē. ¶ Alio mō pōt dici pluria quātu₃ ad pseuerantiā & difficultatē cure. & iste est propus modus dicendi plurimā. Et hoc modo mollificatio que fit ppter spirituū retentionē est plurima qa magis pdurans q̄ illa que fit ppter corruptōe₃ cōplexiōis solā. s. excessu qualitatis frigid & humide. Et forsan hoc uoluit Auic. cum dixit uerūtamē illud. s. nocumentū sensus & mot⁹ a frigiditate & huīditate indisponentib⁹ solum est ex eis q̄bus succurrere est facile. Sed mollificatio ppter retentiōe₃ spirit⁹ ē pluria qa sibi nō facile succurrit̄. Et hoc apparet discurrendo per plurias suas cās stati₃ dicendas que sunt opilatio & solu° cōtinuitatis. difficil̄ter eni₃ ista remouent̄. ¶ Ad cōtrariū dicēdū qđ ratio nō cōcludit complexio eni₃ mala pōt imediatius ledere operatōes & tn̄ facilius remoueri. ¶ CAVSA AVTEM. ¶ Hic inuestigat cās huius retētiōis spiritus siue phibitionis trāsitus ad mēbra. Et pmo premittit cās. 2° subdiuidēdo unā m̄ltiplicat numeꝝ illaꝝ. 3° declarat unāquāq₃ cām secūdū multiplicatum nnmeꝝ. ibi secūda opilatio ibi tertia. Pororꝝ autem. Dicit pmo cā retētionis. s. spirit⁹ ne uadat ad mēbra est duplex. s. opilatio. Alia est sepatio. i. remotio ab inuicē porroꝝ & trāsituū. i. uiaꝝ sepatio dico cū sepatione. i. cū solutione continuitatis. Dixit autē poroꝝ q̄tum ad uias occultas magis. & transituū quantu₃ ad manifestas. ¶ OPILATIO ¶ Hic multiplicat has cās ad numeꝝ quaternarium. Et dicit qđ opilatio fit uel ex apostēate uel contractione uel materia replēte. Ergo sequitur qđ causa paralesis que prohibet transitu₃ spirituum ad mēbra est uel contractio pororum uel repletio uel apostema. & hee tres cāe sūt reducte ad opilationem. ue causa est solutio continuitatis & sunt in summa q̄tuor cause. ¶ Considerandū qđ apostema aggregat ambas. s. opilationē & solutionē cōtinuitatis. h° est qđ dicit. Opila° uero aut ē secundū semitā &c̄. & ē apostema su. aut opila° est ppter cōtractionē aut ppter repletionē. Et tunc. Et forsā qđ deficit scriptori littera quā suppleo Et si non suppleret̄ itelligit̄ ex uirtute sequētis sermōis. ¶ PORORVM. Hic declarat unāquāq₃ cām & sunt q̄tuor iō h₃ quatuor sicut quatuor sūt iste cāe quas declarat. pmo declarat cām que ē poroꝝ cōtractio. secūdo q̄ est repletio. tertio que ē apostema. quarto q̄ est solutio cōtinuitatis. Ibi secūda. Repletio. Ibi tertia. Apostema. Ibi quarta. Incisio. dic̄ pmo poroꝝ aūt su. & uiaꝝ cōtractio. i. cōstrictio uel adunatio siue densa°. ¶ Considerandū qđ tres assignat cās hui⁹ cōtractiōis. una est ligatura. secūda ē casus & pcussio sic apparet i dislocatiōe spōdiliū. ¶ Consideradū ꝙ nerui exeūt a spōdilib⁹ scdm dextrū & sinistrū. Et iō disloca° spondilis ad dextrū & sinistꝝ stati₃ coartat neruū ppter reōtionem spōdilis ad ptem illā. & pprie hoc accidit in spondilib⁹ colli. qa nerui oriunt̄ a spōdilib⁹ colli iter unā spondilē & aliā. ita qđ foramē est cōe duab⁹ spondilib⁹. ut Auic. pmo cano. fen pma de anothoīa spōdiliu₃. Et Gal̄. q̄rto de iteriorib⁹ 3° ca°. Sed qn̄ ante uel retro spōdiles dislocātur. tūc nō coartāt̄ nerui. qa nerui non exeūt secundu₃ illum modū. Et hoc ē qđ dicit ocursus spondiliū an̄ & retro non sunt sup exitū neruoꝝ quia nō exeūt inde. sed a latere. Et iō spondiles a latere occurrūt sibi super exitū neruoꝝ. Et pprie est unū de spondilibus supiorib⁹ qđ occurrūt super exitum sumendo super. i. inter unū & reliquū. Sed sum̄do sup large. i. uersus sic uerificat̄ de omib⁹ spondilib⁹ ut patet. ¶ Dubitat̄. qa Auic. dicit qđ dislocatio ad anteriora & posteriora spondiliū non facit coartationē. ¶ Contra quia ex hac dislocatiōe fit destructio sensus & mot⁹ in mēbris infra illā ut Auic. quarto can. fe. q̄nta ca°. de dislocatiōe spondiliū. ¶ Dicendū 2m Rasim pmo cōtinētis p° ca°. qđ disloca° ante uel retro. aut ē semicircularis ut apparet i gibbositate & tūc non cōstringūtur nerui nec nūcha. Et ideo gibbosi non pdūt sensum & motū. Aut est angularis. uerbigr̄a una sola spondilis intus uel extra pellit̄. sic uidem⁹ i casi

bus sup dorso & tūc nucha & nerui constri gunt & pprie nucha & homo pdit sensuȝ & motū.& morit secundū plurim. ¶ Tertia cā istius constrictionis uiaꝶ & poroꝶ est grossi tudo substātie mēbri.Possum⁹ aūt per gros situdinē itelliger apostema ꝙ qñq iuxta ner uū nascēs coartat illū uel grossitudo.i.eminē tia mēbri.& talis eminētia potest fieri etiaȝ sine apostemate ut notū ē i duriciebus neruo ruȝ & cordaꝶ & alioꝶ mēbroꝶ.

¶ REPLETIO. Hic declarat secūdam cām. ¶ Considerādū ꝙ huic materie assignat qua tuor loca aut totū mēbrū paraliticuȝ.quia to tū est infusuȝ flegmate.Et q̄tuȝ ad hoc dixit ex materiis huidis currētibus qbus mēbrū humectat & currūt in uacuitates oiuȝ mem broꝶ.s.que fiūt paralitica siue sit unū mēbꝶ siue plura. ¶ Secūdus locus ē pncipiuȝ neruo rū.i.pncipiū sue originis. ¶ Tertius loc⁹ est ramus nerui qui ram⁹ uadit ad mēbrum & mittit aliū ramuȝ ad aliud mēbꝶ. ¶ Quar tus locus est uia spirit⁹ currentis in eis.i.mē bris uel neruis.Per hāc uiā possum⁹ itellige re uiā spirit⁹ uitalis.s.artariā ex eius enī opi latione possibile est tolli sensuȝ & motū.Secū do per uiā intelligam⁹ uiā que in cerebro ul' nucha est que respicit princim nerui.Tertio p uiam.i.ramū nerui apropatū mēbro.qa iam est in mēbro fundatus. Quarto uiā.i.poros mēbri in qbus currit & recipit spiritus sensi tiuus & motiuus.q̄uis relique ptes illius mē bri nō sint inbibite materia ¶ Consyderandū qđ per materias humidas currētes i manife sto sermonis intelligim⁹ flegmaticas materi as a qbus plurimū fit hec opilatio. Tamē & alie materie fluētes & opilantes possent illud facere ut mĺia & etiam sanguis.& rarissime coa.ut notū est ¶ Apostema uero parȝ.Incisio in longitudine nō nocet.s.multuȝ qa non pro hibet incessus spirit⁹.i latitudie phibet &c. a mēbris que imbibunt ex meatib⁹.i.quibus meatus pleni spiritu exhibēt spiritū & mem bra inbibūt sibi illū spiritū qui &c.

¶ ET SCIAS &c ¶ Iaȝ Auic.inuestigauit cau sas paralesis absolute. Hic inuestigat causas paralesis pprie.qa iuestigat.quare una pars corporis absq alia fit paraletica. Et pmo pre mittit quodā pro suo fundamēto.2o declarat ppositū ibi 2a. Nen ergo pma i duas.pmo p mittit.2o pbat ibi 2a. Quomodo enim.dicit pmo qđ nucha est similis cerebro i diuisibili bus suis ad duas diuisiōes.s.dexteraȝ & sini straȝ.licȝ sensus nō discernat eas sic i cerebro Quomō arguit sic.nucha pcedit a duab⁹ di uisionibus cerebri.qa a cerebro i duas diuiso & loco diuisiōis.ergo est diuisa. Consyderā

duȝ qđ cōsequentia simpliciter nō teneret de quolibet orto a cerebro.qa 2m hoc neru⁹ qli bet esset diuisus.sed tenet de eo qđ nascitur a duab⁹ diuisionibus.ita qđ ab utraq parte cerebri nascit.Et ideo dixit a duab⁹ diuisioni bus ¶ No. ergo pmo ostendit.q̄re paralesis fit i uno latere & nō i alio.2o ostēdit q̄re fit in qbusdā ptibus & nō aliis siue sit totū cor pus pter faciē siue sit medietas toti⁹ siue unū mēbꝶ ibi secūda. Et scias.pma i duas.primo facit hoc.secūdo addit.quedā ad declaratiōeȝ dictoꝶ ibi secūda. Et scias.pma in duas.prio facit hoc.secūdo qđ dixit declarat ibi secūda. Et non est.Dicit pmo qđ cerebrū purgando materiā seruat siue defēdit naturā uni⁹ duo rū lateꝶ. Et expelit ad latus debilius.& ma gis susceptibile & hoc q̄tum ad naturalē de bilitatē.Et cui lateri accidit pcussio & ictus Et hoc quātū ad debilitatē accidētalē. Et ad qđ expellit &c.& hoc q̄tum ad rectitudinē quia materia lateris dextri cerebri expellit ad dextrū & sinistri ad sinistrū nuche hoc tñ nō cōsonat dictis cōciliatoris ut apparet fen pma sup ca° de apostema.in questiōe quadaȝ Et hoc ē qđ dicit & su.latus ad qđ expellit est latus ad qđ expellit supfluitas lateris ce rebri qđ su.latus ad qđ expellit ē ut ipm.s. lat⁹ cerebri EE NON est.hic declarat ꝙ di xit.s.qđ natura cerebri seruit & defēdit unā ptem & expellit ad aliā.Et dic qđ hoc nō est mirandū. qa natura.s.regēs corpus uel natu ra.i.uirtus naturalis discernit qđ ē subtili⁹ ad discernendū q̄ hoc sit. Videmus.n.qđ di scernit medicinas cōtrarias ad inuicē mixtas discernit unū humorē ab alio.imo partem a parte.Et hoc apparet ex pmo li°.s. fen pma ca° de uirtutib⁹.ubi sunt tacte opatiōes uir tutū.& etiaȝ i multis capitulis pmi libri.hoc aūt dixit Auic. pter Rasiȝ p° cōtinētis et p° ca° qui ualde mirat de ho:tū hec est ueritas quā Auic.ponit & Gal'.pmo de iteriorib⁹ ul timo ca°. ET scias. Iste canen ponit quedam ex quo declarant dicta & dicenda & uult qđ multociēs materia humida.s.fluxibilis mul totiens expellit ad extremitates qa calor in corpore dnatur. & hoc qa factus est subitus motus ex timor.s.de futuris aut pauore.s.d pteritis .aut ira āt delitiis alias cōtrcuersiis .i.rixis aut angustia. ¶ Diceret aliquis quō ex tristitia siue angustia fit subit⁹ mot⁹.imo paulatinus ut sumit pmo can.fen.ij.ca° d ac cidentibus anime. ¶ Itē quō ista accidentia aie faciūt dnium caliditatis. Timor.n. & an gustia infrigidāt. ¶ Ad pmū dicendū ꝙ per motū subitū.itelligem⁹ motū nouū in calore. & saltim oia anime accidētia i sui pn° aliqd

subito pmutāt. ¶ Ad secundū dicendū dupliciter. pmo qđ Auic. nō uult dicere qđ ista accidentia faciant dñari caliditatē. sed uult dare duas cās ppter quas materie. qñq͂ expellunt̄ que pri⁹ non expellebant̄. una cā est. quia calor modo dñatur & prius nō dñabat̄. Et h° pōt fieri ppter multas cās quas narrare essꝫ prolixū. Alia cā est subitus motus in calore & spiritu ex quo accidit materiā moueri que prius nō mouebat̄. unde calor mouet̄ ad eius expulsionē. Secūdo mō possum⁹ rñdere qđ Auic. det unā cām. s. uictoriā uel dñiūꝫ caliditatis in corpore sup materiā. Et ista uictoria fit ex subito motu ppter accidētia aīe. Contingit enim qđ ex aliquo irascibili uel timoroso uel gaudioso. calidūꝫ cōmotū subito fortificatur. & hoc uel ut uindicꝫ ut ī ira uel ut pseq͂tur ut in gaudio uel ut se defendat uel preuideat ut in tiore. Calidū autē quasi uigoratuꝫ expellit materiā. imo cōmouet̄ materia in accidentibus anīe. que prius quiescebat & ipa cōmota stimulat ad expulsionē et necessitat. Virtutes autē naturales necessitatē assūmētes uehementius operant̄ ut Gal. i commen° quarti pulsuū pmo commen°. Et ideo uisi sunt qdā liberati a fortib⁹ egritudinibus materialibus ppter timorē & alia accidētia anīe ut innuit Auic. lib° prio fen 3ª de exercitio 2° cap°. undē dicit. Nauib⁹ ferri i mare altum ē forti⁹ i remouēdo egritudīes quas nominauim⁹ pptērea qđ z^m animaꝫ letitia & tristicia diuersificant̄ &c̄. & Rasis . 18. conti. ca°. de q͂rtana dicī qđ apud indos est expertum quod inuadere quartanarium ense euaginato & facere qđ serpentes aggrediāt̄ eos extractis dentib⁹ ꝙ curat. & hoc nō est nisi inducēdo timorem et motū faciēdo subitū in calore naturali. uñ dominatur sup materiā. Considerandum qđ ex isto canone Auic. habꝫ tria. unū est quomodo ex accidētibus anīe pōt fieri paralesis. potest etiā haberi quomō ex accidētibus anīe cōtingit qñq͂ curari paralesiꝫ. Nā materia hūida ii est in uenis potest moueri ad neruos & facere paralesiꝫ. Sꝫ si homo est actu paraletic⁹ pōt materia faciēs paralesiꝫ ppter accidentia anīe moueri ad exteriora & liberabit̄ homo. Et ideo littera potest aliter exponi ut dicat̄. multociēs expellit̄ materia humida. s. que facī paralesim ad extremitates. s. extra & recedit a neruis. unde homo liberat̄. Tertiū qđ ex h° habet est. q͂a si natura ex ipetu accidētiū anīe pellit materiā ab una pte ad aliaꝫ. qd igit̄ mirabile ē ꝙ pellat fiñ ill⁹ ad unā ptē nuche & nō ad aliā. ¶ ET SCIAS. Hic pticulari⁹ inuestigat cāꝫ & modū z^m quē cōtigit totū paleticari aut medietatē aut ptē. & p° qñ nocumētū & materia ē in cerebro. secūdo qñ est ī nucha. tertio qñ ē in neruis. Ibi secūda. Si autē sunt. Ibi 3ª qđ si nō fuerit. ¶ Considerandū dixit lesio & materia. quia lesio a cā materiali. q͂a iste cāe pprie faciūt has diuersitates in paralisi ut sup apparuit ul⁹ dixit lesio q͂tum ad cās pmitiuas quasdaꝫ ut ē pcussio. & materia q͂tum ad cās huōrales. ¶ Cōsiderandū qđ p meatus Auic. itelligit uias in substātia cerebri directas ad pncipia neruoꝝ. dicit g° si lesio & materia sunt ī uno latere uel in meatibus uni⁹ lateris paraliticat̄ ps illa corporis & medietas faciei & patet. ¶ De secūda pte dicī qđ si lesio & materia sunt apud origineꝫ q͂a in pn° totius nuche & utriusq͂ ptis eius. totuꝫ corp⁹ paraliticat̄ pter faciē. Et cuti capitis accidit stupor si phibet̄ q͂a phibet̄ &c̄. quia nerui dātes sensuꝫ illi cuti nascunt̄ a ceruice. i. collo. s. a secūdo pari. ut ostēdim⁹ pmo can. fen. i. ca° de ano^a. neruoꝝ a nucha. Si aūt sunt. s. nocumentum & materia ī latere. s. uno nuche cōicat &c̄. patꝫ. Quod si sunt descēdētes. s. lesio & materia ab origine submergendo. i. totā nuchā scđm pfūditatē ibi capiendo uerbigf̄a ī loco renū aut ī latere uno. s. nuche molificat̄ & pro. i. paraliticū fit qđ sequitur &c̄. q͂a una ps uel oia infra illū locū. ¶ Qđ si nō fuerit. s. nocumentū siue paralisis mollit̄ &c̄. siue ī toto quia ī pn° uel in toto. q͂a per totū neruū materia inbibat̄. aut in mediate. quia ī uno ramo p° in pte. s. nerui apropīata mēbro ppter illud ꝙ uenit ad ipm. s. mēbruꝫ de illo. s. neruo leso. q͂a lesus ē cū p illū nō uadit spirit⁹. leso dico ppter materiā &c̄. suple aut ppter alias cās sup dictas. sed dixit plus de istis tribus. q͂a plus cōtingit ex his apropīari nocumentū neruo. ¶ Paralisis ostēdit q͂ modo paralisis sequat̄ q͂sdam egtudines. Et primo qūo accidat ut crisis colice. secundo ut crisis febriūꝫ acutaꝝ. Ibi 2ª. Et est paralisis. prima ī duas. p° pmittit. 2° pbat. Ibi secūda Nam qdā qđ primo dicit patꝫ. & declarabit̄ statim. Nā prio pbat p auctoritatē. 2° p rōeꝫ dando modū. Ibi 2ª. quasi dicī. primo qdaꝫ. s. Aliab. viiij. terapē. viiij. ca°. auctoritate Pauli. ¶ Cōsiderandū ꝙ hoc qđ dicī aliquib⁹ annis pōt dupliciter exponi. primo aliq͂bus ānis. s. sup hoīe. quia homo pluribus ānis sit passus colicā. alio mō aliquib⁹ ānis. quia sit egritudo sequēs cōstitutionē anni. & sit q͂si pestilētialis. Et hoc uidet̄ cōforme dicto Auic. in fra fen. xvi. de colica. p° cap. cuꝫ dicit. Et qñq͂ accidit colica & yleos z^m semitā accidētie egtudīnū pestilētialiū. ¶ QVASI ENIM. Hic pbat per rōeꝫ & arguit sic. Materiā colice natura pōt pellet̄ đ iteriorib⁹ ad exterio^a

ergo pōt colica termīari per paralisim. imo cū iac hāc expulsionē multū sequit̄ paralisis añcedēs est notū ex prin° isto q̄ materie ab ultīa superficie corporis pūt intus trahi ut 3° de uirtutib⁹ naturalibus penul.ca°. ergo m̄l' tomagis ab itus ad extra.cōsequētia ē nota. q̄a qn natura mouet materiā colice ad exte riora nō denuntiat siue ostendit nisi forsan ra ro talē euacuationē cū sudore.immo hoc esset ualde manifestū.& ostenderet̄ maxīa poten̄ uirtutis.ergo illa materia stās ī neruis.faciet paralesiz. Et hoc est qđ dicit q̄si eniz natura expellit neruis.i.ad neruos &c̄. Dubitat̄ de modo ꝓuentus materie colice ad loca ī quib⁹ faciat paralesiz. Dicūt quidam qđ colica fit qn̄q̧ ex materia flegmatica a cerebro ad inte stina fluente.cōtingit ergo qđ natura illā ma teriā diuertit qn̄q̧ & pellit ad neruos. Ali⁹ modus dicēdi est qđ materia stans circa inte stina.s.materia humoralis pōt a natura mo ueri uersus spōdiles & penetrare in nucham uel ꝑncipia neruoꝝ.ul' moueri uersus neruos sparsos per corp⁹.& fiet paralesis. Et tu ui disti in fratre de ordine ꝑdicatoꝝ.Nec est no uum tales expulsiões fieri ut apparet in com mento afforismi septie pticule.q̄bus iter fre nes &c̄.Et fen xiiij.cap° de cāis ydropisis. Ex quo apparet qđ talis paralesis fit ꝓprie in colica humorali nō in uentosa siue fecali. Materia autē istius est flegmatica licet nō sit impossibile etiā si esset colerica.imo uidetur qđ secūdū iudi^m^ quorūdaz medicoꝝ materia faciēs istā colicā que terminat̄ ad paralesim sit materia calida.unde curabāt illā colicam cū frigidis.& ꝑseruabāt ab epi^a^ & palesi· ut scribit Auic.fen.16^a^.prio cap°.Illa ergo para lesis esset ex opilatiōe facta in neruis ex mate ria illa q̄uis sit calida.Ego autē uidi nouā pa ralesim in matheolo de alisio.habuit eniz iste duritiem & magnitudinē splenis que perue niebat usq3 sub umblico & usq̧ ad dextram incurrit paralesiz fere toti⁹ corporis et scabiē fedā & cessauit splen pfecte.Et cū euacuatiōe m̄l'ci hūoris curatus a paralesi & scabie. Ex q̄bus apparet ꝙ lz paralesis utpluri^m^ fiat a flegmatica materia.pōt tn̄ fieri ab omni hūo re.quia q̄libet pōt opilare ut Auic. dicit sup̄ fen p^a^ ca°.đ q̄litate accidēti soda ex materriis Et multociēs. Causa est secūdū quosdā.quia nerui motiui sunt magis porosi sed sensitiui sunt magis stricti in poris.Indigēt.n.motiui nerui pluri spiritu & calore q̄ sensitiui Et iō materia colice expulsa ad extra pl⁹ recipit̄ in neruis motiuis q̄ sensitiuis in utrisq̧ tn̄ pōt recipi &c̄. ¶ ET EST. Ponit quēdaz cañ. & ꝑmo ꝑmittit.secūdo declarat.ibi secunda.

ET ILLVD. Considerandū ꝙ p egritudīes acutas intelligit apostemata cerebri siue cali da siue frigida.Intelligit ēt fe.continuas sine apostemate.quia p expulsionē materieꝝ haꝝ pōt fieri paralisis ut notū ē. Et illud declarat determinādo se ad acutā febrē cui⁹ reliquie remanēt in partib⁹ cerebri.& hoc uel quia eg tudo fuit in cerebro ut frenesis.uel q̄a p par tes cerebri natura facit crisiz impfectā ꝑpter debilitatē ex etate uel ꝑpter debilitatē ex acci dēti uel natura dixit remanet post statum q̄a post crisim illā impfectā soda &c̄.Deind̄ ex pellit ipm.s.residuū expulsiōe grauita is.i. difficultatis quia grauiter & difficulter expel lit & non perfecte potens &c̄. quare accidit paralisis & similia.q̄a posset fieri alie crises pmutatiōis ut apparet quarto can.fen 2^a^ pri mo ca°. Quod aūt paralisis possit accidere. ut crisis frenesis apparet p Aliab.viiij.theori ce.viiij.ca°.& paralisis i fortitudīe frigoris quia debilitat calidū & multiplicat flegma dicit post q̄nquaginta &c̄.quia flegma mul tiplicāt & patet ꝙ dicit. ¶ PARALETICI AVTEM PVLSVS. Pōt dici quod hic ī cipit ponere signa & ꝑmo generalia.2° spālia scd̄m diuersitatē cāꝝ.Ibi 2^a^. Illa autem.pri ma in duas.ꝑmo ponit sig^a^ significātia eam. secūdo docet ꝓnosticari. Ibi 2^a^. Et quodcūq3 mēbrū.Prima in tres.ꝑmo ponit sig^m^ sump tū a pulsu.2° ab urina.3° iteꝝ a pulsu in qua dam dispōe. Ibi 2^a^. Et urina.ibi 3^a^. Et qn̄q̧ accidit uel aliter pōt dici qđ hic Auic.ponit q̄s dam canones cōpletiuos.ut suus modus ē in fi.capituloꝝ. ¶ Circa ꝑmā ptem diceret ali quis q̄ uirtutē frangit.i.debilitat paralisis. ¶ Secūdo.d.quis ipe ꝑmo dicit.qđ est rarus postea dicit ꝙ est frequēs. ¶ Ad ꝑmū dicēdū qđ paralisis frāgit.i.deiecit uirtutē uitalem quia ꝓprie ē passio frigida & humida.unde spiritus uitalis in corde uel artariis in calorē remittit̄ ¶ Fit ergo pulsus debilis tardus.& rarus ꝑpter debilitatē uirtutis & ꝑuationeз necessitatis. ¶ Possum⁹ ēt dicere qđ debili tat aialem uirtutē & sic mollificat̄ pānicl'us tegēs artariā.& iō non pōt apparere pulsus debita magtudo nec fortitudo ex hoc. ¶ Ad secundū dicendū qđ freqn̄tia non est cōnatu ralis pulsui paraliticoꝝ.Sed qn̄q3 aduenit cū multū cadit uirt⁹.& iō sua frequētia ē uicis situdinaria.i.aliq̄ uice adueniēs.& non ē hn̄s ordinē nisi ut cōtingit cadere uirtutē.Et hoc est qđ dicit.& fit freqn̄s pulsus.s quādoq3 Et eueniūt ei uicissitudines .s.in freqn̄tia.q̄a aliquādo siue aliquib⁹ uicibus fit ista frequē tia.ut cū cōtingit uirtutē multū cadere sine or dine &c̄. ¶ Alij exponūt uicissitudines idest

frequētes pulsationes. Que uero dicta sunt sumūt a Gal. i cōmento pulsuū tractatu.i ij. .xvj.cōmēto Et ab Auiaba.vij. theorice .viij. ca°. ¶ ET VRINA. Hic ponit z^m cañ. Et du bitat an urina cum albedine aparēs sit grossa uel subtilis. ¶ Respōdet Albert⁹ qđ subtil⁹ quia flegma qđ istā urinā igrossaret tendit ad alia loca.s.ad neruos ¶ Aliter dicerdū qđ cōtingit istā urinā esse subtilem qñq ꝑpter opilationē.et quandoqȝ grossam propter do minium flatis cuius pars etiam cū urina pōt expelli q̄uis ps opilauerit neruos. ¶ Consyđ randuȝ qđ quatuor causas ponit ꝑpter quas urina pōt esse rubea in paralisi. Cuȝ enim pa ralisis sit morbus frigidus.debet esse causa albedinis in urina. Si ergo urina sit rubea est propter alterā causarū prima quia cōiungat eis debilitas renum in discernendo sanguineȝ ab aquositate.uadit.n.urina ad renes cū aliq̄ parte sanguinis ut īfra fen.xviij. primo cap° Ista auteȝ debilitas quandoq est accidentalis .i. accidētaliter cōiuncta paralisi.qñq est ꝑp ter cām ex paralisi. ut cū cōtingeret pāniculū colotoriū relaxari & molificari.ut non possit fieri urine colatura debita. Secūda cā est debi litas uenaꝝ.s.post epar ab attractiōe sangui nis. unde remanēs i epate pōt tingere urinaȝ uel debilitas uenaꝝ.s.epatis ab attractione.i. mūdificatiōe sanguis ab aq̄sitate. ¶ Tertia cā est aliq̄s.dolor q forasse eis accidit ¶ Quar ta cā est ꝑpter egr̄tudinē eis ꝑpinquā.i. ꝑpter febrē scđm q̄sdam.tñ febris nō uidet dispo sitio eis ꝑpinqua. ¶ Dicendū g° qđ itelligit ꝑpter hoc uel opillatiōnē i uenis. unde sequē te putredine fit tīcta urina.uel itelligit opilla tiōnē in porofelleo & circa faciē intestinoꝝ ex multiplicato flate in eis. unde colera retenta tingit urinā. Has cās ponit Auic.in sermōe co muni.p̄mo can.fen.z^a.ca° de signis sumptis a colore urine. ¶ ET QVANDOQVE. Hic ponit 3^m can. Et dubitat quō unuȝ latus pōt esse frigidū & aliud calidū. ¶ Respōde tur ꝙ paralitico existēte uno latere pōt sup uenire febris.ex qua apparebit in pte sana ca lor.sed in pte paraliticata cōmouebit flegma quo cōmoto imp̄mit sensus frigoris. Sic ap paret etiam in febre in qua extra sentit frig⁹ & intus calor ¶ Iste modus dicendi posset calūniari.qa forsaȝ sta faciens paralisim non est modi illius.cū sit sta subtile aq̄sum magis Aliter pōt dici qđ i uenis alicui⁹ possunt esse humores flegmatici crudi.& humores coleri ci & natura ad unū lat⁹ pellet coleram.& ad aliud sta.in latere ergo frigido erit pulsus đ iectus.i.puus debilis tardus rarus ad hoc.i. intātū qđ cogunt ip̄m.s.latus iudi^a eius fri gida.i.iudicare qđ sit frigidū.ul⁹ iudi^a.i.sig^a frigida.qa apparēt cum hoc alia signa frigidi tatis. Et ita intelligendū est econtra qđ i late re calido apparet pulsus uelox & freq̄uēs & iudi^a caloris.qa ad tactū sentit calor et appa ret rubor. Et qñqȝ peruenit ad ho: ut oculus minoretur. Dubitat q̄s oculus minoratur. Respōdet Bertuti⁹ qđ ocul⁹ opposit⁹ oculo partis in qua est paralesis ¶ Iste sermo nō ē ad mentē Rasis. Nam.xviij°.cōtinentis cap° de mirabilibus in fine.dicit qđ oculus ptis fri gide ē ille qui est minoratus. Et Auic.fen 3ª hui⁹ ca°.de ꝑfundatōe oculi. Respondet Al bertus qđ oculus partis paletice ē minorat⁹ & rōem assignat. Naȝ oculus partis paraleti ce paraleticat.& tūc oculus san⁹ trahit ad se oculū paraleticū.& sic oculus paraletic⁹ trahi tur intus ¶ Iste sermo ē ualde corrupt⁹. Naȝ cum accidit oculo paralesis. tūc neru⁹ obtic⁹ & musculus cōtentiuus relaxātur.& tūc ocu lus exit extra.uñ infra fen 3^a ca°. đ exitu ocu li. Auic.ponit unā cām mollificatiōis. Nec il lud qđ dicit est uerꝫ.qđ pars sana trahat par tem mollificatā ut apparebit infra ca°.đ tor tura. Et qualiter illud debeat intelligi ibi di cet ¶ Dico ergo qđ qñ una pars corporis in frigidat tūc pōt in parte illa esse paralesis. Et si pars faciei paraleticata fiat oculus illius ptis exibit extra.qa relaxabit.tñ cum hoc pōt minorari si paralesis sit mala. unde deficiat oculi nutritiua.stant ergo ista simul ꝙ ocul⁹ paliticet & qđ extra relaxet.sicut manus pa raletici macresit & relaxat. Pōt etiā in parte illa frigida fieri spasm⁹ & pōt spasmari col lum & musculi oculi.& tūc oculus retrahit i tus. Et hoc modo uidet sensisse Rasis .xviij. cōtinentis ¶ De hāc autē materia scripsimus fen 3ª huius ca°.de minoratiōe oculi & ꝑfun ditate.ubi scripsim⁹ hac auctoritatē ex inten tiōe Rasis. Et idē ponit Auic.ibi & p̄mo cañ. fen secunda capitulo de pulsu complexionum ¶ ET QVODCVNQVE. Hic ponit q̄rtū cañ.& patet. Causa hoꝝ est.qa qñ stat habi tudo membri & color.significat sanitas uita lis & naturalis uirtutis.& iō spes ē đ cura. ¶ AD PARALESIM ¶ Hoc apparet ex dic tis sup̄. Sȝ i mliere cui⁹ matrix p̄focat aggre gari pñt materie frigide.& exīde pelli ad ner uos. Et sic pōt fieri i febrib⁹ tpalib⁹.i.ꝑlixis. ¶ PARALISIS VERO. Hic ponit quintuȝ can. Causa est.qa dislocatio spondiliū non re ctificat nisi raro.s.si sit parua ualde.ut sumi tur fen q̄rta quarti can. ¶ AB ICTV.i.per cussiōe uel ipulsiōe nō cōterēte neruos uehe mēter. ¶ QVANDOQVE. sanat.s.si ꝑ ueniat anq̄ cōtritio neruoꝝ attrahat corrup

tionē in eis. Si eīm corrūpat̄ in locis cōtritis uel sit cōtritio fortis disrūpens neruos nō est spes ut sanet̄. Et ideo ne cōtussio uel cōtritio attrahat corruptionē & apostema ē incipiendū a flobotomia pmo opposite partis.

¶ ET IAM Q VIDEM diximꝰ. s. capº de apostema. & in hoc capitulo.

I LLAM ¶ Hic ponit signa paralisis. & pmo eiꝰ cuius cā ē phibitio penetratiōis spiritus ad mēbra. zº eius cuiꝰ cā est corruptio cōplexiōis phibētis ipressionē spiritus. 3º addit cañ. Ibi zª. Et si est eius cā malitia cōplexionis. Ibi 3ª. Et dicitur ¶ Ad pmi euidentiā cōsyderādū qđ spiritus retētio pōt fieri. uel a causa extrinseca uel intrinseca. Primo gº ponit signa paralesis huiꝰ a cā extrinseca. zº itrinseca. Ibi secūda. & si est cū apostemate. Ponit ergo sigª eius que fit a tortuositate. s. spōdiliū a tortuositate. i. cōstrictiōe facta a ligatura. & eius que fit a cāu & similibꝰ & ē notū Consyderandū qđ aliqñ neruo pfundo & remoto a loco pcussionis accidit qđ incidit̄ siue rumpit̄ & ignorat̄ hoc. Et accidit. qa gladiꝰ fuit acutus tendēs ad ptem distantem a loco percussiōis. ita qđ nō credit̄. accidit etiaȝ. qa in actu casus ab alto. aliqñ homo euidēter percutit unā ptem. & tñ neruus distans rumpit̄ ex comotiōe. hoc etiā ocultat̄ medico. Signuȝ ergo est qa subito sicut fuit pcussus uel cecidit. facta est ibi paralesis. & nō confert cura. que autē paralesis recipit curā. s. plus ē que nō est a sectiōe. i. incisiōe nerui. sed est cū apostemate & similibꝰ. s. cāis corporalibꝰ. Quasi uelit Auic. dicere qđ paralesis ex incisiōe totali nerui nūq̄ curat̄. qa nō reunit̄ ille neruꝰ taliter qđ spiritꝰ trāsire possit. Sȝ paralesis q̄uis sit ab apostemate & aliis causis plꝰ potest curari. Ego uero audiui mirabilia đ neruis incisis que hic nō recito. ¶ ET SI EST Hic ostendit qñ retētio spiritꝰ fit a cā intrinseca. & pmo ponit signa paralesis p se uenietis. zº ponit signa paralesis cretice accidentis. Ibi secūda. Et si sit. Pria in q̄tuor. Nam pº ponit signa paralesis facte ab apostēate. zº facte ab humiditate nō apostemāte. 3º ponit signa facte a tortuositate. q̄rto ponit signa modi se habenti materiā. Ibi zª paralesiȝ autē. Ibi 3ª Factā uero. Ibi q̄rta. Et si materia. Prima in tres. pmo ponit signa parelesis ab apostēate calido. zº ab apostēate duro. 3º a molli. Ibi zª. Et si. Ibi 3ª. Si autē. ¶ Quod dic̄ ī pma preest notū ¶ Circa zam ptem diceret aliquis. Si apostema durū esset intus uersus nuchaȝ. uel etiā uersus pfundū corporis qūo per tactuȝ posset discerni ¶ Dicendū dupliciter. pmo ꝙ

nō loquit̄ de illis apostēatibus duris itrisecis sed qñ sunt extra. s. circa loca spōdiliū uersꝰ extra. uel in aliquo manifesto loco corporis. Vel dicendū qđ ī quocūq̧ loco sit neruꝰ q ex illo apostemate duro ledit̄. q̄si pcipitur durꝰ in sua ramificatōe. & sic corde & paniculi cōpositi ex illo. unde Auic. cōsideratio sensibilis in neruis. s. quia apparet aliqua durities.

¶ DOLOR ANTECEDENS. ¶ Dic̄ Albertus qđ dolor antecedit qñ hoc apostēa duruȝ fit per uiā defluxus. qa materia fluens soluit continuū. sed si materia cōgreget̄ per uiā congestiōis nō fit dolor. Nam accidit per ipsam. i. per ipm dolorē tortuositas. i. porọꝝ opilatio. uel apostēa calidū su. ex qbus fit palesis. Ista expositio est mltū rudis homini itelligēti in pncipiis medicie aliqd. & ideo eā non reprobo. ¶ Dico igit̄ qđ cū apostemate duro. s. melēcolico uel duro. quia cū duritiebꝰ neruorū nō ē dolor actu. ut apparet fen zª pmi libri. & fen 3ª. quarti can. Quandoq̧ tñ ante huius apostemata dura & huiꝰ durities fiūt dolores. ut cū apostema duꝝ fit ex pmutatione apostēatis calidi. tūc eīm accedit dolor. Similiter cū huiꝰ durities fit in neruis siue cordis siue iūcturis ex distortiōibꝰ. qa tūc fit dolor. Sed cū in loco distorto fit inodatio & induratio materieꝝ. unde apparet apostēa durū s. dictū nerui durities tūc cessat dolor. Et hoc est qđ uult dicere Auic. dolor añcedens. s. nō cōiunctꝰ actualiter. sed pcessit. & hoc scđm plurim. Nā secundū plurimū accidit p ipaȝ. s. duritiē que facit palisim p ipam dico. quia ante ipaȝ tortuositas. i. cōtorsio circa spōdiles uel iūcturas alias uł cordas. aut apostema calidū ex qbus sequit̄ durities. s. apostemª duꝝ uel sibi simile. uñ pōt fieri paralisis.

¶ SI AVTEM sigº est difficilis. quia ualde cōuenit cū paralisi a materia flegmaª sparsa zm quasdā dispositiōes. quia tpre putredis materie flegmatice mollis &c̄. Ab augmēto doloris &c̄. Nam qñ homo moueт̄ circa locū apostematis sentit dolorē cū q̄escit q̄etatur.

¶ ET CIBOS. quia mala cibaria faciūt in loco sentire dolorē uel quia post repletionē sentit dolorē. ibi. ¶ EVENTVS nō fit subito. Contra. qa materia pōt subito fluere. Respōdet albertus. qđ hoc apostеª si accidat p uiā defluxus fit subito. sed p uiā cōgestionis nō fit subito. ¶ Aliter dicendū ꝙ compat euētū apostematis flegātici fluxi ad euentū apostematū calidoꝝ que magis subito fiunt.

¶ ET EX oībus. Exponūt. i. cū omnibꝰ signis apostematis flegmatici. ¶ Aliter. tñ dicemꝰ ꝙ Auic. hic poīt signū quoddā cōe oībus speciebus paralisis frigidis ab apostematibꝰ siue

calidis siue duris siue flegmaticis. Nā patiēs qn̄ uult mēbꝝ suū paraliticatū ex apostēate mouere. sentit q̄ si sit aliqd̄ ꝓhibēs in lo° apostematis ut notū est. unde & ex oībus istis. s. apostematib⁹ &c̄. Paralisis sentit. s. medicus uel infirm⁹ qa iudicat to^m mēbrū esse remollitū. nec affirmat ꝓcipuū locū passiōis cū ulꝫ mouere & nō pōt. FACTAM uero. Hic ponit sig^a paralesis facte ab huōre nō apostemāte & patꝫ. Grossitudo neruoꝝ est eoꝝ ingrossa° siue īduratio in aliq̄ parte ut fiat ibi sicut nodus. unde ī reliq̄ neruo sensus & motus impedit̄. Et de hac dixit sup̄ cum dixit qn̄q, cōtrahunt̄ pori ꝑpter grossitudinē substātie mēbri. Vel posset dici grossitudo. i. īduratio in toto neruo. Sig̃ficat̄ g° talis paralisis .i. ꝑuatio sensus & motus. quia si membrūꝫ cōtrahat̄. quia hoc faciat eger uel alius tūc nō faciliter reuertit̄ ad dilatationē. Et hoc qa siccitas illa seruat for^{am}. et mēbꝝ paliticū nō apparet molle sic ut in natura paralisis que est ꝓprie mollifica°. & dicit̄ absoluta paralesis. Ista enīꝫ paralesis nō est pura. immo est cuꝫ quadam duricie & quandoq, tensione.

ET SI. Hic ponit signa modi se hn̄di materie. Et ꝑmo ponit signa qn̄ materia flegmatica est cū sanguis habundantia. z° qn̄ est nuda .s. a. sanguine sepata. Ibi z^a. Si uero. Dicit ꝑmo qd̄ signat eam guideꝫ. i. uene colli que apparēt plene. & uene. s. reliquę. & oculus. s. rubeus &c̄. PREDICTE. Multociēs .s. ꝑ° libro fen. z^a cap° de signis dominiꝫ humorūꝫ & pluries fen ꝑma huius Q d̄ dic̄ z° patet. ET SI SIT. Hic pōit signa paralexis crescente uenietis & patꝫ etiam. ET SI EST EIVS CAVSA. Hic ponit signa paralesis facte a corruptōe cōplexiōis. unde mēbra non suscipiunt impssionē spiritus. hec autē cōplexio erat frigida & humida. Et dicit ꝙ palesis ab hac cōplexiōe non accidit subito. Contra quia subito pōt homo īfrigidari ab opio uel aere. Respondet Albertus qd̄ loquit̄ d̄ mala cōplexiōe facta a cā intrinseca. Sermo iste nō uidet̄ intelligi aliter nisi qd̄ mala cōplexio facta ab hūore frigido & hūido ut a flegmate nō accidit subito. Et hoc est cōtrariū ei⁹ ꝙ dixit sup̄ ꝑmo cap° huius fen. Etiā ista cōplexio frigida & humida nō est singularis. i. sine materia. Nisi forsan uellet intelligere d̄ mala cōplexiōe frigida & humida q̄ īpressit hūor & remāsit post humoris euacuationē. Aliter igit̄ dicendū qd̄ loquit̄ de mala cōplexiōe sin̄ materia que ꝓuenit a cāis extrinsecis ut aere potu medicinaꝝ frigidaꝝ & similibus. Et cōparat eam ad impssionē factā a cāis extrinsecis facientib⁹ paralesiꝫ per uiā solutionis continuitatis. paralesis enīꝫ facta a solutiōe continuitatis cuꝫ ferro magis subito accidit q̄ hec. & tamen ambe fiūt a causa primitiua.

NEQVE SVNT SIGNA ALIA. scꝫ de apostematibus uel materieb⁹. ET IVDICATVR PER TACTVM. Quia apparet frigus & humiditas. ET PER RES AGENTES. i. per iuuātia & nocentia. uel ꝑtes agētes. i. īprimētes istā malā cōplexiōem qa iste iuit ꝑ aerē frigidū uel potauit opiuꝫ. ET DICITVR. scilicet secundo cōtinētis. VRINA uiridis. i. s. ꝑ congellationē q̄ signat humiditates frigidas in corpoꝛ̄ que mote ad neruos faciūt paralisiꝫ aut spasmū. & hoc ꝑprie ī pueris. quia sunt debiles ī neruis ut ī cōmento tertiꝫ ꝓnosticoꝝ sup illo uerbo. spasmus cōtingit pueris &c̄. Et qa pueri possent mori ꝑusq̄ hoc fiat. & qa uiridis color possꝫ esse ꝑ uiā adhustiōis & nō sig̃ficaret palisim iō dixit. dicit̄ tamē uiridis uria: apud Auic. signat spasmū in pueris, ut ꝑmo can. fen. 3^a ca° de signis coloꝝ urine.

OPORTET ut. Iam notificauit paralisim. Hic ponit eius curam Et ꝑmo ei⁹ scd̄m se. secūdo ut cōiungit̄ febri. Ibi z^a. Et scias. Prima ī duas. ꝑmo ponit curā ī generali. z° ī speciali. Ibi z^a. Illa aūt que ē a tortuositate. Pri^a in duas. ꝑmo ponit curā ꝑ medicinas. z° ꝑ dietam. Ibi z^a in regimie aūt. Ptima ī duas. ꝑ° ponit can. curatiōis ostēdendo locū ad queꝫ in paralisi & q̄busdā aliis eḡtudinibus neruoꝝ maxie oportꝫ. itendere. Secūdo ponit can. ostēdendo uirtutes medicinaꝝ & tēpus q̄bus debem⁹ uti. Ibi z^a. Et nō ꝑperes Consideran dū qd̄ cā eius ꝙ ꝑmo dicit. est qa iste passiones ꝑprie sunt cōes toti corpori ꝑter mēbra faciei. uel cuꝫ sunt in maiori ꝑte uel in latere uno fiūt ꝑpter nocumentū factuꝫ in nucha & neruis motiuis ut Mesue ponit ca° de palisi siue tactiuis q̄tum ad stuporē inde exeūtib⁹. Et iō oportet qd̄ locus appositiōis medicinarū sit ꝑs posterior. & inde ēt intendas in euacuatiōe si expedit. ET NON. Dubitat̄ an sit ꝑperandū ī paralisi & similib⁹ cū fortibus. Videt̄ ꝙ sic. quia Rasis. viiiꝫ. almāso. ca° d̄ palisi īcipit curā cū fortib⁹ medicis. ut pillis fetidis. Ampli⁹ in apoplesia cū fortibus curamus statiꝫ a ꝑnci°. sed quedā paralisis pōt suffocare per ꝑuationē motus lacertorū pectoris & diafragmatis. In cōtrariū ē Mesue ca° de paralisi auctoritate Gal. & A. hic. Dicendū qd̄ ī cura paralisis & eḡtudinū materialiū neruoꝝ. nō ē festinādū a ꝑnci° cū medicis fortib⁹. cā est qa ista agitant materiā siue sint digestiua siue euatiua. Etiam

fortia euacuãtia deiciũt uirtutẽ nõ iuenientia
materiã aptã. & iõ oportꝫ tardare usum for
tiũ mediciarꝫ regulariter. Tamẽ coacte si pa
ralisis aut spasm⁹ minarent̃ subitã mortem
ꝑpter nocumẽtũ neruorꝫ hanelit⁹ possemus
a fortibus ichoare. Ex quo soluit̃ zª istantia.
¶ Ad primã dicendũ ꝙ Rasis ualde cõfundit
suas curas in illo nono & idigẽt declaratiõe.
& iõ cum dicit icipiem⁹ debꝫ itelligi ꝑmissis
aliis leuibus. quia illud ẽ ꝑncipiũ cur̃ fortis.
¶ Dubitat̃ z° qa in forti paralesi docꝫ tarda
re usq ad .14ᵐ. diẽ. Contra qa quãto morb⁹
est fortior tãto magis festinam⁹ cũ medicina
forti ut apparet ꝑmo can. fen 4ª ꝑmo capit°.
Dicendũ qđ omis paralesis flegmatica ẽ mor
bus nõ acutus. & ideo regulariter in usu for
tiuꝫ medicinarꝫ oportet expectare digestiõeꝫ.
Et quãto materia ẽ frigidior & grossior. tan
to magis oportet tardare usuꝫ fortiũ euacua
tiuorꝫ. Et ideo in paralesi forti. s. per materie
maiorẽ grossitieꝫ & frigiditatẽ tardam⁹ us
q ad q̃rtũdecimuꝫ. sed in paralesi de materia
nõ sic inepta tardam⁹ usq ad quartũ uel .7ᵐ
Ad cõtrariũ dicẽdũ qđ in morbo forti. s. acu
to qđ nõ dat spaciũ operãdi magis festinam⁹
Sed in forti. i. de materia forti grossa frigida
magis tardamus. Et in hac. s. in qua nõ potes
uti fortibus leniũt & digerũt. i. leuiter dige
runt ut decoctio organi uel maiorane. & nõ si
rupus de sticados Mesue. & soluũt. i. leuiter
soluũt ut Iera simplex. & nõ yere fortes. Vł
posset exponi leniũt. s. uentrẽ. & soluũt. s. non
laboriose. Et ideo subdit. Et cũ cristerib⁹. s. ñ
multũ acutis. deinde post illud qa cuꝫ potes
uti fortib⁹ ut post septimũ. uel. i 4. &c̃.
¶ IN REGIMINE ¶ Hic ponit curã ꝑ dietã
& patet ¶ Dubitat̃ qa Auic. docet ꝑcedere i
dieta de multũ subtili ad grossaꝫ cuius cõtra
riuꝫ ꝑcipitur in ꝑma ꝑticula afforismorum.
Dicendum qđ in paralesi ad cõsumptõeꝫ ma
teriarꝫ tendentiũ ad neruos & stantiũ in eis.
abstinẽtia multũ cõfert. & qa de crisi futura
nõ dubitam⁹ sicut i febribus continuis dubi
tamus. ideo possum⁹ statiꝫ a ꝑnci° facere eos
tollerare famẽ & sitiꝫ ad materierꝫ cõsũptio
nem & diuersionẽ a neruis. Regimẽ autẽ qđ
ꝑcipit. Ypo. ꝑma ꝑticula afforismorũ est in fe
bribus cõtinuis ꝑprie & in quib⁹ crisim &
statum expectamus. ¶ AQVA ORDEI
uel mellis. Ordei aqua est in estate & etate
calida cõuenienior. Sed aqua mellis in yeme
& sene. Etiã aqua ordei directe ꝑ neruis non
competit cum infrigidet. sed loco cibi & aliis i
dicantibus ut distemperantia epatis cõpetit.
Et ex hoc soluit̃ contradictio que uidet̃ inter
Auic. & Rasiꝫ prio continentis. qui potũ de
ordeo nõ laudat in egritudinibus neruorum.
¶ SI NON tolletauerit. In hoc cõsidera qđ
subtiliationẽ regis Auic. incipit cõsentiẽte uir
tute ¶ AVIVM. leuib⁹ ut ꝑdice uel auiculis
paruis. ¶ CIBIS sicis. ut carnes passerꝫ &
freguillorꝫ. & siccis per artẽ qa frixis. Deĩde
quia ex cibis siccis & siti cõsumet̃ multũ de
materia In mẽsis secũdis. s. loco fructuum.
¶ PINI magne. quia magis cõuenit ut sumit̃
z° can. ca° de gelone. ¶ Cõsiderãduꝫ ꝙ duas
cãs assignat. quare uinũ non competit. una ẽ
quia materias facit penetrare i neruis. ẽ eim
penetratiuũ ut apparet in cõmẽto affor. q̃nte
particule. Si inebriat̃. & ducit secũ materias.
Secũda cã ẽ. quia cõuertit̃ i acetũ in neruis. s.
qñ ẽ plurimũ. & hoc quia ibi stãs putrefit.
& putrefactio fac̃ i eo accetositatẽ ut quarto
de simplici medicia. Vel ẽt ibi existẽs leuiter
ebullit & incõplete. Et hoc ẽ cã acetosationis
ut apparet infra fen. 13. ca° de signis disposi
tionũ sto ¶ ACETVM uero ẽ &c̃. quia infri
gidat & mordicat ¶ ILLA auteꝫ. Hic i spãli
ponit curã paralesis. & ꝑmo eius que fit a cõ
torsiõe spondilium. z° eius que fit a materia
flegmatica. 3° eius que accidit scđm semitam
crisis colice. quarto ei⁹ que fit a solutiõe cõti
nuitatis. q̃nto eius q̃ fit a mala cõplexiõe sine
materia. Ibi zª. Si aũt fuerit egritudo ꝑ̃ipsa pa
ralisis. Ibi 3ª habẽtes uero illã. Ibi 4ª. Que
uero. Ibi 5ª illa uero. Excusat̃ aũt a cura pali
sis facte ab apostemate ꝑ id qđ dicet. & ꝑ il
lud ꝙ scit̃ de canonibus cure apostematum i
mẽbris locis. Excusat̃ ẽt a cura paralesis facte
ab induratiõe nerui siue igrossatiõe per id ꝙ
dictũ ẽ 4° can. fen 3ª de cura duritierꝫ & fen.
4ª. ca° de duritie & torsiõe neruorꝫ. Prima i
duas. ꝑmo excusat se a totali cura. z° aliquid
de ea ponit scđm qđ huic loco ꝑtinet. Ibi zª.
Cum tñ. ¶ Dicit ꝑmo qđ palesis q̃ ẽ a tortu
ositate. s. spõdilis & cõpressiõe. s. nerui a spõ
dili torto curat̃. scđm qđ dicet̃ postea &c̃. s.
4° can. fen 5ª ca° de dislocatiõe spondilis. Si
aũt ẽ. s. tortuositas & cõpressio a ꝑcussione
&c̃. est ꝑ̃na cura. qa forsaꝫ ipossibile ẽ redu
cere spondiles dislocatos. Et dixit hoc quia si
fiat a cã intrinseca ut apostẽate uel forti uẽto
sitate sic accidit gibbositas. tũc ẽ cura possibi
lior. ¶ CVM tamen. Hic ponit can. curatio
nis. z° remouet duᵐ. Ibi zª. Et fortasse. In ꝑª
parte ponit duos can. ꝑmus est qđ cõsideret̃
an materia q̃ trahit̃ apostem et an non. Et cu
ret̃ scđm qđ oportꝫ de cura apostematis uel
non apostematis. Secũdus can. ẽ qđ medicie
ponant̃ sup loco ꝑcussionis. & simile huic po
nit. ꝑmo de interiorib⁹ & infra fen. 4ª. prio
ca° in fi. & considera qđ hic can. ẽ uerus non

solū in paralesi ex pcussione. sed ēt ex opilati one uel alia cā apropriata prin° nerui. & ideo dixit qd oz scire origines neruorꝝ. & uerificat ēt can. siue iste medicie sint repcussiue prohi bētes apostema siue mollificatiue. s. sedatiue doloris & tensiōis. siue sint calefaciētes. opz enī qd sup loco patiente pncipali ponant. Et fortasse qa diceret aliqs pōt ne poni aliq̄ me dicina qnq̄ nō super loco. dicit qd sic ut cum intēdis trāsponere materiā ad aliud mēbrū. uel ad supficiē socij uel ad pfundū. tunc enī nō sup loco patiēte. sed super socio ponimus. uerbigratia uētosas. Et inuit in hoc Auic. qd si ad longinquius uel ad oppositū trahere ue lis pones medicamen in opposito. ¶ SI AV TEM Hic ponit curam paralesis que fit a flegmatica materia nō apostemante & ista pa ralesis est que plurimū accidit. & dicit occulta qa non fit a cā pmitiua & qa in loco precipuo nō est apostema. sed materia est magis sparsa & ideo nerui sunt remolliti ab illo flegmate. Et pmo ponit eius curā duz ipa perdurat. z° dum ē i declinatione. Ibi z^a. Cum mēbꝝ. Pria in duas. pmo ponit curā sua sententia. z° alio ruz ibi z^a. Q uidā uero. pma in tres. prio po nit curā per res alterātes & euacuantes que corpus magis ingrediunt per supius uel infe rius. z° per res que extra apponunt. 3° iterū per eas que corp⁹ ingrediunt siue ptem unā. Ibi secūda. Et ipoꝝ spōdiles. Ibi 3^a. Et scias qd insuflatio. pma in duas. pmo inuit cañ. ge neralē in usu medicinaꝝ. z° enumerat. Ibi z^a Et meliora. Dicit primo qd in cura paralesis &c. duo sunt necessaria. unū est regimen cōe dictū in pn° capituli. qa sit cōtent⁹ aqua mel lis uel aqua ordei &c. Secūdo est necessariū cōitas materie. i. qd comitēs materiā. uel cōi tas. i. cañ. cōmunis dict⁹ ad materias frigidas cū eo qd. scripsim⁹ quātum ad medicinas & diffinim⁹ quantuz ad regulas siue cañ. in eūa tione ipaꝝ materieꝝ subtiliū. i. subtiliatarū sine additiōe & diminutione. s. canonis quasi dicat hic nō addo nec minuo. Isti aūt cañ. sūt positi i generali ca°. fen pma & in pn° huius capituli. qa nō pperes cū forti euacuatiuo. Vel materierum subtilium. s. flegmaticarum qa materia que facit paralesim que pprie di citur mollificatio neruoꝝ est materia flegma tica subtilis respectu eius que facit spasmum ut apparebit cap° de spasmo. ¶ Et pmo ponit medicīas euacuātes. z° alterātes. tertio criste ria & suppositoria. ibi secūda. Et in potu. ibi tertia & opz. Pilule iste nobis note ponuntur ꝙnto cañ. tractatu nono. & ab aliis auctorib⁹ ¶ ALVEN nestein. sunt pilte noīate a loco ī quo tenentur schole. ¶ PILLVLE de scetarac

.i. de tapsia &c. ut pz in 5° cap°. viiij. ul⁹. x. pil lule fetide. ¶ FIT supfluitas in hoc. s. uoitu qa uidet eius iuuamentū. ideo multiplicam⁹ eū qnq̄ superflue. ul⁹ superfluit qn sumitur ell⁹s sicut ē pprie uel ēt si sumat eius uirtus cū raffano. ¶ TIRIACA. s. antiq̄ & multum laudat a Mesue. DAV ICH. i. z. grana or dei. neq̄ sup. 3. i. quia nimis forsan calefaceret & siccaret. ¶ SISAMVM. decorticatū ut pl⁹ moret in stomacho. OXIMEL. cū disposi tiōe sua. i. sic est quia simplex oximel cū sir° mellino. timet. n. Auic. malitiaz aceti. & iō ad dit sir^m nō acetosuz. ¶ HAKILETI. nomen ponderis apud qsdaz uni⁹ fabe & .z. gra. or. Cristerizet &c. s. in pcessu. iclinent. s. cū cri steriis & colliriis & ēt fricatiōibus.
¶ ET ipoꝝ. Hic pmo ponit curā per unguēta & emplastra. z° per uentosas. 3° iteꝝ per un guēta & empl̄a. Ibi z^a. Eis pterea. Ibi 3^a. Et admistra. dic pmo ꝙ iungāt spondiles. s. faci endo cōpressionē ut dic littera extra. ut meli us pfundet. ¶ OLEIS fortib⁹. s. calidis & sic cis ut rutacio costino anetino uulpino & simi lib⁹. debēt aūt esse fortiora. qa nerui sunt mē bra frigida & pfūda & locus etiam nuche ē pfundus & tect⁹. ¶ EMPLASTRA rubifi cātia. ut de castoreo synapi euforbio iterata sup can. generali fen p^a & in multis aliis sp̄ cialib⁹ capitulis. ¶ PROPRIE cuz destruit sensus. qa tūc significat maior infrigidatio & malitia ipius flegmatis. Etiam quia tūc nō in currit dolorem ex usu istoꝝ. ¶ RADIX lilij. yreos in modū iungēdi. s. bñ fricādo & pmen do uel miscēdo cū aliq̄ oleo de predictis.
¶ EIS preterea. Cōsiderandū qd in appositio ne haꝝ uētosaꝝ Auic. tangit octo. p° locuz ca pita lacertoꝝ. Et exponūt qdaz. i. loca cordaꝝ quia ibi ē discopta corda & neruus & uento sa pōt magis trahere sanguinem ad illa. ¶ Sciē dum tñ qd p capita lacertoꝝ itelligunt qnq̄ ptes cordaꝝ. quomō sumitur ab Auic. 4° can. fen. 4^a z° ca°. Sed caput lacerti pōt etiā sumi p parte sui ortus. ut sumit ifra ca° de spas° cū dicit cōtrahet ad caput. Et tūc licet nerui ñ sint ibi discopti. tñ ibi meli⁹ pōt applicari uē tosa. & sanguis illuc tract⁹ retentus in car ne magis forsan retinet ibi. ¶ Etiaz iprimit in maiori pte nerui. Et iō credo qd utrobiq̄ pos sit poni scdm qd tibi uidet. ¶ Secūdo tāgit modū operādi circa ptem. qa nō fiat scarifica° quia tūc euaretur sanguis cui⁹ qritur retētio nisi forsan supfluus esset attractus. tūc enim est necessaria aliq̄ incisio ut dicit. ¶ Tertio tā git tēpus. qa post euationē. s. uniuersalem ne materia supflua ad parte trahat. ¶ Q uarto ponit cām. quare uētose ponunt &c. patet.

Quinto formā qa habeant stricta capita. & hoc quia melius applicātur. Sexto modum quia cū igne multo forti suctiōe &c. Et hoc to^m fit ut forti^9 trahāt. Septimo tangit distātiā positiōis eaꝝ.qa si homo ē paralitic^9 in multis partibus uerbigēa in manu ꝑpter opilationē in ortu neruoꝝ suoꝝ & i pede ꝑpter opilationē ēt in suo neruo.oꝫ qd̄ uentose ponātur sup diuersa loca. Sed si paralesis n̄ est plurima.qa non ē in pluribus partibus.sꝫ solū in manu.uerbigēa.ponātur uētose cōiun ctim.s.circa unū locū ut circa spondiles colli i fi.unde nerui manus hn̄t ortū. Octauo ostē dit quid ponendū post.quia picē ēt gummaꝫ pini qa cōfortāt & retinēt sanguinē attractū

ET ADMINISTRA. Hic ponit curā per unguēta.Et ꝑmo facit hoc.z^o docꝫ uitare errorē.Ibi z^a.Cum sensus.Dicit ꝑmo qd̄ utaris emplr̄is calidis rubificatiuis.& postq̄ es usus leuibus pmuta te ad fortia & pꝫ.GIT. dicūt aliqui.i.loliū. Sꝫ git similat̄ nigelle. Et uocat̄ apud nos giectone & repitur in frumēto. SCETARAC .i.tapsia. CVNQVE sē sus. Considerauit Auic. ꝙ si sensus ptis paraleticate ē debilis ex usu fortiū emplastroꝝ posset accidere nocumentū.eo ꝙ homo nō sentit imp̄ssionē & iō eleuare oportꝫ empl̄m oī hora.s.sepe sepe & cōsiderat̄ colorē loci ut ipse docet.an.s.ptrāseat cutē apostemādo & ulcerādo.uel nō pertranseat.qa nō apostemauerit nec ulcerauerit & patet. ET SCIAS.hic reddit ad curandū cum eis que intus ponunt̄ Primo p caputpurgia.z^o p potū.3° per alia q̄dam.Ibi z^a.Et uinū.Ibi 3^a.Et admīstra^o.

CONDISI . sunt q̄dā radicule quibus lanarij lanā limpidant.Sed utimur ell'o p eis cōuertunt a parte.quia.ad partē nasi & palati. ET SIMILITER. que sunt ei similia ut gargarismata. ET VINVM.Hic solui tur questio an uinū cōferat neruis de qua cōciliator dicit differētia.144.quia uel materia est cruda & in fluxu & tūc nō cōpetit qa magis facit illā fluere.uel materia est digesta & iam sunt facte eūones.& tūc uinū paucū antiquū cōfert.qa materias resoluit & exiccat.

PAVCVM. quia multum noceret.

ANTIQVVM . qa magis calefacit & siccat. Sed an debeat dari puꝝ uel linfatū. considera ex cōsuetudie & dispōnibus aliis hoc indicātibus. ET ADMInistratio. quia acorus multā habet ꝓprietatem in egtudinibus neruoꝝ. GRADATIM .&c̄. Primo enim sumat debiles yeras & postea fortiores. Similiter.ꝑmo sumat paruam dosim ut.3.i. postea mganā ut.3. OLEVM etiā de kerua .i.pentadactilis cōfert ut notū est. QVIdā

uero. Hic ponit curā quorūdam. Et sumit̄ primo cōtinētis capitulo.i.Et forsan ꝙ ista cura suffic.& forsan ꝙ idigem^9 fortiorib^9. Et oportet nō potēt aquā. Diceret aliquis qūo possunt sumere in potu & nō potare aquā.qa in aqua uel alia re liquida opꝫ qd̄ dissoluant̄ Respōdet quidā qd̄ qn̄ dicit nō potēt aquaꝫ intelligit̄ aquā de quinq radicib^9.s.fen.pet^o. apij sparagi.& bruxi/Aliter dicendū ꝙ Aui. uult qd̄ ista dissoluant̄ cū aliqua re ut cū aq̄. Sed post istū potū nō potēt postea qa faceꝛꝫ eam cito a stomacho descēdere.Ex q^o sumas can̄.qd̄ qn̄ uis aliquā medicinaꝫ in stomacho morari nō debet post illā bibi ne potus illam a stomacho pcipitet Qn̄q uero.s. cū iteruallo qd̄ tibi uidet̄ qa nō possent continuare qm̄ castoreū nimis iflamaret eos. ET ILLIS. Iste potest esse cañ.per se & nō canō.positus alioꝝ auctoritate.Et dicerem^9 qd̄ hic Auic. ponit quasdā medicias alterātes exiccātes & resoluētes multū cōferentes in paralesi.sicut tyriaca.s.antiqua metridatū schilite.ponunt̄ in 5° tractatu.p^o alicriteie ē aliqua magna cōfectio quā forsan non habem^9.utimur tn̄ ana cardino.bundacha.q̄dam exponūt .i.auellana indica.sed hoc est falsuꝫ qa illa est fortiter frigida.ut apparet a Sarapiōe ca^o. de faufel.sed forsan ē qd̄ dicit̄ būca siue bōcū d̄ q^o z^o cañ.

CVNQVE MEMBRVM. Hic pōit curam paralesis qn̄ iam declinat & membrum paraleticū incipit redire ad se.i. ad suaꝫ uirtutem.& ꝑmo ponit multa iuuamēta. z^o dat cano.in usu quarūdā medicinaꝝ que tūc competunt.ibi z^a.Et in fine dicit.ꝑmo qd̄ oportꝫ ut exercites.Dilates.i.faces & rarifices cuꝫ fricatione.Et cōstringas.i.ꝑmas & totū fit ad excitandū calorē in mēbro & resoluēdū supflua. Sed tu.d.nō ne possunt fricare & ꝑmere āte q̄ ad sanitatē reuertat̄. Dicenduꝫ qd̄ exercitari de se nō pōt ut notū est.Fricatiōes autem & p̄ssiōes cuꝫ oleis & sine possunt fieri.ante sanitatē si materia nō esset i cursu ad neruos Iuuant̄ a febre qn̄q.qa cuꝫ febris est debilis nō tam fortis qd̄ periculū minet̄. Sed tu.d.n̄ ne iuuant̄ anteq̄ paralesis declinet. Dicēduꝫ prio sic.& ideo debet referri absolute ad paraleticos de materia flegmatica de qbus ē hic sermo ut dicat̄.Et ipi.s.paraletici. Vel dicendum z^o qd̄ iuuamentū a febre est magis certum cū materia est iam diminuta.qa qn̄ esset multa repletio ꝑpter eliquationē materieruꝫ posset esse ex febre magnū periculuꝫ.Iuuant̄ uocibus &c̄.Totū hoc fit ad excitādū calorē. Post euacuatiōes & iuuamēta &c̄.i.postq̄ ē iuuatus a medicis quib^9 est usus.iuuantur balneo sicco qa sine aqua uel cū aqua sicca uel

balneis ut de sulfure & similib⁹. Ista eni bal nea ante euacuationē dilatarēt materiā. S; tu .d.xi.terapentice precipit̄ qđ balneū non fiat si particula est debilis. Sed hic est debilis p ticula ut nerui. Dicendū qđ loquit̄ in febri bus in q̄bus pars debilis posset apostemari. hec autē debilitas neruoꝝ i paralesi ex balneo remouet̄. Et i fine. Cōsiderandū qđ in dedi natione paralesis factis euacuationib⁹ securi⁹ possum⁹ resoluere quā aliquo tp̄e.tñ Auic.ñ uult qđ sint resoluētia cū lenificatōe.i.aptōe siue resolutione pura.q̄a talia debilitāt mem bru; laxādo substātiā eius & resoluēdo spi ritu; & ideo oportet qđ aliquā habeāt stipti citatem.Stipticū eni; remouet resolutiui gra uamen ut p̄mo cañ.fen 4ª.caº.đ cura opilat o num. Hinc accipe qđ anisu; aliq̄ hēt stiptici tatem.nisi forsan Auic.intelligat oia ista simł mixta esse resolutiua cū aliqua stipticitate Si gia.i.storax liquida. ¶ HABENTES VE RO ¶ Hic ponit curā paralisis que aduenit per uiā crisis colice.& p̄mo ponit unū modū cure.zº aliū.ibi zª.Q uādoq̄ nux romana nō uidet̄ qđ sit apud nos.est eni nux fortiter ca lefaciēs & exiccās. Et difficile est extrahet̄ ex Antidotario.Et Symon credit qđ in hoc uoca bulo sit magn⁹ error in secundo canone.Et iu uant ¶ Consyderandū qđ iste paraliticus.q̄a est debilitatus ex p̄cedentibus doloribus coli cis nō sustineret fortes medicinas.& iō docet inūgere ex oleis magnis nō uiolēte uirtutis. Aliqui tñ dicūt nō magne cōpositionis.quia paucaꝝ medicinaꝝ ē meli⁹ plurio ut 5º cano. p̄mo caº.De duabus spicis ut romana & nar di narcisco cepe canino.oleum de oliuis.s.anti quū albulati.i.albotin & est terbentina ut p; in 5º pratice Aliab. capº de paralesi post coli cam dicit qđ telat est quoddā cōpositum ex rasina pini & marmore trito.& ē ibi i glosa. Repetiit autē Auic.đ oleo narcisci.uł ꝑpter diuersas descriptōes.uel p̄mo usus ē eo solo. & modo mixto.Et ideo dixit utrunq̄ simul.

¶ Q VANDOQ VE VERO. Iste can. po test esse de cura paralesis post colicā .& pōt esse canon in cura paralesis per se uenientis a materia flegmatica.Prio exponēdo.ē consyde randum qđ illa materia in trāsitu ad neruos multū subtiliat̄.& uenit per uiā defluxus đ parte ad partē.Cura igit̄ nūc ē cu; frigidis in p̄nº q̄a cōfortāt.s.repcutiūt & cōstringūt mē brū ne materiā recipiat. Calida aūt i hoc p̄nº subtiliādo materiā faciunt eam magis fluere. Nunc aūt post p̄ncipiū oportet curat̄ cum ca lidis.sed non puris.imo cōfractis ēt cū aliqui bus frigidis.ut cū semīe endiuie & suco liqri tie.& hoc q̄a ēt intētio ē nō solū resolutio. s; defensio mēbroꝝ ne adhuc recipiāt materiam ab intestinis. Et forsan p hūc modū medici cu rabāt ne ex colica fieret paralesis.s. īgro ssan do materiā cū frigidis ne ipa ad ñeruos pene traret ut apparet infra fen.16 caº. p̄mo de co lica.& ē mens Aliab.5.pratice caº de palesi siue eneruatiōe post colicā. ¶ Secūdo modo exponēdo istū canonē dicem⁹ qđ referēdo ad paralesim p se uenientē a materia flegmatica .s.subtili dulci.& forsan habēte aliquā cum sanḡne mixtionē.que cū puris calidis nec cu; uehemēter calidis deb; curari ut p;. ¶ Dubi tat̄.quia ponit sucū liq̄ritie frigidū.Dicendū qđ dicit̄ frigidus respectu illoꝝ.quia est q̄si tempatus.& tñ iter frigida ponit̄ ad sitis se datiōnē.4º can.fen.p̄ma caº de regie acutarū fe. Q uidā hic addūt qđ in paralesi uel est timor de materieꝝ induratiōe.tunc non debe mus uti calidis puris.sed mixtis cu; frigidis uel non ē timor.Et tūc possum⁹ eis puris uti

¶ Q VE VERO. Hic ponit curā paralisis q̄ fit a solitiōe cōtinui & pat;. Causa ē.q̄a non pōt fieri uera cōsolidaº.partes .n.nerui retra hunt̄.& si cōiungant̄ fit ibi durities & opilla tio quedā.unde spiritus ptrāsire non pōt. Il la uero. Ponit curā paralisis a mala cōplexio ne frigida sine materia.p̄mo in generali .zº in speciali illius que fit potu frigide aque. cura tur.n.balneo sicco.s.& calido. ¶ Et scias oxi mel.s.simplex cōfert neruis p mel.& p acetū febri & zucharū rosa.cōfert febri. Et ideo est usus hoꝝ simul cōueniēs. ¶ Dubitat̄ cuius lateris paralisis fit prauioris cure an sinistri an dextri. ¶ Videt̄ qđ p̄uius curet̄ paralisis sinistri.p̄mo quia uirtus ē i eo debilior ¶ Itē tremor sinistri lateris difficilius curat̄ ut ifra Etiā sciatica sinistri lateris ut.1. fen.22.& 6. libro uiatici. ¶ In cōtrariu; q̄a paralisis q̄ oc currit lateri nobiliori est difficilioris cure. S; paralisis lateris dextri ē hui⁹ ergo. ¶ Respō det cōciliator ꝙ prauius curat̄ paralisis late ris dextri.Ratio quia morb⁹ qui aduenit cu; maiori discōueniētia a natura ptis difficilius curat̄.Talis ē paralisis in dextro later̄. quia est pars calidior.paralisis aūt ē frigid⁹ mor bus. ¶ Amplius paralisis ē difficilioris cur̄ in qua magis debilitat̄ fons caloris & nutrim̄ ti.Sed paralisis uł in paralesi lateris dextri hoc cōtingit.quia magis debilitat̄ cor cū par. tē dextrā magis respiciat.magis ēt debilitat̄ epar qđ ē p̄nciᵐ nutrimēti.q̄a situat̄ i dextra ¶ Itē paralesis difficilius curat̄ que amplio rem colligit materiā. S; palesis in latere dex tro est hec.q̄a pars rarior & magis suscipiēs matariā ¶ Considerandū tñ qđ hoc uerificat̄ in paralisi totius lateris.cuius p̄ncipiu; est a

cerebro & nucha.qa paralesis aliqua pticula
ris ut pedis.uel unius alteri⁹ ptis in qua nu
cha cor & epar saluarent̃ illesa. Poss3 contin
gere ꝙ illa que est lateris dextri facilioris cu
re ess3.sic ẽt podagra pedis dextri & siatica.
Ad cõtraria dicendũ ad pm̃ũ qđ licet uirtus
in sinistro ex natura sit debilior.tñ paralisis
in dextro magis deiecit uirtutẽ ¶ Ad secũdã
dicendũ ꝙ non ẽ simile de illis passionib⁹ &
de paralisi toti⁹ lateris cuius pnci^m esset a ce
rebro & nucha.ubi cor & epar sunt ualde le
sa cũ est in pte dextra. Et si tremor per hunc
modũ fieret in pte dextra difficilius curaret̃ q̃
in sinistra. Istã solutionẽ accipe si plac3.pro
telare eni in hac q̃one esset redire ad q̃onem
qua querit̃ an morb⁹ similis nature ptis sit
curabilior q̃ dissimilis.& in q̃bus fallit illius
afforismi sentẽtia qđ p̃senter nõ discutimus.

SPASMVS EST &c̃. Supius
determinauit de paralesi. Hic de
terminat de spasmo.et pmo inue
stigat ei⁹ esse cãs et diuersitates
z° signa. 3° ponit curã.ibi z^a. Pulsus spasma
toꝝ.ibi 3^a. In eo quidẽ. Pria in quatuor.prio
ostendit qđ sit spasm⁹. z° inuestigat diuersi
tatem quandã in modis eius. 3° inquirit cãs
& percõsequẽs diuersitatẽ ex pte cãru3.q̃rto
ponit quosdã canones.ibi z^a. Eoꝝ itaq̃.ibi 3^a
Causa uero.ibi 4^a. Cum etiã aliqs moritur.
Dubitat̃ circa pmã ptem.qa dic t ꝙ est egri
tudo.cu3 Cal̃.5° de accidẽti & mor° ponat ꝙ
est accidens ¶ Itẽ dicit qđ est egritudo neruo
sa cõtra.qa 6°.de accidẽti dicit̃ qđ ẽ egritudo
lacertosa. Ad pmu3 dicẽdũ qđ i spasmo nos
cõsideram⁹ tria.s.malũ motũ. uel malã q̃ete3
& hoc modo est accidẽs. Secũdo cõsyderam⁹
malã figura3 mẽbri.& sic pot dici egritudo
officialis.s.in figura. 3° cõsideram⁹ ipa3 cãm
que facit hoc accidẽs.s. malã cõplexionẽ siccã
in spasmo sicco.& alios modos egritudinũ in
aliis modis spasmi.& h° mõ spasm⁹ est egri
tudo. Vel possem⁹ dicere qđ cũ Auic.dic̃ qđ
spasm⁹ ẽ egritudo.accipit nomẽ egritudis lar
ge. Ad z^m dicendũ.pmo qđ q̃n dic̃ neruosa i
telligit.i.neruosoꝝ mẽbroꝝ ut lacerti.uel di
cendũ qđ est passio lacertosa imediate. Nam
cuius est opatio uoluntari⁹ motus.ei⁹ est ac
cidẽs nocumentũ uolũtarij motus.sed lacerto
ru3 operatio ẽ uolũtarius mot⁹.ergo spasm⁹
ut ẽ impedimentũ uolũtarij mot⁹ ẽ accidẽs p
se & imediate lacertoꝝ. Tñ mediate spasmus
est accidens neruoꝝ inquãtu3 nerui portant
uirtutẽ hãc ad lacertos. Consyderandu3 qđ
per pricipia intelligim⁹ loca uersus ortũ ner
uoꝝ.uersus q̃ sit cõtractio & reflexio mẽbri
Sed tu.d.cõtra.qa q̃nq̃ in se cõtrahit̃ ¶ Dicẽ
dum prio.qđ semper est ibi flexio mẽbri.uñ
cauda musc̃li uertit̃ ad pricipiu3.uerbi gratia
fasceta uersus cubitũ ¶ Secũdo dicẽdũ ꝙ for
san in omni spasmo uel i plurib⁹ ẽ fuga aere
nocẽte.& ideo musculi fugiẽtes ad pnci^m tra
hunt̃. Dic postea.iobediẽtes sunt i dilatatiõe
Ex hoc apparet ꝙ spasmus accipit̃ hic pprie
ut distinguitur contra thetanum. Accipitur
eni3 pro egritudie neruosa cõtractiua.
¶ EORVM. ¶ Hic ponit diuersitatem ex par
te modoru3 & uult qđ spasmus quidã ẽ for
tis perdurans.quidã est debilis cito recedẽs
Eoꝝ itaq̃.s.lacertoꝝ cõtractoꝝ. Alij remanẽt
&c̃. Alij facile redeũt ad dilatationẽ sic fit in
ossitatiõe.s.qđ homo cito suã mandibulã re
ducit. Et singultu.s.ꝙ homo cito reducit̃ a cõ
tractiõe stõaci ad dillatationẽ. unde sicut q̃si
in ictu homo reducit mandibulam.& in ictu
stomachus in singultu recedit a cõstrictione.
Ita quasi in ictu quidã spasmi durant & isti
plurimũ sunt uentosi ¶ CAVSA VERO.
Hic inuestigat causas spasmi & diuersitates
spasmorum ex diuersitate causarum. Et p
mo facit hoc i generali magis et uia diuisiua.
secundo in spãli ponẽdo quasda3 speciales ca
usas spasmi & diuersitates secundũ illas ca
usas. Ibi z^a. Reliquas aũt differẽtias. pma i
tres.primo pmittit diuisione3. z° exequit̃. 3°
cõparat spasmũ ad paralisim & epilẽsiã. Ibi
z^a. Materia uero. Ibi 3^a. Et si q̃dem spasmus
¶ Dicit pmo qđ causa aut ẽ materia.aut absq̃
materia.sicut.c.&.s. ¶ Consideranđũ ꝙ absq̃
materia dupliciter itelligit̃.pmo.i.ex ianitõe
sicut facit caliditas & siccitas. z° absq̃ mate
ria.i.non per modũ impletiõis sed illationis
nocumenti.& q̃tum ad hoc non posuit exem
plum.sed intelligit ẽt de hoc ¶ MATERIA
¶ VERO. Hic declarat in exẽplo. Et primo de
clarat unãquãq̃ istaꝝ causaꝝ. z° quia dixerat
qđ caliditas & siccitas fac̃ ostẽdit quomodo
calidũ & siccũ se habent in hoc & gratia hui⁹
q̃uo frigidũ & humidũ. Ibi z^a. Spasmi aute3
ex repletiõe humidi.pma i duas. pmo iuesti
gat has cãs sc̃d3 se. Secũdo determinãdo spas
mũ ad loca. Ibi z^a. sicut ei3.prima in duas.p°
declarat cãm pmam spasmi.s.materia3. sc̃do
declarat alia3.s.nõ materia3. & pconsequens
ostendit q̃uo spasmus fit a materia.& q̃uo ñ
a materia. Ibi z^a. Ex spasmo aũt qui fit. Pria
in tres.p° oñdit que sint materie faciẽtes spas
mũ.z° oñdit locũ materieꝝ istaꝝ & complet
enumerare materias. 3° oñdit q̃uo q̃nq̃ spas
mus accidit sequens alios morbos. Ibi z^a. Et
materia. Ibi 3^a. Sspasmus uero materialis.
Consideradũ circa primã pte3 qđ mẽbra ner
uosa sũt apta aggregar̃ materias flegmaticas

& iō pluri^m^ spasm⁹ fit a flegmate .pōt etiā a mes̄ia & sanguie fieri.qa sunt huōres potētes impleṙ & tendere.Ex quo apparet qđ raro fit a colera.qa nō est humor parat⁹ faceṙ tensionē & si fit ab ea fit frequētius per uiā mordicatiōis. ❡ Considerandū 2° qđ littera que dic̄.❡ ET ILLVD .pōt dupliciter exponi.primo quod Auicena uelit quod materia sanguinea maxime facit spasmū apostemādo. sꝫ alie due scilicet flegmatica & melēcolica faciunt spasmū ēt non apostemando.❡ Et dicunt sic exponētes qđ causa ē.quia sanguis sui bonitate stans in musculo non facit tantum nocumentū nisi apostemet.cū ergo colligiṫ & apostemat et implet uillos 2^m^ latū.tunc fit decurtatio secūdū longū & fit spasm⁹.Et hoc ē qđ dicit.Et illud.s.spasm⁹ ex materia sanguinea supple fit ī apostematib⁹ lacertoꝝ &c̄.ut eni apparet tertio colꝫ.qñ uilli impleṅṫ in latum fit decuratio.sed qñ ī longū fit elōga° sicut in paralisi.❡ Alio modo pōt exponi qđ referaṫ ad quālibet materiā.et uult ostēdere quomō materie apostemādo faciūt spasmū.Et dic̄.Et illud.i.spasm⁹ fit ī apostematib⁹ lacertorum cum materia scilicet quecūqꝫ sit ꝭfaciens apostema.resoluitur.i.transit & penetrat cuꝫ ulcere uilli nerui idest ulcerando uilum nerui qa soluēdo cōtinuitatē. & augumentaṫ &c̄. quasi dicat nisi apostēa soluendo cōtinuuꝫ addat in latitudīe.& decurtet longitudinē nō faciet spasmū.Et qa nō semp fit hoc ī apostēatibus lacertoꝝ.ideo nō ī omni apostēate lacerti fit spasm⁹.❡ ET MATERIA. Hic ostēdit locū materieꝝ istarū in musculo.qa qñqꝫ occupāt totū.qñqꝫ pteꝫ ut cū fit appstēa. Et apostema fit uel a cā pmitiua ut pcussiōe ab scisene .i.solutiōe cōtinuitatis.uel a cāis aliis .s.corporalibus.& sunt dicte lib°.i.fen 2^a^ ca° de causis apostematū. Considerandū ꝙ dic̄ materia spasmi materialis qa loquiṫ đ materia que replēdo facit spasmū.❡ Considerādū etiāꝫ quod complet causas materiales spasmi qa dicit qđ uentositas etiā facit & patet.

❡ SPASMVS VERO. Hic ostendit qđ qñqꝫ fit spasm⁹ sequens alias egritudīes.& fit 2^m^ semitā pmutatōis materie.s.faciētis aliā egritudinē & patꝫ.Et itelligit qđ qñqꝫ fit p uiā crisis ut apparet 4° cañ.fen 2ª pmo cap°.

❡ EX SPASMO. Hic determinat de spasmo absqꝫ materia. Diciṫ aūt absqꝫ materia dupliciter.uno mō.qa fiat a siccitate. alio modo qa non pportioneṫ ad materiaꝫ .q̄uis ibi possit materia cōcurreṙ.primo g° determiat de spasmo absqꝫ materia.pmo mō.2°.secūdo modo. Ibi 2^a^.Et qñꝫ.pria in duas.p° ponit modum hui⁹ spasmi & cāꝫ.2° declarat in exē°.Ibi 2^a^ Et tu qdeꝫ.❡ Considerandū ꝙ ex prima particula sumiṫ cā hui⁹ spasmi.& modus. Cām qdeꝫ Auic.notificat puatiue.qa ppter priuationē materie.s.uētose & huiditatis.s.huōris Notificat ēt positiue.qa fit ppter dñiuꝫ siccitatis. Modū aūt hui⁹ spasmi Auic.dicit esse cōtractionē lōgitudinis & latitudinis uilorū eq̄liter. In h°.n.differt a repletionali spasmo in q̄ cōtrahiṫ longitudo ppter id qđ dillatatur latitudo.sed in spasmo sicco tā longitudo q̄ latitudo cōtrahiṫ. Et hoc iō.qa siccitas adueniens musculo pōt cōsumeṙ huiditates tā scđꝫ longū q̄ secundū latū. Et iō sic̄ coriū positū ad ignē 2^m^ oēꝫ sui dimensionē corrugaṫ pptet exicationē.ita accidit in neruis & musculis ppter siccitateꝫ.❡ ET TV. Hic declat in exem° licet iā pmisserit aliud exē^m^. ❡ Circa qđ dubitaṫ.qa Auic.dicit qđ corde musicōrū elonganṫ in yeme ppter humectionē.Sed Gal'.5° de accidēti & morbo.secundo ca°.& in cōmēto affo.6.pticule. spasm⁹ fit ex plenitudine &c̄.Dicit qđ iste corde in aere huido cōtrahunṫ & corruganṫ.❡ Dicendū qđ.A. nō curauit hic de hoc exē° nisi q̄tuꝫ suo pposito seruit.s.in spasmo sicco.in q̄ nerui ppter siccitatē corrugātur sicut corruganṫ corde in strumētoꝝ musicaliū ī estate ppter exiccationē .In yeme aūt corde uel implētur huiditate inflante eas.& sic decurtanṫ ut Gal.dixit uel huiditas nō inflat. sed eas remollit.& sic eloganṫ & hoc inferius apparebit.

DVBITATVR. Vtrū a siccitate possit fieri spasm⁹.❡ Videtur qđ nō.qa effectus positiui.cā dꝫ esse positiua ut sumiṫ ī libello de motibus liquidis. Sꝫ spasm⁹ est effectus positiuus.qa est quedā cōtractio.Siccitas auteꝫ quedā est priuatio humidi per resolutionem ergo nō poterit facere spasmū.❡ Amplius qđ nō nocet uolūtario motui nō facit spasmū cuꝫ spasm⁹ sit nocumentū qđdaꝫ in uolūtario motu ut 5° de accidēti & morbo p° ca° & 2°.& ī libro de tipo ultio cap°. Sꝫ siccitas non nocet uolūtario motui ut apparuit sup̄ capitulo de paralisi.❡ Amplius arguiṫ ratione mea. Tunc quilibꝫ ethicus haberet spasmū. pbō cōsequētie.quia in eis est maxīa siccitas ut finaliter đ ueniat ad hoc qđ nihil uideanṫ aliud ñ coriū & ossa ut sumiṫ p° de differētiis febriū. In cōtrarium est Auic.hic.& Gal. pallegatis locis & sensus ostēdit. Nā simile ē đ neruis et cordis musicoꝝ.sꝫ ille pp siccitatē.cōtrahunṫ ergo & nerui.Et hoc ex^m^ est quo semp Gal'. suasit.❡ Dicendū qđ a siccitate pōt fieri spasmus.ratio ē qđ pōt esse cā cōtractōis neruosoꝝ mēbroꝝ pōt esse causa spasmi. sed sicci

tas ē hui⁹ ergo &c̄. maior ē nota p diffiniti
onē ſpaſmi coceſſaʒ ab oībus ſed minor ē no
ta.quia ſiccū corrugat & accētrat. Hoc etiā
declaratur in exē°.Nā ſimile ē de cordis orga
norum muſicaliū & de neruis.ſed ille corde
corrugantur & cōtrahūtur a ſiccitate. ergo
ſimiliter nerui uel neruoſa mēbra. Et iſta fu
it rō Auic.& Gal.ubicūq, de hac materia eſt
locutus.¶ Sed dubitatur cum ſiccitas ſit du
plex.ſ.qualitas que eſt forma dicta ſiccitas.
& huidi puatio q̄rit̄ que ſiccitas ſit cā ſpaſmi
ſiue cōtractiōis.¶ Dicendū qđ ſiccitas.i.pri
uatio humidi p ſe & formaliter accepta non
eſt cā imediata ſpaſmi. Ratio illud qđ ſecū
dū ſe non ē cā.niſi cuiuſdā modi diſtātie par
tiū uel raritatis cuiuſdā.illius non eſt per ſe
& inmediata cā cōtractiōis. Sed huidi priua
tio ē hui⁹. Priuato.n.humido a partibus mē
bri.nō uidet̄ aliud imediate ſequi. niſi qu dā
modus uacuitatū.& quaſi foraminū in locis
a qbus humidū eſt euacuatū. Dico z° qđ ſic
citas.i.forma ſiccitatis que eſt q̄litas eſt ime
diata cauſa & per ſe cōtractōis i neruoſis mē
bris.& ſic ē per ſe & imediata cauſa ſpaſmi
Ratio eſt illud qđ per ſe habet corrugare &
accentare partes mēbroꝝ neruoſoꝝ eſt per ſe
cauſa cōtractiōis & ſpaſmi eoꝝ.Sed ſiccum ē
hui⁹ ut apparet ex 4° methe. & apparet ad
ſenſuʒ¶ Hoc etiā declarat̄ ex cōtrario.qa hūi
duʒ habet diffundere & fluiduʒ facere.g° ſic
cum habet cōtrahere & corrugare ex natura
terre¶ Sed tu.d.ſiccū ē cōe igni & terre ergo
ita ierit ei dillatare ex natura ignis ſicut accē
trare & corrugare ex natura terre¶ Dicēdū
qđ ſicco igneo ducenti ad for^am igneā ineſt di
latare.ſed ſicco terreo ineſt cōſtringere & cor
rugare.Sed manifeſtū ē qđ ſiccū inuadēs mē
bra neruoſa ē faciēs tēdere ad naturā terreā
Cuʒ iſtud ſiccū inducat̄ educendo humiduʒ
& partes eius ſubtiles.Etiā mēbra in ſubſtā
tia eoꝝ corpulenta.ſunt terrea a dn̄io¶ Dico
3° qđ cū hac forma ſiccitatis que fac̄ ſpaſmuʒ
ſemp coniungit̄ ſiccitas alia.i.puatio humidi
rō eſt qa iſta ſiccitas nō eſt i quocūq, gradu
corrugās. Sed intēſa.nō inducit̄ autē i nobis
hec intenſa ſiccitas niſi ex calorib⁹ fortib⁹ &
euacuationib⁹ cum qbus fit humidi cōſump
tio.Et ideo Auic.ſubtiliter hoc ſentiens dixit
infra qđ ſpaſmi cā eſſentialis ē ſiccitas.Et cali
ditas iuuat ad cōſecutionē ſiue cōſumptiōeʒ
& reſolutioneʒ humiditatis. Ex qbus ſoluit̄
pma ratio¶ Ad ſecundam rationem conceſſa
maiori.Reſpondent quidam ad minorem ne
gando.Et cum probatur.dicunt quod illud ē
uerum niſi ſiccitas ſuperfluat. Cum enim ſu
perfluit nocere pōt motui uolūtario.Ex omni

eīm mala cōplexiōe ſi ualida fuerit uirt⁹ de
bilitat̄ atq, deſtruit̄¶ Hec ſolutio pma fron
te non ualet.qa ſi ſiccitas p hoc qđ ſupfluit
ledere pōt uolūtariū motū.ergo i ethicis in q
bus non minus ſupfluit for^a ſiccitatis q̄ i ſpaſ
matis erit ipeditus motus uolūtarius.¶ Di
cendū igit̄ aliter qđ ſiccū ipedire motū uolun
tariū pōt dupliciter itelligi.uno modo p uiā
corruptiōis cōplexionis.unde mēbrū reddat̄
indiſpoſituʒ & non ſuſcipiat uirtutē ſiue im
preſſionē ſpiritus ſenſibilis & motiui.& hoc
modo ſiccū nō ipedit motū uolūtariū imo eſt
ppinquū iudicio calidi.Sed frigidū & humi
dū ſunt q̄litates.que corrūpunt cōplexionem
mēbri ut nō recipiat hāc ipreſſionē. Et ut ſic
loquebat̄ Auic.ſup.Alio mō pōt intelligi ſic
cū impedir̄ motū uolūtariū p aliquā diſpoſi
tionē q̄ inducat ut per cōtractionē per quam
mēbrū non pōt dillatari. Et hoc mō ſiccū ipe
dire pōt uolūtariū motū.qa pōt facere cōtra
ctionē.ſ.ſpaſmū.¶ Ad tertiā rōeʒ. Reſpon
debat̄.pmo a ſocio.qđ cuʒ illa rō non querat
aliud niſi.q̄re ſiccitas ethici non facit ſpaſmū
& ſiccitas quarūdā febriū & eūonuʒ.in qbus
corp⁹ minus exiccat̄ q̄ in ethico.facit ſpaſmuʒ
Cauſa ē hec.Quia ſiccitas ehtici eſt facta &
nō ſentit̄.& iō mēbra ab illa ſiccitate non cor
rugant̄.Sed alie ſiccitates.qa ſunt fiētes ſerci
piunt̄ & inducūt muſculos & neruos ad fu
gam.& ſic ad cōtractionē.¶ Hec ſolutio im
pugnatur a me.pmo quia differt ſpaſm⁹ fa
ctus a ſiccitate ſiue inanitiōe.& ſpaſm⁹ fact⁹
ppter fugā a re nocēte ut Auic.in littera po
nit.Et tn̄ ſecundū iſtā ſolutionē caderet ſpaſ
mus a ſicco in numero ſpaſmoꝝ factoꝝ a no
cente re.Amplius ſicco ſcđm ſuā rōeʒ circun
ſcripta ſenſatiōe mēbri ineſt corrugare & cō
trahe̅r.¶ Reſpondet̄ ſecūdo ab alio ſocio.m.
Martino ppter qđ.cōſiderandū ꝙ non q̄cūq,
ſiccitas facit ſpaſmū.ſed itenſa nec quecunqʒ
intēſa.ſed ſubito eueniēs iſtrumētis uolunta
rii motus.Ratio eſt.qa cōſimiliter uidet̄ fie
ri ſpaſmus de repletiōe ab huiditate.& ſpaſ
mus de inanitione ſed ſpaſm⁹ de repletione
fit ab humiditate ſubito implēte membꝝ.ſ.
lacertū ſiue neruum.Si eīm paulatiʒ repleret
faceret paraliſiʒ.Eodēmodo ſiccitas faciēs ſpaſ
mū oportet ꝙ ſubito ueniat.Sed ſi paulatim
ueniat.non eſt cā contractiōis & corrugatio
nis.Et hoc appet i coriis & cordis muſicoꝝ
qbus ſi ſubito adueiat ſiccitas cōtrahunt̄. Si
aūt paulati paulatiʒ n̄ cōtrahūt̄ ſʒ reānēt ſub
ppa figura.Et tn̄ ieniunt̄ dura ſiue arrida
Et tunc inſtat contra ſe. Ergo ſpaſmus đ inna
nitiōe fit ſubito qđ eſt cōtra omnes auctores.
Reſpōdet dupliciter.pmo qđ fit ſubito ſʒ n̄

sic subito sicut spasm⁹ de repletiõe. Secũdo ꝙ fit subito q̲a mẽbꝝ humidũ exiccare est facile imo facili⁹ q̃ humectare siccũ ut .7. tera. cap° 5°. & 4°. de accidẽti. 2° ca°. & p̃mo canõe fen quarta. 2°. c. Ergo eq̃e subito põt fieri spasmus de inanitiõe sicut spasmus de repletiõe Tamẽ ꝑpter dicta auctoꝝ est considerandũ q̃d spasmus siccus põt cõparari ad duo. p̃mo ad cãm qua in esse prouenit. & sic fit subito spasmus de inanitiõe sic̃ spasm⁹ de repletione. q̲a ita subito põt fieri inanitio mẽbri sicut eius repletio. Secũdo potest comparari ad dispositiones que cõsecunt̃ illas cãs que dispões sunt nobis sicut signa. Et hoc modo spasmus de repletione fit magis subito q̲a dispositões cõcomitantes repletionem non apparẽt nobis sunt enĩ multotiẽs corpora repleta. & tñ nobis apparẽt sana. Et hoc est de mente Gal. in comẽto affo. secunde ꝑticule. Febrẽ in spasmo ubi dicit q̃d spasm⁹ põt euenire sano subito. Sed manifestũ est q̃d ille nõ erat uere sanus sed apparebat san⁹. Sed spasm⁹ de inanitione quãtũ ad dispositões cãm comcomitantes fit paulatĩ q̲a preapparẽt nobis multe dispõnes que sunt signa aduentus spasmi ut sunt macies corporis defect⁹ uirtutis & hui⁹. ❡ Ex quibus apparet q̃d siccitas faciẽs spasmũ. nõ est inducta per alteratiõnẽ simplicẽ. q̲a illa parũ agit ut. 7. terapen. 5°. ca°. & longo tp̃e inducitur. sed est siccitas inducta per humidi cõsũptionẽ. q̲a hoc breui tp̃e inducit̃ ut ĩ forti euacuatione & febre colliquatiua. Tunc ergo ad for^am argumenti & cũ dicit̃ tunc q̲libet ethic⁹ haberet spasmũ negat cõsequentiã ad probationẽ cũ dicit̃ q̃d in quolibet ethico ẽ magna siccitas dicit q̃d nõ sufficit siccitas magna uel maxĩa. sed oportet q̃d ĩducat̃ subito. Sed siccitas ethici nõ inducit̃ subito hoc ꝓbat̃. q̲a non est tanta siccitas in p̃ma specie quãta est in 2ª specie ethice & tertia. Et tunc instat contra se Ergo ethica esset fiens ꝓbatur cõsequẽtia q̲a qualitas cui potest additio fieri non est in termino mot⁹ & sic nõ est facta. Respondet dupliciter. p̃mo q̃d stant simꝉ ista. s. põt fieri additio. & tñ potest esse facta. q̲a calidũ ĩ p̃mo gradu põt esse factũ. & tñ potest sibi addi. Secundo dicẽdo q̃d ethica a prin° habet om̃s gradus caloris & siccitatis. tñ cõsyderam⁹ in ethica duplicẽ siccitatẽ. unã que ĩducta ẽ per alterationẽ simplicẽ simul cũ calore que una cũ caliditate cõstituit ethicã. Et hec siccitas ñ potest facere spasmũ. q̲a non inducitur subito Alia est siccitas in ethico per humidi ĩanitõeʒ Et hec si induceret̃ subito faceret spasmũ. sʒ ñ inducit̃ subito. imo paulatĩ & lẽte consumit̃ corpus. Sed tu. d. uidet̃ q̃d siccitas que cõstituit ethicã inducat̃ subito. q̲a si induceret̃ ꝑs post partẽ. tunc nõ haberet a p̃n° oẽs gradus cuius cõtrariũ dixisti. ❡ Dicendũ q̃d hec siccitas põt cõparari ad cãs que eã induxerũt. & sic nõ est inducta subito nisi esset cõsequẽs inanitionẽ. Alio mõ põt cõparari ad spẽm egritudinis quã constituit & ut sic iducta ẽ subito. quia subito cõstituit febrẽ ethicam. Ex eo igitur q̃d siccitas ethici que ẽ ex huĩdi cõsũptiõe uel inanitione nõ fit subito. non põt facare spasmũ. ❡ Vel aliter q̃d duplex est siccitas una ꝑparãs ad ethicã. & hec fit paulatĩ alia que ẽ termin⁹ p̃me siccitatis. & hec inducit̃ subito. quia ꝑmutatuʒ esse. licet p̃ma solutio plus ualeat. ❡ Hec sunt dicta socii fideliter recitata. Cõtra dicta multipliciter arguit̃ p̃mo querẽdo ꝑpter quid siccũ subito inductũ est cã cõtractionis. & non ĩductũ paulatim. cũ tñ ad eũdem terminũ possit uenire utrũq̲ siccũ Secũdo arguit̃. q̲a ex hoc hẽtur ꝑpositũ. Nã siccitas ethice põt subito induci. i. in tempore non ꝑspecto. sicut apparet in ethica que fit in cipiẽdo. Similiter 2ª species ethice põt subito induci. ẽt non p̃cedẽte prima ut Gal. p̃mo de differẽtiis febrium. ❡ Tertio arguit̃ contra hoc q̃d dicit̃ ꝙ spasm⁹ de inanitiõe q̃tuʒ ad cãm a qua inesse ꝑuenit fit subito sic̃ spasmus de repletione. Hoc uidet̃ contra mentes auctoꝝ medicie. Nam cã a qua ꝑuenit spasmus de inanitione est mẽbroꝝ neruosoꝝ exiccatio. Sed cã a qua ꝑuenit spasm⁹ de repletione ẽ eoꝝ repletio. Facilius auteʒ est mẽbra neruosa repleri quã exiccari ut ẽ notũ. Et ex hoc soluit̃ ratio. Cum. n. dicit̃ ꝙ facilius est exiccare quã humectare dicendũ q̃d ueꝝ est humectare ꝑ uiã restaurationis uel quã humectare ꝑ uiã alteratiõis a q̃litate humida. Sed q̃d sit facilius quã humectare ꝑ uiã repletionis est falsus sermo & cõtra sensuʒ. Morbos enĩ subito euenientes maxime uidemus esse morbos repletionales ut apostema & epilẽsia & apostemata. Amplius subito fieri uel mensuratur respectu sanitatis preexistentis uel respectu neutralitatis ut ymaginat̃ aduersarius. Si respectu sanitatis. maĩfestũ est q̃d aliquis actu sanus sibi stans in latitudine sue sanitatis. magis subito põt spasmari spasmo de repletiõe quã spasmo d̃ inanitiõe. Nã aliquis sibi san⁹ põt ꝑ aditionẽ ad suã repletionẽ subito suffocari. uel põt in aliquo membro apostemari ut apparet in exercitãtib⁹ ad summũ. aliq̲s tamen homo non põt subito in neruis exiccari. ❡ Sʒ tu. d. ego accipio aliquẽ macrũ qui est sibi sanus. sicut ille grassus est sibi sanus. maĩfestum est ꝙ põt subito ab eo fluere multus sanguis nariũ uel emoroidaꝝ

uel sumet medicinā solutiuaʒ.& sic pōt subito exiccari. ¶ Dicēdū φ non ita subito exiccatio pueniet ad neruosa mēbra ut notū est. sicut puenit motus materie replētis. si aūt respectu neutralitatis. etiā magis subito fit spasm⁹ repletionis q̄ inanitionis. Nā homo est ī dispōe neutra respectu spasmi de repletione. qn̄ ē in eo cā añcedens debens trāsire in coniunctā. Sʒ potest dici neuter respectu spasmi d̄ inanitiōe qn̄ est in aliqua dispositione siccitatis que nō est egritudo. uerbigratia. qa est mltū macer uel qn̄ incepit agere ī corpus aliq̄ cā exiccans uerbigrā euātio aliq̄. Sʒ manifestū ē φ magis subito aliqua materia pter naturā stās ī ueis uel extra eliquat. & replet cerebꝝ uel neruos unde fit spasm⁹ de repletiōe q̄ cā exicans ul timet suū effectū in exiccādo neruos. und̄ fiat spasm⁹ ianitionis. Et qui negaret hoc negaret sensuʒ. Ex qbus apparet aliqua contradictio in sermone eius. Naʒ ueꝝ est dicere qd̄ qlibʒ spasm⁹ & quilibet morb⁹ fit subito respectu cāe a qua in esse puenit. i. respectu cāe cōiunctē qa posita causa cōiuncta eodē instanti ponitur morb⁹. Et quantuʒ ad hoc auctores nō locunt. sed respectu cāe preuie siue sit antecedens siue sit pmitiua. dicit morb⁹ fieri subito uel nō subito. Et ille dicit subitus inter quem actu existentē & cās puias nō apparēt dispositiones euidētes puie siue medie. sʒ ille dicit paulatiʒ fact⁹ inter quē actu existentē cū sua causa cōiuncta & cām puiā apparēt dispōes sed ipe aduersari⁹ cōcedit qd̄ spasmū de ianitione pcedunt dispōes. nō autē spasmuʒ de repletione ergo spasm⁹ de repletione fit subito Alia uero que dicit de ethica. hic nō redarguuntur. qa secundū se exquirūt longum sermonem. ¶ Dico ergo ad rōem que fuit mea φ cā q̄re siccitas ethici est nō spasmās. est sua uniformitas. unde nō fit corrugatio. siccuʒ enim corrugās est difforme qa in quadā parte ml⁹ tum in quadā parte paꝝ. ¶ Contra qa anteq̄ fiat ethicha est difforme siccū qa fiēs. ¶ Dicendum qd̄ nō ē multum. & ideo si esset multuʒ siccum & fiens fieret spasmus. ¶ Aliter possʒ dici φ nerui in spasmo sicco q sit actu spasm⁹ sunt plus exiccati quā nerui cuiuscūq speciei ethice. Et ex hoc fit contractio. Contra qa ad sensum nō apparēt ita macri. sicut sunt ethici Item spasm⁹ siccus in pn° curat. ¶ Dicēduʒ ad pm qd̄ ethicus apparet macrior. qa ī oibus mēbris est siccus sed spasm⁹ est siccus in neruis. & hoc ex aliqua particulari dispositione in quibus neruis ē magis sicc⁹ q̄libet ethico. ¶ Ad scd̄ʒ dicendū φ p principiū spasmi itelligo prauias dispōnes. non qd̄ sit facta corrugatio in neruis aliqua. ¶ Istaꝝ solutionū. pª est melior & facilior. s. qd̄ siccū corrugans est difforme. quasi eiʒ corruga° & contractio includit plicationē & flexibilitatē. que rem difformiter esse siccā arguunt & patet.

¶ ET QVANDOQVE fit &c̄. Iam inuestigauit cās spasmi de repletiōe & spasmi de inanitiōe. hic iuestigat cās spasmi qui non ē aliquis istoꝝ. Et dicit cōi noie nō pportionatus ad materiā. ¶ Dubitat quia uidet super flua enumera° istius spasmi. Nā spasmus fit ex inanitiōe & repletiōe ut singult⁹ sicut apparet. 6. particula affo. ¶ Dixit Gal. ad hāc difficultatē qd̄ spasm⁹ fact⁹ a dolore. s. a re pungēte debʒ dici de inanitiōe. qa omnis res pungitiua ē desiccatiua ut apparet ī cōmento pmi affo. 5. particule. ¶ Salua tn̄ sui reuerētia sermo eius nō fuit ualde securus. ut ibideʒ plixe impugnauim⁹ eū. Nā res faciēs spasmuʒ p uiā doloris & mordicatiōis omni circūscripta inanitiōe & exiccatiōe inducit nocumentuʒ quo nerui fugiūt & cōtrahunt. unde fit spasmus. Sua ēt ratio peccat p multa sophismata Non eīm sequit res mordicās uel doloreʒ inducēs ē sicca. ergo fac spasmū ut siccās & inaniens. Sic non sequitur tangibile ē coloratū ergo tangit ut coloratū. licet aliter possit ibi demōstrati fallatia ¶ Alius modus dicendi ē cōis ppter qd̄ sciendū φ cuʒ spasmus sit mēbri contractio talis contractio pōt fieri uel a re pter naturā uel a re naturali. Siquidē a re pter naturā. tūc uel fit a materia replente uel fit ex inanitiōe. Et de his duobus modis spasmi locutus est. Y. in. affo. pallegato. Si auteʒ hui⁹ cōtractiōis cā sit res naturalis. hec ē uirtus cōtrahēs neruos siue musculos. si autem hec cōtractio sit qd cōtra naturā nō pōt fieri a uirtute naturaliter agente. i. existēte in dispositiōe naturali omnino. sed fit ab ea fugiente. Et tūc fugit uel ex cā faciēte dolorē. & sūt note. uel ex aliqua q̄litate uenenosa. ut accidit ex pūctura scorpiōis. q̄uis nō esset ibi dolor ut declarata sunt hec sup̄ ca° de epiª. ¶ Hec solutio ē boª. sʒ tn̄ nō cōphēdit oēʒ moduʒ fiendi spasmū. Nā spasmus pōt fieri a frigore congregāte lacertū. Sed iste non ē de repletione nec de inanitiōe nec est semper ppter fugā Nam ipm frigus circūscripta sensatiōe musculi pōt causare effectiue cōtractionē. licet ēt posset causare cū malo sensu. ¶ Dicimus igit qd̄ spasm⁹ qdā ē pendens a materia repletionali. Et uocat spasm⁹ de repletiōe. quidā autem ē spasm⁹ de inanitiōe & d̄ istis duob⁹ locutus ē Ypo. alios omittēs. ¶ Terti⁹ ē modus spasmi qui nō pportionat ad materiā. & istū inuestigauit Gal. in cōmento afforismi pmi. 5. particule. & 3° de interiorib⁹ & pfectius

Auic.hic.Et iste spasm⁹ fit dupliciter.uł pp fugā.unde uirtus contrahit mēbrū uel· quia cā ab extra occurrēs & q̄litas frigida stiptica congregāt mēbrū ut frigus aeris uel medicinax frigidax uenenosax. sic̄ dicebat̄ sup̄ caº de apoª.Si aūt mēbrū fugiat hoc ē uel propter dolorē uel ꝑpter q̄litatē uenenosā a q̄ mēbra ꝓprietate fugiūt.& omnes hos modos Auic.ponit.Ad.Y. dicendū ꝙ sicut quasi primus nō potuit oīa perfecte excutere ¶Dubitat̄ zº ip̄e dicit qđ isti modi spasmi non proportionant̄ ad materiā. Contra.qa statī dic̄ qđ ē qnq̄ ex humore calido mordicatiuo.Dicendū qđ humor pōt facere spasmum dupliciter.uno modo replēdo & extendendo zᵐ latū & curtādo secundū longū.& iste spasm⁹ proportionat̄ ad materiā.& dicit̄ spasm⁹ de repletiōe.Alio modo humor pōt facere spasmū malicia qualitatis.unde mordicat & dolorē inducit.quare mēbra fugiūt & contrahuntur & talis spasmus nō ꝓportionat̄ ad materiā. qa nō fit a materia repletiua. sed mordicādo Dubitat̄ tertio qa uidet̄ qđ spasm⁹ fact⁹ ab humore mordicāte sit đ repletōe qa spasm⁹ qui curat̄ per euacuatiōnē est de repletiōe.sȝ talis curat̄ per euacuatiōnē illi⁹ humoris ut notū est. Dicendū qđ istū spasmū esse de repletione dupliciter intelligit̄.uno modo de repletione.i.đ p̄ntia alicui⁹ humiditatis uł materiei p̄ter naturā contēte in parte.& sic ē đ repletōe & curat̄ per euacuatiōnē ut iam dictum est. Alio modo de repletiōe.i. đ materia que replēdo & extendēdo in latuȝ faciat contractiōnē in longū.& ut sic talis spasm⁹ nō ē de repletione ut patet. modicissima enim materia uenenosa uel male qualitatis potest hūc spasmū facere stimulādo ad cōtractiōnē.ūde nerui fugiūt & musculi.ad caput suuȝ.s.uersus p̄ncipiū. Et hº ꝓprie cū est ibi fuga.quia mēbra ad p̄ncipia fugiūt. Sic̄ eñi inuestigat cās spasmi quatuȝ ad partes. Et dic̄ qđ sicut paralisis diuersificat̄ zᵐ p̄ncipia mēbrorū sic spasmus.qa si cā paralisis est in p̄ncipio omnium mēbrox fit paralisis in toto.si ē ī p̄nº determiati mēbri fit paralisis in mēbro illo.Et eodē mō est de spasmo.¶ET RATIO .i. regula &c̄.Ista littera dupliciter exponit̄.pº secundū Albertū qđ hic assignet cōueniētiā & differētiā inter paralisiȝ.& spasmū cōueniētia est in ptibus sup̄ ceruicē.i. collū. quia sup̄ collū.sicut paralisis pōt fieri ante & retº ita spasmus.quia nerui sup̄ collū.i.a cerebro nascētes nascunt̄ ante & retro. Differētia uero est in anteriori & posteriori & in pte que est īfra ceruicē.i.collū quia spasmus in partibus sub capite fit añ & retro.sed paralisis fit zᵐ dextrū & sinistrū¶Ista exposiº ē mirabiliter rudis & falsa.¶Nam secundū ueritatē secundū quācūq̄ ptem pōt homo paraliticari scđm illā pōt spasmari & ecōtra. qa nō differūt hee passiones nisi scđm hoc qđ ē neruosa mēbra cōtrahi uel relaxari. Alio mō exponit̄ ut sonat littera qđ ī ambobus.i.in parasi & spasmo ratio.i.regula est una.s.cōis in eo qđ fit sup̄ ceruicē.i.collū & in anteriori & posteriori & in pte que ē sup̄ ceruicē.Et hec ē confirmaº dicti.alia tñ liª hēt sup ceruicē quasi dicat qđ sicut paralisis fit supra ceruicē & sub ceruice & in parte una & ante uel retro & secundū dextrū & sinistruȝ ita spasmus . Sed Auic.abreuiat hūc sermonē.

¶SPASMI. Hic uult ostēdi quō calidū & siccū se hñt in causis spasmi de inanitiōe.& grā hui⁹ quō frigidū & humidū ī spasmo repletionali.Et dicit qđ cā spasmi de repletiōe est humiditas & frigiditas pōt iuuare congelando illā.Sicut spasmi de inanitiōe cā ē siccitas & calor iuuat sup cōsecutionē.i. finitionē. & cōsumptionē & resolutionē humiditatis .

¶VEL CONSECVTIONEM .i.cōtractionem scđm Albertū. Et hoc modo pōt text⁹ construi.Aut pro sed uel certe. spasmi aūt cā essentialis ē huiditas ex repletiōe huidi.i.qa replet &c̄.aut cā est siccitas.uł pōt cōstrui sicut iacet ut dicatur spasmi ex replatiōe huidi quia nō de inanitiōe cā essentialis.aut est huiditas.s.congelabilis ut flegmatica quia possȝ esse huiditas cui nō coniungeret̄ congelaº ut sanguinea apostemās. Et ideo dixit Aut est &c̄.¶Considerandū qđ materia huida ē cā spasmi essentialiter replēdo.& iō est cā essentialis p huiduȝ.s.corpulentū.qa ut sic replet & non quia frigida.¶Eodeȝ modo siccitas ē que cōtrahit essentialiter.Sed calidum iuuat augēdo uel idūcēdo siccitateȝ.¶Ex hoc modo legēdi apparet falsa expositio Alberti q. credit qđ totū hoc referat̄ ad spasmū humiduȝ .i.ad spasmū de repletiōe & uult qđ fiat ab huiditate & frigiditate cōgelante.Et qđ fiat a caliditate & siccitate.s.dissoluēte humiditates.& faciēte ipas currere ad neruosa mēbra Hic aūt modus exponēdi est falsus & contra mentē Auic .Est qdem cōtra menteȝ Auic. quia istas cās omnes nō cōparat ad spasmuȝ đ repletiōe .s.humidū.& frigidū ad spasmuȝ de repl'one & calidū & siccū ad spasmuȝ de inanitione.Est etiā sermo falsus.qa in facienº spasmū de repletiōe cū fit p uiaȝ eliquatiōis calidū est cā essentialis & non siccū. cuius contrarium ipi credunt dicere cum Auic.

¶MATERIA VERO. Hic cōpat spasmū ad quasdā egritudīes.& p̄mo ad paralisiȝ.zª

ad epi.ibi zª. Et sic quidez. ¶Ad pmi euiden tiaz.cōsydera qđ Auic.duas differētias pōit inter materiā que facit spasmū.& que fac pa ralisiz.una eſt ex pte substantie.quia materia faciēs spasmuz ē grossior.& ideo inflat & ten dit.Ex quo membꝝ decurtat.Sz in paralisi ē aquosa fluida madefaciens.unde membruz re mollit.Et hoc eſt qđ dicit.Materia uero spas muz faciens nō efficit spasmū.& supple non mollificat.Et iste modus loqndi ē similis ei q dictus eſt sup ca° de epiª.nisi pter suā gros sitiē.Sic g° uult ꝙ quia materia ē grossa fac spasmū.& non facit molitiē siue paralisiz.Et hoc ē qđ clari⁹ profert iudeus dicēs.materia uero faciēs spasmū efficit spasmū & nō mol lificat pter suā grossitiē.Ex quo apparz de fectus Auer. colliget 3° qui imaginat qđ hoc sit per conuersionē in uentositatē.qa uentosi tas occupat maius spaciū q̄ humor. naz q̄uis hoc sit uerꝝ nō tñ semp materia spasmi oz qđ uentoset.imo stans sub forª humorali pōt p sui grossiciē facere tēsionē siue decurtationez secundū longū ut notū eſt.Secūda differentia iter has materias ē ex parte loci. Nā materia spasmi ē intrās in foramina musculi magª.& ibi cōstringit.& ex hoc ampliat parietes fora minuz. Ex quo contingit musculū inflari & p consequēs in longū cōtrahi.Et hoc ē qđ dicit eſt coartata in foraminib⁹.i. poris manifestis & magnis musculi & nerui.& percōsequens nō ē ingressa per poros paruissimos i substā tiam uilli.qa i tali introitu mollificaret uillū & fieret paralisis.Ergo materia paralisis eſt subtiliata & igressa in paruissimis foramini bus substādie mēbri uel uilli.& ideo substan tia uilli madefit & mollificat ab illa materia sic subtiliata & sic diuisa in paruissimas ptes Et hoc ē qđ dic.qa nō eſt ingressa in substan tiā uilli paruo itroitu.i.introitu ad ptes puas quo.s.introitu iuuet.s.materia ad mollifican duz ¶Consydera ergo hic qđ aliqđ humidū intrans aliqđ aliud corp⁹.uerbigra. coriuz si ad minia diuidit mollificat illud & laxat.Sz si remaneat cū corpulētia sua tēdit illud siue inflat ¶Ex quo apparet qđ Albert⁹ & Bertu tius ignorāt qđ uelit.Auic.qa dicunt quo iu uetur.s.a resolutiuis debilib⁹.Et sic uolūt ꝙ materia spasmi nō iuuat a resolutiuis debili bus.sed a fortibus ex pte sui situs ¶Et in hoc falsuz dicūt ut apparet.qa materia spasmi nō pfundat ¶Secūda expositio ē eoꝝ quo iuue tur.i.superficialiter maneat.qa ipa pmanet i pfūdo.Et hec expositio ē etiā māifeste falsa. ET SIC ¶Hic comparat spasmū ad epilen siaz. Consyderandū qđ Auic.ponit cōuenien tiā & differentiā inter epi.& spasmū. Conue nientia eſt.quia unuz pōt dici reliquum.quia utrobiq eſt cōtractio neruosoꝝ membroruz. Differentia ē in trib⁹.pmo qa epiª ē spasm⁹ cōis.Sed spasm⁹ distinct⁹ cōtra epi.ē spasm⁹ pprius uel alicui mēbro uel toti pter mēbra faciei.Et hoc ē qđ dicit.differētia ē pprietas & cōitas.qa epiª ē spasm⁹ communis. Sz spas mus eſt epiª uel spasm⁹ ppri⁹.Secūda diffe rentia ē in tpe perdurationis uł recessus qa epiª cito recedit.nō aūt spasm⁹ ñ sit uētosus Tertia differentia eſt.qa epiª eſt morb⁹ ma gis piodicus.quia materialis cui⁹ materia p iodice aggregat.Sed spasmus i.sui rōe potest fieri absq materia ut spasm⁹ de inanitiōe.Si militer spasmus materialis.non uidet ita ser uare peryodū sic epiª.ut apparet p expientiā ei⁹ tñ cām dicere nūc esset plixū &c. ¶Reli quas aūt. Iaz detemiauit de causis spasmi uia quadā generali & diuisiua. Hic determinat de causis spasmi.uia magis speciali.& quasi ponēdo siue enumeran°.Eſt aūt specialis uia. quia ponit q̄sdam speciales diuersitates spas moꝝ.ponēdo quasdā speciales cās.Eſt etiam ista uia enumeratiua siue positiua. qa Auic. numerādo pcedit & nō diuidit. Tamē omēs ille cāe spasmi effectiue uel sūt materiales uł cōones siue siccitas.uel nō pportionate ad ma teriā.Et ideo oēs species spasmi particulares que hic ponunt sunt uel de repletiōe uel iani tione uel nō pportionate ad materiā ¶Redu cēdo igit ad ordinē possibilē dicem⁹ qđ pri° Auic.ponit quasdaz differentias siue species spasmi sumptas ex diuersitate cāꝝ.z° ponit differentias siue spēs spasmi sumptas ex di uersitate partiū in qbus accidit spasmus. Ibi zª ¶Preterea ē spasmus qui eſt in labio.priª in duas.pmo ponit quasdam differētias siue species spasmi sumptas ex diuersitate causaꝝ disponētiū.s.etatū.z° ponit differētias sump tas ex diuersitate cāꝝ efficiētiū.Ibi zª.Eſt p terea spasm⁹ q accidit pter timorē. Prima ps pōt sic diuidi.licz cogamur quasi cōiuncti legere.pmo pmittit esse alias differentias si ue species spasmi a pdictis secūdo exquit.Ibi zª.Ex spasmo humido &c. ¶Dicit pmo ita dictū eſt qđ spasm⁹ quidā eſt a repletiōe. q dam ab inanitiōe.& qdaz nō pportionat⁹ ad materiā.Tamen sunt in spasmo alie differen tie & species quas tu scies.s.nūc subseqnter. ¶Cōsiderandū tñ qđ iste differētie & spes nō sunt alie dispate uel ex opposito distincte ab illis.sed sunt dističte sicut spale a generali ¶EX SPASMO huido. Hic exeqtur. Et p mo ōndit species spasmi euenietis ex dispōe etatiua.z° dicta sua generalizat declarādo ea. Ibi zª. Et uniuersaliter. Dicit pmo qđ tu sci

es. p̄mo unā ſpem ſiue differētiā ex ſpaſmo
humido.i.in ſpaſmo de huiditate ſiue de re
pletiōe.Et iſtā ſpeciē ſcies per illud ꝙ accidit
.ſ.de ſpaſmo pueris lactātibus q̄ſi dicat una
differētia ſiue ſpecies ſpaſmi ē qui accidit pu
eris lactātibus.Et tunc ſubdit cām huiꝰ ſpaſ
mi ex natura huiꝰ etatis cū dic̄ ꝑpter uicinita
teȝ mamille &c̄. ¶ Cōſiderādū gº qđ in eta
te lactātiū tāgit duplicē ſpaſmū. unū ſine fe.
& aliū cum febre.ſpaſmi ſine.febre tangit ca
uſaȝ.p̄mo diſpoſitiuā.Nā lactātes diſponūt
ad ſpaſmū humiduȝ ſine febre eo qđ hn̄t cor
das & muſculos & neruos molles & huidos
& pcōſeqn̄s humectabiles & replebiles. Et
hoc ē qđ dic̄ ꝑpter illud qđ accidit &c̄. ¶ Se
cūdo tāgit cās effectiuas.ſ. imedietas magis
ſiue ꝑpinquores ut ē congellaº lactis.i. huidi
tatū ex lacte factarum ī eis.ſ.cordis & neruo
ſis mēbris.Nam cū multe huiditates ex lacte
generate habundēt in neruis.& cordis et ip̄e
ſint apte congelari & ingroſſari leui cā frigo
ris extrinſici uel intriſici ſupueniēte fit illaꝝ
in cordis et neruis cōgelatio et fit ſpaſmꝰ.Tā
git cās effectiuas mediatiores ſicut eſt cōſtric
tio uētris.Nam eſt cā qđ mali humores gene
rati in iſtis nō purgant̄ per uentrē.ſed repūt
in mēbra.Vigilie uero & fletꝰ pn̄t poni ſigna
motus malaꝝ & corruptaꝝ humiditatuȝ &
poſſunt poni cāe diſpoſitiue ad ſpaſmū etiaȝ
humidū inquantū debilitāt cerebꝝ & ex hoc
debilitāt neruos.¶ Dico zº qđ tāgit ſpaſmuȝ
cū febre cū dicit. ¶ ET SPASMANTVR
¶ IN FEBRE. Conſiderandū tn̄ qđ lȝ ſpaſ
mus p̄dictus de repletiōe accidat cum illis ſi
gnis ſine febre.tn̄ pōt qn̄q̧ accidere cuȝ febre
& cū ſignis pdictis.poteſt enim lactans puer
habēre uigilias ploratū & uētris cōſtrictōeȝ
ſine febre & incurret ſpaſmū per uiam conge
lationis humiditatū in cordis & neruis .Pōt
etiā lactās habere uigilias ploratū & ſtiptici
tateȝ uentris & febreȝ cū hoc & incurret ſpaſ
muȝ per uiā curſus maloꝝ humoꝝ ad neruos
qui nerui ſunt debiles in eis ut īfra appebit.
Et ponit Gal.i cōmento tertiȷ ꝑnoſticoꝝ ſup
illo uerbo.Spaſmꝰ cōtingit pueris ¶ Conſide
randū zº qđ iſte ſpaſmꝰ factus in febribus q̄
uis ſint leues.poteſt eſſe ſpaſmꝰ humidꝰ qa
febres leues colliquāt & mouēt materias q̄s
nō reſoluunt que materie fluere poterunt ad
neruos.Poteſt etiā eſſe ſpaſmꝰ de inanitōe qa
febres pueroꝝ quāuis ſint leues ſiue lēte pn̄t
eos multū reſoluere.qa ſunt apti reſolutioni
ex natura etatis.Et ex hoc fiet ſpaſmus đ ina
nitione. ¶ ET VNIVERSALITER.Hic
generaliȝat & declarat.& p̄mo fac̄ hoc.zº du
biū remouet.ibi zª. Cuȝ tn̄.p̄ma in duas.pri

mo oſtendit quomō infantes ſe habēt ad ſpaſ
muȝ.zº quomodo puberes.ibi zª ī puberibꝰ
Conſyderandū circa p̄mā partē qđ p infātes
nō ſolū itelligit lactātes.ſed uſq̧ ad ſeptimuȝ
ānum ut ſumit̄ ex ſimili ſermone Gal.zº pro
noſticoꝝ p̄allegato cōmēto.Et a Raſi pº con
tinētis caº.de ſpaſmo. ¶ Cōſiderandū quod
uniuerſaliter refert̄ ad cās factiuas.quia oēs
cāe facilius faciūt ſpaſmū in pueris uel.ī infan
tibus quā in aliis . Refert̄ ēt ad ſpecies ſpaſ
mi.de inanitiōe & repletiōe.qa iſtos ſpaſōs
faciliter īcurrūt infātes.Ratio eſt q̄ Auic.po
nit.Illi faciliter icurrūt ſpeciem ſpaſmi de re
pletiōe uel inanitione q hn̄t cerebꝝ debile &
mēbra.ſ.neruos & lacertos.Sȝ pueri uł infā
tes ſunt huiuſmodi.maiorē.A.p̄ſupponit ut
notā qa đbilitas hoꝝ mēbroꝝ ē cā ꝙ faciliter
patiant̄ a cauſis repletionalibꝰ & cauſis exic
cātibus.Sed minorē ponit ī littera. Et ē etiaȝ
Gal.p̄allegato loco &.6.de re.ſa.zº.caº. Du
bitat̄ an pueri faciliter incurrāt ſpaſmū q nō
ꝑportionat̄ ad materiā.ſ.factū ꝑpter fugam
a re nocēte. ¶ Eſt dicendū ꝙ ille ſpaſmꝰ eſt
multoꝝ modoꝝ. qdam qui fit ꝑpter fugam
in dolore.Et iſtū forſan magis incidūt perfe
ctiores in etate q̄ infantes.Ratio eſt quia ſen
ſus tactus ī eis eſt pfectior.& ſic dolores ſūt
acutiores q̄uis ab eadē cā ꝑueniāt. Alius eſt
qui fit ꝑpter fugā a q̄litate uenenoſa omni ſen
ſatiōe circūſcripta & fit propter fortitudinē
uirtutū naturaliū expulſiuaꝝ.uel ēt fit p.ui
am cōgellatiōis a frigorē Et forſan iſti fiunt
magis ī pueris ſiue īfantibꝰ.i.ſunt iſti magis
ex ſe parati.hn̄t.n.expulſiuas naturales forti
ores.& hn̄t huiditates magis cōgelabiles in
neruis.Iſta ſint dicta nūc apparēter. ¶ Con
ſiderandū ꝙ Auic.duas cās aſſignat.quare ī
fantes faciliter liberant̄ a ſpaſmo de repletio
ne.una cā eſt fortitudo mēbroꝝ p̄ncipalium.
Nā cura illius ſpaſmi ē p digeſtionē & reſo
lutionē ſiue euōnem materieꝝ.hoc aūt fit uir
tute cordis & epatis ut p̄ncipioꝝ uirtute.ſed
pueri hn̄t has uirtutes fortiores ꝑuectis in
etate.naturales.n.uirtutes ſūt fortiores ī eis
de quibus naturalibus ē uirtus cordis ut ali
as declaratum eſt. Secunda cauſa eſt quia hu
mores infantium non ſunt ſic groſſi ſicut ꝑ
uectorū.& ideo magis obediunt reſolutioni
& expulſiōi & cuicunq̧ euacuatiōi.Sȝ tu.d.
ſi humores ꝑuectorum ſunt magis groſſi.gº
ſunt magis apti cōgelari q̄ humiditates infā
tium cuius cōtrariū eſt dictū ¶ Dicenduȝ ꝙ
uolendo defendere illam partē licȝ humores ꝑ
uectoꝝ de ſe ſint aptiores cōgelationi tn̄ cali
dum acutius qđ ē in eis magis reſiſtit ¶ Du
bitat̄ quia dic̄ qđ īfātes liberāt̄ a ſpaſmo ſic

co uelociter. ¶ Cōtra qa ſpaſmus ſiccus eſt
ſpaſmꝰ de inanitiōe. ſed talis eſt mortalis ut
in cōmento affori. 5. particule. i. Et frequēter
Raſis ꝑmo cōti. & oēs auctores dicūt. Ampli
us ī morbis diſſimilibꝰ cōplexiōi magis peri
clitant̄ egrotātes. ſed ſpaſmꝰ ſiccꝰ ē morbus
diſſimilis cōplexioni eoꝝ qa ſunt cōplexionis
humide in neruis ergo magis morient̄ ex eo.
Et ex hoc uidet̄ qđ rō q̄ Auic. induc̄ ſit cōtra
ſe ipm̄. Reſpōdet Thadeus ſuper ꝑmo affo.
5. particule. qđ iſte textus debet ſic exponi.
pueri liberant̄ a cāu in ſpaſmū ſiccū. propter
cām uelocē. quaſi. d. pueri cū ſint humidi non
cadūt in ſpaſmū ſiccū ꝑpter cām uelocem ſiue
ꝑpter cām leuē. cū ſit cōtrarius cōplexioni eo
rum & ideo ſi cadunt in ipm̄ nunq̄ curantur.
Hec reſpōſio nō eſt ad mentē Auic. & eſt fal
ſa. ꝑmo quidē nō eſt ad mentē Auic. qa Aui.
intelligit hic đ liberatiōe & euaſiōe a ſpaſmo
ſicco. ſicut intellexit de euaſione a ſpaſmo hūi
do unde dicit propter hoc. qa: propter illā ean
dem cām. Sed illa erat euaſio & nō ꝑſeruatio
Thadeus autē intelligit. qđ iſta ſit quedaꝫ ꝑ
ſeruatio. ¶ Hoc etiā eſt falſuꝫ. qa ſicut appare
bit pueri cū incidūt ſpaſmum ſiccū meliꝰ eua
dunt. ¶ Secūda reſpōſio eſt alberti ꝑpter qđ
dicit eſſe cōſyderandū qđ ſpaſmꝰ poteſt dici
ſiccus uel a ſiccitate dupliciter. uno mō ꝑ uiaꝫ
alterationis a ſicca qualitate. Et iſte ē mortalꝰ
in pueris & nō euadūt uel ē eis magis contra
rius q̄ prouectis ī etate. Alio mō per uiaꝫ re
ſolutionis ſiue euacuatiōis humidi. & iſte eſt
magis ſalubris in eis. quia ꝑpter fortitudinē
uirtutū eoꝝ melius poſſunt reſtaurari. Iſta
opinio eſt corrupta ſecundū partē quia ponit
ſpaſmū de inanitiōe fieri a ſola ſiccitate cōple
xionali ī pueris cuius cōtrariū ſup̄ ē oſtenſuꝫ
Eſt etiam falſa & cōtradicit in hoc ſibimet.
Nam omis ſpaſmꝰ ſiccus per humidi euacua
tionē eſt etiā ſiccus per ſiccā qualitatem. quia
ſiccū pure priuatiuū nō facit ſpaſmū. Sꝫ ſpaſ
mus pueroꝝ ſalubris ē ſiccus per eūationem
humidi. ergo eſt ſiccus per qualitatē. tunc ar
guit̄. Omnis ſpaſmꝰ per qualitatē ſiccꝰ ī pue
ris eſt prauus. Sed ſpaſmꝰ ſiccus per euacua
tionem eſt ſiccus per qualitatē ergo prauus.
Et quāuis ſecundū rē iſte ſiccitates ſint diuer
ſe tn̄ de facto cōcludit̄ qđ pueri non euadunt
a ſpaſmo ſicco. ¶ Dico ergo aliter ꝙ pueri li
berant̄ uelociter a ſpaſmo ſicco. rō eſt que ſu
mitur ex mente Aui. ab illo ſpaſmo uelociter
pueri ſiue infātes liberātur in quē incidūt a
leui cā. & qui eis ē magis cōformis. ſꝫ ſpaſmū
ſiccū incidūt īfantes a leui cā reſpectu pubeꝝ
& eſt eis magis cōformis. gͦ &c̄. maior eſt
nota ex uirtute affor. ī morbis minus &c̄. mi
nor declarat̄. ¶ Nā infantes ſunt humidi in cō
plexione. ſ. humiditate aerea. & ꝑcōſequens a
leui cā euaporabiles & exiccabiles ꝑ uiam re
ſolutiōis. Sed puberes hn̄t huīditates īdura
tas & fixas ſiue terreſtres magis. & ideo nō
reſoluūtur niſi a forti cā. ſicut ēt dicimꝰ ꝙ ab
aqua calefecta leuiter aliq̄d euaporat a lapi
de aūt & ferro difficulter. gͦ ſpaſmꝰ a ſiccita
te a leuiori cā fit in pueris ſiue infātibus q̄
in ꝑuectis. Et hoc propter huīditatē eorum
aereā & euaporabilē. Et hoc ē qđ Auic. dixit
liberant̄ a ſpaſmo ſicco uelociter ꝑꝑ humidi
tatē cōplexionū ſuaꝝ &c̄. quia. ſ. a. leui cauſa
ex hoc incidūt ſpaſmū. ¶ Ex quo apparet ꝙ
iſte ſpaſmꝰ de ſiccitate ē eis cōformior. Naꝫ
huīditati aeree & aquee qualis eſt complexio
infantiū cōformior ē euaporaͦ & cōſumptio
quā humiditati ſicce terreſtri. qualis ē natu
ra ꝑuectoꝝ in etate. ¶ Sed tu. d. ego accipio
gradū ſiccitatis poſitiuū. qui eſt forma dicta
ſiccitas. ille plus cōtrariat̄ cōplexiōi pueroꝝ
ſiue infantiū. quā cōplexiōi pubeꝝ. Sed nō po
teſt fieri ſpaſmus ſiccus niſi cōcurrat illa q̄li
tas poſitiua ſicca. ¶ Dicendū ꝙ illa qualitas
ſicca licet in ſe ſit magis cōtraria. tn̄ ipa eſt de
pendēs & in fieri ab huīdi deperditiōe. quo
huīdo depdito illa ſiccitas ceſſat. Et ideo licꝫ
in ſe ſit magis cōtraria illa ſiccitas. tn̄ relata
ad ſuā cām que eſt humidi deperditio eſt mi
nus cōtraria. Et hoc quia facilius īducit̄ & a
leuiori cā. Et ex hoc facilius remouet̄. Et non
ſolū ex hoc. ſed quia īfantes habētes uirtutes
naturales fortes & huīditates cito reponibi
les. Et iō Auic. dic̄ & ꝑpter hoc quia propter
cās dictas & ēt ꝑꝑ huīditatē cōplexinū. ¶ Ad
cōtraria dicendū ad ꝑmū ꝙ ſpaſmus de inani
tiōe ut pluriᵐ eſt mortalis. ꝑprie cōparatus
ſpaſmo de rapletiōe. tn̄ contingit q̄nq̄ a ſpaſ
mo ſicco liberari. Et ſi aliquis ſit a quo cōtin
gat q̄nq̄ liberari. eſt ille qui fit in infantibus
¶ Ad ſecūdum dicendū qđ ſpaſmꝰ ſiccus eſt
cōſimilis complexiōi huīde pueroꝝ ſiue īfan
tiū non qđ ſic cōformaliter & in ſe conueniat
humido. ſed aptitudīe prouētus ꝑ uiā reſolu
tionis ſiue eūonis. Modica eīm febris plus re
ſoluit unū infantē. q̄ unum puberem.

¶ IN PVBERIBVS. Hic oñdit q̄uo pube
res ſe hn̄t ad ſpaſmū. Conſiderandū qđ per
puberes poſſumꝰ itelligere eos qui iaꝫ ſeptē
annos trāſiuerūt ut ſumit̄ ꝑmo cōtinētis caͦ
de ſpaſmo. ubi ad litterā ponit̄ iſte textꝰ. ¶ Et
generalr̄ quēlibet ꝓcedentē in etate reſpectu
eius qui eſt in etate priori ut pueꝝ. 7. ānorū
ad pueꝝ duoꝝ uel quatuor annoꝝ. ¶ Conſi
derandū aliqua duaꝝ reꝝ pōt dupliciter ex
poni. ꝑmo. i. aliquis duoꝝ ſpaſmoꝝ. Nā pube

res cum sint iam fortificati in neruis & indu rati non faciliter cōsumunt a causis resoluē tibus & euātibus nec ēt eoꝝ nerui faciliter replent. ¶ 2° modo pōt exponi aliqua duaꝝ rerū.i.aduētus spasmi & ei⁹ curatio. Quia sicut nō faciliter icurrūt spasmū de repletiōe uel inanitiōe sic nō curant siue non liberātur faciliter. ¶ CVM TAMEN. Hic Auic.re mouet dubiū. Fecerat enim nos ualde securos de spasmo sicco infantiū & etiā de spasmo d̄ repletōe. Crederet forsan aliqs qd̄ semp eēt ueꝝ. Et ideo dicit qd̄ nō imo qn̄q̄ accidit ifan tib⁹ malus spasm⁹.s.de inanitōe uel repletio ne succedēs febrib⁹ &c̄.i. eueniēs i febribus acutis.in quib⁹ pōt multa resolutio & exicca tio incurabilis in eis fieri.pōt etiā fieri neruo ruꝫ repletio ex corruptis humoribus.

¶ ET CVM EO.s.spasmo sint signa.s.morta lia. Ex quib⁹ soluitur questio qua cōsueuit queri an spasm⁹ qui accidit pueris i acuta fe bre sit de repletiōe uel de inanitiōe.qa dicen duꝫ qd̄ potest esse de inanitione qn̄q̄.& qn̄q̄ de repletiōe.licet cōmētator 3° pronosticoꝝ loco palle.uideat tāgere spasmum qui de re pletione fit. Certum enim erat spasmuꝫ posse fieri de inanitione in febribus fortibus.

¶ ILLE VERO. Et hoc uerificat cōparādo euꝫ ad illū qui ē ifans. Nam ifans a leui febre potest spasmū incurrere ut sup̄ dicebat. ¶ Sꝫ ille qui pertrāsiuit.7.annū iaꝫ hꝫ suas hūidi tates magis ingrossatas. Et iō nō icurrit spas mum de inatiōe nisi a forti cā.nec etiā spasmū de repletione ut apparet ex dictis.

¶ EST PRETEREA ¶ Supius ostēdit diffe rentias speciales spasmoꝝ ex causa dispositiā Hic ponit differentias spāles ex cā factiua. Et licet possent iste ptes ad aliquē ordineꝫ redu ci tn̄ facilius est qd̄ sic diuidat hēt tot partes quot sunt iste differētie & species spasmoꝝ. ibi 2ª. Et est spasm⁹.ibi 3ª. Et qm̄.ibi quarta Et hoc qdem.ibi.5.Spasm⁹ autē.ibi.6ª. Et ē alius.ibi.7. Et quādoq̄ accidit.ibi.8. Et pleꝝ q̄.ibi.9. Et quādoq̄ accidit.ibi.10. ¶ Spasm⁹ uero fact⁹ ¶ Pria pars pōt dupliciter exponi p̄mo secūdū Bononiēses. qd̄ qn̄ in homine re pleto malis humorib⁹ tior superueniēs mouet materias illas que dilatate & fluentes replēt neruos & fit ex hoc spasmus.unde dicunt est preterea spasm⁹ qui accidit ꝑpter timoreꝫ. q̄ est causa extrinseca ¶ Et causas dilatatiuas.i. causas humorales que replent & dilatāt mu sculos.submersas.i.motas a calore submerso & faciunt &c̄ ¶ Alio modo pōt expōi qd̄ hoc referatur solū ad cās mouentes spiritum ad intra. Et imaginat Auic.qd̄ ex forti reuocatio ne & subita spirituū ad interiora.musculi cō

sequant illū motū & contrahant. & sic homo ex accidentib⁹ aīe mouentib⁹ spiritū ad ite riora poterit spasmari.omni circūscripta cau sa humorali. Potest autē spirit⁹ moueri ad i tra dupliciter. p̄mo per se ex tiore cuius est su bito interi⁹ facere fugere calorē. 2° p accidens ex cāis dilatatiuis spirit⁹ pernitiosis que cāe mouēt p se spiritū ad exteriora ex quo fit ei⁹ resolutio. & tūc in fine fit sincopis & reuoca° ad iteriora sicut esset gaudiū pnitiosuꝫ. Et re solutiōes alie a causis resoluētibus. Cum eiꝫ cause resoluētes ꝓfundātur. tūc in fine spirit⁹ paucus qui remāsit mouet ad suū pricipium subito. Et ex hoc pōt fieri cōtractio ēt muscu lorū int⁹. Et pōt fieri in subito occursu earuꝫ ut quasi terretur homo ex eis in p̄mo aduētu Et hoc ē qd̄ dicit. Est p̄terea spasm⁹ qui acci dit ꝑpter timoreꝫ & cās dilatatiuas submer sas subito.i.subito occurrentes & profunda te ad resoluendū & dilatandū.unde finaliter spirit⁹ subito interius reuocat. ¶ ET FAciūt. .s.timor & cāe dilatatiue subito occurrentes sequi &c̄.scdꝫ suas formas.qa sicut spiritus mouent intus ab illis causis.ita etiam lacerti. Si aūt littera haberet delatiuas esset littera clarior. Sed tu.d.ad quā diuisionē spasmi re ducit hic spasmus factus a timore ¶ Dicēdū qd̄ scdꝫ p̄mā expositionē reducit ad spasmuꝫ de repletiōe. Sed scd̄m secūdam reducitur ad spasmū qui nō ꝓportionat ad materiā & fit ab hac cā.s. timore & uniuersaliter recursu subito spiritus ad submersionē. ¶ Sed tu.d. quare in omni hoīe in quo subito spiritus ad interiora mouet non fit iste spasmus ¶ Dicē dum ꝙ hoc est ꝑpter diuersitatē dispositionū in musculis & ꝓportiōes eoꝝ diuersas in ho minibus ad sequendū motū spirituū ad iteri ora. ¶ ET EST. Hic ponit aliā differentiam & speciē spasmi. Et cā est membri cōtractio uolūtaria.qua cōtractione stāte effundit ali qua materia ad mēbrū cōtractū. Et effūdit sup formā sue cōtractiōis.qa sicut stat cōtra ctū.ita materia pauca que effundit uenit sup illo mēbro cōtracto. Et hoc est qd̄ dicit. Et ē spasm⁹ qui cōtingit ꝑpter substētatiōnē fac taꝫ sup aliqd̄ mēbꝝ qd̄ ē cōtractū.uerbigrā homo sustentat se sup genu contracto crure uel sup manu contracta.ad qd̄ mēbrū cōtra ctū fit effusio.s.illi⁹ materie alicui⁹ materie et retinet.s.mā i ipo mb° cōtracto aliquātulū qa pauca ē materia & est.s.effusio materie su per formā sue cōtractiōis.i.secundū qd̄ ipm est cōtractū. Et qn̄q̄ ē cum eo.s.mēbro cōtra cto accidēs faciēs illud.s.effusionem materie uel illud.s.contractionē ut fit.i.cū fit uel sic fit ut ipm ferat &c̄ qa materia est pauca.

considerandũ qđ iste tex. aliter pōt exponi. ubi sciendũ qđ Aui. nominat hic spasmũ q̃ddã rigiditatẽ mēbroꝝ cōtractoꝝ. unde nō statī faciliter redeũt ad dilatationē. Et fit hoc q͂a homo substētat sup brachio uel sup cruē cō tracto. Sicut accidit cuʒ homo sedet sup crus cōtractuʒ. uel cũ homo totuʒ se disponit super brachio contracto. uel qñ homo contracto bra chio fert graue pōdus. uel contracto brachio dormit sup eo i lecto duro. Cuʒ autem homo sustentat se sup mēbro cōtracto totũ corpus suũ effundit sup illo. Et ideo exponeť ꝙ Auic. per effusionē nō intelligat effusioneʒ materie q͂a licet sit possibile effundi. tñ in huius cōtra ctionibꝰ & cōpressionibus mēbrorũ cōtracto rum a ptibus contractis exprimunť materie & spiritus. & cōdensanť ptes cordaꝝ uñ fit qđ membꝝ remanet aliquantulo tempore sic cōtractũ. Et cũ postea redit spiritꝰ & sanguis redit possibilitas dilatãdi mēbꝝ. & ideo faci liter remoueť talis spasmꝰ. Et hoc ē qđ dicit ad qđ. s. membꝝ cōtractũ sit effusio. i. laxatio corporis q͂a totũ corpus sup effundiť & reti netur in ipo. i. ĩ tali situ aliquãtuluʒ & super formã &c̃. i. eo stante sic cōtracto q͂a non pos set multũ homo sic stare ut apparʒ in his qui totũ corpus sustentãt super una mãu. & qñ q̧ &c̃. faciẽs illud. i. illũ spasmum q̃uis nō sit sustentatio totiꝰ corporis sup mēbro. sed sit delatio rei grauis. uł dormitio sup loco duro

ET QVANDOQVE. Hic pōit 3ᵃᵐ dif ferētiã spasmoꝝ. Hec ps pōt dupliciter expo ni. sicut duplex littera reperiť. una que dicit. cũ hoc. Et tunc dicemꝰ qđ inuestigat cãm stu poris cōiũcti cũ isto spasmo facto ex sustēta tione sup mēbro cōtracto Videmꝰ eniʒ qñq̧ cōcurrere stuporē illiꝰ partis ut frequenter accidit. Et dicit qđ cã eius ē materia que effũ ditur ad mēbrũ. que coartat & opilat uñ spi ritꝰ motiuꝰ. s. & sensitiuꝰ nō pōt penetrare ideo mēbꝝ cōtractũ nō potest dilatari. sed qñ redit uirtꝰ & confortať natura. fit dilataᵒ. uel confortať materia. i. sup materia. Alia littera dicit. & qñq̧ est hic stupor. Et tũc dicemꝰ ꝙ Auic. determĩat de una specie spasmi cuiꝰ cã est stupor q̃uis iste spasmus fiat ĩ contractōe mēbri super quo q͂s sustentať. Nã mēbrũ fa ctuʒ stupidũ. s. perdēs sensuʒ & motũ nō pōt postea dilatari. Sed tu. d. Hic ĩuit quod ad mēbꝝ cōpressuʒ effundiť materia. Et tu sup posuisti qđ nō. ĩmo exprimať materia. Di cendũ qđ Auic. dicit. qñq̧. uel dicendũ qđ ad mēbꝝ cōtractũ sup quo q͂s sustētať quãtum ad quasdã partes materia uenit. & q̃tũ ad q̃s dã materia exprimiť. & partes mēbri adiui cem cōculcanť & cōdensanť. & hoc est qđ dic.

ET QVANDOQVE est hec. s. cã quare membꝝ cōtractũ nō dilatať stupor. i. priuaᵒ uirtutis motiue & sensitiue a mē bro uel mo tiue solius. Sed tu. d. in q̃ differt iste spasmꝰ a spasmo de quo statiʒ dixit. Dicendũ qđ spasmꝰ in cōtractiōe mēbri sup quo quis su stentať uł cũ quo fert graue pondus. pōt du pliciter cōtingere. uno modo p partiũ ad inui cē cōculcatiōnē & cōmassationē & cōseruatio nē talis forme aliquãtulo tēpore. unde non ē aptũ mēbrũ dilatari. Et hoc modo fit spasmꝰ de quo dixit statim sup̄ alio modo p priuati onē spiritus mouētis mēbrũ. quãuis partes mēbri de se stati essent apte suscipere dilata tionē. & hoc modo fit spasmꝰ de quo hic loq̧ tur. Subdit ET QVANDOQVE. fit ex extensione s. mēbri illius simile. q͂a nō pōt illius mēbri fieri recōstrictio. sicut si aliquis sustētať uel iacet super mēbro extēso. Et di cetur hoc in caᵒ de thetano. ET HVIVS quidē. Hic ponit quãdaʒ speciē spasmati fa ctã ex somno. licet sermo egrediať uel proce dat ex statiʒ dictis. dixerat eĩm qđ stupor ad ueniēs mēbro contracto sup quo quis susten tatur &c̃. est cã phibēs dilatationē membri illius contracti. hic ōndit ꝙ talis dispositio si milis stupori accidit qñq̧ ex somno. unde qui dam dormiētes membris cōtractis sicut cōis usus est post eoꝝ exiccationē. nō stati possũt bene mēbra illa extēdere. Et si tenēt ea exten sa dum dormiũt non pñt excitati bene illa cō trahere. & hoc quia ĩ somno spiritus tēdit ad interiora. Sed tu. d. ex hᵒ oĩ hōi hoc accideret. Dicendũ ꝙ non accidit nisi quibusdã haben tibus neruos & cordas debiles & habũdãtes flegmatibus grossis. unde calore reuocato in tus pter somnũ dominať frigiditas sup ner uosas partes. quare excitati non pōt statiʒ spi ritus in illas partes penetrare. Et hoc ē ꝙ dic Non fit assiduꝰ &c̃. & hᵒ ego uidi ĩ his q̧ lō gas sunt passi podagras. EPASMVS. Hic ponit aliã speciē spasmi. s. spasmũ ex iani tione. & dicit qđ alius fit successione febriuʒ adhurētiũ & ꝑprie &c̃. syrsen. i. apostēatis cerebri calidi. quia magis imprimit ĩ neruos q̃ apostema epatis uel stomaci. Et su. alius ē qui fit successione &c̃. omnes iste cause. exic cant. & ex hoc pñt pducere ad spasmuʒ. & ti mor ē quo minus uideť perducit ad siccitatē multis modis ut notũ ē Dubitatur q͂a dic qđ a spasmo de siccitate fit euasio. cũ tñ cōi ter cōcordēt auctores esse icurrabilem talem spasmũ. Dicendũ qđ spasmus de siccitate uel ē confirmatus in quo substantiales humidi tates mēbroꝝ sunt consumpte & iste non pōt curari ꝑpter duo. pmo quia tales humiditates

non pñt restaurari.z° quia si poessint in longo tēpore fieret in quo spasmus occidit.uel nō ē cōfirmatus in quo pme humiditates sunt con sumpte.& talis possibile est qđ curet.quia il le restaurari pñt sed difficulter.raro ergo cō tingit a spasmo sicco liberari.unde exponatur a quo fit euasio.s.qñq.unde littera extra ex q bus minorat euasio uel ex quo raro euadũt.

¶ ET EST. Hic ponit aliaz differentiam & specie spasmi facti in febrib⁹ per uiã colliqua tionis materiez.& loquit de eo Mesue cap° đ spasmo post purgationē.¶ ET QVANDOQVE ACCIDIT Illud.i.spasm⁹ in eis.s.febrib⁹ pter cōitatem &c.Ista ē alia differentia & species spasmi đ qua etiã Gal. loquit ĩ cōmento affo.i.5.particule.& ponitur ibi exemplum in quodam iuuene & patet.

¶ ET PLERVNQVE. Hic ponit aliaz dif ferentiã & speciē spasmi que reducit ad spas muz.& cã eius est siccitas cerebri pter debi litatē.s.cerebri.ũde patit leuiter a cãis occur rentibus exiccãtibus.ex qua siccitate sequitur siccitas lacertoz.& modus ē iste qa cũ mĩma cã exiccatiua aduēit cerebro.uerbigratia pau ca euacuatio ul uigilia reducit ad se hũidita tes a neruis.& ex hoc nerui corrugant aliqua liter.deinde acquisita humiditate membri re uertunt ad dispositionē.qa cerebruz dimittit neruis humiditatē.& fiũt nerui obedientes dilatatoi dixit cũ pcipue.i.cũ.uoluntate.Con syderandũ qđ istũ spasmũ poteris uidere ĩ q busdã hominibus qui sunt sicci cerebri & sic coz musculoz qui stati in ĩmoderata uigilia q̃uis nō sit multũ ĩmoderata.& statim i aliq bus fluxibus uētris incurrũt q̃daz neruoruz rigiditatē & indurationē & quasi cōtractõez & leuiter ab eis abscindit.¶ ET QVANDOQVE ¶ Hic ponit aliã differentiam & speciē spasmi.& pmo pmittit.z° declarat mo duz eius.ibi zª.& spasmus qdem ¶ Consyde randũ circa pmã partē qđ licz frigus cerebro occurrēs possit facere spasmũ cōgelãdo & cō stringēdo.qui spasm⁹ est uniuersalis.tñ spas muz non uniuersalez pōt facere absq occursu ad cerebz.de zª patet.¶ ET SPASMVS Consyderandũ qđ spasm⁹ a frigore factus ē duplex.unus leuis qui nō est multũ ĩpediens qui potest fieri ex eo qđ musculi retrahũtur pter maluz sensuz frigoris absq hoc ꝙ ĩ eis fiat alia pua dispositio.alius ē fortis spasm⁹ qui fit ex hoc qđ frigus cōstringit congelãdo muscłos & humiditates eoz.et iste ē spasm⁹ impediēs & malus.Et iō dixit.& spasmus q dem impediēs hic.¶ Consyderãdũ z° qđ A. ostendit qs ē modus hui⁹ spasmi.quia dicit qđ pōt dici fact⁹ a siccitate & tũc corrigit su

um modũ loquēdi.& pro.i.ē spasm⁹ factus cũ siccitate qa nō pprie fit a siccitate.sic a cã efficiēte.sed cã efficiēs est frigiditas.tñ simł cũ hoc cōcurrit siccitas.Et hoc pbat Auic.per hoc qđ dicit qui ē cũ specie cōgelatiõis humi ditatis ut arguat sic.Iste spasm⁹ est cũ siccita te qui est cũ cōgelatione humiditatis.sz spas mus factus a frigore ē cũ cōgelatiõe humidi tatis.ergo est cũ siccitate.maiorē ppositionez probat sic.Et minorat eius quãtitas & ispis satur ut arguit sic. Cum humiditas inspissat & minorat tunc fit siccitas.Sed cũ fit cōgela° a frigore humiditas inspissat.& ex hoc eius quantitas dimensionalis minoratur.ergo fit siccitas ¶ Ex hac autem congelatione & mino ratione & inspissatione factis a frigore mem brum spasmatur.sicut accidit ex uehementia frigoris.s. aeris & sicut accidit & cetera.

¶ SPASMVS VERO FACTVS. Hic pōit aliã differētiaz & speciez spasmi.& dicit qđ qdam ē spasm⁹ factus pter medicinas.i.res medicinales.sic uerbigratia pter potũ uini.

¶ Dubitat quare plus de potu uini posuit exm ¶ Dicendũ qđ hoc fuit pter duo. pmo quia ĩ eoz lege phibet uinũ.unde hic multũ ex hoc illuz uituperat.fuit.n.Auic.medius in ter perypateticos & loquētes i legibus ut ali bi patet. Secũdo fuit hoc.qa res medicinales faciētes spasmũ quedã sunt frigide & đ his dixerat qdam sunt calide ut uinũ.& de h° di cit hic.facit aũt spasmũ portãdo materias ad cerebz & neruos.qdam aũt sunt medicine so lutiue & de his statiz subdit.¶ Fit.n.pro ēt unde dicem⁹ ꝙ hic determinat p alia differē tia & specie spasmi que fit a medicinis soluti uis.& cũ hoc enumerat multas differentias spasmi similes ei. Innuit aũt qđ medicia so lutiua facit spasmũ. uel pter supfluitatem eũonis uel pter sui q̃litatē malignã ueneno sã.unde.nerui pter lesionē cōtrahunt.Et đ hoc genere spasmi qui puenit ex fuga a re no cente sunt multi spasmi.sic ille qui fit ex hu more qui est ut erugo eris&c.de q̃ scribitur pmo cōmento.5.particule & patēt alia. sed ꝙ dicit uicinus istis ē spasm⁹ pter uermes.di xit hoc qa uermes faciũt spasmuz uel pter malos uapores qs cerebro mandãt.uel pter punctionē intestinoz uel stomaci ¶ PRETEREA. Hic ponit differētias & spẽs spasmi ex parte partiũ.& primo ex pte partiuz magis particulariũ.z° cōiuz.Ibi zª.Et cũ corpus.In pma pte inuit ꝙ qdam ē spasmus pprius la bio.qdam palpebre & uniuersaliter partib⁹ ppinquis cereb°. Et significat qđ cã est ex ce rebro.licet non semp tñ respectu spasmi par tiũ remotaz ut digiti pedis uel manus plus

16

cōtingit qđ eſt .per cōitatē cerebri.de hoc tñ generaliter fuit diſcuſſum fen.i.hui⁹ cap.de ſignis cerebri ¶ET CVM . Hic declarat ſpecies ſpaſmi magis in uniuerſali.& inuit qđ qdam ē ſpaſmus dictus epiſtonus.i.ante qui eſt in lacertis añrioribus.ſ.ſpinalib⁹ qui ſunt intrinſeci uel añrioribus.i.uentris ut lōgitudinalibus qui ſunt in mirach. qdam ē poſtenus q ē in lacertis poſteriorib⁹.ſ.ſpinalib⁹ q ſunt extra uerſus cutē.qdam aūt eſt ſpaſmus in utriſq & dicit̄ ꝓprie thetanus quo homo ſtat tenſus & rectus.ſicut in paraliſi exponit Albertus.i.ſicut in thetano & eſt rediculoſa expoſitio.¶Aliter dicendū ſicut i paraliſi ſu. cōtingit qđ homo pōt paraliticari in muſcul⁹ añrioribus & pōt paraliticari i poſteriorib⁹ & pōt paralicari in utriuſq ¶Q VANDOq uero &c̄. ut ceruix.i.collū quia occupat muſculos fere oēs colli.& dentes ſtrideant. quia cōicat mandibularum muſculis & iſte ē prauus ſpaſmus ut ponit raſis primo continentis cap° de ſpaſmo.¶Dubitatur utrum ſpaſmus lateralis poſſit fieri.i.quod homo declinet ad latus dextrum uel ad ſiniſtrum.¶Videtur ꝙ non quia cōiter auctores non ponūt.¶Incōtrarium.quia uidemus quod homo naturaliter poteſt inclinari uerſus patrem dextraȝ ul⁹ ſiniſtram.ergo uidet̄ qđ preter naturā poſſit inclinari illuc.& ſic ſtate cū ipoſſibilitate erectionis.Reſpōdet Albertus qđ i uno mēbro ē poſſibile fieri ſpaſmū ad dextꝝ & ſiniſtꝝ ut in oculo.¶Ratio eſt qa ocul⁹ habet muſculos ad dextꝝ & ſiniſtꝝ mouētes.¶Ex hoc arguit qđ qa corpus noſtꝝ nō habet tales muſculos qđ nō ſpaſmat̄ zm deſtꝝ & ſiniſtꝝ.qđ autē tales muſculos nō habeat apparet.quia tales muſculi ſunt ſituati ſecūdū longū.ſ.ſup dorſo intus & extra.g° ſpaſm⁹ ſolū fiat añ & retro Hoc idē ſentit Thadeus 4a ꝑticła afforiſmorum ſuper illo affori.a ſpaſmo & thetano habito.& ponit exemplū de axide lata quam eſt poſſibile flectere ante & retro ſed ad dextruȝ & ſiniſtꝝ nō eſt poſſibile uel difficile ualde. Hanc opinionē credo falſaȝ & credo ꝙ ſit poſſibile hominem ſpaſmari ſpaſmo quo flectetur ad dextrū uel ad ſiniſtꝝ ¶Rō eſt duplex una iam dicta qa uidem⁹ hominē naturaliter ſe poſſe flectere uerſus latera ergo ſi preter naturā flectat̄.dicet̄ ſpaſm⁹ qñ erit cuȝ cōtractione. Ampli⁹ muſculi qui ſunt circa dorſū aliqua figura contractiua figurant̄ qñ homo flectit ſe ad latera muſculi.dico qui ad latera trahunt uel inclināt. Tunc arguit̄. q̄cūq for maȝ muſculus habet ſecundū naturā mouens aliqđ mēbꝝ.eandē formā pōt hēre contra naturam.ſed ſecundū naturā hēt formā contractionis alicui⁹ qua homo ad latera inclinatur ergo cōtra naturā illaȝ cōtractionē poterit habere.ſed cōtractio contra naturā eſt ſpaſmus ergo homo poteſt ſpaſmari uerſus latera maior eſt nota.qa forma muſculi cū contrahit̄ naturaliter & cū cōtrahit̄ cōtra naturā ē ſimilis .ſ.ſecūdū actuȝ.ſed fit a cāis diuerſis ut ſumitur .5.de accidēti & morbo.z° ca°¶Etiaȝ corrugatio eſt quedā forma in materia quaȝ pōt facere uirt⁹.& pōt eā facere res cōtra naturā ¶Ad cōtraria dicendū qđ auctores non faciūt mentionē dātes itelligi.& qa rariſſime accidit ut apparebit.¶Ad rōeȝ Alberti cū dicitur ꝙ homo nō.hēt tales muſculos ul⁹ neruos dicendū qđ hoc ē maīfeſte falſuȝ. Nā motus uolūtarius fit p muſculos & neruos ut medici cōiter ponūt.ſed uidem⁹ qđ homo uolūtarie flectit ſe ad dextrū & ſiniſtrū.& ēt eleuatur poſt flexionē.g° neceſſario hēt muſculos hoc facictes.¶Tamē ſciendū qđ iſti muſculi nō ſunt omnino diſtincti a muſculis q mouēt ante & retro.ſed qñ muſculi ſpine dorſi poſteriores trahunt̄ oēs tūc homo flectitur poſterius ſimiliter qñ omnes interiores uel añriores.ſed qñ hoꝝ muſculoꝝ medietas trahit̄. tūc homo clinat̄ ad dextrū & ſiniſtꝝ.& quia nocumētoꝝ hoꝝ euētus plus ē ad totos muſculos q̄ ad medietatē.iō plus contingit ſpaſmari hominē ante & retro q̄ ſecundū dextrū & ſiniſtrū.¶Ad exm Thadei.dicendū quod ualde ē diſſimile a ꝓpoſito ¶CVM ēt hic ponit duos can.ꝓnoſticos.Ibi za.Et oīs ¶Cōſiderandū qđ hoc ꝙ dicit.corpore ipſius calido pōt dupliciter exponi.uno mō qđ ſit cal⁹m ante mortē.& hoc eſt ueꝝ.Aliqs eīȝ ſpaſm⁹ non apparebat diſtempatus in calore.ſed mō ꝓpe mortē inflamat̄ & apparet calidus.hoc ē ꝓpter inflamationē caloris in ſpiritualib⁹ q non pōt euētari propter ſpaſmū iſtrumētoꝝ hanelitus.unde ſtatiȝ morit̄.¶Alio modo qđ ſit calidus ſtatiȝ poſt mortē.remanere.n.pōt aliqđ incēdiū caloris oīo ꝑter naturaȝ in partibus ſpiritualib⁹.lacertus hanelitus eſt proprie diafła ut infra fen.x.cap° de hanelitu & .4.de iteriorib⁹.3°.ca°.Et poſſumus ēt intelligere reliquos lacertos pectoris.¶ET omīs &c̄. Dubitat̄ đ hoc quia multi uiſi ſunt euadere a ſpaſmo in uulneribus.¶Dicendum dupliciter.ꝓmo qđ eſt impropa locutio oīs.i.ut plurimū ut cōmentator ponit.5. ꝑticula affo. ſup affo.in uulnere ſpaſm⁹ ſupueniens mortale.¶Vel dicendum ꝙ ſpaſmus i uulnere fit ꝓpter alterā triū cāꝝ.uel propter dolorē ut i pūcturis neruoꝝ & talis ſpaſmus non ē ſemper mortalis.uel ꝓpter tumorē.& hoc dupliciter uel propter tumorē ſucceſſiue occupātē

partes & tūc nō necessario ē mortalis & de hoc spasmo uidet loqui cōmentator in cōmento pallegati afforismi. uel propter tumorē apparentē & delitescentē de quo loqtur. Y. 5. particula affo. illo afforis. qbuscunq tumores & iste spasm⁹ frequētissime ē mortalis quia ē fortis egritudo cū uirtutis defectu. cui⁹ sig^m est quia nō pōt regulare huōres. 3ª cā ppter q̄ spasmus fit i uulnere ē supflua sanguinis euacuatio. & iste est mortalis quia fit ex con firmata uel magna siccitate cū uirtutis casu & de hoc Auic. loquit hic.

PVLSVS ¶ Expediuit se a narratione specierū & causarū spasmi. Hic ponit signa. & primo signa spasmi per se eueniētis. z° ei⁹ q̄ fit per uiam pmutatiōis. ibi zª. Cum autem sinachie materie pma in. z. pmo facit qd̄ dcm est. z° ponit quedā signa pnostica. ibi secūda. Ex signis uero. pma in duas. pmo ponit signa a pulsu. z° ponit signa secundu3 diuersitatem specierū. ibi zª. Spasmi uero. pma in tres sicut tripliciter docet ex pulsu significare. primo ex motu. z° ex tactu caloris 3° ex tactu forme uel figure artarie. ibi zª. Et uena. ibi 3ª. Et ē corpus. dicit pmo qd̄ pulsus spasmatorū ē extensus. i. durus. Consyderandū qd̄ hic ē sermo de spasmo cōmunicato brachiis. unde artaria spasmat & cōstringit est ergo pulsus durus diuersus in situ. hoc fit dupliciter. s. i diuersis partib⁹ artarie. qa ppter contractionem spasmosam una pars est alta. & alia depressa. Et hoc est qd̄ dicit ascendēs. i. eleuatus puls⁹ & artaria quantū ad unā partē & dimittēs. i. depressus pulsus. qa artaria ē depssa quantu3 ad aliā partē. z° fit hoc i una pte artarie siue in tota. qa talis artarias spasmata & indurata nō proprie est dilatabilis & cōstringibilis & ideo nō proprie apparet in ea dyastoles & sistoles. sed quasi tota simul cōcutit. uñ Gal. in cōmento pulsu3 ca°. de pulsu spasmatorū dic. Ita uero & motus inequales sursu3 & deorsu3 trāslata artaria sicut corda. Non eni3 dyastolis & sistolis apparitio est. sed concussioni magis assimilant. uult g° Gal. qd̄ artaria tota cōcutit. qa est tensa siue indurata & spasmata. Et ideo cū aduenit diastoles quasi tota artaria sursu3 apparet eleuari. & qñ sistoles tota inferi⁹ pelli. Et hec ē diuersitas in situ Et quia ista subito fiunt quasi in tpe non perspecto qa cōcussio ad corp⁹ duꝝ cum fit dyastoles subito apparet. & similiter cōcussio cū fit sistoles ideo dixit sicut sagitte euadentes quasi dicat sicut exitus sagitte est subitus. ita ista mot⁹ cōcussiui subito fiunt. siue sit i uno tpe in diuersis partibus artarie. qa una pars potest subito sursu3 ferri & alia intus. siue sit in diuersis tēporibus in tota artaria. Considerandū tñ qd̄ licet iste pcussiōes uel motus intus & extra intelligant posse fieri p dyastolem & sistolē q bus tota artaria agitat & nō pprie dilatat uel cōstringit. tñ hos mot⁹ possumus intelligere fieri propter ipm spasmu3. du3 est in fieri. quia tūc est cū eo malus mot⁹ cōtractiuus & dilatatiuus. i motu. n. spasmoso musculi cōtractiuo artaria cōculcabit & q̄ si cōstringet. Et tñ eiusdē artarie una ps constricta erit altera eminētior. sed i dilatatione mēbri artaria magis appebit. DIVERsifica tur mot⁹ &c. cōtra qa dē3 ē qd̄ fit subito sicut sagite euadūt ab arcu. ¶ Dicendū qd̄ lic3 fiat subito. tam una pōt fieri subito q̄ alia. Possibile. eim est qd̄ cōcussio artarie sursum fiat subito. & tractus ad intus. s. cōcussio ad itus fieri appareat magis quasi subito disspareat. & sic motus ad extra respectu huius erit tardus & motus ad itus apparebit nobis magis uelox. unde Gal. pallegato loco loquēs de h⁹ motibus scd3 totā artartā. & secundū diuersas ptes artarie dic cōcussioni. i. agitatiōi uel tremori assimilat. uelut exiliēte. i. salliēte & rursus intus spasmati. i. spasmose eunti. q̄nq discrete. i. diuersis tpibus tota artaria hoc patiēte. sed in uno tpre multociēs q dē3 alia ei⁹ pars sursu3 ferri uidet. queadmodū sagitta. Illa uero intus ferri queadmodū ab aliq̄ tracta. & hec quidē cito moueri. illa uero tarde possem⁹ tñ ymaginari ecōtra qd̄ mot⁹ ad extra appareat uelocior. & motus ad intra tardior. & hoc ēt ppter diuersitate3 que cadere pōt in uirtute. cum conata ē ad mouēdū artariam inobedientē uno motu. nō pōt sic uelociter in alio mouere. & uena quidē est calida. hanc ēt sentētiā inuit Gal. ca°. d̄ pulsu cathecorū. ¶ Causa ē in spasmo d̄ repletiōe. quia habitus corporis alterius. s. musculoꝝ est frigidus ppter fl̄a qd̄ replet neruos & loca neruosa. sed in spasmo de ianitiōe cā est quia calor in artariis hēt materiā sanguineā subtilē & spiritū cū quib⁹ pōt se maifestare. s3 reliq mēbra suut arefacta. unde calor eoꝝ nō stati3 se repsentat. Et similis cā ei que in ethicis assignatur posset tñ assignari una cā apparens cōis utriq spasmo. Nā artaria spasmata non pprie ē dilatabilis nec cōstingibilis. unde q̄ si tota simul mouet & subito. Et ideo calidū i ea exñs nō euētat imo incēdit. & iō calidiores apparēt. hec tñ cā aliis dispositiōib⁹ quibusdam posset cōicare. deinde cum dicit.

¶ ET CORPVS VENE. Hic doc3 significare ex tactu forme uel figure artarie. Et ē cōsiderandū ꝙ corpus uene. i. artarie in spasmo

eſt collectū.i.aggregatū.q̄a ſpaſmus.ſ.de re pletiõe & inanitiõe facit q̄dam aggregationē ut apparet in muſculo.& ſic in partibus cõpa tiẽtibus & adiacẽtibus ut in artaria. talis au tez aggregatio repſentat q̄daz duritiē que ui deť eſſe ſimilis duritiebus tribus.ſ. duriciei que fit in rigore.tñ nõ eſt uere ſimilis q̄a illa eſt ex fuga caloris intus.ſimiliter etiã non eſt omnino ſicut durities febriū prolixaꝝ.q̄a illa uideť quedã artarie uniformis induritio. Et hoc eſt qđ dicit. Neq̧ eſt ſicut illud qđ coar tatū.i.induratū et tenſuz ē ſicut fit apud &c̃. ſimiliter nõ eſt omnio ſicut durities & tenſio propter fortes dolores.ſed ē ſicut imagietur q̄s unū corpus cauū ut īteſtinū aggregatuz a ſuis extremitatibꝰ & totū hoc ē ſermo fanta ſticus Gal.in cõmento pulſuū. Et ſic uult qđ imaginemur artariã que ē q̄d cõcauuz que ī ſpaſmo aggregať cū a ſuis extremitatibꝰ. Et ſi tu cõſideras iſtud uerificať in ſpaſmo đ re pletiõe & in ſpaſmo de inanitõe.q̄a in ſpaſmo facto a dolore tẽſio & contractio eſſet uerſus ꝑncipiū & nõ ad mediuz ab extrẽis.Et iõ.A. ſubdit.ego dicã ſigna doloris ī ſpaſmo.i.ſigª ſpaſmi facti a dolore quaſi dicat iſtud ſignuz nõ eſt in illo ſpaſmo immo artaria erit tenſa uerſus intus in ſpaſmo facto a dolore uiſceꝝ.

SPASMI VERO. Hic ponit ſigna ſecũ dum diuerſitatē geneꝝ ſiue ſpecieꝝ ſpaſmi. & ꝑmo ſecundū diuerſitatē ſumptam ex uia diuiſiua.2º ſecūdū diuerſitatē quarūdaz ſpe cialiū cãꝝ.ibi 2ª.Factus autē ab apoſtẽate. ꝑ ma in tres.Nam genera ſpaſmi.ꝑma diuiſio ne cãꝝ ſunt tria.ſ.ſpaſmꝰ de repletõe.ſpaſmꝰ de inanitõe.& ſpaſmꝰ qui nõ ꝓportionať ad materiã.ꝑmo ergo ponit ſigna ꝑmi. 2º ſecūdi 3º tertii ibi ſecūda.A ſiccitate uero.ibi 3ª.Fac tuz uero. Primo ponit duo ſigna ſpaſmi đ re pletiõe.ꝑmuz eſt qđ fit ſubito.q̄a ſubito fluit materia.Et ideo dicūt quidam qđ ſi materia ſpaſmi cõgregeť per uiã congeſtionis fit pau latiz 2ᵐ ſignū eſt qđ nõ bibit uel exicat oleuz &c̃.niſi caliditas ꝓpinqui tẽporis.i. aduenti tia.ſ.extranea. De ſecūda ꝑte dic̃ ꝙ ſpaſmi a ſiccitate ſunt duo ſigna.ꝑmū q̄a fit paulatiz ſecūdū quia precedūt euacuationes cuiuſq̧ ge neris ſiue quia uł occulte uel maifeſte.& eua cuationes medicinaꝝ.i.facte a medicinis aut colerice .i. in colerica paſſione. aut per ſe.i. euacuationes que ſponte fiunt ſine aliqua ex trinſeca cauſa ut meſtruoꝝ & ſimilium.

FACTVM VERO. Hic ponit ſigna ſpaſ mi qui nõ proportionať ad materiã ſiue fiat a cãis extrinſecis ſiue intrinſecis ut per cõita tem ad ſtomachū uel matricē & ſunt ſigª no ta.obſidionē .i.nocumentū uel tribulationez uel.i.ꝙ ſtomachus ē obſeſſus a paruis accidē tibus propter fortitudinē.i.propter multaz ſenſibilitatē. Cõſiderādū ꝙ Auic.ultio in nuit hãc diuiſionē. Spaſmus ſequens alia mẽbra uel ſequitur mẽbra multū ſenſibilia. ſicut.uerbigratia os ſtomachi.& tūc precedit dolor in illo mẽbro et ſubſequẽter fit ſpaſmꝰ Et hoc eſt quod dicit fit cum dolore uehemē ti & ꝓpter nocumẽtū manifeſtū.anteceſſio.i. ꝓceſſus ſpaſmi .procedit ſpaſmus cū dolor uenerit.Et ideo poteſt exponi anteceſſio ſpaſ mi.i.ad ſpaſmū quia dolor ãtecedit ſpaſmū. Vel ſpaſmꝰ ſequitur mẽbra nõ multū ſen ſibilia ut reliquū corpus ſtomachi uel epar ł ſplenē.uel os ſtomachi in homine qui circa eū eſt obtuſi ſenſus.& tunc priuꝰ apparet ſpaſ mus quã illius mẽbri dolor īmo quaſi dolor fit cū ſpaſmo.uel poſt ſpaſmū.Et hoc eſt qđ dicit.in reliquis uero ſpaſmus.ſ. ſequẽtibus mẽbra nõ multū ſenſibilia fit dolor cum eo.ſ. ſpaſmo aut etc.quia in actu ſpaſmi materia multū cõmouetur.Et forſan noluit per hoc Auic.tãgere ſpaſmū qui fit.abſq̧ cõitate ad quã ſequitur in mẽbris dolor.& nõ precedit dolor ante ſpaſmū.

FACTVS AVTEM . Hic ponit ſigna ſpaſ mi ſecundum diuerſitatem quarundam ſpe cialium cauſaꝝ.& prio facti ab apoſtẽate.ſe cūdo facti eã febris.tertio facti cã dubellari. quarto ponit.ſigna determinati ſpaſmi in fe bre.ibi ſecūda.ſpamū uero.ibi tertia.Et uri na.ibi quarta.ſi autē.prima in duas primo facit quod dictū eſt ſecūdo ãnectit ſigna pre indicantia ſpaſmū. Ibi 2ª. Ex ſignis Dicit ꝑ mo qđ factus &c̃.que diximꝰ.ſ.đ ſignis apo ſtematū ſup̄ hac fen.ſi ſpaſmꝰ ſeq̄ť apoſtẽa ta cerebri.uł que diximꝰ.ſ.quarto canone fē 3ª Si ſpaſmus ſequať apoſtemata muſculoꝝ uel diximꝰ ubicūq̧ locutus ē đ ſignis apoſte matū mẽbroꝝ.ad que põt ſequi ſpaſmus.

ET EX ſignificãtibus . Hic ponit ſigna ad uentus ſpaſmi.& ſicut apparet ſunt ſigna cõ fuſa & aggregata q̄a q̄dam ſunt cõia ſpaſmo de inanitiõe & ſpaſmo đ repletiõe.& quedã ſunt ꝓpria ſpaſmo de repletiõe uel alteri ut apparebit.paruitas pulſus ꝓpter conſtrictio nē ſeu ꝑſſionē artarie raritas.ꝑmū quia dimi nuiť neceſſitas ꝓpter īfrigiditatē a ſ̃ate eliq̄ to.& iõ hoc fit in ſpaſmo repletionali ſtatico ꝑmutatio ad illud ꝙ dictū eſt.ſ đ diuerſita te in ſitu ut dixit in ꝑncipio ſermonis đ ſignis ſpaſmi.rubificať facies uel ꝓpter aliquos ua pores motos ī humoꝝ curſu.ſiue in cõſump tione mẽbroꝝ.uel ꝓpter malitiã hanelitus & inflãmationē ſpiritualiū ex hoc.In oculis con torſio & inclinatio.ſ.ad unã ꝑtem ꝓpter ſpaſ

mũ inchoantẽ in lacertis ocu'oꝝ' scđm diuersi tatẽ quoꝝ põt fieri cõtorsio & iclinatio. & in hanelitu itersectio & disnia.i. malitia ꝑpter spasmũ inchoantẽ in lacertis partiũ pectoris fit eim ex hoc itersectio ut i cõmento afforis. .6.particule.in acutis passionibus luctuosa suspiria &c̃.accidit risus &c̃.i.nõ uerus risꝰ Et hoc ꝑpter quãdã cõtractionẽ i musculis maxillaꝝ.Et stringit̃ natura.i.non sunt soluti uentre sed sicci.& hoc uel propter raptuꝫ ma terieꝝ ad ꝑtes alias.uel ꝑpter defectũ muscu loꝝ uentris in cõprimẽdo. uel ꝑpter spasmũ lacertoꝝ ani qui est retentiuꝰ ut Auic.fen.2ª capº.de cãis multitudis spermatis.Vria mul tociẽs retinet̃ ꝑpter raptũ & diuersioneꝫ ma terieꝝ.uel propter spasmũ lacertoꝝ colli uesi ce.multociẽs nõ retinet̃ qñ multa quãtitas in uesica colligit̃.uñ erũpit uel qñ spasmꝰ mus culoꝝ uentris ictuãdo ꝑmit uesicã.& de hoc ꝑlixe diximꝰ in capº.de epiª. Egreditur sicut aquositas ꝑpter nocumentũ cõicatuꝫ renibus ex lesiõe musculorũ spine.habet ampullas in spasmo de repletõe ꝑpter uapores flegmatis singultus propter nocumentũ stomacho cõica tum. ¶ Et cõsydera qđ aliqñ spasmato homi ne fit dispositio similis singultui in ictu con tractiõis circa musculos uẽtris & spine.et tu uide illud per experientiã uigilie.qa spasmꝰ facit uigilare ꝑpter dolorẽ.Soda propter no cumentũ capiti cõicatuꝫ tremor.i. ictigatões mẽbroꝝ ex uaporibꝰ flegmatis.i hoc spasmo repletionali.dolor sub iuncturis.s. circa loca & ꝑncipia lacertoꝝ propter materias que il luc mouent̃.ꝑprie sub iũctura ceruicis.i.colli & iter spatulas & apud &c̃.cathiet alousos .i.caude.& uult i summa qđ dolor sit in tota spina a capite ad caudã.& hº propter ꝑcipia neruoꝝ que sunt inde.Sed tu diceres ista oĩa signa nõ significãt aduentũ. imo significãt ꝙ actu sit spasm. ¶ Dicendũ qđ significant ꝑn cipiũ spasmi & in qbusdã ꝑtibꝰ spasmũ actu sed ex hoc ꝑnuntiabimus spasmum uniuersa lem futuruꝫ in aliis ꝑtibus. ¶ SPASMVM VERO. Hic ponit signa spasmi in febre.& ꝑmo facit hoc.2º circa hoc ponit sentẽtiã Ypo. ibi 2ª.Y.quidẽ dic.ꝑmo qđ spasmũ cõtingen tem cã febris.significant.s.actu & nuntiat .s. futuꝝ cõtorsio in oculo propter spasmum la certoꝝ oculi.rubificatio in extremitate oculi .s.circa lacrimalia propter fortem febreꝫ con sumptiuam & inflammatiuam.stridor &c̃. propter spasmum lacertoꝝ mandibule .nigre do ligue propter febrẽ adhustiuã & cõsump tiuam.cõstrictio cutis capitis.i. cõtractio ꝑp exiccationem.rubedo urine.ꝑmũ propter for tem calorem.albedo propter eleuationẽ &c̃.

¶ Sed tu.d.quid ad ꝑpositũ de eleuatiõe ma teriei ad caput.dicendũ qđ spasmꝰ iste q. fit in acuta febre ut sup̃ diximus.põt esse spas mus qñq; de repletiõe ꝑpter eliquationẽ ma terieꝝ.& põt esse spasmꝰ de inanitiõe prop ter cõsumptionẽ in febribus arsiuis .& põt esse spasmus sequens apostemata cerebri ut frenesiꝫ ꝑpter eleuationẽ materieꝝ ad caput pulsatio timpoꝝ &c̃.ꝑpter materias caput ascẽdentes desiccat̃ ꝑpter fortẽ febrem. qñq; quia posset esse fluxus colliquatiuus cũ spas mo & ante spasmũ.spasmat̃.s.uenter.qa inci pit qñq; ibi spasmꝰ. ¶ ET.Y.DIXIT .s. secũ da particula afforis.& patꝫ.quia Auic.uerifi cat dictũ.Y.raro recipit curã.quia tunc soluꝫ qñ inchoat & non ẽ cõfirmatus.ut ponit.Me sue in de cõsolatiõe medicinaꝝ in fine.accidit ei febriẽti ante ipm.s.spasmũ qui fit in febre timor in somno ꝑpter prauos uapores ascen dentes ad caput.cõuersio coloris ad rubediẽꝫ & ueriditatẽ ꝑpter diuersitatẽ materieꝝ ma laꝝ.cõstrictio nature ꝑpter raptũ materierũ ad caput.Et isti sunt sermones.Y.3º.ꝑnosti. illo.c.spasmus contingit pueris in acuta fe. & iste spasmus ut dixímꝰ põt esse de repleti one & de inanitiõe.licet cõiter credatur ꝙ cõ mentator uelit.ibi qđ sit spasmꝰ de repletiõe & ita uidet̃ supficies uerboꝝ commẽtatoris ibidẽ. ¶ ET VRINA .Hic ponit signa spas mi facti cã dubelati. Considerandũ qđ p du bella itellexímꝰ apostema saniatũ qđ erũpit. ista ergo signa que Auic.ponit sunt potius si gna apostematis dubellet qđ erũpit q̃ signa spasmi.sed qa ad illud põt sequi spasmꝰ. iõ Auic.fuit contẽtus ponere sigª hec.Ex quibꝰ quedã significãt apostema ut urina cruda.i. subtilis & nõ multũ tincta.qa significat rap tũ materieꝝ ad locũ apostematũ. ut inuit .A. 4º.can.fen.pª caº đ febribus effimeris factis ex apostematibus. Quedã aũt significat col lectionẽ u ꝓrupturã ut rigor & tenebrositas occuloꝝ.s.p uiã cuiusdã cocauatiõis.hec eim signa sunt collectionis & rupture. ut pº can. fen.2ª.caº de signis apostematũ. ¶ Sudor in capite põt sequi aptionẽ & euonem saniei sic accidẽs in sincopi que põt sequi has aptiones ¶ VI AVTEM . Hic Auic.inuit modũ spas mi in febre qui spasmꝰ q̃uis sit de siccitate.ñ tñ est multũ malus.Et hoc ẽ qñ aliqua febris nec ẽ multũ fortis nec ẽ multũ longa.tũc non possumꝰ dicere qđ siccitas tota.i.in ultio sit cã in illo spasmo.sed erit spasmꝰ de gener̃ ali cuius siccitatis parue.febris.n.illa nõ potuit adurere huiditates & cõsumer̃ eas. ¶ Et hic modus spasmi ẽ quasi quedã iduratio siue i eptitudo extensiõis mẽbroꝝ a sicco. Et hº di

eo si uis saluare solutionē secundā quā dedimus sup. Ad rōez difficilē in q̄stōe qua queritur an spasm⁹ fiat a siccitate. ¶ Et cōsidera ꝙ Auic. in hoc can. satisfacit ei qd̄ supra dixerat spasmus qui prouenit ex febre ē siccus & raro recipit curā. uult g° ondēr quis spasm⁹ ex febre siccus pōt recipere curā. qa ille qui est a parua siccitate & forsan hic nō est uer⁹ spasmus ut dixi. ¶ EX SIGNIS. Hic poit signa pronostica in trib⁹ canonibus. ibi z^a. Et urina. ibi 3^a & qn̄. ¶ Consyderandū circa primuz qd̄ uentositas in mēbris uel etiā uentre signat dfectū caloris digerētis & resoluētis & ideo mala est. Et ꝓprie si in pn° deficit uirtus. q d enīz erit in augumento & statu de z^a patet. Circa secundū cōsydera qd̄ uria acuta dicit. i. i colore intēsa uel acuta. i. fetida et ambo significāt caliditatē purā. i. fortez. qd̄ tertia patet. Consyderandū qd̄ pcussor magnus ē artaria magna descendēs. cuius pulsatio non sentit nisi ꝓpter alterā duaꝝ cāꝝ quas Auic. ponit & cōmentator etiā p̄mo pnosticoru3. 3° cōmento. & ideo exponitur. quando cum spasmo est aut sunt pulsatio. s. in uentre & saltus. s. pp multā uentositatē tunc &c. & qa iā dixerat qd̄ uētositas multiplicata erat maluz signuz. Et uētositas est que facit saltū. ideo nō ꝓbauit hic qd̄ saltus sit malū signū. sz solum de pulsatiōe dixit. ¶ CVM AVTEM. Hic p̄mo ponit signa pmutatiōis a squinātia. z° a pleuresi. 3° a sirsen. ibi z^a. Et cū. ibi 3^a. Et cuz Q d̄ p̄mo dicit patz i z° pōit signū male pleuresis & cōmotionis materie ex malitia haneli tus. & signū motus materieꝝ uersus aliaz ꝑtem ex hoc qd̄ febris nō est multū fortis. ¶ In z° ponit signa motus materieꝝ circa cerebruz ex quo fit rior & signa motus uersus neruos ex palpitatione & stridore dentium &c.

IN EO. Hic ponit curā. & p̄mo spasmi qui non proportionat ad materiā & imiscet curā alicuius alterius speciei spasmi. z° ponit curam spasmi facti a siccitate. 3° spasmi facti a repletione. 4° ponit curā cuiusdā spēi spasmi. s. facti per cōitatez ad stomachū. ibi z^a si aūt ē a siccitate. ibi 3^a. Et si hn̄s spasmū. ibi q̄rta. Et cū hoc. p̄ma i sex sicut sex sunt species spasmi secundū sex modos cāꝝ quaꝝ specieꝝ curā ponit. plures quarū specieꝝ sunt spēs spasmi nō ꝓportionati ad materiā. ibi z^a. Fact⁹ uero ibi 3^a. Et si fuerit. ib 4^a. Et si fuerit. ibi. 5. Et si ē ibi. 6. Et si ē dic p°. si ē a pcussiōe. s. i aliq̄ membro ex qua fit dolor uehemēs. uñ sequit spasmus propter fugam. opz ut administrent que laxant. i. mollificant & sedāt dolorem. & ista sunt temperatē resolutionis & ponit ea.

¶ IAM OSTENDIMVS in canone locum &c. quia si est intētio ad sedationē doloris capitis ex pcussiōe potes aproximar ēbrocas ut cadāt sup loco cōmissur uel ondimus locū &c. qa ondimus p̄mo ca° hui⁹ secūde fen. qa ostēdim⁹ locū admistratiōis medicinaꝝ i egtudinibus neruoꝝ qa ē locus posterioris partis. Et iō licet tu sedes dolorē ptis pcusse tn̄ cū hoc intēde ad cōfortationē neruoꝝ cuz unctionibus partis posterioris capitis & colli. Vel ostēdim⁹ in canone. s. p̄mo locū. i. capitulū admistrationis eoꝝ. s. medicaminū sedātiū dolorē & hoc fen. 4^a. penul. ca°. ¶ FACTVS uero. patet quia remittit ad quartū can. fen. 6. de 3^a. patet. ¶ ET SI fuerit. ¶ Hic poit curam spasmi in febre. ¶ Et considera ꝙ subtiliter ymaginādo. iste spasm⁹ pōt scd̄z unā consideratiōnē reduci ad spasmū factū a re nocēte qui ad materiā nō ꝓportionat. Naz febris pōt facere spasmū uel p uiā cōsumptiōis & corrugatiōis a sicco. & de h° spasmo erit sermo ibi. Si aūt est a siccitate uel p uiā caloris & siccitatis. unde calor acuit & uapores surgūt ad cere^m acuti. ul⁹ materie colerice & fit cōtractio propter fugā cerebri & neruoꝝ a calore acuto & mordicatiōe materiei. Et talis spasm⁹ ē de quo forsan hic est sermo. & idō docet humectare & infrigidar licet non curez si hic itelligat de spasmo ex inanitiōe d̄ 4^a pz

¶ ET SI FVERIT. Est sciendū qd̄ Illud ꝙ supra. A. docuit specialiter in cura spasmi facti a dolore pcussionis docet generaliter i cura spasmi a dolore forti a quacūq; cā sit ut pz

¶ ET SI EST patet. ¶ Considerandū ꝙ apostema pōt facere spasmū replēdo. & tūc cadit sub cura spasmi de repletiōe. & pōt facere p uiam doloris & tūc cadit sub alio gener spasmi. q̄modocūq; tn̄ sit oportet qd̄ scias curam apostematū neruoꝝ. qa illa faciūt maxie euenire spasmū hoc aūt scitur 4°. can. fen 4^a. de 6^a patet. ¶ SI AVTEM. Hic ponit curam spasmi ex inanitiōe & totū studiū eius est ad humectandū. p̄mo cū tina⁹ & iunctione post tinā ut ex unctiōe retineatur qd̄ tina impressit de aqua uel lacte uel alio succo. secundo cum cristeriis. tertio cum unctione sup iuncturas & lacertos. quarto cum potu lactis & alioꝝ humectancium. q̄nto cum submersione i oleo sexto cum caputpurgio. s. cum imisso per nares. 7. cū unguētis ad caput. & ultio docet da re tereniabiz. i. mannā & patēt ptes. ¶ Consyderandū qd̄ cura est praua qa impossibilis si est cōfirmatus sed difficilis ualde si nō est cōfirmatus ut sup dictū est. z° est sciendu3 qd̄ hec litterra ubi nō intermittit omnio exponitur dupliciter. p̄mo ubi. s. cū non est febris. nō

intermittit᷑.i.nō dat᷑ ſpatiuȝ quaſi dicat ſepe
pone euȝ in tina.2° ſic.ubi.ſ.cū eſt febris nō ī
termittitur.i.nō ponit᷑ omnio in tīa q̱a febris
.ſ.putrida ꝓhibet uſum tine niſi ī ſui declina
tione.& cū poſitiōe q̃ te docuim⁹.al's compōe
docuit hoc ca° de cura ſode a ſiccitate ¶ Cōſy
derandū 3° qđ cōtingit aliq̄n uētrē fieri ſtipti
cuȝ & māna pōt ſoluere & lenit & iō cōcedit
infantibus.i.exiſtentib⁹ in ꝑma etate.non tn̄
ſint infantes qui lactēt.q̱a ſunt ex natura mul
tum ſoluti.& ſi ſunt ſtiptici egēt leuiori re q̃
ſit māna ut leui colirio uel criſteri ex lacte.
Dubitat᷑ de ſermōe Serapionis tractatu pri
mo.i 7°.ca°.qui ī cura ſpaſmi ſicci docȝ iunge
re oleū de ruta.& oleū đ cucumere aſinino &
ſimilia que exiccāt ¶ Dicēdū qđ ſermo ille Se
rapionis debet referri ad ſpaſmū de repletōe
& ideo debet ſic exponi littera ſerapionis.ſed
quomodocūq; fit diſpoſitio.ſ. in ſpaſmo de re
pletione oportet ut ungant᷑ ſpaſmata mēbra
cū oleo de ruta &c̃.& aliter textus ſerapiōis
eſſet falſus.unde Raſis ꝑmo cōtinentis cap°.
de ſpaſmo perpēdit de h° & dicit.Dixit fili⁹
ſerapiōis in ſpaſmo ſicco medicinas conueniē
tes in ſpaſmo humido & non in ſpaſmo ſicco.

ET SI HABENS ſpaſmum humidū.
Hic ponit curā ſpaſmi facti a repletiōe hūidi
& ꝑmo ponit curā ſpaſmi humidi per dietaȝ.
2° per medicīas.3° ponit ſpāle regimē p̱ potū
4° addit cān.ibi 2ª.Cura uero.ibi 3ª.uinū.ibi
4ª.Et ſcias.ꝑma in duas.primo ponit cibaria
cōuenientia in ſpaſmo de repletione. 2° gratia
hui⁹ oſtēdit cibaria utilia in ſpaſmo đ ianitio
ne.ibi 2ª.cibus ¶ Conſyderandū qđ carnes cu
begi.i.perdicis kerubiri.i.lauđ.alteilec.i.pdi
cis maſculi ſunt ſicce.i. pauce humiditatis ꝓ
prie reſpectu carniū humidaꝝ ut pullorū &
porci & agni.qđ dicit ī ſecūda parte eſt notū.

¶ CVRA. Hic ponit curā per medicinas.& ꝑ
mo ponit curaȝ ſpaſmi de repletione nō deter
minādo ſe in plurio ſermōis ad etatē.ſecundo
determināndo ſe ad etatē infantiū lactantium
ibi 2ª.In eo autē.ꝑma ī duas. ꝑmo pōit curā
per euacuationē cū medicis criſteriis & flobo
thomia.ſecūdo ponit curā per exterius appro
ximata.tertio iteꝝ per ea que potant᷑. quarto
iterum per unctiones.ibi ſecūda.Et ex eis ſūt
ſubmerſio.ibi tertia.& ex eis quidem que in
potu.ibi 4ª.Et ex cura.Circa primā partem
conſydera qđ Auic.abbreuiat curā ꝓpter cān
generales ſupra in capitulo generali.& prop
ter illud qđ dixit ī cura paraliſis.qđ autē dic̄
qđ in ſpaſmo in quo ē indigētia flobothomie
nō debem⁹ extrahere totū ꝙ eſſet neceſſariū
trahi & hoc q̱a ſpaſm⁹ reſoluit ſuo malo mo
tu.& quia facit uigilare eſt can.poſitus ꝑmo
cōtinētis ca° de ſpaſmo auctoritate glaucōis
& ponit ultīo ca° ꝑmi can.Et ex hoc ēt q̱dam
arguūt qđ in febrib⁹ fortiter reſoluētib⁹ &
multū uigilatiuis non debemus multā facere
flobothomiā q̃uis repletio indicet ¶ ET EX
eis. Hic ponit curā p̱ exterius approximata.
licet ēt ponat curā que fit a febre.& ꝑmo p̱
tinas & quedā alia.2° p̱ ſubmerſionē ī aquā
frigidā 3° per uētoſas.4° per febrē.5°.p̱ qđ
dam empericū.6°.p̱ ſternutatoria.7°.per q̃ſ
dam olei ſupfuſiōes.8°.per balnea ſicca.9°.p̱
emplaſtra quedā.10.per quaſdā unctiōes &
uaporatiōes.Ibi 2ª. Et ex eis aūt.Ibi.3ª. Et
ille quidē.Ibi quarta.Et ex cura.Ibi quinta.
Et ex curis quidem.Ibi ſexta.In ſpaſmo.ꝑte
rea.Ibi ſeptima.& in eis.Ibi octaua. balneū
Ibi nona.Et emplaſtris.Ibi decīa.Et iunctio
In ꝑma parte laudat aquas termaꝝ.i.aquaꝝ
naturaliter calidaꝝ.ſ.ſulfureaꝝ &c. de q̱bus
ſunt multe apud nos.medicīe ſubtiles.i.ſubti
liatiue & reſolutiue.In 2ª parte ponit afforiſ
mū q̱nte particule. Eſt aūt ubi in thetano. &
ponit cām ueritatis afforiſmi & cōditiōes.de
q̱bus querere eſſet diſputare de illo afforiſ.

¶ ET ILLE. Hic ponit curā p̱ uentoſas. Et ꝑ
mo ponit diuerſitatē poſitiōis uentoſaꝝ.ſ.an
ſine uel cū ſcarificatiōe.2° ponit loca poſitiōis
eaꝝ.3° modū. Ibi 2ª.uētoſarū aūt.Ibi.3ª. Et
oportet ¶ Conſiderandū qđ res ſ.ſpaſm⁹ de
repletiōe ē leuis q̄n materia ē flegmatica non
apoſtemās.ponere igit᷑ uentoſas ſup̱ loco muſ
culi uerſus quē contrahit᷑ corda ē utile. q̱a ex
hoc calefit locus ille in quo maxime materia
flegmatica adunat᷑. & iō oportet qđ ſine ſca
rificatiōe apponant᷑.Sed ſi non ē ita.imo res
eſt fortis q̱a repletio muſculoꝝ ſit de mateª
apoſtemāte.ul'in ſimilitudīe apoſtematis &
multū extendēte muſculos in latū. & hec ma
teria eſt maxīe ſanguinea aut illi mixta opor
tet ꝙ uētoſe cū ſcarificatiōe ponant᷑.Naȝ ſine
ſcarificatiōe attrahēdo materiā adderent ad
modum apoſtematis.& poſſet eſſe mortale.
Qui aūt ſint canones obſeruādi in eūoe ma
terierū per partē ſicut ē iſta.non oportet hic
narrare.de 2ª partȝ ¶ VENTOSARVM.
Hic ponit loca uentoſaꝝ & ſunt loca muſculo
ſa & ꝑncipia neruoꝝ.ante ueſicā.& iſte ē lo
cus poſt finē coſtaꝝ mendoſaꝝ uerſus nates.
& eſt locus ualde carnoſus.unde uentoſe cuȝ
ſcarificatiōe pn̄t poni ad educendū ſanguineȝ
ml'tū.Et iō cū uolumus ſcarificando ꝓfunde
educere ſanguinē ad ꝓhibenduȝ apoſteª uel
multā repletionē partis ut ſup̃ diximus tunc
poſſum⁹ ſcarificar᷑. Et hoc ē qđ dic̄.ante ueſi
cā.i.in directo loco ueſice ſuper renes.i. circa
partes renū & ſub locis coſtaꝝ.nō facim⁹ illđ

.i.nō ponimꝰ uētosas cū scarificatiōe nisi cum .i.tūc ponimꝰ.s.cū timemꝰ .s. de apostematis additiōe.unđ a parte p scarificationē uolumꝰ euacuare.Et hoc est qđ subdit & miserēdo.i. misericordiā habēdo ne cōfirmet̄ uel augeat̄ apostema.uolumꝰ ut sanguis egrediat̄.de 3ª patet.¶ET OPORTET. Hic ponit modū appositiōis uētosaꝝ.& ē qđ nō multociēs applicentur.q̱a ledūt ꝓpter dolorē neq̧ simꝉ.i. multe subito.q̱a ēt ꝓpter subitā mutationē dolorosā adderēt ad motū spasmosū & loca &c̄.cōseruent̄ ne īfrigident̄ quia adderet̄ cōgelatio & īgrossaꝰ i materia. & frigꝰ occupat illas ptes cito.q̱a sunt rarificate & calefacte. de 4ª patet.¶ ET EX CVRIS EIVS. Quidā exponūt eius.s. loci uētosati.applanetur.s.cu unctione aliqua.uel eius.s. loci spasmati & indurati ꝓpter attractionē applanet̄ .s.cum leui manus pressione & situatione.

¶ET EX CVRA. Hic ponit sententiā afforismi secūde pticule.febrē in spasmo. Et sup exposuit istū afforismū.ponit etiā sententiam afforismi & cōmenti.5.pticle.a q̄rtanis habiti.¶ET EX CVRIS. Ista uidetur cura emperica.tn̄ Rasis ꝑmo cōti.nō dicit hoc đ rene sed de pinguedine caude arietis.unde dicit cōfert mirabiliter mēbro spasmato ligare desuper petrā unā pinguedinis caude & non debet admoueri dōec ꝑstet fetorē & tūc renouetur alia.Et infra subdit eandē sententiā dicēs Cura cuiuslibet mēbri spasmati ī q̄libȝ etate est qđ induat̄ membꝝ ex pinguedie cauđ arietine.& nō remoueat̄ nisi cū fetorem ꝑstat.& tunc reiteret̄ recēs.In ista autē cauda uidetur maxie esse uirtus ꝓprietatis.¶ IN SPASMO PRETEREA.¶ Hic ponit curaȝ per sternutatoria & qđ cura cū sternutatoriis cōferat est certū q̄uis sit toti comunis spasmus quia a cerebro euacuatur materia.¶ ET IN EIS.¶Hic ponit curā per quasdā infuxiones olei & pȝ.¶ BALNEVM QVOQVE SICCVM. Homines habēt multa ingenia ī faciēdo siccū balneū.et ip̄e etiā tangit aliquos modos ut patet.¶ EX emplastris pȝ ꝙ dic. & etiā ꝙ dic̄ ī sequēti pte. spūa.i.mucillago.

¶ET EX eis. Hic ponit curā per quasdam medicias sumptas interius.& ꝑme ex eis sūt calefaciētes fortiter ut inducāt febrē.et pōt diuidi in tot ptes quot sunt iste medicine quas ponit Tiriacā.s.ātiquā & cōfectiōes magnas ut metridatū fortis bibat aureū & mediū.s.ī fortitudine.q̱a si nō sit ita fortis.3.i. Et hic habes qđ aureus est plus quā.3.Tamē q̄nq̧ est cōtra.ut apparet fen.14.ca° đ cura ydropisis.

¶ CVSTODI stomachum defende cū cōfortātibus uel cōsiderādo qđ si ē homo debilis stomachi nō det̄.q̄m ip̄e p ipm.s.oppoponacum uel castoreū armoniaci similiter.i. in quātitate semis orobi minus fit nocumentū in ip̄o .s. potu istaꝝ medicinaꝝ fortium ut oppoponaci castorei &c̄.si fit post cibū q̱a cibus nō pmittit impressionē eoꝝ in stomachū nec ī mēbra que sunt sub eo quocūq̧ modo fit.s. sumptio istaꝝ medicinaꝝ.Non eni est timor.s.tantus.

¶ET EX CVRA. Hic ponit curā per exterius approxiata kistiȝ ē libra.i.&.S.oleū de berberis ponit̄ ad refrenandū aliq̄liter īmoderātiā resolutiōꝝ.¶IN EO.Pōit curā spasmi lactantiū & dicit sine cōtēte.s. nutrices ip̄oꝝ scilicet puerorū iuncturis &c̄. alij dicūt ip̄aꝝ scilicet nutricaꝝ ut lac earum ex hoc recipiat alterationē.Sed tn̄ posset sup mamillis poni post anisū.pōt dupliciter exponi.s. qđ anisū sit plus uel radix lilij plus.sed in his oportȝ stare expmentis scriptis.¶VINVM. Hic ponit curā p medicinas. Considerandū qđ uinū sui calore exalare facit materias frigidas. sic & febris facit.sed oprtet qđ sit paucū.i.non supfluū.q̱a plurimū uinū suffocādo & percutiendo neruos ē cā spasmi & eḡtudinū neruorū & cerebri ut 2° li° de accidēti & morbo. Bibat & ueteri.q̱a calidius & siccius ut .7°. terra.sup cibū.i.post cibū q̱a euaporat ad cerebrū parūp.i.paꝝ de uino.uel parūp.i. pauco spacio.& uidet̄ qđ sit spatiū triū horarū ut infra fen 3ª ca° de cura cōturbatiōis.

¶ET SCIAS. ponit cāȝ q̱ ē notus. ET CVȝ hic ponit curā spasmi ex cōitate stomaci cuiꝰ signa sūt dicta.& ꝑcepit uomitū ex q̄ subito liberari accidit fortasse sicut contingit illi de quo narrat Galꝰ in cōmento ꝑmo affor.5.particule.dixit aūt fortasse.quia posset esse supflua materia ualde &c̄.

THETANVS. Hoc capitulū reputat̄ ualde difficile.& eius difficultas sola est in textus expositione. Dicemꝰ igit̄ ꝙ post determinationē de spasmo.Auic.determiat de thetano & cuȝet.ꝑmo q̄tuȝ ad qđ qđ est & cās & species.2° ponit signa.3° curā. Ibi 2ª.sigm quidē.Ibi 3ª.Eadē eius.ꝑma in duas.ꝑmo ōndit quid ē.secūdo īuestigat eius cās & diuersitates.Ibi 2ª.Cause aūt cuȝeȝ.ꝑma in duas. ꝑmo ōndit quid est absolute 2° cōparādo ad spasmū.Ibi 2ª.Thetanus aūt.prima in duas ꝑmo ostendit quid ē thetanus.2° q̱d ē cuȝeȝ. Ibi 2ª dictiōe uero.¶Considerandū circa primā partē uđ thetanus idē est ꝙ tensio.& ex hoc sumit nomē. Est egritudo officialis.s.ī figura.q̱a mēbrū stat tensū & nō pōt plicarī uel est morbꝰ officialis in societate quia cōtingit in eo membrū associari cui nō debȝ insepe

rabiliter/aſſociari uel eſt morbus officialis in
uia & hoc in thetano repletionali ꝓprie in q̊
eſt opilatio ꝓhibēs uirtutē motiuā cōtracti
one &c̄.qa membꝝ tenſum non pōt plicari ſi
ue cōtrahi de quoꝝ aptitudīe eſt ut cōtrahā
tur.dicūt q̇dam qđ hoc dixit ꝓpter diſpōneȝ
mēbroꝝ que in ſomno iacēt extēſa. & non cō
trahunť.tunc nō pō dici thetanus.quia nō ē
de eoꝝ aptitudīe ut tunc cōtrahanť ꝓpter no
cumentū in lacertis & neruis hoc dixit.qa ali
quādo mēbrū non pōt flecti & cōtrahi prop
ter impedimentū in iunctura ſicut in podagri
tis uel ꝓpter alias cāſ. & tn̄ mēbrū nō diciť
tūc habere thetanū.ſed qn̄ talis tenſio ē in ner
uis & lacertis.tūc diciť thetanus.

¶DICTIONE VERO. Hic oſtendit quid
eſt cuȝeȝ.& quia uidebať hoc nomē plura im
portare.iō non dat eius diffinitionē. ſed diui
dit & oſtendit q̄d eſt in unoquoq̧ mēbro di
uiſionis.Et uult Auic.qđ hec dictio.i.hoc no
men cuȝeȝ ſecunduȝ uſum antiquoꝝ ſiğficat
q̄nq̧ diſpōes.Prima eſt ſpaſmus incipiēs a la
certis furcule.ſ.pectoris ſupius & extēdit uľ
ad ante uel ad poſt uel ad utrunq̧. Secunda
eſt thetanus cuiuſlibet partis. Tertia eſt ſpa
ſmus proprius oculo.littera tn̄ arabica habȝ
Et q̄nq̧ dicūt cuȝeȝ ſpaſmū colli ꝓprie.Q uar
ta eſt thetanus ſcđm totū corpus.ſ.ſecunduȝ
ſurſum & deorſuȝ & iſte thetanꝰ ē duo ſpaſ
mi & duo thetani.Q uinta diſpoſitio eſt the
tanus a frigoꝛe factus ¶ Cōſiderandū hic.pº
ꝙ ſecūdū expoſitionē ſotij noſtri Auic.enume
rat quatuor modos tetani qui per ordinē dif
ferunt ſecūdū magis cōe & minus.Nam pri
mus modus eſt diſpoſitio indifferens ad teta
nuȝ & ſpaſmum.& intelligit in quibuſcunq̧
muſculis corporis. ſed explicauit in lacertis
furcule.i.pectoris.qa in pectore ē multa mul
titudo muſculorū in quibus pōt manifeſtari
diuerſa diſtēſio.ſ. an̄ & retro & ad utrunq̧.
Modus ergo iſte p̊mus eſt uniuerſalis ualde
ſed ſecūdus modus accipiēdi cuȝeȝ eſt minus
uniuerſalis.qa ſolū ſumiť pro tetano. tertius
modus ē minus uniuerſalis qa ē tetanus ſoliꝰ
oculi q̄rtus autē modus ē minus cōis.3º mō
ſaltiȝ ex pte cāe.qa eſt tetanus factꝰ ex cā cō
gelante.ſed tetanus tertii modi.ſ. tetanꝰ ocli
poteſt a multis cauſis fieri ¶ Hic ſermo p̊mo
non eſt ſufficiens quia deficit in ponēdo ſigni
ficata cuȝeȝ.ſunt eniȝ quinq̧ ut bene apparȝ ī
littera. Secundo qa non uiolentādo litteram
iſti modi cuȝeȝ nō ſe habēt ſicut excedēs & ex
ceſſuȝ.& licet de unoquoq̧ per ordinē poſſit
oſtendi tn̄ tu manifeſte cōprehēdes ī 3º modo
cōparato 2º. Secūdus enim modus ſignificat
omnē tetanū.i.tetanū cuiuſcūq̧ ꝑtis.Sȝ tertiꝰ
modus nō ſignificat tetanū oculi.imo ſpaſmuȝ
oculi alias colli.ſumantur ergo iſta ſignificata
cuȝeȝ ſicut in littera ſonāt. Conſyderanduȝ
2º qđ diuerſitas lacertoꝝ pectoris ſi furcula
ſumiť pro pectore.uel diuerſitas lacertorum
furcule quibus cōicat ſpatule & collo eſt ꝓp
qđ poteſt fieri tractꝰ poſteriꝰ uel anteriꝰ uel
ad utrūq̧.& tu uide anothomiā lacertorum.
Conſyderandū 3º qđ nomē ſpaſmi accipiť du
pliciter. uno modo generaliter.& ſic cōprehen
dit ſub ſe tetanū ut in cōmento afforiſmi q̄rte
particule.A ſpaſmo & tetano habito.alio mo
do ut diſtinguiť cōtra tetanum.& differt ab
eo qa ſpaſmꝰ cōtrahit. ſed tetanus tēdit. Sȝ
apud quoſdā ignorātes alcuȝeȝ & tetanꝰ dif
ferunt.qa alcuȝeȝ fit a uētoſitate ut plurimū.
ſed tetanus nō. Tamen ſecūdū rei ueritatem
tetanus idē ē qđ uerus cuȝeȝ. accipiēdo cuȝeȝ
ut cōtra ſpaſmū diſtinguiť.& hº declarať ex
mente Auic.Nam oēs modi cuȝeȝ.uel ſūt idē
qđ ſpaſmꝰ ut diſtinguiť cōtra tetanū.uľ ſunt
idē qđ tetanus.Et ideo q̄cq̄d addit de ſignifi
catione cuȝeȝ ſup̄ tetanū eſt de capitlo ſpaſmi
& oportet pro illis modis ſiğficatōis cuȝeȝ ire
ad capitulū de ſpaſmo qđ appet diſcurrendo
per oēs eius ſiğficatiōes.in primo.n.ſignifica
to cuȝeȝ ſiğficat illū ſpaſmū qui īcipit a lacer
tis furcule.ſ.pectoris & extendit ante & pro
uel retro. Sed maifeſtū ē qđ iſte ſunt ſpecies
ſpaſmi dicti epiſtonꝰ.& cadūt in caº ſpaſmi q
eſt cōtractio.aut in utraſq̧ partes ſimul. ſed
hic eſt uerus thetanus. Ergo cuȝeȝ in p̊mo ſi
gnificato uel eſt de capitulo ſpaſmi q̄tum ad
duos modos p̊mi ſiğficati.uel ē de capº theta
ni & idē qđ thetanus q̄tum ad tertiū modū
p̊mi ſiğficati.In ſcđo uero ſignificato cuȝeȝ ē
oīs thetanus.ſ.oīs partis ſiue cuiuſcūq̧ ꝑtis
ſed in hoc eſt idē qđ thetanus.ita qđ cuȝeȝ ſi
ue ſit in manu ſiue pede ſiue oculo ſiue collo
eſt idem ꝙ thetanus .In 3º uero ſiğficato cu
ȝeȝ ē ſpaſmꝰ ꝓprius oculo.& tūc ſi ſpaſmus
accipiť ꝓprie ut diſtinguiť cōtra thetanū. ca
dit cuȝeȝ tertij ſiğficati in caº de ſpaſmo.ſi ue
ro ſpaſmꝰ ſumať large ad thetanū.tunc cuȝeȝ
ſignificat ſpaſmū ꝓpriū oculi.& eſt in caº de
ſpaſmo oculi.Et ſignificat thetanū oculi.& tc̄
eſt idē qđ thetanus.& in caº thetani oculi. In
quarto ſignificato cuȝeȝ eſt idē qđ tenſio ſiue
thetanus ꝓpter duos ſpaſmos uľ duos theta
nos in anteriboribꝰ muſculis dorſi & poſteri
oribꝰ.Q uomō aūt fiat thetanus ex duobus
ſpaſmis & q̄uo ex duobus thetanis diceť .In
q̄nto uero ſignificato cuȝeȝ ē thetanus a fri
gore factꝰ.Ergo apparet ex dictis qđ totum
qđ addit cuȝeȝ de modis ſiğficādi ſupra the
tanū .eſt de capitulo ſpaſmi ꝓprie accepti ut

distinguit cōtra thetanū. Et quicqd est cuȝeȝ pter significata spasmi ē idē qđ thetanus g° alcuȝeȝ. ꝓprie est idē ꝙ thetanus. ut ēt scribit Simon Ianuēsis. Et iō Auic. āmodo in ꝓcessu capituli semꝑ cum nominat alcuȝeȝ intelligit idē qđ thetan⁹ & qn̄ noīat thetanū itelligit cuȝeȝ. nec est ammodo diuersitas nisi in uoce.

TETANVS autem. Hic notificat tetanū in cōpatōe ad spasmū. & p° ꝑmittit cōparatiōeȝ secūdo qđ dixit ꝓbat. 3° infert quodā. Ibi 2ª. uerūtn̄. Ibi tertia. Cunq thetanus. In prima parte ponit tres ꝓpositiōes. Prima ē ista qđ thetanus ē cōtrarius spasmo. Secūda est ista thetanus ē in gene spasmi. sic duo cōtraria i uno genere. Tertia ē ista thetanus & spasm⁹ ꝓueniūt ab una cā cōtingēter uel ꝑ accidens. sicut cōtingit duo cōtraria fieri qn̄q ab una cā. Et hoc ē qđ dič in tertia ꝓpositōe. ET eorū. s. spasmi & thetani cōparatio ad cām unā. s. in euētu. est eueniēs cāu. i. euentu contrariorꝝ. s. ab eadē cā. Et apparet qđ expositio sociꝫ nō est bona que dič. est eueniēs cāu contrariorꝝ. i. spasm⁹ cadit i cōtrarias partes ipi thetano. apparet eīm qđ nō uult hoc. Auic.

VERVNTAMEN. Hic ꝓbat tres ꝓpositiōes siue cōclusiones ꝑmissas. Et ꝑmo ꝓbat ꝑmaȝ propositionē ex cui⁹ probatione habet ꝓbatio secūde secūdo ꝓbat tertiā. ibi secūda. Cum ergo. Prio arguit sic. spasm⁹ fit ad unā partē. ergo contrariat tetano. antecedēs ponit in liª ut notū ex diffinitione spasmi. qa i spasmo fit cōtractio. & hoc fit ad unā ptē. cōsequētia est nota ex diffinitione tetani. nam i tetano membꝝ stat tensuȝ siue distensuȝ prohibituȝ a cōtractione. sed esse tensuȝ ē contrariū ei ꝙ est esse plicatū siue cōtractū. ergo tetanus 2ᵐ ueritatē. i. uere loquēdo uel secundū ueritatē. i. tetan⁹ uerus distinct⁹ a spasmo ē cōtrari⁹ spasmo. Et ista fuit ꝑma ꝓpositio siue conclusio. Et qa cōtraria ponunt sub eodē genere ut. x. metha. &. xi. terapentice. sequit ex hoc 2ª ꝓpositio. s. qđ spasm⁹ & tetanus ingrediunt in eodē genere introitu cōtrariorꝝ. i. sicut ingrediunt cōtraria sub eodē genere. Consyderādum qđ istđ genus sub quo reponit spasm⁹ & tetanus ē spasm⁹ generaliter sumpt⁹ ut iā apparuit. qa specialiter sumpt⁹ est species distincta cōtra tetanū ut iam dictum ē. Possemus tn̄ dicere qđ istud gen⁹ essȝ malicia figure cui supponit spasm⁹ & tetanus. Sȝ tetan⁹ est mala figura recta. spasmus uero ē mala figura curua. que adinuicē habēt aliquē modū cōtrarietatis siue oppositionis.

CVM ERGO. Hic probat tertiā propositionem &. arguit sic. duob⁹ spasmis cōgregatis in duabus ptibus cōtrariis fit tetan⁹. ergo euentus tetani & spasmi prope dicti ab eadē causa ē euentus cōtrariorꝝ ab eadē cā. añcedēs Auic. probat in littera. qa si homo spasmetur ante & retro que sunt due ptes cōtrarie secundū hāc differentiā positionis. & fiāt sim. l' isti duo spasmi. sequit ex his duob⁹ motibus contrariis in talibus mēbris añrioribus & posterioribus qđ extēdant. i. ꝙ tēsa & recta remaneant illa mēbra & nō curuata Consyderādū autē pro hoc añcedēti ꝙ ita accidit i hoc sicut accidit i uno ligno erecto. si eniȝ liget ad eius cacumē funis una & trahat inclinat ad illam partē. Sed si liget ad aliā & trahat. inclinat ad ptem aliā. si aūt simul ad utranq partem trahat. tūc remanet lignū erectū. ut apparet i castrametātibus & in tētoriis & in multis sensibilibus. sic ēt accidit in nostro corpore ꝙ hō stat tensus in thetano ꝑpter duos spasmos in duabus partibus cōtrariis. s. ante & retro.

Cōsequētiā Auic. ꝑsupponit ut notā claro intellectu. Nam spasmus scd̄ȝ se & per se habet cōtractionē facere & plicare mēbrum & causa spasmū faciēs habȝ facere hāc cōtractionem. qđ ergo fiat spasm⁹ uel adueniat causa spasmās & nō fiat cōtractio & plicatio membri. imo erectio & distensio hoc est per accn̄s Ista aūt accidētalitas ē ex cōiunctione duorꝝ spasmorꝝ siue duarꝝ cārꝝ spasmātiū in duab⁹ partibus contrariis. accidit. n. qđ una cā spasmāte musculos añriores. occurat cā spasmās musculos posteriores. Hec g° accidentalitas est in earꝝ cōiunctiōe siue occursu ad ptes contrarias. & non solū in hoc ē accidētalitas. sed inequalentia siue equali potētia spasmorꝝ siue cārꝝ spasmātiū i duab⁹ partibus. Ex hoc eiȝ prope stat mēbrū tensum uere ad nullaȝ partiū iclināš. Exēplū horꝝ ē qa si erecto ligno ego traho funē ligatā ad caput ligni per se suȝ cā inclinatiōis ligni uersus me. Sed accidit mihi qđ alius trahat me trahante. & ego sibi accido. Ex hac ergo occurrētia simul que est per accidēs. & ex equali potētia lignum stat rectū. Considerandu ȝ ꝙ licet ista sit ꝓbatio tertie cōclusionis tn̄ Auic. illatiue locutus ē cum dixit. Cunq g°. quia ēt ex ꝑmissa ꝓpositiōe sequebat qđ si spasm⁹ fit ad unam partē. ergo si alius spasmus fit ad contrariā partē. oȝ qđ fiat thetanus siue tensio.

CVNQVE thetanus. Hic infert quoddā & ꝑmo facit hoc. 2° quoddā dictū declarat. 3° dictū ꝓbat. Ibi 2ª. Et hic. Ibi 3ª. Et neq euacuatur. Dicit ꝑmo qđ cū thetan⁹ sit duo spasmi dupli. i. in duabus partibus. oportet ꝙ sit accutior morb⁹ q̄ spasmus simplex. Et ex h° sequtur qđ crisis eius. s. tetani sit uelotior. uñ in quatur diebus pereūt scđm. Y. 5ª. pticula

affo. ¶ Considerandum qđ accuitas thetani proprie ē ex accidētibus.ſ.ex dolore forti. Si igitur ī uno ſpaſmo fiūt fortes dolores & reliqua accidentia.multo magis in duobus ſpaſmis. ¶ Quidā aūt uolunt aſſignare in thetaº accuitatē ex parte materie.ut qñ thetanus fit in febribus acutis incēſiuis.Et ex parte cōpaſſionis ad cerebrū propter uehemētiā doloris ſed de hoc nō curamus pſenter. Nā non eſt ꝓpria acuitas tetani.illa que ē ex cā febris facientis tetanū.Et acuitas tetani per cōpaſſionē ē illa que ē rōne accidentiū. ¶ Conſyderandum etiā qđ duplex littera reperit̄.una que dic̄.cū ꝗ tetanus iſte ſit.Alia que dic̄ cunꝗ tetanus iſte fit.Et utraꝗ uerificabit̄ in ſequenti pte.

¶ ET HIC Q VIDEM DVPLVS. Hic declarat qđ dixit.ſ.qđ tetanus ē duo ſpaſmi & dic̄ qđ hic tetanus duplus.i.qui dicit̄ duplex ſpaſmus nō eſt ex duobꝰ ſpaſmis.ſed debet dici qđ ē ex duobꝰ tetanis. ¶ Dubitat̄ de hoc dicto Auic.q̄a nō uidet̄ declarare dictū ſuū.imo uidet̄ ſibi cōtradicere. ¶ Nam ex hoc qđ tetanus eſt duo ſpaſmi ipſe arguit qđ ſit acutior q̄ unus ſpaſmꝰ.ſi igit̄ tetanus nō eſt duo ſpaſmi.iam Auic.negat ſuum antecedēs & nō ſequit̄ ſuū cōſequens. ¶ Quidaꝫ ut Albertus dixit qđ Auic.uult dicere qđ tetanus nō ē ex duobus ſpaſmis.ſ.imediate ſꝫ mediate ē ex eis. ¶ Iſte ſermo nō intelligit̄ ab eo nec ab alio.& nō meret̄ redargui intm̄ eſt uilis. Dico gº qđ dupliciter poſſumꝰ imaginari ꝙ tetanus nō ē ex duobꝰ ſpaſmis ſed ex duobꝰ tetanis. Prīo modo ſic ꝓpter qđ cōſyderandū qđ ſpaſmꝰ accipit̄ dupliciter.uno modo pro actuali cōtractiōe muſculi.unde mēbꝝ ē contractū ꝓhibitū a dilatatōe.Et hoc mō tetanus nō ē ex duobus ſpaſmis in duabus ptibꝰ cōtrariis.q̄a hoc ē impoſſibile. alio mō accipitur ſpaſmꝰ pro exiſtentia cāe debentis facere cōtractionē.ſed tñ impedit̄ cauſa ꝓpter cām eandē exiſtentē in alio muſculo ꝑtis contrarie & hoc modo ſumēdo ſpaſmū nihil uidet̄ aliud eſſe ſpaſmꝰ niſi quidā conatꝰ ad cōtrahēdum mēbꝝ cui tñ accidit qđ nō poteſt contrahere ꝓpter ſimilē cām & conatuꝫ in muſculo cōtrarie ptis.quilibꝫ ergo muſculus conās ad tractū ſtat tenſus.& ſic in quolibet pōt dici qđ ē tetanus. Apparet igit̄ qđ tetanꝰ nō eſt ex duobus ſpaſmis ī actu.ſed ē ex duobus tetanis.i.ex duabus tenſionibus propter duos muſculos duaꝝ ptiū oppoſitaꝝ in quolibet q̄ ruꝫ ē cauſa uolēs cōtrahere & conans ad contractionē.ſed nō pōt fieri q̄a ad inuiceꝫ ſe impediunt.unde mēbꝝ remāet tenſuꝫ.Et hoc ē qđ dic̄.Et hic q̄deꝫ duplus.i.hic tetanus qui dicit̄ ſpaſmꝰ duplꝰ cōtractōe.ſed ex duobus tetanis.i.duabꝰ tenſionibꝰ.Ergo actualis tenſio unius muſculi ſtat cū uiolētia cāe conātis facere cōtractionē. ¶ Alio mō poſſumus imaginari ꝙ tetanus ē ex duobus tetāis ñ ex duobus ſpaſmis.Et hoc qñ utriſꝗ muſculꝰ accidit cā tendēs.uerbigratia cōgelatio indurās ex q̄ cōtigit muſculos ſtare tēſos ꝓhibitos a cōtractione.hic eni ē unus modus fiendi tetanū.Si eniꝫ thetanus eſt diſpoſitio in qua mēbrum ſtat erectū ſiue tenſuꝫ prohibitū a cōtractiōe tūc hoc pōt fieri uelꝰ propter duos ſpaſmos in duabus partibus cōtrariis.uel poteſt fieri propter duos thetanos ī duabus ptibus.uerbigratia propter duas cōgellatiōes ingroſſātes indurātes huiditates inter uillos muſculi ut poſterius dicet Auic. Differt aūt thetanꝰ ex duobus ſpaſmis.ſecundū modū dictuꝫ. & thetanus ex duobus thetanis.q̄a thetanus ex duobꝰ ſpaſmis neceſſario requirit duos ſpaſmos eq̄potētes.ſtatiꝫ.n.cū unus ſpaſmus ceſſaret altero ſpaſmo remanēte membꝝ contraheret̄ uerſus ptes muſculi in quo ē ſpaſmus. Sed thetanus ex duobus thetanis non reqrit adhoc ut mēbrū ſtet tenſum ut ſint duo thetani quia concurrentibus duobus thetanis ſi alter ceſſaret adhuc mēbrū ſtaret tenſum ſiue erectū.q̄a alter muſculus ſtaret congellatus & īduratus nō potēs flecti.licet tūc maxime mēbrū ſtet tenſuꝫ & duꝝ qñ utriuſꝗ ꝑtis muſculi ſunt īdurati ꝑ cōgellationē. Loqr aūt hic in exº de cōgellatiōe q̄ ē una de cauſis thetani.licet ſint alie cāe de q̄bus īfra apparebit.& hoc mō exponet̄ littera.& hic q̄dē duplus.i.hic thetanus de quo ē dictuꝫ qđ eſt ſpaſmus duplex nō eſt ex duobus ſpaſmis.ſ.ſemp &c̄.imo &c̄. ¶ Ex quibus apparet intētio eius qđ Auic.dixit ſup̄.Et qñꝫ ſignificāt ꝑ thetanū qui eſt duo ſpaſmi aut duo thetāi In hoc.n.īnuit qđ thetanus aliqñ ē ex duobꝰ ſpaſmis.& aliqñ ex duobꝰ thetanis.& apparet qđ dixit. ¶ CVNQVE .thetanus iſte fit duo ſpaſmi.i.cū thetanus fit ex duobus ſpaſmis.i.duobus conatibus ad cōtrahendū.q̄ſi dicat cū fit ex duobus ē acutior. Et īnuit qđ aliqñ nō fit ex duobus ſpaſmis ſꝫ ex duobus ueriſſimis thetanis. Et tūc non debet cōparari ad unū ſpaſmū unius partis.ſed ad unum thetanū.Hiꝫ etiā ſermones ſunt conſoni intentioni Auic.infra ſtatī cū dic̄ alcuzez.i.thetanꝰ qui ē cōpoſitus ex duobus ſpaſmis qñꝗ.i.ñ ſemp.qñꝗ eīm thetanus eſt ex duobus ſpaſmis & qñꝫ ex duobus thetanis. ¶ Ex quibus apparet ſolutio ad cōtrariū.Cum.n.dicit̄ qđ Auic.negat ſuum añcedēs.dicendū qđ nō eſt uerꝫ imo dat eius ſanū ītellectū.cū enim dicit̄ thetanus ē ſpaſmus duplex.hoc non ē uerum

semp sed qnq.qa quādoq ē duplex thetan⁹ imo qnq unus thetanus. Et qnq accidit qđ est duplex spasmus non est duplex spasmus actualis in duabus ptibus cōtrariis. quia h° est ipossibile ut dictum ē.sed est duplex spasmus q̄tum ad conatū contrahendi.& q̄tū ad cām spasmātez ¶ ET NEQVE euatur.Hic declarat dictū.s.qđ thetanus qui ē duo spasmi est acutior spasmo simplici ¶ Et arguit sic Spasmus utplurimū non euatur a dolorē uehemēti.g° spasmus duplex nō euabitur a dolore uehemētissimo.& pconseqns ē morbus acutior.antecedēs ē notū. qa in spasmo ē fortis cōtractio.& pconsequēs solutio continuitatis & ēt mala cōplexio.unde fit dolor fortis consequētia ē nota.quia thetanus est duplex spasmus g° duplicabit̄.s.in diuersis locis solutio continui & mala cōplexio. ¶ Dixit aūt in plurimo.i.utpluri^m.qa posset qnq nō esse dolor aut puus dolor ppter obtusionē sensus ex aliqua cā ¶ Consyderādū qđ li duaꝝ reꝝ potest exponi dupliciter.Prīo spasmus i plurimo duaꝝ reꝝ.i.in pluria terminatione dupli ci siue ad salutē siue ad mortē.nō euacuatur a dolore uehemēti. Secūdo modo pōt exponi spasmus i plurio duaꝝ reꝝ.i.i duabus ptib⁹ mēbri.s.añ & retro non euacuat̄ a dolore uehemēti Et in hoc Auic.ponit cōsequens rōnis formate a me.Hebrayci tñ nō habēt hāc litteram duaꝝ reꝝ ¶ Consyderandū etiaz qđ non solū in tetano qui ē duplex spasm⁹ est maior dolor ex hoc qđ est duplex.& duplu3 excedit dimidiū.sed ē maior dolor ex ipo mō spasmi qui est in tetano. Nam in tetano qui dicit̄ duplex spasm⁹ ē multa uiolētia & conat⁹ in musculo ut fiat cōtractio & nō potest fieri.& in hoc magis soluit̄ continuitas uilloꝝ quā si fieret cōtractio.Sicut apparet in exēplo sensibili extra.si eniz ligas filiū ad aliqđ trahibile.si q dem illud trahit̄ uel plicat̄ nō sic soluit̄ continuitas fili.sicut si resistit & nō trahit̄ stante conatu trahēdi. ¶ CAVSE AVTEM.Hic inuestigat eius cās & diuersitates et pmo uia diuisiua cōparando ad spasmū.z° uia positiā Ibi z^a.Et sicut mollificatio.Pria in duas prio pmittit similitudinē & diuersitatē inter spasmu3 & tetanū in suis cāis.z° declarat.Ibi eaꝝ autē cāe. ¶ Dicit p° ꝙ cāe cu3e3.i.tetani sunt similes causis spasmi & pat3 ¶ EARVM. Prīo declarat similitudinē iter cās spasmi & tetani.z° declarat diuersitatē siue dissimilitudinē.Ibi z^a diuersitas. ¶ Dicit primo quod cu3e3.i.tetanus fit qnq ex repletōe &c̄.& ita spasmus ¶ Consyderādū qđ l3 Auic.enumer3 apostēa sic aliqd distinctū ab illis tribus cāis tñ z^m ueritatē nō ē cā uere distincta ab illis.

Na3 apostema facit spasmū aut per modū repletionis.aut per modū cōsumptiōis.aut pp malitiā qualitatis materie siue ppter fortem dolorem.Ergo spasm⁹ ab apostēate fact⁹ uel est de repletiōe uel de inanitiōe uel non pportionat⁹ ad materiā.Et sic etia3 facit tetanum. Et quia Auic.uult qđ tu scias hoc ex capitulo de spasmo.ideo non curauit ponere aposte^a cām distincta3 in enarratiōe.Et forsa3 fec̄ hoc qa apostema fac̄ thetanū plus p uiā doloris. ut apparebit. Sed apostema facit spasmum plus per modū repletionis & tu h° cōsidera.

¶ DIVERSITAS VERO. Hic declarat diuersitatē siue dissimilitudinē spasmi & tetāi quantū ad cās.Et pmo pōit duas differētias siue diuersitates ex qbus inuestigat cās tetāi facti ex repletiōe & facti ppter fugā a re nocente qui dicit̄ nō pportionatus ad materiā. z° ponit diuersitatē iter tetanū factū ex inanitione.& spasmū factū ex inanitione.ex qua inuestigat cām tetani facti ex ianitione siue modum sue cāe.ibi z^a. Et si cā in cu3e3.Prima in duas.pmo ponit diuersitatē unā.z° aliam.3° quasi cōcludit ul' finē penit.Ibi secūda. Et diuersificat̄.Ibi 3^a.hoc quidē.In pma parte ponit tres propositiōes siue cōclusiones. Prima est ista ꝙ spasmus raro fit a uētositate. Alicu3e3 uero.i.thetanus fit utpluri^m a uētositate Causa aūt hui⁹ ē quia cā faciēs thetanū proprie illū qui ē duo spasmi.oporter qđ subito utrasq partes musculoꝝ capiat.Materia aūt que maxīe est apta subito mouere & occupat̄ partes cōtrarias mēbroꝝ.s.ante & retro est materia uentosa.Et iō utpluri^m thetanus fit ex uētositate.extēsiua quia est apta trahere utrāq uel utrūq mēbꝝ.Si.n.esset uētositas quieta ul' subtilis euaporās nō faceret duos spasmos in duab⁹ ptibus cōtrariis & sic non faceret tensionē. Secūda ppositio licet possit dici.tertia est qđ thetanus qui qnq ē duplex spasmus ē ille qui fit utpluri^m a uētositate domināte i corpor̄. ¶ Cōsidera aūt modu3 loquēdi Auic.cōformē dictis sup. Iam.n. diximus qđ thetanus nō semp ē ex duobus spasmis sed qnq.Et iō ēt dixit hic qui qnq ē cōpositus ex duob⁹ spasmis. Si.n.li qnq cōponeret̄ cū sequēti littera.esset sermo nō couenīens.diceret.n.quādoq3 pluri^m fit &c̄.& q̄si ess3 cōtradictio. ¶ Considerādū ēt qđ si thetanus fiat plurimū a uētositate.nō est ueꝝ đ thetano qui est unus thetanus uel duplex uerus thetanus.nā iste thetanus fit pprie a materia humorali cōgelata in ramis uilli.& ab aliis causis infra ab Auic.dictis & declarādis a nobis.uētositates.n.extēsiue facerēt inflationē in musculo.nec faceret thetanū nisi faciēdo

duos spasmos in duab⁹ partibus cōtrariis ut apparet consideranti.& ideo dixit alcu3e3 ex duobus spasmis.qñq̨.n.fit ex duob⁹ spasmis iste ē q̨ plurimū fit a uētositate ¶ Ex q̨bus soluūtur q̄dam ꝓblemaª.primū est ꝓpter qd thetanus ut multū fit in digitis manuū & in pedibus.Et est illud qd uulgares uocāt glancho ¶ Dicendū ꝙ est ꝓpter elongationē a fōte caloris.uñ uentositates illuc pelunt & ibi retinent. Secundū ē ꝓpter qd fit multū p⁹ somnū siue in somno. Dicendu3 qd propter retentionē uapoꝝ unde fit uensitas. ¶ Tertiū est ꝓpter qd utētib⁹ aceto & uinis bruschis euenit p̄ter cōsuetudinē uel ultra consuetudinem. ¶ Dicendū qd oīa ista & similia sunt cā generationis uentositatis & retentiōis eius. Tertia ꝓpositio ē qd tetanus ex uentositate domināte.s.in toto corpore ē egritudo puersa .s.praua.sed spasm⁹ singularis uni mēbro q̄uis sit ex uentositate.nō tñ est prau⁹.s.nō dominante uētositate toti corpori & tādē Auic. ꝓbat qd tetanus cū uētositate dominante est egritudo puersa. Et arguit sic qñ cū spasmo singulari.s.ad unā ptem uel singulari.s.uni⁹ ptis dominat uentositas in toto ē timor & est de signis mortis.ergo multo magis spasmus duplus cū uētositate in toto ē signu3 mortis. antecedēs est notū.q̨a ex dominio uētositatis in toto significat defect⁹ caloris naturalis.Fit eni3 uētositas ex caloris debilitate ut Gal.6. de accidēti & morbo.Et Auic.īfra fen.i 3.tractatu.5.i.capº. Sed talis defectus ē de signis prauis.cōsequētia est nota. Si eni3 unus spasmus cū defectu uirtutis ī toto est p̄uus.ergo multomagis duplex spasm⁹.s.tetanus.Et hº est qd Auic.clare dicit in liª. lic3 cōiter intelligentes credāt litterā debere trāsponi.Et illd ideo qm̄ istud.s.tetanus qui ē duplex spasm⁹ fit ꝓpter dominiū uentositatis in toto corpore.Et qñ cū spasmo singulari.s.uni⁹ membri uel singulari.i.ad unā ptē ut añ solum uel retro solu3 dominat uentositas &c̄ ¶ Consyderandū autē qd Auic.de tetano dixit istud.q̨a de hoc capº ē ꝓprie.Sumus eni3 nūc in caº de tetano.similiter hoc fuit suū dictum p̄ncipale dixit eni3 qd tetanus ex duob⁹ spasmis.s. āte & retro fit plurimū ex uētositate cū dominat in corpore.Et ē egritudo peruersa.s3 spasm⁹ ex uētositate ī mēbro uno nō ē prau⁹.Et illd ideo qm̄ istud.s.tetanus añ & retro &c̄.& ē quasi resumptio sermonis. s3 addit ꝓbatiōe3 Hic autē essent multa narrāda d̄ spasmo unius partis cū dominio uētositatis ī toto corpore.quādoq̨ eni3 uidi qd occidit cū multiplicatione spasmi ad alias ptes oēs corporis & qñ q̨ sine.Essent etiā dicēda de spasmo toti⁹ cū uentositate in toto.& de tetano cū uētositate in toto.Et in his multa mirabilia uidimus p experientiā q̄ plixū esset narrar̄.& difficile nisi cū sensibili demonstratiōe. quā qñq̨ nostri socij uiderūt a nobis in habentibus actu spasmū.& in habētibus actu thetanū. Legētib⁹ eni3 nobis hoc capitulū apparuit puer cū thetano q̨ in.xx.die.mortuus fuit.cōtra afforismi sniam.& hoc fuit.q̨a cōtingēter musculi pectoris non erāt spasmati siue thetenosi.Et fuit nepos Iohānis Galaxi famosi ciuis peruxini.

¶ ET DIVERSIFICATVR. Hic ponit aliā differētiā inter cās spasmi & cās thetani.& p̄mo p̄mittit eam.zº declarat.Ibi zª.Aut eim huiditas. ¶ Dicit p̄mo qd alia diuersitas inter spasmū & thetanū q̄tum ad suas cās.q̨a cā que fac̄ spasmū materialē est idest cōtīgit qd cadit.uel ē ut cadat.i.tūc facit spasmū cū cadit in locoīnerui siue musculi.& secūd3 formam talē ꝙ phibet mēbrū dilatari. & pconseq̄ns cōtrahi mēbꝝ.& hoc iō q̨a extēdit uillū nerui & lacerti ī latū & pcōseq̄ns decurtat in longū.aut cā spasmū faciēs ꝓhibet dilatationē.q̨a cōstringit uillū nerui siue muscli ad radicē suā.s.ad p̄ncipiū sui ortus.& hoc ē ꝓpter fugā a nocēte.sed cā thetani materialis est cā cuius casus est cōtrario ¶ Cōsiderandum p̄mo ꝙ p spasmū materialē & p thetanū materialē itelligit omnē spasmū siue thetanum qui distinguit cōtra spasmū ul' thetanum de inanitiōe.& hoc apparet. Nā Auic.infra statim declarās qūo cā i thetano materiali cadit ecōtrario.Non solū declarat in eo cui⁹ cā ē repletio.sed ēt in thetano cuius cā non ꝓportionat ad materiā.& si tu bene cōsideras q̨libet spasm⁹ & thetanus p̄ter spasmū & thetanū de inanitiōe est ꝓpinquor ut sit materialis.ul' ut cū eo sit materia aliq̄ humoralis q̄ spasm⁹ de inanitiōe factus & iō Auic.non curauit si omnē spasmū siue thetanū p̄ter eos qui sunt de inanitione numerauit materiales. ¶ Considerandū secūdo qd radix nerui siue musculi est pars sue originis. sed cauda muscli ē pars que est corda siue uersus cordā in habētib⁹ cordā.siue ē pars q̄ applicat ad mēbrū ꝙ mouet.& sic cauda nerui ē finis nerui siue pars uersus finē. Vult igit Auic.qd cā in cu3e3 .i. thetano materiali cadit ecōtrario cāe spasmi Et hoc p̄mo q̨a cadit scd̄m formā ꝓhibitiōis cōtractionis nō extendens in latū.zº q̨a stringit ad caudā & uersus finē nō uersus radice3 qd stati3 declarat cū subdit ¶ AVT ENIM Hec ps hēt partes tres sic trib⁹ modis declarat ꝙ causa thetani cadit econtrario cāe spasmi.Ibi secunda aut enim cadit subito.Ibi tertia.aut erit materia incu3e3. ¶ Ad intellectu3

istaꝝ triũ partiũ que cõmuniter nõ intelligun tur oportꝫ pmo pmitter̃ eaꝝ generalẽ & bre uẽ intẽtionẽ. Et est ista qđ cã thetani materi alis cadit ecõtrario causis spasmi qđ declar̃ tribus modis. Primo qa materia thetani stat inter uillũ & uillũ & ibi cõgelat̃ secũdo quia materia thetani subito implet totũ uillũ quã tum ad oẽs suos poros. In spasmo aũt neutꝝ duoꝝ dictoꝝ modoꝝ ẽ. tertio quia cã thetani cadit qñq; in medio lacerti. sed est talis qđ la certus non põt trahi ꝑpter dolorẽ circa locuꝫ in quo est cã. Et iõ fugit ps lacerti uersus su am caudã. & iste est qdã modus thetani. Oꝫ ergo pmittere modũ cõpositiõis musculoruꝫ ex suis uillis. Sciendũ ergo qđ ut iuenio ab auctoribus ꝑprie a Gal. 6. li°. de utilitate p ticulaꝝ capi: ulo de substãtia cordis. Musculi in sui substãcia nõ cõponunt̃ nisi ex uillis lon gitudinalibꝰ ꝑtensis a radice musculi ad cau dam. & in medio musculi ẽ uillus quasi linea perpendicularis ut sumit̃ ab Auic. i. li°. ca°. đ anatho. musculoꝝ. dico autẽ in substantia qa forsan paniculus coperiẽs in substãcia sui est cõpositus ex diuersis speciebus uilloꝝ ad eiꝰ solã cõtexturã. Ergo oportꝫ imaginari rimos uillos & sunt loca inter uillũ & uillũ. qa uillꝰ longus nõ est cõtinuus alteri uillo sꝫ cõtiguꝰ Oportet secũdo imaginari poros existentes ĩ toto uillo longitudinali. Oportet 3° imagiãri ptes musculi tres. s. radicẽ caudã. s. cordã uel uersus cordã. & pteꝫ mediã. His pintellectis dico qđ Auic. in prima pte ostẽdit quomodo cadit in musculo materia faciẽs tetanũ. & dic̃ qđ currit secundũ totã longitudinẽ uilli in ri mulis uilli. s. inter uillũ & uillũ & ibi cõgela tur & indurat̃. & ex hoc uillus nõ põt contra hi. imo stat tensus. Et hoc ẽ qđ dic̃. ita dictuꝫ est qđ materia cuꝫeꝫ. i. tetani. cadit ecõtrario materiei spasmi. materia autẽ tetani sic cadit aut eniꝫ hũiditas faciẽs cuꝫeꝫ. i. tetanũ currit zm longitudinẽ. s. totã uilloꝝ siue musculi in rimis. i. in rimulis siue uacuitatibꝰ uilli. s. iter uillũ & uillũ ¶ DEINDE CONGELA ¶ TVR &c̃ ¶ Considerandũ qđ Auic. notificat istuꝫ casuꝫ siue modũ materiei tetani duplici ter. pmo ex loco qa sit in uacuitate siue spacio inter uillũ & uillũ. & hoc secundũ totã longi tudinẽ. z° ex natura siue forma materie q a sit ibi cõgelata & indurata. Et ex hoc sequit̃ qđ mẽbꝝ stat tensuꝫ nõ plicabile. hoc apparꝫ ma nifeste in exterioribus. si enim accipias multa fila & inter unũ filuꝫ & aliũ ponas aliqd qđ ibi cõgelet̃ & iduret̃ & applicet se illis uerbi gratia. collã siue aquã que fiat glacies illa fila stabunt tensa erecta nõ cõtrahibilia. Et simili ter fit tetanus isto pmo mõ. Non tñ sis ita ru dis ꝙ ĩ corpore nostro imagineris cõgelatiõeꝫ talẽ qualis ẽ glaciei sꝫ exẽplariter loquimur.

¶ AVT CADIT. subito. Hic ostendit secundũ modũ fiendi thetanũ materialẽ. & pmo facit hoc. z° ostẽdit qũo ecõtrario se hẽt in spasmo ei qđ dictũ ẽ de thetano. Ibi za. Materia aũt ¶ Dic̃ pmo ꝙ aut humiditas faciẽs thetanuꝫ cadit subito in musculo & implet uillũ in sub stantia uilli. s. implendo poros. & implet eos omnes preter quod ibi sint aliqui pori pleni & aliqui nõ. imo oẽs sunt pleni. Et ideo non ẽ ibi aliqua diuersitas ĩ uillo ex cã uilli. quia. s. aliqua pars sit plena & aliqua non. imo totus uillus scđꝫ suã longitudinẽ in oĩbus poris est plenus. & ex hoc uillus aliqualiter iflat̃. non tñ ita qđ longitudo minuat̃. s. maifeste. unde sequat̃ cõtractio qa tunc esset spasmꝰ. immo ipa materia iplẽdo foramia oia uilli. i. poros seruat longitudinẽ ¶ Cõsiderandũ qđ modꝰ iste fiendi thetanũ differt a pmo modo ĩ hoc. quia materia istius thetani est in poris. sꝫ ma teria illius erat in rimis. i. inter uillũ & uillũ cõgellata. ¶ Cõsiderandũ z° qđ Auic. dic̃ ca dit quia recte hic ẽ casus & pcipita° si subito debet repleri uillus secundũ oẽs suos poros aut secundũ longitudinẽ totius rime. dicit ẽt subito ut in hoc inuat qđ quasi simul omnes pori impleant̃. si eiꝫ una ps prius ipleret̃ tũc fieret aliq̃ cõtractio & impediret̃ impletio al terius. sed cũ subito cadit materia super toto uillo in oĩbus poris fit uilli tensio ¶ Conside randũ tertio de hoc ꝙ dic̃ pter. qđ diuersifice tur &c̃. qđ repletio alicuius uilli uel alterius corporis põt diuersificari dupliciter. uno mõ ex pte cãe replẽtis qa sit diuersa. alio modo ex parte corporis repleti. quia una ps sit apta recipet̃ & repleri. & alia nõ. & ex hoc una ps repleat̃. & alia non. uult igit̃ Auic. qđ qñ ma teria thetani iplet poros uilli debꝫ esse talꝭ re pletio ꝙ non diuersificet̃ ex cã uilli. s. qñ una ps sit plena & alia non imo q̃libet pars uilli ĩ suis poris debꝫ esse plena. Et ex hoc fit tẽsio & ꝓhibitio plicatiõis siue cõtractiõis. Et hoc est qđ dic̃ pter qđ diuersificet̃ eius. s. thetani cã que ẽ repletio ex cã uilli. debꝫ igit̃ repletio esse in toto uillo. & sic nõ diuersa ex pte uilli Et ideo dicit imo cadit secundũ extẽsionẽ uil li. i. secundũ totũ uillũ q̃tũ durat eius extẽsio Quod aũt nõ sit diuersa ex pte cãe replentis . s. materie est notũ. ¶ Cõsiderandũ quarto ꝙ littera q̃ dicit & dilatat̃ nõ repitur in Auic. hebrayco põt tñ dupliciter exponi. pmo dila tatur. i. iflatur uillus non tñ tantũ qđ minua tur maifeste eius longitudo. z° dilatat̃ idest diffunditur materia in toto uillo.

¶ MATERIA. AVTEM. Hic ostendit qũo

econtra se habet ī spasmo. Et p̄mo facit hoc. z° mouet dubiū & soluit. Ibi z^a. Et uidetur. ¶ Dicit p̄mo quod materia ī neruis faciens spasmū est diuersi situs in rimulis neruoꝝ a materia que facit tetanū. qa nō penetrat i eis .s. neruis ul' rimulis penetratione simili & neq; penetratione pluria ¶ Consyderandum qđ duob⁹ modis iaȝ dictis cadebat in neruis uel musculis materia tetani. quibus duob⁹ modis ecōtra se habet cāus materie spasmi. p̄mo enim materia tetani cadebat in rimulis a capite musculi ad finē. Et ideo stabat musculus non potēs cōtrahi. Sed materia spasmi cadēs in rimulis nō cadit in tota rimula a radice ad caudam musculi. imo cadit in q̄daȝ pte rimule. et ibi separat uillū a uillo et sic fit inflatio nerui uel musculi. & per cōsequēs decurtatio & cōtractio & hic ē spasm⁹. Ergo materia faciens spasmū cadēs in rimis cadit penetratiōe dissimili. qa una pars rimule est plena. & alia ps rimule nō est plena. sed in tetāo erat penetratio similis & uniformis. quia rimula erat plena tota secundū longitudinē a radice uilloruȝ usq; ad caudā. Et hoc est qđ dicit materia faciens spasmū ī neruis est diuersi situs i rimis .i. rimulis neruoꝝ nō penetrās in eis. s. rimul' uel neruis penetratōe simili imo dissimili. qa rimula implet̄ ī uno loco. & in alio non. Econtra autē erat in tetano q̄tuȝ ad p̄muȝ moduȝ Secūdo modo cadebat materia tetani i oībus poris uilloꝝ. sed materia spasmi ecōtra habȝ qa cadit solū i qbusdā poris. & per cōsequēs diuersificat̄ repletio ex cā uilli & ipleto uillo quātuȝ ad aliquos poros solū. oportet qđ contrahat̄ uillus uersus illam impletionē & fiat spasmus. sed in tetano qa oīs pori uilli sunt pleni. oportet fiat tēsio & phibitio cōtractionis. & hic ē tetanus & hoc est qđ dic̄ neq; penetrat materia faciēs spasmū penetratiōe plurima. s. in omnib⁹ poris. imo i qbusdā poris tm̄. sed materia tetani qa penetrat in omnibus poris dicit̄ qđ penetrat penetratiōe plurima. Apparet igit̄ qđ ecōtrario se habȝ cā spasmi causis tetani quātū ad duos modos p̄dictos. Et cōsidera qđ qn̄ dicim⁹ hic uillū nerui itelligim⁹ siue nerui siue muscl'i. ET uidet̄. p̄mo mouet dubiū z° soluit. ibi z^a. uerūtamē. Dubium ē hoc tu dicis ꝙ materia tetani penetrat in uillos penetratione pluria. qa quātū ad oēs poros. Contra qa ex hoc uidet̄ qđ materia tetani simili modo penetret & materia palisis. Iam eniȝ dixit Auic. cap°. de spasmo qđ materia paralisis penetrat ī neruos penetratōe ad minutissimas & paruissimas ptes neruoruȝ Et hoc non est aliud quā penetrare in oēs poros. & hoc est qđ dicit. Et uidet̄ ꝙ sit trāsit⁹ materiei alcuȝeȝ. i. tetani qui est secūduȝ hunc modū. s. z^m sup̄ dictū similis &c̄.

¶ VERVNTAMEN. Hic soluit. & dic̄ qđ lȝ penetratio utriusq; materie sit similis ī hoc tn̄ materia ē diuersa. Nā si materia penetrās pluria penetratiōe ē subtilis aquea fluxibilis tūc mollificat & madefac̄. & fac̄ palisiȝ faciendo icontinētiā. Sȝ si materia ē dura & cōgelata. tūc facit tetanū. Et qa isti sermōes sunt sensibiles. iō nō plus hic dicit̄ a me. Deide cū dic̄

¶ AVT ERIT. Hic ostendit ȝ^m modū fiendi thetanū. in quo ostēdit qūo casus cāe eius ecōtrario se hēt spasmo. & primo facit hoc secūdo quoddā dictū declarat. ibi z^a. Causa autē Ad intellectū huius ptis consydera qđ Auic. subtiliter imaginat̄ qđ sicut spasm⁹ pōt fieri ppter cōtractionē & fugā factā a cā dolorosa siue a re nocente. ita ēt thetanus uerbigratia ponam⁹ qđ aliquis in medio muscl'i brachij. uel ī medio nerui. habeat aliquod uulc⁹ dolorosuȝ. unde cū uult flectere brachiū forti⁹ dolet. iste stabit cū brachio distenso & nullo mō plicabit illud. fugiēdo a dolore. sic̄ in sil'. uidemus aliquē nullo mō eleuar̄ palpebrā ppter aliqd qđ ē est i oculo ledēs qđ motū faceret maiorē dolorē. Sicut et aliqs longo tp̄e retinȝ urinam & non p̄mit musculos uētris ut non p̄mat̄ uesica. ne urina exeat. & hoc ppter ulcera dolorosa in uirga que ualde dolēt in exitu urine. Hoc g° Auic. intendit in textu isto difficili. Et dicit. Aut erit materia icuȝeȝ. i. theta° deinde cadit in medio lacerti &c̄. qa nō i toto lacerto corda uel neruo. sed in parte aliqua ppie in medio uel uersus p̄ncipiū. uerūtamē i p̄ncipio sui. s. casus. trahit neruū &c̄. i. conat̄ trahere inq̄tuȝ implet. & non pōt cōtrahi. s. neruus uel corda uersus locū materie. & hoc ppter dolorē qa auget̄ in cōtractione sed refugit corda neru⁹ uel musculus & recidit ad ptem uersus caudā. Et dico non pōt contrahi aut sup. qa erit illic apostema su. faciēs dolorem ppter quē dolorē homo refugit contractionē. aut materia. ita dictuȝ est qđ materia incuȝeȝ cadit in medio. s. q̄tuȝ ad poros. unđ subdit ex^m de apostemate. aut materia cadit in rimis uilli sup. ita qđ facit dolorē. Non. n. solū materia cadēs in poris pōt facer̄ doloreȝ sed cadēs in rimis facer̄ pōt dolorē ita ꝙ mēbrū cū cōtrahet̄. erit necessariū ut p ipam cōtractionē mēbri cōtrahat̄ uillus & ledat̄ dolore su. & iō homo nō uult contrahere immo fugit & ēt uillus fugit. Et iudeus ita habet istā literā. & ledat̄ dolore & redit. Hoc aūt uides manifeste in habentibus laxitudinē in musculis ulcerosam. stāt eni membris distēsis & qetis nolētes se mouere. qa in motu in

ueniũt nocumẽtum & augmentũ doloris.
Cõsyderãdũ q̃d Auic. pulchruʒ modũ loquẽ
di tenuit cũ dicit. aut erit materia icuʒeʒ. q̃a
materia humoralis q̃ facit istũ modũ cuʒ. ʒ. i.
tetani nõ facit eũ p uiã repletiõs sed per uiã
fuge a dolore. uel p uiam nolendi cõtrahi pp
additiõeʒ doloris. Et ideo pprius modus lo
quẽdi est. dicere materia in tetano plus quã
materia faciẽs tetanũ. ¶ Cõsyderãdum secũ
do q̃d li deinde nõ dicit ordinẽ tpris. sed loca
tiõis. Et est q̃daʒ modus loq̃ndi quasi dicat
Ego dico q̃d aliq̃n est materia aliqua incuʒeʒ
& hoc dicto. dico deinde q̃d cadit &c̃. ponat̃
deinde q̃d cadat &c̃. ¶ Considerandũ ʒ° q̃d
q̃uis Auic. dicat in medio lacerti tñ si cadat i
pñ°. eoꝝ cã faciẽs dolorẽ tũc pprie. cuʒ fit fu
ga ab illo pñ° uersus caudã fit theranus. cuʒ
ergo dixit in medio itelligit nõ solũ in medio
sed ẽt uersus pñcipiũ. Et iõ cõplebit sermonẽ
in seq̃nti parte cũ dicet. cadet in pñcipiis lacer
toruʒ aut cordaꝝ. ¶ Cõsiderãdũ quarto q̃d
littera q̃ dicit in pñ° sui trahit neruũ potest
dupliciter exponi. pmo ut dictũ est sup̃ trahit
.i. trahere conat̃ implẽdo. Et non potest trahi
.s. pp̃ter dolorẽ qui i tractu percipit̃. und̃ fit
fuga & recusat̃ tractus & sic mẽbrũ stat ten
suʒ & nõ plicatuʒ. 2° mõ põt exponi trahit. i.
cõtrahit ut quasi in prin° casus materie uel
apostemãtis uel sine apostẽate ulcerantis. fiat
tractus & spasm⁹. & post fiat tetanus pp̃ter
fugã a dolore. Et hic sermo nõ ẽ longinquus
a uero. uidemus enĩʒ tetanum q̃nq; incipere a
spasmo. Materia igit̃ in pmo cãu mouebit ad
cõtrahendũ replendo. sed postea q̃a in tractu
addit̃ dolor recusat̃ cõtractiõ. ¶ Consyderan
dum. 5. q̃d apostema in musculo põt esse cã
cõtractiõis pp̃ter repletionẽ. & sic inducẽdo
tumorẽ erit cã spasmi. sed pp̃ter dolorẽ qui
addit̃ cõtractiõe & plicatura mẽbri põt esse
causa tetani. unde recusat homo uelle cõtrahe
re mẽbꝝ & uilli etiã fugiũt. & sic ẽ cã tetani.
Ista autẽ sunt cõtingentia. põt enim esse q̃nq;
apostema plus cã spasmi pp̃ter tumorem &
distractionem in latũ. & põt q̃nq; plus esse cã
tetani pp̃ter dolorẽ qui addit̃ cũ homo uult
plicare mẽbꝝ. uel cũ uilli cõtrahi tentãt. und̃
fugiũt. Consyderandũ. 6°. q̃d fuga propter
dolorẽ est duplex. una ĩ cerebro & ĩ partibus
musculi qui sunt uersus radicẽ. & talis fuga
est cã spasmi. alia ẽ fuga uersus caudã muscli
& nolitio plicatõis. siue refutatio. & talis est
cã tetani. ¶ CAVSA AVTEM. Hic decla
rat quoddã & ẽ que sit cã dolorẽ faciens. uñ
musculi nõ cõtrahebant̃. sʒ renuebãt contrahi
& plicari. & dicit q̃d cã faciẽs dolorẽ est ma
teria humoralis uel nõ materia ut punctura

uel alia res. ex quo dolore fugiũt lacerti in lõ
gitudine. & hoc ẽ tetanus. si enim cõtraheren
tur in longitudine esset spasmus. ¶ Consyde
randum q̃d contingens est fugere lacertos in
longitudine & cõtrahi stãte causa dolorosa. Si
enim propter dolorem cerebruʒ compatiatur
fortiter. tunc fit contractio quia cerebꝝ cõtra
hitur. si autem propter dolorem nõ fiat talis
compassio. sed membꝝ recuset plicari. imo a
plicatura fugiat propter doloris additionem
tunc fit tetanus. & ista sunt contingentia.
¶ SICVT ACCIDIT. põt dupliciter expõi
Primo q̃d icipiat ponet̃ cãs thetani facti a sic
citate. Et dic̃ q̃d sicut ẽt fit species thetani &
cetera. hoc q̃dem & si sit cã siccitas fit quoniã
&c̃. & legat̃ tota littera. Alio mõ magis ad
mentẽ Auic. exponit̃ ut hic ponat cãm thetani
facti a dolore. und̃ musculi refugiũt & nolũt
cõtrahi. Et dicit q̃d cã faciẽs dolorẽ i muscu
lis unde fit tetanus. ẽ materia humoralis. &
de hac iam est dictũ. aut non materia & quã
uis plures possint esse cãe que nõ sũt materie
tñ ponit exemplũ in cã que ẽ lesio i cordis. s.
lacertis & neruis lesis pp̃ter uomitũ & eua
cuationẽ. ¶ Cõsiderandum q̃d in impetu uo
mitus & impetuosa euõne pñt dupliciter le
di lacerti & nerui. uno mõ pp̃ter uiolentiã di
stractiõis in impetu expulsionis. & hoc pprie
in uomitu impetuoso difficili & in hoĩe multũ
sensibili in partibus musculoꝝ. alio modo i ui
olenta euõne ut exicet. Quomõcũq; igit̃ ledã
tur pñcipia ista lacertoꝝ & neruoꝝ siue lacer
ti & nerui. dũmodo fiat dolor siue malus sen
sus. tũc alie ptes recusant cõtrahi & plicari.
imo fugiunt. & hic est modus thetani. ¶ Dice
ret aliq̃s sermo iste uidet̃ extra diuisionẽ su
perius factam cũ dic̃. cã in cuʒeʒ materiali est
q̃m casus ei⁹ est ecõtrario. Sed Aui. hic dic̃ ꝙ
hec cã dolorẽ faciẽs q̃nq; ẽ non materia. ergo
non debʒ dici cuʒeʒ materialis. ¶ Secũdo dice
ret aliq̃s q̃uo ista cã thetani cadit econtrario
cause spasmi. ¶ Ad pmũ dicendũ dupliciter
pmo q̃d forsan Auic. puenit ad illud mẽbruʒ
diuisionis p q̃dam cõseq̃ntiã sermõis & nõ
de principali itentione. Vel aliter ut sup̃ dixi
mus. q̃d Auic. p thetanũ materialeʒ itelligit
omnẽ thetanũ distinctũ contra thetanũ a sicci
tate. ¶ Ad secundũ dicẽdũ q̃d casus isti⁹ ca
use ẽ ecõtrario i modo causandi q̃a cã dolorẽ
faciẽs spasmãs cõtrahit musculũ uersus pñci
piũ. sed cã dolorẽ faciẽs causans thetanũ phi
bet cõtrahi musculũ imo est cã fuge uersus
caudã. ¶ Sed dubitat̃ unde cõtingit ꝙ existẽ
te una cã dolorẽ faciẽte in musculo. in q̃dã fit
cõtractio & in quodã fit tensio siue fuga a cõ
tractiõe. ¶ Dicendũ ꝙ hoc põt cõtinger̃ prop

ter tria. Primo ꝑpter diuersitatẽ cõpacientis mẽbri. uerbigrã sit dolor in musculo domesti co brachij cuiꝰ radix est uersus iũcturã cubi ti. & cauda. s. corda uersus manũ. s. uersus re scetã & uolam. Si igiẽ huic dolori cõpatiẽ ce rebrũ. unde cõstringaẽ & fugiat tũc fit spas mus & epiª. sed si partes musculi uersus cor dam cõpatiantẽ & quasi fugiãt uersus manũ. tũc fit modus thetani. q̃a manus non põt pli cari. ¶ Sed adhuc q̃ritur. quaẽ in isto homĩe contingit plus cõpati cerebrũ. & in alio cõtin git plus compati aliã pte3 musculi ¶ Dicẽdũ q̄d hoc ẽ ex dispositionibꝰ diuersis ĩdiuiduali bus. q̃bus in hoc. hec ps est sic disposita ad cõ patiendũ. Et est sermo similis sermoni Gal. i. pnosticoꝝ sup illo uerbo. frẽdere dentibus. ¶ Secundũ propter q̄d põt contingeẽ ẽ diuer sitas loci dolentis. na3 si dolor sit ĩ radice mus culi. contingens est ptes uersus caudã fugere & sic fit motus spasmo opposituꝰ. q̄d si dolor sit uersus caudam. s. in corda fuga fit uersus aliã ptem. & sic fit motus spasmosus. Et ideo Auic. q̃nq̃ explicãs ptes musculi in quibus cã dolorosa ẽ magis parata facere tetanu3 dixit. cadẽs in pncipiis lacertoꝝ ¶ S3 tu. d. ipe dicit aut cordaꝝ. sed pncipiũ corde est finis lacerti ergo tetanus fit ꝑpter cãm dolorosam in fine lacerti cuius contrariũ ia3 est dictũ ¶ Dicẽdũ dicit prio q̄d sermones dicti oẽs loquunẽ de euẽtibus casualibꝰ & cõtingẽtibꝰ. sed plus ad unã partẽ quã ad aliã. & ideo nõ ad utrũ libet. q̃uis ergo tetanus possit contingere pp dolorẽ in pnº lacerti & ĩ fine lacerti plus tam̃ cõtingit ꝑpter dolorẽ in pnº lacerti ut dictu3 est ¶ Vel aliter dicendũ q̄d qualẽ pportione3 fecimꝰ in lacerto quãtu3 ad pncipiũ & finem eandem faciemꝰ in corda. & cõsiderabimꝰ pn cipiũ & finẽ. & dolor in pncipio corde est ma gis faciens tetanũ quã ĩ fine corde. Et tu cõsy dera hic multas contingentias ut q̃si difficile sit in istis tetanis puentibus secundũ modu3 dictũ imaginari tetanũ. absq̃ aliquo mõ spas mi. Si etiã subtiliter cõsideras dolore existen te in radice musculi. cõtingens ẽ circa eande3 partẽ ꝑpter dolorẽ fortẽ musculũ cõtrahi. & sic spasmũ fieri. sed si plus cõtingit reliquas partes uersus caudã fugere uel nõ plicari. & in hoc uincãt & minus & debilius sit illud ꝙ fit de cõtractiõe circa radicẽ musculi ubi est dolor tunc plus dispositio que ẽ tetanus cõtin git & minus que ẽ spasmꝰ. Et hic uide mẽta Tertiũ ꝑpter q̄d põt cõtingere est diuersitas augmẽti doloris in cõtractione uel in extensio ne. Contingẽs eni3 est q̄d existẽte cã doloro sa in musculo si mẽbꝝ stet cõtractũ & homo uelit illud distendere q̄d dolor fortiter aug

mentabiẽ. & tũc mẽbꝝ stat cõtractũ & nõ eri giẽ. & sic ẽ q̄dã spasmꝰ. Contingẽs etiã est ꝙ existente cã dolorosa si mẽbꝝ stet erectu3 & homo uelit illud plicare q̄d dolor uehemẽter augebiẽ. & tũc homo recusat omnĩo cõtractio nẽ & stat mẽbꝝ tẽsu3 & ẽ q̄da3 modꝰ tetani. ¶ HOC Q VIDEM. Ista sola particula est in qua Auic. q̃si concludit uel finit & dicẽ. hoc q̄dem. i. ita ẽ sicut ego dixi uel. i. hoc ẽ ꝙ ego dico uel dixi. Fuit autẽ sic locutus q̃a q̄d dixe rat erat satis subtile. & ab eo solo dictũ. Nõ e3 inuenio auctorem qui in hac materia dixe rit q̄d hic dixit. Et Auer. 3º. collig3 fuerunt ui sa difficilia ea que apparẽt in neruis & mus culis de abbreuiatiõe ꝑpter repletionẽ scd̃m latũ. cũ tñ Auic. facile fuerit uisu3. Et propter huiꝰ difficultates in motibus istis Auer. pro misit faceẽ tractatũ que nũdu3 uidemꝰ. ¶ ET SI cã incu3e3. Hic inuestigat cã3 thetani ex inanitione siue ex siccitate. & ĩ hoc ostendit q̃o differt a spasmo de ĩanitione. & pmo faẽ hoc. 2º infert q̄dda3. Ibi 2ª. Quapropter. pª in duas. pmo ostẽdit q̃o siccitas est cã thetãi 2º q̃o siccitas est cã spasmi. Ibi 2ª. Spasmus uero. Dicit pmo q̄d quia iã diximꝰ de theta no materiali. oportet nũc diceẽ q̄d si thetanꝰ fiat a siccitate hoc fit q̃m &c. ¶ Consideranñ q̄d tres ponit cãs siue modos cõcurrẽtes q̃n siccitas facit thetanũ ¶ Prima cã ẽ q̃a siccitas cõsumẽdo huiditates muscli stringit 2m latũ & augmẽtat scd3 longũ. Et hoc ẽ q̄d dicit la certi nõ cõtrahunẽ in latitudie. i. nõ cõstrigũ tur uel adunãtur uel rugan̄ẽ scd̃m latu3 nisi ꝑpter resolutionẽ huiditatũ. i. cõsumptione3 augmentãte3 longitudinẽ. Secũda cã ẽ opilaº uiaꝝ ut rimuloꝝ q̄ sunt iter uillos q̃bus trã sit spiritꝰ motiuus. & iõ uirtus motiua facta debilis non põt plicaẽ siue flectere membrũ. Et hoc ẽ ꝙ dicit & cõtrahunẽ. i. opilanẽ prop ter contractionẽ & rugationẽ trãsitꝰ &c. 3ª cã est q̃a siccitas iuuat ad inobedientiã plica ture & contractionis. ¶ Dubitaẽ de pma cã q̃o ẽ possibile q̄d siccitas minuat scd3 latu3 & non scd3 longũ. ¶ Itẽ q̃o auget secundu3 longũ ¶ Dicendũ ꝙ facilius cõsumunẽ humi ditates secũdũ latũ q̃ scd̃m longũ musculi & nerui. Nã cõsumptis huiditatibꝰ stãtibus in ter uillũ & uillũ stati3 uilli sibi appropĩquãt & sic fit cõstrictio secundũ latũ ¶ Ad scd̃m dicendũ ꝙ illa nõ est ꝑpria additio secundu3 longu3. sed uideẽ additio. q̃n. n. aliq̄d corpus secũdu3 latũ diminuiẽ. uideẽ secundũ longu3 maius cũ tñ non sit ¶ Siquis tñ uellet hic sub tili3are posset ymaginari q̄d q̃n uilli muscli qui stant inflati ad iuice3 applicanẽ ꝑpter sic citatẽ tũc fit aliqual. elongaº. sicẽ q̃n curuum

fit rectuȝ. Ista tñ imagina° difficulter saluat͂ propter id qđ positū ē in medio musculi esse uillū uel uillos rectos ppendiculares in q̄ nisi p uiolētiā nō pōt fieri hec additio. ¶ Dubitat͂ de secūda cā qa sic illa opilla° debilitat ad con tractōeȝ. ita ēt debilitat ad dilatatōeȝ & sic ñ minus ē cā spasmi q̄ thetani. ¶ Dicenduȝ qđ cā illa secundū se hēt qđ debilitet a motu. si ergo debilitet ad cōtractionē est qa cōiungit͂ dilata° & erectio mēbri uel cāe que dilatauit sed si debilitet ab erectione est qa coniungat͂ contracto membro uel cāe que contraxit. ergo occursus haꝝ cāꝝ est contingēs. & ideo supra uocauit Auic. casuȝ cāe. & eodē modo dicēdū est de tertia causa. ¶ SPASMVS VERO. Hic ostendit quomō siccitas est cā spasmi. & quomodo est dissimiliter causans spasmū quā tetanuȝ. Et dic̄ qđ spasmus siccus simil᷑ teta no sicco contrahit siue decurtat simul i longi tudine & latitudine & ēt equaliter. i. propor tionaliter nisi eniȝ zm longū fieret cōtractio ñ esset spasm᷑. Consyderandū per hoc ꝙ dixit similis illi qđ ista similitudo est in generalita te cause. qa utriusq̄ cā est cā exiccās. sȝ i spāli causatiōe ē differētia. nā cā spasmās cōtrahit in latuȝ & longuȝ. sed causa faciēs tetanū con trahit solū in latū. ¶ Sȝ tu. d. uñ ē ista diuersi tas. Dicendū qđ potest contingere ex pte ui goris cause. qa cā fortiter exiccans faciet spas muȝ exiccādo fortiter. unde secūdū latū & zm longū fit cōtractio. sed cā paꝝ exiccās soluȝ zm latū cōtrahit & sic fit tetanus z° pōt cōtinge re ex dispōe humiditatū musculi. in hoc enim homie sunt apte resolui humiditates ex qua ruȝ cōsumptiōe in latū fit contractio. ut sunt ille que sunt iter uilluȝ & uilluȝ. Et in aliquo sunt apte cōsumi iste & ille que sunt in poris & magis intrinsece uillis. ex quaꝝ cōsumptio ne fit cōtractio zm longū & etiā secūdū latuȝ. Tertio potest hoc cōtingere ex cōtingēti occur su cāe exiccātis ad mēbꝝ qđ stat plicatum & cōtractuȝ. & tūc siccitas phibet dilatari uel ꝙ stat erectū. & tūc siccitas phibet cōtrahi. Cō syderandū z° qđ li qñq̄ potest cōponi cū hoc qđ dixit. similis illi. Et tūc est sensus qđ spas mus siccus qñq̄ ē similis. & qñq̄ nō ipi tetāo sicco. dico similis in cā spāli. qñq̄ eniȝ fiūt ab eadem cā exiccante. uerbigratia. fluxu uētris qñq̄ nō uult qđ sint similes qa non fiant ab eadē cā exiccāte. alio mō pōt componi cum h° qđ dic̄ cōtrahit. Et tūc est sensus qđ spasm᷑ siccus aliqñ cōtrahit zm latū aliqñ zm longuȝ & per cōsequēs aliqñ non cōtrahit. s. actuali cōtractione. Naȝ spasmus siccus si est unus so lus contrahit actu zm longū. & i hoc differt a tetano. Sed si spasm᷑ sicc᷑ esset dupl᷑ in dua bus ptibus cōtrariis tūc nō contraheret actu secūdū longū. imo fieret tetan᷑. cōparatio igit͂ Auic. est de spasmo sicco uno. uerbigratia in musculo domestico brachii. qa tunc contrahit secundū longū & etiā latū ad tetanū unū uer bigratia in eodē musculo i quo nō contrahit zm longū sȝ solū zm latū. Ex qbus imediate i fert͂ correlariū qđ spasm᷑ siccus ē deterior te tano sicco. ¶ Dubitat͂ qa uidet͂ contradicere di ctis sup. Iaȝ eniȝ dixit ꝙ tetanus est acutior spasmo & sic peior. Ad hoc dat͂ quadruplex respōsio. pa qđ. A. loqt͂ hic iterrogatiue & ñ illatiue. cum dic̄ quapropter &c̄. deterior est &c̄. quasi dicat nō. imo adhuc tetan᷑ ē deteri or. Secūda respōsio qđ per spasmum itelligit thetanuȝ. & dicit qđ ē deterior quā alcuȝeȝ. Iste due responsiōes non placent. & leue est eas remouer͂. pma remouebit͂ ex dicēdis. sȝ za responsio credit esse differentiā inter thetam & cuȝeȝ. cum tñ non sit nisi ut sup diximus. Alia respōsio ē puerilis que dic̄. non seqtur ē acutior. g° est peior sup. n. dixit qđ thetanus est acutior. sed hic dicit qđ spasmus sit peior & stant simul. ¶ Quarta responsio est mea ad mentē Auic. qđ spasm᷑ siccus est deterior thetano sicco. ratio ē qa spasm᷑ siccus fit a tan ta siccitate qđ cōtrahit secundū longū & latū sed thetanus siccus fit a minori siccitate. unđ cōtrahit solū secundū latū & non secundū lō gum & hec est mens Auic. ¶ Ad cōtrarium dicendū qđ licet ut i plurib᷑ thetan᷑ sit peri culosior spasmo tñ qdaȝ spasm᷑ pōt esse acu tior & piculosior qdam thetano. ¶ Vel aliter & subtilius qđ sup Auic. cōparauit spasmū unū duplici spasmo q duplex spasm᷑ ē theta nus. sed hic cōparat spasmū unū uni thetano q non ē duplex spasm᷑ ut iam delarauimus. &c̄. ¶ ET SICVT &c̄. Iā Auic. comparādo cās thetani ad cās spasmi iuestigauit cās the tani uia diuisiua. hic iuestigat ei᷑ cās uia posi tiua. magis siue enūeratia. ponit. n. uarias cās thetani. & pmo facit hoc. z° ponit q̄sdaȝ cano nes significatiuos. 3° ponit quādaȝ differētiā inter spasmū & thetanū. 4° ōndit q̄sdaȝ egri tudines ex qbus cōtingit pmutari ad thetanū 5° ponit q̄sdaȝ cās extrinsecas thetani. Ibi za. & queadmodū. Ibi 3a. & differentia. Ibi 4a. & qñq̄. Ibi qnta. & quandoq̄. Prima in tres sicut tres ponit cās thetani. Ibi za. & qñq̄ cō tingit. Ibi 3a. & qñq̄ accidit. Prima in duas. primo fac̄ hoc. z° ānectit unū canonē. Ibi za. & ex alcuȝeȝ. In pma parte ponit cāȝ thetani que est solutio cōtinui & fac̄ hoc comparādo ad paralisim. & iō possȝ dici qđ pus cōpara uit ad spasmū. hic cōparat ad paralisiȝ dicens quod sic mollificatio. i. paralisis accidit ppter

sectionē.i.ppter solutionez cōtinuitatis simi liter thetan⁹.Et tūc Auic. dat modum. ¶ET

¶QVANDOq, fit.s.hoc quod dictum est.

¶VT CVM PLAGA accidit.s.in lacerto.

¶ELONGETVR .i.fugiat lacer tus ¶SE

¶CVNDVM.cōtractionē.i.a contractione.

¶Considerandū ꝙ neruus pōt pati solutionem cōtinui uel scđz longitudinē.& de hac non est hic ppriе sermo.licet posset de ea ēt uerifica ri uel zᵐ latitudinē & in hac clarius appent dicta Auic. Nā uel totaliter secundū latū ner uus icidit.& tūc fit paralisis.q.a non pōt per trāsire sensus & motus ad mēbꝝ.uel non to tus icidit & tūc ppter fortē dolorē pōt fieri spasm⁹ qñ cerebꝝ compatit uel quādo lacer tus contrahit circa ptem dolentē.& pōt fieri thetanus qa partes lacerti fugiunt uersus cau dā & renuūt cōtrahi.qa i cōtractōe auget do lor.et h° ē ꝙ dič accidit ut elonget lacert⁹ zᵐ cōtractionē.i.elonget a cōtractione quia non contrahit se.& hoc ppter dolorē q in contra ctione accidit.& ideo littera exterior dič.leda tur lacertus a cōtractione.ista sunt pfecte de clarata supius ¶ET EX ALCVZEz.In h° canone uult qđ aliqñ ex tetāo accidit aliquod accidēs magnū forte ¶Dicūt aliqui qđ istud est stupor de quo dicet. Nam materia tetani & sua cā potest simul facere tetanuz & stupo rem.cuz cā ē multuz fortis.pōt etiaz tetanus pmutari ad stuporē ¶Aliter dicendū qđ acci dens magnū potest esse dolor fortissimus se quēs cām fortē facientē dolorez.uerbigratia solutionez continui in neruo.ex qua sequi pōt tetanus.& ex illa cā & ex tetano fortissimus dolor potest etiā sequi materiā fortē ut hūo rem aliquē prauū.Istud etiā accidens posset esse apostemata praua qñq, apparentia.que a postemata possūt sequi cās extrinsecas fortes ut prauas aeris cōstitutiōes & materias for tes plurimū quia humores prauos i nobis ge neratos & multos.Et pluria mala accidentia possemus enumerare quandoq, ueniētia ex te tano.i.ex eadē cā ex qua fit tetanus.

¶ET QVANDOQVE. Hic ponit secun dam cām tetani. Quidā credūt qđ Auic. hic enumeret cās stuporis in tetano eueniētis.sz longinqui sunt a mente Auic.imo uult osten dere quomō stupor ē qñq, cā tetani.Et sentē tia est hec qđ sicut spasmus qñq, fiebat a stu pore.ita etiā tetanus qñq, fit a stupore qa pp stuporē repletionalē oppilant uie spiritus.& ideo mēbra remanēt extensa.& nō possunt cō trahi.sicut i spasmo remanēt contracta & nō possunt dilatari.hoc est quod dicit.

¶ET QVANDOQVE ¶Contingit secun d⁹ modū euent⁹ spasmi.i.sič accidit đ spamo.

¶CONTINGIT. Dico stupor repletiuus.i. cum repletione oppillans uias spiritus.

¶AD HOC Vt spiritus inueniat uiā & trā situm.i.uias factas ad hoc ut sint uie spirit⁹. Ille enim sunt que in stupore opilantur.

¶ET REMANENT MEMBRA &č. Et hoc quidē &č.Et ista non est littere trāsposi tio.sed ex ui gramatice ē cōstruct⁹ pulcre lati nitatis ¶Dixit autē uiā quātum ad occultas magis & trāsituz quātuz ad mātfestas. Con syderandū autē qđ stupor uel iuenit mēbruz cōtractū & tūc ipedit dilatationē et ē cā spas mi.uel inuenit mēbꝝ distensuz & tunc ipedit cōtractionē & est causa tetani.que autez circa hoc dixit in cap° de spasmo ibi declarauimus.

¶ET QVANDOQVE accidit.Hic ponit aliā cām thetani que cā est forma.i.figura nō naturalis mēbri ¶Ad cuius intellectū conside ra qđ cā extrinseca faciēs tetanū inuenit qñq, mēbꝝ in nō naturali figura sed i figura inatu rali.s.extēsuz.& tūc occurrēs cā inducēdo do lorē facit qđ mēbꝝ non potest contrahi.& sic dicit thetan⁹.ul' ēt cā extrinseca pōt simul fa ciendo dolorē ēt extendere mēbrū inatural'r & membꝝ sic extēsum non audet ppter dolo rez postea plicari uel cōtrahi.uerbigratia.ma nibus alicuius ligant funes & trahunt zᵐ re ctū & ex hoc fiūt dolores fortes.iste igit non audet flectere manus.q.a dolet i motu. sed te net eas tensas sic funis extendit .Et h° est qđ dicit sicut qui a fune ledit. Secundū exēplū ē Si aliq.s leuat pondus graue.& eleuando eri git se dolēs fortiter ipe stabit erect⁹ & non uult se flectere.q.a sentit additionē doloris in motu.Et sic ē thetani modus. Sicut si aliq.s uolēs eleuat pondus graue.& stans curuus fortē ex hoc icurrat dolorē.ñ audebit erigere se.sed stabit ut spasmat⁹. & hoc dixit aut ēt leuat aliqd graue aut fert &č ¶Tertiū exᵐ est quod aliquis dormit sup terrā.s.sup rez durā non in lecto molli.& talis dormitio iue nit mēbra extensa que in tali decubitu incur rūt dolorē ppter attractionē factā a re dura tūc iste non audebit flectere uel contrahet m̄ brū ppter dolorē.Sicut uidem⁹ qñq, qđ non audemus mouere pedē qñq, ppter malum si tum sup duro obdormitat & hoc ē qđ dicit aut dormit &č.¶Quartū exēpluz est quia aliquis cadēs pōt cōteri in lacertis. mēbro re manēte uel iuento erecto.& tūc ppter dolorē homo nō audebit plicare mēbrū.sicut accidit multū cadēribus sup dorso & ibi cōtusis.q.a nō audent qñq, se flectere.Et similiter potest fieri ex pcussiōe aut sectione.i.solutiōe conti nui.& hoc ē ꝙ dicit.aut accidit &č.¶Quin tū exᵐ est de cōbustiōe in igne uel ex igne.con

tingit.n.qđ igne occurrente alicui mēbro ere
cto ſtante uel tūc ſe erigēte qa ſecūdum illā
erectionē eſt fuga ab igne fit dolor fortis nñ
homo nō flectit illud membꝝ. timēs de addi
tione doloris. Et hic ē modus thetani.& hoc
eſt qđ dixit.aut aduſtio ignis faciēs dolorez
quar̄ deficiūt attractiōe.i.cōtractiōe Et iſtđ
dictū quare deficiūt attractiōe pōt referri ad
unāquāq; cām narratā. Tūc exponar̄ littera
ſic¶ ET Q VANDOqz accidit .ſ. thetanꝰ
ꝑpter formā i.figuraz non naturalē cōtrariā
.ſ.ſpaſmoſe forme.uel contrariaz.ſ. naturali
accidentez lacertis¶ ET MINORATVR
uirtus eius.ſ.lacerti quia non poteſt cōtrahi.
¶ET FACIT dolorē.ſ.cauſaz non tollerātē.
¶VT MOVEANTVR .ſ.lacerti ad contra
ctionē.uel minorar̄ uirtus eius.ſ.cāe impͥmē
tis.uerbigr̄a ꝑcuſſionis uel caſus uel ignis .
Et dicir̄ minorari i hoc ꝙ mēbrū qđ inuenit
extenſum q̄uis faciat dolorē non tñ facit illđ
cōtrahi.Prima expoſitio ē leuior.Et poſſz ex
poni .& minorar̄ uirtus eius.ſ.cauſe.i.licz cā
non ſit multū potēs pōt facere iſtū moduz te
tani.ſicut expͥſſione facta ſup crure quādoqz
homo non audet plicare crus.qa eſt inductꝰ
q̄dam malus ſenſus.unde dicūt uulgares qa
eſt crus obdormitatū.Subdit Auic.ꝙ quādo
q; cū iſtis cauſis ꝑmitiuis materia.ſ. hūoralis
ē effuſa ad eos lacertos.aut uētoſitas groſſa
que poteſt in eis generari uel aſcendit.i.uenit
ad eos¶ Sz tu.d.imo ſemp ē ibi materia qa
oīs dolor trahit & oēs iſte cāe faciūt dolorē .
Dicendū qđ licet ſit materia ſemp.nō tñ ſem
per eſt notabilis quātitatis ¶ Vel aliter ꝙ hic
loquir̄ de materia que attracta facit tetanum
licz igir̄ ſemp attrahanr̄ ꝑpter dolorē aliquē
materie.nō tñ ille ſunt cāe tetani ſemp requi
ritur eniz modus materie & modus ſitus eiꝰ
Dubitar̄ de intentione huius parti. Nā Aui.
dicit qđ iſte tetanus fit ꝑpter figurā non na
turalē.ſed h° eſt falſuz imo fit ꝑpter dolorē
inductū a cauſis dictis ut apparuit.Itē ſi ego
iaceo ſuper terrā cuz crure extēſo.certū ē qđ
illa nō ē figura inaturalis imo naturalis¶Cō
ſyderandū ꝑpter hoc qđ dupliciter poſſumꝰ
hāc figurā imaginari. uno modo qđ cāe tetāi
eam inueniāt.alio modo qđ eā faciāt.ſiqdem
qđ eaz inueniāt hoc erit qa qñ cā aduenit mē
bruz ſtabat erectū & tūc dico qđ talis figura
recta ante aduentū cāe erat naturalis diſpoſi
tio mēbri.qa erat cū potētia plicādi cū uolue
rit.Sed modo poſtq̄ cā impͥſſit dolorez. ē diſ
poſitio cōtra naturā.& figura innaturalꝭſiue
cōtra naturā.qa membꝝ non pōt ab illa figu
ra recedere cū nō poſſit plicari.Et cū apparet
iſta mala figura i actu ē formaliter tetanus.

ſed illa que p̄ceſſit licet fuerit tūc bona fuit
tñ cā.ſ.diſpoſitiua ad iſtū tetanum.Apparet
igitur quomodo figura naturalis ē cauſa.ſ.
figura precedens quia eſt cauſa diſpoſitiua.
Si autē loquamur đ mala figura facta a cāis
facientibꝰ tetanū tunc dico qđ iſta ē ipſe teta
nus formaliter¶Sed tu d. quomo igir̄ Aui.
dicit qñq; accidit tetanus ꝑpter formā nō na
turalem imo debebat dicere tetanꝰ ē forma ñ
naturalis.Dicendū dupliciter qđ illa ſit p̄di
catio cāe formalis & nō cāe efficientis¶Con
tra qa nō diceret qñq; qa ſemp tetanꝰ ē mala
figura¶ Dicendū qđ li qñq; refert̄ ad cauſas
facientes non ad eſſe malam figuraz ¶ Vel di
cendum qđ tetanus accipitur quādoq; pro ac
cidente qđ eſt prohibitio cōtractiōis.& ita ſu
mir̄ hic.Et erit ſenſus.& quādoq; accidit .ſ.
tetanus.i.ipſa prohibitio cōtractionis &c̄ .
¶ET Q VEMBDMODVM ſpaſmꝰ. Hic
ponit quoſdā canones ſignificatiuos & hēt tot
ꝑtes quot ſunt cano.Prius canon ē ꝙ tetanus
q̄uis ſit in ſola palpebra uel lingua.uel labio
eſt ſignū malū.ſicut etiā ſpaſmꝰ ſolus iſtaꝝ
partiū.ē dictū ſup ca° đ ſpaſmo qđ ē maluz
ſignū¶Conſiderandū qđ ſic apparet ꝑmo cō
tinentis ca°.de tetano.qñ tetanus eſt i iſtis ꝑ
tibus ſolis. quāuis non ſit in reliquis partibꝰ
corporis ſignificamꝰ utpluriᵐ qđ nocumētū
eſt in cerebro.qa nerui iſtaꝝ partiū a cerebro
ueniūt.Et ideo medici in cura ſpaſmi haꝝ par
tiū intendūt ad cerebꝝ.Sed qñ ſpaſmꝰ eſt in
manibꝰ ſolū uel ſolo pede nō ſic arguimꝰ no
cumentū i cerebro.ſed poſſumꝰ arguere eſſe
ex nucha uel neruis illis approp̄atis.Bene g°
dixit qđ thetanus iſtaꝝ partiū eſt malus.Et
hoc ē qđ ſup̄ dicebat ca° de ſpaſmo.ſpaſmus
qui eſt ꝑprius labio palpebre & lingue ſcir̄
qđ cā eius eſt ex cereb° ipō.Ex ſpaſmo enim
iſtaꝝ partiū plus arguimꝰ nocumentū in cere
bro.quā ex ſpaſmo partiū remotaꝝ. licz qñq;
utrarūq; partiū ſpaſmus uel thetanus poſſit
fieri ꝑpter cām ꝑpriā neruis illaꝝ partium
abſq; cā in cere° uel nucha¶ Cōſiderandum
2° qđ p thetanū iſtaꝝ partiū quas enumerat
debemꝰ intelliger̄ thetanū aliaꝝ partiū faciei
uel oculi uel maxillaꝝ uel mandibulaꝝ. Cau
ſa aūt quare ſtāte nocumēto in cere° huic con
tingit ſpaſmari uel tetinari uꝭaliter ledi ocu
lum.huic uero labiū dicta ē in fen. ꝑma.& a
Galꝭ.p° ꝑnoſticoꝝ ſup illo uerbo frender̄ dē
tibus¶ET Q VANdoq; cōtingit.Hic eſt ſe
cundus can.i quo ponūtur ſigna quedā egri
tudinis ad quā ſequir̄ uel ſequi pōt thetanꝰ
de ianitiōe.¶ Conſiderandū aūt qđ iſta ſigᵃ
poſſunt eſſe ſigᵃ freneſis ut notū eſt febris.n.
cōtinua & nō q̄eſcere infirmū.& fletꝰ ꝑpter

malas materias in cere° & aliena°. oīa sunt signa frenesis colerice. Et sīliter color citrinus sigficās dñiuz colore & caliditatis adhurētis unñ sequitr desiccatio oris & labij & denigratio lingue. Constrictio ēt nature ꝑpter motū materieꝝ ad cerebꝝ. & asperitas cutis ꝑpter multā siccitatē sunt accidentia frenesis. Et extendit .i. induratr .s. cutis cū quadā tensiōe. uł extenditur .i. tetinosus fit patiēs. Ex mlta .n. siccitate seqñte apostema freneticū tan propter se q̄ propter accidētia cōtingit qñq; fieri spasmū & cōtingēs ē fieri thetanū ut sup̄ declarauimus. ¶ Considerandū z° qđ ista pñt esse signa praue febris cōtinue. q̄uis non sit ibi uera frenesis. & possʒ sequi spasm⁹ de siccitate & similiter thetanus ut notū est. Et attendendū qđ iste thetan⁹ siccus seqñs febres hui⁹ prauas adurētes. uocatr qñq; a rasi ꝑmo cōtinētis ca° de thetano mater pueroꝝ. de h° tñ dixim⁹ fen ꝑma ca° de epi^a. Quod autē iste thetanus siccus sit malus est notū. Est .n. malus ī se & rōe dispositionū accñtiū & coniunctaꝝ ut inq̄etudinis & alioꝝ q̄ augēt siccitateʒ & augentr ab ea. ¶ OMNIS. Hic ē tertius can. in quo docet significatr in thetano ex ꝑcussione .s. in capite. ¶ Cōsiderandū qđ ista signa significāt apostema calidū seqñs ī cerebro ꝑpter percussionē. Singulis quidē & punctio .s. stomachi uel intestinoꝝ ꝑpter cōmunicationē stomachi cū cerebro ex apostemate cerebri. unde cōtingit colericos humores ad stomachuʒ trahi ut ī cōmento afforismi .6. ꝑticule. Quibuscūq; sursuʒ cerebꝝ cōuertitr. Rōis permixtio i. permutatio & pro uł destructio .i. ablatio sequuntr nocumentū cerebri ex apostemate. Si igitr hoc apostema sequatr cuʒeʒ .i. tetanus ē mortalis q̄a significat apostematis malitiā. & ipē tetanus q̄a fit ex multa exiccatione est mortalis. Inter hec autē signa debet intelligi qđ sit febris cōtinua de qua nō dicit q̄a notuʒ est. Consyderādū z° qđ littera que dicit. aduenit eniʒ quidā trāsportauerūt sup̄ & cōiunxerūt cū littera que dicit. Et exasperatur cutis & extenditr aduenit enī lacertis &c̄. Sed nō oportet sic trāsponere. notū enim erat qđ febris inseperabilis cū fletu & alienatiōe & colore citrino & aliis signis dictis faciunt tetanuʒ siccū exiccādo humiditates lacertorū. Non sic autē manifestū erat qđ ꝑcussio ī capite hoc faceret cū plurīe alie egritudines cerebri & neruoꝝ sint cōes ꝑcussionibus capitis. ut apostema epi^a. stupor & paralisis & silīa & uoluit exprimere signa q̄bus apparentib⁹ pōt sequi tetanus mortalis. In hoc g° qđ dic̄ aduenit ostendit quare sit mortalis q̄a ē de inanitione. aduenit eniʒ lacertis &c̄. Et ostendit in hoc etiā cām istius tetani & modū ꝑuēt⁹. Nam cum signa predicta ostendāt apostēa calidūʒ cerebri sequuntr ad ꝑcussioneʒ. ad quod apostema calidū necessario cōsequitur febris aduenit ex hoc lacertis desicca°. Causa hui⁹ desicatiōis ē fortis calor febribilis & apostematis cōicatus musculis ex quo calorē huīditates bulliūt in ebulitiōe aūt fit desicca°. Et hoc est q̄ dicit. aduenit lacertis desicca° & ebullitio &c̄. Et q̄a nō oīs exiccatio facit tetanū. sed illa q̄ tenet lacertū tensuʒ in longū non cōtractum uersus ꝑncipiū iō dixit. donec extēdit eos⁹ in longitudine .i. tūc accidit ex siccitate tali thetanus cū siccitas extendit .i. tendit ī longitudine nō aūt cōtrahit uersus ꝑncim. quia tunc esset spasmus. ¶ Considerandū qđ sic̄ nō oīs percussio nec in q̊libet attrahit apostema sic non omne aposte^a ē cā spasmi uel thetani & sicut accidit qñq; apostemati facere spasmuʒ & contractionē. ita accidit facerē thetanū. ut hec .supra declarata sunt. Exicca° igitr conseqñs apostema cerebri. & febrē cōtinuā qñq; facit spasmū. & cōtingit qñq; ꝙ facit thetanuʒ. Et hec cōtingētia ē ꝑpter cās dictas sup̄ in causis thetani ꝑueniētis a siccitate. Dubitatr an thetanus a siccitate ꝑduret cū siccitas ultimatur. ¶ Videtr qđ nō q̄a additio in siccitate cōtrahit ī lōgitudinē & latitudinē ut .s. A. et ex h° fit spasmus. Dicendū ꝙ siccitatē cōtingit facere thetanū ꝑpter duas cās ad pñs. una est cōtingēs occursus ad musculos extrīsecos & intrinsecos mēbri. unde cōtingit ꝙ fit thetan⁹ qui ē duplex spasm⁹ scđʒ modū sup̄ declaratū. Et talis cōtingēs occursus siccitatis fieri pōt ī m̄bro ꝙ hʒ hos duos mōs musculoꝝ sic̄ brachiū & dorsuʒ cū .n. siccitas q̄si equaliter spasmat musculos ītrinsecos & extrīsecos dorsi tūc fit tensio. & q̄to siccitas amplius ꝑcedit stat ad huc tēsio. Et de hac siccitate & thetano loquitur Auic. cū dicit. reseruatr illud .i. illa tēsio siue thetan⁹ in eis .s. musculis cū desiccatiōe ultima. Alia cā est occursus siccitatis debilis solum cōsumētis huīditates z^m latū & nō scđʒ longū. unde cōtingit musculi uillos secunduʒ latū restringi. quasi resolutiōe huīditatū stātiū in rimis. Et cōtingit in hoc z^m longū nō cōtrahi .s. uersus ꝑncim. Et talis thetanus addita siccitate non ꝑdurat. sed conuertitr ī spasm. quia addita exiccatiōe fit cōsumptio tanta ꝙ secundū longū cōtrahitr. Et iste spasmus sic ? est deterior tetano sicco ut sup̄ declaratū fuit. Et iō exponatr reseruatr .s. qñ thetanus ē spasmus duplex. Seruāte īflamationem. Ista littera pōt dupliciter exponi. ꝑmo ut uelit dicere qđ thetanus fit & remanet ꝑcedēte siccitate ad ultimitatē. Et hoc q̄a infla° que exiccādo

z6

procedit ẽt remanet.s.ex apostemate & febre que sequũtur pcussionẽ. Et tc̃ dicat. Omnis cuȝeȝ a pcussione &c̃.& a pcussione dico ser uãte inflãmationẽ.i.cum qua est inflammatio & stat inflammatio. Et in hoc innuit quod in percussione aliquando fieri potest apostema uel alia passio & stare usq ad mortẽ ul' salu teȝ.& aliqñ põt fieri aposteª calidum.& tũc si seruat hoc apostema.& pconseqñs febris ut fiat exiccaº põt fieri spasm⁹ & thetanus a siccitate.qa si fieret apostema calidũ & pue niret mors ante exiccationẽ non fieret siccitas faciens thetanũ. Alio modo põt exponi qd̃ i hoc Auic.remouet dubiũ.diceret enim aliqs si siccitas ultimat deberet calor naturalis & febrilis extigui et sic cessare inflatio. Respõ det qd̃ nõ est imaginãduȝ qd̃ sit tãta que nõ possit seruare inflamationẽ. Et hoc est ꝙ dic. cũ desiccatiõe ultĩa seruãte inflamationem.i. caliditatem. ¶ ALCVZEZ. Hic.ẽ quart⁹ canon de quo disputatũ ẽ sup̃ caº.de spasmo inde ergo legat. ¶ ET QVANDOQVE Hic est quintus canon in quo ponit signa ante cedentia tetanuȝ ¶ Considerandũ qd̃ hec sigª qñq antecedũt qa antecedũt tetanuȝ de reple tione similiter qñq quia etiaȝ possunt antece dere spasmũ. Ista autẽ signa oĩa significãt re pletionẽ flegmaticã & uentosaȝ in partib⁹ ce rebri & neruoꝝ. Saltus eniȝ plurimus.i.iecti gatio significat dominiũ uẽtositatis a materia flegmatica.unde libro pmo fen 3ª summa de regimĩe iter agentiũ dicit.qñ multus ĩ corpo re fuerit saltus regat flegmatis euacuatione ideo ne hoc habẽs spasmũ & apoplesiã. Gra uitas sermonis ex repletione neruoꝝ linguam ĩmouentiũ.duricies in lacertis.i.aliqua tensio lacertoꝝ & hoc ꝑpter uẽtositatẽ uel durities .i.difficultas motus lacertoꝝ qd̃ etiã sig̃ficat repletionẽ. Et in ptibus spondiliũ su.est duri ties siue tẽsio siue iectigatio usq ad husos .i. usq ad spondiles ultios.s.caude & hoc ꝑpter materias uẽtosas & flegmaticas incipiẽtes re plere ptes illas. Et difficl'tas trãsglutiedi pp nocumentum cõicatuȝ musculis pncipii meri. uel propter nocumentuȝ sensus ĩ ore stomachi Et prurit⁹ cõtra.qa cã ei⁹ ẽ materia habens acuitatẽ aliquã.ut uidet. Gal. 5º.d̃ accidenti & morbo. Dicendũ pmo qd̃ per pruritũ ĩtel ligit punctionẽ aliquã sequentẽ extensionẽ fa ctaȝ a uẽtositate.ita uidet Rasis ponere istũ textũ pº cõtinẽtis caº.d̃ tetão cũ dic. Precedũt extẽsionẽ.i.tetanũ põderositas corpis & iecti gatio &c̃.& sentit pũctionẽ a collo usq ad os pudici. Vel dicẽdũ qd̃ materia faciẽs tetanuȝ repletionaleȝ põt esse flegmatica cui ex calore accidẽtali põt esse acquisita aliqua acuitas et qñ materia pruritus ẽ uiscosa grossa tũc non ualet scalpere.imo cõmouẽdo homo post scal turaȝ magis dolet. Et ideo dixit non delectat inde. 3º modo põt dici ꝙ materia ista flegma tica ꝓhibet euaporationẽ supfluitatuȝ natura liũ acutaꝝ que cõsueuerũt resolui que retẽte faciũt pruritũ. Et ẽ simile ei qd̃ dicit Gal. ulti mo cõmento tertie parti. afforismoꝝ.& q̃rto cano.fen.7.caº.de plãta noctis. Consyderãdũ etiã qd̃ canon iste tot⁹ possȝ uiolẽtari ut ista accidẽtia ponant signa preuenientia tetanũ de siccitate factũ in febribus multe inflamatõis. In qbus accidit saltus.i.pulsus uenaꝝ pulsati lium nõ cũsuetaꝝ percipi nec a medico nec ĩfir mo manifeste perceptus qd̃ significat forteȝ ca liditatẽ igneã & extenuationẽ ut sup̃ capº.de signis spasmi.secundũ quid innuit ĩ cõmento secũdi regimis auctoꝝ.z 3.cõmento & prĩo ꝑ nosticoꝝ 3º cõmento .s.sup illo uerbo.si eniȝ in aliqua eaꝝ &c̃. Grauitas aũt sermõis & similia sunt accidẽtia facta a debilitate uirtu tis ꝑpter fortẽ caliditatẽ a re factiuã.prurit⁹ ab accuitate humoꝝ in ꝑfundo adhustoꝝ. Et iõ scalpere non ꝑdest sed nocet. Omnia auteȝ hec significant fortem febrem adhustiuã ad quã põt sequi thetanus ¶ CVNQVE. Hic est sextus canon ĩ quo ponit signa exiture in trinsece circa ptes nutritiuas proprie qñ talis exitura puenit ad eruptionẽ. ex quo põt fieri thetanus putredo.i.sanies.& uirtus.i.non sit uera sanies. Et hoc dixit ꝑpter diuersitatem materieꝝ & modoꝝ digestiõis ĩ apostẽatib⁹ ista aũt pñt apparet in urina apostematoruȝ circa ptes epatis & renũ ut notũ est. & etiaȝ circa partes remotiores. qa materia saniosa pectoris cõtingit qñq ꝑ urinã euãri ut 3º cañ fen.x.caº de pure & sanie. Et Gal.de iteriori bus.5.& pº cañ.fen 2ª caº de signis a substã tia urine. Orripilatio.i.aliqs tremor qui acci dit in apertiõe apostematũ.ut pmo can.fen.2ª capº de signis apostematũ & quarto can.fen 3ª.caº de signis apertiõis exituraꝝ intriñsecaꝝ Et hoc fit ꝑpter mordicationẽ materie sanio se expanse sup loca sensibilia. Tenebrositas in uisu ꝑpter multã cõcauationẽ oculoꝝ ex reso lutione & cõsumptiõe. sudor in capite & cer uice.i collo. Et hoc ꝑpter aliqueȝ modũ sinco pis uel uerã sincopiȝ.que sequit apostematũ aptionẽ in.4º.can.fen 3ª pallegato caº &.7.ꝑ ticula affo.illo affo. In apostematis intus rup tura &c̃. Ista gº signa significãt extẽsioneȝ.i. thetanum in utrisq lateribus.i.ante & retro. Quoniã huius putredo.s.exiẽs ab apostẽate multiplicat in eis.s.lateribus a parte ĩteriori uel in eis.s.infirmis habẽtib⁹ hec sigª.dico ꝙ multiplicat nisi purget integre. Et in hoc in

nuit Auic.qđ urina que icipit apparere cū pur̄
uel sanie non multiplicetur sȝ sit pauca uł fiat
postea subtilis.nec etiaȝ per uētreȝ appareat
huiꝰ saniei euacuatio.imo aliquid de ista ma
teria saniosa que stat in eis locis ascendat uer
sus partes supiores.& ex illis uersus cerebrū
& ad cerebrū.Et talis sanies ledat cerebruȝ.
Et frangat corpus.i.ex lesiōe cerebri sequat̄ ī
corpore cōfractio & nocumentū. & tale nocu
mentū pōt esse spasmꝰ uel tetanus. Conside
randū qđ iste canon ē ualde confusus homini
nō exercitato in pticularibꝰ canonibꝰ. Naȝ pº
Auic.uult qđ licet exemplū suū sit ī exituris
ppinquis ptibus urinalibꝰ ex qbus pōt fieri
urina saniosa.Tamē uerificat̄ in exituris ptiū
quarumcūq; potentiū materiā cōicare cerebro
Secūdo Auic.uult qđ intelligat̄ ab eo qđ non
solū tetanus potest cōtingere ī apostematibꝰ
exituralibus erumpentibꝰ.sed etiā in nō erū
pentibꝰ.Sed explicauit plus de istis hic quia
forsan nō sic cōiter crederet̄ qđ materia sanio
sa postq̄ erupit possit cerebro cōicari.Cuȝ tñ
possit euaporādo & cōfluēdo. simul cū fluxi
bus humoralibus cū ptem materiei contingit
remisceri humoribus.nō eniȝ ē hoc ipossibile
Tertio Auic.uult qđ si p urinā uel alias ptes
sanies pfecte mundet̄.non sequitur ex eiꝰ mo
tu ad cerebꝝ tetanus uel spasmus. Sed cū re
tinetur & non mundificatur.unde fiat pauca
urina uel subtilis nō mixta cum sanie.Et ideo
sup capitulo de spasmo inter signa sīlia his si
gnis posuit urinā crudā. Quarto Auic.uult
qđ tu habeas in mēte signa motus materieꝝ
exituraliū ad supiora per signa nocumēti spi
ritualiū & cerebri.Et ideo scias illa in genera
li pmo libro fen 2ª caº.de signis apostematū.
Et in speciali ex signis permutationis cuiusq;
apostematis ad superiora in capitulis ppriis
Quinto uult Auic.qđ ad motū materieꝝ ista
ruȝ exituraliū ad cerebꝝ.nō cōsequit̄ necessa
rio tetanus. Sȝ necessario cōsequit̄ nocumētū
& q̄si qdaȝ modus fractiōis in mēbris leso ce
rebro uel a uaporibus saniosis pulsis uersus
mēbra.Et ideo cōtingens est hominē mori añ
q̄ sequat̄ spasmus uel tetanus.Et cōtingens ē
fieri solū spasmuȝ.& cōtingēs ē fieri tetanuȝ
& nō spasmū unū. Et hoc 2m diuersos modos
nocumēti quos uult te scire ex pmissis. Sȝ tu
.d.si ista materia nō ascēderet cerebꝝ posset
ne facere tetanū. Dicendū ꝙ imaginabile ē ꝙ
sic uel ex occupatōe simul duoꝝ musculoꝝ.s.
intꝰ & extra uł ex determinato mō nocumēti
ī muscłis iteriouibꝰ tm̄ ut appet ex dc̄is sup.
¶ CVM ALCVZEZ .Hic est.7.can.in q̄ po
nunt̄ signa alcuȝeȝ.& ē positus.pmo cōtinen
tis auctoritate. Y.in libro de cura egtudinuȝ.

De qbus uerbis dubitat̄.pmo đ clausiōe oris
Nā hoc uidet̄ fieri ex spasmo lacertoꝝ eleuā
tiū mandibulam iferiorē supius.illi.n.cū con
trahunt̄ claudūt os.ut sumit̄ pmo cañ.caº de
anothomia musculoꝝ mādibulaꝝ.& Alyab.
3º theorice quarto caº. ¶ Itē qūo palpitatio ē
signū thetani.cū palpitaº sit motus tremulus
uel spasmosus musculoꝝ palpebre. ¶ Ad solu
tionē hoꝝ cōsidera pmo qđ thetanus dicitur
cōis qa in cōibus musculis.s.dorsi uel qa est ī
oibus uel pluribus uel maioribus partibus
corporis.dicit̄ ēt cōis ex parte cause.qa ex re
pletiōe uel ianitione.Ista igit̄ signa pueniunt
alcuȝeȝ.i.thetanū cōeȝ quocūq; dictoꝝ modo
rū.Cōsiderādū 2º qđ cā q̄ fac̄ thetanū contin
genter hoc fac̄.Nā contingit & eam posse fa
cere spasmū ut sup dictū est. Et ideo raro ē
uisus thetanus qui non sit mixtus aliqbꝰ par
ticularibus spasmis.Iam.n.freqnter uidimꝰ
thetanū in cruribus & coxis & dorso & collo
cū spasmo brachioꝝ & digitorū manꝰ. Et hº
uiderūt nostri scholares hoc anno. Et qñq; ui
dimus spasmū cruriū & coxaꝝ.& thetanum
dorsi.& qñq; ecōtra. Et huiꝰ diuersitatis cā
est secundū qđ cōtingit materias humorales
diuersas esse in suis partibꝰ diuersimode fer
ri.& scđȝ diuersitatē particulariū opationuȝ
in diuersis musculis.uerbigrā.In uno exº cō
tingit aliquos huōres subito portari ad mus
culos & cōtingit simul repleri musculos dor
si extrinsecos & intrisecos.Et contingēs est si
mul repleri musculos cōes coxe & cruriū.Et
cōtingēs ē solū repleri scđȝ latū musculos itri
secos brachioꝝ.Iste igit̄ homo habebit theta
nū in dorso & cruribus & costis & spasmuȝ
in brachiis.Et sic dictuȝ ē de cā repletionali.
ita cōtingēter de cā exiccatiua poni exm. Ex q
bus pōt quis ymaginari fere infinitas cōposi
tiones thetani cū spasmo in diuersis partibus
sicut iam uidimꝰ spasmū digitoꝝ oiuȝ.4.ma
nus cū thetano solius policis. ¶ Apparet igit̄
qđ spasmꝰ particulariū partiū faciei pōt pre
nūtiare thetanū cōeȝ.Nā inchoante cā ī cereº
uel a cereº statim incipiūt noceri partes ppin
quiores.s.musculi timpoꝝ.unde pēdet motꝰ
mandibule sursum & musculi palpebraꝝ. fit
igit̄ ex hoc cōtractio & clausio oris. & possȝ
fieri & mādibule tremor ut notū ē. ¶ Sed tu
.d.non ne posset incipē thetanus in istis par
tibus faciei.anteq̄ fieret cōis toti. ¶ Dicendū
pmo qđ posset. sed artificialius ē ex spasmo
pnūtiare thetanū cōtingētem.quā ex thetano
pnūtiare thetanū.Ista aūt pnūtiatio siue pro
nosticaº debȝ esse cū cautella ut dicat̄ possibile
est qđ sic erit. Nā possibile ē sequi spasmuȝ
cōeȝ & thetanū cōem.s.reliqs partibus. Vel

dicendũ z° qđ ut per experiẽtiã apparet ante thetanũ reliq̃s partibus cõem antecedit oris clausio & ẽt ante spasmũ. ¶ Et scđm hoc spasmus lacertoꝶ mouẽtiũ mãdibulã sursu3 est signũ pueniens spasmũ cõe3 & thetanũ cõem. Et ratio est. quia nocumẽto inchoante in cere° facilius & citius cõicat͂ musculis timporũ nocumentũ q̃ stati3 trahunt͂ & fugiũt uersus cerebrũ. quã nocumentũ q̃ tales musculi extendant͂. Nam q̃uis nocito cere° nõ cõicetur materia neq̃ siccitas musculis partiũ faciei. ẽ possibile ipos cõtrahi uersus cerebꝶ. & ex h° fit spasm⁹. sed nocito cerebro nõ est possibile sic istos musculos distẽdi tetinose. nisi cõicetur eis materia secundũ modũ quo oportet quod faciat tetanũ aut cõicet͂ siccitas. S3 tu diceres nocito cerebro ita qđ cõtrahat͂ i se poterit fieri simul & equalis cõtractio in musculis claudentibus mandibulã & aperientib⁹. & sic fiet ibi tetanus. ¶ Dicendũ qđ hoc erit sicut in epilentico. aut igit͂ cõtinget mandibulã inferiorẽ stare in medio situ. aut cõtinget ꝑpter bellu3 modo sursu3 trahi modo inferi⁹ ac si tremat. Non tñ nego tetanũ pticulare3 in ptibus faciei posse antecedere tetanũ cõem plurib⁹ partibus inferioribus. Sed dico qđ aptior ẽ spasmus ut antecedat & hoc frequẽtius cõtingit uidere. ¶ Ad cõtraria patet solutio. q̃a dicẽdũ qđ talis clausio fit ex spasmo lacertoru3 subleuantiũ mandibulã qui sunt lacerti ualde propinqui cerebro. Et hic spasmus utplurimum antecedit tetanum cõem propter causa3 dictã Puerilis tñ intellect⁹ poss3 imaginari qđ clausio oris fieret ex teteno musculoꝶ aperientiu3 os trahentiũ mandibulam inferi⁹ cũ extẽdunt͂ ut in tetano. tunc mãdibula stabit clausa. Medic⁹ tñ exercitat⁹ uidebit qđ utplurimũ clausio oris añ tetanũ uel ẽt añ spasmũ oris nõ sit talis. quia talis oris clausio ẽ de difficili aperibilis. Et tu hic cõsydera. & poteris sermone3 ampliare. ¶ RVBIFICATVR FACIES. Quidã dicũt qđ est propter apostẽa cerebri Sed nos uidim⁹ frequẽter in tetão & spasmis cõmunib⁹ qñ pueniunt hec accidẽtia. s. clausio oris qđ etiã apparet rubedo faciei. Causa igitur uel aliquis malus motus in lacertis ptiu3 faciei. qui sunt multi ex quo malo motu spasmoso fit resolutio & euaporatio. uñ rubescit facies. uel hoc erit cũ icipit nocumẽtũ cõicari partibus gule & pectoris. unde malignatur hãelitus ex quo rubescit facies. ¶ DOLOR FORTIOR. s. cu3 isti spasmi particulares incipiũt ante. q̃a ꝑpter malũ motum fit dolor circa easdẽ ptes circa quas fit spasmus. uł dolor in partibus ad quas materie tẽdũt uł alia cã extendẽs alia ex quibus deb3 fieri tetanus.

¶ ET FIT NE SIT cõueniẽs qđ sorbet. i. ñ põt sorbere cõuenienter ꝑpter nocumentum musculoꝶ in pncipio meri. ¶ MVLTIPLICATVR. Palpitatio. i. freq̃es palpebraꝶ motus ꝑpter modũ spasmi in musculis palpebrarũ siue sit a siccitate siue ab hũiditate. Et ideo infra fen tertia tractatu tertio. h° signũ penit preiudicans tetanum in acutis febrib⁹. ¶ LACHRYMANTVR OCVLI. Hoc est ꝑprie in materiali tetano futuro ex multa materia i cerebro commota & coliquata l3 etiã posset uerificari in tetano a siccitate futuro. ¶ ET DIFFERENTIA. Hic ponit differentiam inter ichoationẽ spasmi & tetani. ¶ De quo dubitat͂. Na3 tetanus ẽ đ genere spasmi ut in cõmento afforismoru3 quarte pticule. A spasmo & tetano habito. S3 spasm⁹ ẽ malus motus ut quinto de accidenti & morbo ergo &c. ¶ Amplius in spasmo quãto spacio mouetur membꝶ ad cõtractũ esse tãto in tetano ad esse extensu3 uerbigratia teneat aliq̃s manu3 s. cũ brachiis ad pectus & supueniat sibi tetanus tũc manus extẽdit͂. & recedit a pectore Itẽ alter teneat manũ extẽsa3 & superueniat spasmus sibi tũc manus cõtrahet͂ ad pectus ergo utrobiq̃ est tãtus motus. ¶ In cõtrariũ Auic. Hic potest dupliceter respondere. pmo qđ thetanus accipiat͂ p spasmo q̃etato. spasmus ergo dũ est in fieri ẽ cũ malo motu. sed cũ est in facto esse ẽ cũ quiete. & tunc põt dici thetanus. unde rasis p° cõtinẽtis ca° de thetano uersus finẽ dicit. dico qđ inueni in pluribus libris qđ spasm⁹ est cõtractio musculoꝶ uersus eoꝶ radicẽ cũ aliquo in uolũtario motu. Et extensio ẽ distẽsio musculoꝶ uersus radices eoꝶ cũ cõpleta quiete sine aliq̃. eorũ motu. ¶ Secũdo mõ põt dici subtilius & ad propositũ qđ añq̃ aliqđ mẽbrũ. uerbigratia. brachiũ spasmat͂ & cõtrahit͂ uersus pectus tunc fiũt plures ictus & quasi q̃dã modus tremoris musculis intrĩsecis cõtrahẽtibus & extrinsecis extra resistẽtibus. sed qñ ex eisdẽ musculis intrinsecis accidit thetanus ꝑpter eorũ extensione3 non sunt tales ictus. quia intrinseci musculi non hñt ad cõtrariũ pellere. Et ideo uidet͂ tũc thetanus icipe͂ cum q̃ete excludente huiusmõi ictus accidẽtes in spasmo & de hoc est sermo Auic. ex quibus soluũtur cõtratraria. ¶ Ad pmũ dicendũ dupliciter. pmo qđ thetanus nõ est malus motus. sed ẽ mala q̃es Ideo si aliq̃s malus motus precedat ille dicit͂ spasmus. Vel dicendũ z° qđ non sic apparet malus motus in thetano sicut i spasmo. ¶ Ad secundũ dicendũ dupliciter. pmo modo ut apparet ex dictis. z° qđ licet spaciũ talis motus sit equale. tñ talis modus motus nõ ẽ similis

in spasmo & thetano ut alias apparebit.
¶ ET QVANDO q. Hic ponit egritudines ex q bus cōtingit pmutari ad thetanū q a materia eaꝝ pmutat̄ ad neruos & musculos zm formā & sitū qua facit thetanū. cōtingit etiā qn̄q. pmutari taliter qđ facit spasmū ¶ ET
¶ SVNT SQVINANTIA .i. apostema gule
¶ PLEVRESIS apostematā spiritualiū sirsē aposteata cerebri ¶ ET QVANDO q. Hic ponit quasdā cās extrinsecas thetani sic regio meridionalis & ita itelligo de cōstitutiōe meridionali repletiua. & mouet humores tepido calore qui motus humoꝝ pn̄t facer̄ thetanū & spasmū. pprie in flegmaticis qui sunt apti multiplicar̄ huiditates cōueniētes in faciēdo thetanū & spasmū repletionales. ¶ ET qn̄q. Hic ostendit qđ etiā regio contraria .s. septentrionalis potest esse cā spasmi & tetani. quia propter frigiditatē & siccitatē supfluitates ītus claudunt̄ & proprie i mulierib⁹ q a sunt debiles i mēbris q a sunt pauci calidi. Et uult Auic. i hoc inuere qđ cōstitutio boreal' & septentrionalis q̄uis corpora carnosa & multum calida faciat fortia ut q̄ta pticula afforismoꝝ tamē corpora facit debiliora a resolutiōe supfluitatum & debilitat digestionem illorū & ideo potest esse cā tetani & spasmi & alioꝝ morboꝝ materialium.

SIGNVM QVIDEM &c̄. Quid Auic. supius fecerit notū est. Hic ergo ponit signa tetani. pmo absolute siue in generali. z° in speciali. z^a ibi. ¶ Alcuzez uero ¶ Dic primo qđ signū tetani absolute .i. inquantū ē tetan⁹ & percōsequens omnis tetanus siue sit cōis siue specialis tm̄ uni mēbro est ut nō respōdeant siue obediant lacerti ad contractionē & h° q a sunt tensi cū hec sit ratio tetani.

¶ ALCVZEZ. Hic ponit signa tetani ī spāli & pmo secūdū diuersitatē partiū. z° secundū diuersitatem cāꝝ. Ibi z^a. Signa. pma in tres. pmo ponit signa tetani in anterioribus. secundo ī posterioribus. tertio pōit signa utriusq. cōmunia. Ibi secūda. & si ē. ibi 3^a. & ābo quidem ¶ Dubitat̄ q s ē in anteriorib⁹. dicendū qđ dupliciter pōt dici. uel q a ē in anteriorib⁹ musculis ut facie & pectore & uētris interioribus & exteriorib⁹. & tetanus posterior dicitur ille qui ē ī posteriorib⁹ musculis dorsi & etiā costaꝝ & cruriū & tales tetani n̄ sunt duplus spasm⁹ sꝫ sunt solū tetani ut sup̄ declaratū fuit. uel dicit̄ tetan⁹ in anteriorib⁹ .s. ille qui ē cū aliq̄ cōtractiōe circa ptes uersus ante sicut dicit̄ tetanus ad posteriora in quo ē aliq̄ cōtractio uel curuatio uersus post. Naꝫ difficilimū est inuenire tetanū i quo sit equal' tēsio uel cōtractio. uñ lꝫ sit duplus tetan⁹ uł duplex spasm⁹ nō inuenit̄ eq̄litas punctualis in tensione utriusq. lateris. Et iō utplurimū inuenit̄ aliqua declinatio ad añriora uel posteriora. Si g° tetanus magis ē anterior .i. cuꝫ aliqua inclinatione ad añ uel q a icordati & tēsi sunt musculi ptiū añrioꝝ quāuis nō sint contracti ad pncipia tunc homo est q̄si pfocatus quia nō potest uocem proferre & hēt accidentia sifa pfocato pter lesionē musculorū colli & gule & pectoris. & iō hꝫ faciē suffocatā quia habet eā aliqualiter cōtractā uersus pectus & habꝫ eaꝫ rubeā malignitate anhelitus uñ iflatio & hoc ēt est i spasmo illaꝝ ptium.
¶ ET OCVLOS .s. habēt suffocatos q a possunt subclaudi palpebre distēsis muscul' sub leuanti b⁹. Et q a occuli inflammant̄ pter accidētia suffocatōis. Et qn̄q. imaginat̄ qđ ipe rideat. Contra q a sup̄ cap°. đ spasmo dixit ꝙ hoc erat signū spasmi Dicendū qđ ut sup̄ declarauim⁹ ante spasmū & ante thetanū pn̄t signa añcedere utriusq. cōia de quib⁹ ē aliqs spasmus particularis partis faciei ex quo significat̄ nocumētū in cere° ex quo cōtingēs ē fieri thetanū & cōtingēs est fieri spasmū & tal' spasm⁹ ē qui facer̄ pōt apparer̄ hominē ridētem .s. qñ musculi circa maxillāꝝ poma cōtra hunt̄. unde fiūt ruge sicut in ridētibus circa loca illa. Ego uero uidi monialē habētēꝫ thetanū in dorso & cruribus que i ptibus faciei habuit diuersas dispōes pticulares musc'loꝝ .s. musculos circa maxillaꝝ poma spasmatos & tractos sursū. unde erāt circa loca angl'o rū oculoꝝ extrinsecoꝝ palpebre subclause' i mobiles facte ex thetano musculoꝝ eleuātiū palpebras & forsan aliq̄ spasmo cōtrahentiū mandibula inferior pminebat extra ut nō ob uiarēt sibi dētes & hoc pter aliquā distēsionem musculoꝝ apientiū os & nō poterat aperiri spasmo musculoꝝ claudentiū & subleuātiū mandibulā. labia erāt extra eminētia sicut in hoie qui uellet exsuflare & hoc distēsione siue thetano i musculis ppriis labioꝝ uidebatur igit̄ ista sicut uellet nos osculari & ridens de nobis ex quo fere cōtinuim⁹ risū. Cōsidera igitur uarios & diuersos effect⁹ cōtingētes impulsionib⁹ materieꝝ ad diuersas ptes Exponat̄ g° pter extēsionē .i. tractionē lacertoꝝ faciei. uel extēsionē .i. thetanū q̄rūdam lacertoꝝ & pter quorūdā spasmū ¶ Et considera ꝙ hoc uocabulū extēsio ut apparet ī hebraico significat qr̄q. tensionē spasmosam & qn̄q. tetinosam. unde aliq̄ corda indurata & resistēte siue p cōtractionē unde ingrossat̄ siue per extēsionē unde subtiliat̄. dicim⁹ uulgariter ista corda est tēsa. licet proprie extensio

debeaꝛ thetano ubi nõ eſt maifeſta cõtractio
muſculi uerſus radicẽ ut mẽbri plicatio.
¶ET EST CAPVT eius tractũ ad anteriora
.ſ.qñ uicit ſpaſmus ante uł' qñ ẽ tenſio ĩ muſ
culis añriorib⁹¶CVM EXTENSIONE
oculoꝝ.qa lacerti poſſunt ẽt eſſe tenſi.Iude⁹
hẽt cũ extẽſione colli quia non ẽ ꝑprie ſpaſ
mus & qa non põt collũ nec oculũ mouere.iõ
non põt aſpiceꝛ.¶QVANDOq nõ poteſt
mingeꝛ.quãdo ĩ ueſica adunaꝛ urina & conti
git qd̃ muſculus colli ueſice nõ ſit thetanoſ⁹
imo cõtractus ſtante thetano in anterioribus
muſculis uentris.& homo non põt ſe ꝓmere
ad expellendũ.& ideo non põt mingeꝛ & h⁹
eſt qd̃ dĩc nõ põt mingere ꝑpter extenſionẽ
.i.thetanũ lacertoꝝ uẽtris. lacerti.n. uentris
.ſ.mirach iuuãt ĩ expulſiõe urine & ẽt fecuꝫ
ut omẽs auctores concordant.ſi autem in hoc
thetano contingens ſit qd̃ muſculus colli ueſi
ce hẽat tetanũ·tũc aperiꝛ & nõ retineꝛ urina .
ſed inuoluntarie diſtillat & h⁹ eſt quod dicit
quandoq mingit.ſ.ñ uolũtarie quoniam lacer
tus ueſice.i.qui eſt circa collum ueſice eſt extẽ
ſus.ſ.propter tetanum & ñ contractus.Q d̃
ex tetano muſculoruꝫ uentris & dorſi fiat cõ
ſtrictio uiſcerũ & cohortatio.unde contingit
uenas rumpi & premere.ſanguinẽ tũc fit ei⁹
mictura & poſſet fieri exitus ꝑ anum.& preſ
ſis materiebus ad ſtomachum poſſet fieri ſin
gultus.¶ET SI EST.primo notificat formã
huius tetani unde dereliquit nota ſigna.Secũ
do ponit unum ſignum quod ſequitur in quo
dam determinato tetano.ibi.ſecunda.Et quan
doq.¶Quod ꝓmo dicit patet ex ſupra dic
tis quocunq modo accipiatur tetanus ad po
ſteriora.ſi enim accipiatur tetanus pro eo qui
componiꝛ ex duob⁹ ſpaſmis.ſi uincet ſpaſm⁹
exterior.ſ.ſpaſm⁹ muſculoꝝ exterioꝝ trahe
caput poſteri⁹.ſi etiã accipiaꝛ pro duobus te
tanis ſi muſculi exteriores plus indurenꝛ &
aliqualiter ĩgroſſenꝛ fiet uerſus poſt aliqua
cõtractio.etiã ſi accipiaꝛ pro tetano ſimplici.
ita qd̃ ſit ſolũ in muſculis extrĩſecis dorſi dũ
modo ſint incordati ſiue ĩdurati ut nõ poſſint
flecti.tñ cuꝫ hoc ſint aliqualiter decurtati &
ingroſſati inclinabit homo poſterius talis te
tanus diceꝛ tetanus qa mẽbꝝ nõ poteſt flecti
nec omnino ẽ flexuꝫ ſiue curuatũ & paꝝ tam
differt a ſpaſmo repletiõali.¶ET QVAN
DOQVE. Conſyderanduꝫ qd̃ hec littera
poteſt exponi dupliciter ſiue tripliciter ſecun
duꝫ qd̃ ad tria põt referri illud ꝓmo illud.i.
tetanus ad poſteriora accidit quãdoq qa ten
dunꝛ lacerti uẽtris.i.lacerti circa lũbos uel re
nes extrinſeci.& nõ lacerti colli ad poſteriora
& tunc ille tetanus nõ erit cũ iclinatione capi
tis & ſpatulaꝝ.ſed ſolaꝝ ꝑtiuꝫ renum. Secũ
do. Quandoq accidit illud.i. tetanus abſolu
te ꝑpter extenſiõnẽ lacertoꝝ uẽtris.ſ.mirach
ad poſteriora.ita qd̃ gibboſanꝛ uerſus renes
in hoc igiꝛ Auic.inuit qd̃ lacerti uẽtris.ſ. qui
ſunt in mirach.Aliqñ tendunꝛ taliter qd̃ uen
ter pelliꝛ aliqualiter uerſus renes & ꝑ con
ſequens quãdoq ecõtra qa uenter uideꝛ acui
& inflãmari & talẽ tetanũ nõ nominauit ante
riorem nec poſteriorẽ qa ex ꝑte lacertoruꝫ pa
tientis omnis ſpaſmus & tetanus lacertorum
uẽtris poteſt dici anterior.ſed tetanus ĩ quo
nõ eſt omnimoda tẽſio ſed incuruatio aliqua
uerſus intus poteſt uocari ex hoc tetanus an
terior & ſi eſt cũ eminẽtia ad extra põt uocari
poſterior.hoc autẽ eſt cõtingẽs. Sed dubitaꝛ
unde eſt illa cõtingentia qd̃ ſtante tetano ĩ uẽ
tre poteſt uenter intus incuruari & põt extra
eminere. Dicendũ qd̃ licet multa hic poſſent
diſcuti tñ ſtante tetano in muſculis longitudi
nalibus uẽtris cõtingẽs eſt muſculis latitudi
nalibus aduenire ſpaſmũ preualẽtem uñ fiat
cõtractus intus.uel cõtingẽs eſt eis latitudi
nalib⁹ euenire extenſionẽ uel tetanũ & extra
ꝑpellẽt uel nõ ſic intus trahẽt.hoc ẽt põt cõ
tingere ſtante ſolo tetano ĩ muſculis lõgitudi
nalibus a uẽtoſitate ĩ totũ muſculũ diſtẽdete
cui uẽtoſitati contingere põt ĩpetus ꝑpulſus
ad extra uel ad ĩtra ut cõtingit uẽtoſitatibus.
Tertio mõ poteſt exponi quãdoq accidit illd̃
qd̃ dictũ ẽ de accidẽtib⁹ retẽtiõis uł' xepulſio
nis uel ẽt emiſſiõis urie.Sꝫ tu dices ſi tetan⁹
ſit poſterior qũo ſe hẽt in accidẽtib⁹ dictis.ſ.
facie & oculis . Dicendũ ꝙ ſi eſt poſterior.i.
in ſolis muſculis poſterioribus.ſ. extrinſecis
dorſo non fiũt illa accidẽtia ut notũ eſt.ſed ſi
cũ hoc lederenꝛ muſculi aliꝗ fierent illa acci
dẽtia ut apparebit.¶Procedendo igiꝛ cum
ſecũda expoſitiõe qa cũ ea magis ẽ ſtat conti
nua littera Auic.Dicem⁹ qd̃ ſi thetanus fiat ĩ
lacertis uentris.ſ.in mirach.ad poſteriora in
curuato uẽtre uł' ẽt ad añriora & cũ hoc ficte
ris.i.ani habeãt thetanũ & hoc eſt qd̃ dĩc.cũ
cõitate extenſiẽis.ſ.thetani & ſup.ex hoc non
põt retinere qd̃ eſt in ĩteſtino recto egredieꝛ
eiꝫ fex que ibi eſt ſine uolũtate. Et cã eſt ꝗa
illis lacertis patiẽtibus thetanũ anus dilataꝛ
ſicut illis cõſtrictis anus cõſtringiꝛ dilatato.
ergo orificio recti ĩteſtini fex cadit inuolunta
rie.Ego in ꝗdã peſtilẽtia uidi plurib⁹ homi
nibus & mulieribus accideꝛ hãc dilatationeꝫ
ani tantã qd̃ nõ poterat fieri cliſtere ſicut.n.
intromittebaꝛ aqua cliſteris ita cadebat.
¶ET NON POTEST . deponere qd̃ eſt ĩ
inteſtinis gracilibus.hic per inteſtina gracilia
poſſumus ĩtelligere oĩa alia inteſtina preter

rectũ a quibus nõ deponit̃.ſ.p cõpreſſionem
factã a muſculis mirach.quicqd g° deponit̃ ẽ
p ſolũ actũ naturalẽ expulſiõe iteſtinoꝝ. Vel
poſſemus itelliger̃ inteſtina gracilia cõiũcta
ſtomocho. Et tũc dicem⁹ qñ in tetano muſcu
li uentris ſunt icuruati & ꝓpulſi interius tũc
ꝑmunt inteſtina & opilãt unde nõ põt mate
ria a ſupioribus ad inferiora penetrare.quo
aũt littera ſeruetur cõtinua ſcđm alias duas
expoſitiões per te ipm uide. ¶ ET AMBO
Rudes exponẽtes dicũt & ambo.ſ. thetanus
& cuȝeȝ.Ignorant igit̃ ꝓprias uoces. ¶ Dice
mus igit̃ qđ per ambo intelligit tetanũ i quo
eſt equaliter inclinatio ante & retro & p con
ſequens homo ẽ uere tenſus ad neutrã partẽ
declinãs propter equale nocumentũ i muſcul⁹
interiorib⁹ & exteriorib⁹.ſ.in pilitate tract⁹
ante & poſt. Vel per ambo intelligit tetanum
in quo homo eſt declinãs anteri⁹ ſecundũ mo
duȝ ſupra dictũ cũ leſiõe utrorumq muſculo
ruȝ extrinſecoꝝ & intrinſecoꝝ.& etiã tetanũ
in quo homo declinat ad poſteriora cũ leſiõe
muſculoꝝ anterioꝝ & poſterioꝝ intrinſecorũ
& extrinſecoꝝ. In ſumma igit̃ omnib⁹ talib⁹
tetanis cõmunicat prefocatio propter nocũ
tum lacertorũ pectoris & gule ¶ INSOM
NIETAS. Quia turbat̃ ſomn⁹ pp leſionẽ
cerebri & etiã ꝓpter dolorẽ diſtenſiõis neruo
rum & muſculoruȝ ¶ VIGILIIS. ꝓpter
dolores ¶ AQVOSITATE VRINE.
.i.cruditate propter defectũ caloris.uel.i.ſub
tilitate ꝓpter cohartationẽ. Accidit autẽ qñ
q ingroſſari ul' propter ſanguinẽ.inde erum
pentẽ uel ꝓpter eruptionẽ alicuius exiture ut
hic ſupra apparuit. uel qa natura inde mate
riã aliquotiẽs temptaret expellere ml'titudie
INFLAGMATIONVM. Ventoſitatis.i.
a uentoſitate. Cauſa autẽ hui⁹ apparuit ſuꝑ
cũ dixim⁹ đ tetano qđ fit multũ a uẽtoſitate
Caſu a lacertis.i.cadũt lacerti colli uerſus pe
des qa labunt̃ exiſtentes tenſi. Vnde Raſis ꝑ
mo conti.cap° de ſpaſmo cadit multociẽs a le
cto cauſa extenſiõis. ¶ SIGNA AVTEM.
Hic ponit ſigna ſecundũ diuerſitatẽ cauſaruȝ
& primo remittit nos pro his ſignis.Secũdo
ponit quoddã accidẽs qđ multociens eis acci
dit.ibi ſecũda.Et multociẽs ¶ Conſyderandũ
qđ ſicut ſpaſmus in genere reducebat̃ ad tres
cãs.ſ.repletionẽ & inanitionẽ & reȝ nocenteȝ
nõ cõparatam ad materiã ſicut etiã tetan⁹ ut
ſupra perfecte declaratũ eſt.ſigna igit̃ tetani
in his erant ſicut ſigna ſpaſmi. Conſyderan
dum qđ in tetano & patis ad euȝ.ex materia
frigida accidit multiplicatio flegmatis & uẽ
toſitatũ.& paucitas expulſiõis uiaruȝ quare
ſunt cauſa colice quandoq.

EADEM eſt cura &c̃. Hic ponit
curã.ꝑmo in generali.z° in ſpeci
ali.zª ibi uerũtñ uerſus. ¶ Dicit
primo ꝙ eſt eadẽ cura thetani cũ
cura ſpaſmi & hoc qa in genere fit ab eiſdeȝ
cauſis.& hoc in tres. ꝑmo ꝑmittit curã p me
dicinas.z° per dietas.3° remittit nos addens
can.Ibi zª.Cunq habẽtes.Ibi 3ª.Nos autem
¶ Ad ꝑmi euidẽtiã cõſiderandũ qđ ponens
curã ſpecialẽ thetani ponit maxĩe curã tetani
a repletiõe ut ponat hic aliqua ꝓpria & ali
qua impropa in qbus differt a ſpaſmo. Pri°
ergo ponit quoddã i quo differt thetanus a
ſpaſmo in cura cũ hoc.ponẽs quoddã regimẽ
obſeruãdũ.z° ẽt ponit quoddã aliud in q̃ ẽt
differt ponẽs q̃ſdam medicías ſpeciales i the
tano laudatas.Ibi zª.Alcuȝeȝ.prima in duas
ꝑmo ponit illud i quo differt aliqual'r tetan⁹
a ſpaſmo in cura.z° ponit quoddã ſpeciale re
gimẽ.Ibi zª.Et eis uero ¶ Cõſiderandũ qđ
cã quare in thetano materiali plus conuenit
uſus uẽtoſaꝝ quã in ſpaſmo ẽ quia thetan⁹
plus fit a materia uentoſa.uentoſe.n. calefaci
unt & reducũt calorẽ ad partẽ mẽbri uento
ſati.Et iõ dixit ut reducat̃ calor. alia cã pro
fantaſticis poſſet dari.qa uentoſa corrugat
muſculi partes qđ plus cõuenit in diſtenſiõe
.i.in thetano.q̃ in ſpaſmo ¶ SINT cuȝ ſcari
ficatiõe.ſ.qñ materia ẽ repletionalis.i.cũ ali
qua mixtiõe ſanguis uel ſi eſſet multuȝ groſ
ſa uẽtoſitas ut ſperares poros poſſe educi &
iuuamentũ in hoc exiſtimares magis q̃ nocu
mentũ eductiõis ſanguis ꝓprie põt hic ſermo
referri ad uẽtoſas abſolute q̃ maxĩe circa hec
loca debẽt poni.qa hec ſunt loca muſculoruȝ
de quoꝝ nocumẽto magis timẽtur ut notũ ẽ
põt etiã referri ad eas que ſunt cũ ſcarificati
one in qbus intẽdis euãre ſanguineȝ & tunc
hec loca ſunt conuẽtiora. qa ꝓpinqua uenis i
qbus eſt multus ſanguis. ¶ SERASIS.i.ypo
cũdrioꝝ ¶ EX EIS VERO. Hoc qđ ponit
eſt.qđ ſi ſudor accidat in thetano ut ex dolo
re. Nã dolor facit ſudare cũ iflamet calidita
teȝ ut ꝑmo can.fen.zª ca° de pulſu doloꝝ. Et
qñȝ facit hoc ꝓducendo ad ſincopi ſiue accidat
ex repletiõe ſiue ex inanitione ideo dixit. Aut
accidit ex materia. Oportet qđ non dimittat̃
talis ſudor ifrigidari ſup eo qa frigiditas no
cet neruis. Abſtergat̃ g° cũ lana infuſa.ſ.i.ali
quo oleo de utilibus in ſpaſmo dictis ſuꝑ ca°
de ſpaſmo & hoc ſedeat i oleo calefacto.ſ.cõi
uel in quo decocta fuerit uulpis &c̃.Oleum
ẽt cõe etiã calidũ uidet̃ conferre in ſpaſmo.de
repletione & non concedit̃ in ſpaſmo de inani
tione ut raſis ꝑmo cõti.ca° de thetano ubi dic̃
ꝑmeditandũ eſt de introitu pile.i.tine cũ oleo

quia credo qđ oleum nō sit utile in spasmo đ siccitate.docet ēt dare ex opponaco & assa. se cundū uirtutē quia debilibus pū & in tēpore calido minus q̄ in frigido.Rasis uero pmo cō tinētis dicit de castoreo ꝙ Auic.dicit de oppo ponaco. ¶ ALCVZEZ. Hic pōit quoddā aliud in quo differt cura tetani & spasmi.& pmo facit hoc.z° ponit quoddā iuuamētuȝ in tetano.ibi zª.Ex eis. Consyderandū circa pri maȝ ptem qđ alcuȝeȝ.i.tetan⁹ qui hic cōparat̄ ad spasmū ē tetanus qui ē duplex spasm⁹ de quo dixit qđ ē acutior spasmo simplici & ido cicius occidēs.hec autē declarata sunt sup̄ in pncipio capituli. ¶ EX EIS. Hic pōit iuua tiua in tetano & habet tot ptes quot iuuatia ponit.pmuȝ qđ ponit est balneū aque in qua ferueat succus aneti & in dicta aqua ponatur catulus toboni.dicit̄ qđ est simile uulpi & di citur qđ est marmota.Ista animalia ut cōiter dicit̄ habent pprietatē in morbis neruoꝝ & i ipsoꝝ cōfortatione. ¶ ET SIMILITER. Secūdū remediū est inunctio ex pinguedinib⁹ in quibus est resolutio & confortatio. ¶ AL CHIRIBOA. Hic iudeus habet & urin et leporis singulariter.i.unūquodq̄ p se ul' mix ta.Aut cū medicis.s.aliis couenientibus ut ca storeo & similib⁹. ¶ ET CONFERT. 3ᵐ remediū ē clistere cū oleo đ ruta & cētaurea .s.in decoctiōe.hoc clisteri multuȝ nos utimur & est efficax i euaudo uentositates & flegma ta & resoluendo. ¶ ET SIMILITER. 4ᵐ remediū est suppositoria.facim⁹ autē nos sic. ℞.yere quāuis.ʒ.ʃ.colloquintide.ʒ.i.uel.iȝ. salis baurach uel gēme.ʒ.i.mellis quātū suffi cit fiāt suppositoria longa & nō ponant̄ medi cine nisi iam cocto melle ut nō cōburant̄ & qñ q̄ addo agaricuȝ. Et q̄a ista clisteria acuta & suppositoria qñq̄ aliquā adustionem faciunt circa rectū intestinū docet subuenire cuȝ leniti uo.s.lacte & unguento renū.i. fiat clistere cuȝ adipe renū alicui⁹ animalis ut capre sicut faci mus i dissinteria.Alia littera dic̄ unctio renū & tunc hic ponit 5ᵐ. reᵐ ut dicat̄ & habenti bus tetanum confert unctio renum idest circa spinā singl'ariter.i.cū aliq̄ spāli unguēto đ his que scribunt̄ ad spasmū aut cū aliq̄ pdictarū & c̄. ¶ ET EX REBVS. Hic collaudat ca storeum. ¶ ASSIDVETVR .s.i ungēdo & in potādo zᵐ regulā datā de assa & zᵐ ꝙ dictū ē ex ca°.đ castoreo et sup̄ ca°.đ spasmo.

¶ CVNQVE. Hic ponit can.in dieta eoꝝ & nō expediebat enumerare cibaria & potus.qa iam apparēt ex capitulo de cura spasmi.Solū ergo dat can.in forma cibādi.q̄a dētur res đ facili trāsglutibiles q̄a ppter lesioneȝ muscu loꝝ colli & meri transglutire est eis difficile.

Retento igit̄ cibo in ore & nō potēte pelli per meri qñq̄ labit̄ uersus cannaȝ pulmonis. qua re impetu aeris pellitur ad collatoriū & uēit ad foramina narium & inde educitur & spu mant nares uētositate mixta illo cibo ul' potui uel humiditati cōmote p nares.Et iā nos uidi mus hoc.Augmentat̄ autē ex hoc egritudo augēdo ad debilitatē &:dolorē omniū ptium que cōmouentur & infirmus preteritus recusat postea sumere. ¶ NON AVTEM. Hic p° remittit nos.z° addit cano. ibi zª & sternuta toriuȝ. ¶ Consyderandū qđ in antidotario .s. 5° cano.ponunt̄ multe cōfectiones solutiue & nō solutiue cōferētes spasmo & tetano reple tionalibus & multa olea & unguēta & caput purgia et sternutatoria.quere ibi i tractatib⁹ diuersis iuenies omia. ¶ NATES .i.partes renuȝ al' nares.i.sternutatoriuȝ.i.quo fit ster nutatio & ponunt̄ in narib⁹.& confert q̄uis nō sternutēt ¶ STORAX. Almeseme.i. sto rax liquida & est notū. Cuȝ q̄busdā oleis.s. uulpino & rutatio uel alcāna & similib⁹.

¶ FEBRIS VERO. Considerandū etiā qđ est inducta p artē ēt hoc facit.sed forsan est timor inducēdo febrē quia nō induc̄it nisi cū medicis uiolētis & iō dixit que naturaliter ac cidit ¶ Inducūt aūt febrē quecūq̄ de pdictis medicis sunt fortiter calida ut assa castoreuȝ & euforbiū & anacardina cōfectio & multa emperica ponit gilbertus libro z° ca° de spas mo.Hanc aūt febrē contingit esse effimeram qñq̄ & nō ē suspecta & qñq̄ cōtingit esse pu tridā talē que facit nos dubitare & c̄.

TREMOR est morbus & c̄.Iaȝ Auic determiauit de tetano. Hic determinat de tremore.& primo ponit quid sit & cās.z° signa. 3° curā.Ibi.zª.Signa uero.Ibi 3ª.fac. Prima in quatuor.pmo ponit diffinitionē.z° cās.3° di uersitates quasdā.4°.ostendit can.cōpletiuos hui⁹ sciēti.Ibi zª. Hec aūt.Ibi 3ª. Tremor. Ibi 4ª.Et ypo. ¶ Ad itellectū pme partis ē pmo intelligēdū circa diffinitū qđ tremor ac cipit̄ dupliciter.uno modo p quadā cōcussiōe & agitatiōe oīuȝ mēbroꝝ siue toti⁹ corporis sicut uidem⁹ fieri i fortib⁹ rigoribus tertiāe & quartane febris & de isto sermone nō fit hic mentio ¶ Alio modo sumit̄ p malo motu tremulēto accidēte utplurimū alicui membro sine pcepto frigore uel rigor̄ sicut dicim⁹ ille hēt tremorē manus ut non possit pēnaȝ suste tare ul' ciathū & de hoc tremor̄ est hic sermo ¶ Differūt aūt hic hi tremores in tribus.p° quia tremor qui ē cōcussio seq̄ns fortem rigo reȝ aut qui ē ipe fortis rigor occupat totum corpus unde totū cōcutit̄ ut ēt faciāt cōcuter̄

lectū.sed tremor ꝑprie dictus aduenit utplurimū uni uel pluribus mēbris. Secūdo qa cā tremoris i cōcussionis & agitatiōis toti⁹ est fortis motus expulsiue uirtutis ut Gal.5°. de accidēti ult.n.qđ ex hoc oēs particule lacertoꝝ conant ut rem nocentē expellāt & mouent fortiter & ideo necesse ē ut cōcatenatio iūcta illis lacertis moueat & exinde totuȝ corpus ul⁹ 3° qa causa istius tremoris est motus inordinat⁹ caloris naturalis celeriter ad intus & extra ꝑgrediētis ꝑpter cām extraneā.uerbigratia frigus non ꝑmittēs naturaliter mouere qa accidit coadunatio interius & iterum reditus & reflexio extra & iterū intus & fit ex hoc uaporosus siue nebulosus calor ut longis sermonibus Gal. in libro de rigore & tremore iectigatiōe & spasmo & sentit hoc Aristo.ꝑbleumatū tertia qnto ꝑbleumate q̄ aūt istaꝝ cāꝝ sit sufficiētior hic non pōt discuti.sȝ cā tremoris de quo est sermo i ca° ē defectus uirtutis motiue uolūtarie.Ex quibus apparet differētia 3ª.s.ꝙ tremor qui est fortis rigor aut forte seqn̄s rigorē pōt poni accidens uirtutis naturalis expulsiue.sed scđm aliā consi cōsideratiōnē pōt poni accidēs uirtutis uolūtarie.& hoc iproprie.sed tremor de quo ē hic sermo ē accidēs uirtutis aialis motiue debilitate.Et iō est tremor accidit debilibus & tentantibus moueri sed ille accidit fortib⁹ hominibus & uigorosis & ēt qescere uolentibus. Hec oīa ꝑlixe legunt qnto de accidēti & morbo & ex libro de rigore & tremore &c̄. ¶ Circa diffinitionē ē cōsiderādū ꝑmo dicit ꝙ tremor est morbus.cōtra quia tremor ut est malus motus est accidēs ¶ Sed dicendū ut ē mala dispositio mēbri que fit ille malus motus est egritudo. ¶ Cōsyderādum secundo qđ tremor dicit morb⁹ officialis tripliciter.primo quādo ē ex opilatiōe & tūc hec diffinitio quātū ad genus nō cōuenit tremori nec ē cōueniēs sermo eius qđ subdit.Eueniēs ꝑpter đfectū &c̄.secūdo dicit morbus officialis qa morbus in situ.s.ꝑ loco qa ē mala locatio uie membri unde mouet nō secūdū cursum naturalē uel uolūtariū ut.A primo libro fen secunda tertio capitulo.& talē malū sitū facit uirtutis defectus & sic accidens scilicet uirtutis defectus ē causa morbi.i.male locatiōnis & forsan ꝙ malus motus uirtutis ē morbus.q̄ modo aūt malus motus i loco sit morbus & qūo sit accidēs qđ ē actio lesa non dedaram⁹ hic.qa esset redire ad ꝑncīª data in 2ª fen primi.& ꝑmo lib° de accidēti & morbo. Tertio modo tremor dicit morb⁹ officialis.s.in situ pro societate qa mēbrū tremēs nō conuenienter associat socio suo ut notū uidet tn̄ credo qđ Auic.secūdo modo intellexit tremorē esse morbū officialē ut apparet fen 2ª ꝑmi libri 3° cap°. Dubitat autē de his que postea ponūtur de diffinitione tremoris. & ꝑmo qa dicit qđ tremor ē ꝑpter defectū uirtutis motiue. Contra qa accidit mēbris qn̄ uolūt quietari & homo uult illa quieta tenere sicut capiti āt qn̄q̧ manui qn̄ homo uult eā extensam tenere Istaȝ instantiā facit Gal.in libro đ rigore tractatu q̄rto & qnto de accidēti & morbo.Amplius nos uidemus qđ homie nolēte fit trēor ergo altera pars illi⁹ motus nō est uolūtaria ex quo eo nolēte fit. Et si tu dices dicā ꝙ illa pars motus que ē ḡu itatis ē nō uoluntaria. Sed cōtra quero de alia ꝑte illius motus qua membꝝ subleuat aut ē uolūtaria aut nō.si nō est uolūtaria.ergo tremor nō est secūdū ꝑteȝ accidēs uolūtarii motus uel uolūtari⁹ motus qđ est cōtra omnes.Si ē uolūtaria ergo nō potest cōtra uoluntatē fieri ¶ Ampli⁹ dicit qđ motus a uirtute subleuāte & ḡuitate mēbri trahēte inferi⁹ sunt pares. Contra g° mēbꝝ uersus nullā ꝑtem mouebit qa cōtraria agentia equata non agunt ut Aristo.in libro de cā motus aiaīū.Iste sunt dubitatōes cōmunes Et ulterius dubitat quia dicit qđ cōmiscent isti motus & uidetur dicere Auic. qđ secūdū cōtinuatiōnē se habeant.cōtra qa isti sunt motus cōtrarii ergo nō sunt cōtinui.qa quies interuenit ut Aristo.8° phisicoꝝ.ꝑpter solutiōnē istoꝝ.Considerandū qđ opinio Gal.đ illo motu qui uocat tremor ē fūdata in tribus cōclusionib⁹ ¶ Prima cōclusio ē qđ tremor est motus cōpositus ex duplici motu.s.motu grauitatis mēbri cōtrahētis inferius uel deorsuȝ & motu uirtutis motiue uolūtarie subleuantis sursuȝ. Istā cōclusionē sic iducit .homo i sanitate pōt mouere mēbrū qūocūq̧ uult & tenere illud firmū.sed qn̄ est mortuū uel paraliticū mēbrū cadit g° debilitata uirtute nō ita bene poterit leuari qn̄ ex sui ponderositate trahat inferius ¶ Secūda cōclusio qđ isti motus sunt fere cōtinui siue successiui ad iuicem nūc.n.uirtus leuat & statiȝ grauitas trahit & statiȝ uirtus leuat.hoc ꝑbatur quia si isti motus nō essent sic quasi imediati nō essȝ tremor ut notū ē. Has duas cōclusiones poit Gal.in.5°.de accidēti & morbo cū dicit oportet bellū eoꝝ.s.uirtutis & grauitatis mēbri optime inquiri. Nam uirtus nō dimittit mēbrū inferius ire sicut cōtingit in mollitie.i.in paralisi nec grauitas mēbri sinit uirtutē superius eleuare ne decidat sicut faciebat in saītate Ideoq̧ si aliqn̄ uincit & aliquando uincit & sic cōtinue unus seqtur aliū & efficit tremor Idē pulchre in libro de tremore & rigore ca°

3°.in fine ❡ Tertia cõclusio est qđ in istis mo
tibus siue potẽtiis motoꝝ ē quedã paritas.
& ratio est ❡ Nam si uirtus oĩo uinceret tũc
grauitas nõ traheret & mẽbrũ moueref quo
uellet. Si uero grauitas uinceret tũc membrũ
inferiꝰ qeſceret g° qa ē quedã paritas ut nũc
uincat unũ nũc reliquũ.ideo fit tremor. Istaꝫ
cõclusionẽ inuit Galꝰ i pdictis locis ❡ Ex istis
ppositionibꝰ infert. quarta conclusio ꝙ tre
mor ē accidẽs uolũtarij motus siue uolunta
rie uirtutis. Nã tremor fit ex defectu uirtu
tis motiue cui cõtraopatur grauitas mẽbri
unde Galꝰ.libro pdicto.6°.cap° in fine diẽ qđ
tremor ē nocumentũ accidẽs ppter debilitatẽ
uirtutis motiue.& ad idẽ probandũ conatur
qnto de accidenti & morbo sequif g° qđ tre
mor ē accidẽs uirtutis motiue.s.uolũtarie fit
.n.tentãtibꝰ moueṙ motus uolũtarios quem
admodũ tremor fortis cõcussiuus.s.rigor po
test poni accidẽs uirtutis naturalis. Fit eim
non tentãtibus moueri sed qeſcentibus unde
Galꝰ.pallegato lib° ca°.7°. tremor nõ accidit
nisi moueṙ uolẽtibus aliquod mẽbroꝝ suoꝝ
cõcussio aũt & agita° que forte rigorẽ cõicãt
accidũt corporibus uiolẽter & cõtra uolunta
teꝫ oĩo intantũ ꝙ hoĩes qeſcere nequeũt q̃tuꝫ
cũq; sint pbi audaces & potẽtes. Apparet igi
tur qđ tremor est compositus ex duobus mo
tibus cõtrariis cõtrariis cõtinuis motibus &
motionibꝰ paribus & qđ ē accidẽs motĩe uir
tutis uolũtarie. Auic.igif seqñs Galꝰ.pũctua
liter in hoc quecũq; Galienus laboriose dixit
recollegit in hac diffinitiõe dicẽs qđ tremor
est morbꝰ officialis q.a.s. est malus motꝰ mẽ
bri in loco suo & ille malus motus fit ppter
defectũ uirtutis motiue lacertoꝝ q̃ est uirtus
motiua uolũtaria q; defectꝰ uirtutis motiue
est cõpar & cõtinuatꝰ in sui operatiõe graui
tati mẽbri que grauitas est ẽt cõpar & conti
nua defectui uirtutis ĩ sui opatiõe.illa graui
tas cõpar defectu uirtutis itromittit secũ mo
tionẽ uolũtariã qa trahẽdo iferius icitat uir
tutẽ qđ sursum subleuet. Et hac g° paritate
grauitatis & uirtutis debilis misceṙ motus
uolũtarii cũ motibꝰ nõ uolũtariis & hoc ē ꝙ
dicit textus. Tremor ē morbꝰ officialis qa ma
lus motus in loco suo eueniẽs ppter defectũ
uirtutis motiue a motu lacertoꝝ & nõ dixit
a motu supfluitatũ uel humoꝝ ppter mẽbra
quia uirtꝰ deficiẽs a tali motu uel pficiens ē
naturalis uirtutis sed q̃ faẽ motũ lacertoruꝫ
& que deficit a motu eoꝝ est uolũtaria & il
la est quarta cõclusio. Dico ppter defectũ uir
tutis &c̃.scđm cõtinuationẽ cõparẽ.i.parem
& continuatõe in sui actione grauitati cõpari
.s.etiã scđm continuationem quia grauitas cõ

tinetur in actione uirtutis & sibi fit compar.
Alia littera hẽt compar & tunc exponaṙ pp
ter defectũ qui est compar grauitati &c̃.dico
grauitati intromitẽti ratione sua s.qa mouet
inferius motioneꝫ uolũtariã .s.qua membrũ
subleuaṙ superius. Ex hoc.n.qđ grauitas tra
hat deorsuꝫ & uirtus icitaṙ ut trahat sursum
ergo grauitas cõpar uirtuti intromittit incita
tiue motũ uoluntariũ.i. motũ quo uirtus sur
suꝫ leuat.quare cõmiſcenṙ motus uolũtarii id
est motus a uirtute facti cũ motibꝰ nõ uolun
tariis.i.motibꝰ factis a grauitate. Ex qbꝰ dic
tis habenṙ tres cõclusiões.pmo & merito seq
tur quarta.quia eniꝫ grauitas & defectus uir
tutis sunt cõpares & sunt secũdũ cõtinuatõeꝫ
iõ isti motꝰ sunt mixti. Et tũc .A.ifert ppoſi
tionẽ quartã siue cõclusionẽ pbandã a simili
dicẽs qđ sicut stupor qđ ē nocumẽtũ sensus
tactꝰ est accidẽs sensibilis motiue tactiue.ita
tremor ē accidẽs motiue.s.uolũtarie. Ex qbꝰ
explanata diffinitiõe dicendũ ad cõtraria. Ad
pmuꝫ respõdet Galꝰ.dicendo qđ qñ homo tꝫ
membꝝ quietũ illa est quedã actio uolũtaria
unde Auis que uideṙ i aere qeſcere laborat &
agit illã quietẽ sicut plixe tractatu. G.in dco
libro & 5° đ accidẽti & morbo clare dicit zm
transl.grecã uirtute ergo debili facta ac tenen
do mẽbꝝ quietũ cõtraoperari poterit g̃uitas
& sic fiet tremor. Propter solutionẽ argumti
omissis ruditatibꝰ scripti cõmunioris.5. đ ac
cidenti & morbo. Est sciendũ qđ in tremore ē
duplex motꝰ aut apparet unus uerbĩg̃tia de
orsuꝫ & iste fit a grauitate ut oẽs cõcedũt &
talis tremor ē accidẽs uirtutis motiue qa est
defectus actus motõis uolũtarie debẽtis esse
secundũ naturã. Exm pro uolentibꝰ speculari
supponaṙ qđ actio uisionis esſꝫ quedaꝫ actio
& uocareṙ a. Et quoddã aliud agẽs occurrẽs
oculo causaret unã aliaꝫ actionẽ que diminue
ret actionẽ.A.tunc ista actio.s.diminutio .A.
ē accidẽs uirtuti uisiue.qa ē accidẽs sue actõi
Exm aliud pone qđ actio aliciꝰ mẽbri sit ca
lefactio in uno gradu & adueniat agens qđ in
frigidet in medio gradu huiusmodi infrigidã
do diceret accidẽs mẽbri calefaciẽtis & tũc p
prie diciṙ accidẽs qñ agẽs in uisionem. A.uel
agens calorẽ pmi gradus disponunṙ p agẽtia
cõtraria ita qđ cõtraria agentia sint dispõnes
illoꝝ membroꝝ uerbigraria oculi uel epatis
debẽtis generare sanguinẽ calidũ ĩ g̃du uno
Hic habes semitã speculandi. Alius motus in
tremore est motus sursuꝫ factus a uirtute uo
luntaria & ille est accidẽs uolũtarie uirtutis
qa est sua actio quia licet ut actio sit naturale
quid tamen ut mala est cõtra naturã. & cum
diciṙ si est sua actio quomõ fit cõtra uolũtatẽ

Dicendũ qđ fit ex incitatiõe g̃uitatis mouentis ad cõtrariuȝ. & hoc innuit cũ dic̃ ꝙ motio per grauitatẽ intromittit motionẽ uolũtariã qa quasi facit necessario illã sequi incitãs ad actũ. sicut puluis in oculo facit mouere palpebram cõtra uoluntatẽ q̃uis motus palpebre sit motus uolũtari⁹ & hoc ẽ qđ consueuit dici qđ mot⁹ est uolũtari⁹ qui est in trẽore quo fit mẽbri subleuatio nõ est uere uolũtari⁹ secundũ pmaȝ intentionẽ. sed est uolũtarius zam intentionẽ secũdã. qa fit per uolũtaria organa ut per musculos nõ tñ iperio uolũtatis sicut & aliqui mot⁹ palpebre sunt sicut uolũtarij .s. secũdũ zam intentionẽ ut Gal' in libro đ motibus liqdis ¶ Ad tertiũ qñ dicit̃ qđ agentia cõtraria paria in uirtute nõ agũt. Dicẽdũ ꝙ est uerũ ȝ si sint omnino paria. sed si sint paria cũ q̃dam proportione potest tñ fieri actio & ideo in tremore nõ est omnino paritas. qa ad huc uirt⁹ uincit. Alias .dixi qđ cõtraria eq̃ta agũt ad mediũ nõ ad uictoriã uni⁹ cõtrarii ul' extremi. mot⁹ ergo tremoris ẽ cõtrarius inter naturalẽ motũ & casuȝ mẽbri siue quietẽ cõtra naturã ¶ Ad q̃rtuȝ dicendũ qđ Gal'. dubitauit. an inter duos mot⁹ qui sunt in tremore sit quies media & ideo. Aliqñ dixit qđ nõ ẽ quies sensu pcepta sic̃ in pulsu formicante ut apparet. 5° de accidẽti & morbo. Et ideo trẽorem assimilat illi pulsui. Aliqñ dixit ꝙ isti motus sunt aliqñ imediati ul' fere imediati. unđ in libro de rigore & tremore 4° ca° in fine dixit. Cuȝ ergo sic ꝓcedit mot⁹ mẽbrorũ secũdũ istã formã. s. motu ad supius cui nõ cessat inherere aut q̃si imediate cõiungi motus ad inferius sequit̃ qđ sit motus composit⁹ ex duobus motibus qb⁹ mẽbra pmutatiȝ mouẽtur cõtinue in locis suis. Et iste ẽ motus quẽ medici uocãt tremorẽ qa. s. est motus quo mẽbra trahunt̃ ad inferi⁹ cũ grauitate sua & erigũtur ad supius cũ uirtute ipa ferente. Ecce qđ Gal'. hos duos cõtrarios mot⁹ cõtrarios i tremore dixit sibi inherere. s. mediate ul' q̃si immediate. Dubitauit ergo & qa hec ẽ questio octaui phisicoꝝ omittit̃ ¶ Post hoc pono rões meas que semp uise sunt mihi difficiles in eo qđ. G. sentit de esse tremoris hui⁹ de quo loquimur in hoc cap° & ostẽdẽdo qđ nõ sit motus cõposit⁹ ex duplici motu quoꝝ alter fiat a grauitate mẽbri. Prio sic additio resistẽtie mobilis ad mouẽs est cã tarditatis motus. & stante eodẽ motore nõ ẽ cã alterius mot⁹. sed tarditatis in motu. sed in mẽbro debilitato in quo dicit̃ fieri tremor est additio facta in grauitate. & sic in resistentia mobilis & stat ideȝ motor. g° nõ fiet alter mot⁹. sȝ man⁹ uerbi g̃. tardius mouebit̃. maior ẽ nota quarto phisicoꝝ cõmento. ii. Et hoc exemplum declarat. si eniȝ possum i una hora portar̃ unã librã plũbli usq̃ ad plateã duas libras portabo illuc i duabus horis. minor est nota nã grauitas additur & resistẽtia mobilis respectu motoris ꝓpter defectũ motoris uel pp additionẽ mobilis in tremor̃ igit̃ oẽs cõcedũt qđ grauitas membri sit addita quia uirtus est debilitata. stat ẽt idẽ motor. s. uirtus motiua lacertoruȝ uolũtaria q̃ adhuc dñatur scđm cõcessionẽ cõmunẽ medicoꝝ. oẽs. n. dicũt ꝙ in tremore adhuc uirtus dñatur sup grauitateȝ licȝ non sit in sanitate g° non debẽt fieri duo motus sed unus tardior illo qui fiebat i sanitate. Secũdo sic si grauitas cuȝ mẽbro esset cã alicuius motus i tremor̃ sequeret̃ qđ grauitas esset e̾trado. hoc est falsuȝ nunq̃. n. reptus fuit aliquis auctor qui diceret qđ grauitas est morbus nec i cõplexione nec in compositiõe nec in unitate cõsequẽtia est nota. Nã grauitas imediate ledit actiõe uolũtariã qa fac̃ descẽdere g° imediate ledit actionẽ & sic est morb⁹. Ista rõ est multũ difficilis tenẽdo nostra pncipia alibi. s. qđ egritudo formaliter nõ ẽ cã actionis lese ita qđ sit causans actionẽ sed ẽ cã lesionis in actiõe hoc g° aggregatũ. s. mẽbꝝ egrũ fac̃ actionẽ lesam. Tertio sic membꝝ graue ꝓpter debilitateȝ uirtutis ut i tremor̃ non est maioris grauitatis q̃ mẽbrũ mortuũ. uerbi gratia manus abscissa. sed mẽbꝝ ut manus i forti tremor̃ efficit maiorẽ ictũ uel impulsũ i motu q̃ uidet̃ impellere ul' descẽder̃ quã faciat una manus amputata g° ille motus non fit a grauitate in tremor̃ maior pȝ partes. n. uiuẽtes hñt plus đ igne. imo ptes nõ uiuẽtes i nobis formaliter ut̃ ꝙ i nobis existẽtes sint magis portabiles ut appet de aq̃ ydropicoꝝ q̃ i q̃titate cẽtũ libraꝝ ydropic⁹ portat & cũ extra est educta q̃ocũq̃ diuidas eam & ponas sup eũ in capite pedibus dorso & uentre nõ portabit medietateȝ hoc exm posui ad excitandũ. minor est nota p expientiã. Iuuenis. n. hominеȝ habentẽ forteȝ tremorẽ manus quã si capias cũ manu ipellet te & faciet te totuȝ tremer̃. aut tremet manus tua simul cum brachio. & si manus illius esset amputata & caderet a tanto spacio quãtũ est spaciũ a quo manus eius agitat̃ non cõmoueret manũ tuã & si nõ credis accipias aliquã rem tanti ponderis q̃ti credis fore manuȝ illius si esset amputata & experiaris illud. Quarto sic p quãcũq̃ potentiã aliqđ mouet̃ naturaliter ad locuȝ p eandẽ uidet̃ quiescer̃ in loco in quo loco cuȝ est pfectius uidet̃ haber̃ scđm illã potẽtiam siue formã. Sunt. n. in loco pfectiõis motoris ad illa loca ut 3° celi & mũ. cõmento. 28. & 4°

deorsũ ꝫ .sed mẽbꝝ p ꝗuitatẽ naturaliter mo uetur deorsum gº cum erit ibi quiescet per formã grauitatis p quã pfectius hẽt cum est deorsum gº nõ poterit moueri sursũꝫ. Qui to sic uirtus uolũtaria motiua nõ potuit gra ue teneꝛ̃ supius gº multo minꝰ poterit leuaꝛ̃ ab inferiori ab supius. Ista ratio cum pcedẽti sunt ppinq. Ista rõ hẽbit fugam tenebrosaꝫ ponendo uirtutibus conatum. Sexto sic. isti duo motus oppositi ex quibus componiꝛ̃ tre mor non simul incipiunt sed unus precedit.

¶ Quero ergo primo quis duorum motuũ in tremore est prior. secundo prior motus p cedit cum aliqua dispositione organi que est maior potentia motoris secundũ illũ motũ sꝫ secunda dispositio non statiꝫ abicitur ergo nõ statim sequitur sed secundus motus oppositꝰ imo cũ hominũ dispositiones sint diuerse erit tibi inuenire tremorẽ in quo manifeste & lon go tẽpore apparebit ascensus manus & etiaꝫ eius descẽsus. Et uigoraꝛ̃ hec ratio sic quãdo manus in istanti. A. est in descenso esse habet aliquã dispositionẽ qua grauitas manus fuit potentior uirtute unde manus fuit trahẽs de orsuꝫ. si ergo post. A. manus moueꝛ̃ sursum hoc est per aliã dispositionẽ contrariã uel q̃si cõtrariam. aut igiꝛ̃ hoc erit ex pte anie aut ex pte corporis nõ ex pte anie. qa ista nõ essꝫ ni si dispositio secũdũ imaginationẽ & sic motꝰ sursuꝫ esset motus secũdũ uoluntatẽ. s. qa ho mo uelit & pus uoluerit & hoc ẽ falsuꝫ. quia cõtra experientiã nec uideꝛ̃ aliqua dispositio ex pte corporis qa hoc nõ esset nisi aliquis mo dus cõplexionis quo nunc membꝝ leuigareꝛ̃ & uirtus confortareꝛ̃. Nunc autẽ ꝗuareꝛ̃. & uirtus deficeret. & totũ hoc uideꝛ̃ quedaꝫ fa tuitas. Et uide qđ. G. conaꝛ̃ dare cãm i hoc 5. de accidẽti & mor. c. de tremore in fi. secundũ transl. grecã ubi. G. dat cãm expulsiõis humo ruꝫ a uirtute ad loca neruoꝝ & recõfluxuꝫ illo ruꝫ. Sed mirabile ẽ qđ humores frigidi facien tes tremorẽ sint ita mobiles. Amplius nõ oĩs motus fit a materia. Septio sic motꝰ uolũtariꝫ secundũ intentionẽ 2am ut motus palpebre ui denꝛ̃ in multo numero posse fieri secundũ ipe tuꝫ uolũtatis. si gº alter motꝰ qui ẽ in treõre est motus uoluntariꝰ lꝫ 2m intentionẽ 2am gº in multo numero poterit fieri imperio uolũta tis. Tremulentꝰ igiꝛ̃ in mãu poterit facere plu res motus uolũtate pura oppositos motibus grauitatis qđ tñ nõ uidemꝰ fieri. Octauo sic. Vel ista agẽtia sunt omnino equalia et tũc nul lus fieret motus localis. licet eniꝫ agẽtia cõtra ria equalia in motu alteratiõis possint secũdũ quosdã agere uel ad mediũ uel ad corruptio nem utriusq tam̃ motores ad loca cõtraria si sunt equales nõ agũt qa cõtraria loca sunt in cõpatibilia. Vel nõ sunt equalia & tunc pstan tius uincet in mouẽdo ad suũ terminũ licꝫ tar dius. Istas ratiões soluere est siue erit diffici le nisi ponaꝛ̃ qđ i tremore ẽ unũ mouẽs. s. uir tus sic disposita ita ꝙ tã motꝰ sursuꝫ quã deor suꝫ fiat a uirtute mẽbri motiua & f t hº qa sic dispositũ ẽ mẽbꝝ. & qa hic sũt duo motꝰ con trarij. opꝫ necessario esse diuersitatẽ in pmo mouẽte & hoc erit modus motꝰ in spiritu & forsan cogeꝛ̃ redire ad opinionẽ Platonis quã deiecit Gal. libello pallegato. 7. caº. cũ opinio ne asseni italici & cogenꝛ̃ forsan diceꝛ̃ qđ idẽ fere modus tremoris est de quo ẽ hic sermo & qui fit i forti rigoꝛ̃. Et uideꝛ̃ qđ Aristo. cõcordet cũ inuestigat cãs tremoris pbleuma tũ 3a qnto pbleumate. Et si isti tremores di uersificanꝛ̃ est sic idẽ accñs hñs diuersas cãs. Sed tñ quia exm Gal. est ualde rethoricum ideo facit ymaginari duos motꝰ & duos mo tores tñ si quis attẽdit sepe Gal reuersus ad ueritatẽ si hec erit ueritas dixit ꝙ cã treõris est debilitas uirtutis. Et Auic. hoc expressit cũ dixit pter defectũ uirtutis. & cuꝫ assimi latus est tremor stupori. nã sicut stupor non dicit duas actiões nec duo agẽtia sꝫ diꝛ̃ unuꝫ agens indipositũ sic ꝙ facit sensatiõẽ talis for me & talis sensaº non est prie due actiones sed una actio mala. s. sensaº stupida. Ita forsã oportꝫ itelligeꝛ̃ de tremoꝛ̃. Ista dimitto aliis licet alibi a me multuꝫ discussa sint. Deinde cũ dicit ¶ HVIVS AVTEM cã. Hic inuesti gat cãm tremoris. & pmo pmittit diuisionẽꝫ secũdo exeqtur. Ibi 2a. In uirtute uero. Dicit pmo qđ ista cã. s. defectus uirtutis pter q̃ fit tremor aut ẽ in uirtute. aut ẽ in instrumẽ to &c̃. ¶ IN VIRTVTE. Hic ponit primo cãs treõris. i. defectꝰ uirtutis motiue ad quã sequiꝛ̃ tremor que cãe sunt i uirtute. 2º que sunt in istrumento. 3º que sunt in utrisq. Ibi 2a. qui aũt factꝰ. Ibi 3a. Cõitas uero. pma in tres. pmo ponit istas cãs. 2º ponit modũ quo causant. 3º addit q̃dam cãm reducibilem ad istas. Ibi 2a ppter ordines. Ibi 3a & ex causis

¶ Dicit primo qđ cã tremoris ẽ i uirtute qm̃ qñ debilitaꝛ̃ uirtus pter timoreꝫ qui accidit aut pter applicationẽ &c̃. Accidit tremor i neruis. Ita qđ littera usq ibi est suspensa.

¶ Considerandũ qđ hic pmo Auic. narrat cãs que sunt accidẽtia aĩe siue passiones sic tiõr & applicare mentẽ ad rẽ abscissaꝫ. s. exta se terribilẽ & alia que patẽt. 2º narrat modum quõ causant. Iste aũt modus ẽ duplex unus i mediatior quia existis accidẽtibus aĩe fit di uersificatio motus i spiritu. s. uitali & fit mo tus diuersus ab eo quo mẽbra egẽt pro suis

motibus spiritu igit̄ moto nō secundū ꝙ egēt mēbra uirtus debilitat̄ & nō fit mot⁹ uolūtarius debite sed fit tremor. Alter modus quē tangit ē mediat⁹. Naȝ diceret aliqs quare mouet̄ spiritus zᵐ anīe passiōes. Respondet. A. qđ uirtutes anīe nostre habēt hūc ordinē naturalē ut existēte imaginatiua i tali dispōne uerbigratia timorosa uirtutes cordis naturales. ex ipo ordine mouent spiritū ad itra et contra hunt & similiter i aliis passionib⁹ anīe in qb⁹ fit cōtractio spiritus ad intus sicut in tristicia & tribulatiōe. i. angustia & ecōtra fit in gaudio. Accidētia gº anīe causant tremorē ꝓpter ordinē motiuaꝝ uirtutū ex quo ordine fit diuersus mot⁹ in spiritu q̄a uel nimis itra ulꝰnimis extra uel aliter ¶ Consyderandū secūdo ꝙ iste cāe dicunt̄ ex pte uirtutis se tenere quia tenent se ex pte accidentiū anīe cui anīe maxime uirtus attribuit̄. dicunt̄ ergo cāe i uirtute q̄a sunt anīe accidētia. Consyderandū qđ hec oīa accidētia innuit. s. in qbus fit motus int⁹ uel extra uel ad utrūq̧ in q̄bus omnib⁹ cuȝ spiritus incōuenienter moueat̄ uirt⁹ motiua debilitatur. Et ex causis. Consyderandū qđ coyt⁹ pōt poni inter accidētia anime ut dicit̄ cōiter Considerandū etiā qđ coytus post repletionē est cā debilitatis digestiōis & malitie eius ex quo pōt sequi tremor mult⁹ & hoc ē qđ dicit Ex causis tremoris secundū semitā đbilitatis uirtutis. i. debilitādo uirtutem est multitudo coytus. debilitat autē digestiuā et motiuā uirtutes & hoc mediāte defectu digestiue & immediate per uiaȝ resolutionis. & lȝ dixerit. & post refectionē stomachi tñ tpe uacuitatis ēt multū debilitat repletionē. s. mēbroꝝ & hoc supfluā. Considerandū tertio qđ sic accidētia anime debilitant uirtutē motiuā pp diuersitatem mot⁹ spiritus sic & coytus q̄a diuersificat motū spiritus uel ꝓpter imaginationeȝ ex coytu uel ꝓpter euacuationē spirituuȝ p genitalia uel per poros uel per uiā euaporatiōis.

¶ QVI AVTEM. Hic ponit causas trēoris ex pte instrumēti & hȝ ptes tres sic in genere ponit causas ex pte instrumēti. Pria cā ē mollificatio neruoꝝ que nō sit tāta qđ mēbra fiāt palitica & non retineant̄ siue sustentent̄ mota q̄a tūc talis mollificatio ꝓuat motū. sed sit talis mollificatio que debilitet et ideo pōt exponi q̄re nō retinent̄. i. nō bene firment̄ & talis mollificatio pōt fieri uel ex multo potu aque uel uini uel ex potu iordinato. i. tēpore nō suo Secūda cā ē opillatio aliqua i neruis pp quam uirtus ipediatur nō tñ omnino ꝓhibeatur. Et ista opilatio potest fieri ex cāis repletionalib⁹ q̄s poit & tu itellige oēs alias opilatōes. Tertia causa ē siccitas neruoꝝ uel musculoꝝ. unđ nō obediūt đ facili motui & iō mota tremūt Cōsiderādū qđ iste cāe dicunt̄ esse cāe debilitatis uirtutis tenētes se ex parte istrumenri eo qđ iste sunt quedā dispōes corporee & a corpoē incipiētes ulꝰ corpori attribute. s. reōlitio siue laxitas opilaº siue induraº mēbri sed cause ꝓdicte debilitatis uirtutis tenebūt se ex pte uirtutis. quia sunt q̄daȝ aīe passiones siue accidētia q̄ corpori attribuūtur p animā. Cōsiderandū circa ꝓmaȝ cām qđ licet uinū accione ponat̄ siccū tñ humectat per accidēs. ꝓmo ducendo materias huidas ad neruos. zº infrigidando neruos. Et hoc facit tripliciter. ulꝰ suffoādo sic multa ligna igni exposita. zº de accidēti & morbo & 3º de cōplexionib⁹ ulꝰ quia in neruis cōuertit̄ in acetū sup̄. c. de cura palisis. uel q̄a sumptū imoderate iflāmat̄ & consumit naturalē humiditatē unde accidit calidū naturale extingui ut Aristo. ꝓbleumatuȝ tertia qnto ꝓbleumate. Dubitat̄ quare q̄daȝ uirosi in mane tremūt anteq̄ bibant. Dixim⁹ sup̄. 5. de accidenti & morbo ꝙ hoc uidet̄ q̄a nerui sunt infrigidati retracto i nocte itus calore unde paucificant̄ spiritus qui in die postea uino cōfortant̄. Cōsiderandū circa scđaȝ cām qđ littera que dic̄. Et materia q̄deȝ pōt dupliciter exponi. ꝓmo secundū alios ut Albertū &. Bertutiū ut dicat̄ qđ materia aut ē patiens. i. ledēs meatus & tūc facit tremorē. aut nō. & tūc nō facit tremorē. hec ē truffa. secundo mō pōt exponi qđ materie frigide faciētes tremorē opilādo. Quādoq̧ sunt apte digestioni. & alterant̄ in uiis & foramibus in q̄bus penetrauerūt siue faciliter siue difficiter. aut talis meteria est cruda nō recipiens actioneȝ mēbroꝝ. In hoc gº. A. inuit diuersitatem tremoris a materia flegmatica apta digestioni & inepta & apta digeri aliq̄n apte penetrat ut aliqđ flegma aquosuȝ dulce nō multū frigidū & q̄nq̧ nō penetrat apta imo resistit ut flegma aliqđ grossuȝ nō tñ multuȝ frigiduȝ posset. n. esse multū subtile & multū digestioni ineptū ꝓpter frigiditatē & defectū uirtutis & iō in paraliticis & tremulētis antiquis uidebis aquā fluere p os & nares que est ut flegma aquosuȝ subtile frigidū digestiōi ieptum & ē malū sigᵐ ut expimēto uidemus. 3º modo qđ p hoc inuat qđ materia q̄dā est imbibita siue sit faciliter siue difficulter cum resistentia & ista uocat̄ patiēs q̄a diuisa i ptes paruas p poros mēbri. Quarto posset i hoc uelle illud qđ. G. sentit in q̄daȝ sua fantasia. caº. de treōre in fi. quarto de accidēti & morº secundū traslationē grecā. ¶ Dubitat̄ utruȝ tremor possit fieri a siccitate uidet̄ ꝙ non q̄a Haliabas nono theo. xi. caº nec Azararius pº

libro de tremorē nec. G. de accidēti pncipaliter istam cāʒ explicauit. Amplius qđ indurat mēbrū non ē cā tremoris qa in treōre multiplicā tur motus unde oʒ qđ mēbrū sit flexibile lʒ siccitas indurat. Ampliꝰ ethici maxime tremerent. In cōtrariū. A. & G. pmo pnosticoꝶ cōmento. iz. & in libᵒ de simplici medicia. xj. c. de castoreo. Dicenduʒ qđ siccitas tā cōplexionalis quā p euacuationē huidi pōt esse cā tremoris. Et tribus modis. uno modo debilitando uirtutē quia qualitas imoderata destruit actū pprie uirtutis. & iste modus tremoris pōt esse tremor de quo hic ē sermo. Secundo modo pōt fieri tremor a siccitate cāndo cōtractionē & motū quēdā malū spasmosuʒ q̃ motus pōt iproprie uocari tremor qa est motus fictuosus et hos duos modos. A. tangit supra libro primo fen zᵃ de causis motuū nō natuialium cū dicit hoꝶ cā est aut siccitas debilitās sicut tremor aut spasmificās sicut spasmi sicci aut singultꝰ sicci. Tertio modo siccitas fit a cā tremoris indurādo mēbra que mota cū uiolētia cōcutiunt̄ quodāmō & tremūt & iste tremor nō est pprius tremor de quo loquimur hic. sed potius dicit̄ motus cōcussiuꝰ aut tremulus q̄uō dicit̄ pulsus tremulus ut pᵒ cañ. fen zᵃ. c. de causis specieruʒ pulsus. Et forsan qđ. A. hoc dixit ut faciat te perpēdere qđ nō solū loq̄mur de tremore quē pprie uocāt medici tremorē. sed de aliis modis tremoris uñ etiā loquet̄ de tremore qui ē rigor fortis qñ ponet auctorē Ypo. Posses tñ istū textū uiolētare ut dicat̄ qđ in istrumentis icurrit desiccationē & nō obedit reflexioni. s. ppter defectū uirtutis a siccitate nō ppter indurationeʒ & tūc fit tremor uirtutis defectu. Ad cōtrariū dicendū qđ alii auctores dederūt intelligi qñ dixerūt euacuationes supfluas esse cās treoris Gal. etiā dedit intelligi qñ dixit qđ senectꝰ ē mala cōplexio frigida & sicca unde senibꝰ fit tremor. Ad rationē primā dicēdū ꝙ durities dicit̄ causare tremorē ut notū ē nō eniʒ est intelligēda causa ut mēbra oīno arefiāt. Ad zᵃᵐ rationē dicendū qđ etiaʒ in ethico pōt fieri tremor cū tentant ambulare. & hoc ppter eoruʒ debilitatē sequētē siccitatē & caliditatē licet pprius defectus uirturis motiue sequat̄ frigiditatē & humiditatē ut sup̄ apparuit caᵒ. de palisi. ¶ COMMVNITAS VERO. Hic ponit causas tremoris que sunt simul in uirtute & in instrumēto & hēt duas ptes sicut duplici uia ostēdit causas posse dici cōes uirtuti & instrumēto. ibi zᵃ. Aut aduenit uirtuti &c̄. Dubitat̄ quare ponēs cās ex pte uirtutis & istrumēti. i. mēbri ponit malas cōplexiōes frigidas uel calidas a q̄bus fit uirtuti ipedimentuʒ. cōtra qa isto mō cause que superius sunt dicte proprie instrumēto possunt dici cōes. s. mollificatio & opilatio & siccitas qa iste sunt dispositiōes instrumētoruʒ & aduenit ex eis uirtuti impedimentū. aliter eni non facerēt tremorē. Amplius. A. liᵒ. i. fen secūda caᵒ. de cāis debilitatis mēbroꝶ sumitis ex parte mēbroꝶ siue instrumētoꝶ appellat malas cōplexiōes qᵒ mō hic gᵒ dicunt̄ cāe cōs ui tuti & membro. Ad huius solutionē cōsiderandū qđ. A. aliter distinguit. pmo liᵒ fen zᵃ cās debilitatis membroꝶ & aliter hic cās debilitatis uirtutis motiue. naʒ ibi cās debilitatis mēbroꝶ dixit esse uel sup mēbro ut sunt male cōplexiōes & cōpositiōes debilitates uel super spiritu ut cāe spiritus resoluētes uł super uirtute ut operationū iterationes spiritꝰ resoluentes & debilitātes que cause quomō distinguant̄ ibidē declarauimꝰ. ¶ Hic uero. A. cās debilitatis uirtutis motiue distinguit i cās que sunt ex parte uirtutis & istas uocat accidētia aīe & ānexa ut coitū modū supra dictū & in causas ex pte instrumēti & istas uocat dispsitiōes corpulētas ut remolitionē opilationē & idurationeʒ qua flexiōi resistit. & cās cōes. & istas causas cōes non intelligit in pmo modo hic posito cās cōpositas ex pmis causis aīe & causis. s. dispositionibꝰ corporalibꝰ. sed de hoc dicet̄ in secūdo modo intelligēdi. Cōitas. i. cās cōes sed intelligit hic in pmo dicto cās cōes modos malaruʒ cōplexionū. Vbi cōsiderandū qđ modi malaꝶ cōplexionū tripliciter considerari pñt seu dici cause cōes instrumēto & uirtuti. pᵒ mō intelligēdo de quacūq̄ mala cōplexiōe pducēte ad debilitatē uirtutis motiue per simpliceʒ distēperantiā. nā ipa mala cōplexio ponit̄ cā ex parte instrumēti quia ē disposisio quedā materialis siue corporalis & hec nō hēat accidentia aīe que dicūtur magis disponēs aīe & cū hoc cōuenit complexio cū mollificatione & opillatione & iduratiōe que dicte sunt dispositiones istrumētoꝶ & ex hoc dicunt̄ esse ex pte instrumēti. ponit̄ ēt mala complexio neruoꝶ uł musculoꝶ cā ex pte uirtutis nō quia sit dispositio uirtutū siue aīe sic accidētia aīe sed quia cōplexio est dispō que inter oēs dispositiōes corporeas plus apropinquat ad existentiā uirtutū. & ideo quidā uocauerūt complexionē uirtutē & dixerūt ēt eā esse naturā & substātiā mēbroꝶ ut apparet ex Halyab. tractatu zᵒ. z6. cōmēto & pmo de iuuamētis noue trāslationis & 3ᵒ de cōplexionibꝰ & iōualde per se & imediatius complexio mala ledit & debilitat uirtutē hoc aūt non hñt cause dicte ex pte istrumēti solū. s. mollificaᵒ & induratio & opilatio. Isti. n. sunt quidam modi

substantie & effectus complexionis .s. molliti es & duricies .et dispositio uie .s. opilatio .ista aut quis debilitent instrumenta .s. neruos & musculos qa aliter non possent esse cā tremoris tn non sic pncipaliter sicut facit mala complexio .apparet igr qd mala cōplexio potest dici cā cōis & apparet solutio ad pmuz & ad secundū argumentū. Secundo modo considerationis potest dici mala complexio cā comunis intelligēdo non de qlibet complexione mala qa non de illa que ledit per excessuz solum in gdu qa talis reducit in cāz que est ex pte instrumēti .sed itelligemus modos malaꝝ cōplexionū ledentiū cū pprietatib⁹ malis ut cuz uenenositate .uerbigrā frigus uenenosuz aut calor uenenosus nā hee cōplexiones inquātuz sunt cōplexiones dicunt cāe ex pte istrumenti quia sunt dispōnes corporales & materiales magis .sed inquātum ledūt pprietatib⁹ uenenosis dicunt cāe ex pte uirtutis .qa pprie uerenositas est quedā pprietas post cōplexionem sicut uirtus mēbri etiā qa uenenositas opponitur ipi uirtuti. Et tūc exponem⁹ textū. Cōitas uero .i. cōmunis cā instrumēto & uirtuti est ut instrumēto accidat nocumentū .i. cā nocens pueniens ad h° ut noceat uirtuti .s. p pprietatem quēadmodū frigus uehemēs .i. uenenosū Extrinsecus .i. cā extrinseca ut iusquiamo uel opio aut pūctura ut scorpionis aut ex humor .i. uenenoso frigido .s. spermate congelato corrupto. Aut ex calore uehemēti sup. & ueneno so sicut apostema. Adustione .s. a uentis uenenosis pūis. & alia ut pūcturis serpentū & similibus ¶ Tertius modus dicendi ē qd solam malā cōplexionē frigidā nocet hic cām cōez instrumēto & uirtuti motiue. & h° qa mala cōplexio frigida per se cōtrariat uirtuti motiue & ideo potest dici cā ex pte uirtutis .sz inquātuz est dispositio materialis dicit etiā cā ex pte instrumēti. Dicit autē frigiditas per se cōtrariari uirtuti tripliciter .qa cōtrariatur motui qui ē operatio uirtutis cū frigiditas imobilitet. & qa cōtrariat spiritui. & qa contrariat directe cōplexioni cū qua fundat uirtus & operat .qa in omni tali uincit calor ut alias declarauim⁹. Ista autē frigiditas inducitur a causis per se infrigidantib⁹ que sunt uel infrigidātes absolute ut aer frigid⁹ uel ifrigidantes cū uenenositate ut pūcture animaliū frigidoꝝ uenenosoꝝ .inducit eniz talis frigiditas p accidēs ut a cāis calefacientib⁹ que resoluēdo infrigidāt .ergo. A. hic solū enumerat complexionē frigidā malā. Et dic cōitas .i. cuz p cōitatez ē ut istrumēto accidat nocumtū .i. cā nocēs .s. frig⁹ puenies ad h° ut noceat uirtuti .s. pncipaliter & directe quēadmodū aduēit ei frigus uehemēs extrisec⁹ ut ab aere ul medicis frigidis &c. Aut sup. aduenit frigus ex calor uehementi sicut aput idest post adustionez .i. fortem calorem aeris adustiuum qui resoluēdo infrigidat & facit deficere uirtutē motiuā & alia idest alie res calefacientes ut balneum. Hec exspō confirmat ab. A. li°. i. fen z^a ca° d causis debilitatis mēbroꝝ cū dicit Operatio eius .s. caloris opationū frigitatis in stupor ē similis ppterea qd corrūpit complexionē spiritus .s. resoluēdo quēadmodū accidit ei qui multā in balneo fecit morā. Iaz aūt sciuisti ꝙ tremor uirtuti motiue ē sicut stupor sensibili. Quarto pōt dici qd cāe ex parte uirtutis dicunt que multū impmūt in spiritu .s. accidētia aīe & cohitus. Et qa frigiditas multuz in spiritu iprimit iō dicit caūa ex pte uirtutis Dicit ēt ex parte istrumēti qa ēt opillat congelando ¶ AVT ADVENIT. Hic est secūdus modus exponēdi cās cōes istrumento & uirtuti. Considerandū aūt ꝙ dupliciter pōt littera exponi siue intelligi. pmo qd alicui homini aduenit simul cā ex pte uirtutis & suuz nocumentū uerbigrā .quia timet uel gaudet subito & cū hoc hēt cām tremoris corpoream siue ex pte istrumēti .uerbigrā qa pter usū ebrietatis hēt moliciez in neruis pñtigit concurrēt hee due cause & duo nocumēta cāruz & facere tremorē et possibile est quod utraq causa per se sit sufficiēs i faciendo tremorem & possibile est quod una iuuet aliam licet occultatur quandoq tremor in utentib⁹ ebrietate .qa nōduz impssit licet cū pauco tremor ul ira tremūt. ¶ Secūdo mō pōt exponi ꝙ alicui homini eueniūt cāe resoluentes spiritus & cōgellātes & iste dicuntur ex pte uirtutis & ex alia parte adueniūt male cōplexiones que secundū se non cōgelarēt nec resoluerent .sed nocerēt alio mō .s. dispōnēdo organū & iō dicuntur iste esse dispōes istrumētoꝝ simul g°. dicte dicunt cāe scdm cōitatē .s. ex pte uirtutis & ex pte istrumēti. pma tn expositio ē meliō

¶ TREMOR. Hic ponit diuersitatē tremoris ex parte subiecti. & pmo facit hoc z° ponit cōparationē iter cās tremoris. Ibi z^a. Et cā qdē pma in duo. pmo ponit diuersitatē dictaz. z° assignat cām cuiusdā. Ibi z^a. Et qnq. Dic p° qd tremor qnq est in oibus mēbris .s. capite corpore maibus & pedibus .qnq est i corpor .s. toto pter caput. & qnq ē ecōtra qa in solo capite. Et cā haꝝ diuersitatū est qa nocumentuz ē in aliquo neruo & non in oibus. Considerandū qd licet tremor qui ē accidēs uolūtarij motus frequēti⁹ cōtingat in uno mēbro q in toto & hoc quia plus cōtingit unū neruū uel musculum unius mēbri noceri quā totius

corporis neruos uel musculos tñ etiaȝ pōt toti corpori aduenire tremor qui est accidēs uoluntarij mot⁹ qa omnib⁹ lacertis pōt adueire talis d̄bilitas. Iste tñ tremor cōis toti corpori qui fit a debilitate uirtutis motiue & mēbri ğuitate ñ est ille tremor cōis toti qui fit a forti rigore uel qui est fortis rigor. ¶ Sȝ dubitat̄ q̄re tremor qui ē accidens uolūtarie uirtutis fit frequētius in mēbro uno. sed tremor qui ē rigor fortis uel cōcussio in rigore fit frequenter i toto & nō. uidem⁹ qd̄ fiat in mēbro uno unde. G. in libello de tremore & rigore &c̄. tremor est nocumentū accidēs in mēbro & rigor nō est nocumentū accidēs n̄ si toti corpori In hac questione dicā sicut fugiēs. p° difficulto eaȝ. nam bene dicim⁹ quasdā ptes corporis rigere ut manus uel pedes ut probleumatū. 2ª. Et sumit̄ rigor pro quadaȝ circūnfrigidatione. Sȝ tñ rigor cōcussiu⁹ qui nō fit spasm⁹ fiens nō uidet̄ appropriari uni soli parti sine alia si eniȝ manus cōcutiat̄ aut ē tremor qui ē accidēs uolūtarie uirtutis aut spasmus fiens aut iectigatiōis modus cōiter igit̄ non fit pticularis rigor. s. cōcussio pticularis qualis est i toto ppter frig⁹ q̄rtane. dico igit̄ qd̄ si causa tremoris in rigore ponat̄ motus expulsiue ut uidet̄. 5. de accidēti nō facile ē inuenire cāȝ. si autē cā ponat̄ caloris reuerberatio. qa hec nō fit fortis & agitatiua nisi in toto calido leui⁹ est in hoc cām uidere. Aliis ergo nūc dimitto qa nimis plongarem. ¶ ET QVANDO QVE. Hic ponit quādaȝ diuersitatē tremoris & cām eius & est questio de qua dubitat̄ pmo cap°. cōti. de tremore. s. quare accidit tremor quādoq̧ quibusdā in manib⁹ & nō i pedibus & motiuū est hoc. si eniȝ nerui manus sunt lesi ppter lesionē in nucha multomagis debēt esse lesi nerui pedis qui nascuntur sub illis. ¶ Assignat ergo tres cās. pria cā est qa cā que facit tremorē non pcedat ex nucha sȝ ē in ramis neruoꝝ penetrantibus ad manus & extra nuchā & ab extra uenit eis cā. Secūda cā est qa licet cā incipiat a nucha & inde oriatur uerbi ğtia aliq̄ materia flegmatica fluit a pn° nuche tñ natura statiȝ expellit eā ad ppinquora loca que post talia sunt pncipia neruoꝝ manus & latus ppinquius. s. lat⁹ sursuȝ ꝙ ē ppiqui⁹ materie pcedēti ab origie nuche quā lat⁹ deorsuȝ. In hac ergo expulsiōe natura defendit nuchā que est nobilior ut materia nō penetret i nuchā & ut nō assequat̄ finē suū. s. q ē nocere toti nuche. ¶ 3ª cā ē fūdata sup ista propositōe spirit⁹ motiu⁹ ē fortis i uirtute et magis uincēs in quātitate i ptibus corporis inferioribus. s. cossis & cruribus. Istaȝ ppositioneȝ probat in illis mēbris spiritus motiuus est fortior in quib⁹ ē maior necessitas illi⁹ spiritus siue motus facti per spiritū. sed in mēbris iferioribus habūdat necessitas mot⁹ & spiritus motiui plusq̄ in supioribus. s. manibus hui⁹ rationis ponit minorē dicens scd̄m necessitatē illoꝝ mēbroꝝ. i. scd̄ȝ necessitatem quaȝ hn̄t illa mēbra de suo simili. i. de spiritu motiuo siue de opatiōe motiua. & hic ē unus modus loq̄ndi Auic. in plurib⁹ locis. Ex hoc infert̄ cōclu° pncipalis. naȝ stante una cā nociua in nucha magis patient̄ nerui manus q̄ nerui cruriuȝ & cossaꝝ & hoc qa illi sunt debiliores in uirtute motiua. sed nerui partium iferioꝝ sunt fortiores. sed ptes fortiores non ita patiunt̄ ut debiles nec patiunt̄ nisi a cāis uirtuosis & potētibus. & iō si patit̄ istrum ē tū forte partiū iferioꝝ hoc ē quia cōfortatur sup alio cause hoc ē. qa addit̄ cāe in fortitudine. Causa. n. una potuit ipedir̄ motū man⁹ qn̄ occurrūt nuche illa cā sed eadē non potuit impedire motū ppriaꝝ partiū inferioꝝ ppter illoꝝ fortitudinē. si ergo impediat ē quia additio facta ē in uirtute illius cāe. unde supat manus aūt nō ē ita. s. sicut ē de partibus iferioribus qa impediri pōt a cā non multum forti. Aliter tñ alias exposui partē que dicit qd̄ si patit̄ istrumentuȝ. i. si passio adueniat nuche cōfortat̄ ei⁹ seperatio. i. est ita fortis pars inferior qd̄ pōt superar̄ cāe impssionē & non noceri. sed manus non ē ita. utraq̧ tñ expositio in idē recidit. ¶ Cōsiderandū ꝙ iste tres cāe differūt abinuicē. qa due pme ponūt cām nocentē extra nuchaȝ. 3ª cā concedit qd̄ q̄uis cā nocēs sit in nucha. tñ possunt noceri manus qa debiliores & non pedes quia fortior in eis est spiritus motiuus. sed pma causa differt a 2ª. qa pma cā ponit nocumentū non habēr̄ pncipiū a nucha. Sed 2ª cā ponit cām ancedēteȝ illius nocumēti fuisse pri⁹ in nucha. sed pelli extra ad loca & latus manū sic̄ ad ppinquiora. ¶ Dubitat̄ utrū spiritus motiuus & uirt⁹ motiua sit fortior in iferiorib⁹ corporis quā in supioribus. uidet̄ qd̄ nō mēbra ppinquiora mēbris que sunt fons caloris & spiritus aialis uident̄ fortiora i spiritu motiuo. Nam calor cordis & cerebri sunt motiui ut alias declarauim⁹ licȝ Auic. plus sentiat de calor̄ cordis ut 2° colliget & 3°. sed manus sunt ppinquiores illis ut Gal. pnosticoꝝ. 2° cōmēto 3° Et Serap. quarto breuiarij. 7°. ca°. ¶ Ampli⁹ Serap. 4°. breuiarij. 7°. ca°. assignās causam qd̄ manus ydropicoꝝ nō tumescūt sic̄ pedes assignat cām quia sunt facilioris mot⁹ q̄ pedes & ēt sunt multoꝝ motuū ergo est maior necessitas motus & spiritus motiui in maib⁹ q̄ in pedib⁹. ¶ Amplius 3° de anima ponitur

manus organū organoꝝ & pbleumatū 3°.4° pbleumate inuit̄.g° indiget mľto spiritu motiuo quia ex hoc uel ad hoc ē hoc organū. Amplius concesso qđ Auic.dic̄ uidetur posse contrariū ostendi sic̄ duabus uirtutibus existētibus in uno mēbro per unam uiam delatis una forti & alia debili occurrēte una cā nociua impedit̄ & fortis taliter & remanet debilis ut apparet de sensu & motu si.n.per unū neruū ferantur ad menbrum & leso illo membro aduenìat nocumentum potest auferi motus q consistit ī agere & fortior est. & remanebit sensus qui consistit in pati & est debilior ut ponit Galienus quarto de accidenti & morbo .ergo eadem ratione occurrente una causa in diuersis ptibus habētib⁹ uirtutē motiuā diuersa una fortior reliqua debilior remanebit uirtus debilioris et nocebitur uirtus fortioris ¶ In cōtrariū ē Auic. Dicendū quod ī ptibus inferiorib⁹ corporis spirit⁹ motiu⁹ et uirtus ē fortior quā in supiorib⁹.s. manibus dico naturalitet.hoc declarat̄ ex pte īstrumentoꝝ.s.neruoꝝ & ex pte finis ¶ Prīo ex pte neruoꝝ qa nerui motiui ī inferiorib⁹ sunt solidiores & fixiores quā ī superiorib⁹ & sic spirit⁹ grossiores & minus sensibiles seu passibiles & hoc apparet ex duob⁹ p̊mo qa nerui quāto plus elongant̄ a cerebro & nucha tanto ex h° plus acqrunt de soliditate & duricie ut cōiter cōcessu3 est.Secūdo qa qñ ad aliquā pticula3 mittit̄ neruus psensu & pro motu & sensum illi⁹ pticule op3 esse certū expedit neruū sencientē esse mollē ut.Gal⁹ ponit in li°.i 6.de utilitate pticulaꝝ z° cap°.sed qñ sensu3 nō expediebat sic esse certū potuit neruus sic esse durior ppter motū.nūc manus plus apropinquāt cerebro & nuche molliori.similiter habēt certitudinē multā tactus.unde Auic. īfra cap°.de stupore ponit qđ ī tactu pedis respectu tact⁹ manus ē sicut stupor.g° eaꝝ nerui erūt molliores quā nerui cruriū & pedū. Secundo declarat̄ hoc ex pte finis.na3 ptes inferiores portant totū onus corporis sustentādo & transferendo de loco ad locū & tanta uirt⁹ sustētatia toti⁹ in quolibet crure solo oport3 qđ sit unđ Gal⁹.5°.de utilitate pticularū 6° cap°.i ambulando alteꝝ cruriū mouet̄ & alteꝝ firmatū in terra totā portat corporis nostri mollē. Idē etiā ponit.i 7 libro ultīo cap°.Apparet igitur qđ uirtus motiua & spirit⁹ motiu⁹ fortior est in inferioribus quā in supioribus ut sicut solidiores sunt nerui, ita suo mō spiritus motiui & ita dicā etiam minus passibiles ab occurētibus causis. Considerādū aūt ꝙ uirtus motīa dicit̄ non solum progressiua s3 substentatiua. Considerandum autem qđ l3 uirtus motiua

ī īferioribus sit fortior tñ ī māibus ē dearticulatior.plures.n.articulatōes et artificiosos motus faciūt māus quā pedes ut appet ī opibus artiū & ex hoc dicit̄ organū organoꝝ secundū unū modum dicendi ¶ Ad cōtrariū dicendu3 qđ p̊ma ppositio nō est cōcedēda simpliciter. na3 calor operatiu⁹ nō dat̄ mēbris secūdu3 ppinquitatē situalē s3 z^m necessitatē finis.plus eni3 caloris opatiui dat̄ epati & testicul⁹ quā panicľo tegēti costas & tñ epar & testicľi rēotiores sunt a corde dico aūt caloris operatiui pp cām quā perpēdere debes ¶ Ad z^am rōe3 dicēdū qđ nō seq̄t̄ consequentia. palpebra est mľtoꝝ motuū g° est fortioꝝ motuū palpebra eni3 plures mot⁹ facit quā pes uel man⁹ aut nō pautiores.tñ nō est fortior ī motib⁹ ¶ Vel aliter dicendū qđ pluriū motuū uel non pautioꝝ est crus quā man⁹.sunt eni3 cruriu3 opatiōes ambulatio cursus statio & saltatio quodāmō.manus autē in genere nō plures habet motus istis licet dearticulatiōes multas particulares habeat ¶ S3 tu diceres quomō ergo uerificat̄ cā data a Serap.dicēdū qđ p̊ma cā quā ibi dat est uerior.z^a cā uerificat̄ qa plu ralitas motuū secundum numeꝝ.s.ex multis dearticulatis motib⁹ est cā multe resolutiōis sicut dicimus ꝙ motus non fortis & multus plus resoluit quā fortis nō multus ut Auic. p̊mo libro fen z^a de his que ex motu pueniūt ¶ Ad tertiā dicendū ꝙ manus ē organū organoꝝ non qa fortior in motu sed quia ē dearticulator motuū artificialiū. ¶ Ad quartū dicēdum qđ siľitudo nō tenet.comparat.n.potentia3 actiuā & potētia3 passiuā ad duas potētias actiuas.In p̊ma compatiōe potentie actiue.s.motiue ad passu3 sensitiuū ē uerū q̊nia3 qñ per eūde3 neruū portat̄ aduenīēte cā nocēte.ita ꝙ imp̊mat aliquid īpedit̄ motus qui īdiget pluri spiritu. sed qa tactus eiusdē partis.i.sensa° per tactū pōt fieri cū pauco spiritu iō remanebit sensus tactus nō sic aūt ē cōparādo duas particulas quaꝝ una est fortis in uirtute actiua & in posse resistet̄ & alia ē debilis ī illa uirtute.Na3 occurrēte cā nocēte particula debilis statī patiet̄ nō potēs resistere.Fortis aūt particula nō sic patitur ¶ S3 tu diceres. Hic p̄supponit̄ qđ cā occurrat eide3 parti.s.principio nuche.Dicendū qđ uerū est Sed nerui īferiores duriores nō sic alterabūtur successiue sic̄ supiores.ēt uirtus tractiua spirituū erit fortior in inferioribus &c̄. Hic tñ ess3 speculandū & difficultandū s3 omitto

¶ ET CAVSA Q VIDEM. Hic cōperat cās tremoris.& dicit qđ cā que utplurimū facit euenire tremorē fixū est frigiditas.cā ē p̊mo quia nerui paratiores sunt pati ab istis.s.fri

gido & huido & frigid̄ & huide egr̄tudines ad neruos magis festināt. Secūda cā est. quia frigiditas & humiditas sunt q̄litates magis impediētes uirtutē motiuā ut sup̄ apparuit ca° de paralisi. ¶ Dubitat̄ quia siccitas facit tremorē fixiorē quā frigiditas & humiditas cū difficilius sit siccū humectare. ¶ Dicendum tripliciter. p̄mo qd̄ q̄uis faciat tremorē fixiorem nō tñ dominat̄ i faciēdo euenire frequenter. z° qd̄ hic fixus tremor accipit̄ ut cōtra distinguit̄ tremorib⁹ huiusmōi subito accidentibus & euenientibus in accidentib⁹ aie. 3° qd̄ tremor a siccitate. s. idurando musc̄los non est uerus tremor. ¶ Considerandū p̄mo ꝙ frigus ponit in neruis malā cōplexionē & in h° dicit̄ debilitās neruos. cōgelat ēt spirit⁹ & i hoc dixit & spirit⁹. qd̄ dic̄ de hūido p3 ex sup̄ dc̄is.

¶ ET YPO. Q VIDEM. Hic ad cōplendā scientiā de tremore dedit cano. tres. ibi secundus. & scias. ibi tertius. & tremor. Pria in duas. p̄mo ponit cano. qui ē affo. Ypocratis. z° ponit expositionē eius. ibi. z^a. Gal. uero. Primo dicit quod Ypo. dixit. 6^a. pticula affo. cui accidit in febre causon tremor alienatio soluit.

¶ GALIENVS Q VIDEM. ¶ Hic ponit p° expositionē Galieni. z° suā. ibi z^a uerumtamē Dicit p̄mo qd̄ Gal. in cōmento illi⁹ afforismi nō cōcedit hunc afforismū. s. esse ypo. ex eo ꝙ ad ypo. mentē nō uadit qa ypo. cōsueuit dicere ex accidētibus morbi pfectā eoꝝ solutionē sed in hoc casu si soluit̄ causon tñ alia passio nō minus periculosa inducitur. s. alienatio.

¶ VERVNTAMEN. Hic remouēs Galieni expositionē dicit qd̄ secundū rei ueritatē afforismus nō ē falsus habēs modum uerificandi imo ē uerfiicabilis & hēt modū. Considerandu3 autē. qd̄ duos ueros intellectus dat huic afforismo Auic. 4° lib° fen p̄ma ca°. d̄ causōe Vnus intellect⁹ ē qd̄ causoni coniungit̄ trēor uerus. & h° ex materia frigida humida mollificāte neruos dissoluta a causone. tunc si superuenit alienatio siḡficat cerebri calefactionē & ex hoc neruoꝝ. unde potest fieri trēoris cura° Alter modus ē ut itelligas p textus trāsposi tionē qd̄ in causone fiat aliena°. & trēor superueniēs siḡficās expulsionē resoluat causonem & alienationē. Istos modos nō declaram⁹. hic tñ cōiter dicit̄ qd̄ Gal. i cōmento illo itelligit qd̄ alienatio nō curat quia sit causa curans. s3 bene uult quod curat quia sit signu3 cure.

¶ ET SCIAS. Hic ē secundus canon in quo uituperat̄ magis tremor lateris sinistri. Considerandū qd̄ quidā dixerūt qd̄ tremor lateris sinistri cōsiderat̄ ul̄ rōe cure & sic est prauior. qa uirt⁹ in latere sinistro ē debilior. uel rōe cause & sic est min⁹ p̄uus qa a minori cā fit eo qd̄ cū sit debilis siue debili⁹ lat⁹ & frigidius a debiliori cā incidit tremorē respectu lateris dextri ut patet illo affo. secūde ptic̄le. In morbis min⁹. de hoc diximus sup̄ breuiter in cap°. de palisi. ¶ ET TREMOR. Hic est terti⁹ canon ¶ Considerādū qd̄ trēor senū uel est a frigiditate & siccitate senili qua aliqs senex pōt tremere licet non omnis senex & tal̄ tremor nō remouet̄ beneficio medicine sic nec dispositio senilis. Vel talis tremor ē materialis a materia frigida & humida & talis etia3 non remouetur aut raro propter defectū uirtutis eoꝝ. proprie si sunt multum senes sicut etiā dic̄ ypo. qd̄ brāchi & cori3e i uald̄ senib⁹ nō maturantur. ¶ SIGNA. Considerādū qd̄ cause tremoris que sunt ex parte uirtutis sunt accidētia aie & sunt nota. Cause uero q̄ sunt ex parte istrumenti sunt ēt note. s. molificatio opilatio & exiccatio. opillatio cognoscit̄ ex ca° de paralisi & ca° de spasmo & relique cāe sunt note & ideo dixit. Signa aūt sunt cāe predicte.

HAC &c̄. Hic ponit curā. Et primo in sermone cōi siue aggregatiuo. secundo in speciali. Ibi z^a. Et si est. ¶ Considerandū circa primā partē ꝙ curā tremoris uult itelligi ordinari ex cura paralisis & spasmi & ideo breuiter & cōfuse hic p transit. Innuit g° hic curā q̄tu3 ad pparatione3 marerie. p̄mū cum dixit apertiōe opilationū. z° q̄tum ad euone3 cū dixit. & euacuatiōe ex quo sequitur destructio molificatiōis. 3° q̄tum ad neruoꝝ cōfortatione ex medicis sciuisti superius. 4° quātu3 ad rectificationē complexiōis siue sit siccitas siue frigiditas.

¶ COMPRESIONE uero. i. fricatiōe forti.

¶ ET FRICATIONE. s. nō sic forti. resoluūtur materie & calor uigorat̄. EXPVLsione. s. per clisteria. ET SECVNDVM. ꝙ ostēdimus &c̄. quasi dicat generaliter cu3 oībus dictis in cura generali. i. fen quarto ca° d̄ cura paralisis. BALNEVM in aquis maris. i. tine. ¶ ET BALNEA. i. aque naturaliter tales

¶ ARSENICI. i. auripigmēti. ASPALTI. i. napte de qua serap. capitulū facit. DIXIT bis in aquis maris qa in aquis salsis. naturaliter uel artificialiter uel in eis puris uel commixtis cū aliis. ET SI &c̄. ¶ Hic dearticulatius ponit curā & p̄mo per medicinas. z° per dieta3. Ibi z^a. Et oportet. Prima in duas. p̄mo ponit curā scd̄m diuersitate3 cāꝝ. z° secundu3 diuersitatē partiū. Ibi z^a. Et si tremor. Prima in tres secundū qd̄ tres modos ponit cur̄ tre

moris secundū tres cās.p̄mo eius que fit á
frigore.z° ab ebrietate.3° ab humorib⁹ gros
sis opilātibus.Ibi zª.& si.Ibi 3ª¶ Si aūt.Cu
ra aūt tremoris ab accidētibus aie est nota &
ēt ab aliis causis quas uidet̄ omittere. Que
primo dicit patēt.¶ Cōsiderandū circa secū
dā partē qđ per euonez possum⁹ intelligere
euacuationē p uomitū & clisteria.Si ebrietas
nōduz imp̄s̄lit multiplicādo materias in ueis
uel euonē per uomitū & cum solutiuis qñ iā
multiplicauit materias.reliq̄ aūt que ponit
de oleis sunt ad resoluendū & cōfortandum.
¶ ANDOCHOCA dicit̄ qđ ē trifoliū & ui
detur qđ cōferat huiduz & siccū. sed huidū
cōfortat¶ SI AVTEM. Considerandū qđ
tremor ex huōribus subtilibus.s.ībibitis aut
grossis.s.nō sic aptis ībibitiōi.aut est recens
aut antiquatus & cōfirmat⁹.iō dicit.Aut cō
firmat̄¶ Considerandū q̄ huius treōris curā
Auic.multū abreuiat.& q̄si cōfundit qa uult
te scire eam ex canonib⁹ prima fen & zª hu⁹
iam p̄missis.In summa tñ curā ponit per ex
trinseca p̄mo.& p° per uētosas ut calefiāt lo
ca.uel si materia ē sanguinea scarificet̄ locus
z° per tinas dictas sup̄ in qbus est resolutio
materiex & cōforta°.Intelligit aūt q̄ si expe
dit p̄cedāt euones secundū generalē doctrinā
cañ dictox.z° ponit curā per itrinseca¶ Vbi
cōsiderandū qđ per finē rei debem⁹ ītellige
re uel pcessuz cure quasi dicat prius incipe a
leuiorib⁹ medicis ut sunt yere cōitatis.s.yer̄
leues & calefaciētia leuia.Sed ī pcessu dabis
fortia calefacientia ut castoreum & yeras ma
gnas que sunt fortiter euacuātes ut yera her
metis uel ruffi uel yera diacolloquintidos.
¶ VEL IN fine.i.in finali & ultia curatiōe qñ
alia nō ualēt & redit fere in idē hec expositio
& prior.¶ PILLVLE de ruta & scolopen
dria qa exiccāt & resoluūt¶ CEREBRVM
leporis.Scitū est sup̄ qđ habet pprietatem.
Assatur autē ut remittat̄ eius humiditas.
¶ SIRVPVS etiam mellinus Potest sūmi p
aqua & melle.& potest sūmi p sirupis usua
libus ad neruox cōfortationē ut qui dicit̄ de
sticados factus cū melle qa plusq̄ zucharum
abstergit & calefacit.¶ DINVCHIVM.
Dicit̄ a qbusdaz q̄ sunt folia arboris balsami
& si nō habēt̄ summat̄ xilobalsamuz alia litte
ra habet xiloaloes. Alii dicūt quod sunt folia
rute.Alij dicūt qđ est sisamum ¶ SEMEN
malue in hoc habet proprietatē.uel ponit̄ ad
refrenandū siccitatē alteri⁹ medicie ne diffor
miter exiccet.Succus autē eupatorij ē exiccās
& calefaciēs.¶ ET VELOCITER. Qua
re in tremore materiali sis statiz sollicitus de
cura que ē dicta in cap°.de mollificatiōe & h°

ut nō cōfirmetur passio & ne materia pfecte
inbibatur.postea enim curatio non ualebit.
¶ ET SI TREMOR. Hic ponit curaz treō
ris qui est in capite docēs alterare materiā et
cōfortare neruos cū sticados & curare cū yera
pigra.s.cōi data sicut ē uel factis ex ea pillis
uel dissoluta cū sirupo mellino secūdū qđ tibi
apparet uel secūdū diuersitatē infirmox ī po
scendo sumere¶ PILLVLE COCHIE.Iste
dant̄ in.3.ii.qa forsan nō sunt ille qbus cōiter
utimur.de istis eni in hac cura sufficit.3.i.ul'
.3.i.&.S.& raro ad.3.ii.ascendimus.unde ēt
q̄rto cañ.fen.7ª. cap°. de cura alopicie in fine
docet dare puberib⁹.s.circa quatuordecimū
annū solū 3.S.pilluax cochiax. h° ergo signū
est qđ ipe sunt aput eos diuersax descriptio
num sicut etiā aput nos.Hic laudo cochias se
cundū Rasiz.9°.tractatu almansoris p̄mo ca°
tempus autē qđ hic ponit.s.de.x.dieb⁹ nō est
sumendū pūctualiter sz extiatiue ut tibi uide
tur. Ioar uero lib° z° tractatu. 7°.c.z°. &.c.
.i 9.in qbusdā suis solutiuis pq̄libet sella ī
terponit duos dies īter unā dosiz & aliā & to
tuz ē extimatiuū iudiciū. Rasis eni nono.tra
ctatu de paralisi docz solū tres dies īterpōere
¶ ET OPORTET. Hic ponit curā per die
tam debet esse uelocis digestionis ne ppter
morā in stomacho caput repleat.¶ VINVM
¶ NOCET. Iam dictum est supra capitulo
de paralisi quomodo nocet & quomodo non.
¶ AQVA FRIGIDA Silicet actu uel aqua
niualis & glacialis. ¶ Aqua pluuialis ē meli
or quia subtilis cito resolubilis & alterabilis
Multa fleubothomia nocet multiplicando uic
toriaz frigiditatis & frigidox humox.a qui
bus utplurimū fit tremor.si tñ cā tremoris
esset sanguis habūdantia flobothomia curat
īllū ut curata fuit illa ancilla sancomuti de.q̄
recitat Gal'.auctoritate ypo.in libello đ rigo
re & tremor̄ & iectigatiōe & spasmo qnto.c.

u

VSVS dictiōis hui⁹ stupor.Iaz cō
pleuit sermonē de tremore. Hic
determinat de stupor̄. & primo
ostēdo quid sit stupor & causas
& diuersitates.z° ponit signa.3° curam.zª ibi
ipsa eadē.ibi 3ª.& cura Prima ī quatuor.pri
mo ostēdit quid sit stupor.z° ponit causas 3°
ponit diuersitates ex parte loci.quarto ponit
quosdam can.ib zª causa autē ibi 3ª cause ue
ro.ibi 4ª Cum ergo posuerat.Prima in duas
primo premittēdo multiplicē esse significatio
nē dictionis huius stupor ponit enim primo
unū significatū stuporis z° aliud.ibi zª. Nos
uero. Dicit p̄mo qđ hoc nomē stupor qñq; su
mit̄ p paralisi ita qđ sunt nomina sinonima
& qñq; est.qa paralisis est ablatio sensus &

motus. Ideo qñq̃ stupor p̱ hoc sumit᷑. HIC NOS. ꝑmo ꝑmittit significatū hui⁹ nominis stupor. 2° illud qđ dixit ꝓbat. 3° reo̅uet du^m Ibi 2ª. qñq̃. Ibi 3ª. quis. Dicit ꝑmo qđ nos & multi dicim⁹ qđ stupor ē. &c̄. ¶ Conside randū qđ significatū stuporis ꝑmo modo est impropꝰ3 & est idē qđ paralisis & q̄ꝛ a pa ralisis uidet᷑ qđ sit principaliter nocumentū i uirtute motiua qđ est ablatio cū relaxatione. ideo sic ē stupor sed significatū secundū est ue rius & ē principal'r nocumentū in sensu tact⁹ .s. diminutio uel ablatio cui pōt cōiungi tremor aut paralisis. ¶ Dubitat᷑ quō stupor est mor bus officialis. Dicendū qđ ē morbus i poris .s. opilatiōis aut dilatatiōis eoꝝ secundū q̄ ui derur cōciliatori. aut est ibi morbus i situ qñ cōiungit᷑ illi tremor siue mollifica° .i. laxitas cum ꝓhibitione motus & tūc dicit᷑ ꝓprie pa ralisis. Illi uero qui dicūt ꝙ omnis dispositio nocēs actibus organicoꝝ mēbroꝝ ē morb⁹ or ganicus eo qđ opatiōes sensus & motus sunt opationes organicoꝝ faciliter saluant quomō stupor tremor & paralisis sint orgāici morbi siue officiales. Nos uero de his non curamus qa redirem⁹ ad ꝑncipia fen secūda ꝑmi cano.

¶ QVONIAM &c̄. Hic qa dixerat quod in debili stupore est tremor sed i forti ē molli ficatio ꝓbat hoc. & arguit sic cū uirt⁹ motiua prohibet᷑ .i. impedit᷑ a penetratiōe tunc fit tre mor .s. qñ nō omnino ꝓhibet᷑ aut mollifica° qa cū ex toto ꝓhibet᷑. S3 cū fit nocumētū i sensu tactuali qđ est stupor tūc impedit᷑ uirt⁹ mo tiua a penetratiōe quare &c̄. ¶ Dubitat᷑ unde tenet ista cōsequētia qđ qa in stupore ꝓhibet᷑ uirt⁹ sensualis siue sensibilis qđ propter hoc ꝓhibeat᷑ etiā motiua. ¶ Dicendū qđ ꝓhibitio spirit⁹ a penetratiōe fit utplurimū uel ꝓpter cām in ꝑn° uel ꝓpter cām in uia. quecūq̃ aūt cause in ꝑncipio ut nocumēta cerebri uel i uia ut modi opilationū ꝓhibēt sensibiles spiritus penetrare & ꝓhibent etiā motiuos ut appet discurrēdo i passionib⁹ cerebri que sunt apo plesia epilepsia palisis uniuersalis aut uniuer salis spasm⁹. & discurrēdo etiā per cās nocē tes neruis opilādo ut patet ex capitulo de pa ralisi & spasmo & tetano & tremore & ideo dicit sicut exposuim⁹ multociens. qa hoc ē no tum ex omnib⁹ capitulis in q̄bus fit sermo de passionib⁹ predictis. s. epilepsia apoplesia pa ralisi spasmo tetano & tremore. Hic esset du bitatio utrū stupor sit actio sensus diminuta uel ablata uel corrupta. sed omittamus hic qa satis apparet qđ aliq̄s stupor ē ablatio & ali q̄s diminutio et cōtingēs est qđ cōtingat cor ruptio sensus tact⁹ cū hoc uocabulū extendat᷑ ad stupefactiuū dolorē. ¶ QVANVIS.

Hic remouet dubiū dixerat eni3 qđ i stupore est nocumentū in motu .s. tremor aut mollifica tio quare dubitat᷑ an hoc semp sit uerum. Re spondet qđ aliqñ est in sensu tact⁹ nocumētu3 & non in motu & hoc quia sensus tact⁹ defer tur per ꝓpriū neruū aliū a neruo per quem defert᷑ mot⁹. & innuit ex hoc sententiā Gal'. quarto de accidēti & morbo quod si ad mem bra defferatur sensus & motus per neruum unū si nocet᷑ sensus oportet qđ noceat᷑ motus & nō ecōtra. sed si per duos neruos pōt noce ri motus sine sensu & sensus sine motu. ideo membꝝ erit stupidū & poterit bñ moueri & hoc uidem⁹ frequēter fieri i manib⁹ et cossis.

¶ CAVSA AVTEM. Hic determīat đ cau sis stuporis & ꝑmo de causis ex ꝑte uirtutis 2° ex pte instrumenti. ibi secūda. Aut ex parte Dubitat᷑ quare in cap° de tremore causas ex ꝑte uirtutis dixit esse accidētia anie. Dicēdū qđ aliter nominauit hic cās ex pte uirtutis & aliter ibi. Nā accidētia anie sunt magis causa tremoris q̄uā cā stuporis. leuis enim impssio & reuocatio caloris intus & extra & uniuer saliter mot⁹ diuersus i spiritu pōt esse causa subita tremoris in nobis. & iō accidētia q̄ cōi ter cōtingūt pter qđ sint ultima igrediuntur inter cās tremoris nō aūt ꝓprie inter cās stu poris. Si igit᷑ Auic. uolebat ponet᷑ diuisionem cāꝝ stuporis & dicet᷑ qđ q̄dam erāt ex parte uirtutis oportuit eū ponet᷑ alias cās quā acci dētia aie. uocauit igit᷑ illas cās ex parte uirtu tis q̄ cānt maxime impēdendo i spiritū qui est uirtutis lator ꝓprie in spiritū uitalē qui ē si cut ꝑncipale & uniuersale organū i omni ope ut alias declarauim⁹. & iste cāe sunt febris fortis acuta q̄ per uiā resolutiōis spirituū ui taliū & pcōseqñs aialium est cā ablatiōis sen sus & ēt motus sicut etiā ē sincopis i qua mē bra extrinseca priuant᷑ spiritu uitali & fit ad cor eius congrega°. Dixit aūt qui passur⁹ est & nō dixit qui actu patit᷑ ut in hoc ostēderet qđ etiā stupor licet coniungat᷑ actuali sincopi tñ stati ante sincopī apparet stupor qui non est sincopis. unde nō tanta ꝑuatio siue reuoca tio spiritus sufficit ad stuporē & iō pōt pro uenire stupor anteq̄ sit sincopis licet tamē illi apropinquāt. & propter eāde3 causam accidit stupor prope mortem .s. propter priuatione3 spiritum a membris. ¶ AVT EX PARTE Hic ponit casus stuporis sumptas ex parte i strummenti & quia iste cause uidentur hic cō fuse iō sic ordinēt hoc modo. Cāe stuporis ex parte instrumenti in genere sunt tres. Prima causa. Aut corrumpitur complexio instrumē ti .s. nerui propter frigus aut propter caloris si propter frigus. prio potu medicine secundo

punctura scorpiōis.tercio tactu piscis.aut pp calorem.primo morsu' serpentis.secundo mora in balneo.tertio febribus incensiuis. Secunda causa aut ingrossat substantia nerui a grossis humoribus ut sanguine & flegmate aut subtilib' ut colera & melācolia. Tertia aut fit opilatio in neruo aut ex humoribus aut ex apostemate uel exitura iuxta neruū unde fit coartatio nerui.aut ligatura aut situ.aut alia accidentali causa coartante.aut ex dolore ūde effunditur materia ad membrū aut ab humiditate aut siccitate. Iste tamen tres cāe .s.ex apostemate ligatura & situ possunt reduci sub unā cā cōi.s.ex coartatiōe. Dubitatur nō posuit cās ex pte utriusq̧ simul. Amplius iste cause supra capº.de tremore sūt posite cāe ex pte utriusq̧.s.ex pte uirtutis & ex pte instrumēti.& hic ponunt̄ cause ex parte instrumenti. Dicendum ad hoc q̄d cāe stuporis ex pte instrumēti dicunt̄ cāe que sunt disposi tiones magis materiales siue corporales etiaȝ que sunt dispōnes instrumēti magis corpulenti sicut est ipm corpus nerui & ideo cōplexiones & opilatōes & ingrossatōes substātie neruoꝝ.qa sunt dispositiōes quedam materiales & organi corpulēti dicunt̄ cāe ex pte instrumēti. Inquātuȝ uero ex istis causis sequit̄ dispositio mala in spiritu possent dici cā ex pte uirtutis. Ex q̄bus apparet solutio ad pmū. Nā dicendū q̄d .A. dedit intelligi. Ad secundū dicendū q̄d iste cāe sunt posite sup̄ cāe ex parte uirtutis & ex pte instrumenti ut ex eis fit dispositio in organo corpulēto ut neruo & in organo spirituali. Sed hic sunt posite cāe ex pte instrumēti ut sunt neruoꝝ dispositōes. Sȝ tu dices cōtra qa .A. dicit & facit cōtingere illud ꝑpter grossitiē siue grossitudinē i spiritu aut debilitatē ergo uult q̄d ista cā que est ex pte instrumēti sit etiā ex parte uirtutis siue spiritus. Dicendū dupliciter.pmo q̄d cā ex parte uirtutis nō ē ex parte cuiuscūq̧ spiritus. Sed spiritus cōis.s.uitalis.iste autem cāe maxime dispōnūt spiritū animalē. Vel aliter dicenduȝ & credo meli' ꝙ iste cāe dicte ex parte istrumēti.uerbi g̃ria.frigus inquātū sunt dispōes neruoꝝ dicunt̄ cāe ex parte istrumenti.sed inquantū sequit̄ ad ipās dispositio in spiritu dicunt̄ cāe ex parte uirtutis. Et qa de facto plurime istaꝝ causaꝝ causant disponendo instrumentū corpulētū.s.neruū & etiā faciēdo per mutationē in spiritu ut apparet de cā que ē frigus & etiā que ē calor.ideo iste cāe dicunt̄ siue possunt simul dici esse ex parte uirtutis & etiā ex parte instrumēti licet sub diuersis cōsiderationib'. Et ideo forsan .A. nō curauit ponere causas stuporis sumptas ex parte utri

usq̧ qa iste sunt tales.s. ille q̄bus disponit̄ in cōueniēter neruus & spirit' sicut proprie est frigus. Opilatio uero prope ē cā ex pte solius instrumenti. SCORPIONIS AQVATICI. Dixit forsan ad differentiā scorpiōis algerat cuius uenenum est calidūȝ ut quarto canonis fen sexta aquatici autem frigiduȝ.

TACTV PISCIS &c. Considerandū q̄d iste piscis mirabilis est impressiōis stans eciā in rethi piscatoris mediāte rethi stuporem inducit ut innuitur Aueroy.secūdo celi et mūdi cōmento 4 zº.& a.G.6º.de interioribus q̃rto capº & 4º de accidēti & morbo & nominatur ab eo turpigo.A. uocat borilie al' credūt q̄d sit p sis dictus marica. Considerandū q̄d littera que dicit facit cōtingere illud pōt referri ad tactū istius piscis & pōt referri ad totum q̄d dixit de potu medicīe.s.frigide ut opiū uł iusqami & de pūctura scorpionis & tactu piscis & utroq̧ modo uerificat̄ ut notū ē. Considerandū ēt q̄d duo dixit.s. grossitudinē in spiritu & hoc q̃tum ad effectū frigoris absolute. Aut ꝑpter debilitatē & hoc dixit ꝑpter propetates malignas cōiunctas his īfrigidationibus. AVT CORRVMPIT. Ista littera pōt haber̄ duplicē itellectū. unus est ꝙ calor per excessium gradualē & propetatē maligni sibi cōiunctā faciat hoc accidēs.s. stuporē Alio mō q̄d calor faciat p accidēs.s. resoluendo ut febris itensiua aut mora in balneo. aut resoluēdo ēt propetate maligna ut uenenuȝ serpentū.est.n.uenenū eoꝝ calidū ut .A. q̃rto can.fen.6ª.i.capitulo de serpentib'. Aut pp grossitiē.per hāc grossitiē debem' intelliger̄ ingrossationē substātie ꝑprie neruoꝝ sic accidit in duritieb' eoꝝ & est q̃si quedā callositas. Et hoc.n.cōtingit spirit' nō penetrat̄.& iō fit stupor & ꝑpter hoc uirtus tactiua in pedibus ē sicut stupida respectu uirtutis tactiue manuū tangibilia.n.per digitos man' ꝑprie indice optie discernunt̄.sed p pedes non sic.imo pedes respectu manuū sunt sic stupidi & hoc qa cutis pedum ē callosa grossa & sua caro.similiter nerui pedū sunt grossi.& iō non sic penetrabiles a spiritu & perconsequēs nō sunt sic boni tact'. Sed cōtra p̄dicta diceret aliq̄s ex hoc pōt probari q̄d ēt uirtus motiua sit in pedib' defectiua.qa nō pōt penetrare spirit' motiuus ꝑpter neruoꝝ inspissationē & grossitieȝ. Amplius nos uidemus plātas pedū multū sensibiles. unde homo ex tactu illaꝝ titillat̄. Dicendū pmo q̄d per efficatiā mouēdi nō reqritur ꝙ spirit' motiu' penetret ita ad paruas partes & extremas sicut oȝ spiritū sensitiuū ꝑ sensu nā oȝ pētrar̄ ad carnē sub cute quo nō oȝ penetrar̄ motiuū

alias motiua uirtus ul' ſpiritus motiuus. Ad ſecundū dicendū qd illud ē propter cōſuetudinē ſecundū ꝙ uidet ſentire. Ariſto. ꝓbleumatū. 36° ſecundo probleuāte. ¶ Sꝫ tu dices Ariſto. etiā dicit quod ē propter ſubtilitatē cutis ¶ Dicendū quod cū ſubtilitate poteſt ſtare groſſities. i. denſitas. uel dicendū quod ſermo hic non uerificatur de tactu pedis in q̄ libet parte. ſed in parte qua cutis & caro eſt ī groſſata ſiue indurata & caloſa facta. Vᵗtertio dicendū qd tact⁹ pōt eſſe uelocis receptionis & paſſionis & cū hoc obtuſi indicii ſiue mali. Exᵐ de luce ī oculo debili. Exᵐ de cōmeſtis in dente cōgelato pes igiť licꝫ cito & fortiter patiať a tangibili & hoc dico q̄tū ad aliquā partē pedis. unde ex hoc homo titillatur & cōqueriť. tn̄ iudiciū de illo tangibili ē obtuſſū & ſtupidū ſicut licꝫ homo q̄ hēt dētes cōgelatos patiať ex cōmeſtione panis uel rei alterius. unde quaſi tot⁹ conqueriť tn̄ iudicium ſuper illo ē obtuſſum & incertū. ¶ Conſiderandū qd littera q̄ dicit. aut propter dolorē pōt dupliciter exponi. uno modo ut ſup̄ in declaratione cāꝝ exponebatur ut dolor ponať una de cauſis facietib⁹ opilationē. & faċ hoc trahēdo materiā. Alio modo qd hic dolor non ponatur ut cauſa principalis. Sed oſtēdat Auicena modos quibus coartantes cauſe ex triſice faciunt opilationē. ut dicatur qd neruorum coartatio ſit. uel a cauſa intrinſica ut ab apoſtemate uel a cā extriſica. Et. hec cā eſt triplex. ul' coartatō abſolute ſicut ſtrigeť mēbꝝ inter duos lapides & ſtrictura ex forti onere. uel coartatio ex ligatura uel coartatio ex ſitu tortuoſo mēbri ſiċ cū aliqs nimis torquet cr⁹ aut brachiū & h° ē ꝙ dicit. aut ex coartatione uehementi ſcilicet propter onus ul' collectiōe membri inter duo dura ſicut cum aliquis ſedet ſuper ſuo crure & uel ideſt ligatura uel coartatōe &c̄. Et dixit. Et quia iſte cauſe coartantes multū ſibi apropinquāt & cōcurrūt quādoq̄ ſimul ſicut cū homo grauis torquet crus ſuū & ſedet ſup eū incurrit ex hoc ſtuporem. In hoc enī cōcurrit malus ſit⁹ & coartatio & eſt acſi ibi eſſet ligatura circa locū ī q° homo premit. Et tunc. A. oſtendit quomō iſte cauſe coartātes opilāt & dicit ꝑpter duas cās. ſ. ꝑpter accidēs forte. hoc autē accidens forte eſt fortiſſima cōpreſſio & partiū cōculcatio ſiue h° accidēs forte ſit diſlocatio nerui a ſuo ſitu ſiue apoſtema aut ꝑpter dolorē. dolor. n. ſequēs coartatiōes p̄dictas poteſt facere opilationē atrahēdo materias. & materie que magis trahunť ſunt parate ad curſū multitudīe & fluxibilitate ut ſanguis ut apparuit ſupra fen ꝑma ca°. de ſignis ſoda ſanguinis. & ideo

dixit hoc plurimū eſt ex ſanguīe licet etiā ali⁹ poſſit humor fluere. ¶ NON PLVRImū Hoc pōt exponi tripliciter. uno mō ut referať ad ſanguinē ul' humorē ut ſit ſenſus ꝙ dolor attrahes ſanguinē uel humorē nō plurimum eſt cā coartationis. & dixit hoc q̄a plurimum eſſet apoſtemās & tūc iam apparuit de eo cū dixit ꝑpter accidēs forte quantū ad expoſitionem que dixit. i. ꝑpter apoſtēa. Alio modo ut hoc referať ad humorem aliū a ſanguie ut ſit ſenſus ꝙ pp dolorē effundiť ſanguis plurim⁹ aut humor nō plurim⁹ q̄a nō tm̄ eſt paratū fluere de alio humore. Tertio mō pōt exponi ut ſic cōponať. opilās nō plurimum. q̄a ſi plurimū opilaret eſſꝫ uerius paliſis quā ſtupor ¶ ET PROPTER HOC. Probat quod ſanguis qui fluxit cauſaꝑs opilatōeꝫ ſit cā ſtuporis q̄a cū mēbꝝ pmutať ab illo malo ſitu.

¶ ET REMOVETVR. ſ. cā generās ul' ligatura. & recedit &c̄. ¶ ET QVANDO q̄. Accidit illud. i. opilatio ex ſiccitate. ſ. cōplexionali & exiccatōe. ſ. per humidi cōſumptioneꝫ & opilantur meatus. ſ. nerui unde trāſit ſpiritus ꝑpter collectionē. i. cōſtrictionē a ſiccitate. & cohopturā. i. quia unus uillus aliū cohoperit adherēdo. & ſic claudunť tā pori q̄ uie inter uillū & uillū hoc ē malū q̄a ſiccitas nerui de difficili ſanať ¶ ET QVANO q̄. ¶ Cōſiderandū qd nō dixit de mollificatōe ab humiditate cū materia quia notū erat. Dubitatur quaŕ homini ſtupefit crus ꝑpter malū ſitum quā ul'gares uocāt obdormitationē. homo qn̄ eſt i uia liberatiōis ſentit quēdā malū ſenſū ac ſi formice ꝑgerēt mordēdo crus ſuū ¶ Dicendū qd pōt eſſe cā ꝑceptio frigiditatis acq̄ſite in cōpreſſiōe quā ꝑcipit reuertente ſenſu uel cā ē perceptio aliquoꝝ uapoꝝ facientiū mordicationē retētoꝝ ī cōpreſſiōe & alie mlͭe cāe ſunt cōſiderabiles quas tibi dimitto.

¶ CAVSE VERO. Hic ponit diuerſitatem ſtuporis ex parte ſubiecti & uult ꝙ qn̄q̄ ē toti corpori cōis & ſigficat cām eſſe in cerebro. qn̄q̄ eſt in oībus mēbris a facie infra & hoc ē ꝑpter cām in ꝑn° nuche. & qn̄q̄ eſt ī aliqb⁹ mēbris ut cū eſt ex ſpondili. ſ. in loco ꝑncipali neruoꝝ ab illa ſpondili ꝓcedētiū. & contenta in aliquo mēbro ꝑpter cā ī ramo nerui poſt q̄ iā exiuit ſpondilē ¶ Diceret aliqs quaŕ dixit ſi ē uniuerſalis nō ne ſi cā ē in cerebro eſt uniuerſalis ſtupor ¶ Dicendū ꝙ nō ē neceſſariū quia cā poſſet eſſe ī cerebro & pauca unde ſolū quedā mēbra circa faciē ſtupefiūt. cū ergo cā eſt i cere° & ē uniuerſalis ſtupor ſigficať cā uehemēs q̄ a toto corpoŕ abſtulit ſenſū & iō mortē ſigficat ¶ CVM ERGO. Hic ponit q̄ſdā can. Et ꝑmus can. ē ꝙ ſtupor

perducit ad paralisiȝ cū ꝑlongatur. Sed tu di ces imo uidetꝰ qđ stupor sit cū actuali parali si quia si in toto est ablatus sensus & motus & multū necitus oportet etiā ut sit ablatꝰ mo tus. sed talis motus ablatio est ipsa paralisis. Dicendū ad hoc qđ stupor hic sumitꝰ pro dis positiōe que uocatꝰ quandoq ꝓfundꝰ sompnꝰ siue subeth quomō sumitꝰ in commento illius affo. secūde ꝑticule. somnuo & uigilia. ubi zm trans. grecā dicitur. ubi loquēs de somno dicꝰ In humido difficile erigibile stupor nūcupatꝰ. Potest autē hec dispositio uocari stupor quia homo obtusus in omni sensu. & ideo inquātū ibi est sensus tactus obtusio potest uocari stu por ꝓprie dictꝰ & iste ē stupor de quo Gal. loquitꝰ 4° de interiorībꝰ. tertio capo. Ex qbus causa eius apparet qđ Auic. dicit. Nā stupor perseuerās significat materiā flegmaticā mul tam grossaȝ & uiscosaȝ dominātē in partibꝰ anterioribꝰ cerebri plus. Et ideo uel materia occupat omnes uētriculos & fit apoplesia & mors ut dixit statiȝ sup̄ uel pertransit ad ner uos & terminatꝰ ad paralisiȝ siue mollificatio nem. Sed tu. d. G. ponit 4° de interioribus 3° cap° qđ ex dissolutione apoplesie fit mollities . i. paralisis. sed ex dissolutōe stuporis fit sani tas. Amplꝰ si stupor ē passio cerebri magis quantū ad anteriores uētriculos quomō pōt terminari per palisiȝ cuȝ materia paralisis oc cupat neruos posteriores. s. nuche. Dicendū ad ꝑmuȝ qđ apoplesia ē aptior ad termiatio nem per palisiȝ quā stupor & hoc apparet ex malitia maiori egritudīs. unde uirtus non pōt perfecte dominari materie ut apparet tñ cuȝ hoc aliqs stupor ut prolixus de quo dicꝰ Aui. hic etiā potest terminari per paralisiȝ. Ad se cundū dicendū qđ nō est incōueniēs materiā a ꝑte cerebri āteriori pelli ad posterius & ad ꝑncipiū nuche. Vel dicendū qđ hec palisis est in ꝑtibus anteriorībꝰ recipiētibus neruis a ꝑ tibus illis sicut sunt mēbra faciei. Pria tamē responsio ē uerior. licȝ utraq possiȝ saluari et utrunq posset de facto reperiri siue euenire. STVPOR &c. Hic est alius canon. Con siderandū qđ stupor hic sumitꝰ sicut ꝑus pro mō subeth qui ut ē dispositio cerebri cadit in sermone sen ꝑma ut uero ē dispositio neruoꝝ cadit ī hac sen. materia igitꝰ flegmatica grossa uiscosa que est cā huius stuporis pōt cōtingē ter pelli ad uētriculos cerebri & opilare perfe cte cū augetꝰ & tūc fiet apoplesia. Si autē non perfecte opilet fiet epilepsia. ꝙ si moueatꝰ ad neruos & musculos poterit facere spasmū cō muneȝ ulꝰ tetanū cōmunē aut palisiȝ cōmuneȝ secundū diuersuȝ modū materie & diuersita teȝ modi habēdi ut apparet ex ca° de spasmo thetano & paralisi. dixit aūt cōeȝ ut hoc refe ratꝰ ad omnes dictas passiōes ꝑpterea qa ma teria est in mēbro cōmuni. s. cerebro & eiꝰ ex pulsio erit ad nuchā. & ideo uel totū corpus spasmabitꝰ uel paraliticabitꝰ uel medietas cor poris uel magna ps & tūc dicetꝰ spasmus ulꝰ paralisis cōis. ET OMNIS. Hic ē tertiꝰ can. in quo cū iam posuit sigficatū stuporis cō munis qui dicitꝰ ꝑprie ꝓfundus somnus ulꝰ q est cum ꝓfundo uel in ꝓfundo somno. Ponit hic significatū stuporis particularis q stupor est nocumentū in sensu tactus particularis m̄ bri. Causa aūt eius qđ dicꝰ est. Nā qn̄ stupor est in aliq̄ mēbro. uerbigratia in facie & ꝑse uerat & ē fortis significat materiā flegmati caȝ multā & grossaȝ utplurim. & ideo cum ꝑ fecte opillabit faciet in eo paralisiȝ qđ si mo uebitꝰ ad musculū ita qđ sc̄dm latū extendat illū faciet spasmū & ideo stupor faciei signifi cat torturā qa spasmū uel paralim parriū fa ciei ex quibꝰ fit tortura ut apparet in seqn̄ti ca°. hoc ē g° qđ dicit. Omnis stupor oīs. i. cu iuslibet mēbri. ET PLVRIMVM. Hic ē quartꝰ can. in q̄ uult qđ plurimuȝ. i. plerunq stupor succedit peryplemonie &c. & hoc qn̄ materie iste ꝑmutantꝰ ad cerebruȝ uel euapo rant uapores flegmaticos. s. in periplemonia & pleuresi flegmatis & sirsen. i. apostemati ꝑāniculoꝝ frigido. & hoc ulꝰ quia materia ꝑ mutatꝰ uersus uētriculos ulꝰ qa uapores gros sos illuc cōicat. ET SCIAS. Hic est qntus can. & parȝ. Cum. n. nō cessat stupor uniuer salis ꝑ cūonem significatꝰ materia plurima & uertigo indicat illius cōmotionē. unde ī motu uapores grossi currētes in uētriculos cerebri faciūt uertiginē. Cuȝ g° multiplicati uapores cōuertuntꝰ ī materiā per cōdensationē aut cū materia sequitur post uapores illos & replet uētriculos fit appoplesia & ēt epilēsia posset fieri. ET SCIAS. Hic est sextus canon in cidēs hic & notabilis ex q̄ cōfortaris sup usu seminis croci ortensis. i. cartami ī egtudinibꝰ frigidis neruoꝝ & dixit in enemate q a ē eius usus in eo magis securus.

IPSA eadeȝ &c. Hic ponit signa & dicit qđ signa stuporis sunt ip se cāe stuporis aut signa sunt ipe cause tremoris. dico primo signa stuporis sunt cāe stuporis. uerbigrā discurrē do per cās supra positas qa signa sunt febres fortes. aut sincopis aut uehemēs frigus aut pūctura scorpiōis &c. Et hoc ē qđ dicit ipsa eadē. s. signa sunt cāe dico secūdo ꝙ signa stu poris sunt ipe cāe faciētes tremorē siue signa cāꝝ facientiū tremorē & differt hoc dictuȝ se cundū a ꝑri dicto. qa prius dictū ē generale

quo dicit qd cae facientes stupore sunt ipsa met signa & iste cae facietes stupore sunt causa sup dicte que et pnt facere tremorem & paralisiz.sed istud dictu est magis dictu speciale q dicit qd signa carum stuporis sunt ipse cae que faciut tremore siue sunt signa causaru facientiu tremore & in hoc ostendit couenientia aliqua & simitudo inter cas stuporis & causas tremoris .& hoc e qd dicit.aut sic dcm e in tremore.i.q signa stuporis sunt signa carum tremoris.igit cae ex eis causis tremoris significant illud.s.augumentu stuporis.i.stupore per augmentu.s.tremore cu additioe earu.s. carum que faciut tremore.quia cae facietes tremore addite faciut stupore simul cu tremore. sed minus addite faciut soluz tremore.& ido dixit & eius diminutioe.Et tuc sic construat Significat g° illud.i.solu tremore.Eius diminutioe.i.diminutioe carum ppter hoc q no pnt coiungere tremori stupore.Hec littera possz aliter exponi ut dicat.Ipsa signa stuporis sut cae stuporis.aut p et qsi declarando procedit Auic.sicut Aristo.in.lib° pbleumatu utitur. aut pro principio solutionis.Et ideo dicemus aut sicut dictu e in capitulo termoris quod signa tremoris sunt cause tremoris.ita etia dicitur hic quod signa stuporis sunt cause stuporis.ergo significant illud scilicet stupore. Ex eis tamen causis queda sunt que significat augmentu stuporis.quia stupore coniunctuz paralisi cu adduntur cause stuporis.& ex eis sunt que significat diminutione stuporis. qa stupore coiunctu tremori.& hoc cu cae stuporis sunt diminute.s.no potetes facere molificatione &hoc qd dixit sup in pncipio capituli cu tremore si e debilis aut mollificatioe si est cofirmatus.Alie expositioes pnt dari & alias dedi aliam qua omitto.

ET CVRA .Primo pmittit nos pro cura ad capitulu de tremore .s.aptione opillationu & euacuatione & cofortatione neruorum & cetera.z° psequit cura.Ibi z^a.ueru.& hec in duas.Primo pmittit cura stuporis cois.scdo apropati alicui mebro.Ibi z^a.Cum g° Cosiderandu q pmo ponit cura stuporis ex opilatioe a materia sanguinea & hoc facit. quia forsan no crederet multu posse ab ea euenire & posuit pmo signa eius q significat repletione ex materia sanguinea ppter cam dictaz & maxie qn dnatur in partibus cerebri & etia totius corporis. Et io dixit. Et reliq .s.signa repletiois totius. licet repletio solius capitis possit hoc facere. Deinde ponit cura cu flobothomia copiosa & io dixit psequere in flobothomado.und littera exterior het oz ut flobothomes i flobothomia ultia.& patet totuz.

CVM ERGO . Hic ponit curam stuporis determinati mebri siue ca sit corporea ut materia flegmatica uel alia siue pmitiua ut frig⁹ aeris morsus scorpiois. &c.& uult qd cura sit in pn° nerui uenietis ad mebru sic.G. fec in illo qui de mula cedit. primo de iteriorib⁹ Et qa aliquis crederet q nulla cura° sit adhibenda mebro stupido io hoc remoues dic q et cofert exercitiu illius mebri & assiduatio motus qa ex hoc uiuificat calor eius & aperit opilatio nerui uenientis ad mebru & rectificatur coplexio eius.

IPSA EST MORBVS &c. Supius Auic.determinauit d stupore. Hic determinat de tortura Et p° ponedo qd sit iuestigat cas et diuersitates.z° signa.3° cura.ibi z^a sunt.ibi 3^a sollicitudo. Prima in tres.primo ostedit qd sit.z° inuestigat causas.tertio ponit cano.pnosticos.ibi secuda.Et eius.ibi tertia.oes autez torture Considerandu circa prima ptez qd licet pluribus mebris possit accidere tortura licet no possit itelligi ex ca°.de spasmo & ca° de palisi.tn qa est dispositio multu notabilis cu est in facie etia qa in modo ei⁹ cadit diuersitas aput auctores.ideo speciale capitulu fit d tortura faciei. Secudo cosideradu q tortura est morb⁹ officialis in situ qa ptes faciei non bene situant.& etia in societate pprie labiorum. unde impedit operatio.Et dicit etia morbus in figura. Et tuc oportet dicere qd talis figura no solu e in ca° decoratiois.qa no essz morbus.sed in natura aliq organica que sic pmutata ledit operatione aliqua ptium faciei.Et qa hoc sic no est clarum sicut qd per situ maluz & per societate ledit operatione ido manifesti⁹ est qd dicat morb⁹ officialis qa morb⁹ i societate & situ ptiuz faciei ex qbus impedit opatio masticationis expuitiois & exsuflationis. per que.s.morbu officiale uel qua.s.tortura trahitur pars faciei ad parte no naturalez.Et cosiderandu qd.A.no dixit ad quaz ptem trahitur qa noduz declarauerat hoc an.s.moueatur pars lesa ad parte sana uel no.sz soluz dixit qd coe est torture.s. qd pars faciei trahat ad parte no naturale.na cu i omni tortura sit morbus in situ necessario.oz qd pars faciei p mutet a naturali situ. sz que pars sit illa que appet difformata & mota a naturali situ non dum est manifestum.sed statiz dicetur post .

ET ALTERATVR .i.permutat forma naturalis.i.naturalis figura faciei et remouetur bonitas obuiationis.i.occursus labiorum & aborum palpebrarum.s.supioris & iferioris ex pte .s.egra uel ex parte.s.sana uel egra qa qnq co

tingit de una qn̄q; de alia ut apparebit.uł ex
pte.i.ꝓpter cām in una pte ut in uno labio uł
una palpebra.ſi eniȝ ſola palpebra īferior tra
hatur īferiꝰ nō poteſt fieri occurſus palpebra
ruȝ ſimiliter ſi ſola palpebra ſuperior trahat̄
ſuperius.& ſimiliter de labiis uel ex parte.i.
quādoq; quia qn̄q; in tortura ſoluȝ ꝓhibetur
obuiatio palpebraꝝ ut cū eſſet tortura ſoliꝰ
frontis ꝓpter ſpaſmū trahenteȝ ad ſuperiora
qn̄q; ꝓhibetur ſolū obuiatio labioꝝ ut cū eſſȝ
tortura ſolū ī īferiori parte faciei.ſ.circa bar
bā.¶ET EIVS quidē. Hic īueſtigat cauſam
& ꝑmo ꝑmittit 2° exequit̄.3° ponit quorūdā
ſententiā.4° ponit quādaȝ ſpecialē cām tortu
re.Ibi 2ª.a molificatiōe uero.Ibi 3ª. quidam
uero.Ibi 4ª.& pluribꝰ uero.Cauſa eiꝰ qđ ꝑ
mo dicit eſt qꝛ pars faciei permutat̄ a figura
ſua naturali ut per uiā caſus ſiue percipitatio
nis & ſic ē paraliſis ſiue mollificatio. aut per
uiā cōtractionis & ſic ē ſpaſmus.¶Conſide
randū qđ per lacertos palpebraꝝ debemꝰ in
telligere ēt lacertos frōtis.Ex qbus molifica
tis.aut ſpaſmatis apparet facies feda & tor
tura.ſ.in partibꝰ frontis ut ponit.Raſis ꝑmo
cōti.capº de tortura.per lacertos aūt faciei in
telligemꝰ lacertos maxillaꝝ & lacertos labio
rum & extremitatuȝ naſi ex qbus accidit tor
tura qn̄ mollificantur uel ſpaſmant̄.Et ſi om
nibus ꝑdictis lacertis frontis & faciei accidat
nocumentū.ſ.ab una medietate faciei tūc appa
ret torta tota facies & feda & ſimul īpeditur
obuiaº palpebraꝝ & labioꝝ.¶Sed tu dices
qđ erit ſi oībus lacertis frontis & faciei tā ex
parte dextra q̄ ex ſiniſtra accidat nocumentū
mollificatiōis uel ſpaſmi.¶Iteȝ dices quid ē
de lacertis tīporalibꝰ aut de lacertis mouēti
bus mādibulaȝ. Ad primū dicendū qđ faci
es nō apparebit ſic deformis uł quia tota ap
parebit equaliter relaxata uel tota equaliter
cōtracta.un̄ Raſis pº cōti.c.de tortura loqn̄s
de quodā dic̄. Nō apparebit ī facie maifeſta
tortura.qꝛ paſſio erat in ambobꝰ lateribꝰ et
loquit̄ ibi de lateribꝰ ambobus ab ocul' ſiue
fronte infra ut credo.qꝛ iaȝ Raſis premiſerat
iſtū habere difformitatē in ptibus frontis &
occuloꝝ.¶Ad ſecundū dicēdū ꝙ ex nocumēto
muſculoꝝ mouentiū mandibulaȝ.ſ. tīporaliū
attrahentiū uel eleuantiū et alioꝝ poteſt fieri
tortura in facie intantū inquātuȝ mandibula
torta facit apparere faciē tortā ut Raſis etiā
innuit preallegato capitulo non tn̄ ſic īmediate
partes apparētes faciei torquent̄ ex illoꝝ no
cumento ſicut ex nocumento muſculoꝝ maxil
laꝝ frontis.nec ſic accidit ex illoꝝ ſpaſmo uel
mollificatōe fieri torturā ī facie.nā ex ſpaſmo
muſculoꝝ timporuȝ fiet potiꝰ oris clauſio.ſ.
mandibulaꝝ.ſed ex ſpaſmo muſculoꝝ aperiē
tiuȝ apertio fiet oris.ſi autē ex aliqbus lacertis
mādibulaꝝ nocitis fieri cōtingat torturā erit
ex ſpaſmo muſculoꝝ mouentiuȝ qm̄ illi q ab
una pte ſunt ſpaſmant̄.un̄ mādibula ab una
pte torquet̄.ſimiliter ex praua mollificatiōe
lacertoꝝ timporaliū.unde mandibula ad unā
ptem declinat cū grauitate ad illā pteȝ ſupq̄
infirmus declinat ſicut accidit quibuſdam in
febribus reſolutiuis prope mortem. Sciuiſti
eos.ſ.lacertos faciei & hoc quātū ad numerū
& operationē. Conſiderandū autē. Hic dili
genter qđ muſculi palpebraꝝ.i.frontis et pal
pebraꝝ ſunt iſti.unus ē muſculꝰ frōtis ſpar
ſus & cōiunctꝰ cū cuti.Ita qđ non pōt ſepari
cuiꝰ principiū eſt a ſupiori ad inferiꝰ & uoco
principiū ſiue originē illoꝝ partē illaȝ a qua
inchoat ſibi neruus.& uoco finē illā partē cuȝ
qua attingit mēbꝝ mobile qui finis in mł'is
muſculis eſt corda. Muſculi autē palpebraꝝ
.ſ.maxīe ſupioris quia illa ſola hēt muſculos
ſunt tres.unus qui eleuat palpebrā et ꝑncipiū
ſuū ē a ſuperiori uerſus ſuperciliuȝ.Et cauda
ſiue finis ē circa mediū extremitatis palpebre
duo autē ſunt qui claudūt & incipiunt a duo
bus angulis oculoruȝ.ſ.dextri a dextro & ſini
ſtri a ſiniſtro & terminat̄ ad latera palpebre
licet Galienus.x.libro de utilitate particulaꝝ
tertio capitulo dubitet de muſculo claudente
palpebrā cuiꝰ ꝑncipiū ē a pte oculi domeſtica.
Sed muſculi maxillaꝝ ſunt duo ſicut ſūt due
maxille.& uoco maxillā partem faciei que eſt
ſub pomis faciei uerſus mentum & uerſus la
bia que tumeſcit in tibiciatoribꝰ qn̄ colligunt
in ore aerē & ſuflant. Iſti auteȝ duo muſculi
ſunt lati ſicut etiā hec pars lata eſt.et propria
utilitas ē maxillas mouere uariis motibus q̊s
quilibet ī ſe ipō poteſt experiri & maxille mo
tus iuuat multū in deductione cibi per os ut
molat̄ a dentibus ſicut una manꝰ reuoluens
ab extra & lingua reuoluēs ab intra. Muſcu
lus autē qui maxillā mouet habet quatuor ꝑn
cipia ut Galienus ponit.xi.libro de utilitate.ꝑ
ticulaꝝ.16 capitulo. Et aliꝫ omnes auctores
eum ſequuntur.& cōmunicāt labia huic muſ
culo maxime in hiis quatuor principiis & ſi
mul cum maxilla illis motibus ſecundum illa
quatuor principia mouentur.unū principiuȝ
eſt uerſus aures & ab illa pte ſibi ueniūt ner
ui a 3º pari neruoꝝ nuche & qn̄q; cōtinuātur
cū auribus & mouēt eas ī quibuſdā hoībus
ut Auic.ponit ꝑmo can.caº.đ anothomia hoꝝ
muſculoꝝ.Et Haliab.nono theo.3º caº & talē
hominē ego uidi. Alia aūt tria ꝑncipia huius
muſculi maxīe ſunt a loco ſpatule uſq; ad fur
cule pectoris & tracheā arteriaȝ & inde reci

pit neruos & uidet φ illi nerui sunt rami qn ti paris neruorum spine siue nuche ut intelligit ab Auic.in ca° de anothomia horũ neruorum Et pncipia hui⁹ musculi lati maxille ē ab his locis quibus expitur q̃libet cũ cõtrahit maxillam & labia uersus illas partes.musculi aũt pprij labiis sunt q̃tuor duo:in labio supiori habẽtes pncipiũ a parte superiori gene siue maxille & duo ĩ labio inferiori hñtes pncipiũ a parte iferiori uersus mentũ & istis musculis pprijs labiis uidet .qd nerui ueniant a 3° pari neruorum cerebri & credo ẽt qd a spondilibus colli.& isti musculi labiorum sunt ita incarnati cũ labiis qd non pñt excarnari nec diserni ab eis ut omẽs cõcordant anothomiste.musculi uero alij mouẽtes sũt duo & breues sũt ualde hñtes pnci^m^ a pomis maxillarum ut Gal. ponit.xj.lib° de utilitate particularum.i7°.ca°. Hanc anothomiã musculorum faciei scire oz uolentẽ itelligere sciẽtiã Auic.hic.& iõ dixit .Et sciuisti eos & ipsorum originẽ.Et ex sciẽtia istius anothomie ipe arguet in pcessu capituli cõtra quosdã ¶A MOLLIFICATIONE. Hic pmo notificat torturã factã a mollificatione.z° factam a spasmo.Ibi z^a^.Facta uero. Prima i tres.pmo ostendit quis ẽ modus torture faciei facte a mollificatiõe.z° ponit i hoc quorũdã sententiã.3° declarat cãs a summa una.Ibi z^a^.Et apud.Ibi 3^a^.hoc aũt.¶Dicit pmo qd in tortura facta a mollificatione siue paralisi cũ ps mollificata declinat ad partem q̃ labitur a suo naturali situ trahit cum ea pars z^a^.¶ Considerandũ qd pars z^a^ põt dici pars opposita.uerbigrã si mollificat maxilla dextra tũc ipa pcipitat et cadit iferi⁹ & trahit secũ labia sinistra.& sinistrã maxillam.si mollifica° ẽ fortis cũ forti pcipitatiõe. sed si ẽ debilis mollifica° ita φ maxilla dext^a^ parũ eleuabit tũc ipa sola mollificat & non mollificat.i.nõ torquet nec trahit sinistrã.& ita itelligatur ecõtra. Alio modo põt intelligi pars secunda.i.pars immediata illi ex eadem parte uerbigratia.pars pria que mollificatur sic sit maxilla dextra & illa sit que pmo patiat ps secũda erit palpebra iferior oculi dextri si igitur mollifica° in maxilla dextra sit magna trahetur cum ea pars secũda.i.palpebra inferior dextra cũcuti pomi maxille & mollificat eam .i.facit eam cadere sic esset mollificata. Si aũt mollificatio sit praua nõ fit illud.pmam expositionẽ magis cõmendo.¶ET APVD. exponit dupliciter.¶Prio secũdũ Dinũ si ẽ mollifica° in latere est attractio torti.s.que attractio fit a parte mollificata trahente ptẽ sanam Ista expositio nõ est ad mentẽ.A.q̃ ipe dicit qd nõ est hoc cõcedendũ.& tñ Auic.iam nos hoc docuerat.licet posset dici qd h° docuit cũ cõditione.s.si mollificatio est fortis.sed ex h° qd dicit.Et ex eis quidẽ est Paulus.Apparet qd expositio nõ est ad mentẽ Auic.Naz Paulus nõ uult qd ĩ tortura facta a mollificatiõe pars mollificata trahat ptem sanam ĩmo.uult oppositũ.s.qd pars sana trahat ad se partem mollificatã unde apparet tortura in pte sana & nõ in pte mollificata.& ecce textũ Pauli in suo libro ca° de eo qd in unaquaq̧ cõsistit paralisi.¶SCIRE OPORTET. nõ que uidetur cõtracta esse maxilla paralisim habere sed opposita. Vult igit Paulus φ pars faciei paliticata nõ trahit ad se ptez sanã imo trahitur a pte sana.& sic pars sana apparet contracta & hoc idẽ uult Gal.z° de accidẽti & morbo cap° de causis morbi ĩ figura. Et iõ exponat littera.Et apud quosdã.s.apud Galenuz si est mollificatio.i.paralisis i latere.i.in aliq^a^ parte faciei dextra uel sinistra & est attractio torti.i.facta a parte torta que pars torta ẽ sana & trahit ad se mollificatã partẽ.sz nõ ẽ cõcedendũ simpliciter & absolute.¶EX EIS quidã.s.qui dicũt illud est Paulus. ueritatez autem in hoc quomodo sit concedendũ & quomodo non determinabit Auicẽa statĩ. HEC ¶AVTEM Insumma ponit causas.quia cãe eius sunt cause paralisis.et tu rcurre ad capitulum eius.¶FACTA VERO.Hic determinat de tortura facta a spasmo et pmo pmittit modum eius secundo ponit causas.ibi secunda.Et causa.Dicit primo quod tortura facta a spasmo ut plurimũ aduenit ratio est quia a leuioribus causis in euentu accidit spasmus q̃ paralisis quia ex uẽtositate et ex reb⁹ inducentibus mordicationẽ aliqui lacerti fugiunt.hec aũt cãe sunt freq̃ntius r peribiles q̃ cãe distruẽtes sensuz & motũ mẽbri.sic accidit inuera paralisi.& hec tortura facta a spasmo ẽ hoc modo quia cũ una ps faciei spasmat secũda pars.s.sana uadit uersus eã & sequit ipaz q̃ trahit ab ea cũ spasm⁹ sit trahẽs & si littera staret sic esset ualde clara Cum ps pma spasmat pars z^a^.i sana sequit ipam. sz in alio latino dic hoc Auic. Cũ ps aliq̃ faciei spasmat stupefit.i.ledit in suo motu pars z^a^ .i.pars sana que.s.ps sana seqtur ipaz.s.ptez spasmatã. Hoc.n.nomen stupor ẽ ualdẽ diuerse sigficatiõis ĩ libris ut sup dixit Auic. Et iõ nõ est mirandũ si exponit stupefit.i.ipeditur uel leditur in suo motu inq̃tum trahit a parte spasmata.¶ET CAVSA quidẽ. Hic ponit cãs in summa q̃ sunt cãe spasmi & sicut spasm⁹ siccus ex febrib⁹ acutis & euomitus ẽ pernitiosus ita tortura sicca.¶QVIDAM uero. Hic ponit pmo istorum sniaz.z° reõuet. Ibi

z^a.hoc aut. ¶ Dicit pmo qd apud quosdam latus egrū in tortura.s.latus in quo scdm ue ritatē est egritudo ē latus qꝫ scdꝫ aperitioneꝫ est sanū.q̄.uis.i.cum cā.s.tortur que cā ē egri tudo sit in ipo.s.latere qd apparēter ē sanuꝫ Et latus sanū.s.scdm ueritatē non secunduꝫ aperitionē. ¶ MINISRAT. attractionē ipsi us.i.lateris egri qꝫ uere ē egrū. VT equet.i. ad eq̄litatē apparētis situs reducat illud latꝰ egrū & in tali reductiōe latus sanū qd uere ē sanum apparet fedum corrugatum & contra ctum. Consyderandum quod isti sunt Gali enus & paulus predicti & totus hic sermo qui detur de tortura facta ex mollificatione. Et q̄ uis supra de hoc dixit.quia tamen non plene reprobauit illorum sermonem.ideo hic cū ma iori declaratione & reprobatiōe resumit. pos set uero textus referi ad torturam factam a spasmo in qua tortura secundum haliabatem latus egrum apparenter est sanuꝫ & latus ue re sanum apparet egrum.i.contractuꝫ & cor rugatum quia egritudo est in ipso latere qd apparenter est sanum idest pulcrum & nō cō tractum.Et latꝰ uere sanum apparet contrac tum & fedem. & hoc iō quia latus uere sanū ministrat attractionem ipsius.s.met lateris in se ipso quia in se cōtrahitur ut equetur ex h^o latus egrum uere.s. latus spasmatuꝫ. Et hic est sermo Aliabas.nono theorice capitlo d tor tura cū dicit. Accidit hic contorsio ex spasmo alterius maxillaꝝ retrahit qd maxilla sana ī se ipa.cuius signa sunt qd eger oculū qui est in sano latere claudere nequit.si eniꝫ oculos ut claudat precepis oculus qui in sano est latere remanet apertus hoc quoqꝫ ē ꝑpter palpebre inferiorē lacertū ad inferiora retractum. Eecce Aliabatē qui uult qd pars spasmata apparet sana & pars sana apparet in se ipam cōtracta Et forsan cōtra istū Auic.loquit. Hoc aut nō est ueꝝ.Propter intellectuꝫ huius ptis.Dubi tatur utꝝ pars faciei egra.i habēs spasmū ulꝰ paralisiꝫ sit torta.s.feda in figura & situ per mutata.an pars sana que nō habet spasmum nec paralisiꝫ sit illa que torta apparet.Et uid tur pmo qꝫ pars sana sit torta auctoritate Ale xandri in ph̄leumatibus quā attat cōciliator differentia. i 8 4.qui alexander precipit reme dia localia in tortura poni sup pte uisa sana.s. que apparet sana.sed secūdū ueritatē ē egra Amplius pars sana trahit ut equet ptem isir maꝫ mollificatā uel spasmatā. sed cū ps sana contrahit ipsa apparet torta & corrugata & feda & pars eg^a.eq̄ta apparebit pulchra & n̄ egra ergo &c̄. In cōtrariū est Auic. Ampliꝰ quecūqꝫ pars apparet torta est mali situs & male figure.sed isti sunt modi morborū ergo pars que apparet torta est egra igit si pars sa na apparet torta & ipsa erit egra.cū igitur sit egra impossibile est qd sit sana.egra igit erit torta & sana nō erit torta. Ad intellectū huiꝰ questionis cōsiderādū qd licet in hoc sunt mlꝰ ti modi dicendi sunt tn̄ oms fundati sup hac diuisiōe.qd pars egra in tortura faciei.uel est egra egritudine spasmi uel paralisis hoc fun damento habito sunt in hoc opiniones. Et pma est opinio mesue capitulo de tortura.qd pars paralitica relaxat ad inferius.i. est torta inferius.sed pars spasmata est torta superius .s.cōtrahit superius. Ista sentētia Mesue ē p^o cōfusa qa si pars spasmata contrahit supius. nondū tn̄ motū ē si cōtrahit solū egrā partem an cōtrahat sanā simlꝰcū egra.Etiā impugna tor dicet qꝫ & i spasmo sana cōtrahit ut equet & hoc pbat quia uirtus p illud residuum qꝫ hēt de potētia i tremore mouet cōtra mēbri grauitatē ut equet & reducat sursum. Et sic igit pars sani cōtraopabit parti contrahenti p spasmū.& hoc sit argumentū nō tn̄ sibi nu tor.Est ēt cōfusa quia licꝫ ps molificata rela xat ad inferius nondū tn̄ ē certū an ipa sola re laxet an simul cū socia parte.s.pte sana. Am plius impugnator diceret qd ps sana. trahe ret ad se mollificatā ut dicit Gal.& ēt Auic. hic & hoc ut equet.i.cōtraponderet parti mo lificate que tendit ad grauitatē. Secūdo ista opinio non pōt uniuersaliter sustineri.Cuꝫ.n. dicit tortura ex spasmo cōtrahit superiꝰ &c̄. uel itelligit superiꝰ & iferius uersus fronteꝫ uel uersus barbā & hoc non pōt stare uniuer saliter qa anothomia est dispō lacertoꝝ faciei facit te cognoscer qd sermo hic ē corruptꝰ.In spasmo.n.lacerti cōtrahunt ad sua pncipia. sꝫ pncipia qdam lacertoꝝ faciei sunt uersus ife rius ut pncipia tria lacerti lati maxille ut sup̄ apparuit & pncipia duoꝝ musculoꝝ labiꝫ in ferioris.igit in spasmo hoꝝ musculoꝝ & i tor tura ab eis nō fiet cōtractio superiꝰ.uel intel ligit superiꝰ uersus princi^m musculi.& iferiꝰ uersus caudā siue locū corde musculi & tūc qd dixit de spasmo uerificat sed qd dic d pa ralisi non uerificat qa quidā lacerti hn̄t eorū pricipia iferius tale qd est superius respectu corporis.s uersus frontē siue uersus cerebrū ut iam ex anothomia apparet pmissa. Sed ta les musculi relaxati & mollificati non fluent uersus eoꝝ finē qa irent uersus sursuꝫ.corpo ris.uerbigra in ex^o.pone qꝫ palpebra inferior haberet unū musculū sustentantē eā sursum & illiꝰ musculi finis siue cauda esset sursum uersus palpebraꝫ superiorē. Si igit talis mu sculus mollif caret tūc palpebra nō relaxaret in sursuꝫ uersus partē superiorē imo uersus

inferiorē caderet.s.uersus pomū maxille. Ser mo igitur Mesue uerificatur in quibusdā non uniuersaliter ¶ Alia opinio ē cōciliatoris dif ferentia.i 84. quod si tortura fiat a paralisi pars que apparet torta est illa que est sana.s. nō habēs paralisim & pars que apparet sana .s.nō apparēs torta est illa que hēt paralisiз. & quantuз ad hoc etiā uidet esse opinio Gal. secūdo de accidēti & morbo capi.5o d causis morbi in figura & 4° de interiorib9 secundo cap° in fine ubi dicit sic lacerti sinistri lateris labiū mouēte mollificato idē labiū ad dextrū uertit. Idē innuit 3° d interiorib9 7° ca°. Idē uult Paulus ut sup apparuit. Si aūt tortura fiat a spasmo tūc pars que appareз egra & tor ta illa est que est egra.s.que habet spasmum & hoc ideo quia pars egra trahit ad se ptem sanā ita qd egra apparet cōtracta & corruga ta & pars sana nō. Et istius sentētie fuit etiā Galienus pallegato capitulo cuз dixit. Si spas mus fiat in aliquo latere a mēbris spasmatis que sana sunt attrahuntur ¶ Et aliabas 9° theo rice capitulo de palisi & spasmo musculorum oculi.eadē sententiaз uoluit Gali. n°.s.quod oculi lacertis spasmatis uertitur oculus uersus partē egrā spasmatam sed eis mollificatis tor quet uersus sanā. Idē uult Iesus haly in suo tractatu de oculis capitulo de remolitōe. Istā opinionē Auic.damnat quātuз ad pmuз mem brorum cuз dicit qd i tortura facta a paralisi pars sana trahit ad se ptem infirmā paraliticā.q͞a possibile est qd sit sic fortis mollificatio unde pars egra ita fiet g͞uis qd nō poterit subleua ri a pte sana.imo sana mouebitur uersus egraз. & hoc etiā sentit Galienus 4° de interiorib9 2° cap° post uerba pdicta cū dicit. Sanū latus er ga mollificatū cōuertitur.mollificatū uero latus ad cōtrariū trahitur. Et sic Galienus uidet sibi cōtradicere nisi exponat erga.i.cōtra. Exm ue ro Conciliatoris nō est semp uerum dicit eni ipe qd si duo homines unus fortis & alter debil cōtraherent duo capita funis pendentis ad ro tulā unā tunc fortis uidet depmi & debilis subleuari. Istud exemplū in se est uerum. Et ido arguit quod duob9 musculis uolētib9 traher unū membrorum uno sano & altero infirmo quod musculus san9 trahet ad se ptem infirmā. & hoc quidē uerum ē qn͞q i hora mot9 ut dic opi° Dyni.sed ponat qd utrūq quiescat. Ampli9 possibile ē qd pars musculi debilis in uirtute tractiua sit fortis i trahēdo p g͞uitatē sicut si homo debilis in manu esset ualdē pōderosus i corpore & esset alligat9 funi possibile esset ho minē fortiorē eo i uirtute manuū nō trahere. sed trahi. Quod autem existente paralisi i una parte faciei nō sit necessarium eam moue ri uersus partem sanam ut plurimum appareз per anothomiā qua cognosces dispositionē la certorum faciei. Nā qdam ex eis hnt principia & radices iferius eis igitur mollificatis & factis grauib9 poterunt iferius cadere.s.uersus pe ctus & nedum qd trahant a parte sana imo trahēt secuз partē sanā.sicut quidā homines mollificati i brachio cadūt cū spatula depssa Et hoc inuebat Auic.cū dixit hoc nō est uerū secundū plurim. Anothomia.n. Et qd sciuisti de dispōe lacertorum faciei facit te cognoscer cor ruptionē eius.s.dicti istorum qui dicūt qd lat9 sanū ē illud qd uidet tortū quia pars sana tra hit ad se partē infirmā ¶ Quātū uero ad zm mēbrū opinionis dicte.s.qd ps spasmata tra hit ad se partē sanā non redarguo eā quia ēt Auic.hoc dic & forsan qd ē ut freqnter uera & si possit fallere dicetur. ¶ Ad illud uero qd dicūt Haliab. & Iesus hali de tortura oculi in spasmo & paralisi dicem9 qd nō semp contin git ut ipsi dicūt. Vel dicendū qd nō simile de musculis oculi. & de musculis faciei. musculi eīm oculi motiui alligant ad corpus rotundū unū ualde mobile qd ē oculus & ideo cū mu sculus unus.uerbigrā inferior mollificat stati oculus ab illa parte uidet resilire extra & tūc superior musculus q̄si cogit ad attrahenduз uersus se s.sursuз.sed musculi partis dextre & sinistre faciei siue sint maxille siue narium siue labiorum nō sic alligant ad corpus unū qd sit rotundū mobile stati ¶ Reliqua est opinio Aliab.alibi.s.septio theorice cap° de parolisi cū loquitur de tortura ubi uidet dicere qd tor tura faciei a spasmo pars que nō ē spasmata imo ē sana ē illa que torta apparet & hoc qa trahitur i seipaз. Et si sic exponat text9 Aui. dicem9 qd hoc scdз plurim non ē uerum.imo se cundū plurimū ē falsuз. Anothomia.n. & dis positio lacertorum faciei facit te cognoscer falsitā tē hui9 sermonis. Nā quidā lacerti faciei.uer bigrā nariū non cōueniūt ita in uno membro pd si i lacerto unius partis fiat spasm9 alter lacertus icitet ad cōtrahendū ad cōtrariū.im mo cartilago inter foramina nasi mediat inter eos. ¶ Ampli9 si ps sana cōtrahit hoc nō est qn spasm9 ē iam fact9.sed qn iaз ē in fieri & non debз dicer qd cōtrahitur in se sed uers9 pncipiū. Ego aūt credo illuз tex Haliab.esse corruptū qd apparet ex eo qd subdit. Ocul9 qui i sano ē latere remanet aptus ppter palpe bre ul'inferioris lacerti ad inferiora retractio nē. Sed si pars sana cōtrahitur cōtra partem spasmatā tūc oculus clauderet sub altera pal pebra inferiori subleuato corio pomi maxille Sed forte istū sermonē Halia. referūt ad tor turā factā ex mollificatiōe. Si aūt referat ad

ſpaſmoſaȝ torturā oportȝ qđ textus ſic expo
natur retrahit̄ maxilla ſana in ipāȝ.ſ.max illā
egrā.ſ.ſpaſmataȝ ¶ Reliqua opinio eſt Dini
quā dubitatiue ꝓfert dicēs qđ in tortura fa
cta a paraliſi ſi mēbruȝ mouetur.quia homo
mouet labia.uerbigratia.& tūc pars ſana ap
paret torta qa qn̄ muſculus partis ſane cōtra
hitur ad faciendū motū torquet̄ muſculus &
pars ſana ꝓpter ponderationē alterius partis
ſed pars egra paralitica nō uidet̄ torta quia
equat̄ a motu alteriꝰ.ſ.a motu ptis ſane.ſȝ ſi
in tortura a paliſi mēbruȝ quieſcit pars egra
apparet torta.ſ.equaliter apparȝ torta.& tūc
tortura ſolū apparet ꝓpter declinationē & la
xitatē ſiue laxationē.& hoc ſolū eſt ī pte egra
paralitica. In tortura autē facta a ſpaſmo eſt
ecōtraria. Nam ſi pars faciei ſit in motu pars
ſpaſmata apparet torta & pars ſana nō appa
ret torta qa ꝓpter cōtractionē muſculi qui ē
in pte ſana qn̄ eius motꝰ exercet̄ pars ſana nō
trahit̄ ad ptem infirmā.ſ.ſpaſmatā. Si autē
pars faciei ſit in quiete tunc pars ſana torque
tur.qa trahit̄ ab egra & hoc qa nō habȝ tunc
ſana motū quo cōtraoperet̄ motui uel contra
ctioni facte a pte egra uł ſpaſmata. Iſta opiº
ſimpliciter nō poteſt ſaluari licet qn̄q.& iđo
bene facit Dynus qui dubitatiue ꝓtulit dicēs
fortaſſe. Arguo prio cōtra primū dictuȝ poſſi
bile eſt qđ in actu motus labiorū una pte exi
ſtente palitica ſit tāta paraliſis et tāta laxitas
qđ reliqua pars labioꝝ ſana trahat̄ & preci
pitabit̄ ſimul cū pte paralitica.nec ualȝ dicere
qđ qn̄ muſculus ptis ſane mouet̄ & torquet̄
ꝓpter ponderoſitateȝ.qa poſſibile eſt qđ non
contorqueat̄ uincente pōdere imo totū labiuȝ
conuertat̄ uerſus ptem illā que ē mollificata.
Contra ſecūdū dictuȝ arguit̄ ſic Aliqs muſcu
lus ſanus uel neruꝰ ſanus in actu motus con
trahit ad ſe ptem mollificatā.ergo poſſibile ē
qđ poſt motū quieſcat cuȝ illa pte ſtans in ter
mino motus & hoc apparet multū euidenter
in mollificatione ſiue paliſi per inciſionē nerui
Naȝ tunc pars ſana in ſe cōtrahitur & trahit
egrā & ſic quieſcit.ratio ſua nō ualet.cū dicit̄
in tēpore quietis.ſi aliqua pars eſt torta ē ꝑp
mollificationē. Dicendū qđ falſuȝ eſt ī omni
bus.naȝ poſſibile eſt qđ ſit torta ꝓpter motū
factū prius a parte ſana unde nō eſt in torto
eſſe & quietato. Contra tertiū et primo facio
perpendere qđ Dynus non utitur uocabulis
uniformiter qa dicit qđ in tortura a ſpaſmo i
actu motus pars ſana nō apparet torta qa nō
trahitur ad partē infirmā.diceret igitur eſſe
tortam qn̄ trahitur ad infirmā parteȝ.ſ.ſpaſ
matā & tn̄ eſſe totū ſup̄ accepit uno mō pro
eſſe cōtractū in ſe ſicut apparet i ꝑma cōcluſio

ne. Tunc arguit̄ ſic. In paraliſi pars egra mo
uet̄ uerſus ſanā.qa ſana cōtrahitur.& ex hoc
pars paraliticata nō ē torta.gº i ſpaſmo cum
mēbꝝ quieſcit pars ſana non ē torta.ſȝ tracta
uerſus egrā & hoc ē cōtra quartū dictuȝ. Se
cundo oſtendēdo qđ in actu motus pars ſana
poteſt moueri et trahi uerſus partē ſpaſmatā
& ſic erit torta ſecūdū euȝ. Naȝ i motu muſcu
loꝝ maxillaꝝ nō ſemp cōtingit moueri parteȝ
ſanaȝ motu cōtrarianti parti mote motu ſpaſ
mi uel ſpaſmate.imo cōtigit moueri motu illi
nō cōtrariant.uel aliqualiter aſſequenti illuȝ.
uerbigratia.Sit ſpaſmus in maxilla ſiniſtra tra
hens uerſus aurē ſiniſtrā & homo mouet la
bia & maxillā dextrā motu quo ꝓferat.a uel
.o.uel trahet & non ſufflet uel moueat labia
circūuolutiue manifeſtū eſt qđ in his motibꝰ
nō fit in maxilla dextra motus cōtrariꝰ recto
motui ſpaſmo q eſt in ſiniſtra ¶ Amplius qđ
ꝓhibet ſpaſmoſuȝ motū uincet̄ motū natura
le & totū mēbrū q̄uis habeat naturalem ali
quē motū ad ſe eūteȝ ¶ Contra quartū dictū
licet ſit uerū utplurimū non tn̄ uidet̄ neceſſa
riū. Nam mēbrū ſanū in diſpoſitione quietis
poteſt eſſe ita forte ī uirtute & ſpaſmꝰ ſocij
mēbri ita debilis ꝙ nō trahet̄ latus ſanuȝ qđ
eſt forte ualidū a latere infirmo debiliter ſpaſ
mato. Sed tu dices quō ego ſciā qđ illa pars
hēt ſpaſmū ex quo ps ſana nō cōtrahit̄ uerſꝰ
eam. Dicendū qđ i tali ſpaſmo debili erit cor
rugata & cōtracta ſolū pars ſpaſmata.nō.n.
ita cōueniūt ad unū mobile omnes lacerti fa
ciei & oīa eoꝝ filla que hn̄t a ꝑncipiis eoꝝ ſic
cōueniūt muſculi oculi & muſculi digitoruȝ
extrinſeci & intrinſeci & illi qui plus conueni
unt in uno ſunt rami lacertoꝝ lateꝝ duoꝝ dua
rū maxillaꝝ qui ueniūt ad eos a locis furcula
rū pectoris quoꝝ ramoꝝ dexter ptingit uſq
ad ſiniſtrū labiū & ſiniſter uſq ad dextrū ut
ſe ſe interſecent & claudant labia ſicut burſa
ſuis corigiis ut inuit Auic. & Halib.ꝑallega
tis capitulis de anothomia ptes ēt faciei i qui
bus muſculi cōiungunt̄ uel cōueniūt ſunt cor
rugabiles & extendibiles ꝙ nō cōtingit đ col
lo uel digito.ſ.in parte conuentus cordaꝝ &
muſculoꝝ itrinſecoꝝ & extrinſecoꝝ ſcias hoc.
¶ Dico igit̄ ad queſtionē qđ credo de itētiōe
Auic.fuiſſe Ad cuiꝰ itellectū ꝑmitto ꝑmo ꝙ
in tortura faciei pars dicit̄ egra q̄ hēt ſpaſmū
uł paraliſim. Et ſana dicitur illa q̄ iſta nō hēt
& qa iſte egritudines cāūt torturā.i.fedā figu
ram & malū ſitū ideo uocatur ab Auic. qn̄q
cā cuȝ dixit q̄uis cā ſit in ipō.& iō ſi pars ha
beat malā figuraȝ abſq ſpaſmo paraliticata
egra nō dicitur.ſecūdo pars faciei dicitur tor
ta que exit a ſuo ſitu naturali. & quia ſitus

naturales ſunt ſecundũ ſurſuȝ & deorſuȝ dex
trũ & ſiniſtrũ.iõ ſcd̃m hos ſitus põt fieri ma
la figura ſiue tortura.ymaginemur.n.in ho
mine ſano unã lineã rectã.a.b.eũtem per me
dium frontis & per mediũ puncte naſi ſiue le
poris & per mediũ barbe. Et aliã.c.d. eũtem
de aure ad aurẽ ſuper.a.b.lineã.ſ. ſup̃ pũcta
maxillaꝝ & ſuper naſum.facies igitur poteſt
torqueri ul' qa pars eiꝰ eiꝰ in ſe cõtrahitur
uerſus aures & remouetur a linea recta.a.b.
aut qa extenditur aut trahitur ultra lineam
rectã.a.b.quia uadit uerſus aliã par eȝ. aut
quia trahit̃ ſurſũ uerſus lineã ul' ſ.lineã.c.d.
aut qa trahit̃ uel p̃cipitatur inferius uerſus
barbã ſub linea.c.d.& in his tractibus & la
xitatibus ſiue p̃cipitationibus poteris cõpre
hendere multas pticulares diuerſitates. Cuȝ
igit̃ auctores medicine dicũt ptem in tortura
faciei eſſe tortã intelligũt frequẽtius contra
ctam & corrugatã ut intellexit Paulus lȝ qñ
qȝ ĩtelligãt tortaȝ quocũqȝ modo ſit torta ſiue
diſtracta & extẽſa ſiue in ſitu male ſituata &
figurata dũmodo ſit difformis & declinet ad
ptem nõ naturalẽ. ¶ His p̃miſſi pono has p
poſitiones & cõcluſiones in hoc queſito i qui
bus ſaluant̃.dicta omniũ precedentiũ. Prima
propoſitio quecũqȝ pars faciei eſt egra uel pa
raliticata ſiue ſpaſmata neceſſario ẽ torta lar
ge ſumendo tortũ & nõ ſumendo tortum pro
cõtracto ſolũ.ratio eſt qa quecunqȝ pars faciei
mutat ſitũ ſuũ ppter laxitateȝ & mollificatio
nem & quecũqȝ eſt ſpaſmata mutat ſuũ ſituȝ
ppter cõtractionẽ.ergo quecũqȝ pars eſt egra
eſt torta & apparet egra in hoc. Hanc conclu
ſionẽ. A.intellexit quantuȝ ad unã ptem.ſ ꝙ
quelibet pars paraliticata mutat̃ a ſuo ſitu et
ſic dicit̃ torta cũ dixit qd̃ ſi mollificatio eſt for
tis mutat naturalẽ ptem & ſanã a ſua forma
& ſic nõ mollificat̃ ſola.& ſi ẽ debilis mollifi
catio ip̃a ſola laxatur & ſic ip̃a ſola mutat for
maȝ & ſituȝ.Sȝ q̃ntuȝ ad aliã ptem huius cõ
cluſionis.ſ.qd̃ quelibet pars faciei ſpaſmata
mutet formã.A.nõ induxit pbationẽ quia ẽ
notũ Sed tu dices ſi ſemp pars egra eſt torta
ergo ſemper apparet egra que ẽ egra. Ad qd
ergo dubitauerunt auctores. An pars que eſt
egra appareat egra.an pars ſana appareat eg̃
Dicendũ qd̃ qdaȝ auctores de qbꝰ ẽ Paulus
partẽ faciei dicũt eſſe egrã ſiue apparere eg̃ȝ
qñ eſt torta per cõtractionẽ ſolã & partẽ non
contractã dicunt nõ apparere egrã.qa igit̃ cõ
tingens eſt in quadã tortura faciei quod pars
ſana que nõ habȝ ſpaſmũ nec paraliſiȝ torque
tur & cõtrahit̃ & pars infirma.ſ.paralitica ñ
contrahit̃ imo uerſus ſanã extendit̃.ideo dixe
runt ſanã partẽ eſſe i aparitõe egrã. Sȝ.A.dic̃
qd̃ ẽ pars paraliticata apparet egra & torta
.i.apparet mutata a ſitu naturali licet nõ per
cõtractionẽ ſed per laxationẽ & precipitatio
nem. Vel dicendũ qd̃ lȝ ſemper pars egra ſpaſ
mata uel paraliticata ſit etiaȝ torta.i. mutata
a ſuo ſitu tamẽ quãdoqȝ pars ſana ita permu
tat̃ a ſitu cuȝ parte egra ſimul ꝙ pars ſana ui
detur in aparitione turpior quã ſit pars egra
& ſecunduȝ hoc occultata feditate partis egre
dicimus de ſana parte ꝙ eſt egra. ¶ Scd̃a p
poſitio ẽ.qd̃ caſuale & cõtingẽs ẽ ꝙ una par
te faciei.uerbigratia dexta exiſtẽte egra & tõ
ta reliqua ps ſana ſiniſtra nõ ſit torta nec ap
pareat torta hoc declarat̃ per q̃titatẽ egritu
dinis.quia pars egra põt habere debilẽ para
liſim.unde ipſa ſola mollificatur parum. &
etiam debilẽ ſpaſmũ unde ipſa ſola cõtrahet̃
declaratur ẽt hoc ex loco ſpaſmi uel paraliſia
Nam põt eſſe egritudo hic ĩ muſculo propo
uni parti labiȷ uel in uno muſculo naris uniꝰ
uel in uno p̃ncipio de q̃tuor p̃ncipiis muſculi
lati & pprie cũ nõ eſt in illo p̃nci° qui de pte
dextra tendit ad ſiniſtrã partẽ labiȷ ut notuȝ
eſt ex ſciẽtia anothomie. Ampliꝰ iuxta pomũ
maxille uerſus oculũ poterit eſſe aliq̃ mollifi
catio unde palpebra inferior mollificabit̃ &
turpabit̃ facies & tñ partes ĩferiores nec alie
alterius partis erunt in aliq̃ a ſitu pmutare.
hãc ppoſitionẽ ĩtellexit Raſis p̃mo cõtinẽtis
qui poſitis ĩ pluribꝰ locis uariis dictis antiq̃
rum de parte torta dic̃ dico ꝙ uidi hoĩes tor
tuoſos patiẽtes paraliſiȝ & ex illo latere in q̃
facies erat diſtorta .i. mutata a ſuo ſitu.licet
pars ſana non eſſet mutata a ſuo ſitu Et hoc
ĩnuit cũ ſubdit iõ falſificent̃ uerba dicentium
qñ morbꝰ tortuẽ.i.paraliſis non ẽ niſi in la
tere nõ diſtorto. Tertia ppoſitio.caſuale ſiue
cõtingẽs eſt ꝙ una parte faciei.uerbigr̃a dex
tra exiſtẽte paralitica uel ſpaſmata. Reliqua
ps faciei ſana ut dextra torqueat̃.i.mutetur
a ſui figura. Iſta ppoſitio pbat̃ p pticulares
ppoſitiões ſumẽdas qbus datur modus. Di
cemus g° qd̃ cõtingẽs ẽ qd̃ dexta parte faciei
patiẽte paraliſim pars ſiniſtra torqueat̃. qa
trahat̃ uerſus partẽ dextram ẽt ſi ambe ptes
ſint torte.i.remote a ſuo ſitu & nulla earuȝ
eſt cõtracta hec poſſibilitas ſiue cõtingẽtia de
clarat̃.p̃mo ex anothomia qa eſt poſſibile qd̃
oĩbus muſculis partis dextre adueniat molli
fica° fortis.unde labent̃ inferius. z° põt eſſe
molificatio repletionalis.unde fiat pars dex
tra grauis.& iõ ppter hoc trahet̃ ſiniſtra.uñ
Aui.dic̃ ſi mollifica° fuerit fortis trahit̃ pars
ſecũda. ¶ Dico z° qd̃ cõtingẽs eſt una parte
faciei paralitica.uerbigr̃a dextra qd̃ pars ſini
ſtra trahat̃ in ſe ita qd̃ dextra paralitica ibit

uerſus ſiniſtrã ſanã & hoc freqñter cõtingit
& ſic utraq; pars põt dici torta ſed una con
tracta & ſana alia extenſa ut paraliticata. Iſtã
cõcluſionẽ cõtingentẽ ſentit Gal. ſecũdo de ac
cidẽti & morbo ubi ſup̃ & Aliab. nono theo.
ca°. de morbis muſculoꝝ oculi & Ieſus Hali
ca° de remolitiõe & Paulus in textu p̃allega
to. ¶ Cauſaȝ aũt huiꝰ oportet uidẽr. ſ. quare
cõtingit qñq; qđ pars ſana cõtrahitur in ſe &
pars mollificata uerſus illã mouet̃. Et in hoc
aſſignatur una cã a Bartholomeo de uarigna
na in quodã ſcripto ſup tertio de interioribus
& dicit qđ cã huiꝰ nõ eſt qa pars ſana trahat
ad ſe pteȝ mollificatã. ſed ẽ qa pars mollifica
ta eſt debilis in uirtute motiua. unde uirtus
motiua debilis nõ poteſt illã partẽ egrã molli
ficatã tenere rectã & ideo cadit. Hec ratio nõ
eſt ſufficiẽs quia quereret quare plus cadit uer
ſus partẽ oppoſitã quã inferiꝰ. Alia cã datur
a Dyno ut ſupra apparuit. ſ. qđ hoc ſit in tẽ
pore motus non autẽ in tẽpore quietis. Cauſa
autẽ quare in tp̃e motus pars ſana trahitur p
partẽ mollificatã eſt cã pp̃ter ponderoſitateȝ
partis egre muſculus partis ſane cõtrahitur
& torquet̃. Iſta cã ut quãdoq; eueniens põt
ſaluari. ſed ponere qđ nõ accidit hoc niſi in ho
ra motus. aut ponere qđ ſemp in hora motus
hoc fiat nõ cõcedit̃ a me ut ſup̃ apparuit. Aliã
cãm imaginor licet adhuc ſit mihi in ambiguo
Sciendũ qđ partes faciei tenent̃ in ſitu debito
& figura per tenſionẽ naturalẽ debitã & mẽ
ſuratã muſculoꝝ utriuſq; partis que tẽſio na
turalis licet apparet quies ptiũ faciei eſt tamẽ
operatio muſculoꝝ facientiũ ſic quieſcere. ſed
ſitus & figura materialis manus eſſet qđ ſta
ret recta & tenſa in quiete hoc fieret p tẽſionẽ
naturalẽ muſculoꝝ utriuſq; ptis ſicut tẽſio cõ
tra naturã ut in tetano facit eaȝ ſic ſtare cõtra
naturã. ſtant autẽ muſculi utriuſq; ptis faciei
tenſi naturali tẽſione nõ ſolũ per uirtutẽ eoꝝ
que ſic eos ſituat et ſituatos tenet. ſed p oppoſi
tionẽ eaꝝ adinuicẽ & quaſi quadã cõtra opa
tione ex qua cõtraoperatõe terminat̃ tẽſio eo
rum adinuicẽ ut una pars non ſit altera poten
tior. Cuȝ g° altera pars mollificat̃ tũc ſana ñ
habẽs cõtrahẽtẽ equẽs & cõtraop̃ans i ſe cõtrahi
tur & mollificata ueriꝰ illã pteȝ mouet̃. Exm
de uno ligno tẽto recto p duas cordas equalẽ
tes in tenſione una. n. laxata alia cõtrahitur &
lignum declinatur ad illam ¶ Et hoc uidetur
ire ad mentẽ Auic. cũ dicit alioꝝ auctoritate.
Latus ſanũ miniſtrat attractioneȝ lateris egri
ut equet. ſ. latus egrũ in ſua tẽſione naturali
ſed cũ exiſtens egrũ nõ hẽt illã qa eſt laxum
nõ potẽs cõtraoperari ei igit̃ laxũ per attrac
tionẽ factã a later̃ ſano trahetur uerſus ſanũ
& ſanũ cõtrahet. Sed tũc ẽ dubitatio g° ſemp
ita eueniet qđ latus laxũ paraliticatũ mouebi
tur uerſus ſanũ & ſanũ cõtrahet̃ in ſe & tra
het ad ſe egrũ cuiꝰ cõtrariũ ponit ſecũda ppo
ſitio ſiue cõcluſio p̃ncipalis. ¶ Secũdo g° quã
tũcũq; fit debilis paraliſis latus ſanum cõtra
het̃ qa pars egra non poterit reſiſtere tẽſioni
partis ſane q̃ cõtrahit ut equet cuiꝰ cõtrariũ
iam ẽ dictũ. ¶ Tertio diceret aliquis uidet̃ ꝙ
ſcđȝ ppoſitiões dictas poſſit eſſe modus pa
raliſis in pte faciei in quo facies remanebit in
ſuo naturali ſitu. Nã repitur paraliſis fortis
cum p̃cipitatiõe partiũ faciei quia ps ſana tra
hetur ad partẽ egrã. hoc dicit p̃ma ppoſitio
tertie propoſitiõis. ẽt repitur paraliſis nõ ſic
fortis in qua fit ecõtra qa pars ſana trahit ad
ſe partẽ paraliticam. Igit̃ paraliſis medie diſ
poſitiõis i qua nõ trãſcẽdit ps paralitica uer
ſus ſanã ultra lineã. a. b. nec ſana uerſus para
liticam citra lineã. a. b. ¶ Ad p̃muȝ dicenduȝ
ꝙ non ſemp eueniet qa põt ipediri propter
cõtrariã cãm. uerbigrã quia ſit paraliſis ma
gna repletionalis cũ grauitate partis paraliti
ce. unde põt paralitica pars trahe ſanã ad ſe
pluſq̃ ſana poſſit trahere paraliticã. Et fate
or me iſtũ cãuȝ uidiſſe. Ad ſecundũ dicendũ
ꝙ põt eſſe debilis & cũ hoc non cõtrahet̃. &
hoc p̃mo ſi debilitas ſit gradualis qa paucus
defectꝰ tenſionis unde paꝝ ſiue inſenſibiliter
trahet̃ pars ſana. ſed cũ hoc iſta debilis para
liſis ſit cum materia flegmatica expanſa uer
ſus ſupficieȝ cutis & occupet magnã partẽ tũc
in illo latere cutis erit laxa mollis & difforis
nõ tñ in muſculis erit mollifica° notabilis. uñ
deficiat ſibi cõtratẽſio quã debȝ facer̃ ad par
tem ſanã & ſi deficit erit paꝝ itenſibile. Se
cũdo ſi mollifica° ſit in muſculis uel partibus
muſculoꝝ non multũ cõiunctis cũ partibꝰ al
terius partis faciei. ¶ Ad tertiũ dicendũ qđ
ſi erit illud erit ualde raro cõtingẽs. uel dicen
dum & melius qđ poſito qđ repiatur parali
ſis. uerbigrã partis dextre faciei que ſit mođ
rate laxitatis ſiue p̃cipitationis ſiue grauita
tis. unde cõtraoperetur tenſiõi partis ſane ut
nec trahat̃ nec trahat. Tunc dicemꝰ quod ibi
non erit tortura faciei per malũ ſitũ ad dext°
a ſiniſtrũ ſcđm terminos linee. a. b. ſȝ erit ali
qua mollifica° ſcđm ſurſuȝ & deorſuȝ. ſȝ ſem
per cõſidera ꝙ partes faciei ſũt rare dilatabi
les & cõdẽſabiles. ¶ Tertio dico qđ cõtigẽs ẽ
qđ pars faciei ſpaſmata contrahat uerſus ſe
partẽ ſanã. ita qđ ſpaſmata erit cõtracta ſa
& criſpata erit uerſus eã extenſa & h° freqn
ter accidit ut ẽ notũ & Auic. ponit. & tunc ẽt
utraq; pars dicet̃ torta ut apparet. Sed ſpaſ
mata erit torta contracta. ſed ſana erit torta

distracta siue extensa. ¶ Dico 4° qđ raro siue quādoq̧ stāte spasmo in fieri in una pte contingens est in parte sana fieri quosdā ictus.cōtractiuos cōtraoperātes motui spasmoso.Istius propositionis ꝓbationē sicut raro cōtingētis possum⁹ accipere ex hoc sensibili. Aliquando enī mēbra naturalia ut matrix ita fortiter pellunt̄ & pellūt qđ precipitant̄ simul cū pulsu ut 4° de naturalibus uirtutibus.qđ igitur esset impossibile qđ existente spasmo ictuoso in parte dextra pars autē sinistra forti conatu ictuans econtra ad cōtrariū moueret in aliquo ictu & maxīe cū spasmus etiā in lacerto maxille lato quātū ad illā partē neruoꝝ que cum illa cruciat̄. ¶ Quarta proposito principalis est.frequenter euenit qđ una pte faciei paralitica uel spasmata altera pars permutat̄ etiaꝫ in figura qa contrahit̄ uel extendit̄. Ratio est quia cū partes faciei cōicent in loco cōmuni.s. labiis comunicant etiā ī dispositionib⁹. Quita ꝓpositio ṗncipalis est in tortura faciei accidere possunt multe diuersitates dispositiōuꝫ figuraꝝ et situs ptium faciei & labioꝝ & oculoꝝ & frontis & ex hoc uaria accidētia & aparitiones in diuersis & uariis hominib⁹ & cā est nō solū diuersitas causaꝝ .s.spasmi uł paralisis.sed diuersitas partiū faciei & musculorum in situ & origine ipoꝝ & diuersitas facieꝝ in hominib⁹ & ista potes ex premissis accipere.Et ex h° auctores uarii uaria dixerunt Sexta ꝓpositio ṗncipalis.duobus medicis inspicientib⁹ unā faciē spasmatā uel paraliticatam.unus dicit unā partē esse tortā & turpeꝫ alius dicit oppositā ptem esse turpē hoc accidit propter duo.ṗmo quia unus itelligit tortuꝫ cōtractuꝫ.& alius intelligit tortū distēsū secundū locū.secūdo qa unus iudicat turpitudinē esse in cōtractiōe alter in extensione. Ex quibus iam dictis soluit̄ questio cū querebatur an ī tortura faciei pars egra spasmata uł paralitica sit torta an pars sana.qa dicendū ꝙ large siue cōmuniter accipiēdo tortū ut accipit Rasis primo cōtinentis in hoc cap°.pars egra semper est torta.sed accipiēdo stricte tortum pro cōtracto ut accipit Paulus pars egra paralitica nō est torta sed pars spasmata. Dicēdū etiā qđ cōtingens est ptem sanā nō esse tortā & cōtingens est eam esse tortā secūdū modos dictos sup̄. Ad cōtraria dicēdū ṗmo ad Alex. qđ accipit tortū pro cōtracto & partē uisam sanaꝫ nō tortā uocat pteꝫ nō corrugatam nec cōtractaꝫ quāuis sit egra paralitica. Ad rōeꝫ cū dicit̄ pars sana contrahit̄ ut equet.dicendū qđ hoc ē contingēs nō semp ut iam apparet. Ad rationē in contrariū que ꝓbat qđ qñq̧ ps torta sit egra. Dicendū qđ pōt esse torta pꝫ spasmū uel paralisiꝫ in alia parte nō ī se & sic nō habebit egritudinē que sit spasm⁹ uel paralisis sꝫ habebit malā figurā & turpē que ē uel de cap° decorationis uel de capitulo egritudinū ut supra diximus.His habitis oportꝫ exponere textū Auic.& referamus eū totū ad torturam factaꝫ a paralisi in qua plus fuit uisa discordia antiquoꝝ. Et tu poteris referre sermonē Auic.ad torturā factaꝫ a spasmo si cōsideras que exp̄ssa sunt.Dicam⁹ igitur qđ iam A.dixerat de tortura a paralisi qđ si fuerit fortis trahit̄ pars sana cū ea & mollificat̄ siue ꝑpitat̄ cuꝫ ea.Et si fuerit debilis quod nō fit hoc.& dixerat alioꝝ snīa qđ pars paralitica trahit̄ a parte sana ꝙ ps sana torquetur & dixerat ꝙ iste sermo qui est ēt Pauli nonē cōcedendus non aūt iduxerat ꝓbationē istorū nec etiā iduxerat rōes quare sermo illoꝝ non sit cōcedendus.¶ Primo igit̄ ponit opinionē & ꝓbationē que ē qđ pars nō sana torquetur qa trahit.ad se latus paliticuꝫ ut equet̄.2° reꝓbat & ṗmo ṗmittit.secūdo īducit rationes. Ibi 2ª anothomia.¶ Dicit ṗmo hoc dictū nō uerificat̄ semp cōtingit.n.sic esse & cōtingit non esse & hoc ē ꝙ dicit hoc nō est uerū scdꝫ plurimū.i.contingit sic esse & cōtingit nō ēē Abutit̄.n.A.hoc uocabulo plurimū.

¶ ANOTHOMIA. Inducit tres rōes. ṗma est sumpta ex pte anothomie p quā scis dispositionē lacertoꝝ faciei.Nā lacerti faciei qdam sunt ita situati qđ pñt paraliticari tali paralisi qđ non trahent̄ a parte sana imo trahent sanā ut sup̄ apparuit.Et hoc est quod dic̄. Anothomia. Et sciuisti ṗmo cānde dispōe lacertorū faciei facit cognoscer̄ corruptionē ei⁹.s. sermonis dicti quia ē sermo corruptus.¶ Secūda ratio ē sumpta ab eo qđ accidit & arguit sic Casus siue cōtingētia cōis ad hoc & ad suum oppositū nō debꝫ determinari ad unū.sed in paralisi faciei casuale siue contingēs est partē sanam contraher̄ paraliticā & contingens est partē paraliticā trahere sanā g° non debꝫ dici qđ in tortura a paralisi pars sana sit torta & trahat egrā.& hoc ē qđ dic̄.Et cā hui⁹.i.contingētia hui⁹ cōis.s.ad esse sic ut isti dicunt. Et ad oppositū ostēdit ēt corruptionē sermonis istoꝝ qui dicūt qđ ī tortura a parasi semper pars egra trahit̄ & ps sana trahit ad se. ¶ Tertia rō pōt formari dupliciter. ṗmo qđ Auic.arguat solū cōtra hoc qđ dicūt qđ ī tortura latus sanū trahat & egrū trahat̄.Cōtra latus tortū contractū qđ trahit pōt esse egrū ergo falsuꝫ ē dicer̄ qđ latus qđ trahit & torquet̄ semper sit sanū.qđ possit esse egruꝫ apparet qa inuenit̄ aliq̄ tortura in qua ex later̄ torture.s.in parte torta cōtracta & que cōtra

hit aliā.destruit̄ sēsus eorꝝ.s.lacertorꝝ. Si igi habet sensuȝ destructū igit̄ est egra & tu di cebas qđ pars sana ē illa que trahit ut equet & hoc est qđ dic̄.Et su.sermo istorꝝ ē corrup tus qm̄ &c̄.¶ Sed tu dices qn̄ est qđ pars tra hens torta habet sensuȝ destructū. Dicenduȝ qđ potest hoc cōtingere et forsan est qn̄ ī spas mo ptis quādoq; pars per spasmū torquetur & trahit qđ cū illo spasmo sit destruct⁹ sens⁹ Sed tu dices nos loq̄mur de tortura a mollifi catione. Dicendū qđ possibile est unā partem faciei habere paralisiȝ & aliā habere spasmuȝ ut ponit Iesus Haly. p̄allegato cap° & tūc ps trahēs torta non erit sana & nō uult plus .A. cōtra illos.Vel dicendum qđ illa ratio arguit absolute cōtra eos qui dicūt qđ pars torta est sana nō aliter determinādo ad curā contra pa ralisiȝ sȝ absolute. Alio modo pōt formari rō sic in forti paralisi nō est dicēdū qđ pars sana trahet preȝ egrā.imo pars fortiter paralitica ualde precipitata uel trahet sanā uel nō pote rit trahi a sana pte.sȝ reperit̄ quādoq; fortis paralisis in qua cū destructione motus lacerto rum destruit̄ etiā sensus ī pte torta per para lisim ergo in tali nō trahet̄ pars paralitica ad partē sanā.Ecce qđ dicit & su.sermo istorum est corruptus qm̄ sensus eorꝝ lacertorꝝ destrui tur in ipa tortura a paralisi ī latere torte.i.ex latere palitico & torto sub paralisis dominio. Sed talis ē ualde fortis paralisis & forsan.A. inducit hoc dictū ad remouendū falsuȝ intelle ctum quē illi habebāt in assignādo cām dicti eorꝝ.Nam uolebāt forsan dicere siue intellige re qđ ideo pars sana trahit paraliticam quia pars sana sentit ḡuitatē partis paralitice que precipitat̄ ut igit̄ cōtraponderet ḡuitati illi⁹ cōtrahitur.Tunc arguit.A. cōtra hoc qa ī ipa tortura faciei ex latere quod dicis debere tor queri destruit̄ sensus uerbig̃tia que propter egritudinē uel ꝓpter somnū priuat̄ & tūc illa pars nō sentiet ḡuitatē pris paralitice igitur nō cōtrahet̄ & hoc est qđ dicit &c̄.qm̄ &c̄. Ex latere torture.i.ex latere in quo tu dicis ꝙ debet esse tortura qa sentiēs ḡuitatē debȝ cō trahi ut adequet. & sic apparet expositio pas sus difficilis quē cōciliator non intellexit.imo nō habet istū textuȝ.¶ ET CASVS. huius cōmunis.Et quē quidā moderni ignorātes ex positores corrumpūt.¶ ET PLVRIBVS Hic ponit quādā specialē cām torture que cā est apostemata in ptibus colli & ē mod⁹ squi nantie.Ex hoc autē apostēate pōt fieri tortura p modū spasmi & per modū paralisis ex opil latione qa nerui musculorꝝ faciei plurimi oriū tur a spōdilibus colli.Et qa inđ oriunt̄ nerui manuū.ideo pōt fieri etiā cuȝ hoc paralisis in manib⁹ & etiā spasm⁹ lȝ nō explicet.Et hoc ē qđ dicit.Origo est ex spondilib⁹ colli.s.unde etiam oriunt̄ nerui manus uel lacerti colli id est protensi ad faciem.Et in hoc assignat cām quare fit tortura faciei ex apostemate illo.

¶ OMNIS AVTEM TORTVRE &c̄. Hic ponit tres can.2ª ibi & scias qđ tortura 3ª ibi.quidaȝ.Causa p̄mi ē.quia significat̄ for tis impssio & fixa & dixit fortasse quia pos sibile est in q̄busdā qđ libera° fiat.quidā au teȝ steterūt cū tortura.30.uel.40.ānis & nul lum aliud exinde sustinuerūt nocumentuȝ. Ex quibus apparē.s.tortura nunciauit alios pes simos morbos & mortales ut inuit Rasis p° cōtinētis ca° de tortura.Etiō debȝ medic⁹ cō siderare signa.s.cum tortura sic̄ signa passio nis cerebri.unde timeat̄ de apoplexia uel epi lensia. Et tūc oportet incipere cū forti euōne quia timet̄ de morte.& sic apparet secundus can.& tertius & licȝ nō solū usq; ad q̄tuor di es.sed ēt post ī tortura possit timeri mors cā epilēsie fortis uel appoplesie tn̄ credendū est qđ postq̄ apparuit tortura ex mala dispositio ne cerebri.unde timeret̄ epilesia mala uel apo plesia non mltū debeat differri q̄n ueiat.&c̄.

SIGNA sunt &c̄. Hic ponit sigª torture.Primo ponit eius sigª p̄ sentis.2° ponit sigm pnosticū ei⁹ Ibi 2ª.Ex signis.Prima ī duas.p̄ mo ponit signa cōia.2° spālia. Ibi 2ª cognitio.

¶ INFLATIO . Dicūt qdā pp cursū materie Alii.i.difformitas. Alii.i.quedā tēsio ī pte q̄ uersus aliā trahit̄ uñ cessantib⁹ rugis uī̄ ifla ta.Ego credo litterā corruptā & uult dicere īsufflatio & emissio sputi ex latere & ita appa ret in istis.nā quia labia non bn̄ sibi obuiant non pn̄t in rectū sufflare uel spuere sed late raliter uel iflatio qa cum homo ē sanus oēm partē pōt iflare sed hn̄s torturā non pōt infla re nisi partē sanā.¶ Considerandū qđ hoc est in tortura cōicata partib⁹ oris.s.i.n.esset pti cularis circa partes supiores hoc non fieret.

¶ Dubitat̄ a quo latere exit sputū & isuffla° an a latere paralitico uel spasmato an a sano.

¶ Dicendū qđ quia isti non pn̄t unire labia si mul & aggregat̄ ea ad directū. Ideo non pn̄t in rectū expuere nec sufflare.exit ergo sputuȝ uel saliua uel aer a latere & tūc exitus eorꝝ ul᷑ est cū mollificatiōe aliq̄ & hoc ē raro & tūc ē a parte labiorꝝ sana quia pn̄t se aliq̄liter mo dificare.ul᷑ est per uiā elapsus cuiusdā & eua siōis uel eruptōis uel effugitionis & tunc fit a pte labiorꝝ īfirma.Vbi n̄ fit occursus uel fit malus occursus & hoc uidebis p expientiam q̄ isti qn̄ uolūt expuere aliq̄d parꝝ pn̄t modi ficando expuere per ptem sanā.sed improuise

ſpuentes uel ꝑuiſe ſed ĩpotēter ſpargunt ſpu
tum & effugit multas p partes egras labiorū
Et tu cōſidera hic ml'tos diuerſos modos ma
li occurſus labiorꝶ ad inuicē in parte egra & ĩ
parte ſana & poteris ex hᵒ uerificare & inue
nire multas diuerſitates & in ſuffiando & in
ſpuendo in diuerſis torturis ¶NON retinea
tur ſaliua partis.i.ꝑprie paraliticæ cadentis
infra uerſus barbā uel ſpaſmate ſpaſmo tra
hente labiū inferius uerſus furculā.SEquit̃
ſoda.i.dolor circa ptes capitis in ſpaſmoſa pp
dolorē cōtractionis & in paralitica ēt ſi eſſet
materia ꝑprie apoſtemāſ ¶COGNITIO.
Hic ponit ſigna ſpecialia Primo ponit ſigna
que ſignificāt que pars ſit infirma.2ᵒ poit ſigᵃ
ſignificātia quā infirmitatē hn̄t an ſpaſmum
ān paraliſim.3ᵃ ibi.ſigna aūt in torture. Cir
ca primā partē d ubitat̃ quia iſtud nihil uide
tur dicere.quia iam p̄ſupponit̃ qđ tu ꝑcogno
ſcas partē egrā qn̄ tu rectificas eam cum ma
nu.Amplius pars ſana tracta a parte ſpaſma
ta ſi uiolēter trahat̃ poſſibile eſt quod in illo
actu rectificet̃ pars ſpaſmata. Dicendum qđ
iſtud ſignū eſt ad diſtinguendū partē tortaꝫ
& cōtractā ſanā in paraliſi & egrā in ſpaſmo
qa uterq; poteſt cōmunicari pteꝫ cōtrahi & cri
ſpari & corrugari & ſignū diſtinctiuū ē qa
qn̄ pars eſt torta ꝑpter ſpaſmū.qa ſit corru
gata in ſe & cōtracta ſi tu eā extēdis et trahis
reliqua pars faciei ſtatiꝫ redit ad ſuā natura
litatē qa nō eſt egra.ſed qn̄ ptem cōtractā re
ctificas & reliqua pars nō reducit̃.imo appa
ret laxa male figure etiā tūc pars cōtracta q̄
rectificas nō erit egra.imo ſana que trahebat
ad ſe ptem paliticā. Et hec dicta poſſent aliq̄
liter cauillari.ſed omitto.hec fuit mens Aui.
cū dixit que duarꝶ partiū.ſ.tortarū & contra
ctarꝶ ſit leſa per ſpaſmū.Cum ipa.ſ.pars tor
ta extendit̃ & ſic erat abreuiata & contracta.
¶REDITVS ALTERIVS &c̄.Ad contra
rium dicendū qđ p̄mo medicus habꝫ notitiaꝫ
cōfuſam & cōiecturalē poſtea certificat ſe cuꝫ
hoc experimēto & ſi partē cōtractā extēdēdo
uidet aliā bone figure iudicat hanc parteꝫ cō
tractā eſſe egrā.ſ.ſpaſmatā.qđ ſi nō uidet re
ctificari iudicat partē tortā nō eſſe egraꝫ. Et
hoc ſignū ut apparet diſtinguit torturā a ſpaſ
mo a tortura paraliſis ¶Ad ſecundū dicendū
primo qđ hoc ſignū debet intelligi referendo
extenſionē & cōtractionē ad ptem cōtractā nō
ad partē extenſam uerſus aliā partē.Vel dicē
dum ſecūdo qđ illud eſſet difficile facere uel
qđ licet trahat partē ſanā adhuc pars ſpaſma
ta remaneret ſpaſmata.¶SIGNA. Hic po
nit ſigna ſignificātia quā egritudinē habēt uꝰ
ſpaſmū uel paraliſiꝫ & p̄mo ponit ſigna tor
ture a mollificatōe.2ᵒ a ſpaſmo.ibi 3ᵃ. Signa
autē.¶Dicit p̄mo ſigna in tortura mollificati
ua & facta a mollificatiōe ſiue paraliſi ꝑprie
materiali a materia flegmatica ſunt qa motus
eſt debilis ſi non ſit ex toto ablatus ſenſus.ſ.
tactus.ſunt turbati qa materia ledēs uirtutē
motiuā aliq̄liter ledit tactiuā qa idem forſan
nerui ſunt qui portāt ſenſum & motuꝫ & ui
detur innuere Azaranius capitulo đ tortura.
¶ET NEQVE SENTIT.PATET.
PALPEBRA inferior demerſa.i.cadēs uer
ſus inferius ¶Conſyderandum qđ in quadā
tortura palpebra inferior eſt demerſa ut ĩ tor
tura a paraliſi maxille & eſt palpebra a pte
paralitica & quia oculus diſcooperitur ex hᵒ
ideo homo querens coopertura eius mouet
oculum uerſus inferius & apparet quaſi me
ditetur & aſpiciat inferius in quadaꝫ tortura
eadem palpebra eſt ſurſuꝫ coartata ēt p̄ſſa ut
quando fit a ſpaſmo muſculi maxille quantū
ad partē uerſus aures & proprie quando ho
mo eſt breuis in facie tūc cōgregata cuti circa
pomuꝫ maxille premitur iferior palpebᵃ uer
ſus ſupius.In quadam tortura unus oculus
uidetur quaſi claudi & alter aperiri & n̄ poſ
ſe claudi & hᵒ ſi tortura eſſet cōpoſita & ex
una parte eſſet ſpaſmus dictus & ex alia pte
paraliſis.Vel ſi ſpaſmꝰ magis ex una pte im
pelleret palpebrā que eſt ĩ pte ſpaſmata uer
ſus ſurſuꝫ & trahēdo aliā partē trahere pal
pebrā ĩferiorē uerſus deorſuꝫ & ymaginaue
ris hic alios modos quos de facto inuenies.
Conſidera ēt qđ ex tortura facta ꝑpter moli
tiem muſculi frontis fit oculorꝶ clauſio. ſꝫ ꝑp
ter ſpaſmū fit apertio & eleuaᵒ ſuperioris pal
pebre.& pōt cadere in hoc diuerſitas propter
diuerſitatē partiū muſculi mouētis frontem.
¶MEDIETAS pāniculi &c̄.ꝑpter cōitatem
materie uel cāe molificātis & hoc ē qđ dicit
Cauſa ĩ hoc.ſ.medietas pāniculi palati ē mol
lificata ¶Eſt cōitas huius pāniculi.ſ.exterio
ris in facie iuxta lacertos. Cum panniculo ex
trinſeco.i.intus ĩ ore ſupficiali tn̄.& ideo ex
trinſeco uie ligue.i.oris ſecante &c̄.quaſi re
mouens duᵐ quia ſolū medietas ē mollificata
quia reſpondet qđ medietas debet medicari.
unde p mediū patit̃ & ſecat palatū in longitu
dine. Cutis declinās a partibus colli. qa ꝑp
ter paraliſim mouet̃ cutis motu laxitatis &
ꝑpitatiōis uerſus decliuia loca mēti ſiue bar
be.Elongat̃ qm̄ quaſi pendet.difficilis fit re
ditus ꝑpter mollificationē unde licꝫ reponas
ſtatī relaſabit̃. SIGNA.Hic ponit ſigᵃ tor
ture ſumpte a ſpaſmo & ſunt ſenſus turbati
Contra Raſis ĩ diuiſionibꝰ dicit qđ ſigna fa
cte a ſpaſmo ſunt qui ager ſenſuū turbatiōeꝫ

non hēt. Dicendū qđ in utraq̧ tortura sens⁹ pñt turbari ppter nocumentū factū in neruis sensus & motus licet nō sit necessariū semper sed in facta a spasmo minus turbant̄ sensus quā in facta a paralisi materiali quia in spas° materioli materia ē magis grossa; min⁹ pene trans ī partes neruoꝝ quā materia paralisis ut sup̄ ca° de spasmo & minus est remolita materia spasmi & fiūt minus; obtusi sens⁹ & forsan uoluit qđ sensus sunt turbati.s. uisus & c̄. & hoc qn̄ tortura est a cerebro. Extensio nem.i. duritiē a spasmo ❡ Destruunt̄ ruge. Contra imo in spasmo fit corruga° ❡ Dicendum qđ destruunt̄ a debito numero. qa alie sunt plures. uel destruunt̄.s. qa eaꝝ fundamtum non apparet. sed iacet occultū sub crispatura lacerti & c̄. Minorat̄ saliua. & pro i. sputuꝫ. hoc pprie ē in spasmo sicco & ēt ī materiali quia materia eius ē grossior quā materia paralisis etiā non sic cadūt labia in spasmosa. & iō sic non fit bauositas ❡ DECLINATIO cutis ad partes colli. qa ibi sunt pricipia multoꝝ neruoꝝ faciei. sed in spasmoso mēbra mouentur ad sui pncipia ❡ SIGNA. & c̄. cognoscuntur supple ca° de spasmo quia materia p̄ ueniēs debꝫ spasmare uel paraliticar̄ & pars pōt resolui in uentositatē & facere saltū. Et ex signis hic ponit signa pnostica torture homo inuenit dolorē in ossibus sue faciei.s. iuxta ossa pp pānicl̄os & ei⁹ q̄litas iduc̄ stuporē

SOLLICITVDO. & c̄. Istud capitulū difficulter pōt ordinari qa ordo cure eius pendet in ordine cure spasmi & paralisis & iō Auic. solū procedit narādo sicut occurit. Prio ergo ponit quosdam canones generales in cura torture. secūdo specialiter exequit̄. ibi secūda Iam autē uel ibi. Et oportet quidē ut cures. Prima in quinq̧ uel sex sicut tot ponit cano. Non moueat̄.s. cū forti solutiuo. & est canon supra capitulo de paralisi ❡ Contra quia sup̄ in hoc capitulo dixit. qđ si associant̄ accidētia apoplesie uel epilepsie debes incipere ab euatione forti. Dicendū qđ regulariter nō debemus hoc facere ppter materie cruditateꝫ. sed coacte. Vel dicendū qđ licet doceat incipere supra a forti euacuatiōe nō tñ dicit an quartuꝫ uel septimū & quia materie sunt diuerse ideo dixit quartū uel 7^m. qa quedā cici⁹ aliis pñt habere pncipiū digestionis qđ cōsentit alicui euacuationi. ❡ ET CIBETVR. Hic ē secundus can. & dicit qđ cibetur cuꝫ eo q̄ ī subtiliat sicut est aqua ciceris cuꝫ oleo dulci ut remoueat̄ sui siccitas & stipticitas quam habet prouocando urinā. Et ideo subdit. Non desiccetur. i. non fiat stipticus uentre cū exiccatione mellis.s. cocti ut feludech & pullis collūbarū quia sunt stiptice eo qđ sunt longe more ī stomacho ut infra fen. i 3ª. capitulo de cura malarum complexionum stomachi cum materia.

❡ FELVDECH. cū sit mel coctū est tarde digestionis morās ī stomacho ut sumitur tertio almāsoris. Dynus exponit nō desiccet̄.s. ī pn° ne subtile resoluat̄ & grossuꝫ remaneat. Cuꝫ desiccatione mellis. i. cum potib⁹ factis cū melle & aliis rebus que habent uirtutē exiccādi. Aliꝗ habent litterā affirmatiuam que dicit ut exiccetur & tu cōsidera. prima tamen expositio mea uidetur conformior Auic. unđ subdit

❡ QVOD SI natura fuit sicca & c̄. Hic ē tertius can. & dicit qđ si natura. i. uēter fuerit sic ca moueat̄ in die secūdo a prin°. egritudis ut⁹ secūdo.s. a die stipticitatis cū oleis uehemētis huiditatis est cōueniēs quia securū ut factuꝫ ex decoctiōe malue uel oleo uel similib⁹.

❡ INTENDIT aūt. Hic est quart⁹ can. & dicit qđ non debes intēdere in pn°.s. an̄ eūoneꝫ ad gargarismata cā est quia attrahit adcere brū a partibus ppinquis plenis in hoc ē periculum apoplesie uel epilepsie. Et qn̄q̧ & c̄. non resoluit crudū. i. non euacuat crudū qđ ē in cerebro. imo dillatat illud & ideo pmū fortificat spasmū si est a spasmo tortura & ibi intelligatur de ea que ē a paralisi. ET NEq̧. Hic Dy. uult qđ tu nō facias eūoneꝫ neq̧ cuꝫ debilibus neq̧ cū acutis ante digestionē quia medicia fortis acuta ingrossat materiam.

❡ ET MINORAT. i. licet minoret de desicet. i. debilitet neruos & debilitat̄ operatio ei⁹ & c̄ in ea.s. materia anteq̄ sit digesta. Aliter credo qđ Auic. uult recordari can. positi q̄rto can. ca° de cura fe. pu. in generali & ca° de cura febris tertiāe nō pure ꝙ aliqn̄ īdigem⁹ medicina forti debili cū paꝝ euacuet ex malo. Ita uult hic. non euacues cum debilib⁹ oio que nihil impmunt inmateriā sicut ē cassia fist. Et hoc est qđ dicit. Cum debilibus nō sufficientibus. sed cū debilib⁹ sufficiētib⁹ quia sūt uno modo debilia. & alio modo fortia. DONEC digestio & c̄. qa licet non sit digestio perfecta sed inchoans ī morbis hui⁹ flegmaticis m⁹tis tñ minuimus de eis cū medicinis solutiuis debilibus & sufficiētibus ut odor turbit & agarici & dimittim⁹ debiles non sufficientes ut purā cassiaꝫ. Festinatio. n. ad medicinā acutaꝫ .s. fortē ut colloqntida exiccat & minorat & restringit igrossando & desiccat neruos quia nō hn̄s materiā huōralē totā paratā cōuertit se ad humidū neruoꝝ ❡ DEBILITATVR. operatio. i. nō facit opationē in materiā quā tu uis. Vel debilitatur ❡ Hic pbat qđ non dat̄ medicia ualđ leuis n̄ suff. dēs ❡ ET OPOR

¶ ET ·pmo pmittit.2° pōit experta.3° exeq̄t curā.Ibi 2ª.Iam .Ibi 3ª.Et oportʒ ¶ Si tortᵒ .s.a materia flegmata.yera hermetis famosa est.sed difficile esset illā tantū cōtinuare. Aq̄ mellis qa sit eius potus.tñ ꝑpter cōsuetudinē hic difficile est admouere uinū ¶ APPRO ¶ PRIETVR .i.prope emplret.Althiboa.di citur qđ ē marmota minor de eis.Absq̄ gaʒel lis.i.solum gaʒellas uł forsan dubitat đ forti calore gaʒellaꝝ.unde subdit̄ nō calefaciunt.s. multuʒ.Vel absq̄ gaʒellis.i.nō utaris illis sil uestribus quoruʒ carnes non calefaciunt sicut gaʒelle & similia ut forsan porci & camelii.

¶ ET OPORTET. Hic ꝓsequitur curā et solū prosequit̄ curā torture a materia flegma tica replente faciente spasmū uel paralisiʒ.Et primo in hoc ponit diuersos canones.secūdo in uestigādo locū materie huius egritudinis pro cedit ad curā cū multis remediis.Vltio ponit curā torture infantiū.ibi secūda.& nō ē duᵐ ibi tertia. Infantibus ¶ Primus canon patet. Lenificatione.i.digestione materie uł.i.applāi tione & extensiōe cuʒ ligatura.Resolutione.i. euacuatione Signa sanguinis.i.materie in san guine.qa raro est a sanguinis dominio puri. Absq̄ scalpelatiōe. Contra imocū scalpelatio ne ex quo sanguis habundat.Dicendū qđ for san hic sermo est per se separatus loquens de tortura humida.s.a materia flegmatica depu rata.uel forsan dubitat Auic. de euacuatione subtilis sanguis per eas uel intelligit quod si oportet fiat cū scalpelatōe nō eniʒ potuit oīa iterare in omni loco ¶ ET NON EST. Hic ꝓcedit ad curā & primo inuestigādo loca paciētia ponit multa que in tortura materiali cōueniunt & ponit loca applicatiōis.illorum. secūdo ponit alia cōueniētia quibᵒ etiaʒ decla rantur predicta.Ibi secūda.Et ex eis.¶ Dixit ex eis.i.ex pnīpiis neruoꝝ lacertoꝝ faciei qa a nucha in loco colli & aliq̄d a cerebro. Cerui cis.i.colli super mandibulā.s.inferiorē & etiā supiorē.Ex eis.s.mādibulis.qa supeas & pro prie sāp inferiori ut apparet sup̄ i anathomia qm̄ spasmᵒ.Lacerti uero faciei.s.oēs uel quā tum ad omnem sui partem.non sunt ex illa summa scilicet qđ ad eos proueniat plurimū neruorum a mādibula inferiori quia lacertis tiporibus ueniunt a cerebro lacertis ēt labio rū aliquid uenit a cerebro ¶ ET EORVM. .s.tortoꝝ regimē ē purga ¶ ANTERIOris Contra imo posterioris uersus collū ¶ Dicen duʒ qđ purgādo anterius purgamᵒ ēt poste rius.Anterius.n.cerebri hēt maifesta purga toria pque etiā pōt cerebꝝ purgari. VEL EORVM .s.pncipioꝝ neruoꝝ &c̄. uel eorū musculoꝝ faciei.qui non sunt de summa pdi cta ¶ ET SIMILITER.s.cōfert in tortura humida super famē ne materia trahatur ad caput ¶ ET EX EIS. Hec pars hēt tot par tes q̄t ponit remedia in tortura. Aceto.s.acu to.Scea.i.sticados. Hermel.i.ruta quedā nō tñ ruta siluestris secunduʒ Auic quarto can. sen.6ª.caᵒ.de cura morsus uipere. Similia ut origanū &c̄.Post aurē đ huiᵒ cauteriis late di ximus sup sen 3ª & aliq̄d super sen pª. Gar garismata.hēs ea sup̄ sen pma caᵒ de canoni bus curationis egritudinū cerebri.Plusq̄ aliis quia multū euacuant a capite & a loco anrio ri & posteriori.In parte lesa.ut in ea impmat In domo tenebrosa hoc dictū iacet sic pmo cō tinētis i pluribus locis caᵒ de tortura.debet morari patiēs torturā in domo obscura & n̄ exire nocte neq̄ die.Et mirabile uidet̄ đ hoc. Sed cā pōt assignari ut ibi stans solū masti ca tioni intendat uel forsan sit ut caueat̄ facies ab impssione uēti.est.n.facies mēbrū rarum ut p bleumatū.3° pble.3 ¶ Zebot forsan.est qđ sup̄ dixit subal.uel ē nigella que arabice dicit̄ sublamarti. Exponit̄ cōiter.i.maiorane Danich.x.grana ordei. Specula ut uidētes se turpes studeāt ēt cū ymaginatiōe rectificare faciem. De calibe & in summa specula plana in quibus facies ꝑsentat̄ lata & sic magis ap paret oīs sua difformitas. Trifferā minorem leuis medicina ē & exiccatiua cōferēs huitati bus eliquatis in fine ueris. Cibus.s.torturā patiētiū uł cibᵒ.s.īfantium patiētiuʒ torturā.

SALTVS &c̄. Determinat hic Auice.de saltu qui.a.g.in libris translationis de arabico uocatur iectigatio sed i libris ex greco uo catur palmos.& pmo ponit quid est.2° pbat qđ dixit.3° ostendit q̄d significat̄ ex eo.4° po nit curā.Ibi 2ª.significatiōes.Ibi 3ª. Et scias Ibi.4ª.uaporet̄. Considerandum qđ saltus nō ē semp motus lacertosus sʒ q̄nʒ accidit la certo.sʒ ē motᵒ i oī mēbro habēte cōcauitatē in q̄ possit uentositas teneri & ibi facere dilla tationē & cōstrictionē ut poit.G.5°.de accidē ti & morbo & i libello de rigore & tremore & cetera tractatu.17.capitulo de iectigatiōe Est igitur determinatio de saltu adnexa huic sen in qua ponunt̄ neruoꝝ dispositōes & hoc. uel quia hec passio saltus accidit musculᵒ quo ruʒ pncipalis pars est neruᵒ uł qa accidit mē bris habētibus cōcauitates manifestas uel oc cultas dilatabilibus uel cōstringibilibᵒ ut sto machus intestina uesica musculi loca sub cuti & omnia ista membra habēt uillos & neruos Ex quibus apparet qđ differt tremor & iecti gatio s.ue saltus.qa tremor qui non est rigor est ꝑpria passio lacertoꝝ & mēbroꝝ uolunta

rie motorum. Sed iectigatio siue saltus est passio membrorum habentium cocauitatem dilatabilium & depressabilium. & in tremore membrum mouetur de toto loco in totum locum. Sed in iectigatione non. imo dilatatur & constringitur & hoc differunt multum ut ponit Gal. in locis pallegatis. Et causa saltus est uentositas. sed causa tremoris est defectus uirtutis. Alie quoque differentie tanguntur a Gal. quas hic non curo ponere quia excitat difficultates in duobus locis. primo in eo quod dicit in tremore motus est uelotior quam in iectigatione. 2° in eo quod dicit quod causa depressionis in saltu siue iectigatione est uentositatis expiratio sue resolutio in his enim duobus non sum omnino concors cum Gal. sed hic nimis longum esset declarare ista. licet enim sicut Galienus dicit non semper est illud necessarium & tu considera. ¶ SIGNIFICATIONES. Prio probat quod saltus fiat a uentositate. & primo quod nulla materia est in nobis sic cito resolubilis ut uentositas. sed saltus est motus qui cito recedit. 2° quia cause generantes uentositatem generant saltum et cause resoluentes resoluunt illum. ¶ Secundo probat quod sit motus lacertosus & neruosus. s. membri dilatabilis & constringibilis habentis cocauitatem detentiuam et hoc quia membra multum mollia non habentia parietes uilosos ut cerebrum in substantia sua non iectigant nec membra dura ut ossa licet habeant cocauitatem. quia non sunt dilatabilia nec constringibilia igitur membra que sunt media. s. lacertosa uilosa dilatabilia & constringibilia sunt in quibus fit saltus ut stomachus uesica cutis palpebre &c. Tertio ponit causas ex quibus declaratur etiam quod causa sit uentositas. ¶ VIRTVS. infrigidatiua. i. res habens uirtutem infrigidandi quia debilitant calidum & calidum debile generat uentositatem ut Galienus de accidenti & morbo & in fra fen. i 3ª. tractatu quinto capitulo primo. & etiam res infrigidans prohibet resolutionem uaporum a nobis. Et materia humida. s. actu uel actu & potentia ut flegma & melancolia quia sunt humores uentosi multum. ut supra fen prima capitulo de qualitate accidenti soda ex materiis diximus. ¶ GAVDIO &c. Apparet quod calor potest esse causa saltus cum inuenit materias uentosabiles quas mouet. ¶ ET SCIAS. Hic ostendit quod significatur ex saltu. Saltus communis significat materiam flegmaticam que totum replet & ideo poterit ascendens & multiplicata in capite facere apoplesiam & eadem uentositas pulsa per omnes musculos scilicet ante & retro faciet tetanum. Quandoque tamen saltus est in mirach. & significat uentositates in partibus mirach & materias ibi corruptas que euaporantes ad cerebrum possunt facere melancoliam & apoplesiam & epilensiam mirachias. IN FACIE &c. supra apparuit. saltus sub scerasis. i. ypocundriis. quandoque significat apostema quandoque fit a sola uentositate. & aliquando potest fieri ab apostemate magno faciente percipi pulsum arthariae magne descendentis. & iste non est saltus proprie dictus. sed est quidam modus doloris pulsatiui de quo loquitur ypo. primo pronosticorum illo. §. Si enim in aliqua eorum pulsus erit magnus. Et commentator ibidem. & cetera.

¶ CAPORETVR. Hic ponit curam & primo intendit ad resolutionem uentositatis gradatim ascendendo a debilibus ad fortiora resolutiua. 2° intendit ad euonem materie a qua surgit uentositas. s. non sufficit resolutio 3° facta euone reuertitur ad resolutiua. 4° rectificat regimen. 2ª ibi & si non solutiuam da 3ª ibi Castoreum quandoque 4ª ibi & neque detur aqua. 5° etiam concludit. ¶ Compleamus igitur sermonem primum & secundum & partem Sabaco. i iesemino. quarto rectificat regimen non dans aquam congelatam quia stringit uentositates Et non detur uinum multum. quia suffocando extinguit calidum ut colligitur secundo de accidenti & morbo. & 3° de complexionibus neque detur quod habent inflationem & infrigidationem sicut fabe lentes pisces & huiusmodi. Cura quidem ipsius est propinqua curis similium. s. tremoris materialis et spasmi uentosi. SENSVALES. i. in uirtute sensitiua & motiua & in situ. De apostematibus uero &c. Tardabimus sermonem usque ad librum quartum quia ad quartam quarti tractatu quarto si deus uoluerit. Qui sit benedictus in secula seculorum. Amen. LAVS DEO.

Explicit expositio super fen secunda tertij canonis Auicenne per dominum magistrum Gentilem de fulginio. ¶ Incipit super tertia.

¶ Expositio super tertia fen.

VIRTVS uisiuum & materia &c̄. Precepta insequēs Iohānis mesue in suo ď appropriatis medicis pmo.c. Deum honorandū timēdū & preponendū in omībus affirmandis. Incipiā cum Auer. in phemio cantico℞ Auic. Imploro diuinū auxiliū ad pficiendum nobilē intentionē ho℞ dicto℞ & eximiā speculationē & laudē eo℞. Deinde dicā cum Zoar in theisir lib° p° tractatu z° ca° 3°. Oculus est mēb℞ subtile & delicatū pceteris mēbris. In qbus uel bis 3oar inter ptes nostri corporis oculū laudare uel pferre uidet̄ ex duobus. Primo qde3 ex sui cōpositiōe miranda. Secūdo ex sui opatiōe auidius appetēda. Primū tangit cū dicit. Oculus est mēbrū subtile. Secundū tangit cum addit. Et delicatu3 pceteris. ¶ Dico pmo qd̄ ocul⁹ cōmēdat̄ sui cōmpositiōe miranda cū dicit̄ subtile. Oculū au ē dupliciter possum⁹ intelligere esse subtilem. Vno modo subtilē. i. tenuē ut supficialiter lr̄a sonat. Et isto modo cōparādo oculū ad mēbra exteriora uere potest dici tenuis uel subtil̄. qa alia mēbra exteriora sunt cooperta cute que ē grossior q̄ oculi pellicula. Huius aut̄ē tenuitatis signū declarat. Na3 in apostematib⁹ oculorum resudāt materie. qd̄ nō cōtingit ab aliis mēbris coopertis cute cū apostemant̄. ut apparet i cōmento pme ptic̄le Affo℞. Parosismos & cōsistentias huius autē resudationis causa est coopertorij tenuitas ut Gal̄. 6° de iteriori bus ca° 7°. Si autē oculus ad mēbra interiora cōpetur nō dicitur prealiis tenuis. Plura. n. interiora mēbra sunt tenuiori cooperta pāniculo ut epar & pulmo ut apparet ad sensum. Secūdo modo possum⁹ intelligere oculū subtilem. i. subtiliter & artificiose cōpositu3 iter omnia mēbra nostri corporis. & isto modo etiā uerificat̄ qd̄ ocul⁹ est mēb℞ subtile. Sua autē artificialis cōpositio ex trib⁹ ostenditur. Primo ex sua℞ partiū numerositate. Secundo ex ea℞ diuersitate. Tertio ex mirāda armonie amenitate. Primo quidē ex ptiu3 numero. qa ptes habet decē z^m Haliabatē theorice 3° ca° de oculis. Et Auic. hic inuit. Denari⁹ numer⁹ pfectus est ut pōit Aristotiles 9° pbleumatū pbleumate 3°. tn̄ cū spiritū cōnumeram⁹ erūt. xi. Et si alias coadiuuātes partes adiungim⁹ ut palpebra℞ ptes & musculos ad numeru3 .z 7. partiū uel. z 8. uel ampli⁹ preueniem⁹ ut ostendet̄ in fine capituli ¶ Secūdo ocul⁹ dicit̄ cōpositus artificiose ptiū diuersitate qa inter eas magnā diuersitatē repies. quedā enim ex eis frigidiores sunt. & quedā calide ut spūs & artariaru3 eius sanguis. quedam humide. quedam sicce. quedam lenes quedam aspere. quedam fixe. quedā fluxibiles. quedā dyafane quedam colorate. & alias diuersitates z^m qd̄ oia in hoc ca° apparebūt. Tertio oculus dicit̄ artificiose compositus mirāda partiū armonia quia omnes debite ad inuicē cōiungunt̄ ut sibi ipsis seruiāt pro totius opatione. et in tm̄ talis ordinatio pōt dici admiranda. qa ii uamenta que eis ordinate imponimus quasi sunt exstimatiua plusq̄ certe cognita. Vnde Auer. z° colliget ca° de iuuamētis oculi. maior ps iuuam̄to℞ scd̄m qd̄ sciuisti sunt iuuamēta arbitraria. Et ideo Gal̄. merito in li. x. de utilitate p ticula℞ uocabat oculū organū diuinū uisione p demonē facta. Dico z° qd̄ 3oar oculū laudat sui appetēda & cōseruāda opatiōe in hoc qd̄ dicit. delicatū ut exponat̄. i. delitiose tenendum ne turbet̄ ul̄ infirmet̄ ¶ Est aūt sua opatio appetēda. pmo ppter sui pfectionē in se. z° ppter sui finē. Pmo qdem ppter sui pfectionē in se quia inter oēs sensus exteriores hic est pfectior cum sit mirabilior alias imaterialior & pcōseqn̄s sua operatio ut Gal̄. 4° de accidēti & morbo. & 4° de iterioribus z° capitulo. & Auer. inuit 3° colliget ca° de accidētib⁹ uisus. Secundo ē appetēda oculi opatio ppter finē. Eius aūt finis triplex uehemēter appetēdus cognoscit̄. uel triplex ē utilitas. Primo scientia℞ uel noticia℞ acquisitio. z° qa inter oēs sensus hic maxime ad scientiā cōfert. licet auditus per accn̄s plus cōferat. ut pbat Arist. in libello de sensu & sensato. & cā est ut ide3 A℞. dicit quia obiectū uisus ē magis cōe oib⁹ aliis obiectis alio℞ sensuū. Vnde ēt corpora celestia sunt uisiua. sed obiectū alio℞ sensuum est particulat̄ magis uel determiatu3 ut puta auditui sonus. Vnde A℞ in phemio methaphisice. Ipsu3 uidere pōmibus ut dicit elegimus Causa aūt est. qa hic quidē sensuu3 maxime cognoscer̄ nos facit. & multas dr̄as nobis demonstrat. Et quia oculus in hoc maxīe aīe deseruit iō de eius dispōnibus maxime indicat. Vnde Auic. p° de aīalibus īter oīa mēbra. oculi maxime sig̃ficans mores aīe ¶ Secundus finis oculo℞ ē appetēdus cū sit nostra directio ad incendiū pseq̄ndo uel fugiendo. & ideo positi sunt in loco alto corporis ut sint sic custodes. Vnde. A. in pn̄°hui⁹ tercij. Intētio in creādo caput non est cerebrū &c̄. Sed itentio in ipō est bonitas in dispoībus oculi. ut habeat eleuationē. Compatio. n. oculi ad corp⁹ est ppinqua cōperatiōi speculatoris ad exercitu3. Et Iesus hali. li° p° z° cap°. Vtilitas oculi est seruare corpus ab occasionibus supueniētib⁹

& dirigere eum quo uoluerit. Et iō positus est i pte superiori corporis sicut custos uiridarii. Tercius finis oculi est utilitas quā i generatione hēt. inter ptes enī nostri corporis maxime alias a pncipalibus oculi potestatem habent i generatiōe. Vnde Arꝫ pblem atū 4ª 2° pblemate dic. magnā habēt oculi potētiā ad generationē. huiusmōi aūt cā sumit ab Arꝫ. 2° de generatiōe aīaliū penultimo ca°. quia circa oculos porus eoꝝ que circa caput maxie spermaticus est. quod duplici declaraē signo. quia mulieres uolētes experiri si mulier sit steril uel fecūda tingūt loca oculoꝝ cum croco ul' aªre tingente. & si tingit saliua signū est qđ nō est sterilis. qa sigficat poros circa oculos nō eē cōclusos uel cōtractos ut ponit ibidem Arist. Vnde Auic. post fen. zi. đ sterelitate dic. Oculus significat supra matricē apud Hippo. Reliquū signū est qđ oculi in coitu multū debilitanē ut in predictis locis. Arꝫ. ponit & ifra declarabit. Cum ergo inter ptes nostri corporis oculus tantā habeat dignitatē merito in eius cōseruatiōe & curatione insistere debem⁹. dictum attēdentes eiusdē 3oar eodem tractatu cap°. zz°. In egritudinib⁹ pedū abstinentiam seruam⁹. q̄to magis in oculo cuius sanitas taꝫ necessaria existit. quasi dicat multo magis. Et ideo merito antiq amici Gal. rogabant eū singulariter scribere doctrinaꝫ curatiuam de oculo & cōseruatiuā & omniū passionū oculorū ut apparet in fine tera. Et ideo iter omnes quos uidimus hucusq auctores tractātes de oculis Auic. pfectius & ordinati⁹ tractat. Et qa multa iacēt in eius dictis obscura. pposui in expositionib⁹ huius fen singulariter laborare ut sit qđdaꝫ distinctū opus a tota alia mea expositiōe super 3° canon. Et ad hoc ēt maxie inuitāt me socioꝝ nō pauci qui mihi hui⁹ laboris onus imponūt. Et qa uideo hāc partem scie cōiter male scitaꝫ & ad icantatores & uulgares rudissimos deuolutā. Similiter qa non peruenit ad me qđ super illa exponēda hacte nus aliqs laborauerit. qđ. n. ab aliis habeo ñ scriptū sed scolastice recollectum. nullius aut paucissime ē utilitatis. Procedentes ergo ad expositionē hui⁹ fen tertie sicut essꝫ liber un⁹ per se aumpt⁹. Dicem⁹ qđ. A. cōsiderans tantaꝫ necessitatē cōseruatiōis oculoꝝ & curationis eoꝝ. librū in medicia cōposuit istū. i. hanc fen. ex quo apparēt ea que i pncipiis libroruꝫ queri cōsueuerūt zm Alex. i prohemio libri sectaꝝ. s. cā materialis formalis effiēs & final' titulus libri & cui pti medicīe supponaē. Materialis cā ē corp⁹ humanū sanabile & egrotabile q̄tuꝫ ad sui nobilē ptē que ē ocul⁹. De huiusmodi eni hic tractaē. Causa formal' que ē forma tractādi est modus pcedēdi quē Aui. seruat. qui est qñq diffinitiuus. qñq resolutiuus. qñq cōpositiuus & qñq recitatiuus dictoꝝ alioꝝ. Forma autē tractatus ē diuisio libri ex qua appebit ordo huius fen. Causa efficiens fuit Auic. homo subtilissimi ingenii in omnib⁹ peritus sciētiis. ut in sua cronica recitatur. ¶ Causa finalis est ut ista sciētia habita possimus sanitatē oculi cōseruaē & egtudinē eius remouere. ¶ Titulus talis est. Incipit 3ª fen de dispōnib⁹ oculoꝝ. Parti medicie subicitur magis practice. quia hic tractaē qualitas & modus curatiuus & cōseruatiuus. licet ēt multa speculabilia inferanē. ¶ His habitis ue niendū ad diuisionē & ordinē libri. Dico qđ postq̄ Auic. determiauit supius fen 2ª de dispositionibus quorūdā ortoꝝ a cerebro. s. neruoꝝ tā sensatiuoꝝ q̄ motiuoꝝ. deiceps determinat de dispōnib⁹ alterius orti a cerebro. s. oculoꝝ ¶ Causa aūt quare prius de dispōnibus neruoꝝ determinauit q̄ oculi ē. quia illa scia est cōior. qa de oibus neruis. ista aūt est specialior cōia aūt naturaliter & artificialiter pcedunt ut cōmentator 3ª partiª affo. sup illo affo°. Constitutiōes qdem ānni & Auic. 6° naturaliū particula pª ¶ Sed cā quare prius đ oculis q̄ de auribus uel naribus uel lingua. ē pter huiusmōi mēbri nobilitatē. Secūda cā est quia inter neruos a cerebro nascentes nerui oculoꝝ sunt magis manifesti ut anathomia ostendit. ¶ Primo igiē Aui. pmittit oculi anothomiā. Secūdo de eius dispōnibus curatiōe & cōseruatiōe determinat. 2ª ibi. Cognitio illius. Ordinē. n. dedit nobis in phemio. A. pª in duas. Primo per anothomiā notū facit oculum q̄tuꝫ ad partes suas pncipales eū integrātes. 2° qtum ad partes circūadiacētes. 2ª ibi. Lacertū aūt mouentē. prima i duas. p° p anothomiā notificat dispositionē totius oculi i generali. 2° notificat unāquāq particulā in speciali. 2ª ibi. Quoꝝ medi⁹ est glacialis. ¶ Dic sic de pma parte q̄tum ad unū intellectū qđ uirtus uisiua & materia spiritus uisiui procedit & penetrat ad oculū per uiaꝫ duoꝝ neruoꝝ cōcauoꝝ. i. neruoꝝ obticoꝝ q̄s nouisti p anothomiā. s. pmo li° fen pma ca° de anothoia neruoꝝ a cerebro. Cūq nerui & pāniculi qui associanē eis. s. neruis descendunt ad orbitam. i. ad locum rotūdum qui est in circuitu ossis dilatatur. i. ampliaē extremitas cuiq eorū. i. neruoꝝ & pāniculoꝝ. & repleē. s. humorib⁹ oculi. & dico qđ dilitaē taliter ꝙ comphēdit humores. s. tres qui sunt in pupilla. i. in parte interiori oculi. ¶ Ad intellectū hui⁹ partis ē pmo intelligendū qđ cum anothomia non sit aliud q̄ incisio recta & clarificatio eoꝝ que

in aliq̄ obſcondita ſunt corpore.ut Alex.in cõmento libri ſectaꝝ.2° .cõmento.Ideo Auic^a. clarificat per anothomiã oculũ. Ea autẽ q̄ nobis per anothomiã inoteſcũt ut ibidẽ apparet ſunt.7.uel.8.ſ.mẽbri opera°.uel iuuamentũ eius ſit⁹ forma ſubſtantia. numerus.q̄titas. & cõtinuitas.que oĩa hic Auic.per anothomiam declarat uel inuit de oculo. Naȝ pmo per hoc qđ dicit. Virtus uiſuȝ.i. uirtus uiſiua & ſpirit⁹ uenit ad oculuȝ.inuit qđ operatio oculi eſt uiſio ſiue eius ut organi ſiue ei⁹ ut ẽt inſtrumẽti ſubiecti uel medij. ¶ Secundo per hoc qđ dič penetrat per uiã duorũ neruorũ cõcauorũ.cũq̧.ſ.nerui & pãniculi &c̃. inuit oculi colligantiã.qa colligaẽ cere° cũ neruis & pãniculis. Non ſolũ.n.colligant oculi cũ cerebro neruis & pãniculis.ſed ẽt uenis & artariis que cũ dictis neruis aſſociant. qđ inuit Hali.3° theo.ubi ſic ait loq̄ns de neruis obticis.Vt aũt ex foramĩe qđ in oſſe ẽ oculoꝝ neruï egrediunẽ.egrediunturq̧ circa eos uene & artarie &c̃. Apparet g° qđ oculoꝝ colligãtia ad cerebrũ eſt per neruos & pãiculos & uẽas & artarias.& hoc forſan innuit Auic.i littera que dicit ſic.Nerui & paniculi & que eis aſſociant uel que.ſ.rami uenarum & artariarum. Cauſa autẽ ſue colligatiõis eſt qa eſt cerebri ortũ ut ſumiẽ a Gal.in tegni illo cap°.Ex his uero tendẽs. Dico 3° qđ Aui.tetigit oculi formaȝ per hoc qđ dicit deſcendit ad orbitã.i.ad rotundaȝ cõcauitatẽ oſſis.orbita autẽ dicitur ab orbe.i.a rotũditate Si ergo paniculi & nerui oculũ cõſtituentes dilatanẽ ad orbitã & cõprehendũt humores oportet qđ hoc fiat i forma rotunda ſicut locus ille rotudus eſt.aliter locus ille nõ eſſet adequate cõtinens locatum. qđ eſt incõueniens & cõtra Ariſ 4° phyſicoꝝ & cõtra cõmentatorem cõmento.43. Cauſa autẽ quare oculi ſunt rotundi ẽ.qa iſta figura ẽ minus paſſibilis. Vnde caſtellani faciunt turres rotundas ut machina non poſſit eis nocere.ut dicit Auer.2° collliget. Dico 4° ꝙ.A. declarat nobis oculi ſubſtantiã.Naȝ ſubſtãtia oculi eſt talis q̄les ſunt ſue ptes. Partes aũt oculi ut inuit Auic.in genere ſunt duplices .ſ. pellicl'ares cõtentiue & hũores contenti.& in hoc Auic.inuit modũ quo ptes ocl'i cõponunẽ adinuicẽ.Naȝ ita cõponunẽ qđ hũores ſunt a pellicl'is cõprehenſi. Et hoc.A.tangit cũ dicit. Extremitas dilataẽ & comprehendit hũores. Quĩto.A.tangit numeꝝ cũ loquiẽ in plurali. uiſuũ.Similiter cũ dicit neruorũ.per hoc eniȝ inuit qđ ocl'i ſunt duo.Cauſa aũt q̄re ſũt duo ut dicit Haly.3° the.eſt.qa ſi uni accidat nocumentũ.alter ſtet loco ei⁹.De q̄ntitate autẽ ocl'i Auic.nõ fecit mentionẽ.qa eſt ualde ſenſuinota.ſic aũt dedit intelligi cũ loquebaẽ de forma ſua.uel dixit in pria fen hui⁹ tertii can.p° ca°. Secũdo intelligendũ ut meli⁹ dicta appareãt. Diceret aliq̄s cũ.A.apud te nõ utaẽ modis loquẽdi uariis niſi ex cã.q̄re dixit uiſuũ uirtus & nõ uirt⁹ uiſiua.Secũdo diceret q̄s q̄re .A. nõ dixit & ſpũs.ſȝ dixit & materia ſpũs uiſibilis 3° q̄re dixit pcedit & penetrat.qa ſolum ſufficiebat alteꝝ dicere.Ad primum poſſum⁹ reſpõdere.pmo ſicut dictũ ẽ.qa dixit uiſuũ in plurali ut innueret duos ocl'os ad quos ãbos uadit taȝ uirt⁹ q̄ȝ ſpirit⁹. Secũdo modo poſſumus dicere.qđ Auic.dubitabat an uiſio fieret i oculo.& iõ ſi dixiſſȝ uirtus uiſiua iã certe affirmaſſȝ ꝙ in oculo fieret uiſio.ut g° pſeruaret ſe ab hoc.dixit uirt⁹ uiſiuũ.i.uirt⁹ oculorũ uel que recipiẽ in oculis quecũq̧ ſit illa ſiue uiſiua ſiue prepatiua ad uiſionem ¶ Tertio poſſum⁹ reſpondere. pter qđ ẽ itelligeñ qđ uirt⁹ ad pſens põt accipi dupliciter. Vno modo pro aĩe potẽtia quõ ſumiẽ ab Auic^a. p° lib° in cap° de uirtutib⁹. Secundo mõ accipiẽ pro quacũq̧ diſpõne etiã corporea qua poteſt ineſſe aliqua utilitas uel opatio ul'modifica° opis queadmodũ durities rei eſt quedã uirtus quia per eã reſiſtit occurrẽtibus. & iſta uirtus cõis potentia uocatur.Vnde Aꝝ.pmo pbleumatũ & 4° potentia noſtra.i dipõ qua ad motũ abilitaẽ in articulis.i.in iuncturis ẽ. ¶ Hoc uiſo ſecundũ qđ oculus a cerebro non hẽt ſolã uirtutẽ uiſiuã que eſt potentia aĩe. & iõ.A.non dixit uirtus uiſiua imo hẽt ab eo uirtutẽ ſenſitiuã & motiuã. hẽt ẽt ab eo uirtutẽ uel ſaltẽ ſpiritũ naturalẽ & uitalem licet in uirtute cordis & epatis. Similiter ẽt oculus a cerebro hẽt uirtuteȝ que nõ eſt potẽtia aĩe.qa duritiẽ ſuaꝝ pelliculaꝝ que ſunt dure.& mollitiẽ uel tenuitatẽ hẽt a pelicula cerebri uel a neruo molli ut declarabitur poſterius.Et ad hoc denotandũ .A.dixit uirtus uiſuum.i.uirtus oculorũ.& non dixit uirtus uiſiua.Virtus.n.uiſiua ẽ una ſola potẽtia aĩe Virtus aũt uiſiuũ .i.oculoꝝ eſt uirtus multiplex.qa oculoꝝ uirtus motiua eorũ ẽ neceſſaria ſenſitiua & uirtus aliqua uiſiua.& uirt⁹ .i.durities debita ſuaꝝ pelliculaꝝ extrinſecarũ ut reſiſtat occurrẽtibus. ¶ Diceres g° debuit diceẽ uirtus uiſiuũ. Dicendũ qđ ſi dixiſſet ſatis fuiſſet cõueniẽs tñ ſiue loquendo in plurali đ uirtute ſiue in ſingulari habebat ſuum ppoſitũ.ex hoc qđ nõ dixit uirtus uiſiua.Et hoc ſatis teſtaẽ fuiſſe de mẽte Auic.cũ dixit.Per uiã duoꝝ neruoꝝ cõcauorũ. & non dixit p cõcauitatẽ duorũ neruoꝝ obticoꝝ.uia .n.neruorũ cõcauorũ.i.obticoꝝ ẽ foramẽ qđ eſt in oſſe.& reliqua loca p que tranſit. ſed p

eādem'uiā uadūt ēt nerui sensitiui & motiui & pellicule.& uene & artarie.ut dictum fuit sup̄.q̄uis tñ oīa ista uadāt per unā uiā tamē p̄ncipaliter ista dicit̄ uia neruoꝝ obticorū.q̄a p̄ncipaliter pro eis ē facta.& hoc ꝑpter duo. Prio q̄a neru⁹ obtic⁹ est p̄ncipalior pars ocl'i q̄ā sint alij nerui & pāniculi cū plus faciat ad uisionē.Secūdo q̄a iste neru⁹ obtic⁹ ē nobilior neruis corporis.ut Iesus Haly.p° li°.i9°.ca°. Iterū diceres.quare ergo resumpsit postea oculū in singulari numero dicēdo ad oculū. ¶ Dicendū qđ per primū modū loquēdi dabat itelligere qđ loquebat̄ de plurib⁹ uirtutib⁹ que sunt in oculo. Sʒ q̄a p anathomiā hic p̄ncipal'r oculi partes uolebat notificare.& hoc suffic̄ in uno oculo.dixit ad oculū. Ad secūdū quesituʒ dicūt q̄dam & cōiter exponētes qđ debet ita expōi.materia spirit⁹.i.substātia uel ip̄e spūs uisibilis.& posset tollerari ista expositio. Secundo possum⁹ respōdere. ꝑpter qđ notandū qđ a mēbris p̄ncipalib⁹ ad alia membra duo occurūt unū sicut forma & ē uirt⁹.aliud sic materiale respectu isti⁹ formalis.& ē corpulentia spūs.ita qđ spūs corpulētia nō fuit necessaria.nisi ut uirtutes portaret & teneret in membris. Vnde.A.in libro đ medicis cordialibus p̄mo ca°.& capit'lis de uirtutib⁹ p̄mo li° uocat spiritū.uehiculū uirtutū aīe.hec autē sunt dicta secūdū medicos q̄a de uirtutuʒ delatione & spirituū utilitate.alia ē mea doctrina in principiis medicie. Ex q̄b⁹ appparet ꝙ.A. in suo sermone optie dixit.sic enīʒ sunt duo q̄ a principalib⁹ dant̄.s. uirt⁹ & spirit⁹.qđ est illi⁹ subiectū uirtuale đlatoriū.ita duo dixit uirtus uisuū q̄tum ad uirtutē que portat̄ & materia spūs uisibilis q̄tuʒ ad spiritū ut est illius subm̄ delatm̄.& q̄a p̄ncipale qđ fertur ē uirt⁹.ideo p̄mo dixit de ea & z° de spū.et tūc secūdū hanc expositionē oportet exponere.uirtus uisuū.i.uirt⁹ uisiua. Tertio mō possum⁹ respōdere. ꝑpter qđ sciendū qđ z^m medicos ī spū aīali sensitiuo ad p̄sens qui ē a cerebro est duplex uirt⁹.Vna per quā pōt absolute ōpe sensationis.cuiuscūq̄.s.tactus.uisus. auditus gustus.& odoratus. Alia est uirtus per quā potest ita determinate in uisuʒ qđ nō in aliū sensuʒ.& respectu cuiuscūq̄ istaꝝ uirtutū se habet spūs ut subm̄ uel materia.differēter tamen.q̄a uirtutē qua pōt absolute sentire recipit a cerebro.uirtutē aūt qua pōt determinare in huiusmodi sensus opationeʒ recipit ī mēbro in quo est illius sensus organū. Verbigr̄a spiritus qui uenit ad oculū per obticū neruū a cerebro habet solū qđ sentiat.s.uirtualiter.sʒ qđ sentiat sensu uisus hēt ab ocl'o.s.a cristallina uel in cristallina.& hec ē sentētia.A.p° can. capi.de uirtute uiteli.ubi dicit.Sensus.s.uisus apud medicos nō ꝑuenit per spiritū animaleʒ qui ē a cerebro nisi ad cristallo idē penetret et ī libro đ uiribus cordialibus.p° cap°. Princi^m uirtutis uisiue.auditie & gustatie ē i cerebro Sed nihilomin⁹ secundum eos.s.medicos disponitur ad recipiendū has uires pticulariter in mēbris aliis.ita ꝙ uisiua mediāte complexione cristaline. Q uātuʒ g° ad spiritū q ueit ad oculos ut hēt uirtutē sensus dixit uirt⁹ uisuum.q̄tum aūt ad eūdem spiritū ut debet recipe impr̄ssionē a cristallina. & debʒ fieri uisibilis actu dixit.Et materia spirit⁹ uisibilis Ille.n.spirit⁹ hʒ se ut materia respectu particularis uirtutis quā debʒ in cristallina recipe. Q ue aūt sit ista uirt⁹ ī spiritu quā hēt a cerebro.& que sit illa quā in cristallina acq̄rit. an sit uirt⁹.an complesio.aut qđ est in quo me dici laborāt nos plixe sup primo can.discussimus. ¶ Ad tertiū q̄situʒ dicendū.ꝙ penetra° uidet̄ maxīe attribui corporib⁹. sed processio de incorporalibus rebus pōt dici.& ideo dixit ꝑcedit q̄tum ad uirtutē.& penetrat q̄tuʒ ad spirituʒ qui ē corpus.& forsan qđ in eorum lingua istud magis siḡficat q̄ apud nos. Ex q̄bus oībus apparet quō ista littera pōt aliter sententiari q̄ prius in p̄n° lectionis ¶ Sed circa istā partē cadūt tres dubitationes.Prima dubitatio ē.an p̄ncipalius ortū a cere° sit oculus.& uidet̄ ꝙ non.Primo quia a cereb° oriūtur nerui mouētes pectus.sed mot⁹ pectoris est p̄ncipalior opatio q̄ operatio oculi. q̄a illo stante stat uita.& nō stante non stat.ut Gal'. 6°.de interioribus penul.ca°.g° oculi nō sunt p̄ncipalius ortū ¶ Itē nucha est principalius ortū.qđ ꝑbatur.quia qđ ē uicarius cerebri uidet̄ esse p̄ncipalius q̄ quod ē quoddā particulare ortū.sed nucha est uicarius cerebri ut sup fen p^a z° ca°. non.n.oēs nerui potuerunt īmediate ab eo ꝑcedere.ut Auic.p° li°.ca° de anothomia spondiliū.Et iō Haly.tractatu z° zz.cōmento.dicit qđ nucha exit a cereb° sicut crus ab arbor̄.g° &c̄. ¶ Preterea ē aliquod ortū ꝑpinq̄us ut carūcule. ¶ Itē nerui dātes sensum tactus oriunt̄ a cere°.sed isti sunt principaliores q̄ nerui oculoꝝ.cū sine tactu ñ possit aīal stare.ut z° de aia & in libro de sensu & sensato.g° &c̄. ¶ In contrariū arguit̄ ex dictis Haly.li°.p° ca°.i9.ubi neruos oculi.s. obticos inter omnia orta a cerebro ip̄e laudat. ¶ Dicendū ad hoc.qđ aliqđ ortum pōt dici dupliciter principalius.Vno mō qđ sit magis necessariū in esse uite ¶ Alio mō qđ sit perfectius.modo orta a cerebro multa sunt q̄ sunt p̄ncipaliora q̄ oculi.i.magis necessaria.ut nerui mouētes pectus ut arguebat̄ sic nucha &

nerui dantes sensuȝ tactus.de quo Arꝶ.3°.de
aīa. Maīfestū qui ē necesse hoc solo puata sen
su.s.tactu aīalia mori. Huius aūt cā est.quia
hec potētia stat in pportiōe primaꝶ q̄litatuȝ
.s.calidi frigidi humidi & sicci.cū qua ppor
tione stat aīa & uita.sed hoc non cōtingit đ ui
su.non.n.est necessarius nisi ppter bene esse
ut Arꝶ.& cōmentator in desensu & sensato.
¶ Alio modo itelligēdo pncipalius.i. pfectius
uł dignius.dico qđ oculi sunt pfectius ortum
qđ est a cerebro.que orta a cerebro sunt qnqȝ
secūduȝ numeꝶ qnqȝ sensuū.sed inter oēs ocu
lus est nobilior siue pfectior.ut sup̄ ī phemio
apparet.Et ideo possum⁹ dicere simile uerbū
Arꝶ.ī prohemio methaphi.necessariores sunt
alij sensus uisu.dignior uero uisu null⁹.Vnde
Constātin⁹ monachus in libro de oculis dicit.
Oculi nobilissime sunt actiōis.Sȝ tu dices sta
tiȝ.nerui motiui pgressiue sunt nobiliores &
pfectiores ocl̄is.qa agēs nobilius est patiente
ut patet 3° de aīa.sed uirtus motiua ē actiua
uisiua est passiua.cū sentire sit quoddaȝ pati
ut 2° de anima.¶ Dicendū qđ uirt⁹ motiua ē
duplex.s.in cerebro que ē estimatiua.uł uolū
taria.siue appetit⁹ post estimationem.& ista
uirtus ē nobilior inter oēs.uel eque nobił.&
de ista nō est sermo qa nō dicit̄ ortū a cerebro
sed in cerebro residet secūdū medicos.Alia est
uirtus motiua que est ī muscł̄s & ista ē igno
bilior q̄ uirt⁹ uisiua.sicut muscul⁹ est minus
nobilis q̄ ocul⁹.Et posset probari mł̄tipliciter
tñ ad pñs dicem⁹ qđ saltiȝ uisio ē opatio īma
terialior q̄ sit cōstrictio & dilatatio muscł̄orū
& ideo posset pfectior dici.¶ Ad rōeȝ cū dicit̄
agēs est nobilius patiēte. Dicendū qđ ueruȝ
eit respectu sui passiui.sed respectu cuiusdaȝ
alterius passiui nō est necessariū.¶ Ad aliā rō
nem qñ dicit̄.Illud qđ est ppinquius cerebro
est nobilius.est negandū qa elemēta sunt pro
pinquiora celo q̄ nos.et tñ elemēta sunt min⁹
nobilia.¶ Aliaꝶ rōnuȝ solutio patet ex p̄dictis
¶ Secūda dubitatio ē.utꝶ nerui obtici sint cō
caui.& uidet̄ p̄mo qđ sic ex Auic. hic per uiā
duoꝶ neruoꝶ cōcauoꝶ.¶ Itē Gał 4.de accidē
ti & morbo.neruus qui descēdit a cerebro ad
oculos solus fit cōcau⁹.¶ Preterea Rasis prio
li.ca.de forma oculi loquēs de his neruis dic̄.
Idcirco cōcaui fuerūt.¶ In cōtrariū uidet̄ esse
sensus.qa neru⁹ obticus apparet sine manife
sta cōcauitate saltiȝ iuxta oculū.¶ Dicendum
secūdū cōem responsionē.quod neruos obticos
esse cōcauos pōt dupliciter intelligi.Vel quia
sint cōcaui sic̄ cāna uel pēna.& ut sic non sunt
cōcaui ut sensus ostēdit. Vel qa sunt cōcaui.i.
habētes uias & decursus spiritus aptiores et
maiores & isto mō dicunt̄ nerui obtici cōcaui

Et hoc pōt declarari de mēte Rasis loco p̄alle
gato qui uolēs pbare qđ isti nerui sint conca
ui.pbat p hoc qđ p eos trāsit spirit⁹ & ñ sola
uirt⁹.sȝ sic possȝ de quolibȝ neruo dici.Cū g°
alij nerui ppter delationē spirituū non sint cō
caui.sed sufficiebāt eis uie per quas trāsirēt
sic erit de neruis oculi.tñ qa illi nerui portāt
maximā spirituū q̄titatē.ideo uie neruoꝶ ob
ticoꝶ dicunt̄ quasi q̇dam concauitates.quē ad
modū ēt nerui uirge qa debēt mł̄ta uētosita
te repleri dicunt̄ cōcaui uel cauernosi ut Gał.
6°.de iteriorib⁹ finali ca°. Et her snīa Gał.in
6°.de iuuamētis mēbroꝶ ca°.4.ubi ait. Fuit
in illo ramo.i.neruo obtico inter alios ramos
cerebri quasi uia sensibilis.qm̄ i eo currit spi
ritus aīalis plusqȝ ī aliis ramis cerebri.qm̄ sē
sus uisus cū sit luminosus clarus īdiget ut ad
euȝ ueniat spirit⁹ aīalis multus.Ecce g° q̄uo
Gał.uult ꝙ non sit cōcauus sed uia quasi sen
sibilis uel q̄si uia.q̄uis tñ neruus uirge sit si
cagodus.i.cōcauus.non tñ uidet̄ sic cōcauus
sic̄ neruus oculi.sed tēdit ad ligamētaleȝ sub
stantiā.Et iō auctores dicūt qđ solus neruus
obticus est cōcauus.Vnde in libro de differen
tia spiritus & aīe dicit̄.Isti nerui oculoꝶ īter
ceteros neruos sunt cōcaui.¶ Sed tu diceres
quare spiritus aīalis non defert̄ p corpora cō
caua sic̄ defert̄ naturalis & uitalis.¶ Dicēdū
breuiter.p̄mo ꝙ spiritus naturalis & uitalis
sunt calidiores & magis agitatiui.& ideo ut
cōtinerent̄ & phiberent̄ a resolutiōe fuerunt
delati p cōcaua corpora.Secūdo qa forsan ma
gis indiguerūt custodia q̄ spiritus aīalis.3°
quia in opatiōe sensus & motus corpora ipā
neruosa hñt ingressuȝ.& iō scđm oēm partē
eoꝶ debēt esse spiritus.sed artarie & uene ñ
hñt ingressuȝ in opatiōe nutricatiōis alioruȝ
mēbroꝶ nisi p spiritū & per sanguinē.¶ No
tandū tñ qđ si qs uellet tenet̄ ꝙ nerui obtici
essent uere cōcaui nō esset magnū piculū. Et
hoc possȝ declarari.Primo qa doctores singu
lariter ponūt qđ isti nerui dicunt̄ obtici uł cō
caui.Vnde Gał.de utilitate particulaꝶ.6° ca°
loqñs de istis neruis obticis dicit.apparēt hi
soli poros sensibiles hñtes in seipsis. Secūdo
pōt declarari scđm eos qui tenent qđ uisio fi
at in cristallina & nō in neruo.quia si neruus
obticus cōparat̄ ad cristallinā.nō sicut ītrans
in substātiaȝ eius.sed sic̄ dans sibi spititū.g°
iste neruus pōt portare spiritū in cōcauitate.
sed ita ē.g° & c̄.maior patet ex dictis stati mi
nor patet ad sensum.Et si quis bene cōsideret
in anathomia.uidet̄ qđ saltem in crutiatōe sit
aliqua cōcauitas. Vnde.A.p̄mo li°.ca° đ ana
thomia neruoꝶ loquēs de neruo obtico dic̄.Et
ip̄m quidē est paruū uētrē habēs ut ītelligat

per uentrē cōcauitatē illā que est ī illo spacio Et tūc possumus respōdere ad illud quod in cōtrariū arguit per anathomiā. ꝙ īmo anathomia ostendit cōtrariū saltē circa cruciationē3. Vel dicendū qđ in animali mortuo. ꝓpter ifrigidationē fit cōclusio uel cōgelatio. ut non appareāt multe cōcauitates que ostenduntur in uiuo. ut dīc Gal. 3° đ uirtutibus naturalibus cap°. ultio. ¶ Tertia dubitatio est. utru3 nerui obtici crucienť taliter ꝙ a dextra nascēs uadat ad sinistꝝ oculū. & sinistra ad dextrū. Et uidetur ꝓmo qđ sic ex Haly. theori. 2° ubi sic ait. Qui a latere cerebri ē sinistro dextro deť oculo. & qui dextro latere sinistro deť. Iteꝝ ꝓbatur auctoritate Alberti sup đ sensu & sensato. & hoc cōfirmat per signū. qa quidā miles cū esset ꝑcussus in uno tp̄ore uenit nocumētū ad aliū oculū. ¶ Hoc ꝓbatur rōe. Ille ꝑcessus neruoꝝ est cōuenientior quo habēt stabilitatē conueniētiorē. sed per talē elongationē hoc habēt. qđ ꝓbať. qa isti nerui sunt ualđ molles si ergo ad directos sibi oculos irēt remanerēt molles. in elongatiōe autē que fit eūdo ad oculos secundū dextꝝ & sinistꝝ indurantť. hoc enī est cōe neruoꝝ. qđ magis elōgati a cerebro indurantť. ut ponit Gal. 9° de iuuamētis membroꝝ. & omnes auctores affirmāt. ¶ In contrariū est Auic. ꝓmo li°. ca°. de anathomia neruoru3 cerebri. ubi ait. Ille qui a dextra nascit. ad pupillā dextrā penetrat. Et qui nascitur a sinistra ad sinistrā. Et Gal. 4° de utilitate ꝑticłaru3. illo cap°. Fere omnia &c̄. Ad istā dubitationē dicendū cū Auic. qđ nerui obtici nō cruciantur. ita qđ nascens a dextra ꝑte uadat ad sinistrā. & ecōtra. imo qui nascit a dextra ꝑte cerebri uadit ad dextrū oculu3. & q a sinistra ad sinistrū oculū. qđ prio auctoritatib⁹ cōfirmatur. Prio Auer. colliget p° cap°. đ anathōia neruoꝝ. ubi dicit loquēs de neruis obticis. Exeunt & cōcedunt unūquodq eoꝝ ad oculū existentē in latere sui. & nō dixit Auer. in latere opposito. Idē Rasis ꝓmo tractatu almāsoris cap°. de anathomia neruoꝝ. ubi dicit neruus quisq neruoꝝ obticoꝝ exiēs a craneo oculo in ꝑte sua dirigit existēti. Idē A3ararius primo li°. cap°. đ neruis ubi dicit. uadit sinister ad sinistru3 oculū. dexter ad dextrū oculum tēdit. Et cōstantinus lib°. 3°. Neruus qui de latere dextri uētriculi exierat. ad dextrū oculū tēdit & sinister ad sinistꝝ. Idē sentit Iesus Haly. li°. ꝓmo cap°. i 9. ubi dicit. Deinde uadit omis neruus ad oculū oppositū. s. secūdū rectum nō secūdū dyametrum prin° origis ei⁹ a cerebro. neruus dexter ad oculū dextrū. & sinister ad sinistꝝ. Hoc ēt pōt rōe suasiua ostēdi. qa isto mō nerui oculoꝝ debēt ꝑcedere q° meli⁹ a ꝓncipali uirtutē recipiūt. s3 directe & nō diametraliter a ꝓncipali uirtutē recipiūt. ut certū ē ergo sic debebāt ꝑcedere. S3 tu dices ex q° cōiungunť in loco uno non differūt in receptione a principali membro. ¶ Dicendū qđ q̄uis cōiungant nihilomin⁹ utriusq rectitudo ad suā partē cerebri facit qđ decētius ab eo recipiāt istam rōe3 uoco suasiuam. qa in materia ista demonstrar esset dura. ¶ Similiter qa uidem⁹ quosdam neruos qui per multā obliquationē recipiunt a ꝓncipali uirtutē magis aptā opōi q̄ si essent recti sic appar3 ī neruis reuersiuis ¶ Est tñ circa ꝑdicta intelligendu3 qđ q̄uis obtici nerui non se intersecēt. tñ cōiunguntur ad inuicē & faciūt unā cōcauitatē. Vnđ auer. ꝓmo colliget. Isti duo nerui sunt cōcaui. & qñ elonganť a cere° tūc uniunť. & foramē uniuscuiusq hoꝝ tangit foramē alterius. Et Rasis loco ꝑallegato. Qui nerui obtici a cereb° orti cū ab eo aliquātulū elongati fuerint cōiūgūtur & ex utrorūq concauitatibus una ꝑuenit cōcauitas. ¶ Causa aūt istius triplex ē q pōt ab. A. summi ꝑallegato capi. Vna ut cū spiritus ab una pupilla ꝓhibeť uadit ad aliā. s. ex ꝓpiquo loco cōi. Et ideo cū homo claudit unū oculū alterius pupilla dillatať. ¶ Secūda ē ut due species a duobus oculis uniant ibi. & fiat unū uidere. & iō subleuato uno oculo. quia ꝑ nerui subleuationē nō fit ibi specieꝝ unitio una res apparēt due. ¶ 3ª cā est. quia ꝑ istā unitionē melius sustentanť. Ex quibus appet ꝙ quia isti nerui cōiunguntur uerū ē dicere qđ neruus dexter sinistrať qñ obliquať. nō tamē ad sinistrū oculū terminať. sed ad dextꝝ. & sinister dextrať. tñ reuertēs uadit ad oculū sinistrū. Et hoc ē qđ. A. ibidē scribit ¶ Ex his ad cōtraria inducta. Primū dicendū ad Haly. ꝙ sibi nō credit sicut crederet Gal. i dictis anothomie. Et de isto ꝑpendit Auic. in ca° de anothomia neruoꝝ cerebri cū dicit. Quidā uero qui non ē Gal. dīc qđ ad sccationē crucea3 sine reflexione penetrāt. quasi dicat Auic. licet Haly. sit Gal. imitator. tñ istud dictū suū nō est Gal. inuit ēt Auic. aliā solutionē ꝑ hoc qđ dixit sine reflexiōe. q̄ si dicat si Haly. itelligit qđ a parte dextra cerebri uadat neruus ad sinistrū. i. usq ad locū cruciatiōis. & postea reuertit. istud dictū ē uerū. sed si uadit sine reflexione. qa ꝑtransit a parte dextra usq ad sinistrū oculu3. tūc iste sermo non ē Gal. & nō est uerus. ¶ Et ad auctoritatē alberti ea post posita. dico qđ ad sigm qđ inducit. ꝓmo quia inter oēs homines mūdi ip̄e plura narrat mirabilia. Secūdo dicemus qđ istud potuit accidere ꝑpter duas cās. Vna qa materia a loco ꝑcusso potuit trāsire usq ad oculū oppositum.

q̄uis ꝓpinquior locus eſſꝫ oculus eiuſdeꝫ par tis.nec eſt de hoc mirandū Videmus.n.qđ na tura q̄nq̃ educit materiā ſplenis per urinā.& ꝓpinquior eſt ſibi uia inteſtinoꝝ & amplior & multa ſimilia uidemus. Secūda cā pōt ēē que aſſignaẗ a cōciliatore differētia .64.cō.ª Caſſiūfeliceꝫ .quia cuſpis gladij ꝑcutiētis ad aliā partē trāſiuit & ibi fecit uulnus arctum qđ expurgari nō potuit.ſed a parte percuſſa potuit melius fieri mūdifica°.& ideo eiuſdē partis percuſſe nō lediẗ oculus apparente in alio nocumēto.¶ Ad rōeꝫ dicēdū qđ ad ſtabi litationē eoꝝ ſufficit qđ adinuicē cōiungātur g° &c̄. Quoꝝ medi⁹ ē glacialis &c̄. Supi⁹ Auic per anathomiā notificauit nobis oculuꝫ in generali.& q̄tuꝫ ad ipm totuꝫ.hic notificat nobis in ſpeciali & q̄tuꝫ ad ſuas ꝑticl'as.Ocu lus autē ut ponūt auctores oēs cōponiẗ ex tri bus humorib⁹ & ſeptē tunicis.ꝑmo g° notas facit oculi humiditates uel humores. Secūdo notificat eius tunicas ibi.amplius extremitas nerui. Pr°a in tres zm qđ tres ſunt humores oculi quos per anathomiā notificat.Pr°o ergo notificat humorē criſtallinū. Secūdo uitreum. 3° albugineū.zª ibi.Sed poſt ipꝫ.3ª ibi. In an teriori pte eius.Cauſa autē quare a criſtallini incepit notificatōē ē.qa ē melior et ꝑncipalior inter oculi ptes ut declarabiẗ.ſꝫ ab eo eſt qđ melius incipiendū eſt.ut Gal.in libro de mali cia cōplōnis diuerſe.de ꝑma pte dicit ſic qđ i ter humores iſtos in oculo cōprehēſus eſt hu mor exiſtēs in eoꝝ medio qui diciẗ glaciaľ & ipſe eſt clarus ſicut grādo.uero pro etiā iſte glacialis habet figurā rotūdā nō tñ omnino qa diminuiẗ ſua rotūditas a pte anteriori uer ſus pupillā.qa habet ibi aliquā depreſſionem .ſ.planiciē.Et cā illius depſſionis ē ut res ſ b cōuenięti quātitate poſſit i ea recipi & h° ma xime ut res pue q̄titatis habeāt ſ ctionē & fi gurationē in tali planicie criſtallini.magnā.i. ſufficientē. Pars autē poſterior criſtalline eſt reducta ad quādam cōſtrictionē.i.q̄ſi acuita tem ad hoc ut bene cooperiaẗ a corporib⁹ que ipm degluttiūt.ſ.ab hūore uitreo.& talia cor pora.i.humor uitreus habꝫ ꝓfunditatē.et ſua dilatatio qua deglutit criſtallinū icipit a loco arcto uel paruo & tendit ad magnū.qa ut ſic bene cooperit criſtallinā.Poſit⁹ autē eſt in me dio humoris.qa huiuſmōi locus dignior ē ad cuſtodiā.ſ.qua idiget humor criſtallinus pre aliis oculi partib⁹¶ Conſiderandū autē ꝙ.A. ex trib⁹ notificat humorē criſtallinū.prio per ſui nomē qa nominat euꝫ glaciāle uel grandi neū & criſtallinū. Diciẗ quidē glacialis a gla tie.quia ſicut in glatie ē dyafaneitas & cōſtā tia uel ꝓpria terminatio ut apparet ex ſui du

ricie unde nō fluit.ita in iſto humore criſtalli no ſunt iſta duo.Et ꝓpter eandeꝫ cām dicitur criſtallin⁹ a criſtallo qui ē aqua cōgelata ſpa cio uiginti uel triginta ānoꝝ zm Oribaſiuꝫ in cōmento illi⁹ afforiſ 5.ꝑticl'e.Frigida ſic nix Diciẗ autē grādineus a grādo grādinis i quo ſunt iſta duo que dixim⁹ de glatie & ē ibi ro tunditas.& ſic etiā in humore illo. Ex quib⁹ nominib⁹ Aui.dat nobis itelligere que ſit ſub ſtātia illi⁹ criſtallini.qa ſua ſubſtātia ē aquea fixa reſpectu iſtoꝝ duoꝝ humorū.licꝫ eni illi duo humores .ſ.uitreus & albugeneus ſint a quei.tñ ñ ſunt fixi uel termiati.ita ut ē criſtal linus.& ideo nō habēt ꝓprias figuras p q̄s notificātur¶ Cauſa autē quare criſtallin⁹ hēt iſtaꝫ duritiē uel terminationē ē quia ſpecies i eo indigēt aliqua retētiōe. Si eniꝫ i criſtallina fiat uiſio.oꝫ qđ retieatur i ea ſpecies ut fiat đ ea iudiciū.ſi autē nō ſit i ea uiſio ſed poſteri⁹ tamē ſecūduꝫ Auer.i de ſenſu & ſenato ab ea recipiẗ ſpecies i ſenſu cōmuni mediāte uitreo humore ita qđ iſte criſtallin⁹ nō poſſꝫ redde re formā uel ſpeciē.niſi pter dyafaneitatē ha beret aliquā dēſitatem.& per cōſequēs etiaꝫ aliquā terīationeꝫ.ſicut apparet ꝙ aer nō red dit ſpeciē.ſ.termiatiue.nec aqua licꝫ min⁹ aer Et ideo iſtū humorē Auer.uocat q̄ſi ſpeculuꝫ mediū iter naturā aeris & aque. unđ recipit ſpeciē ab aere exteri⁹.ſ.mediāte albugineo & reddit ſpecieꝫ ſenſui cōmuni mediante aq̄o.ſ. uitreo. Dicta hec ſunt Auer.ibideꝫ¶ Sꝫ cauſa ſue claritatis uľ puritatis ē ut bñ recipiat oēs ſpecies uiſibiliū.Et qa aqua plus ē apta ad h° quā aer.ideo illi humores ſunt aquei ¶ Secū do. A.notificat criſtallinā per ſui figurā cū di cit.& rotūdus Cauſa aūt rotūditatis eſt ;ut p talē figurā non recipiat icōmoda.ut Haly. the.3° ca° de oculi cōpōne.eius tñ rotunditas non ē pfecta.ſed a parte añriori hēt aliquaꝫ planiciē.& a poſteriori eminētiaꝫ. Et hui⁹ im perfecte rotunditatis cā eſt.quia ſi eſſet oīno rotūda.tunc eſſet inſtabilis & non eſſet fixa. Vnde Haly.cap° ꝑallegato.figura ſperica.i. rotūda uix unq̃ ſtabiliter & fixa eſt.¶ Sꝫ cā quare a parte ante ē aliqualr̄ plana ē.ut res i ea debite formenẗ.& maxime res parue.ſi.n eſſet oīo rotunda tūc conus quo repſentaẗ res uiſibilis occurreret illi criſtalino in pūcto.qa ſpericū tangiẗ a plano in pūcto. Et quia res parue q̄titatis occurrūt criſtaline cum lineis redactis ad conū magis acutū uľ ſtrictū q̄ res q̄titatis magne. Ideo ſi criſtallina eſſet oīo ro tunda parue res non poſſent bene ſupra ea ſe cari.i.formari.quia occrrerēt ſibi magis i pun cto.Vt ēt res parue habeāt ſecionē magnam .i.figurationē cōuenientē debuit eſſe criſtalli

na depressa.i.lata uel plana. Vocat aūt Auic. descriptionē reꝝ paruarū quā deberet habeē in cristallina magnam sectionē.i. figurationeꝫ non q̄dem qa debeat ista descriptio esse ma iō q̄ sit reꝝ magnaꝝ stāte distātia equali.imo si cut res ē parua respectu alteriꝰ.ita in eodē si tu & reliquis partibꝰ facit sectionē.i.figurati oneꝫ ꝓportionaliter paruā. Sed dicit̄ magª re spectu eius quā haberet.si cristalina esset ro tunda. Res aūt magª occurrit cū cono magis late ut sic loquar. oꝫ ideo q̄uis cristalina esset rotunda.tñ amplectet̄ de eius sup̄ficie sp̄ica plusq̄ res parua.sicut pōt in exº exteriori de clarari. Et iō Auic.istā cām plus appropauit rebus paruis q̄ magnis.& qa res magne pñt esse in tanta distātia qđ occurre pñt cū lineis reductis ad conū ualde acutis. Cuiꝰ signum ē quia res magna a longe apparet parua ut po nit. Algaꝫel.4º methaphisice.2º caº.ideo etiaꝫ multa rotūditas īpediret uisionē reꝝ magna rū cū multum distāt.& q̄tum ad hoc ca dicta posset aptari ad res parue q̄titatis & ēt ma gne. Et iō Auic.q̄si pmo in generali sumpsit sermonē suū dicēs ut in eo formatio couenie tioris sit quātitatis.& sic uult itelligi sermo. Auer.2º colliget cū dicit.nō fuit ordinata rotū ditas istius huiditatis.s. cristalline cū aliquā tuia deuexitate.i.planitie nisi ut recipet reꝝ sensibiliū.i.specieꝝ ueniētiū rebus sēsibilibꝰ multā quātitatē.& non uult dicere Auic. qđ istud sit solū uel maxime ꝑ pceptiōe reꝝ ma gne quātitatis.imo res magne quātitatis stā te rotūditate meliꝰ pciperet̄ q̄ res parue quā titatis ut uisuꝫ ē. ¶ Sed cā quar̄ cristalina a parte posteriori hēt aliquā eminētiā ē.ut me lius colloceť ī uitreo & deglutiatur ab eo & ista cā ē illa quā ēt dicebat Halyab.ut dictuꝫ est supra corpꝰ nō eminēs nō ita deglutietur & figit̄ usq̨ ad sui medietatē sicut fac habēs eminētiaꝫ.& qa res hñs eminētiā in cuspide est stricta sed in alia pte ē lata. Ideo cristalina habēs talē planiciē dcluciť a cōstricto uersus latus qđ est in altiori circulo.circulo cristallīe & per cōsequēs uitreus humor deglutit eā a cōstricto uersus latū.& hoc ē qđ Aui.uult di cere. Sed tu dices quare dixit in plurali sunt corpora ꝓfunda dilatata a cōstricto. Dicēdū qđ nō solū uitreus humor inbibit cristallinaꝫ sed etiā tunica rhetina mediāte uitreo. Tertio notificat cristallinā per sui locū quia dicit qđ est in medio.& causa ē hec.qa humor hic cuꝫ sit p̄ncipalior pars oculi tegit loco nobiliori. sicut ē locus mediꝰ. Vnde uocat̄ locus regis ab Auer.2º colliget.& qa ista cā habere t aliq̄ calūniationē.ideo Auic.ponit cām secūdaꝫ me liorē dicens.qđ hic locus ē digior ad custodiā cristalline. Causa ē qa occurentia magis ab ea distant.3ª causa esse pōt.qa cristallina ē sicut terminus quidā receptōis ab aere mediāte al bugineo & redditionis sensui cōi mediante ui treo.ut inuit. Auic.i de sensu & sensato.et iō in eoꝝ medio debuit stare. Colligantiam autē cristalline tangit Auicena.infra cum loquitur de tunicha rhetina. Ex quibus potest appare re que sit operatio cristalline.qa eius opatio ē recipe species omniū uisibiliū.& reddere eas sensui cōmuni posterius uel uirtuti uisiue.sic distincta a sensu cōi.& cā est.qa nō ē corpꝰ in oculo ita lucidū & claꝝ ut uidebitur. ¶ Cir ca hāc ptem pº dubitat̄.utrū p̄cipalior pars oculi sit cristalina .& uideť ꝙ sic. Priº aucto ritate Galᵉ.4º de accidēti & morbo pº caº qui uult qđ oēs partes oculi sint deseruiētes cri staline. Ait.n.oīa mēbra que ī oculo habētur sunt coadiuuātia cristalinā .ex quo sequitur qđ ipa sit p̄ncipalis ps. ¶ Preterea.7º.tera.2º caº idē inuit. ¶ Itē Haly.in thegni tractatu 2º cōmento.67. Omnia que sunt in oculo ex tunicis & huōribus.aut sunt iuuātia in ea.s. cristalia aut seruiētia ei. ꝓbatur rōe sumpta ab.A.hic. Illa pars oculi ē p̄ncipalis que situa tur in loco maioris custodie.sed cristalina est huiusmōi gº &c̄.maior patet quia nō poneť tur magis custodia nisi eiꝰ essꝫ p̄ncipatꝰ mi nor est Auic. ¶ In cōtrariū arguit̄ primo au ctoritate Aꝝ.pº de historiis aīaliū 4º.caº.qui dicit qđ illud quo uidet oculus ē pupilla. sed illud q̄ uidet est p̄ncipalior pars oculi. gº pu pilla est p̄ncipalis ps oculi & non cristalina. Ampliꝰ uideť ꝙ aranea sit p̄ncipalior.quia il la ps ē p̄ncipalior in qua reꝝ forme uel yma gines describūtur & rep̄sentant̄. sed hoc ē in tela aranea gº &c̄.maior patet.qa pars oculi que recipit solū nō pōt p̄ncipalis dici.qa tunc cornea & albugineus & uitreus essꝫ ps prīci palis.dicit̄ gº p̄ncipalis que ex hoc qđ recepit retinet & rep̄ntat ut fiat uisio minor patet ꝑ quoddā dictū Haliab.3º.t heo.ubi ī fine capi tuli de oculis ait loq̄ñs de tela aranea.forma que in oculi foramīe uideť cū oculū intuemur in hac ē tunica. Si gº homo qui apparet in pu pilla oculi cū inspicimꝰ nos ad inuicē rep̄ntat̄ a tela aranea nobis.eadē rōne rep̄sentat poste rius.sicut si esset unū speculū qđ haberet du as facies.de quo Auer.ponit exᵐ ī cōmento đ sensu & sensato. Alia tñ littera hēt cū specu luꝫ ītuemur.hoc idē sentit Iesus Hali.liº pº. caº.14.ubi loq̄ñs de tunica aranea dicit. Color eius.s.aranee.tele ē albus politꝰ lucidus uald & ꝓpter hoc q̄nq̨ accedit homo ad oculū ui det formā idiuidui hominis.qa uidet formā in politura eius. ¶ In ista questione reperitur

aliqua cõtrouersia. Auer. uero colliget 2° ca° de iuuamẽtis ocl'i uĩ ponere auctoritate. G. ꝙ pncipalior ps ocl'i sit tella aranea uñ dic sic Gal. cõfitet qd aranea ẽ in ultimitate puie. ta tis & luciditatis. quia colores & forme imp munt in ipa. g° ista tela ẽ ꝓpriũ istrumentũ uisus uel per se uel p adiutoriũ cristaline. g° sentit Auer. q cristalina sit quasi coadiuuans telã araneã. ¶ Possꝫ hec snia Auer. cõfirmari rõe. s. qd tela aranea plus facit ad uisuꝫ & sic erit pncipalior oculi ps. Q uotiẽs alique due particule cõcurrũt ordinatiꝫ ad unã operationẽ ei pncipalius debꝫ illa opatio attribui q plus hẽt de pncipio formali requisito ad illam opa tionẽ. Sed tela aranea & cristalina cõcurrunt ad opationẽ uisionis ita qd ambo sunt recep tiua specieꝝ & aranea plus hẽt d pncipio for mali in hac opatiõe g° aranea ẽ pncipalior ps quã cristalina maior patꝫ quia opatio princi palis est a forma uel a supposito. p formã ap philosophãtes. minor declarat supponẽdo ꝙ formalius pricipiũ opatiõis sit spiritus uisibi lis. uel saltẽ corp⁹ aiatuꝫ plus hñs de spiritu uisibili reliqs aliis existentibus paribus. Sed maifestũ ẽ qd tunica aranea ẽ cõpar in lucidi tate & paruietate ipi cristaline ut omnes con cedũt. & cũ hoc hẽt plus de spiritu. qd pbat quia ipa est cõtexta de filis nerui obtici. quod pbatur. qa tunica rethina fit ab illis neruis. ut sumit a Rasi p° Almãsoris ca° d forma oculi & ab Auic. i isto ca°. sꝫ aranea nascit a rethina ut Rasis in fine illius capituli ponit. & Auic. infra in hoc ca°. g° sequit qd aranea sit princi palior pars uisus. ¶ Sed tu dices cõtra istaꝫ rõeꝫ. per uiã istã possꝫ pbari qd rethina essꝫ pncipalior. quia stati fit ex neruis obticis idu dentibus spiritũ. Diceret qd ueꝝ esset. si essꝫ compar cristaline in claritate sicut ẽ sibi cõpar aranea. sed hoc nõ ẽ immo rhetina habet plus de colore & minus de dyafano claro ul' puro ¶ Sꝫ ista opinio ista licet possit defẽdi p rõ nes. qa utriusq partes sunt pbabiles. tamen p° ostẽdã ꝙ ipe Auer. i hac dubitauit opinio ne. & ideo nõ cõcordãt sua dicta. ¶ Secũdo ponã aliã opiniõeꝫ q habꝫ testimonia pluriũ famosoruꝫ in particularibus q̃ fuerit Auer. primo quidẽ Auer. dubitauit in hac questiõe qd apparet. quia in eodẽ capitulo circa princi piũ dicit sic. apparet qd primũ instrm istius sensus sit humiditas rotũda uocata cristalĩa aut rheticula aranea posita sup hanc humidi tatẽ. Ecce qd Auer. sub dubitatione loquitur Dico 2° qd sermones eius adiuicẽ nõ uident cõcordare. Nã in cõmento libri de sensu & sen sato uidet põere pncipalẽ particulã oculi rhe te q̃tuꝫ ad parteꝫ que est in orizonte. i. i extre mitate circulari uersus craneũ & nõ uersus ae rem. sed ista est extremitas tele rhetine. & nõ est tela aranea. Vnde dicit sic. uirtus sensibilis est in orizonte rhetis i extrẽitate circulari uer sus craneũ. & nõ uersus aerẽ. sꝫ ista ẽ extremi tas tele rhetine et nõ ẽ tela arena. unde dic sic uirtus sensibilis est i orizonte rhetis in parte cranei nõ in pte aeris. Et alij sermones ei⁹ nõ cõsoni ad inuicẽ possent adduci. non tñ de isto mirandũ est. qa Auer. ut ipe in fine capituli p allegati dicebat. Iuuamẽta partiuꝫ oculi sunt arbitraria. & ideo quãcũq parteꝫ in hac qõne posset qs defendere. Modo ponã aliaꝫ opinio nem eã testimonio nostroꝝ auctorũ cõfirman do. & ne cõtingat cauillare isti auctores bene sciuerũt distinctiꝫ nominare cristallinã ab ara nea. ¶ Dico ergo qd cristallina ẽ pars principa lior oculi sumẽdo oculũ pro isto corpore rotũ do solo contẽto in orbita. qd pmo ostendo de mẽte Gal. i locis pdictis 4° de accidẽti & mor bo. & 7° tera. z. cap°. Idẽ ponit ʒoar libro pri mo tractatu. 2. i 4. ca. ubi dicit. Illa grãdinosa humiditas principaliter instrm uisus existit. Itẽ idem ponit Iesus libro primo tractatu. 2. Itẽ idem ponit auctor pspectiue. & hoc etiaꝫ põt probari rõe auctoris pspectiue. Illa pars est principalior in oculis. qua nocita maxie no cetur uisus & aliis nocitis nõ sic nocet uisus sed nocita cristallina fit in uisu nocumentũ ꝙ sic nõ cõtingit de aliis. ergo &c. Maior ẽ nota qa sicut circa idẽ uersat sanitas & egritudo sic & principaliter circa idẽ. Et potest sumi p mo de accidẽti & morbo. Minorẽ dixerunt hi auctores esse notã p experimentũ. Vnde ppõ pspectiue dicit sic. Visuꝫ uigere in glaciali hũo re. Super quo comentator eius dic hoc experi mento docet. qm si alii cuicũq tunice ul' hũori lesio accidat salua glaciali. per medicinam reci pit curationẽ & sanat & restituit uisus. ipsa uero corrupta corrumpit uisus inrecupabili ter. Secũda ratio potest formari de mẽte Ie su. Illa pticula est minus pncipalis in oculo q̃ cristallina que est recipiẽs superfluitates a cri stallina. sed aranea ẽ huiusmodi. ut ipse ponit dicens in. i 4. ca. Inq̃tuꝫ sunt superfluitates nu trimenti cristallini expellit eas ad araneam. Tertia ratio est. Illa pars oculi nõ ẽ pncipal' in uisu que nõ habet superficiem continuam. aut si habet. eam habet regularem uel unifor mem in planicie sicut habet eaꝫ cristallina. sed aranea est huiusmodi. ergo &c. Maior patet discontinuatio superficiei corporis dyafani. si sit ad partes uehemẽter paruas facit qd i illo nõ põt species psentari. si sit ad ptes sufficien tes tot formant species. quot sunt partes aut formatur ibi una species quasi fracta. & hoc

secūdū situs diuersitatē. ut ad sensum appet in speculo. Sed ista impediunt perfectionem uisionis. sīr superficiē habere nō lenē prefecte impedit actū uisiōis. uel melius loquēdo ē causa quod nō pfecte recipiatur species. ut pōt sumi ab Ar. quinto de generatione aniāliū ca. de coloribus oculorū. Minor declaratur Primo quod nō est continua quia ē facta ex uilis neruorū sicut unū rhete. uel ēt quia est facta de uilis uenarū artariarū & neruorum. Et probaē q rhetina fit de illis uilis ut ponit Iesus li. pmo. io. ca. & Halya. 3. the. Sed comuniter teneē qđ aranea fit de extremitate rhetine. ergo erit cōposita de illis uilis neruorū artariarū & uenarū. Sed ista cū sint diuersa ualde. ñ uidenē posse cōtinuari ad inuicē. qm inter uilū & uilum fit spaciū. ergo uideē qđ tunica aranea ñ sit cōtinua. ¶ Dico ēt qđ cōcesso q ista corpora cōtinuenē quia esset đ solis uilis neruorū adhuc uideē qđ ñ posset esse regularis. i. equalis & polite superficiei omnio qđ probatur. qa uili illorū corporū. uel secūdū unum sitū situanē. uel ad inuicē crucianē & transuerse superponūtur. Si quidē. secundū unum modū situanē. uerbi gratia secūdū lōgitudinem. ergo species apparebit longior. hoc demōstratur in speculo in quo secundum lōgum distrahūtur applicationes plūbi. quia faciem facit apparere longā. Si aūt superponunē. ergo ñ habent superficiē oīno equalem. ista ratio uideē sensibilis. ¶ Sed tu dices p istā rationē ego ostendā qđ tela aranea impedit uisionē nedū qđ sit pncipalis pars uel coadiuuās. ¶ Dicendū qđ ñ probat qđ īpediat. sed qđ ñ sic perfecte p actu uisionis recipiaē in aranea sicut recipitur in cristallina que cristallina est corpus ñ factū ex uilis. imo uniforme ualde. & politissimū in superficie. & ideo licet ñ recipiat ita perfecte aranea. tamē perfectius recipit aranea q̄ cornea. ¶ Ad dicta in cōtrarium primo ad auctoritatē Ar. dicendū qđ pupilla sumiē tribus mōis. Vno modo p foramine quod uideē apparere i oculo. & isto. modo sumit Gal. 4° de accidēti ca° p° cū dicit per pupillā intendo foramen uuee. ¶ Secūdo mō sumitur p tota cōcauitate oculi inter pelliculas uel p oculo ipso. quō sumiē ab Aui. in pricipio capituli. cuz dicit. Humores qui sunt in pupilla. & infra ca. đ obtalmia ¶ Tertio mō sumitur p cristallina. sicut uulgares eā nominant. & isto mō sumiē ab Ar. unde dicit. Interius aūt oculi humidū quidē quo uideē pupilla. Ecce quō uocat pupillam humiditatē. ¶ Ad rationē. illa est ps pncipalis in qua rerū forme uel imagines describūē & representātur possumus dupliciter respōdere. primo cōcesso isto minorē negando. Et ap auctoritates pbātes dicendū qđ represenanē uirtute cristalline. Vel aliter qđ rō arguit oppositū. dicendo ad maiorez qđ illa pars est pricipalior &c. uerū est si illa represenratio ē imaterialis sufficiēter. tūc i minori dicaz qđ illud quod representat rhetina habet adhuc minus de materialitate. Cuius signū est istud qđ species sensibilis que mouet i rōne pprii obiecti sicut pura similitudo sumiē ut ab obiecto uidetur esse imaterialior q̄ illa q mouet obiectū per se. Ista propō reliquis paribus uideē posse saluari. quia species q̄ mouet sicut esset ipsamet quoddā obiectū uidetur magis habere rōnem entis naturalis causantis actū. Sed que ñ mouet nisi ut obiecti similitudo uidetur minus esse ens naturale. & magis appropinquare ad rationem relationis. Sed illa species quam presentat rhetina iudicatur in oculo. ož g° ponere aliam partem preter rhetinā que recipiat imaterialius. Cōtra assumptā tamē ppositionem posset multū instari maxime per scientiā de speculis. sed ppter prolixitatē obmitto. ¶ Ad Auer. dicēdū q ipse fuit in questione ābiguus. Ad rōez cōcessa maiori. dico ad minorē negando eam. pmo dicēdo qđ spiritū totū quē habet aranea ñ habet nisi per cristallinā. sicut si diceremus q artaria plus habz de spiritu q̄ caro ad quā uadit. tamen ī ope carnificationis ñ est principalior artaria q̄ caro. quia artaria est diferēs ad carnē. ergo. ¶ Vel aliter subtilius rñdēdū q presupposito qđ spiritus ñ sit animatus dicemus qđ cristallina circūscripta corpulentia spiritus ē principalior pars ī uisione & ñ similis cū corpulētia. qđ pōt probari premissis duabus ppositionibus. Prima qđ sensatio rs. pro ultimo receptiuo pfecte sit opō cōsimilis. quod primo probatur per Auer. 2° colliget ubi uideē innuere qđ caro & neruus cuz sint duo corpora non possunt ambo esse unuz organum sensus. determinatum est q sensus simplex non inuenitur nisi a corpore simplici & Ar. 2° de ptibus animaliū 2° ca° ubi dicit Que susceptiua sensibiliū ēē simpliciū ptiū. & posset hoc pbari rōe. sed esset ualde lōgū. Secunda propositio est qđ spirit⁹ & corpulētia cristalline ñ faciūt unū corp⁹ simplex & omnino uniforme. potest probari. quia unuz ē corpus terminatū ut cristaline corpulētia. & aliud est in termiuatū ut spiritus. cū igiē ista sit. duo corpora. nō nō unū simplex. ¶ Amplius. ul' faceret unū refractiōe ī corp⁹ terciū. & tūc dubiū quid sit huius agēs. ul' qa trāsit ī nutrimentū. & tunc corpulētia spirit⁹ nutriet q nūdū positū est. ¶ Amplius illi qui ponūt

ſpiritū eſſe animatū ponūt qđ ſenſus & mē
brum faciunt unum quoddā ordine.g° multo
magis illi qui ponūt ſpiritum inanimatū tātū
g° ad propoſitum quod corpulentia ſpiritus
& corpulentia criſtaline non ſunt unū corp⁹
conſile omnino ſicut ſpūſ ſolus uel ſola criſta
lina. ¶ His habitis arguatur perfecta recep°
ſenſibilis fit ī aliq° conſimili aut igitur in ſpi
ritu ſolo.& hoc uidetur ſalſum quia eſt ina
nimatus ut ꝓſupponitur. aut in criſtalina
ſola & hoc ſaluari poteſt.quia animata eſt
¶ Sed tu dices primo.quid g° facē ſpirit⁹ iſte
đ utilitate ipſius criſtaline.dicēdū ꝙ dat ſibi
modū quēdā cōplōnis & ꝓportionis quo diſ
ponit̄ ad opatiōnē. ¶ Scdo dices Auer.p°
colliget 3° ca.de accidētibus uiſus hūc ſermo
nē ponit.Corpora iſta.ſ.aer & aqua dāt ſpē3
coloris oculo.deinde apphēdit ſpiritus uiſibi
lis eſſe coloris. Dicēdū ꝙ Auer loquit̄ de ap
prehēſione iudicatiua de qua erat dubiū in
qua pticula fieret.nominauit g° ſpiritū ſicut
in exēplo. ¶ Secūda dubitatio ē.utrū criſtal
lina ſit mēbrū.uidet̄,qđ non.illud qđ eſt hu
mor ñ ē mēbrū.quia ſunt ſic diſtincta.ſed cri
ſtallina ē humor aliqs.ut oēs ponūt auctores
in anothomia oculi. ¶ Item uł eſſet mēbru3
ſpermaticū uel ſanguineū.ſed ñ ſpermaticu3
quia talia ſunt dura ut oſſa & cartilagies uł
tenatia ut nerui qđ ñ hēt criſtallina.ñ ſangui
nea quia iſta paucā trāſmutationē faciunt in
ſanguine ꝑ couerſione.ſed ad criſtallinā ueit
ꝑ multas trāſmutationes. ¶ Amplius aucto
res nominātes ptes cōſimiles ñ nomināt criſta
linā ut cōiter dicit̄. ¶ In contrarium ſumit̄ a
Gal.p° de ingenio ſanitatis 6° ca. ¶ Dicēdū
ſecundū cōem modū qđ criſtallina ē mēbru3
qđ probat̄ pmo.ps pncipalis mēbri uidetur
eſſe membrū.ſed criſtallina ē ps principalis.
mēbri.ut ꝓbatū ē.ergo &c̄. ¶ Sed tu dices
contra maiorē.ſpiritus ē pars principalis mē
bri organici. Vnde Auer.colliget 2°. membra
ſimplicia ñ fuerunt inuēta niſi ꝑpter cōpoſita
& cōpoſita propter ipſum calorē.i.ſpiritum
miſſum a corde tamē ſpiritus eſt animatus.
¶ Dicēdū qđ iſta ratio ē bona ꝑ illis qui te
nēt qđ ſpiritus ſit animatus.poſſum g° dice
re qđ ſpiritus nō ē pars principalis organici
opatiua.ſed iſtrumētalis.& ī hoc nō facio mō
uim. ¶ Secūda ratio cōis.illud qđ nutritur
eſt animatū.& per cōſequēs eſt mēbru3.ſed
criſtallina ē talis.ut omnes auctores dicunt.
Vnde Aui.poſt ipm criſtallinū poſitus eſt hu
mor ut nutriat ipm.Tadeus preter dictā ſo
lutionē dat duas alias ſolutiones quas ponit
& nō probat. ¶ Prima ſolutio ē qđ criſtalli
na pōt dupliciter cōſiderari. Vno modo rōne
ſubē. & ut ſic non eſt mēbrū ſed humor ſi
ue humiditas.Alio mō ratione officii.& ut
ſic eſt mēbrū. ¶ Secunda ſolutio eſt.qđ cri
ſtallina rōe ſubſtātie non eſt uere mēbrū ſed
eſt quaſi tenēs mediū inter naturā mēbri &
naturā humoris ſed ratione officii eſt mem
bru3.hee propoſitiones quia ſine probatione
ponuntur.ideo non moleſtantur a me. ¶ Ad
contraria dicendum.primo ad primum quod
eſt humor non eſt mēbrum.cōcedat̄.ſ3 minor
negatur.tu ꝓbas ꝑ auctores.dicēdū qđ ipro
prie tūc ſumitur humor ab eis.qa ſi proprie
ſumeret̄.iam facerēt mentionē de eo ī capitu
lis de humoribus cū ſit tante nobilitatis ille
humor. ¶ Ad ſecundū dicendū qđ eſt mēbꝝ
ſpermaticū.i.factum a prima generatione de
materia optime digeſta & multū trāſforma
ta & ñ eſt facta ad replendū loca uacua ſicut
carnis particule hec enim ē eſſe ſpermaticum
ut aſs declarat̄. Tamē dices mēbra ſpermati
ca ſunt dura. Dicendū ꝙ poſſunt eſſe dura &
mollia ſicut apparet de cerebro de quo ñ pōt
dici qđ nō ſit ſpermaticū mēbrum. ¶ Ad ter
tiū eſt dicendum qđ Gal.in lib.de differentia
membroꝝ cōſiliium & organicoꝝ nominat cri
ſtallinū iter cōſimilia.ut poſterius ponitur in
quadā alia queſtione. ¶ Tertia dubitatio ē.
utrū criſtallina ſit mēbrū cōſimile uel organi
cū.uidetur qđ ſit organicū.Illud mēbru3 eſt
organicū cuius ſi partē acceperis non cōicat to
ti noīe & diffinitione.ut ponit A.li.primo fē
pria ca.de mēbris.ſed criſtallina ē huiuſmōi
ergo &c̄.ut notū eſt. ¶ In cōtrariū eſt Gal.
preallegato loco. ¶ Dicendū dupliciter .pp
quod ē notādum qđ mēbroꝝ quedā ſunt ue
re organica.ut facies manus & pes.& quedā
ſunt uere cōſimilia & ſimpliciſſima ut caro
& quedā ſunt iter iſta media.& quedā app
ximāt plus ad unum extremū.& quedā ad a
liud.hoc pōt ſumi a Gal.ī prealle.li° & prio
de accidēti & morbo. ¶ Dicendū qđ criſtal
lina nō eſt mēbrum uere cōſimile ut caro ſim
pliciſſima.nec ut adepſ.nec uere organicū ut
pes.ſed ē quaſi ī medio iter iſta. ¶ Alio mo
do poſſumus reſpōdere.& quaſi redit ad h°
qđ criſtallinā poſſumus dupliciter cōſidera
re. Vno mō ratione ſue ſubſtātie cū complōne
& dyafaneitate & utſicrē mēbrum cōſimile
ratio qa quelibet particula eius ſenſibilis q̃ti
tatis ē dyafana & eiuſdē cōplexionis & ſub
ſtātie cum tota criſtallina.Alio mō pōt conſi
derari rōne ſue figure q̃titatis & ſitus que
cōcurrunt ad ſuā operationē ut ē pars organi
ci.& iſto mō dicit̄ organicū mēbrum.ratio ē
qa ñ omnis particula criſtalline habet figurā
& quātitatē totius criſtalline.& ꝑ cōſequēs

nō ē cōsimile mēbrum.&c. quia cristallina cō gregat naturā cōsimilis & organici.ideo me rito dicebaẽ ĩ prima solutione qđ ipsa tenet mediū iter membra uere cōsimilia & uere or ganica.& ĩ hoc etiā reuertiẽ solutio quedā q̃ cōsueuit dari.s.ꝙ cristallina pōt cōperari ad duo.Vno mō ad propriā operationē que est nutricatio.Et ut sic est mēbrū consimile.Alio modo pōt cōperari ad operationē totius or ganici.que ē uisio licet sit sua operatio sicut principalioris.& ut sic ē mēbrum organicū. ¶ Dubiū tñ ē per quā naturam ē principiū operationis organici an per cōsimilem.an per officialē de qua questione nihil ad p̄sens.Gal. tamē omnes operationes radicaliter in complō nem uideẽ reducere.Vnde in speciali loquēs de mutatione cristalline p actu uisionis.dicit primo de ingenio 6° ca.Cristallina mutari ñ posset nisi esset clarissima & lucēriffima.ne q̄ esset clarissima nisi cōplō sua taliter exti tisset.¶ Inducta in cōtrariū faciliter soluūẽ Quarta dubitatio ē cuius cōplōnis sit cristal lina.& uideẽ quod sit cōplōnis sicce auctorita te Iesus li° p° 2° ca.ubi dicit.natura aūt eius frigida est et sicca.pbatur etiā rōne.mēbrū induratū est siccū.s3 cristallina ē huiusmōi ut notum ē.g° &c̄.Maior patet qa duricies sicco attestatur.ut p3 2° de cōplōnibus.& 4° methau.Minor est nota.¶ In cōtrariū sumi tur de mente omniū auctoꝝ q dicūt quod na turā humorum occuli est aquea.sicut appaẽt p Ar.in đ sensu & sensato.Vnde et Ar.ĩ p°io de istoriis 4° ca.uocat ipsum cristallinum humidū.non ē ergo complexionis sicce.¶ Di cendū ē ad hoc quod apđ medicos non dubi tatur de cristallini complōne.q̄tū ad actiuas quia concessum uidetur quod sit complexio nis frigide.sed dubitatur an sit cōplōnis hu mide uel sicce.¶ Quicquid tam̄ sit dicemus quod cristalline cōplexio sicut aliarum partiū potest determinari.uel in cōpatione ad me dium menbrorū qđ est cutis uel ad medium speĩ.uel pōt comperari ad reliquos humores qui sunt in oculo.¶ Si aūt loquimur đ cōple xionibus mēbrorum cōperando ad cutī.sicut loquitur Aui.de complōnibus menbrorū p̄o cap.fē pª illo ca.Dicō quod de⁹ &c̄.Et Gal. in fine primi de complōnibus.ut sic cōplexio cristalina est humida ratio est.Illud menbrū est humidum quod ad tactū apparet humi dius & mollius cuti.Sed cristalina hominis cōperata cuti hominis est huiusmodi.ut sen sus anathomie ostendit.ergo ipsa est cōplōis humide.¶ Sit aūt loquimur de cristalline complōe cōperando ad medium speciei.tunc quedam cristallina ē sicca.& quedā humida

comperādo ad cristallinā temperatā.Et rō ē quia ubi ē dare mediu3 necessario sunt extre ma aliqua.aliter non diceretur mediū Sed ē dare aliquā cristallinam inter omnes cristalli nas tēperatam.ut illa que ē ĩ meliori oculo ergo erit dare cristallinā distemperatā in sic co & humido.& in calido & frigido pōt etiā dici.Et ideo Gal.in tegni illo capitu.Ex his uero tendens per dispositionē aliam & aliam cristallini docebat significaẽ super oculo sicco uel humido.¶ Si aūt loquimur de complōe eius ĩ comperatione ad alios humores occuli ut sic cristallina pōt dici sicca.rō est.illa par ticula pōt dici sicca respectu humoris uitrei & albuginei.que habet plus de terminatione uel fixione q̄ illi.sed cristallina ē huiusmōi g° &c̄.Maior est nota.quia humidū aqueū nō potest constare nisi p aliquod siccum.& pro prie siccū terreū.ut declaraẽ 4° metha.s3 mi nor propō est nota ad sensu3.¶ Sed tu dices q̄ō se habet ĩ calido & frigido respectu illo rū humoꝝ.Dicēdū respectu uitrei potest dici magis frigida ĩ complōne.sed respectu humo ris albuginei potest dici minus frigida ĩ com plōne.& ut sic posset dici complōnis calide re spectu ĩ lius.Ratio primi ē ista.quia illud mēbrū respectu alterius est frigidius quod reliquis paribus minus participat đ sanguis natura.sed cristallina respectu uitrei ē huius modi ergo &c̄.¶ Maior ē nota quia sanguis participatione particula dicitur calida magis uel minus.ut 3° de complōnibus.Sed minor declaraẽ duplici signo.Primo quia uitre⁹ hu mor habet aliquā rubedinē a natura sanguis ut colligiẽ ab Aui.hic.Secundo quia rami ue narū & arteriaru3 pueniūt magis manifesti sup toto uitreo q̄ sup toto cristallino.¶ Nā tunica rhetina cōposita de illis cōprehendit totum uitreum.sicut ponit.Aui.non tamen cōprehendit totum cristallinū.¶ Rō secūdi est.quia illud menbrū uel illa pars est frigi dius q̄ cristallina ꝙ magis participat natura aquea.sed albugineus est huiusmodi.g° &c̄. Maior ē nota.cum aqua sit frigidorū primū. Minor est nota ad sensu3 excedit eni3 humor cristallinus a natura aquea plus q̄ albugine⁹ per aliquā constantiā.Sed illa fuit effectiue a colore naturali aliqualiter digerente.qa ille est qui generat menbra.& hoc apparet qa a calido additur sibi densitas ut cum decoquiẽ ergo cristallinus ē calidior q̄ sit albugineus ¶ Ad contraria dicendum ꝙ Iesus cōparauit cristallinam ad alios humores.¶ SED ET POST.ipsu3 &c̄.¶ Superius Aui.notifica uit per anathomiam unu3 humorē oculi.qui est cristallinus Hic notificat nobis alium.s.

uitreum humorem. & p° facit h° z° qđ dixit declarat. 3° eius notificationem cõplet z^a ibi Et ij se. 3^a bi. Et hic humor. ¶ Dicit sic prio quod p^9 cristallinam ē humor alius. s. uitre^9 dict^9. & talis uitreus aduenit ei cristallino a cerebro ut nutriat ip3 cristallinum. qa iter ip su3 cristallinū & sanguineū purū ē gradatio. s. q fit p uitreum. hic autem humor similat̄ uitro liquefacto. quia color uitri liquefacti ē clarus declinās ad paruā. i. occulta3 rubedinem Sed cā quare est clarus humor uitreus ē. qa nutrit clarum. sed ē parue rubedinis. qa iste fit ex substantia sanguinis. ¶ Circa quā ptē est considerandū ꝙ Aui. per anothomiā tria ostendit nobis de humore uitreo. Primo per sui situ3. per hoc qđ dicit. Et post ip̄m. s. cristallinū. g° locus eius est post. s. uersus cerebrū. quia añ i oculo uersus aerē ē. ¶ Ex quo apparet ꝙ littera dicēs adueniēs ei a cerebro pōt exponi adueniēs. i. situatus ei cristallino a cerebro. i. a parte cerebri. pōt alio modo exponi sicut iacet. qa substātia ipius uitrei aduenit a cerebro. i. a sanguine. uel materia cerebri. Et hoc pōt dupliciter declarari. Primo ex cōueniētia materie eius. quia materia istius humoris est aquea. cōueniēs fuit ꝙ ueniret a cerebro sicut a fōte magis imediate & secundū istum modū posset dici qđ tā cristallina q̄ albugineus est adueniēs a cerebro. tamē qa ille uitreus imediatius aduenit q̄ cristallin^9 & albugineus. imo cristallinus mediante uitreo. & albugineus mediāte cristallino. ideo de alijs duobus humoribus ñ dixit Aui. qđ peruenirēt a cerebro. ¶ Secūdo modo pōt declarari aduētus huius humoris a cerebro ex sui adiacētia. quia cū adiaceat uenis artarijs & neruis uenietibus a cerebro imediatius q̄ alius humor. ideo pōt dici adueniēs a cerebro. Q uod autē illis uenis & artarijs adiaceat apparet. qa tegit̄ rhetina que ex illis facta est. ¶ Secūdo Aui. notificat nobis uitreū humorē ex sui operatōe uel utilitate cū dicit ut nutriat ip̄m cristallinū. Hic aūt uidetur suus finis. qđ dictum potest dupl'r exponi. Vno modo sicut sonat. & tunc o3 tenere ꝙ uitreus non sit mēbrū quia unū membrū nostri corporis ñ subicit̄ p nutrimēto alterius. Alio mō potest exponi ut nutriat. i. nutrimētū prepa ret sicut si diceremus ꝙ stomachus nutrit omnia mēbra & hoc modo itellexit Aui. qđ apparet ex sermone quē subdit statim. & quē posterius ponet. Dicit enim iter ipsum & sanguinē purū est gradatio. ut Aui. sic arguat. illud pōt dici nutrire cristallinū qđ graduat. i. gradatī facit transire sanguinē ad cristallinū. sed humor uitreus facit istā gradationē.

ergo potest dici qđ nutrit. & iō debet exponi iter ip̄m. s. cristallinum & sanguinem purum est gradatio. i. gradata pmutatio facta per uitreū. ¶ Propter qđ est notādū. sicut sumitur a Iesu li. p° ca° 9° nutrimētū cristalline ñ potuit imediate esse a sanguine. & cā est qa o3 ut ipse sit i ultimo claritatis & paruietatis. si sanguis ad ip̄m imediate perueniret in illa hora oīa apparēt rubea. oportuit ergo ut primo sanguis cōuerteret̄ ad claritatē. & hoc fit propter uitreū humorē. ista enim ē gradatio. s. trāsire de gradu dispōnis ad gradū alium. & huic dicto cōcordat sermo Auer. colliget z° & Halyab. 3° the. ¶ Tertio notificat uitreū humorē ex sui noiatione. cū dicit est similis uitro liquefacto & hoc ipse declarat. Ex hoc aūt 3° tria alia innuit nobis. Vnum est cuius coloris sit hic humor. quia ē coloris albi. cū parua. i. occulta rubedine. rubedo enim eius plus esse uidet̄ rōne arguta q̄ sensu apparēti demōstrata. sensus enim in humore uitreo iudicat plus q̄ dā fuscitatem ut quasi nō sit perfectissime clarus. Et hec snia est Iesus lib. p° ca° 9° ubi dicit. color. s. uitrei est albus & ē decliuis ad fuscitatē. ¶ Secūdo Aui. innuit cuius substātie sit. cū dicit liquefacto quia substātie aquee qđ ostēdit sua liquiditas. & color albus. i. clarus. habet ēt grossiciē aliquā respectu albuginei. ¶ Tertio innuit suā complonem respectu humorū alior. cū eni sit ex subā sanguinis cū aliqua uirtute remanentis plus in eo q̄ i alijs humoribus. & hoc ostēdit color attinēs rubedini potest respectu illoru3 dici complōnis calide. Nā Iesus preallē. loco. Natura uitrei ē calidior tamē respectu tēperati in genere mēbrorum ē frigide cōplōnis ut supradictū fuit i quadā questione. ¶ De inde cū dicit ET IPSE non cōuertitur. Hic Aui. quod dixerat declarat. primo unū. z° aliud. ibi z^a. & hoc. dicit primo secundū unā ex positionē. dixerat stati ꝙ uitreus erat parue rubedinis. qm̄ est ex subā sanguinis. ¶ Sed diceret aliquis ita posset dici de cristallino. quia ēt est ex sanguine. & ideo uult declarare qūo esse ex sanguine ē causa rubedinis i uitreo & nō i cristallino. Dicēs qđ ip̄e sanguis ñ cōuertitur itegre. i. perfecte ad similitudinē eius qđ nutrit. i. qđ debet nutrire ut cristallini. & hoc qñ uitreus humor agit i eum ut preparet cristallino. tc arguat̄. ergo seruat i eo aliquid de sua dispositione que ē rubedo Cā autē eius qđ Aui. dicit ē ista. quia qñ duo agētia ordinatī cōcurrūt ad trāsmutādum unā materiā taliter qđ postremū agēs perfectissime illam uicit. o3 qđ primū sit dispōnēs & nō perfecte uicat. cū ergo cristallina ad p

fectã claritatẽ trãſmutat uitreũ & uitreus illi prediſponat.ergo uitreus non integre in ducit formam claritatis.remanebit ergo ali quid coloris.ſed prius preexiſtẽs color erat rube⁹.iõ uitre⁹ humor aliquã h₃ rubedinẽ. Et notandum quod per iſtam rationẽ poſſi mus concludere quod partes uitrei humoris quãto ſunt propinquiores criſtallino tanto ſũt clariores. ut forte inter criſtallinum & illam partem uitrei quam tangit non ſit dr̃ia i cla ritate.& quanto plus diſtant ab eo. tãto pl⁹ de illa modica rubedine participant.¶ Sed diceres tu Aui.deberet probare rubedinem i uitreo & ſãguine qui cõuertitur i ſuã ſubãm & tu probas ex ſanguine qui conuertitur in criſtallinum.¶ Dicendum quod eadem ma teria ſanguinea eſt cuius pars tranſit in ſub ſtantiã uitrei & pars in ſubſtantiam criſtalli ni.Et tunc dicemus quod uitreus non uidetur quod det plus de claritate ſanguini ut agit pro ſe & ut preparat criſtalline. ſicut nõ dat plus de albedine mãmilla ſanguini pro ſe q̃ pro lacte.Et hanc ſolutionem uide infra in qõne.An uitreus ſit coloratus.¶ Secũdo mõ poteſt exponi quod Auice. arguat uitreum habere parum rubedinis ex eo ſanguine q trã ſit in ſuam ſubſtantiam per actum nutritati onis.& dicit ſic quod ipſe ſanguis non cõuer titur integre ad ſimilitudinem eius.ſ. uitrei quod nutrit Et ex hoc uult habere ꝙ eſto ꝙ uitreus generetur a principio generationis clariſſimus . quia tempore ſua nutricatio fit ex ſanguine ueniente ad eum cum minori per mutatione quam ad criſtallinum oȝ quod nõ perfecte in eum tranſmutetur ſicut in criſtal linũ.¶ Tercio modo poteſt exponi & uidetᷓ multum ire ad mentem Aui.quod. Aui.uult hic declarare dicta quedam . dixerat enĩ tria Prĩo quod iſte humor eſt poſt criſtallinum. Secundo quod aduenit ſibi a cerbo .Tercio dixerat.ut ipſum nutriat. Primo ergo decla rat hic tercium.ſ.quomodo uitreus nutriat. Secundo declarat ſecundum qũo peruenit a cerbo.Tercio declarat primum.qũo eſt poſit⁹ poſt.2ª ibi & hic quia humor.3ª ibi & hic humor eleuatur.Dic̃ primo quod ipẽ humor uitreus non conuertitur integre.i.cum ſua in tegritate.& ſubſtantia ad ſimilitudinem ei⁹ quod nutrit.i.ad ſimilitudinem criſtaline q̃ diximus quod.ipſa nutrit. Vult ergo dicere Aui. quod ipſa criſtallina nõ nutritur ex ui treo ſicut ex ſua ſubſtantia & materia. ſȝ nu tritur ab eo ſicut a preparante ſibi materiam ut ſtatim dicet.¶ De inde cũ dicit.ET HIC ¶ Declarat aliud propter quod ſciendum ꝙ littera põt expoĩ dupliciter.Vno mõ ſic.Aui.

dixerat quod uitreus humor nutrit criſtalli num.Ne igitur aliquis credat quod ſubã ui trei tranſit in criſtalinum uult oſtendere mo dum quo debet dici quod criſtalinus nutritᷓ a uitreo.Et dicit quod hic humor.ſ.criſtalin⁹ non prouenit.i.non nutritur ab eo.ſ. uitreo. niſi quia uitreus mitit ei.ſ. criſtallino ſangui nem a cerbro.ſ.uenientem. mediante rheti.i. tunica rhetina mediãte.Vel poſſȝ dici.Et hic humor.ſ.uitreus non peruenit ab eo.i.nõ h₃ hãc rubedinem que eſt nutrire criſtalinaȝ.& hic ẽ qdã modus loquendi.¶ Ad cui⁹ euidẽ tiã ẽ ſciẽdũ quod uene q̃ agũt uirtute alicui⁹ corporis cui iniũtur trãſmutãt ad colorẽ illi⁹ corporis.cui⁹ ſignũ ẽ.qa uene epatis tranſ mutãtᷓ ad rubedinem.& uene mãmillarũ ad albedinẽ.ut ſumitur ab Aui.hui⁹ tercii fen. iz.pº ca.& quito de iuuamẽtis mẽbroꝝ.Et a comento Affoꝝ qnte pticule.Si mulier q̃ neq̃ pregnãs eſt.&c.Vult gº Aui.qđ uene & arte rie q̃ cõponũt rhetinã agunt in materiã in eis cõtentã uirtute humoris uitrei.& iõ inducũt i ſanguinem quẽ cõtinẽt claritatem.& iſte ẽ ex quo nutritᷓ criſtallina.Et ñ eſt de ſua itẽtio ne qđ uitreus ſubiciat ſe pro materia criſtal lini.Vnde Halyab.natura uitrei frigida ẽ ut ſanguinẽ alteret & trãſmutet i naturã ſuam. quo.i.qa tranſmutatio fiat nature criſtalloy des eoq.i.ſanguine ſic trãſmutato paſcatur criſtallina.Et ſecũdum hãc expoſitionẽ infertᷓ de mẽte Aui.qđ qa uitreus diſponit materi am uenientẽ ad criſtallinũ cum illa materia ſi bi ueniat per uenas a cerebro.ergo oȝ qđ q̃a uitreus ſtet criſtallino a parte cerebri.Vnde dicit quare oȝ ut ſequatᷓ.i.uitreus partẽ eius .ſ.cerebri.qa ſic a parte poſt cerebrũ.uel ſe quitur partẽ eius.ſ.criſtallini.quia ſit poſt criſtallinũ ſicut i principio.q̃.dixit.Sȝ p⁹ ipm poſitus eſt humor alius.¶ Alio modo põt littera exponi ut Aui.declarat illud dictum. adueniẽs ei a cerebro.aliquis enim male itel ligẽs illũ ſermonem crederet qđ iſte humor uitreus ueniret & flueret a cerebro ad criſtal linũ.Volẽs Aui.hũc errorem abiicere dicit qđ humor hic uitreus nõ prouenit a cerebro ali ter niſi quia uitreus mãdat ei criſtallino ſan guĩẽ qui uenit a cerebro & mãdat illuȝ ſan guinẽ mediante rheti.i.tunica rhetina.i.quã tũ ad ramos uenaꝝ & artariarũ.& quia ſic debet itelligi qđ ꝑueniat.ſ.quia ſanguinem a cerebro ad criſtallinã mãdet.ſequitᷓ quare oȝ ut ſequatᷓ.¶ Ex quibus appȝ de mẽte A. qđ humorẽ uitreũ uenire a cerebro poteſt in telligi tribus modis.Vno mõ qđ ſubaliter ue niat & hoc ẽ falſum.qa tũc prius generaretᷓ i cerebro q̃ in oculo.& tũc ñ poſſet per neruũ

obticū trāsire. Alio mō potest itelligi qđ ue niat materialiter. & hoc ē uerꝫ. quia materia sanguinea unde fit i principio generatōis ue nit a cer° quia ē de supfluitatibus cerebri. sic totus oculus ex tali materia fit. ut habet de clarari i aliis locis. Tertio mō situaliter pōt itelligi. i. qđ situetur a parte uersus cerebrū. & hoc ēt est uerū ppter utilitatem dictam.

¶ ET HIC. In parte ista Aui. cōplet notitiā ui trei per anothomiā declarat tertiū supradi ctū. Et dicit qđ iste humor uitreus eleuatur .i. ascēdit usq₃ ad medietatē uersus posterius humoris cristallini que medietas ē in altiori circulo eius. i. cristallini. ¶ Circa quā partē₃ ē notandū qđ his uerbis innuit duo A. de hu more uitreo. Vnum ē locū ipsius quē hic in speciali declarat. nā licet iā supradixerat qđ locus uitrei ē post cristallinū. n̄ tamen perfe cte ostēderat quō ē posterius in occupādo lo cū. declarās ergo hoc dicit qđ locus eius per uenit usq₃ ad medietatem cristalini. q̄ medie tas ē in altiori circulo. & hoc ē uerū. corpus. eni₃ sphericum nō potest habere medietatem nisi in circulo altiori 2ᵐ qđ Aui. inuit ipsius colligantia est. si colligantia dici pōt qa colli gat̄ cristalline mediante rheti. sicut illa me diate pparat sibi nutrimētu₃. ¶ Dubitatur primo utrū humor uitre⁹ paruā habet rube dinē uel fuscedinē. & uidet̄ qđ nō. Illud qđ est mediū delatiū speciei coloris nullū debe₃ habere colorem. s₃ uitreus ē huiusmodi. sicut sumit̄ ab Auer. de sensu & sensato. ¶ Maior pat₃ quia mediū ē recipiēs. & recipiēs deb₃ esse denudatū a natura recepti. & declatur exmplo. nos enim uidemus qđ si postq̄ spēs uisibilis recipit̄ in medio dyafano lucido trā seat p mediū coloratū realiter uel itentiona liter res illa apparet coloris illius medii. exē plū primū est quādo nos inspicimus p uitrū rubeum omnia uident̄ rubea. Exēplū secūdū est qđ ponit Auerꝫ. colliget 3°. & in comento de sensu & sensato. quia trāseuntibus nubi bus per loca uiridia res que sub nubibus in recto aspectu subiacēt apparēt uirides. Sed manifestum ē ꝙ mediū a nubibus itētional'r recipit. & tñ ē causa qđ uideant̄ res uirides. Similiter apparet qñ pannus uere rube⁹ po nitur i aere facit circūstantia uideri rubea. g° sic erit de uitreo. ¶ In cōtrariū sunt omnes auctores qui uolūt qđ ideo dicat̄ uitreus. q1 assimilatur uitro participās đ eius colore. In ter omnes tamē Auer. minus hoc expressit. forsan cōtentus qđ dicat̄ uitreus ex parte sub stātie liquide grosse & nō ex parte coloris.

¶ Dicēdū ad hoc qđ uitreus ē alicuius ru bedinis parue. & rō ē Aui. qa cum sanguis ñ conuertit̄ itegre ab humore uitreo. g° non est pfecte clarus. sed sanguis non pfecte cōuerti tur qđ pbatur. quia est agēs disponēs mate riā & ñ inducēs formā ultimam. qđ pbatur qa tūc uitreus esset cristallina. ¶ S₃ tu dices ista rō probat qđ sanguis qui ē i ramis uena rū & arteriaꝝ rhetine retinet aliquā rubedi nē nō tam̄ hoc probat de corpore uitrei humo ris. ¶ Dicendū ē ad hoc ꝙ ex hoc iferrur ꝙ corpus uitrei humoris aliquā tenet rubedinē quia membrum alteri i preparās iducit i eum ultimum sue perfectionis quod uel q̄ potest iducere & quam habet. imo plus forsan q̄ ha beat formaliter. Videmus enim ꝙ sanguis est rubicūdior q̄ epar sic & lac albi⁹ q̄ māmilla rū caro. Cum igitur sanguis qui i rhetina cō tinetur ñ sit expoliatus omnino a rubedie. g° nec uitreus humor. qa si uitreus esset omnio clarus. omnino clarā generaret humiditatem.

¶ Secūdo possumus dicere qđ sanguis ille qui est in rhetina nō habēs pfectā claritatem suppositus uitreo est causa alicuius rubedi nis i eo uel realis uel itētionalis saltē. ¶ Ad rōne₃ i cōtrariū possumus respōdere qđ iter ptes uitrei sit aliqua ps uere clara nullū ha bēs colorē. & illa sit pars eius media. pars autē circūferencialis que tāgit rhetinā ē illa que hab₃ paruā rubedinē. & tūc appar₃ qđ cum uitreus sit delatiu⁹ specierū p sui partē mediā q̄ respondet cristaline & pricipio ner ui obtici & illa sit clarissima qđ optime pos sunt deferri species posterius p eum. ¶ Sed tu dices. a parte posteriori uersus neruū obti cu₃ adhuc cōiūgit̄ rhetine. quia ibi etia₃ est rhetina. ergo ibi erit coloratus p te. Dicēdū ₃ qđ saltem in illa parua pte qua obuiat fini nerui obtici nō habet aliquē colorē quia nō obuiat ibi alicui sanguini. ¶ Alio mō possu mus dicere qđ species uisibilis in uitreo fit colore uitrei affecta. tamē ibi nō fit đ ea iudi ciū sed posterius in cerebro uel i neruis obti cis. & iō cū postea recipit̄ i spū uer dyafano pdit illā affectiōe₃ coloris humoris uitrei.

¶ S₃ tu dices cōtra ergo naturaliter operās tēderet đ pfecto ad ipfectu₃. sed hoc ē falsu₃ pbat̄ cōsequātia. qa spēs i cristallina h₃ ma iore₃ perfectionem cū sit pprius representa tiua. sed in uitreo non habet illud cum sit fal se representiua. ¶ Dicendum quod propter maiorem utilitatem non est illud inconueniēs sed maior est utilitas qua uitreus humor ha bens aliqualem colorem stet post cristallinū quam sit damnum de imperfectione quam acquirit species. ¶ Tercio possumus dicere quod nulla pars uitrei est uere cum colore aliquo. sed solum humiditas que est in ra

mis uenarum rhetine. Si autem sit rubedo i uitreo aliqua est magis itentionalis p rupe dinē uerā que est i sanguine cōtēto i rhetina. ¶ Sz tenendo istā uiā oz soluere duas rōnes Ad primā q a tūc sanguis in rhetina cōtētus esset etiā perfecte factus clarus sicut uitreus est perfecte clarus. ¶ Dicendū qd nō oz qd agens etiā pparās omnē pfectionē quā hēret inducat in passo. in quibusdā enī uerificatur. in quibusdā nō. ¶ Secūdo oz respondere ad illud qd dicebat qd mediū itētionalr dispo situz a colore est causa qd res alie uideantur colorate. ¶ Dicēdum qd ista disposi tio nō est uere intētiōalis. imo aliqualiter appropi quat reali dispositioni. & declarat hoc. quia tunc etiam species nigri in medio phiberēt speciem albi. & secūdū istā uiā oz tenere qd rubedo a pāno rubeo apparēs in aere nō hēt omnino esse itētionale. ista tamē sunt dubia ualde & dimittēda ad psens sed p cōplem to huius uide. p. tractatu 4° p° ca. in questiōe qua querit an nocumētum in uitreo factum sit pricipale. ¶ Secūda dubitatio est. an hu mor uitreus subiiciat materialiter i nutrica tiōe cristallini. & uidet qd sic. q a plurimorx auctorū uerba ita sonant. Vnd Auer colligz 2°. humiditas uitrea facta fuit ad nutriēduz hāc humiditatē cristallinā per uiā rorationis Sed certe sanguis sic nutrit membra inrorā do illa. q a in humiditates roridas p° couerti tur. sic etiā uidet sonare uerba Iesus ca. 9° primi libri Cōfirmat etiā rōne. Illud nutrit cristallinū qd apparet sibi cōueniēs & attin gens q̄tū ad maiorē ptem. Sed humor uitre us attingit multū cristallinū & iaz apparuit. Similiter est cōueniēs i claritate & ipissitu dine. g°. nutrit ipsum. ¶ In cōtrariuz arguit d mēte Aui. hic ut sup expositū fuit. ¶ Di cēdū q uitre⁹ hūor nō subiicit p materia cri stallini in nutricatione sed solum imittit sibi materiam per uenas rhetine probatur hoc primo auctoritate zcar libro primo tractu 9° 13° ca. ubi sic ait. Principalior. & nobilior humiditas est grandinosa & c. cui a parte inte riori uers⁹ craneū humiditas uitrea appodia tur amplectens illam circulariter ex illa parte deferēs sibi nutrimentum. Vult igitur iste q uitreus defert nutrimentum non quod mate rialiter nutriat. Amplius probatur ratione. illud quod est menbrum non nutrit aliud mē brum sed uitreus est mēbrum cū sit de parti bus principalibus corporis animati. hec tamē rō n hēt locū. q a pōt leuiter negari q sit mē brū. ¶ Alia rō suasiua pōt fieri. q̄titas nutri menti debet proportionari quantitati menbri & sue necessitati. sed cristallina nutriēda est

parua & ab ea fit parua resolutio. g° pauca materia indiget. Sed cum uideamus uitreū esse magne quantitatis nō est credēdū q sit ad nutriēdū cristallinū. Sed tu dices q̄tum est p nutricatione deberet esse paucus. sz p alia utilitate fuit multiplicatus. ¶ Sz cōtra q̄ro de utilitate. uel est utilitas pparationis nutri mēti & hoc est cōtra te. uel utilitas portatio nis spex & tūc cadis in difficultatē pmissaz q a est factus pure ad portandū species. tunc natura uadit ex intētiōe de pfecto ad ipfectū qd uidet absurdū. Quod autē portet nutri mentū uel mādet iam apparuit. Ad auctorita tem Auex. iam dicēdum qd per rorationem nō intelligit qd subā uitrei roret. sed qd sub stātia uitrei roret mediāte humiditate que ē in rhetina. Vel aliter q a forsan imaginat qd si humor uitreus sit mēbrū qd aliqd roridū a substātia sua resudet & hūectet cristallinū & nutriat. ¶ Ad rōem cum dicit. illud nutrit cristallinū qd apparet sibi cōueniēs. est dicē dū qd uerū est. ad minorē negat ut ex pmis sis appz. Vel dicendū maiori q uerum ē nisi aliud sit cōuenientius. sed cōueniētius est qd dat sibi rhetina. ¶ IN ANTERIORI PAR TE EIUS. ¶ Hic A. per anothomiā notifi cat humorē albugineum. & dicit qd a parte anteriori cristallini ē alius humor similis al bugini oui. & ideo habet hoc nomē albugine us. & est sicut quedā superfluitas pueniens a substātia cristallini. & ideo ē clarus. i. dyafa nus uel trāsparens. q a superfluitas clari mē bri uel partis ē clara. & positus est āte humo rē cristallinū oppositus sibi propter duas cau sas. quarū una est mediata & non sic princi palis. Alia causa ē magis i mediata uel uicina & finalis. Causa quidem antecedens. i. media ta est quia superfluitas opponitur parti ei⁹ nutrimenti uel nutriti cuius est superfluitas Causa autem imediatior que dicitur comple ctiua est quia tota causa est ut lumē ab extra gradatim pueniat ad cristallinū. quia subito ueniēs posset nimis disgregare. & iō ē sicut clipeus cristallini. ¶ Circa quā partē ad itel lectū eius est cōsiderādū qd Auic. quattuor modis declarat de albugeneo. Et primo licz a sui situ dico qd notificat p sui nomen. q a dē albugineus q a similat albugini oui. Est autē duplex in ouo albulgo. quedā grossa habens de se aliq̄ terminatiōez. q̄dā subtilis aquosa omnino dyafana itm qd remanēte ea in testa oui uitello cū pte albuginis adherentis obie cto nō uidet qd in illa testa sit aliqd. & huic albugini oui talis oculi humor subiicit. Vnd Iesus li° p° ca. 14° dicit. Est similis albugini oui subtili. Similat autē sibi i duob⁹. primo

in dyafaneitate.2° in subtilitate. Nam ē ual
de subtilis ut quasi nō possit teneri in manu
sed efluit.& p istā causā forsan Halyab.2°
theo.uocat eum euagoydes.i.quasi uagans.
¶ Secūdo notificat nobis eum ex parte sue
dispositionis.qa dicit qđ est clarus assignat
causā.qa ē superfluitas clari.¶ Tertio noti
ficat p sui situ.qa est ante oppositus cristal
lino sicut clipeus.& de hoc duas causas assi
gnat.ꝑpter qđ est cōsiderādū qđ aliq̄ itelli
gūt p causam antecedentē.i.cām efficientem
Iste tamen intellectus corruptus est.nam lo
cari albugineum ante propter istam causam
qđ ē superfluitas nō est dicere qđ sit efficiēs.
Alii sunt qui exponūt p causā antecedētē.i.
necessariā.s₃ iste sermo ē magis corrupt⁹.qa
statim Auic distinguit hanc causam antecedē
tem contra causam completiuam.i.finalē.g°
causa finalis distinguitur contra necessariā
quod est absurdum.Ad uerum ergo intellec
tum horum uochabulorum sciendum quod
hoc uochabulum antecedens apud Auic.ad p̄
sens sumitur duob⁹ modis.Vno modo dicit̄
cā antecedēs distīcta contra primitiuā cā
& contra cām coniunctā.& ut sic cā antecedēs
est causa corporalis inter quam & dispositi
onem cadit medium.qūo sumitur ab Auic.
p° can.fen 2ª de causis p° cap°.¶ Secundo
modo causa antecedens sumitur ut distingui
tur contra causam uicinantem siue prosimam
uel inmediatam siue ista causa antecedens sit
corporalis siue primitiua qūo sumitur ab
Auic.infra fen.io.ca.de sputo sanguinis.cum
dicit.Et harum cārum coniunctarum sunt cau
se magis antecedentes &c̄.&sic sumitur 4°
can.fen pª ca.2.de febribus effemerinis cum
dicit nam si diuersificetur tunc erit propter
causam aliam antecedentem.¶ Hoc habito ē
sciendum quod poni humorem albugineū
ante cristalinū habet duas causas.¶ Vna causa
est inmediata qa finalis.& ideo dicitur com
pletiua.& ista est ut gradet lumen ad crista
linum.Alia est causa antecedens & non sic pri
cipalis nec ita uicina.& ista causa est sumpta
ex eo quod est superfluitas que debet opponi
parti nutrimenti. Per partem autem nutri
menti nos possumus duo itelligere.uel partē
unde.uenit nutrimentū.uel partē ipsam que
nutrit̄.Si quidē itelligat̄ primo mō tūc ē ue
rum qđ pars per q̄ uenit nutrimētū ad par
ticulam đbet esse oposita parti i qua ē supflui
tas nisi sit ꝓhibēs.& hoc modo qa nutrimen
tum ueniebat a pte cristalline posteriori ocu
li.ergo supfluitas dēbat esse i pte anteriori.
& h° uolebat Auic.cū dixit opposita ē parti
nutrimēti.¶ Si autē itelligatur 2° modo .s.
ps q̄ nutrit̄ tūc etiā uerificat̄.nā supfluitas
q̄ decidit̄ ab aliqua particula que nutrit̄ ide
bet eē modo quo est possibile in loco opposi
to illi pticule.& causa ē.qa supfluitas ē illi
sicut cōtraria & eiecta ab eo.& ideo nō de
bet esse i eodē loco.s₃ in habēte oppositiōē
g° cū albugineus sit cristallini supfluitas d₃
esse i loco opposito.s₃ nō potuit esse posteri⁹
q̄i ibidē ē locus nutrimēti.nec sursū nec de
orsū qa etiā illa loca occupāt̄ a uitreo.ergo
seq̄t̄ qđ situet̄ ante cristallinū.¶ Secūda cā
est cōpletiua quare locat̄.i.est causa pricipa
lis & imediatior ul' finalis cuius ꝓpriū ē eē
cōplecum.& ē utilitas quā facit cristallino i
gradādo sibi lumē & uisibilia.Si g° bene at
tēdim⁹ ista causa est principalis.quia ē id p
p̄e ꝑpter qđ humor albugineus ē frigid⁹ sic
finis ꝓprius ut ē pars oculi.¶ S₃ illa alia cā
ē mediata & antecedēs uel nō pricipalis qa
iest sibi p hoc qđ ē supfluitas.sed albugine
um esse supfluitatē est posterius saltem itē
tiōe nature generātis oculū.ergo bene dictū
ē qđ illa causa ē antecedēs.alia ē cōpletiua
¶ Quarto Auic.notificat albuginū q̄tū ad
sui utilitatē.& ponit unā eius utilitatē expli
cite.s.ut gradet lumē.¶ Sūt tamē p̄ter hāc
utilitatē tres alie q̄s explicat Ies⁹ libro p°.14°
ca.una ē qa humectat cristallinā ne exicetur
a calore naturali & a calore aeris.& istā cām
inuebat Aui.cū dicebat.ut gradet̄ delatio lu
minis.qa lumen subito adueniēs cristalline n̄
solū noceret disgregādo spiritū uisibilem sed
ēt exiccādo.cū radius uel lux calefaciēdo pos
sit exiccare.¶ Secūda utilitas est ut hume
ctet tunicā uueam ne exiccetur & durescat.
¶ Tertia utilitas.qa cum uuea habeat aspe
ritatē iterius ꝓhibet eius asperitatem iteri⁹
ne attingat cristallinū.¶ Quartā utilitatē
ponit que ē secundū opinionē platonicorū q
posuerūt uisum fieri extramittēdo de quoꝝ
secta Iesus fuit.& ideo n̄ ponam eā.¶ Istas
aūt causas A.inuebat cum dixit.Et sit sicut
clipeus.Et easdē inuit Halyab.the.3°.¶ Cir
ca quā partē dubitatur primo de sermone.
Aui.Vtrū superfluitas clari sit clara & uide
tur ꝙ n̄.quia sanguis ē corpus clarū.Gal.5°
de iuuamētis membrorū p° ca.ubi dicit đ san
guine ē rubeus & mūdus.& apparebit i eo
color ex luce.que ē i humore similis lumini
celesti sicut dixit Plato.Sed mellācolia ē sua
superfluitas.ut idem Gal.libro 5° ca.4° &
tamen ipsa non est lucida.immo nigra.ut Ga.
ibidem.ergo non est uerum qđ superfluitas
clari sit clara.immo turbida.¶ Amplius si su
perfluitas ē cōtraria ei cuius ē supfluitas.g°
supfluitas clari n̄ ē clara.sed sic est .ut ponit

Mesue in suo de apropriatis medicinis.ca. de piplemonia.ubi ait.Iā dixit Arꝫ.ꝙ supfluitas ē contraria illi rei cui⁹ ē superfluitas Etiā.A. hic supfluitas ē pars cōtraria siue oposita pri nutrimēti.In cōtrariū ē Auic.¶ Ad cui⁹ itel lectū ē cōsiderādum ꝙ aliqd potest dici sup fluitas alteri⁹ duob⁹ mōis.Vno mō qa aliū de ad illđ pellaᵗ sicut fl̄a ē supfluitas pulmo nis ut sumiᵗ prio h° fen pᵃ ca.de cōplexioni b⁹ menbrorum sicut humores qui đ mēbris ad mēbra pellūtur inaturaliter.& loquēdo đ talibus superfluitatibus ipse possūt esse simi les & cōtrarie secūdū ꝙ mate ria ad mēbruꝫ pelli contigit.Alio modo aliqd diciᵗ supflui tas alterius.quia ex sui actione ī materiā aliq̄ pars effugit actum quē agēs itendit.siue in tēdebat iduceᵗ i formā suā sicut i nutricatiōe siue itendat formam speratam a se sicut in ge neratione sanguinis.Ista autem superfluitas duplex est in quāto & quali.ut oēs clamāt supfluitas uero qualis est cōtraria ei cuius ē supfluitas.ut colera flegma & melancolia sanguini.nā omēs isti habēt cōtrarietatē ad eū lꝫ nō omnē cōtrarietatē.hui⁹ autē cā ē qa non diciᵗ sup fluitas q̄lis ut ad p̄sens spe ctat.nisi qa per aliquā q̄litatē resistit agēti naturaliter disposito g° n̄ recipiet formā sibi cōuenientēꝫ sed potius in aliq° sibi cōtrariātē q̄uis tñ hoc sit.nihilomin⁹ aliqđ uestigium habet agentis.Vnde pōt dici ei similis.sicut urina tenꝫ de uestigio naturalis caloris. & egestio.& saliua.& ī hoc iste superfluitates naturales aliquo mō possūt dici sil̄es.Supflu itas autē q̄ti nō est contraria ei cui⁹ est sup fluitas.sicᵗ humiditas spermatica i extremitatī bus uenarū.& huiusmōi causa est qa supflui tas talis n̄ resistit mēbro p aliq̄ qualitatem. & ideo membrum transmutat illam & con uertit ad formam.silicet actualem sibi sil̄eꝫ lꝫ n̄ uniat sibi.Et hoc est qđ Mesue loco p̄al legato uolebat.Vbi ponens exēplū de supflui tate qualis.dixit sicut fimus.i.fex.& chilus .i.respectu chili.& sicut urina & massa san guinea.i.respectu masse sanguinee etc̄.Ponēs aūt exemplū de supfluitate peccāte in q̄to di xit.nisi sit supfluitas &c̄.sicut sperma.Ecce igiᵗ quia Mesue uult qđ supfluitas qualis ē cōtraria ei cuius est supfluitas in q̄to ſꝫ sup fluitas in q̄to n̄ est cōtraria.imo poti⁹ simil̄. Verba tñ que ibi dicūtur a Mesue q̄ dubia habent n̄ exquirēda sunt hic.Dico tñ qđ hu mor albugineus n̄ est supfluitas.p̄mo modo qa illi modi supfluitatū.uel sunt res preter naturā sicut ī malis cursibus humorū ad mē bra.& tale n̄ est humor albugineus.uel sunt res aliūde currētes habētes aliquod iuuamē

tū sicut fl̄a ad pulōnem.& tale q̄dem n̄ est al bugineus.In nullo eni mēbro alio generaᵗ ut proiciaᵗ in oculū.nec ē supfluitas in quali re sidens ex actione cristalline in p̄priū nutrimē tū.uel ex actione rhetine siue uitrei.& cā est qa habet manifestā cōtrarietatem ul̄ icōueni ētiā ad illas partes.& sic esset cā corruptōis illaꝝ.¶ Dicemus ergo cū modo loquēdi Aui. ꝙ humor albugineus est sicut supfluitas.s.in q̄to respectu cristallini.diciᵗ aūt supfluitas ī q̄to n̄ uere superfluū.ſꝫ sicut supfluū.qa non cōtrariaᵗ ei cuius est sicut supfluitas in quali q̄ habet malitiā.ut apparuit.¶ Modus aūt quō fit iste albugineus est qn̄ generaᵗ ī ēbrio ne & quādo generaᵗ per nutricationem ul̄ re generationē cōtinuā.Primo quando generaᵗ ī embriōe uirtus informatiua sicut de supfluo cerebri facit oculos ut Arꝫ.2° đ generatōe aia lium.Ita dicā de supfluo cristallino sc̄ albu gineū.Secūdo quādo generaᵗ p nutricatiōeꝫ uel regeneratiōeꝫ si nō nutriᵗ.po ssum⁹ dice re qđ de materia nutrimētali que cōtineᵗ in tunica rhetina fiunt tres partes.unā accipit sibi uitreus.aliā accipit cristallinus & tertiā q̄ supfluit cristallino accipit albugine⁹ & iō diciᵗ qđ albugine⁹ ē de supfluitate cristalli ni.¶ Sꝫ diceret aliqs ita possuꝫ p̄bare qđ cristallin⁹ sit supfluitas uitrei.qa nutriᵗ de parte.p⁹ uitreū.¶ Dicēdū ad h° breuiter qđ quotiēs aliqua p̄ticula obtinet p̄cipatū q̄uis ab alia parte p̄disponaᵗ illa materia & pars p̄disponēs utaᵗ materia illa pri⁹ non đbet dici p̄prie ꝙ p̄cipalis pars sit nutrita supfluitate eius.sic nō dicim⁹ cor nutriri su pfluo epatis.& cā ē qa omnes actiōes aliaꝝ partiū sunt ī illa sicut in finē & p̄fectionē.& ideo debꝫ dici qđ nutriᵗ de ea materia in q̄ ē sibi seruitū.sicut nos dicimus regeꝫ de su pfluitate coci nutriri.Sꝫ alie p̄ticule que p⁹ p̄ncipalē nutriūᵗ dicūᵗ uerius nutriri de su pfluo p̄ncipali.sicut famil̄e de supfluo cibo regis.& iō Arꝫ.ī 2° de generatiōe animaliuꝫ 3°.capi.assimilat naturam sapienti yconomo siue dispēsatori dom⁹.¶ Secūdo diceret ali qs que est cā qđ cristallinus nō accipit illaꝫ partē que uadit ad albū.¶ Dicendū primo qđ nō est alia causa nisi qa nō pluri eget q̄ id ꝙ accipit.ſꝫ ꝙ ueniꝛꝫ.illđ pl⁹ fuit ex ordiatōe particularū mittētiū ut cerebri & capietiū & ideo sicut illa pars.q̄ ad cristallinū uadit est iā quasi p̄fectissime lucida.ita illa q̄ uadit ad albugineū qa superfluitas alicuius clari cuius ē solū superfluitas per q̄titatem neces sario oꝫ ꝙ sit clara.¶ Secūdo mō possemus dicere qđ materia ista habet aliq̄ ī partibus diuersitatē penes grossū & subtilē igiᵗ illud

qđ ē groſſius magis aptū recipere ſixiões tra hitur a criſtallina.illud aūt qđ ē aquoſius tra hitᷓ ab albugineo & qa ſubtilitas ñ repugnat dyafaneitati & claritati .ideo ſupfluitas iſta ē clara.qa ē clari criſtali quā nō tenuit pꝑter turbulētiā quā haberet.ſ; pꝑter nimiā ſubti litatem.Ex quo apparet qđ iſta ſupfluitas aliquo mō ē ſupfluitas ī quāto.& aliquo mō ī quali.In quali q̃ ū ad modū ſubſtantie.qa nō ē ita fixa ſicut illa quā trahit criſtallinu; eſt autē ī q̃to qa paticipat magnā partem de diſpoſitionibꝰ bonis eiꝰ a quo uenit.¶ Ter tio diceret aliqs.conceſſo ꝙ albugineꝰ ſit ſup fluitas ī q̃to criſtalline.quero a te an habeat alias ſupfluitates que ſunt uere ſupfluitates ī quali.¶ Dicendū dupl'r.Primo qđ habet aliquas īſenſibiles euaporationes.& iſte ſunt que homini acuti uiſus apparēt đ qbus Aui. dicit infra tractatu 4° ca.de imaginationibus ubi dicit.Et ſimiliter cum ſunt ī interiori pꝛe pꝑter ueſtigia uapoꝝ paruorū ñ euacuantur ex eis complō & natura omnino.¶ Alio mō ꝙ ſecundū noſtrā opinionē ī pncipiis medicine ē dare aliquod digeſtibile qđ ñ emittit neceſ ſario ſupfluitatē in quali.S; quia iſtud uidetᷓ fatuū dicere pꝑter multas rōes & expreſſas auctoritates cōtrarias qbus alibi reſpōſu; ē ideo hic obmittatᷓ.¶ Ex quibus ſoluūtᷓ rōes in cōtrariū.¶ Ad primū dicēdū qđ arguit đ mel'a reſpectu ſanguinis reſpectu cuius ē ſu perfluitas ī quali.¶ Ad ſecundū dicendū qđ Meſue loquitᷓ de ſupfluitate ī q̃li ut apparu it.Vl' dicēdū qđ large & aliq̃ mō omnis ſup fluitas pōt dici qđ hēat aliq̃ contrarietatē ei cuiꝰ ē ſupfluitas.¶ Ad auctoritatem Auice. dicēdū qđ Auic.dicit qđ ps & locus ſupflui tatis ē oppoſita parti nutrimēti .qa ſiue ſit ſupluitas q̃lis ul' quāti debet alium habere locū ab eo cuius ē ſupfluitas.De ſupfluitate in q̃li ē notū.cū habeat multā cōtrarietatem S; ſupfluitas in quāto ſicut cōtrariatᷓ uel op ponitᷓ iuuatiuo in q̃titate large ſumendo hic cōtrarietatē.ita o; qđ opponatᷓ in eo qđ q̃tita te; cōſeq̄tᷓ.ſequitᷓ autē quātitatē locus. quia talis quātitas eſt ſecūdū tres dimēſiões ex qbꝰ cōſtituitᷓ corpꝰ.o; igitᷓ qđ ſic hūo r albu gineus ē ſupfluitas in quāto oppoſita criſtal lino ita opponatᷓ ſibi in loco.aut igitᷓ fuiſſet locatus poſt criſtallinū ut ſupᵃ.uel ſupra eū uel ſubtus eo.& hoc fuit impoſſibile. pꝑter uitreū cuius ſituatio q° ad h° priꝰ fuit neceſ ſaria ex natura rei.qa neceſſitas iuuatiui eſt prior q̃ neceſſitas ſupfluitatis. g° oportuit qđ locaretᷓ in alia locatiōe oppoſita.¶ Secū do dubitatᷓ utrū humor albugineus & uitre us ſint membrū.& uidetᷓ qđ nō.Primo quia

omnes auctores nominātᷓ eos humores.pbatᷓ ratione.illa corpora ñ ſunt animata & p cōſe quēs nō ſunt mēbra.quia nō ſunt terminata pꝓprio termino.ſed ſunt fluida currētia.ſ; ui treus & maxime albugineus ſūt huiuſmodi. g° &c̄.Maior ē nota ex duobus.Primo qa ta lia corpora fluētia ſunt tēdētia ad naturā ſu perfluitatis elementi aquei.aqua enim eſt ſi cut materia liquabiliū ut patet 5° metha.ca. đ natura.Aīal autem perfectū maxime & per conſequēs ſue partes nō ſaluātᷓ in tāta elemē toꝝ extremitate.imo o; ꝙ materia mereatur qđ elemēta ſint ad mediū qđdā reducta.ut. Auic.naturaliū 6° 4ᵃ particula penultimo ca. ¶ Secūdo apparet iſta maior.qa anima eſt actus corporis organici.ut Aꝝ.2° de anima Corpus aūt liquidū currēs nō pōt eē organi cū.Minor eſt nota ad ſenſu;.¶ Itē illa corpo ra nō ſunt mēbra ī qbus nō apparet uena ali qua nec meatus p nutrimēto.ſed uitreus & albugineꝰ ſunt huiuſmodi.ergo &c̄ .maior ē nota.qa actus anime nutritiue cōicat omni aiato.minor eſt nota ad ſenſum.¶ Amplius cābiū nō eſt animatū ut omnes cōcedūt. ergo nec albugineus nec uitreus .t; cōſequētia.qa illa humiditas nō habet minus de cōditiōibꝰ mēbri q̃ uitreus & albugineus.In cōtrariū arguitᷓ de mēte Gal'.i li°.3° de dēta ommio meraꝝ ptiū ubi iter cōſimiles ptes humores oculi cōnumerat.¶ Ad hāc q̄uonē ē dicēdū qđ iudicio meo ī hac qōne nō pōt certe đmō ſtrari a priori nec a poſteriori. ſ; ad utrāq; pꝓbabiliter argui.& maxime đ albugineo hu more nō pōt pꝓbari qđ ſit membrū pꝓbatiōe certa.& ideo Gal.in li° pallegato ī hac qōne dubitauit.ubi ait omiomeroꝝ enī .i.cōſimiliū os dēs cartilago tenō.i.corda cerebꝝ ſpinalis medulla.mēbranu ſimplex caro.ynnes.i.uilꝰ ul' uili.piguedo ḡndo.Adhuc autē cū his in oculo uitreum humidū & criſtallinū & cor nea & uuea tunica & q pꝑe nominātur pori & humiditas pꝑpoſita criſtalline.i.albugineꝰ Quocirca & de hac.ſ.humiditate oculi ī loy ca ſit qō.an ſit dicēdū eā pticulā ul' ñ ſic & de ſanguie & ſpiritu.¶ Ex q̃ textu p° poſſumꝰ itelligere qđ Ga.iſtos hūores noīauit īter ɔſi l'ia mbra.¶ Secūdo accipimꝰ qđ dubiū erat & qđ tl'e dubiū erat loycū.i.argumētatiuu; q̃ſi uellet dicere qđ rōes probātes hinc & īñ ſint loyce.i.argumētatiue.¶ Tertio accipimꝰ qđ Gal.dubitauit ſingulariter de humore al bugineo an ſit membrū uel nō.& ſecūdū eius modū loquēdi uidetᷓ plus ſenſiſſe qđ ñ ſit mē brū.qa dubitat đ humore albugineo ſolo.un de dicit de hac.ſ.humiditate poſita añ criſtal linū ſit queſtio.Poſtea ſubdit ſicut de ſanguie

& spiritu.quasidicat sic queritur de sanguie an sit animatus sic de isto humore.& sic san guis nō est aiatus sic nec albugineus humor Vnde post ea Gal.in penultio ca. preallegati libri nominās iter pticulas corporis humidita tes oculoꝝ.solū nominat uitreū & cristallinū n̄ faciēs mtionē de albugineo.Vn̄ ait uitri for me.i.uitreꝰ & cristalli forme.i.cristallia ppa spēs ē utrūqꝫ i una pticula aialis.❡His pre missis dico ꝙ uolēs defēdere istos hūores ēē m̄bra pōt pbab.ter cōfirmare.Pº auctoritatibꝰ zº rationibus.Prio auctoritate Gal.primo de īgenio sanitatis 6º ca.ubi dicit. Similia men bra dicunt̄ q̄ cōsimilibus cōstituūt̄ ut uitrea &c̄.Ecce quomodo uocat humorem uitreū mēbꝝ & eodem modo debet itelligi de albu gineo.quia uidet̄ ab eo sola subtilitate differ. Itē Gal.3º ca.libri prealleg. Inter partes simi les ad q̄s uene terminant̄ nominat humores oculoꝝ. Vnde dicit.Sicut perueniūt autem ad eas particulas artaria & uena & neruus aut disseminari multiformiter i ipsis autē secū dū extremitates participātes solū sicut hūi ditatibꝰque secūdū oculū.❡Rōnibꝰ probat̄ prio sic.Illud qđ nutritur in corpore aīalis ē mēbrū cū sit animatum.sꝫ humor cristallinꝰ & albugineꝰ nutriūt̄ de uitreo. etiā apparet p Halyab.the.3º ubi.uł't qđ a rhetina curat cibꝰ ad uitreū humorē.Idē sēsit Iesus prio libro xiº ca.sed quod albugineꝰ nutriatur ap paret per Aui. hic cū loquēs de tunica rheti na dixit.aduenit ei.s.albugineo nutrimentum ab anteriori &c̄ Idē Iesus.3º cap.ubi dicit. prima utilitas.uuee ē ut nutriat albugineū ❡Rō zª.illud ꝙ ē mēbrū est pars cōposita mēbri.s.organici.sed cristalinus & uitreꝰ sūt huiusmōi ergo &c̄.Maior uidet̄ esse nota qa cū organicū sit animatū uidetur ꝙ partes eiꝰ materiales & pricipales sint animate.minor est nota.Nā cōponitur oculus ex eis sicut ex partibus faciētibꝰ pncipalissime post cristal linū ad operationē que est uisio.ut notū est. ❡3º illud est ps animata qđ deperditū i cor pore n̄ restaurat̄.sed albugineus & uitreus sunt huiusmōi ergo &c̄.Maior est nota.qa si n̄ esset membrū.eorū generatio esset sicut hu miditatū & humorū generatio qa si deperdā tur restaurātur.minor est nota ad sensuꝫ.Si eni aliquid de huiusmōi humoribus egrediat̄ & maxime post primā etatē nunq̄ regenerat̄ īmo oculus remanet paruus.❡Dico auteꝫ post primā etatem pp casum nouū quē uidit Gal.ut recitat 4º de accidēti.& morbo.qđ pue ro qui acu pforauit corneā.uñ emanauit hūor albugineus & tamē puer euasit.& illđ ut nar rat est raro.❡4º illud qđ semper remanens

in corpore non conuertitur in corpus nec corrū pitur est membrum.sed albugineus & uitre us sunt huiusmodi ergo &c̄.Maior est nota qa si n̄ ēēt m̄brū n̄ possꝫ dici qđ ēēt nisi hūor sꝫ in corpore manēs humor uel cōuertit̄ uel putrefit.ut pōt sumi zº.đ differētiis febriū 6º.ca.❡Ad cōtraria dicēduꝫ pmo ad aucto ritates ꝙ ipropͤe nomināt albugineū et uitreū humores.Ad rōnē cōcessa maiori.ad minorē qđ humor albugineꝰ hēt tantā terminatiōeꝫ & organiȝatiōeꝫ ꝙ sufficit ad receptiōeꝫ ani me sic tenentes qđ spiritus sit animatꝰ.dicūt de spū qđ est corpus tante organiȝatōis qđ pōt recipe formaliter animā.& tūc aduersa rius n̄ bene habet quō cōtrariū pbet.❡Ad secūdā dicēdū qđ maior est fl̄a.lꝫ eni nō ap pareat oculis.tamē ē zᵐ ueritatē ꝙ mōstat̄ qa i minima pticula carnis ē uena.nec appꝫ ad sensuꝫ uia.& tamē ē membrū & nutrit̄ ❡Ad tertiā dico negādo similitudinē.qa hu miditas cambii ē facta p nutricatōe.unđ n̄ ē aiata.sꝫ imediate trāsit i animatū.Iste autē humiditates uitreus & albugineꝰ nō sūt facte ut i aliud conuertāt̄.sed ut recipiāt species in materialius q̄ facit.aer ꝙ habet per talē dy afaneitatē cū eorū aīa.❡Si eni aliqs uellet tenere contrariā opinionē pbabiliter possꝫ eā deffēdere.& ponēdo prio rationes superius factas posset addi rō que habet apparentiā ❡Et probat etiā qđ cristalinus nō sit mēbꝝ sic.si cristalina esset animata tunc species in ea recepta nūquā appareret uł esset una hº est fal sū.cōsequētia probat̄.qa species que recipit̄ cum aliqua retētiōe in aliquo polito terso dis cōtinuo est duplex.uel apparet discōtinua si cut apparet in speculis fractis.Sed si cristalli na uel uitreus etiam essent partes animate eo rum supficies esset discontinua.qa i supficie essent pori tenētes nutrimentum inanimatū. sed animatū & inanimatum non sunt cōtinua ut notum est ergo isti humores non sunt ani mati.❡Tūc ad rōnes in cōtrariū dicemꝰ qđ omnes auctores qui dicūt qđ sunt m̄bra.itel ligūt qđ īproprie sunt m̄bra.quō dic Haly. ī tegni tractatu zº.13º comēto q đ pili igrediū tur i generatione m̄broꝝ.❡Ad auctoritates que pbāt qđ nutriunt̄.Dicēdū qđ īproprie sumūt nutricatiōeꝫ ut se extēdit ad generati onē quō accipit Gal.iz.the.4º.capitulo cuꝫ di cit spiritū nutriri.❡Ad rōnē primā.Illđ ē mēbrū qđ cōponit̄ &c̄.Dicēdū qđ nō est ue ra nisi inducēdo i pluribus.tamē nō ē gene raliter assumēda.Nā si opatio alicuiꝰ organi ci est in aliqua receptiōe q̄ absqꝫ anima pōt fieri.nō est necessariū illius opatiōeꝫ fieri p pticulā pricipalē uel quoadiacētes animatas

¶ Dicet ergo tenens iſtam ptē quod opatio oculi nō eſt uidere iudicatiue. ſʒ ſolū recipe ſpēs rōne imaterialiori q̄ aer & aq̄ exterior Sʒ hoc pōt habere p dyafaneitatē hāc quaʒ habet ex tali modo miſtiōs q̄uis nō ſit in aīa
¶ Sʒ tu dices. q̄re gº tunice fuerūt animate Dicēdū quod ipſe fuerūt ad cuſtodiā. illaꝝ humiditatū. & qa fuerūt occurrētes cāis reſoluētibꝰ oportuit eas ſe r̄ſtaurare illi aūt humores qui fuerūt iterius cuſtoditi n̄ eguerūt hº. ſʒ ſufficit eis regeneratō. ¶ Ad tertiā dicēdū negando maiorem. lʒ enim ſit uera in multis. tamē i iſtis humoribus ē dicere quod nō ſunt mēbra & qđ n̄ r̄ſtaurāt̄ depdita. & cā eſt qa quādo depdunt̄ aquiritur aliqua mala diſpō i rhetina & ſecūdina q̄ ſunt ṗncipiū materie & regeneratiōis iſtorū. & ideo nō regenerātur. ¶ Ad quartā dico negādo maiorē uidemꝰ eni catharatā que ē quoddā humidū inanimatū & tn̄ magno ſpacio uite perdurat & n̄ corrūpitur neceſſario. Vel dicendū quod iſti humores n̄ manēt i tota uita idē numero ſʒ regenerātur. ¶ AMPLIVS extremitas nerui. Superiꝰ Auic. p anothomiā notificauit nobis ptes oculi que dicūtur humores tres. Hic notificat eas que dicūtur tunice. Et primo notificat nobis partes que n̄ ſunt uere tunice ulꝰ pāniculi. Secūdo notificat nobis eas q̄ ṗp̄us dicūtur tunice & pāniculi. zª ibi. Extremitas aūt. Pria i duas ſicut ſūt due tunice q̄ n̄ ꝑprie dicūtur tunice uel panniculi. ſ. rhetina & aranea. & hoc ꝑpter earum paruitatem & molicié. primo notificat rhetinam. zº araneā ibi Et naſcitur. ¶ Dicit primo qđ extremitaſ nerui. ſ. obtici dilatata comprehendit humorē uitreū & criſtalinū uſque ad terminū iter criſtalinū & albuginū & terminꝰ uſque ad quē cōprehēdit eſt uſque ad locum ad quē uenit uitreus. ſ. cornea uel humor alter glacialis. Et. dico qđ comprendit ſicut unū rhete comprhēdit uenationē. & ideo dicitur rhetina.
¶ Circa quam partem notandū quod Aui. notificat nobis tunicā rhetinā ex quatuor. Primo ex mō ſue productiōis cū dicit. Extremitas nerui. modꝰ autē quo fit rhetina. eſt qa neruus obticus ī ſui extremitate dilatat̄ & capit ī ſe uitreū. ¶ Secundo notificat rhetinā ſui fine uel utilitate. quia comprehēdit uitreū. ¶ Sciendū aūt. qđ alias habet utilitates rhetina. Primo qa nutrit criſtallinū ut ſupra poſuit Auic. Secūdo quia portat uirtutē uiſiuā ad criſtallinā. ut Ieſus loco preallegato
¶ 3º notificat nobis rhetinā ſui colligātia. qa a parte poſteriori oculi alligat̄ obtico. imo cōtinuat̄ & eſt ſubſtātia ipſius. A parte auteʒ anteriori alligatur criſtallino i ſuperiori pte coronali. Et qa de extremitate rhetine naſcit̄ aranea tela. pōt dici ꝙ neruus ſiue locus ad quē peruenit rhetina eſt neruus. i. alia quedā tela neruoſa de neruis facta. ſicut ē aranea. & ideo ſaluat̄ lr̄a que dicit. cōprehēdit uſq; ad neruū. Ex quibus ſoluit̄ queſtio i qua conſueuit queri q̄tū intret in profūdū oculi neruus obticus. Et dicendū qđ in ꝑpria forma nō uenit niſi uſq; ad ꝑricipiuʒ rhetine & uitrei humoris a parte poſt. ſ. uerſus cerebrū. Sed ſi ſummat̄ neruus obticus ꝑ eo qđ ex ipſo fit. dicemus ꝙ uenit uſq; ad criſtallinam & capit eā. ¶ Quarto notificat eā ex ſui noīe. qa dicitur rhetina a rhete qđ comprehēdit uenationē ut Aui. ponit. Vel dicit̄ rhetina. quia ſicut rhete componitur ex pluribus filis ita rhetina componitur ex pluribus ramis uenarum & artariarū. ut Halyab. the. tertio. ¶ Dubitatur utrū rhetina compōitur ex ſolis neruis uel ex neruis uenis & artariis. & uidetur qđ ſolis neruis cōponat̄. pº auctoritate. A. hic. Extremitas nerui cōprehēdit glaciē. ¶ Itē Raſis ṗmo almāſoris ca. de anothomia oculi. dic ſic. Ex neruis & ſupradictis corporibꝰ duobꝰ fit ex eo panniculus q rhetina uocat̄. Sʒ duo corpora dicta erāt duo panniculi. gº. Ampliꝰ ſi penetratio nutrimēti nō fit ab hac tunica ergo n̄ cōponit̄ ex uenis & artariis. nō eni ſuiderēt̄ ꝑ alio ille uene & artarie niſi ꝑ nutrimēti penetratiōe ad partes oculi. Sʒ penetratio nutrimēti nō fit a rhetina. imo ē officiuʒ ſecūdine. Vnde iferius Aui. Ipſa ſecūdina facit penetrare nutrimētū ſecūdū ueritatē Incōtrariū ē Halyab. the. 3º. ca. de anathomia oculi. ubi dicit ſic. Dēq; hec tūica rhetialis eo ꝙ rhetis gerit ſimilitudinē ꝑpter iniectiōeʒ i ea uenarū & artariarū. ¶ Dicēdū ad hāc dubitatiōeʒ qđ rhetina cōponit̄ ex neruis. ſ. obticis & uenis & artariis. ꝓbat̄ pº auctoritate Ieſus liº. pº. ca. io. ubi dicit. Tunica rhetina ē cōpoſita de duabus rebꝰ. Vna a neruo cōcauo Secūda ex ſubtiliſſimis uenis q̄ dicūt̄ uritids. i. pori. & īfra ſubdit miſcēt̄ uene ad eſſentiā nerui. deīde irreciūtur adiuicem & fit ex eis tunica rhetina. ¶ Idē Auer. colliget zº loquēſ de rhetina dicit. Dat. iuuamentū caloris naturalis per aratarias que ſūt i ea. De uenis aūt dedit intelligi. per illud quod dixit đ utilitate nutricationis. hº ſenſit ʒoar libro pº tractatu 9º. i3 ca. ubi dicit. neruus diuidit̄ ſpergit̄ diſtendit̄ & ſubtiliat̄ & coniungit̄ cū uenis pulſatilibus ex quibus ē rhetina conteſta diuine prouidētie precepto. ¶ Itē Gal. io. đ utilitate particulaꝝ 3º ca ubi loquens de rhetia dicit. Apparet plena quibuſdā uenis & atrariis Qđ ratione probatur opoſita ei que in

cōtrariū ſummit᷑.Ex illis debet cōponi rheti
na ex quibus cōſequit᷑ ſuum finē.ſed ex uenis
& artariis cōſequit᷑ finē ſuū aliquē.Nā un⁹
finis eius eſt dare nutrimētum bn̄ diſpoſitū
criſtallie & ſecūdum aliquos ēt uitreo.Sȝ hº
fit per uēas & artarias.ergo ex uēis & arta
riis cōpōit᷑ ſimul cū neruis.¶ Ex quo apparȝ
cuius cōplexiōis ſit rhetina.quia īquātuȝ ibi
habūdat neru⁹ & corpora neruoꝝ & artaria
rū pōt dici cōplōnis frigide & ſicce.tamētſ
pectu humoris oculi ē cōplōnis calide & hu
mide pp ſanguinis & ſpirit⁹ maiorē q̄titatē
¶ Ad cōtraria dicēdū.pº ad Aui.qđ dedit
ītelligi cōponi eā ex uenis.ex dictis ſuperi⁹
¶ Ad ſecūdā poſſumus dicere qđ p duo cor
pora ītelligit uenas & artarias & hº apparȝ.
q̄a de duobus pāniculis cerebri dicit.ſ.gene
rari .tunicā.i.uueam a ſecūdina.i.a pia matre
& ſchiroticā ītelligit generari a dura matre.
¶ Ad rōem apparebit ſolutio ibidē.ET NA
¶ SCITVR.Hic Auic.per anothomiam notifi
cat nobis tunicam que dicitur tela aranea.&
dicit quod ab extremitate ipſius rhetine naſci
tur tela aranea.& uolens declarare eius ſub
ſtantiā & modum ortus dicit.ex qua extre
mitate rhetine generat᷑ tunica ſubtilis.ſ.que
dicit᷑ tela aranea.cū qua.ſ.tela aranea q̄tuȝ
ad pricipiū ſui ortus ut eſt iuxta finē rhetīe
penetrāt ſuture partis ſecūdine.i.quedā p
tractiones uel pticule ſecūdine in modū ſutu
re.Et iſta tunica arāea diſtiguit.i.ſepat inter
ſecūdinā & albugineū.ut iter &c.littera pa
tebit ſtatīȝ.¶ Circa quā ptē ad intellectum
littere eſt notādū qđ Aui.notificat nobis ara
neā telam p quinq;.Primo p ſui nomē.quia
dicit᷑ tela aranea.ē enim in ultimo tenuitatis
ut tela aranea.ut alii auctores dicūt.Secūdo
nobis notificat eam p principiū ſui ortus ex
quo habet᷑ colligātia & p modū ortus ſiue
ſue cōpōnis.Principia eniȝ ortus tangit p hº
qđ dicit.Naſcit᷑ ex ipſi⁹ rhetīe extreītate .Et
tāgens modū cōpōnis dicit.Ex qua generat᷑
tunica ſubtilis.i.q̄uis generet᷑ ab extremita
te rhetīe.tamē tunica aranea ē ſbtilis in ſubā
& ī principio ſui ortus aſſociāt᷑ ſibi alique p
ticule ſecūdine in modū ſuture.¶ Et attēdē
dū qđ ſi aliquis attente inſpiciat anathomiā
oculi alicui⁹ magni aīalis uidbit.qđ ubi finit
rhetīa in oculo maiori criſtallini ibi appȝ aliq̄
colligatō ſecūdīe ī modū ſutur᷑ uñ īſpicit᷑ ibi
aliq̄d nigredīs.uñ ibi ē terīnus ultra quē ſe
cūdia ñ pcedit.lȝ ſit cōtinua uuee tñ ab ide i
antea ñ dicit᷑ ſecūdina ſȝ uuea.Sȝ hic uult Aui
dicere.cū qua aranea q̄tum ad ſui principiuȝ
& finem rhetine penetrāt ſuture patris.i.pti
cule alique a ſecundina in modum ſuture.

¶ Tertio notificat eam per ſui ſocietatē.& iā
apparēt quia ſociantur per modum colliga
tionis tunice rhetine.& ſimiliter ſociantur pti
b⁹ ſecūdine p modū cuiuſdā ſuture. & notā
ter dixit ſuture quia colligantia aranee & rhe
tine eſt magis continua quā aranee & ſecūdi
ne.¶ Quarto notificat eā per ſui utilitatem
& Auic.aſſignat.duplicē utilitatē.Vna ē ut
ſeperet iter ſecūdinā & albugineū. ¶ Sed
diceret aliqs cōtra īmo iter criſtalinū & albu
ginū.¶ Dicēdū dupliciter Primo p lr̄e cor
rectionē ut cōiter extra ſit &.illa q̄ ē tunica
diſtiguit īter criſtaliinū & albugineū Vnđ Ie
ſus libro pº.13º.ca. Vna utilitas aranee ē q̄a
diuidit īter humorē criſtallinū & albugineū.
¶ Secūdo modo poſſumus dicere ꝙ Auic.ha
buit p noto ꝙ ſeperet inter criſtallinū & albu
gineū & ſolum dixit id qđ minus uidet᷑ eſſe
notū.ſ.ꝙ tunica aranea ſeparat inter ſecūdinā
& albugineū.quaſi dicat ꝙ ille ſuture ſecūdi
ne ñ intrāt in albugineū.ſed ſunt ī principio
aranee.& iō aranea p illas ſuturas eſt ſniēs
ſecūdinam.& ibi a latere aranee īcipit albugi
neus.ergo bñ ſepat īter ſecūdinam & albugi
neū.& quia ex hoc ītelligitur ꝙ ſepat iter cri
ſtallinū & albugineū ideo ſubdit ut īter ſub
tile.i.albugineū & ſpiſſum.i.criſtallinum ſit
ſeparatoriū aliquod.¶ Et qđ illa expoſitio ſit
ad mētē Aui.appȝ nam ñ erat neceſſariū qđ ī
ter albugineum & ſecūdinam īteruēiret me
diū pter ſpiſſitudinē quia ſi hoc eſſet neceſ
ſarium multo fortius fuiſſet neceſſariū qđ ī
teruēiſſet īter albugineuȝ & uueā.quia uuea
eſt ſpiſſior q̄ ſit ſecūdina.Vñ Aui.īfra loquēs
de uuea dicit illud qđ trāſit ad āteriora īſpiſ
ſat.¶ Secūda utilitas eſt quā Aui.aſſignat
tunice aranee.ut ei albugieo aduēiat nutrim̄
tum a parte añ.i.a parte ſecūdine & rhetine.
¶ Sȝ tu dices iſta expō ē cōtra mētē Auice.
qđ ante ī oculo uocat uerſus aerē. & p⁹ uer
ſus cerebrū ut ſupra apparuit.¶ Dicēdū ꝙ
ante ī oculo ē duplex.Vnū zᵐ qđ recipit ſpēs
uiſibiliū.& illđ ē uerſus aerē. Aliud ē ante
zᵐ.qđ recipit nutrimētū.& iſtud ē uerſus
rhetinā & ſecūdinā q̄ nutrimētū mādāt .A.
autē uult qđ neceſſitas harū ſuturaruȝ q̄ ad
araneā uadūt ē ut ī albugineo inde nutrimē
tum recipiat᷑.Nā illa pars ante ē cōueniētior
q̄ ſi nutrimētū trāſiret p totā uueam & re
uerteret᷑ a parte poſteriori albuginei q̄ ē uer
ſus corneā.huiuſmōi autē cauſa ē .q̄a illud
nutrimentū iā ſufficiēter diſpoſitū eſt iuxta
criſtallinū.& ideo ibi pōt ītrare ī albugineū
iuxta ſuturas ſecūdine cū aranea. Ex quibus
apparet qđ Auic.hic ponens utilitates aranee
ponit unā q̄ ſibi debet᷑.q̄a ſepat. Aliaȝ ponit

que debet sibi p futuras secūdine.nā dat nu
trimētū albugineo.Nā ipsa secūdina.& p cō
seques sue partes qbus ligat principio ara
nee in cristallina habet facere trāsire aliq mō
nutrimētū.& hoc est qđ uolebat Iesus li° p°
xi° ca.ubi dicit ēt.Incarnatur rhetia sup me
diū cristallie &c.¶ Ex q̄ soluūt mlte cōtra
dictōes que uidētur iter auctores de nutrica
tione albuginei.Quidā eni uolūt ꝙ nutriat
a tela arenea ut potest itelligi a Iesu.i4°.ca.et
istud uerificat inquātū ipsa facit quodāmō
penetrare nutnimētū.quidā dicūt.qđ a secū
dina.quidam ꝙ a rhetina.qdā qđ ab uuea &
utrūq; uerificat.rhetina enim & secundina
quātum ad partem qua coniungit cristalino
sunt principiū nutricatiōis albuginei.Simil'r
uuea quātū ad partē qua tāgit secūdinam.
¶ Quinto notificat nobis Auic.istā telā ara
neā per sui substātiam.s.dādo causā in hoc
quare fuit ita subtilis.qa si esset grossa uela
rȝ lumē a glaciali i cristallino.¶ Sed diceret
aliquis nō uidet hoc ēē necessariuȝ qa si esset
grossa adhuc esset dyafana.sicut uidemus
qđ cristallina grossa est.& tamen ē dyafana.
¶ Dicēdum ꝙ differt natura cristalline a na
tura tele aranee quia cristallina ex materia fit
aquea.Vñ cū sua grossicie stat dyafaneitas.
aranea aūt fit de substātia nerui.& iō nisi ul
time esset subtilis ñ esset dyafana cū neruus
de natura sui ñ sit dyafanus nisi pp aliquam
acquisitā dispositiōem.Ex qbus apparet qua
lis est complō tele aranee.qa pōt dici qđ frigi
de & sicce.cū sit neruosa.Vñ Iesus ca° i4° di
cit.natura eius tele aranee frigida ē & sicca.
Ex quo ēt soluitur dubitatio.an tela aranea cō
ponat ex uenis & artariis qa forsan nō.sed cō
ponit ex ramis nerui uel uilis.tñ future secū
dine ad pricipium cōiūgūtur.& posset etiam
teneri ꝙ ex illis componit ut superi⁹ ponebat
¶ EXTREMITAS.autem pāniculi subtilis.
Hic Auic.icipit notificare tunicas q̄ sunt uere
pāniculi uel tunice respectu duarū dictarum.
Isti aūt panniculi sunt tres.cōsiderata eoruȝ
cōtinuitate.Primus ē a pte itrinseca oculi.s.se
cūdine & uuee.qa cōtinuitate faciūt unam tu
nicā uel pāniculum.Secūdus aūt est superior
illo.s.schyrotica simul cū cornea.Tertius est
cōiūctiua.primo ergo notificat primum pāni
culum.z° secūdum.3° tertiū.ibi z^a.Secūdus
uero pāniculus.ibi tertia.Terti⁹ uero Pria in
duas.naȝ pāniculus ille habet duas ptes.unā
posterius uersus cerebrū.& dicit secūdina.
aliā autē uersus corneā & dicit uuea.primo
notificat ptē uersus cerebꝝ.z° uersus corneā
uel aerē.ibi z^a.Illud autē qđ ptrāsit prima
i duas.primo facit h°.z.remouet cauillatiōeȝ

z^a.ibi.Verū nō est.Dicit pmo qđ extremitas
pāniculi &c.¶ Ad itellectū littere ē cōside
rādū qđ.A.notificat nobis tunicā secūdinā p
tria.Primo p pricipiū sui ortus cū dic.Extre
mitas pāniculi subtilis.Propter qđ notādū
qđ p extremitatē pāniculi subtilis possum⁹
duo itelligere Prio axtremitatē pie matris
q̄ associat neruo obtico.Nā ipi obtico neruo
duo associant pāniculi a cerebro.s.dura mr
& pia mater.sic igit de extremitate obtici di
latata fiebat rhetia.ita đ extreitate pie mr̄is
fit secūdina.Dicit extreitas pāniculi subtilis
.i.pie patris q̄ subtilis ē respectu dure mr̄is.
et sic pia mater stat imediate sb cerebro.ita
secūdia sub obtico Secūdo possum⁹ itellige
re p extremitatē pāniculi subtilis ptem isti⁹
pāniculi extremaȝ uersus cerebꝝ q paniculus
subtilis est respectu schryrotici ul' cōiunctiui
Secūndo notificat secundinā per modū sue
complexiōis cū ipletur.s.i superficie & texit
&c Et possimus.dicere ꝙ i hoc ostendit suas
ptes ¶ Tercio.notificat eū per sui utilitatem
quia est faciens penetrare nutrimētū.s.i ptes
multas oculi.Et ex hoc habet suū nomē.s.se
cundina nā secūdina fet⁹ itexit uenis.& arta
riis.& facit nutrimētū penetrare ita ista tuni
ca.Et ideo dic ipletur & texit uenis sicut secū
dina qm̄ ipsa facit penetrare nutrimentm.
¶ Iesus uero aliā addit utilitatē.qa defen
dit rhetinā ab ocasionib⁹.¶ Tertiā etiā ponit
utilitatē que nō differt a prima dicta Vel dici
tur secūdina qa a.secūdo paniculo cerebri.s.
pia matre orit.Vnde Halyab.the.3° dicit hec
tunica secundina sicut mater tenuis cerebri
dicta est secūdina a qua hec orit.¶ Dubita
tur cōtra istam partē.utrū secūdina faciat pe
netrare nutrimtū.uidetur qđ ñ.quia hoc est
officiū rhetine ut supra dicebatur.¶ Item si
faceret penetrare nutrimētum maxie faceret
ad oculi humores.sȝ h° ē impossibile g° &c.
maior ē nota.qa illi sunt partes oculi pricipa
les.minor pbat.Naȝ illud qđ ē coloratum ñ
pōt dare nutrimētum partibus dyafanis.qa
inficeret eas ut pōt ex dictis superi⁹ hēri.tuni
ca aūt ista ē colorata.quia tēdit ad nigrū ut
sensus ostēdit.In cōtrarium ē hic.A.¶ Dicē
dū qđ sicut supius dicebat i iuuamēto ptiuȝ
oculi iter auctores currit aliq̄ discordia.& cā
est qa plurima sunt arbitraria.ut colliget 3°.
Auerꝝ.& ȝoar.li°.p°.tractatu 9°.ca.i3°.dicit
qđ ptes oculi sunt multe & opatiōeȝ scire et
utilitatē cuiusq; earꝝ dic qđ erat difficile tē
por.Gal.i tātū qđ Gal.pposuit i cord suo ñ
reddere rōneȝ singulariter de pdictis.& sic
uidet i pposito.In penetratiōeȝ eni nutrimē
ti auctores discordāt a qua pticula fiat.Vñ

Aui.hic põit qđ z^m.rei ueritatẽ secũdia ẽ illa q facit penetrare nutrimẽtũ. Et supi⁹ponebat qđ nutrimẽtũ mittebať a rhetia. ¶ Dico g° ad dubitatiões dupl'r. Primo qđ: aliqđ põt facere penetrare nutrimẽtũ ad ptes oculi du pliciter. Vno mõ ichoatiue. Alio mõ pfectiue Dico g° qđ secũdia ichoatiue facit nutrimẽtũ penetrare. s3 rhetina magis pfectiue. ratio ẽ Illa tunica facit sanguinẽ penetrarẽ i qua icho at incessus uenarũ in oculũ & sanguis in pri ori forma. Illa autẽ dicit facere penetrare p fectiue i qua penetrat sanguis đcoct⁹ & cla rificat⁹. s3 tunica secũdina ẽ illa i qua ichoat icessus uenarũ ut sensus anathomie ostẽdit. & uidemus ibi sanguinẽ i ppa forma. tunica aũt rhetina apparet tẽdẽs ad claritatem per albedinez. g° &c. Oportet igiť imagiari qđ secũdina portat sanguinẽ & pparat. deiñ san guis iste p uiaz roratõis exit p poros & cadit i partes rhetie. & a rhetina uadit i uitreũ & a uitreo i cristallinũ & a cristallino i albugi neũ mediante aranea. Et ista fuit snia secũdũ ptẽ Halyab. 3°. the. q ̃ uult qđ secũdia pascit rhetialẽ. S3 Iesus. xi. ca. expressi⁹ ponit dicẽs de secũdina necessaria est pter aliquã utilita tem ut subtiliet sanguinem. deide expellit eũ ad rhetinã. & subtiliať. i. clarificatur. deide expellit eum ad uitreũ & subtiliať. i. clarifi catur i uitreo. & expellit eum ad cristalinũ. Et ita possem⁹ dicerẽ qđ a cristalino iret ad al bugineum hic aũt uult Iesus quod a crista lino uadat ad araneã & illã nutriat. ut ponit 9° ca. Ex qb⁹ apparet qđ nutrimentũ humorũ oculi est per resudationem. quia non habeant uenas Vnde Iesus cap. predicto dixit. & Gal⁹ quod non est in istis tribus humorib⁹ q̃ sunt in oculo uena nec pulsatilis nec non pulsatil⁹ & iõ dixit Iohãnicius i tractatu. 7°. libri sui φ fit nutrimẽtũ uia resudatõis. quãuis tamẽ isti auctores sint imaginati. nos imaginari ẽt possemus qđ uitreus acciperet nutrimẽtum imediate a rhetina. & cristallina ẽt imediate a rhetina. & albugineus immediate ab extre mitate rhetine cũ futuris secũdine. ut Aui. inu it supra. ¶ Secũdo mõ possumus respõdere ad dubitationẽ qđ nutrimẽtum ferri ad ptes oculi põt itelligi duob⁹ modis. Vno modo su stẽtatiue. i. sustẽtatione uenarũ & ut sic plus facit secũdina. quia uene forsan ñ potuissent bñ sustẽtari i rhetina. & ideo secũdũ unã par tẽ sustẽtanť in secũdina que est in firmiori pã niculo. ¶ Alio modo ppparatiõe pfectiori. & sic facit rhetina. qa plus habet de natura dya fani que requiriť i nutrimẽto illorũ humorũ ñ tamẽ intelligo qui secũdina ẽt preparet nu trimẽtum quia si uene ad istam sustẽtãtur

o3 necessario qđ ipsa aliquid agat. sed est pre paratio parua. Ex qbus o3 fãtasiari φ eadẽ ẽ uena rhetine & secũdine ita qđ uena ab una pte supficiei tãgit secũdinam & ab alia rheti nã. Et possumus ẽt imaginari duplices uenas q̃sdã secũdine proprias & quasdã rhetine. & tũc a uenis secũdine ad uenas rhetine fit trãsi tus ñ per uene cõcauitatem sed p irroritatem quandã p poros ¶ Ad cõtraria pat3 sclutio Ad ratiões concessa maiori. ad minorẽ dicen dũ qđ suus color ẽ celestis lucid⁹. uñ prepa rat ad luciditatem. Vel dicẽdum qđ prepara tio facta a secundina est pauca & remota.

¶ VERVM nõ est. Hic remouet cauilatione3 Diceret eni aliq̃s pars istius panniculi ante rioris đberet uocari secũdina existẽs cõtinua pte posteriori. & deberet facere transire nu trimẽtũ. & sic ẽt dici secũdia. ¶ Respõd3 φ ñ ẽ necessariũ ut oẽs ptes isti⁹ pãniculi sint ppate ad iuuamẽtũ nutribilis. i. nutricatiõis qđ ẽ faceť penetrare nutrimẽtũ. s3 posterior ps eius. s. uersus cerebrũ q̃ diciť ex h° secun dina. ¶ S3 diceret aliq̃s a quo loco diciť po sterior uersus cerebrũ. ¶ Dicẽdũ φ a loco ubi p suas fimbrias. uel suturas cõiũgiť cristal line usq ̃ ad ultimũ uersus cerebrũ. Diciť po sterior ps paniculi istius primi & uocať secũ dina. s3 ante illud uocať uuea de qua statim loqueť. quõ autẽ ps ista anterior nõ hẽat iu uamẽtũ nutribile. apparebit stati ¶ ILLVD autẽ qđ ptrãsit. Hic notificat nobis partem anteriorez istius primi pãniculi. & dicit qđ illud &c. eius sentẽtia est plana. ¶ Ad cui⁹ littere expositiõez cõsyderãdũ qđ Aui. noti ficat nobis tunicaz uueã per. 9. res. Primo p sui pricipiũ. q a termin⁹ sui principii est finis secũdine. & ẽ ubi separãť ille suture uersus cristallinũ. & hoc est qđ dicit qđ ptrãsit illũ terminũ. s. secũdine ad anteriora. i. uersus cor neã. ¶ Secũdo notificat eã p sui substãtiam quia dicit inspissatur. na3 ipsa est spissior. & grosior q̃ secũdina. licet rspectu cornee possit dici mollis. ¶ Causa autem sue pisitudinis põt ẽẽ duplex. Vna quia non habet raritatem a sanguine & spiritu sicut hãbet secũdina. eo φ nõ sic preparatur ad iuuamẽtũ nutribile. ¶ Secũda cã est q a obuiabat duro corpori ut cornee & licet đbret obuiare albugineo ta men recũpẽsauit hoc natura ut apparebit sta tim ¶ Tertio notificat uueam per sui colorẽ q a ẽ medi⁹ iter albedinem & nigredinem. s. cũ luciditate. & ideo dicit color celestinus. & idõ potest etiã dici media iter nigrũ & uiridẽ. q a de uiridi pticipat ut põit Halyab. 3° the. & ex hoc cessat cõtrarietas iter Aui. & eum.

¶ Quarto per sui iuuamẽta que dicentur.

¶ Quito p sui formã ul' figurã.qa pforata
est. ¶ Sexto per sui nomẽ quia dicit uuea a
medio grano uue cuius suspẽsoriũ est ad mo
tũ. ¶ Septimo per sui superficiẽ qa iterius ẽ
rugosa quia ex hoc quasi quadã inbibitiõe al
buginei similatur rei rare leni sicut spõgia
lȝ posset dici dura.cum tñ in suis rugis capit
aquam lenificat uel lenior appȝ.& ex hoc ẽt
dicitur rara ĩproprie cõsiderata distãtia iter
ruge eminẽtias. ¶ Octauo notificat eam per
partiũ diuirsitatẽ quia iterior uersus albugi
neũ & cristallinũ est lenior.sed uersus corneã
est durior uel spissior.Similiter pars ãterior
uersus aerẽ est durior cũ qua coniũgitur cor
nee.sed pars posterior ẽ lenior i qua ẽ lenitas
secũdum modũ dictũ.ne ẽt cristallinum ledat
cui ĩ extremo obuiat uel saltẽ cõpressione pos
sit obuiare.Et pars q̃ est circulus foramis est
durior.Et hoc ẽ qđ uult Auic.cũ dic̃.durior
ps ẽ ãterior ubi obuiat tunice cornee dure.&
ibi finit.ut illud qđ cõprehẽdit formẽ.i.illa
pars que ẽ extremũ circuli foraminis durius.
¶ Nono notificat eã per cõtentum.cõtinetur
eni ibi aquosa humiditas.s.albuginea & spũs
uisibilis & declarat hoc per signũ. ¶ Et notã
dũ qđ si homo moriat congelatiõe spiritus
aqua dẽsatur unde deprimit & rugat pars
cornee q̃ illi foramini correspõdit.Si etiã mo
riat resolutiõe h° cõtingit & extenuatiõe h°
manifestius cõtingit. ¶ Vlterius circa istaȝ
ptem est cõsyderandũ qđ Auic.i genere qua
tuor põit iuuamẽta & utilitates tunice uuee
Primũ ꝙ summit a colore ut aggreget spũm
uisibilẽ.Nã de natura lucis est spiritum dis
gregare ut declarabit ĩfra tractatu.4°.color
autẽ niger uel ad nigredinẽ tendens reaggre
gat.Et iõ cõtigit ut Halyab.ponit 3°. the.ꝙ
homo forti lumĩe lesus claudit palpebras ut
spiritũ uisibilẽ cõuertat ad locũ nigredinis.
Ex quo apparet quõ equat lumẽ naȝ duobꝰ
modis h° põt facere.Primo equat lumen.i.
spiritũ uisibilẽ reducit ad equalitatẽ cuȝ est
dispsus & rarefactus unde resoluit & iõ põt
exponi equat lumẽ.i.impressionem a lumine
factã i spiritu.& h° facit qa coopit.i.retinet
uisuȝ.i.spiritũ uisibilẽ apud lassitudineȝ in
digẽtẽ tenebris.lassitudo autẽ que ĩdiget te
nebris est lassitudo resolutioni spirituũ oculi.
posset tamẽ exponi operatione sua &c̃.i.in
operatiõe clausionis oculorũ que fit cũ homo
est in uisu a lumine lesus.& hoc concordat cũ
Halyab ut ex dictis apparet. ¶ Secũdo ista
uuea per talẽ colorẽ equat lumẽ.s.ab extra
ueniẽs quia lumẽ qđ ad uisũ requiritur dis
gregationẽ faceret nisi remitteretur uel tempe
raret ab illo colore nigro cui lumẽ adiũgitur

Et ideo subdit cõpositiõe luminis & tenebra
rũ.i.quia cõponit lumẽ ab extra & tenebra
iterior que est a nigredine uuee. ¶ Posset tñ
aliter hic exponi ꝙ Auic.uelit ostẽdere ꝙ tu
nica uuee est perfecte cõfortatiua spiritus ui
sibilis resoluti uel ne resoluat.& hoc quia co
lor eius componit ex luce & tenebra.ex parte
igitur qua color ẽ lucidus cõfortatur spũs ui
sibilis per similitudinẽ uel cõuenientiã.qa ẽt
spũs uisibilis ponitur lucidus.sed iquãtũ est
ibi nigredo uel tenebra confortat ꝓhibẽdo re
solutionem & cõstrigendo & hoc est qđ uult
dicere equat lumen &c̃.cõpositione luminis
& tenebrarũ.i.qa est luminosa.& quia est te
nebrosa. ¶ Secũda utilitas huius tunice est
separe iter humores.s.albugineũ & cristalli
nũ quãtũ ad sui principiũ & iter corneam que
dicit fortis uehementis duriciei.& posset in
telligi schyrotica quãtũ ad aliquã partem &
quia per sui mediationẽ iste partes se ñ ledũt
adinuicem.merito dicit mediatrix iustitia q̃
uis tñ hoc sit.non potuit in totũ hec tunica di
stiguere.quia saltem ĩ loco foraminis albugi
neus obuiat cornee ĩmediate.uel spiritu medi
ãte. ¶ Tertia utilitas ẽ nutrire corneã & h°
p suas uenas quas a secũdina pticipat.& nu
trire ẽt albugineũ ut Iesus põit.15°.ca.Aui.
tamẽ uoluit albugineũ nutriri ꝓprius a secũ
dina.ut dictũ fuit supra. ¶ Sȝ dubitabit ali
quis.Nã Aui.uidet sibi cõtradicere.supra
eni posuit qđ pars pãniculi que ẽ uuea non
fuit p̃parata iuuamẽto nutribili.& hic ponit
qđ nutrit corneã. ¶ Dicẽdũ ẽ ad h° qđ secũ
dina ẽ p̃parata iuuamẽto nutribili propter
duo.Primo qa alia eius iuuamẽta sunt pau
ca & debilia p̃ter istđ qđ ẽ facere penetrare
nutrimẽtũ. ¶ Secũdo qa ad plures ptes ocu
li fac̃ penetrare.s.ad uitreũ.cristalinũ.araneã
& albugineũ.z^m.Aui.sȝ lȝ uuea facit penetra
re nutrimentum ad corneam.nõ ꝓpterea dicit
p̃parata iuuamẽto nubtrili.ꝓpter duas cãs
oppositas.Prĩo qa habet alia iuuamẽta plu
ra & maiora q̃ sit illud. ¶ Secũdo qa pauca
membra nutrit qa solũ corneam ut sentit.A.
& qa cornea nõ habet uenas.ideo eius nutri
mẽtum erit p uiã resolutiõis ut ponit.Iesus
3°.cap. ¶ Quarta utilitas ẽ ut p sui foramẽ
trãseãt spẽs uisibiles ad oculũ.et h° đclarat
Aui.p signũ. ¶ Aliam uero utilitateȝ ponit
sibi.Iesus q̃ ẽ aggregare humorẽ albugineũ
ne exteriꝰ đfluat ut appȝ.li°.p°.15°.cap.põit
etiã in ea specialẽ utilitatẽ p h° qđ est rugo
sa a supfice intrinseca.p hoc ut suspendatur
ibi aqua.i.cataracta per asperitatem.& h° ĩ
tẽpore đ pressionis cũ istr̃o.& forsan hoc uo
luit Auic.cũ dicit.& cadũt aduenientia.i.res

q ueniūt ad eū ut cataracta.cui etiā assentit sententia Halyab.the.3° sed de hoc īfra dicet̄ ¶SECVNDVS VERO paniculus ¶ Superius Auic. notificauit nobis per anathomiā primū paniculu oculi qui habet suas. partes secūdinā & uueam.Hic notificat secundū paniculū.& primo notificat eū in cōfuso.& quātum ad se totū.Secūdo quātū ad suas partes zª ibi &.nominatur postremuz.Dicit primo ꝙ secūd⁹ &c̄.¶ Circa quā partē est notificādū qđ iste pāniculu⁹ dicit̄ secūd⁹respectu pāniculi cui⁹partes sunt secundina & uuea.& pōt eciā dici secundus respectu coniūctiue. siue enim incipias numerare partes oculi ab intra siue ab extra iste pāniculus dicitur secundus.Similiter etiā pōt dici secund⁹ qa a paniculo secundo cerebri.s.dura matre est natus ut aparebit.¶ Notandū ulterius qđ iste pāniculus pōt dici strictus tribus modis. Vno modo ut intellexit.Dinus dicitur strictus.i. īcipiēs a stricto & tendēs ad latum.s3 hic itellectus ñ est ad mētem Auic.quia hic cōicat pāniculo primo.imo multo magis.posset dici amplius.¶ Secūdo mō potest itelligi strict⁹.i.depressus ī sua substantia.& hoc pōt uerificari quia sensus hoc ostēdit.Causa aūt quia ē ita depressus est ut bñ cōtineat.& hoc est ꝙ dicit est strict⁹.i.depressus ualde.ut sit bona retentio eius.¶ Tertio mō potest exponi strictus sicut uocabulū sonat.ut cum dicimus uestimētum strictū.ita iste pāniculus est strictus.l3 eni actu tātum sit strictus pāniculus primus.q̄tū ē secūdus.& h° pportionaliter. qa p̄mus ē ab isto secūdo iclusus aptitudialiter.tamē p̄mus pāniculus simul cū rhetia & albugineo sunt latiores q̄ sit iste pānicul⁹.& h° aptitudialiter.cui⁹ signū ē.qa icisiōe facta ī secūdo pāniculo.uerbi gr̄a ī schlyrotica stati ēsilit extra albugine⁹.& ille due tunice apparēt dilatari.sicut cū icidit̄ uestimētum qđ strigit brachiū resilit extra brahii cutis & caro.Et g° iste pānicul⁹ strictus.s.sup illud ꝙ cōtinet.ut sit bona ei⁹ retētō.& ut bñ teneat qa tūc cōtenttum attingit̄ bene & non uacillat.Ex q̄bus apparet quis sit finis isti⁹ pāniculi toti⁹.qa est cōtinere partes itrinsecas oculi.Vnde p anathomiā omnibus aliis partibus oculi abiectis extra istū pāniculu3 remanebit oculus sicut unū corpus rotundū durū p istū pāniculū.¶ET NOMINATVR Hic Aui.notificat istū secūdū pāniculū q̄tū ad suas ptes.habet autē ptes duas.unā posterius uersus cerebrū & nomiat̄ tunica schlyrotica. aliā āterius multū & nominat̄ cornea. Prio notificat ptē postremā z°. pte3 anteriorē. ibi zª.Eius anterior ps.¶ Ad intellectū prime p̄tis notādū qđ Aui.hic abreuiauit notificatiōe3 tunice schlyrotice. Nos possum⁹ tamē dicere de mēte auctorū qđ ipsius notificatio ē p q̄tuor.Prio p ortū ei⁹.nā sicut pāniculus oculi p̄m⁹.i.secūdia & uuea nascūt̄ a pia matre.ita iste nascit̄ a pāniculo q dicit̄ dura mater.& iō ē dur⁹ & grossus.h° sentit.Ies⁹.h° p°.13°.cap.h° tñ.A.ādit itelliger̄ p illđ ꝙ posuit supra.pāniculū primū habet̄ ortū ab extremitate subtilis pāniculi.i.pie matris.& p hoc istum paniculum uocauit secūdum.¶ Secūd o notificatur sui utilitate & hoc ē stricte tenere partes oculi ītra se.& hāc utilitatem Auic.tetigit.¶ Tertio notificatur sui substātia quia est durus.& depressus seu dēsus & hoc etiā Auic.innuit in littera.¶ Quarto notificat eum p sui nomē. quia dicitur tunica dura uel schlyrotica.i.dura.schlyros enim idem quod durum.& hoc etiā Auic. posuit in litra.¶ET EIVS anterior pars.Hic Aui.notificat partē anteriorē istius pāniculi.& dicit &c̄.¶ Ad cuius itellectū est cōsiderandū.ꝙ Aui.istā partem āteriorem notificat nobis p quatuor.Primo p sui operationem uel utilitatē qa cōprehēdit totam pupillā.p pupillam itelligemus ñ solum foramē.sed maiorē pte3 uuee.ex quo ēt possumus accipere ortū istius tunice.qa uocat eam āteriorem respcū schyrotice uñ & ipsa schyrotica nascit̄.¶ Secūdo notificat eam p sui dispositiōem.quia est puia .i.dyafana.uel transparēs.& cā est qa si ess3 colorata phiberet uisum.¶ 3° notificat ea3 p similitudinē a qua nominat̄ qa est sicut cornu limatōe subtiliatū.cornu enim limatū ul' subtiliatū trāsparet ut apparet ī laternis structis ex ossibus seu cornibus.& ideo dicit̄ cornea. ¶ Quarto notificat eam p partiū diuersitatē.partes aūt ei⁹ sunt dupliciter distīcte.Vñ quedā sunt medie & quedā laterales.ps media que pupille corespōdet est clarior.& cā est nota.partes aūt laterales adherētes schyrotice ñ sic sunt ī ultimo claritatis.imo aliquibus bene uidentibus & sibi sanis apparēt ille partes colorate.locus autem coniunctionis cornee cum aliis tunicis uocatur yris ut Gal.x°. de utilitate particularum 3°.ca.&.14°.the.in fine uocatur ēt cornea.ut Gal.x°.de utilitate ptiaılarū.3°.ca.¶ Secūdo modo distīguūtur ptes cornee zm. pfūditatē.& dicimus qđ zm ueritatē ex quatuor tunicis compōit̄ .cuius cā ē.qa cū ista pars multa īdigeat custodia & sit ī directo occursu.natura igeniauit in defensiōe illius.ut si unus cortex rūpatur alter sub eo maneat illesus Istas autē partes.Iesus pōit.16°.cap°.differētes ī cōplone.quia interior cortex hab3 aliqđ pl⁹ caloris.s3 exterior

ē frigidior illo. Illi autē medii sunt tempatie
tes. ¶ Secūdo ē itelligēdū qđ littera que di
cit. Et đ eo &c̄. pōt duobꝰ modis expōi. Pri
mo qđ ipse ponat secūdā causaȝ & specialeȝ.
qa cornea cōponit̄ ex quatuor tunicis. Prima
enim causa fuit. ut si uni parti accidat nocu
mentū nō ledatur alia. ¶ Secunda causa spe
cialis huic particule ē. qa cornea opponit̄ fo
ramini. i. pupille. sȝ locus pupille opposit᷒ uel
ipa pupilla idiget maiori fortitudie et tutela
sȝ si ē sic cōposita fortior & tutior erit. & h°
ē qđ dicit. Et đ ea. s. causa. quare cornea cōpo
nit̄ ex quatuor tunicis ē qđ. i. qa opponitur
foramini. i. pupile. ē dico. qm̄ locꝰ ille. s. pupil
le. & p cōsequēs suus clipeus magis &c̄. ul'
locꝰ ille. s. pupilla. clipeꝰ & cornea &c̄. Secū
do mō pōt exponi ut cōpet ptes cornee medi
as ad ptes laterales & uelit dicere ꝙ ps cor
nee media ē illa que manifeste componit̄ ex q̄
tuor tunicis et cāȝ assignat. qa ē opposita &c̄
TER TIVS uero pāniculus. Hic Auic. notifi
cat tertiū panniculū & ultimū qui dicitur cō
iūctiua. Ad cuius itellectuȝ cōsiderandū. quā
uis hic Aui. abreuiet tn̄ iste pāniculus ab au
ctoribus notificat̄ ex parte pricipii ortus. qa
nascitur a pāniculo qui imediate tegit os capi
tis stans iter cutē & os. ut ponit Iesus li° p°
. 17°. ca. ¶ Secūdo notificat̄ sui utilitate dū di
cit apprehēdit. nam a circūferētia cornee post
totū oculū comprehēdit. ¶ Tertio notificatur
ex parte imediatius comprehensoꝝ que sunt
tria. s. lacerti caro & piguedo. ista eni tria ime
diatius attingūtur comprehēsiōe q̄ humores
& relique tunice sub ipsa. Ista ēt tria habent
ordinē. Nā pricipalius qđ a cōiūctiua compre
hēditur ē musculus. & dico pricipalius n̄ tn̄
imediatius. est eni principalior pticula q̄ sit
pinguedo & caro alba. Et quāuis Auic. i sin
gulari dicat musculus tn̄ sunt plures muscu
li. ut apparebit. Dicūtur aūt isti musculi mo
tus pupille ptanto. qa motus oculi n̄ est n. si
ut pupille debite situetur ad res uisas & una
pupilla alteri ordinet̄. unde habentes oculos
male dispositos adinuicē mouēt eos hicinde
ut bene situēt eos. secūdū ꝙ sumitur ab Ari
stotele. 3i. proble. 7°. proble. pupilla tn̄ summi
tur p oculo. quādoq ab Aui. ifra ca. de obtal
mia. ¶ Quarto notificat ex parte utilitatis
partiū contētarū. quia utilitas lacerti iam ap
paret. qa est ordinata ad motuȝ pupille. utili
tas carnis & piguedinis ē tenere oculum lenē
& ēt palpebras quibus occurrūt mediante cō
iūctiua ne ppter motum & aerem exiccentur
¶ Quito notificat̄ sui noie cum dicit. Voca
tur totum cōiūctiua. ¶ Vbi est notādū. quia
Auic. dixit totū. quia iste panniculus non di
uidit̄ in partē posteriorē & āteriorē tal'r qđ
duo hēat noia. sed totus ipe uocat̄ cōiūctiua
ex q̊ ēt appȝ sui utilitas clariꝰ nā ipm oculuȝ
cōiūgitur craneo ab extra. Iesus tn̄ ponit. 17°.
capi. ꝙ dicit̄ coniunctiua. qa cornee cōiūgitur
Vnde sicut schlyrotica tunica abitra cōiūgit
oculū & fortificat eū. ita ista coniunctiua ab
extra cōiungit. Hec autē omnia Aui. i littera
sua dedit itelligi si qs inspiciat. Nutrimentū
aūt cōiūtiue ul' ē a uenis schlyrotice l' a uenis
q̊ sunt in pāniculo a q̊ nascit̄. ut ponit. Iesus
loco pallegato. ¶ Dubitat̄ cuius complōnis
sint tunice oculi. Ad quā dubitatiōeȝ dicēdū
qđ earū complō pōt determinari uel in comp
atiōe ad cuti ul' ad mediū speciei qđ erūt tu
nice tēpate uel ad seipsas. ¶ Si qdē cōplexio
earū tunicarū determinat̄ in compatione ad
cuti. Dicēdū qđ ipi omines cōiter credūt̄ fri
gide & sicce cōplōnis. Huius ratio ē. mēbra
neruosa & pāniculosa sunt cōplōnis frigiđ &
sicce. sȝ omnes tunice oculorū sunt neruose ul'
pāniculares. g° &c̄. maior ē nota. qa pannicu
li sunt mēbra frigida & sicca. similiter etiaȝ
& nerui tā sensuū q̄ motuū. ut. A. p°. can. fen
pª. ca. de cōplōnibꝰ mēbroꝝ. mior ē nota. nā
tres tunice sunt pāniculares. qa a tribꝰ pāni
culis capitis pueniūt. s. pia mr̄e dura mr̄e &
gigia mr̄e. i. exteriori pāniculo quē Halyab.
3° the. sionicū uocat. sȝ tunice itrisece. s. rhetia
& aranea sunt neruose ut supra. apparuit. Si
uero earum complō determinet̄ respectu. me
dii inter tunicas. tunc i omni specie tunicarum
ē aliqua tunica tēperatōris cōpleōis ad quā
alie comperate diuersificantur ut quedam di
cunt̄ calide alie frigide. alie sicce. alie humide.
secūdū diuersā conplexionē hominū in oculis.
¶ Si uero complexio earū determinetur per
comperationem ad iuicē Possemus. dicere ꝙ
inter tunicas oculi illa que est minus frigide
completionis est tunica secundina & uuea. qa
licet ipsa fiat ex pāniculo. tamē i ea. sunt. uene
& artarie plures qbꝰ redditur calida. illa ue
ro que plus est frigida est coniuctiua quia na
scit̄ a pāniculo magis priuato calore sicut est
pāniculus exterior cranei. Sȝ tunica rhetina
& arena simul cum coronea schlyrotica sunt
in medio istarum. q aparet. primo dicitur tu
nica aranea & rhetina. qa fiunt ex neruo. sed
nerui non sunt frigidi sicut pāniculꝰ. ut sumi
tur. ad Auic. p°. ca. de cōplōibus membroꝝ.
¶ Secundo apparet de schlyrotica & cornea
quia iste particule cū oriātur a dura matre q̊
plus habȝ a đ calido q̄ exterior. pāniculus ha
bebunt etiā plus de calida complōne. forsam
tamē non multum i complōne ista distāt cōiū
ctiua & pāniculꝰ scūdꝰ. i. schlyrotica & cor

nea ¶ Et forsan in cornea caderet dubitatio, an sit frigidior quã coniunctiua. Satis enĩ uidetur posse defendi ꝙ sit frigidior. quia uenis priuata ut supra dicebat̃. ¶ Si autẽ loquamur de istis tunicis quãtuꝫ ad passiuas qualitates. posset dici qđ tunica minus sicca ẽ rhetina & aranea qđ declarat̃ ad sensum tactus. similiter apparet hoc qa iste tunice fiũt đ neruis q sunt minus sicce complõnis q̃ sint pãniculi. ut Aui. innuit ca. preallegato & ad hº coadiuuant humores quos in se continẽt qbus ẽt humectant̃. Iꝫ aranea ponat̃ siccior ut Iesus caº. 13º. sed tunica siccioris complõnis ẽ tunica cõiunctiua uel tunica schyrotica simul cũ cornea. Sed que istarũ sit siccior esset difficile iudicare. Extimatiuũ tñ iudicium est ꝙ cõiũctia sit siccior ex hoc ꝙ pãniculus a quo ipsa generatur uehemẽter infigit̃ ossi. Vnde multaꝫ acquirit siccitatẽ. licet uideat̃ i schyrotica & cornea magna durities. Inter istas autẽ tunicas media est secũdina cuꝫ uuea. que oĩa dicta sentit Iesus Haly. Nam de tunica secundina & uuea dixit ꝙ natura earũ est decliuis ulꝫ decliuior ad calorẽ uel lenitatem. i. humiditatem. Sꝫ de tunica rhetia dixit qđ ẽ mioris caloris q̃ secũdina. sꝫ ẽ lenior. i. humidior. & zᵐ. modũ dictuꝫ fere unicuiq tunice uidet̃ suã assignare cõplõneꝫ. Ista enĩ iudicia sunt multuꝫ arbitraria. & ido nõ curo isistere. ¶ Secũdo dubitat̃ an tunice oculorũ sint septeꝫ uel plures. uidet̃ qđ sint septẽ ex Haly. the. 3º. Idẽ ponit Iohanicius i libello suo. Et Aueꝝ. colliget pº. tractatu. 4º. Et Rasis pº almãsoris. ca. de anothomia oculi. et q̃plures auctores. Incõtrariũ ẽ Aui. hic. qui anumerat tres pãniculos & duas telas. Itẽ comẽtator pspectiue ponit eas q̃tuor. ¶ Dicẽdũ ad hº sicut põit. Iesus qđ tunice oculi possunt numerari septẽ sicut Gal. & sui seq̃ces dicũt. & possunt numerari sex ꝉ qnꝫ ꝉ q̃tuor ꝉ due. Propter ꝙ ẽ notãdũ qđ si tunica large accipitur pro quecunq coperiente siue secundũ totum siue secundum partem siue coperiẽs sit durum siue lene. ut sc tunice sunt septem. Si autẽ tunica accipiat̃ ꝓprie ut sit tegens & non sit afferẽs nutrimẽtum possumus abicere tunicã rhetinã. quia tunica uidetur esse ad coprięduꝫ. sed rhetina ad nutriẽdũ ẽ & sic remanẽt sex Similiter possumꝰ abicere araneã. quia licet coperiat. tamẽ paruã partẽ cristallini coperit & sic remanẽt quinque Similiter qa officium coniunctiue plus uidetur esse ad ligandum quã ad tegendum. ideo quidã dixerunt quatuor. & qa ille quatuor reducunt̃ ad duas. qa schlyrotica & cornea faciunt unã & secũdina & uuea sil̃r. iõ tunice oculi possunt dici due. ¶ Et qa posita una secũdina & uuea possunt dici due siue poni due cornea. & schyrotica secũdũ hũc moduꝫ erũt tres. Hec est sentẽtia Iesus liº pº 7º ca. in quo etiã laborat Constãtinus in suo de oculis liº pº ca. đ ortu tunicaꝝ Vnđ Azaraniꝰ pº liº ca. de dispõne oculoꝝ dicit. Iã qdem discordes sunt auctores i huiusmodi tunicis. qm̃ alii dicunt ꝙ sunt. 7. alii. 6 alii. 5. alii. 4. alii. 3. alii. 2. Verũtamen iter eos discrepatio ñ est in re. sed i uerbo tm̃. Aui. uero oĩ uerborum ambage postposita inuestigat telas & pãniculos telas quidẽ duas dicẽs esse. sed panniculi si distiguũt̃ secũdũ qđ sunt ad inuicẽ continui i suis partibus & sic sunt tres. Si uero distinguant̃ secũdum iuuamẽta diuersaꝝ partium distĩctarũ uel signataꝝ in ante & retro & sic sunt quĩq. & ideo ipse ñ magnã fecit ui in numeratõe. Ex qbus cessant cõtraria. ¶ LACERTVM aũt mouentem oculum. Ista pars dupliciter posset itroduci. Primo quia Aui. declarat qđ dixerat. iam enĩ dixit qđ tertius pãniculus comprehẽdit lacertũ. q̃re diceret aliqs q sunt isti lacerti. Respõdꝫ qđ lacertũ mouẽtẽ. i. lacertos. diximus in libro pº fen pª ca. de anothomia lacertorũ oculi. ¶ Aliter posset introduci sic a pricipio capituli dicebat̃. qđ pª q̃ Aui. ꝑ anothomiã notificauit oculũ q̃tũ ad partes pricipaliter eũ cõstituentes. hic notificat partes eũ cõstituentes que non sunt principales oculo. sicut ille saltẽ ut ꝑtes oculi habẽt ordinẽ ad cristallinã. & qa ꝑtes iste sunt musculi & palpebre. ideo. A. notificat musculos pº. remittẽs nos ad ꝓmũ libꝝ. Secũdo notificat palpebras & suas ꝑtes. ibi 2ª. Palpebre uero. qđ dic̃ in prima ꝑte est notuꝫ. ¶ Circa quã ꝑtẽ est aduertẽdũ qđ musculi mouentes oculũ sunt sex. ut. A. pº. liº. notificauit preallegato ca. Et Gal. 4º. đ iteriorib' ca. 2º. s. unꝰ q mouet oculũ sursuꝫ. & alter qui mouet deorsuꝫ. & unus q mouet ad lacrimale domesticũ alter ad siluestre. & duo q circũuolutiue mouẽt. fuerũt aũt necessarii ut absq totiꝰ capitis motu homo possit plura uidet̃. sꝫ ꝑter istos sunt musculi q tenẽt neruos obticos q sunt duo uel tres. Et de hoc. Gal. loco ꝑallegato nõ curat. qđ etiã Auic. ad litterã ponit pº. can. fen. pª. ca. de anathomia musculorum oculi. sed. Iesus Haly. ca. 12. põit qđ tres sũt Eorum autem utilitas est ut neruos obticos teneant firmos. & ꝑ consequens oculos. Vnde relaxatis eis seu incisis oculus eminebit. ut ponit Rasis in toto continente libro. 2º. Rasis uero liº 2º continentis ponit unum ẽẽ musculum quicquid tamem sit eiꝰ uel coꝝ utilitas ẽ manifesta. ¶ PALPEBRE VERO Hic notificat oculum quantum ad aliã ꝑtẽ que ẽ

palpebra que ē ps circuniacens et primo no
tā facit ea quātū ad sui iuuamenta etiā ponē
do quasdā partes Secūdo specialiter ei⁹ ptes
enumerat ibi zª ptes autē palpebre. ¶ Ad i
tellectum prime partis ē consiedrandum. qđ
Auic. ponit utilitates palpebrarum & ponit
utilitatem utriusque palpebre. ponit etiam
utilitatem pillorū. q̲a đ utriusque uerificať
quod dicit. & ideo littera que ē extra q̲dā ha
bēt itus & dicit sic Palpebre uero & pili pal
pebrarum &c̃. & h° apparet quia expellere
habēt id qđ ad oculum uolat de pilis & pul
uere. fit a pilis. quia non permittūt intrare in
oculū. uñ faciūt offendētiū repulsōes ut Aꝛx.
z°. de partibus aīalium. iȝ ca. fit ēt a palpe
bris utrisq̄. & ideo stātes i puluere hēnt pal
pebras puluerosas. tñ palpebra superior pl⁹
adiuuat ꝓpter motū. similiter expellūt palpe
bre qđ descēdit. s. de pulueribꝰ grossis. Ex ca
pite. i. ex parte superiori. s. uersus caput. uľ ꝙ
descēdit. s. de humiditatibus ad oculū a capi
te. Vñ uidemus ꝙ habētes lyppitudinem strī
gūt palpebras & exprimūt lyppitudineȝ. &
ad hāc utilitatē palpebra ñ facit nisi inq̃tum
palpebre applicať lippitudo. hoc idē aūt appȝ
de alia utilitate que dicit. Vt equet lumē i sua
nigredine. nam palpebra nigredinē iduč clau
dēdo se. similiter pilli palpebraꝝ per nigredi
nem hoc idē faciūt. & ideo nigredo pilloꝝ pal
pebrarū est melior. & ē magis secūdū naturā
q̃ alius color. Vñ in pluribus sunt talis coloris
habet ēt palpebra utilitatē. q̲a defēdit oculū
ab īpressione caloris & frigoris. ut Iesus cap.
zi. & iō oculus habēs grossas palpebras me
li⁹ uidet. Vñ Auer. i comēto de sensu & sensa
to ꝓpter hanc cām fuerunt palpebre in oculo
ad cōseruandū complōem a rebus extrinsecis
sicut uagina gladii. & iō qui maiorē & gros
siorē habȝ palbebrā magis respiciet i remoto
q̲a cōseruat illam pteȝ a calore extrinseco &
frigore extrīseco. & idō multa animalia respi
ciūt in romoto pl⁹ q̃ homo ꝓpter grossiciē
palpebraꝝ. ¶ Vlterius cōsiderādū qđ. A. tā
git utilitatē specialē cuiusdam partis palpe
bre que ē subtilis cartilago i sui extremitate.
& ista pōt dici subtilis cartillago p duriciē p
quā gerit officiū ossis. & pōt dici panniculus
p sui subtilitatē. & ideo dicit simile pāniculo
q̲ similatur cartilagini. huius uero panniculi
utilitas ē respectu piloꝝ ut habeant locū fos
suȝ in quo stent. & ēt respectu musculorum.
Nā musculi indiguerūt aliquo fixo. cū igitur
nō potuerūt i palpebra ēe os. stetit ibi carti
lago loco ossis. ut Aui. li°. p°. fen. p°. ca. de mē
bris. & h° ē ꝙ diceř uľ. habeat substētaculū
sicut os. ¶ Sȝ tu dices q̃re dixit de musculo

aperiēte & ñ de claudētibꝰ. ¶ Dicēdū ꝙ de
dit de aliis musculis ītelligere. sed expressit
pl⁹ de isto q̲a substētatio pl⁹ req̲riť ad dila
tādū. i. leuāduȝ palpebraȝ quā ad claudēdū
& causa ē. q̲a i aperitione moueť palpebra cō
tra motum grauitatis sue. Notandum quod i
toto continēte z° li° inueniť auctoritate Gal⁹
quod alii non ponūt. s. quod i palpebra iuxta
angulū maiorē sunt q̄dā formina ad humec
tandū palpebras pro humiditate quā mittūr
& aparet ad sēsuȝ. ꝙ quasi sēper ibi uidem⁹
aliqđ parū humidi. & hoc declarabiť ifra ca.
de additione & diminutione carnis lachryma
lis. ¶ PARTES AVTEM Hic Auic. enume
rat partes palpebre p° superioris. z° iferioris
3° refert quoddā ibi zª. Inferiori. ibi 3ª. Et lo
cus. Dicit p° qđ. partes; palpebre superioris
sunt. coopertorium. i. tenuis cutis. deinde pā
niculus primus &c̃. ¶ Notandū qđ lȝ Auic.
dicat lacertus. tñ eius lacerti sunt tres. duo
ad claudēdum & sunt laterales. & unus ad
aperiēdum & est ī medio. Huius uero cām q̄
re ab Aui. p° can. fen pª ca. đ anothomia lacer
toruȝ palpebre. INFERIORI. Hic enume
rat partes palpebre iferioris. & dicit qđ infe
rior palpebra habet omnes ptes quas hēt su
perior preter lacertū. ¶ Notandū qđ i hoīe
palpebra superior habet motū & ñ inferior.
ad clausionē eniȝ oculi altera sufficiebat. & iō
meli⁹ fuit qđ supior moueret ut instrā suis
pricipiis appropiquēt. Neruus g° motiuus
ꝓpinqor ē cerebro si moueť supior palpebra
q̃ si moueať iferior. Hanc cām assignat Aui.
p° can. pallegato ca. & quia sic est. iferior pal
pebra ñ habuit lacertuȝ nec motū uoluntariū
pōt tamē ipa moueri per accidēs ad motū mu
sculorū faciei uľ genarum. ut ponit Iesus ca.
zi. ET LOCVS. Propter quod consideran
dum qđ littera potest tripliciter exponi. Vno
modo secundū Dinū q đ loquať i palpebra i
feriori. ut dicať qđ locus palpebre iferioris i
cuius loci icisiōe est timor est ex eo qđ seq̲ť
anteriorē partem. i. supiorem. apud inicium
lacerti. i. apud locū ubi terminaretur lacertus
si haberet eū. Et cā est ut dicit. quia palpebra
nō cōsolidať. nec ꝓputiū. est enim pellis sine
carne ut Aꝛx. de ꝑtibꝰ animaliū z°. iz. cap. &
de hystoriis 3°. ca. đ pillis. Hec expō obmitta
tur cuius apparebit utilitas positiōe aliarum.
¶ Secūdo mō pōt exponi. zm. qđ est notādū
qđ multotiēs cogimur icideř palpebrā supe
riorē. sicut cōtingit i passiōe. Arsanac. Cuȝ
g° icidimus eā. debemus inter alia cauere ne
icisio musculo occurrat & maxie ī loco ubi mi
nus cōsolidať. sic iuxta cartilaginē uel maxie
in anterius & h° ꝑimore musculi. q̲ ē fact⁹

ad aperiēdū.eo enim inciso nō remanet alius Aui.g° nolebat aliud nisi ponere caut elaȝ in icisiōe palpebre ut nō icidat̄ musculus & iō refert se ad palpebrā superiorē.& h° ē q̄d uult.Rasis in toto cōtinēte .li°.z°.ubi aucto ritate Gal.sic dicit ad litterā loquēs d̄ icisiōe palpebre.aliquādo erit icisuȝ d̄ musculis mul tū & r̄siduū musculi erit debile ad eleuādū palpebras.¶ Tertō possȝ expōi ut p id q̄d se quit̄ anteriorē partē palpebre intelligat frō tē.in cuius icisiōe secūdū rugā rectaȝ ē timor secūdū .Auic.p° can.fen.4ª.&.4°.can.fen.3ª. Ex q̄bus oībus apparet quot sunt ptes oculi coadiuuātes circūiacētes & p̄ncipales.q̄a sunt septē tunice.tres hūores 7.musculi.neru⁹ ob tic⁹ caro alba piguēdo.7. partes palpebre supioris & pili & sūt.30.& possent numerari pauciores.& .si partes palpebre inferioris nu merēt̄ per se.erunt 36°.& posset cū eis nume rari spirit⁹ uisibilis.Sed dubitat̄ q̄a auctores nō numerāt spiritū uisibilē inter ptes oculi. Dicenduȝ dupliciter Primo q̄a est i continua inouatione.Secundo q̄a auctores in talibus ca pitulis numerāt partes que per anothomiam possunt inueniri de quibus non est spiritus. Vel dicendū q̄ ēt de eo faciūt mentioneȝ.Vn̄ Aui.supra foramē est plenum spiritu.¶ Se cūdo dubitat̄ utrum motus palpebre sit natu ralis.De ista questiōe dicetur in sequēti ca.cū queretur utrum motus oculi sit naturalis.

COgnitio illius est ex tactu eius &c̄.Iā Aui.per anothomiā notū fecit nobis oculū.¶ Hic exequit̄ de suis dispositōibus curatōe & cōseruatione.Et primo in generali exequitur de istis.secūdo i speciali.ibi z°.Obtalmia pª in duas.primo determinat de dispositionib⁹ oculi.docēs istas p signa cognoscere in genera li.Secūdo determinat de curatōe & cōseruati one eius.ibi zª.Cura oculi.Prima i duas.Prio ponit in generali signa q̄bus cognoscimus dis po itiōes oculi.tā sanas q̄ ēt egras.z° ponit si gna q̄bus egritudines oculi cognoscim⁹ ibi.zª Signa generatōis egritudinis oculi.& hoc est q̄d p̄ica dicit.Capitulū primū de cognitōe dis positionū oculi.& h° quātū ad egras.& com plōnū & hoc quātū ad sanas.q̄d aūt hoc no mē dispō sumat̄ quādoq̄ p egretudine appȝ in p̄ica sequētis capituli.¶ Sed quia ista oia signa uident̄ plus adaptari ad sanas disposi tiones oculi.lȝ ēt ex eis in egritudinib⁹ nunc possumus significare ut apparebit i p̄cessu. Iō possumus dicere q̄ Aui.in h° capit° ponit signa q̄bus cognoscimus dispōnes oculi natu rales.z° preter naturā.ibi zª.Signa generatio nis &c̄.Et tūc dicemus q̄d Aui.duo dixit.s. dispositionū q̄tū ad dispositiōes alias a com plōne & cōplōnū q̄tum ad dispositionē sanā in complōne.Prima pars.hȝ duas.Primo po nit signū dispōnū oculi.Secūdo i generali enu merat oculi egritudies & diuersitates i eis. ibi zª.Oculo p̄terea.& h° ēt uult p̄ica. cuȝ dicit & sermone ui̇ de egritudinib⁹ eius.pª ps hȝ duas.prio p̄mittit ex quot signis dispo sitiōes oculi possunt cognosci .Secūdo exeq̄t̄ docēs z^{m}.unū quodq̄ illoꝝ cognoscere oculi dispositiōes & cōplōnes .zª.ibi.¶ Cognitio autē illi⁹.¶ Q̄ d̄ dic̄ in p̄ma pte ē notū. q̄a enumerat nouē modos signoꝝ q̄b⁹ d̄ disposi tionib⁹ oculi significam⁹.Circa quā partem primo itelligēdū.Diceret aliquis .quare.A. p̄⁹ nō enumerauit dispōes oculi.et postea po suit signa.dicēdū ordo scribēdi scibilia medi cine quādoq̄ fit ab.Auice.z^{m} ordinē opatiōis quādoq̄ z^{m}.ordinē itētiōis.Ordine intentio nis prio numerāt̄ egritudies & dispositiōes & mōi cōseruādi & curādi eos. Sed ordine opatōis.p̄mo ponēt̄ signa. q̄d .n.ē p̄⁹ i opa tiōe ē posteri⁹ i intētiōe.ut summit̄ in tegni tractatu.z°.ca.Et ideo uid̄m⁹ q̄.A.aliquādo incipit narare dispositiones. & postea signa ut isra fen xi.&.supra fen priª. Aliquādo in cipit ponere i generali signa.& postea narrat dispositiōes aliquas sicut infra fen.x.Et fecit hoc Auic quasi non faciēs uīm in hoc q̄d pre cedat & quid sequatur .Secundo di ceret ali quis. cum orta a cerbo sint multa.s. nerui sen sitiui & motiui.& reliqua instrumēta alioꝝ sensuū quare Auic. non posuit signa quibus nōs cognosmus.dispoxitiones cōplectionales illoꝝ naturales.Dicēdū quod una causa ē ma ior dignitas oculorum quā alioꝝ ortoꝝ ut su pra dicebatur Sȝ alia causa proprior ē. prio quidem de neruis non fecit hic capituluȝ quia nerui sensitiui.s.tactiui.& nerui motiui in su is completionib⁹ naturalibus diuersificantur uel ex diuersitate complōnū cerebri ut homo calidi cerebri hȝ calidos neruos.& frigidi fri gidos.uel diuersificant̄ ex diuersitate cōplōis musculoꝝ & hirudinis totius.sȝ signa cerebri sup̄ posuit fen pª.signa uero hirudinis totius summunt̄ li° p°.fen.zª.¶ Secūdo ēt de auri bus aut narib⁹ n̄ fec̄ tale capitulū.q̄a organa odorat⁹ & audit⁹ sunt oculta.Posterius dice re q̄d homo exercitat⁹ i cognitōe dipositiōnū cerebri oculi poterit se extēdere ad cognitio nē dispositionū auriū & alioꝝ instrumētorū Vnde Haly.i tegni.tractatu .z°.67 cōmēto. quādo exercitat⁹ fueris cū usu in eo q̄d dixi mus ex signis complōnis cerebri.& ex signis oplōnis oculi n̄ occultabūt̄ tibi signa cōplōnis audit⁹.nec cōplōnis odorat⁹.neq̄ gust⁹.neqȝ

gustus.neq; tactus.Licet Tadeus derideat in hoc Halyab.siue Haly.tamē bene ītelligēdo uerificat̄.Et q̄a oculus cū sui nobilitate hēt diuersitates in complōnibus in q̄bus ñ est necesse ꝙ sequatur cerebrū.iō ꝑpria signa complōnum eius posuit.¶ Sȝ diceret q̄s nata attestant̄ prin° ut Gal.in tegni.g° cū oculi sint a cerebro nati sequēt̄ cerebri cōplōnes.¶ Dicēdū ꝙ ñ est incōueniēs qđ oculi habeant cōplōnes ꝑprias ī quibus diuersificetur a cerebri complōe & hoc appȝ q̄a habēt ꝑpriā compositiōem & diuersitatē ī suis ptibus.¶ Ad rōem dicēdum ꝙ nata ñ est necesse qđ ī oib⁹ pricipiis attestētur.nerui enim nati sunt a cerebro & parū diuersificati ab eo respectu dispositiōis oculorū.& tñ habēt complōeȝ frigidam & siccā q̄lis ñ est complō cerebri & hoc ad presens sufficiat.¶ Tertio circa hāc pteȝ dubitat̄.utrū numerus signorum quibus cognoscim⁹ oculi dispositiōes sit sufficiēs.& uidet̄ qđ nō.q̄a Gal.i tegni docet significare sup oculi cōplōneȝ.ex albugineii & cristalini dispositiōe q̄ signa.Auic.nō ponit.¶ Amplius signa q̄dam summūt̄ a naturalibus opationibus q̄ hic nō ponit.In cōtrariū est hic.Auic.

¶ Dicēdū qđ numeratio signorū horū ē sufficiēs.sicut eni summit̄ a Gal.3°.de accidēti & morbo.& ab.A.p°.can.fen.2ª.ca.illo.accidentia & significatiōes.Sigª.sunt i genere trium mōꝝ.s.signa sumpta ab actiōe mutata q̄litate mutata & exeūte mutato.q̄ diuisio satis appropiquat illi q̄ Gal.pōit i tegni trac.2°.ꝙ signa q̄dā summūt̄ a subāliter iherētibus q̄dā ab effectib⁹ & q̄dā a casib⁹.¶ Insequēdo igitur premissam diuisionē diceremus ꝙ signa que de complesionibus & dispositionibus oculi significant.uel sunt sūpta ab operationibus ul' ab exeuntibus ul' a qualitatib⁹.si ab opationib⁹ uel ab opatiōe motiua sic habemus secundū signū.uel ab operatione sensitiua.s.que sibi ē propria sic habem⁹ septimū sigū.Si autem signa summant̄ abexeuntib⁹ sic habemus octauū signū.Si autē signa summant̄ a qualitatib⁹.uel summunt̄ a qualitati tangibili uel uisibili.uel cōi qualitate large sumēdo qualitatem.Si quidem hec.sigª summant̄ a qualitate tangibili hoc ē dupl'r.uel secūdum ꝙ inexistit.uel secūdum ꝙ ab agēte extra iducit̄.Si primo mō signū.sumptuȝ a tactu.primū habemus.Si uero 2° modo hēmus signū sumptū a dispositionibus passionū.licet istud signū qđ Aui.appropat exequēdo tāgibili qualitati possit itelligi i aliis q̄litatib⁹ ut ibidē apparebit.Si uero hec signa summāt̄ a qualitate uisibili hēmus signū a colore.Sȝ si hec sigª summāt̄ a qualitatib⁹ cōibus.i.a cōibus sensibilibus.tūc maxime hec sigª summūtur a figura & quātitate.nam lȝ numerus sit de sensibilibus cōibus.ut Aꝝ.2°.de aīa.tamē a numero i oculis ñ summitur significatio proprie de dispositionibus eius a motu uero qđ est qualitas uel sensibile cōe.iam dictum est qđ summitur significatio uc ab operatiōe oculi.quies uero reducitur ad motū sicut cōtraria ad idē genus.remanet ergo qđ a qualitatib⁹ cōibus plurib⁹ sensibilibus summit̄ significatio a figura & q̄titate.aut g° a figura & q̄titate totius oculi.aut ptis.Si a toti⁹ figura hēmus quartū signū.si a totius q̄titate hēmus sextū.si uero hec sigª summāt̄ a figura & q̄titate ptis.hēmus tertium signū sumptum ex āplitudine & grossicie uenaꝝ que sunt q̄dam figure & quātitates eaꝝ.¶ Sed tu dices cū i oculo sint alie ptes q̄ uene.quare ex illarū figura & quātitate ñ docuit significat̄ sup oculi cōplōneȝ.¶ Dicendū qđ ptes oculi nobis apparētes q̄ sunt tunice maxime sequūt̄ oculi quātitatē & figuraȝ ꝑportionalē.sed uene nō sic ē necessariū.Vnde per earū dispōnem possunt maxime diuersificare oculi cōplōneȝ.

¶ Ex q̄bus iā dictis apparet horū signoruȝ sufficiētia.¶ Tūc ad rōes i cōtrariū.Ad Gal.dicēdū qđ ille sermo Gal.subseq̄t̄ ad signuȝ sumptū a colore oculorum.nā primo per colorē docet significare sup dispositiōeȝ partium oculi.s.uitrei.albuginei.& cristallini.deīđ ex istarū ptiū dispōne docet significare sup oculi cōplōnem.g° illud signū reducit̄ ad signū quītū qđ summit̄ a colore.q̄uis color đ q̄ hic Aui.loqtur nō sit color đ quo ibidem loquitur Gal.sed forsan alius modus coloris ut declarabit̄ tractatu.3°¶ Ad secūdā dicendum qđ signū sumptū a naturalibus opationib⁹ oculi q̄ sunt opatiōes circa nutrimētum dat̄ itelligi p.8 signuȝ qđ summit̄ ab exeūte mutato.Nā circa illđ ꝑfectum⁹ cōsyderat̄ bonitatē digōnis & malitiā.¶ Aliter tamē possȝ respōderi.sȝ ad p̄sens obmittit̄.¶ Quarto dubitat̄ cuius complōnis sit oculus.& uidet̄ qđ complōis calide & sicce auctoritate Haly.4° the.xi.ca.Et ꝑbat̄ ratione.Illud mēbruȝ est calide & sicce complōis i quo habūdat ignis.sed in oculo habundat ignis.g° &c̄.maior ē nota q̄a ignis est calidus & sicus minor declarat̄ p° p Aꝝ 31 .particula de problematibus circa finē ubi dicit.uisus quideȝ ignis.auditus uero aeris Et declarat̄ ista minor rōne sic. in illo organo dominat̄ ignis qđ deseruit uirtuti magis inmateriali sȝ ipe oculus seruit uirtuti magis imateriali respectu aliorū oganoruȝ sensū particularuȝ.g° &c̄.maior est nota q̄a organum dȝ porpotionari potētie.si igitur po

tentia ignis est materialior & organum inma
terialius cum ergo sit nmaterialius .celemē
tum inter alia deb; seruire imaterialiori potē
tie sed minor apparuit i prohemio. Istā rōnē
ponit Auer.3°.colliget.ca.de accidētibus sen
sus uisus. ¶ Preterea in illo organo domiat
ignis in quo domiatur lumē intrisecū natura
le.sed i oculo est huiusmodi ergo &c̄.maior
ē nota.qa lumē uidetur pricipari iferioribus
p naturā ignis.sed minor app;.primo quia in
oculo ponitur lumē cōnaturale.ut Ar.de sen
su & sensato.cuius signū est.qa quibusdā p
cussis circa tēpora in bello ita q pori oculoru;
.i. nerui obtici ascinderētur accidit fieri tene
bras sicut si extiguerent lucerne.ut Ar.ibidē
Item apparet qn q; qd homini pcusso cum pu
gno sup oculo uidet quasi lumis sintiliatōes.
¶ Item i tenebris qnq; apparēt nobis quedā
lumis fantasie.ergo uidetur qd i oculo habū
dat ignis.& per cosequēs calide & sicce com
plōis est. ¶ Amplius illud membrū qd n̄ ri
get uidet calide & sicce complōis.sed oculus
n rigescit ut app; ad sensum.& ponit Ar.in
de sensu & sensato.&.31.particula pble.21.p
ble.maior est nota qa rigor uidetur occupare
loca frigida .ut summitur ex Affori.quite pti
cule. Rigores mulieribus maxime &c̄. Et; h°
iō qa rigor ē frigus aut cū frigore.ut sumit
ab.A.4°.can.fen.pª.ca.d sermōe rigoris &c̄.
Et Gal.i libello d rigore.ps g° q huic passiōi
resistit uidet cōtrarie cōplōnis muliebri.& p
cōsequēs calide & sicce. ¶ Secūdo pbat qd
oculus sit cōplōnis calide & humide. pmo p
Azarauiū in pcipio sui libri.ca.de oculi cōpo
sitiōe uel cōplōne.ubi dic. Oculi cōplō ma
nifesta ē i caliditate & humiditate. ¶ Itē scri
bit.Ies9 Haly.3.capi.ubi dic natura oculi ap
propata sibi ē calida.complō autē eius natu
ralis ē humida.h° pbat rōnibus q summū
tur ab eo. ¶ Prio illd mēbrū est calide com
plōis ad q ueniūt mlte uene et artarie .s; ad
oculū multe uene ueniūt & artarie.ut sensus
ostēdit.g° &c̄.maior ē nota.qa per illas por
tat spiritus & sanguis q sunt corpora calida
& humida. ¶ Itē illud membrū ē calm q ē
facilimi & multi motus.sed oculus est.huius
mōi.ut apparet ad sensu;.maior ē nota.qa fri
gidi.non est mouere sed qetare & imobilicar
ut Auic.p° can.fen.pª.d uirtutib9 ministrāti
bus.& Ar pble.13. proble.5°. ¶ Etiā qd sit
complōis humide probatur. qa illud mēbrū
uidetur humid complōis.qd orit a cerebro cū
cerebru; sit humidū s; oculus ē huiusmōi.g°
&c̄.Istā rōne; ponit ibi Iesus cu; dicit.com
plō eius ē humida.& hoc qa origo eius ē a ce
bro. ¶ Amplius mēbr spirituosu; uidet esse

calide & humide complesionis.s; oculus est
huiusmodi.nam omnes ponunt quod habeat
neruū concauū propter multu; spiritu; quo i
diget Amplius mēbru; pingue uidet ēē cali
dū & humidū.qa piguedo est calida. ut Ar
probleu.2ª 2° proble.sed oculus ad sensu; est
pingue immo ēt carnos9. ¶ Vnde Auic. supra.
Impletur totus carne alba & pigui. Tertio p
bat qd sit complesionis frigide & sice.quod
sit frigide uidet ēē multū concessū a plurib9.
Sed quod sit complesionis sicce probatur auc
toritate Gal.3°.de ingenio sanitatis penultimo
ca.ubi oculū iter membra sicca ponit. ¶ Item
illud membrū est siccū qd cōseruatur siccis.s;
oculus est huiusmodi. Nā cū quibusdā mine
ralibus auctores cōseruant ut cū tucia & simi
libus.ut ēt innuit Ar. pble.2ª.i dispositioni
bus oculi laudās ei flos eris. ¶ Quarto argu
itur qd sit complōis frigide & humide d mē
te Ar.in de sensu & sensato.&.5.de genera
tiōe animaliū.2°.ca. Vtrobiq; enim ponit qd
est mēbrū a dn̄o aqueū.& pbatur signo eius
quia erupto oculo exit aqua. ¶ Ad istam que
stionē respōdet Mondinus qd i oculo cōside
ramus duplices partes.s.tunicas & humores
Si loquimur de eius complōe q̄tum ad tuni
cas ut sic debet poni complōis frigide & sicce
Et ratio est qa tunicar complō est frigida &
sicca cū sint partes neruose & pelliculose. Sed
si loquamur q̄tū ad humores.ut sic est frigi
de & humide complōnis sicut sunt humores.
¶ Ista responsio pōt pertrāsire.qa in se uera
est cum tn̄ n̄ satisfaciat quesito.querimus eni
in summa que complō uincat i oculo. ¶ Tade
us respondet qd oculus dēt poni complōis fri
gide & humide.ratio qa ps pricipalis ut cri
stallina est frigida & humida.tn̄ q̄tum ad tu
nicas d; poni complesionis frigide & sicce.q̄tū
ad humores frigid & humid. S; rōne spūu;
ē cōplōnis calide & humide. ¶ S; hec opinio
q̄tū ad pcipalē positionē l; sit uera.tn̄ p ma
lam uiā pbat.nō eni; sequit .particula prin
cipalis organici ē talis complōnis.g° totū or
ganicū qd appar; prio in exēplo querūdam
qa cor ē calide & sicce complōnis .tamē totus
homo nō dicit calide & sicce.apparet in alio
exēplo. Nā in musculo pricipalis pars apud
medicū esset neruus motiu9 cū suo spiritu.q
neruus ponit cōplōnis frigide & sicce.tamē
muscul9 ē cōplōnis calide & humide. ¶ Dico
autē apud medicos.qa Auer.poneret aliam
ptē pricipalem in musculo mouentem ut pōt
summi colliget 2°. Poss; tamē Tade9 saluari
ut intelligat totū organicū uirtualiter posse
dici talis cōplesionis qualis ē particula prin
cipalis.nō tamē formaliter. ¶ Alia respōsio

ad p̄dictam q̄stionez cōiot ē.qđ complō ocu
li a p̄nio ē frigida & hūida.qđ đclaratur.
Prio q̄a illđ mēbrū in quo partes frigide &
humide uicūt ē complesionis frigiđ & humi
de.ſʒ ocul⁹ ē huiuſmodi.ad ſenſuʒ eni uide
m⁹ qđ aquee ptes ſuperāt ptes panniculares
& h° ē qđ.Aꝝ.uolebat ī de ſenſu & ſenſato.
ubi cū p̄miſiſſet qđ uiſ⁹ natura ē aq̄.& qđ
pupilla & ocul⁹ aq̄i.ſūt.Subdit tria ſigna p
que hoc declarat.Primū cū dicit.uidetur enīʒ
aqua que diſcurrit corruptis ocul⁹ &c̄.¶ Se
cūdū ſignū eſt quia oculi embrionū nouiter
formatoꝝ excedūt in ſrigiditate & humidita
te & claritate que aque ateſtat̄.¶ Tertiū ſi
gnū quia oculi ſunt pingues ī aīalibus habēti
bus ſanguinē.& hoc eſt.ut humidi pmaneāt
Secūdo p̄batur rōe que ſummitur ibideʒ ab
Aꝝ.& aliis expoſitoribus.Illius enī comple
ſionis dēt eſſe oculus q̄ eſt conueniēs pro ſui
opatione ſed complō aque ē conueniēs opatio
ni eius.& per conſequēs complō eius eſt fri
gida & humida.q̄a p aque dominiū eſt huiuſ
modi.ergo &c̄.maior eſt nota q̄a complō da
tur p opatione ut Aui.p° can.fen.pª.ca.de cō
plexionibus.minor apparet.Nā opatio oculi
erat recipere ſpecies uiſibiliū omniū ſed rece
ptio talis eſt corporis dyafani trāſparentis.
Corpora aūt dyafana ſunt aer aqua & ignis
ergo oportuit alterū iſtorū dominari.ſʒ oculi
receptio eſt cū aliqua retētione ꝑ conſeruatōe
& hoc n̄ facit aer nec ignis.multo minus pp ra
ritatem.aqua aūt poteſt aliqualiter ſeruatio
ni eſſe apta ppter ſuā groſſiciem ampliorem
Vñ Aꝝ.ibidem magis ē ſeruabilior aqua aer̄.
Aqua enī inter oia elementa magis cum opati
one uiſiua conuenit q̄ eſt receptio & conſerua
tio aliqua.receptio p dyafaneitatū.& retētio
p groſſicieʒ.ꝙ aūt receptio oculi ſit retentiua
apparet ī q̄ſtione de loco uiſionis oculus ergo
eſt complōis frigide & humide.Notandū ꝙ
manualis operator hʒ tenere diuiſionē premiſ
ſam de ptibus oculi.ſ.qđ tunice ſunt frigide
& ſicce.hūores frigidi & hūidi.Vñ curās ocu
lū q̄tum ad tunicas medicinas apponet ſiccas
ex natura tunicaꝝ.Q uo uero a toti⁹ oculi cō
plōne q̄ ē frigida & humida ſummat̄ ītentio
curatiua dicet̄ poſterius in capi° de canonib⁹
uniuerſalib⁹ curatiōis oculi.¶ Ex qb⁹ ſoluū
tur cōtraria.Ad Halyab.dicēdū ꝙ ipe plato
nicus fuit ponens uiſuʒ fieri extramitēdo p q̄
ignis req̄rebat̄.contra quem ē Aꝝ.in de ſen
ſu & ſenſato.Ad rōeʒ conceſſa maiori. dicēdū
qđ minor ē fl'a.Ad p̄bationes eius dicenduʒ
p° ad auctoritatē Aꝝ.qđ ibi platonice loq̄t.
ſicut in multis ptibus cuiuſdaʒ libri dicit ali
qua q̄ nō ſunt ad ſui itētionem.ſed dicebat

ut antiq̄s alluderet.Vñ p̄ble.xª.pticula.57.
p̄ble.ponit qđ ſpma uenit a cerebro p ſpinā.
cuius tamē cōtrariū ſentit p°.de generatiōe
animaliū.72°.&.31.pticula de p̄blematibus
.14°.p̄ble.ubi dic̄.uiſuʒ extramittendo fieri.
unde dic̄.exigēs uiſus.¶ Ad ratiōeʒ p̄mā.q
dā ut Dinus ſic ſoluūt qđ organū uiſus ē du
plex.ſ.imediatū & min⁹ corporeū ut ſpiritus
uiſibilis.Aliud ē mediatū & magis corporeū
ī q̄ recipit̄ ſpiritus deferens uirtuteʒ ut cor
pus oculi.quātū g° ad organicū qđ ē ſpūs
uincit ignis & q̄tū ad h°.Dicit̄.2°.de anima
qđ ignis aut nulli⁹ ſenſus ē organū aut ois.
q̄a igit̄ iſte ſenſus eſt ſpiritualior ideo pluri
ſpiritu eget.& p cōſequēs pluri igne q̄tū ad
ſpiritū.¶ Sʒ ſermo iſte ē corruptus.q̄a ſi
organū uiſus indigeret.pluri igne q̄tū ad or
ganū p̄ncipale.tūc criſtallina uel nerui obtici
indigerent pluri igne.hoc ē falſuʒ.q̄a ponunt̄
complesionis frigide & humiđ.& dico ſcđm
qđ habēt cōplōnē inatā actuatā p īfluēteʒ.
probatur conſequētia q̄a altra iſtarū duaruʒ
ptiuʒ eſt pricipalior ī uidendo quā ſit ſpirit⁹
& p̄batur .quia ſecundum eum ſpiritus nō
eſt animatus ſed membrum .uiſio autem eſt
operatio animati.¶ Alia reſponſio poteſt ſū
mi a cōciliatore dicēte auctoritate Platonis 2°
thimei . qđ uirt⁹ignis ē duplex.una mordax
& coruptiua.alia ſaluatīa lumis In oculo igi
tur uincit ignis non quātuʒ ad ignē ut calefa
cit & comſumit ſed quatū ad ſui uirtuteʒ lu
minoſā ſaluatiuam.& ſatis uidetur poſſe te
neri.Nā non ē aliquod organum ſenſus ꝙ
ita ſit luminoſum ut oculus.¶ Dicēdum igi
tur ad formam rationis cū dicitur in illlo or
gano debet dominari ignis qđ deſeruit uirtu
ti magis inmateriali.uerū ē aliquo mō domi
nii.& tunc conceſſa minori concludit̄.g° do
minat̄ ignis.ſ.quātuʒ ad uirtutem luminoſi
tatis ſed tu dices quō pōt uincere luminoſi
tas ignis ſiue uictoria qualitatum ſuaruʒ.Di
cenduʒ qđ eſt propter multiformes uarietas
in modis miſtionis nobis ocultas.de facto enī
uidemus in quibuſdā rebus dominari lucem
& tamē non calorē. ſicut uidemus in quercu
putrida & ſquamis piſciuʒ.Et iaʒ Auic.uidit
ouū galline lucens.& locuſtam & gallū mor
tuū ut appʒ.6°.đ naturalib⁹ pticula.3ª.3° ca.
¶ Tertiaʒ reſpōſionē ab aliis iueni.qui ex ui
argumēti dicunt ꝙ ī oculo uincit ignis q̄titati
ue.ſed n̄ qualitatiue.hanc reſponſionē nō pro
ſequor.¶ Q uarta reſpōſio ē cuiuſdā moder
ni q dicit qđ nō eſt dicendū qđ in uiſu exube
ret ignis.q̄a in ſenſu maxīe paſſiuo nō exube
rat elemētū maxime actiuū.& ideo elemētū
ignis licet ſit īmaterialius nō tamē ponit̄ in

organo uiſus.ſꝫ iſta nõ ẽ ſolutio.& iõ nõ ſꝫ
cõtra arguere.¶ Quīta reſponſio poſſet a
quibuſdã phyloſophãtibus dari.ꝙ rat'o tm̃
arguit q̄d ĩ organo uiſus uicit ignis reſpectu
organoꝝ propriorũ aliorũ ſenſuũ. Vnde dice
mus ꝙ oculus eſt calidioris cõplõis uel mi
nus frigide q̃ neruus ſenſus tactus.& quã in
trinſecũ organũ guſtus uel odoratus ul' audi
tus.cũ hoc tam̃ cõſtat q̄d oculus ſit cõplõnis
frigide reſpectu cutis.q̄d eſt mediũ ĩ genera
tione mẽbrorũ.& ideo hanc uiã tenẽtes.dñt
q̄d uirtutes interiores.ſ.ſenſus cõis & extia
tiua & memoria ſint ĩmaterialiores.ita in or
gano earũ uincit elementum ĩmaterialius ut
ignis. Vñ propriũ earum organũ eſt in corde
¶ Sed iſta reſpõſio ponit multa ambigua q̃
ñ poſſunt preſenti tractari.¶ Sexta reſpon
ſio eſt que mihi uidet̃.& eſt q̄d rõ illa quã fa
cit ãte.& quã promiſit ſe alibi ſoluere.peccat
ꝑ fallaciã equõnis.Forma eni aliqua dicit̃ ma
gis ĩmaterialis duobus modis. Vno modo qa
a materia ẽ eleuata per gradus recepõis & ꝑ
uirtualitatẽ cõtinẽtie aliarum formarum.uel
qũocũq; cõtineant̃.& iſto modo anima & oĩs
forma mixti eſt ĩmaterialior omni forma ele
mẽtali.Secũdo mõ dicit̃ forma ĩmaterialior.
qa minus ꝺ̄ materia ſua forma ĩcludat.& ſic
corpora rariora ſunt ĩmaterialiora corporib⁹
dẽſiorib⁹.& ſecũdũ hᵒ ignis ẽ ĩmaterialior q̃
ſit terra.Nã minima ps formalis ignis cõtinꝫ
centeſimã particulã uel decimã minimi terre
qa ex minimo terre fiunt cẽtũ.uel ꝺ̄cẽ mĩma
ignis.uel ſecũdũ aliũ numeruũ. Ex q̊ uides ꝙ
paucior materia ignis q̃ terre eſt ſub maiori
extẽſiõe ſub forma ignis q̃ ſub forma terre.
Extẽſio enĩ ignis ẽ ultra ĩ magnitudie q̃ ma
teria poſſit recipe.ut Aueꝛ.2ᵒ.de anima.97.
comẽto.¶ Ex his ſoluit̃ rõ.negãdo maiorẽ.
formãdo ſic rõnẽ in organo ſeruiente uirtuti
magis ĩmateriali debꝫ domĩari elemẽtũ ma
gis ĩmateriale.¶ Dicẽdũ q̄d iſta ꝓpoſitõ ẽ
falſa ꝓpter equocationẽ.aliter eni ſummitur
ĩmateriale ex pte ſubiecti.& aliter ex pte ꝑ̄
dicati.ut appꝫ ex dictis.uirt⁹ enĩ uiſiua dicit̃
ĩmaterialior ñ q̄d ſit forma rarioris organi.
ſꝫ qa ẽ ꝑfectior.& qa forſaꝫ pluri ordine for
marũ ĩducta.¶ Sꝫ tu diceres eaſdẽ formas
ꝓ̄ſuppoĩt uirt⁹ tactiua & guſtatia & alie q̃s
ꝓ̄ſuppõit uiſiua ẽt.¶ Dicẽdũ ꝙ poſſꝫ negari.
ſꝫ eẽt lõg⁹ ſermo Vel aliter dicẽdũ q̄d ſaltẽ
diſpões accidẽtales pluriũ ꝑfectionũ requirit
uirtus uiſiua q̃ alie.& huius ſignũ ẽ miran
da cõſtitutõ organoꝝ uiſus.¶ Predicti uero
ſermões poſſent cauilari ꝑ difficultates extra
neas.ſ.an ptes materie ſint alie a ptibus q̃ti
tatis.& an minimũ rarioris ſit maius mĩmo
dẽſioribus.procedẽdo igitur cũ maiori ꝓpoſi
tione ĩ terminis uniuocis.tũc minor ꝓpoſitio
uariat mediũ.cũ diceretur.ſed ignis eſt elem̃
tũ magis ĩmateriale.hoc eſt falſum.Oĩa eniꝫ
elemẽta ſunt ut ſic equal'r materialia.qa oĩa
habẽt formas ĩmediate ĩpreſſas ĩ materia pᵃ.
ut Aueꝛ.2ᵒ.ꝺ̄ generatõe te corruptõe.¶ Ad
ſecũdaꝫ rationẽ dicendũ.uno mõ q̄d poteſt ĩ
aliqua re dominari lumẽ.non tñ ignis quãtũ
ad qualitates ſuas ut ſupra apparuit.¶ Vel
aliter q̄d in oculo ñ ẽ materialiter lumẽ.ſꝫ ab
extra. Vñ Auer.in de ſenſu & ſenſato.dicit ſic
Et lux ñ eſt in oculo per naturã oculi.ſꝫ intra
ipſuꝫ ab extrinſeco.¶ Notandũ q̄d ñ ĩtelligit
q̄d ñ ſit omnino lumẽ.qa cõtradiceret dictis
ſuis et Aꝛ.ſꝫ ñ eſt ſufficiẽs lumẽ ad illuminã
dũ mediũ.qa tũc homo uideret ſine exteriori
lumĩe. Vñ ſubdit.ſi ẽẽt ei lumẽ de natura ei⁹
uideret ĩ obſcuro.¶ Sꝫ tu diceres ſi ill̄d lum̃
ẽ ĩ oculo ſꝫ paruum quare cõtinuo ñ uidem⁹
ill̄d ſicut uidemus ĩ oculi cõpreſſione uel ꝑ
cuſſione. Dicẽdũ q̄d ill̄d lumẽ nõ habet q̄d
uideat̃.niſi cũ habet rõnem mouẽtis.ita q̄d
una ps ocl'i ſit mouẽs & alia mota.hoc aũt fit
ꝓ̄ſſo oculo.nã una ps que alteri ſupereminet
ĩ ꝓ̄ſſura emittit ſuũ lumẽ ad aliam & alia re
cipit eũ.ſicut dicũt Halyab.& Alex.in comẽ
to de ſenſu & ſenſato.Exẽplũ autẽ huius ẽ
qa ſi teneat̃ candela ſuper uaſe magno pleno
aqua & ſit ĩ luce diei.uidet̃ forma lumĩs can
dele ſup tota aqua & hᵒ qa una ps aq̃ alteraꝫ
mouet deflectãtem ad ĩuicẽ formã candele.
Exẽplũ etiã poſſet põi de forma ſolis que re
ꝓ̄ſentat̃ in aqua quieſcente.quia eſt una.Sed
ſi cõcutiat̃ aqua ſibi multe forme ſolis uidẽt̃
Si gᵒ in aq̃ eſſet uirtus uiſiua & forma ſolis
eſſet ſibi inata tũc aqua quieſcẽte nõ uideret
eã.ſed cum aqua moueret̃.quia in pluribus
partibus eius recipit̃ forma ſolis una parte
aliam mouẽte tunc aqua uideret illaꝫ formã
ſolis ĩmo plures formas.& ita ĩ oculi agitati
one plures ſintillas luminoſas quandoq; uide
mus.fit autẽ talis luminis uiſio maxime clau
ſis palpebris uel in obſcuro.quia in luce ma
ius lumen obumbrat minus niſi forſaꝫ eſſet
uehementiſſima agitatio oculi ſicut aparet in
magnis percuſſionib⁹ factis in capite uel ĩ ocu
lo etiã in die qa hõ uidꝫ huiuſmõi apitiones
uel aptiones.Aparitio autẽ q̃ fit ſine aliquo
motu oculi.ſicut in quibuſdã preparatis ad
fluxũ ſanguis uel ad quaſdaꝫ ſpecies catarac
te ideo ſit.qa ſupueniũt ad oculos uapores
aliqui ſplẽdidi.unde etiam mouent uel oculũ
uel ſenſum cõmunẽ.¶ Ad aliam rationẽ cuꝫ
dicitur q̄d oculs non riget.Dicendũ ꝙ Aꝛ.ibi
dẽ ponit ꝙ hoc nõ eſt.qa.ſit ſibi ignis a dño

ſʒ qa pinguis eſt oculus.pinguedo autē ꝓpter deſſitatē qua prohibʒ exteriora frigora & qa calidum interius recludit prohibe i frigidatione que eſt rigor.Iſte tamen ſermo uidet contradicere ſermoni Ar.pticula 2ª.2 pble.quam contradictionē ad preſens non intēdimus ſoluere.¶ Ad Azaraium uero & Ieſum dicendum qđ loquūtur de oculo quantū ad partē carnoſaʒ.¶ Ad ratōeʒ cū dicitur qđ ad eū ueniūt uene & artarie.Dicendū qđ alie partes frigide ſunt plures.¶ Ad aliā rōem mēbrū multi motus eſt calidū.Dicendū qđ uerū eſt in parte motiua & illa pars ē muſculi ad motū tñ oculi adiuuat ſua rotūditas & ſuperficiei lenitas.¶ Ad aliā cū dicitur orit a cerebro.iſta rō probat ita de tunicis oculi ſic de humoribus & iō eſt negāda ꝓpoſitio.qa neruus orit a cerebro & eſt ſiccus.¶ Ad aliā mēbrū ſpumoſuʒ eſt calidū.Dicendū dupliciter.Vno mō qđ uerū eſt quantū ad ſpirituʒ illū.Vel aliter ꝙ ſpiritus uiſiuus dʒ poni reſpectu cutis frigidus & humidus.qa dās cōplōem ei ē cerebrū & criſtallina ut ſupra apparuit que ſunt frigida & hūida.¶ Ad aliā negando maiorē.tu dicis pinguedo eſt calida Dicendū qđ nō reſpectu cutis.Dicit tamen calida per accidens duobus modis.Primo qa reflectit calidum ſeu retineat.ſicut ēt dicitur đ zirbo & iſto modo res frigide calefaciunt ſicut plumbū & ſtannū calidum eſt iſto mō.ut Ar.pble.2.particula.15.pble.¶ Secūdo pinguedo pōt dici calida uirtualiter.quia habet aliqđ coloris ueſtigiū ſcut cineres.ut Ar.ponit.3º.de ptibꝰ aīaliū.ca.de renūculis.¶ Ad auctoritatē Gal.q̄ ꝓbat oculū eſſe complōis ſicce.dicenduʒ qđ loqt q̄tum ad tunicas.& ita etiā rō argui.¶ COGNITIO autē illiꝰ ex tactu eius.¶ Superius Auic.enumerauit genera ſignorū qbus diſpōem & cōplexiōeʒ oculi cognoſcimus.In iſta parte exequit unū qđ q. iſtorū iudicare de oculi diſpoſitiōe.Et pº.facit hº.2º ſatiſfaciat cuidā queſito.ibi 2ª.Et ſcias.¶ Pria pʒ habet ptes nouē ſicut nouē ſunt iſta ſigna ibi 2ª.Sʒ cognitō illiꝰ ex motu eiꝰ.ibi.3ª.Illiꝰ uero.ibi 4º.Cognitō uero.ptes patēt.Dic pº.ꝙ cognitō diſpōnū oculi ex tactu ē &c.¶ Circa hāc ptē ſunt pº.notāda qđā generalia.Et pmū ē ſic pōit Gal.in tegni de ſignis cōplōis cordis.quādo đ aliq mēbro querimus cōplōem ſcire.ut qđ ex illis ſit calidū uel frigidū uel ſiccum uel humidū nos cōperamꝰ illud mēbrū ad ſeipſum temperatū.uerbi gratia cū querimꝰ ſigna calidi cordis uel frigidi.intelliguntur ſigna iſta reſpectu tēperati cordis.ita etiā de oculo.quando ponuntur ſigna diuerſaruʒ complōnū oculi & diſpōnū intelligūtur i cōperatione ad oculū tēperatū Sed ſtatim diceret aliquis gº Prius debuit ponere ſigna tēperati oculi.dīde diſperatoꝝ.Dicēdū.qđ oculi diſtēperati ſunt magis manifeſti i ſuis ſignis quā tēperati nō eni ē inconueniēs aliquādo priuatiōem nociorem eſſe ſuo habitu.ſ.quo ad nos.ut comētator inuit 2.phyſicorū cōmēto.27.Ponēs igitur Aui.hic extrema diſpōnū oculi collegit inde mediū oculū ut infra apparebit.¶ Secūdo eſt itelligendū qđ ad uerificandū ſigna q̄ hic ponūtur oʒ accipere cōditiones quas ponit Gal.i tegni.ca.de ſignis cerebri.Et prima cōditio eſt ut inſpiciat ne iſta ſigna uel aliqua ex eis ꝓueniant ex aeris diſpōe.uer.g̃.per colorē talem uel per lachrimā iudicabo oculuʒ talis complōis.tñ iſta poſſent ab aere uel rebus aliis extrinſecis fieri.Secūda conditio eſt ꝙ oculi diſpoſitio ſit ad totum proportionata poſſet enim aliquis habere oculuʒ ex natura frigidū.& tamen in corpore eius habundaret cc̄ra.que aliquando euaporās faceret oculū citrinū aut rubeum.Vñ in iudicio me deciperʒ.¶ Deinde ſpecialr eſt circa litteram aduertēdū.Diceret aliqs qđ eſt ſignū & qđ ē ſignificatū.Dicendū ꝙ complō oculi calida frigida ſicca et humida.ē hic ſignificatū.ſʒ calor & frigus ꝑcepti manu ſunt ſignū cōplōis iſtiꝰ calidi aut frigide.Cōplō aūt humida & ſicca habēt duo ſigª tactu ꝑceptibil a.Nā oculus humidi cōplōis appʒ tactu humidꝰ.& oculꝰ humide complexionis ēt appʒ lenis.i.mollis.qa mollicies eſt effectus humidi.Sed oculꝰ ſicce cōplōis apparet tactu ſiccus & ēt durus.qa duricies ē effectus ſicci.ut appʒ 4º.methau.¶ Sʒ tu diceres que ē cā qđ complōes oculi ſiccā uel humidā docuit cognoſcere per qualitatē ipaʒ cōphenſaʒ a tactu & p effectū q̄litatū etiam a tactu cōphēſaʒ & nō fecit ſic i calida & frigida cōplōne oculi.¶ Dicēdū dupliciter.Vno modo qđ hº fecit.qa q̄litates actiue ſunt fortis & manifeſte ipſſionis.ut ſeipſis inoteſcāt tactui.ſʒ q̄litates paſſiue ſunt đbilioris.ipſſionis & iō pter ꝓpā ipſſionē poſuit effectꝰ earū q ſunt duricies et mollicies.¶ Secūdo poſſumꝰ reſpōdē qđ effectꝰ calidi & frigidi ſūt digōis ſpēs & ſua oppoſita.ſed hº ſignū inuet.A.q̄do đ lyppitudie loqt.¶ Et aliter poſſet rſpōdeē.ſʒ ñ curo.¶ Secūdo dubitat circa litterā.utrū iudicio tactꝰ poſſumꝰ iudicare de oculi cōplōe.Et uidet primo qđ nō.qa tāgens medicus uel erit tēpatus uel diſtēpatus.nō erit tēpatus.qa difficile eſſet inueni re in mūdo mediū tēperatū.¶ Itē uidetur ipoſſibilie iueniri.qa optia ſanitas ꝰul euctraſia nunq̄ fuit.uel i puſillo uel i infantiūtem

poris.ut Gal.p° de regimine sanitatis.& idē inuit Haly.tractatu.2°.24.cōmēto &.104 cōmēto.nec dabit h° iudiciū medicus distēpatus quia ñ poterit iudicare de sibi simili in cōplōe. quia nō patietur ab eo.ab eo enī qd simile ē res non patitur.ut Auic.pri° can.fen.p°.ca.de cōplōibus.Et Ar. proble 2 pble.12. ubi dicit simile a simili non patitur etiam oculum tēperatum iudicabit distēperatū.¶ Itē quero ubi tāgetur oculus.an sup. palpebrā an intus.¶ Amplius non uidetur q p durū uel lene possumus de humido & sicco iudicare. nos enim uidem⁹ multa que sunt lenia & tamen sunt sicce cōplōis ut gūme eliquate. Silr multa dura que sunt cōplōnis humide ut glacies.¶ Dicendū qd p tactū possumus iudicare de cōplōne oculi.ratio ē eo p tactū possum⁹ iudicare q ē propriu3 tact⁹ obiectū sed calidū frigidū siccu3 & humidu3 sunt huiusmōi.maior ē nota.qa sensus non.decipitur circa proprium obiectu3 in maiori pte.i.ut in pluribus.ut cometator.2°.de anima comento .63.minor est Ar.& cometatoris ibidem.Et ideo Gal.2°.tegni de signis cōplōis calide frigide & humide & sicce.q̄uis in rōe humidi & sicci uelit q rō: utamur cū sensu.ut hēt ibi declarari.¶ Ad cōtraria dicendū ad pmā qd si reperit medicus tēpati tactus iste rectius iudicabit.¶ Ad illud qd dicit qd ñ reperit cōplō tēperata.Dicendū qd loquitur de ultima tēperie secūdi modi equalitatis.de qua alibi demōstrauimus.que ñ pdurat nisi in istāti in pūcto.& illud est in medio totius uite.¶ Si aūt medicus distēperatus dēt hic facere iudiciū.o3 qd fiat cū quadam cōsideratione rōis.uerbi gratia cognoscat se esse distēperatū in uno gradu caloris.tūc si tāgens aliquē oculū inueniat se ñ pati ab eo.erit signu3 qd ille oculus erit sibi similis i cōplōne erit ergo calidus i gradu primo.Si aūt percipiat unū gradū caloris in oculo.ergo ille ocul⁹ erit distēperatus i duobus ḡdibus caloris.Si aūt tāgat oculū & appareat sibi multū frigidus. tūc ille oculus erit cōplōis frigide.Si autē appareat ualde par frigid⁹.i.remisse calid⁹ ille poterit extiatiue iudicari ocul⁹ i cōplōne tēperatus.¶ Et si q̄s bñ inspiciat ista oīa sunt iudicia extimatiua.Nā medicus cui⁹ cōplō in cuti uel habitudie toti⁹ ē calidior tēperato homine i uno gradu si nō patit ab oculo quē tāgit debet iudicare eū calidū in uno gradu respectu cutis hominis tēperati.q̄to g° cutis hominis tēperati ē calidior.tāto debet ille ocul⁹ iudicari calidior respectu oculi tēperati. Supra id qd iudicabit de eius calidate a me dico calido in uno gradu.& h° ē cōueniēs.nā nō occurrit oculus tāgētis medici oculo tactu s3 occurit cutis manus.oculus autē in sua sanitate ē frigidior sana cuti.& hic nō pfūdam⁹ āplius sermonē.eēt enī redit ad pncipia pma medicie.¶ Ad secūdū dicēdū q ocul⁹ tāget tā sup palpebrā q̄ imediate sub palpebra 2m.qd possibile erit.cōiter tamen super palpebra oculo clauso pōim⁹ manū cōsidētes qd ea mediāte oculi cōplō occurrat nostro tactui S3 in h° o3 medicū esse industriosu3.ne propter palpebrarū dispōne3 decipiat in tangēdo.¶ Ad tertiū dicēdū 2m. quosdā qd iudiciū de cōplōne sicca & humida pter durū & molle.ē duplex.qdā generale quo res ponunt in cōplōe respectu equalis ad pondus & isto modo non tenet ut ē argutū. Aliud ē iudiciū speciale ut i eadē specie.& tūc uer.ficatur qd si aliqua eiusdē speciei sunt duriora illa sunt siciora.& si molliora sunt hūidiora. Aliter tamē possum⁹ dicere secūdū mētē Gal 2° de cōplesioibus 3° ca.quā Auic.sumpsit p° can.fen 2a.ca° de signis cōplōnū. q quādo p molle & durū iudicam⁹ de sicco & humido.debet presupponi equalitas i calido & frigido. qa calidū eliquādo humidū posset rē siccam facere humidā apparere.sicut apparet i reb⁹ siccis fluidis.& hoc facit. qa ei⁹ ē primo .humidū eliquare quā consummet.sicut apparet in pane sicco posito ad ignē.qa i pricipio apparet mollior.Vñ Ar. pble.23.pble.24.Panis si quis ipm asset durior fit.si quis aūt.ipm tepefaciat humidior usq ad aliquid.Econtra uero frigidū congelando humidū posset facere rem humidā apparere siccā ut i glacie.¶ In pposito igit dico qd oculi i q̄bus iudicamus per durū & molle debent psupponi eq̄litas caloris uel frigiditatis i utrisq.Et hoc ēt uolebat illorū prima responsio.¶ Alii uero tertiā dant responsionem quam sermone Gal.2°.de cōplōibus nigorāt.s3 eam obmitto.¶ Vltimo intelligendū qd queādmōum ex h° signo possumus iudicare de cōplōibus naturalibus oculi.ita ēt de cōplōnibus preter naturam. nā oculo in suis opationibus leso.si mala cōplō calida sit in eo q̄ sit egritudinalis.tactu ēt poterit cognosci.Vnde Aui.i sequēti capi°.ponēs signa egritudinis sanguinee dic.& caliditas tactus.¶ SED COGNITIO.Hic Auic. per signa sumpta ex motu docet significare sup oculi dispōne.& qd dicit i littera ē notū. ¶ Circa qua3 ptem dubitar.quare Auic.ponēdo signa a leuitate motus sumpta dixit significat caliditatē aut siccitatē.& ponēdo signa a grauitate mot⁹.dixit cū copulatiua frigiditatē & humiditatē.¶ Itē nō uidet qd leuitas significet siccitatē.quia siccitas pōt stare cu3

gravitate. g° nō significat eā levitas. sꝫ ita ē qđ siccitas pōt stare cū gravitate. qa humor melēcus est gravis. & hic pōt dici mod⁹ motus. quia ē terreus cuius ꝓpria passio est gravitas. & tñ est siccus. ergo siccitas stabit cum gravitate motus. ¶ Tertio diceret aliqs. q̄ro an ista siccitas & hūiditas. & caliditas & frigiditas egritudinales uel neutre sint cuꝫ materia uel sine. an sint cū naturali dispositione humoris i. sint cōplōes sane. ¶ Ad horū intellectū cōsiderandū. qa in motu nos cōsideramus duplicē gravitateꝫ & levitatē. Vna quedā levitas ī motu est in eo qđ movet. i ꝙ sentiat leve. & n̄ ponderosum. ¶ Alia levitas ē ī mō motus. i. ꝙ velociter moveat. Et differūt ista ad invicē. Primo qa de levitate & n̄ pōderositate iudicat tactus eius cui⁹ ē ocul⁹. sꝫ de velocitate mot⁹ iudicat uis⁹ medici aspiciētis Secūdo differūt. qa res pōt esse in pondere levis. & tamē graviter. i. nō velociter moveri & h° qa p̄cipium movēs sibi cōiunctum non ē fortiter motivū. & pōt ēē levis & velociter moveri. & tūc cōcurrit ī motu isto duplex levitas. s. levitas q̄ ē velocitas. et levitas moti q̄ nō ē pōderositas ul' gravitas ¶ Eodē mō gravitas ī motu dicitur duplex. Nā uno mō dicitur gravitas ī motu. qa illud ꝙ movet sentit ponderosuꝫ. Secūdo qa illud tarde movet Et ista etiā i duob⁹ differūt. Prio qa de tarditate motus iudicat uisus medici. sꝫ de gravitate oculi moti iudicat sensus infirmi. Secūdo quia posset oculus sentiri gravis & tamē velociter moveri. qa habet pricipiū motiū forte posset etiā sentiri gravis & graviter moveri ¶ Secūdo ē consyddrandū ꝙ levitas in motu. i. velocitas. dependet a duob⁹. s. a calido sicut a pricipio activo. qa calidi est. movere ut Aueꝛ. colliget. 2° ca. de iuvamento īstrumētorū voluntarii motus & . 8 physicoꝝ comēto . 43. ¶ Secūdo depēdet levitas ex abilitate & n̄ resistentia patiētis uel moti secundū ꝙ motus magis uel minus movēti resistit. sꝫ hic diversificat motus ī velocitate & tarditate. ut Aueꝛ. 4°. physico comēto. 71. Ista aūt dispositio ī motu ē magis a sicco q̄ ab humido. ꝓpter duo. Primo qa ad siccū movēs potest initi & fulcari nā movēs requirit aliqd ad qđ figat. ut Ar. i libro đ cā motus animaliū & đ progessu animaliū ponit exemplū de mure q sup farinā n̄ pōt ambulare. iō manus n̄ potest per aerē longe p̄icere paruissimū lapidē. sicut potest ꝓportionari ī magnitudine ut sum mit p ble. 5. 8. pble. & . 23. particula . 28. pble. & iō rectius currit canis cū cauda q̄ sine. & cū lapidibus ī manu quidā plus saltāt. Secūdo p sic cū res mota habēs propriū terminū n̄ labitur neq̄ disgregat. & p consequēs melius colligitur a motore. congregatū eni melius expellit q̄ dispartitū. ut Avi. ifra fen. 16. Cū igit siccitas faciat fixionē cui patiens potest initi. & faciat terminatiōnē. & quasi quandā aggregatiōnē plus disponit mēbra nostra ad motū q̄ humiditas. humidū eni ītrat solū p flexione & quasi tēpans siccū. & h° voluit. A. p° can. fen. pª. ca. đ uirtutibus ministrātibus. ubi dic̄ p̄bet siccitas auxiliū. eo qđ multaꝫ efficit sustentatiōem que in motu ē necessaria. quā sustentatiōnē humoralis ꝓhibet flux⁹. i humiditas. Istā tamen literā ibi discussimus longa expositiōe. sꝫ tm̄ nobis sufficit hic quēad modū levitas. i. velocitas ī motu a duob⁹ đpēdet ita gravitas. i. tarditas. s. a principio ꝓhibitiro agētis. & hec ē frigiditas. a p̄apio dispositiuo patiētis & hec ē humiditas. ut exp̄missis pōt intelligi. ¶ Tertio ē intelligēduꝫ qđ gravitas ī motei. sua pōđrositas. ut cū mēbra p̄cipiūtur ponderosa pōt depēdere a duplici cā. Vna est defectus a principio tenente mēbrū sicut est uirtus Vnde cū deficit appꝫ mēbrorū gravitas. & de hac gravitate loquitur Avic. 4°. can 2ª. ca. de signis sumptis ex p te extremitatis cū dic̄. gravitas significat debilitatis uirtutis animalis. de Gal. i comento secūdi pronost. comēto 7°. cū dic̄ gravitas mēbrorū ē ex maioribus significatiōibus debilitatē uirtutis. & ista gravitate ēt loquit. 5°. đ accidēti & morbo. ca. đ causis tremoris. cū dic̄. Tremor fit ex duob⁹ motibus contrariis quib⁹ unūqđq̄ mēbrū movet suā gravitate. inferius. & Avic. supra fen 2ª. ca. de tremore. cuꝫ dicit ī defectiōe tremoris compar gravitati. & huic cause gravitatis. & per consequens gravitati opponit levitas. & causa levitatis que ē uirtutis potenª ī tenēdo. & regēdo mēbꝛ. Alia causa gravitatis uel ponderositatis ē. i principio. moto sicut in mēbro. & ista causa ē presentia corporis alicuius premētis membrum inferi⁹ & gravātis & ponderosuꝫ redētis. & qa oīs humor superadditus in mēbro respectu mēbri. dicit aliquid ponderi addens secūdū istā viā oīs humor pōt facere istā gravitatē. & de hac gravitate loquit. Avi. forsan primo can. fen. 2ª. đ signis repletionis. ubi loquens de signis repletionis in quantate dicit. Signa sunt gravitas & pigricia. Et de hac loquitur supra fen . prima capitulo de signis sumptis ex gravitate & levitate capitis. ubi dic̄ gravitas capitis significat supra materiā de hac ēt loq̄t supra fen. pª. capi. đ signis ul'ibus ostēdētibus spēs sode. cū dic̄ signa facte a cōplōnib⁹ puris sunt ētētō cōplō nū illarū cū ꝓuatione gravitatis. ecce qđ Avi.

& z

ex ꝓuatione humorũ arguit priuationeꝫ gra
uitatis.& semp.A.i signis cuiuscũqꝫ humoris
illo.ca°.ponit signa a grauitate. ¶ Sciẽdũ ta
mẽ qđ differũt grauitas.i.põderositas ex đ
fectu ꝓncipii.& illa que ẽ ex põdere materie
quia illa q̇ est ex.põdere materie sentit̃.& si
membrũ nõ tendit motũ eo oĩ quiescente hu
mor ĩprimit suã grauitatẽ.sꝫ grauitas que ẽ
đfectu prĩcipii motiui uel retẽtiui sentit̃ ĩ mo
tu ut cũ homo uult mouere &.nõ põt.Vnde
Gal.2°.ꝓnosti.7°.comento.Significatio infir
mi super grauitatẽ suorũ membrorũ est qñ
conat̃ motũ cũ uoluntate.& grauitas curium
đclarat̃ quãdo conat̃ surgere & ãbulare &c̃.
¶ Sciendũ ẽt qđ licet omnis materia humo
ralis prius ĩ membro faciat grauitatẽ.i.põde
rositatem.tñ i hoc est ordo.qa materia coleri
ca cũ sit.leuior minus põderat.Flegmatica au
teꝫ &.melãcolia sunt magis põderose.Vñ.A.
loquens de signis colerice materie facientis so
dã ꝑallegato ca.dicebat grauitas ĩ ea est mi
nor.qũo aũt melãconia & flegma se habeant
ad inuicẽ dicet̃.huic aũt grauitati opponit̃ le
uitas p subleuationẽ mẽbri sursuꝫ ab aliqua
materia.ł p ꝓuationeꝫ grauitatis materie de
q̃ ꝓuatione grauitatis loquit̃.A ĩ tribus ca
pitulis supra fen.pª.de signis cognitionũ cere
bri absqꝫ materia.res aũt in corpore nostro ex
istens potens facere mẽbri subleuationeꝫ uel
ñ grauitatẽ est uentositas.& iõ ipa non facit
grauitatẽ.nisi forsan esset cũ ea grossicies.qa
paruã faceret grauitatẽ.& de hac leuitate.i.
grauitatis ꝓuatiõe loquit̃ Aui.capitulo đ sig
nis sode.cum dic̃.Cũ ea que facta est a uento
sitatib⁹ minorat̃ grauitas.& subdit qđ ĩ uen
tosa nõ est grauitas. ¶ Vlteri⁹ sciendũ qđ lꝫ
grauitas.i.mẽbri põderositas.& leuitas sibi
opposita distiguant̃ a grauitate q̇ est motus
tarditas.& a leuitate q ẽ motus uelocitas.tñ
membri põderositas & ꝓuatio põderositatis
iuuãt ad uelocitatẽ & tarditatẽ mot⁹.Si eniꝫ
mẽbrũ est ponderosuꝫ est aptũ grauiter mo
ueri.& si mẽbrũ nõ est põderosum est aptũ
uelociter moueri.Et iđo auctores đ istis gra
uitatib⁹ & leuitauitatib⁹ faciũt sermões mix
tos q ad utrũqꝫ possũt trahi. ¶ Ex qb⁹ appa
r̃t ꝙ hũor disponẽs ad uelocitateꝫ mot⁹ est ma
xie colera.qa p calidũ uigorat agẽs & p siccũ
dispõit patiẽs.hũor aute q maxie ad tardita
tẽ mot⁹ dispõit est flegma.qa sui frigiditate
debilitat calidũ mouẽs.& sui humiditate la
xat mobile & idisponit.melia uero.quasi me
dio modo se habet.nã frigiditate debilitat a
gens.sed siccitate disponit patiẽs. Sed qa mo
tus plus dependet ab agente q̃ a paciẽte.iõ
melãcolia plus tẽdit ad faciendũ grauitatẽ i
motu q̃ leuitateꝫ.sed minus q̃ fl'a.& isto mõ
loquebat̃ Aui.supra de signis materierũ frigi
darũ cerebri cũ dicit.Grauitas ĩ materia fleg
matica est aliquãtulũ maior.in mel'ica uero ẽ
grauitas minor.Sed si accipimus grauitateꝫ
.i.mẽbri põderositatem tũc humor p se ma
gis põderosus est materia mel'ica.deinde fleg
matica ultio colera.& de ista põderositate ł
grauitate loquebat̃ Aui.ĩfra fen.14.ca.đ apo
stemate duro ĩ epate.cũ dixit.Significat ipm
uehementia grauitatis ualde.& tñ ñ dixit h°
ĩ flegmatico apostemate.g° plus cõuenit face
re grauitatem mel'ie.& hoc p se q̃ fl'ati.Dico
aũt p se qa p accidens flegma posset pl⁹ face
re grauitatẽ.s.q̇ est per uirtutis đfectũ.qa cũ
sit frigidior humor magis debilitat uirtuteꝫ
sil'r magis relexat uilos quibus cõtinet̃ mem
brũ ẽt ipꝫ magis multiplicat̃ ĩ quãto q̃ melia
& iõ si mel'ia & fl'a aggregẽtur ĩ mẽbro cui⁹
suspensio sit p panniculũ ad quem illi hũores
ñ attingãt sicut apparet in epate.tunc melia
maioreꝫ facit grauitateꝫ q̃ fl'a.Si aũt uili qui
tenent membrum attingantur ab his humori
bus.quia fl'a plus infrigidat & relaxat põt
facere apparere maiorẽ grauitatẽ q̃ melãco
lia.& iõ pl⁹ põderat ĩ oculo flegma q̃ mel'ia
ut in sequẽti capitulo.Ista tamẽ dicit̃ ponde
rositas p accidẽs.Possemus igit̃ dicer̃ qđ põ
derositatẽ ꝓꝑe dictã que ẽt in quiete sentit̃
plus facit melia q̃ fl'a.Sꝫ põderositatem non
sic ꝓprie dictã q̇ sentit̃ in motu plus põt fa
cere fl'a. ¶ Omnibus his p̃missis oꝫ ĩtelliger̃
qđ leuitas & grauitas motus.i.uelocitas &
tarditas habẽt mansiões Est eni aliq̃ ueloci
tas motus.i.uelocitas & tarditas habẽt man
siones ẽ eni aliqua uelocitas motus ĩtẽsa ual
de.& aliqua uelocitas remissa.& ita de tardi
tate ẽ dicẽdũ. ¶ Ad ꝓpositũ igit̃ applicãdo
sermonẽ.A.ad oculũ sanũ dicemus qđ loqt̃
de uelocitate & tarditate mot⁹.cũ dic̃.an sit
leuis.i.uelox.an grauis.i.tard⁹.& huiusmõi
ratio ẽ nã ĩ homie sano ꝓꝑe ñ ẽ grauitas uł
leuitas p corpa humorũ.uel p uentositatem
uel p defectũ uirtutis.omnia enĩ ista facerent
cũ egrum uel neutrum.hic tamẽ locus esset
speculatiõis.Et ideo Gal.in tegni dicebat.Et
mouet̃ faciliter & frequẽter.Ex quo uult qđ
ista facilitas sit differẽtia mot⁹ q̇ ẽ uelocitas.
leuitas g° & grauitas & mot⁹ oculi ĩ homie
sano ẽ ex cõuenieti ꝓportiõe mouẽtis ad mo
tũ 2m.magis & min⁹.2m ꝙ sanitas hꝫ latitu
dinẽ Si g° ocul⁹ leuis & uelocis mot⁹ ẽ & sit
uelocitas multa significat fortitudinẽ motoris
g° significat calorẽ & dispõnẽ bonã ĩ passo.
ergo siccitatẽ aliquã.& ideo oculi cito mobi
les significãt deceptores et calidos secũdũ phy

fonomiã.ut.3°.almanforis .ubi Albertus ala manus.uelocitas eni ẽ ex ſiccitate colerica.Si autẽ uelocitas ſit in motu ſ3 non multa poterit alterũ iſtoꝝ diſiũctĩ ſignificarĩ.ſ.uel calorẽ aut ſiccitatẽ & rõ qa põt oculus ẽẽ humidus uł' nõ ſiccus.& tamẽ i eo ẽ mult⁹ calor.& adhuc mouebit̃ uelociter.licet non ita ſicut ſi ibi eſſet ſiccitas.Similiter oculus ex ſiccitate põt eſſe abiliſſimus ad motũ.& ideo nõ exiſtẽte multo calido erit leuis.i.uelocis motus.¶ Ex quib⁹ apparet ꝙ per mot⁹ uelocitatẽ ſignificamus de tribus complõibus.ſ.de calida & ſicca.uel calida ſolũ uel ſicca ſolu3.id aũt qđ ponit differentiã inter uelocitate3 oculi i motu factã a ſolo ſicco.& factam a calido ſolo erit tactus qa uiſa uelocitate motus ĩueniet oculũ aut calidũ ſine humiditate & leuitate.aut ſiccũ durũ ſine caliditate.& hoc ẽ qđ Aui.uoluit cũ dixit.ꝙ tactus diſcernet ipſius.¶ Eodẽ mõ grauitas.i.tarditas motus.ſi ſit multa ſignificat frigiditatẽ & humiditatẽ.ſed ſi ñ ſit multa poterit alterũ iſtorũ ſolum ſignificare. humidũ eni ſolũ poterit in motu facere grauitate3 & frigidũ ſolũ.& tunc debet ẽt itelligi qđ tactus diſcernat.& iõ Aui.dixit & uoluit per illũ modũ loquẽdi qđ ubi prio poſuit aut intelligat̃ ẽt & ubi uero ſecũdo poſuit & itelligat̃ ẽt aut.¶ In oculis aũt egris uel neutris poſſum⁹ ſignificarĩ ex duplici grauitate & duplici leuitate.Prio quidẽ ex leuitate & grauitate ſecundũ qđ ſunt diuerſitates motus i uelocitate uel tarditate.& hoc ſuper mala complõe cu3 materia uel ſine materia.Nam ſi oculus habet mala3 compleſione3 ſine materia.& mouetur uelociter ſignat aut caliditatem & ſiccitatem.aut caliditatẽ tantũ.aut ſiccitatem tm̃.Si aũt oculus moueť tarde.ſignificat aut malam cõplõne3 frigidã & humidã.aut frigidã tm̃.aut humidã tm̃.& horũ cauſa apparet ex ſupius dictis.Eodẽ modo ẽ i ſignificando malas cõplões cũ materia.Nã ſi egritudo oculi ẽ materialis & uelociter moueť.ſignificat̃ qđ ẽ calida.Vñ Aui.ſupra fen.pª. illo caº.Significatio aũt oculi.dicit.plurimũ mobilis ſignificat iſtatiõe3 & caliditatẽ & ðmoniacũ.Si autẽ tarde moueť ſignificat̃ qđ eſt fl'a.ſi aũt q̃ſi minus tarde mel'a ſignificatur Si uero mi⁹ uelociter poſſ3 ſignificari ſanguis

¶ Caderet tamẽ hic dubitatio utrũ oculus eger poſſit eſſe uelocioris motus q̃ ocul⁹ ſanus.q.iter omnes ſanos oculos eſt uelocioris motus.Iſta tamẽ dubitatio faceret nos rediĩ ad ardua þncipia medicie.Et iõ pſuaſiue ad þſens dicẽdũ qđ duplex ẽ mot⁹ uelocitas.Vna ordinata & pdurãs.& iſta ẽ iteſior i oculo ſano ppter uirtutis fortitudinẽ.Alia ẽ uelocitas iordiata.imo ipetuoſa & q̃ſi ñ pdurãs & iſta poſſ3 ẽẽ maior i oculo habẽte egritudinẽ calidã & ſiccã.ſic dicim⁹ qđ fortior ẽ mot⁹ i frenetico.q̃ i ſano.¶ Dico ſecũdo ꝙ leuitate & grauitate ſecũdũ ꝙ ſũt differẽtie corporis mobil'.i.ſecũdũ ꝙ dicũt põderoſitatẽ poſſum⁹ ſignificare i corporib⁹ ifirmis ſecũdũ oculos. illa aũt grauitas erat duplex.Vna que fiebat defectu principii motiui.iſta autẽ grauitas ſi appareret i oculis ſignificaret defectũ neruoꝝ uel muſculoꝝ ſuſtẽtãtiũ.& tot ẽs ſignificarĩ a quot cauſis.ille defect⁹ proueniret.de quo poſteri⁹ apparebit.Leuitas aũt q̃ uere illi grauitati opponitur que ẽ bonitas diſpoſitionis principii reperitur uel experimur in homine ſano.& ideo non reperit̃ proprie in ergo niſi forſan in fieri ut in conualeſcente.qui iudicarĩ ſe ſẽtiĩ oculũ ſibi i motu; & ſuſtentatõi meli⁹ obedire.¶ Alia autẽ ẽ grauitas que ẽ diſpoſitio põderoſitatis ex aliquo qđ in mẽbro exiſtit.& p tale3 põderoſitate3 ſignamus diuerſas materias.Nã ſi oculus ẽt inquiete multũ põderat ſignat mel'a3 ſi minus illo fl'a ſignat ſi adhuc minus colerã.qa iſtũ ordinẽ habent humores iſti ineſſe põderoſos.Leuitas autẽ grauitati huic oppoſita ẽ tribus mõis imaginabilis.Vno mõ p þuationẽ ois materie grauãtis.& iſta cõicat cũ ſanitate uł' cũ egritudĩe ſine materia.Alio mõ p preſentiã alicui⁹ materie ñ grauãtis.imo forſan ipetu ſubleuãtis. ſicut ẽ uẽtoſitas ſubtilis.Tertio mõ p minorẽ grauitatẽ reſpectu magne.qũo diceremus ꝙ ex mel'a ſtate i oculo ſentit̃ põderoſitas magª Sed ex colera ſentit̃ leuitas.i.ualde minor põderoſitas.Ex fl'ate uero medio mõ.niſi p accidẽs faceret maiorẽ ponderoſitatẽ.ut ſup̃ declaratũ fuit.¶ Ad ſciendũ igit̃ hos tres modos leuitatis.o3 qđ curras ad alia ſigna cum ſaltẽ primus modus ñ dicat aliquã unã rem.

¶ Ex qbus omnia ſupius in cõtrariũ inducta ſoluũt̃ hic tamẽ attẽde qđ nõ eſt curandum ſi aliqs cauillans uellet qđ differẽtia grauitatis mẽbri que ẽ põderoſitas ex pte principii motiui reduceret̃ ad differẽtiã motus.et uocareť tarditas mot⁹.¶ Vltimo uero attende ꝙ ſicut p uelocitatẽ & tarditatem de complõne oculi iudicam⁹.ita p frequẽtiã & raritatẽ ſit cõpar tarditati.¶ Secundo circa iſtam ptem dubitat̃.utrũ motus oculi ſit uolũtarius & naturalis.& ſic itelligẽdo đ palpebra.Et uiđtur qđ ſit naturalis.ex Ar.2°.đ pub⁹ anima. illo.ca.& homines.ubi ad litterã dic̃ loquens de motu palpebroꝝ.non ex electiõe ſ3 natura facit.¶ Amplius ille motus ẽ naturalis qui fit ſine cõſilio & deliberatiõe.ſ3 motus oculi ẽ talis.ut apparet.maior eſt nota.qa in hoc

differt naturale a uolūtario. ¶ In contrarium primo qa ille motus ē uolūtarius q fit nobis uolētib⁹. sꝫ talis ē oculi mot⁹ saltē e i semp cuꝫ uelim⁹ mouere. oculuꝫ. istā rōnem adducit Gl. 4°. đ utilitate particulaꝝ. ca° đ musculis mouētib⁹ palpebras ad probādū motum palpebraꝝ ēē uoluntariū. ¶ Secundo motus est uolūtari⁹ qui fit cum organo uolūtario. sꝫ motus oculi est huiusmōi. fit. enim cuꝫ musculis sed musculi sunt organa uoluntarii motus. ut Gal. in libro de motibus liquidis. & pri° de iuuamentis ca° 5°. & primo de interiorib⁹ penultimo capitulo. ¶ Itē pbaꝛ φ ñ sit mot⁹ naturalis. nam tunc oculo clauso nō aperiretur hoc autem est falsum pbaꝛ. nā qđ naturaliter mouetur ad aliquē finē moueꝛ. pter aliquā dispositiōeꝫ sibi contrariā quā querit dimitere. & ideo acquisito fine nō retrocedit ab illo. ut Auic. ponit 7° metha. z° ca. Et declaratur per exēplū. graue enim moueꝛ deorsuꝫ & ibi quiescit. si g° ocul⁹ naturalr moueaꝛ tūc quādo ad unā ptē mouetur non recedit ab illa. ¶ Ad hāc dubitatiōeꝫ ē cōis respōsio medicorū. super qua conaꝛ Gal. in libello de motibus liquidis. φ motus ab anima pcedēs ē triplex. Vnus q est simpliciter naturalis. & iste fit a uirtute simplr naturali ñ agēte cognoscitiue & fit cū organo naturali ut cum uilo ñ ut sentiēte. & est ad nature finē sicut attractio chili ab epate. Virtus enī epatis attractiua ñ ē cognoscitiua. uilus enī saltē pprius uene nō est sentiēs uel mouēs ut cognoscēs & finis restauratio. Alius est motus simplr uolūtarius sicut motus deambulationis q fit a uirtute cognoscitiua ut ab extimatiua uel a uolūtate p⁹ extimationē & deliberationē. fit etiā cū musculis q sunt istrumenta uolūtarii motus. & fit ad finē q est uolūtatis executio uel aliqđ extra. ¶ Terti⁹ ē motus medius & tūc medici dicūt istū esse duplicē. qa motus iste medi⁹ ē ab extremis cōpositus. Aut g° ē medius q fit uirtutibus duabus & duobus organis ad eū cōcurrētibus sic ē motus trāsglutiōis ubi cōcurrit uirtus aīata & naturalis. & organū aīatū ut musculi i pncipio meri & organum naturale ut uili eiusdem meri. Aut dicꝛ medius qa q̄uis cōcurrat una uirtus. s. aīalis & suū organū. tñ modus motus ē naturalis sicut mōus anhelitus. nā ipe fit a uirtute cerebri. et signū qđ daꝛ a medicis sup hoc est. qa inciso neruo q uenit ad pectus cessat hic mot⁹. fit ēt ab organo uirtutis aīalis. s. a musculis pectoris uel dyafragmate q musculus dici pōt. tamē iste motus. qa fit sine deliberatione. ut apparet in somno dicꝛ mot⁹ medius. unde uocatur a medicis motus uoluntarius de secunda

itētione i. nō uere & p° uolūtarius. ¶ Dicūt igiꝛ qđ motus oculi & palpebre nō ē uolūtarius pª. intētione. nec naturalis pª. itētione & uere. sꝫ ē medius. nō quidē medius quia ibi duo organa & due uirtutes cōcurrāt. sꝫ solū cōcurrit uirt⁹ aīalis & istrm eius ut musculus. tamē ē qa nō premeditātibus nobis immo nolentib⁹ oculi moueꝛ in hoc participant de natura mot⁹ naturalis. lꝫ etiā quādo uolum⁹ moueam⁹. ex h° ergo motus oculi dicꝛ uolūtarius de. zª. itētione. ¶ Causaꝫ autē quare nō obstāte φ uirtus uolūtaria aīalis moueat tamē sine nostra uolūtate fit talis motus. conanꝛ cōiter assignare medici qđ h° ē propter istātem necessitatē que cōtinue mouet agens ad finē. s. ad mouēdū. Vnde Gal. in comento Affoꝝ. appoplīaꝫ soluere. zm trāslatiōeꝫ grecam. uoces saluare. qūo nō impntibus nobis motū anhelitus factuꝫ a uirtute animali tamē ab ea fiat dicit sic. Vidꝛ autem fieri h° pter necessitatē respirationis erigentis ipsaꝫ q in neruis uirtutē ad actū & pter demuꝫ sepius omēs musculi in appoplicis agūt q mouēt toracē. Et dicunt etiā medici qđ h° nō est mirādum uidemus enim φ aliq dispō mēbꝝ acquisita per cōsuetudinē que ñ mouet i rōe finis. sed sicut dispō est cā qđ motus qui fit a uolūtate fiat sine cognitione & pmeditatione sicut apparet i cōsueto citarizare q eo loquente cū alio citarizat. & sicut appꝫ in sacerdote qui mouet mādibulas ut cantet psalmos & aliud imaginaꝛ ut cōcubinaꝫ. ergo multo magis presens necessitas q mouet in rōe finis erit cā qđ motus q puenit a uirtute aīali proueniat ēt aliquādo sine uolūtate. & talis est motus oculi. motus igiꝛ oculi est uolūtarius đ secūda intētione. ¶ Iste mōus soluēdi est apparens satis. & rhetoricus & fui cōtētus alias eo in tractatu quē de corde cōstruxi. & posterius i aliis qōibus istū mōuꝫ rprobaui. & secutus sum i his uiā Aueꝝ. quā ponit. z°. colliget ca. pi°. đ iustrmētis mēbroꝝ anhelitus. cui⁹ tamē opinionis ipe nō fuit iuentor. Et ē qđ motus palpebre sit cōpositus ex motu naturali et uolūtario. Vnde loquēs đ motu anhelitus. dic. Et alii sapiētes uolūt qđ sit cōpositus ex duabus uirtutibus. uidelꝫ uolūtaria & nō uolūtaria. h° ē naturali & aīali. & h° inueniꝛ in motu pluriū mēbrorū. sicut i motu palpebre & oculi. ad psens tamē ñ psequor eā. ¶ Ex qb⁹ cōtraria solunꝛ. Aucturitates enim & ratōes q pbāt qđ motus oculi sit naturalis. pbāt qđ sit naturalis ex pte modi quo fit. qa sine deliberatiōe quādoq. Rationes uero q pbāt euꝫ uolūtariū cōcludūt qđ sit uolūtarius ex parte uirtutis & istrumenti. & quādoq ex parte

modi.ut cũ fit uolẽtibus nobis. ¶ Ad rõem .A. dicẽdũ qđ loq̃t đ motu simpliciter naturali. sicut ẽ motus elementorꝝ de quo hic non est sermo. ¶ Et aliter subtiliter posset solui. ʒ taceat. ¶ ILLIVS uero cognitõ ex uenis ei⁹ ¶ Superius Auic. docuit cognoscer̃ oculi dispões ex tactu & ex motu. hic docet eas cognoscere ex uenis. i. ex dispõne uenarũ. & dic̃. qđ si uene sunt grosse &c̃. ¶ Ad hui⁹ ptis itellectũ cõsiderandũ ꝙ cum uena sit quoddã corpus concauũ alterius contẽtiuũ queadmoduʒ de artharia dicit Gal. in libello de differentiis pulsuũ. nos cõsideramus in ea duos modos dispositionum. Vnus modus est ex parte eius qđ continetur secundum ꝙ: dicimus qđ uene sunt plene aut uacue. Alius modus dispositionũ eius est secundũ ꝙ uena est lõga lata & pfunda. & quantũ ad hoc dicimus in uenis oculi qđ ipe possunt apparere alte & late. & dicũt grosse. & possunt apparere submerse uł depsse et stricte et dicũt subtiles. silr aũt possunt apparere late solũ & q̃uis non sint alte. & iste uocãt ãple. & possunt apparer̃ stricte solũ & posito qđ nõ sint đpresse. & uocantur stricte. Quãuis autẽ alii modi cõbinationuʒ possent fieri. p istos tamẽ itelligũtur & molestũ essʒ narrar̃ eos. ¶ Differũt autẽ modi dispositionũ uenarꝝ qui summũt ab eis zm. ꝙ sunt corpa longa lata & pfũda. & mõi dispositionũ q summunt ab eis zm qđ corpora cõtinẽtia & cõcaua. Nã ẽ possibile qđ uena sit alta & lata dicta grossa. & tamẽ nõ sit plena. similiter ẽ possibile ꝙ uena sit stricta ł subtilis & sit plena. q̃uis consequat̃ plus. qđ si ẽ lata uel grossa qđ sit plena. & si ẽ subtilis stricta sit uacua. i. non habens de humido in se. tamẽ qcquid sit ille dispositiões differunt ¶ Secũdo est intelligẽdũ. diceret aliquis p°. quare non docuit significare per alias dispositiones uenarũ. s. per caliditatem & frigiditatem. duriciẽ & moliciẽ. Secũdo diceret aliquis quare A. per dispositioneʒ uenarũ non docuit significare super complõnẽ calidã uel frigidã. ¶ Ad huius solutioneʒ cõsyderandum qđ quãuis uene sequãt̃ epatis dispositionem sicut membri a quo aliquo modo ramificantur. & ideo uene de epate signãt. tamẽ ipse possunt significare de cõplesione membri. in quo fundatur qa secundũ eius complõneʒ disponi possunt Dicemus ergo ꝙ uenarũ amplitudo & grossicies. i. latitudo cum eleuatione signant oculi comp'õneʒ calidã & humidã. nam latitudo & grossitudo sicut ab agente fiunt calido. ʒ calidum ñ posset materiã extendere si esset sicca ergo requirit̃ humiditas apta expãsiõi ad circũferẽtias. & ex hoc fit uena lata & alta & sic grossa. uel solũ lata & sic dicit̃ ãpla latitudo g° & grossicies uenarꝝ significat caliditatẽ & humiditatẽ ergo subtilitas uenarꝝ q̃ grossiciei opponit̃ & strictura que opponit̃ ãplitudini significãt frigiditatẽ & siccitatẽ. significat g° frigiditatẽ n potentẽ materiã extẽdere. significat siccitatẽ que phibet extensionẽ. Et hoc ẽ ẽt qđ Gal. uult i tegni. ubi p uenas latas sup caliditatẽ complõis oculi docet significare. Et generalr ẽt h° ult. z°. de complõibus. 4°. ca. ubi dicit. Cuius uene sunt ãple ẽ i natura sua calidus cui⁹ uene sunt stricte est in natura sua frigidus. & illud ideo qm caliditatis ppetas est dilatare uenas & aperire Idẽ sentit. A. p° can. fen. zª. de signis complõnum. Vñ in tegni tractatu. z°. dicit Gal. ãgustia frigiditatis ẽ filia. ãplitudo uero caliditatis. ¶ Sʒ diceret aliq̃s quare ñ docuit significare p. lõgitudinẽ uenarũ. ¶ Dicẽdũ qđ forsaʒ đdit itelligi. Vł dicẽdũ aliter qđ logitudines uenarũ uidentur esse zm. longitudinẽ membrorꝝ ad que debẽt ire in oĩbus uel in pluribus. & iõ ex h° auctores ñ curãt summer̃ signũ. ¶ Secũdo diceret aliq̃s. possʒ ne p uenarũ latitudinẽ significari sola caliditas uel sola humiditas. Dicẽdũ ꝙ p manifestã latitudinẽ & grossiciem uenarũ significam⁹ caliditatẽ & hũiditatẽ. qa ipa ñ posset sic esse manifesta nisi cõcurrerẽt pncipiũ efficiẽs & materiale utrũq̃ habũdanter. ʒ per grossiciẽ & amplitudinẽ minorẽ possem⁹ sup altero solo significare. uel caliditatẽ solã cum tempie humidi. uel humidũ habundãs cũ tẽpie caloris. & itelligat̃ similiter đ subtilitate & strictura. ¶ Ex his ad argumẽta. ad pmũ dicẽdũ qđ amplitudo & strictura uenarũ & subtilitas & grossitudo sunt dispõies uenis ppe. ʒ duricies & mollicies & calliditas & frigiditas sunt cões toti oculo. Vñ sub signis sumptis a tactu cõphẽdunt̃. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ qđ .A. dedit itelligere. Cã aũt que mouit plus Aui. ad explicãdũ humiditatẽ & siccitatẽ q̃ calliditatẽ ẽ. qa ãplitudo & grossicies & subtilitas & strictura cũ sint q̃dã humidi passiões. qa sunt extẽsiones uel contractiones imediatius depẽdẽt ab humido & sicco sicut a pricipio immediate. sed a calido & frigido mediatius. & sicut a pricipio extrinseco mouẽte ¶ Vlterius circa istã partẽ est iteligẽdũ per hoc qđ dicit. aut plene significat multitudinẽ materie. qa plenitudo & uacuitas uenarꝝ non habʒ significare imediate super oculi complõne calida uel frigida uel alia. sđ plenitudo sup materie presentia siue sit humoralis aut uaporosa. & uacuitas sup materierũ pluationẽ & ideo Auic. dixit qđ plenitudo significat multitudinẽ materie. ¶ Consyderãdũ ẽt

& 4

qđ ex hoc signo possum⁹ significare ī oculo sa no & ī oculo ifirmo.ī oculo qdē sāo sup cōplō ne calida ul' frigida l'sicca l'hūida.ut si uenas hab3 latas & grosas naturaliter significat calidā & humidā cōplōnē.& si habet contrariā significat frigidā et siccā.In oculo aūt egro maxime significamus per uenarū plenitudinem uel uacuitatē ut apparebit post. ¶ COGNItio uero illius ex colore ipius.Hic docet cognoscere oculi dispōes ex parte coloris. ¶ Circa quā partē est itelligendū qđ color in oculo est duplex.Vnus color uerus qui sup coiūctiua apparet.Alius est color q ñ est sic uerus factus per radiorū reflexione3.& iste apparet nobis ī toto spacio cornee.mō sermo Aui.ñ est de colore facto p radios.quia ille ñ fit ꝓprie a presentia quatuor humoꝝ.sed sermo eius est de uero colore q super coiūctiua apparet in homībus sanis.& sup toto oculo ī egrotantibus q busdā.quia isti colores fieri possunt a domio humoꝝ. ¶ Ex quib⁹ dictis apparet duo.Primo qūo ex colorē significamus.qa si uideo oculū rubeū significo sanguinē.Si uero eu3 citrinū significo col'am.Si pōbleū.i.albū cū aliqua obscuritate significo fl'a.Si fuscū.i.tendentem ad nigredine3 significo mel'am. ¶ Secundo apparet ī quibus oculis significamus.quia ta3 ī sanis q̄ ī infirmis ut notū est. ¶ Sciendu3 tñ qđ aliquādo una materia cui medicus d3 prīcipaliter īsistere est p accidens cā colorādi oculū alio colore q̄ sit illius materie color.sicut cū esset ī oculo aliq materia crocissima colerica uel melācolica ex qua ꝓpter dolorē traherer ad oculū multus sanguis & crederet materia esse sanguinea q pricipaliter ledet cū tamen nō sit attēde ergo illđ. ¶ Sermo uero ꝓlix⁹ de colorib⁹ oculorū fiet ī tractatu 3°.& ibi q ret utrū ocul⁹ sit colorat⁹ & qūō. ¶ SED CO GNITIO ex figura ipsius est.Hic docet cognoscere oculi dispositiōe3 ex figura. ¶ Circa quā ꝑtē diceret qs primo.que est bonitas in figura oculi. ¶ Secūdo diceret aliquis .quam dispositionē significamus p bonitatē & malitiā figure. ¶ Ad ꝑmū dicēdū z^m.nros auctores qđ naturalis oculi figura est rotunda.Vnde auctor pspectiue dicit. Oculus quātitati capiende nō cōgrueret si rotūdus nō esset qđ etiā demōstratiue ibide3 deducit comētator. ¶ Ad secūdū dicēdū qđ malitia figure hab3 duo significata.Vnū imediatū & hec est mala cōpositio oculi.siue naturalis cū qua stat sanitas nūc.siue egritudīalis & uocat morb⁹ ī cōpōnali natura.& ista bōa figura oculi sanitatē ī compositione idicat.Aliud & significatū mediatū.& istud ē defect⁹ uirtutis īformatiue in prima generatione.Cū eni uirtus informatiua sit illa a qua mēbrorū figurationes puniūt.sicut & alie nature organice.ut summit ab.Auic.p° li° fen pª de uirtutibus. z° cap. g° si oculus male figurat⁹ ē informatiue uirtutis significat defectū.Si aūt oculus h3 bonā figurā significat iformatiue bonitatē. & hoc est qđ A.dicit.bonitas sue figure significat fortitudinē ī creatione & per consequēs ī formatiue.q̄a illa est que creat.& malicia significat contrariū .uirtus autē informatiua cū calore naturali operat.ut comētator 7° metha. comento.31.g° bonitas figure & forme significat ī oculo complesionē uel tēperata3 uel calidā.malicia autē figure significat defectum īformatiue.& tot pōt significare modos male complōnis quot qualitates possunt uirtutem informtiuā impedire.quāuis autē omnis qualitas possit iproportionare organū uirtutis īformātis tñ pricipaliter frigiditas illā ipedit sicut ipsa pricipaliter cū calore operat.ergo figure malicia uidet plus significare defectum caloris ī oculo.licet etiā alios modos malaru3 complōnū possit significare. ¶ Sed circa ista dicta tu dices.ista dicta arguūt qđ oculi figura significet sup complōem subiecti uel istrumēti ī q̄ est uirtus iformatiua qđ est sperma ñ tñ arguit de oculo. ¶ Dicendū qđ complō membri ñ solū dependet a materia ex qua fit una ex ipressione qua facit agens. ¶ Ex qb⁹ app3 qđ istud signū pōt applicari sano oculo ī significando dispōes complōales uel compōnales.S3 ī oculo nūc egro ñ possum⁹ eodē mō applicare quia si ex tempe fiat ī oculo mala figura.l3 ex hoc nos significemus morbu3 ī compōe.t egritudinē complōnalem ñ possumus significare nisi iquantū illam mala3 figuram reduceremus ad talem humorē qui fecit eam. ¶ S3 diceret aliquis q figura oculi ē peior.Et dicendū tam lōga q̄ lata uidetur esse equaliter mala.quia equal'r distat a ꝑfectiōe rotūdi.Si ergo aliquis oculus ēēt in sua figura.minus malus esset ille q parū a rotunditate recederet & ī h° essent necessarie dmōstratiōes methaphisice ī distāriis figurarū. & iō obmitto. DISPOSITIO aūt magnitudinis ¶ Hic docet significare per oculi quātitate3 & dic.qđ a quātitate oculi magna uel parua summit significatio sup capite magno ul' paruo. ¶ Ad cuius intellectū est cōsyderandum sicut summit a Gal.in tegni.& supª ab Aui. fen.pª.magnitudo & paruitas capitis diuersificāt in significando z^m. ꝓportiōe3 & īꝓportiōe3 eis additā.Si eni caput sit magnū & cū bona ꝓportiōe significat materiā habūdāte3 & īformatiuā fortē.Si uero caput sit magnū & male ꝓportiōis significat materiā habūdā

tē & īformatię defectū. Caput uero paruū lʒ
oīno ſit malū. tamē ſi ē cū bona ꝓportiōe mi
nus malū ſignificat q̃ ſi ē cum mala ꝓporti
one. Ita ē et eſt đ oculis ſuo mō. Si enim oculus
ſit magnus & bōe ꝓportōis ſignificat fortitu
dinē uirtutis īformatiue & materiā exuberā
tē. Si aūt ſit oculꝰ magnꝰ & male ꝓportiōis
ſignificat habundātiā materie & defectū īfor
matiue uirtus. ¶ Ex quibꝰ apparet quā com
plōnē ſignificamꝰ ī oculo ex magnitudine. qa
ſi eſt magnus & bene proportionatus ſignifi
cat complōnē calidā & humidā. calidā quidē
qa ſignificat uigorē informatiue uirtutis. &
humidam quia ſignificat materiaʒ multam
uel ſignificat caliditatem ſolam cum tempe
rantia humidi uel humiditatem ſolam cum
tēperātia calidi et h° ſi magnitudo oculi parū
recedat a temperamēto. Si aūt oculus ſit ma
gnus & male ꝓportiōatꝰ ſignificat complōnē
humidā ī oculo. qa ſignificat materie exube
rātiā. ſed quia defectus fuit īformatiue ſigni
ficaẗ ex hoc cōplō frigida. oculus g° magnus
īproportionatus ſignificat complōneʒ frigidā
& humidam. ¶ Tadeus uero uult qđ poſſit
ſignificare complōnem calidaʒ & humidā &
alias cōplōnes. ¶ Notādū tamē qđ duplicē
cōplōneʒ poſſumus imaginari in oculo. Vnaʒ
q̇ ſeqẗ cū ratiōe materie z^{m}. ſe. & ut ſic oculꝰ
magnus male ꝓportiōis pōt eſſe calidus fri
gidus ſiccus & humidus ſimpliciter uel cōpo
ſite. qa materia multa ex qua oculus magnus
eſt factus potuit eſſe cōplōnis calide. Aliā cō
plōneʒ imaginamur ī oculo ſiue alio modo ex
diſpoſitione materie relate ad agens. & ut ſic
materia apta extendi ē materia hu. ſʒ nō bene
formaẗ maxime defectu agētis. đficit aūt ut
plurimū a frigido. ido frigidū & humidū fri
gidā & humidā cōplōneʒ ut plurimū arguit
¶ Ex quibus dictis multe īſtantie q̇ poſſent
fieri ſoluunẗ. Quāuis tamē ſi qs uellet ſubtī
liter ſpeculari poſſet đfēdeẗ ꝙ materia mul
ta niſi ſit humida ñ poſſit trāſmutari ad ocu
lū magnū. ſʒ eſſet ſermo nimis ꝓlixus. His ha
bitis de oculo magno. dicēdum eodē modo de
paruo. Si enī oculus ſit paruus & bene ꝓpor
tionatꝰ ſignificat paucā materiā & ex h° ſic
cā & qa ē bone ꝓportiōis ſignificat uigorē ī
formatiue & cōplōneʒ calidā. oculus igiẗ par
uꝰ ꝓportinatus ē calidē & ſicce complonis. ſi
aute ſit paruus nō bene ꝓportionatus ſigni
ficat frigiditatē & ſiccitatē ut ſatis patet. &
eodē modo intelligaẗ đ oculo paruo ſic de ma
gno qđ ex parte nature materie z^{m}. ſe pōt eſſe
cōplōnis calide frigidē ſicce & humide. ſʒ ex ꝑ
te cōplōnis quā habʒ ex diſpoſitiōe materie
reſpectu agētis ē ſicut ꝑus dictū fuit. Sʒ
diceret aliqs que ē ꝓportio iſta quā debet ha
bere oculoꝝ magnitudo uel ꝑuitas. ¶ Dicen
dū qđ quadruplicem proportionē oculi poſſu
mus accipe ad quā oculus magnus uel paruꝰ
pōt compari. Vna eſt ꝓportio ad orbitā uł ad
fōteʒ in quo eſt. qa in eo debite ſitueẗ ñ ꝓmi
nens nec nimis ꝓfundus. q̃uis ꝓfundatio pro
uiſu plus laudeẗ q̃ eminentia. Vnde Ariſ. đ hi
ſtoriis animalium p°. ca. 4°. Oculi qui intus
maxime acutiſſimi uiſus in oībus animalibus
¶ Secūda ꝓportio eſt ad figuraʒ quia ſit de
bite figure. ¶ Tertia ē ad caput qa ſit ſecūdū
iſtā magnā magnitudinē & paruitatē. Ex h°
enī ſignificaẗ īformatiue bonitas. ¶ Quarta
ē ad opatiōes. & hoc certificat totū. qa ſit bo
ne uiſiōis oculus enī in q̃titate magnus uł par
uus bñ ꝓportionatus in dictis quatuor rebꝰ
cōmendatur. ¶ Sed conſueuit queri. quare
caput paruū ex toto uituperaẗ. oculus aut ē
paruꝰ non. ¶ Dicendū. ꝙ cerebruʒ paruo exi
ſtent capite nō poteſt in ſuis uentriculis eſſe
ſpacioſū. et cuʒ ſit multoꝝ ab eo ortoꝝ pricipi
um non poteſt bene principiare illa eo exiſtēte
paruo. Vnde Haly in tegni tractatu. 2°. 61. co
mento ubi dicit. Cauſaʒ. quidē in uituperatio
ne ſua qua uituperauit paruitatē cerebri iā
permiſſimus qm̄ ipſuʒ eſt radix nuche & ner
uis &c̃. Et de oculis ſubdit. Oculi aūt ſunt
rami & non ſunt radix non g° nocet paruitas
eorū quādo eſt cuʒ proportione & bonitate ī
uiſibus &c̃. ¶ Vlterius ſcendū ꝙ ſi conſyde
ramus hoc ſignū maxime ſignificat in corpori
bꝰ ſanis In corporibꝰ. n. egris nūc ꝑ quātitatē
oculoꝝ aliter ſignificamꝰ. ſ. ſecūdū ꝙ ſunt puꝛi
ficati & etiā extenuati uel ingroſſati. ut apare
bit in capitulis particularibus. ¶ Sed dubita
baẗ quis oculus ſit melior an ꝑuus an magnꝰ
uł mediocris. Videẗ qđ magnꝰ. nā Gał ī tegni
laudat eū dicēs. quod ſignificat ſubſtantiam
materie ex qua facta ſunt ercrata. i. bone com
plōnis. ¶ Iteʒ oculus eſt melior q̇ eſt aptus
plura uidere. ſʒ magnus ē huiuſmodi. qa plu
ribꝰ lineis uiſualibus occurrētibꝰ ē expoſitꝰ.
ut notū ē. ¶ Videẗ qđ oculꝰ paruꝰ ſit melior
auctoritate Ariſ. ꝑallegata p°. de hiſtoriis aīa
liū. Itē Raſis. 2°. cōtinētis ubi laudabiliores
oculi ſunt ꝑui ꝓfūdi. ¶ Amplius ille oculꝰ ē me
lior qui nō impediẗ a lumine in ſua uiſione.
ſʒ oculus paruus ē huiuſmōi. qa paruus ē ut
ꝑlm ꝓfundus. & ſic nō diſgregatus a lumie
exteriori ſicut uidemus qđ homo de die in
puteo ſtās uidʒ ſtelas. ut comētator ꝑſpectiue
ꝓpōne nona. & Aui. 6°. đ naturalibꝰ. ꝑticula
tertia. & Ariſ. 5°. đ generatiōe animaliū. & cā
ī h° ē qa nō diſgregraẗ uiſus a lumie ¶ Vē
qđ oculꝰ tēpatus ī quātitate ſit melior. quia

fortitudo uirtutis stat cũ tẽpamẽto cõplõnis. ut Haly.i tegni tractatu.2°.99.cometo.ergo eadẽ rõe cũ tempamẽto compõnis. ¶ Dicẽdũ est ad h° qđ ocul9 debite magnitudinis ꝑportionatus ĩ figura & positiõe.qa ñ sit nimis intus nec nimis extra.est melior ꝓbatur p°.per Aꝝ.de generatõe aĩaliũ.5°.2°.ca.ubi dicit.mediũ multi & pauci humidi optimus uisus.ꝫ oculus medius ĩ multo & pauco humido est mediocris q̃titatis.qa q̃titas oculi maxie a q̃titate suoꝝ humorũ depẽdet Idẽ sentit Aꝝ.pmo de historiis.4°.ca.ubi dicit.Oculorũ autẽ hi qdem magni.hi quidẽ parui.medii autẽ optimi.hoc uult Aꝝ.ĩ sua maiori physonõia. ubi dic.Quicũq oculos paruos habẽt pusilanimi referunt ad simiã.qui uero habent magnos oculos referũt ad boues.igit bene natũ oꝫ neq magnos neq paruos habere oculos.quicũq habẽt cõcauos maliciosi reducũtur ad simiã.qcũq habẽt oculos eminẽtes fatui referũtur ad apparẽtiã et asinos.q̃re neq eminẽtiũ oculorũ neq cõcauoꝝ oꝫ ẽẽ medius utiq habitus dominabit. Et q̃uis physonomice dicat.nichilominus tamen naturaliter itelligit. Item Auic.p°.de animalibus:loquẽs de oculo'dicit. medius est bonus ĩter ista. Idẽ uult Auicẽna ĩ pcessu capituli.ubi dic qđ medi9 ĩ omni dispositiõe harũ specierũ est equalis &c. hoc ꝓbatur ratione. Prĩo ille oculus est melior q significat fortitudinẽ uirtutis generatiue & obediẽtiã materie.sed oculus mediocris & ꝓportionat9 est huiusmõi.g° &c.maior ẽ nota declarat minor. Nã fortitudo uirt9 significat ex debita ꝑportione quã eũ dicimus habere. sed materie obedientiã significamus quãtitatis mediocritate.ex hoc enim nec significamus multitudinẽ humidi impediẽtis agẽs.nec paucitatẽ nõ pfecte capiẽtis suã actionẽ.sed coartãtis eã. ¶ Secũda rõ. ille oculus est melior qui significat in cerebro tẽperamẽtũ.sed oculus mediocris ẽ huiusmõi.g° &c.maior ẽ nota.Nã tẽpamẽtũ ĩ cerebro ẽ bene disponens oculũ causatiue & significatiue.qa cerebrũ ẽ eorũ principiũ.ut Aꝝ 2° de generatiõe animaliũ.Sꝫ minor ppositio ẽ Alberti theotonici i comẽto qđ fertur fecisse sup physonomia Rasis tertii tractatus almãsoris ubi Albertus dicit. mediocritas oculoꝝ tempamentũ notat esse in cerebro.ex tẽperata enĩ complõe cerebri seq̃t perfectio uirtutũ aĩaliuꝫ & maxie rõalis.Vñ & morũ uenustas.Et q̃uis sermo alberti uideat esse pticularis tñ ñ ul'r uidet eũ pferre. ¶ Tertia rõ illi sunt meliores oculi q melius & pfectius habẽt se in uidẽdo.sꝫ ocul9 medi9 ꝑportional'r se habẽs i aliis ẽ huiusmõi.Naꝫ oculus magnus de sui q̃titate hꝫ qđ plus ꝓmineat nimis irradiat.oculus paruus econtra paꝝ irradiat.medius aũt medio mõ Simil'r oculus paruus sue puitati ꝑportionatus profũdior q̃ oculus mediocris hꝫ hoc qđ stãte eq̃li situ.i.ñ moto capite multas res non põt uidere.qa piramidales linee ĩpediunt.ne eũ attĩgant a rebus lateralibus sibi stãtibus.ꝫ luceꝫ magis recipiat sicut apparet ĩ riuis strictis.ut Aueꝝ.colliget.3°. ¶ Ex his ad contraria dicẽdũ.p° ad auctoritateꝫ Gal.dicenduꝫ qđ ñ simpliciter collaudat oculos magnos.sed magnos proportionatos respectu magnorũ improportionatoruꝫ. ¶ Ad rationẽ dicẽdũ primo negãdo maiorẽ.plura enĩ uidere posset esse cũ mala uisione.Vel cõcessa maio re.ad minorẽ dicẽdũ qđ ocul9 tẽpatus ẽ aliter situat9 qđ nullaꝫ reꝝ possibiliũ uideri impe dit piramidal'r eũ attingere.Vnde nec ossa supcilii nec faciei sibi ĩpedimẽtũ faciũt.Si aũt oculus magnus sit plus extra ꝑmĩnẽs nihil ꝑpterea addit ad recipe. ¶ Ad Aꝝ.dicẽdũ qđ loq̃t de oculo puo respectu magni.& ex h° dicem9 qđ ocul9 puus melior ẽ magno.si sue paruitati respondet pfunda situatio.Vnde Aueꝝ.3°. colliget. Qui habꝫ oculos profundos remotius uidet. ¶ Ad rõneꝫ dicẽdũ pmo concessa maiori. ad minorẽ dicẽdũ qđ oculus tẽpatus nõ ĩpedit ẽt a lumie ꝑpter sue uirtutis fortitudinẽ.imo minus impedit q̃ oculus puus pfundus. ¶ Vel aliter dicẽdũ ad maiorẽ.qa lꝫ ĩ h° oculus puus pfũdus sit laudabilior.tamẽ habet duos alios defectus.Vn9 qa in puo lumine ñ sic illuminat.ut tẽpatus oculus.Secũdo quia ꝑpter ĩpedimentum supercilii & lateralium partiũ in quibus respectu tẽpati oculi pfundat ñ põt tot rerũ species simul piramidal'r recipere ¶ ILLIVS VERO cognitio ex operationib9. ¶ Hic Auic.docet cognoscere oculi dispositionẽ per signa sumpta ab operatiõibus sibi ꝑpriis.opa° aũt sibi ꝑpria ẽ uisio. Primo ergo per uisionẽ factã que ẽ uidere rẽ a prope uel a longe bõa uisione docet cognoscere oculi dispositioneꝫ.quia melior est que possit esse. ¶ Secũdo per alias uarietates in cõtigẽtes que sunt ipfecte uisiões. docet supa malas dispositões oculi significare ibi 2a.Si ẽ debilis Causa autẽ quar Auic.i .hoc ser monẽ ꝓllõgauit.qa hoc signũ sumitur ab opatione tale autẽ est princ ipiũ & perdurãs ut ipse ponit.li°.p°.fen.2a.illo ca.Accidẽtia & significatões. ¶ Ad pme ptis euidẽtiã ẽ itelligẽdũ qđ.A.ex pfecto actu uisionis docꝫ significare sup bonitatẽ complõnis.nã lꝫ opationes organicorũ ꝑueniãt aliquo mõ a materia compõnali.tamẽ radicaliter a cõplõne ꝑueniunt ut Gal semp uoluit.ut apparꝫ.7°.terape.2°.

ca.& p°.de iuuamētis mēbroꝝ.z°.ca.& i cō
mto affcꝝ tertie pticule.Q uotidie uero.Bo
na igit̄ oculi opatio.i.sua pfecta uisio.bonā cō
plōnē oculi significat.bona aūt complō i oculo
est cōplesio tēperata.igit̄ uisio pfecta cōplōez
tēperatā significat.& hoc est qđ Aui.ult cū
dic̄ ē fortis cōplōnis & equalis.i.ē cōplōnis
tēperate ad iustitiā.¶ Sz tu dices q̄re.A.cō
plōez tēperatā uocauit fortez & equalez.Di
cendū φ i cōplōe tempata cōsideramꝰ duo.s.
uirtutez aie & ipsaz cōplesionez.quantū ad p̄
mū dixit fortez quantū ad cōplesionez dixit e
qualez.Vel aliter φ cōplesionez equalez possu
mus cōsiderare dupliciter.Vno mō i se secun
dū φ ab extremis refractis resultat.& ut sic
dicit̄ equalis.Alio mō secūdū φ est opatiōis
pricipiū & ut sic dicit̄ fortis.Vel tertio modo
possumus dicere qđ cōplesio tēperata dupli
citer consideraт̄.Vno modo ut exteriaribꝰ cau
sis resistit & ut sic uocat̄ fortis.Alio modo ut
dictū est secūdū φ ab extremis resultat.& ut
sic uocat̄ eq̄lis.i.iustitialis.ut ē operationis p̄n
cipiū.& uocat̄ fortis.i.resistēs cāis corrūpen
tibꝰ.¶ Secūdo dicerz aliqs cū ex pfecto actu
uisionis iudicemꝰ complōez equalē ocul'.quā
compōez iudicabimꝰ.Dicēdū qđ iudicabimꝰ
oculū etiam equalem in compōne & h°.p°.qa
perfecta complō arguit pfectam compositiōez
sicut causa arguit effectū.nā complō ē causa
compositiōis ut sumit̄ a Gal.z°.đ cōplōnibꝰ
ultio.ca.& primo de iuuamentis membroruz
z°.ca.Iste oculus debz iudicari equalis com
plōnis a posteriori.nā nō posset pfecta uisio
fieri nisi esset pfecte compōis.Aui.igit̄ đdit
h° itelligi.& forsan p hoc qđ dixit complōez
istius oculi esse fortē.itellexit qđ essz bōe cō
positiōis.nā complō bona membri fortis red
dit̄ quādo mēbri compō ē bona.quia occur
rētia minus ledunt.¶ Vlterius ē intelligēdū
qđ pfecta uisio uidet̄ i tribus maxie cōsistet̄
Primo i distantia uisibilum .quia uideantur
lōginqua & ppinqua .Secūdo in iudicii recti
tudine.qa tam longinquū q̄ ppinquum be
ne discernat.& sic ē ita qđ nullꝰ oculꝰ eo me
lius discernat.Tertio i modo iudicandi .quia
non ledatur & ut dicaz φ n̄ sit oculo tediosuz
uel laboriosuz .hec tria Auic.hic tetigit uolēs
notificare pfectissimū actū uisionis .nā tāgit
certitudinē iudicii.per h° φ dicit.uidet oculuz
.i.uidet rē puā uel occultaz omni alteri oculo
distēperato.ipse tamem qui est tēperatꝰ iu
dicat eā.¶ Secūdo tangit aliud i quo cōsistit
pfecta uisio.s.distātia uisibiliū.qa tā ppiqua
quā longinqua uideat & hoc cū dicit.uidz a
longe & ex ppiquo simul.¶ Notādū tamē
qđ simul pōt duobus mōis iteligi Vno mō si
mul.i.eodē istāti uel tēpore isensato compre
hendit longe & ppe.ita φ est oculꝰ tēperatꝰ
non eget primo inspicere ppe & postea ḡdati
pcedere ad ispiciēdū longe.nec ecōtra.sed una
palpebraꝝ apitione ispicit simul lōge & ppe.
Alii autē oculi deficiētes a sua bonitate quasi
cum quadā gradatione inspiciunt de prope ad
longiquū & de longinquo ad ppinquū.¶ Se
cūdo mō potest exponi simul ut dicat simulta
tez in re obiecta.quasi dicat qđ res ppinqua
& longinqua est ab eo melius uisibilis q̄ ab a
liquo oculo.Alii aūt oculi deficiētes a bonita
te eius n̄ hn̄t simul hec duo uisibilia sz qdam
uidet de ppe & n̄ de longe.& quidaz ecōtra.
Et i hoc est magna uarietas secūdū magis &
minus in hominibus & sicut dico de re ppiq̄
qđ est meliꝰ uisibilis ita de re lōginq̄.¶ Ter
tio.A.tangit tertiā i q̄ ēt consistit pfectio uisi
onis.s.qđ oculꝰ n̄ laxet̄ uel noceat̄ i ispiciēdo
qa minus laxet̄ aliquo oculo.& qa maxime fa
tigantia oculū sunt uisibilia fortia & lucentia
& alba.& iō dixit.n̄ leditur.i.minus leditur
ab eo qđ reddit ad ipm.de uisibilibꝰ fortibꝰ.
¶ Sz tu dices qd uult dicere reddit ad ipsuz.
¶ Dicēdū qđ illud itelligit speciez a uisibili
forti uenientē.qa illa ē quā uisibili reddit ocu
lo & tūc exponit̄ n̄ ledit̄ ab eo qđ a uisibilibꝰ
fortibus.i.qđ forte & excellēs uisibile reddit
ad ipm oculū.& dz scribi reddit per geminū
dd.Alio modo possumꝰ dicere qđ.A.loqt̄ hic
secūdū medicos platoicos q dicebāt uisuz fieri
extramittēdo.illi eni pōebāt spiritū uisibilez
exire oculū & ad oculū redit̄ & iō dic.nō le
dit̄ ab eo φ redit ad ipuz et tūc dz scribi r̄dit
p unū.d.¶ ET SI EST DEBILIS uis.¶ Hic
Aui.p alios mōs uisionis iperfecte docet signi
ficare dispositiōes oculi.& primo in generali
z°.in speciali.ibi.z°.Et si ipse non est.¶ Ad
intellectū prie partis sciendū ē qđ littera du
pliciter pōt intelligi.Primo qđ sermo Aui.sit
de quodā speciali defectu uisus .qui ē ledi ab
omnibꝰ uisibilibus etiā paruis.una eniz con
ditō pfecte uisiōis erat φ n̄ ledit̄ a uisibilibꝰ
fortibꝰ.g° uisio dicet̄ ipfecta q̄do uisus a uisi
bilibus debilibus nedū fortibus ledit̄.ista āt
opatiōis uisiue malitia significat corruptiōez
.i.malam dispositiōez in cōplōne & creatione
.i.compōne.¶ Sz tu dices quā malā cōplōez
significat & quā malā compositionē .Dicēdū
qđ q̄do homo ledit̄ a q̊cūq uisibili significat
ppe multā spirituū resolutionē.& compōnis
oculi laxitatē.sicut nos dicimꝰ ēt đ stoācho q
a q̊libet cibo ledit̄.Et qa id quo oculꝰ imedi
ate n̄ tollerat uisibilia n̄ ē complesio.ut calida
ul' sicca ul' frigida uel humida.sz est potius
quedā in spiritibꝰ resolutio.& quedā laxitas

textuꝝ oculi.ideo Aui.uocauit hoc coruptōez
cōplōnis ut quaſi dicat pl⁹ facit hec im ppor
tio quā exceſſ⁹ q̃litatis.Similr ēt uo cauit cor
ruptiōez creatiōis.i quādā laxitatē in oculi
cōpoſitiōe.Et qa mala compleſio calida per
uiā reſolutiōis pōt hoc facere. & mala com
pleſio frigida per uiā paucificationis ſpiritus
& relaxationis .& mala compleſio ſicca per
uiam prohibitionis tranſitus ſpirituum .&
& mala cōpleſio humida per relaxationez &
opilationē.

¶ Ideo dicemus qđ alterā illaruz
ſignificat.non qđ.illi modi compleſionis faci
ant hoc p exceſſuz cualitatis abſolute.ſed po
tius p ipportiōez.Q ui aūt uult h° pfecte in
telligere .uideat qđ diximus ſup ca°.ſecunde
fen.primi libri.de cāis debilitatis membroꝝ
&.3°. can.fen.13.ca.de ſtomachi debilitate &
tertio can.fen.14.ca.de epico.nā iſte oculus aſ
ſimilabitur ſtomatico & epatico.& diceꝝ iſra
tractatu.4°.p°.ca.

¶ Si ergo exponaꝝ littera
ſi uiſus ē debilis.& pro.i.ſecundū contrariuz
illius.ſ.fortis uiſus.qa ille ñ' ledebaꝝ a forti
bus uiſibilibus.Iſte aūt leditur a quolibz ui
ſibili.in complōe ē corruptio.ſ.p improporti
onem cū ſpirituū paucitate taliter qđ nulluz
ſuſtinēt uiſibile.Et in creatione.ſ.p quandaz
ſubē laxitatē.

¶ Secūdo mō pōt littera expo
ni qđ hic ſit quidā ſermo generalis ſtati decla
rādus.qa ſi oculus ē debilis aliquo triuz mo
dorū dicēdo rū tunc i eo eſt complō corrupta
.i.mala qa uel hēt ſpiritus multos groſſos ꝑ
paucos ſubtiles uel paucos groſſos ut ſtatim
dicetur ex quorū ſpirituum malitia oculus ē
male compleſionis.qa uero mala compleſio no
ciua ipedit iformatiuā.ideo talis ocul⁹ q ē de
bilis i uiſu erit aliq̊ modo male compoſitōis
reſpectu oculi tēpati.& h° ē qđ dicit i creatō
ne corruptio.i.malitia.Deinde cū dic.

¶ Et ſi
ipe.

¶ Hic p ſpeciales modos đbilitatis ul' đ
fectus uirtutis uiſiue docet ſup oculi diſpoſi
tiōe ſignificare.

¶ Triplex autē pōt eē defe
ctus uiſſiōis oppoſitus uiſioni pfecte.uel qa
oculus uidet ppe & nō lōge.uel uidet longe
& nō ppe.uel nō diſcernit ppe nec lōge.Prio
g° oſtēdit qd ſignificat uiſio a ppe & ñ lōge
Secūdo qd uiſio longe & nō ppe.Tertio qd
uiſio nō diſcernēs rē ppe nec lōge.ibi ſecūda
Et ſi non eſt impotens.ibi.3ª.Et ſi debilitaꝝ.

¶ Ad itellectū harū ptiū ſimul eſt cōſyderā
dū qđ Aui.uult uerificare iſta ſigª.que pōit
medicorū auctoritate.ſ.Gal.& Halyabbatis.
Nā Gal.ſequēs Platonez ſentit uiſuz fieri ex
tramittēdo.ut ſumiꝝ.4°.de accidenti & mor
bo.& in comēto primi pnoſti.25. com°.Idez
netit Halyab.6.the.Iſta autē ſigna ſumpta
ab opatione uiſiua defecta ſunt tria.Primuz
qđ homo nō ipotens ē comprehendere rē par
uā a ppinquo.& illā bene uidet.tamez a lon
ginquo nō pōt eam uidere huius autē cauſa
ē.nā quia in iſto ē ſpiritus paucus & clarus
& qa medici dicūt qđ iſte ſpiritus q ē in ocu
lo exit extra.ut fiat uiſio ul' exit ps ei⁹.& h°
ē qđ dicit.de.ſumma eius.iō ſpirit⁹ iſte pau
cus ñ pōt ad longinq⁹ extendi.& ideo iſte ñ
uiđt lōge.ſz ſufficit iſte ſpiritus exēdi ad p
piquū ſpatiū .& ideo rē a prope uidet.& qa
ille ſpiritus eſt clarus.ideo claꝝ uidet rē ppiq̃
ūde & ſi ſit parua uidet eā.

¶ Secūdū.ſignū
quod homo uidet rē lōge.ſz ſi a ppiquat ſibi
rē paruā non uidet eā.uidet tamē rē pporti
onalis puitatis a lōge.& huiuſmōi cā ē mul
titudo ſpirit⁹ turbidi groſſi.nā dicūt medici
platonici φ qa ſpiritus eſt mult⁹ pōt extendi
ad loginquū & quia eſt groſſus in motu ad
longinquum ſpaciū ſubtiliaꝝ quārū ad ſubāz
& attenuaꝝ.i.ad ptes puas diuidiꝝ.& ideo
clare rē pōt lōgiquā uidere.

¶ Tertiū ſignū
ē ſi debilitatur i utriuſq diſpoſitiōibus.i.qa
non clare uidet nec ppe nec lōgē.Et cauſa eſt
ſpirit⁹ pauc⁹ uel pu⁹.& ex hoc nō uidet lon
ge & turbid⁹.& ex hoc non uidet ppe.ſ.qđ
diſcernat.

¶ Vlteri⁹ ē conſiderādū qđ ex lit
tera tota Aui.accipimus tria ſigna ſignificātia
tres modos malaꝝ compleſionū i oculo.nā ſi
homo ñ uidet longe & uidet clare & ppe.ſig
ficat compleſionē calidā & ſiccā.ſ.colericā.qa
huius humoris ē facere ſpiritū paucū claruz
uel ſignificat paucū ſanguinē ſubtilē.Si uero
homo uidet longe & ñ ppe ſignificat comple
ſionē tēdētē ad flaticitatē.ſ.frigidā & humi
dā.quia ſpiritus & multus groſſus fit a ſan
guine flatico groſſo.eo eni ipſo qđ ē multus
oz multā ēē humiditatē.& eo ipo qđ ē groſ
ſus oz ēē groſſiciē.& ideo dixit.A.Turbatus
ñ clarus &c.imo humidus.Et ex h° poſſz ēt
qs concipere qđ hic ſignificaret compleſionē
calidā & humidā cū groſſa humiditate tam
iudicio tñ extimatio plus credo qđ ſignificet
compleſionē frigidā & humidaz.Si aūt homo
ñ uidet diſcernēdo nec ppe nec longe ſignifi
cat compleſionē oculi frigidā & ſiccā.qa melā
colicā.qa ſpiritus pauc⁹ & turbid⁹ maxime
melie atteſtaꝝ.

¶ Et notādū qđ ſignificāꝝ di
co.& ſi homo nō diſcernit ppe nec longe.qa đ
iſto homie debet dici qđ uidet.ſz cōſule.Si.n.
nō uiderz deberꝝ dici cecitas.& tūc ñ eſſz ſer
mo.A.hic ſufficiēs.cum cecitas plures cauſas
habet iſra dicēdas.4°.tractatu.Iſta uero me
dicorū dicta non habēt ueritatē in eorum fun
damēto.cū dicūt uiſum extramittendo fieri.
Inueſtigatio tamē de cauſis horū defectuū ui
ſus poſtponeꝝ ad tractatū quartū.

¶ Vlteri⁹

test attēdi in sanis & egris nunc. ¶ Dicēdū qđ sic uidemus quosdā a pncipio natiuitatis habere tales defectus i uisu. & isti dicūt sani. quosdā uero uidmus ex tempe icurrere i hos defectus & isti possunt dici egri nūc. si ipediūtur ab opatiōb⁹ cōsuetis. et loqr hic zm cōmunē modū dicēdi. ñ zm. meū. q teneo qđ a pricipio generatōis possit egritudo ut nūc cōtrahi ¶ COGNITIO AVTEM ILLIVS. ¶ Hic docz cognoscerē oculi dispositiōez ex. s. signo. s. lippitudie. ¶ Circa hāc ptem primo diceret aliquis Aui. uidet rude loqui. quia arguit si oculus ē siccus. ergo ē siccus. Dicendū qđ siccitas ē duplex ut summit de complōib⁹. Vna ē p priuationē corporis hūidi. Alia ē siccitas q̄litatiua. Aui. g° sic arguit. Si oculus est siccus quia omnino nullā facit lippitudinem. ergo ē complesionis sicce. Arguit g° a puatione corporis hūidi ad siccitatē complesionalē. ¶ Secūdo dubitat utrū ab oculo exeat non solū lippitudo. sđ et lachryma q̄ē p lacrymā nō docuit significare. ¶ D. cēdū qđ lippitudo accipit dupliciter. Vno modo pprie ut distiguit contra lachrymā. quomodo summit a comētatoē p° pnst. 13. comēto. hoc mō non summit hic. Alio mō large ut extēdit ad lachrymā. & sic summeret hic ut. A. uelit docere significare super complōnē oculoꝝ siue sani siue ifirmi sint. Et ideo nō solū ihōinib⁹ sibi sanis p fluxum lachrymarū & lipitudinis iudicam⁹. imo etiā i paciētibus obtalmiā ut ifra patebit. ¶ Secūdo mō possum⁹ respōdere ut statī apparebit. ¶ Dubitat tertio utrū i oculo tēperato possit accidere lippitudo. & uidet qđ ñ. primo per Aui. p°. can. fen. pª. illo ca. nutriens. ubi enumerādo superfluitates tertie digōis pticulares ñ enumerat lippitudinē. sed solū dicit cuius ps est qđ p foramina egredit sensibilia sicut per nares & instrumētū auditus. Hoc pbatur rōne. quia si lippitudo fit ppter defectū digestiue uirtutis circa nutrimētū. ergo ñ poterit apparere i oculo tēperato. qa tūc n esset tēpatus. sed lippitudo fit a defectu uirtutis digestiue ut comētator p° pnosti. 13. comento. ubi dicit. lippitudo ē superfluitas cibi cui⁹ digestio ñ rectificat. & subdit post. remanet ut sit cā illi⁹ debilitas uirtutis. ¶ Amplius si lippitudo posset appare i oculo tēpato. tūc eadē rōe lacrime possent. sz uidet falsum cū auctores ponāt curā lacrimaꝝ sic rei defectuose. ñ ergo apparebūt i sanis optime. ¶ Itē in illis ñ potest apparere lippitudo i qbus uirtus naturalis oculorū est fortis. sz hoc est in oculis tēperatis. g° & c̄ maior est nota. qa quāto calor inatus fortior est. tāto resolutio superfluitatis ē occultior. ut summit in comēto illi⁹ affori. uentres hyeme & uere &. A. 4. can. fen. zª. ca. de diuersitate dispositionū insudādo. ¶ In cōtrariū arguit quia si lippitudo ñ appareret in oculo tempato tūc signū qđ hic ponitur ab. A. nō esset ut . . qa non cōpredenderet hominem tēpatū. ¶ Dico qđ lippitudo apparet i oculo tēpato sed pauca. Probo. pmo de mēte Aui. qa oculū omnino uacuū a lippitudine dicit eē siccū. & oculū faciētē lippitudinē supfluā dicit esse humidū. g° oculus tēpatus uel ē oīno siccus nō faciēs lippitudinē. & tūc erit siccus nō tempatus. uel ē omnino lippitudine habundās. & h° ē etiā falsuz. Sequit ergo qđ in oculo tēpato sit aliqua lippitudo. Idē etiā sentit Aui. cū dīc qđ in oībus speciēb⁹ dispositionū oculi pter unā de q̄ dicet. oculus medi⁹ ē equalis . . tēpatus. sz de dipositionib⁹ oculi est uel oino nō habere lippitudinē uł supfluā hēe. g° cū mediū iter ista sit aliqd hr̄e lippitudinis g° i oculo tēpato naturalr aliq̄ apparet lippitudo. Hoc idē cōfirmat de mēte Gal. p° đ regimine sanitatis i fine. ubi uolēs declarare q̄re ē qđ qdā mēbra supfluitatis tertie digestiōis purgāt sensibiliter & p plures uias. dīc qđ ē ppter dignitatē mebri inclusi iter duas partes sicut est cerebrū qđ purgat per nares & palatū & aures. & ēt p suturas. uel est qa mēbrū debet ēē. actiōis multū certificate sicut oculus & ideo purgat naribus & per palpebras. & ideo dīc Gal. ꝙ natura purgat quedā mēbra non solū i poris isensibilib⁹. sđ & sensibilib⁹ uel propter principalitatē mēbri uel propter depressitatē continētiū corporū. ut cerebrū ꝙ ē domus rationalis anime & ab esse cōtinet depsso. ideo expurgat p nares & palatū & aures & p suturas caluarie. uel ppter certitudinez actiōis ut oculus quē purūz ēē oz. i quē ꝙ ex cerebro dfluit. i. nutrimētuz expurgat per nares & palpebras. Vnde alia trāslatio đ regimine sanitatis libro primo. 6° ca° circa finē. Ocul⁹ ñ ut pricipali⁹ sed ut certissime purus esse indigens ad actus certitudinē sensibilib⁹. uel sensibus euacuat poris tātā q̄ta supfluitas in eo generat secūdū nares & palpebras. ¶ Ex h° arguo sic. ocul⁹ qa certissime & dare opatōis hz expurgatoria sensibilia. g° ocul⁹ tēpatus ñ phiet qui possit sensibiliter suas supfluitates emittere. Sz tu dices cerebrū hz sensibilem uiā ut suturas. non tamē sensibilē inde emittit supfluitatez. ¶ Dicēdū qđ imo qa capitis sordiciē. sordicies aūt sensibilis supfluitas dici pōt. ut summit ab Aui. p°. can. fen. pª. ca. de q̄litate generatiōis humorū. Secūdo ex h° arguo oculus habet suaz sensibilē expurgationez naturaliter p nares. g° ñ ur̄ icōueniens qđ etiā per palpebras

.s.p lippitudinem sensibilez naturaliter mūdi ficeť. ¶ Tertio arguo rōe ꝓbabili membruz habūdans in humiditate & habens calorez debilez uideť qđ naturaliter possit sensibiliter suas supfluitates expurgare. sed oculus ē mēbrū humidū uel cum mľta humiditate & est debilis caloris qa frigide complōis quātūcūz oculus sit tēperatus. ergo uideť qđ oculus suas supfluitates naturalr possit sensibilr expurgare. talis aūt supfluitas apparet i lippitudine. ¶ Notandū tñ qđ differt lacrima & lippitudo. qa lacrima est superfluitas aq̄sa subtilis. & maxime que ad oculū uenit in dispositione in parte anteriori. sicut apparz ex tristitia in qua ꝓpter motū multū in parte cerebri in quo eliquať aliquod fľa. & iō calefacto capite maxime in pte anteriori. sicut apparz i tristitia in qua ꝓpter motū multū in parte anteriori capitis et cōclusiōez quādā caloris fit lachryma & etiā i multo gaudio. & ista est lachryma quā sepe uidemus. sz preter hāc de supfluitate nutrimēti oculi fit ēt lachryma. sz ista nō apparet nobis. quia purgať p nares ut stati diceť. Sz lippitudo ē supfluitas nutrimēti oculi. Ista autē supfluitas est duplex. Vna naturalis. & ista est de materia que naturaliter exuberat de nutrimēto oculi q̄ sui q̄litate nō ē apta cōuerti. & ista ē naturalis lippitudo. Alia ē q̄ ꝓpter defectū uirtutis oculi nō cōuertiť. sic apparz i lippitudīe frebricitātiū frebrib⁹ malignis. & đ hac lippitudie ñ ē hic sermo. q a ē pter naturā. lippitudo uero naturalis q̄ ē supfluitas naturaliter cōsequens nutrimētum oculi ista est que pōt apparere in oculo tēpato. ¶ Ad cuius itellectū est sciēdū ꝙ quatuor supfluitates naturaliter possum⁹ consyderare i nutrimēto oculi. Vna ē subtilitas omnino & isensibilis. & ista recedit euaporādo isensibiliter. Alia ē nō sic subtilis sz. tamez uaporosa & sica. & ista conuertiť i pilos palpebre. Tertia est aquosa fluida. & ista exit p nares unde ab oculus ad nařs sunt uie quibus iste aquose superfluitates siue humiditates purgātur & ideo Gaľ p° đ regimine sanitatis unā oculi purgationē ponebat fieri p nares. Vnde Gaľ 9° de iuamentis. 4° . ca°. loquens de iuamēto foraminū nariū dicit qđ fuit iterū unū iuuamētū in oculis. s. uia i qua apte sunt supfluitates ab extrinseco. i. a partibus oculi⁹. ad intresecū. i. ad partes nariū. liz cōtraria littera ēperiať & possit saluari. Ista autē materia que per nares euacuať ē illa q̄ lachrymas facit cū non pōt inde euacuari. & pōt cōtīgere ꝓpter multas causas ut dicetur īfra ca. de lacrimis. Vñ totū continens li°. z°. ponit qđ si hūidas aquosa ñ pōt ire ad nares facit lacrimā uel garab. & hoc infra declarabitur. Et hic posset assignari cā. quare qñ fricamus oculū cessamus sternutare. quia aliq̄ materia a partibus nariū ad partes oculi diuertitūr. uel qa fricato oculo liquať aliquid aquosum i narē qđ remouet mordicationez alicui⁹ rei faciētis sternutationez. licet alia cā assignetur ab Aꝶ. pble. 33. z°. pblem. Quarta superfluitas oculoꝶ est magis digna & paꝶ grossior. i. constātior. & ista est lippitudo. ¶ Ex qb⁹ apparz ꝙ lippitudo & lachrima. i. materia lachrime. pricipaliter differūt in duobus. Prio ex parte loci euōnis qa lachrima. i. humiditas aquosa subtilis dz euacuari per nares. sed lippitudo per uias palpebraꝶ & iuxta lachrimalia. Secūdo ex parte materie. qa materia lippitudinis est parūp cōstās magis p digōnez lachrima aūt ē magis cruda. ¶ Ex qb⁹ possēt sumi alie differentie. qa lachrima ē de nutrimto oculi. nundū ꝓpinquo p digestionē imo remoto & crudo. sz ꝙ lippitudo est đ nutrimto qđ iā transformatur in oculū & maxime in sui tunicas exteriores. ¶ Ex quo ēt apparz ꝙ licz lippitudo naturalis i sanis similet saniei. ñ tamē est uera sanies sicut apostematis. qa sanies apostematis fit ex materia corrupta. lippitudo autē nō est necessariū qđ ex illa fiat. ¶ Ex qb⁹ summiť alia differētiā qđ lachrymā p oculū euacuari nō ē z^m naturā. unde ñ pōt iesse oculo optie sano. sed euacuari lippitudinē pōt oculo optīe sano inesse. ¶ Alia ēt differētia summiť ꝙ lachryme materia ē tēpore por q̄ lippitudo. Vnde lachryme materiaz possumus similare supfluitati aquose q̄ i mēbris generať circa nutricationē que ē sudor naturalis in qbusdā. Licet z^m. meam opinionem sit ros. i. humiditas q̄ dicić ros. sed lippitudinē possumus similare sordiciei mēbroꝶ ū. q̄uis tamē lippitudo homini optime sano possit iesse. ipa tamē debz esse cōditionata ex pte quātitatis. qa nō sit multa. ex parte. substātie. qa sit digesta debite subē ex pte temporis appariciōis qa maxime in fine somni appareat qa sunt tūc superfluitates aliq̄ue circa oculū retēte ꝓpter prohibitionez resolutiōis Et qa ista lipitudo est ualde pauca ideo licet cōiter homines ab ea non absoluanť quātūcū que sani. tamē i psa cadit leuiter ab oculis. taz đ se cū ē exiccata q̄ ꝓpter motū palpebraꝶ cōtinuū. & propter multa alia. ¶ Dices tu. quare natura superfluitatē oculi aquosaz euacuauit per nares. sed ilaz superfluitatē magis digestā euācuauit per oculos. ¶ Dicēdū ꝙ causa fuit. ¶ Primo ex parte quātitatis. qa aquosa supfluitas erat amplior. sz lipitudo erat pauc ior. Secūdo qa superfluitas aquosa erat de

nutrimēto adhuc remoto. & per cōsequēs se pabatur anteq̄ nutrimētū attingeret propinq̄ ad subām oculi. & ideo p uiam longinquam potuit euacuari. ¶ Ex q̄ dicto pōt solui cōtradictio quedā que uidet̄ quīq̄ inter loquentes de materia aquosa q̄ ab oculis p nares euacuatur. an sit superfluitas cerebri. uel oculi. quia pōt dici utriusq̄. pōt quidē dici cerebri superfluitas sicut mēbri a q̄ tota materia p nutrimēto oculi uenit. sed pōt dici suꝑfluitas oculi sicut eius a uius nutrimēto segregat̄ ut tādē nutrimētū oculi derelinquat̄ purius lippitudo uero de ꝓpiquiori nutrimēto. & iō p uiā ꝓpinquā euacuabitur. Imaginor eni ꝙ lippitudo ē sudat p poros tunicaꝝ uel tunice exterioris oculi. ¶ Ex qb⁹ iā dictis apparēt tria. Primū est quare ñ docuit significare p lachrimam. ¶ Dicendū ꝙ lacrima oculo naturalr̄ se habēte saltē optie ñ pōt inesse. imo est signū malū qa adminus significat ꝙ materia nō tendit p suā uiā. dēt eni ire p nares. ¶ Sz tu dices quare ergo p exitū humiditatis a naribus nō docuit significare sup oculi complōne. ¶ Dicēdū qđ multū poterat decipere ꝓpter dispositionē humiditatū a cerebro uenientiū quib⁹ ille que ab oculo ueniūt admiscent̄ & sunt ual de pauce respectu humiditatū uenientiū a partibus cerebri. ¶ Secūdo app3 quare lippitudo multa significat humiditatē. quia significatur exuberātia nutrimenti ꝓpinq̄ oculo eius Vnde. Aui. siccitas. i. ꝓuatio significat i oculo nutrimēti paucitatē & siccitatē cōsumptiuā. ¶ Sz tu dices imo uē qđ lippitudinis exuberātia significet siccitatē. Prio qa famosū uidetur qđ lippitudo ē suꝑfluitas melācolica sicut auriū sordicies est superfluitas colerica. & anti qu⁹ ille. Maurus h° protulit & itroductori⁹ Rasis. Signū autem colerice superfluitatis per aures ē suus color. & experientia. q̄a pictores quidam librorum ponunt aurium superfluitas ad rūpendum spumā colorū. Signū uero melancolice euōnis p oculos ē color liuidus. sed quāto plus habūdat melācolia tanto plus ē i oculo siccitas. ¶ Amplius h° nutrimētū pōt esse multe q̄titatis. & tamē in q̄litate siccum ¶ Itē h° nutrimētū a q° ista lippitudo decidit̄ ē nutrimētum ꝓpinquū pelliculis oculi & tñ ipe sunt sicce. ¶ Ad h° possum⁹ dupliciter respōdere. ꝑmo qđ humectatio ē duplex Vna p ꝑsentiam humidi corporis fluidi. Alia q̄litatiua. dicemus g°. qđ Aui. p multā lippitudinē in oculo sano arguit humiditatē. i. nutrimenti habūdātiā. cuius ratio ē. q̄a i oculo sano nō pōt esse multa lipitudo nisi ul' ex multa materia. uel ex uirtutis defectu non q̄dem ex defectu uirtutis. q̄a tūc potius diceret̄ ifirmus. g° tunc ē ꝓpter multū nutrimētū. ocul⁹ autē in quo sua nutrimētalis materia habundat est humidus respectu habentis defectum nutrimenti. Similiter per priuationem lippitudinis significatur in nutrimēto paucitas ul' fortis exiccatio siccitas significatur. Sz si ocul⁹ mediocriter circa lippitudinē se habeat. significat̄ tēperātia. ¶ Ex quo apparet solutio secūda q̄a ñ solū multa lippitudo & eius ꝑuatio significāt humiditatē & sic ītatē p ꝑsentiā humidi nutrimēti & eius ꝑuationē. sed etiā significāt humiditatē & siccitatē cōplōnales multitudo enim nutrimēti in mēbro naturaliter se habēte & nutrimēto solo i quāto respectu illius peccāte ē cā sue humectationis respectu mēbri paucificati in q̄to eiusdē nutrimenti semp enim nutrimenti paucitate etiā qualitatiue mēbrū exiccat̄ & etiā infrigidat̄ i ultio ut summit̄. 7°. the. ¶ Hic essent multa uidēda sed obmittat̄. ¶ Ad cōtraria dicendum. ꝑmo qđ lippitudo ñ ē suꝑfluitas melācolica. sz in tantū attestat̄ melice respectu aliaꝝ superfluitatū aquosaꝝ inquātū h3 plus de constātia. Color ēt eius debet esse albus naturaliter ñ liuidus. ¶ Ad secundū dicendū qđ hic presumitur reliq̄s paribus. q̄a ambo oculi sint sani. & equal'r i calido & frigido dispositi si eni in uno habūdat nutrimentū & in alio deficit necessario unū est siccum & reliquū humidu3 ¶ Ex q̄ app3 qđ ꝓprie sup hūiditate & siccitate significat lippitudo. ñ sup caliditate & frigiditate. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ l3 locus imediate decisionis sint pellicule. tñ lippitudo ē de suꝑfluitate nutrimēti totius oculi. & maxie ē de suꝑfluitate musculoꝝ carnis & ꝑguedis q̄ sunt sup coniūctiua. ¶ Vel aliter cōcedēdo ꝙ sit de suꝑfluitate tunicarū que sunt sicce complōnis. & tūc adhuc sequit̄ qđ tunice oculoꝝ q̄to magis sunt de pauꝑtate nutrimento etiā ꝓpo. tanto sunt magis sicce. q̄to aūt nutrimēto plus habūdāt. tanto sunt magis humide. Tertiū qđ ex ꝑmissis app3 est. qđ in homine bene sano z^m oculos pōt esse lippitudo. & ñ lachryma. ¶ Tūc ad cōtraria. p° ad auctoritatem Aui. dicēdū qđ ibi non enumerat omnes corporis suꝑfluitates. Vnđ ddit alias itelligere q̄ nobis z^m. naturā isunt. sicut etiā ē spma ¶ Ad ratione dicēdū. ad auctoritatē comētatoris qđ loquit̄ de lippitudine preter naturā q̄ apparet in febribus malignis cū oculoru3 cōcauitate. ista eni fit ex đfectu uirtutis & distiguit̄ cōtra lippitudinē factam multitudine materie. sicut ab Aui. summit̄. 4. can. fen. z^a. đ signis oculorū. & a comētatore ide3. imo differūt hi modi lippitudinū sic sordiciēs eueniēs homini z^m. naturā. & sordicies q̄ accidit in si

ne sudorum parosismaliū. ¶ Ad secūdā ratiōez dicēdū q̄ d̄ cōsequētia nō tenet. materia enim lachrymarū ñ d̄bz naturaliter p oculos educi ut apparuit. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄d fortitudo uirtutis nō tollit euacuationē supfluitatū sensibiliter q̄ deberz sensibiliter euacuari. sic nec fortitudo uirtutis tollit fecē uel urinā. sz tollit eas que debēt insensibiliter euacuari. sicut sunt materie quedā uaporose mēbrorū. que si uirtus est debilis ñ euacuātur oculte. sed manifeste. materia aūt lippitudinis ē materia sufficiēter grossa. et calor oculi naturalis q̄tūcūq sit oculus tēpatus non est multū fortis. uel acutus cū oculus sit mēbrū frigidū & humidū & iō eget sensibili euacuatione. ¶ Hec sunt dicta de lippitudine plixe. qu a ꝑparū inuenit̄ de ea dictū ab aliquo. Vnde hoc erit pncipiū inuestigationis aliis. ¶ Vlterius ē notādum q̄d licet p lippitudinē possemus aliis modis significare. illi tñ multū appropant̄ in egritudinibus. s. iudiciū ex forma ex calore et ex substantia. de q̄bus posterius in particularibus capitulis apparebit. Et Aui. ñ dixit d̄ hoc hic.

¶ EX DISPOSITIONE AVTEM. ¶ Hic Aui. docet significare sup oculi dispositōne ex passione. s. quā ab extra recipit. ¶ Ad cuius euidētiaz notādum φ secūdū mētē Gal. in tegni illo ca. Ex his uero tendēs oīs imoderata discrasia nocet̄ a simili iuuat̄ a cōtrario moderato usu. ergo si oculus iuuat̄ a frigido ipse ē i cōplōe calidus. & si nocet̄ a calido ipe est in cōplōe calidus. ¶ Sz tu diceres qūo iudicabimus de oculo tēpato. ¶ Dicendū φ altero duorū modorum. uel quia ñ nocet̄ nec a calido nec a frigido. q̄a corpus tēperatū est potēs resistere egris cāis. ut Gal. i tegni. uel q̄a a temperatis cāis conseruat̄. ¶ Iste tñ sermo idigeret plixa inquisitione. de qua pfecte scripsimus i q̄ōne nostra de conseruatōe sanitatis. ¶ Ex q̄bus appz q̄d iste canon uerificat̄ in sanis & i ifirmis In sanis ut dictū est. Sz in ifirmis. q̄a si quis egrotet i oculo & iuuat̄ frigidis signat φ morbus est calidus. Si iuuat̄ calidis & nocet̄ frigidis signat̄ q̄d est frigidus. nisi forsan ipressio accidētalis decipiat. q̄a morbum oculi materialem calidū posset iuuare medicina calida p uiā rasolutionis. ab hoc tñ errore docet cauere Aui. i can. generali. p°. li°. fen. 4ª. 2°. ca. & 3°. can. fen. 13. de signis dispōnum stomachi & fen. 22. de signis podagre. ¶ Vlteriꝰ notandū q̄d si faciē nostrā reuoluimꝰ ad omnia supra scripta signa inueniemꝰ illd̄ q̄d dicebat̄ i pricipio capituli. s. q̄d ista signa significāt dispositiōes sanas & egras in oculis Vnde. A. in fine sequētis capituli docet illa accipe lz ꝑus adaptēt̄ ad dispositiōes sanas. similiter hec signa significāt de cōplōnibus oculi. & q̄dā ex eis d̄ naturis cōpositionalibꝰ ut uisuz ē. ¶ Et scias q̄d medius &c̄. ¶ Superiꝰ Aui. docuit significar̄ p noue signa sup oculi dispositiōes declarādo de unoq̄q per se. In pre ista declarat q̄dā de quo posset q̄ri. Nā diceret aliq̄s cū omnia ista signa habeāt extrema & mediū q̄ro q de illis significant oculum temperatum uel sunt oculi tēpati. respōdet Aui. q̄d i omni dispositiōe harum specierū. s. signorum. i. in omni dispositiōe significata p species dictorū signorū. mediꝰ. s. oculus i dispositiōe iudicata p signa. est equalis. i. est oculus tempatus ad iustitiā nisi i una dispositiōe illorū signoruz. s. i dispōe significata ex operationibꝰ oculo ppriis ut ex uisione. q̄a oculꝰ medius in actu uidēdi non debet dici equalis. imo oculꝰ superfluus in bonitate uisus. & hoc erat unū extremū ille ē q dicit̄ equalis. i. tēpatꝰ ad iustitiā. ¶ Ad cuiꝰ itellectū notādū φ discurēdo p oia premissa signa. isto mō eligemus oculuz tēpatuz. Nā q̄tū ad primū signū sumptū ex tactu oculus tēpatus ē cuiꝰ tactꝰ non excedat i calore nec i frigore. nec i aliqua passiuarū qualitatum. ¶ Quātū ad secundū signū φ non sit pigri motuꝰ nec omnino uelocis. q̄a sunt extrema sed medii. ¶ Quātū ad tertiū signū oculꝰ tēperatꝰ est nō habēs uenas grossas āplas nec subtiles strictas. q̄a hec sunt extrema sed hz eas mediocres. ¶ Quātū ad quartū signū φ non sit coloris rubei i suis tunicis nec albi plūbei uel fusci. ¶ Quātū uero ad quītū signū. s. ad figurā. q̄d ñ sit figure lōge uel late sz rotūde. ¶ Quātū ad signū sextū. q̄d ñ sit magnus nec paruꝰ sz mediocris. ¶ Quantū ad septimū. q̄d ñ sit siccus ꝑuatus omnio lippitudie nec hēat eā multā. ¶ Quātū ad octauū q̄d ñ noceat̄ a calido uel a frigido. gº oculus tēpatus in oībus dictis signis tenet mediū & ñ aliq̄d extremū. Sz quātū ad signū sumptuz ab operationibus tenet extremū. s. hoc q̄d est lōge & prope uidere. & occultiora plus q̄ alius oculus. ¶ Sz dubitat̄. diceret aliquis. ñ uidet̄ q̄d oculus tēperatus sit in extemo operatiōis in fine. quia si hº esset. sequeret̄ q̄d uisiua operatio nō possz ledi tripliciter. sicut alie operationes. sz hº est falsuz. q̄a Gal. in tegni & 3. de accidēti & morbo. lesaz actionem distinguit triplicit̄. q̄a uel aufferr̄ uel diminuit̄ uel itendit̄. cōsequētia est nota. quia in intensione uel augmēto uisiue operatiōis fit optia oculi sanitas. ut hic. A. ¶ Itē omne extremū uidet̄ dicere excessum. & p consequēs distemperātiā. ¶ Itē uidetur q̄d oculus tēpatꝰ occupet extremū in q̄busdā signis aliis. ut in signo a colore. q̄a naturaliter q̄tuz ad partes co

loratas debet esse albus.ut apparet de cōiun
ctiua.similiter quātū ad figuras.qa figura ro
tūdior est extremū. ¶ In contrariū ē Aui.Ad
huius itellectū oꝫ uidere quō i operatione uisi
ua cadūt extrema & mediū.Dicemus aūt qđ
duplicē quātitatē consideramꝰ i operatōe ocu
li.s.itēsiuam & extēsiuam.Intēsiuam cū dici
mus qđ itēse uidet uel remisse uꝉ medio mō
& sub hac diuisione pōt reduci alia diuisio q̄
est posse uidere ocultū & paruā rem.uꝉ mani
festū uel medium.Simiꝉr sub hac diuisiōe ēt
possunt cōprehēdi uidere sine aliq̄ lesiōe uel
cū lesione uel medio modo.sed extēsiuā q̄tita
tē consyderamus ex pte distantie.ut cum dici
mus uidet rē ꝓpe uel longe uel medio modo.
¶ Nō si bene cōsyderamꝰ oculꝰ equalis i cō
plōne & compōne nō appropat sibi opatiōes
uisiuas medias.imo extremū.uer.ḡ.q̄tū ad i
tensionē.dicimꝰ qđ oculus equalis itēsiue ui
det.& nō dicimus qđ uideat remisse uꝉ me
diocriter.& iō occulta aliis ñ occultāť sibi. Si
militer dicimus qđ uidet sine aliq̄ lesione q̄
sibi iferať a uisibilibus.& nō dicimus qđ ui
deat cū lesione magna uel cū mediocri. Eodeꝫ
modo oculꝰ tēpatꝰ non dicimꝰ qđ uideat res
i mediocri distātia.imo uidet eas i lōgissima
& ꝑpinqua q̄ ab alio aliquo oculo uideatur.
Vnde Aueꝝ.3°.colliget.ca.de accidētibꝰ sensꝰ
uisus.optimꝰ uisꝰ non ē nisi quādo uidemꝰ i
remotis & propiquis debito mō. Et itelligo
debito modo duobꝰ mōis.s.qđ sine lesiōe uꝉ
aḡuatione uel fatigatione.Secūdo qđ uideat
ēt clare & bene iudicās.¶ Notādū tamē qđ
si optimus oculus bene uideat ꝑpe & lōge
nō dꝫ itelligi qđ hic sit equalis qa necessario
meliꝰ uidet ꝑpe q̄ longe.sed debet itelligi ꝑ
portiōaliter ad oculos alios.qa nullꝰ ē q. ꝑpe
melius eo uideat nec propinquius. similiter
qa a longe nullus melius uel lōginquius uidꝫ
Vn̄ Aueꝝ.colliget.3°.Et ipossibile ē ēē uisio
nē reꝝ ꝑpinquarū & reꝝ remotarum equalē
nec indebili uisu in fine nec in forti in fine.
¶ Sꝫ stati diceret aliquis.ex hoc uideť ꝙ ocu
lus tēpatus occupet duo extrema.s.uidere ꝑ
pinque & uidere remote.¶ Dicēdū duplici
ter.Prio ꝙ hoc argumētū est loycū.Ista enim
sunt extrema magnitudinis.sꝫ ñ dicunť extre
ma modi uisionis.Nā Aui.sic format extrēa
& mediū.Visio aut est lōginqui aut ꝑpinqui
& ista sunt duo extrema aut medio mō.& il
lud mediū diuidiť in duas.qa uel uidet ꝑpe
& ñ lōge.uꝉ uidet longe & ñ ꝑpe.Oculꝰ igī
tēpatus accipit hoc extremū unū qđ ē uidere
ꝑpe & longe.¶ Vel possemus aliter soluere
ꝙ oculus tempatus maxime diciť eq̄lis & for
tis.quia uidet multū a remotis.& in hº exce

dit alios oculos sanos.qa in uidere a ꝑpe ñ for
san excedit.Vn̄ Aueꝝ.3°.colliget nō dicit qđ
uirtus uisiua sit fortis.nisi qn̄ uidet remotas
res.sicut diciť qđ turtur hꝫ oculos similes ru
bini colori.& uidet multū longe.& hº accidit
ei ꝑpter claritatē instrumēti & bonitatē uir
tutis & subtilitatē sensus.sicut nos uidimus i
uulture & i multis aliis uolatilibꝰ.quia diciť
qđ eo existēte i damasco uidebat carnas morti
cias babilonie.Ecce qđ ad pfectionē uisꝰ ponit
i uidere remota.Et hº.ē qđ subdit pꝰ.possu
mus dicere qđ sane uisiōes nō habēt excessuꝫ
sup alias nisi in uisione remotarū reꝝ.qđ est
quia res ꝑpinque uideť a debilibus & forti
bus zm̄.unū modū.qa sine dubio nos uidemꝰ
res ꝑpinquas sicut uident aq̄le que nō habēt
excessuꝫ sup nos in uisu nisi i rebus remotis.
sicut hec res iueniť in specie.ita i idiuiduis.i.
sicut se habꝫ đ specie ad speciē.ita đ idiuiduo
ad idiuiduū.Ista tamē dicta multā possent
pati calūniā.ut apparebit tractatu .4°.¶ VI
terius ꝑpter solutiōeꝫ rationū est intelligēdū
qđ sicut colligiť i tegni.operationū lesio disti
guiť.quia uel auffertur uel diminuiť uel in
tendiť.& hec est una diuisio.sed alia ē qđ uel
corrūpitur uel auffert uel diminuitur. quas
diuisiones quō saluare possumus nō ē p̄sentis
inq̄sitionis.Dico tamē ut alias declaraui qđ
diuisio nocumēti operationū q̄ dicimꝰ qđ ope
ratio uel auffeť uel diminuitur uel itenditur
ñ pōt applicari ad uirtutes cognoscitiuas sed
ad naturales.& forsaꝫ nō ad omnes illas.&
summo i p̄senti hº mēbꝝ qđ ē operatio itēsa
Dico ergo ꝙ uirtutes cognoscitiue non debēt
dici egre quādo sunt i intensissima operatiōe.
imo tunc sunt in pfectissimo earū ēē.& huiꝰ
causa ē.Nā uirtutes cognoscitiue ordināťur
adinuicē taliter ꝙ una i ultimo sui actu nunq̄
pōt aliā excedeť corpore existēte sano.imo tūc
maxime alteri deseruit.uer.ḡ. potētia uisiua
nūq̄ pōt capere aliqđ tā magnū uel distās ui
sibile & tā clara uisiōe & certa qđ in hoc pos
sit excedere sensuꝫ cōmunē.nec sensꝰ cōmunis
pōt conprhēdere tā magnū cōprhēsibile.&
ita clare qđ excedat imaginatiuā.nec imagina
tiua extimatiuā.nec extimatiua itellectū imo i
istis comprhēsionibus.quāto magis extēdūt
tāto magis sibi seruiūt.¶ Sed tu dices cōtra.
uidemus quosdā ꝑpter itēsam imaginatōeꝫ i
fatuari.¶ Dicendū qđ illud est pp falsa iudi
cia.Vnde ñ est ex itentione actus imaginatiue
uel quia nimis eā exercitat.Vn̄ spiritus cere
bri rsoluūť.dicemus gº qđ sicut cū oculus rē
quātūcūq̄ distantē clare uidet plus aliq̄ ocu
lo disponit qđ sensus cōis melius de ea iudicet
& hoc ideo.qa imaterialius sibi rep̄sentat ita

eodē modo se habent alie uirtutes p ordinē. nunq̄ eni species in sensu iferiori pōt ad tātā pfectionē per actus uirtutis itensione uenire qđ excedere possit uirtutē superiorē. Sȝ i uirtutibus naturalibus ñ sic hēt. quia attractiua pōt tm̄ attrahere qđ excedat potētiā retētiue. & retētiua poterit retinere tantū cibum quod excedat potētiā digestiue. & sic p ordinē usq̄ ad uirtutē nutritiuā. ¶ Sȝ tu dices cū uirtus nutritiua sit ultima uirtus. gº illa p sui actus intēsionē ñ poterit ledi. qa nō ordinat̄ in aliaȝ ¶ Hic essent multa dicēda. sȝ breuiter ita dico q̄ ipa seruit uirtuti uel aīe sensitiue q̄ stat in mēbris ut forma. ut. zº. colliget. ul' saltem seruit tali trāsmutationi seu pportōi ad quā dȝ trāsmutare cibū. Vnde pōt excedere ul' mutare illā p sui intensionē in actu. ¶ Ex q̄bus apparet qđ subtiliter intelligēs pōt dicere qđ lȝ optima uisio possit dici extremū uisiue operationis secūdū modū supradictū. tamen ipsa potest dici mediū per aliā uiā. qa hō iudicans pfectissime de uisibili ēt distanti distātia ultima ad omnē aliū oculum. excludit a se duo extrema q̄ sunt lesio per resolutionē. & lesio per aggregationeȝ. ¶ Et alii ēt modi possent dari ¶ Ex q̄bus ad cōtraria dicēdū. Ad pmā rōeȝ patet solutio ex dictis. & uidebis qđ fuit de mēte Aui. pº. can. fen. zª. illo caº. Accidētia & significatiōes. Vbi de nocumēto uisus ponens exēplū dixit qđ destruit̄ corrūpit̄ & diminuitur. lȝ zᵐ. illđ exequat̄ etiā in aliis membris. ¶ Ad secūdā dicēdū q̄ extrema dicūt pexcessuȝ eq̄distātie a medio. sȝ nō dicūt necessario excessuȝ a pfectiōe. immo aliquādo dicūt per fectiōeȝ. sicut sanitas formaliter ē extremū. & zᵐ. medicos neutrū est mediū & tamē est perfectior. ¶ Ad aliā dicēdū qđ oculus tēpatus i signo sumpto a colore occupabit mediū puatiue. i. per uiā abnegationis coloris. ut q̄a in p tibus pncipalibus pro uisu erit oculus dyafonus. ¶ Vel dicēdū q̄ respectu cōiūctiue puat omnē colorē quā Aui. ponit. Si eni coniūctiua sit alba non debȝ ēē alba plūbea nec fusca nec rubea nec citria. sed debet habere quādā albedinē darā. ¶ Ad aliud dicēdū qđ figura rotōda respectu longe & late pōt dici media. Vel aliter quod oculus naturaliter non debet ēē omnino rotondus. sed habere quandam planiciē. Vnde Alchanna mosaly de oculis. liº. 6º. pº ca. Oculus ē corpus cuius complesio ē humida forma rotonda cum quadam planicie ex septē tuīcis &c̄. ¶ OCVLO PRETEREA ACcidūt &c̄. ¶ Hic Auic enumerat nobis oculi egritudines & diuersitates quasdā in eis. hoc eniȝ promissit in p̄tica hui' capituli. Et primo egritudines oculi numerat. zº remouet dubiuȝ tertio ponit quadaȝ diuersitateȝ egritudinuȝ oculi. ibi. zª. Et oculo quideȝ ibi. 3ª. Amplius egritudines oculi. ¶ In pria parte dicit qđ i oculo fiūt species egritudinū. s. mala cōplō soluta cōtinuitas & apostem a ta. ¶ Sȝ diceret aliq̄s cōtra. i oculo ñ fit morbus in numero p additionē. ut q̄ homo hēat tres oculos. similiter non pōt fieri morbus in situ totali qa sit alibi q̄ in orbita. ēt non pōt fieri morbus in situ pticulari. qa ptes oculi ñ possunt aliter situari. ut q̄ cornea ñ sit extra. Vñ Auerꝛ. colliget. 3º. debes scire q̄ egritudo ñ supuenit unicuiq̄ generi sanitatis. sicut nos uidemus i ordine tunicaꝝ oculoꝝ. ¶ Ampli' albedo cornee est morbus. & tñ nō complōnalis nec cōpositionalis nec apostema nec solutio cōtinui. ¶ Ad huius euidētiā notādū qđ. A. ñ uult aliud nisi qđ in oculo fiunt oīa genera membroꝝ. s. morbus complōalis. & ista ē mala complō que uel est cū materia uel sine materia. & quātū ad hoc dixit materiales. i. male complōnes cū materia & pure i. sine materia similiter mala complō uel ē simplex uel est cōposita. & isti ēt modi male complōis fiunt in oculo. Vñ dixit. & cōposite. i. male complōes composite. supple & ēt simplices & istrumētales. i. fiūt morbi officiales. s. creatuē numeri q̄titatis et sit' et cōmunes. i apostēata et solute cōtinuitates. Dicit̄ aūt apostema morb' cōis qa colligit in se genus cōmune morbi. sȝ solutio cōtinuitatis dicit̄ cōmunis. qa fit in natura cōi. i. i unitate. ut Gal. pº. de accidēti & morbo. ¶ Posset tamē littera que dicit. cōposite cōponi sic. cōposite istrumentales. i. egritudines istrumētales q̄ possunt dici cōposite. qa sunt mēbri cōpositi. i. organici qđ ē ex cōsimilibus cōpositis. & dicit̄ membrū instrumētale. qa ppe anime instrumētuȝ. ut Aui. primo can. fen. pª. caº. de mēbris. ¶ Ad cōtraria dicēdū qđ. A. nō uult qđ fiāt omnes species ultie egritudinū i oculo. sȝ sufficit qđ de omni genere fiant aliq̄. Vnđ licet nō possit fieri morbus in numero addito. tamē pōt fieri in numero diminuto. Similiter lȝ nō possȝ fieri morb' q̄tuȝ ad situm ex toto pmutatuȝ pōt fieri q̄tū ad situs malitiaȝ. ¶ Ad Auerꝛ. dicēdū eodeȝ modo. Aliter tamē possem' dicere qđ omnio pter naturā omnis egritudo situs tam ptium oculi q̄ toti' oculi pot fieri. ¶ Ad illđ qđ dicit de colore in oculo. dicēdū qđ ista questio ē de pncipiis quibusdā altis i medicina. & iō nō prosequor. tamen chyrurgicus hȝ tenere qđ morb' quātū ad oculi colorē in cornea ul' in humoribus reducatur ad morbuȝ cōplōis quia dispositō illa dyafanitatis q̄ calor remouet ualde a propiquo sequit̄ cōplōneȝ. & sic

ēt de colore dicim⁹. Vnde Gal'. 6°. ca. primi đ
ingenio loquēs de claritate cristallie dicit. nō
esset clarissima nisi cōplō sua taliter extitisset.
ēt qa medic⁹ utitur alteratis & abstersiuis.
sicut utit̄ i morbis cōplesionalib⁹ & nō utit̄
aliis istrumentis ut in morbis cōpōnalibus
Ista tamē dicta rudia sunt sed sufficit. ET O
¶CVLO QVIDEM. Hic Auice. remouet
dubium diceret aliquis. cum ocul'o possint
multa consyderari sigª. quare non enumerat
hic nobis. ¶ Rūdit qa ingres de eis. 4°. can.
fen. zª. qa ista signa multū attendūt̄ circa egri
tudines acutas. & hoc ē qđ dic. i oculo adsūt
iudicia i dispositionibus suis q̄ accidunt &c̄.
Iudicia dico pēdētia ab acutis. i. q̄ pēdēt a no
ticia egritudinuʒ acutaꝝ. & ideo talia iudicia
i acutis morbis attendūt̄. ¶ Notādū qđ egri
tudines acute maxie debilitāt uirtutes prici
pales. qa cor cerebrū & epar. Cerebro gº leso
oʒ qđ maxie i oculis appareat nocumētū. qa ē
m̄brū multū sibi ꝑpinquū. & iō Aui. stati po
net qđ ꝑpinquius qđ sibi cōicat ē cerebrū. ex
talibus aūt acutis febribus sequūt̄ uaria acci
dētia i oculis đ palpitatione & clausione. quia
claudit qn̄q₃ & n̄ apperit. & qn̄q₃ apperit &
n̄ claudit. & de istis multis aliis accidētibus
scriptis. 4°. can. fen. zª. Ex quo appʒ qđ ista iu
dicia pendēt ab acutis. qa signa quib⁹ iudica
mus pēdēt ab illis effectiue. & sic de illis iu
dicat. ¶ Notādū tn̄ ꝙ n̄ solū acuti morbi pos
sunt facere apparere praua accidētia i oculis
imo ēt longi morbi. Sed qa acuti magis hoc
faciūt ideo magis expressit de eis. ¶ AMPLI
VS EGRITVDINES OCVLI. ¶ Hic
pōit quādā diuisionē egritudinū oculo euenie
tiū. et ꝑmo fac̄ hº. zº iter q̄sdā illaꝝ cōpat ibi
secūda. & omnis egritudo. ¶ Dic ꝑmo qđ egri
tudines oculi. ul' sunt ꝑpe ul' ex cōitate ad plu
ra mēbra que sunt caput cuʒ omnib⁹ suis pti
bus. littera patet. ¶ Dubitat̄ utrū p⁹ caput
stomachus magis cōmunicet oculo. uidet̄ q̄ n
nō qa est dare aliđ mēbrū capiti propiquius.
sicut pulmonē & costas. ¶ Amplius si aliqđ
mēbrū plus ledit caput q̄ stomachus. gº etiā
oculi magis ledunt̄ ab illo mēbro q̄ a stoma
cho. sʒ sic est ut arthariæ de mēte. A. su pª. fen.
pª. ca. pº. de soda. in fine. ubi dicit. Soda uero
plurimū fit ꝑpter qđ arthariæ afferūt capiti
uapores fraudulētos. ¶ Dicēdū ad hº ꝙ iter
omnia mēbra caput plus cōicat. rō ē Aui. qa
est sibi ꝑpinquius. & intelligit Aui. đ propi
qtate multe colligationis: & situs. & ideo ēt
totū caput eis cōicat mediātibus tribus panni
culis neruis uenis & arthariis. ¶ Sed pōt ca
put ē stomach⁹ ꝑpter duas causas. Primo qa
stōach⁹ alligat̄ cerebro p magnos neruos iter

omnia mēbra inferiora. ut anathomici concor
dāt. Vnđ Aui. supra fen. pª. 15. ca. Q m̄ stoma
chus ē ex mēbris plurimū cōitate sua ledēti
bus cerebrū. Secūda causa ē qa stomachus ag
gregat multos humores. unđ ifra fen. xi. cap.
đ sincopi. Stomachus est minera collectionis
humoꝝ diuersoꝝ. ¶ Ad rationē i contrariū
Dicēdū quod licet pulmo & coste qn̄tū ad
sitū sunt propiquiores quā stomachus ad cer
brū. non tamē sunt ꝑpinquiores per tātā ner
uorum manifestorū aligātiā. Sil'r non colli
gunt tantas coruptiones humorum. ¶ Ad se
cundā concessa maiori. ad minorē dicēdū qđ
debet exponi plurimū. i. pleraq₃. qa multotiēs
fit licet alius modus lesionis capitis, frequē
tior sit Auic. uero multū utitur illo uocabulo
in significatione dicta. & ē quasi iuxta uulgar̄
¶ Sed diceret aliquis quādo oculi patiuntur
mediāte capite a stomacho ē necesse caput pa
ti. ¶ Dicēdū qđ nō ē necesse pati sensibiliter
qa possunt uapores paulatiʒ & pauci assenđ
re ad caput & ire ad oculos. sicut i catharactis
quibusdā qui uapores nō impediūt caput sen
sibiliter. & tn̄ oculo nocebūt. Sed si materia es
set multa prius ad caput uadēs necessario ca
put egrotar̄. ¶ ET OMNIS EGRITVDO
Hic Aui. compat inter quosdam modos dicta
rum egritudinuʒ & dicit &c̄. huius causa est
quia melius possumus resistere in ꝑncipio cuʒ
repcusiuis & diuersiuis. qa materia illa tran
sit inter cuti & os. & n̄ est ꝑfunda sicut illa q̄
fit per cōitatem uelaminū interiorū. ¶ Sʒ du
bitat̄ que egritudo i oculo sit peior. an facta i
eo per cōitatē. an facta in eō per propriū defe
ctū. Videtur qđ passio oculi facta per commu
nitatem. ut ad cerebrū sit peior. Illa passio ē
peior q̄ difficilius curatur. sʒ illa q̄ est per cōi
tatē est huiusmodi. qđ ꝑbat̄. qa oʒ ꝙ curent̄
duo m̄bra. s. oculus & membrū mandans. sed
solo oculo patiente non indiget cura nisi ocul⁹
¶ Incōtrariū arguit̄ qa passio q̄ est cum ma
iori đfectu uirtutis i mēbro ē peior. solus enī
uirtutis defectus signū ē malū. ut A. 4°. can.
fen. zª. ca. de iudiciis malorū signorū. sed pas
sio q̄ est in oculo a se sine aliquo m̄bro mitten
te est cū maiori defectu uirtutis ut notū est.
¶ Dicēdū ad hāc dubitatiōeʒ qđ egritudo
oculi per cōitatē maxime ad cerebrū ē peior
q̄ egritudo in eo ex ꝑprio defectu. reliq₃s dico
paribus ratio huius. egritudo mēbri orti ab
alio est peior quādo pricipale patit̄ q̄ quādo
nō patit̄. sed quādo oculus habet egritudinē
p cōitatem ad cerebrū tūc mēbrū principale
est patiēs. s. cerebrū a quo oculi habēt ortuʒ.
gº &c̄. maior est nota. Nā quādo aliquod or
tum a pricipali infirmat̄ solū pōt sibi a prici

pali subueniri.sed corrupto.i. infirmato prin cipio nō ē a quo fiat auxiliū aliis ex h° ortis ut Ar.3°.de partibus a aliu3.ca.de corde.mi nor est nota. ¶ S3 tu dices.si mēbrū cui⁹ cōi tate infirmat ocul⁹ esſ3 aliqđ mēbrū.uer.g̃. stomachus uel aliqua pars ignobilis.q̄ro utrū esſ3 passio illa peior ¶ Et dicēdū adhuc qđ reliqs parib⁹ adhuc esset peior.rō ē supius dicta.qa medicū duplicem habere o3 intentio nem. Vnā ad oculū.reliquā ad partē mittēte solo aūt oculo ifirmato ad eum solum itendit Dico autem reliquis paribus propter duo. Primo.qa aliqua egritudo oculo ppria poss3 esse tāte materie & tantorū accidentiū qđ ēēt peior q̄ illa q est per cōmunitate3 Secūdo qa si cogeremur dicere quod ois egritudo oculo ppria ēēt i eo facta.& q̄si habitualis et facta p comunitatē ēēt q̄si dependēs.tūc egritudo ppria ēēt prior et difficilioris cure p cōitatem facta sicut sincopis cordial⁹ ē peior q̄ sincopis p cōitatē facta.cū significet malitiā in corde fixā & isto mō rō arguebat. Ex qua uideo ꝙ optime posset teneri ꝙ passio oculi p cōitatē ē minus mala q̄ passio oculo ppria .hoc tamē i pticularib⁹ sermonib⁹ cū loquemur de curis oculi melius apparebit.

Signa generationis egritudīs ocli. Supius Auic.i generali sermone determinauit đ signis dispōnum oculi & cōplōnū ei⁹. & enumrauit in generali eius egritudines. Hic determinat generali sermone de signis egritudinū oculi.ex quo apparet qđ l3 istud capitulū sit generale respectu sequētiū.ē tñ speciale respectu p̄cedentis capituli.Et prio pōit signa egritudinū que sunt male complōes a materia depēdentes.l3 possent etiā esse alie egritudines & egritudinu3 imaterialiū.Secūdo ponit sig^a egritudinū officialiū & cōiu3.Nā ista fuit diuisio quā Aui.supra premisit.2^a.ibi.unicuiqꝫ aūt.Pria i duas.pmo ponit signa egritudinu3 cōplōaliū cū materia.secūdo sine materia.ibi .2^a.complōes uero puras.Pria i duas pmo ponit signa egritudinū oculi inq̄tū sunt per communitatē.2°.inq̄tū sunt i ipso.ibi secunda.signa uero egritudinis materialis Prima i duas.egritudines eni oculi per cōitate3 erāt per cōitatē ad caput uel ad stomachū q sequebat eū primo g° ponit signa egritudinū oculi que sunt p cōitatē ad caput.2°.q sunt p cōitatem ad stomachū.ibi.2^a.& si fuerit cū cōitate stomachi.Prima in duas.pmo i generali pōit signa egritudinū oculi cū cōitate ad cerebrū.2°. magis in speciali.ibi.2^a.nam si mediator.

¶ Dic pmo qđ signa q significāt ꝙ oculi egritudo generat a cerebro sunt signa nocumētorū i cerebro apparētiū q superi⁹ sunt dcā sen.p^a ¶ Ad huius intellectū ē cōsyderādū qđ oculi egritudinē p cōitatē possumus dupliciter cōsyderare. Vno modo ut ē depēdēs a mēbro cuius cōmpassiōe fit.& ut sic.dicit generari. Alio modo ut est iam in mēbro fixa. Aui. igr uolēs ponere signa passionu3 oculi per cōitatē ut sunt depēdētes a cerebro dixit.Signa generatiōis egritudinis.dependere eni egritudine3 oculi i fieri a cerebro ē ipa3 generari. ¶ Secūdo est notādū qđ signū ppriū qđ passio ocli a cerebro generet.est qđ tu uides signa nocumentorū a cerebro.si eni oculus p seipsu3 passus esset nō oporter3 necessario illa signa apparere.o3 tamē uidere si signa nocumētoru3 cerebri pappareāt.qa ex h° sigtur qđ passio oculi ē posterior & passio cerebri prior a q̄ passio oculi generat ¶ S3 tu dices q̄re dixit q dā significatōes nocumētorū. ¶ Dicēdū ꝙ h° dixit qa nocumēta in cerebro quedā sunt q oculis manifeste cōicant sicut nocumēta repletionū materialiū.& istorū signa đbet medicus uidere si p̄apparent passionib⁹ oculi.Quedā aūt sunt.nocumēta in cerebro que in oculis nō sic cōmunicāt sicut male cōplōnes sine materia & melācolice ipssiones cū qu b⁹ uisus ēmanet pōt nō les⁹ sensibiliter.& istis signis medic⁹ nō initur. Ex h° g° Auic.dixit ut sint i cerebro qdā significatiōes &c. ¶ Vel possum⁹ dicere quod oculi egritudines sequētes cerebru3.quedā.sunt q̄s medicus cōsyderat ut signa dicta nec in earū cura laborat & istas non intēdit Auic.hic principaliter ponere.sicut uer.g̃. esset defectus uisus in frenesi.aut corupta uisi .Quedā autē sunt egritudines oculi sequētes dispositiones cerebri quas medic⁹ consyderat per se ut distincte curabiles & tunc respectu istarū ispicit cerebri dispōes a qbus dependēt sic signa replōnalia secūdū materierū diuersitatē.quia ergo n̄ omnē dispōnē oculi sequentē omnem dispositione3 prauā cerebri.Aui.hic itendebat s3 quasdā ideo dixit queda3 significationes nocumētorū. ¶ Tertio est notandū ꝙ per cerebrū totū caput intelligit.s.usqꝫ ad cutim qđ stati apparet. NAM SI.Hic Auice.in speciali magis ponit signa egritudinum oculi cum cōitate ad cerebu3.i. caput.pōt autē oculus cōicare a capite egritudinē uel partē interiore3 ut intrinsecos panniculos.uel p exteriore3.Prio ergo pōit sig^a.ut ista cōicatio fit per partem intrinsecā.s. inter craneū.secūdo ut pextrinseca3.s.extra craneū ibi 2^a.Quod si fuerit cōitas.Littera prie partis ē nota intelligēti. ¶ Notandū tamē qđ Aui. tria inuit.Primū est signū cōe in egritudine oculi cuius materia uenit a parte intra crane

um .ſ.p pãniculos intrinſecos duraȝ matrẽ &
piam matreȝ.qa uides dolorẽ & accidẽtia ĩci
pe a pfundo oculi.& cã eſt.qa pãniculi iſti
colligant̃ neruo obtico.& ex eis ſit ſecundina
uel ſchyrotica.materia ergo p illos pãniculos
ueniente ñ eſt mirãduȝ ſi dolor ĩ pfundo oculi
ĩcipit & ĩ radice ubi alligãt̃ illi pãniculi ¶ Sȝ
tu diceres ſi materia ueniret per ſubſtãtiam
cerebri ĩſenſibileȝ.que erunt ſigna. ¶ Dicẽdũ
ꝙ nocumẽtũ uirtutũ anterioris partis cerebri
uel opilatio nerui obtici ſecũdũ qđ.A.inuit eſt
diuerſitas ſignoꝝ ſecũdũ q̃ materia ẽ calida
uł frigida q̃ a cerebro trãſit ađ oculos p uias
ĩtrĩſecas.& ponit duo ſigna materiei calide.ſ.
ſternutationẽ & pruritũ in naſo.& hoꝝ cã eſt
Nã uie que ab itrĩſeco capitis portãt iſtas ma
terias ad oculũ ſunt ppinque naribus.ut ano
thomia oſtẽdit & omnes auctores cõcordãt.
materia ergo calida mota uerſus ptes illas fa
cit ĩ naſo pruritũ.& ex h° poſſȝ ſeq ſternuta
tio .qa mordicatio ĩ naſo eã facit.ut apparet ĩ
impoſitiõe reruȝ h° facientiũ.ut eſt elleborus
uel piper.ut infra fen quĩta apparet ſeq̃t ſter
nutatio proter h° qđ materia p cerebrũ mota
eſt cauſa generãdi uel euaporandi aliquã uẽ
toſitatẽ ĩ cui⁹ expulſione natura laborat & ẽ
cauſa ſternutatiõis.ut põt ex q̊dã ſiłi ſummi
ab Aꝝ.z3.pble.4.pble. Tãdẽ.A.põit ſig^a fĩe
materiei & ponit hoc ſignũ ſolũ qa ſentit cur
ſum frigidũ.i.percipit̃ quaſi aliquid frigiduȝ
currens circa ptes naſi. ¶ Circa qđ dubitat̃
utrũ trãſit⁹ materiei frigide a cerebro ad ocu
lũ p uenas ł uias ĩtrĩſecas faciat ſternutatiõeȝ
uidetur ꝙ ſic.quia opiũ põt facere ſternuta
tionẽ ſi naribus approximetur.g° multo ma
gis frigide materie.ꝙ autẽ opiũ hoc facit ap
paret .3° can.fen 5^a.de medicinis facientibus
ſternuationẽ. ¶ Iteȝ uidemus infrigidiatos
homines in capite uel in pedibus ſternutare.
ergo materie frigide multomagis hoc facet̃
poſſunt. ¶ In contrariuȝ Auic.dicendũ quod
materie frigide p ſe nõ faciunt ſternutationẽ
mote ad nares.ratio huius qa materie frigiđ
ſunt de ſe tardi motus .ſimiliter non ſunt for
tis uel ſubite inpreſſionis in cerebrũ nec de ſe
euaporãt quare nõ ſunt de ſe apte ad ſter
nutationem faciẽdã.per accidẽs tamẽ h° faci
unt.& hoc poteſt dupliciter contingere. Prĩo
qa materia frigida habundãte ĩ cerebro aliq̃
caliditas ẽ actiua.Vnđ partẽ illi⁹ materie eua
porat & facit ſternutationeȝ.ſecũdũ quã uiaȝ
uidemus ꝙ calidũ ſolis mouet ſternutationẽ ĩ
hñtib⁹ cerebri humiditateȝ aptã euaporatõi.
Vñ fiat uentoſitas.Iſtius eni uentoſitatis mo
tus eſt cã ſternutationis.ut Aꝝ.preallegato
pblema.& Hyppo.7°.parti^a.affo.cuȝ dicit

Sternutatio uero. ¶ Secũdo põt contigere cũ
materia frigida forti curſu mouet̃ per naſuȝ
quo forti motu iducit pruritũ.Sȝ ex pruritu
poteſt ſternutatio accidere. Vnde Aui.3°.can.
fen.5^a.ultimo ca.loquẽs de pruritu ĩ naſo dic̃
ſit ppter catharrũ fortis curſus q̃uis ſit frigi
dus.et quia iſti modi qbus materie frigide fa
ciunt ſternutatõem ut plurimũ cõiũgunt̃ cuȝ
eis.ideo Raſis in toto cõtinẽte ſternutatõem
poſuit pluries ſignũ materieꝝ uenĩetium ad
oculum a parte ĩtrĩſeca capitis.ñ diſtinguẽs ſi
eſt frigida uel calida p ſigna a ſternutatione
Vñ.z°.li°.dicit.Si rheuma fuerit ab iteriori
bus cranei ñ apparebit uenaꝝ exterioꝝ reple
tio.& patiens ſternutationẽ habebit cũ pruri
tu.& ĩfra auctoritate Aaron.Si fuerit intra
craneũ ſigna eius ſunt ſternutatio.& młtũ in
fra auctoritate Almaray.Si p'ũgat⁹ ẽ flux⁹
cũ ſternutationibus fluxus eſt ſubtus craneũ
Ecce igit̃ qđ Raſis uiđt̃ ſentire qđ ſternuta°
cõicet materie frigiđ & caliđ. ¶ Ad utriuſq
ptis argumenta ꝶnđo.prio ad Aui.textũ.ułt
dicere apiũ.ipm eni mouet ſternutationẽ cũ
ſit de mouentibus epił'aȝ.ut Aui.ſup^a.c°. de
epłia.& z°.can.Sternutatio autẽ ẽ pua epłia
ut Aui.cap°.de epłia.Si autẽ littera habeat
opiũ poterit etiã ſaluari .qa habet quaſdam
ptes calidas ſubtiles quas ſapor amarus oſtẽ
dit .& quas forſan acquirit p aſſationẽ. quã
faciũt quidã de opio.& quia iſte ptes non ab
ſoluũt̃ a partibus frigidis.ideo eſt de facienti
bus ſternutatiõeȝ debiliter. ¶ Ad rationẽ di
cẽdũ qđ homines q in aere frigido ſternutãt
q̃drupliciter poſſunt ſternutare.uł ppter ua
pores recluſos q caput aſcẽdũt. Vnde uiđm⁹
qđ aliq oſſitãt uel alices agunt p⁹ frigus. ut
Aui.p°.can.fen.3^a.ca.de alicibus & oſſitatiõi
b⁹.uel ppter calidi recluſionẽ qđ materias ĩ
cerebro diſſoluit.uel ppter cerebri cõpſſiõeȝ
unđ uehemẽter mouẽt̃ frigiđ materie & for
ti curſu faciunt in naſo puritũ.uel ppter fri
gus qđ ad naſuȝ ptigit qđ ibidẽ creat mordi
cationẽ cum frigidũ mordicatiuũ ſit.ut Gal.
4°.de ſimplici medicina.z°. ca. ¶ Ad. A hic
dicendũ qđ ipe poſuit ſignũ ppriũ materiei
frigide a cerebro fluẽtis quo põt diſtingui a
materia calida. ¶ Tertio.A.inuit modũ cõple
ſionis puenĩetis ab huiuſmodi materieb⁹ fluẽ
tibus qa raro erit complõ mala ſingularis.
qđ dictũ poteſt dupliciter exponi.Primo qa
raro materie ex cerebro ad oculuȝ fluẽtes fa
ciũt malam cõpleſionẽ ſimplicẽ. ſed ut pluri
rimũ cõpoſitã.& cauſa ẽ.qa materie fluẽtes
ut plurimũ habẽt exceſſuȝ in duabus q̃lita
tibus. tamẽ cõtingere poſſet qđ flueret ſan
guis & colera talis pportionis qđ eſſẽt ĩ hu

mido & sico tēperati.tamē ꝑpter excessum
caloris amboꝝ inducerēt malā cōplōnē calidā
Secūdo modo posset exponi qđ cōitas cerebri
& oculi plus est cū materia q̄ sine materia.&
h° qa cerebrū est humiditatibus ualde habū
dans.& etiā ꝑpter alias causas notas.& hoc
est qđ uult .raro erit &c̄. ¶ QVOD SI FVE
RIT COMVNITAS. ¶ Hic ponit signa
generationis egritudinū oculi materialiū &
p cōitatē ad caput mediātibꝰ pāniculis extri
secis.& littera patꝫ. ¶ Sed diceret aliqs.q̄re
.A.addit & fuerit materia. ¶ Dicēdū qđ uł̄t
ponere signa egritudinis p cōitatē cū materia
nō eius q̄ esset a cōplōe qa illa nō esset eis
extēsio. ¶ Secūdo intelligēdū qđ cū pānicułꝰ
iste appropiquet cuti & uenis ibi sparsis.si
materia currit p pāniculū uel p uenas.& h° ē
zm.plurimū.oꝫ qđ uene frōtis & ptes palpe
braꝝ recipiāt illius materie ip̄ssionē.& h° ē
qđ uult Aui.& priculariter repeteť in ca°.de
obtalmia. ¶ ET SI FVErit cū cōitate stomahi.
¶ Hic pōit signa egritudinū oculi q̄ sunt cōi
tate ad stomachū. ¶ Sꝫ diceret aliquis Aui.
pōit qđ si passio i oculo sit ex cōitate stomac
hi qđ tu debes consyderare signa dicta i ca°.
de cōitate cerebri cū stomacho.s.supra prima
fen.huius. ¶ Sꝫ cōtra qa pōt egrotare ocułꝰ
a stomacho nō paciēte sensibiliter cerebro.g°
nō poteris consyderare signa cōitatis cerebri
cū stomacho. ¶ Dicēdū est dupliciter.Primo
qđ Aui.loquiť hic de passiōibꝰ oculi quādo
fiunt a stomacho tał̄r qđ cerebrū ꝑus patiať
& recipit materias malas a stomacho.& đ in
de recipit eas oculus iam cerebro paciēte. Et
h° uideť fuisse de mente Aui.qđ statiꝫ fecit
mētionē de passiōe oculi q̄ ē imaginatio.q̄ cuꝫ
possit fieri in oculo nō pꝰ sensibiliter leso cere
bro.Aui.nō uult uel noluit ēē cōtētus eo qđ
p̄miserat.sꝫ posuit aliđ ꝓꝑū signū. ¶ Secūdo
mō possumꝰ r̄spōdeť.ꝑpter ꝙ cōsiderādū ꝙ
signa cōitatis cerebri ad stomachū sunt duoꝝ
modoꝝ.ut sūmiť ab.A.supra fen.pª.cap.5°.
Quedā sunt q̄ in stomacho ip̄o cōsideranť sic
dispōes appetitus.nausea.& alia signa passio
nū stomachi.Quedā sunt q̄ cōsiderať in cere
bro ut sit passio i cerebro.s.post p̄dcta signa
stomachalia. ¶ Dicemꝰ g° ꝙ.A in signis egri
tudinis p cōitatē oculi ad stomachū uult cōsi
derare signa dicta i ca.cōitatis cerebri ad sto
machū.ñ qdē ꝙ necessario illa signa que sunt
in cerebro considerēť.sꝫ illa que sunt i stoma
cho. ¶ Tertio ē intelligēdū qđ causa quare
imaginationes siue fantasie q̄ sunt a stomacho
multiplicāť tēpe repletionis ē.qa huiusmōi
imaginatiōes sunt đ uaporibus ascēdētibus
a stomacho qui magis surgunt.cū stomachus

ē plenus quā cū est uacuus.Et idē inuit Gal.
5° đ interioribꝰ.2°.ca° et fere omnes auctorēs.
& de hoc disputabitur isra ca° de in magina
tiōibꝰ. ¶ SIGNA VERO EGRITVDINIS
materialis.Hic Auic.ponit signa egritudinū
materialiū oculi.inquātū sunt in ipso oculo.
Ista autēꝫ signa diuesificātur secundū diuer
sitatēꝫ quatuor humorū qui possunt i oculo
contineri Prīo g° ponit materiei sanguinee.2°
fl̄atice.3°. colerice.4°.melancolice. ibi.2ª. fleg
maticaꝫ uero significat.ibi.3ª.colericā aūt.ibi
.ibi.4ª.sꝫ melancolicā. ¶ Ad euidētiā prime
partis intelligēdū qđ Aui.caute locutꝰ ē cuꝫ
dixit inq̄tū est i ip̄o oculo.& ñ dixit egritudi
nis ꝓprie oculi sine cōitate.& cā est qa.A.po
nere intēdit signa materieꝝ q̄ in oculis sunt.si
ue sint aliūde trāsmisse.siue sint ex suo defcū
aggregate.Si g°.A.dixisset signa egritudinis
materialis ꝓprie oculo.iā exclusisset sigª ma
terieꝝ q̄ in oculo sunt.& ad eū tñ trāsmisse fue
rūt.& si dixisset signa materieꝝ que in oculo
sunt aliūde.exclusisset signa materieꝝ quas
oculus de se aggregat.ut g° utrūq̧ saluarꝫ di
xit inq̄tū sunt i oculo ip̄o. ¶ Secūdo ē intelli
gendū.diceret aliquis ñ uidetur qđ signa ista
possint adaptari ad materias q̄ sunt i oculo ex
defectu ipsius oculi & ñ uenientis aliūde.qa
materie ille quas oculus de se aggregat ñ sunt
sanguinee uel fl̄atice uel melācolice.sed sunt q̄
daꝫ hūiditates q̄ iaꝫ transiuerūt formā humo
ralē p actionēꝫ ultime digōis. ¶ Dicendū ad
hoc ꝙ materie q̄s ocułꝰ aggregat suo defectu
& si ñ possint dici ita materie uere fl̄atice co
lerice sanguinee uel melancolice.sic ille que ali
unde uenirūt.s.a cerebro.tñ habent quandam
assimilationem & naturaꝫ illorum humorum
omnis eni supfluitas quā ocułꝰ aggegat.uł̄ ē
magis grossa & terrestris.& assimilať melā
colie.uł̄ erit magis hūida.& assimilabiť fleg
mati.uel erit acuta corosiua uel ulceratiua &
assimilabiť colore.uel habebit plus đ pfectio
ne p actū digestionis & assimilabiť sanguini.
Et iō Aui.ponens signa istarū materieꝝ non
dixit sanguinēꝫ significat &c̄.sꝫ dixit sangui
neaꝫ.s.qa siue sit sanguis siue sanguini atteste
tur. ¶ Aliter possemus respōdere qđ ēt ocu
lus suo đfectu aggregat istas materias.nā hu
mores naturaliter ad oculū uenientes qui stāt
in uenis oculi saltim anteq̄ ꝑfūdēť ad rhetinā
adhuc habent formā humoralē.& zm.diuer
sitatē hominū possunt esse in aliqbꝰ colerici
i aliis melācolici &c̄.ocułꝰ g°.nō trāsmutās
illos humores aggregabit eos ibi sui defectu
& tūc ille materie erūt flegematice sanguinee
uł̄ melācolice zm.qđ in illo sanguine naturali
ter p nutrimēto oculi habūdabit. ¶ Ex q̄ ap

p3 q̃ l3 iste humor a cerebro ueniat.ñ tñ deb3 dici egritudo p cõitatē ad cerebrū.qa cerebꝝ trāſmittit ſibi tm̄ & tale q̃tū & q̃le d̄bebat. tñ ocul⁹ nõ fuit potēs i trāſmittēdo.Dicetur igit̄ ſupfluitas oculi.qa defectu oculi aggregata nõ obſtāte qd̄ ſit ſub forma humorali. ¶ Notādū tamē qd̄ nõ ſolū defectu. q ē nõ trāſmutare materiam ille ſupfluitates poſſūt i oculo aggregari.ſ3 ēt defectu.q ē materiā corrūpere.& tunc ſecūdū diuerſu3 mõu3 q̃litatis quā dat ocul⁹ illi materie dicet̄ materia illa colerica uel flegmatica uel melancolica. ¶ Tertio ē itelligēdū qd̄ ex his ſignis q̃ Aui. põit q̃dā ſunt ſumpta a q̃litate. mutata q̃ da3 ab actiõe.q̃dā ab exeūte.a qualitate quidem mutata uel ſenſibili propria uel ſenſibili cõi. ſenſibili ppa alicui ſenſui.ſicut rubedo uiſui. qa ſignificat dominiū ſanguis.& itelligatur rubea non clara.qa illa eſt colere.uel ē ppria tactui ut caliditas tactus .qa etiā ſanguini atteſtat̄.Si aūt ſit hec qualitas ſenſibile cõe ſic eſt inflatio & exuberātia uenaꝝ.quia cu3 ſanguis ſit humor maxime in q̃to ꝑeccās.ideo ē maxie replēs uenas.dixit aut īflatio q̃tum ad uenaꝝ extēſionē.dixit exuberātia uel q̃tu3 ad numerū.qa multe appareāt.uel q̃tū ad ſitum qa in tm̄ replēt̄.qd̄ extra oculi ſupfic ē apparere uidēt̄.Vel poſſet dici iflatio.i.tumor totius oculi d̄ hoc ēt ſenſibili cõi tympoꝝ pulſatio cū ſit motus ſanguis.ſanguis eni cū ſit calidus & euaporans facit in tympoib⁹ pulſationē.& exuberat in ptibus oculi.Iſta aūt pulſatio põt ſentiri a medico p tactū.& ēt ipemet īfirm⁹ iudicat.qa ſētiet dolorē pulſatiuū.qa ſanguis ſui corpulētia replēs & coarcēs artharias circa ptes oculi.& ſui calore neceſſitans ad motū facit qd̄ motus arthariaꝝ ſentiat̄ ab īfirmo q tēpe ſanitatis ñ ſentiebat̄.Iſta enim ſunt ſigna pulſitiui doloris.ut app3 ſecūdo de iterioribus.&.Aui.p°.can.fen.2ª.ca.de ſpeciebus doloris.& qa dolor ē actio ſenſus corrupta.ut.4°.de accidēti & morbo.poſſemus dicere qd̄ hic ponit ſignū ab actõe mutata.¶ Aliud ſignū ꝙ ſummit̄ a cõi ſenſibili ē g̃uitas p quā poſſum⁹ itelligere uel g̃uitatē i motu.& h° uerificat̄.qa libere ñ põt mouere oculū ſic ſi eſſet materia colerica uel grauitatē.i.ponderoſitatem.& hoc ēt uerificat̄.qa materia ſanguinea r̄plens oculū facit eū ſentiri põdroſu3 ¶ Si aūt iſta ſigna ſummūt̄ ab exeūte mutato ſic eſt lippitudo.ſ.habūdans ꝓpter multitudinē materie .& cõglutinatio.ſ.lippitudinis cū palpebris.Vnde palpebre adinuicē cõglutināntur.Et cā huius ē qa ſanguis habet humiditatē ſatis digeſta3 & digõni aptā.cū ergo apparet lippitudo de materia ſanguinea.qa iſta lippitudo ē aliq̃ ps illius ſanguinis trāſmutata p actū alicuius digeſtiõis cõtigit qd̄ ipa adinuicē palpebras annectet ſui humiditate. & qa ibi morat̄ igroſiat̄ pl⁹.& unā cū alia alligat.¶ S3 tu dices quare Aui.dixit & ppe cū eis aſſociāt̄ ſigna ſanguinea capitis.¶ Dicēdū qd̄ h° dixit quia tūc iſta ſigna magis certificāt.Vel hoc dixit.qa lic3 alie materie poſſunt īueniri i oculo ꝓpter defectu3 ſue cõplõnis p quā cõuertit materias ad natura3 colere uel flegmatis uł melācolie.tñ ꝓprie ſanguinē ſui defectu.nõ põt aggregare.ſ.conuertendo humiditates uel humores ad ſāguīs naturā ſaltē ut poteſt conuertere ad naturā alioꝝ.& hoc eſt quia aliorū generatio eſt magis in quodam ēē inaturali.conuerſio autē ad naturam ſanguinis ē magis in eſſe naturali. lic3 poſſ3 ſanguinē putrefacer̄.Oportet igit̄ ꝙ materia ſanguinea maxime a cerebro ueniat. Et ideo dixit.Et ꝓprie cu3 eis aſſociantur ſigna ſanguinea capitis.& ideo non repetet in ſequētibus hunc ſermonem. FLEGVMATICAM ¶ VERO¶ Hic Auic.ponit ſigna materiei.flatice.¶ Circa qua3 ptē ē intelligēdū qd̄ iſta ſigna poſſunt r̄duci ad ordinē.ſic põra ſigª.& iõ ex idē colligāt̄.Primū ſigᵐ.ē grauitas uehemēs per quā poſſumus itelligere uel tarditatē in motu.& hoc ē quia flegma īf.āmando calidū qd̄ eſt motiuū & molificando impedit localē motū .unde fit motus tard⁹.Vel poſſumus intelligere p grauitatē ponderoſitatem. & tunc flegma facit per accidens maiorē grauitatē aliquo humore.melancolia uero per ſe ut ſup̄ apparuit. Rubedo oculta.i.ualde pauca.ut quaſi per hoc uelit dicere qd̄ ñ ſit ibi rubedo.Vel poſſum⁹ dicere ꝙ ēt materie fl'atice p̄ter naturā exiſtēs in oculo ñ abſoluunt̄ quin aliquā pauca3 rubedinē inducant.Et h° ꝓpter tria Primo propter dolorē aggrauatiuum quē faciūt.uñ inflamat̄ aliqualr̄ calidū Secūdo in motu eaꝝ ſi ſit aliquando fortis ēt excitant calidū.Tertio quia raro ē ꝙ fluant ni ſi habeant aliquē calorē uel materiā calidam que eas facit currere mot⁹ eni frigidoꝝ hũorū eſt ualde difficilis.Vñ indigent motore.ut comētator.3°.pncſi comento.31.Cū plūbeitate q̃ eſt albedo cū aliqua liuidi ate.& hoc fit a flegmate ſuo frigore.Et cõglutinatio & lippitudo.qa lippitudo flegmatis eſt uiſcoſa.uñ cõglutinat palpebras.Et tumor.cauſa ē.p̄mo ex pte q̃titati s hũoris.Nā poſt ſanguinem in corpe plus habūdat.ut.Meſue de cõſolatiõe mediciaꝝ.2°.ca°.Similiter in cerebro plus habūdat q̃ colera et melācolia.& iõ ē apt⁹ aggēgari in oculo in mła quātitate.Secūdo qa ſui frigiditate & uiſcoſitate & debilitate caloris

oculi nō ē aptus bene trāſpirare. & iō remā
nens facit tumorē. & maxime p ſuos uapores
retētos circa palpebras & oculū. Tertio qa de
bilitat oculū ne ēt ppriā ſuperfluitatē reſol
uat ¶ Ex quibus omnibus oculi ſunt tumidi
& ex hoc uides qd talis tumor q̄tū ad exteri
ores partes eſt ſicut tumor caceſie. Paucitas
lacrimarꝫ. qa materia ñ ē apta labi ſui groſſi
cie. Secūdo qa ex ſui frigiditate materias non
trahit aliūde. Tertio quia ñ mordicat. hūor
aūt ſanguineus per rōes oppoſitas facit lachri
mare. licet non ſit mordicatiuus quouſq; rema
net iputridus ¶ COLERICAM AVTEM.
Hic ponit ſigna colerice materiei. & dic̄ ꝙ ſi
gnificat eaꝫ punctura. qa dolor cū punctione.
& h° ppter colere acuitatē. Et iflāmatio cuꝫ
rubedie & c̄. qa talis ē color colꝛe. inflatio fit.
qa colera ſui calore eſt cā attractiōis materie
rū. nō tameꝫ qd de ſe colera ita ſit apta facere
tumorē ſicut materie alie corpulentiores. imo
repit̄ quādoq; eriſipila q̄ nō impellit ut. A.
4°. ca. fen. 3ª. Alia lr̄a hꝫ iflāmatō. Subtilitas
ſanguinis acuti. qa quaſi uiſus ſui ſubtilitate
indicat. & de acuitate tactus uel. poſſet hoc i
telligi i toto corpore. quia homo habꝫ ſangui
nem uenaruꝫ totuꝫ colericuꝫ. Paruitas cōglu
tinationis. qa non eſt materia lipitudinis pp
ter ſicitatē ſimiliter ſua lippitudo non eſt ui
ſcoſa glutinatiua & c̄. Caliditas tact⁹. ¶ No
tandū hic qd Auic. non poſſuit ſignuꝫ a gra
uitate. qa colera fac̄ motū oculi rſpectu aliarū
materierꝫ uelocē. ſimiliter ē reſpectu alioruꝫ
humoruꝫ in pēdere leuis. Similiter non poſſu
it ſignū a lachrymis. quia non eſt apta colera
de ſe facere lachrymas per accidens tamē pro
pter mordicationē poſſet eas facere. ſꝫ d iſtis
dicet̄ perfecte in capitulo de obtalmia SED
melancolicā. Hic ponit ſigna materierꝫ melāco
licarū. & dicit qd ſignificāt eaꝫ grauitas. i. tar
ditas in motu. quia oculus cū ea eſt tardi mo
tus. non tñ dixit grauitas uehemens. quia nō
facit tantā tarditatem motus in oculis melāco
lia quātaꝫ facit flegma. ut ſupra dicebatur uꝉ
grauitas. i. pōderoſitas. qa ocul⁹ ſentit aliqd
graue in ſe. ēt qa flegma debilitat & relaxat
plus uillos retentiue q̄ faciat melācolia. ideo a
flegmate p accidens ſentit̄ motus pondus uel
grauitas ut ſupra declarabat̄. Et offuſcatio.
qa talis ē coloratio quā melancolia fac̄. Et par
uitas glutinatōis. primo quia paucā facit lip
pitudineꝫ cū ſit groſſus humor. ēt lippitudo
ſua ppter ſiccitatē ñ eſt glutinatiua. Ex q° ap
paret ſignū a lachrimis qa pauce ſunt lachri
me cū nec per ſe nec p accidēs melancolia apta
ſit ad multiplicandū lachrimas. Reliqua aūt
ſigna Aui. dedit intelligi de quib⁹ eſt tactus

frigiditas & ſiccitas reſpectu aliarꝫ materierꝫ
¶ COMPLESIONES. Hic Aui. ponit ſigna
egritudinis in oculo que eſt mala complō ſine
materia. & dicit qd ſignū eſt priuatio graui
tatis & c̄ ¶ Ad cuius partis intellectū ē notā
dū qd iſta ſigna aliqualiter poſſunt applicari
ad egritudines oculi uētoſas. quia ñ eſt ibi lip
pitudo nec grauitas. tamen plus applicat̄ ad
malas complōes ſine aliqua materia. quia uen
toſitas ſi debet in oculo facer̄ egritudinē. opoꝫ
qd ſit aliqualiter groſſa. & q̄ſi alicui humi
ditati imixta. qa aliter ñ retineret̄ multū i ocu
lo. talis autē uentoſitas aliquā grauitatē in
ducit. ut ſupra fuit dictū. ¶ Secūdo eſt ītelli
gēdum qd mala complō pōt dici pura. i. ſine
materia duobus modis. Vno mō qa non hēat
materiā que ſit ſui cā effectiua uꝉ cōſeruatiua
q̄uis habeat materia ſenſibilis quātitatis ꝯſe
quētem qa eſt cauſa generatiōis illius mate
rie. & iſto mō mala cōplō oculi pura nō ē cuꝫ
exiccatiōe. i. priuatiōe humiditatis ab oculo. ſ.
lippitudinis uꝉ lachryme. imo pōt eē cū apitio
ne lippitudinis uel alicuius humiditatis ab
oculo exeūtis. 2m qd illa mala q̄titas ē cā gene
ratiōis eius i ſenſibili quātitate. Alio mō pōt
dici cōplō pura. qa ſine materiā. quia ñ pēdꝫ
ab aliq̄ materia efficiēte uel cōſeruāte. nec ge
nerat aliquā ſenſibilē materia i oculo exiſtētē
& iſta cōplō ſine materia ē illa quā ſignificat
priuatio grauitatis cū exiccatiōe. & iō Aui.
dixit puras i. ab omni materia ſeperatas. Et i
uētōe ſignificationū & c̄. ¶ Diceres tu q̄ ſunt
illa ſigna. ¶ Dicēdū. quod tactus iudicat in
hac complōne. dico ꝙ iudicat de qualitate.
Alia tamē ſigna oꝫ habere an ſit ibi materia
an non Similꝛ motus uelox aut tard⁹. Similꝛ
ſignū ſumptū a iuuātib⁹ & nocentib⁹. & hoc
ē quod dixit i capitulo cognitionis. qa in ca°
precedenti ¶ VNICVIQVE AVTEM. Hic
Auic. excuſat ſe a ſignis aliarū egritudinum.
Notandū tamē qd noīater dixit unicuiq; & c̄.
qa uult qd in genere. licet ipſe ēt poſuerit ſi
gna egritudinū inſtrumētaliū & cōiū i q̄tū a
materia depēdēt Si eni apoſtema uel ruptu
ra oculi fit a colꝛa iam dicta ſunt ſup̄ ſigna
materiei colerice ergo in generali ſunt dicta
etiā ſigna harū egritudinū ut a materia pē
dēt. remanet g° de eis ſermo ſpetialis fiēd⁹.
quare bene dixit unicuiq; earꝫ egritudinuꝫ in
ſtrumentalium & cōium aduenit capituluꝫ
proprium.

QVre oculi ſunt. ¶ Itē Aui. genera
li ſermone poſuit ſigna diſpoſitio
nū naturalium oculi & preter na
turam. ¶ Hic in generali ponit ca
nones curationis egritudinū oculi. & can. con

ſeruationis ſanitatis eius.primo ergo ī gene
rali ponit can.curatiuos egritudinuȝ oculi.ſe
cundo ponit can.conſeruatiuos.ibi.2ª.oȝ ī pri
mis.¶ Sȝ diceret aliquis.quare.A.premiſit
can.curatōis canonibus cōſeruatōis ſanitatis
cū tñ Meſue in ſuo de appropriatis faciat cō
trariū.¶ Dicēdū ꝙ.A.iō fecit ut oſtēderȝ ꝙ
ñ erat curandū de āceſſione & poſtpoſitione
ſermōis ī iſtis dūmodo ſcientia habeat̄ pfecta
Vel forſan fecit.q̄a capitulū hº curatiuū admi
niculat̄ ca.de cōſeruatione ſanitatis oculi.quia
hic tāgunt̄ modi curatōis uel eūonis ab oculo
& modi medicinaꝝ oculū alterantiū.quas res
oȝ medicū ſcire ꝑ conſeruatione ſanitatis ocu
li.& quibuſdā quaꝝ utimur ad conſeruatio
nē.ſummendo cōſeruationē large.& etiaȝ ad
perſeruationeȝ ¶ In hº enī capitulo nominā
tur uene que ꝑ oculo fl'othomātur que ēt ī re
gīne ꝑſeruatiuo ſunt neceſſarie.Et ideo Ieſus
Haly.in fine libri loquut⁹ ē de cōſerua-ōe ſa
nitatis ¶ Ad Meſue dicēdū q̄d ipſe conſyde
rauit dignitatē ꝑſeruatiōis & cōſreuationis
ſupra dignitatē curatiue partis.et iō illas pre
miſit.Pria pars habet tres p'es.primo ponit
curā egritudinū oculi que nō copulant̄ alteri
egritudini diuertēti curatiuā intentioneȝ.ſe
cūdo ponit curaȝ eorū 2ᵐ.q̄d alteri cōplicant̄
tertio annectit.quādā cāȝ.ibi.2ª.& ſcias.ibi
3ª.et cū euacuatio.Pria.ps habȝ duas.q̄a ꝑmo
pōit can.uel modos ul'regulas curatiōis egri
tudinū oculi.ſecūdo ponit medicinas quibus
curatiue intentiones pficiūt̄.ibi 2ª.medicinarū
autē oculi.Prima in duas.primo ꝑmittit can.
generaliſſimū curatiōis egritudinū oculi.2º.
declarat eū.ibi.2ª.& quoniā.Quod dicit pȝ
&c̄ ¶ Notādū q̄d cura oculi pōt dupliciter
accipi.Vno mō pro cauſa curatiua.ſic.uer g̃.
pro ſucco lactuce que ē cōtraria egritudini o
culi.q̄a ſi egritudo ē callida cā que eā curat ē
frigida.Alio modo pōt accipi cura ꝑ ea ītētio
one q̄ iacet in mente medici.& hec duplex.una
q̄ ē ſic̄ finis quē intēdit.& iſta intentio eſt
ſanitas que poteſt cōtrariare egritudini.ſicut
mediū cōtrariatur extremis.uel ſicut habit⁹
priuationi.Alia eſt modus ad finē inducēdū.
& iſta intētio eſt intentio iſtius preſentis diſ
poſitionis male.& hoc etiā ſibi contrariatur
ſicut illlud quo aliquid corrumpitur.& id ꝙ
corrūpitur.Bene ergo dixit.Auic Cure oculi
ſuppoſite egritudinibus oculi ratio autē hui⁹
eſt.quia omnis cura fit per contrariū.ut.G.
in tegni tractatu.3º ¶ Secundo ē intelligē
dū ꝙ egritudo hic poteſt accipi ꝓprie ut diſtī
guitur cōtra morbū & accidens & pōt accipi
large ad omnē rem preternaturam.& utroq̄
modo uerificat̄.quia ut ſummit̄.xi.tera.2ª.
caº.tā egritudo q̄ cā q̄ accidens cōtrario mō
interimūt.¶ Ex hoc appȝ ꝙ iſte canō hic poſi
tus eſt generalior q̄ eſſe poſſit in curis oculi
& ideo pōt. ¶ ET QVONIAM EGRITV
dines.Hic can.premiſſuȝ declarat.& ꝑmo pre
mittit quādā diuiſionē cure oculi q̄ eſt ſecun
dū diuiſionē egritudinū oculi.2º.mēbra diui
ſionis in generali declarat.ibi.2ª.ab oculo ue
ro.¶ Ad intellectū ꝑme partis cōſiderandū
q̄d hec diuiſio recte egredit̄ ex can.poſito.q̄a
ſi cure oculi ſunt oppoſite egritudinibus ocu
li.ergo quot ſunt egritudines oculi.tot ſunt
cure eius.q̄a uno oppoſitoꝝ multiplicato.mul
tiplicabit̄ r̄liquū.Egritudīes ueº oculi ſunt q̄
dā male cōplōes cū materia.cui⁹ cura ē eūo.
et q̄a eūo ē ēt cura apoſtematis cū ſit morb⁹ ēt
a materia pēdēs.gº regimē.i.cura apoſtema
tis.& ēt oīuȝ egritudinū oculi materialiū in
gredit̄ ī ipā.ſ.cura q̄ fit ꝑ eūoneȝ.Quedā aūt
ſunt male complōes pure.i.ſine materia.qua
rū cura ē alteratio.& hoc ē q̄d dic̄ regimē.i.
cura male cōplōis.ſ.ꝑ alteratōeȝ.Quedā aūt
ſūt egritudīes cōpoſite.i officiales.& cura ē
rectificatō male cōpōis.& pōit exēplū ī mala
figura ocl'i ſic̄ ī egreſſiōe.ſ.ocl'i extra.q̄a ꝓmi
net.uel ī egreſſiōe ſcȝ uuee.Quedā uero ſunt
ſolutiōes cōtinuitatis & cura ē cōſolidatio &
incarnatio.dicit̄ cōſolidatio quātū ad reunitio
nē ſeu diſcōtinuatiōeȝ.ſȝ dicit̄ īcarnatio quā
tū ad partis regenerationē uel ecōtra.¶ AB O
CVLO VERO.Hic declarat mēbra ꝑmiſ
ſe diuiſionis.*Illa* autē mēbra erāt q̄ttuor mo
di cure diſpoſiti q̄ttuor erigritudinū oculi.
ꝑmo igit̄ declarat nobis modū cure qui ē per
euacuatiōeȝ.2º.qui eſt ꝑ alterationē.3º.q ē ꝑ
cōſolidatiōeȝ.4º.reuertit̄ ad declarādū illuȝ
q ē ꝑ eūonē.ibi 2ª.cōplōnes aūt.ibi 3ª.ſȝ ſolu
tio.ibi.4ª.& oȝ ut ſcias.¶ Sed dices quare
obmiſit tertiū modū cure qui ē rectificatio cō
poſitiōis.¶ Dicēdū ꝙ ſufficiebat ſibi iſtd̄ ꝙ
dixerat in exēplo.cum dixit.ſicut in egreſſio
ne uuee.Si enī ultra hº dixiſſet eēt caōnes ſpā
les poner̄.q̄d nō ꝑtinet;huic capitulo.Pria in
duas.ꝑmo ſubdiuidit modū curationis q ē ꝑ
eūonē.2º.declarat diuiſionis mēbra.ibi 2ª.Cō
uerſionis autē.¶ Ad itellectū prime ptis eſt
cōſyd'rādū q̄d ut ad ꝑſens ſpectat.materiei
eūo diuerſificat̄ tribus modis.uel ex pte ma
terie q̄ eūatur.Et hāc diuiſionē Aui.non ſum
pſit q̄a dat̄ itelligi ex dictis ſupª.cū.aliq̄n ſit
poſitū ꝙ materie ocl'i ſūt ſāguiee l'col'ice &c̄.
2º diuerſificat̄ eūo ex parte rerū cuȝ quibus
fit.& iſtā diuiſionē non ſumpſit q̄a debȝ itel
ligi ex canonib⁹ primi can.fen.4ª.& noticia
medicinarū ſimpliciū & compoſitarū ſecūdi.
& quīti libri.3º.diuerſificatur eūo ex parte

partis per quaȝ fit in qua concurit diuerſitaſ
euacuationis quātū ad intentioneȝ uel moduȝ
& iſta diuiſio ē quā diximus. qđ materieruȝ
a quibus depēdēt oculi egritudines quedam
uel quandoq; euacuantur per aliā parteȝ q̃
doq; per eādē & iſtā diuiſioneȝ generalē eua
cuationis poſitā hic ab Aui ſum unt etiā ex li
bro prio fen. 4ª. pº. ca. ubi generalius accipitur
etiaȝ ex dictis Gal' in tegni tractatu. 3º. Euacu
atio per aliā partē uocatur conuerſio. qa recte
illa materia ab oculo cōuertit'. tendens uerſus
aliā partē. Eūo aūt ab ipſo oculo per eam met
uocat' reſolutō. ¶ Sed tu dices nos poſſum⁹
euacuare ab oculo materiā manifeſta euacua
tione. ſicut appȝ in ſanie ſub cornea cū incidi
mus. ut Gal. 14. tera. circa finē. Similiter ēt p
lachrimaꝝ curſum. & tamē iſta euacuatio nō
eſt reſolutio. ¶ Dicendū qđ reſolutio accipit'
dupliciter. Vno mō proprie ut diſtinguit' cō
tra omnē eūonem manifeſtam que ēt diſſolu
tio uocat' a Gal. in comēto affo. ſeptime ptícu
le. Corporibus humidas carnes &c̃. & ut ſic
ñ ſummit' hic. Alio mō ſummit' reſolutio lar
ge. ut ēt ad eūonem manifeſtā per partē ubi ſe
extēdit. ſicut rēt de apoſtemate pleuretico qđ
per ſputū terminat'. dicimus qđ terminat' p
reſolutionē. & hoc modo large ſummit hic. A.
reſolutionem. ſ. p eūone. uel ſenſibili uel inſen
ſibili. dūmō eūo fiat per ip̄m oculū. Cā autem
quare i eūone materiei ab oculo per ip̄m ocu
lū ē uſus hoc uocabulo. eſt quia plus euacua
mus materias ab oculo per ip̄m paulatiue. &
quaſi ſenſibiliter q̃ inſenſibiliter. Et iō dixit.
ſecūdū ſemitā reſolutionis ex eo &c̃ ¶ CON
VERSIO aūt ab eo. Hic declarat iſtos mōs
eūonis. & pº illū q eſt per conuerſionē. 2º. illū
q eſt per reſolutionē. 2ª. ibi ex tractio autem.
¶ Dicit prio qđ eūo materierū q̇ eſt per uiā
cōuerſiōis. pria ē &c̃ ¶ Ad intellectū cuius
ē cōſyderādū qđ quādo nos dicim⁹ qđ mate
rie oculi euacuant' per cōuerſiōeȝ. ſ. p. aliam
ptē q̃ ſit ip̄e oculus. debet itelligi qđ ſint ma
terie oculi. i. paſſiones oculi. paſſio aūt oculi
materialis quedā eſt futura fieri. quedā ē ſi
ens. quedā eſt facta. & uoco eā factam ex pte
motus in materia. i. qa materia iam fluxit. ſi
cut dicimus de apoſtemate qđ ē factū i ſtatu
Euacuatio gº iſta ul' ē materiei potētis fluere
& iſta nō ē in oculo. uel ē materiei fluētis. &
iſta prie ē in oculo. & ptiȝ i mēbro a q̊ fluit. ul'
materiei fluxe. & iſta ē i oculo. ¶ Ex qb⁹ ap
paret ordo euacuationis materierū quē Aui.
pōit. Nā prio reſiſtim⁹ materiei parate flue
re. & hº ptotius corporis mūdificatiōeȝ. Se
cūdo reſiſtimus ei que fluit actu. & qa maxie
talis fluxus uenit a cerebro purgam⁹ eū. Ter

tio educimus materiā in oculo exiſtentē apien
do uenas lachrymaliuȝ. uel p naſuȝ. ¶ Intelli
gendum tamē qđ uolētes etiā unā materiam
euacuare que ē i oculo. cogimur p ordinē iſta
tria facer'. Nā ſi corpus ē repletū. & tu uelles
per naſuȝ euacuare materiā. plus ad oculum
traheres. Oȝ gº ab eūone toti⁹ pri⁹ icipere
ſicut ē corpis euacuatio toti⁹ & hec ē flebo ª.
uel farmacia. ſecūdū ꝙ diſpō indicat & iſta
uocat' p̄ma euacuatio. qa primo ab ea icipimuſ
& qa ē cōis euacuatio. Secūdo debes euacuar'
caput ſi ē r̄pletū qa eūo capitis ē ul'is ēt r̄ſpe
ctu oculi. Tertio fit eūo materiei oculi pmutā
do ad naſuȝ &c̃. ¶ Sed dubitat'. utrū mate
riā oculi poſſim⁹ euacuare non premiſſa ul'i
eūone corporis. & uidet' qđ ſic. quia poſſibile
ē qđ aliqs ſit in oculo eger materiali egritu
dine. & tameȝ in toto nō ē repletio. ¶ In con
trariū arguit' qa eūo uniuerſalis dȝ particula
rē p̄cedere ut Meſue i ſuo đ appropriatis ca.
de ſoda. ¶ Dicendū ad hoc qđ medic⁹ uolēs
materiā ab oculo eūare. uel tēptatiue operat'
uel certificata & regulata opatione. Si quidē
agit tēptatiue. Dico qđ aliq̃ particularē eūo
nem materie oculi pōt facere. ſicut cū leui reſo
lutiuo i dolore oculi incipiēs opari. Naȝ iſta
euaporatio aut curat aut docet curare ut ſum
mit' i comto affo. ſexte pticule. dolores oculoꝝ
Debēt aūt iſta reſolutiua eſſe leuia & ñ cōti
nuari cū eoꝝ ñ apparet iuuamtū ut ab aucto
ribus ſummit'. ¶ Si aūt medicus agit iā certi
ficatus uolens materiā i oculo contētā euacua
re. uel p eū uel tranſponēdo. tūc ul' in toto cor
pore eſt repletio. uel corpus ē mūdū. ¶ Si q
dē ſit i toto repletio. uel ē de materia q facit
egritudinē i oculo. & apta ēt ad oculū fluere
ēt ſi ſit alia. uel de materia alia uel ñ parata
fluere. ſi quidē ſit repletio i toto. & materia
ſit apta ad oculū. đbes p̊mo euacuationē ul'eȝ
p̄mittere. rō eſt quia illa eūo eſt p̄mittenda.
qua ñ premiſſa egritudo in oculo augeretur.
ſed ñ premiſſa ul'i purgatōe uel eūone p par
tem euacuātem. uel materiā partis paſſio au
getur pp̄ter cōmotiōem quā i partē facis ſiue
cū medicinis euacuātib⁹ ſiue cū fl'oia uenaꝝ.
lachrimalis materia cōmouet' circa partes illas
& qa corpus p̄ſupponit' plenū de materia ap
ta ad oculū fluere. gº diſrupti⁹ flueret. & hº
ē qđ Gal. uolebat i tegni tractatu 3º. Si fuerit
totū corpus pletoricum nō oȝ p ipſam ptem
euacuare. Si uero caraſitionib⁹ & inciſionib⁹
ſenſibiliter curauerim⁹ dolētes. attrahem⁹ p
dolorē amplius Si uero calefaciētibus dyafo
reſiȝ. i. reſolutionē agreſſi facere fuerim⁹. tra
hemus dolore amplius. ¶ Si atū i toto ſit re
pletio de alia materia uel nō parata ad oculū

fluere.&c h° qa nec oculus est mō aptus reci
pere nec corp⁹ ē potēs trāsmittere. possum⁹
euacuarē ab oculo sine aliq̄ alia priori euōne.
uer.ḡ.habet aliqs in oculo colerā.sȝ i toto ul'
i capite habūdat flegma.&c iudicam⁹ qđ nō
ē materia apta ad oculū currerē.possem⁹ mate
riam illam oculi resoluere.nō preeuacuantes.
Istđ pōt cōfirmari đ mēte Mesue i suo đ ap
ppriatis ca.de soda.ubi uult qđ i istis casib⁹
possit euō pticularis sine ul'i pmitti.¶ Notā
dū tamē qđ iudicio meo securius ē prius cor
pus totū euacuare.&c causa ē.qa tu nō potes
esse certus qđ illa materia nō fluat ad oculū.
nisi quodā iudicio extimatiuo.¶ Si aūt totū
corp⁹ sit mūdū.dico ꝙ potes euacuarē materiā
ab oculo &c nullā premitere purgationem cū
farmacia.ratio ē.quia ex quo corpus ē puruȝ
non est indigētia farmacie.si ergo dabitur erit
ex ea nocumētū.ut in affor Hyppo. 2ª partª
sana habentes corpora.¶ Sed de fl'oia an de
beat fieri.an non possito ꝙ corp⁹ sit mūdū.
dico ꝙ aut ex fl'oia timeretur alicuius humo
ris habundātia.&c sic tunc non debemus eā fa
cere.ratio ē quia tunc đ corpore puro facim⁹.
non purum.aut per fl'oiā nō timetē. quia san
guis quāuis sit sufficiēs in quanto est bon⁹
&c laudabilis non promptus transire in cole
ram ul' melēcoliā uel flegma sed ēmanet pau
cior &c bonus tamem.&c tunc dico ꝙ aut oȝ te
ab oculo euacuare materias cū fortibus medi
cinis.&c tūc debes fl'oiā premittere.uer.ḡ.si
debes uti fortissimis abstersiuis.sicut i albu
gine oculi.aut debes pforare lachrimale.dico
ꝙ q̄uis corpus sit purū n̄ habēs sanguinē su
perfluū.est bonū facere fl'oiam.Rō ē.illa ope
ratio medici est ꝯbona p quā corpus redditur
auaꝝ ut n̄ trāsmittat materiā ad oculū i quo
est fortis mordicatio.sed p talē fl'oiaȝ istud fit
ergo &c̄.maior ē nota.qa fortis mordicatio
in oculo est cā fortis attractionis.esto ꝙ corp⁹
sit puꝝ.sed minor ē nota.¶ Sȝ tu dices q̄uis
ista fl'oia faceret fluere aliquē humorē.debeo
facere ppterea.¶ Dicendū ꝙ dēs extimatiue
iudicare qđ sit maius.an iuuamētū qđ fit in
h° ꝙ corpus reddit auaꝝ.an nocumētū exube
rātie illius humoris.&c an' illū humorē confi
das euare.¶ Qđ aūt medicine auctores ad
hoc qn̄q intēdāt apparet.qa quādoq fl'oiam
docēt.esto ꝙ n̄ sit repletō.s.apostematis timo
re.ut Aui.p°.can.fen.4ª.ca.de fl'oia ubi dicit
Et illis quibus pcussio accidit aut casus.qui
quādoq minuunt.ut eis n̄ accidat apostema.
Et generalius loquēs.4°.can.dicit.nō omnes
euacuationes ppterea fiunt ppter superflui
tatē repletionis.Vnde Gal.13.tera 5°.ca°.eua
cuamus totū.n̄ solum in pletorica dispositiōe

sed ppter multitudinem passionis &c̄.&c sub
dit dolor &c calor flemītatis m̄bri cāe reuma
tis fuerint.&c si corpus sine supfluitatib⁹ fue
rit oȝ igitē deficiētius id facere.i.magis uacuū
&c auarū.uel.i.paruā fl'oiaȝ opȝ facere. Ecce
g° qđ Gal.timore caloris &c doloris pticula
ris corpore nō existente pleno docȝ euacuare.
Si autēȝ circa oculū đberes intēdere cū lenib⁹
resolutiuis.non oȝ hanc flebothomiā pmittere
ut est notū.Ex quib⁹ cōtraria soluūtur.EX
¶ TRACTIO AVTEM.¶ Hic declarat mo
dū aliū euacuationis q̄ fit p ipsuȝ oculū.Ad
cuius intellectū notandū qđ q̄uis.A.explicet
medicinas faciētes euacuationē materieruȝ o
culi per lacrimarū cursuȝ.tamē debet itelligi
de aliis modis euacuatiōis materierū siue p
resolutionē siue per atractiōem aliquaȝ ut cū
medicinis attrahentibus lippitudinē siue per
incisionē.¶ Sed dubitatē. utrū uolentes eua
cuare ab oculo possim⁹ uti medicinis puocāti
bus lachrimas.Videtē qđ nō.quia i curis ocu
li n̄ debem⁹ medicinis uti acutis mordicatiuis
Vnde Gal.13.tera.ultimo capitu.sensibilisima
pticula oculis.infōdetē ergo ei farmatia mole
stisima Idem Rasis i 2° totius cōtinētis. Sȝ
medicine lachrymas puocantes acute sunt.
¶ In contrariuȝ Auic. Rasis.2° totius conti
nentis.ubi dicit.Iuuat aliquādo usus colirioꝝ
prouocantiū lachrymas qa tergūt &c expellūt
huiditates ab eis.Et infra tractatu 3°. c° de
gestē Cois responsio est per litere expositiōeȝ
quia extractio.materie fit ex ipso oculo per
medicinas educentes lachrymas .i. humores.
¶ Intelligēdū tamen qđ medicina pōt duo
b⁹ mōis educere ab oculo lachrymas. Vno
modo per uiā dissolutionis que fit a calido si
ne mordicatiōe.sic isto modo medicine calide
que materiā oculi eliquarent dicerentē lachri
matiue ut a quibusdā exeunt lachrime a calo
re solis uel ignis.Alio modo dicuntē medicine
lachrimā educentes cum aliqua mordicatione.
&c iste debēt hēre acuitatem qua mordicatio
nē inducant &c humiditatē cōiunctā cum eis.
Et ex h° accidit duplex utilitas.Prīo qa medi
cia illa magis figitē &c applicatē oculo sui hūidi
tate.Secūdo qa materiā motā p mordicatōeȝ
nō exicat &c 2m hanc uiā cepe sui mordicatiōe
facit lachrymas.similiter oleū.qa penetrat p
tres oculi &c ibi retinetē.&c succ⁹ qdē quē pu
eri exprimūt a cortice arātiorū.&c iō possent
esse res calidiores.q̄ tamē euaporātes ad ocu
lū nō facerent lachrymā.sicut ruta uel origa
nū ul' multa alia.nisi forsan sup oculū ponerē
tur.Vn̄ Aꝝ.pble.pticula.22.2°.pble. medio
criter oȝ qđ dȝ lachrymas facerē mordicatiuū
&c humidū eē &c uiscosum.ppter qđ oculum

facit lachrymare.debilē habēs mordicatiōe3 ꝓpter uiscositatē eni & subtilitatē itrās facit laborē &c̄. ❡ Notādū tñ qđ medicia pōt du pliciter ēē mordicatiua.s.uel cū caliditate ul' cū frigiditate.l3 medicina mordicatiua dēat es se subtilis penetratiua.tñ calida uel frigida pōt esse ut.5°.de simplici medicina .&.A.2°. can.4°.ca. medicina ue° lachrimare facientes mordicatiōe & calore.sicut esset aliqđ coliriū de felle.tribus mōis materiā ex oculo educit Vno mō sui subtilitate siue caliditate resoluē do uel eliquādo.Secūdo mō sui acuitate diui dēdo materiā.Tertio mō dolore mouēdo ma teriā.Primo mō pōt medicina acuta calida & mordicatiua euacuare materias oculi cū lachri mis.sed calore solū dissoluit.& pōt euacuare materia3 ñ per lachrima3.sed eam calore resol uit.Et ex hoc uides qđ aliqua medicina dici tur lachrimatiua.& tamen materiam morbi potest educere resoluēdo sine lachrima.s.isen sibiliter.❡ Secūdo mō pōt euacuarē materias oculi p se solū cum lachrymis.Tertio modo facit lachrymas de materiebus q̄ nō sunt i o culo.sed aliunde trahūtur per dolore3. licet ēt dolor illas que sunt i oculo agitet.Et ex h° ap pa3 qđ aliq̄ medicina acuta oculo apposita fa ciet lachrymas.& tamē materia egritudinis oculi nō educet cū illis lachymis.imo poterit resoluere eā isensibiliter.sicut h° faciūt medi cie de fellib⁹.& sicut medicine fortes q̄ ꝓnū tur ad abstregēdū corneā.nā medicia q̄ corneā abstergit nō fac̄ necessario lachrymā đ mate ria illa cornee q̄ cōsumit.qa illa ē materia du ra ul' sicca iepta omnino cōuerti i lachrymā.& tñ fac̄ lachrimare.s3 medicia faciēs lachrimare mordicatione cū cōplōne frigida. sicut sunt ac cetosa subtilia.Ista qdē possūt duobus mōis educere materiā.❡ Prio per sui dolorē mor dicatiuū Vnde materias trahunt.q̄ curentes faciūt lacryma3.Secūdo per subtilitate3 sub statie qua materias diuidūt ex quo accidit qđ fiunt ❡ Ex quibus apparet quod iste medi cine non habēt tātā uim in educēdo materias ab oculo.quātā habēt medicine mordicatiue cū calore.❡ His habitis dico qđ cū uolumus materias ab oculo euacuare possumus uti me dicis educētib⁹ lachrymas sine mordicatione & đ hoc non est dubitatio.❡ Dico etiā quod possum⁹ uti medicinis educentib⁹ lachrymas mordicatiuis.rō est.si aliquas materias oculi non possumus aliis medicinis. abiicere.opo3 ꝙ utamur istis.sed ita ē sunt eni aliquādo in oculo materie grosse dure ad dissoluendū ul' abstergendū sicut in scabie antiqua.uel inse bel.uel ungula.& antiqua obtalmia & gesse materiali.que ꝓterq̄ cū frigido ñ possunt re

moueri.nisi ab acutis medicinis q̄ lachrimas ꝓuocant.siue lachrime sint de illa materia q̄ ab oculo dissoluitē uel de alia.Ex q̄ apparet ꝙ iste materie faciētes lachrimare q̄bus uti de bemus ad materias dissoluēdas.ul' ad abster sionē forte sunt medicine q̄ l3 mordicēt sunt calide.qa iste cōferūt in remouēdo illas mate rias.Medicine aūt frigide mordicatiue.l3 ꝓuo cēt lachrimas ñ cōueniūt.qa ñ sic dissoluūt il las materias.Si aūt aliquādo cōueniāt.dicet̄ i suo loco.❡ Ex q̄bus soluit̄ rō i contrariu3. qa illa auctoritas ē maxīe in principio obtal mie ul' circa.uñ timet̄ apostematis additio.S3 i aliis morbis duris.& iā qesecente materia pos sum⁹ uti.Et iō Rasis.2°.cōtinētis uult qđ ñ ꝓuocent̄ lachrime si timor sit de apostēate. uñ dicit.ꝓuocāde sunt lachrīe cū euacuari de bēt hūores adherētes oculi & ꝓhibēde sunt ab oculis a q̄bus proter acuitatē lachrimaru3 timet̄ de apostēate.& possemus dicer̄ qđ illa rū medicinarū usus est quasi coactus cu3 non possint remouere materiā qui aliqđ attrahāt ❡ COMPVLSIONIS AVTEM &c̄. Hic declarat aliū modū cure oculi.s.cōplōnis sine materia.& dicit qđ pmutatio cōplōnis iuuat̄ qa pficit̄ etiā ꝓpriis medicinis .s. alteratiuis ut cōplessio calida frigidis.& ecōtra ❡ SED SOLVTIO &c̄.Hic ponit curā egritudinis oculi que ē solutio cōtinuitatis.& dicit qđ pa tet &c̄.❡ Dubitat̄.utrū in curatione ulcerū oculi debeamus uti medicinis. fortiter siccis & mordicatiuis.❡ Videt̄ qđ sic.qa auctores ponūt antimoniū.sanguinēdraconis. et h°mō i ❡ Ampli⁹ uidem⁹ qđ quādoq̄ utūt̄ medici multum acutis.❡ In contrarium Aui .hic. ❡ Itē ratione.mēbrū humidū ad curā soluti onis cōtinuitatis idiget medicinis min⁹ siccis ut Gal.3°.de igenio sanitatis. S3 oculus ē mē brū humidū.ut supra ꝓbatū fuit.❡ Dicēdū qđ solute continuitates oculi egent medicinis multū siccis.Qđ declarat̄.Nam primo idige mus medicinis siccis propter intentionem cō munē que ē in omni uulnere que est exiccatio ut app3 in tegni tractu 3°.& 5°.de igenio sa nitatis.Secūdo idigem⁹ medicis siccis.qa uul nera oculoru3 fiunt in tunicis eius que cū sint pāicularia mēb^a sunt sice cōplesionis. ❡ Est tñ intelligēdū qđ licet hoc sit uerū respectu quorūdā mēbrorū.s.tēporū & huidorū.uel minus sicorū quā sint oculi pellicule tamen re spectu aliquorū menbrorū. uerbi .g̃. Auris. oculus nō indiget ita sicis medicinis.& causa est. qa auris ē mēbrū sici⁹ quā sint pellicule oculi.❡ Ex quo apparet qđ si oculi pellicula esset pars alicuius mēbri sici.& non cōtinet3 corpora humida.sicut continet in oculo qđ ei

ficiora approſimaremus.qa uero ut ſunt par
tes humidi mēbri ſiccitas carū quodāmodo
remititur . Vnde non indigent ita ſiccis ſicut in
diget pellicula mēbri ſicci.ſicut ē pellicula au
ris ſ.illa que tegit os .uel illa que includit ae
rē.Et hec Aui.cōſiderans dixit.Curatꝰ p medi
cinas que habēt exicationes ñ plurimas.¶ Et
hic ēt appꝫ illud qđ ſupra pmittebatꝰ.ſ.ꝙ cō
pleſio totius remittit itētionē curatiuā q̄ ſum
mitꝰ a cōplōe partis ſecundū ꝙ eſt de itētiōe
Aui.p°.can.fen.4ª.ca.đ cura ſolutōis cōtinui
tatis & Gal.3°.de īgenio ſanitatis.hic abreuio
qa ſermo eſſet ualde lōgādus.¶ Ad auctori
tatē dicendū ꝙ ille medicine ſunt minus ſicce
q̄ medicine auriū que ſunt ſcoria ferri cū ace
to & ſimilia ut appꝫ īfra fen.4ª.& a Gal.de
īgenio ſanitatis.¶ Ad ſecūdū dicēdū ꝙ medi
cine mordicatiue ſunt nociue cū agunt actum
mordicationis.qa trahūt materias & phibēt
cōſolidationē.Cū tñ approximātur medicine
mordicatiue ñ ad mordicādū.imo ad fortiter
exiccandū & mundificandū materias ſanioſas
uel corruptas uulnerū oculi conueniūt & tūc
nō mordicāt cū obuiāt materiebus corruptis
aut mordicant paꝝ.cuius mordicatōis nocum
tū eſt paꝝ.¶ Ad rationē in cōtrarium. dicen
dū qđ ſi oculus ponatur humidus ppter plu
res partes in eo eſſe humidas.hoc non tollit
qui ſue pellicule ſint ſicce.lꝫ remittet aliquo°

¶ ET OPORTET VT SCIAS &c̄.Hic .A.
reuertitꝰ ad cōplendū in generali. curationē q̄
debetꝰ egritudini materiali.huius cā fuit qa
iſta egritudo eſt q̄ plus accidit oculo. & quia
omnia genera egritudinū poſſunt fieri cū ma
teria.¶ Cura autē materialis egritudinis o
culi generali intentione pficitꝰ regiminis rectifi
catiōe & medicinarū uel auxiliorū approxima
tione que magis ex directo reſpiciūt materiā.
Regimē eni in uita nō ſic directe aſpicit eaꝫ.
prio g° ponit curā per dietam.ſecundo p alia
q̄ directius materiā reſpiciūt ibi.2ª.& cū ma
teria &c̄.¶ Ad euidētiā cōſyderādū qđ q̄t
tuor cōditiōes uult Aui. obſeruari ī cibatiōe
eius q hēt oculi egritudinē materialē.¶ Pri
ma eſt ut obſeruetꝰ minoratio nutrimēti.& cā
eſt ut corpus ſit auaꝝ.& per inanitioneꝫ mate
rie conſumantꝰ.Dixit aūt Auic.in egritudini
bus materialibus.qa in egritudinibus ſine ma
teria.imo cū inanitiōe cōceditur copioſa nutri
catio.ut in pticularibus ſermonibꝰ apparebit
¶ Secūda cōditio ē ſummere q̄ humorem ge
nerant laudabilē.¶ Notādū tamen qđ huiꝰ
nutrimēti laus ad pſens debet eſſe triplex .
Vna generalis.qđ cibꝰ ñ ſit aptus corruptiōi
uel corruptus.ſicut iſtātia cibaria uel cibaria
aptaꝫ putrefieri.ut ꝑſica.¶ Secūda laus ē
ſpālis ſecūdū unā quāq materiā. quia aliud
debꝫ eſſe nutrimētū ī materia colerica .aliud
in fl'atica.ſi debet laudabilē prebere materi
aꝫ uenis & corpori.& hoc apparebit in ſuis
capitulis īfra.¶ Tertia laus eſt ſingulis ſecū
dū uarietatē indiuiduorū. & hoc oꝫ ut ſciatꝰ
experimēto.nam familiaritas que eſt inter ci
bos & corpus cognoſcitur expimēto.ut.6° de
regimine ſanitatis.6° ca.¶ Tertia conditio ē
euitare euaporoſa.& cauſa.eſt qa iſta replēt
caput & tādē oculos.Iſta autē uaporoſa ſunt
multoꝝ modoruꝫ ut declaratū eſt a me.infra
fen.3i.de egritudinibus ſtomachi.& dicetur ī
ſequenti capitulo.¶ Quarta cōditio ē quod
bene digeratꝰ.& ī hoc Aui.innuit omne regim̄
laudabile quo digeſtiōi fiat auxiliū & phibe
atur ſua malicia.ꝙ uult te ſcirꝰ īfra fen.13.tra.

¶.3°.ET CVM MATERIA &c̄.Hic decla
rat curā morbi materialis oculi p ea que dire
ctius materiā reſpiciunt.Et primo p ea que re
ſpiciunt eā ut eſt a mēbro mandāte & uia p
quā mandatꝰ.ſecundo declarat quoddā.tertio
per ea que reſpiciūt materiā in mēbro ſuſcipi
ente.2ª.ibi uene autē &c̄.3ª ibi.& ſcias &c̄.
Prima ī duas.primo facit qđ dictū eſt magis
ī generali.2° ī generali minus.2ª ibi & cū &c̄.
¶ Ad intellectū prime partis notandū qđ lꝫ
Aui.dicat qđ m̄brū mādās dēat flebothoma
ri.tñ debet intelligi ēt de aliis euacuatiōibus.
Vnde cōiter & bene exponitꝰ.intende in flebo
thomādo.i.intende ī euacuando.& ita ītelliga
tur ēt ſi totuꝫ corpus eſt mandans Aui.uero
magis expſſit.đ flebothomia ppter duo.Pri
mo qa ipſa ē euacuatio cōior.Secūdo quia ip
ſa multū utimur ī curſibus materieꝝ ad ocu
los.ut apparebit īfra ca.đ cura obtalmia.

¶ CVM MATERIA &c̄.Hic Aui.quaſi ſpe
cialius ponit curaꝫ morbi materialis oculoruꝫ
ītendendo ad mēbruꝫ mandans determinatuꝫ
& ad uiaꝫ per quaꝫ mandatur.¶ Ad cuius
intellectū notanduꝫ qđ in fluxu materiei a ca
pite quantuꝫ ad panniculuꝫ extrīſecū .A.dua
bus intētiōibus inſiſtit.¶ Vna q̄ ſe uertit ad
materiā mēbri mitētis.& hec ītētio ē remotō
materiei ab eo ad aliā partē.& h° fit uētoſis
.ſ.poſitis in collo & ptibꝰ ſequētibꝰ.qa capi
tis materiā trahūt.& maxie illā que eſt inter
cuti & os capitis qa ē propīquior.¶ Sꝫ tu
dices.debēt ēe cū ſcarificatiōe uel ſine.¶ Di
cēdū qđ h° eſſet 2m .diuerſitatē materieruꝫ
quā ſcire debes.¶ Intelligēdū ēt qđ p uēto
ſas debemus ītelligere alias etiā res q̄ materi
am illā panniculi exterioris poſſunt euacuare
ſicut ē cauteriū inꝰ collo.uel laqueū quē quā
doq facimꝰ uł medicinarū rubificātiū appoſi
tio & ſimiliū.¶ Secūda itētō uertit ſe ad ma

teriā.ut per talez ptem transmittatur.sed ps p quā trāsmittit est frons cui īsistim⁹ ne materiā recipiat.ut uia.imo posteri⁹ retrocedat hᵒ autē fit p apocrustica.i. repcussiua q̄ uenas frōtis & meat⁹ coartāt & retroire faciūt materiā. Et attendē d⁹ ē. A.ordo qđ pmisit uentosandū p⁹. Deiñ appōi apocustrica.qa medicie h⁹ phibētes trāsitū materie et uersꝰ caput repelentes tunc securius & melius opabunt q̄ quādo iā in capite materia est diminuta & ad aliā ptez declinat. Sed de hoc pl⁹.i.dicet Medicine uero que hic ab Auic. ponūt sunt due Vna ad materiā calidā fluētē.s.cortex bathece.i melonis magni uiridis.est enīz frigide cōplōnis & humide & materiebus calidis curētib⁹ infrigidādo forte resistit & maxime calidis & sicis.quia eis pl⁹ contrariat.ut sup ca.de melone. Vnde Auic.2ᵒ canonis.fiat ut cortex eius fronti adhereat et prohibeat fluxū fieri ad oculū. Alia medicina est ad materiaz frigidaz.s. calcadis.ē una species attramēti. Simon uero ianuensis longum de eo facit sermonē.& si non possit haberi .alie atramentorum species sunt conuenietes.qa omnia attramēta calida sunt & sicca & stiptica. ¶ Notandū aūt qđ iste due medicine ponunt hic loco exēpli aliaꝝ multaꝝ que īferius ponent. ¶ VENE AVTEM &c̄. Hic declarat quodā.dictū enī est flebothomiā esse curā materieꝝ oculi. quare diceret aliqs q̄ sunt uene que pp oculos flebothomant. ¶ Dicēdū φ sunt uene in brachio.s.cephalica.& uene q̄ sunt i capite. ¶ Dubitat.qa Aui.uidet diminutus i enumerādo uenas que pp oculos flebothomāt.qa Mesue enumerat basilicā & saphenas. ¶ Item Iesus Haly.tractatu.3ᵒ.26ᵒ.ca.dic̄ conare trahi materiā ad īferiora & hoc fit p flebothomiaz sephenaꝝ. ¶ Dicēdū φ uene que pp oculos flobothomant sunt duoꝝ modoꝝ i genere.qdaz q̄ sibi magis apprepant qđā que n̄ approprīatur .Ille quidē q̄ egritudinibus oculi materialibus sunt magis appropate sunt cephalica & uene q̄ sunt i capite. Vene uero q̄ n̄ sic appropriant sunt uena saphena.& uena basilica.& uena cōis. Iste eni uene p̄stant iuuamētū oculo magis ī diuertēdo materiā q̄ fluere possꝫ q̄ ī diuertēdo materiā q̄ actu fluit.aut i euacuādo eaz q̄ iaz fluxit.nisi forsan ualde mediate Sꝫ uena cephalica.qa stati euacuat a capite cōfert i diuertēdo materiā ēt si actu fluat lꝫ ēt cōferat i materia stāte i partibus capitis que essꝫ parata fluere.ipsa etiā pōt de materia oculi euacuare iquātū caput euacuat. Vene ēt q̄ sunt ī capite sunt materieb⁹ oculi ualđ appropriate.tamē differēter.ut Aui.pōit. Nā uene q̄ sunt anterius ī capite ut maxie uene lachrymaliū et nasi euacuāt materiā pmutādo.s.ab oculo. Vene autem que sunt posterius.s. post aures uł circa nocrā euacuāt attrahēdo ad cōtrariū & hᵒ ē qđ.A.dic̄ q̄ i anteriorib⁹ sunt magis sunt iuuatiue ī pmutatiōe facienda ex loco.s.ab oculo.quia ē euacuatio quedā pmutans.nō qđ possit dici ad cōtrariū trahēs cū sit pauca distātia.& uene q̄ sunt posteri⁹ sūt magis iuuatiue in attractiōe materie ad cōtrariū. Vene autē tiporū sunt medie inter eas. ¶ Ex qbus apparet quare. Aui.đ istis uenis fecerit mētiōez.& nō de aliis.qa magis sunt oculis appropriate q̄ uene alie corporis. Si enī alias uenas flebothemam⁹ pl⁹ facim⁹ ppter repletionem cōez que cōiungit passioni oculorum q̄ ppter repletiōez capitis aut oculi.& iđo iparū flebothomiā uoluit te scire ex aliis locis Mesue uero.& Iesus Haly numeraue runt alias uenas.esto qđ non appropriet oculis ¶ Vlterius notandum qđ Auic.ex modo loquēdi Deinđ.flobotomiā cephalice uoluit premitti.& cā ē qa illa est uniuersalior. flebothomia q̄ sit flobothomia uenarū que sunt in capite. Secunda causa ē quia illa flobothomia est pl⁹ diuersiua. Sed ffōia uenarū i capite ē plus eūatiua a pte respectu cephalice. Euacuatō autē diuersiua precedit euacuationē accepti uā ex pte.ut summit.4ᵒ de ingenio sanitatis Et ab Auic.fen.4ª pᵒ.capitulo. ¶ ET SICIAS ET CETRA. ¶ Hic ponit modum curationis egritudinum materialium.oculi qui respicit moduz recipiēs & dicit φ si materia debꝫ permutari a mēbro paciēte ad aliud mēbruz. tunc rectius permutat ad nares cū caputpurgiis &c̄.& debet fieri quādo materia nō est in fluxu. ¶ Notandū φ Aui.euacuationē materiei ab oculo per partē propinquā uocat per mutationē.n̄ propter aliud nisi ut distiguat hanc euacuationē ab euacuatōe attractiua.i. ad cōtrariū diuersiua.& ab eūone p ipm oculū que nō potest dici pmutatio. ¶ Secūdo cōsiderandū φ Aui.tria innuit in hac euacuatione. ¶ Prio partē magis cōuenientē.qa nares ¶ Sed dubitat.diceret aliqs. Videtur qđ in accipiēdo materiā ab oculo sit melior uena lachrymalis.qa ppinquior. sꝫ eūo q̄to propinquior tanto melior. Facilius enīz ē purgari aliqđ p loca uicina.ut Gal.4ᵒ.de igenio.penl⁹ tio caᵒ. ¶ Dicēdū qđ p nares dedit intelligi etiā uenas lachrymaliū q̄ ibi adiacēt ¶ Vel dicēdū qđ eūo materieꝝ oculi p nares ē cōueniens ppter quinq̨ causas.quarū quedaz deficiūt uenis lachrimaliū. Vna est quia sunt partes ignobiles apte receptōi materieꝝ.& hᵒ n̄ habēt ille uene lachrymales. Secunda cā qa omnis materia pōt p nares educi.qđ nō cōtin

git sic per uenã. Tertia causa ẽ. qa rascando uel mordicando nares ut idẽ fiat. materia ñ timeẽ de passione nariũ. sicut põt timeri de fistulis lachrimalis in flebothomia uenaꝝ eius ut Aui. p°. can. fen. 4ª. ca. de flo̾ia. Quarta cã est quia habet rectitudinẽ & societate in eũone. sicut habẽt eam lachrimaliũ uene. Quinta cã est. quia propter sui aliqualẽ distantiã & amplitudinẽ habẽt nares. qđ si p agitationẽ uel dolorẽ aliũde trahaẽ materia qđ ipsa nõ recurrat ĩ oculos. qđ ñ cõtigit hic de lachrimalibus. nec põt tanta de eis haberi securitas. & pp ista forsan Aui. noĩauit plus nares q̃ aliaꝫ partẽ. ¶ Secũdo inuit tempus aptũ ad talem eũonẽ. qa cum materia ñ est in uia effluxionis .i. nõ est in fluxu. ꝫ iam quescit. nec ẽ apta amplius fluere. qa corpus ẽ iaꝫ eũatũ. & cã ẽ. qa si tẽpore fluxꝰ fieret talis materie pmutatio. i. a pte eũo. aut ppter cõmotiõeꝫ circa partes illas materia magis uersus oculũ traheretur. ¶ Tertio inuit ea cũ qbus fit. qa caputpurgia & odoramẽta. s. sternutatiõeꝫ prouocatia uel eliquãtia. & exiccantia materias circa ptes nariũ. Vnde zᵐ uiam cõsequentie eliquãẽ & exiccantur materie oculoruꝫ. ¶ MEDICINARVM ET CETERA. Hic. A. põit medicias qbus curatiue intẽtiones oculi pficiuntur. & reducit eas ad sex ordines. qa alie sunt alteratiue. alie constrictiue. i. stipitice. alie lenitiue. alie maturatiue. alie resolutiue alie stupefactiue. ¶ Sꝫ tu dices Iesꝰ Haly. p° ca° enumerat septẽ uirtutes medicinarũ oculi. s. opilatiuas. aperitiuas abstersiuas. putrefactiuas. cõstrictiuas. maturatiuas. & stupefactiuas. ¶ Itẽ Cõstãtinuꝰ li° 7°. đ oculis enumerat solũ q̃tuꝫ ad uirtutes duas q̃ttuordicẽ ordines medicinaruꝫ. ¶ Dicenduꝫ ad hoc quod si Auicena. nõ posuisset aliq̃ medicinã oculorũ. i. hoc cap° .s. numerãdo uirtutes eaꝝ. & nominando eas potuisset escusari per ea que dixit in secundo canonis. tã in ca° 4° primi tractatus. quam ĩ particularibꝰ capitulis. Sꝫ ex alia parte uideẽ quod famosi medici euꝫ precedẽtes sicut fuit Rasis z° continẽtis. Et Iesus Haly qui euꝫ pcessit. qui posuerunt has medicinas & uirtutes earũ quãdo curas oculorũ tractãt sequẽs illos: uoluit nominare medicinas quibus in curis oculoꝝ utimur. s. numerãdo uirtutes eaꝝ in genere & exempla ponẽdo. ¶ Nominauit aũt solũ sex genera earuꝫ. qa iste nobis magis occurrũt in usu ut notũ est. alias uero quibus utimur raro nominabit ĩ particularibus capitulis. Iesus Haly. uero & Cõstantinus nominãt usuales. & eas qbus raro utimur. ¶ Res que hic ponũtur pꝛime sunt note. Memita. i. chelidonia. climia est illud qđ adheret supiori

bus fornacis ĩ purificatõe metalloꝝ. & iõ quã doq̃ diciẽ climia auri uel argẽti uel eris. secũdũ qđ uult eã medicus magis uel minus exiccãtẽ. De medicinis humectãtibus ñ fecit mẽtionẽ qa dedit itelligi. et qa rarius occurrit illaꝝ usus. Sief ẽ nomẽ omnis medicine ocularis q̃ debet in oculũ distillari cũ fricatione cũ aliquo liquore. & postq̃ est liquidũ diciẽ collirium a colãdo. Forma uero Sief. est sicut nucleꝰ dactili apud Simoneꝫ. uel sicut pedona scacorũ. Memite ẽ herba satis nota apud bonos oculares. Iꝫ cadat error. quia quidam accipiũt pro eo folia papaueris. đ succo illius fit Sief. Modus ẽ quẽ ponit Serapio ca. đ memite. qa accipitur herba & in uase eneo exiccaẽ paꝝ. & pistaẽ & trahitur succus & exiccaẽ & fiunt forme Sief. illa aũt pauca exicatõ fit ut humidũ aquosuꝫ putrefsibilie resoluaẽ. Sꝫ. 29. libro seruitoris. alius modus poniẽ. quẽ ibi lege. Alfebꝫaharai est herba de q̃ fit liciũ. ut Simon possumus igiẽ uti licio. Crocus poniẽ quia aliquã habet stipticitatem. ut diciẽ. z°. canonis. ¶ Sꝫ dubitaẽ. quia ponit fucaturaꝫ laꝫuli lenitiuã. Contra. qa Auic. z° can. cap°. de aꝫulo dicit qđ iest sibi uirtus putrefactiua & acuta ¶ Dicendũ qđ sine dubio aliq̃ uidetur discordia iter auctores de h°. si quis capitulũ scđm ãplius ĩspiciat đ lapide laꝫuli. ¶ Via tamen soluẽdi ẽ qđ lapis laꝫuli põt administrari nõ lotus. & tũc habꝫ ptes acutas corrũpẽtes & modicãtes. Vnde assumptus puocat uomitũ & nauseã fortiter. Alio mõ põt approxiari lotus mstis lotiõibꝰ. sic ẽt Mesue docꝫ. & tũc recedũt ab eo ptes acute ignee. & remanent partes frigiđ terrestres q̃ si uehemẽter friceẽ cũ lacte uel mucilagine citonioꝝ repmit materierum acutarũ asperitatẽ. Vnde Serapio cap° đ lapide laꝫuli. infrẽat palpebras quãdo depillãtur propter humores aliquos acutos. & taleꝫ modũ preparandi. Auic. inuit cũ dixit. & fricatio. i. uehemẽs fricatio que fit p plotionem & triturationẽ multã. Alie maturatiue sicut uene. ¶ Notãdũ qđ uena aliquãdo accipiẽ p uena tictorũ. i. rubeatictoꝝ. Aliquãdo p uena celidonie. i. radice celidonie. Credit ¶ Dinus qđ dẽat summi p radice celidonie. tñ si quis inspiciat ab Aui capitulũ de memite. i. celidonia ñ ĩpõit sibi qđ sit maturatia nec ẽt potest intelligi hic puenas rubeatinctoꝝ ppter eandem causam. q̃uis medicine diuersarũ cõplõnum possunt esse maturatie ppter diuersitatem materierũ. ut declaraui fen. 3ª q̃rti libri. & ĩ. 4°. ca. secũdi can. Remanẽt alii mõi intelligẽdi uenas. summiẽ aliquãdo uena p. mineralibus terre. Vnđ Alchanamosali li°. p° ca. đ uenis terraꝝ dicit. He sunt terrarũ uene cupa

rosa.salnitrū. auripigmentū. alumen &c̄. & isto mō nō summit̄ hic uena. quia isto mō nō sunt maturatiua. Aliquādo summit̄ uena pro uermib⁹ terre. q̄ dicūtur vsculi a Serapōe & ab Aui. carati. & si quis īspiciat capitula pōt a longe colligi qđ insit eis aliqua maturatio. Alii uero p̄ uenas intelligūt radices feniculi & petrosilii & posset tollerari. Aqua ;fenugreci .i. eius decoctio. & Rob. i. rob. s. sapa & p̄p̄e ī quo īfundit̄ panis. q̄a panis acquirit sibi hu miditatē & uiscositatē que ad maturatōez iu uāt. talis aūt panis ñ dēt esse furfuraceus. q̄a est siccior & magis resoluēs. Vñ Aui. 4°. can. fen. 3ª. ca de cura prune & ,ignis persici. panis plurimi furfuris subtilior est ī substātia sua reliqua patēt. ¶ ET SCIAS QVOD qñ cum egritudine. Hic Aui. ponit canones curationis egritudinū oculi ut sunt alii egritudini cōpli cate. ex q̄ diuertit̄ cura. egritudo aūt cui ma xime est apta cōiūgi. est dolor capitis. quia ce rebrū est primū membrū cui cōicat oculus. ut supra Aui. ¶ Et dicit ꝙ si cōiūgit̄ dolor capi tis. & passio oculorū. oȝ a dolore capitis īcipe ¶ Sed diceret aliq̄s. sermo iste uidet̄ īconue niēs. quia dolor capitis potest sequi ad dolorē oculi. ut Iesus Haly. tractatu. 3°. 24°. ca q̄ re mouebit̄ curato oculo. nō igitur oȝ remouere prius illū dolorē. ¶ Ad intellectū huius ē cō syderādū qđ dolor capitis & dolor oculi. pos sunt taliter se habere qđ. ul' dolor capitis p̄ce dit. et seq̄t̄ eū dolor oculi. ul' ecōtra. l' uterq̄ ē p̄ seipsuȝ passio. ¶ Si q̄dē dolor capitis p̄ce dat & sequat̄ eū dolor oculi. đbes regulariter prius curare capitis doloreȝ. ratio ē. q̄a si tu īciperes a cura oculi. uel materiam repcuteres & sic augeres capitis dolorē. & ex h° iterum augebit̄ dolor oculi. ul' materiā resolueres & magis attraheres capite existēte repleto. & qđ dico de dolor̄ oculi. ītelligat̄ de aliis egri tudinibus. & iō dicebat Iesus ca. p°. quando fuerit cū egritudinib⁹ oculi soda uehemēs. nō cures eū usq̄ quo mitiget̄ soda &c̄. sin auteȝ īduces īfirmo magnū malū. Dico tñ qđ irre gulariter & coacte cogimur p̄us oculi dolorē quādoq̄ curare q̄ capitis dolorē remouer̄. sic si esset oculi dolor acutissim⁹ dissoluēs uir tutē. tūc festinamus cū aliq° sedatiuo doloris & iteꝝ intēdimus ad caput. ¶ Si uero dolor capitis sit sequēs ad dolorē oculi. sicut ꝙ sit p̄dēs a dolore oculi. quia sit per solā cōpas sionē. Dico ꝙ prius debemus regulari opatōe curare oculi dolorē. rō est. q̄a ītentōe sumpta a cā prius cām dēmus abscindere. Simil'r ītē tione sumpta ab ordine p̄us debemus curare morbū. quo ñ curato impossibile est al.ū cura re ut app̄ȝ primo can. fen. 4ª. ultimo ca. & 7°.

tera. circa finē. i p̄posito. ut presupponit̄. ita se habet dolor oculi & dolor capitis. ꝙ dolor capitis ē p̄dēs a dolore oculi. sicut umbra ad corp⁹. ¶ Si aūt uterq̄ dolor sit p̄ seipsuȝ. ita ꝙ unus ab alio ñ dependeat. tūc intētio curati ua prior & posterior. oȝ qđ summat̄ uel a di gnitate lese actiōis. & tūc incipiemus semp a capitis dolore. q̄a nobilius mbrū uel a nocum to uirtutis dispēsantis totū. & sic p̄us incipie mus ab eo q̄ prauiora facit accidētia. siue esȝ dolor capitis siue oculi. & ī h° determiabit iu diciū medici. ¶ ET CVM EVACVAtio &c̄. Hic Aui. ponit quedā can. ut suus mos est in canonib⁹ generalib⁹. ¶ Ad cui⁹ can. itellectū est cōsiderandū ꝙ egritudines oculi que sunt de materiebus que ñ multū īpresserūt curan tur p̄ debitas euacuatōes & dietas. & sufficit post illud ēt leuis alteratio cōplōnis & pluri mū euacuatis materiebus nō īdigemus altera tione p̄pter solā cōplōeȝ que remaneat. s. ul'is Cum ergo tu curas aliquā oculi passioneȝ & ñ iuuat euacuatio. s. ul'is quā facis. nec mūdifi catio. i. euacuatō particularis quecūq̄ sit illa & nō iuuat regimē conueniens. s. per dietam per alteratiōeȝ q̄ uident̄ debere sufficere. tūc hoc est p̄pter maliciā fixam in aliquo triū mē brorū. s. uel in mēbro recipiente. uel in mēbro mittente. uel in uia qua fit trāsmissio. g° ul' ī oculo est mala cōplō. s. fixa habituata nō depē dens a materia. uel ē ibi aliqua materia mala uehemēter īfixa ī tunicis. ita qđ euacuatiōi ñ obedit. Et utraq̄ tā mala cōplō q̄ mala mate ria. quecūq̄ sit. est corrūpens nutrimētum ad oculū ueniēs. & ideo euacuatio tua nō p̄ficit. q̄a semp materia renouat̄. Vnde Rasis 2°. cō tinentis. Reumata quando p̄longant̄. eorum fluxus colligūtur in tunicis oculorū malā cō plōneȝ fixaȝ īmutantē quicquid sibi accidit. etiā si bonū esset. uel illic. i. in tali passiōe ocu lorū est debilitas in cerebro qđ ē mēbrū mit tens. debilitas. s. uehemēs ul' fixa. Vnde semp materie regenerant̄. uel est debilitas ī loco ex quo. i. per quē fluxus. i. materie pelluntur ad oculū. sicut in uiis mediis. Vnđ semp generāt aliquā malā materiā quā pellunt ad oculuȝ.

Oportet in primis Superius. Aui. posuit can. generales in curatiōe egritudinū oculi. ¶ Hic pōit cano nes ī cōseruatiōe sanitatis oculi. Ennumerādo res iuuātes uisui & nocentes. Et primo ponit hos can. ostendendo a quib⁹ đbȝ cauere. Secūdo enumerat res iuuātes & nocētes. ibi 2ª. Res auteȝ quarū usus. Prima in sex p̄rio pōit canones cōseruatiōis sanitatis quātū. ad res non naturales que ad aerē r̄du cūtur. Secundo quātū ad motuȝ & quietem

ipsius oculi ibi pōt ānecti aliqd de accidenti b⁹ anime. Tertio quātū ad somnū & uigiliā. Quarto q̄tū ad inanitionē & repletionem. Quinto quātū ad cibuȝ & potū. Sexto reuertitur ad cōplēdū can. in somno & in uigillia ibi. 2ª. & non assiduet. ibi. 3ª. & non plōgēt ibi. 4ª. & scias. ibi. 5ª. & omēs. ibi sexta. & scias qd mī'tiuᵒ. ¶ Circa hāc ptē ē consyderandū prio qd. A. istd̄ capitulū uocat de rememoratione. q̄si uelit dicere ꝙ magna pars istorum q̄ hic dicunt̄ sunt posita albi in aliis nostris libris. & maxime 2ᵒ canonis. & generaliter. 1. 3ª. fen primi. Et ideo quod hic dicit̄ secūdū maiorem partē est rememoratio. ¶ Secūdo cōsyderādū qd isti canones maxie referuntur ad oculū tēperatū. qa quādo auctores loquūtur absolute de cōseruatione. intelligūt de illo. qa ad eū omnia referūt̄. ut Gal. in tegni tractatu 2ᵒ. tamē medic⁹ omnes istas res applicabit ad alia corpora sana. diuersimode tamē 2ᵐ eorū diuersitatē. Nā ex istis rebus in quibus oculi nocētur. quidā sunt oculi q noceēt magis. & quidā min⁹. sicut uer. gra. ab aere calido pl⁹ nocebit̄ oculus colericus. ¶ Et eodē mō est de rebus iuuātibus. ¶ Tertio itelligendū circa litterā ꝙ pulueres & fumi nocent exasperando oculū & reddendo eius superficiem malā & fumus maxie nocet mordicādo. unde pble. 23. pble. 21. ppter quid fumus oculos magis mordet. aer excedēs in calido uel frigido permutat ei⁹ sanitatē complōalēȝ. & eodē modo uenti mali scȝ uenti crudi. i. faciētes crudū ut sunt uēti duri & fortes. ut uerbi gratia boreales. Vñ Hyppo 3ª. parti. affo. Quotidie ueᵒ cōstitutōes boreales &c̄. oculos mordēt &c̄. p uētos uenenosos itelligit uētos iflāmatos & malignos. q̄les sunt i dieb⁹ canicularibus ut pōit littera exterior. Et idē uocabulū habet̄ a Serapiōe i sua practica tractatu. 6ᵒ. 2ᵒ. ca. in pɼica. ET NON ASSIDVET. Hic ponit canonē cōseruationis sanitatis oculi p motuȝ & quietē ipsius scȝ quātū ad suā opationeȝ uisiuā & ēt motiuā que ibi cōcurrit. ¶ Circa qd sciendū ꝙ p ituitū fixū ad rē unā fit ab oculo multa spūuȝ resolutio. tā spirituū uisibiliū q̄ motiuoꝝ. resoluūtur spūs uisibiles pp exercitiū cōtinuū uisiōis. sȝ resoluūt̄ spūs motiui & p cōsequēs alii spūs. qa lȝ oculus i ituendo fixe reȝ unā quiescat a motu locali. tamē ibi ē uirtutis labor tenētis musculos i tali situ post eorū figuratiōeȝ sic si homo tenet manū extēsam & uideat̄ quiescere. tamē musculorū uirtus laborat. ut pōt summi a Gal. in libᵒ d̄ tremore & rigore &c̄. ¶ Scd̄o cōsiderandū qd multitudo flet⁹ pōt reduci ad accidentia aie. inq̄tū ē ibi tristitia. ul' ad inanitiōeȝ. inq̄tū ē ibi lachryāꝝ puocatio & pōt r̄duci ad opatōnē ul' ad motū. inq̄tū ē ibi al'q̄ opatio oppoita risui. Quicqd tñ sit dico ꝙ flet⁹ nimi⁹ pōt duob⁹ mōis nocer̄. Prio qa ē cā mī'te exicationis pp̄ter mī'taꝝ lachrymaꝝ eūonē. & iō dicebat̄ i 2ᵒ. toti⁹ cōtinētis. dixit iud⁹ plorat⁹ nimi⁹ d̄bilitat uisū & iduc̄ ptisim. i. cōsūptōeȝ oculi Scd̄o mō nocȝ qa ppter motū factū i ptib⁹ oculi. & suorū pāiculoꝝ multe materie mouēt̄ uers⁹ oculos q̄ sunt cā nimie r̄pletiōis. Vnde uidem⁹ aliquos pōt fletū habere oculos inflatos. ¶ Ex qᵒ apparȝ quod flet⁹ pōt eē cā multe exicationis in oculis. & etiā multe repletionis cū diuersitate ut uisum ē. ¶ Sed tu dices q̄ est cā qd̄ i fletu lachrime currunt. ¶ Dicēdū qd duplex pōt esse cā. Vna qa pp tristitiā & motū consequētē i spiritibus ab itra cōcluso aliq̄ calore circa cerebrū fit humiditatū eliquatio. uñ currūt ad oculos. imo ēt ad os & ad nares. Sic ēt fit motus i fletu partiū spiritualiū. & circa ptes faciei oppositus motui risus quodāmō. ut sicut motu quodāȝ i risu fit expressio. talis gaudiisi cōceptus. sic motu quodā i ploratu fit expssio tristis cōceptus. talis aūt motus calefacit & materias mouet. Alia cā est. qa i tali mō tristitie q̄ hō plorat quasi pāniculi cerebri. & cerebrū cōstringūt̄. ut nociuā rē & tristātē pellant. Vñ accidit humiditates iferius pelli. ¶ Notandū tñ qd fletus q nocet ē fletus imoderatus. Flet⁹ aūt moderatus posset habere aliqd iuuamentū pp̄ter duo. quia oculū exicaret aliqualiter. secūdo qa aliquā facit materieꝝ eūcnem. & iō Aui. solū uitupat fletū superfluū. ēt Rasis Vñ in conseruatione sanitatis pueri Aui. fletū temperatū laudat ad calorē excitandū & minorandū superfluā cerebri humiditatem. Vñ 3ª. fen. primi. fletus quoq paruus añ lactionem ei cōferr. ¶ Tertio intelligendū qd ituitus i litteris subtilib⁹. uel pōt fieri per uiā alicuius exercitii. & tūc confert. qa calidū oculi excitat & superfluitatē resoluit. pptcrea qa est quidā oculi labor. uel posset assidue fieri & istud noceret pp resolutionē spirituū oculi ī legēdo eni litteras minutas laborat tā uirt⁹ oculi motia q̄ uisiua ēt laborat qdē uisiua pp diffilcutatē iudicij. & forsan qa uult ī hᵒ mī' taȝ lucē. laborat etiā motiua. qa oppȝ qd oculꝰ figat̄ ad paruissimas litteras. & uald gradati moueat̄. Et quodāmō etiā possem⁹ dicere qd ē labor i legēdo litteras uald magnas. q̄re oculus fatigat̄ i motu mago de littera ad litterā. Fatigat̄ etiā aliqualiter uisiua in comphēssiōe magnoꝝ spaciotū pquātitatū litterarū. & iō Mesue in suo de appropriatis auctoritate Apꝫ. laudat plus exercitium p intuituȝ

ad litteras mediocres dicēs h° auctoritate Aрх sic exercitatio legēdi litteras mediocres uisuȝ corroborat & sanitatem custodit. ¶ ET NON PROLONGETVR. Hic ponit canonē cōseruatiōis sanitatis p somnū. & dic qđ ñ dormiant sup collū. ¶ Notādū qđ dormire sup collū ē dupliciter. Prio qa homo sup collo sustentet. & caput deprimatur. & hoc ē maluȝ. qa ē causa motus materierū ad caput. dupliciter. prio pp̄ter sitū capitis depressuȝ. scđo qa collū dolet unde trahunt materie. que postea ad caput possunt trāsire. Secūdo dormit homo sup collū. i. suppinus. sicut Gal. h° mō loquēdi utit prī° pnosti. comēto. 17°. cū dic Oportȝ ut cōsideres ne sit đcubit⁹ ifirmi sup collū suū cadēs in cōsuetudine. iste auteȝ decubit⁹ nisi sit naturalis ē ualde malus. qa supfluitates que deberēt p nares purgari retinent. Similiter ēt ñ bene possunt euacuari p palatum. Vnde Aui. p°. can. fen. 3ª. de regimie per somnū & uigiliā. dicit resupine dormire est malū. ad malas pparans egritudines. facit apoplesiā &c̄. qm̄ supfluitates &c̄. retinent. & p suos nō incedunt canales. sicut nares & palatū. ¶ ET SCIAS QVOD multipicatio coytus. Hic docet oculi cōseruatiōeȝ per repletionem & euōneȝ quibus pōt annecti coytus inq̄tū fit in eo euacuatio. ¶ Circa quā parteȝ ē cōsyderandū qđ coytus moderatus cuȝ omni cōditiōe posita. fen 20ª. confert. quia euacuat materias ex quarх retentiōe posset fieri uisus tenebrositas. & alia mala accidēcia. sȝ coytus supfluus nocet. & de h° Aui. loquit cū dicit. multiplicatio coyt⁹. q̄uis autē coyt⁹ supflu⁹ toti noceat. tamē notabiliter inter ptes corporis plurimū uidet nocere oculis. & cā est que ab Arх. 4ª. de pble. 3° proble. & 32. qa in coytu fit multa humiditatū naturaliū euacuatio & ēt spirituū quibus maxime oculus idiget. Alia cā est quia coytus multū nocet stomacho ut fen. 13. tractatu. p° ultimo ca. sȝ nocumentū stomachi mediāte cerebro multū oculis cōicat ut supra dicebat. Multitudo ebrietatis &c̄. Causa est nota. qa in ebrietate cerebrū ualde nocet pp̄ter uini uapores. Vnde ebrietas dicitur trasileos. i. capitis iectigatio uel passio. ut ī comēto affo. quite pricule. Si inebriatus aliquis &c̄. Repletio aūt ex cibo nocet oculis pp̄ter multā euaporationē ad caput. & somn⁹ sup repletionē. causa est qa in tali somno multi uapores eleuāt ad caput tēdētes. ¶ Et notandū qđ non solū somnus post multam ciborum repletiōem nocet. imo stati post comestionem. quia cū cibus nundū ad stomahi inferiora descēdit. uapor q ab eo eleuat ascendit ad caput & ledit oculū. & ideo talem somnuȝ ge

neraliter. A. uitupat p°. can. fen. 3ª. ca. de regimine per somnuū & uigiliā. ¶ Ex qbus oȝ accipere qđ p custodia sanitatis oculi ñ oȝ stati post cibū dormire siue cib⁹ sit suflu⁹ siue cōuenientis quātitatis. ut in h° apparebit capi°. ¶ ET OMNES CIBI. Hic ponit regimē per cibū & potū. ¶ Ad cuius intellectū cōsyderādū est qđ Aui. in quiq̄ genera reducit cibos & potus oculis nociuos. s. in cibaria grossa ut sunt legumina & carnes uacine. & similia. & dicūtur grossa. qa grosuȝ generāt humorē. siue sit grossicies terrea sicca. sicut est caseus & caro salita. siue sit grossicies uiscosa sicut pisces. Vnđ Aui. 2° can. ca°. đ piscibus. dic qđ acqrūt cecitatē & ista cibaria nocent. qa spūȝ uisibilē ingrossant. & iō multum uitupantur carnes uacie ab Alchanamosali li° p° ca° de rebus nocētib⁹ oculo. ¶ Secūd⁹ ordo cibariorх est eorū q̄ mittunt uaporē ad caput ex quib⁹ generat multus uapor. ¶ Sed diceret aliquis quare Aui. dixit uaporē mittētem ad caput. postea dixit. ex quibus generatur multus uapor. ¶ Dicēdū ad h° qđ res pōt dici uaporosa tripliciter. Vno mō materialiter. quia subicit p materia uaporū. sicut sunt omnia grossa nō uicibilia a calido i digestiōe. sic sunt fruct⁹ & legumina. Vñ Aui. fen. 13. ca. de egritudinibus stomachi. nihil adeo uaporosuȝ. ut fruct⁹ & legumina ēt ponūtur uaporosa. ut. A. fen. 13. tractatu. 5°. ca. p°. explicat de lēte & faseolo. Fabe ēt sunt uaporose. ut in comēto regiminis acutorх super illo uerbo. ptisana uero ordeacea. ¶ Secūdo mō aliqua dicūtur uaporosa actiue. qa sui caliditate cum obuiāt materiebus illas euaporāt sicut calida uel aleū. Vnde 4°. regiminis acutorū. Aleum sissam. i. uentositatē facit. Vinum etiā ponit hoc mō esse uaporosum licet ēt uinū sit materia uaporum. ¶ Notandū tñ qđ illa que sunt actiue uaporosa. ñ semper faciūt uaporem. imo quādoq̄ uapores & uētositates dissoluūt. sicut quādo ñ inueniunt materiā a qua uaporem eleuent. Et pp̄ter hanc causam aleuȝ in q̄busdā facit uentositatē & dolorē uētosuȝ. & in qbusdam sedat dolorē resoluendo uentositateȝ ut. 12. tera. 4° ca. ubi aleum dicit tyriacā rusticorum. ¶ Tertio aliq̄ sunt uaporosa materialiter & effectiue simul. sicut radix q̄ comedit & rafanus. qa habet ptes humidas grossas que conuertūtur in uaporem. & habent ptes calidas acutas q̄ uaporē generant. & ideo sunt multe euaporatiōis. Aui. ergo dixit uaporē emittentia. quātū ad ea q̄ agunt uapores effectiue ul' actiue & materialiter. Et dixit & omia ex qbus generat multus uapor. quātū ad ea q̄ sunt materialiter uaporosa. ¶ Considerandū ulte

rius qđ uapor pōt dupliciter accipi. Vno mō pprie.ut distinguiť cōtra uentū. sicut uapor diciť quādo quiescit.ſʒ uentus quādo moueť ut ʒoar li° z°.tractatu 7°.ca.z8.& h° mō non summiť uapor hic. Alio mō summiť large pro uapore uel uēto.uel fumositate.& isto mō hic summiť. ¶ Tertiū genus ciboꝝ uisui nocen tiū .i. habentiū acuitatē sicut porum.& an dachoca & spēs trifolii.& sic itelligať de cepe & similibus. Cā aūt est.quia eorum acuitate corrūpunt sanguinē unde malus generať spi ritus similiter qa ista acuta mouēt similiter uapores ad caput. ¶ Quartū genus ē ciboꝝ exiccantiū sicut multus sal.& cā est.quia ocu lus cōsistit plus in pportione humiditatis.& idō humidi defect⁹ maxime sibi nocet. Ex h° appʒ quare Aui.nō fecit mētioneʒ de humectā tibus rebus cā est.quia exiccantia propri⁹ no cent uisui q̄ humectātia. ¶ Quintū genus ci borū est eorum qui a proprietate nocent.sic uer.gra.anetū & hoc forsan uoluit dicere qđ sunt pportionata.i.q̄ habent pportioneʒ ul⁹ p prietatem qua nocent. ¶ ET SCIAS

¶ Hic cōplet canones cōseruatiuos p somnū & uigiliā. Causa autē eius qđ dicit est. quia somn⁹ superfluas resolutiōeʒ prohibet.unđ ca put replet.& tandē oculi.ſʒ uigilie nimis re soluūt. Vnde corp⁹ exiccať & sicut somnus p se fač euenire egritudines replōnales.ita uigi lia p se fač accidere egritudines ianitionis. ſʒ utrꝗ possʒ utrꝗ facere eueniř. Sʒ dices tu esto ꝙ homo peccarʒ i altero istoꝝ.ad qđ dʒ magis declinare. ¶ Dicēdū ꝙ i corpore tēpa to esset difficile respōdeř.& essʒ pl⁹ respōsio extimatiua q̄ alia.in corporib⁹ aūt distēpatis si sint apta morbis replectionalib⁹ plus debēt peccare in uigiliis.si aūt sint apta morbis reso lutionis plus debēt peccare in somno. ¶ RES AVTEM. Hic Aui.nominat res que igrediū tur in cōseruatione sanitatis oculi.& res no centes ut eas euitemus.p° ergo enumerat res cōferentes.z° nocentes.zª ibi reruʒ aūt uisui.

¶ Ad intellectū prime partis cōsiderandū ꝙ res que oculi sanitatē conseruāt ut ponit Me sue i suo de appropriatis faciūt hoc quiꝗ mo dis.quedā faciunt hoc suam supficiem seruā do i sua dispositione naturali.ſ.bene politā & tersam.quedā cōseruando complexionē natu ralē.quedaʒ faciunt hoc cōseruando sui debi tā organizationem.i.talē compositionē quam habēt.uer.gra.suam figurā.quedā faciūt h° seruando debitā unitatē partium.& quedam cōfortando spiritū uisibilem. In istis enī ppor tionatis stat oculi sanitas. Aui.ergo enumerat res uisus sanitatē cōseruantes quātū ad has intētiones.& hoc quantū ad ea q̄ extrinsecus applicanť. Nam antimoniū & tucia cū sint me dicine frigide & sicce sine mordicatōe & ma xime tucia.couenīūt cōplōi frigide & sicce pel liculaꝝ oculi quibus occurrūt.& sic oculi cō plesiōem seruant.ſ.quātum ad tunicas.etiam inq̄tū phibent materias i oculū recipi.& con fortāt ptes ei⁹ & aggregāt. Possum⁹ dicere ꝙ cōseruāt debitā organizationē & unitatem Vn̄ Serapio ca.de tucia. Tucia lota desicat hu miditates q̄ ueniūt ad oculū.& phibet eas ue nire & igredi tunicas ei⁹. Aqª ue° feniculi hʒ cū sua ppetate abstergeř leuiter supficiē ocu li & iō eius sanitatem conseruat superficiē te nēdo lenē.sua ēt pperas ē mľta i uisu ut oēs auctores affirmant. Vnde animalia exeuntia đ cauernis nata docta fricāt oculos sup feniculo et comedūt.ut Mesue pōit et Serapio & Dia scorides. Infrigidatō autē ḡnati dulcis cōfert ppter suā debitā frigiditatē qua couenit frigi ditati oculorū.& per lenitatē & aliquē leuē abstersionē quā p suā dulcedinē habet.& iō duabus itentionibus cōseruat oculī sanitatem sciłʒ cōseruādo cōplōnē & tenēdo supficiē le nē. ¶ Sed tu dices.q̄re Aui.dixit ifrigidatio granati. ¶ Ampli⁹ q̄ro quō r̄s frigiđ & caliđ q̄ sunt cōtrarie cōseruant oculi sanitatē.& ex h° unū effectū inducūt. ¶ Dicendū sic summiť ab Arꝭ.pble.9ª.pble.9°.nō est icouenīēs res cōtrarias cōferre oculo diuersimode. Sanitas enim oculi nō cōsistit in natura una.sed i plu ribus. Ea g° que sui cōplōneʒ seruāt possunt esse frigida.& possūt ēe sicca q̄ ab extra occur rūt.ea que sui organizatiōeʒ & supficieʒ con seruāt.& que laxū prohibēt possunt esse cali da inq̄tuʒ abstergunt & frigida stipticando.

¶ Ex quib⁹ soluiť zª.istantia.& apparet so lutio ad primū quesitū. Naʒ Aui. posuerat multā utilitatē aque feniculi que ē calide cō plōnis. Si dixissʒ granatū cōferre. credidissʒ qs qđ h° esset.iquātū dulce lenituū.nō iquā tū habet aliquā frigoris mensurā.ut g° osten dat qđ ēt p sui debitā infrigidationē potest cōferre.dixit Infrigidatō granati dulcis.dixit aūt dulcis.quia purum granatum accetosum esset nimis infrigidās uel mordicās.& iō gra nati accetosi expressio n̄ approximať nisi dul coleť cū melle uel alia re. Et in hoc Aui.sequi tur modū loquēdi Rasis i cōtinente.libro z° ubi dicit sic.loquēs đ rebus cōuenientib⁹ ocu lis. Refrigeratio q̄ fit ex succo granatoruʒ & uocať abstersio oculoꝝ &c̄. Puluis uero ḡna torū duoꝝ.ſ.dulcis & accetosi.ľaq̄.i.expssio eorū.ut habʒ littera alia.cōfert.qa abstergit & tēperate ifrigidat & stipticat oculi partes. & h° facit per diuersas uirtutes q̄ sunt i isto medicāine cui⁹ cōpositionē scies i loco suo.ſ.

tractatu 4°.p° ca.¶ Submergere oculos ī aq̄
clara dicit̄ q̄d cōfert.primo per aliquā uim la
uatiuā.secūdo quia confortat spiritū uisibilē
aggregādo eū.¶ Ex q̊ app3 quis dēt esse cui
hoc cōfert.q̄a homo calide complōis ī oculis
ne excessus frigoris aque debilitaret debile3
calorē habētis oculū frigide cōplōis.¶ Secū
do in q̊ tēpore debet fieri.quia maxie ī estate
q̄a oculi sunt calidiores. ¶ Tertio q̄le uas d3
esse.quia dicit̄ a quibusdā ꝙ uas debet ēē ui
ride uitreū.ut uiriditate cū claritate cōferat.
¶ Quarto aqua dēt esse clara ne turbulētia
sua oculos exasperet.¶ Vlterius ē cōsideran
dū.diceret aliquis.quare.A.n̄ noīauit res ui
sui cōferentes que comedunt̄ uel bibūt̄.¶ Di
cendū q̄d si posuisset bn̄ fecisset tn̄ dedit itel
ligi ex his que supra dixerat cū enumerauit ci
baria mala.¶ Considerandū ēt circa expositi
onē uocabuloꝝ.ꝙ tucia nutritur qn̄ ipsa ī ali
quo succo ul' aliquo liquore infundit̄.dicitur
aūt nutriri & lauari.Nutriri est qn̄ uis ꝙ tu
cia recipiat uirtutē a liquore in quo infundit̄.
ita ꝙ uirtus liquoris remaneat in tucia.Fit au
tē hoc duobus modis.Primo permittēdo lon
go tēpore tuciam in liquore permanere.Secū
do ingniendo tuciā.ut ad se trahat liquorem.
Lauare aute3 est quādo solū uis īmundiciam
uel ptes acutas abijcere.q̄uis nō cures q̄d uir
tꝰ liquoris ī tucia r̄maneat.& fit agitādo tu
ciā cum aqua post eius triturationē & qetē
cū aliqua uel aliq° liquore .Aui.ergo hic pōt
intelligere p tuciā nutritam .siue sit nutrita si
ue lota.Modꝰ autē p̄paratio nis & factionis
tucie uid̄ a Seruitor̄ & a Serapiōe.ca.d̄ tucia
Sansucus.i.maiorana uel psa ī tenor.i.instr̄m
siue uas in q̊ fit talis decoctio.aqua feniculi.s.
distillatiōis uel decoctionis .uel aq̄ q̊ resudat
ab eius uirgultis cū ad ignē ponūt̄.qua3 ml'
tū laudāt Dyascorides & Sera.¶ RERVM
AVTEM.Hic Aui.enumerat res uisui nocē
tes.Et prio p̄mittit diuisionē.z° mēbra diui
sionis exequitur.ibi zª.operationes ¶ Circa
quā partē intelligēdū est q̄d opationes dicūt̄
actiōes uirtutū.S3 motus dicūtur agitatiōes
uel motiōes ille.uel ad illud consequētes.uel
alij motus.uer.gra.uomitus est uirtutis opa
tio.sed agitatio facta in cerebro a uomitu non
deb3 dici opatio s3 motꝰ.Similiter potatō ui
ni ē opatio.s3 iectigatio ul' calefactio facta ī ce
rebro debet dici plus motus.Simil'r balneatō
est motus.& n̄ est proprie opatio.¶ S3 tu di
ces quō operatiōes uirtutū nocent oculis.cu3
uirtus sit posita ad salutē in animali.ut Gal.
3°.de crisi 9°.ca.¶ Dicēdū ꝙ uirtutis opati
ones idebite facte.sunt cāe nocumti n̄ tn̄ cum
debite fiūt.¶ Secundo considerādū q̄d dispo
sitiōes cōuersionis idest trāsmutatiōis ī cibis
sunt dispositiones ī digestione ciboꝝ.q̄a dige
stio conuersio est.Differt enī nocumtū a cibo
malo p̄ueniēs.& nocumētum q̄d p̄uenit ab
eo pp conuersionē.quia cibus posset esse bonꝰ
& tn̄ conuersio sua mala.in stomacho faceret
eū nociuum.¶ OPERATIONES.Hic exeq̄
tur.& primo enumerar res uisui nocētes que
sunt opationes & motus.z° que sunt cibi.3° q̄
sunt dispositiones conuersionis in cibum.ibi
zª.cibi uero.ibi 3ª.conuersio aūt.Prima ī tres
primo enumerat quasdā res nocētes.que sūt
opationes & motus.z° specialiter ostendit de
opatione que est uomitus.3° complet narratio
nē haꝝ rerū.ibi zª uomitus autē.ibi 3ª.balne
atio.¶ Considerādum q̄d p operationē par
uoꝝ possumus itelligere secundū quorūdam
expositionē fletum.q̄a paruoꝝ & puerorum
.s.inuicē est plorare.Ista tn̄ expositio licet sit
rhetorica.n̄ tamen est ad mentē Aui.quia sta
tim dicet.& fletus plurimus.Et ideo p opa
tionē paruoꝝ intelligemus artes circa minutis
sima.sicut est ars facientiū ornamēta d̄ marga
ritis.& perforātiū acus minutas.& similia.
& cōcordat cū dicto Auic.tractatu 4° z° ca.
ubi resumit hoc.cū dicit.Et similiter actiones
minute.¶ Secūdū cōsiderandū quod omne
quod naturā.i.uentrē exiccat.i.stipticat nocet
quia ē causa motus fumorū ad caput.& ma
terierū corruptaꝝ.¶ Dubitat̄ ꝙ sit peiꝰ oculis
an uentrē esse nimis solutū.an nimis stipticū.
Videt̄ q̄d uentrē esse nimis fluxibile3 sit peiꝰ
q̄a Arꝭ.pble.4°.pble.4° .q̄rēs causa3.quare
eunuchi nō habent acutū uisum.r̄ndet q̄d ē
p̄pter fluxibilitatem uentris eorū.Vnde dic̄
eunichis crura inflant̄ & uētres fiūt fluxibi
les sic deorsu3 mutato humido.¶ In cōtrari
um.A.q̄ de sola uentris stipticitate facit mē
tionē.¶ Dicēdū q̄d uētris fluxibilitas ē pe
ior in fāciendo euenire egritudines ianitionis
uel exicatiōis oculi.s3 cōstrictio uētris pōt di
ci peior in faciēdo uenire egritudines repletio
nis l' materiales.¶ S3 tūc postea insistit q̄rer̄
q̊ egritudines sunt peiores.an materiales.an
egitudines inanitiōis ī oculo.¶ Et dicēdū q̄d
egritudo large pōt dici peior tribꝰ mōis.Vno
mō ex difficultate euacuatiōis.& ut sic ē pe
ior morbꝰ oculi p uiā ianitiōis.q̄a difficilius
ē curare morbos euacuatiōis q̄ repletiōis.ut
pōit Mesue in suo de consolatiōe medicinaꝝ.
penultio ca.¶ Alio mō pōt dici peior itētiōe
lesiōis opatiōis.& h° mō uidemus oculū for
tius ledi p̄sentijs materieꝝ q̄ resolutiōib3 &
exiccatiōibus.nisi q̄s uellet exiccatiōe3 nomina
re humorē oculi eruptiōe3.& zm.hoc eq̄liter
lederēt materiales egritudines in ultimo.&

egritudies tumoris in ultio.qa utraq ducit ad cecitatem. ¶ Tertio mō pōt dici egritudo peior pluralitate mōꝝ eius et pluriū euentuū & ut sic egritudīes materiales sunt peiores. qa pluries accidūt & qa sunt pluriū mōꝝ q̄ sint egritudines oculi exiccatiois. ¶ Ex q̄bus appāt solutio ad cōtraria. ¶ Tertio ē itelli gēdū qđ illa que sāguinē turbidant sunt sal sa.& hoc p conuersionē ad siccitatem terreā. & acuta.& hoc p inflamationē & ebulitōem siue aliis.sic uaporosa & generātia sanguinē melācum.Ex sanguine aūt turbido fit spirit⁹ turbidus.Reliqua que in hac pte ponūt sunt declarata superius. ¶ VOMITVS AVTEM. Hic specialr ostēdit de uomitu qūo se habeat i nocendo & iuuando.& qualiter debet fieri. ¶ Ad cuius itellectū est considerandū qđ.A. de uomitu duo dicit.Primo qualiter cōfert & qualiter nō.& patet.Secūdo qualiter puoce tur si eius necessitas est.qa fiat faciliter.Sed cū fit post cibū facilius fit.& ideo post cibum fieri dꝫ semper.tñ Aui.uult qđ recordemur a liaꝝ conditionū que debēt attendi i puocatōe uomitus que ponunē li°.p°.fen.4ª.ca.đ regu lis uomitus. ¶ Sed ut clarius apeat mēs.A. Dubitatur utrū uomitus conferat in egritudi nibus oculi.Et uideē qđ ñ.per Auic.p°.can. fen.4ª.ca.de uomitu.ubi dicit.Et uomitus q dem corpori cōfert.sed uisui nocumētū facit. ¶ Idem sumiē de mēte Halyabbatis p°.pra tice.ca.de regimine corporis p mundificatōeꝫ Probaē ratione illud qđ nocet auribus multo magis nocet oculis.sed uomitus est huiusmo di.ergo &c̄.maior ē nota.qa oculus est sensi bilior pars q̄ auris.ponitur eni m̄brū sensibi lissimū a Gal.13.tera.penultimo ca.& a Rasi in.2°.continētis.minor est Aui.p°.li°.fen 4ª. ca.de uomitu ubi dic.Vomitus cū suis iuuam tis plerūq affert egritudines.sic generat sur ditatē. ¶ Amplius illud maxime nocet ocul' in quo p oculoꝝ custodia maxime solicitamur sꝫ hoc est i uomitu.Aui.enꝫ precipit pillas su p oculos teneri cū fit uomitus. ¶ In cōtrariū arguiē.p Auicenaꝫ fen.4ª.ca.13.ubi dicit.Vo mit⁹ remouet grauitateꝫ q̄ accidit occipiti.& clarificat uisum. ¶ Dicēdū ad hāc dubitatio neꝫ. ꝙ Aui.inuit.qđ egritudies oculi.ul' sunt sine materia.& đ istis ñ dubitaē.qa uomit⁹ nō cōfert sꝫ nocet.uel sunt egritudines materi ales.& iste uel sunt đ materia oculo appropri ata que iā in eo quiescit.uel sunt de materia ce rebri.uel stomachi uel aliorū mēbrorū.Siqui dē egritudo oculi sit de materia que iam in o culo q̄escit.uomitus nocet.sicut uer.ḡ.in cata racta cōfirmata.ratio est.qa uomitus nō eua cuat illā materiā.imo agitat eā.& faē magis materiā fluere ad oculū.Vnde in 2°.cōtinētis paciētes cataractā nō debēt uomere.qa uomi tus inducit fluxū reumatū.Si uero fit de ma teria cerebri etiā uomitus nō confert. ratio ē. si uomitus in egritudinib⁹ cerebri non cōfert nisi ille sint in stomacho frigido.ergo multo minus cōfert egritudinib⁹ oculorū que a cere bro pendēt.sꝫ sic ē qđ uomitus nō cōfert in passionibus cerebri q̄ nō sunt a stomacho.ut .A.supra fen pª.ca.đ canonib⁹ uniuersalibus curationis egritudinū cerebri.ubi dic. Vomi tus ē ex eis quib⁹ nō est iuuamētum i curis egritudinū capitis nisi fiant per cōitatē mate rie in stomacho.Et si cogeremur restrigēē au ctoritatē istā.Aui.Dicēdo qđ i egritudinib⁹ capitis de materia capiti appropriata.uomi t⁹ conferat qđ dico.qa Alexander p°.pratice ca. de epilepsia cerebrali.ubi post capitis purgati onē expedit uomitib⁹ exagitare corpus Dice mus ꝙ cū ille uomit⁹ sit ualde uiolētus si dꝫ īde materiā trahēē.plus nocebit oculis p cōmo tionē q̄ iuuet p materieꝝ capitis euacuationē Si uero sit de materieb⁹ alioꝝ mēbroꝝ a sto macho.Dico ēt ꝙ uomitus ñ confert.ratio est qa ab aliis mēbris materia per uomitū ñ pōt euacuari.nisi sit uomitus ualđ uiolētus sꝫ ta lis uomitus nocet oculis ꝑpter multā comoti onē.Aui.ergo ponens p certo qđ uomitus no cet i omnibus egritudinib⁹ oculi.nisi sint egri tudines a stomacho.iō de oībus obmisit.& so lū dubitauit.an i egritudinibus oculi depēdē tibus a stmacho cōferat uomitus.& i hoc nul la est responsio nisi illa quā Aui.facit scꝫ qđ i uomitu est iuuamtuꝫ & nocumētū ei scꝫ oclo inq̄tū mūdificat stomachū.& ex hoc materie q̄ uadūt a stomacho ad oculum aut debēt ire purganē.est aūt nocumētū inquantū mouet materias cerebri.i materias q̄ sunt i cerebro siue uenerit a stomacho siue sint cōgregate in cerebro.ille aūt mote ꝑpter uiolētiā uomitus pellunē ad oculū ꝑpter cōmotionē i eo factā & ꝑpter debilitatē quā habet ex egritudine. & h° ē qđ dicit Et expellit eas scꝫ uomit⁹.i.ē causa expulsionis ad ipsuꝫ scꝫ oculū.& ideo si necessitas cogit ad faciēdū uomituꝫ.qa mate ria stomahi a qua preuenit egritudo i oculo nō pōt mundificari nisi uomitu.tunc oportet qđ fiat faciliori mō quo ē possibile ut nō fiat i oculis multa agitatio.Facilius autē fit uomi tus post cibū.& idō tūc est melius illū facere & fit cū minori agitatiōe.Et h° ē qđ dicit.& si nō fuerit excusatio qui fiat uomitus tūc cꝫ qđ fiat post cibū & cū facilitate.Et iō Rasis 2° cōtinētis.auctoritate Ruffi.ēt post comesti oneꝫ pcipit uomitum in obscuritate uisus.Si aūt materia stomachi posset aliter mundifica

ti q̄ uomitu.nō oꝫ temptare uomituꝫ. qa illa
est uia ifallacior.sed euacuare cū uomitu falla
cior est.cū possit esse cuꝫ i fortunatōe oculi pp
motum ieo factuꝫ.Ista aūt est una fallacia i
cura.ut a Gal.summitur.14.tera.ca°.de cura
morbi i quātitate.¶ Ex q̄bus iam dictis sol
uunt̄ cōtraria quia ꝓcedūt suis uiis ET BAL
¶ NEATIO.Hic cōplet narratōem rerum pre
missarum.¶ Cōsiderandum q̄d balneatō est
ꝓprie i aquis artificial'r calidis.que dicuntur
stufe.que nocent.quia resoluunt spiritus &
relaxant.¶ Multitudo autem flebothomie
nocet propter spirituū euacuationeꝫ.& quia
uentose.maxie circa partes colli euacuant san
guinē subtileꝫ.ideo ille maxie nocent.¶ Sed
diceret aliq̄s imo uident̄ cōferre oculis.ut apꝫ
p°.li°.fen 4ª.ca.de uētosis.ubi pōit q̄d uēto
se sup alcadā.i.supra loca.ubi collū capiti con
iungit̄.tenent uicē cefalice.& cōferūt mēbris
q̄ sunt i facie.sicut dētibꝰ & oculis Et posteriꝰ
ponit q̄d cōferunt egritudinibꝰ oculi imo hec
est maior eorū utilitas.¶ In contrarium .A.
Dicēdū ꝙ uentosarū appositō pōt fieri pauca
& i istis pōt i egritudiniꝰ oculi ēē iuuamtū
quia materiā euacuāt.& attrahūt ad cōtrari
um si posterius ponāt̄.s.in collo.uel pōt eaꝝ
approximatio fieri frequēter & cū multo usu
& tūc ipse lꝫ possint cōferre euacuādo materi
as tñ eaꝝ apparebit nocumētū.quia debilita
būt uisum pp multā euacuationē sanguis sub
tilis & spiritus.lꝫ forsan plus hoc faciat flobo
thomia.& ideo ēt multitudo flebothomie.po
sito q̄d iuuet i passionibus oculoꝝ uel i aliis
passiōibus euacuādo materias.tñ defectuꝫ ui
sus inducit.& simile uerbū summit̄ ab .A.su
pra ca.de apoplesia.ubi uult q̄d illi q utunt̄
flebothomia pp sanguinē melancolicū multitu
dine iuuant̄.sed in fine nocent̄.qa cerebrū de
bilitat̄.ñ ergo flebothomia nocet nisi cū m'ta
fuerit.& similiter uentose.& h° ē ꝙ.A.dixit
multitudo flebothomie.i.extractiōis sanguis
& ꝑorie cū uentosis cōtinuis nocet.¶ Ex qui
bus appꝫ solutio ad cōtraria.qa lꝫ uētose illis
egritudinibus cōferant tñ cū hoc possunt face
re nocumētū debilitādo uisum.q̄d nocumtuꝫ
posterius apparebit.¶ CIBI VERO.Hic enu
merat res oculis nocētes que sunt cibi.¶ In
telligēdū hic per cibos large illud q̄d comedi
tur & bibit̄.¶ Cōsiderandū q̄d littera que
dicit.qui ledūt os stomachi.pōt dupliciter ex
poni Prīo q̄d cibi salsi acres.i.acuti & uaporo
si nocēt oculis.quia ledūt os stomachi & qa
stomachus cerebro alligat̄.ideo mediāte colli
gatione .tali nocent cerebro .Et hoc dixit Aui.
ut ostendat quod ista cibaria dupl'r possunt
nocere oculis.Vno mō corrūpendo sanguineꝫ

agendo in eū.& materiał'r generando.& de
hoc dixit supra.Alio mō nocēdo stomacho.&
de hoc loq̄tur hic.Causa aūt quare ista nocēt
ori stomachi ē.q falsa & acuta exicāt & mor
dicāt stomachū.sꝫ uaporosa ꝓhibēt eū a con
strictiōe super cibo.Alio mō pōt expōi l̄ra ut
intelligat̄ ibi unum.&.ut dicat̄.Cibi uero q
nocēt oculis sunt salsi.& acres et uaporosi.et
q ledūt os stomachi.q̄ si dicat q̄d etiā alia ciba
ria.& si nō essent salsa u'l acria uel uaporosa.
dūmodo ledūt os stomachi nocēt.sic ipse exē
plificat de oliuis maturis.q̄ ledunt mollifican
do stomahuꝫ.dixit autē maturis. quia i mau
re cōdite aliquo mō roborāt.Vnde appetitū
excitāt ut Gal.z°.alimētorū.licet oliue cōdite
ꝓpter salē ēt noceāt.ut summit̄ a Iesu tracta
tu 3°.zz°.ca.Bedarogi.i.oꝫimum maius.qa ē
mali nutrimēti stomacho nocet.Vnde Gal.z°.
alimētorū ca.de basilicō.dic̄.Cachochimū enī
& malū stomacho.& indigestibile oē olꝰ h°
uere.itaq̄ dices ipsuꝫ.& in h° aliȷ auctores cō
cordāt.dixit autē comestibile.qa bedarogi em
plastratū sui calefatiōe cū aliq̄ aromaticitate
pōt stomachū confortare.qa substantia eius
grossa.nō ptransir anetū licꝫ sit uaporosū &
calidū & siccū.tamē credit̄ q̄d ꝓpetate plus
noceat uisui.¶ Dubitat̄.qa caules i nr̄o cly
mate sunt i m'ro usu.utrū noceāt uisui.¶ Et
ur̄ q̄d nō.qa q̄d lenit naturā uid̄t̄ uisui cōfer
re cū siccitasnature noceat.ut A.hic.sꝫ caulis
ut cōiter ꝑparatur.qa nō eiicitur prima a qua
lenit naturā.ut.z° alimētorū.&.3°.de simpli
ci medicia.et oēs cōueniūt.¶ Ampliꝰ q̄d maxi
me ebrietatē sedat uidet̄ esse de rebus ponen
dis iter ea que oculū iuuāt cū ebrietas & no
cumētū uini sit oculis magnū.sꝫ caulis sedat
ebrietatē & nocumentū uini.ut Aui.p°.can.
fen.3ª.ca.de regimine aque & uini Et supra
fen.pª.ca de soda.ab ebrietate dic̄.Et i caulibꝰ
quidē est ꝓprietas qua uapores a capite ꝓhi
bentur.Et in hoc uidet̄ cōtradictio iter sermo
nes Aui.quia ibi ponit caules.ꝓhibere uapo
res.& hic ponit eos uaporosos.Idē Aꝝ.sentit
ꝓble.3ª.ꝓble.16.¶ In cōtrarium est Aui.&
Rasis.z°.cōtinētis.& omnes medicie auctor̄s
¶ Ad intellectū est prīo cōsyderandū q̄d q̄
uis caules sint multarū materierū.tamen hic
ē sermo de caule usuali q ab auctoribꝰ ponit̄
quādoq̄ frigide & sicce cōplōis.& h° ꝓpter
ptē terreā quā habet.& quādoq̄ ponitur ca
lide & sicce.& h° ꝓpter partē nitrosaꝫ quaꝫ
in supficie habet.iter quas ptes pōt decoctio
sepate.ut Aui.explicat z°.can.pri° ca.Et ideo
si multū coquat̄.& aqua abiiciat̄ constringit
uentrē.Vnde Aꝝ.in pallegato ꝓble.loquens
de caule dic̄.ad uehemētes dyarias utunt̄ ipo

medici elixantes uehemēter. Si autē nō mltū coquať. & sua decoctio sumať soluit uentrē3. Vñ Aui. preallegato ca. loquens de caule. Aq̃ eius est solutiua & corpus eius ē stipticū. Itē Gal. 3°. de simplici medicina. distinctoe. z². 7°. ca. & pp suā nitrositatē habet caulis qđ trahit cū ponit sup caput pueroꝝ. ❡ Secundo ē considerandū pro questione hac. & ꝑ qualib3 que de huius simplicibus fieri posset. qđ caulis usus pōt esse i comestione & in applicatōe extra per modū empl'i uel collirii. Vel aliter hic ē sermo de caule secūdū ꝙ ē cibus. qa ut sic. ut apparebit oculis nocet. ñ aūt ē sermo de eo. ut extra applicať. posset eni cōferre oculis ꝑ aliquā repercussionē & abstersionē quā faceret succus eius. Vñ Rasis. z°. continētis auctoritate diascoridis. succus cauliū iuuat obscuritati uisus & đbilitati. & isto mō possūt mlľ te cōtradictōes solui. ēt de aliis reb⁹ sic app3 de aneto ꝙ multū dř nocere oculis. s. i cibo sūptū. & tñ extra approximať oculis. ut medicina iuuās. Vñ Ioar. tractatu. z°. p°. ca. inicere i oculis. olei rosati ptes duas. & tertiā de aneto & in ca°. z°. idē ponit. Similiter cepe ē đ rebus q̃ comeste maxie nocent oculis. & tñ exterius approxiate cōferunt. Vnde z° can. ca. de cepe. Succus eius qđ comediť abstergit uisu3 ēt đ caule dicemus. qđ sumpt⁹ in cibo nocet oculis. tamē positus extra loco medicine pōt iuuare. Vnđ canōis. z° ca. đ caule ohtenebrat uisum. cum h° tamē qđ poniť in alcofol. i. q̄uis ponať ut medicina iuuās in alcofol. i. in medicina colirij. ut large sūmať hic alcofol. etiā ad coliria. & istū modū soluēdi has cōtradictiōnes Auic. inuit. cū dixit in littera. loquens de cibis nociuis oculo. comesta. q̄si dicat qđ extra positi possunt iuuare. ❡ 3° attēdēdū qđ caul' usus pōt esse in corporibus sanis & in corporibus actu egris Siquidem sit caulis usus in corpibus egris ipsi possunt conferre uisui inquantum conferunt passionibus illis a q̃bus uisus posset noceri. sicut uer. gra. si homo habet caliginē oculoꝝ ex uaporibus q̃ surgāt a fecibus retētis i itestinis ꝑpter stipticitatē tunc decoctio cauliū quia lenit uētrē istius cōfert oculis eius. & p hāc uiā facit somnū q̄uis exiccet. qa diuertit uapores horribiles & acutos qui facere possunt uigilias. Vnde Aui. z°. can. facit somnū. Eodem mō si quis pp ebrietatē ledať in oculis. caules sibi cōferunt ebrietatem sedādo. ❡ Secundū autē hanc uiā multe cōtradictiones auctorū loquētiū de simplicibus remouenť secūdū ꝙ plixe declaratū fuit sup. z°. can. sermo igiť đ caule ē ut ē cib⁹ hominibus sanis. quacūq̃ sanitate. s. optia uel lata Dico igiť qđ caules habēt nocere uisui cuiuscūq̃ sani hominis. ❡ Dico tñ secūdo ꝙ alicui sano h3 multū iuuamtū cū suo nocumēto. intm ꝙ suū iuuamtū ē ualde maius respectu nocumēti. rō primi cibus ex q̃ generať sanguis melācolicus nocet omni uisui sano. sed caules sunt huiusmodi. ergo omni uisui sano nocēt. maior ꝑpositio ē nota. qa omnis spiritus uisibilis tēdit ad naturam lucis & excludit tenebras. sanguis aūt omnis melācolicus ad naturā obscuritatis & tenebraꝝ tēdit. cū melācolia sit tenebrosa. ut Gal. 5°. de accidenti & morbo i fine sed minor ꝑpositio est Gal. 3° de interioribus. 6°. ca. ubi iter herbas solos caules ponit generare melācolicū humorē. & hoc qa maxie eu3 generat. Vñ Aueꝝ. 5°. colliget. Caules necessario generant humorē melancolicū. & iō auctores medicine hoc attēdentes cōiter eū uitupāt ꝑ oculis. sicut Mesue uitupat eū ut uaporo iu3 uapore turbido. i. melācolico. & si q̃s bñ cōsideret i hoc nocumēto corpora sana diuersificanť. qa uapor melācolicus factus de caulib⁹ ex quo fit melancolicus spiritus. s. cū uapor đ sanguine surgit plus nocet oculo tēpato. i. qa plus distare facit a sui natura. nocet ēt multū oculo melancolico nō per uia3 similitudinis. s3 inq̄tū spiritus oculi melancolici ē paratus cadere in grossiciē & turbulētiā. quā stati generabit uapor caulis. & iđo senes multū utētes caulibus incidūt grossiciē spiritus uisibilis. & defectū uisus q̃ inde contingit. Si autē aliq̃s homo ē q̃ habeat oculū colerici spiritus. s. resolubilis. usus cauliū lic3 noceat inq̄tu3 inturbidat. tamē qa spiritus illos aggregat & ꝑhibet a resolutiōe. min⁹ nocet ei q̄ ꝑdictis corporib⁹. ❡ Dico secūdo ꝙ alicui homini sano caul' comestio cū suo nocumēto multā h3 utilitatē. sicut si ēet hō hūide cōplōnis z^m totū uľ z^m. caput & oculos. caules ei ꝓđessent. qa rcti ficarēt eius cōploē3. dupliciter. qa generarēt sanguinē siccū. z° qa siccitate cōplōnali exiccarēt hūiditatē oculorū supfluā. et qa illa hūiditas reddbat eos obtenebrosos & lassos & graues i motu. iō ea exiccata apparebit uisus nociti iuuamētū. uel nō apparebit nocumētū. Et h° ē qđ Gal. uult z°. alimē toꝝ ca. de caule. cū dicit. exiccāt qđē igiť similiter iuicē lēticula & caul'. & ꝑpter h° uisum ebetāt. excepto si forte quādoq̃ hūidior sit ꝑternatrā tot⁹ ocul⁹ qđ dicm assumēs Rasis z° cōtinētis. dič auctoritate Hal. iducūt obscuritatē uis⁹ ñ ocul⁹ sit naturaľr humidior tēpata cōplōe. Alia lřa habet. si ocul⁹. Ex qb⁹ pōt itelligi. quare in hoibus nostri. dymatis in quibus est tantus usus cauliu3 non apparet sensibiliter ex eis defectus i uisu. Causa est. quia homines hui⁹ habitationis sunt multū huidi. & hoc propter

multā comeſtionē & potū & laxiuiā ī eis. Vn
de īdegeſtiōes faciunt. etiā habitationes iſte
ſunt ſatis humide. & ideo cauliū uſus eis. non
nocet. ad hoc etiā adiuuat modus preparādi
eos qa cōmuniter utuntur cū aliquibus hu
midis. ut carnibus uel oleo quibus reſiſtitur
eorū īcōuenienti ſiccitati. Vñ Aui. 2°. can. ca. de
caule. ſanguis eius ē malus. cū ergo decoquitē
cū carne pigui & gallinis fit bonꝰ parū. ¶ Ex
qbus appꝫ ſolutio īductorū in contrariū. ¶ Ad
illud uero qđ uideē de cōtradictione ī ſermo
ne Aui. Dicēdū caules materialiter ſunt uapo
roſi. quia ſanguis eorū ē melācolicus groſſus.
ſed melācolia maxīe eſt uētoſa. & p cōſequēs
uaporoſa. Vñ melācolici ſunt uētoſi. ut Ar.
. 4ª. pticula de pblematibus. 30°. pble. tñ poſ
ſunt reprimere aliarū rerū uapores. ſ. cē ī ebrie
tate. Et. hoc faciūt dupliciter. Primo p uirtutē
abſterſiuā quā habent faciūt materias a ſto
macho deſcēdere inducēdo uētris lenitatē. Se
cūdo quia pars cauliū terreſtris frigida infri
gidat uinū & ſuos uapores. Vnde eſt cā quod
quieſcāt & ñ aſcēdāt ad caput. Ar. ēt uideē
ſentire ꝙ caulis puocādo urinā iuuet in ebrie
tate. CONVERSIO. Hic oſtendit res nocē
tes uiſui. que ſunt cōuerſiones. i. permutatōes
facte in cibis quando digeruntē. & dicit ꝙ ta
les debent eſſe cōuerſiones. ſi debent oculis p
deſſe. qđ ñ corrūpatur digeſtio & euaporatō
ad caput fiat. & talis doctrina oſtēdetur tibi.
& iam eſt aliquid hic dictum. ſ. quando poſi
tum ē regimē in ſex rebus nō naturalibus. &
h° ē qđ dicit. Ego iā pueniā illuc & ſcies tra
ctatibus &c. in fen. 13ª. tractatu. 3°. ¶ Conſy
derādū qđ p cōuerſionem in cibis poſſumus
intelligere formā pparatiōis eorū. ¶ Cōſy
derandū ulterius ad pfectam noticiā eorum
que in h° cap°. intenduntē qđ pter ea que. A.
enumerat q̄ oculis nocent. ſunt quedam alia di
cta ab aliqb auctoribus. nā uituperātur ī o
culis manus. i. tactus cū manibus & maxime
ī egritudinibus ut pōit Alchanamoſali li° p°
ēt lactuca citraria. & ptulaca comeſta. & acce
tū. ut ſummitē a Raſi in 2° libro cōtinētis. no
cēt ēt oculis capita columbarū ſilueſtriū. &
capita gallinarū. ut ſcribit 3oar libro primo
tractatu. 8°. 21° ca. Vnđ dicit de iſtis capitibꝰ
Capita iſtorū probanē pprietatem habere in
faciēdo cecitatē h° eſt nō uidere poſt occaſum
ſolis. ſicut cerebra pdictorū ppetatē hr̄e dicū
tur in augēdo ſeu multiplicādo ītellectū. Iu
uāt autē oculos rape. ut ī ſecūdo totius conti
nētis. & 3oar pallegato capitulo. & capitulo
. 28. a q̄ accepit Auer. colliget. 5°. tamē Cōcili
atori nō multū placet. cōfert aſpicere in ocu
los aſini ſilueſtris. ut 3oar li° ſuo. 8°. 18° ca. &
in capitulo. primi libri. Alia multa īuenies a
Meſue. & ab aliis auctoribꝰ que recitare eſſꝫ
lōgum. Auicenna tamen per ea q̄ ſupra dixit
dedit intelligi.

OBtalmia alia ē uera alia eſt ei ſi
milis &c. ¶ Supius Aui. deter
minauit de diſpoſitōibus ocli &
canonibus curatōis & cōſeruatio
nis eius ī generali. ¶ Deinces exequitē in ſpeci
ali. determinando de unaquaq; egritudine o
culo cōtingente. nō exequitē in ſpeciali de una
quaq; ſanitate. & hoc qa ſpēs ſanitatis ultīe
ñ ſunt tot quot ſunt egritudines. eo qđ uni bo
ne diſpoſitōi poſſunt opponi plures male. ut
Gal. 6°. de regimine ſanitatis. 2°. ca. Vl ſi tot
ſunt ſpecies ultime ſanitatis quot egritudīes
ut uult Auerr. colliget. 3°. & . 3°. celi & mundi
comēto. 27°. Dicemus qđ p canones generales
cōſeruationis ſanitatis. & per canones remoti
onis uniuſcuiuſq; egritudinis dedit ītelligere
canones pticulares conſeruationis ſanitatis &
hoc fuit cōueniēs. quia ſpēs egritudinis que
circa oculū fiūt ſunt nobis nociorēs q̄ ſpecies ſa
nitatis. Sic aūt pcedit Aui. qa pmo determinat
de egritudinibus oculi. que poſſunt dici leſio
nes ī inſtrumento. ſecūdo que poſſunt dici leſi
ones in uirtute. 2ª. pars īcipit ī tractatu. 4°.
Debilitatem uiſus. quare aūt iſte dicanē leſi
ones in uirtute. & iſte in inſtrumēto. cū tamē
utrobiq; uirtus ledaē. dicetur ibidem. Prima
pars diuiditē in duas. primo determinat de e
gritudinibꝰ que fiunt in ipſo oculo. ſecūdo de
egritudinibꝰ que fiunt in inſtrumento extrin
ſeco. ſ. in palpebris. ibi. 2ª. ī tertio tractatu. ma
teria pediculorū. Prima in duas. primo deter
minat de aliis egritudinibꝰ q̄ apparēt in mani
feſta. pte oculi ſcilicet in cōiunctiua. ſecūdo de
terminat de aliis egritudinibꝰ q̄ fiūt ī partibꝰ
oculi īmanifeſtis & de aliis ēt egritudinibꝰ
q̄ in oculo fiunt. 2ª ibi. in ſecūdo tractatu con
tingunt in oculo. Prima in duas. prīo determi
nat de egritudinibus euenītibus ī cōiunctia
q̄ egritudines ſunt ſpecies obtalmie quātū ad
modos & cauſas. ſecūdo determinat de ſignis
tertio de cura. ibi 2°. ſciās qđ dolor. ibi. 3°. In
cura cōturbatiōis. Prima in tres. prīo pmittit
quādā diuiſionē ſpecierū obtalmie uel modo
rū. ſecundo exeqtur mēbra diuiſionis. tertio
adiungit can. quēdā ibi 2ª. que noīnaē. ibi 3ª.
& ſcias. ¶ Dic prīo qđ obtalmia alia ē uera
alia ē ſimilis ei. ſ. uere. & p conſequens nō de
bet dici uera. ſꝫ ſimilaē. ¶ Ad intellectum di
cēdorū generaliter eſt conſyderandū qđ auc
tores determinantes de paſſionibus oculorū.
nō incipiūt primo determinare de morbis cō
plōnalibus. & poſtea de aliis. & cā eſt duplex

Vna qa determinãdo đ diuersis morbis ma
terialibus determinãt đ malis cõplõnib⁹.Se
cũda causa est.qa egritudines oculi z^{m} qđ ui
sui iferũt nocumẽtũ maxime apparent diuer
se sensib⁹ nostris.z^{m} ꝙ qdã egritudines sunt
apostemose.& qdam sunt ulcerantes.& qdã
sunt male cõpositiõis et iõ z^{m} has diuesitates
exequitur.¶ Secũdo intelligẽdum qđ in exe
quendo inter auctores est diuersitas.qdã eni
incipiunt a morbis palpebraꝝ.alij a morbis
cõiunctiue.de qb⁹ fuit Aui.& Mesue & Ha
lyabbas & multi alij.& qa morb⁹ cõiunctie
oculi q plurimũ accidit ẽ obtalmia.& est ma
nifestior.iõ ab obtalmia incepit.¶ Ex quib⁹
possunt solui multe istantie.¶ Tertio cõside
rũdũ diceret aliqs Aui.ñ incepit a diffinitõe
obtalmie sic fecit Halyabbas i sua p̃ctica.&
sicut fecit Iesus Haly.tractatu.z^{o}.zz^{o}.ca.Di
cẽdũ p̃mo ꝙ hoc fecit.qa uia diuisiua adiuuat
uiã diffinitiuũ.ut apparet ex scia alia.z^{o} qa
forsan diffinitio que daẽ de obtalmia ñ cõue
nit speciebus obtalie ñ uere đ q̃ tñ.j.dicetur
¶ QVE NOMINATVR.Hic exequiẽ đ spe
ciebus obtalmie.Et primo determinat de ob
talmia ñ uera.sed simili uere.z^{o} determinat
de obtalmia uera.ibi.z^{a}.Obtalmia uera om
nino.Prima in tres.primo notificat nobis hãc
spẽm obtalmie ñ uere.z^{o} quoddã qđ dixit đ
clarat.3° subiũgit spẽm quãdã obtalmie q̃ si
milaẽ obtalmie ñ uere.ibi z^{a}.illius uero.ibi 3^{a}
& de speciebus quidẽ.¶ Ad euidẽtiã huius
p̃me ptis est considerandũ ꝙ Aui.notificat no
bis obtalmiã ñ uerã per tria.s.per sui nomen
z^{o} p sui dispositionẽ.3° per causas.p̃mo q dez
per sui nomẽ.quia uocaẽ cõturbatio et uacilla
tio.Diciẽ quidẽ conturbatio.quia conturbat
colorẽ ꝓpriũ coniũctiue sicut fit in ebrietate.
i qua coniũctiua super aspergiẽ aliqua rubedi
ne qa oculus diciẽ factus turbidus.Vnde &
uulgares ita dicũt.Diciẽ aũt uacillatio ꝓpter
duo.p̃mo qa talis passio uacillat.qa mõ appa
rebit & mõ recedit.sicut cã primitiua faciens
eã.& occurrit sicut hoc ẽt in ebriis uidemus.
qui quãdo sunt ebrii habẽt illam conturbatio
nẽ.cum autem cessauit ebrietas aliquo spacio
post cessat illa conturbatio oculi.& cũ iterum
inebriaẽ.iterũ reuertitur.& sic uacillat.Secũ
do diciẽ uacillatio.qa patiens aliquam & pau
cam precipit aggrauatiõez uel lesionẽ.uel ut
melius dicaẽ q̃si habet quẽdã maluz sensum
& iõ credit illud cũ motu oculi abijcere.Vnđ
cũ oculis uacillat & cũ palpebris.& intatum
qđ ipsi ebrij applicãt man⁹ ad oculũ ¶ Secũ
do notificat nobis obtalmiã non uerã p sui di
spositiõem.cũ dicit.Et ipsa calefacit & hume
ctat.s.oculũ.& inest dispositio oculi calida &
humida.¶ Sz diceret aliqs cõtra.qa cãe ex
trinsece possunt mouere materias ad oculũ ñ
solũ calidas & hũidas imo frigidas.similiter
põt moueri colera & facere in oculo cõturba
tionẽ & uacillatiõez.& tũc est dispositiõ ocu
li calida & sicca.nõ autẽ calida & humida.ut
Aui.diẽ.¶ Ad intellectũ huius cõsyderãdũ
qđ nõ uera obtalmia dicta uacilatõ differt ab
obtalmia uera.maxie in h^{o}.qa ista accedit &
recedit z^{m} aduendũ & recessuz cause p̃mitie
mouentis.nulla autẽ materia ẽ ita apta ad h^{o}
sicut sanguis & suus uapor.Nã materia fleg
matica & uapor su⁹ & si possint ad oculũ mo
ueri a cã primitia q̃ iuenit illã materiã.tamẽ
ipsa nõ cito dissoluiẽ.& recedit.& iõ illa nõ
põt uocari uacilatio.& eodẽ mõ est de mate
ria melancolica.materia autẽ colerica & suus
uapor.esto qđ đ se sit apta cito eueniẽ & r̃ce
đre.tñ ꝓpter acuitatez & mordicatiõem quã
facit in oculo attrahit multas materias.& iõ
ñ cito illa passio curraẽ.sz materia sãguiea &
suas uapor.qa suauis & mittis ẽ.iõ ad oculũ
mota per cãm primitiuã põt cito ab eo recede
re.recedẽte impressione cause p̃mitiue.& iõ
ꝓprie đ materia sanguinea fit uacillatio.& iõ
dixit.Ipsa calefacit & humectat.¶ Aliter tñ
posset respõderi.pp qđ notãdum qđ obtal
mia nõ uera maxie fit a causa primitiua q̃ non
iuenit cãm antecedẽtez in corpore.& per cõse
quẽs i hoc corpore omnes humores sunt sub
actu sanguinis ñ excedẽtes nec apti excedere.
causa aũt primitiua oculis occurrẽs plus mo
uet sanguinẽ q̃ aliũ humorẽ.& iõ q̃ uocaẽ ua
cillatio.i.ñ uera obtalmia plus fit a sanguine
Ista tamẽ respõsio posset calũniari.¶ Tertio
Aui.notificat obtalmiã nõ uerã p sui causas
cũ dicit que accidit &c̃.Inuenies i h^{o} ꝙ cause
p̃mitiue sunt faciẽtes eã.Dupliciter aũt Aui.
has cãs narrat.Prio generaliter.qa omẽs cãe
extriẽsece potẽtes facere i oculo aliquã eleuatio
nẽ siue tumorẽ ẽt paruũ & potentes rubifica
re.iste sunt que faciũt obtalmiã nõ uerã quia
obtalmia nõ uera non est aliud quã quidam
paruus tumor & rubificatio in cõiuntia.& h^{o}
ẽ qđ diẽ.accidit oculo ex causis extrinsecis fa
ciẽtibus in ipo bothor.i.paruã eleuationẽ uł
tumorẽ &c̃.Vnde Serapio tractatu z^{o}.p^{o} ca^{o}
loquẽs de hac obtalmia diẽ.Vna species obtal
mie nominaẽ tacalmisis.& intẽtio eius ẽ eleua
tio q̃ accidit oculo ex cã extrinseca.Secũdo.A.
has causas p̃mitiuas narrat specialiter nume
rãdo unãquãq.¶ Sz diceret aliquis cõtra.A.
ipe debet numerare causas p̃mitiuas & enu
merat effimerã que ẽ cã corporalis.& p conse
quẽs nõ est p̃mitiua.Similiter enumerat do
lorez capitis.¶ Ad cuius intellectũ notãdum

qd ex istis causis qda sunt uere pmitiue. sic sol.i.caliditas solaris.fumus puluis.& frig⁹ aeris.& oia ista reducunt ad aere.& pcussio que est de rebus n necessario occurretibus & uetus pcellosus puus que supra uocauit ue nenosum i ca.precedeti.queda aut ex istis non sunt uere primitiue.imo sunt cae corporales sicut effimera.& soda.i.dolor capitis.de effi mera eni no est dubiu q est causa corporal.s. compioalis.sed causa corporalis non pot uere dici primitiua.sed qa effimera adhustiua.i.ab adhustioe facta.& soda.i.dolor capitis adhu stiua pedet i earu productoe a causis primi tiuis.s.ab adhustione solis.io Aui.enumerat istas cas iter pmitiuas.Tame d dolore est du biu p se.utru dolor formal sit causa corpora lis uel icorporalis.de h⁰ tame pfecte dixim⁹ in quada questione generali.in qua q̄suimus utru actus uirtutu sint cause corporales uel incorporales. ¶ Ex qbus soluit qd in contra riu inducebat. ¶ Vlterius cosyderandu qd Aui.tagit modu quo qda istarum causarum faciut obtalmia cu dixit.frigore pp̄ter costri ctione.Propter qd notadu qd frigus costri gendo pot duo facere.Vnu e materieru repul sio ab oculo.& ut sic no facit hanc coturbatio nem.Aliud est uaporu cohartatio.& retentio & h⁰ mo facit ea.t etigit etia quo pcussio fa cit coturbatioe.cu dixit.pp̄ter comotionem ab ipa.i.qa comouet humores ad oculu siue sit pcussio capitis siue oculi.tagit et quomo uetus pcellosus hoc facit cu dicit pp̄ter sua prauitate.i.uenositate.ut declaratu fuit i pn cipio capituli precedetis ¶ ILLIVS VERO totius.Hic Aui.declarat quodda qd dixit.& primo facit hoc.z⁰ declarat quodda aliud qd in hac declaratione dixerat.ibi zª.qd si causa corporea ¶ Illud qd primo Aui.declarat est quare ista obtalmia n uera dicit uacillatio & dicit q ipressio leuis.s.in oculo.illius toti⁹.i. ab omnibus illis causis.ul ipressio leuis illi⁹ totius.i.tota leuis impressio que nominat ob talmia n uera.est associata cause.i.est i depe dentia a ca primitiua.que.s.ipressio non ita re manet post ipsa.i.actione.cause primitiue.ut de ea.s.ipressione in oculo sit curandu.& ideo si no mediceī.remouetur multoties ad remo tione cause primitiue.& nominat &c. ¶ Ex qbus uerbis accipimus duo.primu est.q ista obtalmia recte uacillat.qa uadit & uenit secu du qd uadit & uenit ca primitiua. ¶ Sed tu dices.quare Aui.n declarauit qd illa obtalmia no uera esset coturbatio. ¶ Dicedu qd h⁰ fe cit.qa illud erat magis notu.s.qt i pa sit con turbatio.omnis eni obtalmia oculum turbat. Vel h⁰ fecit.qa sup dedit itelligi cu dixit ipsa

calefacit & humectat.i hoc eni dedit intelligi qd oculus iturbidat uel coturbat.secudu qd accipimus ex istis uerbis e nome unu isti⁹ ob talmie.qa grece dicit cataesis.Serapio uero di cit talchamisis ut supª est dictu. QVOD SI causa corporea.Hic Aui.declarat quodda sta tim dictu.dixeret eni qd ista impressio facta in oculo a causis primitiuis sanat multoties cu remotione cause.Vult igit Aui.declarare qua re dixit multoties.& per cosequens quando est qd ista ipressio a causis pmitiuis n sanat remotione cause.& dicit qd si cae que faciut huiusmodi coturbatione inueniant causa ma teriale prima.pot uelociter conturbatio pmu tari ad obtalmia uera q e apostea manifestu .s.appares.& uera.sicut febres effimere pmu tant in alias febres.s.putridas ul humorales quado cause pmitte iueniut in corpore huo res supfluos.& quado ista pmutatio incipit fieri nominat affrichen.Ex q uult Auicena qd talis obtalmia no remouebit remotioe causa ru pmitiuarum. ¶ Circa qua parte primo dubitat.qa Aui.dicit.si causa corporea.cotra qa causa corporea no est causa primitiua. & tame ista obtalmia dicit fieri a causis extrin secis.i.pmitiuis. ¶ Dicedu ad h⁰ sicut ex su pradictis appar.qd li omnes cae numerate possint quodamo dici extrinsece.ut apparuit. tame quia queda ex illis zᵐ rei ueritate sunt cause corporales ut effimera.io Aui.dixit qd si causa corporea qtu ad causas dictas q pos sunt dici itrinsece.uel colporales.aut extriseca & h⁰ quatu ad causas q uere possunt dici pri mitie.& no possunt poi cause corporales aliq mo sicut sol puluis fumus frigus & similia. ¶ Secudo dubitat qd uult Auic. intelligere per ca materialem prima. ¶ Dicendu qd ca materialis e duplex.Vna pria.i.remota.& me diata.que dicit antecedes Alia est secunda.i. coiucta.Vult igitur dicere Auicena qd cause primitiue facientes conturbatione no o ne cessario qd iueniat ea antecedete.qa aliquado inueniut corpus bene dispositu in humorib⁹ quatu ad quatitate & qualitate.& tunc fit conturbatio & uacillatio uera que non trasit in obtalmia uera.Sed si cause ille inueniet ca materialem primitiuam.i.causam antecedete ut corpus male dispositum in humorib⁹.tuc statim conturbatio transit in obtalmia uera. sicut effimera transit in putrida i homine ma le disposito in humorib⁹ suis. ¶ Sed tu dices cu omnis perturbatio necessario habeat aliq causa coiuncta.humorale.& causa coniuncta prius est antecedes. g⁰ omnes iste cause que faciunt conturbatione inueniunt causa antece dente. ¶ Dicendu quod aliqua materia hu

moralis potest dici antecedēs causa. duobus modis. Vno modo proprie. quia de se sit sup flue q̄titatis uel male qualitatis. & ex h° est apta in cōiunctam causam trāsire. & hāc cā₃ antecedētē nō semp inueniūt cause p̄mittiue ut cū corp⁹ ē bene dispositū ī humorib⁹. Alio mō causa pōt dici antecedens ip̄rope. q̄a uolē tia alicuius agētis ab extra fit causa cōiuncta alicuius morbi. sicutipars sanguinis boni in quanto & ī quali. que fluit ad partem pcussā ex quibus apparet mens Auic. Vlterius notā dū quod nomen illud Alfrichen est grechum. & ideo nobis incognitam. forsam nobis tm̄ significat q̄cū hec orō omnis obtalmia nō ue ra trāsiens in uera₃. ¶ ET DE SPECIEBVS quidē. Hic Aui. determinat de quadā specie obtalmie nō uere. q̄ ē uere similis cōturbatio ni. ¶ Ad cuius intellectū notādū qđ Aui. noti ficat nobis hāc obtalmiā per sui causa₃. q̄a cā est scabies palpebrarū. Secundo ostēdit qūo scabies h° faciat. quia scalpit oculū. palpebra enim scabiosa mota fricatur super oculo. unde attrahit materiā & facit cōturbatōe₃. Simil͛r quia medici fricant uel scalpūt illā palpebra₃ iō talis fricatio a medico facta pōt esse cā at tractionis materiei℞ ad oculū. ēt quia infirmi ñ possunt abstinere quin manibus scalpāt iō ēt ex hoc possunt incurrere cōturbationē pro pter has ergo scalpturas uel ꝑpter aliquā ca rū fit talis cōturbatio. Et iō Aui. dixit cuius cā est scalptura oculi. ¶ Tertio Aui. ostendit modū ꝓcessus istius obtalmie. cū dicit. ī p̄nci pio rei currit cursu cōturbationis. quasi dicat qđ ista obtalmia a p̄ncipio ñ est uera. sed est cōturbatio. Sed q̄a scabies p̄seuerat & longo tēpore facit scalpturā. ideo postea durāte ica bie pōt cōuerti in obtalmiā uerā. ¶ Quarto ostendit modu₃ cure. q̄a nō curat͛ nisi fricata scabie. s. fricatiōe q̄ est scabiei cura. đ ordīe tū curatōis scabiei & obtalīe cū cōiūgūt͛ dicet͛. ꝗ.

¶ OBTALMIA VERO omnia &c̄. Supi⁹ A. determinauit de obtaª non uera. Hic de teriat đ obtaª. uera. et p° p̄mittit ei⁹ diffinitio nē. z° determiat de ea q̄tū ad omnē sui diuer sitatē. ibi zª. & alia q̄dē ē. ¶ Ad ītellectū p̄ me ptis ē notādū qđ omnino pōt duobus mo dis exponi. Vno mō. i. ul͛r. ut sit sensus ꝙ ul͛r obtalmia ē apostēa cōiūctie siue sit uera obtal mia siue nō uera. & hec expositō cōcordat itē tiōi Serapionis tractatu z° p° ca. & Halyab. 9°. tractatu theorice ca. de obtalmia. Isti eni₃ cū diffinierūt obtalmiā dicēdo ꝙ ē apostema. diuidūt postea eam in tres species. Et secūdū hanc expositionē dicemus qđ diuisio quam statim ponit Auicena non est obtalmie quam statim diffiniuit sed est unū mebrū diuisiōis supra posite. s. ꝙ obtalmia alia uera alia non uera. ¶ Alio modo ptest exponi omnino. i. ue ra ut sit sensus. obtaª uera est apostema cali dum in coniunctiua. & hec uidetur ire magis ad mentem. A. Vnde statim subdit eius diui sionem. Et alia quidem &c̄. ¶ Circa quam diffinitione₃ primo dubitatur utru₃ omnis obtalmia. s. tam uera quā non uera sit aposte ma. Et uidetur quod sic. ex mente Serapionis & Halya. & aliōru₃ qui diffiniēdo in comuni dicunt qđ sit apostema. ¶ In contrariū. A. q̄ uidetur hic solu₃ dicere đ obtaª uera cū dixit oīno. i. ueª. ¶ Dicendū ꝙ apostema pōt dupli citer accipi. Primo large ad omnē eleuatione₃ uel mutatiōnē in mēbro factā ex presentia ali cuius materie. & isto modo obtalmia nō uera dicit͛ apostema. s. large & ip̄roprie Alio modo accipit͛ apostema proprie ꝑ tumore preterna turā facto ex presentia materie inducētis tria genera morbo℞ qūo summit͛. iz. de igenio sa nitatis. & hoc modo uera obtalmia ē apostēa Obtalmia aūt ñ uera ñ est uerū apostema si cut nec ipsa dicit͛ obtalmia uera. sed dicit͛ nō uera ex q̄ cessant cōtrarietates. ¶ Si quis tū subtiliʒans uellet qđ obtalmia ñ uera ess₃ ue rū apostema. quia ēt tria genera morbo℞ ag gregat. ñ curo. ¶ Secundo dubitat͛ utrū diffi nitio obtalmie uere hic sit bene data. uidet͛ ꝙ ñ. q̄a Iesus tractatu. z°. zz°. ca. ponit qđ obtal mia est apostema calidū. h° idē dicit Halyab. theo. 9°. & Cōstātinus li°. iz°. p°. ca. & Sera pio tractatu. z°. p°. ca. & Rasis. z°. continentis. ¶ Item pōt fieri apostematiō in cornea. q̄re ergo ñ dixit in cornea sed in coniūctiua. ¶ Di cendū ꝙ diffinitio est bene assignata. quia po nit͛ ibi aliqđ loco generis. s. apostema. & pōit differētiā. s. in cōiūctiua. apostemata eni par tiū nostri corporis nō habēt differētias essen tiales ex pte locorū. q̄a omniū mēbroru₃ apo stemata cōicant in h°. qđ ē fieri ex humorib⁹ locus g° est sibi differentia magis accidental͛ & ista sufficit medico ad eius notificatione₃. ¶ Ex q̄ apparet qđ diffiniēdo obtalmiā ut ē apostema ī oculo ñ deb₃ poni qđ sit apostema calidū nā inq̄tū ē apostema pōt fieri đ mate ria calida & frigida. & iō nō pōt dici qđ sit apostema calidū. s₃ absolute deb₃ dici apostēa ut hic. A. fecit. Vnde Rasis z° cōtinētis. dixit Gal. obtalīa ē apostema qđ accidit ī superio ri tunica ocul'. tamē q̄a frequēti⁹ illđ apostēa ē calidū q̄ frigidū. Iō auctorēs alij diffiniētes obtalmiā dixerūt qđ ē apostēa calidū. ¶ Cā aūt q̄re h° apostēa ut plurimū ē calidū ē. q̄a materia q̄ fac obtalmiā ul͛ ē radicaliter calida ut colera & sanguis. & tūc q̄do obtalmia fit ex istis dicit͛ apostēa calidū. ul͛ ē materia radi

caltr frigida.ut melancolia & flegma. & q̃do isti hũores faciũt obtalmiã nõ diu morãt qn putrefiant. & sic fit calidũ apostema p accidẽs. Vñ. A. fen pª huius. 3° caº. zm unã litterã ex frigidis humoribꝰ faciũt obtalia. obtalmiam nõ diu morantur quin putrefiãt. & sic fit calidũ apostema per accidẽs. Vnde auic. fen priª huius. 3°. ca. secundũ unã litterã ex frigidis humoribus putrefactis sequuntur apostemata calida. Ideꝫ etiã uult primo can. fen. zª. ca. de egritudinibus cõpositis. ¶ Sed diceret aliquis quare materie frigide in oculo nõ diu morantur quin putrefiant. ¶ Dicenduꝫ qđ causa ẽ duplex. Vna generalis. q̃a relinquũtur a regie nature. relinqua est specialis & melior. quia materie frigide morantur in menbro absq̃ putrefactione quando tendunt ad congelationeꝫ & indurationẽ. sicut apparet i sephiros & in flegmatibus uitreis. quando auteꝫ huiusmodi humores remouẽtur a cõgelatiõe p calidũ. nec cũ hoc regũtˀ a natura. tũc subiiciunt calido putredinali. flegma ergo & melancolia cũ ad oculũ fluũt ut apostemẽt rarissime fluũt puri. imo cũ sanguine mixti. Et h° declaratˀ cã & signo. cã cõi. q̃a raro hi humores puri iueniuntˀ. sed ut plurimũ mixti. ut Gal. prio de accidẽti & morbo. penultimo ca. &. z°. pnostico. 38°. comto. signo. q̃a auctores cõiter i oĩ specie obtalmie pcipiunt flebothomiã extimãtes ꝙ q̃uis obtalmia sit de alio humore a sanguine. tñ cũ sanguine fluat. Cũ ergo p caloreꝫ sanguinis uel ẽt colere si cõtingeret illi humores fri phibeantˀ congellari uel ídurari. nec ex illo calore reducantˀ ad regimẽ nature. imo p ter naturaleꝫ ordinẽ in poros fluant & apostemẽt cõtigit ẽt ex hoc eos calefieri & putrefieri. ¶ Tertia rõ quorũdã ultramontanoꝝ posset assignari. q̃a q̃uis materia sit frigida q̃ facit obtalmiã. tñ pp sensibilitatẽ multam oculi cũ sit ualde sensibile. ut. z°. ꝯtinẽtis. &. 13. the. trahuntˀ spiritus & sanguis ex q̃bus calefiũt humores illi & disponuntˀ putredini. ¶ Ex q̃bus appꝫ solutio ad primũ. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ qđ lꝫ Aui. ponat qđ obtalmia ẽ apostẽa in cõiũctiua. potest tñ ad corneã extendi uel i cornea fieri. sꝫ quia cornea est membrũ depressius q̃rarius recipit materiã apostemantẽ iõ auctores nõ dicunt qđ fiat in cornea. ¶ Vl'aliter qđ auctores distiguentes passiões oculoꝝ penes ptes oculi uoluerũt qđ obtalmia esset apostema cõiunctie. nõ autẽ apostema cornee imo cornee apostema uocauerũt potiꝰ bothor siue pustulã. & causa fuit. q̃a forsan nõ sic eleuatˀ in tumorẽ magnũ cornea. sicut cõiũctiua ex materia apostemãte. Vnde Rasis z°. cõtinẽtis numerãs morbos cõiunctie dixit. morbi oculoꝝ sunt obtaª &c̃. morbi cornee sunt bothor &c̃. ¶ Idꝫ etiã Halyab. 9° the. & Azaraüus tractatu z°. sue medicine. ¶ ET ALIA. Hic determinat de obtalmia quãtũ ad sui diuersitatẽ & causas intrĩsecas. z° q̃tũ ad diuersitates eiꝰ. ut cõpatˀ ad causas extrinsecas. ibi zª. Et scias qđ in regiõibus meridionalibus. ¶ Ad pmi euidẽtiã notandũ qđ diuersitates q̃ obtalmie cõtigũt pter causas extrĩsecas sunt q̃nq̃. una. ex pte q̃titatis zm ꝙ magna ł ñ magna. Secũda ex pte cãe zm ꝙ a diuersis põt fieri humoribꝰ. Tertia ex pte loci. unde cã fluit uel uenit Quarta ex pte modi motꝰ. Quita ex parte accidentiũ & q̃ rundã alioꝝ secũdũ h° ergo quiq̃ facit. sicut de obtalmia determinat qantuꝫ adhoc quique que de ea cõsyderamꝰ. ibi. zª. & quoniã obtalmia uera est apostema. ibi. 3ª & quandoq̃ est humor. ibi. 4ª. ampliꝰ de speciebus obtalmie. ibi quinta. & uiolentia quideꝫ doloris Prima in duas sicut duas põit speties uerˀ obtalmie. ibi. zª. & alia &c̃. ¶ Ad primi euidẽntiã. notandũ ꝙ Aui. notificat primam speciẽ uere obtalmie ex parte sue essẽtie & ex parte suorũ accidẽtiũ. primo quidem ex parte essentie. quia dicit quod est apostẽa simplex. ¶ Sed diceret aliquis cantra. quia omne apostema est cõpositꝰ morbꝰ. ut Auic. p° can fen. zª. de egritudinibus cõpositis. ¶ Dicenduꝫ. quod apostema potest cõparari ad tria genera morborum. s. malam complesicnem compositionẽ & solutã continuitatẽ. & ut sic apostema omne dicitur cõpositũ Alio modo potest comparari unũ apostema alteri & ut sic unũ respectu alterius dicitˀ simplex. uerbi. g̃. apostema quod est cũ uulcere manifesto corosiuo uel ambulatiuo est cõpositũ respectu apostematis qđ ñ hꝫ illud. & istud ẽ simplex respectu illius. ista g° prima spẽs uere obtalmie ẽ simplex respectu secũde speciei q̃ dicitˀ alguadenegi. & hoc Aui. declarat p hoc qđ dicit qđ tale apostema ñ pertransit terminuꝫ. s. multe q̃titatis. nec terminũ subiecti. q̃a solum apostemat coniũctiuã & ñ superexcedit illã. ¶ Secũdo. A. notificat nobis eã ex pte suoꝝ accidẽtiũ. que sunt uenaruꝫ exuberantia. circa coniũctiuã cursus lachrimarũ & dolor. & ista accidẽtia fiunt ex materia replẽte. ¶ ET ALIA EST. Hic notificat aliã obtalmiã uerã. ¶ Ad cuius intellectũ cõsyderandũ qđ Auic. notificat aliã speciẽ obtalmie. ex q̃tuor. primo. ex sui essentia. cũ dicit. magna ptrã fiens terminũ &c̃. ¶ Ex h° enĩ habetˀ qđ nõ ẽ apostema simplex. imo ultra illđ qđ sufficeret ad rõeꝫ unius apostematis. addidit morbuꝫ q̃titatis. uel morbũ numeri. & similiter possumus dicere qđ addit morbũ societatis. Primo q̃dem

addit morbū q̄titatis inquātū plus q̄ pria ob talmia facit crescere per extensionē uenas con iūctiue. Addit etiam morbū numeri. quia illd per extensione3 additu3 potest dici morbus in numero preter natura3 rei addite. imo qn̄q̄ ui dimus hanc obtalmiā. ut uideatur frustrū car nis cohoperiēs totu3 oculu3 ut nihil appareat de oculo. Addit etiā morbū societatis. qa non pmittit palpebram superiorem tangere infe riorē. & associari sibi. Vnde Aui. in h° phibet clausionē. ¶ Possemus ēt dicere φ addit ali ud apostema. ut hec obtalmia sit: quādoq̄ duo apostemata. unū i coiūctiua & reliquū in pal pebra. Vn̄ Iesus Haly. tractatu. z°. 32°. ca. lo quēs de hac specie obtalmie dicit. & seq̄t ea3 apostema palpebrau3. ¶ Ex qbus iam dictis apparent duo. Prio qūo hoc apostema ptran sit terminū. qa ptrāsit duplicē terminū. s. q̄ titatis debite prie speciei obtalie & terminu3 subiectiui. qa se extēdit ultra coiūctiuā. Secū do appar3 qđ h° apostema cū addat ultra pri mā speciē obtalmie morbos q̄ dicti sunt đbet dici apostēa cōpositū. Et pma species obtalie d3 dici apostēa siplex. ¶ Dico qđ z°. A. noti ficat hāc speciē obtalie ex sui nomine. cū dic. nominatur chimosis. Propter quod est notan du3 qđ ille qui nominauit hoc apostema chi mosis fuit Serapio tractatu. z°. ca. p°. & sicut ipse ibidē ponit chimosis idē ē quod aposte ma calidu3 in palpebris. & hec speties obtal mie non ē proprie & principaliter apostema calidu3 in palpebris. imo in coniunctiua. ideo Auic. non placet ista nominatio sed nominat̄ apud Auic. Alguadenegi. i. apostema magnū. Tertio notificat hāc speciē obtalmie ex parte corporu3 in quibus maxie accidit. qa maxie fit in infantibus. ut hic sumāt̄ ifātes ēt p pueris usq̄ ad pubertatē. quia omnes isti. cōpati eis qui sunt post eos habūdant in humiditatib⁹ & oculos ēt habēt debiles. Vnde Rasis secun do cōtinētis helaui. Rosariū accidit plus in pueris. & intelligit per rosariū hanc speciem obtalmie. tn̄ sciendū quod ista debilitas. est p pter multā mollicīe & laxitatē partiū oculi. Vnde eo℞ oculi sunt apti. ad recipiendū mate rias. ¶ Quarto Aui. notificat hanc speciē ob talmie ex parte materie. qa dicit φ n̄ fit tantū a materia calida. imo a flegmatica & melācoli ca. ¶ Circa quā partē primo dubitat̄. Dicer3 aliquis quare Aui. n̄ notificauit hanc speciem obtalmie ex parte accidētiū. sicut fecit de alia specie. ¶ Dicendū qđ Auic. notificauit hanc speciē obtalmie per illud in quo maxie ab illa differt sicut p essentia3 suā. quia ē. apostema cōpositū. ¶ Et secūdū hoc dedit itelligi qđ i hac specie obtalmie. ē exuberatio cursus lachri

ma℞ & dolor. & q̄a hoc erat notū. iō n̄ posuit Iesus tn̄ in preallegato ca. ponit unde dicit se quūtur eā omnia accidētia &c̄. sicut inflatio dolor rubedo &c̄. ¶ Secūdo dubitat̄. diceret aliqs Aui. dic̄ qđ hec spēs obtalmie fit ab una quaq̄ materia. huius contrariū ponit Halya. .9°. sue the. ca. de obtalmia. ubi loquēs đ hac obta[a] quā ipe pōit tertiā spē3. dic̄ hec ex ma teriei sanguinee ē multitudīe. ¶ Ampli⁹ hec .3[a]. spēs obtalmie ē cū dolor̄ & rubedīe. ut Ie sus pallegato ca. s3 ista sunt signa sanguineis ¶ Itē Rasis 3° cōtinentis uocat h° apostema rosariū. qa a rubedine rose q̄ sanguini attesta tur. ¶ Dicendu3 qđ hec species obtalmie ut plurimū fit a materia sanguinea. & h° appa ret q̄a hec obtalia ē de materia multa replēte multū & extēdente uenas. ista autē pōt maxi me facere materia sanguinea plusq̄ aliq̄ mate ria. ut notū ē. quādoq̄ tamē potest fieri a fleg mate & melācolia cū uehem̄ter supfluūt et re plent. h° autē rarius cōtingit. tamē sciendum qđ si flegma & melancolia possint facere hāc speciē obtalmie. maxie h° faciūt quādo sim̄ cū sanguie ꝑmouent̄. qa tūc meli⁹ possunt cur rere & extēsionē & repletionem facere. ¶ Ex qbus appater salutio ad Halyab. quia loq̄t̄ de obtalmia ista z[m] qđ ut plurimū accidit. A. uero loquit̄ secūdū qđ accidit utplurimū & ut raro. ¶ Ad rationē dicēdū qđ licet melā colia & flegma nō faciāt de se multā extēsio nem q̄a nō sunt humores ptēsibiles. neq̄ ēt faciunt rubore uel forte dolorē. ratiōe tamē sanguinis cui miscent̄ ul' qui attrahit̄ ex dolo re possunt facere accidētia illa lic3 n̄ sint itēsa.

¶ ET QVONIAM OBTALMIA VERA

¶ Hic Auic. determinat de obtalmia q̄tū ad diuersitate3 que ē i ea ex parte cause. s. humo ralis. & quasi Auic. arguit. omne apostema fit ex altero quatuor humoru3. uel uentosita te. s3 obtalmia est apostema in pupila. i. i ocu lo ergo fit ex illis. maiore3 ppositionem persu ponit notā ex primo. can. fen. z[a]. ca. de gritudi nib⁹ cōpositis. & ponit. eā in litra. minor etiā est nota & ponit̄ in litra. ¶ Sed diceret aliqs Auic. uidet̄ insufficiens. quia primo can. fen. z[a]. ponit qđ cāe materiales. unde fiunt apo stemata sunt sex. s. quatuor humores. aquosi tas. & uentus. hic non ponit nisi quinq̄. ¶ Di cēdu3 dupliciter. primo qđ aquositatē đdit intelligere per illud quod dixit de materia flegmatica ¶ Vel aliter qđ illa apostēata hn̄t propriū nom̄. quia dicunt̄ uesice. de quib⁹ di cetur ifra. z°. tractatu. ¶ Secundo dubitatur. utrū spēs obtalmie sint tres uel quatuor uel quot. ¶ Et uidet̄ qđ sint due de m̄te Auic. in ꝑncipio capituli ubi dicit φ obtalmia alia uera

alia similis. ¶ Idē Azarauius ca. de obtalmia ¶ Videt̄ qđ sint tres de mte Serapionis. 2°. tractatu sui breuiarii. p°. ca. & de mte Iesus tractatu. 2°. 38°. ca. & Halyab. li. 9°. ca. de ob talmia. ¶ Videt̄ qđ sint quatuor p Rasiz. 2°. li. cōtinētis ubi dicit. Et dixi i diuisiōib⁹ obtal mie quatuor sunt species. ¶ Dicēdū qđ spēs obtalmie possunt tripliciter distigui. ul' ex pte modi uel ex parte cāe. s. materiex. uel ex parte accidētiū. Si quidē distiguant̄ ex parte modi. ut sic. prima diuisione sunt due spēs. qa obtal mia quedaz est uera quedaz ñ uera. & ista ēt distinctio pōt reduci ad modos cause. qa non uera fit maxīe a causis primitiuis. sed uera fit a causis corporalibus. ut supra inuebat Aui. q̄uis tñ prima diuisione facta species obtalmie sint due. tñ subdiuidendo alteruz membrū si unt tres in sūma. qa obta^a uera. qđā ē simplex ñ transiens terminū. qđā aūt ē obta^a uera ma gna ualde. ut Aui. distixit. & isto mō Serapio & Halyabbas & Iesus & Rasis & pl'res i 2° cōtinētis ponūt tres esse spēs obtalmie. ¶ Si aūt distinguant̄ ex parte causaruz. s. materie rū. ut sic possunt poni q̄tuor 2^m qđ quatuor sunt humores. & sic intelligebat Rasis 2° cō tinētis cū dicebat. obtalie q̄tuor sunt species. Possunt ēt poni sex adiungēdo aquositatē & uētositatē. Et possunt poni quinq̧ reducēdo a q̄sitatē ad flegma. ut superius diximꝰ. ¶ Si autē distinguat̄ ex pte accidētiū. sic pri^a gene rali diuisione species obtalmie sunt due. quia obtalmia quedā est multorū accidentiuz que dā paucorū. tamē diuisione speciali accidētiū species obtalie possūt ēē mlte uald 2^m ꝙ ml' ta & diuersa sunt accidentia i obtalmia penes q̄ obtalie possunt diuersificari. sic ēt exem° dicimus qđ obtalmia quedā est cū dolore uio lento & quedā nō. Item obtamia quedam est sicca quedā fluens. & sic de aliis ex q b⁹ soluū tur cōtraria adducta. ¶ Tertio dubitat̄ ex q̄ materia frequētiꝰ fiat obtalia. an de materia frigida an de materia calida. Vr̄ ꝙ đ materia frigida. unumq̧ mēbrū magis ē paratum icurrer̄ egritudines đ materia simili & cōfor mi q̄ đ materia difformi. sic pōt colligi a Gal. 2°. de interioribus. 7° ca. ubi dicit q̄ pellicule sunt frigide. frigide passiones festinantius ue niunt ¶ Idē potest summi ab Haly in tegni tract. 3°. 137° com°. sed oculus ē frigidū mem brū ut supra patuit ¶ Itē ex illa materia ma gis fit obtalmia que magis secundū crebrum habundat. sed materia frigida ē huiusmodi g° &c̄. maior est nota quia materie ut pluri muz ueniunt ad oculos a cerebro. ut sup̄ ha bituz est. & est notuz minor declaratur quia cerebrū ponitur a pluribus auctoribus frigiđ complexionis & humide. g° in eo flegmatici humores habundat. Hoc autem etiā summi tur a Gal' in libro 2° de utilita. particularuz noue trāslationis. 9° ca° ubi uult quod natu ra fecit purgatoria cerebri ad euacuandas su perfluitates flegmaticas. quia si non fier̄t hoc frequenter apoplesia ocuparetur ail'. ¶ Hoc etiā apparet ad sensum. quia cerebruz totum flegmaticuz uidetur. etiā superfluitates ab eo purgate aparent flegmatice. ¶ Item h° uidet̄ de intentione Gal'. 13° tera. ultimo capi° ubi di cit quā multuz quidē aut frigida discrasia fit secundū caput aut humida ¶ Itez uidet̄ quod obtalmia ut plurimuz fiat de melanco lia. quia de illo humore ut plurimum fit ob talmia qui maxime. ad oculos a cerebro di rigitur sed humor melancolicus ē huiusmodi secunduz comune dictuz dicentiū qđ superflu itas melancolica cerebri euacuat̄ per oculos ¶ In contrariuz dictoruz sunt auctores medi cine plur̄s qui diffinientes obtalmiam dicunt qđ est apostema caliduz coiunctiue ut supra dictum fuit. ¶ Dicendum quod obtalmia sicut reliqua apostemata potest fieri duobus modis. Vno modo per uiam fluxus. Alio mō per uiā congestionis. s. qa humor apostemās in ipsomet oculo generet̄. & hoc raro accidit omissoq̧ ꝙ materia i oculo adhuret̄ per uiā congestionis quia de hoc statim dicetur. Dice mus qđ obtalmia que fit per defluxū materi erx a cerebro. Dico ꝙ ista obtalia ut plurimū ē de materia calida hoc apparet prīo expiētia. declarat̄ etiaz ratione. ex illa materia ut pluri mū fit obtalmia q̄ magis ē apta fluere a cere bro ad cōiunctiuā ut apostemet eā. sz materie calide. scz sanguis uel colera in sanguine sunt magis apta fluere a cerebro ad cōiūctiuaz ut apostemet eā. sz materie caliđ. s. sanguinis ul' colera i sanguīe sunt magis apte fluer̄ &c̄. h° pbat̄ p° ex pte nature materiex. 2° ex pte mē bri recipiētis. 3° ex pte mittētis. 4° ex pte par tiū p quas fit trāsmissio. ¶ Primo quidez ex pte materierū. qa materie calide aptores sunt ad cursus de se q̄ sint frigide. ¶ Secundo de claratur ex parte ipsius coniunctiue que ēce pit. ipsa enim ē mēbrū pāniculare soliduz. ta le aūt magis est aptū penetrari & apostemari a materiebus calidis q̄ frigidis. ut sumit̄ in co mto illius affo. sexte pticule. Acidū ructuātes Vñ Aui. ifra fen. x^a. tractatu. 4°. ca. p°. in mē bris neruosis nō penetrat nisi subtile. ¶ 3° đclarat̄ ex parte mittētis. s. cerebri secūdū ꝙ ē mittēs. cerebrū eni mittit ad cōiunctiuā ma terias quas habet i uenis. iste aūt materie sunt magis sanguinee. sil'r cerebrū mittit materias quas ab alio corpore recipit. iste autez maxie

ſunt materie calide apte aſcendere ad caput ut colera & ſanguis ſubtilis. & maxīe in hoībus noſtre legis. quia ſunt homines dediti uino. ¶ Sed tu dices q̄re cerebrū ꝓpellēs materiā ad coniunctiuā pellit plus materias que ſunt in uenis q̄ alias uel artarijs. ¶ Et dicendum quod materie alie que extra uenas in cerebro exuberant ut mēi q̄dam flegmatici habent locha plurima per que apte euacuantur. Simi liter quāuis iſta flegmata non expellantur. quādoq̧ per ſuaſ uias naturales magis ſunt apta pelli in uentriculos uel in neruos q̄ p ue nas penetrarē ad tunicā coniunctiuā. ¶ Quar to declaratur ex parte partiū per quas tranſ mittitē. cerebrū enī tranſmittit ad cōiunctiuā materiā mediantibus partibus q̄bus ſecū alli gatur uel ſociatur. iſte aūt partes quibus ma gis colligātur ſunt uene & artharie & pānicu lus ex quo fit cōiūctiua. ſed certū eſt ꝙ per pā niculū ipſuʒ quia depreſſus. & per uenas & artharias. quia ille ſunt ſatis ſubtiles. ſalteʒ ꝓpe oculū melius pōt portari materia calida q̄ materia frigida. ¶ Ex q̄bus quatuor cāis ſimꝉ & ñ diuiſim ſumptis appʒ qd̄ obtalmia per uiā defluxus plus fit a materiebus cali dis. raro aūt a frigidis. Etiā appʒ q̄d materie frigide flegmatice & melācolice ſi dēt currere ad faciendū obtalmiā oportet qd̄ cū ſanguine miſceanī dante eis curſum. ¶ Sʒ tu dices poſ ſet ne ſola collera facere flegma uꝉ melācoliā currere & fluxibiles. ¶ Dicendū ꝙ poſſibili tas ē res āpla. ut Aui. 4°. can. fen. pª. ca. de fe bre ſextana. Et iō dico eſſe poſſibile. raro tū credo qd̄ accidat. ¶ Sʒ tu dices cōtra q̄a poda gra utplurimū fit de flegmate cū aliq̄ colera que eliquauit. ut ſummiī ex li. d̄ iūcturis Ra ſis. ¶ Dicendū qd̄ ñ eſt ſimile. nā ī partibus epatis & ſtomachi ſepe repiī colera cū flegma te crudo. & uene ad pedes eūtes ſunt late. in cereº aūt rariꝰ repiī. ¶ Appʒ ēt ulterius qd̄ ſi cerebrū mittit materias ad oculos p neruos & mittit materias extra uenas ſtantes qd̄ ille materie ſunt magis flegmatice. imo q̄ſi ſemp. ſicut apparʒ ī opilatiōe nerui obtici & in cata racta q̄ dicitʒ a q̄buſdā guta ſerena. ¶ Tamē ad p̄dicta notandū qd̄ nō reputo impoſſibile licet ſit lōginquū qd̄ flegma ſolū uꝉ melācolia poſſit obtalmiā facere currētes a cerebro ad cōiunctiuā. pōt enim cerebrum has adhunare materias & eas ad oculos pellere. ¶ Et notā dū ēt qd̄ materie calide que a cerebro ad ocu los fluunt nō ſunt utplurimū multuʒ acute. imo earū acuitas & mordacitas remittitʒ fri giditate & humiditate cerebri. & ideo raro ē qd̄ materie acute fluāt a cerebro ad oculuʒ & lʒ ſint calid̄. & ſic itelligit Gal. i3°. tera. ¶ Ex q̄bus ſoluūtur cōtraria. Ad primā ratiōeʒ di ceduʒ qd̄ mēbruʒ magis p ſe ē aptum egro tare egritudine ſimili q̄ cōtraria. tamē p ac cidēs pōt magis uel frequētius egrotare egri tudine cōtraria. ſicut pulmo ex intrinſeca com plexiōe ē aptus frequētius apoſtemari a cole ra q̄ a flgmate. tamē per accidens uel ex alia cauſa. ut ex ſui cōpoſitiōe. quia ē rare ſubſtā tie plꝰ apoſtemaī a flegmate q̄ a colera. ut ī comēto affo. ſexte ꝑticule. Accidū eructuātes. ¶ Vꝉ aliter ꝙ rō arguit de egritudīe fc̄a ex ſupfluitate ꝓprii nutrimēti. ñ aūt de egritudīe ex materia aliunde ueniēte. ¶ Ad tertiā rati oneʒ cuʒ dicitur ex illa materia ut plurimū fit obtalª que magis ſecundū cerebrū habundat. ueruʒ ē ſi habundat in locis a quibus cerebrū mitit ad coniunctiuā. uel uerū ē ſi illa materia ſit apta fluere ad coniunctiuā. Ad minorem quidaʒ ultramontani dicunt quod in parte an teriori cerebri habundat ſanguis colericus. ¶ Aliter tamē dicendū qd̄ iſtud flegma non eſt aptū currere. ¶ Vel dicēdū quod flegma in cerebro non habundat in uenis ſed extra. ut quaſi ſit quedā materia cruda ſupfluēs ī nu tricatione cerebri. Vel ſit facta ex uaporibus humidis ſuperius aſcēdentibꝰ. ut ſummitur ab Ar. 2°. de partibus animaliuʒ. caº. de cere bro. ¶ Sed tu dices ſanguis de quo nutritur cerebrū eſt flegmaticus. gº ibi in uenis exube rat flegma. ¶ Dicendū qd̄ flegma exuberat reſpectu ſanguinis nutriētis alia mēbra cali diora quā ſit cerebrū tamē ſanguis ſuper ali os humorēs plus ē in uenis. ut Haly. pº tegni 73. comēto. ¶ Ad tertiū dicendū uno mō qd̄ ſermo ille forſan ñ eſt uerus ut ſupra dictuʒ fuit. ¶ Vel aliter qd̄ licet melācolica ſupflui tas cerebri purgeī per oculos. ipſa tam̄ uenit ad loca lachrimaliū nec eſt apta inbibi in con iūctiuaʒ cū ſit panniculus dēpſus. ¶ Quarto dubitatur conceſſo qd̄ de ſanguine colera fleg mate uel melancolia poſſit fieri obtalmia. & conceſſo qd̄ frequētius fiat de ſanguine. Que ritur de qua materia frequētius eueniat poſt ſanguinē. an de colera an de flegmate an d̄ me lancolia. ¶ Dicendū. breuiter ſine argumētis qd̄ uel loquimur de colera flegmatie & melā colia mixtis ſanguini. uel puris. Si puris pōt teneri qd̄ frequētiꝰ d̄ colera. poſtea d̄ flegma te. ultimo de melācōlia. Ratio. quia hūc ordi nē habent ad apitudineʒ fluxus. Si autem lo q̄mur de his hūoribꝰ ſanguini mixtis forſan poſſet defēdi. qd̄ poſt ſanguinē frequētiꝰ fa cit obtalmiā ſanguis flegmaticꝰ. poſtea coleri cus raro autē melācolicus. & ratio ē. q̄a in ca pite multū exuberat ſanguis flegmaticꝰ. Vnd̄ frequēter ſentimꝰ ī ſaliua & reumatiſmis &

eſt ille ſanguis ſatis aptus ad curſuʒ. Vnđ liʒ
ſanguis colericus ſit aptior. rato tamē īuenitᷣ
ī cerebro habūdare rᷣſpectu flegmatici ſangui
nis. ¶ Sed tu dices ita dicā de puro flegmate
& pura colera. qa frequētius fiet a puro fleg
mate. ¶ Dicēdū qđ ñ ē ſimile. qa purū fleg
ma ē ualde īeptū ad apoſtemādū cōiūctiuā.
ſʒ pura colera ē ualde apta. & ideo q̃uis raro
depuretur colera in cerebro. & ſepe depuretᷣ
fl'a. tñ ex raris depurationibus colere plꝰ poſ
ſunt fieri obtalmie q̃ ex frequētibus depura
tionibus flegmatū. & hoc propter multā fleg
matis ineptitudinē reſpectu colerᷣ. ſanguis au
tē flegmaticus ñ eſt in extrēo īeptitudīs reſpe
ctu ſanguis colerici & iō cū ſua frequenti mlꝰ
tiplicatione ī capite & ſatis eſſe aptū ad apo
ſtemationē poſſumus defendere qđ frequen
tius apoſtemat. Si qs aūt uellet tenere cōtra
riū nō curo. qa ēt poſſʒ defendi. & poſſet dici
qđ plus fit obtalia de ſanguine colerico. đinđ
a ſanguine flegmatico. ultimo uero a melāco
lico. ¶ Notandū tñ ꝙ regiōes & cōſtitutōes
& etates multā habent efficaciā in euentibus
pluribꝰ diuerſaruʒ ſpecierū obtalmie ſecun
dū quod diuerſe rᷣgiōes & cōſtitutiōes diuer
ſas multiplicāt materias. ET QVANDO
¶ QVE EST HVMOR APOSTEMANS
Hic Auic. ponit diuerſitateʒ obtalmie ex par
te loci unde uenit materia. & primo facit hoc.
2°. remouet dubiū ibi 2ª & quādoque. quod
dicit primo notuʒ ē ¶ Sed diceret aliquis q́
materia eſt illa que generatur in ipſo oculo.
¶ Dicēdū quod illa materia ulꝰ reſidet ex nu
trimento cōi oculo & tendet ad frigiditatem
& hūiditatē. qa tale ē ſuū nutrimētū uel eſt
ex nutrimēto tunicaꝝ. & ſic eſt cōplōnis fri
gide & ſicce. pōt tñ illa ſuperfluitas diuerſos
modos corruptionis recipe ſecundū corpoꝝ di
uerſitatē. & ſecundū alia multa occurrentia.
¶ Ex quo apparet ſolutio ad illud qđ ſupᷣ di
cebatᷣ. de qua materia fiat obtalmia frigida p
uiā cōgeſtionis. ¶ Cōſiderandū ulterius qđ
catharrus hic ſummitᷣ p omni curſu uel flue
re. Materiā aūt currere per uiā uelaminis. i.
panniculi extrinſeci. ſ. extra os. uel intinſeci. i.
dure matris uel pie matris. pōt dupliciter in
telligi. Vno mō ꝙ fluat p uenas que ſunt ī il
lis uelaminibus. ſuſtētantᷣ eni uene cū uelami
nibus illis. & hoc utplurimū cōtingit. quia p
eas ſunt magis apte currere materie. Alio mō
qđ fluāt p ipſāmet ſubſtātiā uelaminū. & h°
pōt cōtingere. nō tñ ſicut primū. & iō Aui. uo
lēs notare qđ materie obtalmie maxīe fluunt
p uenas panniculis aſſociatas. dixit per uias ue
laminis. & ñ dixit per uelamē. ¶ Cōſideran
dū ulterius qđ Aui. tria tangit. ſ. mēbruʒ qđ
recipit qa eſt oculus. cū dixit ei. ſ. oculo. tāgit
mēbruʒ per qđ recipit. qa uiā uelaminis. tāgit
3° membrū a quo. quia oīno. i. uniuerſaliter ce
rebrū & partes eius. & quia partes cerebri
ſunt uene & uelamina ipſius. ideo nō obſtan
te qđ ſunt uie. poſſunt ēt eſſe partes a quibus
materia mittitur & multiplicatur. ¶ Cōſide
randū ulterius quod cū in cerebro habundant
materie peccantes in q̃li. & repletio. i. materie
peccātes īquāto. tūc uix euadit oculꝰ &c̃. Cā
ē. qa oculus ē mēbrū multū cerebro ꝓpiquū
tale autē cito recipit nocumentū cerebri. ut ſu
pra ſen pª. ca. illo. has ōpatiōes. & p° ꝓnoſti.
comento. i2°. Similiter qa a capite ad oculum
ſunt uie ſatis aperte. & qa ad materie recep
tiōeʒ preter uirtutē īpellentis requiritᷣ apti
tudo recipientis. iō ſi oculus eſſet fortis ualđ
ſtante cerebro pleno nō recipet. ET QVAN
¶ DOQVE SVNT artharie. Hic Aui. remo
uet dubiū. qa dixerat qđ materie q̇ effundun
tur a cerebro ueniūt. ¶ Dubitarʒ aliqs utrū
ab ipſiſmet artharijs poſſēt uenirᷣ. forſan eni
aliq̇s crediđiſſet. qa artharie cōtinent ſpiritū
ſolū apud quoſdā đ ſecta. Eraſiſtratis quos
Gal. īprobauit ſingulariter ut recitat in lib°
de motibus liquidis. uel cōtinent 2m ueritatē
ſpiritū & ſanguineʒ ualde purum qđ ab ar
tharijs nō poſſet fluere. h° Auc. remouēs dic̄
&c̃. Similiter qa dixerat ꝙ materie iſte fluāt
a cerebro ulꝰt oſtēdere qđ ēt ab alijs partibꝰ
corporis. & h° quādo oculus eſt multum de
bilitatꝰ. & ideo uidemꝰ qđ homines q̇ ſunt ī
oculis mlꝰtū paſſiōati. ex leuiſſimo errorᷣ cibi
uel potus uel alterius rei ꝯtrari ſentiūt leſiōeʒ
in oculis. & hoc ideo. quia oculi ſunt facti ual
đ apti ad rᷣcipiēdū ꝓpter debilitatē. AMPLI
¶ VS DE SPECIEBVS. Hic Auic. determi
nat de obtalmia quantū ad moduʒ ſui motus
& dicit quod de ſpeciebus &c̃. ¶ Circa hanc
partē dubitatur. utrū omnis obtalmia habe
at peryodū & uidetur quod ſic omnis obtal
mia fit ex aliquo humore. uel proportionali
humori. ſed omnis. humor habet pioduʒ q̇
ſibi conuenit ergo. omnis obtalmia habet per
ioduʒ maior eſt Auic. ſupª minor eſt Auicena.
4° can. ſen pª ca. de febribus apoſtematum
¶ Iteʒ cauſa periodicationis eſt generatio ma
terie & receptio ī mēbro. ut Gal. 2° de differē
tiis febriū penultimo ca. ſʒ omnis obtalmia fit
p materie generationē & receptioneʒ ī oculo
ut ſatis pʒ. & Galꝰ. etiā ibidē ī obtalmia ponit
exemplū. g° omnis obtalmia hʒ periodū. ¶ In
cōtrariū eſt Aui. q̇ dicit qđ de ſpeciebꝰ obtal
mie ē que hʒ piodū. & ñ dicit ꝙ oīs obtalmia
habeat. ¶ Secūdo dubitatᷣ quis ſit piodus ob
talmie an tertianus an quartanus &c̃. ¶ Ad

itellectū hoꝝ est premittēdum. primo q̄d sit
piodus. & q̄d parosismus. Est autē piodus
redditus egritudinis ad id q̄d prius fuit posi
smus uero ē peior ps piodi. ut sumitꝛ i cōmē
to affoꝝ prīe pticule. parosismos & cōsisten
tias q̄a ē mot⁹ uel ps fortioris mot⁹. summē
do posismū etiā p exacerbatiōe ¶ Secundo
prescire oꝫ ut in questionib⁹ nostris est decla
ratū. φ piodicatio pēdet ex natura materie cū
suis dispositōib⁹. & pēdꝫ ex generatiōe sup
fluitatū & receptiōe uel aggregatiōe in pticu^{a}
patiēte. ut Gal. 2° de differētiis febriū. piodi
catio quidē pēdens ex natura materierum di
uersificatꝛ 2^{m} materierū diuersitatem. & 2^{m}
h^{o} col'a posismat ul' piodicat de tertio i tertiū
flegma de die in diem. melancolia de q̄rto in
quartū. sanguis uero uniformiter affligit. q̄
autē natura sit ista & dispositio humoꝝ nō
ē p̄sentis declaratiōis. ¶ Pariodicatio uero q̄
causatur ex generatione supfluitatū & aggre
gatiōe fit diuersimode 2^{m} diuersitatē tepoꝝ
aggregatiōis & rceptiōis materieꝝ. ut si cere
brū alicuius generat taleꝫ & tantū humoreꝫ
& expellit ad oculū. ut modo faceret doloreꝫ.
tūc talis dolor nō reuertetꝛ quousq̄ cerebruꝫ
nō readhunet & expellat tantā materiaꝫ uel
taleꝫ. ¶ Ex quo statiꝫ apparet q̄d lꝫ aliquis
humor de se esset aptus moueri ad periodicā
dū taliter. uer. g̃. colera de tertio i tertiū. pos
set tamē de die i diē piodicare. si. cerebrū ōi
die ad oculos aliq̄d de colera mitteret. ul' d̄ q̄r
to i quartū. si tantū tardaret colere missiōeꝫ.
ut plurimū tamē diuersitas tēporis aggrega
tiōis cōformatꝛ diuersitati nature materierū
¶ Ex q̄bus etiā apparet q̄d duo requirūtur
ad piodū. Vnū est q̄d materia noua generetur
Secūdū est q̄d ipsa effundatꝛ in mēbro in quo
ē passio. i. recipiatꝛ Si enī materia solūmodo
generaretꝛ in mēbro mittente & nō effundere
tur ad membrū recipiēs nō fieret piodicatio
passionis q̄ ē in mēbro recipiente. uer. g̃. in o
culo q̄ habꝫ obtalmiā ex materia q̄ a cerebro
fluit. & h^{o} ē q̄d Aui. dicꝛ in littera 2^{m} pioduꝫ
effusionis materie. & periodū hore. i. tēporis
genratiōis ¶ His premissis dico ad questi
onē primā duo. primū quod obtalmia omnis
est apta habere pariodū aliquē. secundū quod
non omnis obtalmia habꝫ piodū aptū. ¶ Ra
tio primi. si post materiā prius ad oculū mis
saꝫ primo ut faciat doloreꝫ obtalmicū potest
de nouo alia supereffundi. omnis obtalmia
que est per effusionem materieruꝫ potest per
iodū habere. Sed ita est postquā eniꝫ cerebꝝ
materiā primo transmisit ad oculū non est in
possibile. imo satis possibile quod aliaꝫ trās
mittit in aliquo tēporis spacio. ¶ Sed tu dices
istud arguit de obtalmia fcā per uiā deflux⁹
¶ Sed quero si obtalmia facta per uiā conge
stionis potest habere istos periodos ¶ Et di
cenduꝫ quod sic. sꝫ non sic apparet itellectui
in obtalmia facta per uiā congestionis. sicut
in obtalmia facta per uiam defluxus. & causa
est quia in obtalmia facta per uiam defluxus
est distinctū menbrū mādās ut cerebrū a mē
bro recipiēte ut est oculus. Sed in obtalmia
facta per uiam congestiōis idē mēbrū est ge
nerās materiam & recipiēs eā. g^{o} secūdū tem
pus generationis materie in ipso oculo. & tē
pus in quo fit tanta materia congesta q̄d pos
sit facere apostemationē ul' augerꝛ siue dolorē
innouare erit tēpus pariodicationis ¶ Ra
tio secundi est ista. possibile est q̄d aliqua
obtalmia fiat de materia a cerebro missa ad
oculū & quod nunq̄ illud cerebrū plus d̄ ma
teria adq̄ oculū mittat. tota ergo materia q̄ pri
mo ad oculū uenit faciet obtalmiā & nunquā
aliā exacerbationē habebit. q̄d aūt hoc sit pos
sibile est notū per se. Ista autē declaranꝛ per
simile. uidemus eniꝫ q̄d aliqua colera effusa
extra uenas facit unū parosismū tertiane. si
iteꝝ effundetꝛ iteꝝ ueniet alter parosismus. si
autē n̄ effundatꝛ amplius non hēbit aliuꝫ paro
sismū: & sic reperitꝛ tertiana q̄ in uno paro
sismo finitur. ut Aui. 4°. can. fen. p^{a}. ca. d̄ febre
tertiana. ita eodē mō pōt esse de materia que
facit obtalmiā q̄d i uno solo parosismo finietꝛ
& nō hēbit aliā superexacerbationē. q̄a noua
materia n̄ effundetꝛ. ¶ Hic tn̄ esset locus spe
culationis. utrū materia que in particula rece
pta est q̄uis nulla alia effūdatur. ipamet pos
sit exacerbare p modū agitationis de tertio in
tertiū. si est colera. uel aliter. si ē ali⁹ hūor. ul'
per modū successiue corruptōis i ptibus. hec
tamen questio est in principiis uniuersalib⁹.
¶ Ad secūdaꝫ q̄stionē. dicēdū q̄d obtalmia
de colera magis fortificatꝛ de tertio in tertium
flegmatica uero de die i diē. melācolica de q̄r
to in quartū. sanguinea uero si habet pioduꝫ
erit pportionalis tertiane piodo. q̄a sanguis
extra uenā uidetꝛ de tertio i tertiū pioduꝫ ha
bere ut cōiter creditꝛ d̄ mēte. Gal. 2° d̄ differē
tiis frebriū. & apparet 2° de crisi. tn̄ sicut ex
p̄dictis apparet. possunt hi hūores mutarꝛ pi
odos pp̄ter diuersitatē aggregatiōis ex mē
bro mandante & recipiēte. Vnde nō rputo in
cōueniens q̄d obtalia colerica d̄ die i diē hēat
parosismū. & ita de aliis hūorib⁹. Hic tn̄ ēēt
loc⁹ speculatiōis. Si obtalia de puro sanguie
hēat piodū. sꝫ obmittatꝛ quia pendet ex aliis
dubitationib⁹ arduis. ¶ Ex quib⁹ contraria
soluuntur. nam omnis obtalmia est apta habe
re pariodū ut rō pbat. non tamē omnis obtal

mia habet actu periodu3 .imo aliqua habet.
ut. Auic. dixit in litra ¶ ET VIOLENTIA
QVIDEM DOLORIS. Superius Auic.
determinauit de obtalmia quātū ad diuersita
tes quasda3 in eadē existentes ¶ Hic deter
minat de obtalmia quātū ad sui accidētia. &
quātum ad quedā alia. assignās illorū causa3
¶ Considerămus autē in obtalmia preter ea
que dicta sunt. dolorē quātitatē exiēs qđ est
lachrima terminationē & manerie3. primo g°
ponit cām fortis doloris i obtalmia. z° causa3
magne q̄titatis eius. 3° lachrimaꝝ quarūda3.
4° terminationis cuiusdā tangit modū. 5°. ma
neriei & q̄titatis. ibi z^a. & ille cui⁹. ibi tertia.
& quiq. ibi 4^a. & m. lotiēs. ibi 5^a. & scias ꝙ
malicia. Prima in duas. primo ponit cās uiolē
ti doloris. secūdo ponit diuersitatē causaꝝ illo
rū ex parte loci un̄ materia fluit. ibi z^a & ma
terie quidē. Dicit p°. ꝙ uiolētia. i. fortitudo ł
uehemētia doloris fit tribus de cāis. s. pp hu
morē mordicatiuū corrodentē &c̄. uł ppter
humorē extensiuū uel ppter uētositatē gros
sam &c̄. ¶ Notandū ꝙ l3 Aui. dicat in obtal
mia. tñ uerificat̄ in aliis passionibus oculorū
quibus si fortis dolor cōiungatur fit ppter al
tera illaꝝ causaꝝ. dixit tñ plus de obtalmia.
quia dolor ē accidēs eā subsequens & ualde
molestū in ea. Et iō quedā determinat đ obtal
mia solū sub nomine doloris. sicut fecit Alexā
der in libro suo ¶ S3 dubitatur diceret ali
quis. Aui. uidetur isufficiens in numerādo cau
sas uioleti doloris. quia Rasis z° helaui pōit
unam aliā causa3. s. occultationē humiditatū
grossaꝝ. unde dicit sic. Et uiolentus dolor ac
cidit in oculis. aut ex acuitate humiditatis q̄
inducit inflāmationē. aut ex distensione suaꝝ
tunicarū prouenientē ex oculoru3 repletione.
aut ex ocultatiōe humiditatū grossarum. aut
ex uētositate existēte i eis ¶ Idē Gal. i3° tera.
ca. ult° ca. ¶ Dicēdū qđ uiolētia doloris fit a
causis q̄s Aui. enumerat. qa uiolēti dolores
maxime fiunt ex solutionibus continuitatis.
Soluitur autē oculi cōtinuitas. uel ex acuitate
& corrosione. uel ex distentione distensio autē
fit uel ex materia mulū replēte. uł ex materia
multū impellente. sicut ē uētositas ¶ Ex qui
bus appar3 qđ de tribus causis quas. A. pōit
possunt fieri q̄ttuor. Nā dolor fact⁹ a mate
ria pungitiua siue mordicatiua differt a dolorē
facto a materia corrosiua sic differt mordica
tiua & corosiua materia. materia eni corosiua
hab3 aliqd pl⁹ de grossicie q̄ materia mordi
catiua. imo materia mordicatia deb3 habere
subtilitatē penetratiuā. ut habet declarari. z°.
cano. 4° ca. qa tamē ille materie sunt calide &
multū simul sunt. seu similes sunt corosio &
mordicatio. iō. A. simul de eis loquutus ē. &
isto mō intelligemus Rasi3. qa per acuitatem
hūiditatis itelligit materiā mordicantē. per
occultatōe3 humiditatis grossa3 itelligit mate
riā corodentē. ¶ Vel possumus dicer̄ qđ ma
teria grossa occulata de qua loquit̄ Rasis est
sanguis gross⁹. ut uł posse summi ex pcessu
suorū mēbrorū qui si debet facere dolorē ui
olentū facit per extensionē superfluā. & ideo
redducitur ad unā causarū quā Auic. ponit
Et ex hoc aparet qđ hec dicio plurimū potest
cōponi cū duob⁹. uel cū h° qđ dic̄ hūorē. & ē
sensus pp̄ter hūorē plurimū. uł cū h° dic̄ ex
tēsiū & tūc ē sens⁹ extēsiuū plurimū. mate
ria aūt grossa plurimū pōt extēder̄ ¶ Vlteri⁹
est cosyderandū quod littera q̄ dicit. secundū
raritatem potest dupliciter exponi. Vno mō
ꝙ referntur ad totu3 ꝙ pcessit & est sensus
quod raro inuenitur. in corpore altera istarū
triū causarū. & ideo raro fit dolor uiolētus
¶ Propter qđ cosyderandu3 quod dolor ui
olentus est dolor fortissimus ultra dolorem
q cōmuniter cōsequit̄ obtalmiā. & iō sua uio
lētia ad se totā cura3 trahit. Vnde Rasis ñ he
laui. p°. ca. cū dolor uiolētus. insistendū est cu3
narcoticis. raro autē hoc cōtingit respectu do
loris cōiter cōsequentis obtalmiā. huius autē
cām. Aui. assignat secundū raritatē. i. qa raro
iste cāe reperiunt̄. & inde erit raritas i dolore
.i. raro reperiet̄ talis dolor. ꝙ aūt reperiūtur
he cause raro. notū est. ¶ S3 tu dices quia ma
teria plurima extēsiua frequēter reperit̄. si
militer acuta. nā supra pbatum est ꝙ frequē
ter fit obtalmia de sanguine & de sanguie co
lerico. ¶ Dicendū qđ ad faciēdū uiolētū dolo
rē. ñ solū requirit̄ qđ sit sanguis qui de se est
multus nec solu3 requiritur qđ sit colera uel
sanguis colericus. sed requirit̄ qđ sanguis ue
hementer multū exuberet ultra id qđ cōiter fa
cit accidere de obtalmia. similiter qđ sanguis
colericus habeat acuitatē ultra acuitate3 que
cōiter repitur. q. a. s. sit acuitas ualde uehemēs
aliter eni nō faceret uiolentu3 dolore3. & simi
liter uētositas. o3 qđ sit ultra modū cōe3 mł
ta & multū ipellēs & detempta cū sua gros
sicie. ista autem raro repiunt̄. ut Auic. dixit.
¶ Secūdo mō pōt exponi z^m raritatem ut so
lū referat̄ ad uentositatē. & erit sensus. quia
dolor uiolētus accidit ppter uaporē grossu3
.i. grossam uentositatem. z^m raritate3. i. raro.
& inde est raritas in dolore ut ex hoc raro fit
talis dolor a materia uētosa grossa ¶ Hoc
aūt poss3 suaderi sic. uapor in oculis motus.
uel ē subtilis & iste nō retinet̄. uł grossus &
iste raro i oculo generat̄. ad h° enim ut uapor
grossus eleuet̄ indiget forti calore, cū eleuet̄

de materiebus grossis.talis aūt fortis calor ñ reperit̄ in oculo.¶ Sʒ tu dices posset sibi mitti a cerebro.¶ Dicendū qđ q̄uis cerebrū mitteret ad oculū uaporē grossum mobilē.tñ humiditas & frigiditas oculi sunt cā quietatōis illius uaporis.Vñ nō pōt facere uiolentū dolorē.Similiter cerebrū raro mittit uaporē illū plus enim est aptus uapor ille tēdere & ipelli uersus panniculos cerebri q̄ moueri uersus oculos.raro igit̄ cōtingit dolor uiolētus a tali materia.pōt tamē quādoq̨ contingere ut cum accidit qđ cerebrū talē uaporē mittit.& in oculo nō est cōplō tam frigida & humida ꝙ possit illuʒ quietare.uel quādo oculus per sui caliditatē accidentaleʒ uel aliam generaret illam uētositatem.¶ Tertio modo pōt exponi littera secundū raritatē .i.interpollatiōē.q̄si dicat quod materia uentosa interpollatim facit dolorē.quia uenit & resoluitur.& ex hoc est raritas in dolore.i.ex hoc dolor uentosus interpolat .Et ex hoc accipimus unuʒ signuʒ uiolenti doloris a uentositate.nā alie materie cum sint difficilioris resolutionis q̄ sit uentositas quia quelibet materia humoralis est coruptibilior quā uentositas faciunt dolorē magis cōtinuū.sed uentositas facit eū magis interpolatū.quia modo uenientē & modo ex toto recedentē.qđ tamē sic de aliis nō cōtigit licet forsan quādoq̨ possit accidere.maxime in materia colerica subtili.¶ ET MATERIE. Hic ostēdit loca processus istaꝝ materierum que faciūt dolorē uiolentū sicut ostēdit de materia obtalmie.& notū est.¶ Sed diceret aliquis Aui.numerat materias frigidas iter eas que faciūt dolorē uiolētū.cuius cōtrariū uidetur summi generaliter.p°.can.fen.2ª.ca.de signis apostematū.ubi dicit.frigidū aūt apostema dolor pculdubio nō cōcomittat̄.¶ Dicēdū qđ p materiā frigidā hic itelligimus materiā uētosam.qa materia uentosa de se frigida est.sicut ēt dicimus qđ uētus de se est frigidꝰ Vñ Aꝝ.proble.5ª.37.pble.omnis uentus frigidus est.¶ Aliter tñ posset dici qđ hic ñ loquitur de causis uiolēti doloris.sed de causis obtalmie in generali.hec tñ solutio ponit Auicenā nugatoriū.qa iam supra dixerat.quo frigida apostemata nō faciant dolorē sed hoc nō est presentis speculatōis.¶ ET ILLE CVIVS OCVLI.Hic assignat causam magne quantitatis obtalmie.& causa ista summitur a signo magnitudinis oculi.¶ Ad cuius intellectū cōsiderandū ꝙ oculi possunt exterius prominere uel preternaturā.ut propter molificationeʒ lacerti.ut infra dicetur.& de tali prominētia nō est sermo.uel ꝑpter magnitudinē significātē caliditatē & hūiditatē ocl'i.& đ tali ꝓminētia ē hic sermo.oculi eni calidi et hūidi i ꝯplōe ꝑp hūiditateʒ aggregant materias multas.Vnde Aui.dicit ꝑpter hūiditatē oculorū suorū Vđ Rasis dicit 2° helaui.& in li° de ꝓblematibꝰ Aꝝ.q̄re habētes oculos magnos i obtalia hēbūt magnā eminētiā.qa sunt magne hūiditatis.& ꝑpter caliditatē habent poros & uias apertas.Vnđ possunt multā recipere materiā Vnde.A.& aptionū porroū ex qbꝰ fit obtalia magna qa de multa materia & fortis.qa cū multis accidentibus.& maxie cum forti dolorē ꝑpter extēsionē.a multitudine factā.& ideo dixit ē susceptibilior magnitudinis obtalie & fortitudinis eius.¶ Hic tamē ēet fortis dubitatio.utꝝ oculus hūidꝰ egrotet đ pl'i materia q̄ siccꝰ sʒ qa ista q̄stio redit i ꝑncipia ul'tora i medicia ideo dimittat̄.¶ ET QVANDO QVE QVIDEM.Hic.A.assignat cāʒ q̄rūdā lacrymarū.s.frigidarū.dicens.qđ illđ ē ꝑpter ꝑuationē digestiōis.¶ Ad huius intellectū cōsiderandū.sicut summit̄ ab.Aꝝ.31ª.ꝑble.22.ꝑple.qđ materie.uel sunt ml'te ñ uincibiles a calore.& sic r̄manēt idigeste & frigiđ ul' sunt pauce & uicibiles.& sic digerūt̄ & apparēt caliđ.cū digestio a calido fiat.lachryme g° frigide signāt materiā nō uincibilem.Sed calide significāt materiā magis uincibilem. Vnde Aꝝ.ibidē quādo fuerit supfluitas ml'ta non pōt interius cl'm digerere.quar̄ necesse ē frigiduʒ esse quādo autē pauca uincit.& hoc ē qđ Rasis allegat p° cōtinētis.lachryme frigide supueniūt obtalmie .qa sunt idigeste & isolute calide qa sunt digeste.¶ Sed diceret aliqs materia nō uicibil' ml'ta pōt ēē materia col'ica.& tamē faceret lachrymā calaʒ.g° erit calida idigesta.¶ Dicēdū ad h° p° qđ .A.nō dixit ul'ʒ sermonē sʒ.dixit q̄doq̨ qdē multiplicāt̄ &c̄.ut i h°.A.uelit ostēdere qđ lachryme frigiđ ēt q̄doq̨ ñ sunt p ꝑuatiōeʒ digestiōis.sʒ p disolutiōeʒ alicuiꝰ flegmatis a capite nō seruantis extra calorē.licet possit dici qđ illud flegma sit nō digestū Simil'r lachryme caliđ q̄doq̨ ñ sunt p digestiōeʒ .ut stati dictū ē.¶ Vel aliter qđ lachryme q̄ fiūt de colera nō digesta possunt dici frigide.i.ꝑuate calorē naturali queād modū Aꝝ.dicit qđ genitura .i.spma frigiduʒ ē.s.anteq̄ habeat calidū spirituosuʒ.ut ꝑble 4°.ultimo ꝑble.Sil'r dicemꝰ qđ aqua ydropicorū ē frigida.s.priuatione calidi naturalis.Tertio posset dici qđ lachrie magis digeste sunt magis calide.& ñ digeste minus calide.& iō colera cruda faciet lachrimā minus calidā q̄ cū est digesta.In h° tñ ēēt multa cōsideratio & difficultas pp sermoneʒ Gal.i comento secūdi regimis auctoꝝ cōmto 45¶ ET MVLTOTIENS.Hic đterminat

de obtalmia quantū ad terminationem. & est sententia illi cōueniens affo. 6. particule. In oculis pacienti a diaria accipi bonū. uigorata. n. natura materias obtalmie per uentrē pōt euacuare. ¶ Dubitat̄ per quē modū terminatur frequētius obtalmia & p quem rari⁹. ¶ Dicendū qđ rarius p fluxū uentris. rō est qa materia obtalmie est distās a loco euacuationis p uentrē. & iō difficulter illuc puenit materia. ē enī materia obtalmie iā exiēs paruas uenas & penetrans uel penetrauit in ptes cōiunctiue. q̄ partes multū distant ab intestinis. imo qn̄q̄ uidetur obtalmia resolui per fluxū uentris. & nō ē ita. sed solum causa antecedēs parata fluere quādoq̄ euacuat̄. residuum autem natura alleuiata per priuationem cursus materie resoluit isensibiliter. nō tamē est incōueniēs qđ fluxus uētris causam cōiunctā obtalmie quādoq̄ euacuet cū ab ultia supfice corporis possit trāsduci materia in uētrē. ut Gal. 3°. de uirtutib⁹ naturalib⁹. ¶ De aliis autē mōis terminatiōis. Dicendū qđ absolute obtalia magis est apta terminari p resolutiōe3 q̄ per saniositate3 uł schlyrosim uel corruptiōe3. hui⁹ ratio maxime summit̄ ex natura membri i q° fit h° apostema. qa oculus membrū rarū est. Vnde ex eo apte transpirat materia. uel isensibiliter uel sensibiliter p resudatione3. que resudatio etiā dicit̄ terminatio p resolutione3. Dico autē absolute. quia comperando ad materias. possum⁹ dicere qđ materie calide sunt magis apte resolui. materie autē frigide sunt magis apte saniari & idurari. licet forsan materie calide sint magis apte zm quēdam modū saniationi q̄ materie frigide. hoc tamē nō pōt psentialiter discuti. licet aliqđ đ hoc sit dictū fen. 16. ca° de fluxu uētris omniū modorū. ¶ ET SCIAS. ¶ Hic đterminat đ obtalmia q̄tu3 ad manerie3 & q̄titate3. assignās earū causas & dicit qđ malicia obtalmie est secūdū q̄litate3 materie. i. secūdū qđ materia est mala. & magnitudo &c̄. ¶ Notādū qđ q̄uis malitia inmediati⁹ seq̄tur qualitatē materie magnitudo quātitate3 eius tamē malicia potest etiā sequi quātitate3 materie. licet mediatius magis qa ad multā materiā. pōt sequi multa extensio ad quā sequitur dolor fortis qđ est accidens maliciosu3 in obtalmia. ¶ ET SCIAS ¶ QVOD IN REGIONIBVS. ¶ Hic determinat de obtalmia quantū ad causas pmitiuas. Cause aūt pmitiue eā cōmouentes sunt tres. s. regio. cōstitutio anni. & balneū. Primo ergo determinat de obtalmia secūdū regionū diuersitatē. z° secundū diuersitatē cōstitutionū. 3° ut a balneo prouenit. ibi za cūq̄ hyemi ibi 3a. & sicut. Prima i duas. pmo ostēdit modū generatōis obtalmie i regōibus calidis & hūidis z° in frigidis. ibi. za. i regionibus autē. ¶ Notandū circa primā partē qđ rgiōes meridionales. i. calide & humide multiplicāt mł tos humores. qa sunt uaporose. s. uaporibus humidis q ñ cōsummunt̄. Similiter istos hūores faciūt currere. qa calidū elliquās humidū facit cursum ex q̄bus duobus multe obtalmie fiūt i regionibus calidis. Et hoc ē qđ. A. dicit propter cursu3 materie℞ eorū. s. q ibi hitant & multitudinē uapo℞ ea℞. s. regionū. ¶ Iste tū obtalmie cito recedūt propter duas causas quas. A. tangit. Prima est. quia pori eorum sunt aperti propter calidum. Vnde materie leuiter resoluuntur. calidū enim & humidu3 raritatē facit. ut i cemento affo℞. quīte particule. Similiter & i maribus. Secūda cā est. quia in hac regiōe habitātes sunt fluxibiles uētre ppter humidū qđ eliquat̄ i eis. sut dit Auic. qđ si occurant frigori difficilis fit obtalia. qa frigus phibet a cursu. i. a resolutiōe. Diceret aliqs. uidet̄ qđ ista obtalmia sit longa. primo quia fit a multa materia q habūdat i hac regione zm capita. Vnđ Aui. fen za. capi° đ locis habitabilibus meridionalibus. Capita morantiū in illis sunt plena humidis materiis. ¶ Secundo pbat̄. in illis prolongat̄ obtalmia in q̄bus materia ingrosatur. s3 in habitātibus regiones meridionales materie ingrosant̄. ita uidet̄ pbare Aui. & qđ i hac regiōe nō fiunt febres acute. s3 lōge. Vnđ dic̄. acute uero febres parū accidūt eis. ꝑpter qđ eorū uentres multū resoluūtur & dissoluitur subtile qđ ē i eorū humoribus. ita etiā dicemus de obtalmia ¶ In cōtrarium est Aui. ¶ Dicēdū qđ obtalmia meridionalis ē breuis. & rō ē duplex quā. A. pōit. pa poro℞ aptio za uētris fluxibilitas Vnde materie minorant̄ uł minorari possūnt ¶ Ad primā rationē poss3 q̄s tenere qđ fiūt iste obtalie đ pauca materia cum fiant i simili dispositiōe. hic tamen est multa contrarietas. Aliter tamē qđ lic3 materie sint multe. tamē sunt apte euacuationi. ¶ Ad secūdū dicēdu3 uno mō qđ Aui. loquit̄ ibi in senibus in q̄bus uirtus debilis non iuuat se ut p flusu3 materia3 uniformiter euacuet. sed solu3 euacuat subtilē aptiorē ad cursu3. i aliis aūt etatib⁹ non erit ita. ¶ Vel dicendū quod licet materia in grosset plus ē iuuamētu3 p uiā minorationis & diuersiōis ad uētrē q̄ sit igrossatiōis nocumētu3. ¶ Vel dicēdu3 qđ forsa3 nō sic flux⁹ igrossat materias obtalmie sic ingrossat materias febriles. & hic esset sermo plixus. ¶ IN REGIONIBVS AVTEM. Hic determinat de obtalmia in regiōe frigida & tēpore frigido & uult hic. A. qđ obtalmia in regi

ione frigida minorat̃.i.raro accidit respectu regionū calidarū & humidatū.sed est praua & puitas quidē ei⁹.i.rar⁹ euēt⁹ ei⁹.in eis.i. regionibus frigidis est ꝑpter quietē.s.humorū.& cōgelatioez.s. factā a frigido. ¶ Et notādū quod plus est cōgelatio q̃ quies. Ei⁹ uero prauitas &c̃. ut sindat̃ .siphac.i.panicul⁹ cōiūctiē. ¶ CONQVE PRECEDIT hyemps. Hic determinat Aui.de obtalia z^m diuersitatē cōstitutionū & habet quattuor partes quia tres tangit cōstitutiōes in qbus obtalie fiūt.& quarto remouet dubiū.ibi 2ª. & similiter .ibi 3ª & estas quidē .ibi 4ª. & quādoq̧. ¶ Dicit prīo qđ si hyemps ē septentrionalis .s.frigida & sicca.& sequit̃ uer meridionale pluuiosuz.s.calidū & humidū m.ř.ū.et si estas etiā ē pluuiosa multiplicat̃ obtalia.s.in estate cā huius summit̃ ab Ap̃x.p° de pblemanbus. pble.x°.& a Gal.i comēto illius affo. tertie particule De horis uero.Nā pp multā humiditatē ueris ex qua humiditate aer & terra humectat̃ aggregant̃ i corporibus multe humiditates.que mote per calorē estatis fluētes ad oculos faciūt obtalmiā. ¶ Sed tu dices qđ facit frigiditas & siccitas hyemis. ¶ Ad hoc dicēdū q̄ si hyems fuisset calida & hūida & uer ēt calidū & hūidū iste obtalmie uenissent i uere & ñ tardassent ad estatē apparere.ET ¶ SIMILITER.Hic ponit secūdaz cōstitutionē causatiuā obtalmie.& dicit q̄ hyems calida & meridiana.i. humidosa & pluuiosa.ut uult Ap̃x.p°.đ pble.et Hyppo.3ª parti^a affo. illo affo.Si aūt hyems austrima replet corpora humiditatibus.si ergo sequat̃ uer septētrionale.i.frigidū & siccū.cōstringit illos humores ex quo exprimunt̃ ad oculos & fiūt obtalmie. ¶ Notandum q̄ predicta constitutio.& ista de qua hic dicit̃ sunt contrarie ut apparet Similiter p̄dicta ē cōstitutio triuz temporuz ista autē duorū. ¶ Sed tu dices ille obtalmie uel fiūt in uere uel i estate. ¶ Dicēdū qđ de mēte Gal.i.comento illius affo.tertie pticule Si autē hyems austrina . iste obtalmie fiūt in uere.qa frigiditas et siccitas borealis exp̃mūt a capite ad oculos.sicut exprimit̃ aqua a spongia quū manu premit̃.& quia frigidū & siccū iñ aere cōstringit poros.ideo talis obtalia nō emittit humiditates unđ dicitur obtalmia sicca.Sed illa que fit p̄dicta cōstitutione erit humida ꝑpter oppositaz causaz. Sz de mēte Ap̃x.p° đ pble.9° pble.tam uer q̃ estas subsequēs in tali cōstitutiōe est morbosa.Vnde possibile ē qđ humiditates que nō mouent̃ in uere moueatur in estate a calore eliq̃te que fluētes ad oculos erunt cause obtalmie. ¶ ET ESTAS QVIDEM. ¶ Hic ponit tertiā cōstitutiōez & dicit qđ estas borealis.i. frigida & sicca multiplicat obtalmiā.& proprie post hyemē meridionalē.s. calidā & humidā. huius causa est quia estas frigida & sica exprimit humiditates prius in hyeme & uere cōgregatas.que mote ad oculuz faciunt obtalmiā.maxime autē agregantur iste huiditates si hyems precessit calida & humida. ¶ Sed tu dices cū iter hyemē & estatē mediet uer quale debet ēē hoc uer. ¶ Dicēduz quod siue sit calidum & humidū siue sit seruās naturā suā estas faciet obtalmiā.& plus si uer fuerit calidum & humidū.qa plures existūt superfluitates & in pluribus corporibus. ¶ ET QVANDOQVE. ¶ Hic primo remouet dubiū unuz.z° aliud.ibi.zª & tu quidē.Primū dubiū sic remouetur.dixerat qđ si hyems ē septentrionalis & uere meridianuz & pluuiosuz in estate pluuiosa multiplicantur obtalmie. Quare diceret aliquis.si estas non essz pluiosa.sed suā naturā seruaret.nonne in ea fierent obtalmie. Respōdet q̄ sic dicens.Et quandoq̧ multiplicant̃.s.obtalmie.ēt in estate.s.seruante suā naturaz &c̃.qñ eni aliquid absolute ꝑfertur dz itelligi de meliori.ut summit̃ a Gal.3°.alimētorū.& p°.de creticis.x°.ca.estas aūt hic absolute pfertur.ergo de meliori estate itelligit̃ meliora aūt tēpora sunt que suā seruāt naturā.ut.4°.can.fen.pª.tractatu.4°.p°.ca. ¶ Aliter tñ posset istud dubiū remoueri ut dicatur qa dixerat qđ estas borealis facit obtalmiā ꝑprie post hyemē meridionalē.Diceret aliquis. quid si hiems esset borealis.uer septētrionale Respōdet qđ estas.s.borealis.facit obtalmiā precedēte hieme boreali.dūmodo uer sit calidū & hūiduz.s.meridianū. ¶ ET TV qdē.Hic rñdet alteri q̄sito. ¶ Diceret aliq̄s q̄ mōi obtalie sunt secūdū has regōes.& ita itelligat̃ secūdū tpra.ꝶndit q̄ tu dēs ꝯsiderare i r̄gōib⁹ frigidis & siccis & septētrionalib⁹ corpora ēē dura.& i poris stricta.unđ obtalmie erūt nihil emittentes.Sz in regiōibus meridionalib⁹ corpora sunt mollia & rara. Vnde obtalie ab eis resudabunt & erūt obtalmie humiđ.ita etiā debet intelligi de temporibus. ¶ ET SICVT. Hic ostendit euentū obtalie ab alia causa primitiua.s.balneo. ¶ Notandū qđ balneū multū calidū dissoluendo humiditates a capite & debilitando oculos per uiā resolutionis facit obtalmiaz. ¶ Sed tu dices quomodo balneuz facit obtalmiā cum nos dicamus qđ curat obtalmiaz. Vnđ Hypp.6.affoꝝ.&.7.Dolores oculorū.lauacrum.i.balneū soluit. ¶ Dicendū qđ balneū intēpatū.& cum homo utitur eo post multaz repletionē est causa obtamie. Vnde si materiā iuenit in capite supfluaz dissol

uit eā & facit obtalmiā. Vnde 2° continentis Rasis dixit Alexan. balneū calidū generat ob talmiā i oculis. & parati ad obtalmiā ñ intrēt balneū. Si uero qs đbite balneo utaꝛ̃ secūduʒ conditiones infra dicendas iuuatur ab eo.

¶ ET SCIAS Hic Auicena. annectit quedam cañ. & ideo dixerat de hº. supª ca. de canonibꝰ uͥlibus i curis oculi & . ibi declaratū fuit. dic gº ꝙ cuʒ ē obtalmia & oculi dīpō mutaꝛ̃ .s. i malū. uel non mutatur .s. in bonū tūc coseque ris cū cura recta. & hoc quātū ad medicinas extra approximata s. & quātū ad regimē. & purgatione ultima. i. multa euacuatione p fle botomiā & farmaciā ut tibi uideꝛ̃ couenirꝛ̃. cā i hº &c̄. ut ibi declaratū fuit &c̄.

SCias qđ doloruʒ qui in oculo &c̄. Supiꝰ. A. determinauit đ obtalmia q̄tum ad sui species modos & cāsas. ¶ Hic deter minat de ea q̄tū ad signa. Et prīo ponit signa obtalmie sumpta ex diuersi tate specieꝝ doloris. 2° ex diuersitate exeūtis 3° ponit signa obtalmie secundū diuersitatem specierū eius. ibi. 2ª. & obtalmia uelocioris status. ibi. 3ª post hoc autē dicamꝰ. Quid di cat in prima parte notuʒ est ex his que supra diximus illa parte. & uiolētia quidē. ¶ Notā dū qđ iō per diuersitatē specierū doloꝝ do cuit significare Aui. sup diuersas materias in obtalmia. qa dolor est accidēs cōcomitans ob talmiā. & ualde in ea molestū. & pp. similem cām docuit ex lachrima & lippitudine signifi care. qa ista obtalmiā sequūtur. ¶ Sʒ tu dices cū species doloris sint. 15. ut. pº. cano. fen. 2ª. q̄ re ñ docuit per species alias sig̃ficare. ¶ Di cēdū qđ illi tres modi doloꝝ maxime i oculꝭ cōtingūt ex quibus diuersas materias signifi camus. & hoc est ualde utile ad curationem.

¶ Sed tu dices quid itelligit per dolorē cor rosiuum. cū in. pº. li. fen. 2ª. ñ fecerit de eo mē tionē. ¶ Dicendū qđ intelligit pruritiuuʒ uꝭ intelligit dolorem acutum protensiuū. dolor enim acutus fixus uocatur absolute acutus sed acutus ambulatiuus uocabitur corrosiuus dū modo non sit a uentositate. ¶ Vel dicitur qđ ista est alia species doloris habens nomē a ma teriei modo. quia est corrosiua. Vnde multa alia genera dolorū circuit. & ad illa potest re duci. ¶ Vel pōt dici qđ intelligit ulcerosum.

¶ ET OBTALMIA VELOCIORIS statꝰ Hic ponit signa ab exeunte. licʒ etiaʒ dicat de aliīs accidētibus. ut de mordicatiōe . & prio ponit signa a lachryma. 2º. a lippitudine. ibi 2ª. & lippitudo. Qđ dicit in pª pte est notū. qa cum currūt lachryme & ē multa mordica tio in oculo significatur materia calida acuta. & p cōsequens obtalia acuta. unde status erit cito. sʒ cū ē sicca obtalmia. qa nō fluit & non sunt accidētia acuitatis doloris. & similiū. tūc ē materia grossa qeta. & tūc statꝰ erit tardiꝰ

¶ ET LIPPITVDO. Hic pōit signa a lippitu dine adiūgēs ēt alia signa. ¶ Circa quā ptes ē cōsiderandū qđ ex ista littera accipimꝰ qđ lippitudo ē duplex. Vna que significat grossi ciem i materia alia uero q̄ significat digōneʒ. ¶ Lippitudo q̄ significat grossiciē materie & aeptitudinē ad digestionē cōditioāꝛ̃ ex duobꝰ & pōt quādoq esse tertiū Primo qa est uelox in apparitōe. ¶ Sed cōtra. diceret aliquis. A. cōtradicit sibi. qa dixerat supra qđ obtalmia sica est tardioris status. & per cōseqūēs ē de materia grossa magis. & hic ponit ꝙ uelox apparitº significat grossitudieʒ materie. ¶ Di cendū ad hoc qđ materie grosse faciētes ob talmiā sunt duorū modoꝝ. Quedā sunt gros se sice. ut melācolice uel colerice đ colera gros sa. & i istis non apparet a principio lippitudo imo sunt sice. & tarde apparent lipitudines & pauce lachryme. Alie sunt grosse humide & flegmatice. & in istis cito potest apparere lipi tudo licet ñ uera nec laudabilis. materia enim flegmatis exuberans resudare pōt per poros cito cum ipsa non est multū uiscosa. & facit lipitudinē quādā. sicut etiā uidemus in febri bus humidis in urinis quādoq ypostasiʒ q̄ uideꝛ̃ esse alba laudabilis q̄ tamē non est ut summiꝛ̃ ab Aui. pº. can. fen. 2ª. ca. de ipostasi. lippitudo enim laudabilis per digestionē fa cta in materia tali cū debeat in longo tēpore materia digeri. ñ potest uelociter apparere & iō si cito apparet est signum materie grosse. ¶ Talis ēt lippitudo que cito appʒ i materia grossa distinguitur maxime per alia signa. ut p accidētiū leuitatē. & hec est 2ª cōditio. naʒ lippitudo que per digestionē appʒ necessario est post accidentiū difficultatē uel cū acciden tiū difficultate. ¶ Circa enim generationē sa niei dolorēs & febres magis accidūt. ut Hipp. . 2ª. partiª. affo. Cū gº uera lippitudo per dige stionē facta in obtalmia sit quedā sanies opʒ qđ pꝰ accidētiū diffilcultatē appareat. Si aūt nō apparuerūt accidētia difficilia. talis lippi tudo ñ significat maturatiōeʒ sʒ materiā gros saʒ exuberantē. & hº est qđ dicit cū leuitate accidentiū. sed qa grossa materia ante digesti onē est ponderosa. ideo licet cū illa lippitudie sit leuitas aliorū accidētiū. tamē est ibi graui tas. & iō dicit Aui. excepta grauitate. Ex qbꝰ apparet solutio ad cōtradictiōeʒ. ¶ Aliter ta mē possʒ respōderi qđ uelox appitio lippitu dinis i materia grossa. diciꝛ̃ uelox r̄spectu tar de appitiōis lippitudinis & lacrimaꝝ p uiā

digestiõis in materia. eadẽ grossa. & nõ dicit
uelox r̃spectu appitiõis lippitudinis et lachri
maꝝ i materia subtili acuta faciente obtalmiã
uelocis status. imo respectu illius est tarda in
apparitõe. & usq̃ ad illud tẽpus apparitiõis
prime lippitudinis ista obtalmia de materia
grossa põt dici sicca. ¶ 3° cõditionatur lippi
tudo quãdoq̃ que significat grossiciem mate
rie & non digestionẽ ex forma sui quia si gra
num est paruum est significatio grossitudinis
materie. & raro bonitatis. quia significat q̄d
materia nõ uincitur a uirtute. quia tunc copio
se exiret. & ideo tarde digeretur materia. Vn
d̄ Rasis. 2°. helaui. Cũ lippitudo accidit sicut
grana pua d̄terior ẽ ea que accidit cũ granis
magnis. qa significat tarditatẽ digestiõis ma
terie Idẽ Iesus ca° de obtalmia Dixit autem
Aui. raro. qa si materia esset pauca ualde pos
set i forma paruoꝝ granoꝝ expelli. ¶ Accipi
m⁹ 2° ex lr̃a hac q̄d ẽ lippitudo alia ẽ q̄ signi
ficat digestiõez et talis lipitudo ẽ quã p̄cessit
exiccatio. i. p̄uatio lippitudinis i inicio i. i p̄n°
paꝝp. qa prius nõ apparet lippitudo & mõ
p digestionẽ apparet. Similiter ipsa resoluit̃
uelociter. i. cito seperat̃ ab oculo. & hoc ꝓpter
equalitatem q̃ habet ex digestione lippitudo
autez indigesta nõ sic cito sepatur uel cito re
soluitur. i. non longo tẽpore perdurat i appiti
one. qa natura modo est potẽs cito euacuabit
totã materiã. ¶ Sed diceret aliq̄s Aui. innu
it ꝙ lipitudinẽ bonaz precedit siccitas oculi.
contra quia potest precedere alia lipitudo q̄
apperet in materia grossa nõ digesta. ¶ Di
cendũ quod apparere lippitudinẽ que signifi
cat materiam grossam ãtequã appareat lippi
tudo que significat digestionẽ hoc est solum
in tali materia grossa. Sed in materia subtili
nõ est hoc. imo prius nõ appaz lippitudo &
postea apparet per uiã digestionis. & huius
cã est. qa materia subtilis ñ est apta ut faci
at lippitudinẽ. nisi per digestionẽ ingrossetur
remanẽs enim subtilis materia ẽ apta ut faci
at lachrimã. Possumus ergo dicere q̄d omnẽ
lippitudinẽ digestã precedit siccitas oculi per
p̄uationẽ lippitudinis siue materia sit grossa
siue subtilis. tamen differenter. qa si materia
sit subtilis precedit eam imediate & parũp.
qa obtalmia de materia subtili cito uenit ad
statũ & digestionẽ. Si uero sit materia grossa
& cõditionata, ut supra dictũ est. p̄cedit medi
ate. ita ꝙ p̄mo sit siccitas. postea lippitudo. cũ
leuitate accidẽtiuz excepta grauitate. postea
lippitudo digestã. & iõ dixit parũp. qa ñ totũ
tẽpus ante digestionem occupat illa siccitas.
¶ Sed tu dices. sunt ne alia signa istius lippi
tudinis que significãt bonitatẽ. ¶ Dicenduz
ꝙ sic. ut qa precesserit accidentia difficilia uel
difficiliora q̃ accidẽtia p̄ncipij. & q̄d sit i ma
gna q̃titate ñ sicut grana parua. ¶ Cõsiderã
dũ ulteri⁹ ꝙ cursus aquosus ut lachrimaꝝ ñ
iuiscãtiũ significat materiã crudã aquosaz. &
iõ ñ iuiscat. cum aũt materia iã est digesta qa
humidũ aqueum sicco terreo permistũ ẽ. tũc
fit tenax & inuiscat palpebras. & ideo signifi
cat maturationẽ. Vnd̄ uulgares ab expietia i
obtalmia laudant hanc inuiscationẽ. ¶ Sz tu
dices. Aui inuebat supra q̄d lipitudo digesta
cito resoluit̃. i. sepatur. & p cõsequẽs nõ ẽ sic
uiscosa quãdo est digesta. sic̃ quãdo ẽ cruda.
g° nõ sic glutinabit palpebras. ¶ Itẽ aliqua
materia flegmatica ẽ indigesta p uiscositatẽ.
g° digesta ẽ min⁹ uiscosa. ¶ Dicẽdũ uno mõ
q̄d supᵃ Aui. cõpat lippitudinẽ digestã ad lip
pitudinẽ indigestã q̄ significat materiã gros
saz. & tũc aliq̃do fiebat applicatio palpebrũ.
ut cũ ẽ p lippitudinẽ ex multitudine materie
uiscose grosse nõ significat maturatõez. & h°
uidem⁹ qa in q̄busdã obtalmijs flegmaticis i
uiscant̃ ualde oculi anteq̃ appareat maturatõ
Sz Aui. hic cõpat lippitudinẽ digestã ad cur
suz lachrymalez aquosum. ¶ Vel aliter soluẽ
do dico simul ad cõtradictiõez & rõez. qa res
magis uiscosa i se nõ necessario magis iuiscat
aliq̃ min⁹ uiscosa. sic̃ mulcilagines citoniorũ
& psilij sunt i se uiscose. & nõ iuiscãt. req̄rit
eni uiscosuz q̄d debet alia iuiscar̃ q̄d habeat
aliquã penetratiõez. uñ oleũ cũ uisco miscet̃ a
cultorib⁹ uineaꝝ. & sic i ꝓposito. h° obmitto
qa esset sermo lõgus ex 4° methauroꝝ. & for
san q̄d dictum est apparet plusq̃ sit uerum.
¶ POST HOC AVTEM. ¶ Hic Auicenna
ponit sigᵃ obtalmie quãtũ ad suas species.
Prima autẽ diuisio obtalmie i primas species
erat quod quedaz est obtalmia uera & que
dã non uera dicta conturbatio. primo ergo po
nit signa obtalmie nõ uerer̃. secũdo põit signa
obtalmie uere ibi secũda. & obtalmiã quidẽ.
Ad intelectũ prime partis notãdũ quod Aui.
tria signa ponit obtalmie que est conturbatio.
Primũ signũ ẽ. qa ẽ leuis in suis accedẽtibus.
& ideo dicebat̃ uacilatio. Secũdũ signuz est
sui causa. s. primitiua. & possumus dicer̃ sui
causa. s. intrinseca. quia nõ sit inuenta causa
antecedẽs. Tertiũ signũ ẽ quãtitatis aposte
matis p̄mitiui q̃titatis autẽ hui⁹ apostematis
p̄mitiui est q̃titas parua. hui⁹ ratio ẽ qa apo
stema nõ primitiuz fit ex repletione corporis.
licz illã materiã possit mouere causa primitia.
Sz apostema pure primitiuũ. i. causa primitia
cũ non inueniat cã primitiua repletionez facit
puuz apostema. ergo unuz de signis obtalmie
non uere est paruitas sua. ¶ ET OBTALMI

AM. Hic põit ſigna obtalie uere. ¶ Diuiſio
aũt obtalmie uere z^{m} quã đbemꝰ eaȝ cognoſce
re ẽ duplex. Vna eſt ex pte loci unde materia
uenit. Alia ẽ diuiſio ex parte materieꝝ. ¶ Pri
mo ergo ponit ſigna obtalmie q̃tũ ad diuiſio
nẽ primã. Secundo quãtũ ad ſecundã. ibi z^{a}.
ſanguineã uero. Prima ĩ duas. prĩo ponit ſig̃
obtalmie facte ex materia cõicata a capite. z°
a ſtomacho. ibi z^{a}. & ſi eſt cũ cõitate. Prima ĩ
duas. primo ponit ſigna obtalmie hꝰ qñ mate
ria uenit per uelamẽ extrinſecũ. z° quando p
intriſecũ. ibi z^{a}. & ſi eſt ¶ Q đ dicit ĩ iſtis
partibus ẽ notũ p ea q̇ dicta ſunt ſup̃. 3°. ca°.
¶ Sed diceret aliquis. q̃re ñ poſuit ſigna ma
terieꝝ in oculo generatarũ. ¶ Dicendu ꝙ de
dit intelligi per priuationẽ hoꝝ ſignorũ. & p
ea que dixit. 4°. ca. in fine. ut ſupra in iſto ca.
¶ SANGVINEAM VERO Hic ponit ſigna
obtalmie ſecũdũ diuerſitatẽ materieꝝ. Mate
rie aũt a quibus obtalmia fiebat. erãt quinq̃.
ſanguis. colera. flegma. melãcolia. & uẽtoſitas
primo ergo ponit ſigna obtalmie ſanguinee
z°. colerice. 3°. flegmatice. 4°. melãcolice. 5°. uẽ
toſe. ibi z^{a}. colericã. ibi tertia. flegmaticaȝ. ibi
4^{a}. melãcolicam. ibi quita. cũ uentoſa autem.
¶ Dicit prĩo qđ obtalmiã de ſanguĩe ſignifi
cat color oculi. ſ. rubeus. exuberatio uenaꝝ pp
multã eaꝝ plenitudinẽ. cũ ſanguis inter alios
humores magis creſcat & exuberet ĩ uenis. &
ideo ingroſanť palpere ꝑpter repletionẽ uena
rũ. ut Azarauiꝰ in ſuo li°. Pulſatio &c̃. ꝑpter
multaȝ caliditatem uaporoſam & reliq̃ &c̃.
¶ Dubitať. utꝝ in obtalmia de ſanguine mľ
tiplicenť lachryme. Videť qđ ſic. ex Azarauio
ca. de obtalĩa. ubi dicit. Inter ſigna obtalĩe ſan
guinee multitudo lacheymaꝝ. Idẽ ſentit Ieſꝰ
Haly. tractatu z°. 38. ca. ubi dic̃. Inter ſigna
obtalmie ſanguinee multitudo hũiditatis. &
ranũ. i. lippe p multitudinẽ aũt hũoris ñ põt
intelligere niſi lachrymã. q̇a de lippitudĩe ex
plicat. Idẽ ponit Raſis z° cõtinẽtis. ubi dicit
Oculi ſi ſunt cũ magna rubedine multe humi
ditatis & lippitudinis humor faciens h° ẽ ſan
guis. Exponemꝰ g° humiditates. i. lachryme.
Ideȝ Gulielmus lonbardus. ibi dicit. Signa
obtalmie propter ſanguinẽ ſunt &c̃. multitu
do lachrymaꝝ. ¶ In contrariũ eſt Aui. cum
dic non lachrymãtur plurimũ ¶ Ad huius
cõtraditionis ſolutiõeȝ. cõſiđrãdũ ꝙ humoꝛ̃s
poſſunt multiplicare lachrymas dupliciter
. ſ. materialiter & effectĩe. materialiter quidẽ
ut cum humor ſubicitur p materia lachryme
. effectiue auteȝ ut cũ mouet & ĩcitat ad lachri
mandum Hoc autẽ poteſt aliquis humor
dupliciter facere. Vno modo calore liquatiuo
uel diſolutiuo ¶ Alio modo doloremordica
tiuo maxime faciente ad oculos currere lachrĩ
mas. ut ſuperius dicebatur ¶ His premiſ
ſis eſt conſiderandu ȝ ꝙ humores obtalmiam
faciẽtes poſſunt compari ad inuicẽ. uľ ſolũ mľ
titudine & paucitate lachrimaꝝ uel poſſunt
compari ĩ multitudine & paucitate lachrima
rũ reſpectu lippitudinis multe uel pauce. Si q̇
dẽ prĩo modo compentur. Dicemus ꝙ humor
minus faciẽs lachrimas eſt melancolia. nec eniȝ
facit lachrimas materialiter nec efficiẽter. Vñ
infra Aui. melancolicã obtalmiaȝ ſignificat exi
catio. ſ. oculi. a lachrima. niſi forſan eſſet melã
colica per adhuſtionẽ generata que ſui acuita
te faceret lachrimare. Aliꝫ g° tres humores. ſ.
ſanguis colera & flegma. poſſunt cõpari ĩ fa
ciẽdo lachrimas. uel materiaľr uel effectiue. ſi
materiaľr tũc hũor magis aptus ad lachrimaȝ
faciẽdã eſt colera. poſtea ſanguis. poſtea fleg
ma. & huius rõ eſt. q̇a cũ lachrima ſit q̇d ſub
tile materiaľr multiplicať magis ab humore
ſubtiliori. Humor aũt ſubtilior ẽ colera. dein
de ſanguis. deĩde flegma ut hȝ declarari ĩ pñ
cipiꝫs uľibus. Et loquor de compatione horũ
humoꝝ ſeruantiũ ſuã naturaȝ ĩ ſubſtantia q̇a
aliter flegma aquoſuȝ poſſet plus multiplica
re lachrimas materiaľr q̃ ſanguis. Si auteȝ cõ
parẽtur iſti humores ĩ faciendo lachrimas ef
fectiue. tũc flegma nõ fac̃ lachrymas. q̇a nec ĩ
flãmat ſui calore. nec ẽt acuitate mordicat. niſi
forte eſſet flegma ſalſum. ¶ Reſtat cõpatio
ĩter colerã & ſanguinẽ in efficiẽdo lachrimas.
& dicemꝰ qđ effectĩe plus mľtiplicat lachry
mas colera q̃ ſanguis. qđ apparet. q̇a ĩ colera
ſunt duo. ſ. calor diſſoluẽs materias et acuitaſ
mordicans. In ſanguine aũt q̃uis ſit calor. nõ
tamẽ ẽ acuitas mordicatiua. ¶ Ex qbꝰ appa
ret qđ ex pte pluralitatis dictarũ cauſaꝝ hu
mor plus faciẽs lachrymas ẽ colera. đinđ ſan
guis. poſtea flegma. ultĩo melãcolia. Dico aũt
ex pte pluralitatis dictarũ cãruȝ. quia ex pte
quarũdã aliarũ cauſarũ poſſȝ nõ eſſe ita. uer.
g̃. colera repiť paucior q̃ ſãguis & q̃ flegma
Similiter colera cum ſui calore habet exiccare
materias humidas que poſſent multiplicare
lachrimas. ¶ Ex q̊ appȝ qđ põt cõtingere in
obtalmia ſanguinea plus fieri lachrimas q̃ in
colerica. & põt econtra contingere. Si enim ali
qua obtalĩa ſit de ſanguine multo & ſubtili ĩ
homine habente caput plenũ eliq̃tis materiꝫs
tũc fient plures lachrime q̃ in obtalĩa colerica
quadã. & ſic aliqua obtalĩa colerica đ colera
mľta cũ qua ĩ capite ẽt ſunt materie eliq̃biles
fiẽt plures lachrime q̃ ĩ quadã obtalmia ſan
guinea. & q̇a ſigna a multitudĩe & paucitate
lachrymarũ ſunt multuȝ permutabilia. ideo.
A. non curauit đ hoc ſigno. Vnđ ĩ obtalmia co

Iericha non dixit aliq̄d d̄ paucis uł de multis lachrymis ſ3 ſolū dixit quod erāt lachryme calide Reliqui autē auctores allegati cōſyderātes q̄d ſanguis inter omnes humores uicit Vnd̄ mł'ta de eo q̄titas aggregatur. et ſuo calore eſt eliquationi aptus dixerunt in obtalia ſanguinea multas fieri lachrymas. Si autē3 humores faciētes lachrimas cōpētur i multitudine & paucitate lachrimaꝝ reſpectu lipitudinis. ut ſic dicem⁹ q̄d humor ſanguineus etiā flegmaticus & ēt melancolic⁹ pl⁹ faciet lipitudinē q̄ lachrimas reſpectu colerici. Sed coleric⁹ facit pl⁹ lachrimā q̄ lipitudinē r̄ſpectu illoꝝ rō ē qa ſanguis ſui ſubia ē cōformior lipitudini q̄ ſit lachrima. nec ēt mordicat ut fluere faciat lachrymas. & ideo l3 obtalia ſanguinea ſit cū lachrimis multis. tñ ꝓportionaliter pl⁹ ē lippiaudo q̄ lachrime. Et eodem mō pōt declarari de flegmate. ē eni humor i ſubſtātia & calore ꝓportionalis lippitudini. Vñ Raſis i diuiſionibus ca. de obtalmia dicit. Signa flegmatice ſunt &c̄. cū multitudie lippitudinis. & lachrimaꝝ. ecce q̄d ꝑmittit lippitudinē lachrimis. Vñ ēt Aui. i ſignis obtalmie flegmatice ponit lachrimā. & eodē modo melācolia minus iepta ē lippitudini q̄ lachrie Colera uero cū ſit ſubtilis plus ē cōformis cōuerti i lachrimā q̄ ſit apta inſpiſſari & fieri lippitudo. ut notū eſt. ¶ Ex q̄bus ſoluunt̄ cōtrarietates iter auctores q̄ dicunt i obtalmia ſanguinea eſt multitudo lachrimaꝝ. loquunt̄ cōpando has materias ad lachrimas abſolute. qa i ſanguinea & colerica materia lachrime ſunt multe. ſ3 i flegmatica & melācolica materia ſunt pauce. Aui. uero cōpauit iſtas materias. nō q̄tū ad lachrimas abſolute. ſ3 q̄tum ad lachrimas cōpatas lippitudini. qa i ſanguinea. l3 ſint mł'te lachrie. & ēt i colerica ſint mł'te. tñ mł'te lachrime i ſanguinea obtalmia ſunt pauce proportionał'r reſpectu lppitudinis. & multe in colerica ſunt lachryme reſpectu lippitudinis ut declaratū eſt. Vnde Aui. dixit q̄d nō lachrimant̄ plurimū. ſ3 lippitudinē patiūt̄.

¶ Secūdo dubitat̄. q̄re palpebre magis glutinatur apud ſomnū. ¶ Dicēdū q̄d huius cā ē triplex. pˀma ē qa quieſcunt. Secunda eſt. qa in ſomno fortificat̄ digeſtio. Vnde lippitudo multiplicat̄ q̄ cōglutinat palpebras. Tertia cā. qa materia. humectat̄ ꝑpter ꝓhibitōe3 reſolutiōis que fit in uigilijs. ex qua humectatiōe materia fit magis apta inuiſcare. ¶ COLERICA AVTEM. Hic ponit ſigna obtalmie colerice. & primo in cōi. z° ponit ſigna quorūda3 particulariū modorū. ibi zª. & h⁹. ¶ Circa primā ꝑtem cōſiderandū q̄d cu3 colera ſit humor calidus acutus ſubtilis. merito cū apoſtemat cōiunctiuā facit puncturā & dolorem adhuſtiuu3. & h° quātū ad arriditatē uel ſiccitatē ibi cōiunctā. & inflāmationē quātū ad calorem. rubedo parua. quia ñ eſt rubedo roſea. ſicut in ſanguinea. ſ3 rubedo clara uel citrina. exulcerat. ſ. cum colera eſt multum acuta. quādoq̄ euacuat̄ a lachrymis. & h° q̄do col'a ē groſſa & multū ſica. ſicut eſt euacuatō ſanguinis. i. ſicut i obtalmia ſanguinea. & ēt q̄do q̄ euacuat̄ a lachrimis. ut cū ſanguis ē groſſ⁹ & pauc⁹. non glutinatur apud ſomnū. qa materia eſt ſica & non apta cōuerti in lipitudinē

¶ ET HVIVS Q VIDEM GENERIS Hic ponit ſigna quorūdā particulariū moꝝ obtalmie. & primo unius. z° alterius. ibi. zª. obtalmie. Primo dicit hui⁹ quidē generis. i. obtalmie colerice &c̄. ¶ Conſiderandū q̄d colera aliq̄do ē adhuſta und̄ facit obtalmiā peſſimā & cōplōne3 prauā quia cōburit oculū & facit coroſionē. uel ulcerationē motiuā. i. ambulatiuā. ¶ OBTALMIE PRETEREA. ¶ Hic. ponit ſigna alterius modi obtalmie. & p3 q̄d dicit aliq̄do eni colerica materia eſt uald̄ pauca & acuta mordicatiua. unde fit obtalmia in q̄titate parua. & ideo ēt neq̄ fit curſus. i. non fiūt lachrime. & fit pruri⁹ ex acuitate. & alia fiunt que Aui. ponit. SED FLEGMATICAM. ¶ Hic. A. pōit ſigna obtalmie flegmatice. & primo ſigna cōia. z°. ſigna cuiuſdā determinati modi ei⁹. ibi. zª. et flegmatica. Cōſiderādū q̄d ſicut ſupra dicebat̄ flegmaticus hūor l3 ñ ſit grauis ſicut melancolicus. tam̄ ꝑ accidens plus facit grauitatē. quia cū ſuo frigido & hūido contradicit habilitati motus. ſimiliter quia plus in quātitate eſt aptus congregari i partibus oculi & capitis q̄ melancolica. lippitudo. qa flegma ſui groſſicie & uiſcoſitate ē aptū facere lippitudinē & cōglutinatōe3 cū inflāmatione. quia uapores flegmatis iflāmant. uñ ē t cōicat febris in hoc. & color. ſ. faciei albus per cōitarē. Vñ eſt ſicut quidā modus caceſie. ¶ Conſiderandū q̄d ſtomachus plus ē apt⁹ mittere materias de ſe flematicas q̄ colericas. aut ſanguineas uł melācolicas. & hoc ideo. quia flegma naturał'r in ſtomacho habūdat ut Aui. fen 13. pōit. ca°. d̄ egritudinibus ſtoāchi. & Meſue i ſuo de ꝓpriatis. ca° de ſoda. Flegmate aūt mł'to i ſtoācho exuberāte nauſea3 fac̄. & ideo Aui. in obtalia flegmatica dixit. ꝙ ſi ei⁹ ꝑncipiū &c̄. tamē ſi alij humores a ſtomacho aſcenderēt erūt ſigna domini j. alioꝝ hūoꝝ i ſtoācho. & h° ſcit̄ ex fen 13.

¶ ET FLEGMATICA. Hic ponit ſigna cuiuſdam ſpecialis modi obtalie flegmatice ¶ Cōſiderandū ꝙ iſta obtalia alguadēgi. i. obtalia magna. & ſigna q̄ ponit ſunt nota. ¶ Ex q̄bus

accipimus ut supra dicebatur qd ista obtalia ñ solũ fit ex sanguine.s3 etiã ex alijs hũorib⁹. & quia flegma plus habũdat in corpore q̃ alius humor post sanguinem .ut Mesue ponit in suo d̃ consolatione.z°.ca.ideo ista obtalmia magna plus fit de sanguine.deinde plus a fleg mate.minus autem ab aliis humoribus.& io in obtalmia flegmatica fecit de ea mentione3.

¶ Cõsiderãdũ ulteri⁹ ꝙ sermo iste.neq̃ sunt cũ ea lachrime sed lippitudo.põt referri ad signa cõia flegmatice obtalie.& ad signa obtalmie magne.& de utrisq̃ uerificatur.flegma enĩ pl⁹ ẽ aptũ cõuerti ĩ lippitudinẽ q̃ ĩ lachrymã

¶ MELANCOLICAM VERO. Hic ponit signa obtalmie melancolice & sunt signa nota.exiccatio scilicet.quia non fluunt lachrime. neq̃ liptudo.perseuerantia.i.longitudo ipsius qa ex grossicie materie multũ durat.uel perseuerãtia.s.i exicatione &c. CVN VENTOSA. Hic ponit signa uentose obtalmie. & primo facit hoc.z° r̃mouet.dubiũ.ibi.z⁹.et q̃do que Considerandũ p° ꝙ materia uẽtosa ẽ apta extendere.& sui subtilitate respectu humoꝝ nõ põderat.& ideo dixit extensio tñ sine grauitate.& neq̃ cursus.s. lachrimarũ neq̃ lipitudinis.qa uentositas nõ est apta conuert. in h°. ET QVANDOQVE. ¶ Hic remou3 dubiu3 dixerat quod in obtalmia uentosa est tãtũ extensio. ¶ Diceret aliqs sunt ne ibi alia accidentia.ut uerbi gracia. rubor & calor.ꝑnder qd̃ extensio quãdoq̃ facit rubore3 dixit aũt quãdoq̃ qa extẽsio uel est fortis. & tunc est fortis dolor ex quo forti dolore attrahitur sanguis & rubet oculus.uel nõ est fortis ex tensio.&.tunc nõ fit rubedo. ¶ Ex hoc etiam apparet qd̃ saluatur littera negatiua que dicit & neq̃ rubedinẽ facit uenire extẽsio.s.quãdo nõ est fortis. ¶ Ex quibus soluitur cõtradictio que uidetur esse inter Aui.& A3arauiũ qa A3arauius in eade obtalmia.ponit qd̃ signa obtalmie uentose sunt magn⁹ tumor cu3 magna rubedine.& h° quãdo est fortis dolor ex extẽsione.Si aũt nõ sit fortis dolor extensiuus nõ est in obtalmia uẽtosa rubedo.

IN cura cõturbatiõis ¶ Superi⁹ Aui.determinauit d̃ obtalmia q̃tũ ad signa & cãs. ¶ Hic ponit eius curã.& p̃io ponit curã uacillatõis siue obtalmie ñ uere.z° ponit curã obtalie uere.ibi.z⁹.canon cõis.Pria in duas.prio ponit cura3 obtalmie ñ uere que fit a causis extrĩsecis.z° eius q̃ fit a scabie oculoꝝ.ibi.z⁹.& obtalmia quidẽ.Pria in duas.primo ponit curã obtalmie ñ uere fte a causa extrinca siue primitiua.quãdo inuenit causa3 materialẽ in corpore ut repletionẽ.z°. quando non inuenit.ibi z⁹.& si conturbatio.

¶ Dicit primo ꝙ in cura obtalmie ñ uere aliquãdo sufficit abscisio cause cũ euacuatiõe.s. si causa fuerit innata a repletiõe sanguis uel alterius humoris &c̃. ¶ Ad huius itellectũ cõsyderãdũ.qd̃ ex sermõe Aui.possum⁹ accipe qd̃ due intẽtiones cadũt in curatiõe eius q̃ ambe hãc curã p̃ficiũt.& possem⁹ accipe intentiones que sunt duorũ modoꝝ obtalmie.prio quidẽ modo dicemus qd̃ in obtalmia a cã extrinseca cũ repletiõe corporis cadit duplex intẽtio.Vna est ad causam antecedentẽ que est corporis repletio.& ista perficitur cũ euacuatione.& h° fit quãdoq̃.qa i determinato tẽpore ut stati3 in pricipio.& h° ẽ primu3 a quo icipimus. ¶ Secũda uero intentio uertit se ad oculi dispositiõe3.& h° est sedare motũ materie fluentis ad oculũ.& h° fit cum rebus debite frigidis habẽtib⁹ lenitatẽ.sicut ẽ lac & albugo oui.ul' alterius rei.ut aq̃ rosate cũ canphora ul' sine ea.z^m qd̃ tibi uidbitur necessariũ ¶ Et istoꝝ approximatio fit q̃doq̃.qa p⁹q̃ euacuasti. ¶ Si autẽ intelligamus ex.A.duas intentiones.q̃rum unaqueq̃ ẽ sufficiens curare sua3 obtalmia3.Dicemus qd̃ in obtalia nõ uera in qua est corporis repletio cura fit cu3 euacuatione.& hoc quãdoq̃ sufficit.qa euacuatiõe facta materierũ illud parũ qd̃ ĩ oculo inpresit recedit absq̃ alia opatione & q̃do que non recedit.& ideo dixit q̃doq̃ sufficit. Si aũt obtalmia sit non uera.& non sit cũ corporis repletione.tunc intẽtio ꝓprie ẽ ad sedãdũ motũ & hoc est qd̃ dicit.primo ad sedandũ motũ cãe primitiue.qa faceret cessare illa3. z° ad sedãdũ motũ materiei ad oculu3 & in oculo.& h° fit p medicinas dictas.& h° sentit Iesus Haly tractatu.z° ca.3z°.ubi dicit. Et si fuerit prima species obtalmie.nõ facias nisi sindentur cã3 generatiuã &c̃. & ablue cu3 lacte &c̃.Et h° ẽt quandoq̃ sufficit qa quandoq̃ ñ sufficit imo requiritur aliđ qd̃ materia3 ab oculo resoluat. ET SI EST CONTVRBATIO. ¶ Hic ponit cura3 obtalmie nõ uere q̃do causa extrĩseca non inuenit repletiõem.& primo quando ꝓuenit a causa extrinseca que est pcussio.z° que est frigus.ibi z⁹.illi uero. ¶ Sed tu dices.cũ multe sint alie cãe ꝑmitie supra enumerate.quare nõ posuit curã obtalmie ꝓuenietis ab illis. ¶ Dicẽdũ ꝙ obtalmia a sole.calore.fumo.& puluere.oẽs cõicant ĩ intẽtione sedationis motus cũ rebus lenificantibus.& ideo illaꝝ obtalmiaꝝ cura dabatur itelligi p id qd̃ dixit. Et quandoq̃ sufficit sedatõ motus &c̃. ¶ Dicit primo ꝙ si cõturbatio fuerit ex pcussione.distilletur sanguis &c̃.uel alterius.s.turturis.sui ipsius.i.ipsiusmet homis.

& decoctione lactis aut p3 decoctio.s.lactis aut decoctione lētis &c. ¶ Circa quā partē dubitat quia Aui.in hac obtalmia icipit a resolutione qa incipit a sanguine colūbe q calid⁹ ē & resolutiu⁹. ¶ Dicēdū qđ Aui.h⁹ merito fecit ex duobus canōibus alibi ab eo declaratis Primus canon ē pmo libro fen.4ª.đ cura apostematū.ubi uult φ in apostematib⁹ factis a cāis pmitiuis.ut uer.g.pcussione.si ñ ē hūorū repletio d3 medicari cū resolutiuis.Secūd⁹ canon ē eadē fen.ca.de cura solute cōtinuitatis ubi uult qđ i alfasse.i.cōtusione incipiam⁹ a resolutiuis.licet alfasse aliud dicat.q canon l3 pticularius fuerit dict⁹.4° canone.fen 4ª.tractatu 2°.ca° 2°.Cū g° obtalia fit ex percussione in oculo.posum⁹ dicer φ ibi icipit a apostematio a causa pmitiua.& qđ ē ibi aliqua contusio licet iproprie.merito g° a resolutiuis incipiēdū.& ideo cōiter in huiusmodi dolorib⁹ ex pcussiōe ponūt ceram albaʒ cū puluere cimini.& fuit pceptū plateari] . ¶ Tamē notādū qđ in obtalmia ex precussiōe.uel solum intēdimus ad materiā statim receptaʒ i pricula & tūc debem⁹ uti resolutis.ut sanguie. Vel i tēdim⁹ ad phibitiōe3 fluxus materie ad p:ē & h° ē quādo corp⁹ ē plenū.& materia app3 qđ uehemēter fluit.& tūc itēdim⁹ cū repcussiuis simul cū resolutiuis.uel cū una re haben te has duas uirtutes.Et q̄tum ad hoc. Auic. dixit qđ apponimus oleū rosatū cū spongia. & h° oleū nō deb3 esse oleū onfacinū.& deb3 esse actu calidu3.tale eni oleū rosatū resoluit & repcutit ut notū ē.& 2ᵐ hanc itentionē ponit lac calefactū.& lac calidum ex mamilla.& quia ista ñ sufficiūt aliquando.iō approximamus duas res simul. quaru3 una resoluit manifeste. ut fenugrecū .& alia repcutit.ut Sief albu3.sc3 iuncta simul Sief autē albū ē multarū descriptionū.hic. tamē acipit p eo qđ fit ex gūmiarabico dragagāto & cerusa.lic3 q dā ponāt opiū. ¶ ILLI VERO.Hic ponit curā obtalmie non uere facte a frigore quādo non inuenit cām corporalē. qa corpus est purū. ¶ Cosyderandū qđ hec obtalmia fit ex pororū cohartatione & prohibitione resolutionis balneū autē.s.aque calide aperit & resoluit unde confert.Si tamē corpus esset inpurū. uel ēēt apostematio uera i partib⁹ oculi ichoans qa balneū materiā dissolueret non confe ret.& pter eandē cām si corpus non ē plenū confert euaporatio cū decoctione camōille. Si autē esset plenū.incipim⁹ ab euacuatione. Et uinū subtile &c.huius.cā ē.quia ante tres horas esset forsa3 causa penetratiōis cibi indigesti.Sed in tribus horis aliqua pars cibi digesta est.Vnde si uinū q̄tū ad aliqua3 partē p transit non dicetur indigestū.non igitur deb3 dari añ tres horas.nec d3 dari ieiuno.qa cito de stomacho remoueret.Si aūt detur post cibum tūc couenieter retinet i stomacho. & conuenienter fumat ad caput.& ē cā resolutiōis materieꝝ a frigido cōstrictarū.Dico autē cōuenieter.qa ieiuno stoācho uinū fac ad caput effumationē magis icōuenientē.& h° sufficiat hic. ¶ ET SOMNVS LONGVS. Notandū qđ ex somno post uinū acquirit digestio materie.Vñ post somnū melius expellit.& secūdū hoc cōfert i obtalmia ex frigore & i aliis factis ab ab aliis cāis pmitiuis.Simil'r ex somno p⁹ uinū mbra magis hūectāt.& rmouet. ariditas. & i hoc cōfert i obtalª fca ex calore solis.Vñ.2°.cōtinētis auctoritate Ruffi.Cu3 accidit obtalia occasiōe solis.da pacieti uinū ut dormiat.qa cura eius ē somnus plixus.& qa ex somno sedant motus materieꝝ & ipressiōes sensate cāꝝ pmitiuarū.iō et cōfert i istis & in aliis obtalmiis. ¶ ET OBTALMIAM QVIDEM.Hic ponit curā obtalmie proueniētis a scabie palpebrarum. ¶ Considerandū qđ ab Aui.accipimus quādo ē qđ debem⁹ curare prius scabie q̄ obtalmiā.& quādo ecōtra Nam uel obtalmia est parua.& tūc prius debemus fricare scabiē.& remouere eā.q̄ cessante possumus ire ad curā obtalie.& est possibile qđ obtalª.si sit parua φ recedt p seipsā recedēte scabie.Vel obtalia est magna & non tollerat molestiā q fit i oculo cū tu uis fricare et pparat palpebrā scabiosa3.Et tūc o3 qđ intēdas pri⁹ ad obtalmiā ut minoret obtalia & sustineat uicinitatē inter se.& iter curā q fit in scabie per fricationē. ¶ Intēdimus .aūt ad obtalmia3 cū tribus in genere.primo cum dieta subtili.Vnde dic administret subtiliatō Secūdo cū lenificatiōe uentris.Vnde dicit.& lenificatio.uel cum lenificatione partiū oculi. ut i positiōe lactis uel albuminis oui .ul' mucilaginis seminū citoniorū & similiū & hoc est qđ dic.& lenificatio.Tertio cū minoratiōe ul' euacuatione materierum per farmaciam uel flebothomiā.hoc est.qđ dixit ex mundificatione.omnia aūt ista declarabunt i ca° sequenti.

QVanon cōmunis i rgimine &c. Superius Auic.posuit curam obtalmie non uere que dicitur cōturbatō.ul' uacillatio. ¶ Hic ponit curā obtalmie uere & general'r omniū fluxuū materieꝝ ad oculū.ut dicit pica.Et primo facit hoc magis i generali 2° in speciali.ibi.2ª regimien cōmune.Prima i duas primo ponit curā obtalmie q̄tū ad omnē intentione3.2° in summa recolligit curā illā ibi.2ª.& penitus cura obtalmie.uel ibi.Et

oꝫ ut paciēs obtalmiem Ad primi euidentiā notādū quod intentio in cura obtalmie & cursuꝫ materierū ad oculū uertit se ad.8º.rs.Prima est retificatio regiminis infirmi. Secunda est prohibitio cursus materieꝝ ad oculum & tractatus da cōtrariū.Tertia ē spālis catarri prohibitio.Quarta est materierū eq̄tio uel rectificatio Quinta est materierū inclinatio ad aliā partem.Sexta ē materieruꝫ resolutio Septima est materieꝝ euacuatio.Octaua est correctio accidētiū.secundū hoc.8 facit.ibi 2ª & oꝫ ut ex toto ibi 3ª.& qn̄q; cauteriū.ibi 4ª & quādoq; administranť in ea.ibi 5ª.interdū uero admiscenť ib 6ª.& de medicamētis.ibi 7ª.& oꝫ si fuerit.ibi 8ª.& quandoq; doloris uehemētia.Prima in duas.pmo ponit regim̄ obtalmie q̄tū ad sex res n̄ naturales.secundo q̄tū ad quedam particularia circūstantia que illis annecti possunt.ibi 2ª.& expedit ne pili. Prima ī sex.sicut sex sunt res n̄ naturales.secū dū quas docet regimē.primo p cibū & potuꝫ 2º per accidētia anime.3º per motū & quietē. reuertēs ex cōtinuatione sermonis ad cibū & potū.4º per euacuationē.5º paeris rectificationē ī particulari.6º per somnū & uigiliam ibi 2ª.& alienatio omnis rei.ibi 3ª.& motus. ibi q̄rta.& assiduatio ibi qnta.& oꝫ qdē.ibi sexta.& oꝫ ut ad ipsuꝫ trahať somnus.¶ Circa primā est itelligēdū ꝙ per obtalmiā materialē intelligimus obtalmiā uerā cōtradistinctā uacillacioni.lꝫ eni hoc regimē in utraq; conueniat.maxime tn̄ conuenit in uera.¶ Secundo diceret aliquis.n̄ uidetur qđ conueniat cibi exicatio.quia Auice.prohibet salsa.& tamen sicca sunt.¶ Ad hº dicēdū tripliciter¶ Prio qđ sicca cibaria maxie competūt in obtalmia flegmatica.Secūdo qa cibus siccus magis conuenit q̄ hūidus.qa humidus multū uaporat ad caput.sꝫ siccus nō.Vnde p cibaria sicca intelligimus cōmestionē absq; brodijs.Vnđ pōt cōmederē farinā ordei farinatā & oua recētia pdita in aq̄.p cibaria uero hūida itelligemus brodia carniū.& pisces.& poma humida.sic̄ mala.ista eni omnia sunt uaporosa.Vnde multiplicāt in capite materiā.& iđo Iesus Haly. 38º.caº.dicebat.Caueant que humectāt stomachū.qa generāt in oculo lachrymā nociuā.s. uel multiplicando materiā i capite dico tamē qđ si ista sunt humida humiditate cōuenieti qđ cōueniūt.uel humiditate aquosa euaporatiua.ut brodia pisces poma & talia humida n̄ cōueniūt.imo sicca respectu illorū.¶ Ex quo apparet solutio ad cōtrariū.qa Auic. itelligit p exiccatiōem cibariorum priuationē supflue humiditatis uaporose.nō tamē itelligit sic̄ cibaria supflue sica sicut salsa et acuta quādoq; tamē concedimus propter multā cruditatem. Vnde in colerico dolore cōcedit Alexan. melones.¶ Tertio possem⁹ respōdere.ppter qđ notādū ꝙ cibaria possunt dupliciter minorari ut summitur a Gal' in comēto illi⁹ aff. ℞.Tenues & certe diete.& pº can.fen.4ª.ca.pº. Vno mō per minorationem quātitatis.ut cum datur parum alio modo per minorationem qualitatis .i. nutribilitatis .ut cum datur cibus parum nutriens .in obtalmia igitur debet minorari cibus ex parte quātitatis. quia parū debet concedere.& quantuꝫ ad hoc dixit minoratio cibi debet etiā minorari ex parte nutribilitatis.quia debꝫ dari pauci nutrimenti & quantū ad hoc dixit.& ipsius exicatio.Vnde.Mesue de cura obtalmie.dicit.eligēdo.cibos pauci nutrimēti.& ideo ē cibus conueniēs in obtalmia de oleribus decoctis. ut spinacia uel triplice & huiusmodi secundū ꝙ quidam etiā bonorū oculistarū utuntur.ex tali enim cibo quia parꝫ nutrit corpus exicatur .i.consimitur materia que ad oculum fluit. nihilominus uentrē soluūt lubricando.ista tn̄ cibaria debent esse boni chimi.& patent reliqua¶ Circa secundā partē dubitatur.quare Aui.alienat coytū ab obtalmia cōtra.quia coytus cōfert in egritudinibus de flegmate. ut Aꝛ.4º.de proble.16.proble.& pº.proble. pble.50.sꝫ aliq̄ obtalia fit de flegmate.gº erit utilis.¶ Dicendū pº ꝙ loquiť de coytu moderato.Sed Aui.hic loqtur de imoderato.Vł aliter ꝙ habēs obtalmiā nullo modo dēt uti coytu.qa ī coytu fit agitatio.Vnde materia ī capite agitatur.secundo qa ī coytu multi euacuātur spiritus.Vnde oculi q multo spiritu egēt debilitantur.Vnde Aꝛ.ultimo proble.quarte particule.propter qd.si coeat homo oculi ifirmantur.¶ Ad auctoritatē in cōtrarium.dicēdū qđ Aꝛ.dicit qđ coytus cōfert ad quasdā egritudies de flegmate & n̄ dicit ad omnes cōfert eni si materia flegmatica esset circa uasa spermatica & circa renes & esset parata cursui.

¶ ET MOTVS.Hic ponit regimen absolute q̄tū ad motū & quietē.& uult qđ quiescat. ¶ Notandū qđ p motū debemus intelligere motū corporeū & aialē.motus eni corporeus agitādo humores nocet in obtalmia.similiter accidētia anime mouēdo humores & spirit⁹. Vnde uiatici 2º.pº caº.scribiť.Infirmo pcipiatur ne se moueat.& Mesue capiº đ obtalmia euiteť fatigatio & prauitas accidētiū anime. ¶ Dixit a uino exponiť unomō qn̄ uinū paulati dať & hº rocꝫ.s.plurib⁹ uicib⁹ datū qa ponitur indigestū supra digestum.¶ Aliter tamē & melius pōt exponi.Propter qđ notādū qđ infirmi applaudūt medicis ut dent eis

uinū.& h° querendo paucam quātitatē. me
dicus aūt nō dēt applaudationi descendere.&
nō debet eis dare uinū aliquo mō.& sic nō de
bet sibi ipi medicus applaudere dicēdo paruz
ñ nocebit sibi.¶ Dubitatur utrū i regimie ob
talmie cōpetat uinū.uidet̄ qđ sic ex afto.Hyp
po.part.a 6a affo.31.Dolores oculoꝝ uini po
tio soluit.Et Gal.ibidē.¶ Item Auic. statim
īfra.cōcedit potū uini puri.¶ Itē īfra i obtal
mia calida & in frigida cōcedit uinū purū.
¶ In contrariū.A.hic qui ex toto negat uinū
& Iesus.32°.ca°& Rasis.9° tractatu alman
soris.¶ Solutio huius dubitationis euidēter
summitur ex mente auctorū.Nā obtalmia ue
ra uel ē ex materia multa in capite & repleti
one corporis sicut in principio augmēto &
statu utplurimū contingit.uel est de materia
pauca & corpus mūdum.Siquidem sit ma
teria multa cū reliqui corporis repletione.
tunc non competit uinum. Ratio est quia ma
teriam agitat suo calore & eam euacuare non
potest.qa materia multa est.et h° modo Aui.
hic phibet uinū.Et per consequens I il at a q̄.
Vnde Rasis.2° continētis auctoritate Pauli.
Cū incipit obtalmia debet patiēs minuere ci
bū & nō bibere nisi aquā.Et post subdit.pati
ens obtalmiā &c̄.bibat aquā.q̄nq; tñ cōcedi
mus coacti uel pp multā cōsuetudinē uel pp
stomachi defectū.sicut ēt coacte.A.cōcedit 3°
can.fen.14a.ca.de cura malicie cōplōis calide
epatis.Si aūt materia sit pauca & corpus sit
euacuatū.q̄uis in capite sit ēt materia dūmō
sit pauca & digesta.tūc cōpetit uinū.&maxi
me si materia sit grossa.qa uinū illā materiā
subtiliat & resoluit.Vñ Gal.in comēto preal
legati affo.dicit.Cū sanguis grossus & coagu
latus sit in oculis sine reliqui corporis plenitu
dine medicari oz cū potatione uini.uinū enī
pprie.coagulata dissoluit. Vñ.2°.cōtinentis
q̄do uene oculoꝝ sunt replete grosso sanguie
& corpus ñ est repletū curatur patiens cū po
tu uini.quia opatio uini ē dissoluere humorē
illū.& cōsonat sermoni.Aui.statī cū dicit.Et
cū corpus est mundū & humor faciēs obtal
miā est effusus i uenis & ex genere sanguinis
grossi.& pprie in fine obtalie.tūc balneatōis
ipressio &c̄.& potus uini puri sunt iuuātes
An aūt hoc uinū debet esse purum.an nō.dice
tur posterius.¶ Ex q̄bus cōtraria soluūtur.
Alienatio cōmestōis accetosi salsi & acuti.Rō
est.qa salsa & acuta generāt sanguinē acutū
q mordicatōe nocet.Similiter ista acuta sicut
cepe & allea sunt causa euaporatōis ad caput
¶ Dubitat̄ .utrū accetosa cōueniāt in haben
tibus obtalmiā.& uidet̄ qđ nō ex auctoritate
hic Auicene.Idē uult Iesus tractatu p°.32°
ca°.ubi dic̄.Et caueat acetū. qa pessimū ē ha
bēti obtalmiā.& acetosa restrictia .Et Rasis
2° cōtinētis.fili⁹.Mesue.Accetū ñ ē bonū ha
bētib⁹ obtaliā.pbat̄ rōe.qa qđ acuit sangui
nē & facit eū mordicatiuū.nō cōuenit i obtal
mia.accetosa sunt huiusmodi.ut notū ē.¶ In
cōtrariū ē Rasis 2° cōtinētis.ubi dic̄.ꝙ acceto
sa sunt optima. pbat̄ rōne.qa qđ refreāt ma
terias colericas & sanguineas.uidet̄ in obtal
mia coferre.saltē in aliqua specie obtalmie sz
accetosa sunt huiusmodi p earū frigiditatē.
¶ Itē ablutio faciei cū acceto & aqua concedi
tur in obtalmia.Vnde Rasis 2° cōtinētis i cu
ra obtalmie .abluat̄ facies cū acceto & aqua.
¶ Et Aui.infra ca°.de obtalmia calida idē di
cit.g° multo magis pōt ab intra cōcedi. quia
ñ sic imediate occurrit oculo.¶ Dicēdū ꝙ ac
cetosa possent approximari ul' intus ul' extra.Si
quidē extra.uel itelligis qđ approximent̄ nō
ad oculū.sz ad partes faciei.uel intelligis qđ
īmediate super oculo applicentur.Siquidē itel
ligatur qđ accetosa applicētur ad faciē ut ad
frontē & ad partē anteriorē capitis.sic dico
qđ possunt conuenire ī principio obtalmie cali
de euacuādo ne i oculis ingrediātur .Rō ē.Il
lud conuenit qđ habet repercutere materias.
&refrenare eas ne ad oculū curant.sed acceto
sa sunt huiusmodi.eo ꝙ frigiditate ut notū ē.
& ideo si poneremus sup frontē & caput oleū
rosatū uel succos aliquos ad repcuciēdū ma
teriā. tunc conuenienter accetū misceremus
cū illis quia infrigidando dat eis penetratio
nē .est.n. subtile in partibus.ut.10.theo.Et
pter istā cām. Rasis concedebat lotionē fa
ciei cū aqua & acceto.Acetū autē non debz es
se multū.ne suus uapor acutus oculos mor
dicet.sed debz ēē aqua multa & paucū acetū
Vnde Serapio.2° libro sui breuiarii ca° de cu
ra obtalmie Abluatur facies tota cū aqua ro
sata & cū aqua ueri frigoris mixta cū pau
ca acceto.¶ In obtalmia frigida non sic cōuenit
aproximatio acceti ad faciē.& hoc pter duo
Primo qa ñ sic uehemēter repcutimus materi
as frigidas sicut calidas.nec multū possum⁹ i
sistere cū repcussiuis circa eas p eaꝝ grossiciē
ut īfra patebit.Similr repcussiua i eis debēt
tendere ad calorē de quibus ñ est acetum cū
sit frigidū.Si tamē applicatio aceti ad frontē
uel faciē i materia frigida cōpeteret.esset ma
xime pter tria.Vnū est quādo sup frōtē uel
les ponere aliqđ stipticū.sicut aloes & th⁹ &
mastix.& similia que cōueniūt in materia fri
gida.& cū hoc uelles qđ eoꝝ uirt⁹ magis pe
netret intus.qa forsan homo ē dense cutis &
grosse in fronte.Vnđ cū illis medicinis misces
parum acceti & hoc ut magis illarū uirtus pe

netret Secūdū eſt ſi aliqđ accidens ut ſubet i ciperet cōiungi cum obtalmia flematica. unde ad inducendū uigilias & ad pfundandū etiā medicinas p ſubet miſcemus acetū & applicamus medicinā iliā capiti. ſicut auctores docent An aūt āteriori ul' poſteriori parti capitis. n̄ ē preſentis īquiſitōis. Tertio poſſet aliquando applicari cū aqua calida ad lauādū palpebras īuiſcatas que in flegmatica multū inuiſcantur Vñ Raſis .2°. cōtinentis. Si de nocte inuiſcāt palpebre lauētur cū aqua & acceto. ſi autem intelligit ꝙ ſup oculo ſtatim applicent̄ tūc ul' pura acetoſa uel aliis rebus mixta. dico ꝙ pura acetoſa ſup oculo īmediate approximari nō debent. Ratio prima eſt. quia iſta mordicant nimis. & p cōſequēs attrahūt multā materiā ad oculū ex uehemēti dolore. cū oculus ſit ſenſibiliſſimū m̄brū. ut. 13. the. ultimo ca. & propter hoc ēt in uſu omniū auctoꝝ ſup oculuʒ eſt ſuſpicio. ut auctores cōcordant. Secūda rō eſt. qa quādo aliqua medicina cū ſuis iuuamētis habet manifeſtū nocumentū. & īueniūtur aliqua que illa iuuamēta habēt ſine nocumēto. debemus elligere medicinā que pdeſt & n̄ nocʒ. ut ponit Haly. ī tegni tractatu. 3° 9°. co. Et ſummit̄ a Gal. ī comēto ſecūdi regiminis acutorū. 2° comento. Accetoſa aūt iuuarēt ī q̄tū repercuterēt materiā. infrigidarēt particulam & diuiderēt materiaʒ incidēdo. & hoc faceret maxime accetū acutū. ſicut eſt accetū uini. ſed ē in eo nocumētū multe mordicationis ī oculis & ſimiliter in omni accetoſo. Repitur aūt medicina ſimplex uel cōpoſita in qua ſunt iſta iuuamēta. et tamē non mordicat ſicut ē albumē oui ſubtile. & lac. & modi Sief & colirioruʒ dicendi. g° non debem⁹ uti acceto puro ſuper oculo. & maxime in propria forma. quia ī forma uaporis quādoq̧ utimur ſic̄ in exitu uuee ut infra ca° de rupturis cornee. Si autē intelligatur qđ iſta accetoſa aponantur imediate ſup oculo mixta cū alliis medicinis. Dico qđ poſſunt aponi. nā multe ſunt medicine q̧bus utimur ad oculos que preparantur uel miſcētur cuʒ acceto acuto uel accetoſo uel agreſta. Vnde Alcanamoſali lib° 2° p° ca. & li° 3° ca° 3°. in quibuſdā medicinis ponit agreſtā. Ideʒ ēt. 14° li°. 3° ca° in preparatione pulueris nitri Sil'r ēt preparatur aliqua medi^a ocularis cuʒ aceto comuni ſicut tucia docet̄ pparari ab Alcanamoſali ſiue Ieſu Hali ca. de preparatiōe tucie. ubi dicit. loquens de tucia. oʒ ut eam extinguat in aceto uel in aqua granatorū. ¶ Cauſa autē. q̄re cuʒ acetoſis preparātur quādoq̧ medicine oculoꝝ ē ad r̄mouēdū maliciaʒ multe calefactionis medicinarū uel materierū malaꝝ uel ad acquirendū aliquā ſtipticationē q̄ dūo pōt facere acetū. & maxime acetū agreſte & nocumētū ſue mordicationis remouet̄ p admiſtionē cuʒ aliis. & quia paꝝ de eo īponitur ideo in forti inflamatione oculi & ī obtalmia multū calida precipitur paꝝ aceti miſceri cuʒ reb⁹ īfrigidātibus & apponi oculo. Vñ Haly. ca. 3°. de cura obtalmie docet aquā apponere roſarū cuʒ modico aceto mixtaʒ. & loquitur ī obtalmia quādo eſt fortis inflāmatio & acumen. debet aūt acetū eſſe ualde paꝝ. & forſan tucius eſt qđ extra clauſis palpebris applicet̄ ¶ Si aūt queſtio querat. utrū poſſimus uti acetoſis ſumendo p os. & hoc maxime uidet̄ querere queſtio. qa de h° auctores diſcordāt. Dico pđ acetū eſt duplex. ſ. acetuʒ acutuʒ factū per putrefactionē uini. & acetū acetoſum qđ fit magis a frigore uel debili calore. ſicut ē agreſte ſuccus. & ſucc⁹ granatorū acetoſorū & ſi'liuʒ. Si qdē loqmur de acero acuto. ſ. aceto uini. tūc ei⁹ uſus pōt fieri duob⁹ mōis. uno mō uia cibi. alio mō uia medicine. & differūt hi modi maxīe ex pte quātitatis ei⁹. qđ ſūmit̄ & ex parte eius cū quo ſummit̄. Ex parte qdē quātitatis qa uſus eius cū cibis uel loco cibi ē ī maiori quātitate. ſicut qdā ſummūt cū lactucis uel faciēdo aliqua uiſcola. Sʒ loco medicine ē in parua quātitate. ſicut quādo dat̄ cū ſyrupis ut cū dat̄ ſyrup⁹ accetoſus ſimplex uel cōpoſitus. ¶ Ex quo apparet qūo differt talis uſus ex pte eorū cū quib⁹ ſummit̄. nā cū ſummimus acetū loco cibi & pot⁹ ſummim⁹ cū aliis cibis uel potib⁹ ad nutriēdū. qa acetū de ſe nō nutrit. Sʒ cū ſummim⁹ loco medicine digerētis matetias ponimus ī ſyrupis. ¶ Si qdē q̄rat q̄ſtio. utrū pacientes obtalmiam poſſent uti aceto in cibis uel potibus. Dicendum qđ nō. regulariter loquēdo. Ratio ē. quia acetū acquirit ſanguini acuitatem. ſanguis enim iſte cū ptīgit ad uenas oculi ī diſtributiōe nutrimēti ad mēbra erit cauſa maioris curſus materierū ad oculū p ſuā mordicationem. & hoc maxime. qa oculus debilis ē ex obtalmia Et iſtud inſpicientes auctores prohibuerunt uſuʒ acetoſorū. tamē quādoq̧ coacti propter nimiuʒ caſum apetitus. aut propter multam ſtomachi inflamationem preeligim⁹ dare acetū nō curātes de nucumēto ſuo. ſed ad maius iuuamētū intēdentes. ¶ Si autē queratur. an poſſimus uti aceto in ſirupis quos damus ad materias digerēdas. dico qđ ſic. qđ đclaratur p°. quia acetū eſt de rebus multū iuuantibus in digeſtione materierū. ut Auic. p^a fen tertij in cap° de canonibus ul'ibus de curationibus egritudinū capitis Secundo quia parua ſummitur đ eo quantitas. Si. n. damus. ʒ. j. ſirupi alicui⁹ cōpoſiti acetoſi. ad digeſtionē materie.

nõ ingreditur fere.3.S.aceti.similiter si dam⁹ oxizacarã in dosi.ʒ.i.nõ recipiet de aceto.ultra .3.i.uel.S. uel tertiã.¶ Tertio.quia malicia aceti multũ remittitur per dulcorositatem zu cari uel mellis .& similiter per decoctionem. & ideo si indicãt materie q̃ digeri debẽt qđ dtur sirupus acetosus.alicui secure dari põt.Et si uis potes facere hos sirupos minus acetosos ponẽdo minus đ aceto q̃ ponat̃ i aliis sirupis usualibus.& pp istã cãm ñ timuerunt nr̃i antiqui dare sirupos acetosos in pleuresi.ut apparet pmo re.acu.et.3°.can.fen.xª.tract.5°.ca. p°.¶ Si aũt loqmur de aceto acetoso.i.đ agresta arãciis granatis acetosis.citoniis.& similibus tũc maxie querit questio.utrũ possimus uti istis in cibis uel cũ cibis.qa ista cadũt multũ i usu.Et dico q̃ ista acetosa uel sunt itẽse acetositatis.sic ẽ acetositas limonis.& aliqua granata i excessu acetosa.& ista ñ cõpetũt.Ratio est.qa sanguinẽ faciunt mordicatiuuz.& istud cõsiderans Iesus ca.de obtalmia dixit. Et phibe fructus.sicut mala granata.Si autẽ ista acetosa nõ sunt uehemẽtis acetositatis.& sint cum aliqua stipticatione.sicut agresta & rob eius & citonia.tunc ante cibũ data i obtalmia nõ conueniunt.Rõ est quia stringunt uentrẽ & faciunt ascẽdre uapores ad caput.& h° est qđ uolebat Iesus preallegato ca.cum dicebat.Caueat acetosa restrictiua.imo ante cibuz debemus dare ea que uentrẽ teneant lenẽ.nisi esset fluxus uẽtris.Vñ Aui.& assiduatio lenificationis nature.Et ad hanc itentionez Mesue de cura obtalmie.dat aquã psilii i matutinis.Si aũt dentur post cibũ uel quasi cũ cibo. tunc cõueniũt proprie in materia calida.qa phibent euaporationẽ ad caput.& ad hanc itẽtionẽ loquebatur Mesue preallegato ca.cũ dicebat.sint cibi frigidi &c̃.proprie conditi cuz rob granatoꝶ aut agresta remisse acetositatis & hoc intendebat Rasis.2°.continentis.cum dicebat.Dico.& probaui & inueni qđ acetosa stiptica sicut agresta et sumac sunt optima.Et Mesue etiã super cibum stiptica concedebat. ¶ Ex quibus appꝫ cõcordia inter istos auctores qui multũ discordare uident̃.& apparꝫ solutio ad ratões superius factas.qa suis procedunt uiis.¶ ET FLEBOTHOMIA EX cephalica ẽ cõueniẽs omnib⁹ speciebus obtalie. ¶ Circa quaz partẽ dubitat̃ p°.utrũ i omni specie obtalmie uere cõpetat flebo². Videt̃ q̃ non. Primo Azarauius.ca.đ obtalmia nõ precepit eam fieri in obtalmia colerica.nec in obtalmia melancolica.¶ Itẽ Alexãder de cura obtalmie ex colera non precepit eã.¶ Item Viatici.2° cap° de obtalmia non precipit flobotomiã in colerica obtalmia.¶ Amplius Iesus Haly capit°.32°. non precepit fleboiomiã in flegmatica nec melancolica. Probatur ratione quia in flebotomia oz ut summoope caueas ab humorũ colericorũ ebullitione & frigiditaz cruditate.ut.Auic.p° can fen 4ª.ca.de flebotomia sed obtalmia potest. fieri a colera q̃ ebulitioni erit parata ii a sanguine depuret̃ Similiter potest fieri a flegmate uel melancolia que sunt apta incrudari per sanguinis diminutionez.ut notũ est g° in istis flebothomia non competit.¶ Amplius in apostematibus omnibus aliaꝶ partiũ extrinsecarũ non competit flebotomia.sz i quibusdã sic & quandoq̧ .& in quibusdam non.ut appꝫ in particularibus capitulis tertie fen quarti libri.g° nec in omnibus apostematibus oculorũ competit flebotomia.¶ Itẽ Auic.infra đ cura obtalmie frigide non precepit flebotomiã.sed ponit qđ euacuet̃ humor frigidus.¶ In contrarium Auic.hic.Flebotomia ex cephalica est conueniens omnibus speciebus eius.¶ In contrariũ est Mesue ca.de cura obtalmie.ubi dicit.Flebothomia ex cephalica est cõueniẽs oĩbus speciebus eius.¶ Itẽ Serapio tractatu.2°.p°.capi. ubi dicit.Administremus in primis flebothomiã cephalice.¶ Cõstantinus etiã i libro de passionibus oculoꝶ ca.xi.dicit.Initio curationis i primis corpus cũ flebothomia purgem⁹ ¶ Dicendũ q̃ sic põt summi a Gal.in come° affo.sexte particule illo affo.Dolores oculoꝶ &c̃.obtalia & ut̃r cursus materieꝶ ad oculũ uel ẽ de materia sanguinea.uel ẽ de materia alia a sanguĩe.Si quidẽ materia sua sit sanguinea maxie flebothomia cõpetit.cũ ista sit pro prie illius euacuatiua.ut sũmit̃ p°.can.fen. .4.ca.de flebothoia.Si aũt alii humores a sanguie sint cã obtalmie.tũc uel ñ multuz a sanguie distant.& illi miscent̃.uel a sanguine mł̃tũ distãt.& separati sunt ab eo.Si quidẽ primo modo.tũc flebothomia cõueniẽs est.quia de eis põt euacuare.euacuãdo sanguinez cui illi miscent̃.& diuertere etiã post.Differt tamẽ flebothomia i obtalia sanguinea & i obtalmia de alio humore a sanguine.qa i materia sanguinea põt copiosa fieri flebothomia.qa ñ timet̃ de alicuius humorũ furia uel malicia. Sz quãdo obtalmia fit de aliis humorib⁹ sanguini mistis.oz qđ flebothoia reuerẽti⁹ fiat. & nõ sit copiosa.ne p multã sanguinis educti ~ cnẽ humor ille malignus fiat & a sanguie separet̃.humores autẽ alii a sanguine intantuz habent de bonitate & aptitudine ad digestionẽ inq̃tũ de sanguinis natura participant.ut põt summi ab Aueroi.4° colligz.cap° đ signis febris sanguinee.Si uero materia obtalme sit alius humor a sanguie & sit a sanguie separ⁹

tūc uł in reliq̄ corpore ē sanguis plenitudo.uł ñ.Si quidē corpus reliquū sit sanguie plenuз dз fieri flebothomia.ñ quia per flebotomiaз illū humorē uellimus euacuare uel minorare quia ex quo est a sanguine separatus non pōt cuз flebotomia educi.Sed hec flebotomia fit propter tres cuasas. Vna ne dolor oculi trahat od oculuз multaз materiaз sanguineaз q̄ in corpore habundat. Vnde cuз priori materia que facit obtalmiā etiā alia que trahetur posset oculus totalr apostemari & sic periculari.Secunda causa est.quia si iste indiget euacuatione cū farmacia purgatiua illius humoris qui obtalmiā facit non poterit dari.et maxime si illa farmatia sit aliq° modo fortis ut pillē cohie.uel de yera.uel de huiusmōi Et causa est quia propter multitudinē sanguinis non poterit bene materias per uias educere.similiter farmacia sanguinē illū cōmouebit & erit dubiū da febris supueītu uel aliq̄ piculo. Tertia cā est.qa ñ potes uti medicamine aliq̄ ad oculū quin noceas.neq̧ enim repercussiuo. quia corpus plenū existens ñ recipiet.ut Gal. in tegni tractatu.3°.nec resolutiuo.qa illa magis attrahūt cū corp⁹ ē r̄pletū.ut Gal.i comēto secūdi regiminis acutorū.iz°.com°.Vñ.A. infra.Et in euaporatione quidē nō consistit bonitas ante mundificationē.Si aūt in corpore reliquo ñ sit sanguis plenitudo uel sit sanguis paucus.dico quod regulariter non competit flebothomia.ratio est quia per eam non euacuatur de isto humore aliquid neq̧ per eam fit aliud iuuamentū.imo potius nocumētū.qa corpus debilitat̄ cū euacuat̄ humor cuius euacuatio ñ est necessaria.Similiter humor faciēs obtalmiā magis fit prauus & magis a sanguine elongat̄.ut notū est.que oīa generalr inuit sermo Gal.4°.de regimine sanitatis.5.ca.ubi sic dicit In his quidē qui paruū distāt a sanguine audacter utēdū flebothomia.In his uero qui plus.reuererētius.in his aūt qui plurimuз nequaq̄.Et subdit si paucus quidē est bonus sanguis.plimus aliq̧s alius humor.abstinēdū a flebothomia &c̄.Dico aūt regulr.qa coacti quādoq̧ flebothomaremus.Illud aūt qđ nos cogit i h° casu esset si in oculo esset fortissim⁹ dolor quo oculus totus iciperet apostemari tūc debemus extrahere sanguinē q̄uis ñ exuberet i corpore.tūc enī timore cursus cogimur ad flebothomiā pp maius malū euitādū quē admodū & i casibus & percussiōib⁹ flebothomamus q̄uis i corpore ñ sit sanguis plenitudo ut summit ab.A.p°.can.fen.4ª.ca.đ flebothomia.& a Gal.iз.tera.5.ca.¶ Notādū tñ hic duo.Primū ē ꝙ i tali flebothomia.dēs multū cū estimatiua puidere ne ex ea i uenis fiat ali cuius mali humoris deprauatio cui⁹ flux⁹ ad oculum essз peior q̄ fluxus sanguis quia si đ h° non dubitas potes flebothomare coactus ex dicta causa.Illud autem qđ tibi hoc demonstrat est si sanguis illius hominis quāuis nō superfluat ulr iз sit paucus.est tamen bonus. unde ex eius euacuatione alterius humoris furia non timetur.¶ Secūdo notādum quod si talem diuersionē posses facere cum fricationibus uel uentosis sine sacrificatione.essз min⁹ suspectuз quam uenaз aperire ut notum est. Ista uero oīa remanēt i tuo iudicio estimatiuo.¶ Ex quibus omnibus apparз qđ ipa flebothomia utplurimū in obtalmia cōpetit ꝑprie tamē cōpetit in sanguinea.i aliis autem obtalmiis de aliis humoribus raro est.ꝙ non competat.quia utplurimū alii humores ad oculuз fluūt cum sanguine.& quāuis etiā fiat sine eo raro est quod propter dolorē uehementē non attrahatur sanguis.& isto modo Mesue ca° de obtalia dicebat qđ flebotomia conueniēs est omnibus speciebus obtalmie & proprie sanginee.¶ Quidam uero auctorēs attendentes quod aliquando materia obtalmie potest esse alia a saguine nec sanguini mixta &.quod in corpore non ē quādoq̧ repletio et similiter quod non timetur de multo cursu ad oculū.nō perceperūt flebothomiā et istud raro accidit.In his autē flebothomiis consuetudinē etatem regionem & alia multa considerare oз.que Auic uult tibi esse nota ex canonibus ulib⁹ primi libri.Et ex his soluuntur cōtraria.quia procedunt uiis suis si bene inspiciatur distinctio data.¶ Secunda dubitatio.ē cuius uene flebothomia magis conueniat.an.cephalice an basilice.uel comunis.uel saphene et uidetur quod i ea conueniat flebotomia basilice per Auēзoar tractatu .z°.17° ca°.ubi dicit si apostema fuerit &c̄.De basilica extrahere debes ¶ Iteз Mesue precepit saphanas flebothomari ca° de flobotomia oculorum. ¶ In contrarium sunt plures auctores.primo Aui.hic qui de cephalica flebothomiā precepit.¶ Idē Halyab.practice.5°.ca.3°.Et al canamosali li°.6°.ca.đ pāno &c̄.Et Rasis.9. Almāsoris.¶ Istā questionem soluit nobis Mesue preallegato ca.& Aui.inuit solutionē ei⁹ fen.pª.huius tertii ca.de canonibus ulib⁹ curatōis egritudinum cerebri.¶ Propter ꝙ cōsiderādum ꝙ obtalmia i qua flebothoª cōpetit.uel est cū plenitudie totius.uel solū est plenitudo capitis & partiū circōstātium pro piquarū.Si quideз sit solius capitis & propīquarū partiū plenitudo sine reliqui corporis plenitudie.tūc dēt fieri flebothomia cephalice.causa est.qa ista uena materiā ab illis par

tibus educit.ut Gal.2° regiminis acutorū co°
io.& Aui.p° can.fen 4ª.ca.đ flebothomia.Si
autē sit in toto corpore plenitudo.tūc potes ī
cipe a flebothoīa uene cōis ł basilice uł saphe
ne.& h° 2m diuersam corporis dispositionez.
¶ Debet autē medicus in h° maxie cōsidera
re duo.Vnū ē si materia fluit uł parata ē flu
ere uel iā fluxit.& q̃tū ad hāc diuersitatē sic
debet in flebothomia pcedere.Si eni materia
parata ē ad fluxū uersus caput & oculū pōt
flebothomare uenā basilicā uel uenam saphe
nā 2m qđ statim diceť.qa istarum uenarum
flebothoia euacuādo totius corporis ř pletōez
phibet fluxum materieruz ad oculū.Si autē
materia fluat·cōpetit flebothomia uene cōis
& ēt basilice.nā ipsa repletionē cōez euacuat
& inq̃tū continuať uene cephalice.& basilica
cōi diuertit & euacuat a capite.Si aūt materia
iā fluxit ad caput & oculū oz inspicere nam
si repletio in toto ē quieta.ita ꝙ ñ timeť de no
uo cursu materiei ad oculum flebothoma ce
phalicā.quia ista ē que proprie sanguinē ī ca
pite cōtentū euacuat.Si aūt de fluxu materiei
est timor tunc prius euacua de uena cōi uel
basilica ut totius repletio remoueať.Deinde
uero flebothomāda ē cephalica.& qa stante ī
toto corpore sanguis plenitudie q̃uis materia
ad caput & oculuz fluxerit suspicandū ē sem
per de nouo fluxu materiei.ideo melius ē ante
flebotomiā cephalice premitteř flebothomiā
uene comunis uel basilice & qa plurimū cōti
git quod siue materia fluat siue multū de ea
fluxerit qđ in toto corpore repletio continetur
que indicat remoueri ideo utplurimum meli
us est primo premitere flebothomiā uene basi
lice uel comunis secundū quod tibi uideť De
inde.subsequi cum flebotomia cefalice. nostri
enim temporis homines sunt dediti suauitati
& repletionibus multis.& ideo Iesus tracta
tu p° ca° .30°.Ego expertus suz aliquādo ob
obtalmi ā acutā.i.calidā.p° die medicari per
minutionem uene basilice sepe & uidi eā ual
de utilē.& hoc iō.quia attrahit materiaz ad
inferius corporis.& si cogit necessitas ad ex
trahendū sanguinem.2° sit đ cephalica.¶ Se
cundum aūt quod debet medicus cōsiderare
in huiusmodi flłothomiis est.si cum hac totiꝰ
repletione ab aliqua parte corporis materia ē
magis parata fluere.uerbi gr̃a.si corpe existē
te repleto materia sit multū parata fluere a p
tibus inferioribus & illaꝝ partiū cā materia
sit in toto multiplicata.ut si emoroydes sint
restricte uel menstrua .tūceni oz pus incipe a
flłothomia uene saphene unius uel durum 2m
q̃titatē repletiōis.deinđ fiat flłothoīa cephali
ce.uł si repletio adhuc ē mlťa post flebothoīaz
saphene flłothomeť uena cōis.deinde cephali
ca.Causa aūt huius ordinis est.naz per flebo
thomiā saphene tu facis tres utilitates.Pria
ē quia de cōi repletiōe minuis. Secūda. quia
a capite uersus cōtrariū 2m longitudinez ma
teriā diuertis.Tertia quia a particula que est
radix aggregatiōis materie euellis materiā.
sicut a matrice & a ptibus emoroydalibꝰ.ut
p̄supponiť.Sz per flebothomiā uene cōis 2°
factā si indicať duo facis iuuamēta.Vnum est
qa si adhuc ē in toto repletio que p flebotho
miā saphene ñ potuerit ř moueri tu ř moues
eam.Secūdū iuuamētū ē. quia etiā a capite
diuertis materiam & aliquo modo euacuasti
inquādū uena cōis colligatur uene cephalice.p
flebothomiā uero tertio factā đ cephalica tu
euacuas a capite & etiā diuertis.Iste g° fuit
ordo laudabilis.Et eodē mō ē inspiciēdū si cū
corporis ř pletiōe sit epatis ř pletio multiplicā
tis sanguinē sicut h° apparebit.cū uidebis ho
minē epatis sanguinei.tūc eni prius flebotho
ma uena basilicā.deinđ si expedit cōez & po
stea uenā cephalicā.¶ Considerandū tamen
qđ licz ordo p̄dictꝰ sit rationabilis tamē quā
doq; nō expedit facere in eadē obtalª has tres
flebothomias.imo quādoq; sufficit prio sola
flłothomia.uel de saphena.uel đ basilica.uł đ
cōi ut nō expediat pcedere ad flebothomiaz
cephalice.& h° iō.qa fc̃a flebothomia pª illđ
qđ de materia ad oculū fluxit resoluiť sine a
lia flebothomia.& h° iō.qa flebothoīa saphe
ne uł basilice uel cōis q̇ p̄us fc̃a fuit sufficiēter
minuit corporis repletōez.& materiā ab ocu
lo diuertit.Vnde materia q̇ in oculo erat.quia
cessauit fluxus ř soluta ē ope nature ł medica
minis.Vnde nō expedit qđ aliā facias fleboho
miā.& iō dicebat Iesus loco p̄allegato. Si co
git necessitas.2° sit de cephalica.q̃si dicat qđ
aliquando ñ cogit cōtigit etiā ꝙ iste tres flebo
thomie uel due non fiunt.sz solū·una.s.flebo
thomia cephalice.& hoc quia in corpore ē pau
cus sanguis & homo est debilis. & materia
in actu aīi fluxu ad oculū.ita quod de ea mul
tū est in eo.Vnde 3car tractat.8°.c°.19° Si uir
tus fuerit debilis & tempus ineptū .de cepha
lica minuere debes & in modica quātitate.
¶ Sed tunc dubitatur. diceret aliquis si ali
quod membrū particulare eēt repletum san
guine a quo obtalmia inciperet uel incipe pos
set quā uenam flebothomabo.¶ Dicendum
quod primo oz flebothomare uenā illi men
bro propriā. uerbi gratia.corpus nō est reple
tū secundū totū.sed circa uenas emoroydales
est repletio Dico quod non expedit flebotho
mař saphenā.sed soluz oz incipere aperiř emo
roydos.Vnde Auic.infra hoc c° Si fuerit mate

ria procedens ex membro opportet ut euacuet̃
illud membrruʒ. Et supra capº de canonibus
uł̃ibus dicebat. cũ materia procedit ex mem
bro intend̃ in flebothomãdo illud membruʒ
& deinde si expedit. quia materia iam in capi
te contineatur potes de cephalica flebothoma
re. Sʒ si materia sit mota ad supiora & nundũ
cõtineat̃ in ptibus oculi. sʒ sit circa spiritualia
potes flebothomare uenã cõeʒ capiti & ptibꝰ
inferioribus. sicut ẽ uena cõis uł̃ basilica. Et hº
uoluit dicere Mesue i ca. de flebothomia ocu
loꝝ. Si cũ cõitate alicuius ex mẽbris fuerit fle
bothomãda ẽ uena pº illi mẽbro deseruiẽs. de
inde utriq̃ cõis. Eodẽ mõ si solũ circa epar es
set huiusmodi songuis habũdãtia ł̃ circa sple
nẽ tũc oporteret icipe a flebothoª basilice. &
credo ꝙ pprior flebothomia ẽẽt flebothomia
saluatellaꝝ i manibus. q̃a iste uene magis ui
dẽtur appropriari replõibus ppriis epatis &
splenis q̃ flebothomia basilicaꝝ. ut ab. A. sum
mit̃. 3º. can. fen. zz. ca. de cautela a' doloribꝰ iũ
ctураꝝ. ¶ Hec omnia q̃ dicta sunt demõstra
ri possent ex pncipiis generalibus pmi libri.
& pticularius summũt̃ ab Aui. supra capi. de
canonibus uł̃ibus curationum egritudinũ cere
bri. & a Mesue ĩ ca. de flebothomia fiẽda in e
gritudinibus oculoꝝ. ¶ Ex quibus appʒ que
uene in obtalmia debẽt flebothomari. uñ con
traria soluũtur. ¶ Tertia dubitatio est cõces
so ꝙ dẽat flebothomari uena cephalica. utrũ
eiusde partis uel cõtrarie. uidetur ꝙ cõtrarie.
Primo p Gilibertũ. 3º. li. ca. de obtalmia ubi
uult ꝙ fiat flebothomia de cephalica p antipa
rastesiʒ. i. cõtrariã atractionẽ. sʒ hº fit p cõtra
riã cephalicã flebothomatã. ¶ Idem Guiliel
mus lõbardus. fiat flebothomia d̃ uena cepha
lica q̃ ẽ i manu cõtrarie ptis. ¶ Idẽ sentit Ra
sis. 9º. tractatu Almãsoris ca. de obtalia ¶ Hº
probat̃ rõe. illa flebothomia magis cõuenit q̃
cũ hoc q̃d euacuat materiã eam diuertit a flu
xu. sed flebothomia cephalice cõtrarie ẽ huius
ut notũ est. ¶ In cõtrariũ arguitur. pº aucto
ritate Iesus ca. d̃ obtalmia. ubi dicit. icipe ape
rire cephalicas ex parte doloris uehementis.
¶ Itẽ Serapio tractatu. zº. pº. ca. ubi dicit. ad
ministremus i pmis flebothomiã cephalice ex
latere uehemẽtis egritudis. q̃d affirmat Rasis
zº. cõtinẽtis. ubi dixit. Dixit filiꝰ Serapionis
cũ accidit apostema peximũ in oculo minuat̃
cephalica ex eadẽ parte ¶ Hoc probatur rõne
diuersio in duas dyametros non debʒ fieri. ut
. A. ponit pº can fen. 4ª. 3º ca. sʒ facere flebo
thomiã d̃ cephalica contrarie partis est diuer
sio in duos diametros. quia una est secunduʒ
latitudinẽ capitis. s. a dextro oculo ad sinistrũ
uel econtra. Alia ẽ superius ad inferius uersꝰ

brachiũ quar̃ flebothomia de contraria cepha
lica fieri non debet. ¶ Ad huius questionis so
lutionẽ oʒ uidere priº quando cephalicã flebo
thomamus. secũdo i quo differat flebothomia
cephalice de eadẽ pte a fl̃othomia cephalice d̃
parte cõtraria. ¶ Propter pmũ est cõsideran
dũ ꝙ sic̃ ex dictis põt hẽri. fl̃othomia. cepha
lice tc̃ fit q̃ñ materia p fl̃othomiã euacuabilis
habũdat i ptibus capitis a qua obtalia depen
det. huius rõ ẽ. q̃a uena cephalica materiã ma
xime a ptibus capitis & circũiacẽtibus ptibꝰ
euacuat & iõ si aliq̃s esset debilis in oculis uñ
disponeret̃ ad obtalmiã & materia habũdarʒ
i ptibus iferioribus. nundũ tñ superius ascen
disset uel ascẽderet. si fieret flebothomia d̃ ue
na cephalica posset icurrere obtalmiã. & hº iõ
q̃a flebothomia illius uene euacuaret a capite
& tñ caput in illo ñ indiget euacuatione ut p̃
supponit̃. & ex alia parte materiã que ẽ i in
ferioribus trahit uersus supius. ex q̃ errore
cõtingit ꝙ oculi & caput debilitati illã mate
riã suscipiũt. Et iõ ex hac causa uidemus mul
tos ppter flebothomiã cephalice icurrere ob
talmiã & passiões reumaticas oculoꝝ quas
añ flebothomiã ñ hẽbant. Si tñ repletio i par
tibus ifirioribus esset pauca propter flebo
thomiã cephalice posset homo ab obtalmia fu
tura p̃seruari. Nam lʒ ipsa cephalica pricipa
liter a superioribus euacuet. põt tñ a toto eua
cuare. Vñ Gal. in comento secundi re. acu. Eua
cuatio ex quibuscunq̃ fuerit locis attrahit ex
toto corporẽ. i. euacuat a toto ¶ Propter secũ
dũ sciendũ q̃d flebothomie cephalice ex eadeʒ
parte uel cõtraria in hº differũt. q̃a ex eadeʒ
pte est magis euacuatiua materie q̃ ad oculuʒ
fluxit. sed ex pte cõtraria ẽ cum euacuatione
magis diuersiua illius materie q̃ a capite ex p
pinquis ptibus ad oculuʒ fluit. ut notum est.
¶ Ex quibꝰ apparet solutio ad questionẽ. In
obtalia eni uel materia plꝰ ad oculum fluxit
q̃ fluat a capite uel plus fluit a capite. ñ tñ
multũ est fluxa que medicus sola estimatiõe
cognoscit. Si q̃dẽ materia q̃ caput replet fluit
ad oculũ. licet aliquid fluxerit. tũc debemꝰ flo
bothomare cephalicam ptis cõtrarie. ratio est
quia cephalica cõtraria faciet ista duo q̃bus i
digemꝰ. naʒ euacuabit a capite. & p cõseq̃uẽs
ab oculo poterit euacuar̃. similiter distrahet
materiã q̃ uersꝰ ocl̃ũ fluit distractiõe magis
ad cõtrariũ. sʒ si materia capitis repletiua iã
multa ad oculũ fluxit. nec ẽ in motu nec fluxu
uel parũ ẽ in fluxu. tũc debemus flebothomar̃
cephalicã eiusdẽ ptis. & hº uolebat Rasis 9º
almãsoris. ubi dic̃. flebothomanda ẽ ex manu
cephalica uel brachio ptis cõtrarie. nisi uetus
fuerit obtalmia. quia in obtalmia atiquiori iã

materia plus fluxit q̄ fluat.& ideo d eadē pte debet fieri flebothomia.cuius ratio ē.q in hac obtalmia prior itentio ē euacuatio q̄ diuersio qa materia n̄ est in fluxu uel parꝝ est i fluxu & iō debemus apire uenā que principaliter a capite euacuet.q̄uis nō tantū sit diuersiua.& ista est cephalica eiusdē partis.& qa materia repletionalis in capite.ꝑus est in fluxu.secūdo ē fluxa & minus i fluxu.iō ꝑus cōuenit flebothoª cephalice cōtrarie ptis.deinde cōuenit flebothoª cephalice de eadē pte.Vñ Mesue de cura obtalmie.flebothomia cephalice cōueniēs ē ex opposito latere ꝑus deide ex latere eodē. Vñ Azarauius ca.de obtalmia.Flebothomet cefalica de manu opposita parti egritudis.si egritudo cōfirmata ē post flebothomiā.flebothomet uena cefalica alterius manus.s.de eadē pte.parti patiēti. ❡ Notandū tñ ꝙ ñ expedit semper hunc ordinē seruare.aliquādo enī sola flebothoia de uena cefalica opposita sufficit ad curā.nec expedit aliā cefalicā apire.& hº id eo.quia possibile ē.quod per illā flebothomiā sufficiēter repletio capitis euacueť & materia que fluebat ad contrariū trahať.& materia que ad oculū fluxerat resoluať natura uľ arte.uel ēt ꝑpter flebothomiā intus retrahať & hoc ē possibile.& iō non oꝫ aliaꝫ cefalicam aperire.Vñ Mesue dicebat.deinde fiat flebothomia ex latere eodē.si flebothomie iteratio necessaria est.Similiter ēt aliquando sola flebothomia de uena cefalica eiusdē partis sufficit in cura obtalmie.nec pmittiť flebothomia cefalice de parte cōtraria.& hoc iō.quia iā materia fluxit ad oculū q̄tum ad magnā uel maiorē partem uel tota.Et si repletio in capite ñ est in agitatione & fluxu magno.tūc flebothomia cefalic. de parte eadē euacuādo repletionē illā perficit curam & non sit opus plus cephalicā oppositā flebothōare. ❡ Sꝫ circa istā ptē dubitať.diceret aliquis.in quo gº differt flebothomia cephalicarū a flebothoia uenarū circa caput.ut timpoꝝ.nasi.post aures.frōtis & similiū. ❡ Dicēdū qđ flebothoia illaꝝ uenarū circa caput.ē adhuc particularis magis euacuatio a capite.sꝫ flebothomia cephalicaꝝ cū hoc qđ est euacuatio a capite etiā ē euacuatio a ptibus circūstantibus.ut collo & ptibus superiorib⁹ pectoris.iđo flebothomia cefalice ē sic euacuatio uľis. respectu flebothoie uenarū frōtis & nasi & cōsimiliū.Auctores gº medicine diuersa ispiciētes diuersaꝫ flebothomiam ꝑceperūt.quidā de cefalica eiusdē partis quidā uero de cefalica cōtraria.quidam uero de utraq̧.& omnes saluanť ut uisuꝫ.ē ❡ Ad ratiōeꝫ cū diciť.Caue ne in duas dyametros ꝑlongationē facias.Dico qđ uerū est quando sunt dyametri complete distantes .sicut a summo dextre ad infimū sinistre.Sꝫ q̄do due dyametri sunt parue pōt fieri sicut est hic.s.ab oculo ad oculū.& ab oculo ad brachiū eiusdē ptis lateris eiusdē. ❡ Quarta dubitatō ē .utꝝ in passionibus oculorū sit fienda flebothoia ex uenis que sunt inter policē & indicē. Videť ꝙ ñ. ❡ Prio qa Gal.in.libello đ flebothomia nono tractatu.ultio caº.nō docet flebothomare inter pollicē & indicē uenaꝫ.sed artariam. neq̧ alicubi i libro illo expresse de hº fecit mētionē. ❡ Itē Halya.ꝝ.trāslatione Constantini nō enumerat flebothomiā haꝝ uenaꝝ iter uenas que flebothomari debēt. ❡ Itē uel flebothomia harum uenarū fieret ad diuertendū uľ ad euacuandū.non ad diuertendū.qa tam cefalica q̄ cōis posset hoc facere.ñ ad euacuanduꝫ solū ab oculo.quia uena lacrimalis uel frontis hoc faceret. ❡ In contrariū est cōmunis usus medicoꝝ oculistarum. ❡ In contrariū est Alcanamosali li.pº.ca.de cura doloris oculorū ex materia calida.ubi dicit.Cum dolores ueniūt i oculis ex calidis humoribus fac minutōeꝫ ex manibus ābab⁹ ex uenis cefalicis que sunt supra digitū magnū.i.grossum.A Rasi uero in ueniť.9º.almāsoris ꝙ i obtalmia est flebothomāda cefalica.ex manu uel brachio.& per manū quidam itelligūt uenam policis. ❡ Ad qō nē dico qđ nullū auctorē famosum iuenio qui in cursibus materierū ad oculos precipiat harū uenaꝝ flebothomiā.& hoc.qa uiderūt qđ flebothomia istaꝝ uenarum directe non cōuenit in his passionibus.qa sit appropriata euacuationi a capite.rō huius est.quia uena que ē inter pollicem & indicem nō est ramus uene cefalice.imo ē ramus uene cōis cui cōiungiť in curuatura brachij basilica uena.Vnde etiā posset dici ramus uene basilice.Aui.tñ capiº de.anathomia uenarū.& iꝫº de animalib⁹ uľ sentire qđ sit ramus uene nigre.i.cōis.Et pp ignorantiā huius ex anathomia credūt rudes oculiste qđ sicut saluatella ē ram⁹ basilice.& tamē ꝑprie nō ē eius solius ram⁹.ita uena q̄ ē inter pollicē & indicē sit ramus cefalice qđ ē manifeste falsuꝫ.ut summiť ex anatomia & ē de intentione Aui.liº pº.fen pª.caº de anatomia uenarū.& pōt summi ab eodeꝫ fen 4ª cº de flebotomia.& ab alijs auctorib⁹ medicine Ramus uero uene cefalice ē uena que diciť funis brahij q̄ nō ē i manu.sꝫ est in siluestri pte brahij iter cubitū & rasetaꝫ.& ideo q. uellꝫ flebothomař ramū.cefalice flobothomaret funeꝫ brahij in loco illo.& nō in manu.s.nō circa loca digitorū & pectinis manus.Sed quia uena dicta funis brahij ē ibi sup musculos.unđ timeť de eorū punctura in flebothomia.ideo

forsan eius flebothomia ñ est in usu. Quãuis
tñ earũ flebothomia non directe cõferat. indi
recte tñ põt conferre. quia euacuãdo sanguinẽ
a uena basilica cui ipsa associat̃ mediante ue
na cõi. uel in coniũctione cũ uena cõi. euacuat
ẽt ab epate. & sic põt esse cã minorationis san
guinis in epate & remissionis feruoris in eo
quãdo debite fit. Si ergo obtalmia hẽat mate
riã suam ab epate poterit illaꝝ uenarũ flebo
thomia conferre. Similiter ẽt iste uene euacu
ant a uena cõi. cuius euacuatione materia a ca
pite potest euacuari per coniũctionẽ cõis cũ ce
phalica. ¶ Sꝫ tu diceres. quare g° in passioni
bꝰ epatis nõ flobothomamꝰ istas uenas sꝫ fle
bothomamꝰ saluatellas & tamẽ saluatella &
uena policis sunt rami uene cõis. ¶ Dicẽdũ ꝙ
h° ẽ pp duas causas. Vna quia aliqua maior
distantia ẽ saluatellarum q̃ uenarũ que sunt
iter policẽ & indicẽ. & ideo ad longinqus tra
hit̃ sanguis ab epate p istas uenas. Secũda g°
est & melior. quia iter policẽ & indiceꝫ uidet̃
ꝙ artharia sit magis manifesta. cuius signũ ẽ
qa auctores ibi docẽt eaꝫ flebothomare. ut. A.
ca. de flebothomia auctoritate Gal. & ideo pp
illius artharie timorẽ forsan nõ flebothomat̃
& ideo credo ꝙ flebothomia istaꝝ uenarũ con
ferrat i passionibus epatis. cuius signũ est. qa
flebothomia artharie ibi existẽtis cõfert ẽt i
doloribus illaꝝ partiũ epatis. ut summitur a
Gal. i li. de flebothomia. ultimo ca. ¶ Notan
dũ tñ circa predicta ꝙ cũ uene in nobis ramifi
cent̃ sicut arboꝝ radices uel sicut riui qui or
tos irrigãt. ut summit̃ ab Arꝫ. 3° de partibus
aĩaliũ est possibile ꝙ secũdũ diuersitatẽ homi
nũ rami istaꝝ uenaꝝ sint diuersi. Si ergo ẽẽt
aliquis a cuius uena cefalica ramus ptẽderet̃
recte super manũ ad locũ inter policẽ & indi
cẽ. tũc flebothomia istarũ uenarũ. s. inter poli
cẽ & indicẽ sibi cõferret. tamen plus apparet
ꝙ ramus cefalice associat̃ uel appropiquat ra
mo tendẽte ad saluatellas q̃ alterius uene ma
nus. & ppter istud forte quidã oculiste. flebo
thomãt saluatellas in passionibus oculorum.
¶ Ex quibꝰ soluũtur cõtraria. ¶ ET OPOR
TET NE VISVS. Hic Aui. ponit regimẽ in
obtalmia per aeris rectificationẽ. ñ quidẽ per
rectificationẽ cõmunem. qa precipiat caueri a
uẽtis puluere & fumo. quia hoc supposuit ut
notũ ex supra habitis. Sed ponit regimẽ p re
ctificationẽ propriã que est circa colorem. Et
uult qđ ñ ĩspiciat res albas sed nigras aut ui
rides. Et qa forsan aliqs diceret qđ eodẽ mõ
se haberet oculus ad hos colores. dic̃ qđ color
niger plꝰ cõfert in dispositione egritudĩs. sꝫ ce
lestis. i. uiridis plus cõfert i dispositõe sanita
tis &c̃. ¶ Dubitat̃ an i passionibus oculoruꝫ
debeamus ĩspicere tenebrosa nigra ul' uiridia. ui
det̃ qđ nõ. qa oculus possꝫ esse debilitatꝰ pp
ter tenebrã. unde multũ in tenebris morãtes
nõ bene uidẽt postea. ut 4° de accidẽti & mor
bo. sꝫ in passione a tenebra nõ đbemus ĩspice
re tenebrã. ¶ Itẽ illud qđ fugat spũs ab ocu
lis nõ cõuenit in passione oculorũ. qa cũ spiri
tuũ p̃sentia stat uirtutis fortitudo. qa spiritꝰ
& calor sunt eius instrumẽtũ. ut Aui. p° can.
fen 2ª. ca° de signis complõnũ. sꝫ tenebra fugat
spiritũ. qa sibi cõtrariat̃ spiritus enĩ ẽ de na
tura lucis. ut ab. A. summit̃ p° đ uirtutibꝰ seu
medicis cordialibꝰ. & sexto đ naturalibꝰ 4ª
particula. ¶ In cõtrariũ ẽ Aui. & Rasis 2°
cõtinẽtis i pluribꝰ locis. ¶ Dicẽdũ qđ đbili
tas uisus aut ẽ p uiã resolutiõis. aut p uiaꝫ
multe aggregatiõis spirituũ. Si quidẽ sit p
multũ aggregatiõeꝫ & cõstrictionẽ. sicut fit
in hominibꝰ diu carceratis in tenebris. tũc eis
nõ debemꝰ approximare nigra tenebrosa. imo
lucida. Sicut enĩ nigredo & tenebra fuerũt cã
defectus in uisu ppter multã aggregatiõem
ita lux erit causa curatiua reducẽdo spiritum
ad sparsionẽ & dilatationẽ. ¶ Notãdũ qđ ei
q exit tenebras nõ debet subito lux approxia
ri & uehemẽs lux. qa ex h° p subitam muta
tiõeꝫ ad cõtrariũ noceret̃ & perderet uisum
sꝫ paulatim & gradatĩ debet fieri. Et iđo Di
onisius tyrannꝰ carceratos suos cecabat subito
de obscuro mouens ad camerã lucidã. ut põit
Gal. io. de iuuamentis mẽbroꝝ noue trãslatio
nis 4° ca. huius autẽ cã dicet̃ 4° tractatu Si
uero debilitas uisus fuerit ppter r̃solutiõeꝫ
spirituũ. tũc cõpetit aspectꝰ rei nigre ul' uiri
dis. & quia in obtalmia nocumentũ spiritus l'
uisus fit maxime per uiã resolutionis ppter
dolorẽ uel calorem uel propter utrũq̧ ideo in
obtalmia cõuenit iuitus ad res nigras uel uiri
des & non ad albas. huius aũt cã est. qa cura
fit p contraria. debilitati ergo q̃ est per resolu
tionẽ resistimus aggregãdo & h° fit p nigrũ
uel uiride que habẽt congregare sicut albũ hꝫ
disgregare. ut Gal. 4°. de accidẽti & morbo.
Ex quibus cessat ratio prima. ¶ Ad secũdam
dicendũ. p°. negãdo maiorem. quia spititus q
fugat̃ ab oculis ex nigro est spiritus uisibilis
nõ autẽ spiritus naturalis uel uitalis. mõ pa
tiẽti obtamiã ẽ utile qđ spiritꝰ uisiuꝰ rece
dat. ab oculo uersus cerebrũ ad h° ne p sui p̃
sentiã oculus in uidẽdo laboret. & tũc remane
bũt natulalis & uitalis ad digerẽdũ et expel
lẽdũ materiã. ¶ Et qa cõtra hãc solutiõem
possꝫ istari. nã spiritus uitalis seq̃t̃ i suo mo
tu animalẽ & ecõtra. ut summit̃ ab. A. priª
fen huiꝰ. ca° de somno & subet. ideo oꝫ dare
aliã solutionẽ. s. qđ plus est iuuamẽtũ qđ fit i

ꝓhibitione resolutiōis p̄intuitū ad nigrum q̄ sit nocumentū alicuius fuge spiritus uisibilis. ¶ Dubitat̄ .2°. quare oculis egris plus cōfert intuitus ad nigrū. sȝ sanis plus cōfert intuitus ad uiride celestinū. ¶ Rndet Dinus q̄d cā est q̄a color niger debiliter mouet sȝ Celestinus fortiter. & q̄a i egris uirtus ē debil'. iō cōuenit ītuitus ad rē debiliter mouentē. & hic ē color niger. Sanis aūt q̄a uirt⁹ est fortis cōuenit res que fortius mouet & hic ē color uiridis. ¶ Hic tñ modus dicēdi subtiliter intuēti ñ est cōueniens. sed q̄a redargutio eius faceret trāsire ad materias nimis extraneas iō obmitto. ¶ Aliter ergo dicendū est. ꝓp q̄d sciēdū ꝙ color niger est fortiter cōgregans ul' ad multū congregās. Sed color uiridis est cōgregās minus q̄ niger. & iō mediocriter dicit cōgregare. & cā est. quia color niger est extrem⁹ respectu albi & lucis. sicut igitur lux & albedo ultime disgregāt. sic nigru et tenebra ultie cōgregant. Sed color celestinus est de colorib⁹ medijs pticipans d̄ luce. & ideo remisse cōgregat ut summit ab Ar. 31ª pticula. d̄ ꝓblematib⁹. 25. ꝓble. ¶ Ulteri⁹ cōsyderandū q̄d hō infirmus ex obtalia est multū disgregatus. i. resolutus in uisu & uisibili spiritu. sȝ homo san⁹ respectu infirmi ē parū disgregat⁹ l' parꝝ disgregat̄. ¶ Ex quib⁹ sequit̄ q̄d egro ocl'o quia multū disgregato cōpetit remediū multum aggregās. & h° ē nigrū & tenebra. Sed oculo sano. q̄a nō tātū disgregatus est competit res minus cōgregās. & h° ē color celestin⁹ i. uiridis. & h° ē q̄d Aui. dicebat. Et niger q̄dē fit i dipositiōe egritudinis. & celestis i dispositiōe sanitatis. Et ē simile sicut d̄ frigida medicia que cōpetit febrēti. sed min⁹ frigida res cōpetit sano. nō eni sanus indiget forti infrigidatiōe sicut si essȝ frebiēs. Et hec q̄ dicta sunt summunt̄ de mēte Gal. 4°. de accidēti & morbo ca. de causis delicie. ¶ Tertio querit̄ quare Aui. uidet̄ cōtradicere sibi primo enīȝ dicit ꝙ patiēs obtalmiā ispiciat res nigras. & uirides. & postea dicit ꝙ niger fit i dispositione egritudis. & uiridis in dispositōe sanitatis ergo uiridis ñ cōuenit pacieti obtalmiā. q̄a ñ ē sanus. ¶ Ulteri⁹ diceret aliq̄s. quare. A. dixit in dispositōe egritudis. & ñ dixit in egritudine. ¶ Ad primā dicēdū ꝙ in obtalmia ul' est multa resolutio spirituū ul' ñ fit multa. Si q̄dē mlta resolutio fiat tūc cōuenit inspicere nigrū colorē & tenebrosum. quia ista poterūt resistere multe resolutioni. Si aūt ñ fiat multa resolutio tūc sufficit color uiridis. q̄a in obtalmijs colericis & sanguineis multa fit resolutō ꝓpter calorē materieꝝ. & ꝓpter fortes dolores. In obtalmijs uero melācolicis & flegmaticis ñ fit tāta resolutio. iō color niger solū cōuenit i obtalmijs calidis. color uero uiridis cōuenit i frigidis. Et ideo auctores cōsiderantes quādoq̄ multā resolutōem i obtalia dixerunt q̄d cōuenit color niger. Cōsiderantes uero quādoq̄ q̄d potest fieri pauca resolutō. & pōt fieri multa. dixerūt q̄d cōpetit color uiridis uel niger. Uñ Rasis. 2°. continētis. paciēti obtaliaȝ est ponēda pecia de pāno nigro super facieȝ. & post in fine capituli. patiētes dolorē oculorū debent habere i manibus pannos uirides & nigros. ¶ Notādū tamē q̄d iudicio meo quādo aliq̄s i passionib⁹ oculorū ē ul'tū resolut⁹ & debilitatus in uirtute q̄d usus nigrorū. seu usus supflue nō ē utilis. q̄a paucū spiritū qui remāsit cōgregat & repellit. & iō forsan aliquādo facere eū ispicere uiridia ēēt utile. sic uidem⁹ i simili. q̄d i homine febriente iā multū resoluto nō possumus uti uehemēter extinctiuis quibus utebamur quādo ipse erat in uia resolutiōis. ¶ Ad aliū quesitū dicendū q̄d color niger & uiridis nō coueniunt ratiōe obtalmie ut obtalia ē. cuȝ sit apostema cui color cōtrariat̄. sed cōueniunt sibi rōne dispositiōis cōsequentis que ē spirituū resolutio & ideo dixit in dispositione egritudinis. ET OPORTET. Hic Aui. pōit regimē patiētiū obtalmiā p somnū & uigiliā & patet textus.

¶ Dubitat̄ in quo tēpore plus cōueniat somnus in obtalia. an i prin° uel augmēto. l' statu uel declinatiōe. Uē q̄d in statu & declinatiōe Simile ut̄ d̄ somno i obtalia & d̄ febrib⁹ materialib⁹. Sȝ in febrib⁹ materialib⁹ magis cōuenit i statu & d̄clinatiōe. ut appȝ i cōmēto affo. secūd̄ pticule. In q̄ morbo &c̄. & 4° can. sen. 2ª c° d̄ sigis ex somno & uigilia. ¶ Itē ñ ut̄ q̄d somn⁹ i aliq̄ cōueniat. q̄a somn⁹ replet caput q̄a ꝓhibet resolutiōeȝ. ut Gal. iz. tera. ¶ In contrariū est. A. Dicendū ꝓpter q̄d opȝ premittere q̄d tempora i obtalmia distinguātur dupliciter. s. ex parte accidentiū & ex pte alterationis materie. Ex parte quidē accidētiū q̄a obtalmia est i pricipio quādo dolor ichoat & rubor & tumor & similia. sȝ ē in augmēto q̄n dolor augetur. est i statu quando dolor ultimo stat. sed est i declinatōe quādo dolor declinat. Sed distinguunt̄ tempora in obtalmia ex parte alterationis. quia quando materia ē cruda est principium. quando est i uia digestionis est augmentū. sed quando est digesta. est tunc status. & quando euacuatur hoc digestū declinatio. Ista autem tēpora in obtalmia se habent quasi sicut in pleuresi. naȝ non omnia coicidiūt simul. imo quando obtalmia est i statu q̄ad materie bonā digestionē. tūc ē i declinatōe quoad accidētia. & quando ē in augmento

quoad alterationē materie uel quoad fluxū materie. tunc in statu quoad accidentia. s. caloris & doloris. ¶ Huius autem causa summitur p° ex natura generali egritudinis. secūdo summitur ex natura loci pacientis. Primo quidem ex natura generali egritudinis que ē apostema naʒ morbi de materia apostemosa non habent tempora distincta ex alteratione materie simul cum temporibus distinctis ex parte accidentium. apostemata enī habent praua accidentia qñ materia est in fluxu ad membruʒ & in uia sanitationis. facta autem sanie accidentia remittunt iuxta Hyppo. Secunda particula. Circa generationem saniei dolores & fe. &c. ergo declinatio quoad accidentia concurrit cum statu quoad alterationem materie Sic ē erit in obtalmia cū obtalmia sit apostēa ¶ Secundo hoc declarat̄ ex parte nature loci. oculus enī quātū ad cōiunctiuaʒ in qua fit obtalmia est mēbrū panniculare. Vñ materia ibi contenta resudare pōt. & iō apostemata oculi assimilatur in hoc apostematibus interioruʒ mēbrorum. ut in comento affo. Parcisimos & cōsistentias. quēadmodū enim ab apostematōe epatis & costarū potest materia resudare. ita & ab apostemate coniūctiue oculi qđ apostema dicit̄ obtalmia. tūc ergo ī obtalmia erūt accidētia fortia qñ materia multū extendit panniculū & minus de ea expellitur uel resudare pōt. Sed tūc accidētia erunt remissa qñ materia magis expellit̄. Sed qñ materia faciens obtalmiā est digesta tūc magis est parata expulsioni & resudat magis per poros oculi. ergo tunc accidētia remissa erūt. cōcurrit g° status q̄tuʒ ad alteratione materie cū declinatōe q̄tū ad accidētia eodē mō sicut de pleuresi dicim⁹. & intelligo hic p digestionē nō solū quando materia saniat̄. sʒ ēt quando disponitur bona dispositione q̄ sensibiliter uel insensibiliter resoluit̄. quia istis modis potest obtalia terminari ad bonū sicut pleuresis. Quare autē ī febribus cōtinuis talis temporum distinctio ñ fiat ñ ē presentis cōsyderatōis. ¶ Istis habitis dico qđ ī obtalmia somnus cōfert propter quinq̄ iuuamēta que fac. Primo. quia in somno sedatur mot⁹ oculi zm locū unde nō sic trahit̄ materia & nō sic dolet. mouere enī oculū sub palpebra causat dolorē ppter occursuʒ ocli repleti ad palpebrā. Secūdo qa prohibet usuʒ proprie opatiōis. s. uisionis ī qua oculus īfirm⁹ fatigat̄. & sic nocet̄. ¶ Tertio quia somnus qetat materias sicut uigilia mouʒ. unde somn⁹ quieti uehemēter similis existit. ut. A. fen. za primi libri. licet p accidens quādoq̄ fit causa comotiōis humorū ut ppter reuocatiōem caloris sup aliquos hūores itrīsecos malignos quos agitat calor reuocat⁹. ut summit̄ ī com° afforum secūde pticule. & in co° afforum. 4. pticle In febrib⁹ ex somnis. Q° & si somnus mouet hūores mouet uersus itus ñ ad extra. sicut ē motus materieruʒ ad oculū. Quīto qa sedat dolorē quia somnus est de causis sedatiuis dolorū. ut p° can fen. za & 4a. specialiter tameʒ ī materia colerica & melancolica facit iuuamētū. Sexto quia somnus cuʒ humectet resistit ī hoc acuitati colore & sicitati melencolie. ¶ Ex quibus soluitur rō. za. cum dicitur. somnus nocet. quia. replet caput ¶ Dicenduʒ quod est maius iuuamentū quod facit ex predictis rebus quā sit nocumētuʒ prohibitionis resolutionis difficile enim est inuenire quod multū prosit. noceat autē nihil. ut Galienus xi° the. xi° ca. ¶ Dico secundo cū querit̄. in quo tempore magis cōferrat somnus. uel ꝙ ītelligis đ tēporibus distinctis q̄tū ad accidēcia uel q̄tū ad materie alteratōeʒ. Si quidē consideras tēpora obtalmie quantū ad accidētia. hoc nō est nisi quia puocatio somni fit ad accidentiū sedatiōeʒ & maxime accidētis ꝙ est dolor. & tē dico ꝙ somnus ratiōe doloris plus cōuenit in statu q̄ad accidentia. & plus cōuenit quādo dolor ē maior. rō est quia tunc plus est utilis somnus qñ plus q̄ritur accidētis. s. doloris remotio. sed h° est in statu. s. qñ dolor est uehemētior. maior est nota. qa de utilitatibus somni est sedare dolorē. ut dictuʒ est. Si aūt tēpa obtalmie cōsiderentur ut distinguūtur ex parte alteratiōis materie. tūc dico ꝙ somnus plus cōuenit in principio & augmento. uigilia autē plus cōuenit in statu & declinatione. rō ē. qa somnus pprie ad digestioneʒ facit. uigilia autē ad euaporatōem. ut. iz. tera. Illo ergo tempore somnus est utilior in obtalmia quo digestiōe materie magis egemus. & illo tempore uigilia est utilior q̄ magis egemus resolutōe Sʒ in pricipio & augmēto magis egem⁹ digestiōe materie. cū materia sit cruda in pricipio & in augento nō sit prefecte digesta. In statu uero egem⁹ resolutiōe & euacuatiōe materie ad extra cū sit iā digesta ī statu. et p ɔsequēs ī declinatiōe. g° somnus in pricipio obtalmie & augumēto pl⁹ cōfert. et p cōsequēs uigilia nocet. Sʒ ī statu ecōtra erit & in declinatione Vnde. A. 3° can. fen. iz. tractatu z°. ca. de cura nauseatiue sacietatis. Somn⁹ nocet ubi egēt supfluitates expulsiōe. & uigilie nocēt ubi eget materia digestiōe. ¶ Notādū tamē qđ p accidēs in principio & augmēto obtalie posset somnus nocere. & h° cū ī corpore essʒ supflua repletio quā a resolutiōe phiberʒ. aut essent multi hūores mali nō apti digeri quos icitarʒ similiter uigilia in statu ī declinatiōe. possʒ ñ

cere.qa corp⁹ eſſꝫ nimis debile & nimis reſo lub le.unde ꝑpter uigiliã uirtus pl⁹ noceret̃ ꝗ̃ ſi dormiret.noceret̃.ſ.in expulſione materie Iſta aũt ſunt iudicia particularia & eſtimati ua.¶ Ex quibus appꝫ ꝙ obtalmia in ꝗ̃ plus conferret ſomnus eſt colerica.& h° iõ.qa illa obtalmia d̃ ſe ẽ uigilatiua propter coleram.eſt etiã acutiſſimi doloris.& ẽ de humore ſicco. ſomnus autẽ omnibus illis ꝑdeſt.ſꝫ i flegma ticalꝫ conferrat inquãdũ a digeſtiõeꝫ iuuat inquãtuꝫ tamẽ retinet uapores flegmaticos q̃ ſunt groſſi & multi non ſi confert.nec etiã ẽ tã ta ei⁹ neceſſitas propter dolorẽ.cum nõ ſit ſic acutus dolor.In melãcolia autẽ fere ſicut in flegmatica dicẽdũ eſt. ſanguinea tautẽ medio modo.ſi atente conſideres.¶ Ex quibus ſol uitur ratio in contrariũ.tu dicis.ſimile uidet̃ de obtalmia & febribus materialibus.¶ Di cẽdũ quod nõ eſt ſimile quia.ille febres fiunt de materia in toto corpore que i ꝑricipio mo tus ſuffocat. calidũ unde ſomnus nõ conuenit ſed obtalmia fit de materia in particula una determinata.¶ Sed tu dices ſicut ſe hbet uir tus totius ad materiam toti⁹ ſic uirtus partis ad materiã partis.ergo ſicut uirtus in toto le ditur.a ſomno ſtante materia in toto.ita uirt⁹ oculi ledetur a materia oculi tempore ſomni facti.in principio.¶ Dicendũ quod.ſimilitu do non tenet.naꝫ quando in principio febris calor in toto ſuffocatur a.materia non eſt aliꝙ menbrũ a quo poſſit ſubſidium recipere.Sed ꝗ̃uis i pricipio ſomni calor oculi quodãmodo ſub materia cõculcet̃ tñ quia uigorat̃ ex hoc i corde & i cerebro.ſuſcipit tñ oculus iuuamẽ tũ.¶ Aliter ẽt poſſet ſolui ratio diſtinguẽdo i obtalmia tẽpora particularia & uniuerſalia ſicut fit i febribus.ſꝫ eſſet nimis longuꝫ.EX PEDIT NE PILI.Superius Aui.poſuit ca nones in regimine obtalmie quãtũ ad ſex res ñ naturales.¶ Hic ponit canones i regimine eius ꝗ̃tũ ad quaſdã ſpeciales res que poſſunt rebus ñ naturalibus annecti.& primo ponit ca nonẽ unũ circa pilorum remotionẽ.uel dimiſſi onẽ.2° potit cano.circa balneũ & uſum uini. 3° ponit can.circa ſituationẽ capitis.2ª ibi.& cũ corpus.ibi 3ª.& ex eis.quidẽ.¶ Cõſiderã dũ autẽ ꝙ duo primi can.poſſunt reduci ad rẽ nõ naturalẽ que eſt euacuatio.nam ad hoc di rigunt̃.ut Aui.innuit.Sed tertius canõ redu cit ad regimẽ in quiete.qa eſt de more ꝙ q̃s habens obtalmiã debet cum capite quieſcere. ¶ Et aliter poſſet dici.dic̃ pmo ꝙ pili habẽ tiũ obtalmiã ñ debẽt permitti prolõgari.qa ſunt nociui obtalmie &c̃.¶ Circa ꝗ̃ ꝑtẽ ẽ no tãdũ qd̃ p pilos poſſum⁹ itelligere pilos pal pebre.& poſſum⁹ intelligere pilos capitis.i.

capillos.¶ Quãtũ ad pmã expoſitiõeꝫ. dubi tat̃.quid Aui uult dicere niſi fuerint pili ſolu ti i radice.¶ Dicẽdũ ẽ adhoc dupliciter. Pri mo ſic.ꝑpter qd̃ ẽ ſciẽdũ qd̃ pili palpebraꝝ longi uidẽtur remoueri debẽt i obtalmia qa de eis ẽ timor ne inuerſent̃ ex quo fit aliqua pũctio in oculo.Sunt autẽ apti ad iuerſatiõeꝫ uerſus oculũ quãdo ſunt magni. Simiter lip pitudines & res q̃ oculo apponũtur habẽtes uiſcoſitatem illos inuiſcant & reflectunt uer ſus oculũ.bene g° ꝑcipit Aui.ꝙ pilli palpebra rũ nõ pmittant ſtare longi. ſed remoueantur Tamẽ duob⁹ modis poſſũt r̃moueri Vno mõ ex toto euellẽdo eos cũ teneaculis capiẽtib⁹ pi los.Alio mõ poſſent pili palpebraꝝ reuoueri nõ ex toto.ſꝫ radi.i.in cidẽdo.ita qd̃ radix pili re maneat in palbebra.Remotio piloꝝ palpebre ꝑ totalẽ euulſioneꝫ nõ eſt cõueniens propter duo.Primo qui euulſio totalis cauſat dolorẽ & cõmotionẽ.in oculo.ũde ẽ cauſa attratiõis materie ad eũ Secũdo qa materia q̃ ɔſueuerat conuerti in piluꝫ que eſt materia ſuperflua ñ hꝫ i qd̃ conuertat̃.& ido retenta põt nocere oc̃lo.¶ Sed tu dices iſta materia exire poterit per porũ unde fuit euulſus.¶ Dicẽdũ quod iam.ille porus eſt opilatus & conſtrictus uel concluſus propter materiã q̃ exuberat i ꝑtib⁹ oculorũ.ſed remotio eorũ per inciſionẽ diuiſſa parte illoruꝫ cofert .primo quia prohibet ne oculũ tangat.2° quia reliqua pars que rema net attrahit ad ſe ſuperfluitates que in pilũ conuertuntur.& tunc ſi iterũ creſit tunc iterũ incide.Et hec uidetur ſententia Auic.cuꝫ dicit Expedit ne pili permitant̃ ꝑlongari q̃m ual de ſunt nociui obtalmie .ſ.cuꝫ inuerſant̃ & pũ gunt niſi qñ fuerint pili ſoluti.i.raſi ul'inciſi.i radice.i.iuxta radicem.quia radix dẽt dimitti Illud eni.i.talis pilorũ remotõ dimittẽdo eo rum radices cõfert inquãtũ exiccãt &c̃.¶ Se cundo poſſemus iſtam litteraꝫ exponere.ut q̃ dam alii dicunt.¶ Propter qd̃ notandum qd̃ pili palpebrarum ſunt duorum mõrum qui daꝫ ſunt qui generantur a princi° generatiõis ꝑpter ſ nem.& iſti ſunt utiles in obtalmia & rõ eſt.quia diminuunt de materia oculorũ cõ uertendo in ſuum nutrimentũ.& maxime.qa diminuunt materias fumoſas que ſunt mate rie pilorum.ſunt eni pili in nobis ad h° utiles queẽadmoduꝫ etiã lapilli i terris q̃ ſugunt ni troſitatẽ terrarũ.ut ponit Aueꝝ.2° colliget. ca° de iuuamẽto pilorũ.ubi dic̃.mihi uidetur qd̃ nature adducũt iſtũ uaporẽ ut ſit materia pili.ad h° ut pilus trahat illã mallã materiam ex corpore ad mũdificandum ipſuꝫ p h°.ſicut tu uid̃s qd̃ faciũt artificialiter laboratores ter re.qui ꝗ̃do uolũt qd̃ ipſa fructificet ſeminant

femina q̄ habent attrahere partē terrestrem adhustaꝫ.¶ Alij sunt pili q̄ in ꝓcessu generantur in palpebris q̄ sunt sup̄flui.& isti oblōgati reflectunt̄ i oculū.& ideo debēt abijci.& h° ē qd̄ Aui.uult dicere nisi sint pili soluti i radice.& nisi sint pili palpebrarū qui generant̄ a pricipio natiuitatis.¶ Hec expositio.2ª q̄ fuit Dini mihi ñ placet qa ñ uadit ad textū & qa pili palpebrarū quicūq̄ sint si elongātur & flectātur i oculū debēt remoueri.¶ Quātuꝫ ad aliā expositionē factā de pilis.s.ꝙ Aui.intelligat per pilos capillos.Dubitatur utrū capili habētis obtalmiā debent remoueri.Videtur qd̄ sic auctoritate Rasis 2° cōtinētis đ cura obtalmie.ubi dicit Abrasio capitis ualꝫ obtalmie.& infra radātur capilli.& subdit auctoritate Gal.Abrasio capitis i obtalmia ē necessaria.¶ Probat̄ rōne.qa si in obtalmia oꝫ capiti medicias apponer̄.g° oꝫ capitis capillos remouere.Aliter eni medicine nō bene iprimerent.sꝫ oꝫ quādoq̄ ad caput medicinas aponere.ut notū ē.ergo &c̄.¶ In cōtrariū sunt auctores plurimi.q̄ nō expicāt h° fieri đber̄.Et ꝓbat̄ rōne.qa qd̄ est causa retētiōis uaporuꝫ in capite nocet i obtalia.sꝫ remouere capillos ē huiusmodi.maior ē nota.qa uapores retēti augent magis obtalmiaꝫ.Sꝫ minor est nota. nam una ē utilitas pillorū capitis que est calefacere & sic defendere ab ipressiōib⁹ aeris.ut cōiter ponit̄.g° illoruꝫ remotio erit causa densatiōis cutis.¶ Ad hāc dubitatiōeꝫ possum⁹ dare duas solutiones Prima erit clara silicet qd̄ i obtalmia uel expedit ad partes capitis pōnere aliquas medicinas.& sic expedit remouere capillos.& causa est.qa sup capillos posite non imprimēt.Vel nō expedit aliquā medicinā extra aplicare capiti.& tunc melius ē ꝙ nō remoueātur.& rō ē.iġtū ē possibile ut capitis conseruet̄ sanitas nō faciendo in eo mutationē ab eo qd̄ consueuit.& ideo.si aliqs cōsueuit ire tonsus capilis.& modo sint sibi additi & in cidat in obtalmiā couenies ē statim eos tōdere & reducere caput suū ad suā cosuetudinē naturalē.Debēt eni medici iuxta possibilitatē non corrūpēdo curā obseruare naturales consuetudines.Letantur eni͏ꝫ nature in cōsuetudinibus ut dixit Hyppo.secūdū qd̄ ponit Gal.2.tera.i fine.¶ Alia est solutio multū mirāda quā ponit Rasis 2° cōtinētis đ cura obtalmie.ubi dicit qd̄ capilli capitis l' sunt plani & isti ñ debēt remoueri.uel ñ sunt plani & isti debēt remoueri.& uolēdo exponere dictum.Rasis.credo qd̄ per capillos planos intelligit eos qui crescūt.& in quibus homo curam habet pectināđo & lauādo caput.& isti ñ debent remoueri.quia p eoꝝ presentiā faciunt utilitatē.primo quia fumositates capitis ad se trahūt.2ª qa per eoꝝ presentiā tenēt cutim capitis bene trāspirabilē.& ex hoc cōtingit qd̄ humiditates capitis cōsummunt̄ ul'mi nuūtur & extra euaporāt.sed p capillos ñ planos itelligit eos qui sunt ad iuicē intricati & quasi facti ut uelera lane & qui ñ crescūt nisi ualde paꝝ & de quibus ñ habet̄ cura.Vnde multa imūdicies tenet̄ in capite.& istos capillos est melius remouere.quia p eoꝝ presentiā caput magis replet̄.Et h° ē qd̄ Rasis dicebat auctoritate Aꝝ.uidet̄.qd̄ abrasio capitis ualꝫ obtalmie.& multitudo capilloꝝ nocet.nisi capilli sint plani.quia si sūt plani ꝓsunt.quia đsicāt & trahūt humiditatem capitis ad se.& qui ñ sunt plani replent caput nec permittūt desiccare illud.Et h° uidet̄ uelle dicere A hic recipiens illud a Rasi.Expedit ne pili.i.capilli permittant̄ ꝓlongari.i.crescere.licꝫ paruꝫ crescant.i longo tēpore remanere i capite.qm̄ ualđ sunt nociui.nisi fuerit pilli soluti i radice .i.nisi fuerit pili plani.& cōsueti pectinari.q̄do eni pili sunt plani.i.homo de eis curat.radices pillorū.i.ptes uersus cuti sunt omēs ab iuicē solute & bene separe.ita ut cū digito posses ad quācūq̄ radicē capilli puenire.qd̄ nō cōtingit in hominib⁹ q̄ non habent eos planos. imo habent eos iuolutos .& adinuicē isertos ¶ Ad inducta in cōtrariū dicēdū qd̄ reliqui auctores nō sic numerarim omnes canones po suerūt sicut Aui.fecit.& Rasis in continente. ¶ Ad ratiōeꝫ dicēdū qd̄ quādoq̄ plus eligimus qd̄ aliq̄ uapores teneant̄ q̄ uelim⁹ dimittere appositionē medicinaꝝ ad caput.Vnđ oꝫ capillos abijci.¶ Vel aliter qd̄ illđ uerificat̄ in habētibus capillos planos.& tamē i istis si necessitas positiōis medicinaꝝ ad caput urget eleuabim⁹ capillos.¶ Secūdo dubitat̄.utꝝ si medic⁹ deliberauit r̄mouere capillos đbeat eos radere uel tondet̄ forpicib⁹.¶ Videt̄ qd̄ debeāt radi.qa omnes auctores.& Rasis i 2° continētis.dicunt qd̄ fiat rasio.¶ In cōtrariuꝫ Auic.enim uult ꝙ abrasio cuꝫ nouacula cutiꝫ.dēpssat.ut aparet.4° can.fen pª.ca° de lenitione rigoris.oripilatōis &c̄.& fen.2ª ca° de regimine cōualescentiū.¶ Dicēdū quod post capilloruꝫ eleuationem uel nullaꝫ uis capiti innouationē iponere.sed solum remoues eos.qa ñ sunt plani.ut dixit.Rasis.& tūc est melius quod tondas & nō radas.causa est.qa capilli illius nō possent molificari.cū aqua.qa psup ponitur quod capiti eius nihil debeat applicari.& ideo rasio fienda eēt sine aliqua molificatiōe capillorum.ista autē rasio est aspera & quedam fricatio.talis autē inspissat cutim. ut Gal'3° de regimine sanitatis.& Aueꝝ.col

liget 6°.Si autem capillos leuas ut medicami
na aliqua ponas.tunc siue radas siue tōdas ñ
nō est multum cōsyderādum.nā uel sequeris
i cura & ponis capiti medicamina resolutiua.
& tūc si radisti remouet̄ illa oppillatio quā in
duxit abrasio.Similiter ēt de rebus ipis q̄s
debes apponere potes facere decoctionē & cū
illa molificare capillos & postea radere.Si ēt
debeas subseq cū medicis r̄percussiuis sup ca
put ñ est magna uis si capillos radas.quia ēt
decoctionē potes facere repcussiuā & cū illa
molificare capillos uerbi gr̄a.decoctio rosaruȝ
ꝉ aq̄ rosata.& iō auctores medicīe d̄bētes pꝰ
capilloꝝ remotōeȝ capiti apponere resolutiua
ñ dubitauerunt rasionē facere.& iō Aui.eam
concessit.3°.li.fen.pª.ca.de soda i febribus.
Gal.ēt.13.terapētice.ultimo ca.ñ curauit siue
radat̄ siue tōdatur caput cui debebat approxi
mare repcussiua.in summa tñ ut appȝ securiꝰ
ē tōdere q̄ radere.¶ Ex quibus appȝ solutio
ad cōtraria.¶ Tertio quereret aliquis.utruȝ
pacīeti obtalmiā posset cōcedi capitis pectina
tio.¶ Et dicēdū ꝙ uel est i principio cursus
materie ad caput & oculos.& tūc ñ dȝ cōcedi
rō est q̄a fricatio cuȝ pectine mouet materias
ad caput.uel ē in declinatiōe & corpus est mū
dificatū & paucoꝝ humorū & cōpetit & ma
xime iniuno stomacho.& cā est quia rarificat
cutim & purgat inde immūdicias.& sic resi
duū materieꝝ absoluit a capite & uapores ab
oculis diuertit.Est g° pectinatio q̄daȝ fricatio
pticularis.& sic quedaȝ pticularis euacuatio
a partibus capitis.Et ppter hoc Mesue aucto
ritate Aꝝ p̄cepit eā fieri ad cōseruatiōeȝ sani
tatis oculi.¶ Quarto diceret aliq̄s.Aui.dic̄
q̄d pili exiccāt huīditates attrahēdo ad nutri
mentū eorum.cōtra.quia pili nō nutriuntur
cū non sint animati.sicut nec ungues.ut ponit
Gal.in tegni.Item humiditas nō est materia
pili.sȝ uapor fumosꝰ.ut pōit Aui.p° can.fen
pª.illo ca°.Dico q̄d deus.& Gal.2° de cōplōi
bꝰ.¶ Ad p̄mū dicēdū q̄d nutrimētū summi
tur hic i proprie.q̄a pilus auget̄ p uiam appo
sitiōis.nō per uiā uere nutricationis.ut cōiter
dicit̄ licȝ satis sit dubiuȝ.¶ Ad secūdum di
cēdū q̄d humiditatē.Aui.acipit large p sup
fluitate.etiā uapor fumosus pōt dici humidi
tas.nā oȝ q̄d tm̄ habeat d̄ humido ꝙ ptes sue
cōtinuent̄.aliter enīȝ nō posset fieri pilus q̄d
est corpus continuum.¶ ET CVM CORP
VS.Hic Auicena ponit can.circa balneum &
usuȝ uini.¶ Ad cuius itellectū.dubitatur de
eo q̄d Auic.dicit.s.q̄d balneū cōfert cū corpꝰ
est mūdū.¶ Sed contra q̄a Gal.balneauit pa
cientē dolorē oculorū eo tempore q̊ euapora
tio nō confert oculis.ut appȝ i comento affoꝝ
sexte particule Dolores oculoꝝ.Sȝ illo temp̄e
corpus est plenū.q̄a unū de signis repletiōis
ē quādo euaporatio non confert.ut summit̄
hic ab Auic.& a Gal. ibidē.& in co° secundi
regi.acu.¶ Ad euidentiā istius cōsyderanduȝ
p° ꝙ p balneū debemus intelligere balneū aq̄
simplicis calefacte debite.cū eni balneū abso
lute pfertur.d̄ isto intelligitur & proprie in
febre.ut Gal.xi tera.9° ca.¶ Per uinū aūt in
telligimꝰ uinū albū subtile oderiferū mediū
cōsistentia ut nō sit.nouum neq̄ nimis āt iquū
debet enīȝ inteligi in meliori ēe.cū aliquid ab
solute profertur.ut docemur a gal.3° alimen
toruȝ.melius autē uinū est illud q̄d est iā dic
tū.& ideo Aui..infra i ca° de obtalmia frigida
dicit ad ministratio uini albi puri.¶ Hoc pre
misso consyderāduȝ quod.A quattuor condi
tiones tangit que requirūtur in obtalmia ad
hoc ut balneū & uinuȝ possint concedi.Prima
est ꝙ corpus sit mundū.corpꝰ pōt duobꝰ mo
dis mundū esse.Vno modo secundū totū.Alio
mō secūdū caput.Dico ꝙ balneū ñ dȝ fieri re
pletione existēte i toto.sed debuit p̄cessisse fle
bothomia.uel farmacia.uel utrunq̄.uel alia p
portionalis euacuatio.Vñ Mesue ca.de dolo
re oculoꝝ.balneationis ipressio oībus dolori
bus oculoꝝ cōfert post euacuationē.Rō huiꝰ
est ut summit̄ ibidē.quia hoc balneum agitat
materias que postea magis fluūt ad particulā
pacientē & adiuuat balneū ad talē cursuȝ.q̄a
uias dilatat.Vnde gal.xi.tera.ultimo ca.Assu
euit quidē balneum isluere supfluitates inbe
cilibus particulis.in balneis uero magis uti
q̄ hūidis effusis & uiis p̄paratis &c̄.¶ Eo
dem ēt modo uinū quādo datur in huiusmo
di doloribus.oȝ q̄d corpus sit mūdū secūdū to
tū.quia aliter uinū sui caliditate materias mo
uet.& fac̄ eas currere.Vnde Rasis 2° cōtinē
tis dic̄.balneū et uinū sunt maioris p culi.si cor
pus nō ē euacuatum.Si autē repletio sit in
solo capite.Dico ꝙ balneū & uinū possunt cō
petere.q̄a materias illas p̄parant euacuationi
& r̄soluūt.oportet tamē alias cōditiōes dicen
das attendere.¶ Secunda cōditio quā Auic.
tāgit ē q̄d humor faciēs obtalmiā sit effusus
in uenis.s.oculi.nā si hūor esset i effūdi q̄uis
in toto nō esset repletio.sȝ caput essȝ repletū
nō sic tutū esset dare uinū uel facere balneuȝ
q̄a ista i prio occursu agitāt et mouēt materi
as q̄ cū de se sint in cursu possent eas magis
incitare ad cursuȝ.possȝ tamē cōtigere q̄d ītā
te hac dispositiōe ipetꝰ balnei & uini p̄d̄ssent
q̄a materiā q̄uis sit in fluxu resoluent.& ī h°
cadit estimatiuū iudiciū.et iō Mesue capi° d̄
doloribꝰ oculi in datiōe uini ult̄ q̄d suspicio
agitatiōis sit sublata.que suspitio tollit̄ p ite

ratas euacuationes q̄ precesserūt.¶ Tertia cō
ditio ē qđ humor sit ex genere sanguis grossi
¶ Vbi ē cōsiderandū qđ sanguis ē grossus ꝑ
pp flegma uel ꝑpter melancoliā.Si quidē est
grossus per melancoliam tunc cōfert balneum
quia ariditatē & grossiciē melancolici humo
ris tēperat & subtiliat.Vnde Mesue pallega
to ca.balneatio confert hūorib⁹ melancolicis.
Si autē sanguis sit grossus.per flegma.tunc
magis cōpetit uinū.quia contrariatur illi ma
terie & ut digestiōe3 cōplet & resoluit.Vnđ
Mesue ibidē.uini potio cōfert flegmaticis do
loribus.¶ Tamē notandū ꝙ uini potio cōfert
in materiebus sicis grossis.melancolicis.qa
subtiliat eas & resoluit.Vnde Rasis.2° conti
nentis.pot⁹ uini iuuat obtalmiā siccā ueterē.
cuius signa sunt qa oculi sunt machri sicci ru
bei.Similiter balneū conferere potest in mate
riebus flegmaticis resoluēdo eas.Vnde Auic.
infra.in obtalmia frigida cōfert administratio
balnei & uini.¶ Vlterius circa hoc notandū ꝙ
balneū solū maxime cōfert i materiebus cole
ricis acutis que sua acuitate sunt cā uehemen
tis doloris in obtal.ª Vnde Oribasius sup illo
affo.Dolores oculorū dicit.colericus humor fa
cit feruorē.quia incēdit.ipsum uero dolorē p
lauacrū tempabis.hic tamē sermo cōplebitur
īfra ca.de obtalmia calida.¶ Quarta cōditio
est qđ sit finis obtalmie.per finē aūt obtalmie
accipimus duas cōditiones.unā.qđ materia
sit digesta.aliam qđ materia sit pauca.& iste
due cōditiones oēs alias cōditiones modificāt
nā si materia i oculo & ptibus capitis est pau
ca & est digesta ñ est dubiū qđ uinū & balne
um conferūt.nā si in solo capite esset repletio.
& materia idigesta cruda calida uel frigida ñ
sic rite possumus uti balneo & uino.timēdo il
li⁹ materiei agitationē et dilatatiōe3.Vñ l3 ma
teria sit calida si sit idigesta aliquā suspitionē
de balneādo indicat ne ipsa agitet̄ & ñ educa
tur.& similiter suspicandū de uini datione in
ea.& fortius suspicandū ꝑpter uini calorem.
Vñ Aui.ifra.in obtamia calida balneū pcipie
bat post cerebri mūdificationē & ēt uinu3 da
ri.Similiter ēt materia in capite habūdās.&
si sit idigesta ñ indicat secure balneum aut ui
nū ꝑpter timorē agitationis.Vñ Auic.supra
fen.pª ca.de canonibus uniuersalibus curatio
nis egritudinū capitis dicebat.Et omnis qui
cōquerit̄ de frigida egritudine capitis nocet̄
a uino.& mora in balneo.¶ Cōsyderans.A.
qđ ista cōditio erat pricipalis & omnes alias
modificās dixit.Et ꝑprie i fine obtal.ie.¶ Stā
tibus igit̄ omnibus cōditionibus dictis balne
um & uinum cōferrunt.balneū quidē subtili
ando materiam.& uinū ad repellendum.i.ex
pellēdum & euacuandū.quia ad duas euacua
tiones cōfert uinum.s.insensibilem resoluēdo
& ad euacuationem sensibilē pp lippitudinē
ad quā ꝑparat disponēdo materiā & extra i
pelendo.¶ Ex quibus app3 qđ Aui.tetigit or
dinē in usu balnei & uini.qa prius debet bal
neari.postea dari uinū.Balneū enī ē sicut pre
parans euacuatiōi fiende p uinū.& ideo dixit
balneatiōis ipressio i subtiliādo.& pot⁹ uini
ad repellēdu3.i.expellēdu3 materiam.Vnde
Constantinus de oculis libro.xi°.i fine.non
nunꝙ̄ dolor oculorū fit propter sanguinē coa
gulatū in oculorū uenis conclusum &c̄. que
passio curatur mera potione.i potu uini.bal
neo tame3 ꝑcedēte aliquādo tamē uno eoru3
solo utimur quia sufficit ad curā & notu3 ē
Sed propter solutionē contradicionis que ui
det̄ inter Gal.& Aui.est cōsideradū qđ usus
balnei & uini in obtalmia ē triplex.Vn⁹ oino
falax & prohibetur.Alter oino certus & sine
oi falacia.Alius est qui cū aliquali suspitione
eē potest.¶ Primus quidē ē us⁹ balnei & ui
ni cu3 repletione totius corporis & cū agitati
one & cruditate materie.tunc eni3 balneu3 &
uinū omnino nocent.quia materias agitant &
fluere faciunt.sicut etiā euacuationes particu
lares q̄do permittuntur euacuationibus uni
uersalibus.ut summitur a Mesue ca° de do
loribus oculorū.¶ Alter uero usus est q̄do
materia est pauca in oculis & circa partes ca
pitis & est digesta.tunc eni3 uinū & balneu3
omnino conferunt secundū diuersitate3 mate
tierū dictaru3.& cā est quia materias resol
uunt & expellunt.Tertius uero us⁹ uini & bal
nei est quādo corpus est mundū.caput uero
adhuc suficiēter repletū.tunc eni3 uinū & bal
neū possunt conferere.Balneu3 quidē in om
ni materia.uinū uero in materia grossa.ut po
test a Mesue summi.& ab Auic hic.tamē nō
omnino certi sum⁹ de iuuamento.¶ Si enim
uinū & balneū peruenirēt in agitando materi
a3 que ē in capite quāuis totū corpus reli
quu3 sit mundū posset eam fluere facere uer
sus partes oculoꝝ.expedit igitur ut quātita
tem materie que est in capite cōsideremus qa
potest esse multa & nimis exuberās.qa si ni
mis multa sit dubitandū est in dādo uinū & i
balneando.¶ Cōsidera ēt qualitatem eius si
sit acuta.unde plus cōfert balneū.an sit gros
sa ubi uinū & ēt balneū confert.¶ Consyde
randū etiā si multū est a digestiōe longinqua
unde ē dubiū uti istis.an sit digestioni pro
pinquior.unde securius uti possum⁹.Hec aūt
omnia remanēt in salubri extimatiua medici
& h° uolebat dicere Mesue pallegato ca° cū
dicebat.Hic aute3 sermo est sermo quem non

omnes comprehēdūt.nisi q̄ se exercēt zᵐ prudētiā & uia idustrie. ¶ Ex quibus appꝫ solutio ad auctoritatē Gal.nam corpus illius cui Gal. fecit balneū nō erat plenū i toto.sꝫ circa partes capitis habebat multitudinē. Vñ ibidē dicit humoribus acutis nocētibus oculis multis corpore ñ pleno.gal.ergo exercitatꝰ & optime estimatōis uidit φ lꝫ i capite esset plenitudo que p spōgiam appositā incitabat.preuidit tamē balneū posse illā materiā rectificare & euaporare. ¶ Secūdo dubitatur.utrūꝫ istud uinū debeat esse purū. ¶ Videt̄ φ n.qa gal.i comēto preallegato.dedit uinū parum mixtū.s.aqua. ¶ Item uinū debet esse tale φ citius penetret ad materiā.sed mixtū cū aqua ē huiusmodi.qa aqua dat sibi penetrationē ut sūmit̄.pᵒ.can.fen.3ᵃ.ca.de regimine uini & aque.& ab Ar.pble.3ᵃ.pble.3ᵒ. ¶ In cōtrariū.A.hic. ¶ Itē omnis obtalmia uel ē calida uel est frigida.sed tan i calida q̄ i frigida cōpetit uinū purū.ut apparet in sequētibus capitulis.quare &c̄. ¶ Ad hoc duplex pōt dari solutio. Vna φ uinū pōt dici puꝝ dupl̄r unoᵒ qđ nullā hēat aque mixtionē. Alio mō qđ parum habeat.ut summit̄ a galieno in comento secundi pnosticorū.35ᵒ comēto.modo quando Auic.dicit uini puri.intelligit.i.mixti cuꝫ aq̄ pauca & hoc ē qđ etiā uult loco preallegato Gal.cuꝫ dicit precepi ut biberet uinuꝫ paruꝫ mixtuꝫ ¶ Alia solutio dari potest.propter φ notandū quod de dando uinū i obtalmia indicat uel materia uel accidens ul̄ particularis mēbrū dispositio. Si indicatio summatur ex materia.tunc uel materia est grossa sica.& tunc cōpetit uinuꝫ cū aq̄ quia magis humectat & maxime si materia sit aliq̄liter calida dꝫ aq̄ imponi.quia tūc potest etiā aliqualiter infrigidare.ut summitur ab.A.4ᵒ ca.fen pᵃ.ca.đ cura tertiane. Vel materia est humida.sicut ē materia flegmatica.& tunc cōpetit uinuꝫ.magis purū.quia magis calefacit & exicat quā si aqua misceatur. Et similiter si uis materiā plus resoluere oꝫ qđ sit uinū purū. Si autē nō intēdis sic ad resolutioneꝫ.sed ad temperādā arriditatem debet esse aqua mixta. Si autem indicatio summatur ab accidente.uer.gratia. a uigilijs superfluis.debet dari uinū limphatuꝫ quia plus prouocat somnum humectādo & iō gal.dedit uinū mixtuꝫ aqua pp duas cās pdictas. primo qa obtalmia illius erat de materia grossa sicca. secūdo qa uoluit somnū inducere.unde subdit.grauis somnus sibi supuenit Si aūt medicus cōsideret i datione uini dispositōes pticulares mbri uer.g̃.In stomacho debilitatē i digerēdo.tūc dꝫ dari uinū purū.qa magis digestionē debilē iuuabit.ut summit̄ a gal.i comēto.zᵒ regiminis acu.28.comēto.& 34. Et mlta alia accidētia & dispositōes particulares mēbroꝝ.& cōsuetudo.& etas & regio & similia.possent cōsiderari in obtalia.ex quibus summeret̄ indicatio đ datōe uini puri uel aqua mixti. ¶ Ad rōem primā dicendū φ licet uinū cū pauca aqua sit uelocis penetrationis.tñ quādoq; querimus plus qđ cōferat per uirtutē maioris resolutionis q̄uis non sic cito penetret. ¶ Ad secundam rationē que est i cōtrariū.dicendū qđ quādo Aui.cōcedit uinum purum i obtalmia calida & frigida facit hoc i tendendo plus ad resolutionē illarū materieꝝ. ¶ Tertio dubitatur.quare Aui.singulariter repecijt de balneo sermonē.dicens. Et balneū quidē post &c̄. Dicēdū qđ balneuꝫ quodam mō ē uniuersaliꝰ ad omnem materiaꝫ q̄ uinū Vinuꝫ eni licꝫ cōferat etiam in omni materia. nō tamē confert sic in materia calida acuta sic cōfert balneū.nā in materia calida subtili uinū nō competit nisi propter id qđ resoluit.sꝫ balneū resoluit & acuitatē remittite i materiebus ēt frigidis & humidis licꝫ uinū uideat̄ plus cōferre.tamē balneuꝫ multuꝫ cōfert calefaciēdo & exiccando p uiam resolutionis.& ideo Mesue dicebat.balneatiōis ipressio omnibus oculorū dolorībꝰ cōfert. Q uāuis tamen balnei sit multa utilitas i dolorībꝰ oculorū.requirit̄ tamē eius approximatio cū cōditiōibꝰ & iō Aui.repetijt.& fiat post euacuationē.& ut sic ē meliꝰ medicamen ad obtalmiā.qa ad omnē obtalmiā cōfert ut dictum.ē & forsan uoluit Aui.qđ ad dandū uinū requirimꝰ plures cōditiōes q̄ ad usuꝫ balnei. In dando enꝫ uinū oꝫ qđ corpꝰ sit mundū.materia digesta & pauca.i capite.& φ iā fluxerit. Sꝫ ad usuꝫ balnei forsaꝫ uoluit qđ sufficiat corpꝰ ēē euacuatū q̄uis materia nō sit sic digesta nec oīno pauca & ideo dixit balneū post euacuationeꝫ ē meliꝰ medicamē ad obtalmiaꝫ .& liꝫ. forsaꝫ que dxi aliqualiter possint uerificari . tameꝫ affirmatiue dico qđ certissimus usus balnei i obtalmia fit quādo materia est pauca euacuato corpore & materia etiā est digesta. Vnde Rasis.zᵒ cōtinētis dicebat q̄do materia erit digesta & corpꝰ ē totū mōdificatū balneū ē đ magis iuuantibꝰ rebꝰ pacienti. Idē.13ᵒ tera ultio capiᵒ. ¶ Vltimo cōsiderādū qđ littera q̄ dicit Et proprie si fuerit &c̄.pōt dupliciter exponi. Vno modo qđ Auic.determinet hic moduꝫ balnei. Balneū eni quoddam est toti corpori uel maiori parti eius cōe.ut illud qđ fit i tina quoddā est particulare ad solum oculuꝫ.sicut cum ponitur spōgia cū aqua calida super oculo.& ista est una maneries fomētatōis uel uaporationis i usu balnei particularis ad solum

oculū ut de se notū est. uoluit ergo Aui. dicere
qđ licet balneū i obtalmia post euacuationem
sit melius medicamē. proprie tñ illud balneū
est melius qđ dicit̄ euaporatio facta ad oculū
quia sedat dolorē nec in eo est tanta suspitio.
Alio mō potest exponi qđ Aui. hic ponit unū
signū q̊ cognoscimus ꝙ secure possumus bal
neare pacientē obtalmiā. & per consequēs qđ
corpus est mūdificatū. Est aūt hoc signū sum
ptū ab effectu euaporationis. nā si euaporatio
ñ sedat dolorē sed auget significat qđ i corpo
re est repletio. Vnde trahit̄ de materia plus q̄
per euaporationē resoluat̄. ut summit̄ in co°
affo. 6. particule. Dolores oculoꝝ &c̄. & tunc
facta omnino deliberatiōe balneū ñ competit.
Si aūt euaporatio sedat dolorē. significat qđ
corpus ñ est plenū. & qđ materia circa oculuȝ
est euacuationi & resolutioni disposita. tūc eni
īdubitāter iudicar̄ potes qđ balneū est ꝑprie
cōueniēs. & h° est qđ i toto sermone itelligit
cū dicit. balneum post euacuatiōeȝ seu euapo
ratiōeȝ est melius medicamen in obtalia. & ꝑ
prie si euaporatio fuerit sedans dolorem. ET
¶ EX EIS Q. VIDEM. Hic Aui. ponit tertiū
can. qui ē de modo quiescendi uel situādi ca
put patiētis obtalmiā et alias egritudines ocu
li materiales. ¶ Cōsyderādum autē qđ litte
ra que dic̄. Et cautela descē siōis eius. duplici
ter pōt expōi. Vno modo qđ Aui. uelit qđ pa
ciētis obtalmiā caput eleuet̄ sup puluinari al
to. ita qđ stet capite alto. ad h° ut materia uer
sus caput nō currat. cū h° tamē ꝙ caput eleua
tur debet cautelose situari circa descēsiōeȝ ad
ꝑtes colli. nā ꝑ malā situatiōeȝ colli capite ele
uato. & corpore reliq° depꝑsso accidit multoti
ens qđ homo icurrit dolorē colli. sic pōt sum
mi ex Aui. p° can. fen 4ª. ca° penultio. Alio mō
pōt exponi. ꝑꝑ qđ notādū qđ duplex situatio
debet attendi in capite patientis obtalmiam
Vna cōis. s. ꝙ stet capite alto. Alia specialis. s.
qđ stet sup oculo opposito ocl'o patiēti & nō
iaceat sup ocl'o patiēte. ne illuc materia đcliȝ
Vñ Rasis nono tractatu almāsoris ca. đ obtal
mia dic̄ Caueat ne sup ocl'ū ifirmū dormiat et
hoc uult dicere Auic. cū dicit. Et cautela đ sen
sionis eiꝰ. s. pulinaris. i. caueatur descensio i
puluinari. & ꝑ consequēs i oculo. qa pulinar
ab ea parte defendit a qua parte oculꝰ uel ca
put super eo iacet ergo caueatur ne a parte ifir
mi oculi puluinar defendat. i. ne iaceat homo
super oculo infirmo. ¶ Tertio modo posset
exponi. ut dicatur cautela &c̄. i. caueat̄ ne pul
uinar defendat. sed sit altū. ut dixit. ¶ Dubi
tatur utrū patiēs obtalmiaȝ debeat iacere su
per oculo infirmo. uel sup oculo sano. ¶ Vid
tur quod super oculo infirmo. quia Rasis
z° continentis precepit super oculo habente bo
thor debere dormiri. ut infra uidet̄ tract. z°.
Videtur quod super oculo sano. auctoritate
Rasis 9° tractatu alamāsoris. ca° đ obtalmia
ubi. dicit Caueat ne super oculū infirmuȝ dor
miat. Videtur quod super neutro debeat iace
re. sed supinus. auctoritate Iesus ca° de obtal
mia. ubi dicit precipe quod dormiat supinus
¶ Dicenduȝ ad hoc qđ materia obtalmie uel
alterius egritudinis materialis oculi. uel est i
fluxu. uel iaȝ fluxit. Si quidē est in fluxu ad
oculū unū. uel est aliqua suspicio qđ ad oculū
aliū fluat uel nō est. Si quideȝ sit suspicio qđ
fluat ad aliū oculū. tūc infirmus debet dormi
re altus supinus & rō est. qa si dormiret de
clinādo ad partē sanā faceret materiam illuc
fluere citius de qua suspicio ē qđ fluat si dor
miret super egrā disponit eā magis ad fluxū
cognoscis aūt qđ de alio oculo sit suspitio. quia
uides ꝙ homo est debiliū oculoꝝ ex natura. &
qa cōsueuit quādo egrotat i uno oculo etiā in
alio egrotare. & qa uides aliquod ꝑricipium
ocultū ruboris & punctionis in oculo sano. Si
aūt nō sit suspicandū de fluxu materie ad ocu
lū sanū potest super eo dormire. ¶ Sciēdū ta
mē. qđ tutius credo. qđ sup neutro oculo a ꝑn
cipio fluxus materie quiescat. sed soluȝ alto ca
pite apodiādo occipiciū. et ratio est. qa semper
debemus ēē suspecti qđ materia lȝ icipiat ad
unū oculū fluere. tñ qđ disponat̄ ad fluxū ad
alium oculū. Et hoc iō quia oculi multū adin
uicē cōicant. ut uno paciente alius ualde paret̄
passioni. Cōicant aūt primo in propinquitate.
quia homo inter alia animalia minimam uel
paruā habet distantiā oculoꝝ. ut ponit Arꝫ. ꝑ
ble. xª particula. 15°. ꝑble. ¶ Secūdo cōicant i
alligātia uenarū intrinsecaruȝ & extrinsecaꝝ
ad eos ueniētiū. ut anathoia ostendit. & maxi
me apparet de itrinsecis uenis. ¶ Tertio cōi
cāt in alligātia adinuicē neruorū obticoꝝ. ex
q̄bus cōuenit qđ patiēte in oculo uno a causa
itrinseca frequēter fit passio in alio. & iō secu
rius ē nō quiescere sup aliq̊ seu neutro latere
& h° cōsyđrauit Iesus cū dixit. ꝑcipe qđ dor
miat supinus. s. alto capite. ut ipse poit. Si aūt
materia iā in oculo quieuerit & corpꝰ sit mū
dū. pōt quādoq̧ iuuatiuū esse si sup oculo in
firmo dormiat. & causa ē qa reflexione facta
in calore circa pres oculi materia digeritur &
resoluit̄. sicut etiā diximꝰ qđ dormire sup uē
tre iuuat ad digestionē. ut summit̄ ab. A. p°.
can. fen. 3ª. ca. de regimine ꝑ somnū & uigiliā.
& ex hoc accidit qđ multi patiētes i oculis qñ
de nocte dormierūt sup oculo ifirmo sup pul
uinar molli qđ i mane surrexerūt cum multa
lippitudine circa oculū & sanati uel meliorati

sunt. & hoc quia materia erat iã fluxa circa partē oculi. ¶ Ex quibus soluunt̄ contraria inducta. ET OPORTET VT EX TOTO ELONGETVR & c̄. ¶ Iã posuit curaȝ obtalmie q̄tuȝ ad intentionē unã que ē rectifica tio regiminis in sex rebus non naturalibus. & in h° multa inclusit. Hic ponit curã obtalmie q̄tũ ad aliã intentionē. que est prohibitio cur sus materie. & tractus ad cõtrariũ. Et primo ponit res in hac intētione icõuenietes doces eas euitare. Secundo ponit regulas & res circa hoc cõuenietes. Tertio annectit can. unũ. ibi 2ª. q̄d si fuerit materia. ibi 3ª. cũq̧ plongatur ¶ Circa primã partē cõsiderandũ ꝙ .A. duobus modis prohibet oleũ. s. ad caput & ad aurē. ne. s. in ea instillet̄. & assignãdo cãm dicit. qa magnificat obtalmiã uñ tunice oculi frãgũtur uel extēdunt̄. s. propter multã materiam. ¶ Dubitatur utrũ oleo rosato possimus uti in obtalmia. Et uidet̄ p̄mo ꝙ possimus eo uti ad caput. qa obtalmia potest fieri de materia calida ad caput taracta. sed oleũ ros. capiti appositũ in hoc maxime confert. primo qa cõplexionē tēperat. 2° qa a capite materiã repellit. Vñ Aui. 2°. can. ca. de oleo. Oleuȝ rasatũ ē bonũ ualde inflãmationi cerebri. & in princi° apparitionis apostematis. & supra fen. pª. sepe hoc inuit. Idem uidet̄ esse de intentione gal. .13. tera. ultimo ca. ꝙ si caput habeat cõploem malã calidã. unde mittat oculis acre i. caliduȝ & acutũ reuma. ñ oȝ capiti ponere medicinas acutas calidas. sicut sinapiȝ & affodillũ. ut ponit trãslatio arabica. Sed utendũ est oleo c̄sacino. & hisopino. & rodino. & rasato oleo. Itē gilbertus li°. 3°. de doloribus oculoꝝ. docet in materia frigida applicari frõti oleũ laurinum & nardinũ. g° in materia calida posset applicari oleũ rosatum. ñ eniȝ uidet̄ magis rõ de uno q̄ de alio. ¶ Secũdo uidetur ꝙ possimus uti oleo rosato super oculo de mēte Rasis 2° cõtinētis in pluribus locis. Vñ auctoritate Isaac docet miscere oleũ rosatũ cum lacte. & oculis iponi. ¶ Idē sentitur 2° Viatici. p°. ca°. ubi uitellũ oui cũ oleo rosato docȝ supponere. Et. A. isra in h° ca. Itē Aui. supra ca. d̄ cura cõturbatiõis docet apponere lanã infusam in oleo rosato. ¶ Tertio uidetur ꝙ oleũ rosatum possimus in aures instillare. qa illud q̄d p̄t dolorem oculi mitigare cõuenit in cura obtalie. sed distillatio olei rosati i aurē ē huiusmõi. q̄d pbat̄. nã si in oculo sit dolor de materia frigida ut de aliq̄ uentositate grossa. si in aure ponat̄ aliquod medicamen calidũ dissolutiuum uētositatũ cõfert. & mitigabit dolorē. ut Gal. 12. terape. ult° ca°. Vn̄d dic̄. scie̊ uero oȝ farma cũ q̄d est diacastoreũ. i. p castoreũ nõ solũ aurĩũ dolorē mitigare. sed oculorũ & dentium instillatũ in aurib⁹ uł narib⁹. Vł̄t igit̄ Gal. ꝙ castoreacũ medicamē si i aurib⁹ distillet̄ mitigabit dolorem oculorũ factũ a uentositate frigida grosa. ut ipse ibidē innuit. g° eadē rõne oleũ ro. instillatũ in auribus mitigat dolorē factũ a materia calida. ¶ Amplius. si oleũ rosatũ noceret positũ in aurē. h° esset. qa sui frigiditate cõstringeret materias. ut uidet̄ Aui. sentire. sed ex hoc non debet prohiberi. primo quia non ē multe frigiditatis. imo ponit̄ q̄ si temperatũ i frigiditate. ut Auic. 2° can. ca° de oleo ro° auctoritate gal. 3° d̄ simplici medicia Secũdo nõ debet ex hoc prohiberi. qa nos. uid̄m⁹ ꝙ in materieb⁹ calidis uenientib⁹ ad oculũ auctores precipiũt quod p nar̄s trahãt̄ medicine frigide. Vn̄d 3oar li° .2° ca° de repletione cõiũctiue cuȝ apostemate dicit. Et si in narib⁹ iniicies coliriuȝ de memithe uidebis iuuamen. Sed loca nariuȝ sunt propiquiora oculo q̄ loca auriũ Si ergo oleũ rosatũ stringit materias i oculo. possitũ i aurib⁹. multo magis faciet hoc uenire memithe positũ i narib⁹. Tertio qa memithe ē medicina frigida in secũdo gradu secunduȝ Serapioneȝ uel i 3° gradu secundum Albimasar i suo de simplicib⁹ ca° d̄ medicinis oculorũ. ¶ In contrariũ predictoruȝ ē Auic. hic. ut infra ca° de rupturis cornee. ¶ Item 3oar tractatu. 2°. ca. 3°. dicit quod inũgere cuȝ oleo aliq̄ phibitũ ē in omni mēbro in q̄ colera. dominatur Sed in aliqua obtalmia potest dominari colera in capite uel in oculo g° inunctõ ñ erit fiēda nec i capite nec i oculo. ¶ Propter solutionē istaꝝ cõtradictionũ est cõsiderandũ. primo q̄d i oleo duo cõsideram⁹. Vnũ est ipsius oleagineitas idest sua substãtia sua uiscositas. Aliud est sua uirtus quã habet ex rebus secũ mixtis sicut est uirtus stipticandi & infrigidãdi in oleo ro. & uirtus resoluēdi in oleo camomille. Dico igit̄ ꝙ oleũ quodcũq̧ ex parte sue oleagineitatis nocet i obtalmia siue sup caput siue super oculos siue i auribus rõ est. qa ex hoc oleũ hȝ opillare & retinet̄ uapores q. trãspirant uel transpirarēt per poros capitis & paures. & h° multũ facit oleũ p sui uiscositatem subtilem & adherentē. & qa nõ resoluit̄ cito a poro. imo illũ diu obturat. & iõ Aui. q̄ñ timet ab oleis talē oppilatiõem. docet facere inũctiões & postea abstergere ut plus remaneat uirt⁹ olei q̄ sua corpulētia / singulariter etiã oleũ nocet oculis oleagineitate. qa ē mordicatiuũ. ut supra declaratũ fuit ¶ Si autē olea cõsiderent̄ q̄tuȝ ad proprias uirtutes. ut sic possunt conferre & possumus eis uti. ¶ Ad cuius declaratiõeȝ ē intelligēdũ q̄d obtalmia uel ē futura fieri. uł ē i actu. uł iã est

facta. Si quidē sit futura tūc in regimine cor
poris huius possumus sup caput & i auribus
apponere olea uel calida uel frigida secūdū ꝙ
dispositio idicat. nā pōt obtalmia ēē futura si
eri. qa alicuiꝰ corporis cōplō ē frigida multū
Vñ timeť ne. i eo flegma aduneť & postea flu
at ad oculū. & i tali corpore. Vel flegma iaȝ ē
i capite cōgregatū. lȝ nundū ad oculos iceperit
fluere & h° tu cognosces p sigª repletōis fleg
matis secūdū caput. q hēs supra f.n. pª. & i ta
li dispositōe ñ cōuenit aliqđ oleū capiti appo
nere. qa ñ oleū frigidum in cōplōne. quia noce
ret ꝑpter frigiditatē cerebri. nec oleū calidum
quia eliquaret illam materiā & faceret eam.
uersus oculū fluere. Vel i capite istius nundū
materia ē cōgregata. sed suspicať ꝙ cōgregeť
uel pauca materia cōgregata ē. uel si fuit mul
ta purgasti eā. & tūc dico ꝙ caput eius totum
possumus inūgere cū oleis calidis resolutis il
lius pauce materie. quia eni pauca ē nō timeť
de illius eliquatione. Conferť. etiā talis iunctio
quia malā complexionē frigidā capitis retifi
cat. Vnde supra Auic. in sola frigida. cū oleo
rute docet caput iungere. & queadmodū di
xi de unctiōe capitis ita debet intelligi đ distil
latiōe in aure. sed super oculo non est curādū
aliquid poneř. ex quo nudū aliquid obtalmie
incepit nisi forsaȝ in oculo esset aliqua disposi
tio per quā paretur ad atrahendū uel recipiē
duȝ illā materiā. tunc eniȝ poteris sibi isisteř
cū eo qđ sibi cōuenit. Pōt etiā obtalmia ēē fu
tura ex caloř capitis atrahēte ul' generante ma
teriā calidā & i hoc dico qđ si sit timor đ ob
talmia quia caput suo calore materiā trahat
& nundū traxerit ul' quia materiā đbeat mul
tiplicare & nunduȝ multiplicauerit. possumꝰ
uti oleo rosato sup caput & instilādo i aures
ad rectificāduȝ malā complesionē calidā que i
capite ē. & ad hanc itētiōeȝ ēt gal'. dicebat uti
oleo rudino ad caput. Vñ ibidē pōebat aliq̃do
qđ cerebrū mittit reuma. & oȝ qdē hāc crasim
corrigere epithimatibꝰ. i. unctiōibus totius ca
pitis. Et Rasis z° cōtinētis. z°. ca. qñ morbus
oculoꝝ est ꝑlixus. & i corpore nō est supflui
tas. debet curari caput. qđ si acquisiuit malā
cōplōeȝ calidā balneetur cū aqua dulci & oleo
rosato ad alterandū cōplōem pungitiui hūo
ris. Si aūt generauerit cerebrū iā materias in
capite uel traxerit siue sint pauce siue multe.
Dico qđ ñ est tutū uti rebus ifrigidātibꝰ &
stipticis uti oleo rosato. nec sup caput nec i au
ribus. rō est. qa talia lȝ iuuent remittēdo calo
rē cerebri tñ nocēt. qa materiā premūt que
ñ minus poterit ire ad oculos q̃ ad aliā partē
imo magis. qa ꝑsupponiť qđ isti sint ad obtal
miā ꝑparati. Vñ uidi multotiēs i frenesi i qua
cogimur uti repcussiuis ex q̃ supuenit obtalia
i ambobus oculis. uel uno ꝑpter materie expſ
siōem. Et iō textus gal'. stati allegatus dȝ sic
expōi. Aliquando quidem cerebrum mittit. i.
mittere pōt reuma. Et oȝ quidē huic &c̃. s. an
teq̃ materia in capite aduneť. & pōt cōuenien
tiꝰ fieri hec expositio. quia postq̃ materia ē in
capite que ad oculū debet fluere. tunc nō ē in
tētio ad corrigendā malam complexiōeȝ cere
bri primo q̃tū ad opus. sed est intentio ad eua
cuādum materiā a capite & ꝓhibere ex h° ne
ad oculū uadat. & ea euacuata complexioneȝ
rectisicare. ¶ Ex qbꝰ apparȝ qđ ml'tū differt
usus oleorū calidorū resoluentium & frigido
rum repcutientiū sup caput in materia q̃ ē fu
tura fluere. Nā si sit materia calida pauca uel
multa cōgregata circa partes capitis nō possu
mus secure uti oleo rosato nec alio repcussiuo
ad caput nec in auribꝰ. & h° timore expſsiōis
uersus oculos. licȝ minor timor sit cū materia
ē pauca. Sȝ in mala cōplōne frigida capitis si
aliqd de materia frigida sit i capite. dūmodo
sit pauca securiꝰ possumꝰ uti oleis ꝛsolutiuis
¶ Viso q̃liter olea se habeant cōtra obtalmiā
futurā. Videndū est de obtalmia que actu fit
de q̃ plus curať. ¶ Dico igiť qđ in obtalmia
que actu fit possumꝰ sup oculo ponere oleū ro
satū. ratio ē. quia potest repcutere materiam
& oculuȝ confortať & hoc proprie quādo ma
teria ē calida. & quia oleū est de mordicantibꝰ
opȝ cautelose illud aplicare oculo. Et primo ex
parte loci. quia securiꝰ ē clausis palpebris sup
apponere. Secundo ex parte reruȝ cū quibus
miseť quia miseatur cuȝ rebꝰ remouentibus
mordicationē. sicut multi auctores misere do
cēt oleuȝ rosatū cuȝ uitello oui. ut Rasis. z°
continētis auctoritate Iohanis. licet uitellꝰ oui
cuȝ oleo rosato conueniat in declinatione ob
talmie calidē. ut a Serapione summitur tracta
tu. z° p° capitulo aliquādo docemur miscere
cū lacte sicut ibidē doceť auctoritate Isaac.
Tertio ex parte modi quo fit applicatio. quia
docetur quādoq̧ ifundi lana uel bombax. s. ex
pressa postea imponātur oculo que omnia de
bat itelligi Rasis i h° sermōe. z° cōtinentis sic
dicēs Folia uiolaꝝ recentiū cū lacte iuuencule
& oleo rosato madefacta bōbax i eo suppona
tur oculis. Dixit igiť supponať. & nō dixit in
stilleť. ¶ Dico tamē qđ nullū oleuȝ possemꝰ
apponere capiti. nec i aures distillať qñ obtal
mia est i fieri. nam uel approximaretur aliqđ
oleū calidū i uirtute uel oleum frigiduȝ. Pri°
quidem oleū caliduȝ nocet siue materia sit ca
lida siue frigida. naȝ materiā fluentē agitādo
& eliq̃do fac̃ magis fiueť. & cū h° porros ma
gis obturat. qđ ē cōe nocumentū omni oleo.

possset tamē materia frigida esse pauca.ita ꝙ ꝑ uiā resolutionis traheref ad cōtrariū & ꝓhiberef a fluxu ponēdo aliqđ oleū calidū i aures uel ad caput.& hoc relinquit estimatōi. Nocet ēt oleū frigidū q̄uis materia esset calida.Rō huius est.qa exprimit eā uersus oculū ñ minus q̄ uersus aliā partē.res eni debētes repcutere debēt occurrere a parte ad quā materia uadit.ñ autem a parte a qua materia uenit.Cū ergo materia fluat a capite uersus oculos nō est couenies capiti applicare oleū ro.qa ex h° materia magis in oculū fluit.¶ Ex q° ēt apparet ꝙ oleū ro.si tūc ponatur in auribus uehemēter nocet.Naʒ auris cōicat cereb° uersus partē posteriorē.qa neruus auditus orit a quinto pari neruorū ut .Auic.ponit.p°.can. fen.pª.ca.de anothomia neruoꝝ cerebri.oleuʒ g° rosatū repellit materiam ita ad partē anteriorē cerebri sicut ad posteriorē & magis ad anteriorē.qa materia hʒ illuc cursum h° g° ē qđ Aui.uoluit dicere.Et distillatō olei i aurē & si sit rosaceū est magni nocumēti qm̄ mag̃ficat obtalmiā.s.per impulsiōeʒ materie uersus oculum & cōstrictiōem uapoꝝ.¶ Ex quibus ēt apparet ꝙ q̄to in capite & corpore est maior repletō.tanto istoꝝ oleorum appositō & distillatō in aurem magis nocet.¶ Viso de obtalmia fiēte.oʒ uidere de obtalmia facta.Dico ꝙ si obtalmia sit facta ita ꝙ tota intentō medici sit ad materiā que est in oculo.& nō sit intentō ad caput.nec ad alia mēbra tūc ñ expedit capiti appōeē aliqđ oleū.nec aliqđ medicamē nisi forsan noua surgeret intentō ꝓuisiua de q̄ prius diximus.nec etiā ad resoluēdū illaʒ materiā ab oculo ē necessariū ut plurimū aliqđ oleū ponere i oculo.& h° qa auctores fecerūt coliria appropriata i resolutiōe materieꝝ ab oculo & alias medicinas q̄ suo loco apparebūt & ideo non expedit uti oleis.ad hoc quidā tñ utuntur oleo balsami in resolutionibus materierū ut potest declarabitur.¶ Sʒ circa ꝑdicta dubitatur diceēt aliquis.quare oleū ro nō possʒ poni ad frōtē ad r̄pcutiēduʒ.sicut possunt poni stiptica alia.ut Aui. ponit. & ꝑcepit supª c° de canonib⁹ uniuersalib⁹ curationis oculi.& infra etiā ponet .¶ Ad hoc respōdebitur infra ¶ Notādū tamē quod cū loq̄mur de oleo rosato precipendo eius usuʒ aut prohibendo.intelligo de oleo rosato cōi et usuali.quod fit secundū cōem discriptionē Nicolai in aliis eni oleis rosatis possent esse alie uirtutes cū quibus possent aliter iuuare uel nocere quas ex illorū oleorū cōpositione considires secūdū diuersos auctores.¶ Ad rationes in contrariū apparet solutio . ad primā quia concessuʒ est ꝙ capiti possumus quādoq̄ oleum rosatū applicare.Ad Gilbertū dicēdū qđ olea calida docʒ applicare froti qñ materia frigida est pauca cuius signū ē.qa uomitus & euacuatōes uult precessisse.¶ Ad tertiū cōcessum ē.¶ Ad quartū dicendum ē dupliciter. Pri° ꝙ in dolore oculoꝝ humorali nō cōpetit appositō rei calide in auribus.sed i dolore de materia uētosa.s.que ñ habeat materiā multā a qua eleuet.Vel aliter qđ nō est simile de appositiōe frigidoꝝ in auribus & de appositiōe calidoruʒ qñ materia est in fluxu ad oculos.quia olea frigida premunt materias in cereb° & mouēt eas uersus oculū q̄uis materia que fluit nō esset uehemēter multa.Vnde nocumētum habuit ille de q̄ recitat in li° de mirabilibus Rasis.Sed oleū calidū stillatū in aurem in materia frigida si sit pauca pōt facere aliquā diuersiōem ad cōtrariū per uiam resolutiōis.¶ Ad quintū dicēdum ꝙ oleū rosatū ꝓhibet.quia frigiduʒ repercussiuū.Tu dices nō est frigidum multū.Dicēdū qđ ueꝝ est. sed est tante frigiditatis qđ pōt materiā repcutere.& nō est dubiū qđ magis noceret si eēt magis stipticū & frigidū.& io Auic.dicebat Et si sit oleū ro.quasi dicat qđ đ oleo rosato ñ uidereť qđ deberet nocere & tñ nocet.Et cuʒ diciť qđ auctores pcipiūt frigida repcussiua ponares.Dicēdū qđ ipsa sunt couenientiora q̄ per aures.qa occurrūt materiebus ex pte cōuenieēti.Vnđ magis possunt ab oc°o r̄pcutere uersus itus.¶ Ad Auenʒoar.dicēdū i cōtrariū qđ timet olei uiscositatē adherētem.suus etiam sermo ē ualde mirandus.¶ QVOD SI FVERIT MATERIA.Hic Aui.ponit res couenietes i ꝓhibitiōe cursus materie & tractu ad cōtrariū.& p° fac h°.2° qđdā đclarat ibi.2ª cūq̄ uoluntas.¶ Consyderādū qđ.A. duo docet facere.pri°.s.euacuare mēbru.si a mēbro fuerit procedēs & nō fuerit p uiaʒ cōgestiōis in oculo.2° docʒ icidere arthariā Per p̄mā opatiōem duas intentiones perficimus. quia trahim⁹ materiā ad cōtrariū.secūdo qa cursuʒ ꝓhibemus.uer.grā.si epar mittit sanguinē ad caput & oc°os.oʒ te flebothomaf uenā epatis.ex qua flebothomia trahiť materia ad cōtrariū sui cursus.& ex h° prohibet etiaʒ ire ad oculū.& est quasi unus actus.Et eodē mō si cerebrū ē mittens flebothomus uenam cephalicā.& quia stoma:hus & ptes itestinoruʒ posunt quādoq̄ esse mēbra mittentia. iō quādoq̄ euacuamus & diuertimus cuʒ clisteri.Similiter etiā quia alie materie a sanguine possunt esse ille que ad oculū uadunt.iō q̄doq̄ euacuam⁹ et diuertim⁹ cū farmacia.& quia aliquando diuertim⁹ cuʒ uentosis cuʒ scarificatione aliquādo sine.aliqando etiā per fricatio

nes & ligaturas sine euacuatione sensibili a membro. ideo Auic. dixit cum qualibet re .s. per clistere. aut per flebotomiam & alia. ¶ Dico 2° qd Auic. docet aperire uel icidere arthariã timporis uel auris. & per hãc operatõem principaliter habemus phibitionẽ cursus materie ad oculũ. quia claudit uia unde currit. nõ aũt ex hoc habet manifesta diuersio ad cõtrarium licet aliqua diuersio possit dici. ¶ Notandũ tñ qd Auic. dixit fortasse. quia poss̃e est qd p fle bothomiã solã cephalice materia sit tracta ad cõtrarium. & facta sit phibitio cursus. ut nõ indigeamus incidere arthariã. Si ergo materia que fluit ad oculũ sit multũ m̃te renouatõis uadẽs ad extrinsecas artharias. & ille arthariẽ sunt quasi dilatate & dispesite ad portandũ materias sicut ductus portãt aquã. ut summitur a Rasi 2° cõtinentis. oportet icidere eas. qa flebothomia ñ suffic de cefalica nec de aliis uenis &c̃.

¶ Dubitat utrũ i obtalmia qñ clisterizamus debeamus facere clistere lenitiuũ solum. ut ex cassia & oleo cõi uel uiolato & zuccaro rubeo uel aq̃ ordei & cũsimilib⁹. an debeam⁹ facere clistere acutũ. ut cum yera & benedicta. aut acutius ut cũ agarico uel cẽtaurea uel coloqntida. & similibus. ¶ Videt qd lenitiua clistere ria sint fiẽda auctoritate Mesue ca. de obtalmia ubi dicit. lenificet natura. qñtũ possibile ẽ cum facilitate ¶ Itẽ q magis agitat nõ cõpetit. sz clistere acutũ ẽ tale cũ inflãmet. unde et phibet i frenesis pncipio. & cõcedit lenitiuũ. ut. Mesue ca. de cura frenesis. ¶ In cõtrariũ ẽ Rasis 2°. cõtinẽtis. 2° c°. ubi. dic. purget uenter cũ medicina uiolẽta uel clisteri uiolẽto. ¶ Idẽ et infra docet clisterizare cũ clisterib⁹ uiolẽtis.

¶ Dicẽdũ qd in obtalmia cũ clisteri. uel inten dimus ad fecum eductionẽ. & sic sufficiũt clisteria lenitiua. uel ad materierũ diuersionẽ & euacuatiõem. & sic potes uti clisterib⁹ fortib⁹

¶ Notandũ tñ q securius possumus uti eis qñ materia est digesta uel aliqualiter digesta q̃ omnino i pricipio. & h° ideo. quia materia magis est apta euacuatõi & minus timetur sua agitatõ. Et ideo Gal. iz tera. penultimo ca. in materiebus circa epar faciebat clistere acutũ maxime i declinatõe digesta materia. i pricipio tñ utimur ñ sic tute. & h° esset quando ñ possemus aliter euacuare. uel qñ materia esset multa. ut cũ aliis euacuationibus uidemus clisteri orp idigentiam. ¶ Ad cõtraria dicẽdum qd Mesue loquit de lenificatõe uẽtris qua intẽditur itestinorum mundificatio. ¶ Ad rõem dicendũ ad p̃sens qd nõ ẽ simile de frenesi & obtalmia. quia cũ frenesi est febris cõtinua. ideo de inflãmatiõe ex clisteri acuto magis timet & per consequens de agitatione materierum.

¶ CVMQVE VOLVNTAS. Hic .A. declarat q̃ddã qd ipse dixerat fortasse oportere icidere artharias. quare uult. ostendere modũ incidẽdi eas. & conditiones que requirũt. & primo facit hoc. 2° qa quandoq nec flebothomia nec incisio arthariarũ sufficit. ostẽdit quid fiendũ. ib. 2ª. & quadoq nõ sufficit ¶ Ad intellectum prime partis considerandũ quod Auic. in incisione arthariarũ capitis in genere nos docet tria. ¶ Primum est quas artharias debemus incidere. Secundũ quando debeamus incidere Tertiũ qualiter debet fieri ista incisio. ¶ Primo dico quod docet artharias quas debemus incidere. Notificat autẽ istas artharias ex tribus. Primo ex parte situs. quia sunt circa partes temporum uel auriũ. & hoc certificatur uisu & tactu. Vnde docet radere caput ut tot⁹ processus arthariẽ meli⁹ appareat. ¶ Notificat eas secundo ex quantitate quia tam parua artharia quã magna potest incidi diuersimode tamen ut apparebit. ¶ Tertio notificat eas ex motu quia debet considerari que sit magis pulsans & que magis appareat dilata ta. & illa est incidenda quia ex hoc significat quod materia portant inde ad oculum. ¶ Secundo Auic. docet quãdo debeamus incidere istas artharias. Sunt autẽ quatuor conditiões in hoc attendede. Vna est quod si flebotomia & alie euacuationes non profuerint. ex hoc significatur continu⁹ materie mot⁹ & inouatio ad oculos unde. Auic. fortasse non sufficiat flebothomia & est necessaria flebothomia arthariẽ &c̃. uel incisio uel flebothomatio. ut apparebit. ¶ Secunda conditio est qd q̃do tu incidis arthariam corpus sit pri⁹ sufficienter euacuatũ. ratio est quia si corpus esset plenum. posset propter & cõmotionẽ factã in loco incisionis materia multa ad caput trhai que p illas uenas & artharias disrupti⁹ fluet. Vnde dicit ut sit potest euacuationẽ. c⁹ euacuatiõis preteriit rememoratio. s. statim supra. uel preterit ex can. uel primi libri. quia euacuatio particularis debet sequi post uniuersalem. Incisio autem uel extractio arthariẽ tẽporum particularis euacuatio ẽ. Vñ Rasis 2° cõtinẽtis. Et hec. s. icisio uenarum tẽporis debet fieri post euacuatiõem totius corporis. ¶ Tertia cõditio est q materia feratur ad oculũ p artharias extrinsecas. quia si p intrinsecas. s. intra os capitis feratur illa incisio non confert. Vnde Rasis. 2°. continentis. Si materia sparg. t per uenas occultas q̃ descẽdũt super neruos. s. obticos nõ ualet hec cura. hoc dic hic Auic. cũ dixit quãdo materia uenit ad oculos &c̃. ¶ Quarta cõditio ẽ qd i capite ñ sit fortis dolor. qa agitãdo materiã possz dolorẽ illũ augere. Vnde alia mala accidẽtia fieri

possent. hāc cōditionē pōit Rasis 2° cōtinētis
dicēs. Cū soda accidit fortis i morbis oculorū
nō curet patiēs cū extractione uenarum tempor̄
donec mitiget soda. quia induceret patienti ma
gnū nocumentū. ¶ Tertio Aui. docet qualiter
debet fieri ista incisio. nā artharia que incidit
aut est parua aut ē magna. Si quidē sit parua
pōt ex toto extirpari. i. magnū frustū de ea po
test eiici. Vnde Aui. perueniat ad finem eius i
extirpatione. si est ex eis que incidunt & sunt
parue. Si uero sit magna ñ potest extirpari.
causa est. quia maior de illis arthariis est pri
cipium multorum aliorum ramorū. unde pos
set capiti nocumentum fieri per remotionem
uie spirituū. & sanguis arthariālis. etiā ma
gnum frustū artarie maioris nō posset ampu
tari & extirpari sine magno labore & dolore
sufficit ergo quod incidatur ita qd pars a pte
sepetur. & sit ligādo sicut dicet. hec dicta inu
it hic Aui. & Mesue ca de obtalmia. & gal. 13.
tera. circa finē. ¶ Circa pdicta sunt dubitati
ones. Prima dubitatio. utrū medicus dēat fa
cere ui siue differētiā in incidēdo artharias tē
porum uel artharias circa aures. ¶ Et dicēdū q
uel iuenit istas equaliter pulsantes uel iequaliter
Si equaliter ita q ñ possit cōprehēdere q per
unā earum plus ferrat materia q̄ per aliam. Di
co qd pus dz icidere artharias timporum q̄ cir
ca aures. Rō huius est duplex. Vna qa ille ar
tharie sunt uie magis appropriate partibus ocu
lorū & imediatius portātes ad oculum. ¶ Se
cūda rō. quia in incisione arthariarum timporum ñ
timet sterilitas. timetur tamē in incisione ar
thariarum post aures. ut summit ab Aui. infra
fen. 20a. ca. 3°. Si aūt inequaliter pulsant unde
in una sentiat plus motus & cursus materie q̄
in alia. Dico q si artharia timporum sentitur ma
gis pulsans & q per eā magis ferat materia
illa dz incidi. Et si sentitur qd p arthariā post
aurez magis ferat materia debet icidi illa que
post aures. hec est sententia gal. 13. tera. cū di
cit. Oportet radentē caput. tāgere artharias
que posterius secundū alterutrā aurē & que
in fronte & secundū tēpora. Quecūq earum ue
ro tibi appz calidior aliis esse & magis pulsa
re illaz icide. Ecce igit qd gal. ñ facit uiz de lo
co artharie. sed uult q illa incidat que apparz
calidior & magis pulsans. quia per illā fertur
materia. & qa artharie temporum plus cōicant
oculis q̄ ille que sunt post aures. io cōiter me
dici plus icidunt artharias timporum q̄ post
aures. ¶ Notandū tamen qd medici estimatō
aliquādo possēt uidere maiorē utilitatē in in
cisione artharie post aures. q̄ timporum. quia uel
let facere aliquā diuersionē a partibus oculi
plus q̄ faceret icisio uene post aures. hoc autem
stat i sua estimatōe ¶ Secunda dubitatio est
utrū debeamus icidere uenas ñ pulsatiles tē
porū uel post aures. & uidet qd nō. quia au
ctores cōiter artharias pcipiūt icidi. ¶ Amp.
Gal. 13. tera. uolens assignare rōnem quare ici
sionē faciēdo circa tē pora uel aures debemus
ligare de filo syrico forti. dic qd hº ē. qa i ar
thariis cōtinuus ē motus. Vnde si nō ligatur
incise apitur orificiū. in uenis autē cū sunt in
cise pōt claudi orificiū sine ligatura facta cum
filo. ¶ In cōtrarium arguit. qa Azarauius in
ca. de sebel absolute. dicit. Incidant uene tēpo
rū. ¶ Rasis etiā 2° cōtinētis. sepe icidāt uene
¶ Cōfirmat rōne. qa materia pōt per uenas
fluere sicut per artharias. ¶ Dicēdū ad hoc
qd in icisione harū uenarū semp cū inciditur
artharia fit incisio uene. sz nō semp cum fit in
cisio uene fit incisio artharie. Ratio ē hec. qa
sicut apparet p Gal. 16°. libro de utilitate pti
cularū. in caº de distributiōe arthariarum. ue
ne & artharie quādo distribuūt ad aliquā pti
culā. semp mittunt remos aliquos circūadia
cētibus corporibus. Sz uene mittūt ramos multos
& magnos. Artharie uero mitūt ramos pau
ciores & minores. & cā ē ut ipse subdit. quia
omnes pticule idigēt nutrimēto. nō autē ōnes
indigēt mensuratione & euētatiōe caliditatis
per pulsuz artarie. ut particule frigide. ¶ Ex
quo concludit qd. ubicūq ē artaria circa pti
culas extrinsecas ibi est uena. sed nō ubi ē ue
na circa partes exteriores. ibi est artaria. Pauci
eni quidaz rami uenarū circa cuti repiūtur si
ne arthariarū ramis. Vnde dicit in caº de utili
tate uenarū. Vbicūq uideris uas arthariosuz
ibi necessario est uena. paucis. i. q̄busdā uenis
diuisis ad ea que circa cuti sunt corpora absq
arthariis. Cuz igit artharia circa tempora et
circa aures nō sit sine uena. & ramus artharie
sit subtilior quā uene & sit ēt magis pfundus
sicut etiaz apparet in artharia brachii nō pote
rit medicus distinguere arthariā a uena. gº cū
incidit arthariaz necessario incidit uenez. Dico
tū q nō semper. cum fit incisio uene fit incisio
artharie qa si iueniret aliquis ramus uene ī tim
poribus qui esset calidus & nō pulsans dicere
mus qd per illā uenā portat sanguis ad oculū
& ideo incidēdo illaz incidemus soluz ramū ue
ne et nō artharie. ¶ Sed tu dices si cū illa ue
na esset artaria et soluz plenitudo esset in ue
na. possz cognosci repletio an esset in sola ar
tharia uel sola uena. ¶ Dicendū qd si uena es
set plena & esset iuxta arthariā sentiret pul
satio artharie propter plenitudinem in uena
& licet artharia nō esset plena. sicut ēt isto mō
fiunt dolores pulsatiui. ut apparet 2° de inte
rioribus. ¶ Ex quo accipias qd si uis cogno

facere uenā nō associatā artharie solā eē plenā siue artharia. & qđ sola uena sit illa per quā fit tractus materie. ñ potest cognosci nisi quia uides uiam latā & calidā & nō pulsantē. Sꝫ repletio solius artharie uł solius uene associate artharie ñ posset forsan distingui. qa si uides uenā pulsantē latā & calidā hoc posset esse ꝓpter materiā ī sola artharia. uel pp materiam i sola uena cui artharia associaī. ¶ Ex qbus appꝫ qđ solā uenā possumus incidere si aliquādo reperiī ꝙ per illā solam materia feratur. Cā autē q̄re auctores nominauerūt plus artharias q̄ uenas est duplex. Vna qa ut pluri mū materia que uadit ad oculos p uenas istas uadit p artharias. Et rō est. quia ista materia uenit a partibus īferioribus ascendēs per ramificationē uenaꝝ & arthariaꝝ. materia autem apta ascendere est materia subtilis que plus inuenit in arthariꜩ. hᵒ est qđ dicit Rasis zᵒ cōtinētis. Possibile est ꝙ occasio pulsatōis oculorū & eoꝝ dolor sit ex sanguine calido ascēdēte ad caput & mlłtiplicaī i ipis ł ꝑpis arthariis & ex tūc q̄rēde sunt uene & c. & icidāī. Alia cā ē & melior qđ rami q̄s icidimꝰ i tiporibꝰ ł frōte łpꝰ aures sunt rami satis mag̃ & notabiles q̄ sunt rami uenaꝝ existentium cū arthariꜩ. rami eniualde pui uenarū nō sunt cuꝫ archarꜩ magni tamē nō uideī qđ absoluantur ab eis. ¶ Et ideo icidēdo illos ramos icidimꝰ simul uenas & artharias. sꝫ diciī ꝙ tunc una incidiī artharia propterea quia p pulsum iudicamus q̄ arthane appropāī. ¶ Ad cōtraria apparet solutio. ¶ Ad Aꝫarauiu. dicēdū qđ per uenas intelligit uenas & artharias. aliq̄ do enīꝫ uno nomine nominantur. ¶ Tertia dubitatio est. utrū incisio uenarū conferat quādo materia uadit ad oculos per uenas intrinsecas s. sub carneo. Et uidetur ꝙ sic. qa incisio illarū uenarū confert in passionibus capitis đ materia intrinseca sub craneo gᵒ eadem rōne confert in passionibus oculorū factis a materia intra craneuꝫ Sed sic est ꝙ illarū uenarū incisio ad hoc confert. qđ probatur pᵒ auctoritate Auic. supᵃ qui in caᵒ de soda. per cōitateꝫ ad stomachū. docet incidere artharias timporuꝫ sed stomachus mittit materias ad partes intrisecas capitis. qa colligatur sibi p̱ neruos sexti paris. ¶ Itē Rasis zᵒ continētis. caᵒ đ epilepsia facta a uaporibus stomachi. docet flebothomare duas. artharias que trāseūt. per craneuꝫ sed iste non sunt nisi artarie exteriores q̄ ramificantur per timpora & p partes auris Sed epilepsia fit de materia intra cerebrū. gᵒ flebothomia istarū uenaruꝫ prodest in materiebus intra craneū stantibus. ¶ Itē Rasis pᵒ continētis. in dolore antiquo capitis docet incidere uenas āborū timporū. Sed dolorēs antiqui capitis sunt de materiebus intra craneū stantibꝰ ut notū est. quia aliter passio ñ possꝫ multū antiquari. Incisio igiī istaꝝ arthariaꝝ uidetur utilis. & q̄uis materia ueniat ad oculū a ptibus intrīsecis. ¶ In cōtrariū est Auic. & Rasis. zᵒ. continētis. ut sup̄ allegatū ē. imo dicit ī. zᵒ. ca. satis in pricipio. Si accidit ex uēis que sunt itra craneū impossibile est eoꝝ cura s. per uenaꝝ incisionē. ¶ Idē est de mēte Mesue. ca. de obtalmia. ¶ Idē sentit gał. iꝫ. tera. ī fine ubi dicit. Sed cū demū uasorum in profundo iacētiū & desuper simł cū neruis ad oculos uenietiū fuerit hec passio. nihil hoꝝ. s. incisionis uenaꝝ possibile ē gerere. ideoq̄ difficile senabilia omnibꝰ talia reumata sunt. Dico qđ incisio arthariarum timpoꝝ uel auriū uel frōtis maxime & per se confert in possionibus reumatis oculorū factis per cursum materie p uenas exteriores. rō est. qa incisa uena ꝓhibet cursum. ¶ Ex quo appꝫ qđ p se ñ confert. si materia ueniat per itrinsecas uenas. qa ex hᵒ ñ tolliī per se ille cursus. ¶ Dico tñ qđ ex qᵉdā cōsequētia. & per accidēs potest cōferre. ¶ Et hᵒ propter duas causas. Vna est qa trūcatis illis uenis diminuiī oculo nutrimētum. quare pōt se cōuertere sup materiā que uenit ad eū. a ptibus itrīsecis & cōsummere magis eam. ¶ Secūda causa. qa si locus icisionis dimittaī apertus & ꝓcureī in eo sanies tūc fit materierū mundificatio per illā partē ex qua euacuatiōe & mūdificatiōe pōt materia ab oculo diminui. Vel per ipsas partes tamē extrīsecas uel p cōitatē uenarū que exeunt p uiam cōissure. cui comissure tipora cōicāt mediāte panniculo extra carneū situato. ¶ Ex qbꝰ oꝫ colligeī qđ si materia fluat ad ocłū a uenis extrinsecis. & solū uelis cursū ꝓhibere sufficit facere icisionē & statiꝫ regenerare carneꝫ. Si autē uis qđ de materia que ē circa ptes oculi euacueī per locū incisionis. oꝫ generare ibi saniē. & ponere ibi medicinas attractiuas. Et iō Aui. supra ca. de cura sode. p cōitateꝫ docet at imponere in loco ubi ille cauteriꝫantur sarcocollaꝫ & crocuꝫ & aliq̄ stiptica. Sarcocolā q̄dem & crocum ad maturationeꝫ & attractioneꝫ. stiptica autē protunc ad ꝓhibēdū fluxuꝫ sanguis. ¶ Et p hūc moduꝫ pōt teneri qđ cauteriū & incisio illarū. uenaꝝ cōfert i egritudinibus de materia sub craneo & passionibus oculorum ēt de materia ab intra fluente. Et p experiētiā ego uidi hoc & audiui a quibusdā expertis oculistis. qđ ipsi inueniūt iuuamētuꝫ in passionibus oculorū de materia ab intra uenięte per aptionē illarū uenarū. ¶ Ex qbꝰ soluunī cōtradictiones q̄ uident eē iter aucto

res. ¶ Quarta dubitatio ē. utrū possimus in cidere artharia magnā in tipore. uel p⁹ aures Et uidet qđ ñ. qa Aui. dicit qđ cōsideret que illarꝫ paruarū sit maior ergo uult qđ nulla magnarꝫ incidi possit. ¶ Amplius. artharia magna est defferēs spiritū ad multa mēbra. sed illa incisa omnia illa mēbra possent pclitari. ¶ In contrariū arguit. pri⁹ quia Mesue magnā aut paruā docet icidere. ¶ Itē ligatura arthariarꝫ euntiū ad membrum q̄tūcunq̧ sit magna artharia ñ facit nocumētum. ut ponit gal⁹ i libello đ utilitate pulsus p⁹. ca. ergo q̄tūcūq̧ magna artharia capitis incidat uel liget ñ uidet qđ inde debeat esse dubiū. ¶ Dicendū qđ omnes artharie q̄ sunt in tiporibus & post aures possunt icidi. parue compate ramo earꝫ qui ē in collo a quo ipse ramificant. nā ramificatio artharie timporis & ēt circa aures ē ab arthariis carotidis. i. subeticis secūdū ꝙ ponit gal. 16. li. de utilitate particularꝫ. iz⁹. ca. Artharie aūt q̄ sunt subetice magne sunt. & q̄tū ad hec Aui. hic omnes artharias timporuꝫ & circa aures uocat paruas. Si aūt iste artharie intra se compent. una earꝫ respectu alteri⁹ debet dici magna. & minus parua. ¶ Ulteri⁹ cōsiderandū ꝙ artharia dupl'r pōt dici mag^a Uno modo naturaliter. quia est sicut stipes respectu alterius. Alio modo accidētaliter. quia p cursum materie & repletōem ē dilatata & facta manifestior. ¶ His hitis dico ꝙ artharia mag^a pp cursum materie & repletionē illa dꝫ icidi siue sit cū hoc magna naturaliter. siue sit de paruis natural'r. & rō est. qa talis icisio fit ad phibendū cursum. sed cursus ñ pōt prohiberi nisi incidat uia unde currit materia talis aūt est artharia plena ut presupponit. & ideo auctores ñ considerauerūt. an artharia sit magna uel pua ex natura. sed an sit r̄pleta & per eā curat materia. quia illā debes incidere Cognoscis autem qđ sit repleta. quia apparꝫ leta pulsans & calida. ut A. ponit. Unde gal⁹. 13. tera. circa finem. oportet auteꝫ radentē caput diligēter tāgere arthariar q̄ posteri⁹ secūdū alterutrā aurē & q̄ i frōte & secūdū tipora Quecūq̧ uero earum tibi apparēt calidiores aliis esse & magis pulsantes. illas icide. Ecce qđ Gal. solū attēdit ꝙ artharia si plena p quā fertur materia. ¶ Sꝫ tu dices. si p uenas feratur materia frigida. q̄mō potero illđ cognoscere. qa materia frigida nō facit apparere pulsationē. nec calidiorē arthariā. ¶ Dicēdum qđ signa q̄ Aui. ponit significacāt materiā q̄ ferē esse calidā. & hoc. qa ut plurimū illā contigit ferri a partibus inferiorib⁹. ut dictū fuit Et h⁹ uidetur Gal⁹ sentire preallegato loco. dicēs aliquando calid⁹ sanguis & uaporib⁹ plenus

ad caput fertur & superhabūdat maxime secūdū artharias inq̄ utilissimū iuētū est a medicis artharie icisio. Si auteꝫ q̄doq̧ aliq̄ materia flegmetica p uenas portaretur. & non ēēt alia uia curandi ēt incisionē fieri oꝫ. ut notū ē. uel si materie frigide ifidissent artarialeꝫ sanguinē. ut Serapio p⁹ breuiari. 9⁹ ca⁹ ¶ Ad cōtraria iducta appꝫ solutio Ad auctoritatē. A. iam est dictuꝫ. ¶ Ad rationeꝫ dicēdū ꝙ per alios ramos procedētes a stipite poterit portari spirit⁹ et sanguis. & ēt p poros. sicut appꝫ in his qui per icisionē ul⁹ ruptoriū ex hernia curati secūdū partes iferiorēs testiculorꝫ nutriri possunt. imo q̄doq̧ aliꝙ simile spmati ab eis refudat. ut ab utroq̧ later̄ curati aliqd humiditatis emitūt i coytu. q̄uis forsaꝫ illa hūiditas nō ueniat a testiculis. & ideo si aliq̄s ēēt ifelix i mō ramificationis artharie & uene timporis. & p uenā iuxta obticū parū de nutrimēto ueniret ad oculū iste posset esse in periculo per icisionē maioris artharie uel uene tiporis Sicut ego uidi hominē cui post icisionē uene in tipore oculus icepit puificari nutrimēti đfectu. & in fine totus oculus ē exicatus. Ego tñ in excusationē medici opantis dixi fuisse. ñ pter incisionē sed pp maliciā passionis i oculo Et poterat hoc defendi. estimatio tñ plus indicabat qđ esset nutrimēti defectus ex uene icisione. Istud tñ raro credo cōtingere & nō posset puideri ab aliquo medico. & iō nō dubitet medicus ex h⁹ ubi nocumētū uidet. sꝫ secure icidat. ¶ Ad rōem in oppositū ñ respōdeo. qa nō est cōtra nos. lꝫ falsum ponāt. ut uideatur sermo gal⁹. istud sonare. alia tñ est ibi sua occulta intētio. ¶ Quita dubitatio ē. utrū quādo ligamus artharias debeat fieri una ligatura ul⁹ due. uidetur qđ una. de itentione Aui. & uidētur consonū uerbis gal. 13. tera. ¶ In contrarium Mesue ca. de cura obtalmie. ubi dic̄. Si fuerit ex arthariis magnis liga cum filo de sirico in duobus locis. ¶ Propter solutionē notādū qđ diuersimōe hodie artharie. iste precidūt. Quidā solū icisionē faciūt cutis & artharie simul. & implent locū incisionis tastis đ bōbice uel filis. Et quidā cū albumine oui infundūt tastas. Et quidā uero alii sunt q solum cutim incidūt & arthariā acipiūt cū uncino uel cum digitis. de qb⁹ fuit Iesus Haly. trac. ultimo. 25⁹. c⁹. Et sunt quidā q incidūt eā. & utrāq̧ partē cauteriȝant. Alii sunt q ligant eā & isti sunt duorū modorū. Quidā ligāt eam in duobus locis. & in medio faciūt icisioneꝫ. ut docꝫ Mesue. Quidā ligant in uno loco & faciūt icisionē sub ligatura uersus oculū nō uersus stipitē artharie. sic Aui. docet. & h⁹ est qđ uult dicere. Oportet ut stringat qđ ē in ea iferius

in lōgitudine.i.secundū longū cū filo &c̄.vł cū
filo siricino in lōgitudine.i.cū filo siricino lon
go.ita ut pēdat extra icisionē et dimittat̄ &c̄.
ut artharia ñ possit apiri.deinde incidatur qđ
est post ipaʒ.s.ligaturā.post.s.uersus oculuʒ.
Quidā uero sunt q̄ cauteriʒāt cutiʒ & uenas
sine alia incisione.Et i cauterio quidā faciunt
uim uolētes ꝙ sit ex auro.ut Gilbert⁹ li° 3°.
¶ Harū uero diuersitatū cās reddere ēēt p
lixuʒ.¶ Tamē sciēdū qđ diuersitas est inter
solaʒ incisionē & cauteriū.qa cauteriū ē ma
gis securū in primo ocursu a prohibitione flu
xus sanguinis.& qa pparat ad saniationem
faciendo escarā.Inter ligaturā uero unā et du
as est differentia.qa si uis uenā uersus oculū
euacuare fac unā solaʒ ligaturaʒ .ut orifficiū
uene incise uersus oculū remaneat apertuʒ.ut
illaʒ uenā possis euacuare si credis ibi sangui
nē malū esse.Si autē hoc nō uis fac duas liga
turas.ut Mesue precipit.In hac autē precisio
ne oʒ unū generale attēdere.primo qđ q̄cunq̄
modo potes facilius expediri.& sine maiori
molestia fiat.Oʒ 2° ēt attēdere ifirmi moreʒ
Quidā enim sunt qui omnino timēt cauteriū
Et quidā qui omnino timent ferrū incidēs.h°
inuebat Haly.in sermone generali i tegni.tra
ctatu .3°.179°. cōmēto.Tertio oʒ attēdere di
spositionē temporis.in hora eni estatis nō est
tutū cauteriʒare.ut Aui.inuit supra ca.de cu
ra sode.pter cōitatem.¶ Ex quibus appʒ
solutio ad cōtrariū.¶ Ultimo cōsiderandum
ꝙ littera que dicit.ipa necessaria ē in ea que ē
maxima.pōt dupliciter exponi.Primo ut uelit
dicere ꝙ ipsa ligatura ē necessaria in maxima
obtalmia.& hoc ut ex toto fluxus phibeatur
In pua uero.s.obtalmia sufficit ut pfunde sca
rificet̄.s.artharia.nec expedit ut liget̄ & icida
tur.quia materia ñ est multa.Secūdo mō pōt
exponi.ut uelit dicere ipa ligatura est necessa
ria in maxima.s.artharia.& hoc pter timo
rē fluxus.In parua uero artharia sufficit &c̄.
quasi dicat nō expedit illā icidere.sed solum
scarificare.& cū uentosa inde accipere materiā
¶ Ex quo appʒ quid uult dicere illud eni.In
hoc eni Aui.suadet uētosas quēdoq̄ ponēdas
esse in nocra.i.circa partes colli.Nocra eni est
locus ubi collū cōiungit̄ humeris.Suadet ēt
sanguisugas ponēdas esse frōti.quia tales uē
tose & sanguisuge phibēt cursum & materiā
euacuāt.illud ergo.s.scarificatō uenaꝝ tipoꝝ
uel illud.scilicet incisio uenarum timporum
& maxime cū cauterio proximū ē in iuamento
uentosaꝝ &c̄.i.iuuant sicut uētose &c̄.qa p
hibēt cursuʒ & materiā euacuāt a loco.dixit
aūt quādoq̄.quia cū debite fit & cū materia
ñ est multa nec ut forma scarificatione profun
da materia educatur.& nō attrahat̄ plus de
materia q̄ sit illud qđ p scarificationē educit̄.
¶ ET QVANDO NON SVFFICIT. Hic
Aui.ostēdit qđ fiēdū quādo pdicta remedia
nō sufficiunt.¶ Ad cuius itellectū cōsyderā
dū qđ Aui.duo innuit.Primum ē.qđ est fien
dū quādo predicta remedia ñ cōferūt.uer.g̃.
nec flebothomia nec icisio uenarū.q̄a đbʒ ape
riri uena lachrymalis domestici.que ē multū
manifesta uena.uel uena frōtis.s.ppinq̄ sup
ciliis.Et causa ē.quia si ista remedia non con
tulerint.significat̄ qđ materia ē m̃lta circa p
tes oculi q̄ poterit euacuari apertiōe uenarum
ppinquarū.s.lachrimalis & frontis.aut uni⁹
earū secūdū qđ tibi uidebit̄.¶ Secūdū qđ.A.
occulte innuit.est quoddā remediū quo mul
tū debem⁹ uti iudicio meo quando tales opa
tiones particulares facimus circa caput.i istis
morbis materialibus oculorū.hoc remedium
est apositio uentosaꝝ circa collū.In obtalmiis
enim que protellantur & in quib⁹ incidimus
uenas timporū & flebothomam⁹ lachrimales
uenas uł uenas frontis ē timēdū continuo de
nouis tractibus materierū ad oculū tā pter
opationē et commotioneʒ quā facim⁹.q̄ pter
debilitatē & aptitudinē oculorū ad recipiē
dū.& ideo est utile sepe facere aponi uētosas
ad colū cū sacrificatione uel sine secūdū quod
tibi uidetur.& hoc est ꝙ Auic.ibi innuebat
cuʒ dixit.cū tamē uētose nochre sint ultimi iu
uamēti.¶ CVNQVE PROLONTVR egri
tudo.¶ Hic Auic ponit quēdam can.& p° fa
cit hoc.2° ꝙ dixit complet & probat.ibi 2ª
& cū prolongatur obtalmia.¶ Ad euidētiā
primi oʒ quedā uocabula exponere .s. quid sit
sief.est enim medicina oculorū dura in forma
ossis dactiloꝝ uel pedone scascorū.& trocisc⁹
ēt potest dici sief.Alcofol.est medicina i forma
pulueris subtilissimi.sicut ille qui est i radio
solis.Colirium est omne qđ colādo i oclo mit
titur.& ideo tam sief q̄ alcofol.potest dici co
liriū quando cū aliquo liquido miscent̄.& in
oculum instillat̄ . tamen alcofol habet p priuʒ
modū appositionis.s.cū radio.¶ Secundo sci
endū qđ es ustū est rame ustū.& modū adhu
stionis ponit seruitor.28°.li.Et facilior & me
lior ut uidet̄ ē.qđ accipiatur limature eris ps
una sulfuris ps octaua.ponat̄ in pecia lutata
cuʒ argilla & pmittat̄ siccari.& post sepellit̄
in igne facto ex stercorib⁹ animaliū duob⁹ di
eb⁹.et erit es ustū.¶ Et ad sciēdū hos modos
cōburēdi & lauādi & faciēdi alias pparatio
nes oʒ medicū oculistā habere librū predictū
uirtus autē eris usti ē fortiter desiccatiua &
stiptica cū acuitate.ut Aui.ponit.& Gal.7°.đ
simplici medicina.ca° 56.Attrimētuʒ ē multi

plex ut ponit Aui. unde uitriolū & cinabriuȝ
& attrimētū scriptorū omnia dicuntur attri
menta. in omnib⁹ autē attrimentis est uirtus
exiccatia fortis & stiptica mordicatiua. sȝ adu
stio r̄mouet ab eis modicatiōeȝ ut. A. 2° can.
5°. ca. aloes notū ē. Ex qb⁹ apparet qđ iste me
dicine cōueniunt quādo obtalmia prolōgatur
nā quādo factis predictis remediis pmanet in
oculis passio significat̄ ꝙ materia ē grossa dif
ficilis resolutōis in partibus oculoꝝ. Vnde in
digemus medicinis fortis exicatōis. ut illa ma
teria cōsummat̄ & phibeat̄ ēt in hac forti exi
catione. quia cōcurrit aliqua mordicatio ne tra
hatur materia ad oculuȝ & in hoc facit stipti
citas istaꝝ medicinarum. & qa aliquando ma
teria n̄ ē uehemēter grossa. Vnđ nō idigem⁹
forti medicina sicut es ustū & attrimēta. ideo
sufficit puluis ex solo aloe. quia ē minoris ip̄s
sionis q̄ es & attrimētū. ¶ Dubitatur. utrū
aloes qđ ponit̄ in oculo debeat esse lotū. & cū
q̄ ēt dēat lauari. ¶ Dicēdū qđ ƚ uis materiā
magis exiccar̄ et r̄soluer̄ & min⁹ ocƚū cōforta
re p stipticitatē aloes. & tūc nō debet lauari.
Vƚ uis qđ sit min⁹ resolutiuū et magis stipti
cuȝ. & sic debes illū lauare. Ratio est. quia lo
tio accipit sibi ptes subtiles & dimittit grossi
ores stipticas. ut summitur a Mesue in suo đ
consolatione medicinarū. & ab Auic. 2° can. 5°
ca°. ¶ Res autē cuȝ quib⁹ lauatur sunt diuer
se. qa si uis remittere suuȝ calorē laua cuȝ aq̄
pura. uel cuȝ aqua rosata. si auteȝ uis addere
in sua calefactione laua cuȝ uino uel cū aqua
feniculi. Sief autē in quibus ponuntur es. & a
ttrimētuȝ scribūtur a Rasi. 9° alamansoris.
ca° de ungula. & 5° can summa. 2ª. tractatu
2°. & a Serapione 7° sue pratice ET CVM
PROLVNGATVR. ¶ Hic Auic probat
hoc quod dixit. & complet. ¶ Ad cuius eui
dentiā est notanduȝ quod Auic. posuerat qđ
in obtalmia quando prolongatur. debem⁹ uti
medicis fortis exicationis cuȝ aliqua stiptici
tate. & posuit exēpluȝ de ere usto attrimēto
& aloe. Vult g° Auic. probare. primo quod ta
les medicine exicatiue conueniant. secūdo uult
ponere alias medicinas cōueniētes. Ad probā
dū autē arguit sic. quando i oculis ē materia
mala habituata. ita qđ corumpit nutrimētuȝ
ueniēs ad oculū quāuis sit bonū. oȝ uti medi
cinis que materias illas exicent & oculuȝ con
fortent. sȝ tales sunt medicine exiccatiue cum
stipticitate cōfortatiua. Sȝ q̄do obtalmia plō
gat̄ & nō iuuat̄ p euacuatiōes & flebothoīaȝ
& icisiōes uenaꝝ. h° nō ē pp aliđ nisi qa ī ocu
lo ē materia mala. g° oȝ tales ponet̄ medicias
¶ Ex qb⁹ apparet ꝙ merito Aui. istū can. &
pcedētē hic posuit Medic⁹ eniȝ oculista q̄do

curauit obtalmiā cū farmaciis et flebothomiis
& icisiōib⁹ uenaꝝ tipoꝝ & cū coliriis repcus
siuis & sedatiuis doloꝝ. & ēt resolutis cōib⁹
credit fecisse totū qđ expedit. unđ turbat̄ qđ
ocul⁹ nō cōseq̄t̄ sanitatē pfectam ex sua cura.
Voluit igit̄. A. nos docere rectū modū opatio
nis post tantas res factas ī obtalīa. qa oȝ ocu
lū cōfortare & rectificare suā malā complōeȝ
& materiā infixā exiccare. Et ideo etiā Rasis
2° cōtinētis dicit. ꝙ post incisionē arthariaꝝ
ut nulla uideat̄ uia cursus materieꝝ ad oculū
adhuc multiplicat̄ reuma in oculo. hoc est pp
malā cōplesionem fixā in oculo que nutrimen
tū corrūpit. ¶ Secundo cōsiderandū qđ Aui.
hic ponit alias medicinas cōueniētes in obtal
mia plongata. sicut tuciaȝ cerusa & c̄. ¶ Pro
pter qđ notandū ꝙ ex medicinis cōueniētib⁹
in hoc. quedā sunt leuiores & securiores sicut
medicamē qđ hic Aui. ponit. Quedam sunt
fortiores sicut illud qđ sup̄ posuit. Vidēs igit̄
. A. medicamē qđ superi⁹ posuerat fortis ēē
exicatōis uoluit hic ponere leuius medicamē
q̄ securius uti possumus. & iō ab eo est icipi
endū. Vñ dixit confuge ad aliquid & c̄. quasi
dicat. dimissis flebothoīa & aliis euacuationi
bus pmū ad qđ uenias sit medicamē de tucia
& c̄. Differt ēt h° medicamē a priori. qa istđ
cōuenit ī materia magis mordicatiua q̄ habȝ
secū aliqd de calore malo & acuitate. Sed si
materia sit hūidior et grossior tēdēs ad frigi
ditatē utili⁹ esset medicamē de ere usto & at
trimēto & aloe. ¶ Tertio oȝ hic q̄ddā genera
le attēdere. qđ q̄do cōponimus medicinas pro
oculis. aliquādo p eas uolum⁹ eandē opationē
sicut p es ustū & atrimentū qa itendim⁹ exic
care. Aliquando una miscetur cū alia qa uolu
mus contrariaȝ operationē sicut ī augmēto ob
talmie admisem⁹ stiptica & resolutiua. sicut
q̄do facim⁹ coliriuȝ & cerusa & saracacola. Ali
q̄do misetur ut una alteri⁹ remoueat maliciaȝ
sicut medicie uiscose misentur cū acutis. ut ea
ruȝ acuitas remittat̄ sicut ponit̄ cerusa cū ui
ride eris. Aliquādo uero ut penetrādo iuuēt
sicut croc⁹ & succ⁹ raffani & balsamus admi
scent̄ q̄doq̄ aliis medicinis oculorū. propter
istam intentionē licet ēt habeant alia iuuamē
ta. Aliq̄do miscent̄ ut resistant ei ꝙ ocul⁹ pos
set incurrere đ nocumēto ex medicina cōposi
ta. ut si medicina esset attractiua ponim⁹ cuȝ
ea medicinā stipticā ut attractionē phibeat. si
cut lapis ematitis ponitur ī qbusdā coliriis a
cutis licet etiā habeat aliā utilitatē ¶ Aliq̄do
misentur ut medicinas alias faciāt morari in
oculo & hoc faciūt quedā medicine sui uiscosi
tate qua adherēt. sicut gummi arabici uƚ dra
gagātū quedā sui frigiditate qua figūt &

imobilitant materiã & prohibẽt a resolutiõe sicut opium & canfora. Aliquãdo miscentur pp cõem intẽtionẽ q̃ est oculi cõfortatio sic credũt quidã qđ auri limatura muscus & ãbra a ꝓprietate cõfortent oculos. ¶ His habitis dico qđ medicamẽ qđ hic ab Aui. ponit̃ est recte cõpositũ. basis eni uel fundamẽtũ in hac medicĩa est tucia i qua est uirtus exicatiua & stiptica est ẽt basis climia aurea q̃ ẽt exicatiua & confortatiua ẽ. q ambo cõueniũt i obtalmia & materiebus oculoꝝ qñ querit̃ illarum exicatõ & aliqua stipticatio. debent aũt lauari ut remoueat̃ ab eis mordicatio. miscent̃ aũt cũ cerusa quia sui glutinositate tenet eas i loco & remittit acuitatẽ uel mordicationẽ carũ ẽt quia sui siccitate iuuat ad exicandum materias illas. Amilũ ẽt & gũma dragaganti. ad liniendũ ponũtur. cũ ergo opatus es cũ hac medicina. & ñ uideris effectũ. poteris permutare ad medicamẽ factũ cum ere usto & attrimẽto. uel poteris uti isto medicamie augẽdo in eo tuciam & climiã & ponẽdo parum de cerusa & paꝝ de amilo & paꝝ de dragagãto secundũ ꝙ tibi uidebit̃. ¶ Dubitat̃ utꝝ cerusa que ocl'is administrat̃ debeat lauari. ¶ Et dicẽdũ qđ securius ẽ abluere cerusam. rõ est. quia cerusa hꝫ de uirtute aceti. q a i eius factione requirit̃ acetũ. ut li°. z⁹ seruitoris. lotio aũt illã uirtutem aufert. per quã posset mordicare. Vñ Rasis. z°. cõtinentis. p^a. ca. Cerusa habet superfluitatem aliquã aceti. & iõ eius ablutio ẽ bona. ¶ Dubitat̃. utrũ in principio cursus materieꝝ ad oculũ pcssimus uti tucia & medicinis recipientibus eam. ¶ Et uidet̃ qđ sic. q a in principio possumus uti medicinis frigidis repcussiuis. s; tucia ẽ huiusmodi. q a est frigida & stiptica secũdũ Gilbertũ. Vñ li°. 3°. Q uelibet tucia mitigat & repcutit. ¶ Itẽ qđ cõfert i dolorib⁹ oculoꝝ uidet̃ in pricipio cõferre siue cõuenire q a tũc dolores incipiũt qui debẽt sedari ne materia trahat̃. sed tucia confert doloribus oculorũ. ut Aui. z°. can. ca. de tucia. Et Mesue in ca. de cura dolorũ oculorum docet facere alcofol. & seif cũ tucia. ¶ In contrariũ sunt auctores qui cõiter in obtalmia & cursibus materierũ nõ icipiunt a medicinis i q b⁹ sit tucia. Vnđ. A. hic utebat̃ ea in obtalmia prolongata. ¶ Ad hui⁹ intellectũ notãdũ qđ tucia ẽ medicina ue re frigida & sica i cõpleõe. apud quosdam ẽ sica in. z°. apud q̃sdã uero in tertio ut apud Albumasar. uirt⁹ aũt. z^a ẽ stiptica & aliq̃liter mordicatiua & corosiua. ¶ Tamẽ sciẽdũ ꝙ corosio est duplex. quedã proprie dicta q̃ fit a forti calido & sico. sicut i uiridecris. & talis corosio non est in tucia. nec mordicatio illã corosionẽ sequens. quedã ẽ corosio debilis q̃ ẽ fortis exicatio. & talis est i tucia. ¶ Et ꝓpter h° soluũt̃ contradictiones q̃ sunt đ tucia iter auctores. Nam Iesus Hali ponit qđ tucia desicat sine mordicatione & cõiter plures auctores concordãt. Gilbert⁹ tamem & quidam alii dicũt quod ois tucia corodit. uerũ est tamẽ qđ aliter possent concordari. Nã tucia lota non ẽ corosiua nec mordicatiua. quia suas ꝑtes subtiles acutas perdidit Vnde Serapio auctoritate Gal' Virt⁹ tucie ablute est sica & plus desicatiua omni alia medicina sine mordicatione. Sed tucia nõ lota habꝫ aliqđ đ mordicatione. quia tenet de uirtute partiũ igneaꝝ. Vnde gal'. 9°. de simplici medicina. 3z. ca. Tucia que ex fornacibus est. hꝫ necessario de ignis potentia. decenter ergo lauãtes ipam operat̃ siccitatẽ modicã &c̃. ¶ Ex quo ca. & aliis auctoribus habet̃ ꝙ tucia quedã est mineralis & quedam ex fornace. & habẽt diuersitatẽ in uirtutibus aliquã. & ex suis capitulis legere debes. Similiter quedã est alba. quedã nigra. quedam rubea. & aliquã habẽt diuersitatẽ. ¶ His ꝑmissis sciendũ ꝙ quidam uoluerũt ꝙ tucia alba possumus uti in pricipiis obtalmie. & rõ est q a illa est plus frigida. Vñ Gilbertus Tucia alba magis repcutit & ualet i feruoribus & ruboribus oculoꝝ. Aliis aũt spẽbus tucie ut nigra & rubea ñ possumus uti. ¶ Sed his p⁹ positis dico primo qđ tẽpus usus tucie & reliquaꝝ medicinaꝝ fortiter exicantiũ et stipticarũ est in prolõgatis passionibus oculoꝝ cũ iã cessat fluxus materieꝝ. et corpus ẽ preeuacuatũ eũ omnibus modis euacuationis cõuenietibus. ¶ Hec declarat̃. nam intentio in his obtalmijs plõgatis ẽ oculi cõfortatio. remotõ malarũ cõplexionũ. & materierũ consumptio. nam ex longis dolorib⁹ oculus ẽ quasi relaxatus & debilitat⁹. ẽ etiã mala complõ uehemẽter ptibus oculi infixa. materie etiã ibi aggregant̃ & retinet̃. ergo oꝫ approximare medicinas que oculũ cõfortent. & quadã stipticitate cõgregent & lassitatẽ ꝓhibeant. etiã malam complõnem remoueant & exiccent materias. talis autẽ medicina ẽ tucia & medicamen in q̃ ipsa ingredit̃. nã sui debita stipticitate oculum recõfortat lassatũ multis doloribus. & cursibus materieꝝ. similiter sui siccitate materias cõsummit. & mouet ẽt malã cõplõem tam calidã q̃ frigidã nõ q dẽ ipsa per se. sed per aliarum medicinarum calidarum uel frigidarum mixtionem cũ ea. et per diuersum modũ preparatiõis eius. Q ui enim uult eius utilitatẽ i materiebus frigidis ꝑparet eã eũ uino odorifero & cũ aqua maiorane & similib⁹. Q ui uero uult iuuamẽtũ in calidis egritudinibus ꝑpã ret eam cum aqua rosata. & cũ cãphora. ut do

ret. Seruitor caº đ confectione cathimie. preter hoc autē tucia in prolōgatis passionibus materialibꝰ oculorū habet utilitatē quia iste passiones ñ absoluūtur ab aliquibꝰ ulcerationibꝰ occultis uel manifestis in qbꝰ tucia confert. ut Gal. 9º de simplici medicina. 3 zº. cº. & alii auctores. ¶ Dico. zº. qđ tēpꝰ usus istaꝝ medicinaꝝ ñ est in pricipio. rō est sumpta ex parte triū. Priº ex parte fortis exicatōis. secundo ex parte stipticitatis. tertio ex pte mordicationis ¶ Prima quidē cā summiẗ ex pte fortis exicationis. qa medicine fortiter exicatiue requirūt materias digestas ut uniformiter sint parate exicari. Aliter enī remaneret grossior materia requirūt ēt materias ñ multū exuberātes ut possint exicari. In principiis aūt cursuū materieꝝ ad oculū materie crude sunt & multe. & iō ñ bene apte exicari a medicinis in quibꝰ uirtus tucie cadit. ¶ Secunda cā summiẗ ex pte stipticitatis. qa medicine appenter stiptice nō debēt apponi ī oculo cū materia est multa & multe renouationis. qa talē materiā in oculo coartāt ñ possunt eā expellere. Vñ Rasis secūdo cōtinētis. Medicine magne stipticitatis nō ualēt ad ꝓhibitionē cursus. qa per eoꝝ grossiciē magis addūt ad dolorem q̃ iuuēt ad expellendū fluxū. ¶ Tertia cā summiẗ ex pte mordicationis. qa tales medicine fortiter sicce nō absoluunẗ ab aliquo modo mordicatōis. Et hº ꝓpter duo. primo pp fortez siccitatē. zº ꝓpter substantiā lapideā grossam. talis aūt mordicatio ī oculis a ꝑncipio obtalmie debet multū caueri. ¶ Ex qbus oibus appʒ ꝙ in ꝓcessu egritudinū istaꝝ. s. in tēporibus declinationū. tucia & medicine sibi cōsimiles. s. cū ere usto. attrimēto. aloe. climia & similibus. cōferūt pp sex cās. Primo qa materia hʒ plūs de digestiōe. Secūdo qa paucificata. 3º qa cessauit fluxꝰ. 4º qa ex hoc ñ timeẗ mordicationis nocumentuʒ. 5º qa cōfert ulcerationibus que utplurimū cōiūgunẗ illis. Sexto quia oculū cōfortat relaxatū. ex lōgo morbo. Vñ Rasis zº cōtinentis. pº. ca. Tucia ualet precipue inanito corpore & capite specialiter flebothomia ex fluxu. Et Iesus ca. 38. Si cōfidis qđ caput & corpus sunt mūda ponas in lachrimali maiori parū pulueris de tucia. quia est medicina prospera ad abscindendū materias. Et subdit. & caue ne utaris ea. scʒ mediª de tucia nisi pꝰ purgatiōeʒ. sin aūt iduces īfirmo magnū malū Et subdit īfra. Et si tardauerit declinatio egritudinis pꝰ mūdificatiōeʒ corporis et tēpātiā diete & c̃. hº significat qđ ī ipsa tunica oculi ē retentio. pone gº ibi tuciā & amidū. ut đsiccet & c̃. Et zº cōtinētis tucia abluta desiccat sine pūctiōe. & ꝓpterea curenẗ ex ea ocꝉi quādo fluit ad eos materia acuta subtilis. & hº dʒ esse pꝰ euacuatiōeʒ capitis & totiꝰ corporis flebothoia uel fluxu. Et qs bene cōsyderet simile ē de medicinis huiusmōi s. tucia ere usto attrimēto & similibꝰ ī cura egritudinū ocꝉi sic đ usu mirobalanoꝝ in febribꝰ materialibꝰ. & de usu torcisꝯorū đ rosis. sicut enī in febribꝰ isti non conceduntẗ nisi iā digesta & minorata materia. sic ī passionibus oculorū. nō concedūẗ tucia & predicte omnes medicine nisi iā minorata obtalīa prolongata. ¶ Atēdēdū tamē qđ si alicuius estimatio singularis esset qđ paucū tucie ī qbꝰ daʒ medicinis cōferret in principio obtalmie. ita qđ uirtus tucie esset ibi ualde oculta ego nō prohibeo euʒ a sua estimatione. ¶ Ex qbꝰ soluūẗ contraria. ¶ Ad primū dicēdū ꝙ licet tucia sit frigida & possit dici repcussiua. habet tñ alia nocumēta qbꝰ non cōuenit. ¶ Ad Mesue dicēdū ꝙ dolores oculorū in qbꝰ tucia confert sunt in obtalmia prolūgata. & apparet si quis consideret alias medicinas q̃s cuʒ tucia docet misere. ¶ ET QVANDOQVE. Superiꝰ Auic. possuit curā obtalie q̃tū ad duas intētiones predictas. Hic ponit eius curā q̃tuʒ ad intētioeʒ tertiā que ē chatarri prohibitio. Et priº facit hº. zº qa cauteriū fit in obtalmia cuiꝰ materia fluit a capite & talis fluxus potest fieri ab intra & ab extra. comperat quātū ad materiā obtalmiā factā a materia que ab exteriori pāniculo fluit ad eā que ab iteriori. ibi zª. cū autē ¶ Circa primā partem notandū qđ obtalmia aliquādo totaꝉr pēdet a materia fluēte a capite. aliquādo cōseruatur ab illa. q̃uis de materia ab alio mēbro fluat q̃ capite q̄ocunq̧ sit cōfert cauteriū. Et iō Aui. dixit quādoq̧ eius ꝑseuerātia ē & c̃. q̃ si dicat siue generatio siue pseueratio sit ex catarro cōfert cauteriū. & cā ē. qa materia q̇ ad ocꝉm fluit p tale cauterium diuertiẗ & cessat cursus. ¶ Secūdo cōsiderandū qđ quatuor cōditiones sunt principaliter obseruāde ꝑncipales ī tali cauterio. ¶ Prīa ꝙ corpꝰ sit euacuatū. qa euacuatio uꝉis dēt precedere particularez. Secūda qđ fiat sup comissura coronali. qa p eaʒ materia diuerteẗ siue egredieẗ. Cognoscitur autem talis locus ponendo extremitatē manꝰ ī radice nasi. s. iuxta supcilia. & locꝰ ubi ꝑuēit index uꝉ annularis ibi est fiēdū cauteriū. zᵐ qđ Aui. pōit supª fen pª. caª de canonibꝰ curatiōis egritudinū cerebri. uel locus ubi ꝑuenit medius digitus. zᵐ Mesue capiº đ flebothomia ī egritudinibꝰ oculoꝝ. debʒ ītelligi medius digitꝰ q̃tū ad locū uētriculi. q ē idē terminus cū termino annularis & indicis. uel oʒ ponere finē manus. q ē circa rasetā sup lepore nasi. & extendere manū & locus ubi ꝑuenit digi

tus medius cũ replicatione unius cĩſis digiti
ibi eſt locus cauterii.ut pōt ſummi.p°. conti
nētis ca.de freneſi.¶ Alij ēt mōi mēſure ſiūt
q̱ uulgo ſunt noti.¶ Tertia cōditio ē ꝙ fiat
cũ ferro ñ cũ auro uel ere.rō eſt.q̱a talis cau
terij ñ querit̃ cita cōſolidatio.ſed qđ aptum
remaneat.Cauteria aũt cũ ere facta citius ſanã
tur q̃ cũ ferro.ſicut pōt ſummi ab Aꝛ.ꝑble.
pª.35.ꝑhle.& quantũ ad hanc intētionē plus
laudat̃ cum auro factũ.2°.can.capi.de auro.
¶ Quarta cōditio eſt ſumpta ex pare hore.ſ.
uniuerialis.q̱a in cauterizando cauem⁹ eſta.ē
& ēt hyemez & eligimus tempa temperatio
ra.lz coacti & eſtate & hyeme faciamus etiã
ex pte hore pticularis.& cōiter circa ueſpam
faciunt.Et i hoc cōſiderãt medici ꝙ homo nec
eſt uacuus cibo nec ſit debilis nec eſt plenus
cibo ut i digeſtione ipediatur. Cauteriũ enim
mſtuz cōmouet quedã corpra pl⁹ propter ti
morē q̃ propter aliud. ſunt etiã alie conditio
nes in cauterio obſeruande quas conſiderare
potes.¶ Dubitatur utrũ cauteriũ conferat ĩ
quacũq̱ materia fluēte a capite ad oculos.
Videtur quod non quia quod inflamat non
competit ſaltez in materia colˀica. Cauterium
inflãmat cuz ſit actualiter calidũ.¶ Itē Me
ſue preallegato cap° concedit cauteriũ in egri
tudinib⁹ frigidis & humidis capitis. Vnde
dicit eius iuuamēta ſunt ſublimia ad egritu
dines capitis frigidas & humidas. & ſubdit
& ulˀr confert ad oēs egritudines cathari fri
gidas & humidas.¶ In contrariuz Aui.qui
ponit hoc in canonibus ulˀibus q̱ ſunt canones
tam ad materiã calidã q̃ frigidaz.¶ Secundo
dubitat̃.utꝝ aliud cauteriũ q̃ in comiſſura co
ronali cōferrat.¶ Ad primũ dicendũ ꝙ ĩ qua
cunq̱ materia cōfert hoc cauteriũ.rō eſt.quia
illud cauteriũ euacuat & diuertit ab oculis p
uiã cōſequentie materie ad materiã.Diuertit
ēt.quia natura habēs uiã unde expellat illuc
dirigit materiã.Sed quelibz materia ē trahibi
lis p cōſequentiã partis ad partē.ſimilˀr quã
libet materiã natura pōt expellere ad locuz il
lum.& iō Aui.ſupra fen.pª.a.de canonibus
curatōis egritudinũ cerebri.dicebat.Ex eo i q̊
humoꝝ diuerſe materie cōicant eſt ut fiat cau
teriũ &c̃.¶ Difficile tñ eſſet iudicare in qua
materia plus cōferret. Nã licz materia calida
noceat̃ quodãmodo a calido ignis.tam̃ ipſa ē
magis trahibilis ad locum cauterii q̃ materia
frigida.Et materia frigida ecōtra in materia
tñ frigida i primo occurſu plus cōfert calefaci
endo eã & diuertēdo.Et propter hoc forſan
Meſue in frigidis & humidis egritudinibus
plus cōmendauit cauteriũ.uel forſan h° fuit.
q̱a egritudines frigide ſunt que ꝑprie ꝑlōgã

tur tm̃.ꝙ egemus cauteriis.egritudines autē
calide nō ꝑlongant̃ ſic imanētes calide.Vnde
Aui.ſup̃ fen.pª.tractatu 2°.ultimo ca.dicebat
Egritudo cuius ſpaciũ ꝑlongat̃ ē frigida.Idē
in comēto affo.ſecunde particule.Senes iuue
nibus &c̃.¶ Ad rōnem dicendũ qđ illud no
cumentũ eſt paruuz reſpectu iuuamēti qđ cō
ſequit̃ ex diuerſione.¶ Ad ſecundaz queſtio
nē dicēdũ qđ de cauterijs comēdatũ eſt illud
qđ fit poſterius in collo qđ magis diuertit q̃
illđ ꝙ fit ſupra comiſſurã coronalē.& iō mlˀ
tã uidi utilitatē i eo iponēdo laqueũ de ſirico
ut diu maneat aptũ.¶ CVM AVTEM. Hic
Aui.compat inter obtalmiã factã a materia
que fluit a panniculo exteriori.& eaz q̇ fit đ
materia que fluit ab iteriori.& qđ dicit notũ
eſt.¶ Sz dubitat̃ primo.utrũ cauteriũ confer
rat in obtalmia facta a materia fluente p pan
niculum exteriorē.¶ Et dicendũ qđ ſic. prio
quidē confert in ea que fit a pãniculo exterio
ri.q̱a uſq̱ ad eum uadit cauteriũ.immo uſq̱
ad os uadit.Vnde Meſue preallegato ca°.dic
procedat cauterizatio uſq̱ ad ſuperficiem oſ
ſis.Confert etiã i ea que fit a parte interiori
quia per comiſſurã illã ſuper qua fit cauteri
um poteſt materia extra exire ut notũ ē ex ſci
entia anothomie ¶ Secũdo dubitatur que ſit
difficilior obtalmia.an illa que fit de materia
fluente ab extra uel ab intra. Et uidetur qđ
illa cuius materia ē ab intra per Auic.ſupª.
2° ca°.in fine ubi dixit.Omnis egritudo oculi
que fit per cōitatē uelaminũ exteriorũ uel ex
trinſecorũ ē magis ſalua.¶ In contrariũ hic
Auic.¶ Dicendũ quod obtalmia poteſt eſſe
difficilior uel ex parte cure. uel ex pte prauita
tis accidentiũ.Ex pte quidē accidētiũ illa que
eſt de materia ab intra fluente eſt difficilior.
Ratio eſt quia aſſociatur nobilioribus mem
bris i nocumēto.ſ.dure matri & pie matri a
cerebro & neruis obticis.Illa uero q̇ fi. a ma
teria fluente ab extra per oppoſitã cauſaz eſt
difficilior & ſecurior.ſicut loquebatur Auic.
ſupra.in fine capituli.¶ Si autez querat̃ que
ſit difficilior ex parte cure. Tunc dicendum
qđ uel cura ſit per medicinas ab intra datas
uel extriſecus.Si quidē ab itra datas.leui⁹ cu
rat̃ obtalmia de materia ab itra fluēte q̃ de
materia ab extra.Rō eſt.q̱a medicine facilius
& pl⁹ euacuãt a ꝑtib⁹ interiorib⁹ q̃ ab exteri
orib⁹.ēt medicine alteratiue prius debēt alte
rare loca interiora q̃ exteriora.quãdo interi⁹
aſſummũt̃.Si autē medicine exterius applicē
tur.tũc facilior per eas ē cura obtalmie facte a
materia fluēte ab extra.Et ratio ē quia medi
cine imediatius illi materie occurrũt. & h° ē
qđ Aui.dicebat.cũ autez inicium.ſ. obtalmie

ē ex uelaminibus extrīsecis cura ē difficił nisi
sit eius resolutio.i.nisi fiat resolutio cū medi
cinis fortiter euacuātibus resoluēdo cū admi
nistratōe empłorum.i.cū euacuatione facta
p empła cōfortantia caput uel cū uacatōe.i.ua
cando uel ītēdendo ad empła. ¶ Tertio dubi
taē.dicit Aui.ꝙ resolutio fiat cū empłis &c̄.
& postea ponit rosaʒ & accaciā q̄ sunt medici
ne ꝓhibētes euacuationē. ¶ Dicēdū ad hᵒ tri
pliciter.Prio ꝙ iste euacuāt exicādo materiā
q̄uis sint stiptice. ¶ Secūdo dicendū ꝙ in ta
li empło medicine resolutiue iste sunt plures.
iste aūt stiptice sunt pauciores.q̄ plus habēt
moderare resolutionē ne supfluat q̄ eā impe
dire uel prohibere.& iō istud empłm cōpete
ret quasi in augumēto.oīa eniʒ q̄ in eo ponunē
sunt resolutiua p̄ter accaciā & rosaʒ.q̄ n̄ mani
feste resoluūt.Coriandrū eni lʒ sit frigidū tam̄
resolutiuū ponitē.unde resoluit scrophulas.
ut Aui.zᵒ.can.& gal.& iō istud empłm ē cō
fortatiuū tam p medicinas stipticas q̄ per reso
lutiuas que sunt cōfortatiē.s.spica & alie me
dicine hic posite. ¶ Tertio dicendū ꝙ Aui.in
nuit medicinas ꝓ duobus empłis.quoꝝ unū
sit stipticū de rosis & accacia.& hoc cōuenit ī
pricipio fluxus ad recipiendū cursuʒ materie
& nō ad resoluendū.Aliud uero fit đ resoluti
uis & cōpetit in declinatōe uel statu.pria &
zª solutio est melior. ¶ Vltiᵒ notādū qđ istđ
empłm n̄ debet multū super capite dimitti.qa
posset nimis inflāmare per uiam reflexionis
calidorum. ¶ ET QVANDOQVE ADMI
nistrantē.Hic ponit curam obtalmie quantum
ad intētionē q̄rtaʒ q̄ est rectificatio materierū
in oculo.& primo ponit has medicinas.zᵒ po
nit quēdā generalem can.in modo preparatio
nis & uirtute medicinarū que ad hanc itētio
nē aproximātē.ibi.zᵒ.& penitꝰ oportet ¶ Ad
itellectū prime partis dubitatur.diceretʒ aliq̄s
Cum materie ad oculū occurentes q̄ indigent
rectificatione sint non solū acute sed frigide et
grosse quare non possuit medicinas retifican
tes materias frigidas. ¶ Dicendū dupliciter
primo qđ possuit istas medicinas q̄do dixit.
& decoctio fenugreci.Secūdo possumꝰ dicerē
ꝙ ideo possuit primo & maxime istas medici
nas explicat q̄ rectificant maliciā materieruʒ
calidarū.quia tales medicine multū inueniūē
in oculo per uiā defluxus.ut supradicebatur.
Similiter q̄a đ talibus plus timeē de oculo ꝓ
pter duas causas.propter uehementiā dolo
ris.& propter ulcerationē.Secundo dubitatur
diceret aliquis.quare dixit quādoq̄. ¶ Dicē
duʒ qđ hoc dixit uel q̄a hoc fit maxime ī p̄nci
pio cursuuʒ materierū ad oculū.quādo eniʒ
materia calida est.incipimꝰ a rebus frigidis

ut albumine oui & lacte.& sim libꝰ. Vnde
Mesue capᵒ de cura obtalmie.In morbi prici
pio repercussiuis utendū ē &c̄.Et subdit di
stilletē aūt in oculis lac mulieris & albumen
oui.Vn̄ possemus dicere ꝙ dixit q̄n̄q̄.q̄a solū
q̄n̄ est itētio ad remissionē acuitatis materie.
in p̄ncipio eni si materia n̄ fuerit acuta mordi
catiua ex qua fiat dolor uehemēs & timeatur
ulcus.n̄ dēmus uti albumie oui cū n̄ sit īdigē
tia eius.Sʒ si fuerit acuitas multa in materia
& mordicatᵒ ita qđ timorē iducat ulceris aut
noue apostematōis ꝑp dolorē acutū possumꝰ
uti albumine oui n̄ solū in pricipio.sʒ in q̄cūq̄
tēpore hoc timeatē.& tunc ista cura erit coacta
ꝑpter intētionem maxime ad accidēs.maxie
quādo in alio tēpore a pricipio facimus eam.
Et ꝑpter istā intentionē albumen oui cōpetit
in grossicie & asperitate palpebraꝝ.n̄ q̄a sit
uere curatiuum.sed solū asperitatem sedat.
Vnde Albumasar ca.de medicinis oculoruʒ.di
cit.ualet palpebris grossis & prohibet dolorē
qui euenit oculis ꝑp eum.i.propter grossum
humoreʒ palpebrarū.utimur quādoq̄ etiam
albumine oui extra horā principij ꝑpter laua
tionē lippitudinis.ut infra Aui.ponit. ¶ Ter
tio notādū qđ medicine rectificātes materias
calidas oculorū.A.nominat duobꝰ nominibꝰ
scʒ glutinatias & mēsuratias.uocat eas mēsu
ratiuas i.temporatiuas.& hᵒ faciūt duplici q̄
litate.s.frigida & hūida.& mō substātie.pᵘ
q̄litate frigida remitiūt & tēpant caliditateʒ
sʒ humiditate tempante siccitatē istaruʒ mate
rierū acutarū.sui autē lenitate applanāt aspe
ritatē quā siccitas materierū inducit.Secundo
uocat eas glutinatiuas.i.uiscosas.quia debēt
aliquā uiscositatē habere.uel p se sicut albu
mē.& lac.& succi herbarū frigidarū.uel per
accidēs.ut cum medicine dure.sicut siēt liq̄ē
cū istis.s.lacte & albumine.Et hᵒ ideo.quia
talis uiscositas iuuat ī ṙmanētiā & adherētiā
in oculo.Vn̄ Rasis zᵒ cōtinētis.zᵒ.ca.albumē
oui.quia habet in se uiscositatem diutius im
moratē. ¶ Quarto dubitatē qđ sit melius in
materiebus calidis acutis.an.albumem oui.
an lac. ¶ Videtur qđ lac.priᵒ auctoritate Ra
sis.zᵒ continētis.ubi cū predixit de albumine
oui subdit lac est magis conueniēs in cura ob
talmie. ¶ Probatur.rōne.quia illud est meli
us quod non sic constrigit poros.sed lac ē huiꝰ
modi.Videmꝰ eni qđ albumē calefactuʒ & re
manēs multū adheret & opillat. Vnde Costā
tinus libᵒ.xᵒ.capiᵒ de ouis.albumē oui opillat
unde prohibet fluxū sanguinis in uulneribꝰ
¶ In contrariuʒ Auic.hic ¶ Et quod sit lau
dabilior lacte.ꝓbatē.rōe quia qđ est facilioris
coruptionis est.peiꝰ.sed lac est huiusmodi.ē

enim lac de rebꝰ cito corruptibilibꝰ.ut in co
mēto affo.quinte particule lac dare caput dò
lētibus.&.7°.tera.¶ Dicendū qđ Aui.soluit
in littera istā questionē.quia i materiebus acu
tis calidis uel tu indiges aliqua abstersione
& timet̄ multū poroꝝ opilatio.& tūc albū̄
oui ꝓhibet̄.quia opilat & n̄ abstergit scȝ ma
nifeste uel ꝓprie.ꝙ dicit̄ per Aueꝝ.colligȝ.7.
ca. de materia apostematuȝ. diic quod abster
git lipitudineȝ & illud est nō proprie abster
gere.sed lac est melius quia nō ita adheret &
aliquā hȝ abstersionē.& Auic.ut si sit lac ma
gis abstersiuum.Et de albumine oui dic̄.& si
n̄ adheserit &c̄.uel n̄ times de opilatiōe.uel
n̄ curas.& tūc est melius albumē oui.rō ē qa
illud est melius qđ pōt diutius i oculo dimit
ti sine inouatione.hᵒ aūt ē albugo oui.qa non
sic cito corrumpit̄.& hoc ē qđ Aui.dicit.n̄ ē
necessariū in ipsa ut renouet̄.Et iō dic̄ Rasis
z° cōtinētis.z°.ca.laudatur albū̄ oui magis
q̄ lac.quia lȝ in lacte sit aliqua ꝓpetas abster
siua.possibile est qđ lac sit corruptū & habe
at saporē horribilem.¶ Sed diceret aliqs qn̄
est qđ đbemus timere de opilatōe facta ab al
bumine oui.ut tūc sit melius lac.¶ Dicendū
ꝙ materia acuta mordicatiua uel ē pauca oīno
ledēs acuitate & mordicatōe.n̄ aūt quātitate
& tūc melius est uti albumine oui.qa cū ma
teria sit pauca non timet̄ nocumentū clausiōis
pororū.cum eniȝ erit rectificata.natura postea
pellet illam.& quia plus frigidum albumen
oui q̄ lac.Vel ista materia cuȝ sui acuitate &
mordicatione habet i loco quātitatē multam
unde querit̄ qđ pars eius transpiret.si eni re
tineret̄ propter subclusioneȝ posset frangere
tunicas oculi.& tūc ē melius lac q̄ albumē.qa
nō sic strigit poros.ut Aui.ponit & habet ali
quā abstersionē.¶ Quito dubitat̄ ꝙ sit me
lius lac an lactātis feminā.s. q̄ eā pepit.an ma
sculū.& uīt qđ lactātis masculū qa lac pfectiꝰ
ē melius.sȝ lac lactantis masculū est perfectiꝰ
qa magis digestū unū eni de signis fetus ma
sculi ē qđ lac sit bene digestū & cōstans.ut 3°
can.fen iz.ca° đ signis fetus masculi.¶ In cō
trariū sunt oēs auctores.Vn̄ Rasis 9°.alman
soris docȝ approximare fiet̄ albū i lacte lactā
tis puellā.& Mesue đ cura abtalie.distillet̄ i
ocl'is lac mulieris lactātis puellā.¶ Dicēdū
qđ i materiebꝰ acutis calidis cōueniētiꝰ ē lac
lactātis puellā.s.quā pepit q̄ lactātis mascu
lū ratio.illiꝰ lac ē meliꝰ qđ ē frigidꝰ & subti
liꝰ p aquositatem.sȝ lac mulieris que peperit
feminā ē frigidiꝰ & aquosius.ut summit̄ c°.
preallegato.& iō melius ¶ Sȝ tu dices.si mu
lier peperit feminā quāuis non lactet eam eēt
ne bonū lac.¶ Dicendum quod non est bonū
si non lactat puellam uel puerū ratio est qa
lac remanēs in mamillis non suctū posset cor
rumpi & ingrossari ¶ Secūdo diceres.qđ est
melius an propinquū partui an distans.¶ Di
cendū qđ propinquū debita propinquitate Il
lud eniȝ est conuenienter digestū & dulce.ut
summitur.4° de generatione animaliū.¶ Hic
possent multa uideri.In summa tamē medi
cus oculista debet super manu sua emulget̄
lac.& uider si est aquosuȝ & uti illo. ꝙ si sit
grossū nō sic laudatur.¶ Ad rationē cū dicit̄
lac prefectius est meliꝰ.¶ Dicēdū qđ ueruȝ
ē.lac perfectius ꝓ opre nostro.& tale est lac
lactantis puellā.¶ Sexto quereȝ aliquis ꝙ
albumē oui sit melius.¶ Dicendū qđ albu
mē subtile.ut.z° cōtinētis.qa leuiꝰ & magis
penetrat similiter debet esse albumeȝ oui rēcē
tis ne paret̄ corruptioni.¶ Vlterius cōsiderā
dū qđ Aui.quatuor enumerat medicinas mē
suratiuas materieꝝ.s. albumē oui.lac.aquā
fenugreci.& oleū rosa.Oēs tn̄ cōicant in aliq̊
& i aliquo differūt.cōicant quidē in lenificati
one.lȝ hoc ꝓprie fatiat albumē oui.deinde lac
& aqua fenugreci.lȝ enim fenugrecū sit calidū
tn̄ habet quandā humiditatē in qua est lenifi
catio.cuius signū est.quia mucilaginē emittit
oleū ēt ro.lenit sui humiditate.cuius modum
usus supra diximus.Differūt aūt qa albumē
oui solū lenit & planat & acuitatē rēmittit.un̄
dolorē sedat.nō tamen resoluit uel ēt nō eua
cuat materiā.imo poros claudit.iō Aui.dicit.
albumē oui aggregat cum lenitione sua.& ap
planatiōe.ut faciat planū & sedat doloreȝ.Et
ideo ēt gal'.iȝ.tera.in fine multum cōmendat.
Dixit aūt Aui.duo.s.applanatione & lenitate
sua nā asperitas m̄bri pōt dupliciter remoue
ri.uno modo humectādo.alio modo p subām
corpulentā rei humide adequādo asperitem
albumē ergo oui.tuȝ qa lenit humectādo.tuȝ
quia applanat.s.sui corpulētia. facit planū.i.
rēmouet asperitatē a siccitate materieꝝ acuta
i ū inductā.sȝ lac lenit uel applanat.non tamē
sic poros opilat.cū habeat aliquā uim abster
siuam.Vnde Aui.Et si sit lac magis abstersi
uū.i.ē abstersiuū qđ nō cōuenit albumē cui
Sȝ fenugreci aq̄.i.decoctio uel mulcilago leni
ficat et applanat sui hūiditate.& sui calidita
te resoluit & maturat ex qbꝰ duobꝰ dolor ēt
tempat̄.Vnde A.decoctio fenugreci aggregat
.i.cōphēdit.uł habet cū lenificatiōe & matu
ratiōe.i.cū uirtute lenitiua & maturatia uel
resolutia.ut faciat planū & sedat doloreȝ.ita
qđ utriq̧.s.albumi oui & fenugreci aq̄ adiū
gat̄ iste sermo.& qa maturatio & rēsolutio cō
uenit plus in ꝓcessu q̄ in pricipio obtalie.idō
talē aquā plus approximamꝰ in ꝓcessu obtal

mie. Et si de calore fenugreci timem⁹. miscem⁹ secū semina citoniorū & ē medicamē exptuʒ a me pluries. Oleū uero ro. qd̄ īfrigidat & mitigat dolorē & aliq̄ modo applanat. ut notū est de quo satis supra diximus. Aliquā ēt hēt resolutionem secundum auctores. ¶ ET PENITVS. Hic ponit quendam cano. generalem in modo preparationis & uirtute medicinarꝫ. ¶ Notandū quod Aui. docet has medicinas artificialiter preparare per hoc qd̄ dicit qd̄ nō sit asperitas. q̄a si res quā aproximare debemus esset dura aspera. oʒ qd̄ ultio eā cōterramus. & ideo subdit ut conterat̄ ualde ¶ Docet etiā Auic. elligere has medicinas quae debeant esse uirtutis q̄tū ad saporeʒ & odorem dicens. quod non debent esse saporis excedentis nec odoris. ¶ Sʒ. dubitatur utrū in obtalmia possem⁹ uti medicinis excedētis saporis uel odoris. ¶ Videtur qd̄ sic. q̄a. Mesue de sief. ad obtalmiā calidā docʒ facere sief. ubi ponitur olibanū & crocus & sarachacolla. ista autē excedūt quedā i sapore quedā in odore ¶ Ampli⁹ sief d̄ spica est odoriferū. & tamē in obtalmia laudat̄. ¶ Itē cāphora est ualde odorifera. & tñ utimur ea i obtalmia calida. Vñ Mesue docet facere puluerē ad obtalmiā calidā in q̄ ingredit̄ cāphora. ¶ In cōtrarium. A. hic & Rasis z° cōtinētis. ¶ Dicēdū ꝙ obtalmia ut̄ē de materia frigida. & sic possunt cōpetere medicie iste saporis & odoris excedētis. & hoc pp duo. Primo q̄a qualitates istarꝫ medicinarꝫ resistūt frigiditati materierꝫ. Secūdo quia ñ timet̄ ira de uehemētia doloris i obtalmia frigida sicut i calida. Et iō in pricipio istius obtalmie frigid̄ approximamus colliria in q̄bus ē spica uel mirra. ut. ꝑ. A. ponet. V' obtalmia ē de materia calida acuta. & tūc ut̄ ē i ꝑncipio uel i augmēto & ꝓcessu. Si quidē sit i pricipio. & maxie dico in ꝑncipio p°. tūc nō couenīūt medicine acute in sapore. Rō est. q̄a iste medicine uel sunt calide sicut sarcacolla uirideeris & similia. ut̄ sunt frigide ut acetū & agresta. Si quidē sint calide tūc attrahūt materiā. & eā magis acuūt. Si uero sint frigid̄. lʒ p qualitatē frigidā conueniāt tñ acuitate mordicant. ut supra declaratū fuit. ¶ Ex q̄ appʒ ꝙ res insipide sicut cerusa amilū. albumē oui & similia. maxime couenīunt. quia leniunt & tēperāt calorē. Vnde Aui. nam illud est bonū & hoc uolebat Rasis z° cōtinentis. cū dicebat nō est coueniēs humoribus acutis & pungitiuis medicina habens qualitatē saporis manifesti. q̄a amara acetosa & omnia uiolenta addūt ad dolorē huius morbi. & nō coueniunt huic nisi insipida que desicāt sine mordicatōe & punctione. & curent̄ cū sief albo & albumine oui ¶ Dico tñ qd̄ res habētes odorē manifestū. sunt duorū modoruʒ. quedā quib⁹ respōdet complō calida odori. sicut sarcacolla spica & crocus. & istis nō debemus uti i ꝑncipio causa ē. q̄a materiā magis attrahūt & inflāmāt. quedā autē sunt in quib⁹ odor non proportionat̄ cōplōni sicut aqua rosaruʒ uel aq̄ uiolarū. q̄a licet sint odorifere. tamen frigide cōplōnis sunt. & istis possumus uti i ꝑncipio obtalmie calide acute. Ratio ē. q̄a ista possunt materiā infrigidar̄ & r̄ppellere & acuitateʒ remitere. ¶ Notādū tñ qd̄ z^m q̄sdaʒ adhuc ē simpliciter meli⁹ apponere ea q̄ sunt odore ꝑuata. ut sunt solatrū uel mucilagines psilij si idiges forti īfrigidatiōe q̄ apponere aliq̄d odoriferū. & iō ē. q̄a odorifera nō absoluunt̄ ab aggrauatiōe capitis. Vnd̄ Hyppo. 5. affo. Et ad multa utilia forent. si nō capitis grauedinem facerent. Si āteʒ ista apostemata calida sunt i processu. possūt huiusmodi cōpeter̄ ad resolutionē & maturatiōeʒ. & sic loquūt̄ auctores quando has res i obtalmia calida uolūt aꝓximari. Vtrū autē crocus uel saracacolla in principio possint applicari i obtalmia calida īfra dicet̄. ¶ INTERDVM VERO ADMINISTRANTUR. Hic Aui. ponit curam obtalmie q̄tum ad intentionem quitam que est materiei inclinatio ad aliam partē. ¶ Notandū tñ quod non docet curā per inclinationē ad aliaʒ parteʒ. lōgiquā sʒ propiquā p quā ēt fit illi⁹ materie euacuatio. per inclinationē eni ad ptes longiquas dedit itelligi cū dixit de flobothomiis. & dedit intelligi de fricationibus extremitatū & ligaturis. ¶ Secundo notandū qd̄ caputpurgia quedā sunt īpropie dicta. sicut illa que solū alterant. ut atractio aque rosate p nares. uel aque frigide. & de talibus nō est sermo quia in principio possum⁹ uti. istis. Alia sunt proprie dicta que materiā purgāt p partes nariū. & ista sunt mltimoda quedā leuia sicut succus sicle uel succus maiorane. q̄dā fortia ut attractio ellebori uel succi bucormarien. i. panis porcini. & de istis ē sermo. Vñ A. īterdū administrāt̄ caputpurgia mūdificātia Dixit aūt que eoꝝ cursu ꝓcedunt ꝑpter sternutatoria. uel q̄a caputpurgia multis modis fieri possunt. s. i forma liquida ul̄ i forma pulueris. ¶ Notandū ꝙ gragarismata sunt q̄ p os materiā euacuant. que fiunt cum eximelle. uel Iera uel cum similibus. de q̄bus pfecte loquutus fuit. A. supra fen p^a. ca° d̄ can. curacionis egritudinū cerebri. ¶ Quarto notādū qd̄ licʒ multa d̄beāt attēdi in usu gargarismatū & caputpurgiorꝫ. tñ ꝑncipale ē cōsyderare ne āplius de materia ad oculū trahat̄ q̄ illa que euacuat̄. h° autem fit si tu uteris eis post eua

cuationes uſes.et poſt capitis multā mūdifica tionē.& poſt digeſtionē materie.Si enim cor pus eſſet plenum. uł caput uel materia cruda iepta motui.tunc gargariſmata.uel caputpur gia agitādo materiem plus faceret eaȝ fluer̄ uerſus oculū.& eā in eo multiplicarēt. Vn̄.A. de quibus tūc n̄ timetur ꝙ ad oculū trahāt ali am materiā.¶ Dubitat̄ in cuius uſu i obtal^a medicus poſſit eſſe magis ſecurus.an i uſu ca putpurgij uł i uſu gargariſmatis. Videt̄ ꝙ ſe curi^9 poſſumus uti gargariſmate.qa illo poſ ſumus uti ſecurius qđ magis ad lōgiquuȝ di ſtrahit materiā.ut n̄ ſit timor de recurſu.ſed gargariſma hoc facit ut notū ē. ¶ In cōtratiū Illo uti n̄ poſſumus cuius magis dubiū đ no cumēto nobiliori mēbro timet̄.ſed per garga riſma timet̄ pulmoni nocumentū.ut.A.ſupra fen.p^a.preallegato ca.Et Meſue ca.de cathar ro.¶ Dicendū ꝙ ex argutis queſtio pōt ſolui nā tiorē in uſu caputpurgii & gargariſmatis poſſumus compare.uel ad ipſaȝ oculoꝝ paſſi onē.uel ad alioꝝ mēbroꝝ diſpoſitionem.Si q dē competur ad oculū.dico ꝙ ē maior timor in uſu caputpurgij q̄ gargariſmatis. Rō ex illo magis eſt timendum in paſſione oculorū qđ maiorē in oculis facit cōmotionē.ſȝ caput purgia ſunt huiuſmodi.ut notū ē. Vnde ego uidi hominē qui ex uſu caputpurgii i obtal^a antiqua incurit uehemētē dolorē in fronte et radicibus oculorū & perſeuerauit plus quā p annum.ūde addita ē malicia in oculis.Si autē compent̄ ad alia membra.pl^9 timet̄ đ garga riſmate quaȝ in caputpurgio.quia ex eo time tur pulmoni & guturi nocumētuȝ.¶ Sed tu dices.ex caputpurgio timet̄ cerebro qđ eſt no bilius quā pulmo.Dicendū dupliciter .primo qđ non ſic timetur cerebro ex caputpurgio ſi cut timet̄ gule ex gargariſmarate. qa neceſſa rio gargariſma tangit ptes gule. Vel aliter.ꝙ nocumētū uie aeris pōt eſſe maius i q̄tū ſubi to occidit & ſuffocat q̄ nocumētuȝ qđ caput purgiū facit in cerebro.¶ Ad rationes appa ret ſolutio.qa uadūt uiis ſuis ET DE ME

¶ DICAMENTIS QVIDEM IVVATI VIS.¶ Hic ponit curā obtalmie quātū ad ī tētionē que ē reſolutio materie & primo fa cit hoc.z^o reuertitur ad complendū curaȝ quā tū ad quādā intētionē ſuperius poſitā tertio quedē can.ſpecialē ponit.ibi.z^a interdū.ibi.3^a & oȝ quidē.¶ Circa primā partē notādū ꝙ Auic.tangit duos modos euaporationis.ſ.eua porationem cū aqua calida uel tepidā.& eua porationem cū aqua melliloti & fenugreci.q̄ due euaporationes cōueniunt.qa utraq̧ ē hu mida.¶ Sed tu dices.quare n̄ poſuit euapo rationes ſiccas ſicut ponit Hyppo.z^o regimīs acutorū.¶ Dicendū quia euaporatiōes ſicce n̄ abſoluunt omnino a mordicatione ſicut ille que fiunt cū ſale uel milio.& hoc dico maxīe ſuper oculo ꝙ ē mbrū ualde ſenſibile. Voluit ergo Aui.qđ in obtalmia.& maxīe de materi ebus calidis uel nō frigidis materiebus.ut fi ant euaporabilia leuia & humida.ut ſecuret̄ a mordicatione.Differūt tñ iſte euaporatōes quia euaporatio cū ſola aqua eſt minus reſolu tiua & tēperat acuitatē materie calide pl^9.ſȝ euaporatio cū aqua fenugreci & meliloto ma gis reſoluit materiā pp calorē fenugrei & me liloti.& iō minus reſiſtit acuitati materieꝝ. quia tñ plus reſoluit & poros apit.iō Auic. dixit.ē ultima i cōferendo.& iō tutius ē inci pere ab euaporatōe cū aqua ſola.¶ Sed tu di ces.eſt ne differētia iter ſpongiā & lanā quā do eas ibibimus aq̄ calida & oc^lo apponim^9 ¶ Dicēdū qđ ſic.qa in ſpongia ē aliqua reſo lutio & exiccatio. Vnđ Aui.4° can.fen.3^a.cap^o de cura apoſtematis mollis.In ſubſtātia ſpō gie ſunt exiccatio & reſolutio.& iō forſaȝ me lius eſſet applicare p^o cū bōbice madefacto ī aq̄ calida.uel cū lana.ſecūdo cū ſpongia.lȝ de h^o nō multū curē.¶ Secūdo diceret aliquis in qua obtalmia plurimū euaporationē itera mus.an in forti an in debili. Videt̄ qđ in forti qa euaporatio fit ad doloris mitigatiōem. ut ſummit̄ z^o regiminis acutorū.ſȝ in forti ē ma ior dolor.¶ In cōttariū.quia multa ſtāte ma teria nō đ bet iterari euaporatio.imo dimitti. ut in comēto affo 6.particule. Dolores oculo rū.& z^o regiminis acutorū z^o comento.ſed in forti obtalmia materia ē multa.¶ Dicēdū ꝙ obtalmia pōt dici fortis dupliciter Vno modo ex pte quātitatis materie.& ſic debilis erit đ pauca materia.& tūc ī debili obtal^a poſſum^9 plus iterare euaporationeȝ q̄ in forti.qa ſi ma teria eſt multa.ſ.fluens augmentat obtalmiā & ideo licet ſemel aut bis facta ſi euaporatio Si tu uides materiā multam unde dolor poſt augetur.debes dimittere euaporationē.& ire ad alia remedia.ſicut Gał facit ī comento pre allegato affoꝝ Pauca uero exiſtēte materia po tes iterare & iterare euaporationē quouſq̧ cō ſummetur materia tota.Si autē ſit fortis ex parte uehemētie doloris.ita quod allia diſpo ſitio non prohibet uſuȝ euaporationis & do lor indicat. & hoc quia materia eſt pauca ſȝ multuȝ acuta.tunc pluries poteris iterare eua porationeȝ in obtalmia forti quā in debili. Vn de Raſis z^o cōtinētis.Calefacere ſi dolor ē ui olētus ſepius iuuat.& ſi dolor ē paucus ſuffic̄ ſemel uel bis calefacere cū aq̄ decoctiōis fenu greci & meliloti.et h^o uult Raſis z^o cōtinētis ubi dic̄.Et ſi dolor ē uiolēt^9 pluries calefiat

& h° debet esse post bonā euacuationē. Rō ē
q̄a ex quo eius dolor indicat. nō times de alia
materia que trahat̄. g° ubi fortior dolor ibi
frequētius potes ponere euaporatōem q̊usq̧
dolor mitiget̄ ul' recedat. Aliquādo tñ est qđ
dolor acutus oculo accidat de pauca materia
hūorali uel uētosa & tūc ponēte te euaporato
riū cessat dolor. & iteꝝ p⁹ reuertit̄. & iterū
euaporatōe posita cessat. & h° pōt multotiēs
& multotiēs iterari. & q̄nq̧ nō iteratur ultra
bis uel ter. ¶ Et h° uoluit Aui. cū dixit q̄nq̧
administratio semel facta aut bis sufficit. &
q̄nq̧ est necessariū ut plurimū iteret̄. lȝ ēt do
lor fortis nō recederet sed maneret. plus indi
cat iteratiōeȝ euaporatiōis q̄ dolor debilis ut
notū est. lȝ forsan in una uel duabus appositō
nibus possit accidere ꝙ remouet̄. & hec oīa in
nuebat Aui. cū dicebat. Et q̄nq̧ administratio
& c̄. Q̄nq̧ est necessariū ut plurimū iteret̄ secū
dū fortitudinē obtalie & ei⁹ debilitatē. ¶ Ad
rōeȝ in cōtrariū appȝ solutō. q̄a i quadā obtal
mia forti plus iteram⁹ euaporatōeȝ. & i q̄dā
obtalmia debili plus ut apparet. ¶ INTER
DVM preterea. Hic Aui. reuertit̄ ad cōplēdū
curā q̄tū ad quandā intētōeȝ supius positā q̄
est phibitō cursus materieꝝ. Docuit eñi Aui.
ꝓsequi curā q̄tū ad illā intētōeȝ icidēdo artha
rias tiporis ul' frōtis. talis aūt phibitio cursus
pōt fieri p stiptica apposita frōti. ēt. A. docuit
curā obtalmie q̄tū ad intentōeȝ que ē materie
rū rectificatō. que quādoq̧ fiebat cū albumie
oui. & dicebat̄ ibi quantuȝ ad unū moduȝ ex
ponēdi qđ illud fiebat maxīe in principio. Cō
plet g° hic Aui. curā que in principio cōpetit
& hoc q̄tū ad intentōeȝ que ē repercussio ma
terie. nō docet autē hic Aui. quācunq̧ uel qūo
cūq̧ facere repcussionē. sȝ p medicias frōti ap
positas q̄ repcutiunt & phibent materierum
transitū. primo ergo in generali magis ponit
can. q̄tū ad hanc intentionem. & ponit medici
nas que ad illā intentiōeȝ pducunt. z° magis
in speciali. 3° annectit quēdā cano. ibi zª. qđ si
supfluitas. ibi 3ª. & oȝ quidē ut assidue ocul⁹
¶ Dic̄ prio qđ aliquādo sup frōtē apponūt̄
apocrustica. i. stiptica ē pcussiua & c̄. Notādū
qđ plīma ex his que hic dicunt̄ sunt exposi
ta superius. 4° cap° batheca. i. melon. sief & c̄.
supra declaratuȝ est qđ sit sief mēithe. & qđ
feluȝaharagi. rānus secundū quosdā est spe
cies rubi. rub⁹ autē ē frigidus & sicus & sti
pitic⁹. ut Aui. in. z° sȝ Serapio distincta facit
capitula. pōt tamē dici qđ ē species rubi. q̄a
spinosa herba est una species rāni. & est secū
dū Simonē herba de qua fit liciuȝ. Vnde liciū
fit de feluȝaharay uel de rāno ita uidetur sen
tire Simon ianuensis. Sauich ordei fit proprie
ex ordeo non maturo. cuȝ accipitur & torrefit
parump. & manifestum est quod ē frigidū cū
aliqua stipticitate. ideo reperimit colerā ut
Simon ponit de tali sauich ordei hic intelligit
Auic. ¶ Est eniȝ alius mod⁹ sauich quē docet
facere. Rasis in almamsor̄. ca° đ fluxu uētris
& alius secundū Aueꝝ 6° colliget. de q̄bus
non est hic. sermo ¶ Dubitatur utruȝ ī flu
sibus materierum ad oculos possumus appli
care fronti medicinas stipiticas repercusiuas
Et uidetur quod non auctoritate Gilberti li°
3°. capitulo de dolore oculorū. ubi. dic non a
pponatur in cornu capitis aliquid repercusuȝ
uiolenter. ne repercutiatur materia ad neruos
obticos & sit causa perpetue cecitatis ¶ Am
plius oleū rosatuȝ prohibitū est superius. er
go & medicine stipitice repercussiue eadem
ratiōe debent phiberi. ¶ In contrariū est hic
Aui. & Mesue de cura obtalmie. & Rasis. z°
cōtinētis. & Halyabbas quito practice. 3°. ca.
¶ Solutōeȝ huius dubii innuit Aui. Pro
pter qđ notādū qđ fluxus materieꝝ ad oculū
uel est p uias extrīsecas. s. iuxta cuti & extra
os capitis. uel ē p uias intrīsecas. s. sub osse ca
pitis. Si quidē sit p intrinsecas uias nō debēt
apponi stiptica uel repercussiua frōti. Ratio
est. quia huiusmodi stiptica nō minus impel
lunt materiā uersus neruos obticos quā repel
lant ab eis. ut notum est ei qui nouit sitū ner
uorum obticorum per anothomiā de tali aūt
repulsione est uehemēs timor. quia materie q̄
ad neruos obticos trahuntur. figunt̄ in nobi
lioribus & profundis partibus oculorum. ut
tandeȝ impossibile sit aut difficile eas remo
uere & sic loquebat̄ Gilbertus. Si ue° materie
fluūt per partes exteriores. dico ꝙ haꝝ. medi
cinarū stipticarum appositō cōfert. Ratio est
quia pōt materiā repcutere uersus ptes a q̄b⁹
fluit. & pōt sufficienter uenas coartare p q̄s
materia trāsit. unde prohibet̄ a transitu. Vn
de Aui. Iterdū liniunt̄ apocrustica. & prope
. i. tunc cū uia effusiōis materie est ꝑpter uela
mē extrinsecū. ¶ Notandū tamē qđ quādoq̧
posset nocere ut cū multa materia cōtineretur
a ptibus frontis usq̧ ad oculos. stiptica enim
illā materiā uersus oculū cito exprimerēt. Vn
de Mesue loquēs de huiusmōi stipticis frōti
appositis ꝓprie si materia fluxerit p uias ex
trinsecas. dic̄. uerū interdū nocent q̄m que iā
descendit. materiā aggregant & constringunt
in tunicas oculorū & c̄. ¶ Cognoscere autem
istud ē de estimatiōe medici. Oȝ eni qđ medi
cus in sua mēte liberȝ qđ sit maius piculū. an
fluxus mlte materie ad ocl'ū. qđ posiȝ p medi
camē stipticū remoueri an inpulsio alic⁹ pris
materieꝝ uersus oculū. qđ ēt facit stipticum

frōti applicatū. ¶ Notādū ulteriꝰ ꝙ ī corpibꝰ
macre frontis & ſubtilis cutis impreſſio haꝝ
medicinarū ſtipticarū ē fortior & melior. Vn
de in homine habente cuti groſſā & frontem
carnoſaʒ plenā. iſta nec ita premunt nec ſunt
ita ſecura. quia humiditates multas quas ibi
īueniūt uerſꝰ uenas & oculū priꝰ exprimūt
conſidera g° illud. Ex quibꝰ apparet ſolutio
ad contraria. ¶ Ad ratione poſſumꝰ dicere ꝙ
eo mō q̊ dictuʒ eſt de iſtis ſtipticis eodē mō
dicat̄ d̄ oleo. ro. ūde hec queſtio cōplet illaʒ
¶ Vel aliter ꝙ oleū roſatū appoſitū frōti in
materiebus calidis n̄ eſt ita cōueniēs ſicut me
dicine ſtiptice quas ponit Aui. ut galla balau
ſtia &c̄. Rō huius eſt. quia p° lʒ oleū roſatū
repcutiat. nō tn̄ ſuccedit cū tanta ſtipticitate ut
teneat uias clauſas. ſicut faciūt predicte medi
cine. imo oleū roſatum q̃uis ſit ſtipticū. tamē
remollit actualiter. nec eſt tā uehemēter ſtipti
cū. Secundo lʒ in oleo roſato ponat̄ aliqua re
ſolutio. nō tn̄ ita cōſumit materias per uiā exi
catōis ſicut faciūt p̄dicte medicine. QVOD
ſi ſupfluitas. Hic ponit canones magis ſpecia
les ī hac ītentōe q ſunt ſecūdū diuerſitatē ma
terieꝝ. & prio in calida. z° ī frigida. ibi. zª. ſʒ
ſi fuerit frigida. Q d̄ dicit eſt notū. & cā eius
Tribulꝰ herba ē frigida & ſicca. notificata be
ne a Serapiōe. A. uero uocat eā haſek in. z°.
can. Sābacus. i. hieſeminū. Baurach eſt ſpēs ſa
lis. ¶ ET OPORTET QVIdem ut aſſidue
oculus mundificet̄. Hic addit quendā can. pre
cipiens lippitudinē ab oculo mūdificari. & cā
eſt. quia eius preſentia malū quēdam ſenſum
inducit & nocet. Vnde Aui. infra. In lippitudi
nis mundificatione ē doloris alleuiatō. ¶ Cō
ſiderandū ꝙ littera que dicit ex lacte. pōt du
pliciter exponi. Vno modo ꝙ lippitudo lauet̄
cū lacte aut cum albumine oui. quia ſunt laua
tiua & a mordicatiōe remota. Alio mō ex lac
te. i. lippitudinē que fit ex lacte. lac enī & albu
mē cōuerti poſſunt in quādā ſordicē in parti
bus oculorū quā remouere oʒ. q̊ ſordicies im
proprie dicit̄ lippitudo. ¶ Secundo notandū
qd̄ tactus oculi fit uł ſtillo ł digitis ſubleuā
do palpebras. Modum autē ſubleuādi Ieſus
Haly. docet tractatu. z°. p° ca°. debet fieri cū
facilitate ne oculus moleſtet̄. In h° enīʒ oculi
ſtia debʒ eſſe intētus. & nō freq̄nter oculū tan
gat. ſi ē enī poſſibile. Vnde z° cōtinētis. Eleua
tio palpebraꝝ ſepius īducit dolorē. ¶ Dubi
tat̄ cū q̊ ſit melius mūdar̄ lippitudinē ab ocu
lo. Videt̄ cum albumine oui & lacte. de mente
Aui. ¶ In cōtrariū uidētur Raſis 9° almanſo
ris q docet abſtergere cum coto infuſo in aq̄.
¶ Dicēdū qd̄ mūdifcātia lippitudinē debēt
diuerſificari zm diuerſitatē materierū & zm
diuerſitatē tēporū obtalie. Scd̄m diuerſitatē
quidē materierum. quia in materia calida lip
pitudo debet abſtergi cū albumine oui ł lacte
In materia autē frigida debet lauari cū coto ī
fuſo ī aq̄ calida. ſ. calida actu & uirtute. qa ī
aqua decoctiōis camomille uł cōſimiliū. ſʒ zm
diuerſitatē temporū. qa ſi materia ē in fluxu
poteſt abſtergi cū albumine oui. & lacte. uel
coto īſuſo in aqua. ſ. roſata. fluēte enī materia
aliq̄ ps pōt in lipitudinē cōuerti. Si aūt mate
ria qeſcit in loco & intēderemꝰ ad cōplemen
tuʒ maturatiōis poſſet lippitudo abſtergi cū
aq̄ calida actu uel potentia. Si autē eſt iam
declinatio cū ſolo coto pōt abſtergi quia exi
cat. E ideo auctōr̄s ad diuerſa r̄ſpicientes di
uerſimode docent abſterger̄. Vnd̄ Ieſus Ha
ly tractatu. z° 38°. ca°. cū ſimplici coto decet
mundificare quā maxime credo conuenire in
lipitudine declinationis. licet ipſe in q̊cūqꝫ tēpo
re cōcedat. unde dicit. Et oʒ facere ad mūdifi
cationeʒ & abſterſionē ab oculo ſemꝑ ꝙ ī uol
uas ſup ſtilū ſubtilē cotuʒ. & munda cum eo
ET OPPORTET ſi fuerit obtalmia. Supi
us Aui. poſſuit can. generales curationis ob
talmie. q̃tū ad ſex intentiones dictas. ¶ Hic.
ponit can. curōis q̃tū ad intētionē ſeptimā q̊
eſt intētō euacuationis materie. ¶ Notāduʒ
tameʒ. qa. A. ſupra de euacuatione. materierū
can. multū generalē poſuerat ī principio capi
tuli. ideo hic ponit can. qui eſt illiꝰ cōpletiuus
& eſt declaratiuꝰ Et qa euacuatio materieꝝ
eſt primū ad qd̄ oʒ intendere in obtalmia. uł
eſt principale ex quo retificatur uſus aliorū
remediorū. ideo ponit can. in uſu reſoluētiuʒ
repercutiētiū ſimul cū canonibus euacuatiōis
materieꝝ per flebothomiā uel farmaciam. Re
percuſſiones enim neqꝫ reſolutiones neqꝫ alia
remedia localia poſſunt fieri debite niſi eua
tionibus materierum precedētibus ut preha
bitū eſt. prius ergo ponit can. in euacuatōe per
flebothomiā & farmaciā. z°. ponit can. in uſu
medicinarū localiū poſt hoc. ibi. zª. & in uapo
ratione quidē. Prima ī duas. pri° ponit can. in
ſtia. z° in ſanzª. ibi zª. n̄e uero lēitas. Prīa in
. z. p° ponit can. ī ſtia. z° in uſu colirioꝝ pꝰ eā
ibi zª. & oʒ. Quid dicat pʒ. ¶ Dubitat̄ utrū
in obtalmia uehemēti cōpetat flebothoīa Vi
det̄ qd̄ nō quia obtalmia uehemens ē illa in
qua ē uehemēs dolor. ſʒ in dolore uehementi
nō cōpetit flebothomia. quia dolor uehemēs
pōt fieri a uētoſitate groſſa. ut ſupra Aui. &
Gal. 13° tera. ultimo ca°. ſʒ in dolore a uētoſita
te nō cōpetit flebothoīa. imo remedia precipi
unt̄ reſolutiua uentoſitatis. ut. Aui. īfra capi°
de obtalmia a uētoſitate. & Gal. p̄allega. ca.
¶ In cōtrariū Aui. hic. & Raſis z° cōtinētis

ubi cōcordans.cum Aui.dicē.In uiolenti obtal mia primo minutio fiat & extrahat̄ tantū de sanguine usq̧ quo debilitet̄ patiens.si ē uirt⁹ fortis.¶ Dicendū ꝙ obtalmia pōt dici.uehe mēs siue magna dupliciter.Vno mō ex parte essentie.q.a.s.sit magna apostematio de mate ria multa.& tūc si materia ē sanguinea uł illi ꝓpinqua.ꝑut plurimū cōtingit cōpetit flebo thomia copiosa.Rō est.q.a.talis flebothomia pōt illā multitudinē euacuare.& nō alia eua cuatio ꝓprie Vnde sanat in hora.i subito.Et iō si uirt⁹ cōsentit usq̧ ad lipothomiā euacu et̄.s.in m̄ita quātitate.sicut fec̄ Gal. Procura tori cuiusdā diuitis Romani habēti in oculo flegmonē maximū.a quo pria ablatiōe tres libras sanguinis eduxit hora diei qnta. hora uero nona unā librā ut ipe scribit i suo libro đ flbothoia.sūma 2ª doctria 2ª.c° 2°.ꝙ ēt af firmat Rasis 2° cōtinētis.Cā aūt ꝑpter quā humor faciēs obtalmiā magne quātitatis. ut plurimū est sanguis uel humor in sanguine ē quia sanguis est humor maxime inter alios pa ratus in quāto pecare.ꝑut dicunt cōiter medi ci.Si enim esset alia materia a sanguine depu rata talis euacuatio per flebotomiā nō cōpete ret.ut sup̄ uisū fuit.¶ Alio mō potest obtal mia dici magna ex parte accidētis.& maxime ex parte doloris.quia si sit dolor uehemēs in tollorabilis .& tunc utplurimū competit fle bothomia copiosa.Ratio ē.quia dolor ut plu rimū fit ex materieb⁹ multis ad oculū fluē ti bus.Iste autem sunt sanguiniee uel sanguini mixte i taliū autē diuersione maxime compe tit flebothomia.& si talis dolor esset de ma teria uentosa & esset uald uehemēs.licet ex parte cause coniūcte ñ cōpeteret.tñ ex pte ei⁹. ꝙ timet̄ cōpetit flebothoia.Timet̄ aūt ne ex a cutissimo dolor̄ fluāt materie ad ocłm.& iliū uehemēter apostemēt ad hoc g° ꝓhibēdū faci mus flebothomiā.¶ Ex q̧bus apꝑꝫ ꝙ i obtal mia uehemēti utplurimū flebothomia cōpetit copiosa.sicut i aliis fortib⁹ dolorib⁹ Vñ gal. in comēto affo.ꝑme particule.q̇ egerunt̄.dicit In forti dolore nulla ē melior medicina.hac de fectiōe.i.euacuatōe usq̧ ad defectionē.¶ Ad rōem in cōtrariū est iā solutū.¶ ET OPOR tet inquātū possibile est.Hic Aui.precepta fle bothomia ponit can.in usu colirioꝝ & uult ꝙ usq̧ ad tres dies ñ administrent̄ coliria.sꝫ suf ficit tibi reger̄ infirmū cū euacuatōe & tractu ad cōtrariū.Et in mora locoꝝ.i.faciendo ipsum morari in locis superius dictis.s.in locis obscu ris.Et dispositionū.i.faciendo ipsum stare di spositū.ut supra dictū est.ut eleuet̄ puluiar. Vel dispositionū.s.per regimen dictū super i⁹ ¶ Dubitat̄ utrū a primo die obtalmie uł 2°

possimus administrare coliria.Videtur qđ sic per Halyabba.5°. practice.3°. capi.prio.ubi post flebothomiam dicit.utere medicaminib⁹ que acuitatem sedent & calorem mitigent & molliāt & clarificēt ut albumē oui tenue illi i stilla & colliriū albū.Et post multa remedia dicit h° usq̧ in diē fac tertiū.ergo uult Haly ab.ante diē tertiū imponi posse colliriū albū ¶ Itē Rasis 2° cōtinētis auctoritate Gal.ubi post flebothomiā usq̧ ad diē tertiū docꝫ pone re i oculū sief albū.¶ Itē Serapio tractatu 2° Distillemus i princi° albumē oui subtile.&c̄. Et subdit 2ᵐ hāc similitudinē cōfert lac mulie ris quādo distillat̄ in oculo solū.& cum sief albo.Sꝫ albumē oui stati primo die poni po test.g° sief album .Itē Gal.in libro de flebo thomia.die sequēti ad flebothomiā imisit co liriū in oculū.g° si ego flebothomiā facio die prima potero die sequenti.s.secūda coliriū im ponere.¶ Ampli⁹ Alexāder de cura flegmo nis oculoꝝ ex sanguine.post flebothomiā suis colirijs utit̄ nō solū in oculo.sꝫ extra oculum. ¶ Itē Mesue ca° de obtalmia.ubi dicit.Post diē utendū distillatiōe sief albi.¶ Probatur ratione.q.a in principio obtalmie cōpetunt re pcussiua.Sꝫ coliria quedā sunt repcussiua & mitigatiua doloris.ut ponūt auctores.g° ante tres dies cōpetunt coliria.¶ In cōtrariū.A. cū dicit.Retardet̄ in obtalmia coliriorum ad minist ratio usq̧ ad tres dies.¶ In contrariū est.Rasis.2° continentis .ubi .dixit Non sunt curandi oculi dolentes ex coliriis.nisi potest tertium diē.¶ Ad solutionem dubitatiōis ꝑ intelligendū qđ hic per coliria debem⁹ intelli gere ea que in oculū colātur .pri⁹ existentia dura in formā sief confricata cū albumine oui uł alio possunt colari in oculū.licet etiā p coli ria possumus intelligere omne qđ in oculū co latur ut apparebit.¶ Consyderadū etiā qđ hic non fit questio de coliriis frigidis repercus siuis.quorū usus est in materieb⁹ calidis.& talia coliria uocātur cōiter coliria alba & hoc propter cerusam que ea dealbat.& pp amil lum Ista autē colira licet sint multarū đscripti onū quedā tamē ex his fiunt cum opio.& que dā sine opio & uere non inuenies ab auctori ibus colirū.i.sief albū sine opio đscriptū.Hic g° non fit questio an opiata coliria in princi pio ante tres dies competāt.sed an alia coliria alba que sunt sine opio in quibus est uirtus re pcussiua infrigidatiua & applanatiua siue re missiua acuitatis materieꝝ ꝯpetāt añ tres di es.sicut coliria fc̄a ex sief.in quibus recipitur cerusa & amillū & albumē oui uel cerusa & amillū & gumi arabicū dragagantū & albu mē oui.uł cerusa amillū sief memithe & albu

mē oui.& cōsimiles istis.Rasis uero z° conti
nētis docet facere sief albū ex cerusa suffumi
gata cū cāphora liniendo ex ea uitreū.& suffu
migando cū cāphora pauca tribus uicibus.de
qua recipiat᷑ pars.i.amilli pars.5.gumi dra
gaganti pars sexta ccaduneᷣtur cū aqua rosa.
est mirabile.¶ His pmissis dico pri° ꝙ regu
lariter opantes in obtalmia a pricipio nihil ap
proximare dēmus oculo.uoco aūt regularem
operationē que sine aliquo nocumēto finē con
sequit᷑.que uocat᷑ infallax opatio ut pōt sum
mi.14.tera.Huius rō est.qa a principio aliqd
oclo approximātes si resolutiuū est magis at
trahimus.si aūt repercussiuū est.materiaʒ q̄
de se ab oculo trāspiraret retinemus.¶ Sciē
dū tñ qđ apostemata oculoꝝ in hoc differunt
ab apostematibus reliquoꝝ mēbroꝝ extrinse
corū.quia ab apostematibus oculoꝝ paratū ē
fluere aliquid statim ꝓpter cutis tenuitatem
sed ab aliis apostematibus que sunt sub cute
nō.ut supra dictū fuit.huiusmodi g° coliria re
percussiua materiā huiusmōi exir᷑ ꝓhibēt.&
iō regulariter opantes nihil repcussiuū a pn
cipio oculo apponere debemus.hāc aūt regu
larē operationē n̄ accidit nos facere nisi quādo
obtalmia ē de materia begnigna & pauca que
p flebothomias & euacuatōes alias & fricati
ones & alio bono regimie remoue᷑.absq̄ hoc
ꝙ oculo aliquid applicet᷑.Vñ Aui.Tardet᷑ coli
riorū administratio usq̄ ad dies tres.& suffi
ciat regimen predictū &c̄.Plerunq̄ eni sanat᷑
obtalmia his rebus asq̄ cura alia.s.locali ad o
culū¶ Dico z° ꝙ coacti cū localibus remediis
stati a principio.s.ante tertiū diē apponimus
medicinas repcutiētes oculo.Ista aūt coactio
est ꝓpter obtalmie uehemētiā.Vñ dubitamꝰ
de magna apostematōe.& tūc tutius a q° pos
sumus incipere est emplastare oculum cuʒ fri
gidis rebus in materiebus calidis.Secūdo si n̄
sufficit in oculuʒ instillamꝰ albumē oui subti
le.Tertio si hoc non sufficit ponimꝰ sief albuʒ
colirizatū cū albumine oui.horū causa ē.quia
oculus mēbrū ē subtilissimū ꝙ ualde patitur
ex rebꝰ eū tangētibꝰ.& tantomagis q̄toma
gis sunt dure uł aspere aut aliū excessuʒ habē
tes.g° si cogeris oculo apximare medicinas re
pcutientes.& potes hoc facere absq̄ oculi mo
lestia meliꝰ ē illud facere.h° autē fit empla
strando sup palpebraʒ.Si autē oʒ intꝰ in ocu
luʒ aliquid mittere ē meliꝰ incipere ab eo ꝙ mi
norē faciat molestiaʒ.sicut est albumē oui.uel
aqua rosa.& huiusmōi leuia.Coliria aūt ex si
ef que sunt magis dura & aspa oculo q̄ sit al
bumē.tardius aproximari idicant.& ideo nō
possūt imponi quin aliquā molestiā oculo faci
āt.Vnde Rasis.z° continētis.dicit.Coliriū de

bet poni & dimitti per horā donec cesset do
lor.& secudario supponat᷑.s.eodē modo.qa
multa cōntinuatio coliriorū nocet uisui.& pp
hāc causaʒ prohibētur medicine que in forma
pulueris administrant᷑.Et debet ab eis medi
cus cauere in prim° Vnđ Rasis.z° cōtinētis.
Oēs pulueres sunt mali in principio obtalmie
& pustulaꝝ.¶ Hoc ēt inuebat Mesue ca.de
cura obtalmie.ubi dic̄.In morbi pnci° repcu
ssiuis utendū ē &c̄.¶ Admistrāda sunt igit᷑ i
pncipio si materia fuerit calida q̄ materiei acu
itatē & inflamationē reprimāt.q̄lia sunt por
tulaca trita & supposita & ēdiuia.& solatrū
&c̄.Distillet᷑ aūt i oculis lac mulieris &c̄.Ec
ce qđ Mesue pmo docʒ applicare res frigidas
extra.Deinde docet i oculū instillare albumē.
Et.3°.docet coliriis uti.ut ibi pʒ.q̄ dicta sunt
de mēte Rasis 9°.almāsoris ca.de cura obtal
mie.p° docet insistere cū euacuatōibus p flebo
thomiā & farmaciā sperās qđ cū istis curet᷑.
Si aūt n̄ sufficiūt ista docet approximare sief
hoc aūt est cū trāsierint dies.qa certū ē qđ fle
bothoª & farmacia ī uno die n̄ possunt expe
diri.nisi forsan uehemēs ēēt necessitas¶ Sci
endū tñ qđ lʒ predictus ordo sit secūdū intē
tōeʒ medici.i actu tñ opis n̄ semp talis ordo
seruat᷑ circa hūc hominē.imo q̄nq̄ stati in pria
die facta flebothomia cogimur icipe a colirio
albo etiā cum opio ꝓpter uehementiā otalie
ut dicet᷑.Aliquādo cogimur icipe ab albumie
oui.cū nō est multa uēhemētia .Aliquādo ue
ro a solis qbusdā frigidis extra.cū credimus
illa posse sufficere.Aliq̄do nihil oculo appro
ximātes cōfidētes de cura obtalie p euacuati
onē sine alio remedio.Auctores igit᷑ medicine
quādo cōsiderauerūt obtalmiā securam beni
gnā pceperūt nihil a pncipio pōi.nec appōi co
liriū usq̄ ad tres dies.Quādo autem cōsyde
rauerūt obtalmie uehemētiā pceperunt stati
uti a pricipio coliriʒs.Sʒ q̄do cōsyderauerūt
uiā mediā.qa noluerūt fortiter repcutere.neq̄
uoluerūt oculū dimittere absq̄ defensiōe tan
gente eū preceperūt rem in h° rē securā scʒ al
bumē oui.Vnde Iesus Haly ca° 38.Nō oʒ uti
in primis diebꝰ nisi albumine oui qđ est utile
in principio.Et Halyab.i3.the.ultio capi°.lau
dat illud in hac intētiōe.¶ Sʒ tu dices.q̄re
ponit᷑ terminus dierū triū.ēt post dies tres
colirio possunt uti¶ Dicēdū ꝙ auctores cōsi
dūt ꝙ inspacio triuʒ dieruʒ sit facta euacu° tā
per flebothomiā quā per farmaciā & uentosas
& alia si expedit.Cōfidūt etiā qđ in hoc spa
tio recesserit obtalmia.si fuerit đ materia beni
gna.si ergo non recesserit nec est i declinatiōe
tunc ymaginādūʒ ē qđ sit in uia augmēti.Vn
de competūt coliria r̄solutiua & repercussiua

ſicut eſt coliriū factū ex ſief albo Raſis. 9° al māſoris. Vñ almāſor ibidē. ꝙ ſi iſta ñ ſuffecerunt ſief. albū in lacte &c. ¶ Notandū tñ qđ in iſtis coliriis admiſtratis poſt tertiā diē nō poſſet dari alia regula niſi hec. qđ talis debēt eſſe uirtutis qualē uides diſpoſitionē i oculo .ſ. de fluxu multo materie uel pauco de dolore acuto uel đbili. & de aliis a te cōſiderādis Vñ Aui. abſolute dixit. Si poſt illud admiſtretur colirium & nō dixit hoc coliriū uel illud. ¶ Huic tñ dubitationi cōſueui aliter reſpōdere. ſ. qđ ante tertiū diē ñ debent admiſtrari talia. ſ. reſolutiua. & hoc utplurimū. qa utplurimū obtalmia ē in principio ante tertiū diē. ſ3 poſt tertiū diē poſſunt admiſtrari coliria habētia de uirtute reſolutionis. ¶ Ex qbus ſoluunt̄ auctoritates in contrariū. Auctores eni q phibent coliria ante tertiū. reſpiciūt opationē uel intētionē regularē omnino. uł magis regularē. Qui aūt cōcedunt illa habēt intētōe3 ſumptā a uehemētia obtalmie. ¶ Ad auctoritatē gał. in li. de flebothomia. Dicēdū qđ illa auctoritas ñ eſt ad ꝓpoſitū. coliriū eni ꝙ gał. impoſuit fuit ēt reſolutiuum. & nō fuit i ꝑncipio obtalmie. imo iā ſibi trāſiuerant. zo. dies ¶ Ad rōem cū dicitur. cura obtalmie in principio eſt repcuſſio. ¶ Dicendū qđ uerū ē indicatōe ſumpta ab eſſentia egritudinis que ē apoſtema. ſ3 indicatōe ſumpta a natura particule patiētis quādoq iſta intentio ñ ſummit̄ uel cū executione nō ponit̄. Vnde. A. infra poſt illum ſermonē dicit. uerum exigitur propter mbrum ſupflua facilitas &c. ¶ NATVRA ue° lenitas Hic Auic. pōit can. in farmatia tā in ſe q̄ in ordīe ad flebothomiā. ¶ Dubitat̄. utꝝ in obtalia ſtante indicatiōe flebothoīe & farmacie debeat ꝑcedere flebothoīa uel farmacia Videt̄ qđ flebothomia p Aui. hic. ¶ Itē euacuatio cōis đbet antecedere. ut Meſue i ſuo đ apropriatis ca° de ſoda. ſed flebotboīa ē cōis humorū euacuatio. ut Aui. li° 3°. fen pª. cap. de canonibus curationis egritudinu3 cerebri. ¶ In contrariū uidet̄ modus loquēdi. Auic. in pricipio capituli cum lenitatē nature premiſit flebothoīe dicēs. Aſſiduatio lenitatis nature & flebothoīe &c. ¶ Itē qđ addit i maliciā aliorū humoꝝ peccantiū non debet ꝑmitti. ſ3 flebothoīa addit ad maliciā. qa ſi ſint frigidi euacuato ſanguine magis incrudantur. Si aūt ſint calidi ebulliunt. ut ponit Auic. p° can. fen 4ª. ca° de flebothomia. ¶ Iſta queſtio in principis uł'ibus eſt ualde prolixa. hic tamē breuiter dicetur inq̄tū oculiſtis ptinet. dicēdo q̄do qualiter & quid de facto habeant agere. ¶ Dico g° ꝙ materia q̄ indicat euacuari per farmaciā large ſummēdo nomē farmacie. uel ē i ꝑtib' ſtomachi & īteſtinoꝝ. uł ē circa uenas. ł i mēbris remotis. Si qdē ſit circa faciē ſtomachi & inteſtinorū ita qđ ſufficiat in illi' euacuatione ſolu3 cliſtere uel caſſia uel ſirup' uiolatus uel hiera ſimplex & ſimilia. Dico qđ regulariter. illi' materie euacuatio debet ꝑmitti Rō eſt quia flebothomia ē utilior ſubſequēs quia non erit timor de tractatu illorū humoꝝ in uenas. Et ſecundū hūc modū cōiter precipit̄ cliſtere ante flebothomiā. dixi autem regulariter. quia coacti ſubito flebothomam'. Si eni uides ſubitū fluxu3 humorū ad oculū unde apparent' apoſtematio. & dolor creſcit q̄uis iſte mus habeat in uētre feces ſicas uel humores. credo meli' eſſe ſubito flebothomare eū. ſtantib' aliis conditionibus. & quacūq hora ſiue de nocte ſit ſiue de die. ante cibu3 uel poſt Et ratio huius eſt Nā q̄do imminet piculu3 maius qđ poteſt toli licet cum aliq̄ leſiōe medicus debet illi piculo ireder̄. quia ſemper intēdit ad id quod eſt magis ſuſpectu3. ut. Auic. p°. can. fen. 4ª. p°. ca. Magna aūt apoſtematio oculi magnū periculū eſt. cui pōt per flebothomiā ſubueniri. l3 aliqualr̄ noceat qñ ſit ſtiptico uētre & humoribus aliqbus ibi ſtātibus. tñ iuuamētū eſt maius. eo enim tēpore q̄ fier3 cliſtere uel quo expectaret̄ caſſie opatio. obtalia cōfirmari & magnificari pōt. Vidi eni3 hominē q in ſpacio unius hore de pua rubedine oculi pp guttā ſudoris q in eū intrauit pmutat' ē ad obtalmiā magnā ualde. ex qua tādē fcā ē cornee ruptura. ¶ Si aūt materia ſit i uenis ꝓprie poſt epar & in mēbris remotis. itē ł humores in ſanguine equaliter peccāt uel i equaliter. Si quidem equalr̄ debet fl'ia fieri pri° qa flebothomia ē euacuatia talis dominii hūorū. ut Aui. p° can. fen. 4ª. ca. de flebothomia. poſtea d3 dari farmacia ſi uidet̄ neceſſitas ei' qa facta flebothomia pōt cōtingere qđ alic' humoris peccatū p ſe oſtenditur. ¶ Si aūt humores ieq̄liter peccent. imo alij hūores a ſanguine diſtincti peccent i uenis uł extra uenas & euacuatio deb3 fieri forti medicina ut ē elłebor' uł coloqntida & ſimilia. & ſic đbem' a flebothoīa icipe. qa fortis farmacia ſaguine3 exuberātē cōmouer3. & poſſet iducere piculū ſuffocatiōis. & iō meli' ē ꝑus flebothomare q̄uis in hoc aliqđ nocumētum ſequatur. quia illi humores poſt flebothomiā fiunt aliq̄liter magis maligni. tamē h° eſt minus nocumētū q̄ illđ. Illa tamē flebothoīa nō debet eſſe copioſa ſ3 tanta q̄ ſecuret a nocumento farmacie fortis. Et poſt farmaciā poterit iterari flebothoia. ¶ Si aūt hūores iſti leui ſolutia medicina poſſent educi. qa ipſi eſſent multū apti euacuatiōi ex pte diſpoſitionis ſubſtātie eorū

Nota

& ex parte locorum.qa essent in uenis & nō mꝰ tū pulsi in membra.tūc primo debet dari farmacia.& hoc quia ex ipsa nō timet̄ i sanguine agitatio cū sit medicina debilis.ut uer.g̃.reu barbarum uel fumusterre.et qa effugimus nocumētū qđ humores incurrerēt sanguine euacuato.qđ nocumentū est incrudatio si sunt frigidi.uel ebullitio si sunt calidi.Hec oīa colliguntur ab Aui.pº.can.fen.4ª.ca.4º. ¶ Ex quibꝰ contraria soluuntur. ¶ ET IN EVAPORAtione quidem. ¶ Hic Auic.ponit cano.in usu remediorū localium & primo i usu resoluētiū 2º i usu repcutiētium.ibi.2ª.& 03 ut i princiº non administrentur & c.3º in eis iterū resummit.ibi.3ª resolutiua uero in princiº. ¶ Dubitatur.utrū in euaporatione sit bonitas ante mundificationē. Videt̄ qđ sic qa auctores docēt eam facere tēptatiue. ¶ Itē possibile ē ꝙ cū ea cura pficiat̄.ut pōt summi in comento secūdi regimis acutorum. ¶ In cōtrariū Auicēna. ¶ Dicendū ꝙ uel es certus de repletōe in corpore uel ñ es certus Si quidē sis certus ñ conuenit euaporatio.Rō est.qa plus trahet̄ đ materia q̃ resoluat̄.Vñ.2º.regiminis acutorum pº comēto.Euaporatō attrahit ad locū morbi ex sanguine plus q̃ resoluat.qm̄ de natura rerum calefacientiū in natura sua ē.sicut ipe resoluūt rē retentā in mēbris q̇bus appropinquāt similiter ēt attrahūt ad ea illud qđ inueniūt superfluum in mēbris uicinātibus eis.Ex attractione aūt multa materierum fit augmētatio obtalmie.& hoc intēdebat gal.13.tera.ultimo capi. Euaporatiua farmaca multitudine existēte in toto corpore quibusdā allata pticulis replēt magis q̃ euacuēt.& hoc est qđ Aui.ēt uoluit cū dixit.Q uādoq̧ fit cā illud ad attrahendū materiā plurimā coopientē tunicas oculi.Dixit aūt quādoq̧.qa quādoq̧ fit ante mundificationē.uel dixit qñq̧.quia ñ semper trahitur tanta materia ꝙ tunice omnes oculi cooperiantur.ita qđ nihil de oculo appareat.Sed qñq̧ fit hoc.semper tamē attrahit̄ plus de materia q̃ resoluat̄. ¶ Et qđ dictū est de euaporatōe intelligatur de balneo. ¶ Si aūt nō es certus de repletione.sed es in ambiguo.tūc ab euaporatione potes incipere.qa ut supra dictū fuit.aut curat aut docet curare.ut galꝰ.ponit i comēto sexte particule affo.sup illo affo.Dolores oculorum.Et hoc mō potest uerificari littera exterior que dicit.In euaporatōe quidē non existit bonitas post mundificatōem Dico ꝙ ñ existit bonitas tentatia.ita qđ tu utaris ea uia signi.sed existit bonitas certa.qa pꝰ euacuatiōem suo tēpe cōfert.& ñ tēptas. ¶ Dubitat̄ 2º de quo esset maius periculum ante purgatiōem.an de balneo.an de euaporatōe.Videt̄ qđ de balneo.qa balneū plures cōmouet humores q̃ euaporatio. ¶ In cōtrariū.qa saltē balneū diuertit ab oculo. ¶ Dicēdū qđ p balneū possemus itelliger̄.Vel ad totū corpꝰ. ita qđ ēt caput totū cū corpore reliq̄ calefiat.sicut accidit in balneis artificialibus.s.stufis.& tūc đ hº balneo ē maior timor ante euacuati ōem q̃ de fomentatiōe.i.euaporatione.Ratio est.qa istud balneū calefacit oculū.& trahit ad eum & cōmouet humores i corpore.q̇s cū nō possit educere.qa sunt supflui parat ad cursum. Et qa oculus ē membrū qđ iā icepit materiā recipere illuc deriuabit̄ fluxus humorū.cum humores ad đbilia loca fluant & currāt.ut 2º de differētijs febriū.& tota medicina clamat ¶ Vel p balneū possemus intelligere solā tinā in qua balneet̄ homo usq̧ ad loca spatularū.oculis & facie đfensis a uapore.& forsam hº minꝰ noceret.ppter causam dictā.& maxime si homo haberet aliꝙ membrum inferius defectum ut pedē uel genu.Vnđ pp balneū illuc atraheret̄ materia.iste enim incureret egritudinē illiꝰ membri ad qđ mēbrum traerēt̄ materie.& sic aliqualiter iuuaretur i obtalmia.hoc tamem iuuamētū ante euacuatiōnē fortuitū ē.qa posset homo incurere egritudinē peiorē q̃ sit obtalmia.& ideo nō est fiēdū balneū ante euacuationē. ¶ Ad rationē tu dicis.balneū diuertit ab oculo.uerū est.si fiat solum i ptibꝰ inferioribꝰ. ¶ Vel aliter ꝙ cōmouendo materiā facit magis ad oculū fluere. ¶ ET OPPORTET.VT IN PRICIPIO. ¶ Hic pōit can. in usu medicinarū stipticarū que sunt repcucientes.& prio docet cauere ab usu stipticorum. 2º docet corigere nocumētū inductū ab eis cū cadit eror i usu.ibi.2ª.ꝙ si aliquid horū. ¶ In prima parte uult pbare ꝙ in principio obtalmie non competāt medicine stiptice oculo applicate .& arguit sic .Vel competerent medicine stipitice fortes.& iste non competūt pp causas quas in litera explicat.Vel sunt medicine stiptice debiles.& iste etiā sunt male. ut ipse ponit hic in littera.eo quod non sufficiunt ad prohibendum materiam . ¶ Dubitatur utrum medicinis stipicis possumus uti in principio obtalmie.& uidetur qđ sic per Aui. infra.ubi dicit.Illud nō completur nisi sit stipticitas eius qđ refrenat temperate.Item infra ca de medicinis obtalmie dicit qđ tu iuenies in talibus oculi medicinarū singulariū repcussiua sicut merdasengi & rosa & accacia & galle & lutū sigillatū.sm ista sūt stiptica ¶ Itē Rasis 2º cōtinētis in pncipio.medicinas debilis stipticitatis.unde dic̄ Medicie pue stipticitatis ualēt pprie ad obtalmiā.et ante dixerat Rasis hūc sermonē Medicie stiptice que sunt

tempate ualet ad expellendũ fluxũ ĩ obtalmia & pustulꝰ ut sunt rose &c̃. ¶ Itẽ Serapio tractatu.2°.ca.p°.ad summũ cõferrũt ĩ pncipio medicine facĩetes stipticitatẽ. ¶ Idem sentit Cõstãtinus li°.12°.in pricipio. ¶ Probaꝛ rõe qa repcutientia cõpetũt in principio obtalmie Sed medicine stiptice sunt repcussiue ut notũ ẽ g°. ¶ In oppositũ hoꝝ est.A. ¶ Hec dubitatio hꝫ duas solutões.prima est leuis ¶ Propter quã est sciẽdũ qđ ĩ pricipio obtalmie indicatões sumpta ab apostemate cõpetũt repcussiua.repcussio aũt lꝫ ꝓprie sit effectus frigidi. ut summiꝛ.2°.can.4°.ca.cũ frigidũ qđ maxie repcutit est cõiunctũ substãtie grosse terree. & p cõsequẽs est frigidũ stipticũ. Et rõ ẽ que summiꝛ quĩto de simplici medicina.qa res frigida & stiptica hꝫ per sui grossiciẽ & stipticitatẽ.ut extra circõstet mẽbro & cõgreget seu cõgellet illđ totũ & ex h° repellat.ut Serapio ponit ca.de medicis repcussiuis. Et pp hoc ẽt dicimus qđ medicine repcussiue possunt ẽt esse stiptice.& lꝫ ẽt ñ sint frigidẽ. Repcussiuis tñ nec frigidis nec stipticis possumꝰ uti ĩ pricipio scꝫ añ euacuationẽ. Huius rõ est.qa corpus plenũ existens ñ põt recipere materiã que repcutiꝛ.ut patet in tegni tractatu.3°.Vnde Iesus Haly.tractatu.2°.ca.32°.ñ mederis.i.medicaris obtalmiã ante purgationem. Et hãc rationẽ innuebat Auic.dicens.nam repercussiua si sunt fortia non possũt repellere materiaꝫ stãte repletione.inducunt ergo in oculo effectus malos quos Auic. ponit. Si autem sunt debilia non sufficiunt etiaꝫ ad repercutienduꝫ materiã ante euacuationẽ.& hoc est qđ Aui. uolebat.cuꝫ dicebat. Et oꝫ ut in principio .s. corpere pleno nõ administrẽꝛ ĩspissatiua fortia.i.repcussiua per frigiditatẽ & que sunt uehemẽter stiptica.i.repercussiua per frigidi per stipicitatẽ. ¶ Si autẽ corpus sit euacuatũ & facte sint uel fiant diuersiones. Dico quod possimus uti medicinis stipticis debilibus non fortibus ¶ Quod autem medicinis stipticis non fortibꝰ nos possimꝰ uti post euacuationẽ ad repercutiẽdũ materiaꝫ obtalmie apparet p Auic.quinto li°.sumᵃ.2ᵃ. tractatu 2°.qui coliriũ rosꝫ.cõmẽdat ĩ fluxibus materierũ ad oculũ. Et Mesue ca.de sief.ad obtalmiam. ¶ Probaꝛ rõe.qa qđ põt fluxũ materieꝝ cõueniẽter ꝓhibere cõpetit.medicine stiptice tẽperate sunt huiusmõi. ¶ Qđ uero ñ possumus uti medicinis fortis stipticitatis appꝫ.qa iste medicine q̃uis repcutiãt materiã.tam̃ ex alia pte multũ nocẽt.qa inducũt in oculo asperitatẽ pp indurationẽ quã iducũt.stiptica enĩ sunt iduratiua.ut.2°.can.3°.ca.Et gal.4°.de simplici medicina. Et hec ẽ expressa sñia Rasis 2°.cõtinẽtis.ubi dicit. Stiptica uiolenta.i.fortia nocẽt oculis.qa faciunt in eoꝝ tunicis asperitatẽ magis q̃ ualeant ad ꝓhibitionẽ fluxus materie ¶ Ex quibus cõtraria cessant.A. eni hic prius ꝓhibet stiptica anteq̃ corpus sit euacuatũ. Alii uero auctores post factas flebothomias & euacuatões & alias diuersiões secũdũ ꝙ cõuenit. ¶ Secũda solutio ẽ ꝙ hic.A. solũ loquaꝛ de medicinis stipticis quas uocat ĩ spissatiuas & stipticas dicunꝛ quidẽ stiptice ex pte saporis.sed dicunꝛ inspissatiue ex pte effectus. Stipticũ enim habꝫ inspissare. ¶ Et dico qđ itẽtio Aui.est qđ qñ debemus uti repcussiuis in obtalmia cõpetunt repcussiua frigida pp frigiditatem non autẽ competunt repercussiua stiptica.per stipticitatem.h° declaratur.p° ex natura repercussiui absolute.nam lice repcussiuũ sit frigidũ & stipticũ.pricipalius tamẽ repcussio attribuitur actioni frigoris. Vnde Auic.2° can.4° ca. Medicina repcussiua ẽ cuiꝰ ꝓprietas ẽ per frigiditatẽ suã & c̃. Et iõ siue apostemata sint calida siue frigida .itẽtẽdo in eis repcussiõi utimur medicinis frigidis.sꝫ ĩ apostematibꝰ calidis utimur eis puris .i frigidis.autẽ utimur eis mixtis.ut ponit.A.li° p°.fen 4ᵃ capi° đ medicatiõe apostematũ. Et h° inuebat Aui.ĩfra đ cura obtalmie frigide.cũ dic.sit iniciũ cure repcussiuis q̃ nõ sunt infrigidantia ualde.quasi dicat licet repcussio ut repercussio nõ possit absolui a medicina frigida.qa tamẽ materia apostematis frigidi contradicit per sui cõplexionẽ. ideo misceanꝛ frigida repcussiua cũ calidis. ¶ Sꝫ quia iste sermo iducit dubitatiõeꝫ de uirtute repercussiui.utrũ.s. repercussio principalius sit attribuẽda frigido an stiptico. Ideo do aliã rõeꝫ.que rõ summiꝛ ex natura repercussiui. ut oculo comparaꝛ. Et ideo qđ cõcesso qđ repercussio debeaꝛ plꝰ stiptico.tamẽ repcussio materierũ ab oculo nõ debꝫ fieri per medicinas que hoc faciunt pe stipticitatẽ. sed potius per medicinas que hoc faciũt per frigiditateꝫ. Hoc declaratur.quia medicina q̃ per stipicitatẽ principaliter repercutit materiã obtalmie inducit in oculo tres effectus malos. Quoruꝫ unus effectus malus ẽ in substãtia coniunctiue oculi & tunicarũ quibus ocurit quia exasperat & indurat eas cũ stipticuꝫ habeat exasparere & indurare ex quo malo effectuꝫ sequiꝛ magnificatiõ doloris Naꝫ asperitas tunicaꝝ oculi est causa doloris in ipso motu palpebre quia oculus debet sibi ocurere lenis & non asper. Est etiã causa doloris in psamet sustãtia pellicule oculi ꝓpter aridã aggregationẽ quẽ facit stipticitas quas duas causas doloris quilibet in seipso manifeste expiꝛ circa linguaꝫ

cui3 sibi occurrit res stiptica. lingua enī sicut pcipit malū sensum sue asperitatis. & percipiē malus sensus in suo occursu ad palatū. ita cō tingit de oculo exaspato a medicia stiptica. qa dupliciter dolor circa oculū augumētaē et pci pitur. ¶ Secūdus effectus malus est exicatio fortis quā facit i materia. sed talis exicatio añ digestionē materie ñ competit. ut supra dictū fuit. ¶ Tertius malus effectus stiptici i prin cipio obtalmie q̄uis sit facta euacuatio ēt i ma teria que d3 repelli est quia materiā illā reti net. Stipticū eni inquātū stipticū habet mate riā quietare & retinere. Vñ Aui. 2°. can. 3°. ca. Opationes stiptici sunt retētio. facit aūt medi cina stiptica retentionem materieꝝ in oculo ĩ grossando materiā. & imobilē eā reddendo p siccū. Dico imobilem passiue & coartādo ue hemēter partes & uias exteriores mēbri. Ex h° aūt ꝙ stipticu3 materiā retinet & igrossat cū sicco prohibet eā a resolutione. ex quo ēt se quitur augmētatio doloris. Et ꝑprie cū dolor fuerit fortis. quia significaē amplior materia que q̄to magis in oculo figiē & retineē tanto dolor fit amplior. & materia q̄to ē pluris q̄ti tatis faciēs maiorē dolorē. tanto a stiptico mi nus ē apta reprimi & repelli. & magis ē apta cōstringi i loco. ¶ Ex quibus app3 ꝙ qa stip ticum inquātū stipicu3 non conuenit ad reper cutiendū materias ab oculis. q̄d nō cōpetit sti pticū forte nec stipticū debile. nā tam stipticū forte q̄ dbile h3 pdictos malos effectus. s. ex aspare & rtinere materias ad q̄d cōsequiē au gumētū doloris. Et ido propter istos malos ef fectus. Aui. prohibebat ta3 stipticū forte q̄ de bile. Vnde assignās causas. quare nō cōpetit stipticū forte. dixit. nō administrent in prin cipio. s. quādo cōpetūt repcussiua ispissatiua fortia. & p. i. q̄ sunt uehemēter stiptica. q̄m in spissant tunicas. i. indurāt & exasperant & p hibēt resolutionē. s. retinēdo uel ingrossando materiā. Ex q̄bus sequiē augmentum doloris Vnde subdit. & magnificāt dolorē &c. ¶ As signans autē causas quare nō cōpetit stipticū debile. dixit illas easdē causas. cum dixit. Ea que debiliter cōstringunt. i. stiptica debilia no cent. s. hora pncipij quādo dbet repcuti mate ria pper ispissationē tunicaꝝ. i. quia indurant & exasperant tunicas & cōstringūt materias. s. retinēdo & ingrossando eas unde phibēt a resolutione. Et ex his debemus inferre q̄d talia stiptica & si sint debilia augēt dolore3. ¶ Sed circa predicta sunt quatuor dubitatio nes. Prima quia ex predictis posset conclu di q̄d ēt frigida medicamina nō cōpetāt i rep cussiōe materierū. q̄a sicut stipticū retinet ma teria3 in loco q̄etādo ipsa3. ita ēt frigidū illā retinebit in loco q̄etando & ingrossādo illam. ¶ Secūda dubitatio ē. q̄a si pdicta sunt uera ĩ nullo tempore obtalmie cōpetūt stiptica for tia quia omni tēpore approximata inducēt in oculo asperitatē. Videmus aūt auctores face re coliria & medicinas oculoꝝ. in quibus po nūtur accacia hyppoq̄stidos & balaustia que sunt ref fortis stipticitatis. ¶ Itē inter medi cinas oculorū numerat Iesus Haly ultimo sui libri myrthu3 & balaustia3. Et Rasis. 2° conti nētis numerat etiā hematitē & accacia3. Et al bumasar de medicinis oculoru3. ¶ Tertio du bitatur. q̄a. Rasis 2° continētis. & Iesus Ha. tractatu. 2°. p°. ca. cōcedunt stiptica debilia. & per te debilia etiam stiptica sunt prohibita. ¶ Quarto dubitaē. quia dictū est ꝙ stiptica retinēt in loco materiā cuius cōtrariū summi tur a Serapione ca. d̄ medicinis repercussiuis & a gal. 5°. de simplici medicina Et probaē. quia stipticū constrigit mēbrū sicut aggregā tur res cū digitis defortis. ut ibidem gal. sed in tali aggregatōe fit expressio. ¶ Ad primū dicendū ꝙ ad repercutiendū materiam ab ocu lis cōsiderando actum ipsum repulsionis pl' conuenit frigidum non siccū. si cēst succus por tulace solatri & albumē oui. & similia. q̄ 2ue niat siccū frigidū. sic sunt res stiptice ut rosa accacia hyppoq̄stidos & similia. Huius ratio ē. quia frigida aggregant membꝛa unde retro pellitur materia. & cū hoc nō ingrossant uel cōstringunt materiā in loco. sed opatio stiptici licet ēt sit aggregare mēbrū. unde ex h° retro pelleret materiā. tamē simul cū hoc sui uirtu te stiptica sicca indisponit materiā faciēs eā in eptā expulsioni. q̄d ñ cōtingit de frigido hu mido uel nō siccissimo frigidum cum hoc q̄d mēbru3 cōstrigit saluat in materia mobilita tem passiuā. imo si est frigidū humidum facit eam fluxibilē ex parte humidi. stipticū aute3 non facit h°. imo retinet eā. Vnde Auic. dixit. stringūt materiā in eis. ¶ Ex q̄bus summiē q̄d singulariter in materieb' oculi nocumētū stiptice apparet. q̄a pter pellicule tenuitatem opatio sue constrictionis simul occurrit ad mē brū & ad materiā. & q̄a pellicula ocl'i natura liter debet ēē lenis. i materieb' autē stantib' in alijs mēbris. q̄a cōtinētur sub cute que est mēbrū grossu3 stipticū esset magis potens in repcutiēdo absq̄ nocumēto retentiōis materie & q̄a si cutis fiat aspera nō ꝑpterea malū eēt iō i cura flegmonis & erisipille fortia stiptica a pricipio nō phibētur sicut phibentur in cu ris obtalmie. ut pōt colligi. 4° canonis. fen 3a. ca° de flegmone & erisipila. ¶ Ad rōe3 in cō trariū. Dicēdum q̄d si rō bene inducatur con cludiē contrariū. quies enim quā facit frigidū

in materia ē per remotionem calidi agētis mo
tum nō tamē remouet aptitudinē mobilitatis
passiuā tātū q̄tum facit stipticum. Et h° ē ꝙ
iuuat i repercussione materierū. ut apparet. 2°
can. 8° ca° ¶ Ex quib⁹ soluit̄ quarta dubi°
qa dicem⁹ ꝙ Gal. loquit̄ ibi de stipiticis occur
rentib⁹ membro cute coperto. cui nō simul oc
currit membro & materie. In membris aūt q
bus simul ocurit non uerificatur sicut in oculo
& similib⁹. ¶ Vel aliter et melius apud quos
dā ꝙ licet medicina stiptica pl⁹ exprimat a mē
bro tamē illud totū ꝙ in eo retinet̄ pl⁹ phi
bʒ ab euacuatione. & ideo medicine frigide
stipticando ñ retinēt. sed medicine stiptice for
tes precipue stipticādo retinēt. i. phibent eua
cutiones manifestas a mēbro. ita inuit gal. 5°.
de simplici medicina. ca. de medicinis repcussi
uis. ¶ Ad secundū dicendū ꝙ stiptica fortia
& pura i nullo tempe obtalmie cōpetunt. Et
rō est ꝑpter multā asperitatē quā in oculo fa
ciunt. Aliquādo tñ paꝝ de eis miscemus cum
aliis medicinis oculoꝝ ad illoꝝ cōsolationē &
rectificationē. admiscemus ēt ad cōfortatōeʒ
spiritus uisibilis ne patiat̄ a fortib⁹ resolutis
Et iō in fortibus coliriis quibusdā in excādo
uel resoluēdo inuenimus ꝙ auctores ponūt ac
caciā ad predictas itentiones. Vñ Iesus tracta
tu. 2°. ca. p°. Ea quoꝝ restrictio est uehemens
ñ permittant̄. qa nocumetū est maius utilita
te eoꝝ. qa generāt asperitatem in oculo. tamē
aliquādo ponūtur in aliquibus medicinis que
acuunt uisum. ¶ Idē ponit Cōstantin⁹ li. p°.
in fine. Et Rasis. 2°. continentis idem ponit.
¶ Quō aūt stiptica fortia cōueniāt i medicis
quibusdā ad asperitatē palpebraꝝ infra dice
tur sʒ in exitu uuee. utimur eis pp maius iuua
mentū. ¶ Ad tertiū dicēdū qđ stiptica parue
stipticitatis inq̄tū stiptica ñ conueniunt q̄uis
possint repercutere materiam. Et cā est quā
Aui. ponit. qa debilia exicātia nō possunt re
percutere & nihilominus nō absoluit̄ ab eis ef
fectus cōstrictionis. Dico aūt inq̄tū stiptica.
quia inquātū sunt infrigidātia & aliquo mō
cōfortantia possumus eis uti in principio ob
talmie ad repercutiendū ¶ Modus aūt quo a
debilibus stipticis ut rosa possumus habere
effectū infrigidatōis & cōfortationis oculi. &
utilitatē in repcutiēdo. & euitare nocumētū ex
asperatōis & cōstrictionis. ē qđ ñ utamur eis
puris in pricipio. sed cōmistis cū medicinis fri
gidis fluidis uel humidis. Ex hoc eni remoue
tur impressio exasperātis & constrigētis stip
tici. Et iō i hoc rose recētes sunt meliores &
cū albumie oui debēt impōi huiusmōi coliria
Vñ. 5°. can. summa. 2ª. tractau. 2°. Colliriū qđ
noiat̄ rosatū &c̄. Recipe rosaꝝ recentiū &c̄.

Conficiantur cū aqua pluuiali. & administret̄
cum albumine oui ¶ Et qa cū toto h° qđ h⁹
modi stiptica approximamus repressa cū humi
dis pōt cōtingere qđ nō sic sunt repssa q̄n in
ducāt effectū asperitatis & cōstrictiōis mate
rie. qa quādoq̄ ex ignorantia medici cōtingit
qđ approximant̄ stiptica nō ꝺpressa. ideo. A.
ul't qđ tu succurras nocumēto illoꝝ cū uapo
ratiōe cū aqua calida q̄ remouet asperitatem
& cōstrictiōis nocumētū. ut notū est. & ēt ē
tūc utille colliriū albū i. aq̄ meliloti. qa ex pte
colliriȷ albi erit r̄pcussio. ex pte uero meliloti
remouet̄ asperitatis nocumētū. ¶ Ex q̊ appa
ret qđ uult Aui. dicere. fortius hāq̄ illo pōt
.n. dicere illud qđ tu a psimares ēēt fortius il
lo cuʒ aqua meliloti. Vno modo fortius q a ma
gis repcussiuū. & hoc nō competeret si preces
sit nocumētū stiptici. qa nimis constringeret.
materiā. & maxime cū repletione capitis. qa
caput plenū nō recipiet materiā. Dixit aūt q̄
doq̄. qa posset quādoq̄ accidentaliter iuuare.
repcuterʒ eni materiā. & si aliq̄ materiā i lo
co constrigeret uirtus de se posset illā resolue
re. ¶ Alio modo posset esse forti⁹ medicamē
tuū. qa esset magis resolutiuū q̄ sit coliriuʒ al
bū cū aqua meliloti. uerbi. g̃. quia esset pura
aqua meliloti uel fenugreci. & istud noceret.
qa materiā nimis ad locuʒ traheret. & prope
cū capitis repletiōe. ¶ Dixit auteʒ q̄doq̄. qa
p accidēs posset uideri ēt profuisse. ¶ Ex qui
b⁹ apparet ēt solutio ad contraria. p° ad auc
toritates dicendū ꝙ stiptica tēpata que ab auc
toribus precipiunt̄ nō precipiunt̄ pura. sed p
mista. & sic non inq̄tuʒ stiptica. & isto modo
Aui. intelligatur ifra cuʒ dicit. Sit stipticitas
eius qđ refrenet tēpata. i. refracta. & ēt pua.
¶ Ad rōeʒ cū dicitur. i pricipio repercussiua
&c̄. ¶ Dico qđ uerū ē. Cū dicit̄ stiptica rep
cutiunt. Dico qđ repercussio prope fit a frō.
& nō fit prope a stiptico ut apparuit. Et ideo
auctores solum medicinam frigidā cōcedunt
apponi in principio obtalmie. ut sunt portula
ce uel solatrum. nō autem concedūt purā stip
ticam. sed alteri mixtā. ¶ Vl' aliter qđ lʒ stip
tica sint repercussiua oculo. nō tamen cōuenit
repercussio a stiptico. medicus eni ñ debet so
lū inspicere quid curat passionē. sʒ qd h° fiat
sine nocumēto particule patiētis. ut Gal. pōit
i terapetica ad glauconē 2° libro. RESOLV
tia. Hic iteꝝ i medicinis resolutis & stipticis
ponit can. & prio i resolutiuis. 2°. in stipticis.
ibi 2ª. & plerunq̄ &c̄. pʒ ¶ Circa primaʒ p
tē dubitat̄ an resolutiua sint multuʒ uitāda
in pricipio obtalmie. Videt̄ qđ nō. qa euapo
ratiōes siue fomentatiōes a pricipio cōcedūt̄
Iste autē uident̄ resoluere. ¶ In contrarium

Auicenna. ¶ Dicēdū ꝙ medicamē resolutiuū dupliciter pōt accipi. Vno modo ꝓprie sic ē. A. inuit. 2°. can. 4°. ca. Est enī medicamē resolutiuum cuius uirtus est fortis calefactionis. ut hūorē super a loco in quo fuit retētus extrahē do ipsum per partē post partē. sicut ē castoreū Et qđ hoc me dicamine resolutiuo ñ possim⁹ uti in pricipio nō est dubiū ¶ Alio mō sumit̄ medicamē large pro quocūq; euaporatio medicamine qđ potius dēt dici molificatiuū uel subtiliatiuū apud Aui. & h° mō cadit multū in usu hoc uocabulū. quō dicimus ꝙ aqua calida & decoctio camomille ē medicamē. resolutiuū. Et loquēdo de hoc medicamīe dico qđ tētatiue possumus eo uti ī ꝑncipio obtalīe & hoc ē quādo ñ sumus certi an materia sit pauca uel multa. Si autem sumus certi quod obtalmia ē in pricipio & materia fluit & reliq̄ parata ē fluere ꝑpter corporis repletiōem & loci aptitudinē. tunc resolutiua uehemēter uitare debem⁹. imō oȝ itēdere diuersionib⁹ euacuationib⁹ & repcussiōib⁹. ut supra decl'atū ē ¶ Ex quibus contraria cessant. ¶ Circa secū dā parteȝ est consyderādū qđ aliquando utimur in principio stipticis credētes ea esse refracta uel tēperata. utimur ēt q̄doq; opiatis ut post apparebit. ex quib⁹ consequit̄ cōstrictio & cōgelatio materieruȝ. Cogimur ergo distilare in oculuȝ aquā ȝuccari uel aquā mellis aut ambo simul in quib⁹ est aliqua abstersio & pauca calefactio. saltē in aqua ȝucari. ut ex his remoueatur materierū constrictio & congelatio. Vnde Aȝarau⁹ ca° de obtalīa. aquā ȝucari et mellis docet īstillare in oculo cuȝ materia est multa & m'tuȝ de ea adheret circa palpebras. Vnde Alexander de passionibus oculoruȝ. ca° de aqua mellis quā uocat mulsam eā uementher ad hoc collaudat. Et quia aqua melis u'aqua ȝuchari posset esse causa alicuius inflamationis in materia uel cōmotionis & ꝓprie aqua mellis. iō expedit infrigidare eam. s. aquā mellis uel ȝuchari. uel eā. s. egritudinē. cum eo in quo nō sit inspissatio. i. stipticitas uel cōgelatio ut uer. gr̄a. cū albumine oui uel mucilagine citonioꝝ. & hoc ē ꝙ Aui. subdit. Quod si puenerit ex istis egritudinis cōmotio &c̄. ET OPORTET ut intē das. Hec ps pōt tripliciter itroduci. pri° ꝙ hic Aui. predictis addit quedā can. ¶ 2° mō qđ postq̄ posuit can. in euacuatōe materieꝝ per flebothomiā & farmaciā & p ocultā euacuationē q̄ fit cum resolutiuis uel repulsiuis. Hic ponit can. ī euacuatione materie a pte qua materia sensibilr euacuat̄. ¶ 3° mō qđ postq̄. A. posuit can. curatōis obtalmie q̄tū ad septē intētiones predeclaratas Hic ponit can. curatōis q̄tū ad intētionē ultimā. s. octauā que est accidentiū sedatio. que intētio licet sit ultima in narratōe & ī regulari intētōe uel curōe. q̄nq; tñ est prior in executione. ut cū est accidēs uehemēter molestās. Accidētia aūt sunt duplicia quibus intēdimus in obtalmia. s. exiēs mutatū qđ est lippitudo. & actio mutata sic ē dolor. p° ergo ponit can. q̄tū ad primū. 2° q̄tuȝ ad secundū. ibi 2ª. & quādoq; ¶ Canonē aūt curationis q se uerteret ad qualitatē mutatā nō ponit. uel quia intelligit̄ cū loquit̄ de materierū rectificatiōe. uel quia infra ponet can. in remotione malorū colorū oculi. ¶ Dicit ergo p° qđ ante h°. i. anteq̄ ponas colliria uel aquā ȝuccari uel mellis uel aliqd alid intēdas. &c̄ . s. si uideris eam in oculo. ¶ Notandū qđ p istā litterā Aui. uidet̄ laudare usuȝ aque mellis uel ȝucari uolens qđ cū illis fiat abstersio uel lauatio lippitudinis. Posset enim aliquis cōtra Aui. dicere. quare uteris aqua mellis u' ȝuccari ex qbus incurris nocumētū cōmotiōis & cogeris tādē īponere frigida ¶ Respōdȝ qđ ipse utit̄ aqua illa ante h°. i. ante ista frigida ad mundificādū lippitudinē. ita qđ ei⁹. iuuamētū fuit maius nocumento. Vnde Alexander preallegato ca°. consonans sentētie ꝑdicte dicit. loquens de aqua mellis. Nescio enī si ab aliquo tam magnū fuisset īuentū adiutoriuȝ facit autē oportune & in quibus generat̄ lippa. i. lippitudo. satis enī purgat. & multū. & educit celeri⁹. & sine dolor̄ efficit. sȝ nec alias pmittit nasci &c̄ Secūdo notādū qđ triplicē utilitatē pōit Auic ī remotōe lippitudis. primo quia dolor alleuiat̄. 2° quia ocul⁹ mūdat̄ 3° quia medicine possunt meli⁹ oculo imprimere non habētes mediuȝ inter se & oculuȝ

¶ ET QVANDOQVE uehementia. Quot modis hec pars possit ad ꝑcedētes itroduci. ex premissis apparet. igitur intentio sua est ponere can. remotionis uel sedatiōis accidētis quod ē dolor Hoc eniȝ accidēs ē cui uehemēter insistimus ut. 13. terta. cuȝ trahat imateriā multaȝ. ut. 2° de differentis febriū. & prosternat u' dissoluat uirtutē. ut Ga' . p° pronosti. 38°. com°. & 3° re. acu. 35° comēto. imo paruus dolor debilitat. ut Alguaȝar in suo tractatu đ accidentib⁹. primo igitur ponit can. ī securēdo uehemēti dolori qui post dici canon generalis 2°. ponit ca. in succurrendo determinatis mōis doloris qui possunt dici canones speciales 3° subiungit duos canones speciales. ibi secunda quod si materia est subiectio. ibi tertia cū autē ¶ Ad itellectū prime partis dubitat̄. utrum regulariter possum⁹ uti medicinis narcoticis in obtalia. Vidēt̄ qđ sic. p° auctoritate. Mesue ca° de cura obtalie. ubi in quinta intētiōe dic̄

Vtendũ est distiliatione sief albi primi. Sꝫ sief albũ primũ qđ ipse ponit auctoritate filii ʒeʒar recipit opiũ. nec ualet si diceret ꝙ illa est cura coacta. qa statim Mesue ponit post illud sextã intẽtionẽ que est ad mitigandũ dolorem qnta aũt erat ad alterandũ materiã. ¶ Item plurima magna & efficacia coliria q̃ approximãtur oculis recipiunt in se opiũ. ut appꝫ legẽti. & tamẽ illa coliria regulariter approximãtur. ¶ Amplius qđ in omni bothor debet administrari uideť cõuenienter posse apponi in obtalmia. bothor enĩ in cõiunctiua ñ uidetur aliud q̃ parua obtalmia. sꝫ narcotice uľ opiate medicine in omni bothor precipiunť. ut Rasis z° cõtinẽtis. ubi dicit. Et necesse ẽ ut in principio bothor omnis & ulceris intẽdas ad medicinas diuersas cõpositas infrãtiuas mitigãtes acuitatẽ sic̃ cerusa & amillũ & gũi arabicũ. & digestias sic̃ sarcacola & mirra thus & croc⁹ & fenugrecũ. & narcoticas sic̃ opiũ. ¶ Amplius qđ regulaŕr administrari põt in dolore colico uideť regulaŕr posse administrari ĩ dolore oculi. s. in obtalmia. qa eadẽ materia & eađ cã approximatõis & iuuamti põt ẽẽ ĩ utraq̧ passione. sꝫ narcotice possunt ĩ colica quadã regulariter approximari. ut põt summi. iz. tera. ultimo ca°. ubi dicit sic gaľ. Sed hec. s. narcotica uel torpificantia farmaca. nõ solũ ut sensus torpificatiua utilia consistunt. sed ut cõsistẽtia facientia & ingrossantia humorũ subtilitatẽ & adhuc calorẽ uehemẽtẽ existentẽ ifrigidãtia. ¶ Ex qb⁹ põt formari alia rõ talis. Illđ regulariter cõfert in obtalmia quadã ut cali^a qđ facit cõsistentiã humorũ. i. ꝓhibet fluxũ qđ ingrossat materiã subtilẽ colericã. & extiguit calorẽ oculi qui ẽ causa attractionis. Sed medicine narcotice hoc faciũt. ut ponit Gal. in auctoritate ꝓxia. ergo uideť r̃gulariter posse approximari in quadã obtalmia. ¶ In cõtrariũ ẽ hic Auic. unđ dic̃. Expelle illa stupefaciẽtia q̃tum potes. & Gal. in comẽto affo. 6. ꝑticule Dolores oculorũ. ubi loquẽs de colirio opiato dicit. Ergo medicinã istã nunq̃ laudaui. Idẽ ult. 3°. de ingenio sanitatis. z° ca°. ¶ Ad intellectuꝫ huius dubitationis ꝑ° sciẽdũ qđ medicina narcotica est illa q̃ sensuꝫ aufert uel obtondit in membro & hoc facit sui frigiditate inspissatiua substãtie spiritus animalis. ut summitur ab Auic. z°. can. 4° c°. Et ideo medicina narcotica dicitur stupefactiua uel obdormitiua uel cacotida uel torpificatiua. omnia enĩ. ista uocabula inueniunť de ea in libris. & idẽ significat. Tales autẽ medicine sunt opiũ ius quiam⁹. papauer proprie nigruꝫ. succus lactuce mandragora. & inter has Auic. hic ẽ numerat aquã sumach. licꝫ enĩ sumach non sit multũ medicina frigida quia est frigida in z°. & sica ĩ tertio. est tamẽ cũ hoc multũ igrossatiua. & ideo potest poni inter stupefactiua. s. leuia. ¶ Secundo sciendũ quod usus medicine stupefactiẽtis. uer. g̃. opii potest esse ad duas intẽtiones. Vna intẽtio est principaliter ab eo quesita. uel quã pricipaliter habet. s. intẽtio stupefaciẽdi. Alia põt esse itentio ĩ usu opii corre° seu rectificatio quarundã medicinaꝝ. ¶ Differt aũt usus opii q̃tuꝫ ad has duas itentões. qa uolẽtes uti opio ꝑ p^a itentione facimus ipm basiꝫ medicie cõposite. & ponimus de eo ĩ pluri q̃titate q̃ qñ utimur pro alia itentõe. Alias aũt medicinas quas cum eo miscemus ñ miscemus ut tollať ab eo uirtus stupefactiua. sꝫ ut rectificeť stupefactio q̃tuꝫ possibile ẽ. sicut appꝫ in cõpositione filonii & cõsimiliũ medicinaꝝ. ¶ Sed qñ utimur opio ꝑ aliis intẽtionibus. minus de opio ponimus. & miscemus cũ eo medicias potẽtes sup eo. ut auferať ab eo uirtus stupefactiua. aut uehementer occulteť. sicut appꝫ in multis magnis cõfectionib⁹ positis ab. A. li°. 5°. tractatu. p°. Alie aũt intentões ad quas opiũ misceť uel ponit in magnis medicinis a quibus nõ quť stupefactio sunt sex. ¶ Vna ẽ depressio audacie caloris uel acuitatis illaꝝ sicut in exẽplo ad propositũ in multis coliriis uel sief. uľ puluerib⁹ inquib⁹ ponẽtur uiride es. uel es ustũ. ponit opiũ. ut apparet. in descriptionibus aliquibus quito can. summa z^a. tractatu z°. Et Serapio tractatu z°. 33° ca°. opiũ autẽ ibi iter alias utilitates quas habet istã uideť habere q̃ dicta est. ¶ Alia intẽtio ẽ facere quiescere medicinã in loco q̃ de se esset apta ad recessuꝫ sic̃ si aliquãdo inueniať mistũ alicubi cũ oleo balsami uel cum alia medicina subtili. ¶ Tertia intentio ẽ quietare materias que eliquãtur uľ eliq̃rent a medicina. sicut puniť ad hanc intentionẽ in colliriis & medicinis fortis dissolutiõis. ¶ Quarta intẽtio ẽ đfensio substãtie mẽbri & naturalis humiditatis ne abstergãť a medicis fortis abstersiõis. sic̃ ĩ colliriis abstersiuis Iesus Haly. ad hac itentiõeꝫ ponit opiũ ut ponit tractatu z°. ca° p°. ¶ Quinta itẽtio ẽ ifrigidatio aliqua ab eo sine apparẽti stupefactiõe & h° ꝑpter paucã q̃titatẽ. & propter medicinas alias que eũ reprimũt. sicut in multis coliriis ad materias oculorũ poniť parũ de opio ut ex eo sequať ifrigidatio aliq̃ repercussio sine stupefactione. ¶ Sexta itẽtio ẽ iuuamẽtũ infermẽtatiõe medicinarũ. licet enim fermentatio fiat in humido & maxime cuꝫ aliqua uiscositate sicut ʒuccaro & melle. actiue tamẽ fit a calido cui oꝫ contraiacere frigidũ aliqđ tẽꝑati caloris ut tãdẽ sequatur forma mistionis

sicut et fit i generatiõe mistorũ. Et ideo in magnis elpariis semp uel utplurimũ inuenimus opiuȝ quando uolum⁹ qđ illa per fermẽtationeȝ ueniant ad unaȝ formã. Et quia opiuȝ est medicina multũ fortis. ideo quousq; nõ ẽ facta eius refractio. calore cõtinentis & medicinarꝝ aliarꝝ multũ sua uirtus manifestat̃ i cõposito. sicut apparet in tyriaca ante fermentatiõeȝ q̃ hȝ aliquã uim stupefactiuã. ut quito can. capº de tyriaca & 3º can. fen. 18ª. capitulo de cura lapidis renũ. Et iõ q̃ uellet facere coliriũ ex mltis rebus querẽs in eo unã formã p fermentationẽ. opiũ esset in eo cõueniẽs. Nos aũt nõ laborabimus in hoc sed utemur coliriis & medicinis aliis usitatis. ¶ 3º ẽ cõsiderãdũ ꝙ đ medicis stupefactiuis. quedã sunt uehemẽtes sicut opiũ & iusquiamus & similia que in dosi debita in omni materia & dispositione stuporẽ inducũt. Quedã aũt sunt medicine stupefactiue debiles. sicut medicine q̃ stupefacerent solũ q̃a frigide. nõ aũt per aliquã ꝓprietatẽ saltẽ uehementẽ sicut succus solatri cõmunis. succ⁹ endiuie. succus portulace. & nix. & aqua frigida. Quedã aũt quasi medie inter ista. sicut papauer. Et in omnibus istis posset fieri graduatio. tñ extimationi medici derelinquit̃. & testimonio auctorꝝ. Et ideo exẽpla posita ubi per estimationẽ alicuius ñ haberet omnimodã ueritatẽ recipiant̃ tñ ut exempla. ¶ His p̃missis dico ad questionẽ quãdo querit̃. utrũ i obtalmia possum⁹ uti regulariter medicinis stupefactiuis. Vel ẽ sermo de stupefactiuis ueris sicut ẽ opiũ. iusquiamus. poma mãdragore. & similia. uel ẽ sermo đ medicinis ñ sic uere stupefactiuis. Si quidẽ sit sermo de primis. Vt̃ q̃ris an possumus uti eis q̃tũ ad primã eorꝝ uirtutẽ & intẽtionẽ que est stupefactiua uirt⁹. Vel quãtum ad aliam intentionem non principalẽ in eis nec primã. Si quidẽ q̃tũ ad primã eorũ uirtutẽ. Dico qđ regulariter narcoticis i nulla materia uti possumus. Vñ Aui Expelle gº illa quãtũ potes. Ratio. prima ẽ Illa medicina regulariter nõ possumus uti in obtalª que cũ iuuamẽto qđ facit debilitat spiritũ uisibilẽ. mortificat mẽbrũ. & ingrossat oculi tunicas & etiã materiã. sȝ narcotica usitata q̃tũ ad ueritatẽ eorũ propriam primã faciũt illa Maior ꝓpositio nota ẽ ex hº quia illa nocumẽta sunt maxime euitanda. & prorie tria. pria nocumẽta. etiã ingrossatio materie debet euitari. nisi materia sit subtilis. & i materia subtilli nõ laudat̃ incõgrua ingrossatio. minor ẽ nota. nã medicamẽ fortis stupefactiõis applicatũ oclo ut p̃ncipale op̃ans habȝ uirtutẽ mortificatiuã caloris. & spiritus animalis hȝ etiã uim inspissatiuã tunicarꝝ oculi. ex quibus contigit qđ infirm⁹ p̄ducit̃ ad cecitatẽ quãdoq; aũt sempiternã uisus debilitatẽ. Vnđ. i comento asso. sexte p̄ticule. Dolores oculorum dicit. Gal. qđ si adeo coliria. s. opiata fortia sint dolorem remouẽtia spiritui uisibili nocẽt. ut p⁹ sanitatem apostematis uisus deficiat & grossicies & duricies in paniculis oculorꝝ supersit ¶ Et. 3º de ingenio. 3º caº loquẽs đ medicinis stupefactiuis. dicit. Quidã ex hº. passi sunt caliginẽ uisus. quia defectiõeȝ & post nõ multũ tẽp⁹ catharactici facti sunt & ẽ. quã auctoritatẽ accipit & exposuit Rasis. 2º continẽtis 2º. capi. Vnđ. 2º can. caº de opio. plures antiq̃rũ fuerũt qui non fuerũt eo usi in obtalmia p̄p nocumẽtuȝ qđ uisui infert. ¶ Secunda rõ ẽ quia narcotica inter alia mala que faciunt elongãt morbũ. & causa est quia elõgãt materiaȝ & đbilitãt uirtutẽ i illi⁹ expulsiõe. Vñ Iesus tractatu. 2º. 38º. cº loquẽs đ stupefactiuis. dicẽ non multiplicẽt̃. quia tardãt statũ & maturationem. Dico tamẽ qđ coacti utimur eis Illud autẽ qđ nos cogit. est doloris uehementia ex quo timet̃ sup infirmo de dissolutiõe uirtutis uel supuẽtu alterius morbi i cerebro uel super oculo de magna apostematione & disruptione tunicarũ oculi. & iõ magis eligimus infirmũ debillitari in uisu aut prolongari obtalmiã quã uelim⁹ presentẽ oculi disruptionẽ aut aliud mortis periculũ. Vñ Aui. Doloris uehemẽtia fecit necessariã stupefacientium adhibitionẽ. Et ideo Rasis 2º cõtinẽtis sepe iterat talẽ sermonẽ. si dolor est uiolẽt⁹ ponãtur narcotica. ¶ Ex quibus soluit̃ quedam alia dubitatio. s. in qua oatalmia narcotica pl⁹ cogimur adhibere & minus nocẽt. q̃a i obtalª de materia calida. & hoc. q̃a in illa dolor ẽ uiolẽtior. Etiã materia calida iuuat̃ per ĩfrigidationẽ quã faciunt narcotica. licet nõ sit cõueniens infrigidatio. in materiebus aũt frigidis ẽ totũ cõtrarium. ¶ Soluit̃ 2º ex hoc quedam alia dubitatio. s. in quo tempe obtalie pl⁹ utamur talibus stupefactis. Quia dicẽdũ ꝙ i p̃ncipio. summẽdo p̃ricipiũ ut distinguit̃ quoad materie dispositiõeȝ. Et ratio ẽ. quia tũc sunt multa ex quibus fit maius iuuamẽtũ a narcoticis. s. doloris uehemẽtia calor & flux⁹ materie Cũ autẽ icipit augmẽtũ qº ad digestiõeȝ materie icipit accidẽtiũ alleuiatio. q̃a statim materia icipit euacuari. sicut in pleuresi ut supra dictũ fuit. & colligit̃ a Gal. in comẽto tertij regiminis acutorꝝ. comẽto 63º. Et q̃a narcotica prohibẽt materieruȝ euacuationeȝ ideo magis nocent tunc cũ magis debeant euacuari materie. & hº ẽ i augumẽto & magis i statu. & mlto magis nocẽt i declinatiõe. tũc eni nullã per se uident̃ habere utilitatem. ¶ Si aũt

questio q̃rat an possumus uti narcoticis q̃tū ad intentionē ñ principalē ab eis. uel q̃tum ad uirtutē nō principalē. Dico ꝙ regulariter eis possumus uti. & h° nō est aliud dicere nisi ꝙ regulariter possumus uti medicinis i quibus itrat opiū in parua q̃titate. ita ꝙ nō ponit ibi opiū. ut ab eo pueniat stupefactio. sed propter alias utilitates. de sex utilitatibus supius dc̄is Huius rō est. qa i obtal^a uti possumus medicinis i q̄bus ē utilitas sine nocumēto. Sꝫ sunt q̄dā coliria. uel pulueres. & sief. in q̄bus itrat opiū. que habent magnas efficacias & non habēt nocumentū ex opio. ergo illis possum⁹ uti Q̄d aūt ñ noceāt ꝑpter opiū apparet. qa nocumentū opii est inquātum est narcoticum. sed in illis medicinis non ponitur opiū ut narcotizet uel stupefaciat. sꝫ. pro aliqua intētionū ꝑdictarū. unde parū de eo ponitur. ❡ Et ꝙ dictuꝫ est cadit multū in mente auctorū. Ipsi enī faciūt coliria sief & alcofol ad obtalmiā & ad alias passiones oculoruꝫ in quib⁹ ē itētio abstersionis uel resolutionis. Et q̃doq̨ intētio ꝓhibitionis exitus uuee in quib⁹ medicinis pōitur aliquid de opio. & absolute docet uti illis medicinis ñ dubitātes de opio. Vñ Gilbertus Anglicus li°. 3°. unū suū colirium in quo opiū recipit uehemēter cōmendat. que dicta cōprehēdere poteris si inspicis coliria & alcofol & sief Mesue ca. de passiōibus oculoꝝ & dc̄a ab Aui. quito can. summa. 2^a. tractatu 2°. ❡ Ex q̄bus duo possumus colligere. Primū ē ꝙ tales medicine nō dicunt ꝓprie narcotice. qa uirtus eaꝝ nō est ꝓprie stupefactiua. uerbi gra. alcofol quā docet facere Mesue in fine capituli de obtal^a recipit opiū. non tñ puluis ille dicitur stupefactiuus. nō enim induceret stuporē ꝑp paruitatē quātitatis opii respectu aliaꝝ medicinarū. & ꝑpter repressionē eius ex aloe & feniculo. Similiter ēt multe alie medicine ponūtur ab auctoribus in quibus est aliq̄d d̄ opio nō tamē dicunt stupefactiue. & appꝫ in multis euidētius q̃ in puluere supradicto. Sꝫ dicūtur narcotice. q̄a in se recipiūt medicinam narcoticaꝫ. s. opiū. ❡ Secūdo possumus colligere in quo tēpore obtalmie & in q̄bus morbis regularius possumus uti huiusmodi medicinis que ipproprie dicunt narcotice. In tēporibus q̄dē aliis a tēpore principii obtalmie. Et rō huius est. q̄a tales medicine recipiūt i se opiū ad refrenandā & remittendā audaciā medicinaꝝ r̄solutiuaꝝ uł abstersiuaꝝ. aut ad faciēdas alias utilitates medicis q̄ sunt calide. Sꝫ medicinis calidis ñ utimur in pricipio obtalmie sed incipimus eis uti in augmēto & ꝓsequimur uersus finē. In principio aūt obtalmie & proprie calide utimur medicis frigidis ut albūine oui succis herbarū frigidarū cerusa & amilo q̄ ñ indigēt rectificari per opium. si enim aliquā utilitatem eis faceret. hoc esset. qa acquireret eis fixionē. sed hoc non idigent. qa tales medicie ut cerusa & amillū a seipsis sunt fixibiles. ❡ Si aūt esset uia imaginādi ꝙ i principio obtalmie cōpeteret medicina opiata. i. recipiens opiū que tamē nō esset stupefactiua. esset h° quia illa paꝝ ualde haberet de opio. Vñ ex sui paucitate estimaremus ꝙ ñ haberet effectum stupefaciēdi sꝫ infrigidādi materiā aliquā feruētis caloris. hoc aūt est iudiciū estimatiuum ❡ Possumus ēt cōprehendere q morbi sunt in q̄b⁹ medicie sic opiate cōueniūt. qa sunt illi in q̄bus cōueniūt fortes medicie. s. uł fortiter abstersiue & resolutie. sic ulcera saiosa. uł fortiter exiccatiue uel cōstrictiue. sicut i ulcerib⁹ in quibus timet uuee exitus. ut pōt ab auctorib⁹ uideri. Nō autē terreat medic⁹ oculista cū uidet aliq̄s receptas q̄ opiū recipiūt uti illis sicut quidā faciunt timētes nomē opii. ❡ Viso quid dicēdū de medicinis stupefactiuis. i. de medicinis recipiētibus uerū stupefaciēs. ut ē opiū. Dicendum ē de stupefactis debilibus & nonueris. Et dico q̄d; eis magis possumus uti r̄gulariter i principio obtalmie. Ratio huius est duplex. Prima quia no timet ex eis nocumēta q̄ timet ex opio & iusquiamo. Secunda causa est quia pōt repiri materia tāti caloris que non posset tēpari nisi a suco solatri uel a suco latuce uł ab aqua frigida. Et iō Mesue in prin° obtalmie precepit uti solatro. cuꝫ dixit. administrāda sunt igitur in principio si materia fuerit calida que materieī acuitatem & inflāmationē deprimāt. qualia sunt ꝑtulaca endiuia & solatꝝ ❡ Sed diceret aliq̄s ita dicaꝫ q̄d posset seu pōt repiri materia tāti caloris q̄ indigebit extingui per opiū. & sic opiū regulariter competeret in materia illa. ❡ Dicendū ꝙ opiū datuꝫ ad uehemēter infrigidādū non absoluitur a stupefactiōe. sed res multuꝫ frigide ut psiliuꝫ aqua frigida & solatrū quāuis infrigidāt materias multum calidas non tameꝫ cōcomitat stupefactio. Et uidetur secūdū hoc ꝙ in opio simul cū ifrigidatiōe fit proprietas in inducēdo stuporē. Vnd̄ licet aq̃ frigida sit in quarto gradu frigiditatis sicut opiuꝫ. non tamē habet proprietatē stupefaciēdi. ❡ Vel aliter possum⁹ respōdere q̄d utrobiq̨ est iregularis approximatio. tñ ē magis irregularis i usu opii. Q̄d aūt utrobiq̨ sit irregularis opatio coacta declarat. qa siue approximet succ⁹ solatri & aq̃ frigida siue approximetur opiuꝫ ad temperādū acuitatē materie uehemētē est uerū dicere. q̄d tunc itentio curatiua se uertit ad caloris acuitatē & uehe

mētia obmiſſis aliis intētionib⁹. ¶ Ex qb⁹ apparet ſolutio ad predicta contraria. prio ad auctoritatē Meſue. Dicendū p° qđ p ſief. al bū ñ intelligit primū in ſuis receptis. ſ; pmū i uſu medicoꝝ regulari. & tale ſief ē ſine opio ut ſupra dictū eſt de intentōe Raſis z° cōtinē tis. ¶ Secūdo modo poſſumus reſpōderē qđ ibi Meſue ponit curā aliqualr coactā ad tem pandū exceſſu; caloris. cui⁹ ſignū eſt. qa' alia remedia nō cōtulerunt prius que fuerūt de al bumine oui uel ſuccis herbaꝝ frigidaꝝ Si eni il. a cōtuliſſent in repercutiēdo uel tempando calorē ñ fuiſſet expediens uti ſief albo. & hoc cōcordat cū intentione Halyabbatis qnto pra ctice. 3°. ca. ubi dicit. Si dolor roborat his & ñ quieſcit &c̄. Coliriū adhibe albū in quo eſt opiū. ¶ Tūc ad probationē cum dicit Meſue ponit poſtea ſextā intētionem ad correctione; accidentiū que eſt intētio coacta. ¶ Dicendū qđ in qualibet intētione de aliis cadit coactio & irregularis opatio. uer. ğ. itētio ad alterādū ma teriā ſi pfici pōt cū reb⁹ q̄ ex alia pte ñ no ceant. tūc ɼgulariter exeqmur. Si aūt pficiaɼ cū rebus que noceāt ex alia pte. uer. ğ. i mate ria multū calida intendimus cu; multū frigi dis que ex alia parte inducunt nocumentū. ta lis intētio pficiɼ irregulariter & coacte. qa tū dolor ē accidens multū cogens & proprie ē ac cidēs. qa actio leſa. ideo Meſue ponēs ſextam intētione; ad accidētia que itentio eſt de cura coacta ſolū dixit de dolore. ¶ Ad ſecūdā inſtā tiā đ magnis colliriis appar; ſolutō. ¶ Ad ter tiā dicēdū qđ Raſis per bothor & ulcera itel ligit ulcera bothoralia uel bothor ulceroſas aptas in quibus indigemus medicinis forti ter abſterſiuis & mūdificatiuis ſaniei qb⁹ non poſſum⁹ uti ſine repreſſione & hoc fit cū op io & figidis medicinis. & ad hāc intētione; lo quitur. tamē de hoc plus a pparebit infra in ſecundo tract. hui⁹. ¶ Ad quartā poſſumus reſponderē primo negādo maiorē quia eſt ma ior timor. in oculo de opiata medicina qua; in colica de in teſtino. Et hoc propter duo. Prio quia in colica medicina opiata prio ocurit ſto macho & ibi. trāſmutaɼ. unde peruenit ad in teſtina fracte uirtutis. ſ; in oculo ſtati; ſuppo nitur. Secundo quia inteſtina ſunt coopta mł tis muſcoſitatib⁹ ſtantibus in eis ſic icannatio ut Raſis. p°. almanſoris q̄ defendit ea ab im preſſione forti medicine opiate. ſed oculo ime diate occurrit. ¶ Aliter poſſumus reſpōdere negādo minorē. quia gał. nō uult ꝙ medicam̄ ē narcoticū in colica colerica poſſet regulariter adhiberi. Sed qđ minus irregulariter q̄ in co lica frigida. Vñ dicit. nocent aūt minime. i. mi nus aliaꝝ has &c̄. ¶ Ad quintū dicendū qđ

uerū eſt. ſi nō faceret alia nocumēta magna q̄ dicta ſunt. ¶ Secūdo dubitaɼ. qđ ſit meli⁹ in uehementi dolore ocl'i. an ſtupefactiuū poneɼ ſuper oclo. an potare illđ. & uideɼ qđ ſit meli us extra apponere. p Meſue đ cōſolatōe medi cinaꝝ intētōe. 3ª ca. z°. can. 6°. ubi loquens de uſu narcoticoꝝ dicit. melius ē ut ñ in potu dē tur. ſ; adminiſtrare in emplaſtris tātū eſt me lior cura. ¶ Item opiata que docent ab aucto ribus in doloribus oculorū omnia ſunt empla ſtrabilia uel colirizanda uel alcofolanda ſi q̄s attendat. non aūt ſunt electuaria uel trociſci ſummēdi. ¶ In cōtrariū ē Aui. li°. p°. fen. 4ª. penultimo cap°. ubi dicit. Et fortaſſe qđ ē bi bere erit meli⁹. ſic bibere qđ ſtupefaciat pp dolorē oculi. qm̄ ex h° minor malicia puenit &c̄. Ad diſſolutionē h⁹ dubitatiōis notādū qđ ſi cogiɼ medic⁹ uti medicis ſtuporē indu cētib⁹ deb; h° ageɼ cū timore & cautela. Cau tela autē quā debet habere ē obſeruādo que dā ex pte medicine. quedā ex pte corporis q̄ dā ex parte modi uſus. ¶ Ex pte medicine d; iſta obſeruare. ¶ Prio qđ utaɼ leuiori ſtupe factiuo q° uti pōt ſi neceſſitas ultra nō cogit Vnde Aui. ſit cōtētus albumie oui cōquaſſa to cū aqua in qua papauer ſit decoctū. ſ. papa uer albū. Vnde p° can. fen 4ª. ca° p°. Et ſi tibi neceſſe fuerit ſtuporē inducere. nō trāſcendas tale quale eſt papauer albu;. qm̄ cū ſuo ſtupo re ē domeſticū. ¶ Secūdo ꝙ tale ſtupefactiuū ſit cōſolatu; cū medicinis que ſui maliciam re primūt. ut docet Meſue pallegato ca°. Vnđ Aui. hic. fortaſſe oportebit ut ponas cū eo fenu grecū &c̄. Dixit autē fortaſſe. quia cū debili ſtupefactio nō ē neceſſariū miſceɼ qđ ɼfrenet ſ; potes miſceɼ. & iō dixit fortaſſe. l' dixit for taſſe qa. qdo materia ē groſſa & mltū de ea eſſ; iā i oculo. tūc cū quocūq ſtupefactiuo o; miſceɼ aliqd qđ iuuet ad ɼſoluēdū. Reſoluti uum ergo pp duo miſceɼ cū narcotico. ſ. ut iu uet ad reſoluēdū. i. ut reſoluat & ut ɼmoueat nocumētu; factū a ſtupefactiuo. Tertiū qđ deb; obſeruari eſt quod ipſa ſit medicina ex parte fermētationis conſolata. recens eni; eſt magis ſuſpecta. ut pōnt pallegati auctores Vnđ. iz. tera. p° ca° loquēs de ſtupefactiuis q̄ buſdā dicit. Omnia uero hec meliora poſt an nū a quo cōpoſita ſunt. Et Meſue preallegato cap° dare ea. ſ. narcotica antiquiora minoris ē nocumēti. ¶ Quartu; ē quantitas eius qđ đ eo datur. qa plus declineɼ ad paruā doſim ut. Meſue ibdē. ¶ Diſpoſitiones autē corpo ris obſeruande ſunt. p° quod ſi dantur interi⁹ corpus ſit forte in uirtute & ſic etiā debet conſyderari fortitudo uirtutis oculi. in homi ne eni naturaliter debiliū oculorū ſuſpicādu;

est ne mortificeť in eo calor naturalis. ¶ Vñ quidā in usu narcoticoꝝ peruenerūt ad ptisiꝫ oculi.i.ad consumptionē per uiā.s.defectus caloris naturalis.ut summiť tertio de īgenio sanitatis 2°.ca.Et.3°.li°.continentis.Rasis lo quēs de malis effectibus narcotici dicit.Ali qui passi sunt ptisim oculoꝝ &c.&.istud acci dit ex paruitate oculoꝝ que ꝑuenit ex nutrim ti defectu.¶ Secūdo ꝙ nō sit repletū nimis. Vñ Mesue preallegato capitulo Caue ne ded ris ea corporibus ipuris.Et queādmodū hoc obseruandū est in corpore sic in ocl'o.q̄a nocu mētū narcotice magnificať in hora in qua ma teria habūdat indigēs euacuatōe perfecte sic in augmēto & statu.ut supra declaratū est. ¶ Modus aūt obseruād⁹ in dādo huiusmōi narcotica uel summiť ex parte ptis cui appli cať uel ex parte tēporis.¶ Si quidē ex parte tēporis uel mēsurationis dispositionē corpo ris.ut sic debēt dari hora somni.ut ibidē Me sue.facilius eni ꝓuocatur homo ad somnū qđ ex eis queriť.Vel tēporis mensurātis disposi tionē oculi.& tūc obseruandū est hec.cū iā le uia remedia nō cōtulerūt.imo dolor augeť. Vnde periculū iminet.tūc eni a narcotico desi stere nō possumus.sed utimur eis.ut sup̄ di ctū est auctoritate.Halyabbatis quito pract. .3°.ca.¶ Obseruandū ēt est ꝙ nō cōtinueť i usu.q̄a ꝓlongant nimis morbū & perducunt ad malā dispositionē.ut Iesus Haly.tractatu .2°.38°.ca.Vñ Rasis 2° cōtinentis.ñ nimis as siduetur usus narcoticoꝝ.quia reddūt morbū fixum & debilitant uisum.¶ Si uero modus exhibitionis diuersificeť secundū partē qᵃ dꝫ exhiberi.s.intus uel extra.& tūc uel ꝑ huius narcotica simpliciter intēditur doloris sedatō uel intēditur cū hoc aliqua materiei infrigida tio & inspissatio ab illis.Si quidē querať so la doloris sedatio.& timeať cum h° dolor i o culo.melius ē dare huiusmōi stupefactia itus q̄ oculo applicare.Et rō ē.quia itus data scm nū inducēt qui dolorē sedabit nec oculo nocebi tur.¶ Sꝫ tu dices meli⁹ ē nocere oculo q̄ sto macho & intestinis.¶ Dicēdū qđ ꝑsupponiť qđ mēbra ista sunt bene disposita.Vnđ uirt⁹ narcotici nō ledet ea manifeste.¶ Si autē me dicus ꝑter stupefactionē credat i meᵃ narcoti ca facere utilitatē ꝑ uiā infrigidatiōis caloris & sedatiōis fluxus.meli⁹ ē extra ad oculū ap plicare narcotica.ut notū ē.¶ De facto igitur sic erit agēdū qđ si dolor cuius stupefactiōi itēdim⁹ sit de materia grossa & multa.nec in oculo sit multus calor melius ē stupefactiuū i tus approximare ul'forsaꝫ tiporib⁹.Vnđ Ra sis.2° cōtinētis.ponāť narcotica frōti & tipo rib⁹ nō sup palpebras.¶ Si autē dolor sit đ

materia subtili cū multo caloř meli⁹ ē sup ocu lo applicare ut.ex premissis post ostēdi.¶ Ex quib⁹ aparet solutio ad cōtraria supi⁹ induc ta.ꝓcedūt eni uiis suis.¶ QVOD SI MA TERIA.¶ Hic ponit can. curationis intēdē do ad speciales modos doloris.Et primo itē dēdo ad dolorē corrosiuū.2° ad dolorē mordi catiuū.3° ad dolorē extensitiuū.ibi secūda.& cura qđē mordicationis.ibi 3ᵃ.& cura qđē ex tēsionis.¶ Causa autē quare de his mōis do loris fecit mētionē est.q̄a ꝓprie hi oculo acci dunt & maxime sunt suspecti mināndo ulcera tiones paruas & malignas in ipso.¶ Circa.ꝓ mā ptē dubitatur utrū in dolere oculi a mate ria corosiua cōpetat opium.i.medicina opiata narcetiꝫās.Videť ꝙ nō ex gal'.in comēto affo. sexte particule.Dolores oculorū.ubi dicit.ꝙ si humores fluentes ad oculū sint acuti ꝙ per usum opiatoꝝ uulnerant & corrodūt.¶ Itē qđ materiā acutam corrosiuā magis detinet in loco uideť nocere.sed opiata sunt huiusmo di.ut notū est.¶ In cōtrarium est Aui.¶ Ad huius intellectū cōsiderandū qđ aliqua mate ria pōt dici corrosiua duobus modis.Vnō mō ꝓprie.ut cōtradistinguitur mordicatiue & h° modo materia corrosiua habet aliquā grossi ciem.nā effectus corrosiue rei est minuere de sudstātia corrose partis cum sua resolutōe & ulceratione quā facit.sicut summiť ab Aui.2° can.4°.ca.& isto modo nō summiť ab.A.hic materia corrosiua.qđ apparet.p° ex modo lo quēdi.Aui.cū dixit ꝙ si materia est subtilis. ¶ Sꝫ tu dices Aueꝝ.5°.colliget.dic̄ ꝙ medici na corrosiua ē subtilis.¶ Dicēdū qđ loquiť respectu caustice medicie.¶ Secūdo apparꝫ ꝙ si materia corosiua ē materia alicui⁹ grossici ei.tunc opiata non cōueniunt.quia eam magis in loco detinēt.& q̄uis faciāt eā ꝑ aliq̄ tēpore q̄escere a corrosiōe.reuertiť tñ corrosio forti or q̄ p⁹.¶ Alio° pōt accipi materia corrosiua ut se extēdit ad mordicatiuā.& talis materia ē subtilis c⁹ effectus ē soluere cōtinuitatē i plurib⁹ minimis ptibus mēbri.Vnde nō senti tur ꝑ se q̄libet solutio cōtinui sed totū in con fuso.& h° nō pōt facere nisi materia sit mul tū subtilis.ut summiť 2° can.4° c°. Et in tali corrosiōe dico qđ cōpetit opium. Ratio ē.q̄a remouet acuitatē materie & īgrossat eā ut nō ībibatur.& quia iste materie sunt ut plurimū pauce.licet sint in qualitate male.iō nō timeť đ stupefactiuo qđ ꝓpter exuberātiā materie faciat reuerti dolorē.imo illa materia pauca rectificata ab approximatiōe opij cessante nocu mēto mordicatiōis expelliť tādē a uirtute.& h° ē qđ Aui.dicebat.Si materia ē subtilis & corrosiua.i.mordicatiua.ñ est malū apud me

ati opio &c.ipsuz nāq est sanans eā.s. corrosi
onē.i mordicationē.& hoc rectificando mate
riā.& nō succedit dolor.i.nō magificat.neq
reuertit postea dolor.quia cum iste materie
sint pauce q̄titatis non habentes renouationē
per uiā defluxus a cerebro contigit ꝙ rectifi
catis eis expellunt. ¶ Sed procedēdo cū hac
solutione cadit duplex dubitatio.Primo quia
Auic.uidetur supfluus.nā statiz ponet curā
doloris mordicatiui in oculo non ergo debez
hic exponi corrosiua.i. mordicatiua. ¶ Dicen
dū qđ cura mordicatonis est duplex. Vna res
piciēdo ipaz mordicatiōez ī spicit multā mate
riā.& talis cura fit cum opio.qa sedādo mor
dicatōez uehemēter rectificat materiā.Et istā
curā Aui.ponit hic.cū dixit.Si materia ē sub
tilis & corrosiua.Alia est cura mordicationis
que n̄ multū rectificat materiā.sz magis resi
stit ipi mordicatōi in se.& ista fit cū cógluti
natiuis &c.Et de tali loquit stati.Vn̄ dicit.
Et cura mordicatōis.& n̄ dicit materie mordi
catiue. ¶ Secūda dubitatio est.ubi ergo Aui.
de cura doloris corrosiui faciet m̄tionē. ¶ Di
cendū qđ in ca.de ulceribus oculi.corrosio enī
stati uidetur significare ulceratōez ēē i ocl'o.
¶ Et qa ista so° forsan alicui n̄ placeret specu
lādo qđ materia corrosiua possit ēē subtilis
& grossa.ppterea do aliam solutōem. ¶ Pro
pter qđ cōsiderandū qđ materia corrodēs tu
nicas oculi uel ē subtilis uel est grossa.Si qui
dē sit subtilis.Dicemus qđ opium cōpetit p
pter causas dictas supius.Vn̄ Aui.Si materia
est subtilis & corrosiua Et Rasis 2° cōtinētis
dicit.dolorē qui est in humore acuto.i.subtili
corrosiuo opium n̄ mittigat casualiter sed cu
rat.Si autē materia corrosiua sit grossa.tunc
opiū nocet retinēs & ingrossans illam.Vnde
magis remouet eam a dispōitiōe euacuatiōis
& est sile ei qđ dicit Aui.4°.can.ca.de igne p
sico loquēs ad hanc intentōem.nō oz ut sit lini
mentū uehementis infrigidatiōis qn̄ materia
ad grossitudinem est decliuis. ¶ Sciendum
tamen qđ quāuis opium in tali materia co
ueniat nō tamē omnino regularis ē usus eius
quia ex eo timetur nocumentum in spiritu ui
sibili & aliis spiritibus.tamē qa iuuamētuz
eius ē in hac materia plus suo nocumēto cū p
hibeat pexima dispositio .s. ulceratio .iō.A.
post timorē usus ei9 effirmauit ī materia cor
rosiua subtili opio fore utēdū.dicens.q̄uis o
porteat credere qđ inq̄tū &c.uerūtamē opio
in dolorib9 &c. ¶ Ad cōtraria dicēdū p° ad
Gal.qđ itelligit de materia corrosiua quādo ē
grossa. ¶ Vel dicēdū qđ itelligit de materia
multū fluēte ad oculū calida q̄ licet actu n̄ sit
corrosiua retēta tamē in loco pōt cōuerti ī cor
rosiuā. ¶ Ad ratiōez dicēdū qđ pmus effec
tus opii ē sedando dolorē rectificare materiā
illā subtilem rectificatiōe qua pparat expul
siōi.& iō nō retinetur.immo digesta expellit
in materia autem grossa nō cōtingit illud.
¶ ET CVRA QVIDEM MORDICAtōis
Hic pōit curaz doloris mordicatiui. ¶ Notan
dū qđ materia mordicatia ē subtilis acuta pe
netrās in mltas partes mēbri ut pdictū fuit.
ergo qđ sibi opōitur ē glutinatiuū.i.habens
uirtutē glutinosaz opillatiuaz.& ex h° phibe
tur materia a penetratiōe in ptes mēbri. Est
etiam tale medicamez frigidum.ut remittat
acuitatē materie.& p hec duo.s.per glutinati
uā uirtutē & per frigiditatē igrossant subāz
materie.mordicantis. ¶ Sz tu dices.qd uult
dicere subtilitatiuis.Quidaz exponit.i.carmi
natiuis & resolutiuis.& cuz hoc ꝙ materiā illā
corrigis eā resoluas miscēdo resolutiua cum
frigidis gulitinosis.sicut fiet albū cuz aq̄ meli
loti uel feniculi.uel faciēdo hoc in diuersis tē
porib9.ut p° ponātur glutinosa frigida.secū
do ponāt resolutiua.Alio mō pōt exponi subti
litatiuis.i.subtilibus iq̄tum ē possibile.Vnđ
liz glutinosa sint grossa.ex eis tamē eligimus
grossa minus.sicut ē albumē oui. ET CVRA
¶ EXTENSIONIS ¶ Hic ponit curā dolo
ris extēsiui. ¶ Ad cuius intellectū notādū qđ
ut supra apparuit dolor extensiuus fit uel ex
multitudine materie uel ex uētositate.Cōicāt
aūt hi dolores extensiui in cura molificationis
& resolutionis nā siue extēsio fiat a uētositate
siue a materie multitudine cōueniēs ē poros
dilatare .& hoc facit medicina molificatiua.ē
ēt cōueniens materiā per illos poros transpi
rare & euaporare.& h° facit medicina resolu
tiua.sicut ad has duas intentōes sunt semen
lini anetū camomilla & melilotū.Sed differūt
in h°.quia si dolor sit extēsiuus ex multitudi
ne.tunc pprie sibi cōuenit permutare eā l' di
uertere a ptib9 oculi cū flebothomia aut uēto
sis aut aliis modis.ut summit.13.tera.ultimo
ca.licet ēt possit dici qđ ēt materie uētosē cō
petit trāspiratio.ipsa tamē uētositas pl9 est
apta euacuari per partē q̄ materia humoral'
Et iō in materia uētosa securius possumus in
cipe cū euaporatiōe.in materia autem humo
rali tutius ē incipe a diuersiōe uel trāspiratio
ne materie.& postea euaporat.Vnđ 13.tera.ī
fine.Intentiōe autē euacuantes & in his totū
corp9 & nimis antipascātes.i.reuelētes iferi
us repatiōez humorū.deīde ipsis localib9 au
xiliis &c.que euaporant. ¶ CVM AVTEM
Hic Auic.subiungit duos can.ibi secundus.
& oportet. ¶ Dubitatur.utrū i obtalmia cro
nica cōpetat flebothomia uene ptícularis.Vnđ

tur ꝙ ñ.qa obtalie cronice sunt de materieb⁹ grossis flegmaticis aut melãcolicis.morbi eni plongati sunt frigidi.ut supra.A. ca°.de emi granea.& i comẽto affo.secude ꝑticule.Senes iuuenibus &c̃.Sed in materiebus frigidis nõ cõpetit flebothomia.qa materia ex h° fit grossior & frigidior. ¶ In cõtrariũ ẽ.A. ¶ Dicẽdũ dupliciter.pri° ꝙ i obtalia cronica si ẽ de sanguine grosso cõpetit flebothomia.Si autẽ sit de alia materia ñ cõpetit. ¶ Vel possumus dicere aliter ꝙ q̃uis obtalª sit flegmatica l' melancolica a predominio.inuẽtũ est ꝑ experientiã ꝙ flebothomia uenaꝝ particulariũ alleuiat & cõfert.Et hoc ꝑp duo. ¶ Primo qa mẽbrũ redditur inanitũ ut ex h° super materiaꝫ se uertat & digerat & cõsummat illã. ¶ Secũdo qa lꝫ obtalmia sit melãcolica uel flegmatica utplurimũ tamẽ sanguis q est in uenis ꝑpinquis oculo inficitur & corrũpitur.unde nutrimẽtũ oculi malignat̃.facta ergo flebothoia fit illius correctio & eductio & hec ẽ una de maioribus causis ꝑpter quas flebothia uenarũ particulariũ confert in obtalmia cornica. ¶ Ad cõtrarium quid dicẽdum apparet.

¶ ET OPPORTET. ¶ Hic ponit quendam aliũ.can.Vel possumus dicere ꝙ hic incipit in summa nobis recolligere curã obtalmie.& ꝑmo ostẽdẽdo quid non conueniat.z° qd cõueniat ibi.zª.& penitus. ¶ Q d dicit prĩo notũ ẽ.ex declaratis supra in questiõe d oleo. ¶ Notãdũ tñ ꝙ dixit distilationẽ alicui⁹ olei.qa forsaꝫ in hora resolutionis materierũ possem⁹ i aurẽ distillar̃ oleũ aliqd calidũ. ¶ ET PENITVS. ¶ Hic ut supra dicebatur resumit curaꝫ.& primo in generali magis.z° in speciali ibi.zª cuꝫ autẽ materia. ¶ Ad intellectũ prie ptis notãdũ qd licet obtalmie inq̃tũ apostea cõpetat.pri° repcussio & postea resolutõ.& gradati ire a repcussiuis ad resolutiua.tñ ista medicamina ualde dearticulant̃ & determinãtur.ꝑp mẽbri naturã.s.oculi qd est mẽbrũ lene sensibile multũ.determinat̃ aũt pri°.quia nec repcussiuũ nec resolutiuũ dẽt esse laborio si tactus.Hoc aũt perficit̃ cum mõ approximatiõis qa leuiter & suauiter multũ dꝫ medicus tãgere oculũ.ut Iesus Haly.tractatu.z°.32°.ca.pficit̃ ẽt.qd medicie que ad h° approximãtur ñ sint aspere.imo semp sint actua l' lenes & iõ si expedit aliquã medicinã durã approximare.sicut uer.g̃.sief uel puluerẽ.oꝫ ꝙ sief colirizet̃ cũ aliquo leni.sicut ẽ albumẽ oui.& ꝙ cõfricet̃ sief ut id qd emanat ab eo sit subtile. sicut alcofol.i.sic puluis subtilissimus q appꝫ in radio solis.Et ẽt si solũ puluerem cuꝫ radio uellet approximar̃.expedit qd sit subtilissim⁹ ut ñ ledat oculũ suo tactu.Et h° inuebat Aui. cũ dicebat super cõfricatõeꝫ qd fit ad alcofol.i. cõfricet̃ coliriũ ita suauiter qd illud qd ex eo seperat̃ sit subtile ut alcofol. ¶ Dixit aũt.A. mulctũ.i.mulsuꝫ.qa imediate ab ubere dꝫ cadere lac super loco cõfricatõis & ñ debet i uase seruari.qa cito corrũpitur.ut gal'.7°.tera. Determinat̃ autẽ unũquodq̃ istoꝝ medicaminuꝫ p se.qa medicamẽ repcussiuũ. & si hẽat aliquã stipticitatẽ debet esse tãtũ illa refracta & tempata zᵐ modũ supradictũ.similiter resolutiuũ.quia calidũ dbet esse lene ne suo calore mordicet.imo exicet.s.exiccãdo & r̃soluẽdo sine mordicatiõe.&c. ¶ CVM AVTEM materia Hic i speciali resummit curã.& prio quãdo ẽ in statu.z° quãdo ẽ in declinatiõe.ibi zª. sitq̃ illd. ¶ Causa autẽ quare nõ assumpsit curã pricipij & augumti distinctiꝫ ẽ.qa ex ꝑcedẽti parte põt haberi.ẽ eni cura pricipij ex repcussiuis.sꝫ augmti ex resolutiuis.s. mistis cum eis. ¶ Ad prime ptis intellectũ notãdũ est qd materia obtalie pt̃ dici euacuata duobus mõis.Vno mõ qa pcesserũt euacuatiões cũ flebothoª & farmatia & alijs sic expedit. Alio° euacuata.i.fluxa.qa cessauit flux⁹ materie.q̃uo utit̃ isto uocabulo.A.li°.p° fen 4ª.p° capi°.utroq̃ mõ potest intelligi hic euacuata. ¶ Secũdo sciendũ qd cũ dolor nõ est in summo laboris.i.dolor nõ ẽ fortis.tũc materia ẽ digesta uel ꝑpe & ideo tũc morbus ẽ i statu qa materia ẽ multũ digesta uel magna pars ẽ digesta. ¶ Ex quib⁹ apparet q̃uo cõueniat coliriũ unius diei.Coliriuꝫ eniꝫ.unius diei qd in loco coliriat̃ siue sit puluis siue sief siue coliriũ facit opationẽ i die suo ex fortitudine sue opatiõis.Et ideo huiusmodi coliria sunt diuerse descriptionis.Vnde Serapio trac.z°.p°.c° puluerẽ citrinuꝫ uocat medicamẽ unius diei. Puluis autẽ citrin⁹ & si sit diuersaꝝ descriptionuꝫ.tñ componit̃ ex reb⁹ fortiter resolutiuis & fortis resolutionis ul' exicatiuis ut mirra sarcacolla aloe & croco & ex medicis stipticis ut accacia sief memithe & opio Et ex mediauis digestiuis sicut etiã est croch⁹. Rasis. 5° continẽtis uocat medicamẽ unius diei sief quodã fortis resolutionis exicationis & mũdificationis cuꝫ maturatione cũ aliqua medicina stiptica.Vnde dicit.In sief unius diei apponitur accacia paꝝ eris usti croc⁹ mirra liciũ & galbanũ.Sed idẽ Rasis i alio loco dic̃ sief unius diei.Accipe memithe aureos.x.croci cerusẽ sarcacolle añ.aur̃.i.opii.aur̃.S.& ex h° fac sief qd dr̃ uni⁹ diei.A.ue° qnto li.sũma zª.tract. z° uocat coliriũ uni⁹ diei coliriũ rabiosuꝫ.d q̃ dic̃ qd resoluit apostema.s.obtaliaꝫ & carminat ipuꝫ i hora sua.Per coliriũ g° uni⁹ diei intelligem⁹ coliriũ rabiosuꝫ.A.uel qd cũq̃ alid

colirizabile in oculū qđ sit fortis exicatōis & resolutōis.& quia talia coliria ñ cōpetunt nisi euacuata materia & iā ea digesta secūdū totū uel secundū ptē.iō Aui.dixit.Cū aūt materia &c̄.tunc eni ista coliria cū forti ipressione in una die multū cōsumūt & resoluunt de materia.& iō dicit tūc ea die infirmus sanari.qa morbus manifeste declinat.ita q pauca đ ea remanēte ad residui resolutionē.qa iā obtalmia posita ē in declinatōe.possit homo in sequenti die a die usus colirii ingredi balneū & erit sanus. ¶ Sciendū tñ qđ medicine unius diei.i.fortis operatōis diuersum habēt modū eliquationis.nā si in eis uincūt medicine stiptice sicce ut accacia climia & huiusmōi.tūc debēt eliquari cū albumine oui & fieri subtilissima.ut nocumētū stipticatis remoueat.Si aūt uincāt medicine resolutiue mūdificatiue que cōpetūt magis.q̄n magis materia appꝫ.digā tc̄ ñ expedit qđ eliquent sic subtiliter.sed maneant in forma magis spissa.quia nocumentū earum non sic timet.& magis imprimēt effectū mundificatiōis & resolutiōis & cōplemēti maturatiōis.& iō poterit eliquatio fieri cū mulcilagine seminis lini ul seminū cidoniorū l fenugreci. Et ex hoc exponit textus obscurus Serapionis trac.2o.ca.o po.in fine.ubi dicit.Si fuerit i ipo.s.medicamie unius diei stipticitas plus.subtilia ipsuꝫ cū albumine oui &c̄.Et si ē stipticitas i eo diminuta & apparet digestio.s.i materia obtalmie.qa tūc competit medicamē unius diei diminute stipticitatis.tūc oꝫ ut ispissetur.& zm plurimū in die po diminuit quādo adhibētur iste medicine &c̄. ¶ SITQVE ILLVD. Hic ponit curā quādo ē in manifesta declinatiōe & quasi in fine.& po quando materia nō est omnino difficilis resolutiōis.2o quādo ē mlt̄ū difficilis.ibi 2a.cūq materia sit praua. Circa primā partē notandū qđ p coliriū de spica possumus itelligere omnē medicinam debite resolutionis. Vnde si in fine obtalmie faceres coliriū ex spica croco gumi arabico et dragāto esset bonū resolutiuuꝫ. Simlr ēt si ex sola aliqua decotione resolutiua fomētares occulū

¶ Expresse tameꝫ descriptio fiet de spica ponit a Mesue.& laudat in materia frigida.liꝫ etiā i materia calida conferat secūdū diuersuꝫ modū administrationis ut ab eo innuitur. Et quia aliqua materia non ē sic obediēs resolutioni.oꝫ procedere ad fortius coliriuꝫ sicut est coliriū abstaticon qđ ponitur.5o can.cao đ coliriis. ¶ Sciēdū tamē hoc qđ dicit odoare.potest dupliciter exponi.Primo ut sonat uocabuluꝫ.i.ut qđ odoret per nares.ē tamē hoc q̄doq necessariuꝫ cuꝫ non toloraret in firmus amplius appossitionē reruꝫ in ocullo & tu confixus es qđ sola odoratio sufficiat ad resolutioneꝫ & hoc posset contingere.Nā peonia sui etiā euaporatione exiccat in cerebro materias cuꝫ ipa collo suspēditur.ut summitur a Gal.6o đ simplici medicina ¶ Alio modo potest exponi ut facias ipsuꝫ odorare ponas in oculuꝫ aliquid par in moduꝫ odoris.ul qa solū uirtutē pōas & hoc pōt uerificari.Nā coliriū abstaticon ē ualde potēs in exicādo.Vñ Rasis 2o cōtinētis Stacon.i.acutū coliriū.par igit de eo dēt imponi & qđ sic sit odor.& ho est q̄n resolutia leuia nō cōtulerunt. ¶ CVM q.Hic ostendit qđ fiendū q̄n materia omnino praua ē in resolutiōe.& dicit.qđ cuꝫ materia sit praua i obtalmia antecedēte & diu precedēte & tardāte ad resoluēdum t c &c̄. ¶ Notādū qđ succus cucumerisasinini ē fortis resolutōis & iō cōfert in obtalmia que tarda t ad resoluēdum qđ si uteris eo.cum cautela uteris.& uide modum preparatōis Seruitoris.& si ñ uis uti eo.uteris aliq simili.i.aliquo alio fortiter resoluēte.

REgimē cōmune obtalie c° cā &c̄. ¶ Supius Aui.posuit canones generales curationis obtalmie & fluxuū materierū ad oculū. Hic pōit can. specialē Et.po.ponit can.intētionū curatiuarum enumerando etiam materias que ad intentionem perducunt secūdo numerar medicinas quasdam ad obtalmiā.ibi secūda.coliriū qđ ē albū. Prima in duas.prio pōit can.curatiōis obtalie humoralis secundo obtalmie uentose.ibi secunda.obtalmia autem uentosa. Prima in duas Nā obtalmia quedā ē simplex nō pertransiēs terminū in magnitudine.quedam terminum ptrāsiēs que dicit alguardēgi.prio go ponit curā prime obtalmie.2o secūde.ibi 2a.obtalia uero que facta est alguardēgi.Prima in duas po ponit curā obtalmie calide q̄tuꝫ ad omnes suas species i generali uel in cōi.2o frigide.ibi 2a in obtalmia frigida.Pria i duas.prio ponit curā obtalie calide quātū ad omnes suas species in generali l i cōi.2o quātū ad unāquāq in speciali.ibi 2a.qđ si materia fuerit.Pria in quattuor.po ponit can.curatiōis obtalie calidē quādo ē in pricipio.2o quādo ē in augmēto. 3o quādo ē in statu.quarto quādo ē in declinatione.ibi 2a.cumq repulleris.ibi 3a.postea transi.ibi quarta.cumq descendere .Prima in duas primo ponit curam per euacuationes.2o per localia.ibi 2a.& oꝫ quidem.Posset tamen aliter diuisio fieri.qđ primo ponit curā obtalmie calide i generali.secundo i speciali.ibi.2a. qđ si materia .Prima in duas.primo ponit curam per euacuationē.2o per localia . ibi.2a & oꝫ.Et ista pars.& oꝫ diuidetur postea in q̄tu

or.& iste mõus diuisionis ē bonus.in hoc qa regimē in obtalmia per euacuationē non solū occupat tēpus pricipii.imo etiā augumēti & status. ¶ Circa primā partē dubitatur prio quia Auic.dicit qd in materia sanguinea cōpetit flebotho[a] & euacuatio cū farmacia.contra qa euacuatio nō cōpetit sanguini.s.cū farmacia.ut Gal.i libello de farmaciis. ¶ Secūdo diceret aliqs nō uidet q cū col'a sola ē causa obtalmie cōpetit fleboth[a].quia talis flebothoia facit illaʒ colerā magis ebulire.ut summit p° can.fen 4[a].ca° de flebothomia. ¶ Tertio q̃retur bit cōpetit in materia sanguinea cū ipsum euacuet flegma.ut auctores ponūt. ¶ Quarto dubitat.q̃re Aui.dicit.si materia sit ibibita i uelaminib⁹ cerebri.qd purget cū hierapigra cōtra.qa hiera nō euacuat nisi a ptibus stomachi & itestinorum.ut Gal.6° tera.& Aui.5° libro.trac.2°. ¶ Ad primū dubiū dicēdū qd quādo aliq̃ egritudo fit ex solo sanguie nō potest durare qn associet sibi alius humor p sanguinis corrūptiōeʒ i illū.& iō in febre sinocha que fit ex sanguine.nō solū intentio ē sanguinis euacuatio.sed illius mundificatio.ut appʒ 4° can.in capi° de febre saguinis.& quia sanguis corrumpit ut plurimū in coleram.ideo i sui mūdificatiōe.docet prealiis uti decoctiōe mirobalanorū.s.citrinorū. ¶ Aliter posset tamē respōderi ut referrat dictū dicto ēgiminis cōi i obtalmia.cuius causa ē materia colerica. aut sanguinea cui⁹ euacuatio ē flebothomia. ¶ Ad secūdū dicēdū qd flebothoia maxie in triplici dispositiōe competit.Prio quādo materia ē sanguis peccās in quāto.& quātū ad hoc dixit Aui.sanguinea.Secūdo quādo ē sanguis peccās i q̃li.ut uer.g̃.qa sit sanguis subtilis calidus.nō dico p coleram cum eo mistā sʒ quia ipse calidus & subtil' ē sub forma sanguinis.& hoc intelligit cū dic.sanguis calid⁹ coleric⁹.Tertio cōpetit flebothomia qñ materia ē colerica.s.sanguini mista.& h° intelligit cū dicit.aut colera sola.ita qd ñ intelligat.sola.i.a sanguie sepata.sed sola.qa nō peccat alius humor nisi ipsa.& tamē ipsa est sanguini mista.& in hac cōpetit flebothomia.Et ideo A.in rubrica dicit.Cura obtalie colerice.s.qd ccl'a sanguini mista.uel de sanguie colerico.& sanguinee.i.de sanguine peccāte in q̃to.Et erisipille.i.de colera a sanguine seperata. ¶ Possemus tamē aliter respondere qd in obtalia de colera pura a sanguie sepata cōpetit flebothomia nō quidē ratiōe ipsius colere.quia speret qd p flebothoiaʒ possit educi.Sʒ cōpetit flebothomia rōne eius.qd in ea timet. Naʒ quādo obtalmia ē de colera pura in oculo ē magna iflāmatio & dolor.Vnde timet de trāsitu sanguinis multi ad oculū.& per cōsequēs qd tota eius apostematiōe & coruptiōe.p flebothomiam autē corpus fit auarū & prohibet ne illuc materia currat.nec ex ista flebothomia timet in colera nocumentū.quia iā sepatā psuppōit in oculo.& iō paꝝ aut nihil fit sup ea de furia ultra id qd erat.& habet magnū iuuamētū qd est phibitio disruptiōis oculi ppter nouā apostematiōnē que supuenire possʒ.& h° uolebat A.4°.can.fen.3[a].ca.de cura erisipille ubi cōcedebat flebothomiā in erisipilla qñ materia erat inter duas cutes.& ñ qñ erat pfūda.lʒ textus ille ēt hēat alios modos exponendi. ¶ Ad tertiū dicendū qd de intētōe.A.2°. can.turbit crudū euacuat de humoribus adustis.nō aūt decoctū.& h° innuebat hic ex mō loquendi.cū dicit.Et quādoq.s.qñ in sanguie humores sunt adusti de quoꝝ euacuatōe nō confidis per mirabolanos. quia sunt forsan nimis grossi. ¶ Ponit in ipsa.s.decoctiōe turbit.Et nō dixit Aui.decoquat turbit uolens q ponatur eius puluis.& cōsidera q ñ cōcesſit de mirabolanis nisi decoctionē.dubitās de stipticitate corporis eoꝝ.Vnde in pricipiis febriū phibent.ut Aui.4°.can.fen.p[a].ca.de cura putridaꝝ in generali. ¶ Vel possemus aliter respōdere.ut sermo qui dicit & quādoq ponit in ipsa.exponat in ipsa.s.euacuatiōe q̃ cōpetit in obtalmia sanguinea.Obtalmia aūt sanguinea cui cōpetit euacuatō pōt esse ñ solū illa in qua sanguis in aliū humorē corrūpit. Sed in qua sanguis ad corruptōem preparat pp aliū humorē in eo uincentē.Hūores auteʒ uincētes qui possunt h° facere sunt flegma melācolia & colera.& iō tres ponunt secundū h° febres sanguinee de tali mō sanguis.ut Auer. i cantica seu paratica canticoruʒ.62° comēto. Auic.igitur quando docuit euacuare cuʒ mirobolaīs.intellexit q̃do in sanguine habūdat colera uel melācolia.& tunc si colera uicit euacuat cuʒ citrinis.si melācolia cū nigris.Sed q̃do dixit de turbit.intellexit q̃do in sanguine habundat flegma.& ideo Aui.4°.can.cap°.de cura febriū sanguis.docet in febre illa sanguinem mūdificare ab humore nō solum colerico & melancolico.sed ab humore aquoso ut fleg matico. ¶ Ad quartū dicendū tripliciter.Pri° q illa eūo nō fit.qa hiera illā faciat.sʒ hie[a] ipa mista cū turbit iuuat ad perficiendū.illā eūonem.quia species aromatice que sunt in hiera simplici.licʒ nō possint a capite educer hūores grossos infixos.tamē educāt illos uirtute turbit t mirobolanoꝝ.& sic fit illoꝝ euacua° & ē simile.sic si diceremus qd aloes qd se ē debilis euacuatiōis.sʒ mistū speciebus aromaticis uigorat in euacuatiōe.& sic debet expōi.

ꝙ ſi cū ea.ſ.materia a qua ꝑuenit obtalia ſiūt aliquātulū groſſiciei ⁊c̄.cōfortabis eā.ſ.de coctionem mirabolanoꝝ.uel eā.ſ.decoctioneꝫ in qua ponit̄ turbit.cū hiera.ſ.ſimplici.⁊ po teris ponere.ʒ.ß.ul'.ʒ.ij.⁊ ut tibi uidet̄. ¶ Sꝫ tu dices quō cognoſcā ꝙ materia ſit in uelami nibus. ¶ Dicēdum qđ per dolorē fixū i toto capite.materiam aūt groſſaꝫ eſſe oꝫ.ꝙ cogno ſcas ꝑ ſigna ſupradicta. ¶ Secūdo poſſum⁹ reſpōdere ꝙ ſermo Aui.hic n̄ ē de hiera ſim plici.ſꝫ de aliq̄ alia hiera recipiēte coloquitidā uel agaricū uel turbit uel alia ſolutiua q̄ a re motis ptibus eu acuāt.⁊ talis hiera ſola ſine decoctiōe mirabolanoꝝ uel turbit pōt euacu are materias groſſas cerebro infixas.ut appꝫ ex auctoribus ſcribētib⁹ hieras. ¶ Tertō poſ ſumus dicere qđ Aui.loquit̄ de exhibitōe ſo li⁹ hiere ſimplicis.⁊ tūc dicemus qđ ipa ime diate ⁊ p ſe a ſtomacho ⁊ iteſtinis euacuat. ⁊ n̄ pertrāſit partes epatis Vn̄ Aui 5°.can. oract.2°.n̄ eſt eius ſolutio cū artractiōe ex lō ginquo imo nō ſoluit illud niſi illud cui obui at ⁊ cui admiſcet̄ ex ſtomacho ⁊ inteſtis.⁊ lōgiquior quidē terminus ſue attractiōis eſt ps'epatis abſq̄ uēis.Idē ēt gal'.7°.tera.q̄uis tamē nō imediate euacuet niſi ab illis.tamē p modū cōſequentie ⁊ admotionis minere ma teriei pōt a capite ⁊ partib⁹ eius euacuar̄ ⁊ ēt a iūcturis ⁊ aliis mēbris.⁊ h° qn̄ minera egritudinū illoꝝ mēbroꝝ ē ſtomachus.Et iō Aui.dicebat loquēs de hiera quā ſcribit gal'. 7°.tera.cōfert ad humiditates generatas.i. ſtātes in capite ⁊ ſtomacho. ¶ Ex q̄ appꝫ ſo lutio cōtradictiōis inter gal'.⁊ Aui.⁊ ēt.A. ad ſe ipſum in iſto caſu.lꝫ poſſit dici qđ Aui. dicit cōtrarios ſermones ſecundū diuerſuꝫ mo dū dandi hierā cū decoctione uel ſine.⁊ fortaſ ſe.q̄a ſi materia ſit pauca ⁊ ſit i ſtomacho ap ta euacuatōi ſufficit infuſio aloes.⁊ ſi timet̄ de calefactōe.infundat̄ in aqua pluuiali ul' en diuie.infuſionē bonā aloes docet facere Meſue ca° de ſoda. ET OPPORTET.Hic pōit me dicinas locales in pricipio couenientes. ¶ Ad intellectū textus oꝫ primo inſpicere ordinem quē Aui.ſeruat i uſu medicinarū repcutiētiū quia nō uult qđ ſtatiꝫ coles aliqđ colirium in oculū.ſed uult qđ emplaſtres oculū cū rebus frigidis.⁊ poſtea diſtilles ſuccos iſtos. ¶ Sꝫ tu dices.por diſtillatio deberet fieri ex albu mie oui.q̄ ex ſuccis. ¶ Dicēdū qđ uerū ē.ſꝫ Aui.ſecut⁹ ē.cōtinuū ſermonē in ſuccis herba rū frigidaruꝫ oſtendendo qđ poſſunt empla ſtrari ⁊ diſtillari.⁊ nō curauit ponere ordi nē iter diſtillationē albuminis oui ⁊ ſuccoꝝ q̄a ex ſuperiori ca° debat̄ intelligi. ¶ Vltio au tē Aui.uult qđ colliriū inſtilletur.ſ.ſi illa nō

ſufficiūt.⁊ hic ſermo conſonat dictis noſtris ſuperi⁹ i q̄one de tēpe uſus colirioꝝ. ¶ Secū do oportet uidere formā quarūdā medicinaꝝ harū.cū dic̄.ex ifrigidatiuis q̄ ſunt exp̄ſſiōes uult enim in hoc Aui.qđ nō ponant̄ corpora illarū herbarū.ſꝫ ſolum ſucci.⁊ in h° Aui.cō ſonat ſupius dictis.Nā ipſe timet ſtipticita tem ſubſtantie corpulente ⁊ groſſiciē.⁊ iō ſola expreſſione utit̄ lingue.arietis.⁊ foliorū ſalicis ⁊c̄ quia ſunt res frigide.⁊ p h° itelli gere debemus exp̄ſſionē ſolatri endiuie ſemp uiue ⁊ ſimiliū.2ᵐ qđ tibi uidet̄. ¶ Per muci lagines intelligim⁹ mucilagines cidonioꝝ ſe minis lini pſilij ⁊ aliorum 2ᵐ qđ uidet̄. Lac autē aſine ſubtile frigidū.eſt ⁊ ideo in prin° horū apoſtematū plus cōuenit q̄ lac humanū licet non ſit multum curandum. ¶ Tertio oꝫ attendere tempus uſus cuꝫ dicit.neq̄ in eis re pcuſſiuis finē cōſequaris.i.nō cōtinues cum eis longo tempore.q̄a quādo expedit reſoluer̄ ⁊ tu ſtas cū puris ē pcuſſiuis coartas tunicas ⁊ materias in oculo.unđ dolor auget̄.poteſt tamē exponi.neque in eis.i.repcuſſiuis fineꝫ cōſequaris.i.ultimitateꝫ in gradu.fortia eniꝫ repcuſſiua ultra q̄ diſpoſitio egeat etiā mate riā in loco ſtringūt ⁊ ꝓhibēt a reſolutiōe.Vn đ dolor ſit fortior. CVNQVE REPVLLE RIS MATERIAM. ¶ Hic pōit curā que in augmēto conuenit.⁊ primo ponit intentio neꝫ.2° medinas.3° modū uſus quarundā iſta rū medicinarū.4° ponit quoddā expertū.ibi 2ª.eſt'ergo in primis ibi.3ª.⁊ ſi ē neceſſariū ibi.4ª.⁊ iam expert⁹. ¶ Dubitatur circa primā partē.utrū quādo ceſſamus a puris re percuſſiuis debeamus intēdere ad maturan tia.uidet̄ qđ nō.imo ad reſoluētia.quia ad il lud debemus intēdere qđ eſt melius ſed ter minatio per reſolutionē eſt melior q̄ per ſania tionē.ut notū eſt.⁊ ut pōt ſummi in li°.đ ma licia cōplexionis diuerſe.Debemus igitur a re ſolutiuis inchoare. ¶ Item ab illis medicinis debemus icipe que magis reſiſtūt nocumēto i ducto p medicinas precedētes.ſed hoc ſiūt me dicine reſolutiue nam medicine q̄ preceſſerūt repcuſſiue oppilauerūt poros.Reſolutiuū aūt apit illos.⁊ nō facit h° maturatiuū.imo me dicina maturatiua ē aliq̄liter opilatiua poro rū.ut ſummit̄ 5°.de ſimplici medicīa.⁊ ſcđo can.4° ca°. ¶ In cōtrariū Aui. ¶ Dicendum qđ in obtamia icipiēdo a maturatiuis icipim⁹ a reſolutiuis.q̄a materia obtalie ſic maturat̄ ita reſudat ꝑpter pellicule tenuitateꝫ ⁊ talis reſudatio uocat̄ i obtalmia terminatō p reſo lutiōem.ſicut in pleureſi terminatō per ſputū de materia nō collecta ad cupū.ſꝫ ſucceſſiue e uacuata uocat̄ terminatio per reſolutionem.

Aliter possemus respõdere & melius ꝙ medi cine maturatiue sunt duoꝝ modoꝝ quedam q̄ sunt ꝓprie maturatiue & de prima intẽtione sicut sunt medicīe tempate in calore habentes aliquã uiscositatẽ.sicut in exẽplo essent folia malue & altee uel farina frumẽti.Et ẽt muci lagies habẽt aliquã uim maturatiuã.ƚʒ quedã plus & q̄dã minus.Et a talib⁹ maturatiuis ñ debemus icipe in obtalmia.q̄ñ desistimus a repercussione pp cãm assignatã in rõnibus su pradictis.Quedaʒ aũt sunt maturatiua ñ de prima intẽtione.sed quasi de.2ª.i.q̄a pricipa liter sunt cõueniẽter resolutiua & si ñ possũt resolutionẽ pcficere iuuãt ad maturandũ cõ fortãdo calorem & minorando materiam.Vn de calor potest illam melius uincere.sicut isto modo decoctio camõille meliloti aneti.et aqua .i.decoctio fenugreci.& a talibus dẽm⁹ icipe Et h° apparet ex sermone Auic.qui magis col laudat inchoandũ esse ab aqua fenugreci q̄ a mucilaginib⁹.Et ratio ẽ q̄a mucilagines sunt magis prompte ad maturãdũ q̄ ad resoluen dũ.& h° ꝓpter earũ uiscositates q̄ intus iclu dunt.calidũ.Aqua enĩʒ fenugreci ẽ pricipal̃r resolutia.& iõ si poterit pficere resolõnẽ erit bonũ.q̄d si ñ.iuuabit ad maturatõeʒ Et iõ ẽt .A.cõsyderãs ꝙ maturatia a q̄b⁹ dẽm⁹ icipe nõ debẽt ẽe talia q̄ pª itẽtiõe.ƚʒ q̄ i d̄t ẽt eẽ ta lia de 2ª itẽtiõe.s.q̄d debẽt esse talia q̄d si ñ resoluãt iuuẽt tamẽ i maturãdo & ñ noceãt. q̄doq̄ uocauit ea maturatia.ut hic.tẽ d̄ ad ma turatiua.quãdoq̄ uocauit ea r̃solutia.ut supª cuʒ dixit.Cura obtalmie est sicut cura apo stematũ ex repercussione primo & resolutio ne .2°.Hoc autẽ non sine causa Auic.fecit si eni semp uno° loquendi dixisset.q̄d post rep cutientia utaris resolutiuis credeñ potuisses fore intẽdẽuʒ absolute resoluẽtibus in q̄b⁹ est fortis impressio.Et talia si non complẽt re solutionẽ nocẽt maturatõi ingrossando mate riã.ut ergo tu utaris resolutiuis cõueniẽtib⁹ in q̄bus sit iuuamẽtũ in maturãdo si ñ perfi ciũt resolutionem dixit tende ad maturãtia. ¶ Inducta in cõtrariũ cessant ex d̄cis ¶ Con siderandũ ulteri⁹ ꝙ sicut cũ cessamus a pure repellẽtibus & tẽdimus ad resoluẽtia.est du plex intẽtio.s.parti ad q̄d inest de materia & parti ad q̄d fluit.ita oʒ repercussiua & reso lutiua miscere.& secũdũ ꝙ una intẽtio supat aliã.oʒ q̄d supet medicine uirtus.Vñ in pmo usu resolutiuoꝝ.repercusiua debẽt esse plus & resolutiua minus.& iõ sint mista resolutia cũ repercussiuis.In processu aũt uersus statũ sit ecõtra.& hoc innebat Aui.in sermone.sint in pmis mista cũ apocrusticis ¶ EST ERGO IN PRIMIS cõueniens.Hic enumerat has medicinas. ¶ Vbi cõsiderandũ q̄d aqua rosa cea ex uirtute rosaꝝ est repercussiua frigidi tate & debita sui pauca stipticitate & iõ reso lutiua possunt secũ misceri.uer.gra.facere de coctionẽ camomille uel fenugreci & accipere aque rosate pres duas.& illi⁹ aque partẽ unã uel aliter ut tibi uidẽt. ¶ Secũdo cõsiderãdũ ꝙ in lacte ẽ uirt⁹ maturationis.i.alicui⁹ resolu tionis leuis ꝓpter serositatẽ.ƚ maturatõis ꝓ pter butirũ.& ideo lacte tutius est uti.cũ nõ est pura intẽtio ad repercutiẽdũ.sed cũ hoc in cipit intẽtio ad resoluendũ.& dicebat mucila go psilii cũ sit sufficienter frigida repercutit. Impropriæ tamen est maturatiua.q̄a si matu rat hoc facit per accidens.ƚ reflectendo intus calorẽ.uƚ extinguendo flãmã que ꝓhibet ma turatõeʒ.2ᵐ quẽ modũ Aui.4° can.fen.3ª.ca° de cura flegmonis docʒ ẽplastrare caput apo stematũ calidorũ cũ psilio.quãdo in eis q̄rit̃ maturatio.licet forsan ibi p psiliũ nõ itelligat mucilaginẽ eius.sicut intelligit hic.ƚʒ itelligat corpus psilij etiã cõtrictũ.q̄a mucilago psilij nõ proprie maturat.ƚʒ p accidens dixit Auic. maturatio quedã.ƚʒ mucilago se.citoniorum q̄to remotior ẽ a frigidate q̄ mucilago psilij cum sit minus frigida q̄ ipsa tanto est magis maturatia. ¶ Aq̄ fenugreci.i.decoctio ¶ Vbi cõsyderãdũ q̄d una medicina diuersimod̄ ap proximata põt esse magis resolutia & minus maturatiua.& ecõtra exemplũʒ de fenugreco nam si approximet̃ sua mucilago uel ipsuʒ to tum cõtritũ mistũ cũ aliquo oleo.tũc ẽ magis maturatiuũ pp cõclusionẽ quã fac̃ i poris.uñ retinet hũores si aũt sua decoctio aplicet̃.tũc cũ sit subtilior & nõ sit adherẽs ẽ magis pfi ciẽs actũ r̃solonis.dico resolonis leuis & cõ ueniẽtis.et iõ.A.dixit aq̄ fenugreci ¶ Et q̄b⁹ appʒ q̄re dolorẽ sedat.q̄a p sui debitũ calorẽ & trãspiratiõeʒ quã fac̃ i mẽbro appiẽdo po ros et suauiter r̃soluẽdo materiã quã si ñ põt r̃soluere iuuat ad maturandũ.In ipa etiã non est atractio.Ratio est.quia mordicationi quã inducẽt suus calor cuʒ siccitate sua r̃sistit sui q̄ dam humiditas q̄ est in eo.que manifestatur nobis ex hoc q̄d habet mucilaginẽ.Bene ergo dixit A.ab ea incipiatur.Vnde Rasis.2° conti nẽtis laudãs eaʒ dixit aqua decotiõis fenugre ci aleuiat mitigat & dissoluit tempate & ꝓpte reã multuʒ mitigat dolores oculoꝝ & inducit somnũ ipa hora. ¶ Sed diceret aliq̄s d̄ mucila gine semis lini q̄ est res multũ usualis.quare nõ dixit. ¶ Dicẽdũ q̄d dedit intelligere.nam ipa ẽ magis maturatiua q̄ mucilago citonioꝝ quia min⁹ pticipat de frigiditate q̄ ilia.ƚʒ ta mẽ frigida sit.Vnde.6.d̄ regimine sanitatis li ni semeʒ coctuʒ i aqua.i.insusuʒ ifrigiditate

ſucū.i.muciglagiñē opaꝛ.Aqua autē. decoctio
nis eius ē reſolutiua.ſed nō tantū quantū eſt
aqua fenugreci.ſi qs attendit uerba auctoꝝ.
¶ ET SI EST NECESSARIVM. Hic dat
modū uſus haꝝ medicinaꝝ.¶ Ad cuius ītel
lectū cōſiderandū ꝙ res reſolutiue approximā
de oculo.aliquādo indigēt ingroſſari aliquan
do aūt ſubtiliari.Nā ſi tu uis qđ ſint magis
maturatiue & reſolutiue ꝗ̄ repcuſſiue. igroſ
ſa eas cū mucilaginibus.& tūc magis matura
būt.Si aūt uis qđ magis repcutiat eliqua eas
cū ſuccis frigidis predictis.qa magis repercu
tiēt.& hoc eſt qđ uult.Si eſt neceſſariū.igroſ
ſare aliqd ex illo.ſ.medicamine reſolutiuo.ut
fiat magis reſoluēs & maturās & minꝰ rep
cutiens fac &c̄.Et idō ēt poteſt exponi.Si ē ne
ceſſariū aliqd ex illo.ſ.humore faciente obtal
miā ingroſſare.i. digerere fiat cū mucilagini
bus qa ſunt plus maturatiue ꝗ̄ ſit aqua fenu
greci.Et ſi eſt neceſſe īfrigidare.i.repcutere ꝑ
calorē hūoris ſiue partis tempare.fiat cū ſuc
cis.ſ.frigidis predictis.& hoc Aui.uult ꝙ qñ
eſt neceſſariū utrūq ſimul facere.utrūq ſimꝉ
miſceas.Quod aūt p hoc uocabulū ingroſſare
poſſit dare intelligere maturationē ſiue dige
ſtionē apparet.qa digeſta ſunt groſſiora.ut ī
comēto ſecūdi pronoſticorū .33°.comento.&
in comento cantice canticorum comento.143°.
¶ ET IAM EXPERTVS Hic ponit medicinā
quādam exptam.& ponit nomen ſuū grece.
& ſyriace ſiue preſice qđ dicit̄ .haſek.i. tribu
lus qui ē frigide & ſicce cōplexiōis ꝓhibens
fluxus materierū.ut ponit Serapio &.A.in
ſuo ca°.& dic̄ qđ habet ꝓprietatē.Ille autē
qui fuit exptus neſcit̄ a me.tamē.Diaſcoriđs
in ſui laude.dic̄.ſuccus tribulorum nobilibus
coliriꝭs admiſcet̄.reſeruatio autē ſuccorū ſit
nō ſolū de tribulo ſʒ de memithe.imo hoc eſt
plus in uſu.Et idō quidā hic exponūt haſach
uel aſel.i.memithe.¶ Poſſʒ tamē aliqs ītel
ligere per hāc.herbā que dicit̄ oleaſtrū a dia
ſcordie c° đ agrilea de ꝗ̄ laudes multas pōit
cōformes ſermōi.A.hic¶ POSTEA TRAN
SI &c̄.Superius Aui.poſuit curā obtalie cali
đ cōuenietē i pncipio.& augumēto¶ Hic pōit
curā q cōueit i ſtatu.¶ Ad cꝰ ītellectū notādū
ꝙ p ſtatū đbemꝰ ītelligeē tēpꝰ i q materia ē
digeſta uel ꝓpe.ſ.ꝗ̄ſi pfecte digeſta.& h° tē
pꝰ ēt eſt ꝗ̄ſi finis uel proceſſus augmenti in
quo proceſſu augmenti & ſtatu i digemꝰ mū
dificatione materie & quaſi quādā cōſolidati
one uel glutinatione ulceruʒ oculoruʒ pp loca
in quibus materia quaſi ſaniata ſe locauit.&
ſi materia non eſt complete digeſta.indigemꝰ
cōplemēto digeſtionis eiꝰ.Hoc aūt fac̄ ſarco
colla ut omnes auctores in hoc cōueniūt.Et qa
Aui.uolebat ꝙ uſus ſarcocolle nō ſolū in ſtatu
in q materia eſt digeſta.ſed in augmēto eſſet
cōueniens.Dixit poſtea.& nō dixit in ſtatu il
lud aūt poſtea eſt tempꝰ in quo recedis a re
ſolutione ſimꝉ cū repcuſſione.& intēdis prīci
palius ad reſolutionē uel euacuationē materi
ei per partē ꝗ̄ ad repcuſſionē.& hoc ē quaſi
a medio augmēti uerſus ſtatū.in qbus ēt tē
poribus eſt multū de materia in oculo reſpe
ctu eius qđ eſt in declinatōe.Iſta aūt ſarcocol
la dēt eſſe alba.qa melior eſt ut ponit Serap°
Debet et eſſe nutrita.i.infuſa & qeſcēs i lacte
mulieris uel aſine ut nocumētū ſue acutitatis
remoueat̄.Modus aūt hoc faciendi legitur a
Meſue in ſuo de ſimplicibus medicinis ca.de
ſarcocolla.¶ Dubitat̄ utrū ſarcocolla poſſʒ cō
petere in pricipio & augmēto obtalie.Videt̄
ꝙ ſic.Nā Raſis nono almāſoris ꝓmū qđ do
cet ocl'o approximare in obtalmia eſt ſief albū
ſed illud qđ ipſe deſcribit recipit ſarcocollaʒ
¶ Ampliꝰ Meſue ca.de coliriis dic̄.ſief albuʒ
deſcriptōe Habuali cōferens obtalie in prīci
pio & augmēto.℞.ceruſe.ʒ.x.gūi arabici.ami
di.an.ʒ.v.ſarcocolle nutrite in lacte aſine aut
mulieris.ʒ.v.dragāti.ʒ.iii.opii.ʒ.i.S.& confi
ce cū aqᵃ roſata.Ecce qđ utit̄ ſarcocolla i pri
cipio & augumēto obtalmie.¶ Itē Alexāder
de ocl'is capi.de coliriis apocruſticis.idem cō
firmat.¶ Ampliꝰ qđ ꝓhibet curſuʒ materie
rū ad oculū cōuenit i pricipio & augumento
obtalmie.ſed ſarcacolla ꝑparata hoc facit. Vn
de Albumaſar ca° de medicinis oculorū.ſarca
colla ꝓhibet curſuʒ materie ad oculū đſcēden
tē .Et Diaſcorides ca° de ſarcacolla.pōt ſtrī
gere lachrymas.& quodāmō hylarē uiſum.
& reuma ab oculis ꝓhibet̄.¶ Et.A.de ſarca
colla.dic̄.cōfet fluxuū oculi.¶ Item Raſis z°
cōtinētis.in prin° bothor docet incipe cum me
dicinis in qbus ē ſarcacolla.¶ In cōtrariū eſt
Aui.hic que nō cōcedit ſarcacollā niſi poſtea.
¶ Itē Ieſus Haly trac.z° ca°.38.caue ne uta
ris in prin° & augumēto pluribꝰ i qbꝰ ē ſar
cacolla.qa inducit infirmo nocumentū¶ Am
pliꝰ.qđ fortiter calefacit & mūdificat n̄ cōue
nit in prin° nec in augumēto obtalie.ſʒ i ſtatu
uel declinatiōe.qa agitaret materiā.ſed ſarca
colla eſt huius.ut ponūt auctores.Vnde Aui.
z° can.inquit filius Iuregi ē calida ualde.¶ In
hac q̄ſtione fuit ambiguus Alchanamoſali li°
3°.ca° 7°.ubi docēs cōſtruere puluereʒ ex ſar
cacolla dicit uolet i ꝓn° ad omnē materiā no
uaʒ Et ſubdit.opio quorūdā ē qđ non debet
apponi ī principio illud qđ rubefacit.finaliter
tamē ſubdit puluis iſte bonus ē cū malū uenit
de nouo in oculis.Ad ītellectū ueritatis huiꝰ
eſt primo ſciadū qđ ſaracacolla eſt gūa cogni

ta.de ea tamē apud auctores eſt diuerſitas p̄
mo in gradu cōplexionis.Q uidā enim ponūt
eam calidā & ſiccā in prio gradu ut Serapio
circa inſtās.& Halyabbas ſecūdo cū q̄buſdā
aliis auctoribus.Aui.uero auctoritate quorū
dā dicit.ꝙ eſt calida in ſecūdo.& Albumaſar
& Ioannes Meſue diſcordāt i uirtute tertia.
Vnde Aui.2°.can.corrodit carnem mortuam.
& Serapio.fortaſſe uulnerabit oculū & inteſti
na propter ſuā acuitatem.Q uidā aūt dicūt ꝙ
nō mordicat.Vnde Ieſus Haly.ca.de ſarcocol
la diſſoluit ſine mordicatōe.Et Raſis 2° con
tinētis.Sarcocolla deſiccat ſine pūctōe.¶ Mo
dus aūt ſoluendi has cōtradictiones auctorū
in ſimplicibus medicinis uniuerſaliter dictus
eſt a me in.2°.can. ſuper ca.de meliloto.Hic
aūt dicere uolo breuiter q̄tū ſufficit i p̄ſenti.
¶ Dico igit̄ ꝙ ſarcocolla aliquādo eſt nomen
gūmi uſualis & noti.& de tali ſarcocolla ē hic
ſermo.aliquādo eſt nomē herbe que dicit̄ ar
gimone.ut ponit Diaſcorides ca.de ſarcocolla
de q̄ argimone capitulū facit.& de hac nō eſt
hic ſermo.¶ Sarcocolla aūt que eſt gumi.ui
det̄ eſſe duaꝝ ſpecieꝝ notarū.una eſt alba &
iſta eſt in calore & acuitate remiſſior.Alia ad
rubeū uel ſubcitrinū uel ad nigrū tendens an
tiquitate.& tal̄.ſ.rubea uel citrina eſt calidi
or uel acutior.Auctores igit̄ qui dicūt eam ca
lidā in primo.& nō acutā.loquunt̄.magis de
alba.Qui uero dicunt calidam in ſecundo &
acutā loquunt̄ de ſubcitrina.¶ Poſſet etiam
dici qđ loquētes de ea qđ ſit calida i p°.dicūt
uel inteligūt qđ ſit calida in fine primi grad⁹
q̄ appropiquat prin° ſecūdi grad⁹.¶ Aliter
ēt poſſet dici qđ quādo dicit̄ qđ ſarcacolla nō
mordicat.intelligit̄ de ea que ē nutrita in la
cte.Et iō auctores cōiter loquētes đ ſarcacol
la in libris ubi loquunt̄ de ſimplicibus.p̄cipi
unt eā cū lacte cōſolari.Muſayas uero đ bal
dac docet eā preparare cū maiorana.p̄ter p̄
parationē etiā quā docet cū lacte.¶ His ha
bitis dico qđ uſus ſarcacolle l̄ ē i apoſtemati
b⁹.ſ.obtalie frigidis oculoꝝ.uel i apoſtemati
bus.i.obtalmiis calidis.Si quidē qō querat
an in princ° obtalie frigide.& in augumento
cōpetat ſarcacolla.ſ.ſimul cū aliis medicinis
dico qđ ſic.Ratio ē.quia in pricipio frigiđ ob
talmie cōpetūt medicine repcuſſiue miſte cū
medicinis calidis habētib⁹ ſtipticitatē.ut.A.
infra ponet.ſed ſarcacolla ē habens de ſtiptici
tate aliqua & caliditate.Vnde A.in obtalmia
frigida.ſit iniciū cure a repcuſſiuis q̇ nō ſint
infrigidātia ualde.ſ3 ſint in illa in quib⁹ eſt
ſubtiliatio.ſic̄ mirra & ſarcacolla.¶ Qđ aūt
ipſa cōperat in augumēto obtalie frigide ap
paret.nā qđ digerit materiā obtalmie & qđ
digeſtū eſt de ea mūdificat cōuenit i augumē
to obtalmie.ſ3 ſarcacolla eſt huiuſ.Vnđ 2° cō
tinētis.ſarcacolla diſſoluit & digerit.¶ Ex q̇
apparet qđ i ſtatu & declinatione cōpetit etiā
Mod⁹ aūt uſ⁹ ei⁹ i prin° & augumēto & ſta
tu & declinatione horū apoſtematū eſt diuer
ſus.Nam in prici°.debet miſceri parū de ea.
In augumēto autē plus.In ſtatu plus.& cum
medicis aliis.diſſolutis.ur auctores ponūt.Si
aūt queſtio querat de uſu ſarcacolle in obtalia
calida.Dico qđ i pricipio non competit.Ratio
eſt.quia tota intētio in principio eſt r̄pcuſſio
materie.Hoc autē fit cū medicinis frigidis.
nō cū calidis.ut ſup̄ declaratū fuit.Vnde tūc
utimur ſuccis in frigidantibus.¶ Dico tñ
ꝙ in augumēto pōt cōpetere.Vnđ conſyderan
dū qđ eſtimatiua medici dȝ diuidere tēp⁹ au
gumēti in obtalª calida in duas ptes.Vna ps
augumēti eſt uerſus pricipiū in q̇ tēpore ma
teria eſt in fluxu.& ps eius eſt in loco.ſ3 ñ eſt
digeſta aut ualde modicū digeſta.& i tali pte
augumēti nō eſt tutū uti ſarcacollaris medici
nis.Rō eſt.qa intentio tūc eſt ad repercucien
dū & reſoluendū.non q̄dem cū medicinis re
ſolutiuis fortibus.quia materia nō eſt apta.ſ3
cū reſolutiuis leuibus.que ſi ñ reſoluūt iuuāt
ad maturandū ut ſupra declaratū fuit.Sarca
colla aūt eſt ſatis fortis reſolutiōis uel calefa
ctionis.Et iō melius eſt incipere cū aqua fenu
greci miſta cū aliquo frigido q̄ incipere cū ſar
cacollatis medicinis & h° Aui.innuebat ſup̄.
¶ Alia pars augumēti eſt uerſus ſtatū in qª
parte materia manifeſti⁹ ē digeſta & minus
de fluxu & agitatione timet̄.& in h° tpre cō
medicia cū ſarcacolla.Rō eſt.quia pōt cōplere
maturationē.& inuenit materiam ſatis dige
ſtam uel magnā partem de ea digeſtam quā
pōt mūdificare.nec timet̄ qđ agitet materiā
& hoc innuebat Aui cū dixit.poſtea tranſi ab
huiuſmōi.¶ Circa predicta cōſyderandū qđ
ſi aliquis auctor inueniat̄ q̄ etiā in principio
obtalie calide uel in prin° augumēti concedat
coliriū ul̄ aliud cū ſarcacolla h° eſt.quia ſui
eſtimatia cōcepit qđ parū đ ſarcacolla miſta
cū opio dragagāto ceruſa et amillo.Iuuet p̄°
rectificando nocumēta illarū medicinarū.2°
q̄a in ſarcacolla remittit̄ caliditas & acuitas
& rematet paucus calor qui ſaltē i princi° au
gumēti cōfert.remanet ēt ſua p̄prietas quā
habet in iuuādo in obtalia.huic autē iudicio
oporteret ſtare 2ᵐ actū expientie.Ego autem
nunq̄ in pricipio obtalmie caliđ nec i augumē
to niſi poſt q̄ uidi lippitudinē uſus ſū coliriiſ
cum ſarcacola.¶ Secūdo cōſyderandū qđ in
obtalmiis calidis cōuenientius ē uti ſarcacolla
alba.quia minus calida.In obtalmia autē fri

gida potius debemus uti sarcacolla subcitrina qa est calidior. ¶ Ex qbus soluunt cõtraria. ¶ Ad primũ dicendũ ꝙ quãdo Rasis cõcedit fief albũ in obtalmia. transiuit pricipiũ & par tẽ augumenti. cũ facte sint flebothomie & da ta farmacia prius. & in hoc trãsiuerit aliqui dies. ¶ Ad secũdũ dicendũ qđ Mesue loquit̃ in obtalmia de materia frigida uel de materia calida nõ pura. ¶ Vl' aliter ꝙ fuit estimatiuũ iudiciũ illius Halbuali. ¶ Ad Alexãdrũ eodẽ modo dicendum. ¶ Ad rationem cum dicit̃ illud qđ ꝓhibet cursuȝ materierũ &c̃. Dico qđ uerũ ẽ si ex alia parte nõ noceat. sed sarca colla in materia calida q̃uis prohiberet fluxũ tamẽ noceret calefaciendo & agitãdo. & talis ꝓhibitio cursus potest fieri melius ꝑ alias me dicinas superius scriptas. in obtalia tamẽ fri gida cõcedit̃. ¶ Ad Rasim 2° cõtinẽtis. dicẽ dum qđ loquit̃ ĩ cura bothor ulcerosi. ¶ Ad dicta alterius partis dicẽdum. p° qđ sermo Aui. est uer⁹ & cõsonus ꝑdictis. ¶ Ad Iesuȝ dicendũ qđ per augumẽtũ intelligit pricipiũ augumẽti. ¶ Alchanamosali remaneat in sua ãbiguitate. ¶ Ad rõnem si uis eam soluere. ¶ Dicẽdũ ꝙ fortiter calefaciẽs ñ repressum nõ cõpeteret. reprimit̃ aũt secundũ moduȝ di ctũ. CVNq DESCENDERE incipit. Hic ponit curã obtalmie calide quãdo est in decli natione. ¶ Ad intellectũ huius partis cõside randũ qđ tota principalis intẽtio in declinatio ne obtalmie est resolutio materieruȝ ab oculo large summendo hic resolutionẽ ad occultã re solutionẽ & manifestã. Hoc aũt Aui. docet fa cere cũ rebus intus & extra. ¶ Intra qdẽ cuȝ potu uini puri antiqui ĩ pauca q̃titate. H° enĩ uinũ resolutiuũ est & datur purũ ut magis re soluat. sed dat̃ paꝝ ne inflãmet. datur post ci bũ ut ad caput euaporet secundũ qđ đclaratũ fuit sup̃ ca. de cura cõturbationis. ¶ Res ue° extra resolutionẽ faciẽtes. sunt uel ad totũ cor pus uel ad ip̃m oculũ. ad totuȝ corpus sic bal neũ. Si scíueris ꝙ cerebrũ sit mundum. qa ali ter posset dissoluere materias cerebri. & face re eã fluere ad oculos. ¶ Notandũ tñ qđ lit tera que dicit balneum post ip̃m. põt exponi tripliciter. Primo balneuȝ. & ꝑ. i. uaporatõ si at post ip̃m. s. balneuȝ. ad totum. ut Aui. inu it qđ ꝑmo balnees eũ & postea balnees oculũ Nam securius poteris balneare oculum post balneum totius corporis q̃ ante. ut notum est. ¶ Secundo mõ exponitur qđ post ñ dicat or dinẽ temporis. sȝ uelit dicere qđ uinum puꝝ iuuat in resoluẽdo. & balneuȝ p⁹ ip̃m uinum q̃si dicat plus resoluit a capite uinum puꝝ p⁹ cibuȝ q̃ faciet balneum. In h° tamẽ caderet a liqua ambiguitas. ¶ Tertio modo põt expõi

siue exponit̃. post ipsuȝ. s. uinuȝ. ut in h° innu at Aui. qđ balneũ põt fieri ante cibuȝ cũ dixit administra balneũ si scíueris &c̃. Põt ẽt fieri post cibũ. cũ dixit. da in potu &c̃. Nã balnenũ post ipsuȝ. s. uinũ datũ post cibũ. &c̃. ¶ No tandũ qđ nõ statim debet post cibũ & uinũ fieri balneũ. sȝ post digestionẽ. lȝ nõ sit tant⁹ timor balneare post uinũ nõ digestuȝ sicut ẽ post cibũ nõ digestũ. Et forte qđ Aui. uoluit qđ balneũ fiat post uinũ & si nõ sit digestuȝ existimans qđ illud balneum facit illud uinuȝ euaporare ad caput. Vñ fit materierum obtal mie resolutio. Qđ autẽ balneuȝ faciat uinuȝ uaporare ad caput. appaȝ ex generali sermõe Gal. i cometo terti regiminis acutoruȝ. com° 57°. ubi dicit. Qui utit̃ aliquo potuuȝ. deĩđ balneat̃ post illud. replet̃ caput eius ¶ Res uero ad ipsuȝ oculuȝ applicate faciẽtes ad reso lutiõeȝ materie in declinatiõe obtalie sunt for tiores ul' purioris resolutiõis q̃ ille q̃ in statu uel paruȝ ante approximantur. Ratio est quia in tẽpore status & paruȝ ãte multa stãte ma teria. adhuc ẽ aliquis timor de medicis fortis resolutiõis. Sȝ cum iã materia minorata est. & obtalia manifeste descẽdit possum⁹ securi us r̃soluere. Vñ. Aui. adde i administratõe re soluẽtiuȝ qđ sit forti⁹. & ido sarcacolla admi nistrat̃ in aqua feniculi & fenungreci. sȝ ꝑus administrabat̃ nutrita i lacte asine. licȝ forsan ista sarcacolla que administrat̃ in declinatiõe cuȝ aqua fenugreci & feniculi si sit nutrita ꝑ ꝑus in lacte asine non sit malũ iudicio meo. q̃ uis eni obtalmie calide sint ĩ declinatiõe. nõ ab soluuntur tamẽ a mala cõplexiõe calida circa oculũ. pp qđ bonũ est sarcacolle calorẽ fuisse repressuȝ cum lacte asine. De istis etiã resolu tiuis sunt aqua decoctionis croci & mirre. & coliria dicta i antidotario. ut sunt. coliria đ spi ca. ¶ Notãdũ tamẽ qđ in quĩto paucã copiã inuenies coliriorũ istorũ. plus tamẽ iuenies a Mesue. & a Ioanne Serapionis intra. septimo

¶ QVOD SI MATERIA FVERIT. SAN GVINEA. Hic in ſpãli ponit curã obtalmie calide. s. secundũ unãquaq speciẽ. & ꝑmo po nit curã obtalmie sanguinee. 2° colerice. 3° eri sipille ibi 2ª. qđ si materia fuerit colerica. ibi 3ª. i erisipilla aũt. ¶ Ad euidẽtiã prime ptis notãdũ qđ Aui. ꝑfecte inuit curã obtalmie san guinee. nã cura eius uertit se quandoq ad di spositionẽ. & uertit se quãdoq ad accidẽs. ut uer. g̃. ad dolorẽ. ¶ Cura autẽ q̃ dirigit̃ ad egritudinẽ ẽ diuersa 2m diuersitatẽ temporũ obtalmie. Nã in pricipio cuȝ diuersionib⁹ & euacuationib⁹ materierũ. Et prĩo cum ul'ib⁹ deinde cum pticularibus euacuationibus qđ totũ Auic. intendit cuȝ dicit. adhibebis uento

sas post flebothomiā & assiduabis &c̄. Et q̄a materia sanguinea est aliis exuberātior. iō ēt ad diuersionē assiduabis plus fricationē & cō strictionē extremitatū. & uniuersalr plus cō uenit in eo euacuatio materie. Et in colerica plus cōuenit alteratio. ut summit̄ .4°. can. fen. .3ª. ca. de cura erisipille. Est ēt tal' cura cū me dicis localibus repcutiētibus materiā ab ocu lo sic̄ sunt succi predicti. sicut expssio ligue ari etis & folio℞ salicis & similiū. & hoc est qd̄ dicit. administrabis in prin° rei. succos pdc̄os ¶ In augumēto uero cū repcussiuis & reso lutis & h° fit cū medulla panis mista cū pdi ctis succis. Nā in medulla panis ē uirt⁹ reso lutiua & p medullā panis dēm⁹ rcordari om niū medicina℞ resolutiua℞ & maturatiuarū supius dicta℞. sicut ē aqua fenugreci & silia ¶ In statu aūt est utendū fortioribus resolu tiuis. Vn̄ Aui. postea infundes ipsum panem in alrob. i. i sappa uini. ¶ Et pmiscebis i ipo. h° pōt dupl'r exponi. Vno mō pmiscebis i ipo sc3 rob. ipsam medullā panis. q̄si dicat. sit me dulla panis & rob. ¶ Secūdo & p miscebis i ipso. s. rob aliquid frigidū. ut aliquid d̄ succis quasi dicat. nō o3 resolutiuū absoluer̄ fortius ab aliq° frigido qd̄ phibeat fluxū materie℞ agita℞ a fortib⁹ resolutiuis. ¶ In declinatōe autē posset pura medulla cu3 rob applicari. & h° Auic. innuit itēdendo ad egritudinem. ¶ Intētiōe autē habita ad accidēs ꝙ ē dolor precipit ut pmisceas parum opi1 . dubitando tamē de usu eius. cū dixit fortasse. ¶ Taceāt igit̄ medici rudes q̄ nō credūt qd̄ Aui. curas perfectas ponat. ipse eni eas pfectissime pōit ei qui totū suu3 librū inspici ¶ QVOD SI MATERIA FVERIT colerica. Hic ponit curam obtalmie colerice. p° fac̄ h°. z° compat eius curā ad curā sanguinee. ibi. zª. & oport3 ¶ Cōsiderūdū ꝙ ista obtalmia ē de sanguie colerico. uel de colera mista cū sanguine. Vnde flebothomia & farmacia precipit̄. sed pus fle bothomia pp cām superius dictā. ¶ Sed di ceret aliquis. quare in ista obtalmia precipit farmacari & n̄ in sanguinea. cū tn̄ supradictū sit ꝙ in obtalmia sanguinea ēt cōpetit farma cia. ¶ Dicendū ꝙ farmacia pprie cōpetit i ob talmia colerica. s. de colera in sanguine & dire cte respicit cām morbi. sed in obtalmia sangui nea nō cōpetit directe pro cā sed solū ad mū dificandū sanguinē qui est cā. & ideo illa pur gatio uocat̄ sanguinis mundificatiua ut supª dictum fuit. ¶ Dubitat̄. utrū balneu3 in hac obtalmia ante digestionē cōpetat. ¶ Et dicen dū ꝙ balneum duplici intētione pōt approxi mari. uel ad resoluendū materiā. uel ad hume ctandū & remittēdū acuitatē colerice materie

¶ Est aūt diuersus mod⁹ usus balnei ad has duas intētiones. Nā si tu queras resolutionē dēt esse calius & imorari plus in aere eius & lōgiorē cōtrahere morā. & tale balneū non cō petit ante digestionē. q̄a materiā crudā exa gitat & inflāmat. ¶ Si aūt queras a balneo aliquā humectationē & remotionē arridita tis corporis d3 pa℞ esse calida aqua & pa℞ i ea morari ut sit talis balneatio. quedam aque aspersio sup corpus. & sic talis balneatio p' p pus loquēdo. q̄dā corporis rorida humectatō pōt cōcedi ante materiei digestionē. sicut ēt in cura q̄rtane. Aui. cōcedit. Et q̄a difficillimum ē talia metiri. iō magis laudo usu3 balneatōis cuiuscunq̄ ad totum corp⁹ fieri post digestio nem materie & corpore mūdificato. ¶ Cōsyd randū ulteri⁹ qd̄ si i capite sit flāma caloris trahentis materiā. & etiā in ptib⁹ faciei. tūc laudat̄ effusio aque frigid̄ sup caput & faciē Qd̄ autē fit de aq̄ aceto mista sup̄ dictū fuit. ¶ Cōsiderādū ulteri⁹ qd̄. A. nō posuit curā obtalmie colerice i declinatiōe & statu & au gumēto. & h° q̄a dedit itelligere ex dictis & ex his q̄ dicet i erisipilla. uel h° fuit pp ter aliā cā3 quā stati innuet. ¶ ET OPPORVET VT in colica. Hic Aui. compat curā obtalie colerice ad sanguinē. ¶ Dubitat̄ utr℞ securi⁹ possim⁹ uti stipticis in obtalia colerica q̄ in sanguinea & uidet̄ qd̄ nō. q̄a unū nocumētū stipticorū i obtalia ē p suā exiccatiōe3. ut supra dictū fuit s3 exiccatō plus d̄bet timeri i materia colerica q̄ i materia sanguinea. q̄a colera i sicitate pec cat. g° pl⁹ ē timēdū uti stipticis i materia col'i ca q̄ i sanguinea. ¶ In cōtrariū est Aui. hic. & generali sermōe 4° can. fen 3ª. cap° d̄ cura erisi pille. ¶ Dicēdū qd̄ medic⁹ audacius pōt uti stipticis repcussiuis in obtalia colerica q̄ i san guinea. Et h° pp tres causas. Pria est materie mobilitas. Vnde facta constrictiōe in tunicis oculi exprimitur. & nō quietat̄ ibi. sicut quie taret̄ materia tardi motus respectu eius ut ē sanguis. lic3 etia3 sit dubitatio aliqua de hoc quā obmitto. ¶ Secūda causa ē minor timor de induratiōe materie. Sanguis eni3 p medici nas frigidas stipticas ē apt⁹ idurari & coagu lari. unde apostemata sanguinea multū cōuer tuntur in apostemata dura q̄do supflu⁹ fit usus repcussiuoru3. & non sic de materia cole rica. ¶ 3ª causa est timor d̄ saniositate colere in oculo. In erisipilla eni3 putredo aut sanies malu3. ut Hyppo. 7ª partiª affo℞. sanies aūt de materia sanguinea nō ē sic mala. Et hec est cā. quare. A. nō posuit curā in statu erisipille in oculo. dico in statu quo ad materia digesti onem. uoluit eni3 qd̄ tu esses audax in repcus sion e materie. ut non perducatur ad saniosita

tē ulꝰ maturationē ſed repellatꝰ. In materia au
tē ſanguinea precipit poſt repcuſſionē uti re
bus reſolutiuis habētibus aliquā uim matu
rationis ſicut ē mica panis. & forſan Auic. ti
muit in ſanguinea obtalmia reſolutiua ſiñ ma
turatione. qa ſanguis eſt difformiter reſolubi
lis aptus induratōi per reſolutionē. ¶ Ad ra
tionē dicendū ꝙ ſiccitate iſtoꝝ ſtipticoꝝ non
eſt timendū. qa eis utimur permiſtis cū humi
dis. Vñ Aui. diſſolutoꝝ in iuccis. Vel aliter. li
cet qđ ſtipticoꝝ qualitas exuberet. maius tñ
eſt eoꝝ iuuamentū repcuſſionis in materia co
lerica q̃ ſit nocumentū exicatōis ¶ IN ERISI
pilla. Hic ponit curā eriſipille. & primo ponit
curā ſecūdū diuerſitatē tēpoꝝ. z° ponit qđdā
regimē in omni tēpore cōe. 3° ponit curā cuiꝰ
dā diſpoſitionis ex ea derelicte. ibi zª. & oꝫ ut
aſſidue. ibi 3ª. & q̃do. ¶ Ad intellectū haꝝ
partiū notandū qđ eriſipilla duplꝛ accipitur.
Vno° p apoſtemate facto ex colera ſola ulꝰ ſan
guini miſta. Alio mō p apoſtemate facto ex co
lera habēte aliquā corroſiuā uirtutē. qa ē ali
qualꝛ aduſta & nitroſata. De pma eriſipilla
dixit. A. in ſupiori pticula. Sꝫ de alia loqꝰ hic.
¶ Dixit aūt ex ſumma huiꝰ pp duo. Pri° qa
iſta ēt eſt eriſipilla. Secundo qa eriſipilla de
colera ñ corroſiua eſt parata cōuerti i eriſipil
lam corroſiuā. & h° quādo in colera additꝰ pu
trefactio & aduſtio. ¶ Dubitatꝰ utꝝ i hac eri
ſipilla cōpetat flebothomia. uidetꝰ qđ ſic. qa i
igne pſico & carbōe cōpetit flebothoia ut. A.
4° can. fen 3ª ca° đ igne pſico & carbone. g° ea
dē ratiōe in hac eriſipilla. cū utriuſq materia
ſit corroſiua. ¶ In cōtrariū. Auic. hic qui h°
nō explicat. ¶ Dicēdū qđ in obtalmia de ma
teria colerica coroſiua p ſe & directe flebotho
mia nō cōpetit. ¶ Ratō ē. qa materia eiꝰ ē mlꝰ
tū diſtās a natura ſanguinis. in talibꝰ autem
materiebꝰ flebothomia nō cōpetit. ut Gal. 4°
de regimīe ſanitatis. ¶ Tamē idirecte & p ac
cidēs pōt flebothomia cōpetere. & h° pter
duo. Primo ſi in uenis cuꝫ ſanguine ulꝰ ipe ſan
guis exuberaretꝰ paratꝰ aduri & fieri corroſi
uus Secūdo ſi timeretꝰ đ nouo tractu materie
rum multarū ad oculū. tūc eni flebothomamꝰ
¶ Cōſyderās g° Aui. qđ i hac ſpecie obtalie
directe flebothomia nō conuenit. ſꝫ potiꝰ eua
cuatio cū farmacijs. & ſubtractio uapoꝝ a ca
pite cū cliſteri. dixit euacuatiōeꝫ cuꝫ ſolutiuis
& cliſteri. ¶ Dubitatꝰ ſecūdo utrū in eriſipil
la. hac. ſ. de materia corroſiua competat a pri
cipio repcuſſio. ¶ Vidētꝰ qđ ſic. qa hic ē canon
cōis i cura obtalie. ut ſupra Aui. ¶ In cōtra
riū. qa hic non exprimit hoc. ¶ Si quis uellet
fugere in hac q̄ſtiōe poſſet dicere qđ cōpetit
repcuſſio. & ꝙ. A. dedit itelligi. ¶ Aliter tñ
credo fore dicendū. ſ. qñ obtalmia ē de mate
ria corroſiua. ita ꝙ iā corroſio icipit uel icepit
in oculo. ñ cōpetit repcuſſio pura. Rō huius ē
pria qa materia ē groſſa ñ bene repcuſſibilis.
Secūda rō eſt. qa ipſa eſt ualde maligna đ cu
ius reuerſione timetꝰ. Tertia cā eſt. quia yma
ginādum eſt ꝙ alique partes ſunt ibi đrelicte
ex corroſionis actu. que repelli nō indicāt ſed
abſtergi. ¶ Ex qbus appꝫ ꝙ intētio in obtalª
de materia corroſiua quadruplex eſt. Vna eſt
materie corrodētis abſterſio uel reſolu° leuis
& ēt riꝰ qđ ex actu corroſiōis derelinqꝰ. Se
cūda eſt mitigatio doloris corroſiui. Tertia ē
magis in principio phibitio curſus materieꝝ
Quarta eſt cōſolidatio partiū corroſatum.
¶ De his quatuor intētiōibus tres exercemꝰ
in pri° cū materia ē in fluxu. Nā tunc repcuti
mus & reſoluimus lꝰ abſtergimus uel mūdi
ficamus de materia. Et has duas res fač me
dicamē cōpoſitū ex cortice granatoꝝ q repcu
tit & alrob. i. uino cocto uel melle. i qbꝰ ē re
ſolutio & abſterſio & mūdificatio materiei a
loco. Similꝛ i pricipio pcedimus cū intētione
mitigatōis doloris corroſiui. Vñ precipit aſſi
due lauari oculū cū lacte. & aſſidue fieri eua
porationem cū ſpongia. ſ. cum calida aqª dul
ci. In ſtatu autē & declinatiōe perficimus ma
gis duas intētiōes. ſ. abſterſionē uel mundiſi
catiōem materie & cōſolidatiōeꝫ partium &
reſolutiōeꝫ materie. qđ fit cū farina orobi &
f. umēti &c̃. aut cū radice lilij &c̃. in qbus ē
fortis abſterſio materierū illarum malarum.
Et tandem eſt partiū corroſarū conſolidatio
¶ In his etiā temporibus procedimus alia in
tentiōe. ſ. que eſt mitigatio doloris corroſiui.
In tempore autē medio iter ſtatū & pricipiū
mō medio procedimus. & h° totum relinquitꝰ
exiſtimatiōi medici. ¶ Ad cōtrariā ratiōem
dicēdum qđ licꝫ in obtalmia. ut obtalia eſt. in
principio competat pura repcuſſio. tamen pp
accidēs ſibi coiunctū ſicut eſt corroſio uel ma
teriā eſſe corroſiuā hoc nō pōt fieri. ET OP
¶ PORTET. Hic ponit qđdam regimē cōe in
omni tēpore huius obtalmie corroſiue. & pri
mo facit h°. z° remouet dubiū. ibi zª. ſꝫ ſufficiē
tia. ¶ Dicit primo qđ aſſidue. i. in omni die
abluatꝰ &c̃. ¶ Cōſyderandum qđ in obtalia
corroſiua a principio uſq ad finē ē una itētio
inter alias ad quā medicus debet itendere oī
die. & talis intētio ē corroſionis uel corroſiui
doloris mitigatio. Iſtud autē fit p ſpongiam
cuꝫ aqª calida de qua dixit. Et aſſidue fiat ei.
uaporatio cū ſpōgia. Fit etiā ex ablutiōe oclꝰi
cū lacte. Naꝫ lac mitigat acuitatē materie cor
rodētis. Similiter ponit ſe quaſi clipeū inter
materiā & mēbrū. ¶ Et in ſumma fit prohi

bitio uel remissio talis corrosiõis p medicinas frigidas & humidas.sicut lac albumẽ oui.me dicamẽ cũ cerusa.& gũa arabica & dragagãti & succis fri̇dis& hũidis.ut portulace & mu cilagie psilii & similibus.¶ Sȝ tu dices.si õi die debeo lauare oculũ cũ lacte.uel debeo in stillare aliqđ coliriũ infrigidans & hũectans quãdo debeo istđ facere.Nã si sumus ĩ statu uel declinatione.oȝ omni die qđ ponať medica mẽ de farina orobi uel lilii.¶ Dicendũ qđ mo dus usus istaꝝ medicinaꝝ humectantiũ & in frigidantiũ est multiplex.tu eni potes miscere eas cũ medicinis absterſiuis.potes ẽt has me dicinas frigidas & humidas colirizare in ocu lũ.& abstersiuas ponere in forma ẽplastri ex tra si suspicaris nimiã eaꝝ impressionẽ.sicut uer.gra.qa esset puer teneris oculi potes etiã qñq̧ ponere unũ.quãdoq̧ aliud.uer.ĝ.ĩ mane posuisti emplastrũ abstersiuũ uel instillas coli riũ abstersiuum.post nonã lauabis cũ aliquo frigido & humido.uel instillabis in oculo reȝ frigidã & humidã.& circa principium noctis pones medicamẽ abstersiuũ.& i mane sequẽ tis diei lauabis cũ medicamine frigido & hũi do & sic p ordinẽ.¶ SED SVFFICIENTIA. Hic remouet dubiũ & ẽt errorẽ qui ex dictis posset cõtingere.Ad cuius intellectũ cõsiderã dũ qđ medici oculiste cõsiderantes preceptum Aui.hic in materia corrosiua utunť instillatio nibus frigidis & humidis.s.lacte uel albumi ne oui.uel fortioribus his.ut succis frigidis ꝟ mucilaginibus.in quoꝝ usu inueniũt multam mitigationẽ & quietẽ infirmi.Vñ ĩfirmi se cõ mendãt de medicis sic operantibus.¶ Vult igiť Aui.ostẽdere ꝙ tu nõ moreris superflue in usu istoꝝ.¶ Dupliciter aũt posses imorari sup̄flue.Primo qa tu esses cõtentus solis illis Vnde sufficiẽtia in infrigidãtibus .i.quia sola infrigidãtia & humectantia tibi sufficerẽt.Se cũdo quia talia infrigidantia essent nimis intẽ sa.uer.gra.opiũ & iusqamus unde sufficiẽtia ĩ infrigidãtibus.i.ifrigidantia. sufficiẽtia.i.ĩ tensa.Volens aũt Aui.hoc probare.ostẽdit qđ facit sup̄fluus usus istoruȝ dicens.qđ tardãt .s.curam obtalmie.qa materiam corrosiuam in loco detinẽt & prohibẽt a resolutiõe.Dicit etiã qđ ebetant.i.obtũdũt acuitatẽ corrosiõis Et dic ebetant qa nõ uere curant. Medicus igiť nõ debet cũ his nimis ĩsistere.Sed quan doq̧ etiã cũ abstersiuis & mũdificatiuis.licȝ infirmus cõquerať de usu illorũ.quãdoq̧ ẽt debes uti istis frigidis ad mittigandũ.& quã doq̧ spõgia cũ aqua calida.¶ Notãdũ tamẽ qđ aliter alias exposui sic.tardant.s. materiã ĩprimere in oculum.& hẽbtãt.s.accidentia.ut in hº laudet usum istorũ frigidorum.sicut ẽc

dicimꝰ qđ erisipilla aliquãdo sola ĩnfrigidati one curať.¶ ET QVANDO RESOLVI tur egritudo.¶ Hic ponit curaȝ dispositiõis .s. caloris remanẽtis post.uel ĩ declinatiõe obtal mie istius tamẽ hec pars toti capitulo postȝ cõdiuidi.¶ Cõsyderãdũ qđ caliditas in ocu lo remanens.uel ẽ sine materia.& tũc nõ indi gemus istis.sȝ sufficeret aqua pura ułaq̃ ro. Vel ẽ cum materia .& tũc oportet qđ intẽda mus resolutioni illius materie.hoc autẽ facit emplastrũ qđ Aui.docȝ ut notũ ẽ.& alia que in antidotario scripta sunt tã de emplastris q̃ de collirijs.

IN obtalia facta a materijs frigidis ¶ Iam Aui.posuit curam obtalmie calide.¶ Hic ponit curã frigide.& primo per medicinas.2º per dietam ibi 2ª & confert istis omnibus.Prima induas primo ponit curã per euacuationẽ. 2º.p medi cinas locales.ibi.2ª.& ut sit iniciuȝ.¶ Cõsyde randuȝ quod licet obtalmia frigida fiat đ ma teria flegmatica & melancolica. Auicena non curauit hic distinguere.quoniaȝ utrarũq̧ cura multuȝ est propinqua. & maxime in mõ eua cuatiõnis.materie eniȝ tam flegmatice q̃ melã colice sunt difficilis euacuatõis arte & natura Et iõ nõ sufficit ĩ his obtalmiis semel euacuaě sed sepe.imo non est conueniẽs faceř unã uio lẽtaȝ euacuationẽ.sed paulatim oȝ euacuare materias istas difficilis erradicatiõis.ut sum miť ab Auic.liº pº.fen.4ª.3º.caº.& a Mesue in suo de appropriatis caº de cura melancolie. & ẽ ꝙ Auic..dicit necessariũ ẽ iterare.siue sit potio.i.medicina solutiua per os siue sit iniec tio.i.clistere.siue sit gargarisima.¶ Dixit au tẽ q̃doq̧ quia si materia esset tã pauca ꝙ una uice educereť iteratio nõ esset necessaria .Me dicinas uero euacuantes melãcoliã uel flegma uult te scire ex.2º can.& ex antidotario.& ex libro de uirtutibꝰ cordialibꝰ.Vtrũ autẽ fle bothomia competat uł non.supra dictuȝ fuit ¶ ET VT SIT INICIVM.¶ Hic ponit curã localẽ licet incediter dicat de potu tyriace.& primo ponit curã q̃ competit in principio & ĩ introitu augumenti.2º ponit curã q̃ competit ĩ pcessu augumẽti uersus statũ & ĩ statu.3º ĩ đ clinatiõe.ibi 2ª.& iã quidẽ.ibi 3ª.& pꝰ illđ co liriũ.Prima ĩ duas.prio ponit curam per me dicinas que apponunť in oculo.2º per medici nas que ad faciem apponunť.ibi 2ª.& oportȝ ¶ Dubitať utrũ in obtalmijs frigidis a pri cipio đbeamus uti frigidis repcussiuis.uiđť qđ nõ.Primo quia Rasis in diuisionibus ĩ cu ra obtalmie melancolice icipit ab euaporatiõe cum aqua calida.¶ Ideȝ etiã Azarauius.¶ Am plius.Rasis 2º cõtinẽtis.Si materia inducẽs

obtalmiã ẽ spissa.& ñ ẽ fortis caliditatis &c̃.
Vtendũ est medicinis habẽtibus uirtutẽ sub
tiliãdi & dissoluẽdi.¶ Amplius q̃d addit ĩ
malicia materie.ñ cõuenit in pricipio obtalie
frigide.s3 medicina frigida ẽ huiusmodi cũ in
frigidet.¶ In cõtrariũ est hic .A.& Iesus &
Mesue ca.de obtalmia.¶ Dicẽdũ q̃ in princi
pio obtalmie frigide.s.facte per uiã defluxus
o3 incipe a repcussiõe materie. Rõ est.q̃a ista
ẽ cura cõis obtalie.ut supra dictũ fuit.¶ Di
co tñ q̃ ista repcussiua nõ debẽt esse ĩfrigidã
tia ualde.i.infrigidãtia pura sed debẽt ẽẽ fri
gida mista stipticis calidis.causa quare nõ de
bẽt esse pure frigida est.q̃a pura frigida au
gerẽt maliciã q̃litatis materie.¶ Debent tñ
misceri alique medicine frigide cũ illis calidis
pp tria.Primo q̃a frigida medicina ẽt repcu
tit.Secũdo quia iste medicine fluẽtes nõ absol
uunt ab aliquo calore actuali faciẽte illas flu
ere ĩ fluxu acq̃sito.Tertio quia medicina frigi
da remittẽdo calorẽ partialẽ siue mẽbri debi
litat attractiuã.ut.p^{o}.li.fen.p^{a}.ca.ult^{o}.¶ De
bẽt misceri ẽt cũ illis frigidis medicie calide
stiptice in q̃bus ẽt est subtiliatio.i.uirt⁹ sub
tiliatiua & resolutiua.& hoc pp tres cãs.Pri
mo quia talis medicina per stipticitatem siue
stipticã uirtutẽ repercutit & p̃hibet receptio
nẽ materie.Vnde dicitur & sarcacolla q̃ p̃hi
bet fluxũ materierũ ad oculu3.ut sup̃ habitũ
ẽ.Secunda causa est qualitas radicalis mate
rie.que est frigiditas & grossicies.¶ Vnde in
diget medicinis calefactiuis sublitatiuis. Ter
tia causa est illud q̃d de materia ẽ ĩ pte q̃d ĩ
eptũ est repeli propter sui grossicie3 .& ideo
indicat resolutionẽ.¶ Sed dubitat̃ que medi
cine debeãt supare.an frigide an calide.¶ Si
quis inspiciat auctorũ intẽtionẽ.¶ Dicendu3
q̃d calide stiptice Et rõ est.quia iuuamentũ
ex medicinis frigidis nõ ẽ ita principale ĩ p̃nci
pio obtalmie.sicut est ex medicinis cal^{is} stipti
cis.nisi.forsa3 uelles defendere q̃ repcussio p
se fiat a frigido.& ideo colliriũ d̃ spica q̃ ĩ pri
cipio laudatur plus uidetur excedere ĩ calido
quã in frigido.¶ Notandũ tñ q̃d si exstimati
ua tua foret q̃ in pricipio pricipij añ possem⁹
augere frigida sup calida.hoc nõ p̃hibeo.tam̃
rarissime huic pricipio obtalie medic⁹ occur
rit.In hoc aũt casu mihi placet ualde medica
mẽ Gulielmi q̃d sic fit.℞.sarcacolle.ʒ.x.licii
aloes añ.ʒ.ij.sũme maris croci añ.ʒ.i.&.5.suc
ci celidonie sicci.ʒ.iij.terrantur ut alcofol.Vel
bulliant in uino al$^{b^{o}}$& aqua rosa.& colet̃.&
liquide ponat̃ in oculũ.& grossa substãtia su
per oculũ.Et si tibi uidet̃ adde plus in medici
nis frigidis q̃ Gulielmus addat.Et si uidere
tur addet̃ plus ĩ medicis frigidis q̃ Gulielm⁹
faciat adde secundũ tuã exstimatõe3.¶ No
tandum ẽt q̃ ĩquãtũ humor melancolicus est
difficilioris motus ĩtantum põt minus reper
cuti.Et medicie que approximant̃ ĩ pricipio ca
lide stiptice debent esse miste nõ solũ cũ aliq̃
bus frigidis.uer.gra.rosa.sed cũ humidis.uer
bi gra.uiolis.uel saltẽ cũ nõ multum siccis ut
cũ farina ordei uel semis lini uel fenugreci.
Et ideo q̃dam auctores ĩ obtalia melancolica
post euacuatõem stati faciunt euaporatõem
ad oculum cũ aqua calida & aqua fenugreci
& semis lini.cõsyderantes arriditatẽ materie
¶ Ex q̃bus cõtraria soluunt̃.¶ Ad Rasim
dicẽdũ q̃d cõplete ual^{d} & summarie posuit
curas in diuisiõib⁹.¶ Ad Azarauiũ dicẽdu3
q̃d cõsyderãs materiã siccã ĩtẽdit ad uaporẽ
a q̃ calide & aquã fenugreci & seminis lini.nõ
tamẽ p̃hibet materia3 in principio repercuti
¶ Ad Rasim dicẽdũ q̃d ill^{d} dictũ est dictũ
Pauli.sic debet intelligi.q̃d in materia grossa
nõ debet approxiari sief albũ q̃d ẽ pure rep
cussiuum.Vnde dicit si materia ẽ spissa.nõ ẽ
utẽdũ dicto sief.s.albo.S3 utẽdum est medi
cinis habentibus uirtutẽ subtiliadi.s.puris ul'
mistis cũ frigidis z^{m} q̃d tibi uid^{e}t̃ ¶ Ad rati
onẽ dicẽdum.sicut docet Aui.z^{o} can.c^{o} 4°. q̃d
natura utit̃ frigido repcussiuo ad materiã q̃
fluit ad oculũ.& calido ad materiã q̃ ẽ in par
te.Illa uero que recurrit intus nõ nocet̃ ab il
lo frigore.ist^{d} dictũ deb3 sufficere puro ocl'i
ste.Vel aliter q̃d iuuamẽtũ parue ĩfrigidatio
nis ẽ maius suo nocumento.¶ ET SI ADMI
NISTRAVERIS.¶ Ad intellectum hui⁹
ptis cõsyderandũ q̃d collirium de spica famo
sius ẽ illud q̃d Mesue describit c^{o} de obtalia
potest autẽ ill^{d} sief colirizari ĩ pri^{o}.& etiam
in augumento uersus statu3 cu3 ia3 apparẽt
signa maturationis.& hoc cũ diuersis aquis
Na3 in principio aqua cõmẽsurata.i.p̃portõ
nata illi sief d̃ spica est aq̃ mirti.ul' aq̃ rosa.
sucus uirge pastoris.& si uideret̃ tibi nimis
excedere in frigido adde patu3 de spica.Vnde
Mesue ca^{o} de obtalmia .Si materia est frigi
da flegmatica utre repcussiuis non plurime
infrigidationis.sicut sief d̃ spica cum suco mir
te confortate cũ pauco spice.In augumẽto aũt
potes uti eo cu3 aqua fenugreci.uel seminis li
ni uel aneti.ut tibi uidetur in apparitione aũt
manifesta signorũ digestiõis ut ĩ p̃piquo tẽ
pore ad statu3 aqua cõmẽsurata illi sief d̃ spi
ca.ẽ aq̃ fortis disolutiõis & excicationis sicut
aqua folio℞ caparis.Vnde Mesue cu3 descri
bit sief de spica.dicit.Cum maturatõis signa
apparẽt.cõficiat̃ sief cum huius succo caparis
¶ Hoc igit̃ Aui.uoluit cum dixit.Cũ aquis
comẽsuratis.& si in tunicis pupille.s.oculi ñ

fuerit nocumentū.i.ulceratio.quia nocumētū apostematis habēt. ¶ Sed dubitat̄.utrum si in obtalmia frigida est ulceratio cōpetat medicamē de croco melle & calcadis.& est species atramēti uitrioli.uer.ḡ. ¶ Et uidet̄ ꝙ sic.qa ut infra apparebit.in ulceribus oculi.competūt medicine abstergētes & ꝓhibētes uiee exitū.sed mel abstergit.& calcadis sua stipticita te ꝓhibet. ¶ In contrariū Aui. ¶ Dicendū ꝙ i obtalmia de materia frigida.cōpetit ocꝰo apponere aquā calcadis croci & mellis.Rō ē.qa ista aqua resoluit materiā & digerit p crocū & mel.exicat & stipticat p calcadis.& talis aqua pura i principio ñ cōpetit.sed iā ꝓcedēte augumēto.tñ si ibi est ulceratio.prohibet̄ ꝓpter mordicationē calcadis.& forsan in ṗnci pio huius ulcerationis ñ indiget̄ tāta abstersione.q̄ta faceret spica mel.sed sufficeret zuccarū. ¶ Ad rōem dicendū qđ Auic.prohibet ꝓpter mordicatōez. ¶ Notādū qđ alcosol summit̄ dupliciter.s.ꝓprie.& est nomē medicine ocularis redacte in puluerē subtiliorē.q̄ fieri pōt.Alio modo summit̄ large pro omni medicina oculari.ut summit̄ in sequēti ca.cum dic̄. Et illi qdem qui alcosol administrāt.i.medici opantes circa oculos.& isto mō summit̄ hic alcosol.ut nomen suum se extendat ad colirium. ¶ ET OPORTET.Hic ponit medicinas locales ad faciem que sunt exicatiue & prohibitiue cursus materierū.de his tamē supra sufficienter ē dictū per arseniacū intellige auripigmentū. ¶ Sꝫ tu dices.q̄ tyriaca debet ēē ista. ¶ Dicēdū qđ si uis infrigidationē quādā & stuporē sit tyriaca noua.sꝫ si uis qđ sit magis cōsumtiua materie sit antiqua.Est eni i tyriaca fortis uis cōsumptiua materieꝝ.ut Gal.in libello đ cōmoditatibꝫ tyriace.& ista cōfert potata.& qa de utraq̄ possꝫ esse itētio Aui.ideo absolute dixit tyriaca.sicut ēt dicit̄ absolute zª.cōtinētis.& dicit qđ distempet̄ cū aqua. ET IAM.Ad itellectū hꝰ ptis sciēduꝫ qđ duo pōt.A.inuer̄.Primū ē cura q̄ cōpetit i obtalia frigida i tēpe ꝓpiq̄ statui.& i statu. quia hº fit p medicinas magis resolutiuas & maturatiuas materierū sicut sunt medicine q̄s pōit proprie.folia alkerua.i.pētadactili q̄ suo calore & sicitate resolutiua est. & anetū etiam & aqua fenugreci.& c̄. ¶ Secūdū ꝙ Aui.pōt intelligere ē explicare medicinas que propriꝰ conueniunt in i obtalmia melancolica.qa non debent esse uiolēter exicatiue.sꝫ maturatiue quodā mō p calorē cū humiditate & debite r̄solutiue.sicut sunt semē malue ulꝰ mala fenugrecuꝫ.& semē lini.Et si utroq̄ mō itelligat̄ sermo Aui.erit conueniēs. ¶ Secundo notādū ꝙ i antidotario dicet trocišcos .i.sief ulꝰ troscos qa multi đ trocišcis q̄ ponūt̄ i quito can. trac.2º essent conueniētes in liniēdo palpebrā & frontē.uer.ḡ.Si uelles materiē constringere posses linire trocišcū primū Andormachi. Si uelles resoluere posses linire trocišcū đ capparis.ques trocišcos lege ibi. ¶ ET POST ILLVD. ¶ Hic ponit curā que magis conuenit in declinatione.& incipit a leniori colerio.s rubeo lenitiuo.& uadit ad rubeuꝫ maius.qđ credo qđ sit magis exicatiuū & resolutiuum. Et qa multa de huiusmodi coliriis ñ repiunt̄ in quito.sicut nec multa alia que Aui.nominat ut famosa sicut coliriū.Altargene.i.illius hominis.iō puluis Mesue ca.de obtalª auctoritate Isaac.credo qđ sit cōueniens.& multa utilia iuenies in antidotario Serapionis sief rubeum lene ponit̄ a Iesu trac.pº.ca.đ scabie.Colliriū aūt rubeū inuenit̄.5º.lº.summa.2ª.tract. 2º.& ab Halyab.5º.prac.cº.de obtalª tertie speciei.&.4º.libro.cº.de coliriis.Sarcocolla autē in succo foliorū caparis dissoluta.& ipa folia caparis ēt dissoluunt & exicant materias. ¶ ET CONFERT istis.Hic ponit regim̄ p dieta.qñ aūt in obtalª ꝯpetat balneū & uinū & qño supra dcm fuit. ¶ Dubitat̄ utrū dieta i obtalª dēat icipe a subtili.& deinde igrossare uel ecōtra. ¶ Videtur qđ prio debeamꝰ grossius dietare.qa simile uidet̄ i febribus & i obtalmia.in illis aūt semper uersus statū subtiliamus.& in pricipio ingrossamus. ¶ Amplꝰ cū accdentia sunt leuia.natura pōt cibum melius digerere.sꝫ in principio obtalmie accidētia sunt leuia.ut notū ē.igit̄ plꝰ debemus dare de cibo in pricipio.minꝰ aūt in ꝓcessu. ¶ In cōtrariū ē cōis usus auctorū.& Aui.etiam statiꝫ docet subtiliare cibū.Vnde Mesue capº de obtalmia.ꝓprie diminuendo cibuꝫ & potum. ¶ Dicēdum hic breuiter.q̄tū oculiste ꝑtinet qđ dieta in febrꝰ proprie cōtinuis.& i obtalmia multū differūt.nam in illis febribus sine apostemate existētibus regimē nostrū ordinamus ad futurā pugnam que ē crisis.& ideo a pricipio grossius dietamꝰ.In obtalia uero & forsan i apostematibꝰ interiorū membroꝝ statim ab ipso prinº intēdimꝰ facere corpus a uaruꝫ.ne materiā ad locū transmittat.& iđo statim incipimus subtiliare dietā.ꝓpter quā etiā causaꝫ in disinteria & in tenasmone fortes ꝑcipimus a pricipio abstinentiā.nisi aliud ꝓhibeat.ut summit̄ ab Aui.3ºcan.fen 16ª.đ cura excoriatiōis & tenasmonis.Et propter hāc ēt causam in fracturis ossiū statim a principio subtiliamus dietā.ita ēt in obtalmia debꝫ medicus a principio subtiliare dietā & potuꝫ.& potest securius medicus hoc facere i obtalmia q̄ in apostematibus iteriorū mēbroꝝ.quia si

a principio subtiliasti nimis poteris quādo ui debitur necessitas igrossare qa non times ꝺ actu cretico.saltē cōi toti corpori.Vnꝺ i proces su prohiberis ingrossare.¶ Ex qbꝰ apparet solutio ad primā rationē.¶ Ad secundā dicē duꝫ qꝺ licet prima die uel a principio obtalie accidentia sint remissa nō tñ hoc cogit dari ci buꝫ.preiudicat eniꝫ in hoc natura apostematis & forsan possemus recte imaginari qꝺ si ali qs hodie incipet habere obtalmiā.& usq̧ ad sex dies uel septē accidētia in obtalmia essēt ualde uehemētia.s.in septima die.& cuꝫ hoc iste ñ posset septē diebus stare sine cibo.me lius esset aliqd plus dare ꝑmo die.& aliquid minus in die accidētiū illoꝝ.Et dico forsan.qa estimatia medici laborat i h.¶ Dubitaꝛ secū do in qua obtalª subtilius dietare dēamus.an i frigida an in calida.Videꝛ ꝙ in frigida.qa in hac Aui.precipit expresse regimē subtile ꝙ ñ facit supra.¶ In cōtrariū.qa morbo acutiori cōpetit dieta subtilior.sꝫ obtalmia calida est a cutior morbus.¶ Dicendū ꝙ has duas obtal mias.uel cōsideramus q̄tū ad tēpus ꝑdurati onis eaꝝ.& sic subtilior dieta cōpetit i obtal mia calida q̄ in frigida.¶ Nā obtalmia calida ex sua specie est breuior Frigida uero est pli xior.& quia ut nutriaꝛ uirtus.dietanꝛ.i.cibā tur infirmi.ut in comēto affo.prime particule Tenues & certe diete.& uirtus habet lōgiori tempore currere cū obtalmia frigida quā cum calida.iō in frigida grossius uel copiosus ciba mus.Vel cōsideramus haꝝ obtalmiarū mate rias.& sic obtalia frigida īdicaret magis sub tiliatōeꝫ.ut uiscositas & grossicies materie ꝑ abstinētiā digeratur.Hoc autem totū nō pos sumus.Debet gº medicus oculista huic ītētio ni ad materiā dare partem.ut quādoq̧ in ob talia frigida multū subtiliet regimē & faciat fortiter īfirmū abstinere aliquibꝰ diebꝰ.& a lio die uel alijs copiosiꝰ cibet.& iterū faciat eū abstinere.& iterū si expedit renutriat euꝫ. multas eni egritudinū prolixarū subtiliatiuū remouet regimē.ut pº can.fen 4ª.pº caº.Aui. gº hoc cōsyderas dixit in obtalmia frigida cō fert omnibꝰ istis.s.obtalmijs frigidis.regimē subtile.¶ Posset tamē exponi omnibꝰ istis.s. speciebꝰ obtalie tā calis q̄ frigidis.ita qꝺ hic canon sit finis duorū capitulorū precedētium Que autē cibaria cōueniant in calida obtalia & que in frigida lege a Mesue caº de obtalia

Obtalmia uero que facta est.

¶ Superius Aui.posuit curam ob talmie.non ꝑtranseuntis terminū in magnitudine.¶ Hic pōit curā eiꝰ q̄ ꝑtrāsit.et dꝛ guardēgi.i.obtalia magna i q̄ i tātū ipleꝛ cōiūctia ꝙ exuberat & copit nigrū oculi.& totꝰ oculꝰ uideꝛ rubeꝰ.Et iō a Rasi secūdo cōtinētis.sepe uocatur rosarium. qa ista uehemēter q̄doq̧ exuberat.ita qꝺ pal pebras inuērsat.ut Serapio tractatu.zº.capº pº.Vnde aliquādo rosariuꝫ appellaꝛ talis tu mor & rubor palpebrarū.sicut ponit Rasis zº cōtinētis.ubi dicit.Rosariū dicꝛ duobus modis Vnꝰ ē ex fluxu reumatis ad palpebras & rubescūt cuꝫ forti grossicie & pondorosita te & humiditate nimia.Et alius ex sanguine &c̄.Prīo igiꝛ Aui.pōit curā huiꝰ obtalmie q̄ do materia est calida.Secūdo q̄do ē frigida. ibi.zª.qꝺ si fuerit guardēgi.Pria i.d.primo i nuit curā per euacuationē zº.per localia.ibi. secunda qꝺ si fuerit obtalmia calida.¶ Cōsy derādū primo ꝙ licet i'le can.posset ꝯferri ad obtalmiā istā calidā & frigidā.proprius tñ de calida intelligitur in qua plus conuenit sle bothomia q̄ in frigida.& alie sangis euacuati onis.¶ Consyderāduꝫ.zº ꝙ multas precepit fieri euacuationes pp multitudinem materie. quō aūt fiant flebotomie & incisiones supra declaratum.est.¶ QVOD SI FVERIT Hic ponit curam localē in guardēgi calida.& primo ponit curā suam.zº alioꝝ intentionem ponit.ibi secūda.quidam uero diligūt.Prima in duas.primo ponit curā intendendo magis ad egritudinē secundū temporū diuersitateꝫ zº intendendo ad accidens.ibi.zª.cum auteꝫ dolor.¶ Circa primā partē cōsiderandū qꝺ ex.potest duobus modis exponi.Vno modo. ex.i.de numero.ut sit sensus.si guardengi est de summa uꝰ de numero obtalmie calide.Alio modo.ex.i.quia sequiꝛ ad obtalmiā calidam uer.gra.incipit aliqua obtalmia calida & non erat guardēgi.Modo uero cōuertitur i guar dengi qūocunq̧ exponaꝛ uerificantur canones curationis Aui.¶ Secundo considerandū qꝺ Aui.huius obtalmie inuit curaꝫ quantum ad omnia tempora.primo curā principij qa.fac tis euacuatiōibus repcutias materiā cū colirio albo.s.sine opio & cū succis lenitiuis.i.lenibꝰ frigidis sic succꝰ solatri.uel arnoglosse.Et si necessitas fortis caloris inuitat ad opiū.potes uti colirio albo opiato.Et hoc uoluit.cū dic̄. Et quādoq̧ ē necessariū.ut eis.s.repcussiuis. admisceaꝛ aliqd de narcoticis.¶ Secūdo.A. ponit curā augumēti que est ꝑ ifrigidantia & resoluētia.sicut emplastrū factum ex croco fo lijs coriandri meliloto &c̄.Et qa istud empla strū est a dominio calidum.nihil eni est ibi fri gidū nisi fo ia coriandri secūdū.A.iō plus cō uenit circa statū q̄ in principio augumenti.Et ideo si uelles.eo uti i principio augumēti neces sariuꝫ est ut admistres aliquid de narcoticis

ū.frigidis.s. fortis calor idicat.& sic littera il la pōt cū duobus construi.¶ Tertio.A.ponit curā status & declinationis.s.cū resolutiuis. ut adipe ursi.& uitello oui.Dixit autē.& ex eis.que expta sunt.s.secundū Rasiz.z° cōtinē tis.¶ Quarto ponit linimētū.qđ lz i pncipio cōueniat.i.cū materia fluit per uelamē extrin secū tñ nō ē malū ꝙ in aliis tēporibus utamur eo ad securandū nos a fluxu materie.& hoc li nimentū.s.proprie ad frōtez est ex litio memi the &c.Et plures istarū medicinarum inueni untur z° cōtinentis.¶ Dubitaṫ utrū in prici pio guardēgi cōpetat pura repercussio.uideṫ qđ sic ex Auic.hic Oportebit ut administres eis coliriū albū de repercussiuis.¶ Amplius cura obtalmie est a pnci° cū repcussiuis ut su pra.sed guardēgi est obtalmia.¶ In contrari uz est Rasis.z° continētis.ubi statiz incipit a resolutiōe.dicens.Rosariū est obtalmia quod facit crescere albedinē oculoruz super nigredi nem & quasi coperit.& inuertat palpebras cuius cura est ut pistetur uitellus oui cū pin guedine ursi.donec fiat quasi unguentum & ex eo ungatur pecia & superponatur oculis. ¶ Dicenduz qđ in principio guardengi nō debemus uti pure repcussiuis. Ratio est qa quando in oculo iā est multa materia.non pos sumus uti pure repercussiuis quia illā conge larent materiā in loco.sed statiz cū est guardē gi distincta ab obtalmiis.est i oculo multa ma teria.ideo non possumus uti pure repercussi uis.sed debemus uti resolutiuis.rōe eius qđ de materia ē in parte.& repcussiuis rōe eius qđ fluit adhuc.Et ē simile de hoc sicut de fre nesi.In pricipio eni frenesis utimur puris rep cussiuis nisi apostema fuerit ualde magnū.Vñ Aui.sup fen.pª.ca.de cura frenesis.¶ Oportet ut in pricipio administres repcussiua pura.ni si sit de genere magno.ex q̄ apostemanṫ uene ¶ Sed diceret aliqs.uideṫ secūdū hoc qđ pri cipiū rosarii.ñ sit nisi augumētū uel stat⁹ ob talmie.ñ pertrāseūtis terminū in magnitudie ¶ Dicendū ad h° iuxta medicinalē cōsiderati onē.qđ obtalmia que ñ est guardengi.siue ro sariū habet suū principiū augumētū & statū in quo augumēto & statu q̄uis sit maior q̄ i principio.nō tamē pertrāsiuit terminū in ma gnitudine.& iō nō debet dici rosariū.sed rosa riū habet suum principiū augumentū statum & declinationē in quibus omnibus tēporibus apparet qđ excedit terminū ex magnitudine. Vnde in ipso principio rosarii.appz eleuatio cōiunctiue supra cornea.in augumēto uero au geṫ.& in statu est in suo ultimo.¶ Ad cōtra ria dicendū.prio ad Aui.qđ dz exponi de rep cussiuis.s.mistis cū resolutiuis.¶ Vel alter qđ.A.uult qđ qñ instillas in oculuz repcussi uum apponas extra resolutiuū.uñ statiz sub dit empl'a.¶ Ad rōez dicēdū qđ lz apostēati ut apostēa cōpetat repcussio sicut una sua cu ra.q̄doq tñ hoc phibet natura loci uel mate riei uel alia que nota debēt esse apud oculistā ¶ Ad Rasim dicendū qđ debet intelligi illđ remediū ñ cōpetere in pricipio.Et pbatur.qa ipse Rasis sup uult qđ in rosario prius ponā tur pulueres albi.s.maturatiui & repcussiui simľ deinde citrini.uñ dic.In rosario morbo q. dicṫ guardēgi apponēdi sunt pus pulueres albi.postea uero croci.¶ Vel dicendū qđ Ra sis cū adipe ursi & uitello oui.intēdit solū ad mitigationē doloris.Vñ dicit.mitigat dolorē ipsa hora.¶ ET CVM DOLOR.Hic ponit curam intendēdo ad accidēs.& dicit qđ cū do lor sit fortis.infundaṫ.s.pannus in succo tene rarū extremitatum uitis que est arbor uue. & hoc est qđ dixit in prepuciis uue.Deinde cōterraṫ.i.conquassetur iste pannus i uitello oui.hoc enim medicam̄ sedat dolorē p frigidi tatē succi prepuciorū.& lenitatem uitelli oui. & quia iste succ⁹ cōstrigēdo materiā posset augere dolorē.ideo docet.statiz subuenire cū rebus aperiētibus resoluentib⁹.cū dicit Cuz autē dolor.¶ Consyderādū ꝙ ista litera pos set aliter exponi ꝙ Aui. hic ponit curā princi pii.& augumēti.s.quo ad accidētia.Prio igi tur docet repercutere & resoluere aliqualiter cuz dolor sit fortis.& hoc est in principio.dei de docet plus resoluere cuz sit fortior.s.i aug mēto.¶ QVIDAM VERO.¶ Hic ponit cu raz secūdū q̄sdā & habz partes duas aliorū cu ras ibi.zª.& illi.Dicit pmo qđ quidaz uolunt in guardēgi qđ administrētur cure extrīsece. s.factis intrinsecis.s.curis ut factis euacuatio nibus & uolunt qđ cure extrinsece sint de lac te.ita qđ sufficiat tribus dieb⁹ distillare lac i oculū.¶ Notandū qđ iste qui hoc uoluit fuit Oribasius ut ponit Rasis.z° continētis unde dicit dixit Oribasius &c. Rosarium est for tis obtalmia.nec debet colirizari nisi tribus uľ quatuor diebus & sufficit istilare in oculis lac & euacuare &c.quasi dicat qđ illa colirizatio sufficit qđ sit de lacte.¶ Sed dubitatur utꝝ hec cura.s.instilatio lactis tribus diebus sit cō ueniēs uidetur qđ sic quia Aui.nec Rasis illā reprobat.¶ In contrariuz quia multa mate ria idiget forti resolutione siue resolutio factis euacuationibus. Vnde ad resoluēdū ponebaṫ adeps ursi.qui resoluit sufficienter. lac autez paucaz habz uim resolutiuā.¶ Dicēdū qđ in rosario posset iueniri talis dispositio.qđ opor teret nos esse contentos solo lacte ista aūt dis positio esset si materia multa exuberaret &

fortis dolor.ita ꝙ nō poſſes uti repcuſſiuis
timore cōſtrictionis.nec reſolutiuis timore a
gitationis. Vn̄ cogeris pertrāſire cū ſolo lacte
mitigatiuo doloris aliqualr̄ & lauatio & le
uiter phibitiuo. Et iſtā diſpoſitionē roſarii.
medicus eſtimatiue cognoſcet. Et iō Aui.dixit
Si diſpoſitio illud tollerauerit .poſet eni eſſe
tam uiolētus dolor ꝙ ultra lac uteremur opia
tis.& poſſet materia ita eſſe qeſcens ꝙ utere
mur fortiter reſoluētibus. ¶ ET ILLI Q TI
DEM. Hic ponit quandā curā alioꝝ.& dēt
littera ſic exponi. Illi quidē qui alcofol admi
niſtrāt.i.illi qui ſunt magiſtri & doctores fa
cere alcofol.i.medicinas oculoꝝ ut coliria & ſi
milia.experti ſunt in guardēgi.i.roſario.ſ.pu
erorū.& ad dolorē ulceratiū.licet ſint ibi ali
que puſtule ulceroſe.ut faciāt alcofol.i.pulue
rem uel coliriū. Et iſti fuerūt quidā medici q
fecerūt unū librū de coliriis cuidā regi. ¶ Vnde
z^o cōtinētis Raſis.& in li^o. nouo colirioꝝ quē
compoſuerūt regi yaſco.qn̄ pueri patiunt̄ ro
ſariū & n̄ poſſūt apire oculos colirizāt cū ſar
cacolla croco ſief memithe & opio.qa h^c n̄ no
cet.ſi adſunt puſtule & ualet roſario. ¶ Sz tu
dices iſtud medicamē n̄ ualeret aliis q̄ pueris
¶ Dicēdū ꝙ ſic ut credo.& iō Aui.aſſumēs
illū textū nō expreſſit de pueris. ¶ Secūdo di
ceres in q̊ tēpore debeo uti. ¶ Dicēdū ꝙ ī au
gumēto & uerſus ſtatū.& ſi addis in ſief me
mithe plꝰ potes uti uerſꝰ pricipiū. Si aūt ad
dis in ſarcacolla & croco potes uti uerſꝰ ſtatū
ut notū eſt. ¶ QVOD SI FVERIT. Hic pōit
curā guardēgi frigide. ¶ Sed dubitat̄.quare
.A.dixit poſt.& nō dixit.ſi fuerit frigida.
Dicendū dupl̄r.pmo qd̄ forſan fuerit trāſſe
rētis error.habuit enim in littera arabica &
forſan & ipſe poſuit poſt. ¶ Vel aliter qd̄ lz
$obtal^a$ frigida dicta guardēgi poſſit fieri icho
ando & ſubſequēdo.tn̄ raro forſan fit inchoā
do.& h^o ppter tarditatē motꝰ materie.ut plu
rimū aūt materia frigida incipit facere obtal
miā nō pertranſeūtem terminū.poſtea ue^o po
teſt augeri.ſed fieri guardēgi.& iō dixit pꝰ.
¶ Cōſiderandū ulteriꝰ qd̄ huiuſmodi guar
dēgi.A.breuiter totam curā innuit primo p
euonem cū hieris.ſ.magnis aut paruis ſecūdū
qd̄ tibi uidet̄ de natura & q̄titate hūoris &
diſpoſitiōe corporis. Secūdo ponit curā per lo
cales medicinas.& qa materie iſte frigide non
ſunt repcuſſibiles.nō incipit.A.curā a medici
nis q̇ pprie depellant ſed q̇ maturēt & exicēt
aliqualr̄.& lenificēt duriciem ſic eſt decoctio
caulis.cū h^o tamen licet nō pprie repcutiat p
hibet aliq̄liter curſum materie qa aliq̄ hz ſtip
ticitatē. Eſt igit̄ talis decoctio utilis in princi
pio. Et qa aqua talis cauliū dz eſſe ſufficiēter
ſpiſſa.ut de tota uirtute caulis trāſeat in eā.
ideo.A.ſuccū l' aquā uocauit mucilaginē.i.ſpiſ
ſum. Vn̄.A.z^o can.ca.de caule eſt maturatiuꝰ
lenificatiuꝰ & deſicatiuꝰ. ¶ Sed tu dices q̄ d̄
coctionē aq̄ caulis debeo accipe.primā ul' ſecū
dam abiecta prima decoctione. ¶ Dicē dū qd̄
uel uis fortē abſterſionē ſiue purā.& ſic ſuf
ficit prima aqua in q^a tranſit ſola nitroſitas ſu
perficiei caulis. Vel uis ſiml' cū abſterſione ha
bere aliquos effectus & ſic dz prima aq̄ abiici
& z^a ſimul cū corpore cauliū ſummi l' expmi
Vn̄ Aui.ibidē. Eſt maturatiuꝰ lenificatiuꝰ d̄
ſicatiuꝰ pprie qn̄ decoquit̄ ac fundit̄ ab eo aq̄
prima qa cū iſta guardēgi frigida poſſet con
iūgi aliqs calor accidētalis inflāmās.uel p pu
trefactionē uel per pmiſtionē alicuius materie
calide.qd̄ plurimū cōtigit. Ideo cogimur quā
doq̧ miſcere ſuccū cauliū uel aquā.cū aq^a ſola
tri q̇ eſt herba frigida repcuſſiua. ¶ Tertio
.A.ponit curā uerſus ſtatū.innuēs ēt curā de
clinatiōis.qa fit cū augumēto reꝝ diſſoluētiū
materiam. Et ideo dixit.qn̄q̧ erit tibi neceſſa
riū.ut permiſceas eas cū mirra & ſarcacolla.
Et ſecūdū diuerſuz mōm pmiſtōis potes uti ī
augumento ſtatu & declinatione ¶ Notandū
ꝙ licet de ſolatro ſit dictū ꝙ Aui.utit̄ eo ad ī
frigidandū & repercutiendū poſſemus tamē
dicere ꝙ eſt q̄daz ſpecies ſolatri aperitia & re
ſolutiua.ut qdam dicūt eſſe intentionem.A.
p^o.li^o.fen.4^a.ca.de cura apoſtematū.cū dicit.
qd̄ ſolatrū reſoluit apoſtemata calida.ego ue
ro non cognoſco hoc ſolatrum.& textus illic
Auice.habet ſuam expoſitionez.

OBtalia aūt uētoſa. ¶ Supius
.A.poſuit curā obtalie ſāgui
nee colerice flegmatice & melā
colice ¶ Hic ponit curā uēto
ſe.& pmo ponit cōuenientē.z^o
ponit quorūdam curā inconuenientem.ibi z^a.
quidā uero ¶ Circa primā partē notanduz ꝙ
cuz remotio materierū. uentoſaruz fiat per re
ſolutionē uel euaporationē eaꝝ conuenietēr.
obtalmia uentoſa curabitur embrocis.i.infu
ſionibuis & euaporationibus.ſ.cuz pānis cali
dis uel aliis.& balneis .ſ.ad totuz corpus ul'
ad partē omnia eniz iſta reſoluūt. Poſſunt aūt
fieri iſta ſi medico uidebitur cū floribꝰ camo
mille meliloti.& ſimiliū. ¶ Dubitatur utrꝝ
in obtalmia uentoſa cōpetat euacuatio. Videt̄
quod ſic per Azarauiz.ca^o de obtolmia uento
ſa ubi dicit.fiat euacuatio. ¶ Amplius ſimile
uidetur de obtalmia uentoſa & aliis morbis
d̄ uētoſitate.ſed in aliis conuenit euacuatio ut
in colica uentoſa.ut .A.3.fen.16^a.ca.de colica.
¶ In contrariū.ē Auic.hic ¶ Dicēdū qd̄ ma

teria uētosa que facit obtalmiā. uel est pura uentositas. & tunc non competit euacuatio far macho uel flebotomia. sed solū illius uentositatis resolutio. Vel talis uentositas ē coniūcta materie. & tunc competit euacuatio. s. ratione materie illius. Pōt aūt uētositas dupliciter cōiungi materie. ut uni a qua ipsa eleuatur alteri cui associatur et lʒ nō sit aqua eleuatur & ista materia potest esse in corpore uel in oculo sicut ēēt sanguis uel colera. qui non ēēnt humores ita uentosabiles. sicut flegma & melancolia. Est eni melācolia humor maxime uentosus ut Ar. inuit. 4°. de pblematibus. 3°. pble. De flegmate ēt ñ est dubiū q ē humor uehementer uentosus. Vnde Iesus Haly. ca° de obtalia simul determinando d obtalia flegmatica determinat de obtalia uētosa. Cuicūq aūt materie coniūgatur uētositas indiget materia illa euacuatione. Nā si est aliqua materia a qua cōsurgat si administras calefaciētia resoluētia sicut ipsa resoluūt uentositatē q inueniūt ita nouā uentositatē generāt unā augēt doloreʒ Si etiā coniungatur materieb⁹ quib⁹ associat & lʒ non ab eis eleuet. debʒ euāri ne pp dolorē fiat obtalmia humoralis p attractionē materieruʒ ad oculū. E ideo Gal. 13. tera. ultimo c° in dolore oculi facto a tensione quā ponit fieri a uētositate docet euacuare & tādē uti resolutiuis & non repercussiuis lʒ sermo Gal. uideatur adaptari ab exponentib⁹ ad tēsionē humoralē. Et hoc considrās Azarauius precepit euacuationē fieri cū farmacia aut flebothomia secundū naturā exuberātis humoris coniuncti in obtalmia uentosa. Vnde dicit quādo fuerit obtalmia ex cā uentositatis consideretur primo de plenitudine. & fiat euacuatō illius generis. ¶ Ex quib⁹ appāt solutō ad questioneʒ que posset fieri Vtrū in principio obtalmie uētose possumus uti repercussiuis. ¶ Dicendū eniʒ qd ratiōe uētositatis pure nō cōpetūt repcussiua. sʒ si dubiū ēēt de. atractōe alicuius materie uñ iā ichoaret obtalmia humoralis possumus cuʒ medicinis rsolutiuis uētositatis miscere aliquā medicinā leuiter infrigidatiuam siue repercussiuaʒ. Vnde Azarauius postquā precepit euacuationeʒ dicit. istillet ī oculo d lacte mulieris in q infusuʒ sit semē feniculi. ¶ Ex qb⁹ apparet solutō ī cōtraria ¶ Dubitat. 2° utruʒ ī obtalia uētosa cōpetat euaporatō ex millio. Videt qd nō. ex A. p° can. fen. 4ª penult° c°. ubi dic. Et euaporatiōes sunt ex medicaminibus uētositatū. Et ex eis qdem melior est cū qua est illd qd exiccat sic miliū. nisi in mēbro fuerit illd qd tollerare ñ ualet sicut ocul⁹. fiat ergo tūc euaporatio cū pannis. ¶ In cōtrariū hic. A. & Gal. 13°. tera. ultimo ca. ¶ Quidā conant soluere istā contradictionē. Dicendo q miliū posset oclo applicari uel calefactū super tegula ul testa. & sic nō cōuenit. Vel decoctū infūdendo in illa decoctōe pecias & ponēdo oclo. & sic cōuenit. Sʒ hic sermo ñ est ad mentē Aui. hic. qa ipse distiguit euaporatōem cōtra embrocā & balnea. ¶ Dicendū igit aliter qd ī obtalmia uentosa uel est aliqua materia humoral. & ñ cōuenit euaporatō cum miliis. qa ñ omnino absoluit ab aliqua mordicatōe pter siccitatem. ēt qa ñ cōuenit medicina exicatiua rōe materie. uel est pura uētositas. & tc si debes euaporatōeʒ facere ualde laudabile est illd qd fit ex milio. qa resoluit materiā sine mordicatōe manifesta. qd nō faceret euaporatiuū ex sale ul orobo. Vñ. iz. tera. Secundū oculū dolores p spiritū uētosum fiētes mitigare oʒ fomētatōe q p miliū. quia leuissimū est oibus & desiccatiuis simū. & in tristes & īmordaces effusiōes hʒ. ¶ QVIDAM uero. Hic pōit alioꝝ curā incōueniente. ¶ Cōsiderandū qd isti sunt illi medici de qbus Gal. loquit. 12°. tera. pri° ca°. q dicūt medici largiētes se molliciei laborantis. i. medici blāditiui. solū eni itēdit ad mitigatōeʒ doloris presentis & nō ad curā. Vnde oculo opiata apponūt. & qa ista cōstringūt materiā uētosam & eam ingrossant. iō dolorē posterius magis augēt q prius. ¶ Dubiū aūt caderet hic de dieta huius obtalmie. tamē si qs cōsiderat. subtiliatō diete. & uinū purū in hac obtalmia uentosa pura est ualde cōueniēs.

COliriū qdem albū. ¶ Quid Aui. fecit in pcedentibus notū est. ¶ Hic pōit medicinas qsdā in obtal^a usitatas. Fecit hoc aūt Aui. ut istud capitulū ēēt sic recordatiuū omniū medicinaꝝ simplicium q in 2° can. scribunt & cōpositaꝝ que scribūtur in qnto ad egritudines oculoꝝ. pri° g° ponit quasdā medicinas cōpositas. 2° simplices. 3° iterū cōpositas ponit. ibi 2ª. & īuenies in tabulis oculi. ibi 3ª. reliqua uero. ¶ Dicit prio q medicine usitate ad obtalmiā sunt coliriuʒ albū &c. ¶ Notandū q. A. laudat coliriū album sine opio in qtuor suis effectibus. Pri° qa glutinat & hoc maxime facit p cerusaʒ. ipa. n. opillat poros & phibet materiā currētē. Ista aūt est opatio glutinatiue medicine. ut Aui. 2° can. 4°. ca. Secūdo laudat coliriū album. qa infrigidat & est notū. Tertō quia sedat dolorē & h° facit remouēdo malā qualitatem & phibēdo solutōem cōtinui sui glutinitate. & repcussiōe. Quarto laudat qa rectificat hūorem mordicatiuū. & h° remouēdo eius acuitatē p

dragagātū uel gūmi arabicū.amidūȝ.& certū ſam. ❡ Ex quib⁹ appȝ ꝙ h° coliriū albū nō ē ꝓprie illud qđ deſcribit Raſis nono almanſo ris ca.de obtalmia.ſed aliqđ coliriū de ſupra dictis. ❡ Secūdo apparet ꝙ h° coliriū album ꝓprie cōuenit in materia celida in q̄ queriť cōglutinatō infrigidatō ſedā° doloris & remo tio acuitatis materie. Laudat ēt Aui.coliriuȝ albū cū opio.in h° ꝙ uehemēti⁹ ſedat dolorē Sed uitupat in h° ꝙ nocet uiſui &c̄. Iſta fue rūt ſupra declarata. Dicit aūt fortaſſe ꝑpter ſingulares fortitudines oculoꝶ unde nō ledū tur ab opio. ❡ Notandū ulteri⁹ ꝙ per troci ſcos poſſumus intelligere ſief.ex q̄bus fiūt co liria que ponūť.5°.can.ſūma.2ª.tracta.2°.& poſſumus ēt intelligere trociſcos q̄ ponūtur 5°.can.diſtinctiōe.2.q̄dam eni ex illis habent uim infrigidādi & repcutiēdi lȝ i multis ex eis ſit uirtus reſoluēdi per ſpicā.medic⁹ igiť illos cōſideret.& ſecūdū qđ ſibi uideť eos cō ponat ꝑma tū expoſitio eſt melior. ❡ ET IN VENIES. Hic pōit medicinas ſimplices.& p mo facit hoc.2° cuidā queſito ſatiſfacit.ibi 2ª. mēſurare qđ dicit p° &c̄. ❡ Merdaſengi.i. lithargiriū. ❡ Dragagantū.i.gumi dragagā ti. Inueniť tū dragagātū ideſt uitriolū. ❡ An timoniū ſaſanſi.i.de illa cōtrata al' hyſpanuȝ. Et de ſingularib⁹. ❡ Notandū hic qđ matu ratio ſummiť large p eo qđ maturat & p eo qđ diſponit materiā uel remittit ſue q̄litatis exceſſum mirra.crocus.ſpica.olibanū & ſiſia. maturāt materias frigidas.lȝ ēt reſoluant & exiccēt.licet es rubeū & cornu cerui uſtū ꝓprie nō maturat ſed exiccat.& ſi ſit materia flegma tica frigida fluida corrigit maliciā qualitatis Iſtaꝶ uero medicinaꝶ ſingulariter enarrare uirtutes eſſet nimis lōgū.querant igiť aucto res. ❡ MENSVRARE. Hic remouet dubium Pōt aūt dupl'r remoueri. ❡ Diceret eni aliq̄s tu poſuiſti plures medicinas fr̄idas diuerſoꝶ g̃duū q̄a q̄dā ſunt frigiđ magis.& q̄dā min⁹ Et ita ēt poſuiſti multas calidas. Quero igiť cui hūori ap pxiabo hāc medicinā min⁹ fr̄idā & cui illā magis frigidā. Et ſimiliter quereť de medicina calida. ❡ Reſpōdȝ qđ frigidiori hūori applicabit materiā magis calidā.& p cōſequēs minus frigido hūori.minus calidā. & calidiori magis frigidā.& min⁹ calido mi nus frigidā.& ſic oȝ qđ tu mēſures q̄s hūor ſit frigidior.& q̄s calidior. Iſtđ tamē ꝑtinet ad actū eſtimatiue q̄ habet homo induſtriaȝ artificialē in ꝑticularib⁹.q̄a eſtimatiua ē que de ꝑticularibus iudicat ut Aui.innuit p° can. fen pª.c° đ uirtute aniali.& ſūmiť ab Aueꝶ. 2° de anima.comēto 63°.& h° ē qđ diť. Mē ſurare autē humorē cum eo qđ ē calidius .i.

cognoſcere menſurā humoris q̄ ē calidior &c̄. ❡ Notādū autē qđ Aui.ſubtiliter loquens. nō dixit.menſurar e autē humorē calidum.i. cognoſcere.qđ ſit calidus.quia notitia de cali do uel frigido ē leuis.nec īdiget artificiali iu dicio. Sed notitia mēſure caloris.i.notitia de q̄titate exceſſ⁹.uer.g̃.diceť iſte hūor ē calid⁹ ī tali mēſura & iſtē ē cal'ior eo ī tali mēſura. iſtđ ꝑtinet ad artificialē cōiecturā. Vn̄ ī li° de flobothoª noue trāſlatiōis. Gal.nihil medicia lē artē cōiecturatiuā ēe oſtēdit ut q̄titas uni⁹ cuiuſq̄ auxilioꝶ. Et h° īuebat.3° de igenio 3° caº.qđ n̄ pōt pateſieri neq̄ ſcribi ī libro neq̄ dici ab aliq̄ unū queadmōm ē q̄titas uni⁹ cuiuſq̄ ꝑticularis. ❡ Ex q̄bus appȝ ꝙ littera pōt aliter exponi eadē remanēte ſententia. ut dicatur mēſurare humorē.i.ad menſuratiōeȝ reducere cuȝ eo qđ eſt calidius &c̄ .i.autē ta li medicina calidiori ī tāto uel in tāto gradu ē illud qđ pertinet.&c̄. ❡ Secūdo modo poteſt dubiū remoueri. ❡ Diceret aliquis.tu poſui ſti medicinas calidas uel frigidas contra hūo res calidos uel frigidos.ſed ſi humores eſſent commiſti ex calidis & frigidis miſtiōe ineq̄li quō ergo faciā. ❡ Reſpōdet ꝙ cum tua arti ficiali eſtimatiua debes cognoſcere uictoriam calidioris uel frigidioris .& medicinā illi con trariā facere ſupare.& litera patet eodē modo ❡ Ex quib⁹ colige qđ medicū oȝ eſſe in parti cularibus exercitatuȝ.ī tali eniȝ exercicio fit ha bitus eſtimatiu⁹ ut ponit Alfarabius in lib° đ ortu ſiētiaꝶ. ❡ RELIQVA VERO. Iteꝶ ponit quaſdā medicinas cōpoſitas. ❡ Enda uſtruȝ aleſeheferi.i.eoꝶ q̄ preparāt coria.fit iſto modo ut ponit Muſayas de baldac. deco quať ſumach donec denigretur decoctio .& ta li decoctioni addať de alumine dicit Muſayas qđ h° ē optimū r̄pcuſſiuū. Docȝ aūt.A.hic mi ſcere cū melle puro q̄a forſan timeť đ nia exaſ ꝑatiōe quā facerȝ & đ frigiditate. Pura eniȝ r̄pcuſſiua ī materia frigida n̄ ꝯueniūt.ut ſup̄ đclaratū fuit. Et p hāc cauſaȝ miſcetur aqua fenugreci. Et ꝑpter ſuaȝ forte ſtipticitatē nō audet Aui .ſup toto oculo pōere ſed ī angulis cū ſtilo. ❡ Notādum ēt qđ ſtilus magis con mēdatus ad ponēduȝ medicinas in oculo ē ſti lus de auro . Vnđ Auezoar tractatu p° ca° p° Si inſtrumētū q̄ ponūť pulueres oculoruȝ in oculis fuerit ex puro auro confortat uiſum. ❡ Coliriū iſtiticon.& alia ponunť ī 5° cano. ſumª 2ª.trac.2°. ❡ Sedēgi.i.đ lapiđ ematitis. ❡ Trociſci de ſeminib⁹ ponūť 5° li°.diſtic.2. ❡ Ex iſtis autē colirijs q̄daȝ repcutiūt .ut co liriū de lapide ematitis.quedā exiccāt uel re ſoluūt.ſic coliriū iſtiticā & rubeū.& trociſci de ſeminibus.ſ.calidis.cū ex eis fit colirium.

¶ Circa hoc capitulū cadit pª. duº. utrū medicus debeat colirizare uel alcofolare oculum bis in die aut ter aut q̄ties. ¶ Ad hāc dubitatōem dicendū ꝙ medicus tria h₃ pricipal'r cōsiderare i hº. s. naturā egritudinis. uirtutē colirii. & tēpus anni. ¶ Ex parte q̄dem nature egritudinis. d₃ attēdere ꝙ si egritudo sit uiolēta & multū permutatiua medicaminū que apponunt̄ o₃ q̄d sepe i die colirizet uel empla stret indicatōe sumpta ab hº. uer. gra. i ocl'o ē inflāmatio uehemēs. de cui⁹ augumēto forti ter dubitam⁹. & quecūq̧ apponis stati inflamant̄. Dēs igit̄ cū minori molestia q̄tū potes sepe in die eadē remedia renouare. Ex pte aūt medicaminū. quia si medicamē sit forte uehemētis opati ōis. sufficit bis i die aut semel eo uti. & q̄nq̧ o₃ inter uallū dieꝝ facere. sicut in usu colirii d̄ fellib⁹. & medicāinū ad d̄lēdas maculas. Ex pte uero temporis. quia cū dies sunt maiores sepe potes colirizare. ¶ Ex q̄b⁹ auctoēs diuersimode moti. aliquādo pceperūt coliria oculo ap̄i mane & uespere. ut Halyab 5º pracᵗ. 3º caº. Et Aui. 5º. can. summa. 2ª trac. 2º in plurib⁹ locis. Aliquādo uero sepius pceperūt. uti quia fere de tertia in tertiā horā. ut Auic. ibidē. Hoc aute₃ que dicta sunt. sunt in forma exēpli. Fere eni narrabilia sunt ex q̄bus medicus potest colligere. an semel uel bis ul' ter debeat in die aut nocte colirizare uel alcofolare. ¶ Dubitatur. 2º utrū debeamus uti sief ul' colliriis recēter factis uel post aliquam eorū morā. ¶ Hec dubitatio haberet longa₃ declinationē tñ presentis quātū spectat seu sufficit oculiste. ¶ Dicendū ꝙ sief uel coliria & quecunq̧ medicamina oculorū. l' sunt cōposita ex rebus contrariarū uirtutū. sic ut sunt magna coliria & sief. Vel ex rebus similiū uirtutu₃ tendētiū ad eundē effectū. sicut uer. g̃. coliriū. albu₃ cōe sine. opio. Si quidē sief fiāt ex medicinis cōtrariis. & medicus querat ab eis quasi effectu₃ unū cōmunē siue mediu₃ et nolit effectu₃ alterius excessiuu₃. Dico q̄d talia coliria uel sief debēt per tēpus stetisse. Rō ē. q₃ uirtutes reꝝ sunt ad inuicē magis cōfracte sicut uer. gra. coliriū siue sief d̄ spica. sic medicamē rubeū. sicut chool abstiticā & cōsimilia. Si aūt medicamē oculi fiat ex rebus cōsimiliū uirtutū ñ debentiū se cōsolare l' refrāgere ul' ex mora aliquā maliciā perdere. l' bonitatem acqrere pōt medicus uti medicamine stati₃ p⁹ cōpositionem. sicut esset sief factū ex cerusa a millo & gūma dragaganti. uel gūma arabica. ¶ Hic aūt cadunt multa iudicia estimatiua. d̄ perduratōe autē colirii. & sief. difficile est iudicare. tñ que fiunt ex lapidibus & metall' pluri tempore durant. Vñ oculiste post annos utunt̄ eis & inueniūt effectum. sic est sief de plumbo. que aūt fiūt ex aromaticis & fellib⁹ ñ tātū durant. s₃ tamen tempus determinatū perdurationis nundū inueni ab auctorib⁹.

Ontingūt i ocl'o uesice. ¶ Auctores medicine d̄ oculoꝝ passionib⁹ loquētes. quot fuerūt fēr. tot mōis ordinauerūt ad inuice₃ sua capitula. & pauci simul in hº cōueniūt. Omniū tñ ordo saluat̄ pp diuersa₃ cōsyderatōe₃ quā d̄ oculo habuerūt q̄ p seipsu₃ cōsydera. Aui. uero inter alios suū uoluit facere cū qº satis cōcordat. Mesue ¶ Superius eni post sciētiā anothoie & can. ulti₃ determinauit de quadā passiōe. s. obtalmia q̄ passio euenit in eo. q̄d apparet de oculo ut i cōiūctia. ¶ Hic d̄terminat de reliq̄s egritudinib⁹ euenientib⁹ i eo q̄d de oculo appar₃ id aūt q̄d apparet de oculo ē cornea & cōiunctiua & lachrymalia stati oculo applicata. Et iō. A. hic determiat de egritudinib⁹ nō solum cornee & cōiūctie. s₃ ēt lachrialiū. Ille ēt egritudines d̄ q̄b⁹ hic determinat̄ sūt egritudies cornee. & ēt egritudies q̄dā cōiunctie q̄ ñ sūt obtalmie. Et hoc Auicena innuebat cum dixit. De r̄siduis egritudib⁹ ei⁹ ꝙ d̄ ocl'o app₃. q̄i d̄ specieb⁹ obtalie. Hic dicam⁹ d̄ aliis egritudinibus ei⁹ q̄d de oculo app₃ siue sint i cornea siue in coniunctiua. Iste autē egritudines uenientes in eo. q̄ de oculo apparēt. de q̄b⁹ Aui. determinat non sunt pure complexiones male. quia non habēt artificialē multū modū curādi i oculo. sed sunt alia genera morborū. sunt ergo egritudines composite. i. apostemate. & que ad apostemata consequnt̄. sicut ulcera & sanies. In cura eni₃ horu₃ quādo oculo eueniunt est multa & artificialialis sciētia Et ideo Auic. in hoc tractatu determinat d̄ huiusmōi apostematib⁹. s. uesicis exituris bothor cancro & algarab determinat etiā de cōtinuatis. i. de consequentibus ad potestemata sicut sunt ulcera & sanies in oculo. Vel etiam determinat de cotinuatis. i. de aliis passionibus quarū sermo est continuus istis inq̄tu₃ circa easdē particulas fiunt. s. de sebel ungula & aliis & hoc est quod uult ꝑica. plurimu₃ eius. s. sermonis est de egritudinibus cōpositis & cōtinuatis litera tamē illa hab₃ de compositis. i. d̄ compositōis. & uerificat̄ ēt talis littera. q₃ plurim⁹ sermo. i. magna ps sermonis. i hº tractatu ē de egritudinib⁹ eueniētibus i natura cōpōnali. q₃ de eḡtudinibus q̄titatis numeri & situs. sic apparebit cū loquet̄ de additione carnis lachrymaliū d̄ ungula lachrymalis et strabositate. ¶ Lic₃ igit̄ m'tis modis possit diui

di tractat⁹ iſte.tñ dicemꝰs qđ prio.A.deter
minat de egritudinibus cõpoſitis cõtinuatis
cũ eis eueniẽtibus in eo ꝙ de oculo appȝ.z° đ
terminat de egritudinibus cõpoſitionis & cõ
tinuatis cũ eis.ibi zª.quãdoq; magnificat̃ ꝉibi
ſcias ꝙ albugo.Prima i duas.pmo determiat
de huiuſmodi egritudinibus eueniẽtibus i eo
qđ appȝ de oculo.ſ.cornea.maxime.lȝ ẽt quã
doq; de cõiunctiua tangat.z° đterminat đ hu
iuſmodi egritudinibus q̃ eueniũt i eo qđ ap
paret de ocſo.ſ.lachrymali.ibi zª.quandoq; e
gredit̃ a lachrymali.Prima in q̃tuor.nã egri
tudines cõpoſite ſunt uel de materia flegmati
ca ſiue ſimili flegmatice.ꝉ colerica ſiue acuta
uꝉ ſanguinea uel melãcolica.Primo g° deter
minat de egritudinib⁹ cõpoſitis ſimilib⁹ fleg
maticis.z° de colericis & cõiũctis cũ eis.3° de
ſanguineis & cõiũctis.4° de melãcolicis.ibi zª.
exiture oculi.ibi 3ª.quod ẽ ſup cornea.ibi 4ª.
plurimũ accidit.¶ Ad primi euidẽtiã cõſyde
randũ qđ ſi in cornea fiant apoſtemata q̃ poſ
ſunt nominari flegmatica.nõ fiũt apoſtemata
magna.lȝ potius parua.ſicut membrũ ẽ puũ
& iõ nominãtur ueſice.unde Rꝫica.Capitulũȝ
primũ de ueſicis.Prima i duas.prio determi
nat de ueſicis q̃tũ ad ſui cauſaȝ & loci diuer
ſitates.z° q̃tũ ad curã.zª ibi.cura ipſius.Pria
in duas.primo determinat de ueſicis q̃tũ ad
ſui maneriẽ.z° q̃tum ad diuerſitates q̃ in eas
cadũt.zª ibi.& eius qdẽ locus.¶ Ad itellectũ
& prie ptis ẽ ſciẽdũ qđ Auicẽna notificat ue
ſicas ex duob⁹.Primo ex materia cũ dic̃ aq̃ſe.
Nã cornea ipſa cũ ſit mẽbrũ dẽſuȝ uel durũ.
ñ poſſet penetrari a materieb⁹ flematicis ue
ris.ſ.groſſis uiſcoſis.ita qđ fierẽt i ea apoſte
mata pua uere flegmatica in forma ueſice.ſȝ
oȝ ꝙ materia illa ſit aq̃ſa ſbtillis q̃ ibi aduna
ta ueſicã fac̃ ſic ẽt uiđm⁹ ueſicas.ex huiuſmõi
aquoſitatib⁹ i reliqs ptibus corporis.Secũdo
notificat ueſicas ex parte loci.cuȝ dicit.in qui
buſdaȝ corticibus cornee.Et quia huiuſmodi
cortices ſunt quatuor.ideo in tribus locis.i.in
ter tria loca corticis fiunt ueſice.Nam una ue
ſica fit inter primũ corticẽ & ſecundũ.zª fit in
ter ſecundũ & tertiuȝ.3ª inter tertiuȝ & quar
tuȝ.¶ Sed dubitatur primo utruȝ ueſice iſte
poſſint fieri in loco alio quã in cornea.ſ.incõiũ
tiua.¶ Videtur qđ ſic quia materia aquoſa
ſubtilis que penetrat ad corneã.poteſt etiam
penetrare ad coniunctiuã.¶ Amplius ſub pã
niculo magis ſubtili quã coniũctiua ſit poteſt
congregari aqua & facere ueſicas.ſicut ſub
panniculo epatis.ut apparet ex comento illius
affo.ſeptime pticule.Quib⁹ epar aqua &c̃.
Eadẽ igit̃ ratione poterit aq̃ſitas ſub cõiũctia
teneri & facere ueſicã.¶ In contrariũ eſt.A.
q; appropriat iſtã paſſionẽ cornee.Et Aȝara
ni⁹ q loquens de egritudinib⁹ cornee nomiat
ampulas ueſicas.¶ Ad hui⁹ intellectũ coſy
derandũ ꝙ de ratione ueſice duo uident̃ eſſe.
Vnũ ꝙ materia ſit aq̃ſa.Aliud ꝙ ipſa ſit i mẽ
bro ſepata habens per ſe locũ in q° contineat̃.
Si enim materia aq̃ſa eſſet mẽbro i ſuis poris
cõmiſta.proprie nõ diceret̃ ueſica ut ipm uo
cabulũ indicat.¶ Ex q̃ ſtatim apparet ꝙ mẽ
bra q̃ ueſicam.incurrũt.oȝ qđ habeãt ſupficiẽ
denſaȝ.naȝ ſi ſupficies membri eſſe rara.mate
ria aquoſa t̃ſudaret ſui ſubtilitate.& iõ ueſice
multuȝ fiunt in membris cuti coopertis.Ex quo
appȝ quod ueſice uere & pprie i oculo fiunt
i cornea.Nã ſue tunice & ſui cortices ſunt dẽ
ſi.& iõ materia ſubtilis aq̃ſa q̃ illuc fluit.põt
iter unã & aliã cõtineri.Cõiũctiua uero ẽ tu
nica magis rara laxa.Vñ aquoſitas ab illa re
ſudat & ñ ſuſtinet̃.Si aũt aliq̃ materia aq̃ſa
groſſa illic.ſ.ad coniũctiuã flueret.poſſet ibi
retineri.tamẽ illđ apoſtẽa t̃duceret̃ ad aliquẽ
modum obtalmie.Si autẽ uis illud uocare.ue
ſicaȝ nõ curo raro tamen eueniet.¶ Ex qbus
appȝ q̃re auctores loquẽtes đ ueſicis.ueſicas
enumerãt inter paſſiões cornee.qa uere ueſice
i cornea fiũt.& ut plurimũ.nõ uere aũt & ra
ro i cõiũctia.¶ Ad pmã rõnẽ i cõtrariũ appȝ
ſolꝰo.¶ Ad ſecũdã dicẽdũ dupꝉr P° qđ ſic illđ
quã q̃doq; cõtigit ita q̃doq; cõtigit iſtđ ¶ Ve
aliter qđ licet pannicul⁹ epatis ſit ſubtilior ꝉ
eq̃ ſubtilis & cõiũctia.tamẽ ẽ denſior & aq̃
q̃ in epate congregat̃ eſt groſſior.& ideo pl⁹
põt fieri ueſica in epate q̃ in cõiũctia.¶ Secũ
do dubitatur utrũ iſta aquoſitas ſit calida uꝉ
frigida.¶ Dicẽdum licȝ materie aquoſe poſ
ſint eſſe calide uel frigide.talis tñ aquoſitas
ut multũ habet aliquẽ calorẽ.quãdoq; plus
quãdoq; minus.Ratio ẽ.qa talis materia põt
eſſe multũ penetratiua ad qđ calor fac̃.& iõ
quidaȝ auctores nominãt iſtas ueſicas bothor
cõſyderantes caliditatem materie ſicut Haly.
tract.z°.54°.ca.Aliquando uero pauci caloris
eſt.uel forſan frigida.nec eſt inconueniens hoc
ymaginari.Et ideo auctores quidam dicunt
qđ materia iſtarum puſtularum aliquando
ẽ iocũdi ſaporis.& aliquãdo groſſa.ut Haly
ab.9° the.ca° đ puſtulis.Et Ieſus pallegato
ca°.dic̃.qđ materia iſta.aliquãdo ẽ dulcis.qa
ſilicȝ pauci ſaporis ſeu caloris & Auic etiã ſta
tiȝ põit ꝙ materia iſtarũ ueſicarũ diuerſifica
tur penes ſuauitatẽ &c̃.quia aliquãdo talis a
quoſitas eſt ſuauis non acuta nec mordicatiua
¶ Et Aȝararius dicit qđ iſta materia quãdoq;
eſt inſipida.¶ ET EIVS QVIDEM LO
CVS.¶ Hic determinat de ueſicis q̃tuȝ ad
earũ diuerſitates & primo diuerſitates illas

ponit. z° quarūdā illaꝝ ponit signa.ibi zª.&
q̄cūq̧ eaꝝ.Prima in q̄nq̧.sicut q̄nq̧ diuersita
tes ponit.Pria diuersitas est ex pte loci.qa q̄dā
uesica est in ꝓfūdo cornee.q̄dam in supremo.
Secūda diuersitas est secūdū augumētū & di
minutionē.s.materie sue.qa q̄dam ꝯ materia
mlta q̄dam de materia pauca.Tertia diuersi
tas ē ex parte coloris qa q̄dam alba.q̄dam ni
gra.Quarta diuersitas ē in essentia.s.mate
rie qa aquositas.q̄nq̧ est magis subtilis.quā
doq̧ min⁹.Vñ dicit̄ q̄d aliquando est grossa.
Quinta diuersitas est ex pte q̄litatis materie.
qa q̄dam est suauis q̄litatis.quedā acuta ul'
mordicatiua.Et iō posset dici ꝙ ista q̄nta di
uersitas est ex pte accidentiū.qa quedā uesica
est suauis in accidētibus.q̄dam est difficiliū ac
cidentiū.s.doloris acuti corrosiui.& alicꝝ que
ad hoc sequūtur.ut uigiliaꝝ doloris capitis.
& similiū. ¶ Dubitat̄ qa Aui.uidet̄ insuffici
enter enumerare has diuersitates.qa Halyab
bas enumerat hanc.ꝙ q̄dam uesice sunt salu
bres quedā in q̄bus facilior est cecitas.s.q̄ sa
nitas. ¶ Idē ēt Iesus Haly.tractatu.z°.54°.
ca.ul'r dico q̄d bothor est salui finis.& forte
hꝫ uisuꝫ occasionare ul' occasionosuꝫ. ¶ Dicen
dū q̄d hāc diuersitatē.A.dedit itelligi.ex dua
bus diuersitatibus.q̄s posuit.s.ex diuersitate
sumpta ex loco & q̄litate materie.Si eni mate
ria sit in ꝓfūdo & mala tunc suspicandū ꝯ ce
citate.Si aūt est supficialis nō mala.nō sic est
suspicandum .& ideo dixit.Et q locus est pro
fundior ē deterior. ¶ ET QVECVMQꝫ eaꝝ
Hic ponit signa uesicaꝝ quātū ad has diuersi
tates.& prio ponit signa earū z^m q̄d diuersi
ficant̄ in situ in corticibus in ꝓfundo aut sup
mo.secūdo ponit signa ut diuersificant̄ q̄tita
te & qualitate.3° ponit signa euisdem pticula
ris situs uecise.ibi zª & plurimū aquositas
ibi 3ª.que autē. ¶ Sꝫ tu dices.q̄re solū ponit
signa triuꝫ diuersitatū.cum tamē sint quiq̧
uel sex.ut patuit. ¶ Dicēdum q̄d loquēdo de
illis loquit̄ de aliis.loquēdo eni de diuersita
te sumpta ex pte situs loquit̄ de diuersitate
sumpta ex pte coloris.Color eni cuꝫ sit uisibi
le per se habet rationē signi plusq̄ significati
Loquēdo ēt de diuersitate ex parte q̄titatis
& qualitatis materie dat itelliget̄ diuersitatē
materie ex parte accidētiuꝫ.& diuersitatē ex
pte substātie materie.Substantia eni materie
diuersificat̄ multū z^m diuersitatē qualitatis
Prima pars habet partes duas.primo ponit
signa uesice q̄ ē in cortice uel sub cortice pri°
z° pōit signa eius que ē i ꝓfūdo cortice.ibi zª
& profunda Prima in duas.primo ponit illi⁹
uesice signa.z° ꝓbat.ibi q̄m. ¶ Dic prio q̄d q̄
cūq̧ uesica ē iter primū corticem.s.sub primo

incipiēdo ab extra ē mala & ē nigͣ &c. ¶ An
teq̄ ad expositionē huius difficilimi passus ac
cedamus. ¶ Querat̄ utrū uesica que ē i cor
tice exteriori sit nigra.& illa que ē in cortice
interiori sit alba.ut uidet̄ esse Auic. mens hic.
¶ Et uidet̄ quod nō imo q̄d illa que ē i iteri
ori sit nigra.ꝑmo ex.Auic.quia uesica mala ē
uesica nigra.ut hic Auic.Est mala nigra .Et
Rasis.z°.continētis.que uicinatur nigredini
est mala.Sꝫ uesica mala ē in cortice interiori
ut supra Auic.ꝓfondior siue interior, est dete
rior.g° uesica i cortice iteriori ē nigra. ¶ Am
plius materia aquosa quāto ē longiquior a ra
dio.tanto uidet̄ nigrior ul' obscurior.Sed uesi
ca in profūdo cortice habꝫ suā aquā magis di
stātē a radio .quā que ē i cortice exteriori cor
nee.ergo illa uesica apparebit obscurior uel ni
grior.sed que est in supficie magis extrinseca
apparebit albior uel clarior. Maior ꝓpositō
declaratur i exēplo de aqua. quia aque ꝓfun
de non iradiate uidētur ēē nigre. Aque auteꝫ
illuminate apparēt albe ut sensus ostēdit.ut
pōit Aꝝ.ꝯ ꝓblematibus pticula. 23°. 41° ꝓ
ble.&.5° de generatiōe animaliuꝫ et ifra trac
tatu.4°.ultimo ca°. ¶ Amplius materia.que
magis aꝓpiquat uuee appꝫ magis nigra.qa
uuea cuꝫ uidatur nigra faciet rē sibi ꝓpinquā
apparere nigrā.sed quādo uesica est profūda
materia aquosa magis apropinquat uuee.g°
magis aparebit nigra. ¶ Amplius uidetur
quod utraque possit apparet̄ alba.et utraque
nigra.qa si materie facientes has uesicas pos
sūt esse materie albe.et possunt esse nigre ma
terie.Videt̄ ꝙ q̄dam intrinsece possint appare
re albe & quedā nigre.Et ita q̄dam extrisece
albe & q̄dā nigre.Sꝫ ita est q̄d materie has ue
sicas faciētes possunt esse albe.& possunt ēē
nigre.Probat̄ ex intētione Iesus Haly.tracta.
.z°.54°.ca.ubi loquēs de bothor.q̄d hic Aui.
uocat uesicā dic.q̄d d̄rie ei⁹ summent̄ ex loco
& ex diuersitate hūiditatis & postea.ponēs
diuersitates ex pte hūiditatis dicit.Est trib⁹
modis i colore/substāta & uirtute.i q̄litate in
colore forte albū & nigrū.in substantia subti
lis & grossa &c. ¶ In cōtrariū credo ꝙ sit lit
tera & mens.Auic.dicit enim prio.Quecūq̧
ē ad corticē primū est nigra.Dicit secūdo pro
funda uidet̄ alba.hec uidet̄ sententia sue lr̄e
& intentiōis. ¶ In cōtrarium sunt etiā alii fa
mosi auctores medicie.ut apparebit in exposi
tiōe istius text⁹.Ex q° oꝫ q̄d soluat̄ hec q̄stio
Inuenio duos famosos uiros laborasse.Vn⁹
fuit Bartholome⁹.de uiargnane ut mihi r̄latū
ē a quodam.qui suū scolarē se asserit.& cor
rigit textū.dicendo.Quecūq̧ earum ē ad cor
ticeꝫ primū.i.extrinsecuꝫ ē mala alba.& pro

funda &c̃.uideẽ nigra.¶ Dinus ẽt fuit ſecū
dus q̃ in ſentētia concordat cū eo.& ideo in q̃
buſdā Aui.ſub eo correctis inueni correctio
nē textus quā fecit.Bartholameus.Sꝫ in qbuſ
dā paupimis recollectionibꝰ īuenio qđ ſaluā
do ſentētiam,exponit textū nō abradēdo litte
ram uel permutādo.& in ſumma uult ꝙ hic
Aui.ponit ſigna ſolū ueſice pfūde.¶ Et ſequē
tes expoſitionē ſuā.Dicemus qđ primo Aui.
permittit ſigna illius ueſice pfunde.2° pbat.
ibi.2ª quoniā.¶ Dic̃ prio qđ q̃cūq̃ ueſica eſt
ad corticē primū.i.adheret primo cortici inci
piēdo a parte iteriori.et primus cortex inte
rior eſt profundior talis dico ueſica eſt mala
et nigra i.eſt peior q̃ alie ueſice.et eſt magna.
¶ QVONIAM ILLA.Hic pbat qđ talis ue
ſica que eſt i primo.i.i pfundo cortice ſit ma
la.2° probat qđ ſit nigra.ibi 2ª.& profunda.
Primo arguit ſic.Illa ueſica eſt peior que pro
hibet uiſuꝫ ſed ueſica profunda phibet uiſuꝫ.
& hoc eſt quod dicit.qm̄ illa.ſ. ueſica q̃ eſt in
cortice p°.i.pfūdo phibet uiſuꝫ.ſupple & iō
eſt mala.i.peior.¶ Tandē.A.pbat ꝙ phibet
uiſuꝫ.& arguit ſic.Illa ueſica phibet uiſum q̃
cōprimit uueā.ſꝫ ueſica profūda ↄ̄pmit uueā.
ergo ueſica pfūda phibet uiſuꝫ.Maior ppo
ſitio eſt nota.qa uuea cōpreſſa cōprimit albu
gineū q.ex cōpreſſiōe inſpiſſatꝰ ad criſtallinā
p hibet uiſibilia penetrare.Minor ē nota.qa
ueſica pfunda apropinquat uuee.& hoc eſt
qđ dicit ſecūdū ſuā litterā q̃ talꝰ eſt cōpreſſio
nē uuee.lꝰa cōpreſſione uuee.i.pp compreſſio
ne uuee.i.q̃ fit in unea ab illa ueſica.uel a com
preſſione uuee.¶ ET PROFVNDA. Probat
ꝙ talis ueſica profūda ſit nigra.& habet hec
pars partes duas.ſic̃ duas aſſignat cauſas.ibi
2ª.qm̄ radius.¶ In prima parte dicit ꝙ.A.
uult dicere qđ iſta ueſica apparet nigra.qa cō
primit uueam.ut arguit ſic.qđ appropinq̃t
uuee comprimendo ipſam.apparet nigrū.qa
uuea eſt nigra.talis ueſica comprimit uueam.
ut eſt dictū.Vnde comprimendo prohibet ui
ſum.& hoc eſt qđ dicit.Et profūda.i.illa ue
ſica de q̃ dictum eſt.qđ eſt profūda prohibet
.ſ.uiſum a compreſſione ipſiꝰ.i.ex cōpreſſio
ne quā facit in ipſa uuea.& ideo appꝫ talis ue
ſica nigra.¶ QVONIAM RADIVS.Hic
aſſignat aliam cauſam q̃re eſt nigra.& argu
it ſic. Illa ueſica ē nigra q̃ eſt magis remota
a radio qui debet eā facere albā.ſed ueſica p
funda ē magis remota a tali radio.g° ipſa ap
parebit nigra.Maior ē nota.& mīor.& h°dic̃
ſupple talis ueſica profūda ē nigra.qm̄ radiꝰ
ut ſplēdor aeris uꝰ lumē ē remotior ut faciat
ipſam puiā.i.tranſparētem.& penetratiuaꝫ
lumine.quare.i.propter quā puiaꝫ irradiatio

neꝫ uideẽ alba.ſ ueſica.quādo illam peruieta
teꝫ & irradiationeꝫ habet.Littera tamen que
erat in ſcripto Dini.dic̃.quare nō uideẽ alba.
Cum igiẽ ueſica profunda ſit remotior in tali
irradiatiōe.Veſica autē exterior ſit ppiquior
radio.g° ueſica interior ē nigrior.ſꝫ exterior
erit alba.Hec expō ē quā predicāt moderni bo
noniēſes ſimul cū Dino.Et quā ad lucē eorū
intēriōis redigi ex male prolatis uꝰ male ēc ol
lectis uerbis.quā reſpōſionē & expoſitiōeꝫ p
pter apparētem pbabilitatē iaꝫ credidi.tamē
poſtq̃ exercitatꝰ fui.uidi cōtrariū p ſenſuꝫ &
de mēte auctorū.licꝫ ſit difficile uerificare uꝰ
dare intelligere multa tamē falſa pbabiliora
ſunt quibuſdā ueris.¶ Dico g° prio qđ ad
ſenſuꝫ aſentio me uidiſſe ueſicā i exteriori cor
tice liuidam & nigrā.ea nigredine q̃ dicimus
qđ illđ ſpatiū qđ occupaẽ a cornea ē nigrum
ponētes differētiam iter illam partē & albe
dinē cōiunctiue.Vñ uulgares.& etiaꝫ medici
dicunt nigrū oculi,licet illud nigrū in medio
cornee ſit manifeſtius i ſpacō foraminis uuee
ꝙ diciẽ pupilaEt uidi illā ueſicā ita ſimilē illi
nigredini nigrā ꝙ uiſus medici fere iudicat
de ea.niſi inter duas palpebras patiētis illā
colligat & cōſtringat medicus oculiſta pfun
dā aūt ueſicā non recollo me uidiſſe purā.Sꝫ
alios modos bothor uidi dealbantes manife
ſte profundū cornee pp cauſaꝫ que infra diceẽ
¶ Dico.2° quod opinio eoruꝫ cōtrariatur fa
moſis auctoribus & expertis. primo quideꝫ
Halyabati nono theo.4° ca°.ubi ponit qđ pu
ſtula que ē poſt uel ſub prima ſquama minus
dolꝫ.eiuſq̃ color ē niger. Sed certū ē quod pu
ſtula que minus dolꝫ eſt ſub p̊ma ſquama cor
nee incipiēdo a parte exteriori.& non iteriori
quia illa q̃ eſt ſub pª ſquama interiori ē ma
gis doloroſa & peior. Vnde ſubdit deterior
ominibꝰ puſtula ē que poſt tertiā fuerit ſqua
mā. Appaẽt igiẽ ſi q̃s ibi īſpiciat Halyabba
tē qđ ipſe uult qđ puſtula uel ueſica que eſt
ſub primo cortice exteriori eſt nigra.¶ Con
trariatur etiaꝫ opinio hec Azarauio ca° de pu
ſtulis humidis i cornea.ubi poſtq̃ poſuit ordi
nē qđ quādoq̃ fiūt exterius ſub prima tuni
cua at ſecūda aut tertia dicit.ſignū earū que
ſūt ſub prima.eſt qm̄ uidētur nigre et clare.
¶ Cōtrariaẽ expſſe Ieſus Haly.tra.2°.54.
ca.ubi dicit.diuerſitas loci eſt qa ipa fortaſſe
erit in prio de corticibꝰ cornee.& ipſa ē facilꝰ
ad curandū.Signū autē eius ē qđ eſt nigra.
Ecce qđ Ieſus pōit ueſicam facilē ad curādū
que ē in primo exteriori cortice eſſe nigrā.de
alia autē que ē profundior.dicit. alia bothor
ē poſt corticē.& illa ē fortior de ſpeciebꝰ bo
thor & maioris doloris.ſignū eiꝰ ē qđ ē alba

Alia tamē littera habꝫ minoris doloris.& tūc intelligit de uesica q̄ est intus i supficie corneé uersus albugineū.q̄ potius debet dici quedā catarracta.Vn̄ ipsa est fortior.i.difficilior ad curandū & minoris doloris.q̄a n̄ est ibi dolor fere aut nullus dolor. intantū eni esset dolor i quantū aliqualiter applicaret supficiei cornee a parte intra uersus albugineū.hoc idē q̄d isti auctores sentiūt.A.cōfirmat.Primo enī dicit ꝙ que est ad corticē primū est mala nigra.& pfundior uidet̄ alba.& q̄uis Aui.dicat q̄d illa q̄ est in cortice exteriori sit mala n̄ intelligit q̄d sit peior q̄ illa q̄ est profūdior.sꝫ q̄d ē mala.& hoc iō dixit.q̄a ois bothor uł pustula cornee ē peior q̄ bothor cōiunctiue.& iō illa que ē in cornea ē minus mala supple in primo cortice.sic illa que in iteriori cortice debꝫ dici mala.supple q̄a peior.& hᵒ Aui. uoluit cū dixit ē mala nigra.¶ His habitis ad intelligēdam ueritatē.Premitto q̄d color qui nobis apparꝫ i huiusmōi postulis cornee ē duplex.Vnus zᵐ diuersuꝫ colorē materie.et talis color ē rubeꝰ si materia sit sanguinea.citrinus ł niger.si materia sit colerica uel malācolica.& albꝰ si materia sit flegmatica.Et q̄a materia uesicarū ē aquosa.& aqua ē transparēs cuꝫ colore simpł albo.iō uesica q̄tū est ex natura materie appꝫ coloris albi. & de tali colore solo non est hic sermo .Alius color ē q̄ apparet i pustulis zᵐ diuersitatem situs alti uel profundi.ex quibꝰ diuersis sitibus accidunt diuerse iradiationes uel radiorū priuationes.& de talibus coloribus & uariationibꝰ eorū est hic sermo. quod apparet ex mēte. Auic. per hec enim est uesica & exterius dicit q̄d ē nigra .& per hoc.ꝙ est interius.s.profunda dicit q̄d est alba.¶ Secūdo premito ꝙ apparitio i huiusmodi coloribus debet intelligi secūduꝫ iudiciuꝫ medici. non secundū iudiciuꝫ infirmi.Et ideo quādo Auic.dicit prohibet uisuꝫ debꝫ intelligi prohibet uisuꝫ medici inspiciētis uel alterius inspiciētis. Et quādo dicit profunda uidet̄. alba. debet exponi .uidet̄ scꝫ medico qui inspicit ł alteri.¶ Tertio premitto q̄d quādo dico ꝙ uesica exterior apparet nigra intelligo nigredine sicut est nigredo pupille & quādo dico q̄d uesica interior apparet alba.intelligo sicut est albedo aque que facit uesicā.¶ Ex q̄bus i fero. has quinq̄ conclōnes.¶ Prima q̄d uesica de materia aquosa trāsparēti.si est in cortice exteriori cornee apparet medico nigra & ēt clara.ut dicit Iesus.¶ Secūda cōclō q̄d uesica de eadē materia q̄ est in pfūdo cornee circa ultimū corticē appꝫ alba in colore.¶ Ex q̄bus infert̄ tertia conclō q̄d uesica q̄ est in medio.q̄ si medio modo apparet.& secūdū elōgationē & appropinquationē ad aliq̄d lororū ē i ea diuersitas in colore.¶ Quarta conclō ē q̄d ēt in bothor de materiebus mixtū coloratis & parꝫ trāsparētibus.uer.gra.de colera si bothor sit exteriꝰ apparebit medico citritas magis clara ł subtiłs.& si colera illa ē puia apparebit cū aliq̄ nigredine.& si non apparebit.Si aūt bothor sit interius apparebit color magis pprius colere.s.citrinus intensus.Et iō Iesus appropriat ista signa i ca.d bothor.q̄d cōiter se hꝫ ēt ad uesicaꝫ. sed .A.apropriauit ad uesicas.q̄a materie uesice cū sit aqua est magis puia uel ppinqua peruio q̄ alia materia.& iō colores in ea secūdū diuersitatē irradiationū magis apparēt.¶ Quita conclō ē q̄d i iudicō infirmi ē q̄si totū cōtrarium.q̄a si dirigit oculū in directo uesice.tunc iudicabit quādo ē uesica intrinseca se uidere rē magis obscuraꝫ.& si esset magna nihil uideret.sꝫ uisicā extrīsecā iudicabit.ut unā nebulaꝫ magis rarā.¶ Has conclōnes omnes probo premissis duabꝰ ppositionibꝰ.¶ Prima q̄d corpus & maxīe si sit puiuꝫ habens debilē colorē oppositum radio reflexo uel penetrāti a corpore fortis coloris tale corpꝰ apparet coloris illiꝰ corporis.& si q̄dē sit puiū in toto corpore appꝫ talis coloris si uero sit opacū i supficie apparꝫ talis coloris Exemplū si homini induto scarleto multū rubeo opponas faciē tuaꝫ uel manuꝫ apparebit rubea.Exēplū in corpe peruio debilis coloris sicut ē gutta aque sup uitro nigro.ipsa appꝫ nigra in tota sui pfūditate.& si tu inspicis eā in directo uł quasi directo radiorū uenietiū p uitrū uł a uitro.Ista propositio ut cōfessa sensui cōcedat̄.eius enī cām reddere esset nimis longuꝫ.¶ Secūda ppositio ē q̄d corpus puiū potēs mouere per propriū colorē.& in ratōe pprij obiecti large summēdo colorē.si n̄ irradiat̄ radio ueniēte uł reflexo a corpore fortiter colorato appꝫ sub colore ppō.uer.g̃.aq̄ sb colore albo.Exēplo frustrum uitri lucidi albi ispiciatur i ratōe proprii obiecti n̄ illuminati nisi lumine aeris.uitrū appꝫ albuꝫ.Si autē in spiciat̄ adherens nigro appꝫ nigrum si rubeo rubeum.¶ Tunc probo p̄mā conclusionē sic. Illa aqua debet apparere in oculo nigra que irradiata a radio exteriori. recipit in se & penetrat̄ a radio reflexo a loco uel a corpore nigro .sꝫ aq̄ uesice exterioris q̄to magis ē exterius q̄ q̄d ab extra irradiat̄ recipit in se radiuꝫ reflexū a loco nigro.q̄a a pupilla & partibus uuee igit̄ talꝭ aqua appꝫ nigra & ēt lucida.ut ponit Iesus.Maior.est nota ex prima ppōne. Minor ppō declarat̄ ex tribus q̄ habet aq̄ uesice exterioris.prio enī ipa cōtinet̄ sub cortice magis tenui.& ex hᵒ ē magis penetrabilis a

radio aque q̄ est sub ipo. ¶ Sȝ tu dices: cō tra cortices omnes cornee sunt eq̄liter irradia biles radio aeris. qa sunt eq̄l'r dyafani. ¶ Dicendū φ si in homine sano essem coact⁹ hoc cō siteri. tn̄ in homine egro in q̄ est facta pmuta tio in cortice cornee pp aqua q̄ seperauit & al terauit corticē. Dicā φ subtilior cortex & pro pinquior aeri nocitus min⁹ resistit irradiatiōi & magis ē irradibilis. q̄ cortex profūdior & grossior. ¶ Vel aliter φ ista stāt simul φ res sint equal'r dyafane. & inequal'r irradienē. & h° pp inequal'r distare uel grossas esse. & h° ē notū sensui. Sed qd̄ hȝ aqua sub cortice exte riori est qd̄ ipsa ē ppinquior radio fortiori. s. radio aeris. & ut sic ēt magis irradiatē. Tertiū est qd̄ q̄to magis est distās a pupilla. tāto mi nus phibet radios ire per lineas quasi rectas. ¶ Ex q̄ sequitē φ illi radii reflectūtur ad āgu los acutos fortes tangētes illā aquā in reflexi one. ¶ Ex quibus infertur minor ppō. s. talis qd̄ aqua uesice exterioris recipit i se radiū ul' radios reflexos a loco nigro. s. a loco pupilli. Nā radii q̄ n̄ penetrant per illā aquam. qa pp distantiā aque penetrant quasi recte. lȝ non re cte reflectanē uersus aquā illam ad angulos acutos q sunt fortes. & iō occurrētes illi aque in reflexiōe. licȝ forsan nō occurrāt cētral'r ta mē ppter fortitudinē faciūt eam apparere ni grā. radij etā aliqui possunt per illā aquam penetrare. qa ē sub cortice subtilli. & qa ē p prinq̄ aeri. Et isti radij duplex auxiliū faciunt ut appareat nigra ista aqua. prio quia irradi ant eā ut recipiat meli⁹ radiū. reflexū acutuȝ z° qa ipsimet penetrātes. licȝ sint d̄biles refle ctunē recte uersus istā aquā. ¶ Sȝ tu dices. q̄re radios euntes p istā aquā uocas debiles ¶ Dicēdū qd̄ nō ē aptū medium receptionis illorū radiorū. sicut ē cornea naturaliter se ha bens. ¶ Ex his inferē cōclusio qd̄ aqua uesice exterioris apparet nigra lucida. etiā istā cām inuit Halyab. pallegato capi° in his uerbis. Que sub pria ē squama min⁹ dolet eiusq̄ co lor niger. & pro qa nō iduresc̄it iter uisuȝ . s. medici inspiciētis & nigredinē uuee. Arguit g° sic. Illa materia apparȝ nigra. q̄ nō stat ita dura & cōpacta qd̄ phibeat uisuȝ ispicere p eā nigredinē uuee. sȝ materia uesice extrisece nō stat dura. taliter qd̄ prohibeat uisuȝ medi ci ispicientis p eam uidere nigredinē uuee. g° &c̄. Maior ē nota. Et minor sic i pdicta rōne Auic. ponit hic causaȝ hanc cuȝ dicit. qm̄. Et exponēdo litrā dicem⁹. ¶ Et quecūq̄ earuȝ. ¶ Hic Auic. ponit signa uesicarū cornee quā tū ad diuersitatē situs uel sumptā ex situ. Et p° ponit signa uesice extrinsce. z° signa profū de uel intrinsce. ibi. z^a. & profunda. Prima in

duas. primo premitit signa illius. z° pbat. ibi z^a quoniā. ¶ Dicit primo qd̄ quecūq̄ uesica est ad primū corticē. i. i primo cortice ē mala & est nigra ¶ QVONIAM ¶ Hic probat φ sit nigra. & ex eodem medio probatē φ sit mala. ¶ Ad cuius intellectū notādū qd̄ ista a qua quādo medicus eā inspicit phibet tātuȝ cōprhēdi debitū situȝ & forma uuee. licȝ non prohibeat comprēhendi nigred inē uuee quia quādo medicus. inspiciet illā uesiicā uidebit eā nigrā & rotonditatē pupille nō uidebit si tuatā pfunde & debite. imo apparēbit distrac ta illa ingredo extra iuers⁹ aquā istā. hoc appȝ multuȝ ei qui consyderat exitus uel per pulsi ones quasdā albuginei formicales. qa i eo qd̄ pminet si recte inspicis appȝ quedā nigredo. Arguit igitē sic. Illa uesica est nigra. q̄ licet p hibeat uisum a comprehensione debita uuee. nō tn̄ phibet a cōprehēsione nigredinis uuee. sȝ uesica exterioris corticis ppibet uisuȝ medi ci inspiciētis a cōprehēsione uuee. s. debita. sup ple n̄ tamē phibet a cōprehensione nigredinis uuee. g° talis uesica apparȝ nigra. Istā supple tionē & si uideatē longa. possumus tn̄ eaȝ face re ppter illud qd̄ Aui. dat intelligere ibi. Et pfunda &c̄. ¶ Et qm̄ radius. ¶ Ex isto mō exponēdi. soluitē cōtradictio inter. A. & Haly abbatē. Naȝ Aui. loquēs de uesica corticis exte rioris. dicit. qd̄ prohibet uisum a cōprehēsio ne uuee. s. debita. Sed Halyabb. dicit qd̄ talis uesica non induresciit inter uisum & nigredinē . s. uuee & hoc etiam est uerum. Ego uero ali as fui suspectus qd̄ littera Aui. uellet esse ne gatia sic. qm̄ illa nō phibet uisum a cōprehen sione uuee. & eēt melior littera & clarior. & excusaret a m'ltis q̄ dicuntē. hanc eandē cām in nuit Iesus Haly. preallegato ca. ubi uolens as signare cām nigredinis pustule extrinseci cor ticis dic. causa nigredinis ē qa nō diuidit iter uisum & nigredinē uuee. Et littera exterior ei⁹ dicit qa nō cōgregatē ibi. i. quia nō congre gatē in pfundo. ¶ Ex quib⁹ apparet ulteri⁹ qd̄ littera uult dicere. cōpressiōeȝ & n̄ cōphē sionē. & h° apparȝ d̄ mēte Halyab. & Iesus Posset tamē saluari litera que dic̄ a cōprehē sione. ut dicatē qd̄ uesica exterior phibet uisuȝ inspiciētis medici a cōprehensiōe. i. a compre hendēdo uueā. sicut iacet cōprehesa & figura ta. quia nō sic apprehendit. ut uisum ē. & re dit hec expō in pmissaȝ expositionē. ¶ Vlteri us cōsyderandū qd̄ per idem mediuȝ Auic. p bat qd̄ talis uesica sit mala. et arguit sic. A. Il la uesica ē mala que uisuȝ medici ispiciētis p hibet a cōprehēsione d̄bita uuee. sȝ talis uesi ca ē huiusmodi g° &c̄. Maior ē nota. qa quā do medicus inspicit oculū & nō uidet debitaȝ

formā & sitū uuee.signat qđ ul' i se habꝫ ipe dimētum.uel adiacꝫ aliquid i quo non recipi unt radij reflexi ab ea ut debēt.& istđ impe diet uisuꝫ.& sic erit malū. Sed: minorē Auic. ponit ut notā.dicēs.qm̄ illa .s.uesica extrisfeca que dicitur aput corticē primū prohibꝫ uisuꝫ s.medici a cōprhēsione uuee.s.debite ul' debi ta.qa apparebit uuea quasi in illa aqua esset nigredo illius uuee. ¶ Sed dubitat quare exi stēte aqua illa trāspareti sup cornea.nigredo uuee lꝫ appareat.nō tamē apparet i forma de bita uel situ.sed apparet q̄si pars uuee & illi us nigredinis esset.ubi est illa aqua. ¶ Istđ pblema est difficile.tñ ad sensum uidem' h° in rupturis in qbus fiūt exitus uel ppulsiōes quedā albuginei formicales.apparet etiā ano thomiꝫanti oculū.causa igit est duplex. Vna que summit ex quadaꝫ ppōne perspectiui.s. ꝙ linee uisuales penetrantes ab aliq̄ corpore p corpus depressum ul' grossum occurrētes me dio minori frangunt.& tūc uisus idicat p line as fractas in medio rariori q̄si uisibile esset i extremo medii depressiōis.hoc appꝫ de lapiđ uel annulo posito in scutella.ubi.s.ponit aqua uibebit lapis quasi i supficie aq̄.q prius aq̄ nō apposita nō uidebat.uel uidebatur i pfun do.ut summit ab Aui. 6°.de naturalibus.par ticula.3ª.Linee igit exeuntes ab uuee forami ne.uel ab uuea transibūt per illā aquā q̄ facit uesicam i cornea.& occurrēt aeri.Ex q̄ seqtur qa aer est mediū rarius factis illis lineis illa nigredo apparebit in superficie aque q̄ fac ue sicam in corneā. ¶ Secūda causa est qa appe ritio debite forme uuee depender ex duobus. Prio ex uuea debite rotūditate formata. Secū do ex debita adiacētia circulari cornee sibi oc currētis circūferēcialiter i circulari forma. Cū igitur aq̄ apponit in cornea & facit uesicā tūc tollitur sua debita circulatio.& ideo ñ potest debite apparere.Et iō suspicor qđ si illa aqua eq̄liter super tota cornea spargeret.ñ permu taretur tota forma. Et iō Iesus Haly ca° 62° ponens signa hūectatiōis cornee.pōit qđ for ma uuee non mutat. ¶ Cōsyderādū aūt ne cōtingat errare qđ medicus pōt ispicere pupil laꝫ illius infirmi.ul' lateraliter.& sic uidebit eā indebita forma sua.uel ispicit eā dirigēdo in tuitū per illam uesicā.& sic uidebit q̄si ni gredo pupille puenerit ad illā aquā.& si pti inspicit p uesicā & ptim per cornee partē illi associatam ēt uidebit diuersitas in nigredie uuee. ¶ Credo tñ qđ nō omnis uesica facerꝫ indebite uideri nigredinē cornee.sed illa q̄ se paret corticē & ipelleret extra ¶ Ergo uero postq̄ scripserā usq ad hunc locū. fui loqut' cū uno medico iudeo.& feci mihi uulgariꝫari

.A.in h° passu.& iueni qđ habēt litterā nega tiuā.& dic sic.qm̄ nō phibet uisuꝫ a cōp hē siōe uuee.& ista littera ē m̄ltū melior.& ex cusat amulto labore premisso.& ē conformis Haliabbati.& Iesu Haly. ¶ Secūda cōclusio ē nota ex opposita ratiōe prie.Probo igit qđ uesica aquosa pfūda appꝫ alba.& arguat sic Illa aquositas appꝫ alba q̄ mouet ut ppriū uisibile nō factū peruiū.& sic nō dispositu ad receptiōeꝫ radioꝝ reflexoꝝ a loco nigro & ad quā aquā radij a loco nigro nō reflectūt.nec i eā penetrāt.sed aq̄ uesice profūde mouet in ratione proprij uisibilis & non sit peruia.nec recipit radiuꝫ refluxū a corpore uel loco nigro g° illa aqua & perconsequēs illa uesica appꝫ alba Maior est nota ex 2ª prepositione supi' posita Minor probatur.& quia.2ª pars mino ris probat primā partē minoris Probatur.2ª pꝫ p tria que habet aqua uesice profunđ.Prio eniꝫ ē cōtēta sub cortice grossiori.qa sub pluri bus.& sic etiā nō iradiat sicut illa que ē extra. 2°.habet profunditatē.& sic etiā non iradiat sed profundū.3° est propinqua foramini. Vñ radij circūferēcialr puenūt ad foramē uuee si aliqui radii.perueniūt.& ideo etiā reflectū tur ad angulos ualde obtusos qui debiles.Ex qbus stati concludit qđ i illā aquā profundaꝫ non recipiat nigredo loci nigri oculi & percō sequēs ꝙ non appareat nigra ad hoc aūt qđ ni gredo non recipiatur.s.per radios nigros faci unt omnes predicte cause.nā per hoc qđ a ra dio exteriori nō ꝑfunde iradiatur non dispo nit ad rcipiēdū radiū reflesum & nō fit radi us recte refletibilis quia iste fieret per radiū penetrantē per mediū aque.per hoc aūt qđ si aliq radii luminis aeris pertingūt ad foramē uuee.pertinguut circunferencialiter unde fit reflexio ad angulum obtusum debilem contin git qđ radius reflexus niger.qa debilis nō im primit in illam aquā & quasi non approximat sibi.ergo aqua illa non apparet nigra tunc ar guatur.cum ergo medium sit sufficienter illu minatū medico inspicienti.apparebit sub pro prio colore.& ille ē collor alb'.s.color illi' aq̄ ¶ Et qđ dictū ē potes uidere p expientiā aq̄ eni catarracte q̄ est pfūda.etiā apparer alba pꝑter istam causam.Istam rationem inuebat Iesus Haly 54° ca°.ubi loquēs đ pustula itri seca in cornea.dic.Ista ē fortior de speciebus bothor &c̄.Et signū eius ē qđ ē alba.& causa albedis ē.qa diuidit uisuꝫ & phibet eū uenit ad nigredinē uuee.Hāc causaꝫ inuuit. Aui.cū dicit. Et pfunda. ¶ Dicemus igit qđ Auic. ponit hic signa uesice pfunđ.& ult pbare qđ sit alba.& arguit sic.Illa uesica uidet alba q̄ phibet uisuꝫ medici inspicientis a cōphensio

ne ipsius uuee. Sz uesica pfūda phibet uisuz inspiciētis medici a cōprehēsione ipsius uuee. ergo uidet alba. maiorē rationis Aui. presup ponit. ut notā ex pdictis. Nā nigredo in uesica aqsa fiebat. qa uisus non prohibeat ab inspe ctione nigredinis uuee. Vn apparebat nigra cū ergo uisus non pōt nigredinē uuee inspicere ñ poterit illa aqua cōpere nigra. & cū color pro pri9 aque dicat alb9. ergo apparebit albi colo ris. Minorē ppositionis ponit. 2° pbat. 3° pōit conclusionē. ibi 2ª. qniā radius. ibi 3ª. qre uidt tur alba. ¶ Dicit primo q pfunda uesica pro hibet a comprehensione ipsius sz nigredinis uuee. ¶ Quoniā radi9. pbat istā minorē. & arguit sic. Illa uesica prohibz medicū a cōpre hensiōe. s. nigredinis que nō pōt fieri peruia. sz uesica profunda nō pōt fieri peruia g° pro hibet. Maior ē nota. quia omne p qd fit uisio debet esse peruiū. i. transpens. Minorē. A. p bat. qa illa uesica ñ pōt fieri peruia cui9 radi us ē remotior. Nam radius ē qui facit rē per uiā. s. i actu q° possit recipe speciē rei uisibilis sed radius est remotior a uesica profunda. g° non potest esse peruia. concludit g° quare ui detur alba. ¶ Considerādū qd liz sermo A. referatur ad radiuz ab extra uenientem. potest tñ intelligi de radio reflexo. Prio quidē uerifi cat de radio recto. s. ueniēte ab aere lucido. quia ille magis distat a uesica profūda quaz a uesica extrinseca. Secundo uerificat d radio reflexo. Nam si illa uesica sit tāti spacii quan tū est spaciuz foraminis uuee uel paruz maio ris ex toto terminat radios rectos. Vn nō pos sunt penetrare ad foramē uuee. & pcōsequēs nullus pōt fieri radi9 reflexus. & hoc est qd uult. A. intelligere secūdū hūc modū exponen di. qm radius. s. reflex9 ē rectior. ut ipaz &c. qa nō est aliqs radius reflexus. sed uesica ei9 dē qtitatis extra existēs ñ phibet radios re ctos uel ppinquos rectis ire ad uueā. & refle cti ad angulos sufficiēter acutos. ut supra di ctū ē. & apparet in exēplo subscripto. ¶ Ve rificat ēt de radio reflexo. si inueniat aliqs in uesica pfunda. Nā talis erit debilis reflexōis ut sup̄ apparuit. Res aūt reflexionis debilis. pōt dici remota a suo effectu. Et hoc mō ēt po test intelligi radius. s. reflexus &c. qa ē uald debilis qñ uesica est pfunda. ¶ Ex qbus ifer tur cōclusio. 3ª. nt nota. s. q uesica q est in me dio istaꝝ tunicaꝝ medio mō se habet. Hēt enī albedinē simul cū quadā puietate nigra. Vnd Iesus Haly. 59°. com°. loquēs de ea dic. sig m eius est. quod est medio iter duo ligna q dixi mus. ¶ Quarta ēt cōclusio ex predictis ē eui dēs. Nā bothor de materia sanguinea uł cole rica quādo est pfundus ñ irradiat. ut fiat per

ui9. nec a radio extra nec a radio reflexo. eo mō quo etiam aqua non irradiabatur. ergo moue bit sanguis uel colera. in ratione proprii uisibi lis cū pprio colore. & sic apparebit bothor ue ri coloris rubei. uel ueri citrini. sicut appz i cor poē oppaco. Sz qdo iste materie faciūt bothor in supficie exteriori. bothor possunt apparere magis lucidi coloris. qa ex utroq radio recto & reflexo habent aliqu id de puietate. & ideo apparebit color bothor. sic rube9 uitri rubei. uel citrinus uitri citrini. q sunt coloris lucidi apparētes in corpore aliqliter trāsparēti & iō si iste materie rubee uel citriē essent subti les multū irradiabiles quādo recipiūt radios reflexos a loco nigro possent cū rubedine uel citrinitate apparere aliqualiter nigre. h° tñ dif ficile ē cōtigere. qa colores isti nō sunt leuiter uincibiles. In materia autē aquosa ē facile. qa albedo rei dyfane ē faciliter colorabilis a quo cūq imprimēte uł occurrēte in eā penetrāte. Vnde dicit 2°. can. de uitro. qd uitrū faciliter recipit omnē cololorē. & iō ē inter lapides. ut fatuus iter hōines. ¶ Quita cōclusio dmon strat. Nam res in oculo que magis phibet ra dios ire ad foramē uuee. illa apparz oculo ifir mi magis nigra. & si ex toto phibeat inducit totalez tenebrā cecitatis. Res autē que i ocło ifirmi existēs. irradiat & fit peruia. ita qd a liq radiꝫ. & si sint debiles intus p illā recipi ant. & ēt a circūferētia il li9. talis dico res nō appz ex toto tenebrosa. sed si sit aqª apparebit ut nebula quedā cuz igitur aqua uesice interi oris quasi ex toto prohibeat radios. g° ifirm9 iudicabit indirecto illius tenebrā. quia nichil in illius directo recipiet. & ideo si iste ifirm9 aliquid uideat. uidebit a latre. tamē multū laborabit i torquēdo & situādo oculos. ¶ De aqua autē uesice exterioris nō sic erit ut appz cū simili modo. quādo super cornea extra ēēt materia citrina subtilis positio qd ipsa esset multuz peruia irradiabilis a radio recto & flexo. Vnde medico inspiciēti apparet citrina lucida cuz aliqua nigredine. infirmo tamē non apparebit nigra. imo omnia iudicabit citrinā & quāto magis apparebit nigrior pustula cor nee tanto infirmo apparebit clarior. Ratio est qa quanto nigrior apparebit pustula medico inspicienti. tanto ipsa est magis peruia & ma gis irradiata. & qto magis est puia & irradia ta. tanto magis p eā & circa eaz radii & spēs uisibiliū poterunt portari ad forām uuee ifir mi. g° ifirmus per eā magis poterit uidere q p pustulā albā uel aliam pfundā. & sic infir mus iudicabit eā magis clarā. ¶ Ex quibus iudicio meo possumus formare unā ratōez d mōstratiuā cōtra. Bartholomeū & ctra. Dinū

ꝗ tenēt qđ pustula interior ē magis nigra.ut arguat̄ sic.Si uesica interior eēt nigrior tūc uesica interior minus ꝓhiberꝫ uisuꝫ q̃ exterior. Hoc ē falsuꝫ.ad sensuꝫ.& cōtra premissos auctores.cōsequentia probat̄.pustula quāto ē nigrior.tāto magis ē penetrata a radio recto & inflexo a loco nigro.& h° apparet .quia talis nigredo nō ē nigredo.ex materia.quia sit melācolica nigra.sꝫ est p radios receptos a corpore uł loco nigro.uesica igit̄ nigra ē penetrata a radijs.sꝫ materia quāto magis ē a radijs penetrabilis existens i oculo.tāto minꝰ ipedit uisum.igit̄ uesica ꝓfunda cuꝫ sit nigra minus ipedit uisuꝫ.Sit ergo cōclusio uesica exterior apparet nigra.& iterior apparet alba.¶ Ex quibus cōtrarie ratōnes soluūt̄.ad primā cū dicit.Vesica mala ē uesica nigra. Dicēdū qđ propō debet aliter ꝓferri.s. uesica extrinseca ē mala nigra.nō tamē uult qđ sit pessima sꝫ qđ sit mala.ut supra dictū est.¶ Ad Rasim z° cōtinētis.Dicēdū qđ loquit̄ de nigra melancolica quasi cācerosa.¶ Ad secūdā ratōeꝫ cū dicit̄.materia aquosa q̃to lōginquior.tāto uidet̄ obseruior uel nigrior . Dicēduꝫ qđ de se uerū ē tamē per iradiationeꝫ a corpore nigro factā a qua propinquior potest uideri nigrior & ideo si non fieret iradiatio in aquā extrinsecā.sꝫ apareꝫ sub proprio colorē magis appareret sua albedo quā aque intrinsece.& dico albedo que peruiis corporibus debetur.¶ Ad tertiā rationē cuꝫ dicitur.materia que magis appropinquat uuee apparet nigra. Dicenduꝫ quod uerum est si potest ab ea iradiari.sed si non potest.aparet sui coloris. Exēpluꝫ . de materia cataracte.ante.n . quam confirmetur quousque stat materia subtilis non bene distiguitur per iudicium uisus medici . quasi etiꝫ non distinguitur a nigredine pupille .cum autē aqua est confirmata.s.ingrossata congelata ut non possit fieri peruia tunc apparet alba. & homo nihil uidet.¶ Ad quartā dicēdū qđ uerū est cuꝫ colores sunt fortes.sicut aliaruꝫ materierū.et tamē in illis coloribus cadit aliqua uarietas.per hoc ꝙ tethor sit itus uł extra ut supra uisum fuit.¶ ET PLVRIMA. Hic ponit signa uesicaruꝫ secūdū ꝙ diuersificantur ex parte quātitatis & qualitatis materie.& in hoc includitur ex parte suuauitatis & acuitatis in summa uult qđ signa multitudinis sunt extēsio et dilatatio.sed signa acuitatis materie sunt corosio.¶ Notādum quod per extensionē possumus intelligere duo .s. dolorē extēsiuuꝫ qui consequitur multitudineꝫ & extēsionē apostematis illiꝰ idest magnā capacitatē.& de utroqꝫ uerificatur Ita ēt per corosionē possumus intelligere dolorē corosiuū .s.acutuꝫ.& possumus intelligere ipsam corosionē quā in cornea uidemꝰ.Ex qbꝰ appꝫ qđ talis uesica est mala. Sꝫ diceꝫ aliquis.Ad quid Auic. addit & omnis qnidē que ē copiosior.cuꝫ sermo iste idē dicat qđ sermo ꝓcedēs ¶ Dicēdū primo qđ non dixit hoc nisi ad declarandū.ille enim sermo fuit absolutus.sed iste est cōpatiuus.ut dicat Aui.Si multa aq̃sitas & acuta extendit.ergo āplior & acutior magis extēdet & magis corrodet.Et sic exponet̄ littera.oīs materia q̄ est copiosior scꝫ i q̃titate & acuitate.est plus &c̄.¶ Secūdo possemus dicere qđ Aui.addit hoc dilatās.ut uelit dicere qđ n̄ solū materia multe q̃titatis capit in cornea maius spaciū.sed ē plus dilatās scꝫ iter corticeꝫ cornee & corticē.ut notū ē.¶ Tertio possemus dicere qđ Auic.uult ostendere qđ lꝫ materia aquosa a pricipio nō sit corrosiua.pōt tn̄ in corrosiuam cōuerti.quādo ipa ē multe q̃titatis.& hoc.qa propter sui multitudinē debilitatur uirtus a regimine suo.Vnde putrefit & fit acuta & corrosiua.qđ n̄ euenisset sic si fuisset pauca.& hoc ē qđ uult.Et oīs scꝫ uesica uel materia q̄ facit uesicā aque.q̄ est copiosior.est plus extēsiua & dilatās.ex qbꝰ significat̄ sua multitudo exuberans.Vnde accidit in ea corruptio & fit corrosiua.uñ subdit. Et corrodēs.& salteꝫ itelliges hic corrodēs uł ꝓprie uel cōiter ut se extēdit ad putrefaciēs ł corrumpēs.¶ QVE AVTEM.Hic pōit signa cuiusdam ꝑticularis situs uesice.Vel dicemus qđ pōit sui maliciā.¶ Notādū qđ talis uesica ē mala.tūc.quia magis impedit uisuꝫ.iste eni q̃si nihil uidebit.& si uidebit erit tortuose.ē ēt mala ex ea qđ si ē corrosiua.ulceratiua remanebit macula alba post eius curationem que multū uisum impediet aut tollet.

QVra ipsius ē &c̄.¶ In isto ca° .A.pōit curam.& prio p medicinas.z° p opatiōem manualē ibi secūda.& q̃doqꝫ.¶ Circa ꝑmā partē ē intelligēduꝫ qđ dā generale huic ca°.& multis sequētibꝰ qđ.A. quādoqꝫ nō ponet curā horū morborum per euacuatiōeꝫ.quādoqꝫ aliquid parū dicet solū in modū rememorationis.& h°.quia canones hos dat tibi intelligere ex canonibꝰ curatiōis obtalmie.ubi ēt posuit can.curatiōis cursuuꝫ materierū ad oculū.& eodem modo ē de regimine per dietam.In hac igit̄ passione scilicet i uesicis.fac euacuationē cuꝫ farmacia uł flōia uel utroqꝫ secūdū qđ tibi uidet̄ de signis repletōis dietā aūt subtilia.Et si materia ē acuta abstineat a uino.& ab oībus qbus abstinebat habēs obtalmiā colericā.Si auteꝫ materia

sit aq̄sa mitis pōt uti securius uino & carnib⁹ tñ regimen declinet ad siccitatē. ¶ Dubitat̄ utrū hoc medicamē de luto samos cōpetat in pricipio uesicarū. Videtur q̄ nō. qa hic ponitur tucia. sed supra dictū est qd̄ in pricipio curs⁹ materierū ad oculū nō competit tucia. ¶ Itē aqua fenugreci est dignior maturatiuorū ut supra Aui. sed in pricipio nō cōpetunt maturatiua. ¶ In cōtrarium Aui. q absolute ponit ipsum cōuenire. ¶ Itē dicit qd̄ cōuenit dū uesica est pua. sed hoc est in pricipio. ¶ Ad hui⁹ solutionē cōsiderandū qd̄ medicamē cōueniēs in cura uesice debet habere diuersas uirtutes zᵐ diuersas intētiones que cadunt ī curatiōe uesicarū. ¶ Intentio autē in curatione uesice q̄tū ad ipsum oculū ē .5. res. Vna que in tota cura protellat̄. s. exiccatio materie. ista enim materia cū sit aquosa indiget exiccatione. Vn̄ licz esse tacuta. qa tñ actu ē fluida & aquosa iō oz qd̄ exiccet̄. ¶ Secūda intentio est ꝓhibitio cursus materierū. ne propter dolorē extensiuū ul' corrosiuū multa materia fluat ad oculū. ¶ Tertia ē ꝓhibitio rupture cornee ī q̄ medicus ualde sollicitus dz esse. Nā ruptura cornee ē ualde piculosa. & ē ualde apta fieri. qd̄ nō sic. cōtingit ī cōiūctiua. qd̄ sit periculosa ē notū. qa minat̄ exitum & albulā in consolidatione est etiā in promtu. qa materie que sub cornea cōtinentur nō sunt apte resudatiōi sicū materie que cōtinent̄ sub coniunctiua. & hoc quia cornea est densior & minus porosa. & iō cum ibi adunatur materia multa. qa nō resudat minat̄ rupturā. cum cornea sit mēbrum durū. ¶ Quarta intentio ē rectificatio materie ut tēparet suū calorē si est calida ut supra dicebat̄. ut multū cū tali aquositate cōiūgit̄ calor aliqs. ¶ Quita intētio ē accidētiū sedatio. s. doloris Si quis autē bene cōsideret hic Auic. hoc coliriū qd̄ Aui. uocat ex luto. omnes has ītentiōes comprehēdit. Nā istud colirium est exiccatiuū. Nā omnes medicine q̄ ī eo ingrediunt̄ sunt exiccatiue preter gumā arabicā que parū exiccat. & p̄ter aquā pluuialem . & ideo exiccabit illam aquā. Est etiā repcussiuū. quia hoc coliriū ē frigidū repcussiuū. Omnes eniz medicine que in eū ītrant sunt frigide p̄ter gumā. Est etiā ꝓhibitiuū rupture ꝓpter sui d̄bitā stipticitatē quā habz ex luto & tucia. & ꝓpter debitā glutinositatē quā habz ex luto & guma. ¶ Ex q° appatz qd̄ calorē materie ēt tēpat sua frigiditate. Sedat ēt dolorē remittēdo acuitatez materie. ¶ Propter solutiōez rationis. Cōsyderandū qd̄ ī principio ipso uesice nō possum⁹ uti pure repcussiuis pp causaz similem ei que dicebat̄ in cura guardengi Nā stati cū uesica incipit. est intētio ad materiam que ē in parte. s. intentio exiccationis ei⁹ Non enī illaz materiā possemus repcutere ut credo. & iō cōpetit medicamē exiccatiuū. & si sit aliqua resolutio in eo laudat̄. Vnd̄ cōpetit cū aqua fenugreci. tamē quia uesica ē multū dolorosa. ideo ēt utimur repercussiius ꝓhibētib⁹ cursuz. ¶ Ex quibus appz. qd̄ hoc medicamine. possumus. uti in pricipio. & ēt ī augumēto uesice . & in statu. si esset in materia acuitas & calor tamē secunduz diuersuz moduz usus. In principio enī utimur eo cū pauca aq̄ fenugreci ponēdo multuz de colirio & si uideret̄ necessitas posses mittere cuz fenugreco semē citoniorū. In augmēto. autē cuz ampliori aqua fenugreci. & sic addendo ī uirtute medicine resolutiue. & ideo si materia ī parte quiesceret. & iā omnis fluxus cessaret cogeremur q̄doq, uti fortib⁹ resolutiuis qbus utimur in cura cataracte. Vnde Iesus tractatu z°. 54°. ca°. loquēs de cura bothor ubi cōphēdit curā uesicarū. dic̄. si ꝓlogabit̄. & nō disoluit̄. Cura cū medicis acutis apitiuis & dissolutis qb⁹ utimur ī curatiōe aq oppoponacū & c̄. ¶ Ad ratiōem primā in cōtrariū. dicēdū prio qd̄ tucia hec pauca ē respectu aliarū medicinarum. ¶ Vel aliter qd̄ principiū uesice in curatione qdaz modo. assimilatur augumēto obtalie d̄ q̄ supra dicebat̄. nec istd̄ coliriū debz approximari nisi factis euacuatiōib⁹ farmacia uel flebothoia si expedit Et si qs cōsyderat cum materia aq̄sa sit subtilis uniformiter exiccabilis nō fit nocumētū in ea ex siccitate tucie. qd̄ fieret ī alia materia. ī q̄ digestiōis prefectio expectaret̄ H° enī nō expedit expectare ex h° saltē ita. ¶ Ad secūdū qd dicēdum apparet. ¶ Propter expositiōez uocabulorū. Cōsyderādū qd̄ lutū samos ē lutū a q̄dā patria apportatū. de q̄ Gal. longā facit hystoriā. 9° de simplici medicina. 3° ca°. cū loquit̄ d̄ luto sigilato uel lamina. Nā ꝑ isto luto utimur luto sigillato. Dixit autē Aui. compato. qa forsan alibi q̄ in samos repit̄. ut pōt legi ex z° can. torefactio acquirit pl⁹ de exiccatiōe. ¶ Climie ē fuligo uel fumus q adheret supiorib⁹ ptib⁹ fornacis in depuratiōe auri ul' argēti uel alioruz Vnd̄ dr̄ climia auri uel argēti. Scorie. s. ferri. i. fex. qa batitura ē aliud a scoria. & dicit̄ tubel. i. batitura. ꝓpinqua tamē sunt. Posset tamē poni batitura. qa propinqua sunt ī fortiter exiccando. & nō solū ferri. sz etiā auri ul' argēti. Reliqua patent. Nec itēdo hic deinceps subtillzare in caussis diuersitatis ponderū medicinarū nisi incidenter aliqd ocurrat dicere.

¶ ET QVANDO MVLTIPLICATVR. Hic ponit curā manualē. ¶ Vbi cōsiderādū qd̄ si uesica multiplicet̄ itātū qd̄ ñ credat̄ ei⁹

exicatio cũ medicinis posse perfici. Curetur cũ ferro.i.perferetur cũ acu uel aliquo acuto parū incidẽte. In hoc tamẽ medicus debet multũ cõsiderare. In uesica enĩ extrinseca non cadit i pforando suspicio. sʒ i pfunda suspicãduʒ ẽ.

EXitur oculi generãtur. ¶ Superius Aui. determinauit đ apostematib⁹ cornee q̃ possunt quodãmõ dici flegmatica. Hic determinat de apostematibus que possunt dici colerica. & primo facit hoc. 2° determinat de rupturis cornee. quia hec. passio multum communicatur apostematib⁹ colericis .ibi. secunda quãdoq̃ fita ruptura. Prima in tres .pri° determinat de causis horũ apostematũ & speciebus. 2° de signis. 3° de cura ibi 2ª. signa uero ulceris. ibi 3ª. cunq̃ fuerit Prima in tres .primo. determinat de cã horũ apostematũ i generali 2° i speciali đ specieb⁹. 3°. de quibusdã causis specialibus. ibi secũda. & sunt septẽ. ibi 3ª. ulcera uero. Dicit primo qđ exitura oculi pprie in cornea generaĩ. & ẽ ¶ Cõsyderandũ primo qđ exitura ẽ quãdo materia calida locũ sibi capit in mẽbro. ut habet declarari fen 3ª. quarti libri. talis aũt passio fit proprie in cornea magis q̃ in cõiunctia. qa minus trãspirat. ut supra dictũ fuit. Et iõ Aui. determinans đ huiusmõi exituris. maxie appropriat eas cornee. Vnde ꝛ̃ica. capitulũ đ exituris oculi. & exituris cornee. i. priede exituris cornee. ¶ Secũdo cõdyderãdũ ꝙ materie acute adustẽ. qa calide ppꝛie sunt apte capere sibi locũ in mẽbrum & ad exiturã ueni re. Longinquũ autẽ ẽ qđ hic fiat in cornea ab humoribus frigidis. Et iõ Aui. dixit. Exiture oculi generantur 2ᵐ plurimũ ab humoribus acutis adustis. ¶ Tertio cõsyderandum qđ huiusmodi exiture habẽt in se duo. Primũ qđ ipse sũt pue. cõsyderãdo eas respectu magnorũ apostematuʒ q̃ fiunt in alijs membris. & q̃ etiã fiunt in cõiunctiua. & iõ a quibusdaʒ auctoribus uocanĩ pustule. & ab aliq̃bus uocantur bothor. i. apostemata parua. Vñ Azarau⁹. Ea que hic. Aui. d. ponit i capitulo đ pustulis Rasis uero 2° cõtinẽtis. q̃doq̃ uocat istã passionẽ bothor i. cornea. ut apparebit. Secũdũ ꝙ habent iste exiture ẽ ulcera in ipsa cornea. qa materia colerica nõ põt exire ad locũ. nisi ulceret corneã. Et similiter materia colerica multũ ẽ apta ulcerare. & qa hoc ulcus ẽ notabili⁹ in huiusmodi exituris ideo iste exiture uocãĩ ulcera in cornea. ut apparebit statim ab. A. auctoritate. Gal. & ideo qdã auctores. ea q̃ hic dicit Aui. ponunt in ca° đ ulceribus cornee. sic Serapio & Iesus Haly. & Halyabbas. ¶ Ex q̃bus soluunĩ multe instantie que possunt fieri contra Auic. ¶ Quarto considerandum qđ humor qui maxime est aptus discipare corneã est calidus calore sibi naturali. sicut colera. & calore sibi aquisito per incẽdiuʒ. sicut etiã colera respectu sanguinis. uel colera adusta. & iõ dixit acutis adustis. ET SVNT septẽ. Hic đ terminat de specieb⁹ istaꝝ exituraꝝ & qa notabili⁹ in istis exituris ẽ ipsa ulceratio. iõ. A. determinat de specieb⁹ ulcerationũ cornee. & primo pmittit numeꝝ eaꝝ. 2° declarat. ibi 2ª. quatuor. ¶ Dicit primo qđ species ulcerationũ sunt septẽ. Considerandũ qđ ut apparebit iste species oẽs distiguũtur ex loco uel diuersitate occupationis loci. ¶ QVATVOR. Hic declarat has species. & prio declarat quatuor de eis. 2° tres. ibi 2ª. & tres pfunde sunt Prima in duas. prio illas q̃tuor species declarat. in cõi. 2° in speciali. ibi secũda. pria earuʒ. ¶ Cõsyderãdũ qđ Aui. ex trib⁹ notificat nobis illas q̃ttuor species. prio ex situ uł loco. qa sunt in supficie cornee. 2° ex nomine. qa dicũĩ ulcera a Gal. & põt summi 4° de accidẽti & morbo. Et in h° Aui. multũ explicat itẽtiõeʒ suã in hoc ca°. Naʒ lʒ Hic sit sermo đ exituris maxime tamẽ est hic sermo đ ulcerationibus in illis exituris ut iã dictũ est. ¶ Tertio notificat nobis huiusmõi exituras. s. ulcera i exituris ex acidẽte. quod accidit pp eas Aspitas. s. ocursu palpebre ad oculum. & hoc est notuʒ quia palpebra tangit corneã in supficie ulcerateã. Viceratio enim facit corneã inequaleʒ. quia asperitas est inequalitas secũdũ corp⁹ durũ ut Gał in tegni. ¶ PRIMA EARVM. Hic determinat has species ulcerũ exituraliuʒ specialiũ. & habet partes quatuor. sicut quatuor sunt species. ibi. 2ª. deinđ ẽ species tertia. ibi. 4ª. & quarta. ¶ Dicit primo quod pria species ulceris est insuperficie. s. omnino extrinseca & non profunda. & est similis fumo. ¶ Ad cuius intellectuʒ considerãduʒ qđ ista ulceratio notificaĩ ex quatuor. s. ex loco. ¶ Sup nigrũ. i. sup corneã in superficie extrinseca. ¶ Secundo notificatur ex similitudine ulc⁹ simile fumo. qa sicut fumus appʒ cũ albedine q̃dã ñ pura sʒ rara q̃si nigredini mista. ita talis ulcera° qa sparsa ẽ. cuius albedo ñ appʒ pura & depssa. sʒ quasi albedo rara ubi appʒ multũ de nigredine cornee. ¶ Tertio notificaĩ ex sui q̃titate. occupans locũ magnum quia materia extra nõ prohibeĩ ab ambulatione cũ nõ sit coartata. ¶ Quarto notificaĩ nomie. & nominaĩ alhaffue. & fortasse nominaĩ centenmen. ¶ Vbi cõsyderãdũ qđ quidã exponũt alhasfura. estiomenus. qa sic estiomenus corrũpẽdo ãbulat. sic h° ulcus. Alij exponũt alhasiuẽ

.i.attomi.& h° sumpserūt a Serapiōe.tract.
.2°.ca.xi°.Et hoc potest uerificari.qa albedo
illoꝝ ulceꝝ est q̃si attomosa.Nō enim est ue
re cōtinua.sicut albedo ulceꝝ profundorum.
¶ Fortasse nomināt katemen puluis secūdū
litterā exteriorē.& istud uocabulū summit̄
ab accidēte.qa in tali ulceratōe sentiet ifirmus
qđ q̃si puluis sit aspsus sup oculo Dixit aūt
fortasse.qa talis sensatio ñ fieret.nisi illa ulce
ratio faceret asperitatē aliqualiter apparentē
Vel hoc dixit.qa hoc nomē nō est cōe.sed solū
quorundā.¶ Considerandū tamen hic quod
dā generale.qđ ut mihi relatū est a ueridico
in aliis linguis.sunt multa uocabula q̄ nō pos
sunt apud nos exprimi.& ideo trāslatores po
nūt illa sine expōne.& sufficit nobis hēre noti
tiā ex aliis loqutionibus.& ita ē in ꝓposito.
Nomina eni istorū ulcerū oculi nō sunt nobis
bene exponibilia.¶ DEINDE ē species altera
Hic notificat secūdā speciē istorū ulceꝝ.¶ Ad
cuius itellectū cōsyderandū qđ Aui.notificat
nobis eā ex q̃ttuor i qb⁹ differt a p̄ma specie
ulceris.prio notificat eā ex loco ꝓprio.p hoc
qđ dic̄.& ē ꝓfundior.Nā lȝ ista ulceratio sit
exterior in pte cornee.tamē ipsa ꝓfundat̄ ma
gis q̃ pª.Secūdo notificat eā ex sui colore.& ē
uehemēti⁹ alba.Nā sic̄ declarabit̄.oīa ulcera
cornee sunt alba.& q̃to ꝓfondior ulceratio ē
ita qđ plus summat̄ đ corpulētia cornee.tāto
ē albior de se.¶ Tertio notificat eā ex parte q̃
titatis.& minoris q̃titatis.s.quātū ad latitu
dinē.qa nō sic expandit̄ in latū sȝ ē ꝓfundior
qa materia magis coartatur.¶ Quarto noti
ficat eam ex parte nominis & nominat̄ nubes.
Vbi considerāduȝ qđ nubes appȝ manifestius
alba & magis continuate albedinis.q̃ appare
at fumus.& quia talis ulceratio magis.s.intē
sius albat & profundius.ideo recte nominat̄
nubes.Et fortasse etiā nominat̄ chatemē .i.
puluis.qa possibile est qđ homo sentiat ex ea
asperitatē.sicut puluis ibi esset.¶ DEINDE
EST SPECIES TERTIA.¶ Hic Auic. no
tificat.tertiā speciē istorū ulcerum Ad cuius
intellectuȝ considerāduȝ qđ.Auic.notificat no
bis eā ex quattuor.Primo ex sui nomine que
dicit̄ coronalis.& istud nomē summit̄ ex loco
qa ē in corona.quia i corona cornee.Dē aūt co
rona cornee.circul⁹ eius ubi cōiungit̄ cōiūctie
& hoc ē qđ dicit.& est sup coronā nigredis.i.
ptis nigre oculi q̄ est tota cornea.¶ Notāduȝ
tñ qđ Serapio tractatu.2°.xi°.ca.aliud nomen
sibi imponit.& dicit qđ nominat̄ adimon.&
forsan idē est dicere qđ coronalis.sȝ Iesus tra
ctatu.2°.52°.ca.dicit altonū.¶ Secūdo Auic.
notificat nobis hanc speciē ulceris p sui q̃tita
tē coannexā qñq; & posset dici p locū cū dicit

Occupat de albo cōiunctie aliquid.i.modicū
Vñ Halyabbas theo.9°.ca.de ulcerib⁹ cornee
dicit.¶ Tertiū ulcus in cornea fit nigredis.i.
partis nigre oculi & partē summit albai modi
cā.Et Serapio p̄allegato ca.dic̄ tertia &c̄.nō
accipit de albedie nisi locum paruum.Et Iesus
Haly.tractatu.2°.52°.ca.idē ponit.¶ Sed di
ceret aliqs.quare ñ accipit nisi modicū de albe
dine.¶ Itē diceret q̃tum accipit de nigredine
¶ Tertio diceret aliquis q̃re Aui.dixit quan
doq;.¶ Ad primū dicendū qđ si ulceratio ac
ciperet magnam partē de albedine tūc tale ul
cus ñ denominaret̄ ab ulcere cornee.sȝ quādo
paruā accipit partē.unde quasi tota talis ulce
ratio habet radicē in cornea dicit̄ ulceratio cor
nee.& ñ dicitur ulceratio cōiunctiue.¶ Ad se
cūdū dicēdū qđ pōt acipe multum de corona
cornee & pōt acipe parum.¶ Ad tertiū dicē
dum qđ dixit quādoq;.qa nō est necessariuȝ
qđ accipiat de albedie solū.n.qđ talis ulcera
tio sit in cornea ē tertia species.¶ Tertio .A.
notificat eā ex sui loco qđ dat itelligi.cū dixit
super coronā.q̄ quādoq; &c̄.¶ Quarto noti
ficat eā ex sui colore.qa qđ ē super cōiunctia
ē rubeū uel nigrū.ut dic̄ littera exterior. &
qđ ē super pupillā.i.in cornea.q̄ ē pars ubi
pupilla ē directa ē album.horū causa dicetur
posterius.¶ ET QVARTA.Hic Aui. notifi
cat quartā speciē ulceris cornee. Ad c⁹ intel
lectū cōsyderandū qđ Aui.ex trib⁹ eā notifi
cat maxie.prio ex sui nomine.qa nominat̄ adu
stiua & lanosa.¶ Propter qđ cōsideradū qđ
ista ulceratio cōicat cū omnibus trib⁹ p̄dictis
qa ē in cortice exteriori cornee.ut Aui.ꝓpremi
sit.Vnde Halyab.loco preallegato.dicit.quaꝝ
ulcus in exterioribus ē cornee. Sȝ ymaginor
qđ differat ab illis.et dico me hāc speciē ulce
ris uidisse.qa ista ut credo ē parūp ꝓfūdior
q̃ p̄ma & secūda.nec ē in extremo cornee.Vñ
Aui existit in eo qđ apparet de pupilla.qa ē
magis uersus cētrū cornee q̃ uersus cōiuncti
uā.& i h° differt a tertia specie.& mod⁹ su⁹
est.quia habet ramos ab uno centro expāsos
¶ Ex quo appȝ.quare dicitur adustiua.quia
sicut adustio habet locuȝ precipuū a quo pro
cedit adustio circū circa.sic ista ulceratio habȝ
h° manifeste.uel dicit̄ adustiua.quia percipit̄
hic plus de adustiuo calore.Dicitur ēt lanosa
quia sicut flocus lanee habet uellera hinc inde
protēdētia.sic etiā talis ulceratio.Vnđ Haly.
uocat eā similē furcule.quia furcula habȝ hic
inde suos ramos.Et ideo Iesus Haly .prealle
gato ca° eā uocat ramosaȝ.Et Serapio dicit.ꝙ
dicitur akife.i.disruptio.quia hinc.& ide dis
rūpit.& ideo etiā dicitur lanosa non solū aūt
dicit̄ lanosa ex suis ramis.imo qa mltū simila

tur pauco floco lane stanti in oculo. Et qa talis disruptio facit in cornea q̃tū ad corticē puum q̃dam foramina parua. Iō Azarauius p°.ca.d̃ egritudinibus cornee loquēs de huiusmodi ul ceribus. dicit ꝙ signū q̃rte speciei ulceꝝ ē.qa uidenť in cornea quasi pua foramina. ❡ Secū do notificat. A. hanc speciē ulceris ex sui loco. cū dicit. existit i eo &c.& hec appȝ iā. ❡ Ter tio notificat eā ex sui colore & mō.qa ē sicut pauca lana esset sup oculū.& iam ēt appȝ hoc.
❡ ET TRES SVNT PROFVNDE. Hic no tificat alias tres species ulceꝝ cornee & prio in generali.2° in speciali.ibi 2ª.quaruȝ una.
❡ Dicit primo ꝙ tres species exituraꝝ.i.ulce rū sunt ꝓfunde. ❡ Ex quo appȝ ꝙ omnes iste tres species ulceꝝ differūt ab illis q̃tuor qa ille sunt magis in cortice exteriori. Iste autem tres sunt i corticibus magis ꝓfundis. ut i secū do.3°.&.4°. uel ad minus in.3°.&.4°. QVA RVM. Hic in speciali declarat has species.& habet hec pars tres partes. sicut tres sunt he species.2ª ibi.& secūda.ibi 3ª & tertia. ❡ Ad primi intellectū cōsiderandū ꝙ primā istarū ulcerationū Aui. notificat ex quatuor. Prio ex nomine.qa dicitur auiralū.uel ānulum & ex ponūt quidam ꝙ similatur annulo cum q̃ sum mitur. sed hoc nō est uerum. ut expientia osten dit. imo debet exponi amiliū.i.granū.quia est ibi in ꝓfundo sicut unū granū albuȝ ꝓpter ul ceris ꝓfunditatē & stricturaȝ. Vnde Serapio tractatu 2°.ca°.xi°. Triū autē que sunt in ꝓ fundo prima nominať burion.& eius intētio ē grana. idē ad litteraȝ ponit Iesus Haly.tra ctatu 2°.c 2° ca°. ❡ Secūdo notificat h° ulc⁹ ex sui loco.qa est in profundo qa uersus tertiuȝ corticē.& hoc innuit.cum dīc submersam ha bens profunditatē. ❡ Tertio notificat h° ulc⁹ ex sui spacio s.ue dimēsione 2m lati ȝ.qa dicit qđ ē strictuȝ. ❡ Sed tu dices. quare. A. dixit bis qđ ē ꝓfundū. ❡ Dicēdū qđ hoc uulcus ē ꝓfūdū respectu oiuȝ quattuor specieꝝ ulcera tionū predictarū & q̃tum ad h° dixit ꝓfun dū. Est etiā profundū respectu secūde speciei ulcerati ōis. de qua statiȝ dicet.& quātuȝ ad hoc dixit submersam habens profunditateȝ.
❡ Quarto notificat istđ ex pte dispōis annexe qa est mundū. si enim esset sordidum non dif feret a specie tertia.ul' multū cū illa cōueniȝ
❡ ET SECVNDA. Hic đterminat secūdā spe ciem. ❡ Ad cuius notitiam cōsyderadum quod ex tribus eam Auicēna.notificat. Primo ex sui nomine.qa nominať lulimie.& exponit se.s.ungula.quia.simulať extremitati que ab unguib⁹ humanis decidiť quia habȝ albedinē i figura lunari.s.semicirculari & huius causa ē.qa illa ulceratio est lata.ut stati pōet. ❡ Se cundo notificat eā ex situ quia licet ista ulce ratio sit profunda respectu quatuor specierū prius positaruȝ. Est tamē minus profunda q̃ prima species de istis tribus & quā species 3ª. Vnđ Auic. est minoris profūditatis. ❡ Ter tio notificat eā ex parte sui spacii.qa secundū latū ocupat.quia est latior quā prima species Vnde dicit latioris occupatiōis. Eā etiā Haly ab ꝓallegato capi° explicat cū dicit Secūdū ulc⁹ ē largū & parū ꝓfundū ꝙ ēt Serapio & Azarauius ad literā ponūt ❡ Sed dubitaret aliquis an.h° ulc⁹ sit sordidū uel non sordidū ❡ Secundo dubitatur in quo de corticib⁹ cor nee sit. ❡ Ad primū dicēdū qđ potest esse sor didū & non sordidū secūdū materie cursuȝ ul' iexistētiā i loco. Et iō Auic. nō dixit ꝙ ēēt sor didū. nec dixit corui.& siue sordidū sit siue nō differt a ꝑria specie ulceris a tei^a qa ista est min⁹ ꝓfūda istis. Ad secūdū dicēdū ꝙ ista ul ceratio pōt cadere circa secūdū corticē & ma xime uersus tertiū.ul' i supficie tertii uersus secūdū ET TERTIA. Hic declarat tertiā spe ciē ulceris profūdioris. Ad cui⁹ intellectuȝ con siderandum qđ. Aui. notificat hanc speciē ulce rū ex tribus. Prio ex sui nomine.quia dicitur alficulme idest. disruptio. ut ponit. Serepio ca° ꝑallegato.quia disrūpit corneā. Vnde est timor đ corruptiōe oculi.ut Aui. pōit.& istđ innuebat hic.cū dicebat.s.adustiuū.quia adu rēdo corneā disrūpit ❡ 2°. A. notificat eā ex ꝑ te dispositiōis annexe.qa ē sordidū .& habȝ crustas.& h° propter corrosionē quā fac ma teria. ❡ 3° notificat eā ex pte maneriei.qa est ulcus timorosum in sui mundificatiōe.i.cū ꝓ cedit tēpus in mūdificādo.quia timeť de tota li disruptiōe cornee. Vnde emanāt hūiditates oculi & corrūpiť ex h° oculus. exit eni extra albugine⁹ humor uel fit exit⁹ uuee. ❡ Ex qui bus Aui derelinquit ut notū hoc ulcus ex pte situs.quia est ꝓfundum. ❡ Dubitať. utrū ul cera cornee sint septē specieꝝ. Et uidēť qđ sint octo.quia sic una species ulcerū nō profundo rū est q̃ capit de cōiunctiua.& ita ēt una spe cies profundorū erit que capiet de cōiunctiua. & sicut ille sunt q̃tuor ita ꝓfūde species erūt quatuor.& sic erūt octo. ❡ In contrariū sunt oēs auctores famosi.ut iā apparuit. ❡ Dicē dū ꝙ species ulceꝝ cornee possunt distingui. Vel ex parte partiū cornee que sunt eius corti ces. Vel ex parte causaꝝ ulcerum. Vel ex parte situū in cornea. ❡ Si quidē distinguatur. pri mo modo. sic sunt quattuor species. sic q̃ttuor sunt cortices cornee. ❡ Si secūdo mō. tot sunt species earū. quot sunt cause. Et quia prima diuisione diuiduntť cause i causas primitiuas & causas corporales.& ideo ēt dicunť ulcera

cornee diuersificari q̄a quedam fiunt a causis primitiuis ut pcussionibus. q̄dam a causis corporalib⁹. ut successione obtalie uel bothor. ut statim Aui. ponet. ¶ Si autē ulcera cornee di stinguātur ex parte situū i cornea. utsic sunt septe species. Nā prima diuisione diuidūtur ulcera in ea q̄ sunt superficialia magis. & ista sunt q̄tuor specieꝝ & in ea q̄ sunt profunda & sunt triū specieꝝ. ut Aui. declarauit. ¶ Ad rōem in cōtrariū dicendū qđ q̄do ulcera sunt profūda materia q̄ est coartata nō est sic dilatabilis in latū uersus coniūctiuā. sicut quando materia est supficialis. ¶ Vel dicendū qđ sicut illa ulceratio pcedit intus uersus cōiūctiuā non sic manifestatur nobis quia coniunctiua nō est corpus peruiū. Et aliter posset dici. sed obmitto. ¶ VLCERA VERO Hic determinat de q̄busdam specialibus causis ulceꝝ oculi. & cū hoc ostēdit modum processus illoꝝ ¶ Cōsiderandū autē qđ obtalmia facit euenire ulcera nō solū in cōiunctiua sed in cornea. propter materiā q̄ illic extendit̄. imo frequenter in forti obtalmia accidunt ulcera in cornea absq̄ hoc qđ fiāt in cōiunctiua propterea. q̄a a cōiunctia materia resudat magis q̄ a cornea ut supra dictum fuit. ¶ Secundo cōsiderādū qđ in hoc sermone Aui. quasi remouet q̄daʒ dubitationē. iā enim posuerat ulcera exituralia solum. & ideo uult ostēdere qđ ipa nō solum fiūt a causis humoralibus. sed ēt a pmitiuis. cū dicit. aut propter percussionē. Et multotiēs q̄dem principium ulceris est interi⁹. s. in cortice uersus intus. & disrūpit̄. i. disrūpendo procedit ad exteriora. & ecōuerso. i. q̄a prīcipium ulceris est in cortice exteriori & procedit uersus intus. ¶ Sed tu dices q̄ ulceratio est prauior. ¶ Dicendū ꝙ illa q̄ ab int⁹ ad extra procedit. ut notū est de se.

Signa ulceris. ¶ Hic Aui. pōit sig^a Non autem ponit signa cuiuscūq̄ specierū septē. quia iaʒ ex dictis sunt nota. quare pōit signa z^m diuersitatē quādaʒ partis paciētis & z^m diuersitatē materierū. primo g° facit primū. z° secūdū. ibi z^a. ¶ Et quādo est sanies. ¶ Cōsyderandū circa primā partē. qđ lʒ ista signa sint nota ad sensuʒ. q̄a medicus uidʒ ulc⁹ i cornea & in cōiunctiua nō indigēs alio signo. tamen. Aui. & alij auctores ponūt signū a colore loci ulcerati. s. q̄a ulcera in cornea sunt alba. sed in cōiunctiua sunt rubea. & hoc ideo fecerunt ut certificaret̄ notitia ex h°. & ut incitent nos ad iuestigādū cāʒ apostematis hui⁹. ¶ Dubitatur utrū in ulcere cornee appareat color alb⁹ & i ulcere cōiūctie rubeus. Videt̄ qđ n̄ q̄a hec ulcera possunt fieri a materieb⁹ albis et rubeis & citrinis. s. materiebus aq̄sis uel flegmaticis exituris. & a materiebus sanguineis & colericis ulcreatiuis. ut statim apparebit. Sed iste materie colorabūt ptes ulceratas tali colore q̄lis ē materia. g° ulcera cornee possunt apparere alba ꝟ rubea ꝟ citrina. ¶ Itē apostema in coniūctiua est cū ulcere. quia cum solutione cōtinuitatis. sed in quodā apostemate nō fit rubedo necessario. ut Iesus Haly. trac. z°. ca° đ guedac. ubi dic̄ ꝙ guedac ē apostema durū in cōiunctia & subdit. & forte ocul⁹ nō ē rube⁹. ¶ In contrariū est Auic. hic. cū dicit est punctuʒ albuʒ si est sup pupilla idest cornea. ¶ Et Aꝝ proble. 9^a. z^c proble. & oīs auctor. & etiā sensus. ¶ Hoc probleuma habʒ solutiones plures. Prima est Aꝝ loco seu problemate dicto et ē solutio mltū generalis. et duo innuit ibidē Aꝝ. primo qđ cicatrix oculi. s. in cornea. ideo est alba quia morbuʒ cū sit quid contrarium parti cui⁹ est mouet ad contrariū cum igit̄ cornea sit nigra ergo morb⁹ dealbat & contra erit i aliis partibus corporis. Scđm quod inuit Aꝝ. ē quod multū istud nō fit statim a principio. sed post in tēpore. Secunda solutio ē Dini qui uult qđ ideo ulcera in cornea tendūt ad albedinē quia corp⁹ dyafanū cū condēsat̄ fit albū. sicut apparet in aqua que cum colegat̄ fit alba sicut apparet quādo conuertitur i glaciē. Cornea autē ē corpus diafanuʒ & polituʒ quare aduenīēte i ipa pūcto ex ulcere quia ex hoc densat̄ appʒ alba. sʒ ulcera in coniūctiua apprēt rubea quia ibi fit exrēsio i uenis cuʒ sit mēbruʒ multuʒ uenosuʒ. i. habēs uenas. quar̄ trahit̄ sanguis & apparet color rube⁹. ¶ Tertia solutō ē aliorū. Dicunt enī ꝙ tunc apparēt alba ulcera cornee quādo materia ē cōuersa in saniē. quia sanies ē alba Sed ulcera coniūctiue apparēt rubea. quia ut plurimū sunt a sanguine. ¶ His solutionib⁹ postpositis. Dico specialiter loquendo in ulceribus cornee. ꝙ color apparēs in illis lucerib⁹ cornee. uel est ex natura materie. uel est ex natura partis. Si quidē loquamur de colore ulcerū cornee. qui apparet ex natura materie ulcerātis uel attracte ad locū. sic potest i ulcere apparere qlibet color secūdū q̄libet materiā. ut sup^a dictū est. Et ego nup uidi i ulcere cornee multā rubedinē in parte cornee propter materiā sanguineā illuc tractā. imo ut plurimū est ita quādo ulceratio ē in fieri cū hoc tñ qđ ibi apparet color rubeus apparet ēt albus in ptibus quibusdā nisi multū exuberʒ sanguis & totuʒ tegat. Si autē loquamur đ colore cornee ulcerate qui color insequit̄ naturā ptis dispo site uel mutate ex ulcere circūscripta materia

hūorali q̄ ulcus causat uel q̄ trahit̄ ex colore. sic dico qd̄ in cornea ulcerata app₃ color alb⁹ Fit autē dupliciter talis albedo. Prio ex itroi tu aeris ad partes cornee. Aer autē quādo mi scet̄ corpori primo facit apparere illud albi co loris ut Aui. innuit infra trac. 4°. ca. de ymagia tionibus. & sūmit ab Ar. 5°. de generatiōe animaliū. Et tu p experiētiā poteris hoc uidere. Si accipias oculū aialis & subleues cū aliquo ferro partē cornee. statī eni dealbabit̄ cornea ibidē. Hec autē dealbatio n̄ apparet i omni ul cere cornee. s₃ cum est ibi cōtusio & distractio & iō si incisio i cornea fiat a ferro acutissimo nō apparebit talis albedo. ¶ Secūda causa al bedinis ē defect⁹ uirtutis cornee. Na₃ uirtus eius cū est potens super nutrimētū deducit il lud ad formā dyafanā. Cū igit̄ deficit. non ta mē multu₃ sicut accidit quādo sanant̄ ulcera cōuertit materiā nutrimētalē ad formā ppin quā dyafaneitati. & talis est albedo q̄ app₃ q̄ do ulcera cornee sunt in uia cōsolidatiōis. ut i fra apparebit. & pōit Mesue i ca° d̄ ulcerib⁹ oculi. & ad h° pōt reduci causa quā Dinus po nit. quia fit per uiā condēsatiōis partiū cornee quādo fit cōsolidatio & condēsatio. tunc eni fit quedā partiū cōdēsatio. Corpus autē diafanū cum dēsatur albescit ut ipse dixit. & d̄ tali de albatione loquit̄ Auic. unde uocat eū pictum Sed causa quar̄ ulcera coniunctiue sunt rubea est illa que ab alijs dicta ē. Vidi tamē per ex perientia₃ q̄ conuertunt̄ quandoq₃ ad quēdā colorē fuscū. s. nigru₃ cū pri⁹ essent rubea qa sanguis ibi quasi nigresit. Vnde. Auic. supra i litt̄a exteriori qd̄ est super cōiuctiua ē nigrū & in fine uidi q̄ per longum tempus non app₃ uestigium neq₃ rubeu₃ neque nigru₃ iam re dit ad colorē propriū. & ita testificatus ē mi hi antiquus experimentator i oculis. & ideo a postema coniūctiue dictum Guadac quādo p durat in fieri. tunc propter dolorē trahit̄ ma teria & app₃ coniunctiua rubea. Cū aute₃ du ricies est confirmata & iā quietatus est curs⁹ materieru₃ non est rubedo cu₃ illo ap ostema te l₃ sit ibi ulceratio siue solutio cōtinuitatis q̄ cōsequit̄ esse apostematis. & hoc ē qd̄ dic̄ Ie sus Haly. in ca. de Guedac Fortasse apparet Guedac. & oculus ē rubei coloris. & fortasse oculus n̄ erit rubeus cū eo. Idē ponit Rasis z° cōtinētis ca. de morbis coniūctiue. & uocat̄ a pud eū beguadio. ¶ Ex qbus cōtraria soluū tur. ¶ Et ē cū eo dolor uehemēs & pulsatio. ¶ Dubitat̄ de hoc dicto. A. qa distiguit dolo rē pulsatiuū contra dolorē. cū tn̄ dolor pulsati uus sit una de speciebus doloris. ut gal. z° de interiorib⁹. ¶ Itē dolor pulsatiuus ē passio mēbri arthariosi. ut ibidē gal. & Aui. p°. can.

fen. z^a. ca. de spēbus doloris. sed cornea n̄ h₃ i se artharias. ¶ Dicendū ad hoc simul. primo q̄ pulsatio n̄ accipitur pro dolore pulsatio. s₃ p expulsatione materie q̄ n̄ eni ulcera sunt in o culo pp̄ter fortē dolore₃ trahit̄ materia mul ta que etiā expellit̄ extra. Vnde apparet in eo qd̄ supponit̄ siue sit pecia siue puluil⁹. ¶ Ali ter secūdo dicēdū ad primū q̄ n distiguit̄ hic dolor pulsatiuus cōtra dolorē. sed cōtra dolo rem acutū uel pungitiuū uel extēsiuum. ut fit sensus. & ē cū eo. s. ulcere oculi dolor uehemēs .s. pungitiuus uel acut⁹ uel extēsiu⁹ uel corro siu⁹. & pulsatio. i. dolor pulsatiu⁹ ¶ Ad secū dū dicendū dupliciter. Primo qd̄ dolor pulsa tiuus nō fit in ulceratiōe cornee. s₃ i ulceratiōe cōiunctiue. qa hab₃ uenas & artharias. & iō exponat̄. & ē cum eo. s. ulcere oculi siue sit in cornea siue cōiunctiua. dolor uehemēs. s. aliqs dictorū dolorū. s₃ pulsatio. i. dolor pulsatiuus ē quādo erit in cōiunctiua. ¶ Vel aliter qd̄ in ulceribus cornee ē dolor pulsatiu⁹ nō ratio ne materie i cornea s₃ ratōne materie mote ad reliquas ptes oculi & ideo materia i toto ocu lo uidet̄ ifirmo qd̄ sit pulsatio. imo quasi ma leatio. & extēdit̄ quandoq₃ dolor iste usq₃ ad tipora. ¶ ET quandoq₃ est sanies. Hic ponit signa z^m diuersitatē materieru₃. ¶ Ad cuius textus expositiōem dubitat̄ quia uidet̄ Rasis cōtradicere in hoc Aui. secundo continentis p° ca°. ubi dicit. Et dixerūt qd̄ bother & pustu le que oriuntur i cornea sunt albi coloris & c̄. & pulmaceolus & pann⁹ supposit⁹ oculis si re mouetur inuenitur infectus putredine alba. patiēs infestatur dolore peximo & forti rep cussiōe. i. pulsatiōe. & si putredo uicinat̄ colo ri pulueris ut blauo uel croceo ē minoris rep cussionis. & si uicinat̄ rubedini ē minoris. Est ergo in hoc contradictio. quia Auic. ponit qd̄ quādo app₃ sanies alba significat dolorē debi lē. Et Rasis ponit qd̄ patiēs infestatur dolore peximo ¶ Itē. auic. uidetur sibiipsi contradi cere. quia dicit qd̄ significat dolorē debile₃. & postea dicit quod significat fortē pulsationē sed pulsatio fortis est dolor fortis. ¶ Amplı⁹ si sanies est rubea signat̄ materia sanguinea. s₃ i materia sanguinea plus fit pulsatio quā in alis materiebus saltē frigidis. ¶ Quida₃ sic istum textū exponunt. q̄ primo Auic. ponit si gna materiei flegmatice. & dicit q̄ quando sa nies que inuenitur in eo qd̄ superponitur est alba significatur materia flegmatica. aposteā eni facit debilem dolorem. i. n̄ facit dolorem a cutum uel corrosiuū. & q̄tū ad h° dixit. signi ficat debilē dolorē. Sed tamē quia flegma est humor gross⁹ & mult⁹ cōculcat artharias ex tali cōculcatione puenit dolor pulsatiuus. ut

Gal.2° de interiorib⁹. ¶ Dicūt 2° qđ. A. pōit sig^a materiei colerice & melācolice & aqie. & uult ꝙ si materia est colerica uel melācolica. & hoc cognoscit̄ si sanies est citrina aut fusca nō faciūt dolorem pulsatiuū. & hoc iō qa iste materie sunt pauce. & iō nō coartāt artharias & hoc ē qđ. A. uoluit. cū dixit. erit in illo .s. dolore pulsatiuo leuior. i. ñ erit dolor pulsatiu⁹ tñ dicūt qđ materia colerica facit dolorē acutū. sʒ melācolica facit dolorē aggrauatiuū. sed materia aquosa cū sit subtilis cedit motui arthariaꝝ. & iō nō facit dolorē pulsatiuū. & h° ē qđ Aui. uult. Aui. subtilis erit &c̄. ¶ Dicūt 3° qđ. A. ponit signa materiei sanguinee. tā qñ materia ē sanguinea apparʒ sanies ī eo qđ supponit̄ rubea. Materia aūt sanguinea ñ facit dolorē acutū cū sit humor benignus. & h° est qđ dicit. Et cū fuerit rubea. i. sanguinea tunc dolor erit leuior ualde .s. dolor acutus tñ dolor extēsiuus & pulsatiuus erit fortis pp multitudinē sanguis & sui caliditatē. ¶ Alii exponūt aliter. & uolunt qđ hic ponūt̄ signa ulcerationū de materia saniata uel nō saniata. Primo ergo ponit signa ulcerū cornee quando materia est digesta. Secūdo q̄do nō ē digesta sed digerit̄. Tertio specialiter ponunt̄ signa. quādo ulceratio ē in cōiunctiua. ibi 2^a. si uero fuerit. ibi 3^a. sʒ cū. ¶ Dic̄ prio qđ quādo sanies ē alba. quia materia ē digesta. significat dolorē debilē qa facta sanie cessat dolor. & pulsationē fortē. i. forteʒ expulsationē seu expulsionē. qa natura fortiter expellit & pōt expellere materiā quā digessit. Qđ aūt Auic. utat̄ hoc uocabulo pulsationē. i. expulsionē appʒ p eūdē 4° can. fen 3^a. ca° đ flegmōe. SI VERO Ponit sig^a quādo materia nō ē uicta a natura .s. qa nō ē digesta pfecte. sʒ digerit̄. & dic̄. qđ si talis sanies ē citrina uel fusca ul' subtilis ex qb⁹ significat̄ qđ nō ē pfecta sanies sʒ fit. erit leuior in illo .s. ī expulsiōe materie .s. q̄ quādo apparʒ sanies alba. q̄ si uelit dicē qđ ē expulsio minor. & non debet intelligi. erit leuior .s. dolor. quia hoc esset falsuʒ imo dolor est maior. cū dolor sit maior circa generationē saniei q̄ facta sanie. ¶ SED CON FVERIT. Pōit signa ulceris coiūnctiue. & debet exponi sic. Sed si fuerit rubea .s. ulceratio. dolor erit leuior. i. passio erit leuior. quia securior q̄ si esset in cornea. ¶ Hec expositio fuit Dini. & credo qđ prima expositō etiā fuerit sua. & dicit qđ si non exponat̄ sic litera non potest saluari. nec respondet ad contradictionē. qa eā nō mouet. ¶ Ex dictis uero duabus expositionibus possum⁹ colligere unā perfectiorem expositioneʒ que est qđ hic Auic. per signa sumpta a colorē docet significare sup quedā accidētia in ulceribus oculi. Et dicit. p⁹ qđ si sanies que appʒ super cotto. uel alia re que superponit̄ oculo est alba. significat debilē dolorē .s. actu. sed pus fuit fortis quādo sanies generabat̄. Et significat fortē pulsatiōem. i. fortē expulsiōem. uel .i. dolorem pulsatiuū .s. pcessisse. uel. i. quēdā sensum ipulsionis materie quā natura pellit. & h° multū percipit̄ in oculis pp̄ter sensibilitatē multam eoꝝ. ita ꝙ qdam infirmi solliciti in h° sentiunt manifeste motū expulsionis materie copiose ab oculis. ¶ Dicit secūdo. A. ꝙ si illud qđ apparet fuerit sanies citrina fusca uel subtilis erit leuior in illo .s. pulsatione .i. in expulsatiōe. ¶ Vbi considerandū qđ. A. per h° circūscribit nobis materiam nō bene digestam notificando eā colore illaudabili. quia sit citrina uel fusca. Vterq̧ enim istoꝝ colorum significat ꝙ natura nō bene uincit materiam. notificat eam ex parte substātie. qa sit subtil̄. ¶ Ex q̄bus significatur ꝙ natura non pōt copiose expellere. sic̄ si materia fuisset pfecte uicta. ¶ Tertio. A. dicit ꝙ si sanies q̄ appʒ sup cotto uel pecia. erit rubea. dolor erit leuior. Hoc aūt pōt tripliciter exponi. Primo qđ dolor .s. acutus erit leuior. Alio mō dolor. i. passio. quia significat̄ materia benignior .s. sanguinea. Tertio mō pōt exponi qđ dolor. i. pulsatio. i. expulsio erit leuior. & dicit̄ dolor. quia aliquis est ibi sensus in materia expulsione. ¶ Sūt g° tres ordines ī tali expulsiōe. Prim⁹ ē copiosus quādo materia ē digesta perfecte. Secūdus ē minor quādo materia est digesta. sʒ nō pfecte. unde est sanies illaudabilis. Terti⁹. ē adhuc minor q̄do materia ē cruda. nec natura egit in eam actionē manifestā nec perfectā. tunc eni natura nō temptat expulsionē Natura enim suis utens uirtutibus. Prio tēptat assimillare qđcūq̧ potest fieri benignū. deinđ uero expellet̄. ut pōt capi ex mēte Gal. 2° de differētiis febriū. Per h° ergo. qđ Aui. dixit. Si est rubea. itellexit materiā sanguineā crudā que nundū perfecte uel iperfecte facta sanies. & illđ qđ đ ea apparet sup cotto ē pl⁹ per uiaʒ resudatiōis q̄ p uiā expulsiōis a uirtute post digestionē agētē. ¶ Hic uideo multa dubia que pp̄ter plixitatē obmitto. ¶ Ex his ad Rasim dicēdū primo qđ textus ille ē colligātium. i. expimentatoruʒ. & ideo forsan nō cōtinet oīmodam ueritatem. ī hoc solo qđ dixit. qđ quādo sanies est alba. patiens ifestatur dolore pximo. imo tūc mitigatur dolor. ¶ Vel aliter saluādo eū qđ infestatur dolore pximo scʒ pus uel si sanies remaneat & fiat corosiua. ¶ In aliis aūtē dictis textus Rasis esset ualde conformis exponi nostrē quā credo esse ad mētē Auic. Nā Rasys inuit tres ordi

nes repercussiōis idest expulsionis materie: ut appȝ in textu. Dicit enīȝ ꝙ si putredo est al ba. repulsio. i. expulsio est fortis Sed si ē citri na uel blaua. i. fusca &c. repulsio ē minor. Si uero est rubea aduc est minor. ¶ Ad secūduȝ dicēdū qđ accipit ibi pulsatione pro expulsati one. Vel aliter qđ dolor pulsatiuus prius fuit fortis quādo fiebat sanies. ¶ Ad tertiū quid sit dicendū appȝ per littere expositionem. tam̄ in Aui. ebraico ubi dic. dolor erit leuior. habe tur alibi fortior.

Cum fuerit ulcus in oculo. ¶ Hic A. ponit curā. Dirigit aūt eaȝ se cūdū sex intētiones. Quaꝝ prīa est regiminis rectificatio. ¶ 2ª e uacuatio materie. ¶ 3ª ē ꝓhibitio cursus. 4ª generalis ulceꝝ curatio. 5ª sedatio acciden tiū. 6ª specialis ulceꝝ curatio per cōsolidatio nem. Primo ergo ponit curā q̄tū ad intentionē primā 2º q̄tum ad secūdam &c. ibi secunda. & intendat. ibi 3ª. & si fuerit. ibi 4ª. & ad sū mū. ibi quinta. & si color. ibi sexta. & q̄do mū dificat. ¶ Mesue uero ponit aliā intentioneȝ q̄ est delere uestigiū ulceris de q̄. A. faciet capi tulū singulare. ¶ Dubitat̄ circa primā parteȝ utrū patiens debeat iacere super oculo in quo est ulcus. uel sup alio. Et uidet̄ primo qđ su per neutro. per Rasim nono almāsoris. caº. de ulceribus q̄ fiunt in oculis. ubi dicit. Eger pre terea suppinus iacere dȝ cui cōsonat Mesue 2º ca. dicens. Iaceatq̄ eger suppinus. ¶ Videt̄ ꝙ super eodē oculo in quo est ulceratio sit q̄escē dū p Rasim 2º cōtinētis. pº. ca ubi dicit Cuȝ pustule superueniūt dextro o l'o. dormiēdu ē sup dextrū. si in sinistro simil'r s. sup sinistro. ¶ In cōtrariū ē Auic. ¶ Huius dubitationis solutio apparet multū ex dictis i cº de obtal.ª ¶ Dicēdū igit̄ qđ in ulceribus oculi. uel ma teria actu fluit ad oculū. & tūc oȝ situari infir mū sup latere opposito. uel resuppino. ut sup̄ declaratū fuit. Vel materia iam fluxit. & ē in parte. & tūc uel ē suspicio đ exitu uuee q͂a q̄ī aliqua incipit apparere eminentia. uel nō ē đ hoc suspicio. Si quidē sit suspicio đ exitu uuee debet īfirm⁹ suppine situari. q͂a hic situs ma gis cōuenit in hº. ut notū est. Vnde dicit in se quēti capitulo. Scias qđ necessariū ē tibi quā do ulcus icipit in eminētia ut facias adherere oculo ligaturā qua sustentat̄. & resuppinatio idest qđ infirmus iaceat suppinus. & hº mō i telligit etiā. Rasis & Mesue. Si aūt de exitu uuee nō sit timor. nec đ fluxu & aliqua mala materia sit i ulcere uel in ptib⁹ illis. dico qđ infirmus debet sup eodē oculo quiescere i q̄ ē ulcus. tamē sup re multū n. cli. iatio est. q͂a ex hº situ materia illa aptius emanat ab oculo q̄ retenta ē causa corruptionis. & hoc mō lo quebat̄ Rasis 2º cōtinentis preallegato capiº Vnde Iesus Haly trac. 2º. 53º caº. hāc ratiōeȝ inuit. dicens. Precipe habēti ulcus. ut dormiat super latus ubi ē ulcus & non corodat sanies tunicas oculi. Si fuerit in dextro dormiat sup dextruȝ latus &c. ¶ Ex quib⁹ contraria solu unt̄ ¶ Dubitatur. 2º diceret aliquis Auic. uo lēs probare qđ in disruptione ulceris regimē ingrossetur. probat per hoc quia. si nō ingros satur multiplicantur superfluitates. Sed con tra. quia ieiuniū uel abstinētia consummit su perfluitates & nō auget ut summit̄ in comen to affoꝝ. particule prime. ubicūq̄ cibus. &. 7ª particula illo aff. Corporib⁹ humidas carnes habētib⁹. ¶ Ad intellectū huis notandū quod Auic. tres causas ponit. quare debes grossius dictare quādo ulcus disrumpit̄. pria causa ē ne debilitet̄ uirtus. 2ª causa est ne prohibeat̄ ulceris consolidatio. 3ª causa ē quia per subti liationē multā multiplicātur superfluitates. Horuȝ declaratio. est nā ulcus dicitur disrūpi quādo sanies copiose ab eo manat. ex hac ergo euacuatione particula q̄ si debilitatur. & iō oȝ remittere sicut ēt facimus in pleuresi. ꝙ quāto plus sputi fuerit plus refectionis adhibemus Debilitat̄ ēt uirtus in toto corpore. q͂a medic⁹ usq̄ ad illud tēpus fecit dietā multum subti lē. ut ꝓhiberet cursum materieꝝ ad oculū & ideo si cōtinuatur cū subtiliatione. infirm⁹ de bilitat̄. Ex hoc aūt multiplicātur supfluitates in oculo. q͂a oculus debilis factus in euacuati one recipit corporis superflua. multiplicāt̄ ēt in toto. q͂a ꝓpter multā & superfluaȝ abstinē tiā humores corrūpunt̄ calido intenso. ēt uir tus debilis deficit a resolutione superfluitatū ¶ Ex quo seq̄tur ꝙ cōsolidatio nō pōt debite fieri. licet igitur iste cause sint tres. due tamē ex eis sunt cā tertie. nam quādo particula de bilitat̄. & sup̄fluitas in illa multiplicat̄. tunc ꝓhibet̄ cōsolidatio. & iō Auic. us⁹ ē isto mō loquēdi. ut nō debilitet̄ uirtus. & nō consoli det̄ ulcus ¶ Ad cōtrariā rationem dicendum qđ lȝ abstinētia cōsumat corporis hūiditates pōt tamē per accidēs illas multiplicare. ut ui sum est. Sȝ tu dices. que subtiliatio ē ista. & que ingrossatio ¶ Dicēdū qđ subtiliatio ē 2ᵐ gradus uel nihil dando. uel ptisanā. ul' farinā ordei. uel micā panis. uel alia consimilia. sȝ in grossatio erit dare extermitates. s. galline uel edorū 2ᵐ Iesuȝ ¶ Alicui tñ dieta subtilis eēt pull⁹. & grossa dieta extremitates porci. O portet eni medicū in hº esse doctū. & oȝ ut ñ repleat̄ &c. ut nō clamet &c. q͂a disrupi pos set cornea. & exire uuea. & trahiᷓ materia ad

ocꝛꝰ ex hᵒ neq̃ &c. ¶ Cōsyderādū qđ littera q̄ dicit. Si aūt ingrediatur. pōt dupl̄r exponi. Vno modo si ingreditur. s. post maturationē. quia ēt si post maturationē egritudinis idest materie balneetur. nō dico moretur ibi. ut non debilitet uirtus. Alio modo pōt exponi. Si ingreditur. s. ante maturationē. Balneū enī ante maturationē quādoq̃ conceditur ad temperādam acuitatē materie. & ista debet esse q̄daȝ lotio. non mora in balneo. & hoc intellexit Rasis zᵒ cōtinentis. cū dicit. non clamet nec sternutet patiēs nec intret balneū. nisi materia existente digesta & si intraret balneum non diu moretur. ¶ ET INTENDAT. Hic ponit curā quantū ad aliā intentionem que est euacuatio materie. Quō autē fiat flebothomia & quādo. supra dictū est. in caᵒ de obtalmia. ¶ Consyderādum autem quod euacuare humores acutos est ualde cōferēs in cura. quia ex hoc prohibet̄ ulceris additio & festinatur cura. et ideo precipit frequēter euacuar̄. q̄a đ quarto in quartuȝ diē. In hoc tamē medicus debet habere iudiciuȝ estimatiuū sanū. q̄a forsan omni die posset aliquid euacuare. & forsan oȝ interuallū maius facere. s. de qnto in quintum. uel de 6ᵒ. uel de 8ᵒ. ¶ Ex decoctionibꝰ & infusionibꝰ. s. mirabolanoꝝ. uel fumi terre. uel ex infusiōe aloes. s. ut tibi uidet̄ Iesus Haly. uero cōfidit in hac cōfectione postq̄ laudauit đcoctionē mirabolanoꝝ. ℞. dragagāti partē. i. succi liquir̄. ptem. i. scamonee assate partē mediā. fiāt pillule. & accipiat̄ ex eis pōdus. ʒ. i. Ego uero minorē dareȝ dosim & esseȝ cōtentus i medicina sine scamonea. nisi uiderē indigentiā ex multa materia. & ñ euacuabili per leues medicinas.

¶ ET SI FVERIT. Hic ponit curaȝ ulceꝝ q̄tū ad intentionē que est ꝓhibitio cursus materierū ad oculū. explicans hic in obtalmia. & dic̄ ꝙ tu debes uti medicinis cōgregantibus diuersas uirtutes. s. prohibitiua obtalie & doloris & ut sit ꝓhibitiuā cursus. & uirtutē cōsolidatiuam ulceꝝ. q̄si dicat. A. ꝙ nō debent absolui he medicine a uirtute qua iuuēt i ulceribꝰ seu uulneribus. & q̄a si possibile est oȝ hec uulnera curare secūdū uiā prie itētionis id dixit. Cōsolidatiōem ulceꝝ. i. uulneꝝ. uel summit̄ hic large cōsolidationem ꝓ omni qđ ēt ad cōsolidandū iuuat. & in fine assummat. Q đ si ē cursus. s. materie. ad oculū permisceat̄ qđ habet uirtutē ꝓhibitiuā. i. repercussiuā. sicut succi frigidi. & alia dicta supra caᵒ de obtalmia. Cōsyderādū qđ in colirio qđ ponit Aui. est infrigidatio & repcussio que sunt cōferētia i ulcere si quis cōsyderet. sicut ē coliriū anessestigi. i. de annulo. alcufci. i. camphora. & cerusa. đ q̄bus plene diximus supra. Lac uero i hᵒ cāu inìectuȝ in oculum est ualde conueniēs. quia est in eo ifrigidatio & abstersio modica zᵐ Iesuȝ. ¶ Notandū qđ Iesus Haly. docet facere coliriū hᵒ i isto casu. ℞. gumi arabici dragagāti amidi. anna. ʒ. ij. ceruse. ʒ. v. opij dimie argēti. anna. ʒ. i. cōiungāt̄ & misceantur cū aqua pluuiali & fiat sief. ¶ ET AD SVMMVM. Hic ponit curā q̄tū ad generalē intētionē. i. in curatione ulcerū. quia hec ē exiccatio sine mordicatione ꝓpter multa oculi sensibilitatem. Et hec declarata sunt supra trac. pᵒ. 4ᵒ ca. ¶ ET SI CALOR. Hic ponit curā q̄tū ad intētionē q̄ ē accidētiū prauoꝝ sedatio large summēdo accidēs. maxie aūt docet remouere accidētia que ꝓhibēt ulceꝝ curatōnē. ista aūt accidētia sunt mala cōplexio ptis. & zᵒ cursus materierum diuersaꝝ. & 3ᵒ sordicies. & 4ᵒ corrosio. quatuor igit̄ fac. sic q̄ttuor sunt hec q̄ doceȝ remouere ibi zᵃ. & si fuerit. ibi 3ᵃ. ꝙ si ibi 4ᵃ. & si fuerit. ¶ Cōsyderādū ē ad itellectū prie ptis qđ coliriū alsedenigi. ē coliriuȝ de lapide ematitis. ¶ Duo autē coliria inueniunt̄ i quibus itrat lapis ematitis. Vnū ē magis lene uel lenitiuum. sicut illud qđ scribitur. 5ᵒ can. summa zᵃ. trac. zᵒ in pnᵒ cū dic̄. Coliriū qđ posuit uir &c̄. & satis potest dici etiā lenitiuū. quia ñ asperuȝ medicamē. ꝙ nominat̄ duo. maior &c̄. Aliud est magis siccuȝ & asperuȝ. sicut illud Coliriuȝ aliud mirabile & expertū. & laudat̄ in albedine &c̄. et multa alia potes ibi notare. Ad extinguēdū igit̄ caliditatē & curationem ulceꝝ ē lenitiuū De istis. colirijs cōsydera igitur qđ forsaȝ lȝ i usu sarcacolle stati nō eēt tāta securitas. tamē ipsius uirtus multū reprimit̄ ab opio & succo mandragore. Vlterius considerādū qđ coliria de olibano sunt multa rū descriptionū. Illud enim qđ ponit̄ a Rasi 9ᵒ. alamāsoris & a Mesue caᵒ de ulceribus oculi non conferret in extinctiōe caliditatis. sȝ in cōplēdo maturationē. ut summit̄ ibidem a Rasi Multa uero medicamina recipiētia thus ponunt̄. 5ᵒ. can. loco preallegato. q̄ in ulceribꝰ competerēt in quibus est fortis calor Coliriū uero Iesus tra. zᵒ. 48ᵒ. ca. ē etiā utile ad maturandū & mūdificandū qđ ibidē lege. ¶ Vlteriꝰ cōsiderādū ꝙ duplex littera repit̄ hic. Vna q̄ dic̄. Si dolor fortis fiat. adm istra &c̄. Et tē intētio Aui. est. ꝙ si i ulcer̄ ꝑseuerat dolor pᵃ alia facta remedia signū ē ꝙ nō potest ptransiri quin saniet̄ materia. Oȝ igit̄ approximare coliriū maturatiuū. sicut est colirium đ olibano. & cū hoc miscere aliquid qđ cursuȝ ꝓhibeat. Instillabimus igit̄ coliriuȝ de sedenigi. primū cū colirio de olibano Rasis. ¶ Alia lr̄a dicit. Si calor fortis &c̄. Et iā apparet eius expositio. ¶ Scetalicum quidā dicūt qđ ē nomē

auctoris Alij dicūt qđ ē coliriū đ sanguīe draconis. Et conis. alr comis. exponūt. i. de cicuta Ego ñ inuenio coliria sup his nominibus. sed ponūtur in. 5°. can. coliria in hoc multū utilia. Et succus conis est succarū. i. cicuta laudatur i doloribus oculi 2°. can. ab Aui. ET SI FVERIT CVRSVS. Hic docet resistere cursui materie. mō magis speciali q̄ supra. qa docēt ad diuersas materias currētes. Coliriū dāni⁹. alr̄s denarmius. i. de spica apud quosdā Alii dicūt ꝙ est nomē cōponentis. Emelluy cion. i. coliriū cum melle. dicunt quidā. Ego ñ inuenio huiusmodi coliria nisi cōsimile a Serapione. trac. 7°. Sed tu recurre ad Mesue p colliriis. & ad dicta supra ca. de obtalmia de materia calida. & ca. de obtalmia đ materia frigida. ubi habes coliria ꝓhibitiua cursus materierū utrarūq. Coliriū sebrienum nō inuenitur Spica celtica. lʒ de celtica explicet. tameʒ nardi pōt poni. QVOD SI IN VLCERIBVS. Hic docet remouere sordiciē cum abstergentibus ut cū sir° de melle & c̄. & si times calorē cū lacte. qđ si nō times cū aq̄ mellis. uid ista ca° de cura febel. i fine ibi expoīturʒ a me.

ET SI FVERIT. Hic docʒ remouere corrosionis nocumētū. Drachametilon. dixit. qđ est nomē illius hominis q cōposuit. Alibi iueni ꝙ ē coliriū factū ex opio & melle. 5° can. ñ iuenitur. Si tñ bene cōsyderas. Aui. sup̄ i ca° de obtalmia in materia corrosiua laudauit opiū. Et ideo p hoc coliriū intelligemus colirium opiatuʒ. Alias tamē medicinas habeas cū opio mistas secundū intētionē q tibi occurrit. Si enī cū corrosione ē fluxus materierū ad partē pncipiū obtalmie uteris sief albo in quo sit uirtus opii. dissoluto cuʒ albumine oui uel lacte. Si uero nō sit hoc. sed materia indigēs maturatione miscebis illud cū colirio de olibano & dissolues illud cum aqua fenugreci. ET QVAMDO MVNDIFICATVR. Hic ponit curā ulcerū oculi quātū ad intētionem q̄ est cōsolidatio. & est hoc complemētū cure ulcerū. & p° premittit in hoc intētionē & canonē electionis medicinaꝝ ad hoc enumerans quasdā ex illis. 2° q̄rundā ponit descriptionē ibi 2ᵃ. descriptio. Ad primū intellectū considerandū. ut supra declaratū fuit medicie cōsolidātes sunt q habēt debitam exiccationē sine mordicatōe ne trahāt materiaʒ. sicut plūbum ustū cortices ostracoꝝ adustoꝝ. & sicut thus & pprie cū cortice ut qdam credūt. ista tñ debēt approximari facta mūdificatōe saniei. Et iō dʒ exponi. Et quādo mūdificaẗ ulcus. i. qñ est mundū. Ista aūt medicamina q̄dq miscētur. ut quando uelles coliriū tempatum i primis qualitatibus s. in caliditate & frigiditate

qñq aūt exuberant medicie frigide ut sedenigi & cerusa. & hoc qñ in parte eēt calor. qñq exuberat olibanū q̄do eēt caloris đfectus. Intētiōe tamē sumpta a cōplōe particule. debet coliriū declinare ad frigiditatem cōplōis & iō cōis usus i cōsolidādo & generādo carnem i ulceribus oculi est cum factd plūbo nesesti gi. i. anulum plumbū adustū. Modum adustiōis pōit Seruitor. quia adurit faciēdo lāinas. & ponēdo iter eas puluerem sulfuris. & ponēdo in olla ad ignem. & cū incēditur miscetur cū uirga ferrea. & tueatur facies. quia fumus eius multū nocet. ablutum. s. cum aqua ut remoueaẗ impressio sulfuris. Vnde 2° can. qđ ex eo adustū ē iuuatiuū ulceribus oculi. & proprie cum abluitur. Albebat. i. de plumbo. Cinis ostraci fit hoc modo. accipiūt teste cōchiliorū. & terruntur & ponunẗ in olla munda. & poniẗ i fornace figuli una nocte. & si appareret sicut cinis albus bene. & si nō iteꝝ ponaẗ ibi. uel in furno panis quousq fiat albus Ablutus ponit cinis in aqua & agitatur cū ea & pmittitur quiescere & aqua pıciẗ. tu aūt p omnibus istis recurre ad. 7ᵃ. librū Azarauij qui dicitur Seruitor. sedenigi. i. ematites. DESCRIPTIO. Hic ponit discriptiōeʒ medicinarum. s. coliriorū duorum que cōueniūt in consolidatiōe ulcerū post eorū mundificationeʒ. Luteris. ē nomen componentis. albebar. i. de plūbo. sed in hoc primo colirio non itrat plūbum. nisi inquātū intrat cerusa. Climie qđ sic supradictum ē. aurus est pondus. ʒ. i. ℈. lʒ q̄doq iueniaẗ qđ est minus q̄. ʒ. ut summiẗ ab Auicenna fen 14ᵃ. capitulo de cura ydropisis asclitis. Aliud & c̄. est forte scilicet in exicādo & solidando. & ideo ubi queris maiorē exiccationē ad cōsolidanduʒ uteris isto colirio Tak idest stella terre. & est sicut gissū & c̄.

Vandoq fit a ruptura. Supi⁹ Auic. determinauit đ rupturis cornee. & propri⁹ sermo fit đ ulcerib⁹ cornee. Hic đtermiat de q̄dā passiōe cōtigēte i oculo que est ruptura cornee. Et primo notificat nobis hanc passionē quātū ad sui causas & modos in hoc innuēs signa. 2° ponit curam ibi. 2ᵃ quom perseuerat Pria in duas primo notificat nobis hanc passionē modo quodā. 2° modo alio manifestiori ibi secunda. & possibile quidē est. Prima in. d. primo ponit causas rupture cornee. 2° ponit dispositionē q ad illā conseqẗ de illa exequens ibi. 2ᵃ. & tunc appʒ uuea Circa primā partē dubitatur. p° in q̄ differat ruptura ab ulcere đ q̄ dictū ē in ca° p cedenti. Secundo dubitaẗ. quia Auic. dicit

primo capitulũ de rupturis cornee.& postea dic.quãdoq; fit a ruptura.quomõ gº ruptura fit a ruptura.¶ Ad primũ dicẽdũ ꝙ ulceratio de qua dictũ ẽ.in caº precedẽti.& ruptura d qua hic dicit differũt i duobus & cõicãt i uno.qa utraq; passio ẽ solutio continuitatis cornee.¶ Differũt pmo.qa ulceratio ẽ soluº cõtinuitatis i aliqua partiũ cornee ꝓfunda ul' supficiali.Sꝫ ruptura est solutio cõtinuitatis totã corneã secũdũ ꝓfũdum rũpẽs ul' maiorẽ partẽ.& iõ ista solutio cõtinuitatis q̃ dicitur ruptura ẽ maioris q̃titatis q̃ ulceratio.¶ Differũt zº qa rupturã sequit exitus uuee.sꝫ ulceratio ẽ solutio cõtinuitatis sine exitu uuee.
¶ Ad secũda dicendũ p littere expositionẽ.ruptura cornee q̃doq; fit a ruptura.i.ab ulceratione facta a causis itrisecis.sicut ab obtalia & bothor.Possunt enĩ ulcera de qbus sup̃ dictũ est tantũ augeri ꝙ dicunt rupture.& q̃doq; fit a causa extrĩseca.ET TVNC APPARET uuea Hic determinat de dispõe que cõsequit rupturã.talis aũt dispositio est exitus uuee.pmo ergo premittit hoc.zº declarat eius species 3º ponit quoddam notabile.ibi secũda.& quãdo.ibi tertia.& scias.¶ Dicit primo.tunc.s. qñ cornea est rupta seu dirupta apparꝫ uuea
¶ Dubitat de hoc.qa dicerꝫ quis.imo uidet qđ debet exire humor albugine⁹ cũ sit magis paratus ad exitũ q̃ uuea.¶ Dicẽdũ ꝙ ruptura cornee uel ẽ in recto pupille.& tũc parati⁹ exit humor albugine⁹.Vnde Gal.4º de accidẽti & morbo pº caº Si uulnus cornee cõcauũ.i. profundũ efficiat ut humores exterius exeãt suspicio cecitatis ẽ ꝓpter hº.Si pars cornee q̃ est ante pupillã perforetur ut foramẽ usq; interius extẽdat suspicio cecitatis erit.¶ Idẽ sentit Iesus tractatu zº.7iº caº.ul' talis ruptura ẽ magis lateralis.& sic erit uuea.& causa est qa ipsa adheret cornee ꝓprie tamẽ exit q̃do ulceratio ẽ magna.Si eni est ualde parua penetratio ñ põt pelli uuea.sed potius possꝫ resudare albugineus humor.& iõ Aui.loquẽs de exitu uuee.dixit.qđ fit q̃do ẽ ruptura.i.magna solutio cõtinuitatis i cornea.¶ Vlteri⁹ cõsyderãdũ qđ in ruptura cornee duo cõsyderamus.s.ipsam cornee passionẽ.& ut sic sit sermo de ea i tractatib⁹ de passiõib⁹ cornee.sicũ Auicẽna facit.Secũdo cõsyderamus ibi ipsaꝫ egritudinẽ uuee que est remotio a suo situ & figura & ut sic determinat de ea i capitu l' de passionib⁹ uuee.sic fc̃ Azarani⁹ & q̃dã alii. & per hoc cessat qđ contra Auic.posset obici
¶ QVOD SI.¶ Hic declarat species exitus uuee.& habet partes quatuor.sicut sunt quatuor eius species.ibi zª.si autẽ ibi.3ª.& que ẽ ibi.4ª.si autẽ egrediatur.¶ Ad intellectũ p me partis considerãdũ ꝙ exit⁹ uuee prĩe speciei differt ab aliis exitibus uuee in q̃titate quia est exitus paruus.tamẽ in hac paruitate est gradatio.qa si illud quod aparet đ uuea est res multũ parua. Videt sicut formice nigrũ.ideo dicit formicalis.imo quãdoq; ẽ lõga ruptura.& in longũ ꝓminet parũ de uuea & tunc uidetur sicut quedã parua formica. Si aũt sit res ñ sic parua uidet sicut capur musce qđ ẽ maius q̃ caput formice.& iõ dicit almusaragi.i.muscalis uel uespalis.Vñ Azaranus ca.de passionibus uuee.nominat istũ exitũ caput uespe.si autẽ exitus sit paruus.tamẽ maior aliq̃ istoꝝ.dicitur granatilis.qa in q̃titate unius grani frumenti.& hº ẽ qđ Aui.uoluit dicere.Et illud est secũdũ magnitudinẽ & paruitatẽ.SI AVTEM AVGVMENTATIOR Hic notificat secũdã speciẽ exitus uuee.
¶ Vbi cõsiderãdum ꝙ illa species secũda differt a prima.qa i hac apparꝫ manifeste maior q̃titas uuee q̃ i prima specie.& iõ sortitur nomẽ a membro patiẽte.& dicitur uuea.Alii tñ dicunt ꝙ dicit uuea a grano uuee.ET QVE est maior.Hic notificat tertiam specieꝫ exitus uuee.& dicitur uesicalis.quia est maior q̃ uesica.¶ SI AVTEM EGREDIATVR.Hic notificat quartam speciẽ exitus uuee.¶ Vbi cõsiderandũ ꝙ in nominatione istaꝝ specieruꝫ inter auctores est aliqua discordia.que plus est in nomine quã in re.Nam Halyab.uult ꝙ 3º spẽs exitus uuee ẽ illa q̃ prohibet clausionẽ palpebraꝝ.Sꝫ quarta species apud eũ nõ est nisi tertia species antiq̃ta.ita qđ cornea iã sit cõtinuata uel cõsolidata ipsi uuee.Vnde dicit sic in caº.de acumine.i.exitu uuee.qa tũc oculus acuit.Tertia species ut acumen exaltetur donec palpebras transeat & aliis cõtinuet.i. quasi equet ciliis.At uero quarta clau⁹ uocatur cũ acumine diuturnũ ẽ.& cõsolidatur super illđ cornea scissura.Et huic etiã cõcordat Iesus Haly.trac.zº.7º caº.& Azarani⁹.pal. caº.Auic.uero hic exitum magnũ ꝓhibentem copturam ponit speciẽ quartã.sꝫ infra tamen manifestiori mõ enumerat has species et cõcordat cũ predictis auctoribus. Posset tamẽ.A. hic cõcordari cuꝫ eis & cuꝫ seipso ifra diuidẽdo sic.qđ prĩo ponit primã speciẽ.zº secũdaꝫ 3º tertiã.4º quartã.ibi zª.si autem.ibi 3ª & que ẽ maior.ibi 4ª.& quãdo albificatur. Et zᵐ hãc diuisionẽ uesicalis et clauālis sunt una species.sꝫ differunt quasi zᵐ magis & min⁹. ut summit in littera.ambe tamen reponũt in tertia specie.Vnde Aui.ifra dic.Et tertia dr̃ uesicalis & clauālis.sed quãndo Aui.dic.Et qñ.ibi enumerat quartã spẽꝫ i qua uuea q̃ exiuit est cõsolidata cornee.Vnde apparꝫ cornea

alba & dealbat uuea ex longo tēpore. & ideo dicit infra. Quarta est quasi ipsa sit ex generē uesicalis. Verū tamē est cronica coniuncta cū eo. & cē. ¶ Secundo cōsiderādū qd duplex littera reperitur hic. una. que dicit. sepet inter palpebras. & coperturā .i. facit qd palpebre nō possunt oculū copire. imo illa eminētia stat inter eas & ideo etiā dicitur qd seperet inter palpebras. Alia litera dicit app3 inter palpebras et p3. ¶ ET QVANDO ALBIFICATVR. ¶ Hic ponit quedā notabilia. & prio i nū. 2° aliud. ibi 2ª. & scias. ¶ Ad primū intellectū notādu3 q ista littera pōt referri ad sermonē stat in dictū. & pōt referri ad totu3 qd dictū ē de specebus exitus uuee. ¶ Si quidē referrat ad id qd stati precessit. ē sermo talis qd i exitu clauali qñ albificat uuea ñ est eius sanitas i. ñ pōt sanari. quia significat uuee corruptio. & ex hoc mōstrat qd si uuea ñ sit corrupta & posset intus reponi sperat sanitas h° tñ nunq uidi in uno. uidi in tali exitu ceciratē incurabilē. ¶ Si autē referrat ad omnem specie3 exitus uuee. & est sensus talis. qd in qua cūq specie exitus. Si illud qd de uuea app3 uł exit ē coloris albi. nō est spes q liberetur infirmus. Et huiusmodi causa assignatur duplex. Vna qa uuea de se est coloris nigri uł celestini cū igitur dealbat significatur. qd ē facta multa alteratio. ut non sit conueniens pars oculi. ¶ Secūda3 cām ponūt qdam qd significat. qa cristallina appropīquit cornee. Vñ color uuee app3 albus. Istā tñ cām dealbationis uuee. si qs uellet posset faciliter reprobare. s3 ñ cura. ¶ Dubitat pp qd uuea sit nigra. stans ad aerē albificat. ¶ Dicendū qd cā ē duplex. Vna generalis. qa remouet ad cōtrariū p alteratiōnē. sed cōtrariū niger est albū. Secūda cā specialis est. qa aer resoluit humidū qd ē in supficie Vnde subintrās illustrat eā & facit apparere albam. ¶ ET SCIAS. Hic ponit aliud notabile. & dicit. quod quando cornea scinditur in longitudine nō uidet albedo s3 scissura & apparet quasi pustula longa. & h° ē qd dicit. & quasi speculat. i. pupilla. iam sit elongatus idest sit facta longa z^m longitudinē scissure. uł sit elōgatus. i. iudicat res lōgas. ut apparebit auctoritate Rasis. & ita dicit littera arabica. ¶ Dubitat. utrū cū scindit cornea in longum appareat albedo. Videt qd sic. quia generale signum ulcerū cornee ē albedo ut dicebatur. ¶ In cōtrariū. est Aui. ¶ Propter solutionē huius ē primo itelligēdū qd p longitudine3 cornee dbemus itelligere lōgitudinē a sursu3 in deorsu3. s. z^m longitudinē faciei. que ambe longitudines distinguunt contra profūditatē. ¶ Secūdo intelligēdū est qd in tali scissione.

aut omnes cortices scidunt siue rūpūtur aut quidā. qñocūq sit. uult Aui. qd in talib9 scissuris apparet quedā nigredo longa. z^m longitudinē illius scissure. & iō credit qd sit pupilla longa. ¶ Huius autē causa est quia in ruptura longa. uel propellit uuea. uel propellitur humor albugineus. Si quidē propellat uuea quia ipsa ē nigra. ideo apparet quedā nigredo ibi longa & quia pupilla ē in oculo pars que nigra apparet. ideo i prio aspectu quasi aliquis iudicaret qd iste haberet pupillā longā. ¶ Si autē non propellit uuea s3 humor albugineus stās inter partes cornee rupte. & extra prominentes tunc i illo humore stāte in figura lōga app3 pupille nigredo. & uidet quasi pupilla longa. & in tali casu app3 proprie pupille elōgatio quia illa nigredo non est fructū uuee. sed est iradiatio sup parte albuginei ibi stātis in forma longa. Et talis apparitio multu3 assimilat exitui uuee. sed non est proprie exitus uuee. s3 exitus albuginei. Et q̄doq apparet sicut esset una formica lōga. Et uidetur q̄si exitus uuee formicalis. cū tñ nō sit ppulsio albuginei q̄re autē appareat ibi nigredo dictū ē supra ca. de uesicis. ¶ Sed dubitatur qñō albugineus ppulsus nō exit extra. debere3. n extra cadere. ¶ Dicendū qd nō diu stare t. uł aliter q quādo nō totaliter quātū ad omnē corticē cornea ē rupta s3 rmanet aliqs cortex sc3 t n9 ppe & maxie exterior. tūc pōt teneri albugine9 & extra prominere. Et iō forsan. A. dixit quādo cornea rumpitur i longitudine. quasi dicat. q nō sit tota secundū pfundū rupta. Ad rationem in contrarium dicendum. qd in ulceribus cornee app3 manifesta albedo quādo cōsolidata sunt uel quando cōsolidant. & nō sic app3 manifesta ante cōsolidationē. & quādo sunt recentia. ut supra dicebat. & iō Auic. loquēs de ulceribus inchoātibus uł rupturis & non loquēs de cōsolidatis uel de his q̄ sunt apta in uia cōsolidatiōis. dixit forsan quando cornea rūpitur. & nō dixit. quādo iā est rupta diu. ¶ Vel dicēdū aliter qd lic3 ibi. sit aliq̄ albedo. pl9 tñ app3 nigredo. & pl9 facit se notabilē in ispectiōe q̄ albedo. Ego uero uidi h° sine aliq̄ albedis appitiōe. Aliter possum9 respondere qd ruptura cornee quedā ē pfunda in qua exit uuea. & ista si cōsolidant app3 alba. & de hac nō est sermo. Alia ē omnino superficialis in longū sicut ut us filus in qua cōtingit ptes superficiales cornee subtilissimas distrahi ad iuicē. & ñ exit uuea nec aliqs hūor. & ista ruptura nō albescit. qa nō fit cōsolidatio partiu3 ad inuicē. & si fit consolidatio fit ppter humiditatē subtilē paucā que est q̄si trāsparens. & ideo in ruptura tali nō appar3

albula sed pupilla app3 longa.qa app3 nigredo ꝑtracta in illa lõga fissura.radii eni nigri recipiunt̃ ibi siue in parietibus cornee.si ñ fit cõsolidatio. siue in humiditate illa subtili.si fit cõsolidatio & z^m illa3 longitudinem app3 nigredo longa.Et forte possibile ẽ qđ res ab extra recipiat̃ i forma illa & uideat̃ longe.& h° ẽ dictũ Rasis z° cõtinẽtis ca° đ strabositate cũ dic̃.Laniatio cornee accidit aliquando ꝑ lõgũ & nõ supuenit in ea morb⁹ qui dicit̃ albula.S3 uidet̃ tamen esse quedã passio.& ex hoc uenit qđ que uidẽtur apparẽt longa &c̃.

¶ Hic ꝑposuerã inuestigare q̃re pupilla gatti aliquãdo apparet rotũda & aliquãdo lõga sed obmitto.quia exiremus ad aliq̃ difficilia.

¶ ET POSSIBILE Q VIDEM EST.Hic notificat rupturas cornee.& ẽt exit⁹ uuee mõ magis manifesto.Et prio põit diuisionẽ quã dã.z° subdit.ibi z^a.eminẽtia uero que fit Prima in duas primo.facit quod dictũ ẽ.z° iter exitus uuee & uesicas ponit cõueniẽtiã & differẽtiã.ibi.z^a & assimilatur uesicis.¶ Ad intellectũ prime partis notãdũ ꝙ sicut quãdo uẽter.s.totus mirach inciditur extra apparent intestina uel 3irbus.quãdo autẽ rumpitur siphac prominet cutis extra impellẽte 3irbo uel intestino ita simili modo quãdo omnes cortices cornuee rumpuntur.extra prominet uuea Vnde Auic. hic ruptura quãdoq̧ fit in ominibus partibus cornee & corticu3 eius.& ẽ eminẽtia đ substãtia uuee.Sed quãdo nõ rumpũtur omnes cortices tunc eminei ipamet cornea impellente ea3 ab intra uuea uel albugineo & ideo dixit.Et quãdoq̧ fit in quibusdã partibus cornee & est eminẽtia ex ea ipsa ideſt ex ipsamet.s uuea impellẽte illum corticẽ uuee.

¶ Secũdo notandu3 qđ Aui.notãter dixit.Et fit apud corrosionẽ.qa prominẽtia cũ quada3 acuitate oculi fit in cornea q̃do cortex exterior cornee est sanus & iteriores sunt rupti.Si q̧s enim bene cõsiderat ñ potest oculo prominere cornea q̃do cortex iterior est sanus.& exteriores sunt rupti.Et si ꝑminet ñ sic appar3.Qđ aũt cortices cornee intrisecu rumpãtur.& extrĩsecus remaneat integer.maxime cõuenit a materia corrosiua rodẽte interiores.ita ꝙ remaneat exterior.Ferrũ enim incidẽs & casus nõ uidetur ꝙ possit hoc facere.& ido Aui.dixit & fit apud corrosionẽ.¶ S3 tu dices.ego uideo ꝙ ioffensionibus potest rũpi os capitis & ñ cutis.Rumpit̃ ẽt siphac & nõ cutis ergo eadem ratione potest rumpi cortex iterior & ñ exterior ex aliqua offensione & casu ab extra

¶ Dicendũ qđ possibilia lõginqua ego nõ nego tñ hoc nõ est simile.qa cortices cornee sunt magis sibiipsis adherẽtes & uniformes q̃ sit os capitis & cutis.ul̃ q̃ sit siphac & cutis.

Tertio considerãdum ꝙ iste modus declarandi ẽ manifestior.qa declarat uarios mõs rupture.s.totalis & ñ totalis.Vñ sequunt̃ diuersimodi exitus uuee.ut dictũ est.¶ ET ASSIMILATVR uesicis.Hic ponit cõuenientiam & differentiã inter eminentiã predictã.& uesicas.Et dicit qđ assimilat̃ uesicis.¶ Cõsyderãdũ qđ uesice similis talibus eminẽtiis sunt ille q̃ sunt in cortice exteriori.quia ille tendunt ad nigredinem.q̃do igitur cortex exterior cornee propellitur ab uuea ruptis corticib⁹ iteriori bus.uel q̃do propellit̃ ab humore albuginea.tunc uidetur q̃dam eminentia nigra.& iõ assimilat̃ uesice.¶ S3 differt &c̃.¶ Ad hui⁹ intellectum dubitatur.qa Aui hic nominat uesicas duras.cum tamẽ omnis uesica sit mollis eo qđ sit de materia aquosa.ut sup̃ dictũ fuit

¶ Secũdo dubitat̃.utrũ i tali exitu fiat rubedo in albedine oculi & ꝑulsatio.Et uidet̃ qđ sic.quia talis ruptura unde fit ille exitus accidit apud corrosionẽ.ut sup̃ dixit Aui. s3 quãdo fit dolor corrosiuus trahit̃ materia ad oculũ & rubescit.¶ In cõtrariũ.A.¶ Ad priu3 dicẽdũ pđ per uesicas duras possum⁹ intelligere acutas malorũ accidẽtiũ. Vnđ.A.supra distixit uesicas in suaues & acutas.¶ z° possumus dicere qđ intelligit uesicas in q̧bus ex multitudĩe materie ẽ aliqua tẽsio.maior.¶ 3° qđ uesice licet omnes sint molles .quia sunt aquose quedã tñ sunt magis moles.& queda3 mĩn⁹ q̃ possuntdici dur e Ad secundã dubitationẽ dicẽdũ ꝙ i uesicis & reliq̧s pustulis oculi est maior dolor quã i rupturis iã factis.ita qđ uuea exeat.& hoc ꝑpter duas causas Vna qa solutio cõtinuitatis fiẽs magis inducit dolorẽ quã facta.ut summitur quarto de accidẽti & morbo.licet hoc ẽẽt dubiũ.Secũda causa est quia ruptis corticib⁹ cornee materia non sic detinet̃ in loco .licet igitur in corosione & exitu uuee possit esse dolor non tamẽ parificatur dolori facto in uesicis & aliis pustulis fortis ergo dolor trahit materiã Vnde fiunt lachrime rubedo & dolor pulsatiu⁹. s3 non ẽ ita hic.s.in exitu uuee predicte.¶ Considerãdu3 ulterius qđ uesice siue dure siue molles sunt de materia aquosa.& ideo sub radio cedunt.sicut apparet in uesicis circa cutem.Sed in exitu uuee.quia uuea est corpus grossius q̃ sit materia aquosa non cedit radio.¶ Sed tu dicis si humor albugine⁹ ꝑpelleret illũ corticẽ exteriorẽ cornee.tũc cederet radio.qa est corpus molle sic aq̃.Dicẽdũ qđ forsan uerũ est.& ido o3 recurrere ad alia signa predicta.

¶ Vel aliter qđ materia aquosa ꝑternatura3 in ꝑte cõtenta ibibitur ad minimos poros tu

nice cornee & mollificat & relaxat eã q̃do fit ibi uesica. & iõ cedit radio. Sꝫ humor albugine us ꝑpulsus extra. nõ sic relaxaret cornee corti cem. & iõ apparet illa prominẽtia sub radio magis resistẽs. ¶ Et cõsidera sermonẽ. A. qa nõ dixit. Sed ñ est hic. Sed dixit. sed ñ est ita hic. quia lꝫ sit. nõ tamẽ ita. EMINENTIA uero. Hic ponit subdiuisionẽ. & primo unam. 2° aliam. ibi 2ª. eius aũt. species. ¶ Circa ꝓmã partẽ cõsiderandũ ꝙ ruptis omnibus corticib⁹ cornee quasi tota uuea exit sicut in tertia. & 4ª specie. aut pars aliqua sicut in prima & secũda specie exitus. ¶ Aliter tamen posset exponi. uel qđ tota ruptura implet̃ uuea exeũte ul' ps eius solum. EIVS AVTEM. Hic ponit aliã subdiuisionẽ. Vel possemus dicere ꝙ hic declarat magis in spãli premissam subdiuisionem. Erat aũt subdiuisio ꝓmissa hec. qđ eminentia ꝑp fracturã in omnibus corticib⁹ cornee. aut ẽ cũ aptione & exitu q̃si torius uuee. aut ptis & secũdũ h° essent due spẽs exitus uuee. Vult igit̃ magis pticulariter dc'are mõs exit⁹ uuee tũc hꝫ ptes quatuor. sicut quatuor sunt tales species siue modi. ibi 2ª. & secũda. ibi 3ª. & 3ª ibi quarta. & q̃rta. Pria in duas. pri° declarat primã speciẽ exitus uuee. 2° ponit cõueniẽtiã & differentiã inter eã & uesicas. ibi 2ª. q̃ q̃do ¶ Dicit primo qđ eius. s. eminẽtie q̃ ẽ exit⁹ uuee. ruptis omnibus corporib⁹ seu corticib⁹ spẽs sunt quatuor. supple ꝓma ẽ parua que dicit̃ granatilis siue granalis uel formicalis. ista sunt declarata supra. ¶ QVE QVANDO. Hic ponit cõueniẽtiam & differẽtiam. Conueniẽtia ẽ ista. qa uesica exterior ẽ nigra. & idõ exitus uuee quãdo minorat̃. i. quãdo ẽ puus uidet̃ sicut exterior uesica. Nã similatur sibi in colore. qa utriusq̃ color ẽ niger. & in quantitate quia uesica est parua. sicut uuea pustula. sic exitus iste prime speciei est paruus & proprie quãdo est formicalis. & nõ quãdo est uesicalis. & ideo dixit quãdo minorat̃ &c. ¶ Cõsiderandũ tñ qđ Halyab. & Aʒaranius ponũt qđ cõuenit cũ pustula. ET SEPERATVR. Hic differẽtiam ponit autẽ duas differẽtias. Prima ẽ qa exitus formicalis ẽ secũdũ colorẽ uuee. homines eñi qdam habẽt colorẽ uuee nigrũ. qdam uiridẽ. qdam mediũ. Illa igitur ps uuee q̃ ꝓminet in exitu formicali ẽ uel nigra uel uiridis uel media. Sꝫ color pustule differt a colore uuee. & h° est qđ Aui. dixit. qđ si differat color eius. s. alicuius eminẽtie apparẽtis de qua credit̃ qđ sit exit⁹ uuee formical' & tñ nõ est. uesica. ¶ Sed tu dices. in hoc nõ põt cognosci diuersitas a uesica exteriori et exitu formicali. qa uesica exterior ẽ nigra. & diuersificat̃ sua nigredo secũdũ diuersitatẽ nigredis oculi. ¶ Dicendũ qđ nigredo uesice cornee ñ ẽ sic nigredo uuee q̃ est uera nigredo. sꝫ est sic nigredo cornee q̃ ẽ nigredo per reflexiõeꝫ. Et ñ uult i hoc aliud Aui. nisi qđ nigredo exeuntis uuee. ẽ uera nigredo. & iõ secũdũ cõeꝫ situ et inspiciẽtẽ illud parꝫ qđ prominet i exitu formicali apparebit coloris nigri ul' uiridis. secũdũ plurimũ tñ niger. qa ẽ color uuee utplurimũ niger. Vñ Aʒaranius cõiter tamẽ niger est. sꝫ nigredo uesice nõ est uera nigredo. sed fcã p reflexionẽ. & iõ si infirm⁹ torquet oculũ. & tu ex obliquo ĩspicis apparebit tibi dyafana & ñ nigra. sed aquea. & cõsydera istud. & iõ. A. dixit. Si differat color a colore uuee. q̃i dicat. si habet n'gredinẽ. nõ tamẽ ueraꝫ sicut uueã ¶ Aliter tamẽ possemus respõdere ꝙ p uesicã intelligit pustulas alias nõ aquosas. Pria tamẽ solutio ẽ melior & subtilior. ¶ Secũdã differẽtiã põit Aui. ꝙ i exitu cornee aliquãdo cõsolidat̃ i sui extremitate qua iungitur uuee exeũte. & quia in cõsolidatiõe apparet albedo uidebis nigredinẽ prominẽtem circũdatã quadam albedine. Dixit autẽ quãdoq̃. qa hoc fit maxime in cõsolidatiõe cornee. Ante enim cõsolidatiõeꝫ nõ sic apparet albedo. causa huius albedinis dicta fuit supra. ¶ Cõsyderãdũ qđ limb⁹ põt esse nomen coloris & nomen loci. Nomẽ qdẽ coloris. qa significat rẽ coloris albi nõ clari. & talis ẽ color in circuitu. s. albus. qa ẽ in cornea. ut Serapio. Nomeꝫ autem loci. qa limbus ẽ circuitus uel extremitas ut patet. ¶ ET SECVNDA. Hic declarat secũdã speciẽ & patet. postea tertiaꝫ & quartam declarat. ¶ Consyderandũ qđ lꝫ Aui. sup ª. quartam speciẽ nominauerit claualeꝫ. tamẽ hic speciem tertiã nominat etiaꝫ clauãlẽ. quia similatur capiti claui. i. bulle rotund. Et differt a 4ª specie p antiquitatẽ. quia quarta species ẽ uesical' uel clauãlis supple uerũtamẽ est cronica. ¶ Ex quo apparꝫ qđ dicit̃ orbicularis. i. rotunda. s. cum magnitudinẽ. & h° ideo fit. qa cuꝫ magª pars sit extra de uuea uel quasi tota rotũdat̃ extra. & ideo ẽ sic una uesica uel caput bulle. Similiter etiã armille fusi. quia sic armilla. i. fusarolũ ibibit fusuꝫ. ita hic cornea imbibit. i. cõstringit lateraliter uueã. & illa circulariter ꝓmine. extra. Vel dicit̃ ex alio. quia sicut fusarolũ dicit quid rotundũ fuso appositũ & adherẽs ita uidet̃ quod illud de uuea sit cornee appositũ. & proprie similatur armille q̃ non penetratur a fuso sed apponitur fusi foramini & iõ Auic. dixit coniuncte cuꝫ fuso. ¶ Considerãdũ quod iste modus declarandi species exitus uuee est manifestior quã iste qui tangitur in principio capituli Et hoc ꝓmo. quia ordinatim dicitur prima spẽs & 2ª. & 3ª. & 4ª

explicando. Superiꝰ eniꝫ non dicebatur hec
est prima species.hec est secūda &c̃ Secundo
quia exitus uuee proprie fit cuꝫ cornea totali
ter in omni cortice disrumpitur.¶ Hic autē
Auic. premissa diuisiōe qđ cornea disrumpi
tur tota.uł quātū ad cortices.dixit qđ si tota
disrumpitur fiunt quatuor species exitꝰ uuee
Dubitatur utrū exitus uuee sint quatuor spe
cierꝫ ł plurium.uel paucioꝝ.Videt̃ qđ pluri
um qa sicut tertia species & quarta uidētur
differre tēpore.ita prima spēs noua erit uniꝰ
speciei & antiqua alterius speciei.& sic de se
cūda spē.& sic erūt sex spēs.¶ Amplius qđ
pauciores qa magis & minus ñ diuersificant
spēm sꝫ isti exitꝰ differūt secūū madgis & mi
nus.ut sup̃ īnuit Aui.¶ Ampliꝰ morbus āti
quus & nouꝰ sunt eiusdē speciei.ut tertiana
unius diei & uniꝰ mēsis.sꝫ.3ª.&.4ª.spēs dif
ferūt ut morbꝰ nouus & ātiquꝰ.¶ In cōtra
riū sunt oēs famosi auctores q q̃tuor species
ponūt.¶ Dicendū qđ isti quatuor exitꝰ uuee
ñ sunt ꝓprie spēs.sed sunt qdā modi.ut no
tū est.¶ Distinguunt̃ aūt modi isti dupł r.s.
generali distinctione.& sic possunt fieri duo
mōi uel tres.Duo qdē.quia uł exit uuea q̃li
totaliter uel exit ps.ut supra dictū fuit de itē
tione Aui.Tres aūt fiūt mōi diuidēdo secūdū
magis & minus & mediū.ut dicat̃ qđ exitus
uuee quidā ē magnꝰ qdam est paruus & qdā
mediocris.queādmodū ℥oar ponit tres species
trac.8º.primi libri.16º cº.¶ Distingūtur zº
distinctiōe speciali.& sic sunt q̃ttuor mōi.qa
quatuor diuersitates notabiles inspiciūt̃ in ta
libus exitibus.sic auctores testant̃ & expiētia
declarat.¶ Ad cōtraria dicēdū qđ licꝫ prima
& secūda species possint distingui in nouā &
antiquā.sicut tertia.Tamē hº non fit pp duo
pº quia nō sic euenit.prima eniꝫ species curat̃
& forsan secūda.sꝫ tertia nō ē credēdum qđ
curet̃.& ideo semp transit in quartā. Secūdo
qa nō ē sic manifesta diuersitas sicut essꝫ iter
tertiā & q̃rtā.¶ Ad zm dicēdū qđ ñ sunt ue
re species.& eodē modo ad quartā.Vel aliter
qđ etiā quarta species & tertia habent diuer
sitatē in quātitate.quia quarta species ē ma
ior.etiā in forma.qa quarta species ē orbicla
rior q̃ tertia.Hec autē sine actuali expientia
male docere possent.

C Vm ꝑseuerat &c̃.¶ Superiꝰ.A.
determinauit de causis ruptu
re cornee & speciebꝰ eiꝰ q maxi
me manifestāt̃ p modos exitꝰ
uuee & acuitiōis oculi.¶ Hic determinat de
cura.& prio ponit curā eius.quādo ē in prin
cipio.zº quādo ē ī ꝓcessu 3º quādo ruptura
iā ē et appꝫ exitus uuee siue eminentia.ibi.
zª cū autē ulceratur.ibi 3ª.cū autē fit ruptu
ra.¶ Ad ꝑmi euidentiā sciendū qđ ruptura
cornee tunc est in principio quādo in ea fit pu
stula mala de materia.calida acuta ad quā sta
tim sequūtur accidentia praua.s.dolor fortissi
mus pulsatio rubedo ex multa attractiōe ma
terieruꝫ & statim talis materia sui acuitate ī
cipit aliquaꝫ ulceratione in cornea facere. que
ulceratio si procedat perducit ad dilatationē
cornee & exitum uuee.¶ Potest autem hoc
pricipium rupture duobus modis in genere
curari ut summitur a Rasi nono almansoris
capº de ulceribus oculi.pº cū rebus prohiben
tibus uel curātibus absq hoc quod materia ī
sanieꝫ conuertat̃.Secundo cum rebus sauiā
tibus illam materiam .Primo igitur Auic po
nit curā primā secundo ponit secūdā.ibi.zª.et
dum preseuerat ī principio. Prima in duas ꝑ
mo premittit qualis debet esse cura rupture
inchoātis.zº declatat.ibi zª.đq indigēt.¶ Di
cit primo qđ dū perseuerat.s.ruptura in uia
generationis eius.i.in principio.uel eius cura
est cura ulcerum uel bothor.i.ulcerū bothora
liū.secūdum qđ diximus.s.in capº đ exituris
oculi & exituris cornee.¶ Circa quaꝫ partē
considerandū qđ ruptura cornee cū exitu uuee
habet tria principia successiue et per ordinem
se habentia.unū est principiū qđ est ipsamet
ruptura cornee parua ad quam seq̄t̃ exitꝰ for
micalis.& ideo si procedat augmētādo.qa ma
ior fiat disruptio fiet exitꝰ dictꝰ uuea.Et si ad
huc maior fiet exitꝰ uesicał & clau alis.ut supe
rius declaratū ē.Et curam huius ꝑricipiꝭ ru
pture cornee Auic.ponit ibi. formicalis uero.
Aliud ē pricipiū cornee qđ nō est pars ruptu
re cū exitu sꝫ ualde illi propiqua.& tale prī
cipiū ē ulceratio manifesta in cornea cum qua
nō exit uuea aliq̊ exitu.nec formicali nec uuea
li nec uesicali.Sꝫ si illud principiū.s. illa ulce
ratio manifesta parū plus crescat statiꝫ exibit
uuea.Et de tali principio rupture cornee.A.
loq̄t̃ ibi.Cū autem ulcerat̃.& ibi ponit curaꝫ.
¶ Aliđ principiū rupture est adhuc magis
remotum a ruptura cū exitu uuee.& est pre
sentia malarū materierū acutarum in cornea
fatiētiū.pustulas paruas que materie non ab
soluunt̃ a quadam ulceratione quaꝫ faciunt
in cornea licet non .sit manifesta ulceratio.si
cut illa de qua statim dictum ē tamē si talis
ulceratio procedat & fiat maior ꝑueniet ad il
lā & ex illa ꝑueniet ad rupturā cū exitu uuee
Et qa istđ principiū rupture est remotiꝰ inter
omnia tria principia .ideo dixit dū perseuerat
ruptura in uia generationis.i.in uia ad genera
tionē.¶ Sūt.igit̃ ista tria principia ruptur̃ cū

exitu.sic per ordinē se habētia.qa prio ē prīci
piū qd̄ dicit̄ uia generationis. 2° ē pricipiū
qd̄ ē ulcerario manifesta.& tūc ruptura ma
gis appropiquat.& de tali principio loqt̄ ibi
Cū aūt ulcerat̄.¶ Tertio ē principiū qd̄ dicit̄
exitus formicalis.¶ Cōsyderādum 2° qd̄ lit
tera que dicit.ulcerū & bothor potest duplr̄
exponi.Vno modo ut dictū ē.i.ulcerum botho
raliū.Alio modo pōt exponi.¶ Propter qd̄
sciendū qd̄ materia q̄ ad corneā fluit ul' ulce
rat corrodēdo sine uera apostematōe.ł ulcerat
quia facit uerū apostema.parū calidū qd̄ dici
tur bothor quōcūq̄ ulceratio incipiatur in cor
nea est uerū dicere qd̄ ruptura tunc habz uiā
sue generationis.Quātum g° ad ulcerationē
cornee factā a materia absq̄ uera uel manife
sta apostematione dixit.Est cura ulcerū'. Sed
qnātum ad ulceratiōnē factā cum bothor uel
qd̄ potest fieri ex bothor.dixit & bothor. Sz
circa dicta dubitatur primo utrū exit⁹ uuee
formicalis possit fieri nō precedētibus princi
pijs dictis.¶ Secūda dubitatio ē.utrum ut a
species exitus uuee ut uesicalis.et claualis pos
sit fieri nō p̄cedēte formicali.¶ Ad primā du
bitatiōez dicēdū qd̄ rupture cornee cū exitu
uuee.uel fiunt a causa extrinseca.uel fiūt a cā
itrīseca.Si qdē fiāt a causa extrīseca.ut īcisiōe
cū cultello.Et dicēdū qd̄ pōt fieri exit⁹ uuee
absq̄ h° q̄ p̄cedat alia ulceratō occl'ta ł manife
sta Dico absq̄ hoc p̄cedat p̄cessu tēporis a me
dico signabilis.ut notū est.Si aūt fiat ruptura
cornee cū exitu uuee a causa intrinseca.tūc p̄ce
dūt ista duo pricipia.s.ulceratio parua.& ul
ceratio manifestior.Nam materie humorales
fluentes ad oculū p° parū ulcerant. postea au
get̄ ulceratio.postea fit disruptio & exit⁹.ut
notū est.¶ Ad secundā dubitatiōnē eodē mō
dicendū q̄ exitus uuee.uel fit a cā exteriori.
ut cultello.& sic pōt fieri exitus uuealis ul' ue
sicalis.absq̄ h° q̄ p̄cedat formicalis.Vel talis
exitus fit a cā intrīseca humorali.& tūc utplu
rimū p̄cedit exitus formicalis.qa materia cor
rosiua uel ulcerariua prius facit paruā ruptu
rā q̄ magnā.Dico autē utplurimum.quia pos
set aliqūs materia saniosa in multa q̄titate col
ligi in cornea & subito facere magnā corruptō
nem.Vnde fiet stati exitus uuealis uel uesica
lis nō precedēte exitu formicali.QVOD IN
DIGENT.Hic Aui.declarat istā curam.Ad
cuius intellectū considerandū q̄ intētio in cura
tione huius principii rupture est.sex res.Pri
ma euacuatio materie.Secunda distractio uel
diuersio ei⁹ ab oculo.Tertia rectificatio q̄lita
tis materierū in toto & transpiratio.Quarta
adequatio materierū in oculo.& repulsio eius
si ē possibilis.Quita itentio i ulcere ichoante

Sexta rectificatio regimis.¶ Prima ītētio cō
plet̄ euacuando materiam cuz flebothomia &
farmacia.q̄liscūq̄ sit egritudo.i.siue sit a cau
sa extrinseca siue intrinseca.Vel q̄liscūq̄.i.siue
sit ulceratio bothoralis.siue nō bothor.ꝺ qua
autē uena & ex qua parte sit fienda.& q̄ pre
cedat.an flebothomia.an farmacia superius p
fecte declaratū ē ex scientia Aui ul'ium princi
piorū.s.primi libri.& p^a fen hui⁹ tertij.cap°
de canonibus ul'ibus curatōis egritudinū cere
bri.& perfecte dixim⁹ supra capi° de obtalia
Et ideo Aui.hic nō resumpsit.Farmacia autē
que istis dat̄.ē q̄ purgat acutores hūores.&
eos tempat.sic aqua fructuū.& hiera.& isu
sio mirobalanorū.ut innuit Halyab.5° pract.
ca° de cura ulceꝝ oculi.& sup declarate sunt
tales medicine ca° de cura obtalie.¶ Secūda
scz diuersio materie complet̄ cū euacuatiōib⁹
dictis & cū balneo.¶ Tertia intētio.s.rectifi
catō q̄litatis materieꝝ i toto corpore et trāspi
ratio ēt fit per balneū.Hoc aūt balneū Auic.
regulat quinq̄ mōis.P° enim ostendit temp⁹
sui usus cū dicit.post euacuatiōnē administre
tur balneū.quia stante multa repletione ēēt
cā agitationis & fluxus materierū ad patiētē
particulā.Secundo ostendit ex qua aqua fi
at.cuz dicit ex aqua dulci.Nam balneū ēx hac
aqua trāspirat corpus educēdo fumosas sup
fluitates & tēperat ariditatē ul' acuitatē cor
poris et humoruz ut coligitur.x° et.xi° terra.
Tertio ostendit i qua dispositione corporis p
prie confert cuz dicit.proprie quādo est i com
plexione acuitas & caliditas acuta.sicut in cor
poribus colericis.uel habentib⁹ adustos hūo
res.Istis eni uehemēter confert balneū.qa trās
pirat acutos uapores & acuitatē tempat.hoc
autē est uehemētre utile i cura ulcerationum
oculi quia humores per eoꝝ acuitatē maxime
sunt causa ulcerū.ut supra Auic. Exiture ocu
li.s.ulcerose generant̄ ab humorib⁹ acutis ad
ustis.Quarto tangit moduz usus balnei.s.q̄
tuz ad partes balnei & q̄tuz ad partes corpo
ris cū dicit preter quod moretur &c̄. Primo
quidē quātū ad partes balnei. quia patiēs de
bet plus morari in aqua balnei et non in aiere
Ratio est.qa balneū p sui aquā plus hume
ctat & remittit acuitatē humoꝝ.Balneū eniz
in aq^a sui humectat.& aer calefacit.ut.A.p°.
li°.fen.2^a.illo ca.Quidā errare loquētiuz.2°
tangit modū usus q̄tum ad partes corporis.
quia nō cōcedit iponi caput siue aq̄ sit calida
siue frigida.Et rō est.quia aqua fontis.i.tine
balnei.si ē calida trahit materias ad caput.Si
autē ē frigida.premit materias ad oculos.Et
p̄pter hanc causaz.A.prohibet apponi olea su
per caput.Nā talia olea uel sunt calida.sic ca

camemilinū & anetinū.l' sunt frigida ut rosa tū & uiolatum & nenufarinū.Si quidē olea capiti approximata essent calida ista nocēt du pliciter.Primo qa eliquādo faciunt fluere ma terias ad oculū in quo ē debilitas & aptitudo receptionis pp uehemētiā passionis.Secundo qa attrahunt ad cerebrū materias que ñ sunt in eo.imo ab aliis partibus attrahūt.& hoc ē qđ Aui.dicit.Quidā enim illorū.s.oleorū ut olea calida mittunt materiā ad oculum pp reso lutionē.i.eliquationē materiei iuēte i cerebro & attrahunt qđ nō est in ipso.Si aūt ista olea sint frigida ipa nocent capiti approximata.qa exprimunt cerebrum.& inspissando opillant poros capitis a quibus fit materierū resolutio Materiebus igiť retentis & poris oppillatis quia materie nō inuenerunt uias uacuas qui bus recipianť fluunt ad extremitates cerebri. & quia oculi sunt i extremitate cerebri.& mo do propter passionē sunt apti ad recipiendum materias.iō illuc fluūt.& hoc est qđ dicit.& sup.qdam illorum oleorum ut olea frigida. exprimūt ipsum.s.cerebrū.uel ipsaz.s.mate riā propter inspissationē &c̄.Tota tamē ista littera pōt referri ad olea calida. De frigidis enī nō ē dubiū qđ exprimūt materias.sz olea calida exprimūt.quia trahunt materias ad ce rebrū.quia opillant uias per unctuositatem. que oppillate ñ possunt recipe materias q̄ tra huntur q̄re currūt ad extremitates¶Quito tangit qualitatē quā debet habeř aqua balnei quia debet esse calida uel frigida.per frgidā autē possumus intelligere minus calidā.Debz enim esse aqua magis uel minus calida secun dū diuersitatē corporuz & secundum diuer sitatez corporis & consuetudinis.ut si corpus patiēs habeat humores multum acutos.& sit estas & consuetudo balneandi in aqua parū ca lida.tunc potest aqua cuz qua lauatur parum calefieri.& sic dicetur aqua frigida.Et posse mus inteligeř aquā fore frigidā.ut si hō ēēt incēsus sine febre et satis carnosus & tempus calidū.posset in aqua frigida lauari.¶Quar ta intentio est adequatio matereterierū in oculo & repulsio.& istud dedit intelligere.Auic.ex caº.de exituris & de obtalmia.& hoc fit ponē do in oculū sief album.dissolutū cū lacte muli eris.ut ponit Rasis nono almansoris.caº de ul ceribus oculi.Vnde Halyab.5º.prac.caº.de ul ceribus.Oculo coliriū instilla album sine opio cū mulieris lacte cui filia est.Posset ēt dissol ui cū albumine oui.ut Mesue ponit in hoc ca. ¶Quita intētio que est ad ulcerationez cor nee inchoantē.lz sit satis occulta cōpleť tamen cū medicinis exiccatiuis.& hº facit sief album Vñ Halyab.post uerba predicta subdit.cū co

liriū album ex desiccantibus & refrigerantibus sine puctione cōpositum.sic aūt lac refrigerz lenificet & declinz.¶Et hanc itentionē Aui. dedit itelligi ex his que dixit in ca.de cura exi turarum.¶Si quis eni cōsiderz ista cura que hic poniť est illa que posita ē ibidē.Et posse mus dicere q Aui.tāgit curā istam q̄tum ad hanc intentionē quando dič post.Et cureť cu ra ulcerū.¶Sexta itētio que ē regiminis recti ficatio compleť cibando infirmū cibis habenti bus tres cōditiones.Prima ꝙ sint boni chimi idest nutrimēti boni.Secūda ꝙ sint tempati.s. in q̄titate.Vel tempati.i.cōuenientis qualita tis.i.frigide & hūide.Tertia cōditio ē ꝙ sint frigidi & humidi.& hº.ut opponāť acuitati humorū currentiuz ad oculos & quia remitte re caliditatē & acuitatez humorum est ualde utilie in cura haruz ulcerationū inhoantiuz in oculo.ideo bonū est qđ totuz corpus disponať & altereť uersus frigiditatē & humiditatē. & hº est qđ dicit.Et reliquū corpus similiter Istud autē totū fit cauēdo a carnibus & uino. & proprie uino dulci.ut Rasis preallegato capº.Et da sibi lactucas l' portulacas & mala granata & uinū granatorū ut iulep.s.cuz mu lta aq̄.& aquā ordei.& cōsimilia.ut summiť a predictis auctoribus.¶Fac ēt qđ aer q ispi satur ab eo sit frigidus balneū eniz facit hoc. Nā licz aqua calida calefaciat primo occursu. postea tamē ifrigidat.ut Aui pº can fen 2ª.il lo caº.Quidā ornare loquētiū.¶Sz circa p dicta dubitať.pº utrū qui balneeť in pricipio ulcerationis que est uia in exitum uuee dēat sub mergere caput in aqua.Vř qđ sic.qa taľ balneatio fit ad temperandā acuitatē materie faciētis pustulā ulcerosam.sz isto maxime in diget materia que ē in capite.cū sit propinqui or oculo.q̄ sit materia que est i toto corpore. In cōtrarium ē Aui.¶Dicēdū qđ nō est tu tū submergere caput in balnei aqua.& hº. qa si aqua sit calida eliquat materias uersus.ocu lū si sit frigida exprimit. Alia causa.est quia facit retēctionē anhelitus ex qua repulētur et extēdūtur uene circa caput Tertia causa ē.qa medicine que oculo ocurunt in hac passione cū hoc quod equēt acuitatē materie debēt ēē exi catiue conferētes ulceri.ut dicetur Aqua autē sui humiditate.sola i hoc nocet.¶Sed tu di ces si iste infirmus non submergit caput i aq̄ stabit aere calido.& tunc magis nocebitur Dicendū ꝙ iuditio meo isti infirmo debz para ri tina aque coopta.& extra teneat caput tali ter ꝙ nō curant uapores.& aer calidus ad ca put.¶Notandum tamen qđ forsan nō esset malū qđ patiens bene clausis oculis submer geret caput in aqua.& paruz staret.& paucis

uicibus uel duabus uel trib⁹.qa ex hoc aliq̃lr
ter tẽperet acuitas humoꝝ i capite.Nec time
mus dissolutionẽ materieꝝ ꝑpter duas cãs.
Prima quia nõ multũ iprimeret calorẽ si sit
calida.nec frigus si sit frigida pp paucã morã
Secũda qa iaꝫ ꝑsuppõit qđ corp⁹ sit euacua
tũ.& iõ.A.nõ ex toto ꝓhibuit submersiõeꝫ.
sꝫ multitudinẽ submersionis.cũ dixit.Et neq
multiplicet submersiõnẽ.¶ Ex qb⁹ cõtrariã
soluũtur.¶ Secũdo dubitat.utrũ medicamẽ
repcussiuũ qđ appoximat i pricipio istarũ pu
stulaꝝ ulcerosaꝝ sit eiusdẽ uirtutis cũ eo qđ
approximat i principio obtalmie.ut uerbi g̃.
sit illud idẽ sief albũ qđ supius diximus i ꝑn
cipio obtalmie.Et uidet ꝙ sit ex itẽtõe Rasis
nono almãsoris preallegato ca.ubi absolute ꝑ
cipit sief albũ imponẽdum.nec ponit aliaꝫ de
scriptionẽ sief albi.in ca°.curationis ulceꝝ ocu
li.¶ Itẽ ex mẽte Aui.qui intẽtionẽ repcussio
nis que cõpetit in hoc principio tacuit quia ex
presserat supra.ut dictũ est.¶ Amplius i ꝑn
cipio obtalmie ponunt sief repcussiua.uel alie
medicine fortes uel debiles opiate ut sup̃ dcla
ratũ fuit.Sed iste possunt repellere materias
istoꝝ bothor ulcerosoꝝ uel pustulaꝝ.igit ille
medicine & illa sief maxime cõueniunt.¶ In
oppositũ summit ex Halyab.5.prac.qui pro
priũ coliriũ cõficit in hac passione.¶ Dicẽdũ
ad hoc ꝙ coliria que instillant in oculũ in princi
pio harum pustularum uel bothor ulceroso
rum differunt ab aliis que instillantur in prin
cipio obtalmie calidꝫ.& cõueniũt cũ illis.Prio
quidẽ cõueniũt in cõi intentiõe que est remis
sio acuitatis materie & repulsio & actualis
lenificatõ.& sedatõ doloris.& iõ cõicãt i albu
mie oui ul' lacte & cerusa.& gumma arabica &
amilo & quãdoq opio.¶ Sꝫ differũt qa sief
albuꝫ qđ instillat in principio horum bothor
habẽtiũ aliquã ulcerationẽ.debet habere i se
uirtutẽ plus exiccatiuã ex hac ulceratiõe.Vlce
ra eni idigẽt exiccatiõe.ut ibidẽ Halyab.ẽt cõ
plõ cornee hoc idicat que forsan ẽ siccior q̃ cõ
plexio coniunctiue.qđ signat maior duricies.
¶ Differũt etiã 2° qa i huiusmõi bothor ma
gis cogimur uti opiatis ꝑpter uehemẽtiaꝫ do
loris.q̃uis ẽt opiatis regulariter nõ utamur
ut supra perfecte declaratũ fuit.& qa sief qđ
cõuenit hic debet ẽẽ siccius q̃ illđ qđ cõuenit
in obtalmia calida pura absq ulcere.ideo sief
Haliabatis est ualde utile.Q đ ℞.climine ar
genti adhuste & lote.eris adhusti cuiuscunq
ʒ.ij.caquie.i.acacie gume arabice.cuiuscunq
ʒ.iij ceruse.ʒ.i.tere omnia & distempa cuꝫ al
bumine oui.& cum opus fuerit utere liquefac
to cũ lacte puelle & bombicẽ in bibitũ hoc coli
rio suppone.Et ideo ioar trac.2°.16° ca° colau

dat sief rosarũ non tamẽ credo ꝙ illud ꝙ ipse
ibi describit conueniat in principio.Et iõ Aui.
superius ca° de exituris oculi dicebat.Quod
si fuerit obtalmia curet &c̃.& coniungatur i
ter sedationẽ doloris & sedationẽ ulceris.q̃ si
dicat.si fuerit obtalmia nõ sufficiũt medicine
ad obtalmiã solã.sed debent iungi medicine si
ce.& ideo in summa loquẽdo subiunxit Et ad
summũ canon electionis medicinarũ in ipso.est
qm̃ oꝫ ut eligatur omne qđ exiccat absq mor
dicatione.& hoc uoluit in pricipio hui⁹ cure.
cum dixit Cura est cura ulcerũ & bothor.
Considerãdũ tamen propter cõtraditiones tol
lendas qđ in principio haꝝ pustulaꝝ & ulce
rationũ.uel ulceratio est paruissima ualde.uñ
confidis ꝙ exiccatio ceruse sufficiat.& sic suffi
cit sief albũ cõe cui⁹ descriptionẽ supra posui.
& sic fuit cõtent⁹ Rasis sief albo.qđ dixerat
i ca.de obtal^a.lꝫ illud sit siccũ propter sarcacol
lam & opiũ.& ideo in hoc cãu uidet mihi uti
le sief.Iesus qđ supra i precedẽti ca.scripsi su
per illo ca°.Et si fuerit hec obtal^a.Vel ulcera
tio ẽ manifestior.q̃uis sit in principio.quod di
citur uia.generationis.& ut sic cõfert sief Ha
lyabbatis ubi ẽ fortior exiccatio q̃ i sief albis
frigidis ad obtalmiã pp climia & es ustum.
¶ Ex qbus cõtraria cessant si intellexisti pre
missa.¶ Tertio dubitat.utrũ in principio ul
cerationis cornee absq exitu uuee a cã extrin
seca facte & ulceratiois facte a causa itrĩseca
scꝫ humoribus acutis fluẽtibus ad oculũ đbe
amus uti eisdẽ medicinis.Et uidet qđ sic.qa
Aui.nõ distinguit eas hic.nec in precedẽti ca°
¶ Probat ratiõe.quia utriusq cõis intentio
ẽ sedatio doloris.& ꝓhibitio materiei.& ulce
ris cõsolidatio.sed unum & ideꝫ medicamen.
uerbi gratia.sief albũ omnia ista facit.ut sup^a
apparet.igit utrobiq cõuenit.Vide Azaraniũ
ca° de arsanac.¶ In cõtrariũ summit ex Gili
berto ca° de ulceribus oculi.q in ulcerib⁹ fc̃is
a causa extrinseca nõ cõcedit lac mulieris poni
in oculũ & concessum ẽ supra in ulceribus fr̃is
a materia.¶ Dicẽdũ qđ q̃stio q̃rit đ medici
nis localibus.nõ eni dubitat qđ utrobiq con
uenit euacuatio per flebothomã ul' farmatiaꝫ
secundũ diuersitatẽ dispositiõuꝫ corporis De
medicinis uero apponẽdis sup oculo inuenio q̃
dã discordiã inter comuniter operantes & fa
mosos auctores Nã comuniter opãtes acipiũt
albumẽ oui.& post conquasatione uel sine cõ
quassatione in ponut pecias siue cotum.& po
nunt super ocullo taliter quod attingat corneã
uulneratã & dimitunt sic.15.dieb⁹.Quidaꝫ
ualde paucioribus.¶ Alii uero opantes acci
piũt aquã ro.paucã.& ꝑmiscẽt ꝑdc̃o albumi
ne.& eodẽ mõ oculo applicant.¶ Quidam

uero bonus operator dixit mihi ꝙ ipse accipit germina que repiunt in ouo ex gallina calcata & accipit ex eis.iz.& territ tal'r ꝙ fiat unguẽtũ & ponit super oculo.& dic ꝙ ẽ mirabile.& inuenit in quodaʒ libello parue auctoritatis. ¶ Sed famosi auctores uident inuere ꝙ i pn cipio uulnerũ uel ulcerꝝ cornee a quacũqꝫ cã fiant intẽdamus cũ medicinis in quibus cũ uirtute phibitionis & sedationis sit uirtus incarnatõis ulceris. Vñ Aui.in precedẽti ca.non distinxit curã istorũ uulnerum. Et Mesue đ cura uulnerũ & ulcerum oculi dicebat. Tertiam rẽ.s.administrationẽ medicamĩs circa uulnus cõplent administratões medicaminũ facientiũ nasci carnẽ i ulceribus.& ẽt consolidantiũ ulcera.sicut sief albũ in principio cũ lacte mulieris & albumine oui. Ecce ꝙ Mesue i pricipio uulnerꝝ uel ulcerꝝ nõ distinguẽdo siue sit ex pcussione uel ex materia.docet applicare aliud q̃ albumẽ oui. ¶ Ad intellectũ igit' istorꝝ dico qđ ulceratio oculi inchoãs a causa exteriori & a cã interiori cõueniunt in pluribus rebus in principio cure.& differũt. ¶ Primo quidẽ cõueniũt.quia in utroqꝫ uulnere est itentio sedare dolorẽ.repellere uel prohibere materiã & cõsolidare ne pcedat uulnus & ne saniei fiat generatio. Nã ut dicit Mesue prealiegato ca. sanies i hac passione ẽ suspecta.& pter has intẽtiões ẽ cõueniẽs albumen oui in principio utriusqꝫ. ¶ Differũt autẽ in duo.primo qdeʒ qa in ulcere a causa interiori est uehementior dolor ut plurimũ q̃ si fiat a causa exteriori icidente.& h° propter maliciã & motũ materie. ex quibus solutio cõtinuitatis ẽ in fieri. Sʒ solutio cõtinui a cultello quantum est respectu cause extrinsece post eius incisionẽ ẽ i facto eẽ & ut sic minus dolorosa ex parte hui⁹.ut põt i generali collígi.4° de accidẽti & morbo.& i libello đ malicia cõplexõis diuerse. ¶ Differũt secũdo.quia est maior excessus qualitatis.s.caloris i ulcerib⁹ a materia colerica adusta q̃ i ulceribus a cã extriseca.g° oʒ qđ medicamen locale qđ ponit' sup oculo qꝫ incipit ulcerari a materia acuta & adusta habeat aliquid pl⁹ đ infrigidatiõe.& aliquid pl⁹ de sedatiõe doloris.q̃uis in pricipio intẽdamus in sedatiõe doloris nõ per alias medicinas q̃ per infrigidãtes & lenificantes & applanantes.sic albumẽ oui. & sief albũ.& similia. ¶ His pmissis dico iuxta id qđ mihi uidet' ulceratio oculi a causa exteriori. Vel ẽ in corporib⁹ ualđ hũidis & teneris.maxie ex etate ut corpora puerorꝝ & puberũ. Vel ẽ in corporibus siccis & iam prefectis uel senescentibus. Si quidẽ talis ulceratio sit i corporibus hũidis ut pueris credo qđ sufficiat solũ albumẽ oui.qa omnes pdictas itentiones aggregãt sedationem doloris lenificatiõeʒ & repulsionẽ materie.uel prohibitiõeʒ per aliquã frigiditatẽ quã habet ẽt in carnat. Naʒ in tali etate pauca sufficit exiccatio ad icarnandũ Sʒ in albuine oui possum⁹ dicere qđ ẽ exiccatõ aliqua. Vnde Serapio ca° de ouis ponit hũc sermonẽ. Complõ oui est frigidior parum q̃ corpus tempatũ.ipsuʒ namqꝫ ifrigidat ifrigidatiõe tempata.& desiccat dsiccatiõe sine mordicatione. Et quia nõ distinguit de partib⁹ oui. sʒ dicit de toto ouo.possumus dicere qđ etiaʒ i albumine est talis uirtus.& iõ Gal.xi.đ simplici medicina.ca° de ouis.utere igit' albumie oui non solũ i oculis .sʒ in ominib⁹ aliis quot quot suauissimarũ indigẽt medicinarũ ulcera Et post predicta Gal. ponit ꝙ ipsuʒ albumẽ oui solum siue oua cũ cortice apponãtur i combustionibus ignis est utile.& subdit causa.& enim infrigida tmoderate siccatqꝫ suauiter Sed contra predicta arguitur quod albumen oui ponitur humide complexionis ab Auic. z° can.& Albumasar ca° de albumine oui. ¶ Dicenduʒ quod albumeʒ oui actualiter est humiduʒ humiditate fluida. leni. Vnde lenificat & appalanat tñ uirtualiter aliquã paucam uidetur habere exicationeʒ ut premissi uactores testãtur. Si auteʒ talis ulceratio sit in corporibus sicioribus cuʒ ista corpora egeãt siccis medicinis i quibus sit manifesta siccitas. Dico quod talia uulnera oculoruʒ facta a causa extrinseca non debent curari i pncipio cuʒ solo albumine oui.sicut communiter operãtes faciunt. ¶ Hoc probo primo per rationes.z° per auctoritates preassontas & per alias que ponẽtur. ¶ Hoc declaro per rationes. Nã quotiẽs medicus põt curare uulnera & proprie suspecta ad saniẽ per uiã incarnationis debet illud facere sed stãte uulnere in oculo si cuʒ albumine oui ponas medicinas magis sicas tunc curatur uuln⁹ simplici icarnatione.qđ non potest facere solũ albumẽ oui.qa ẽ pauce exiccatiõis.igit' oʒ alia medicãina apponere cũ albumie oui.imo apđ quosdã sine albumie ut uidebit'. Secũda rõ ẽ. Nã medici opantes suspicant' ponere aliqđ aliud timẽtes đ dolore i oculo.sʒ i ulcere maioris doloris.sicut ẽ ulc⁹ a causa hũorali ñ timemus ponere aliquid cũ albumine.ergo multo minus debem⁹ timere ibi. ¶ Sʒ tũc dubitatur que medicia sit ista quã debeo ponere cũ albumine oui .uel sine eo. ¶ Respondeo qđ i hoc auctores uadũt propriis uiis secũdũ pprias extiatiões et expiẽtias Credo eni ꝙ A. et Mesue miscuisent parꝝ đ sief albo cũ albumine oui.& accepissẽt illđ cũ lana pecia uľ stupa ꝑcotto & aplicuissẽt ocło uľnerato ex pcussiõe Dico aũt qđ parũ posuissent de isto sief qa nõ

tātū quātū posuissent in uulnere facto a ma
teria hūorali acuta & adusta. Nā ꝑpter uehe
mētiorē dolorē & fortiorē inflammationē q̄
sunt ī talibꝰ ulceribus a cā humorali expedit
ꝙ cū albumine oui ponatur plus de sief albo. q̄
in uulnere facto a causa primitiua. & pp eādē
causam posset poni sief fortioris infrigidatio
nis. sed Iesus Haly. in ca. de solutione cōtinui
tatis eueniētis cōiūctiue a causa primitiua do
cet applicare oculo sehedenigi. i. lapidez emati
tis cū modica canfora q̄do est ex̄itus sanguis
uel tuciā quando n̄ est fluxus sanguinis. nec ui
deē curare de albumīe oui. Vnd̄ dicit tract. 2º
51º. caº. Solutio cōtinuitatis cōiunctiea causis
est ex causa ꝑmitiua sicut percussio uł casus ł
lapis. Cura ē incipe scindere materiā & prohi
bere eā ne fluat ad ocłū. & si exierit ex eo san
guis pulueriza cū sehedenegi cū modica cāpho
ra & liga oculū cū binda forti. & si nō exierit
sanguis. pulueriza cū tucia nutrita & ē. ¶ Cre
do tamen qđ si iste res miscerenē cū albumine
oui esset cōueniēs. Et in caº 66º. loquēs de so
lutiōe cōtinuitatis euenientis cornee. oz ligare
oculuz cuz instita forti. & puluerizare ī oculū
qđ confortat & stringat sicut tucia mista cuz
aqua mirti. Gilbertus uero in capº de egritu
dinibus cornee alia docet oculo aponeē. s. albu
mē oui cuz suco plantaginis. Vnde dicit hunc
sermonē Accidunt autē uulnera quādoq̧ ex
causis extrinsecis ut. ictu & percussioe. & tūc
statim insistēdū ē cuz claro oui & suco planta
ginis. Herbe enim consolidātes. iuuant Ecce ꝙ
Gilbertus uult ꝙ ultra albumē oui ponatur
res cōsolidantes. Modernus uero Guilielmus
placētinus in ca. de ulceribus oculoꝝ talez mo
dū opandi ponit qđ ī ulceribus pupille cornee
seu cōiunctiue factis euacuationibus p flebo
thomiā uel uētosas ponaē super oculū albūm
oui mistū cū oleo rosato. & sup illud ponanē
pecie tres uel quatuor magne oue comprehē
dant frōtē & maxillaz totaz infuse ī aqua q̄ sic
fit. ℞. uini granatoꝝ. ℥. ii. aque ro. lt. S. boliar
meni. ℥. i. & pulueriżeē & bulliat in aquis ꝑdi
ctis post colleē. & ī collatura infūdanē pecie et
fiat usq̧ ad securitatē ulceris ne amplieē i. ł a
postemeē. post securitatem uero ponatur itra
oculū sief albū. ¶ Ex qbꝰ auctoritatibꝰ appz
ꝙ auctores n̄ sunt cōtēti ī his ulceribus īchoā
tibus a causa primitiua ponere solū albumen
oui sine alia medicīa. ¶ Appz ēt quō utimur
medicinis eisdem ī ulceribus factis a causa pri
mitiua. & factis a cā humorali. & quō diuer
sis. ¶ Ad dictū Gilberti qui n̄ cōcedit imposi
tionem lactis ī oculū. ¶ Dicēduz qđ hoc ē ue
rū qđ n̄ cōuenit purum. quia habet humidita
tē & abstersionē que ibi n̄ requiritur. Sz si mi
sceaē cum medicinis incarnātibꝰ predictis po
test competere. sicut cōpetit in pricipio bothor
ulcerosorum cum albumine oui tamen albu
mē oui adhuc est conuenientius in ulceribus a
pcussione. qa unit partes mēbri. que p incisio
nē sunt sepate. qđ nō faceret lac. qa albumen
habet uiscositatē qua adherz & cōiungit ptes
mēbri ut sensus ostendit. ¶ Quarta dubitatō
ē utrū ruptoriū sup capite uel apud aures cō
petat ī hac passiōe. Videē qđ n̄. qa famosiores
auctores nō ponūt. ¶ Amplꝰ Aui. ꝓhibz olea
calida sup caput. quia attrahūt materias q̄ nō
sunt ī eo. gº młto magis ꝓhiberi d̄bēt huiūmo
di ruptoria. ¶ In oppositū ē cōis usus medico
rū qui tantū creuit qđ uulgus ī hº cōiter opa
tur. Statim enī cum uident in cornea aliquem
punctū albū. precipiunt uulgares cantarides
poni circa aures. ¶ Dicēdū qđ ruptoriū diuer
sificatur. quādoq̧ ex parte eorū cum q̄bus fit
quādoq̧ enī fit cū cantaridibus mistis cum as
sungia. quādoq̧ fit cū calce & sapōe. quādoq̧
cū sinapi uł stercore columbino. q̄doq̧ rasura
uitis albe & similibꝰ. licz diuersimode iste res
rūpāt. ¶ Diuersificaē ēt ex pte loci. q̄doq̧ po
nitē ex pte supiori capitis ī loco ubi ē cōmissu
ra quādoq̧ ponitē post aures. quādoq̧ pōitē in
bracijs. Alcanamosali ēt docz ponerē iuxta au
rē uersꝰ faciē ī loco ubi terminaē os mādibul
le. ut apparz liº 6º. pº capiº docet ēt apponere
subtus barbaz. ut appz in 2º caº eiusdz libri.
¶ His ꝑmissis obmissa diuersitate ruptorioꝝ
ex parte eorū cum quibus fiunt. qa ēēt ualde
prolixuz. Dico qđ huiusmodi ruptoria ante
euocz non conueniunt. s. ruptoria in capite. Ra
tio est quia illa agitant materiā. & repelent
magis caput & faciūt materias ad oculos ma
gis curreē. Sed factis euacuatiōnibus uniuersa
libus possunt ita ap poni capiti. & magis laudo
apponere circa coullū & circa aures posterius
quā superius in capite. Et rō est quia euacuāt
cū diuersione maiori & trahūt ad locū a quo
materia minus est apta currere uersus oculum.
& propter. hanc causam laudatur perforatio
extremitatis auricule & impositio laquei ibi
dem. ruptoria autē in brachiis possunt appōi
quāuis corpus haberet circa partes superiores
aliquā et non multā repletionē quia. talis eua
cuatio per loca illa est satis diuersiua. Illud
tamē qđ maxime conuenit est incisio uenaruz
temporū ne refudatur materia ad oculos. ¶ Et
quidā incidunt uenas que apparēt ī cōiuncti
ua. & utraq̧ inueniunē mirabilis utilitatis. &
est ueꝝ. Hec omnia possunt pfectius intelligi
per ea que supra diximꝰ de cauterio. ¶ Ad cō
trariā rationem. Dicendū qđ licet olea calida
ēt post euacuatiōem possint mittere materiaz

ad oculum.hoc tamen nō sic faciunt ruptoria.
Nā olea oppillāt uiscositate.Sꝫ ruptoria ma
gis sunt causa tract⁹ ad extra.¶ Aliter tñ pos
set dici.ut colligit̄ supᵃ caᵒ de obtalmia. cū q
rebat̄ de appositione oleorum ad caput. ET

¶ DVM PERSEVERAT IN PRINCIpio

Hic Aui.pōit curā predicte dispositiōis per
medicinas saniātes illā materiā.& dic̄.qđ dū
pseuerat i pricipio.s.predicta uia generatiōis
rupture maturet̄.i.ponātur medicine matura
tiuę & curet̄ &c̄.¶ Dubitatur utrū i ulceri
bus ichoātibus i oculo debeamus maturatōi
intēdere.& uidet̄ ꝙ sic.pᵒ ex.A.hic.¶ Iteꝫ sa
nies in omni uulnere est magnū signū securita
tis.ut in affo.& i comeᵒ.5.particule.Calidum
faciēs saniem.¶ In cōtrariū est Mesue ca.đ
cura ulceꝝ oculi.ubi dicit.Sanies i hoc uulne
re ē suspecta.¶ Dicēdum qđ uel ista ulcera i
choātia possumus curare cū medicinis predc̄is
que repellunt materiam.& tunc est melior cu
ra ꝗ̄ si fiat saniatio.Nā sanies est suspecta.ꝗa
indicat maiorē ulceratiōeꝫ.materia enim que
cōuersa ē in saniem.cepit sibi maiorē locum.
unde maior ulceratio facta ē.Et quia materia
saniosa ē corrosiua proprie cū i parte remanet
iō ēt facit suspitionē generatio eius in ulceri
bus oculi.Si aūt talis cura ñ sit possibilis oꝫ
intēdere ad medicinas debite maturatiuas. Nā
ex quo materia nō pōt repcuti si tu psistis cū
repcussiuis retinebit̄ materia i parte que erit
causa putrefactiōis tunicaꝝ oculi & cecitatis.
minus ergo malū ē qđ tu intendas ad matura
tione.Et hoc ē qđ Aui.ponebat.Et duꝫ in prī
cipio perseuerat maturetur.i.dum ista dispō
remanet in principio.& cū.iam fecisti curā q
in principio competit.s.curā cum repcussiuis
tūc permuteris ad maturatia.¶ Sꝫ hic querū
tur quinq̄. Primo quomō cognoscit̄ qđ sum⁹
in principio.¶ Secūdo dubitat̄ quādo tēpor̄
debeo uti istis repcussiuis.¶ Tertio dubitat̄
ꝗ̄re nō pmutamur đ repcussiuis ad resolutia
cū sit melior curatio ꝗ̄ generatio saniei.Quar
to dubitatur. que sint ista matuatiua ad que
permutamur.¶ Quinto dubitat̄.an.oporteat
gradatim transire ad maturātia ¶ Ad primā
dubitationē dicēdū qđ remanētia dispoxitio
nis in suo principio cognosc.t̄ per remanētiā ac
cidentiū cuꝫ quibus incipit.uerbi gratia.quia
factis tuis remedijs cōuenietibus cū frigidis
in principio morbi adhuc stat dolor caloris et
pulsatio Ex hoc.enī signif.cat̄ qd curatio per
medicinas repulsiuas non sufficit unđ opꝫ trā
sire ad maturatiua.& hoc uoluit. Rasis nono
almansoris caᵒ de ulceribus oculi dicēs.In ini
cio siefalbū cum lacte mulieris est mittenduꝫ
& si pulsus iaꝫ aleuiari.& sedari uidetur spe

randū ē qđ egritudo soluet̄ sine saniei collectio
ne.ꝙ si pulsus.i.pulsatio oculi.p⁹ extractōeꝫ
sanguis & uētris solutiōe.ac siefalbi iniectōe
quiescere ñ uidet̄.pua fidutia ē habēda i hoc
qđ dixit.ꝙ.s.egritudo recedat absq̄ saniatōe.
¶ Ad secūdam dubitationē.dicēdū qđ tēpus
usus illaꝝ reꝝ remanet i pura estimatiua me
dici.cū enī medicus estimat qđ iā materia ē re
pulsa per usu medicinaꝝ.si esset possibilis re
pulsio.& tñ uidet qđ remanet.tūc dꝫ permu
tare remedia.¶ Ad tertiaꝫ dicēdū qđ ista ma
turātia sunt resoluentia etiā.& ideo uel matu
rant ul̉ resoluūt.Naꝫ si ñ resoluūt.maturant
ut iam apparebit.& iaꝫ declarata fuerūt ista
sup ca.de obtalᵃ calida.¶ Ad ꝗ̄rtam dubita
tionē.dicēdum qđ maturātia ista sunt i ꝗbus
est calor cum siccitate aliqᵃ.Et hoc ideo.ut ha
beat aliquā uim resolutiuam materiei.quaꝫ si
ñ possint resoluere maturēt.Et ideo ñ incipere
mus maturationē cū mucilagine sola seminuꝫ
citoniorū uel seminis lini.quia i istis est uirtus
maturatōis & nō uirtus resolutiōis.sed icipie
mus cum aqᵃ decoctionis fenugreci.uel cū mu
cilagine eius.Et ideo sief đ thure qđ pōit Ra
sis ibidē est utile ad hāc itentionem.Et quia
Aui.ista dixerat sup cᵒ.de cura obtalie.iō hic
ombisit.¶ Ad quitā dubitationē.dicēdū qđ
oꝫ gradati trāsire a repcussiuis ad maturātia
& iō prio poterimus miscere aliqd de sief đ
thure cū sief albo.uel dissoluere parū de sief
albo cū aꝗ̄ fenugreci.& sic pcedere quousq̄
ponas puꝝ sief đ thur̄ cū lacte mulieris.tūc
eni ul̉ materia resoluet̄ uel maturabitur. sed
quia repcussio nō potuit remouer̄ materiā ex
quo s gnat̄ qđ materia ē grossa.ideo credēdū
ē qđ nō erit obediens resolutioni.sꝫ maturabi
tur.& hoc ē qđ uoluit Rasis supra.cū dixit.
parua fiducia in hᵒ qđ diximus ē habēda. ꝗ̄i
dicat.si ñ potuit repcuti saniabit̄.& hᵒ ut plu
rimū cōtingit.¶ Ex quibus soluunt̄ incontra
riū inducta.& pᵒ ad Aui.dicēduꝫ qđ nō cōce
dit medicinas generātes saniē nisi c ī materia
nō potuit repcuti.¶ Ad Hyppo. dicēdū uno
modo qđ licꝫ saniei generaᵒ zᵐ se sit laudabilis
in omni uulnere.s.quia est signū digestionis.
tamē ex parte loci quādoq̄ ē.suspecta sicut in
pulmōe & sicut i osso.& quādoq̄ ē suspecta
ex pte materiei sicut in erisipilla. Vnđ septīa
particula affoꝝ. In erisipilla sanies malum.
¶ Vel aliter dicēdū qđ generatō saniei i ul̉ner̄
ē secura r̄spectu generatōis putredīs l̉ uiru
lētie l̉ omnimođ cruditatis.Vñ Hippo.6ᵃ pti
cula Lasa bona.cruda uero mala.¶ Ad auctori
tatē Mesue dicenduꝫ.qđ licet sit suspecta ge
neratio saniei. tamē quādoq̄ cogimur non ha
bētes aliā uiā meliorē.sicut aliquādo per pe

nuriã boni panis habentes deteriorē comedi
mꝰ ut. Gal. 6° de regimine sanitatis. ¶ Vlte
rius considerãdũ qđ litera que dicit. Et curet̃
cura ulcerũ potest duobus modis exponi. Pri
mo ut supra dictũ fuit qđ Auic. uelit qđ in to
in tota hac egritudine a principio usq ad finē
intēdatur cu3 medicinis siccis que conueniunt
uulneribꝰ in quãtũ uulnera sunt. & i hoc. A.
ponit quintã intētionē qua3 habemus in hac
dispositiōe. ut supª declarabitur. ¶ Secundo
modo potest exponi. ꝙ per hoc Aui. uelit ostē
dere modũ medicinarũ maturantiu3 que cōpe
tunt in hac passione Nã debent esse maturati
ua que habeãt siccitatem & caliditatē cōueniē
tes resolutiōi & maturatōi. sicut sit de thu
re. & iō dixit. Curet̃ cura ulceꝝ. i. si tu matu
ras materiã ponas medicamē tale ꝙ conueniat
ulceri. s. siccũ. d3 ergo esse medicamē matura
tiuũ cũ aliqua siccitate uirtuali. ¶ Tertio mo
do pōt exponi qđ ex hoc Aui. uelit magis te re
dere attētu3 ad curã ulceris q̃ in pricipio. Nã
qñ maturat̃ tũc est maior ulceratio. s. per locũ
quē materia capit q̃ pus. Et iō o3 plus ulceri
itēdere q̃ pus. s. medicinis siccis. ¶ Quarto
mō pōt exponi. ¶ Propter qđ sciēdũ ꝙ solut°
cōtinuitatis quedã ē sine sanie. & cōsueuit uo
cari uulnus. & quedã est cũ sanie. & cōsueuit
uocari ulcus. In ulcere igit̃ cũ sit sanies est du
plex itētio. s. abstersiōis & cōsolidatōis. Vult
igit̃ dicere. A. ꝙ cũ materia ē maturata. o3 ꝙ i
tēdas ad abstergētia cōsolidantia. Et h° ē qđ
dic̃ maturet̃. & supple facta maturatiōe. cure
tur cura ulcerũ. & iō subdit. Cum autem ul
cerat̃ &c. ¶ Quito mō qđ Aui. uelit qđ tũc
fiat cura que cōpetit exituris i quibꝰ ē sanies
& nō sunt erupte. q̃si dicat. qđ ista sanies erũ
pat. zm qđ possibile est. Et ideo exponit̃ cura
ulcerũ. i. exituaru3. ¶ CVM AVTEM VLCE
rat̃. Hic Aui. ponit curã rupture pcedētis. &
hoc ñ est aliud. nisi ponere curã ulceris magis
manifesti. ¶ Ad cuius intellectũ considerãdũ
quod materia postq̃ est matura & erumpit fa
cit manifestiorē ulcerationem quã ante erupti
onē. & ideo tunc dicitur oculus ulcerari mani
festius quã prius. & hoc est qđ dicit Cũ autē
ulceratur. i. cu3 fit ulceratio manifestior quam
prius. & hoc est quia sanies erumpit a l extra
tũc administret̃ &c. ¶ Dubitatur utrũ in ul
ceribus saniosis oculi debeamꝰ simul miscere
abstergentia & stiptica. Videt̃ qđ non primo
qa. Mesue auctoritate filii Gezar. docet pulue
rizare sola3 sarcacollã nutritã. ¶ Itē Serapio
trac. z°. xi° cap° dicit. Et si prohibeat̃ sanies
ab egressione administremꝰ ea que extrahunt
eam. sicut mira & melilotũ & mucilago semi
nis lini. cum g° declinat ulcus administramus

ꝙ ēpelat. ipu3. Ecce quõ. Serapio priꝰ abstec
tis saniē. & postea pōit alias medicinas Amp
pliꝰ i apostematibꝰ iteriorũ mēbroꝝ & exteri
oꝝ cũ erũpunt̃. prio abstergimus deinde po
nimus stiptica. deinde incarnatiua & sigillati
ua. ut ponit Auic p° li° fen 4ª ca° đ cura apos
tematũ. igitur sic faciemꝰ in ulceribꝰ oculi sa
niosis. ¶ Amplius medicine quarũ una impe
dit operatiōnē alterius nō debent misceri. ut
potest particulariter colligi. p° can. fen. 4ª. cap°
de dispositionibꝰ medicinarũ soluētiũ. & z° re
giminis acutorũ xi°. comēo. Sed medicamen
stipticũ & abstersiuũ se ipediũt. Na3 stipticũ
tenet qđ deberet deponere abstersiuũ. non igi
tur miscēde. ¶ Opositu3 uult Auic. ¶ Dicen
dũ qđ ulcera saniosa in cornea. uel nō sunt su
specta de exitu uuee. uel sunt suspecta. Si qdē
in eis ñ sit suspicio. tũc secure possumꝰ uti ab
stersiuis que saniē abstergãt absq mistione
stipticoꝝ fortiũ. sicut sit de thure. qa cōplen
do maturationē abstergit. & cũ distillas pōas
sup oculo. & liga pilã de bombice. qa uidebis
i ea recipi saniē. ¶ Quidã aũt nostroꝝ socio
rũ cũ aqua zuccarata abstergũt. & quidã cum
mellita aqua. & quidã cũ aqua decoctionis fe
nugreci. sicut in precedē i ca. docuit Auicenna.
¶ Si aũt sit suspicio đ exitu uuee. tũc ñ possu
mꝰ uti puris abstersiuis. qa ex h° timet̃ de di
latatione ulceris. Volentes g° ab hoc securari
miscemus ea que reprimũt oculũ. ne acuat̃. &
ne exeat uuea. & que cōstrigant & uniãt ptes
cornee ulceratas. & talia sunt stiptice medicie
& sic fec̃ Rasis nono almãsoris. i suo sit qđ
cōposuit i fine capituli de ulceribꝰ oculi. & p
pter eandē cãm. si indigemus abstersione qñ
uuea actu iam exiuit. nō utimur solis abster
siuis. sed mistis cũ stipticis. & iō Iesus Haly.
ca° suo docet applicare melicratũ cũ aqua foli
orũ oliue. licet forsan per melicratũ intelligat
quãdam aliã medicinã q̃ sit & aqª & mel ut
littera exterior pōit ibi. ¶ S3 tu q̃res. quõ co
gnoscã quãdo nō est suspicio de exitu uuee. &
quãdo ē dubiũ. ¶ Dicēdum qđ de h° idicat
seu iudicat uisus. Nã si uid's ulcera parue lon
gitudinis uel latitudinis & nō pfunda. & nō
uides oculũ acui. tunc nō si spicamur exitum
uuee. Sed si uides ulcera magna. & uides qđ
icipit oculus acui. tũc suspicamur exitũ uuee.
& tũc cũ abstergentibꝰ medicis miscemꝰ stip
tica. sicut hic facit Aui. ¶ Quidã autem opa
tor oculista. itus ponebat abstergētia. & extra
se3 sup. applicabat emplastra stiptica. ¶ Secũ
do q̃reret aliquis. de qua istarũ medicinaꝝ d3
plus ponere. ¶ Dicēdũ qđ quãdoq de abster
siua. quãdoq đ stiptica. & quãdoq equaliter
sm qđ itētio abstergēdi ul' phibendi exitũ su

perat.& h° remanet i estimatia medici. ¶ Ad cōtraria dicēdū qđ procedūt uijs suis. ¶ Ad Mesue. primo dicēdū. sicut iam appꝫ. ¶ Vel dicendū quod illa sarcacolla ē nutrita i suco rubi ex q̄ acquirit stipticitatē. ¶ Ad Serapionem dicēdū quod tūc illa pura approximaꝛ quan do nō ē timor de exitu uuee. ¶ Ad ratiōeꝫ di cendū quod i apostematibus mēbrorū interio rū nō timemus de eo quod timemꝰ i ulceribꝰ oculi. ut apparet. ¶ Ad secūdā dicēdū qđ me dicina una impedit opatiōeꝫ alteriꝰ. dupliciter Primo cuꝫ nocumento corporis. sicut solutiua medicina impedit opationeꝫ alterius solutiue medicine si nō bene scieris pmiscere. ut sic mi stio n̄ laudaꝛ. ut Aui. & Gal. locis p̄allegatis loquūtur. Alio mō medicina una impedit opa tiōeꝫ alterius cum iuuamēto. quia refrenat ef fectū purū alterius medicine. qui purus effe ctus esset malus. sic i multis apparet. & talis mistō ē bona. & ita hic. qa pura abstersio. ubi ē suspicio de exitu uuee ē mala. refernamꝰ igi tur h° cū stipticis. Et qa intētio Aui. finalis in hoc ca. est cura exitus uuee. iō suam mēteꝫ ad hoc semp dixerit. Supra ue°. qa pure curabat ulcera. iō cū nō fuit suspectus de exitu pcepit abstergētia cum dixit. Si in uulneribus fuerit sordes. tunc cum syrupo & melle &c̄. Cōside randū post. ꝙ Aui. tria emplastra docet facere in quibus ē abstersio & stipticitas. Primū est de lentibus & citoniis coctis cū melle. Nam hꝰ emplastrū cuꝫ melle habet abstersionē ex cito nio. & ex lēte habꝫ stipticitatē. Modus compo nendi ē ut terras uel cōtundas lētes & citonia & ponas in melle. Quātitas aūt erit secundū ꝙ tibi uideꝛ. Si eni uis debilē opationē stipti caꝝ. sufficeret opatio lentium & citonioꝝ uel uini citonioꝝ. an. ℥. s. mellis. ℥. iij. ul. ij. & pos ses colare. ut remaneret uirtus lentiū. & n̄ cor pus. Si aūt uelles fortē operationem eoꝝ pone ptus de eis. & totam emplastra super oculo. ¶ Secundū emplastruꝫ. ē ex aqua. i. succo gra nati. s. dulcis. aut muꝫi. & oliue. i. folioꝝ oliue succo. & uitello oui. & croco. Hoc enim empla strū abstergit & stipticat. Nam ia oībus spe ciebus granati usq̧ ad acetosuꝫ ē abstersio cū stipticitate. ut Aui. z°. can ca. de granatis. Et si uis stipticitatē manifestiorē. exprime totuꝫ po mū. & succus folioꝝ oliue habet stipticitatē & exiccationē conuenientes oc°o. Vnde z° can. suc cus folioꝝ oliue confert egressioni oculoruꝫ & ulceribus cornee. Debent autē esse folia oliue domestice. ut Serapio pōit ca° de oliuis. Et. A. Vitellus oui lenificat. & cōplet maturationeꝫ & sedat etiaꝫ dolorē. Crocus abstergit. & ha bet aliquā stipticitatem. ut Auic. ca° de croco Et iō crocus & uitellus oui. cū oleo rosato co

mēdanꝛ in pcussionibus oculi. ut Aui. z° can. ca° de ouis. Et propter illuꝫ textū & istū pos set aliquis credere qđ Aui hic. Cū autem ulce raꝛ. ponat curā ulceratiōis facte a causa p̄mi tiua. Tamē z^m ueritatē hic nō iret ad menteꝫ suaꝫ. quia in principio istorū uulnerū nō poni mus medicinas abstergentes. sed alias quas supra declaraui. & iō in principio illoruꝫ uul nerū nō cōpeteret uitellus oui cum croco. sed magis in processu. Et ii Aui. z° can. pcipiat i pcussione. Dico qđ uel intelligit qđ nō ponit in pricipio. Vel intelligit i pcussiōe ubi est con tusio. & nō solutio cōtinuitatis manifesta. & h° credo magis uerū. ¶ Tertiū emplaꝝ ē de granato muꝫo seu dulci d̄cocto supple d̄cocto & dispumato i aceto et aq̄ i. succo acreste. Dꝫ autē totū granatū coqui. s. cum granis & me dullis & cortice maxime iteriori. & biscoq. ut bene uniaꝛ. & maxime fit ne acetum remaneat nō mistū. sed incorporetur illis. Hoc autē em plastrū qđ abstergit & stipticet ē notū. Docꝫ autē Aui. aliquid de hoc instillare in oculo cū amillo & similibꝰ. ut dragagāto uel cuꝫ albu mine oui. & in summa cū aliqua re leui. ut nō possꝫ exasperaꝛ nimis. & ideo dixit si tolerat quia non inducat dolorē forte. ¶ Considerā dū ulterius qđ sicut Aui. ordinatim pōit hec emplastra. ita ordinē habēt in uirtute & usu Primuꝫ enim emplastrū plus abstergit pp mel. Sed tertiū plꝰ stipticat. Et ideo. priꝰ pos su mus uti primo emplastro. postea. z° ultimo terō ¶ CVM AVTEM FIT RVPTVRA ¶ Hic Auic. ponit curam rupture quādo iaꝫ exit uuea. Et primo premittit i ngenerali cu rā. z° in speciali exequitur. ibi. z^a. formicalis. ¶ Dicit primo qđ cum ruptura fit. i. est. cure tur cura rupture. Considerādū quod Auic. utitur. fit pro est. non solū hic sed alibi. Vnde p°. can. fen. z^a. ca° de signis apostematū dicit Cunq̧ illud qđ collectuꝫ est fit maturuꝫ. ut cōiter omnes ibi exponūt. Poterat autē uti hoc modo loquendi Auic. quia uolebat statim loq̧ de ruptura formicali que est quoddā fieri & quoddā principiū respectu aliarū rupturarū ¶ Considerādū etiā qđ Auic. signanter dic it qđ facta ruptura. unde exit uuea curetur cu ra rupture. s. que est cū exitu. ut uelit quod tota intentio dirigaꝛ ad illā. Vnde si esset sor des in ruptura non possemꝰ uacaꝛ ad abstergē dū. sed maxime ad prohibēdū exituꝫ & ad re primēduꝫ qđ iā exiuit. si est possibile. & ad cō solidāduꝫ. ¶ FORMICALIS ¶ Hic pōit curā exitus formicalis. z° ponit quid fiendum in clauali. ibi z^a. illi uero. Prima in duas. prio ponit curā per medicinas z° per ligaturaꝫ. ibi z^a. & scias. Prima in duas. primo ostendit cu

ius uirtutis d̄bēt esse medicamīa q̄ approxian tur. 2° enumerat ea. ibi 2ª. & cū uaporationi bus. ¶ Dicit primo. q̄d ruptura cornee cum qua ē exitus formicalis. debet curari cū medi cinis quarum uirtus sit prohibere illū exitū. & re pellere intus q̄tū ē possibile. sicut sunt medi cine stiptice. ¶ Dubitat̄ hic. quare Aui. nō po suit curā aliarum specierum duarum exitus uuee. ¶ Dicendū q̄d loquēdo d̄ cura exitus formi calis dedit itelligi de 2ª specie. s. de uuea. quia ipsa curat̄ cum prohibitis stipticis. tñ difficili us q̄ formicalis. loquēdo ēt d̄ impossibilitate cure claualis intelligit etiā de impossibilitate cure quarte speciei q̄ dicit̄ orbicularis. ¶ Con siderandū q̄d Aui. notanter dicit. cum prohibi tiuis stipticis. Nam medicie que ꝓhibent exi tum uuee. & ipellunt itus q̄d de ea exiuit pos sent eligi duorum modorum. Quedā q̄ facerent h° frigiditate sine stipticitate manifesta. sic ē succus solatri & succus sempuiue. & medicie q̄dā cū opio. sicut ē sief albū cū opio. Quedā q̄ faciūt hoc cū stipticitate manifesta. sicut galle & rose sice. terra sigilata. & huiusmōi Exit⁹ autē uuee nō cum quibuscūq̄ ꝓhibitiuis cura mus. qa nō cum primis s3 secūdis. s. facientib⁹ hoc cū stipticitate. Et causa est. primo qa stipti ca fortissime constrigendo impellunt uueam que exiuit. & ꝓhibēt ulceris dilatationē. Secū do q̄a per siccitarē quā habēt consolidant cor nee ulceratione & raducūt partes distantes. Ee iō dixit Aui. Cū ꝓhibitiuis stipticis idest que prohibent & impellunt cum stipticitate.

¶ ET CVM VAPORATIONIBVS. Hic enumerat has medicinas stipticas q̄ habēt uir tutē stipticā ꝓhibitiuā. Et p̄mo enumerat me dicinas simplices. l3 aliquā nominet cōpositam 2° enumerat medicinas cōpositas. ibi 2ª. & ex colirijs. ¶ Ad prie partis itellectū cōsyderā dū ꝙ omnes iste medicīe habēt uirtutē cōstri ctiuā & ꝓhibitiuā exit⁹ uuee. ¶ Et p̄mo ua por aceti aq̄ & uini pōtici. s. simul mixta. Licꝫ eni sol⁹ aceti uapor cōstrigat. tñ aq̄ remouet sui mordicatōēꝫ. et uinū poticū uigorat cōstri ctionē. Fit aūt talis euaporatō cū lapide mola ri ignito. Videt̄ eni q̄d ex h° acquirat aliquā uim cōstrigēdi. Vnde 2° can. ca° de lapide mo lari. dicit. Vapor aceti ab eo ꝓhibet fluxū san guinis &c̄. ¶ Secūdum medicamē ē aqua de coctionis rose. s. sicce. q̄m sunt magis stiptice. ¶ Tertiū medicamē ē alcofol. i. puluis subti lissimus uel coliriū ex coliriis stipticis. s. q̄ sta tim dicent̄. ¶ Quartū medicamē ē succus fo liorum oliue. qa habent stipticitatē. & succus uir ge pastoris. s. simul cū eo. uel p se. quia ēt est ꝓhibitiuus. & stipticitatem habet. ¶ Aliud ē spica idā. qa illa est plus stiptica. ut. A. 2° can.

Rosa & plumbū ustū & alia q̄ ponunt̄. ꝙ ha beant stipticitatem ꝓhibitiuā ē notū. Chimo lea utimur pro ea. fece inuenta sub rota acuē tis gladios que cōficit̄ ex ferro & ipo lapide rote. & q̄uis n̄ sit uera chimolea. tñ ꝑ ea uide tur posse poni. ut dicit Simon Ianuensis ca. de chimolea. ¶ ET EX COLIRIIS. Vel ibi. ¶ Et ex alcofol gallarum. Hic Aui. enumerat medicias compositas. Et primo quasdā enume rat. 2° quarundam ponit descriptionē. ibi secū da colirium forte ¶ Cōsiderādum circa p̄mā p̄tē q̄d alcofol q̄d docet Aui. ē ex duab⁹ parti bus gallarum. & ex decem ptibus antimonij. ita q̄d ātimonium supat. Et cā ē quia mirabilem uidet̄ habere ꝓprietatem i hoc ātimonium. et iō tam arabice q̄ grece dicitur medicina ocula ris. ut summit̄ a Simone Ianuensi ca° d̄ ātimo nio Et ideo quidā cuꝫ solo antimonio coliriꝫa to curant exitū uuee formicalis. ¶ Cōsyderā dū 2° q̄d in quīto can. tu nō iuenies coliria sub h° nomine. nec aliquā simplicē medicīnā sic no minatā in 2° can. nec ab alijs auctorib⁹. q̄ sunt apud me. ¶ Ista g° nomia sunt forsan nomina componētiū uel locorū. quicquid tamē sit illa coliria q̄ competūt sunt stiptica repressiua. cō strictiua. & exiccatia. Et q̄uis sub isto nomie quo hic ponunt̄. nō repiant̄ in quīto can. tamē ibi multa coliria ponunt̄ que sunt utilia in exi tu uuee. sicut ē coliriū q̄d ibidē dicitur rabio sum. Et coliriuꝫ Gal. ibidē. Et colirium fatais ibidem. Et coliriū q̄d nominatur esciuum. Et coliriū q̄d dicitur stella. Et coliriuꝫ iuuamenti Et colirium pomale. Et multa alia coliria que ponunt̄ ab Halyab. decimo sermōe sue pract. ca° de colirijs. ¶ Hodie tñ cōmuniter opātes utunt̄ sief de plumbo. descriptiōe quā ponit Mesue ca° de ulceribus oculorum. q̄d ē ℞ plum bi usti antimonij. tucie ablut. calcucecaumenō idest eris usti supple & loti gumi arabici dra gāti. an. ʒ. iij. opij ʒ. s. fiat sief cuꝫ aq̄ pluuiali Et ponit idē Rasis nono almansoris eodē ca° ¶ Rasis uero. 2° continētis dicit ꝙ si superue nit eminētia. curetur cum antimonio. lapide ematitis. & cerusa. & assiduet̄ ligatio cū plu maceolis. Et quidaꝫ sunt qui solū sic curant. Cōsiderandū ulterius q̄d i q̄busdā sinonimis iueni q̄d hamir ē lutuꝫ. Coliriū igit̄ hamir ē coliriū i q° intrat. lutū aliq̄d & tale ē coliriū ꝙ dicit̄ esciuū & coliriū q̄d d̄r stella. ubi recipit̄ bolisemos. i. lutū sammiū. i. terra sigillata. Vl' ēt posset poni ꝑ bolarmeno. ¶ Quid autē sit coliriū ha ndimur. bedutiū dei selles colliriū arabicum &c̄. non inuenio. ¶ Considerādū ēt q̄d in appositiōe horum coliriorum docꝫ ligari frō tē. s. cū oculis ut medicamē retineatur & pre matur exitus uue. Et dormire resuppine pp

eandē causā.& ut uuea reuertatur ad partē
iteriorē. ¶ COLIRIVM FORTE ¶ Hic
ponit descriptiones quorūdā coliriorū ad pre
dictā passionem.& primo ponit unū.2° aliud
ibi.2ª colirīū bonū. ¶ Considerādū qđ primū
coliriū est forte.i.potēs ad illud.i.ad exitum
uue.Nā ipsuʒ prohibet exituʒ & reprimit ꝙ
exiuit.si quis considerat simplicia q̄ in eo itrāt
Nā sunt exicatiua fortiter ut cinis fusorij &
stiptica ut crocus et.glutinatiua ut amilū et
dragagātū et ē guma Licet ēt amilo sit exica
tio et uirt⁹ cōsolidādi et prohibēdi materias
ut Auic.secundo can.ca° de amilo.et in dragā
to etiā ē aliqua exiccatio.omnes igit̄ iste medi
cine concordāt in cōsolidādo & cōstringēdo p
exiccationē.Albumē oui ē materia cōmistiōis
istaꝝ medicinaꝝ.& ip̄m per se iuuat remouē
do ab eis mordicationē.dʒ esse galline.qa me
lius ouū est.ut omnes cōcordāt.nati eadē die.
qa ouū uetustate corrumpit̄.ut Gal.xi° de sim
plici medicina.Cinis fusorii i quo purgat̄ es.ē
q̄dam cinis qui reperit̄ i uase in quo fundit̄ si
ue eliquat̄ es.cū purgatur.& ille cinis tā đ se
q̄ ēt uirtute eris est fortis exiccatōis.sī tn̄ uel
les.ꝙ haberet de uirtute glutinatiua.& ꝙ exi
caret sine timore mordicatōis.laua illū cinerē
Vn̄ Aui.2° can.ca.de cinere dicit.ablutio minu
it eius abstersionē & acquirit glutinationem
ei & exiccationeʒ sine mordicatione.Possemus
etiaʒ per cinereʒ istius fusorii intelligere scori
am eris que ē illa quā uulgares nomināt spu
maʒ.& ista est una spēs climie de q̄ua loquit̄
Serapio ca° đ climia.& nomiat eā ancodi q̄do
.d.ancodi.ē illa que aggregatur ex spumis cē
tri fornacis.Aliter i ifimis.& possem⁹ dicere
qđ ē illa de qua dicit qđ aggregat̄ in partib⁹
inferioribus fornacis.Et quādoq̄ ponit̄ lapis
iamenus.nō inuenio hunc lapidē.nisi qa Sera
pio nominat lapidē aliati.& dicit.qđ melior
ē qui fert̄ ex iamē.nō tamē imponit sibi uir
tutes oculares.sʒ si ē lapis quē Aui.uocat la
pidē alagi.ēet coueniens in h°.Alij habent la
pis armenus.ul'amen⁹.i.lacteus posset expōi
qđ ēa lumē iamenū qđ cōfert propter forteʒ
stipticitatem. Tamē ualde ē consyderandum
quādo ponit̄.Videt̄ enim habere quādam uir
tutē corrosiuā.Et ideo forsan dixit.A Et qñ ā
doq̄ ponit̄.quia quando esset aliqua additio
carnis q̄ indigeret cōsumptiōe. Apđ Halyab.
uero.5° sue parc.Multi alii lapides sunt utiles
in casu.sicut coralus marcasita & ematites
& margarite etiā sunt utiles.& ideo facit ibi
multa coliria ex his reb⁹. ¶ COLIRIVM BO
NVM. ¶ Hic ponit aliud colirium qđ dicit̄
berdemē ē forsan nomen.cōponentis.aut aliđ
nomen & forsan ē quod supra uocauit beduci

um.cōfert ominibus speciebus bothor.s.ulce
rosis cum exitu uuee.siue sit exitus uuee actu.
siue suspicio.sit confert autem ominibus spe
ciebus.s.siue sint materie aquose.uel colerice
uel alie dūmodo sit ulceratio in loco.Hui⁹ aūt
causa est quia inoto isto colirio est uirtus exi
catiua materierū & consolidatiua per omnes
suas medicinas.Et est in eo uirtus generam
di carnē uel incarnādi per antimonium cerusaʒ
climiā & aloem.& quedaʒ ex alijs est i eo uir
tus prohibitiua per ista.& per accaciā & lici
um & spicā.poliuʒ etiā exiccat.castoreuʒ com
plet maturationē & resoluit fortiter materi
as.Ponatur autē istud coliriū & predictuʒ in
oculū cū albumine oui.uel cum lacte.& alco
foletur secundū ꝙ tibi uidetur cōueniens.ET
SCIAS.Hic ponit can.in curatione per ligatu
rā.& dicit ꝙ quando oculus incipit eminere
.s.quia uuea incipit exire fiat ligatura qua su
stentetur oculus.quia premat oculū ne exeat
uuea & iaceat suppinus. ¶ Considerandū ꝙ
istā ligaturaʒ.Quidam faciunt cū solis pului
lis de pezijs lini.Quidā autē faciunt laminas
de plumbo & super ponūt.& ligant sicut Ha
lyab.5°.prac.Primo auteʒ debet lamina esse
ponderis.ʒ.v.uel.ʒ.x.ut ponit Iesus Haly.li°
2°.70°.ca.Et hoc dēt fieri quando exitus uuee
est magnus.s.de tertia ul'quarta specie.ut dic̄
¶ ILLI VERO.Hic ponit regimē in exitu cla
uali.s.quarte speciei uel tertie & dicit qđ nō
curat̄.Tamē q̄dā ut Halyab.uolētes đcorat̄
oculū.delinquūt.i.peccāt.quia abscindūt illđ
qđ extra eminet de uuea cū musaraget.i.cuʒ
instrumento.Tamē dicit Aui.qđ rectius est.
qđ nō moueat̄.s.oculus cū tali operatiōe.forta s
se enim &c̄. ¶ Dubitatur primo.utrū tertia
species exitus uuee possit curari.Videt̄ qđ sic
quia Iesus doceʒ curare tertiā & q̄rtā.priusq̄
doceat incisionē fieri ad decorationē. ¶ Itē ii
omnis species exitus uuee curat̄ p̄ter ultimā
speciē.ergo tertia species curat̄.sed ita est ut
ʒoar trac 2°.16° ca°.de uariolis.i.de exituris
uuee.& dic̄.Scias qđ quelibʒ uariola que ori
tur in uuea curabilis existit preter illam que
capiti claui similat̄.Sed exitus clauualis apud
eum ē ultima species.igit̄ sola ultima species
nō curatur.ergo prima 2ª & tertia spēs curat̄
¶ In contrariū est Aui.hic. ¶ Dicēdū qđ p̄
ma species exitus uuee curat̄ 3ª nō curatur.
4ª.sed 2ª est media iter primaʒ & tertiā in fa
cilitate & difficultate cure.Ratio.q̄re illa que
est de tertia specie nō curat̄.ē duplex.Prima
quia quādo exitus uuee ē magnus ē facta ma
gna permutatio in ptibus oculi.& iō licet rei
pellat̄ intus.nō pōt reordinari situs ptiū ocu
li. ¶ Secunda causa est.quia q̄uis repenatur

fuit facta ualde magna laceratio i cornea. Vñ
in cōsolidatiōe remanebit alba. Audiui tamē
multa mirabilia. que ñ audeo narrare. ¶ Ad
Iesum. Dicendū qđ loquitur de cura que rep̄
mit. non que perducit ad uixuȝ. uel qđ raro cō
tingit. ¶ Ad ȝoar dicēdū qđ ipse posuit solū
tres species exitus uuee. ut supra dictuȝ est.
¶ Sȝ tu dices quare ȝoar ponit quod cura ter
cie speciei. s. magni exitus est difficilis. & non
dicit impossibilis ¶ Dicenduȝ dupliciter. Pri
mo qđ illud est raro. ¶ Vł dicēdū qđ illa spe
cies de magnis exitibus que apud eū est tertia
species. apud alios est secunda species & illa q̄
apud eum est modus quidā magni exitus. &
dicitur claualis apud alios auctores. est tertia
uel quarta species. Nec est mirabile de ista di
uersitate auctorū. quia diuisio secūduȝ magis
& minus est secundū iudiciū estimatiuū cui⁹
libet auctoris. ¶ Dubitatur secūdo. utrū ad
decorationē possumus abiicere qđ eminet de
uuea Et uidetur quod sic. per Haliabatē. 5°
prac. capitulo de cura acuminis cornee. ubi di
cit. Si acumē magnū est nec medicamia p̄sunt
reprimētia. nec ligatio stricta. tūc āputatō ad
hibēda est ferri. ¶ Idē inuit Iesus Haly. tra.
2°. 70°. ca. ¶ In cōtrarium est Aui. ¶ Dicen
dū ꝙ qñ nō est spes de cura oculi. tutius est
dimittere & nō amputare uueā que eminet.
Et rō est Aui. qa per cōmotioneȝ factaȝ i isto
oculo poterit moueri materia ad oculū sanuȝ.
Etiā pp aliud. Nā q̃do diu stetit exitus uuee
natura iā assuefacta est trāmittere illuc aliq̃
materiā superfluā. ex qua nutrit̄ uuea q̄ p̄mi
net. & in eo si illā uueam amputas suspicādū
est qđ natura materiā illaȝ dirigat ad oculū a
liū qa sunt ad iuicē alligati p̄pinque. s. i crucia
tione neruoꝝ. Et hoc est qđ Aui. dixit. Fortas
se enī effundetur materia. s. p̄pter agitationē
& commotionē factā in isto oculo. Vel fortasse
effundetur materia. s. que consueuit uenire ad
nutrimētū uuee. & permutabit̄ ab oculū aliū
Et ē simile ei qđ Aui. recitat de cācro mamille
4° can. fen 3ª. ¶ Si autē estimatio tua ē qđ i
firm⁹ sit hō boni regiminis. & qđ utat̄ eua
cuationib⁹. cū erit expediēs predicēdo sibi. po
tes incidere cū timore itēdere ad decoratiōeȝ
Hoc autē fit multis modis. Prim⁹ ē quē po
nit Halyab. nono practice. 26° ca°. ut summas
acū & imittas radici acuminis uuee a preiferio
ri oculi uersus supius. đide habeas aliā acū i
qua sit filium duplicatū. & ponas ex alia pte
scȝ a dextro ad sinistrū angulū. ita qđ ac⁹ cru
ciet̄. & cū filo liga. Et h° fit. qa uuea nō possȝ
ligari. Aliter qa uacillat fcā ligatura. Halyab
bas p̄cipit extrahi acū. Sed tamē quidā bon⁹
opator dimittit eas per unū diem. & eleuatis

acub⁹. statim Halyabbas docȝ supapponere
oculo sal & masticeȝ masticata. s. ad exiccandū
& cōstringendū. & desup ad sedandū dolorē
docet apponere fasiaȝ cū uitello oui. & oleo ro.
¶ Alius modus ē Iesus Haly. i p̄allegato c°
q̄ posita acu. & facta ligatiōe. docȝ. amputare
de uuea cū forficibus. ¶ Alius modus quē re
citat ē. qa scindat̄ illđ qđ eminet extra. & po
nant̄ postea stiptica & infrigidantia. & cadet.
¶ Alius modus ē qđ solū liget̄ & dimittatur
quousq̄ exiccetur. Magistrū habui qui sine li
gatura sindbat. & euacuabat parū đ stēto zᵐ
suā estimatiōem. p⁹ supponebat albumē oui
cuȝ puluere masticis. et aloes. & sic reducebat
illā eminentiā. & q̃doq̄ pōebat magis stiptica
¶ Contradictō igitur iter auctores cessat sic.
q̄a uia Auic. est securior.

QVod autē ē super corneā. tēdit
ad albedinē &c̄. ¶ Supi⁹ Aui.
determinauit đ apostematib⁹
cornee q̄ similātur apostemati
b⁹ flegmaticis. s. đ uesicis De
terminauit etiā de apostematib⁹ coliricis. s.
de exituris. & de dispositiōibus consequenti
b⁹ ad illas. s. de ulceribus & erupturis cornee
¶ Hic determinat de apostematibus paruis
cornee & coniūctiue sanguineis & de quadaȝ
dispositione illi affini. s. de sanie. Et primo de
terminat de apostemate p̄uo cornee & coniun
ctiue sanguineo. 2° de sanie. ibi. 2ª. hec sanies.
Prima in duas primo. notificat hanc passionē
per signa dans intelligere causam. 2° ponit
curā. ibi. 2ª flebothomia. ¶ Dicit primo. qđ
bothor idest apostema paruū de sanguine qđ
est super corneaȝ &c̄. ¶ Dubitatur utrū bo
thor super cornea sit coloris albi. Videtur qđ
non. per. Rasim. 2° continētis ca° de morbis
cornee. ubi dicit. bothor est quando congregan
tur humiditates inter sq̄uās que sunt in cor
nea. & sunt diuersi coloris albi uel nigri.
¶ Amplius bothor de quo est hic sermo fit de
sanguie. sȝ sanguis tigint ad rubeū. Ampli⁹
ȝoar tractatu. 8°. 16. ca° dic̄. ꝙ pustula i sui ra
dice. nullā uidet̄ albedinem habere. & tamen
pustula apud eum ē apostema paruū. ut appȝ
i 5° ca°. ¶ In cōtrarium est Aui. ¶ Ad soluti
onē huius est cōsiderandū. qđ bothor accipit̄
quiq̄ modis. Vno modo p̄ omni apostemate p
uo de quacūq̄ materia sit quō summit̄ ab A.
p° li°. fen 2ª. c° de egritudibus cōpositis. Cū
dic̄ Ampli⁹ bothor summit̄ zᵐ numeꝝ apostе
matū. ¶ Secundo mō summit̄ bothor pro ue
sica cornee. Et iō capitulū de uesicis ponit̄ su
pra in principio hui⁹ tractatus. Ponitur. etiā
a Iesu. Haly. ca° de bothor. li° 2°. Et ab Aȝara

nio.eodē modo dicunt̄ ab eo pustule.huide ut̄ bothor. ¶ Tertio modo accipit̄ bothor ꝑ pustulis colericis q̄ fiunt de materiebus ualde acutis.& sunt cū forti dolore & ulceratōe.qūo summit̄ bothor a Rasi 2° cōtinentis.cū dicit ¶ Et ē sciendū qđ bothor parui nō faciūt putredinē neq̄ rumpunt̄.nisi q̄a eorum materia est fortis cōbustionis & pūctionis.Et isto modo summēdi bothor determinatur đ ea ab.A. supra in ca° de exituris corneę.Et uocat̄ a quibusdam auctoribus pustula.sicut ab Azaranio capi° de pustulis.Et a Rasi 2° cōtinentis illo ca°.Morbi corneę.Et quia i huiusmodi bothor sunt ulceratiōes corneę.Iō auctores đterminantes de eo determināt đ ulceribus corneę sicut Aui.supra.& Azaraui⁹.& Rasis palle. capi° ¶ Quarto mō accipit̄ bothor ꝑ apostemate paruo soli⁹ cōiūctiue.& ut sic distiguit̄ ab apostemate puo corneę.q̄mō accipit̄ a Rasi 2° cōtinētis.illo ca° Dicta omniū medicorū &c̄.cū dicit.qđ app3 in albedine oculi.uocat̄ bothor.& qđ i nigredine pustula.¶ Quito mō summit̄ bothor ꝑ apostēate puo đ sāguie qūo summit̄ hic.Et Aui.curā istius bothor ponit similē cure tarfati.qđ est punctu3 sanguineū i oculo.Et Serapio.2° trac.ca° de sanguie corupto in oculo pōit curā quā ponit hic Aui. ¶ Considerādu3 ulterius.qđ color bothor.q̄dam ē ex natura materiei.& iste est rube⁹ in materia sanguinea.alius est ex natura partis & iste in cornea est albus in cōiūctiua ē rube⁹. secundū mōm declaratu3 sup̄.& iō hic n̄ repeto.¶ Ex quibus app3 solutio ad cōtraria. ¶ Ad auctoritatē Rasis dicendū ꝙ bothor intelligit uesicas de materia aq̄sa.q̄ si sunt ꝓfunde apparēt albe.& si sunt ad corticē ꝑmū apparent nigre.ut supra declaratum fuit in cap° de uesicis.Et hoc uoluit Rasis cum dixit.Bothor est quando aggregantur humiditates.i. aquositates inter squamas que sunt in cornea & sunt diuersi coloris albi & nigri.¶ Ad secundum apparet solutio quia bothor sanguineum ex natura materie apparet rubei coloris. sed partes corneę que laniantur apparēt albe. Et ideo punctus medius bothor ubi materia ē cumulata.representat colorem sanguinis quandoq̄.¶ Ad 3oar dicendum ꝙ pustula.s.colerica uel sanguinea.s.in radice.i.in centro.ubi est materia unita apparet sub colore suo.& nullam uidetur habere albedinē.sed colorem materiei.In partibus autē corneę circūferentialibus.& quando est in uia consolidationis.necessario apparet albedo.Et nisi sic intelligatur. 3oar contra diceret sibi.quia in precedenti ca°. dixit he pustule quando in alcornea procreantur ad albedinem tendunt.

Flebothoia & distillatio ¶ Hic ponit curā ¶ Vbi cōsyderandu3 qđ Aui.n̄ posuit signa.q̄a ea uis⁹ đclarat.¶ Dubitat̄.utrū in bothor facta flebothomia possimus instillare i oculū sanguinē colūbe.uel turturis.Videt̄ qđ n̄.q̄a facta flebothoia debet fieri repcussio.sicut in reliq̄s apostematib⁹.sed sanguis colūbe resoluit.¶ In cōtrariū ē Aui.¶ Dicēdū qđ i bothor cadūt .4.itentiōes.P^a ē euacuatio materieꝫ a corpore.& diuersio a pte Et hanc Aui.docet p̄ficiē cū flebothoia.& h° q̄a materia ista ē sanguinea.ut dictū ē.s3 ex alia pte si ēt ex alia materia uideat̄.purget̄ cū farmacia.et dat intelligi de alijs euacuatiōib⁹.& totū h°.A.ut̄ qđ sit tibi notū ex ca° de cura obtalmie ¶ Secūda itētio ē repcussio materiei ab oculo.sic repcutiūt̄ reliq̄ materie faciētes apostemata calida & h°.A pcepit fieri cū oleo rosato.& albumie oui.Vnde dixit.& uaporatio.i. ēplastratō uel suppositio.ut h3 littera iudaica.Sed tu dices quomodo ponit̄ acetum cū mordicet.¶ Dicēdū.q̄ qđ iudeus habet cum uino & oleo rosato. Et causa est quia n̄ sumus audaces in fortibus repcussiuis in pricipio apostematū sanguineorū.sicut colericorum.ut supra dictū fuit.& iō repcussionē uel cōstrictionē factā ab albumie oui & oleo rosato.A.refrenat cū uino.2^m trāslatiōe3 iudaicā uel cum aceto.Si enim parum imponat̄ nō mordicat.& tollit uiscositatē illorū.¶ Tertia intētio ē resolutio materie si nō pōt repcuti.uel si sanguis ibi cōstingitur. & mortificatur.sicut est in tarfati .& hoc fit cū sanguine colombe.ut declarabit̄ ibidē.Hoc ēt fit cū lacte in quo ponatur semē almaru.i.marubi Est eni3 in eo uirtus abstergēdi & resoluēdi & aperiēdi .ut.2° can ca° de prassio. & ca° de marubio.Et ad hāc intētionē utit̄ Aui. colirio dinacon Istud eni3 coliriū est aliquod coliriū resolutiuū & abstersiuu3. ꝙ apparet de intentione Serapiōis.trac.2° capitulo de sanguine in oculo.ubi postq̄ posuit medicinas q̄ resoluūt & abstergunt sanguinem illum dicit. Iam multi uero expti sunt sief. ꝙ nominatur dinacō.Et Auic.infra ca° de tarfati uidet̄ nominare hoc coliriū dinacō in hoc.can 5° non inuenitur sub hoc nomine sed in antidotario Serapionis inuenitur sief diamoricō.et est utile ad hoc.Aliter posset exponi qđ coliriū dinacō est coliriū in quo intrat timu⁹ Nā dir arguilē 3ufere & dilcurēdo. cum Simone Ianuensi inuenies qđ potest dici halessee.i. thimū. Colirium autē in quo recipitur thim⁹ cum aliis medicinis similib⁹ est exicatiuum & resolutiuu3.& repies talia coliria ab Haliabbate parte 5°.capitulo de ulcerib⁹ oculoru3 & nominat̄

ibi ſihi.i.thimus. ¶ Quarta intẽtio eſt cõſo
lidatio ptium cornee ulꝰ cõiunctiue.ſi eſt facta
aliqua ulceratio ex ſanguine ibi collecto.Et h°
fit cũ colirio aluber.i.de plũbo qđ ſupª dictũ
eſt.Et quia coliriũ dinacon eſt etiã exicatiuuȝ
Ideo forſan in hac intẽtione cõpeteret.Et ideo
dixit coliriũ aluber.& dinacon.qđ autẽ coliri
um aluber approximetur ad hanc intentioneȝ
apparet per Serapionem tractatu z°.xi.capi°.
ubi dicit.Cũ autem declinat ulcus.adminiſtra
mus qđ repleat ipſuȝ.ſicut plumbũ uſtũ &c̃.
Et ex eis que cõferrũt ualde.eſt ſief aluber.
Ecce qđ ponit ſief aluber ad incarnãdũ uel ge
nerãdum carnẽ in ulcere ſi ibi ẽ.ut fiat unitio
& cõſolidatio. ¶ Tamẽ attendẽdum qđ facta
flebothoĩa.uel ceſſat fluxus materie ad oculũ.
& tũc poſſumus uti pꝰ flebothomiã reſolutis.
Vꝉ adhuc materia fluit.& tũc oȝ uti repcuſſis
Vnde infra ca° de tarfati.dic̃.Si fuerit in prin
cipio.miſceatꝰ de repcuſſiuis.Auicenna igitur
nõ dicit indiſtincte qđ poſt flebothomiã diſtil
les ſanguinẽ ĩ oculo.ſȝ dixit qđ diſtilles z^m ꝙ
dicemus.in ca° de attarfati.Vbi autẽ dicȝ quẽ
ſanguinẽ debes inſtillare.& qua hora qa ho
ra in qua nõ ẽ intentio repcuſſio.ſed reſolutio
¶ Et quia hi ſermones declarabũtꝰ ex dictis.
ſupra ca° de obtalmia.& ex dictis infra ca° de
tarfati.Ideo Aui.non curauit diſtinguere.

Hec ſanies cõtinetur. ¶ Superius
Aui.determinauit de apoſtemati
bus cornee & ẽt cõiunctiue puis
ſanguineis q̃ dicũtꝰ bothor. ¶ Hic
determinat de ſanie in ſiphac ideſt in pannicu
lo.Et primo notificat nobis hanc paſſionẽ.z°
ponit curam.ibi zª.dixit Paulus. ¶ Circa pri
mam partẽ conſiderandum ꝙ cauſa quare.A.
poſt apoſtemata de ſanguine determinauit de
ſanie fuit.quia ſanies multum eſt apta ex ſan
guine peruenire.ĩmo alii humores nõ ſunt ap
ti ſaniari.niſi ut participiãt de natura ſanguis
Et rõ ẽ.quia ſaniatio fit per digeſtionem que
acquirit quaſdã diſpoſitiones laudabiles con
ſimiles his que acquiruntur in materiebus
que debẽt nutrire.ut apparet p Galienuȝ ulti
mo com° primi pronoſticoꝝ.Has autẽ diſpo
ſitiones non poſſunt materie recipe niſi habeãt
aliquid de natura materie cõis in nutricatione
ſicut eſt ſanguis.Vnde Aueꝝ.colliget .4° ca°
de febre ſanguinis.dicit.Colera non eſt apta
recipere aliquam digeſtionem.niſi in hoc qđ
cum ſanguine eſt admiſta.Et ideo. Oribaſius
ĩn comẽto illius affo.ſecunde particule.Circa
generationẽ ſaniei dicit.Sanies in quocũq; loco
non fit niſi ubi ſanguis adueniret ergo.ſiue ex
flegmatico ſiue ex colerico fiat humorꝰ ſiue ex
melancolico.niſi aduenierit.ſanguis.nũquã fiet
ſanies .Oribaſius uero aliã cauſaȝ a predicta
ponit quia qđ putrefit calidũ debȝ eſſe & hu
midũ.Sanies aũt fit per putredinẽ.tamen cã
predicta ẽ melior.& ſua cauſa poſſet ĩ pdictã
reduci. ¶ Secundo cõſiderandũ ꝙ ſiphac du
pliciter ſummitꝰ.Vno modo pprie p panniculo
uẽtris inferioris tenẽtis omnia ĩteſtina de quo
loquitꝰ Aui.primo li°.fen.pª.ca.de mẽbris.&
fen.zzª.p°.ca.Alio modo large p quolibet pã
niculo.quõ ſummitꝰ ab Aui.fen.zi.ca° de gene
ratione embriõis.& in pluribus locis.& iſto
mõ ſummitꝰ hic. ¶ Tertio cõſiderandũ ad in
tellectũ littere.qđ Aui.iſtam ſaniẽ in oculi pã
niculo notificat quadrupliciter.Primo ex ſui lo
co.cũ dixit.hec ſanies cõtinetꝰ ſub cornea. ¶ Sȝ
dubitatur quare nõ dixit qđ ẽt cõtinetur ſub
cõiunctiua. ¶ Dicẽdum qđ hoc ideo fecit.Pri
mo quia ſanies poſt cõiunctiuam ñ apparȝ no
bis.ſicut apparȝ poſt corneã.qa cornea eſt mẽ
brũ trãſparens & ñ cõiunctiua.Secundo quia
ſanies poſt corneã impedit uiſum qđ ñ ſic fa
cit poſt cõiunctiuam.ĩmo cũ trãſponitur ſani
es a loco cornee ad locum cõiunctiue.eſt q̃daȝ
cura illius ſaniei ut poſt apparebit.Tertio qa
tunice cornee ſunt magis dẽſe.Vñ cũ materia
ſanioſa ibi generatꝰ ñ eſt apta reſudare ita.ſi
cut quãdo generatur ĩ partibus coniunctiue.
¶ Secũdo Aui.notificat iſtam ſanieȝ a diuerſi
tate loci.cũ dixit.aut in pfundo aut in ppinq̃
¶ Vbi cõſyderandũ qđ per locũ profundum
poſſumus duo loca ĩtelligere.Vnus ẽ locꝰ pꝰ
corneã ubi ſtat cataracta.& tũc iſta ſanies ẽ đ
ſpeciebus cataracte.Alius ẽ locus pfundus in
ptibus ipſius cornee qui ẽ locus inter corticeȝ
quartũ & tertiũ.& locus ppinquus eſt inter
corticẽ primũ.& ſecundũ.& ſic locus medius
erit inter ſecũdũ & tertium. Erunt ergo loca
tria iſtius ſaniei in cornea.Et h° uadit ad intẽ
tionẽ Raſis z° cõtinẽtis.ca° de morbis cornee
cũ dic̃.Sanies remanere. poteſt in tribus ſqua
mis.i.in tribus locis inter ſquamas.Nã quat
tuor ſquame habẽt tria loca. Tertio notificat
eam p ſimilitudinẽ.cum dicit.Et ſimilatur lo
cus cornee ungule. ¶ Vbi ſciendũ qđ ungula ẽ
nomẽ qđ ſignificat duo.ſ.paſſioneȝ que dicitꝰ
ungula.de qua ĩfra habebitꝰ & ſignificat figu
rã extremitatis unguis.Et h° dupliciter.quia
duplex ẽ extremitas unguis digiti.ſ.extremi
tas q̃ dicitꝰ nigrũ unguis.& extremitas uerſꝰ
radicẽ ubi apparet quedã albedo ſemicircula
ris.Quãdo igitꝰ Aui.dic̃ qđ iſta ſanies q̃tuȝ
ad locũ in quo continetꝰ aſſimilatur ungule de
bȝ intelligi.i.extremitati unguis.& hoc.ulꝰ ex
tremitati uerſus nigrum.& tunc ſua aſſimila
tio eſt ĩ forma ſemicirculi.ſicut eſt ibi forma

unguis.& sicut est forma frusti qd abiicitur uel extremitati uersus radice.& tunc est assimilatio in figura semicirculari et quodamodo i colore.s.albo zm magis & min9 secdm q sanies in albedine est diuersa.Et quia talis sanies representare in figura tali semicirculari sicut est ibi locus cornee.ideo Auic.dixit.Et similatur locus cornee ungule.E ideo etiam quidam auctores uocant illa passione lunelle.quia est ad modu lune nouelle habenes duo cornua.sicut dicit Alcanamosali libro.6°.4° ca°. Non tn quilibet sanies oculi similatur lune uel ungule.Sed illa que paruu spaciu occupat.quia illa que occupat totu nigru oculi n est i figura lunari.ut notu est.& pöit Iesus preallegeto ca°.Possemus et dicere qd locus cornee ubi e ista sanies.similat ugule.i.passiöi que dicitur ugula.& hoc i colore qa sicut apparebit infra ca.de ugula.Color ugule aliquado potest ee citrinus aliquado fuscus.Ita et ista sanies aliquado apparere pöt alba cu aliqua citrinitate aliquado cu fuscitate. Ex qbus apparet qd ista passio hz plura noia cu dicit.sanies siue uirus a sua ca.Dicitur ugula uel lunella a sui figura.Dicit et liuor a sui colore large summe do liuore.Vn Iesus Haly.tractatu.z°.ca.64. dicit.Liuiditas siue uir9 siue sanies p9 cornea. Quarto notificat ista sanie ex parte sui accidetis.qa aliquado corrodit parte sibi propinqua de cornea.& hoc e qd dicit.Et qn corroditur &c. Sz u dices.uidet q semper corrodat.qa sanies logo tpre corrupta acuit.& fit corrosiua.ut sumit i cometo illi9 affo.qnte particule.Quicuq ex pleuretide e pici fiut.ista igit sanies necessario corrodit partes quib9 adiacz Dicedu dupliciter.Primo qd finaliter si p durat corrodit. Vel aliter.qd pöt ista saniei ingrossari.& cogelari & sic no fiet corrosiua. Hoc aute accidit i oculo.qa est frigidum mebru.unde no semper adurit sanies.sed potius ibide & paulati congelat & igrossatur. impo nit aute Aui.nomen huic calcatarem.i. passio que assimilat ungule.ut dicut sinonima cöia nec aliter inuenit expositu. Dubitat utruz ista passio possit fieri no pcedete apostemate Videt qd no.quia Alcanamosali uocat istam passione apostema. Ite ipse pöit signa sumpta ex dolore & tepestate capitis isirmi.q sut signa apostematis. Opposiu arguit ex Halyabbate 9° theo.13° ca°.ubi pöit q sanies p9 cornea fit ex ulcere cephalea uel obtalmia.no igit semp precedit obtalmia.etia 5° pacti.ca° d cura saniei.dicit.si sanies siue pustula e &c. Dicedu qd sanies aliqdo e p9 cornea i loco ubi e aqua siue cataracta.Et ista pöt fieri sine apostemate precedete.Na possibile e qd aliqua materia paulatiz aggregetur & sanietur Vnde aliquado uidemus cataractas fieri saniosas.Possibile tame e qd etia post apostema fiat.un potuit apostemari uuea.& sanies illuc erupe.Similiter & apostematio capitis possz illuc mitere saniem. Aliquado aute ista sanies e inter cortices cornee & tunc potest fieri cu apostemate & sine.Na potest pellicula cornee saniari.et sanes emanabit inter cortices.& hoc sepe accidit.& maxime quando pustula est interior.& non erumpit cortice exteriorem cornee tuc eniz sanies cadit inter cortices inferiores.et posset cader post totam cornea cum rumperet cortice quartuz Posset etia fieri sine apostemate ut cum in cornea est ulceratio a causa primitiua uel ab humore ulcerante sine apostematione.& tuc ulcera saniosa facta faciut emanare sanie inter tunicas cornee. Ex qbus appz q sanies iter cortices cornee fit ex pustulis saniosis uel ulceribus.Et qa cu istis passionib9 sut fortes dolores Io Alcanamosali.dixit in capite infirmati e maxius dolor & tempestas. Ad aliud cu dicitur qd ab eo uocat apostema.Dice qd hoc dixit.qa ut multu accidit cu apostemate.i.cu pustula uel post pustula saniata. Vel dicedu q iprope summit apostemata.Sanies enim illa in cornea potest uocari apostema.

Dixit paulus. Hic ponit cura Et het hec pars partes sex.sicut sex ponit medicamina localia.secudu ponit ibi.aut apiat ibi 3m.& mudificet.ibi 4m.& si n fuerit.ibi 5m.& et medicina.ibi sextuz.& et. Ad euidetia hax medicinax est cosiderandu.qd ut parti ponit Halyabbas qnto practice.ca.de cura saniei.Et Iesus Haly.tractatu z°.64°.ca.Cura saniei i oculis fit per medicinas que coplent maturatione saniei.& p medicinas que abstergut & que resoluut.& per medicias fortiter exiccates.ut hic.A.inuit Medicame igit Pauli habet uirtute abstersiuam saniei.per mel habet uirtutem copletiuaz maturatöis.& resolutiua p fenugrecu.& hz uirtute resolutiua et & exiccatiuam p sief de olibano.Fiat igit taliter.R. syrupu de . melle.i.a qua & mel mista in decoctöe.& succu fenugreci.i.aqua decoctiöis ei9 & misce ista simul.zm qd tibi uidet.& dissolue cu eis coliriu.i.sief d thure & coleriza i oculu.Posset etia unuqdq per se approxiari.salz qd aliquo tepore utremur aq fenugreci aliquo tepore aqua mellita. & aliquo tepore colirio de thure.AVT APERIATVR.Hic ponit alia medicina.& dicit. qd apiat.i.fiat apertio pororu oculi. ut inde exeat & resoluatur materia.& hoc habet facere medicina cuius uirtus e apitiua mollificati

ua & debite resolutiua. sicut ē hec medicia. ℞. meliloti. ʒ. i. raffaī. s. radicū. ʒ. S. si uelles resolutionē & abstersiōez forte accipe semis raffani. ʒ. ij. bulliāt i aq̄ & i ea dissolue par℞ ex mucilagie seminis lini. Dixit aūt raffano humido q̄a si ccus esset resolutiuus icōueniēter. Propter suā enim siccitatē posset igrossare materiam. nec esse debite apitiuus. imo posset cōstringere poros. ¶ Sz tu dices. Aui. dixit caº đ raffano q̄đ raffanus nocet oculo. ¶ Dicēdū uer℞ est i uia cibi. sed nō si ponaẽ extra. Vel nocet oculo sano. Nō autem oculo indigēti abstersione & resolutione. Vnde Auicēna ibidē raffan⁹ abstergit ipsuz. s. oculū. subdit Auic. Si nō prohibeat obtalmia. q̄a forsaz cu illa sanie cōiungitur obtalmia que indiget repcussione. si est in principio. & sic indiget medicinis constrictiuis poro℞. & nō aperitiuis. ET MVNDIFICETVR. Hic ponit aliā medicinā que est ad mundificandū. i. ad abstergendū & dissoluendum & ēt in exicandū sicut est coliriū de mirra. Virtus enim mirre est abstersiua & resolutiua. Vnde abstrgit uestigia oculorū & resoluit saniem in oculo absq̄ mordicatione. ut. 2º can. ca. de mirra. ¶ Coliriū aūt de mirra ē illud in quo notabilr̄ recipiẽ mirra. uel i quo recipiẽ sicut est coliriū archistratis scriptū i q̄nto can. summa. 2ª. trac. 2º. ca. de quo diceẽ ifra caº. de gesse. Et coliriū q̄đ referẽ ad. Marcū q̄đ ponitur ibidē mihi m̄ltū placz. Coliriū. Iesus. ℞. croci aloes mirre. an̄. ʒ. i. uini. ʒ. iii. melis. ʒ. vi. liquefiat crocus cū uino. & misceatur cū aloe & mirra. & q̄n fuerit mistū misceaẽ cū eo mel & ponaẽ in uase uitreo. & ponatur in die bis uel ter. Vnde Gal. laudauit coliriū de mirra. in fine tera. Et fumus terre. pōt stillare succ⁹ ei⁹ & ē exiccatiuus & aliqualr̄ abstersiu⁹. Vl̄ forsan uult ꝙ i eius succo dissoluaẽ colirium de mirra. q̄a fumus terre per aliquā stipticitatē quā habet resisteret nocumēto fortis dissolutionis si timeẽ ex colirio forti in q̄ mirra recipiẽ sicut ē coliriū archistratis. Serapio. 7º. facit sief in q̄ recipiẽ fumus terre. & ē fortis abstersionis. ET SI NON FVERIT ulcus. Hic ponit quartā medicinā ad saniē. que. ℞. Calcadis. i. calcantū. i. una species uitrioli. uehementer exiccatiua & adustiua. Et ideo ñ cōuenit hoc medicamē. si est ibi ulcus. ubi tamē nō timeẽ propter ulcus. ipsum ē fortis exiccatōis & abstersionis. ut patet. ¶ ET ETIAM. Hic pōit aliā medicinam de magnete. cuius uirtus dicetur in capº de cura ungule. ¶ Vltimo ponit aliam medicinam que est fortiter exiccatiua. ut apparuit supra capº de uesicis. ¶ Cōsiderandū aūt ꝙ medicine de luto sigillato possemus uti existēte ulcere. ¶ Dubitaẽ circa capitulu3 Prio. utrū in sanie oculi possimus uti medicis localibus. nō p̄cedētibus euacuationib⁹. Videtur q̄đ nō. ex Iesu Haly. preallegato capiº. ubi dicit. prio oz euacuare. deinde cures oculum. ¶ Idē inuit Alcanamosali. in hoc caº. ¶ Itez canon ē in tegni q̄đ p̄us oz corpus euacuaẽ q̄ uti resolutiuis aut repcussiuis medi is. ¶ Op positū innuit Aui. hic. Et Halyab. 5º. ¶ Dicēdū q̄đ apparēte sanie i oculo. uel sunt p̄us facte euacuationes unde corpus mundū appar3 & sic ñ expedit euacuare ite℞. & sic A. p̄cedit hic ad curā. Nā ipse itelligit te fecisse euacuationes quas p̄cepit ex caº de exituris oculi. & ex caº đ bothor. & đ ulcerib⁹. post q̄s passiones ut plurimū aduenit sanies in oculo. Si aūt ñ sunt p⁹ copiose euacuatiōes facte. aut si sūt iā corpus reincidit plenitudinē. & tūc p⁹ eua cua corp⁹. & maxie sit circa collū đbes uti for tib⁹ medicis faciētib⁹ lachrimaẽ. tūc. n. securi⁹ preeuacuare corpus ne ad oculū trahaẽ materia. Cōtingit eniz quādoq̄ q̄đ indiscrete operātibus supuenit obtalª. ¶ Ad cōtraria patz solutio ¶ Dubitatur. 2º utruz circa saniē oculi debeam⁹ gradatim porocedere cū istis medicinis scz primo cū complentib⁹ maturatiōez 2º. cum r̄soluētibus apperienbus & molificantibus. 3º cum abstergentibus 4º cum fortiter exicantib⁹ Et uidetur q̄đ sic. ex Haliabate. 5º caª de cura saniei. ubi dicit Curaẽ oportet his que maturant & dissolunt. Idez inuit Iesus preallegato caº & probatur. Nā dispositō materie deb3 precedere sed maturatio dispositio quedā ē ad resolutionē & abstersionē. & etiā fortē exicationē. Vnde in morbis materialib⁹ prolixis ut quartana l̄ sl̄eatica. fortiter exicantia non damus nisi in fine materiebus digestis ut supra. 4º can fen. pª capitulis suis. Ordinatim igiẽ procedem⁹ cum medicinis prescriptis. ¶ Opositū arguitur auctoritate. Pauli q̄ Auic. ponit qui incipit cum melle in quo ē abstersio. ¶ Dicendū quod in sanie oculi. aliquādo gradatim procedem⁹ cum predictis medicinis. aliquādo non. Naz si sanies oculi sit in bothor uel ex bothor uel ulcere. & sit sanies nō digesta. & habet grossiciē oz gradatim p̄cedere Primo enim complebimus maturationem in ea cum colirio de olibano dissoluto in aqua fenugreci. facta maturatione incipiemus resoluere cum medicinis leuiter resolutiuis i q̄bus est uirtus apitiua. ut ē secūdū medicamē. A. Et si ñ cessat sanies p̄cedemus ad fortia q̄ resoluant & abstergant. ut ē tertiū medicamen q̄đ. A. ponit. Et si aliq̄đ de materia remanet & sit pauca & uniformis. poterit p fortia exicātia & abstergētia ēt remoueri. sicut medicamē quartū. q̄đ. A. ponit. & q̄ntū. & ēt sextū

¶ Attēde tamē qđ ad inchoandū resolutionē materiei saniose nō expedit expectare oīmodā digestionē. sed si icipit apparere digestio. tu potes icipe ad resoluēdū cū resolutis debilib' que cū hoc qđ resoluunt cōplēt ēt maturationē. ut supius declaratū fuit. Vñ Iesus Haly. dicit. qñ icipit maturari. utere eo qđ resoluit sȝ si tu uelles uti forti resolutiuo & uehementi exiccatiuo expedit qđ materia sit matura pfecti'. qa si ñ difformiter resolueret & remaneret grossuȝ. Si uero sanies ista sit aliqđ uirus subtile aq̃sum. sicut ē materia uesica℞ potes īcipe a resolutōe & forti exiccatōe absq̧ hº φ alia medicia precedat. Virus. n. idiget re exicāte. ut Aui. 4º. can. fen. 4ª. ca. đ ulcerib'. ¶ Ex q̧bus apparet solutio ad cōtraria. ¶ Tertio dubitaẽ. utrū sief siue coliriū de olibano sit de maturatiuis medicinis uel de resolutis. & uẽ φ sit maturatiuū. ex Mesue cº đ ulcerib' ocl'i ubi dicit. Sief đ thure maturat ulcera. ¶ Idē uideẽ Rasis 9º almansoris caº de ulcerib' oculi. ¶ Probaẽ ratiōe. Nā sief de thure maxime debet habeẽ uirtutem thuris. Sed thus est de maturātibus. Vñ Aui. 2º. can. capº de olibano in ipso quidē est maturatio. ¶ Oppositūȝ arguitur primo. qa Iesus Haly. cū intendit resolutionē & maturationem. utitur sief in quo recipiẽ olibanum. ¶ Amplius medicina maturatiua debet ēē cōplōis equalis. siue calida & humida tēperate. ut Gal. 5º de simplici medicīa. sȝ thus ñ est huiusmōi. imo excedit in calido & sicco. ¶ Cōsyderandum p solutione h' qđ licȝ medicina maturatiua đ se. & respectu temperati corporis sit temperata. uel i calido & humido temperata confortatiua. uel conseruatiua naturalis caloris. Tamē ut summitur ab Aue℞. 5º colliget. secūdū diuersitatē membrorū & complesionū & secūdū diuersitatem materierū diuerse possunt esse medicine maturatiue ut polixe alias declaraui Contingit enī quod materias calidas acutas ducit ad maturationē medicina frigida. sicut psiliū i flegmone. ut. Auic. 4º can. fen. 3ª. capº de flegmone. Et uidemus ēt quādoq̧ sief album maturare obtalmiā calidā & hoc temperando flāmā caloris. per quam materia disponitur ad saniem & per quā calor deficit. ut non possit uincere Contingit etiā quod materie frigide maturanẽ a medicinis multum calidis. Et sic secundum diuersitatem partiū diuersa sunt maturatiua Thus ergo q̃uis sit medicina calida in secūdo. & sicca in pmo. Tñ pōt esse đ maturātibus p uiā cōfortatōis caloris oculi. & p uiā dispositionis materie. Vñ maturat materias tēdētes ad frigiditatē. Vñ Aui. ibidē. Thus maturat apostema antiquū in ocl'o. ¶ His abreuiatis dico φ sief de thure. quoddā est maturatiuum. & quoddā resolutiuū. lȝ utriq̧ possit accidere φ maturando resoluat. & qđ resoluēdo maturet Sief eni de thure in q̊ intrant medicine alie. nō excedētis caloris multū nec siccitatis. & īforma tur mucilagine fenugreci. & dissoluiẽ cū lacte. uel cū mucilagine fenugreci uel seminis lini uł seminis cithonio℞. & sic distillatur in oculum tale dico sief đ thure est maturatiuū. Lȝ. n. medicine sint satis calide. reprimunẽ cuȝ uirtute mucilaginū. & fiunt magis maturatie. & hui' ē sief de thure Iesus Haly. Sȝ sief đ thure φ recipit medicinas multū calidas ñ repressas tale ē qđ est resolutiuū principaliter sic ē sief de thure. siue in quo intrat thus. cū quo poniẽ castoreū. qđ describit. Iesus. ℞. croci mirre castorei thuris. añ. misce cū aq̃ fenugreci. Medic' igiẽ oculista. quādo uult uti sief đ thure īspiciat ad quā intētiōem eget eo. & descriptioneȝ q̃ utiẽ. & sciet qđ ē resolutiuū magis. & qđ magis ē maturatiuum. ¶ Ex quib' apparet cōcordia i preargutis. ¶ Quarto dubitaẽ. an sanies oculi cureẽ incisione uł q̃ssatione capitis q̃ fiat depositio. & uideẽ qđ sic. p Gal. 14º tera. in fine. & p Halyabbateȝ nono practice. ¶ In cōtrariū Aui. qui tacuit. ¶ Dicēdū qđ sanies in oculo ē duplex. Vna ē que ē iter cortices cornee. & ista curaẽ medicinis quas Aui. ponit. Nā per quassatiōem capitis nō posset curari. quia nō deponereẽ. & de ista sanie loquitur Aui. in hº ca. Quia quādo sanies ē inter cortices cornee. tūc pprie assimilatur ungule. & apparet in figura lunelle. & qa talis sanies nō deponiẽ p quassationē capitis. Ideo Auic. de tali cura nō fecit mentionem. ¶ Consyderandū tamē. & credo qđ licȝ Aui. nō dicat qđ posset curari per icisionē. & maxime quādo ē inter primū corticē & secūdū. ¶ Alia est sanies i oculo q̊ ē post corneā. & ista habȝ tres curas. Vna per medicinas resolutiuas illi'. & abstersiuas. & alias đ q̧b' dixit Aui. ¶ Alia cura ē per incisionē i extremo cornee. ut Cal. ponit loco p̄allegato. Vnđ Halyabbas nono. 27º caº. Nos sepe saniem curauim' multaȝ cornea fixa. ¶ Idem ponit. Iesus Haly trac. 2º. 64º caº. ¶ Tertia cura est per quassationē capitis quousq̧ deponitur ut Gał ponit. 14º tera. in fine. & Haliabbas recitat predicto cº. & Iesus Hali. Et. ideo concludit Galienus qđ sanies oculi tribus subiacet curatiōis mōis Has auteȝ operationes manuales oȝ cū magistris inspicere ¶ Ex quibus aparet qđ Auic. istuȝ modū curationis per cōquassationē obmissit quia non erat sermo eius de sanie post corneā Sed de ea q̊ inter tunicas cornee ¶ Vel dicem' qđ alios mōs cure ñ posuit tāq̃ suspectos

Plurimū accidit ī tunica cornea ¶ Superius. A. dtermiauit ď egritudinibus cōpositis cornee & ēt cōiūctiue flegmaticis colericis & sanguīe s. & continuatis cum eis. s. de rupturis & sanie in ocło. Hic determinat de egritudie cōposita. s. aposteāte melācolico. s. de cācro. Et primo notificat istaȝ passionē ex sui loco. 2° pōit sigª. 3° curā. ibi 2ª dolor uehemēs. ibi 3ª. si ñ fuerit excusa. ¶ Dubitat. quare ñ fecit mentionē de apostema e melācolico dicto s. phiros Pōt enim aduenire in ocło apostema durꝫ qd̄ dicit guadee. ut Iesus Haly. tra. 2°. ¶ Dicendū ꝙ cura duri apostematis ī oculo poterit intelligi ex his ǭ dicuntur ī ca. de grauedine palpebrarꝫ. & in cap° de lapidositate. Et ideo nō fecit de eo mentionem ¶ Cōsyderandū etiā qd̄ Aui. hic cancrū oculi notificat solū ex loco sui euentus. qa dicit qd̄ plurimū fit in cornea. Nō autē notificat eū ex parte sue essentie. qa dereliquit h° notū ex c° de cancro. Est enī cancer apostema melācolicū de melancolia adhusta. nō quidē adusta p ebullitionē talē qualis fit ī carbūculis. sed per adustionē minorem illa uel non illius modi. Vnde Gal. in libello de tumoribus preter naturā dicit absq; h° qd̄ ebulliat nigra colera cancros opat Hic nō est locus declarādi ista. ¶ Sȝ dubitat utrū cancer eueniat plus in cornea ǭ in coniunctiua oculi. Videt qd̄ non. qa cancer. ut plurimū fit in membris raris. ut Aui. 4° can. fen 3ª ca° de cancro. sed cōiūctiua oculi ē rarior ps ǭ sit cornea. ut uidet esse notū ad sensuȝ. Igit plus fit in ea ǭ in cornea. ¶ Amplius in mēbro molliori magis fit cācer ǭ in mēbro duro sed cōiūctiua est mollius membrū ǭ cornea. g° &c. Maior pōt declarari. qa auctores cōiter cōcordant. ꝙ loca ī quibus fiūt plus cancri sunt loca mollia. Vñ. 13°. cōtinentis. ca. de cācro dicit. Et illud est in mulieribus plus. Et Serapio trac. 5°. ca. 25°. dicit. Cancer accidit in mēbro mollis carneis. & multarꝫ glandularum. sicut sunt mamille. qm̄ de cōsuetudie h⁹ secūdū plurimū ē. ut accidat in istis partib⁹. ¶ Propter ergo hanc causaȝ plurimū fit ī mamillis Fit etiā in aliis membris. quorū natura ē hec Minor est nota per sensuȝ. Cornea enim ad tactum ē durū membrū. & auctores p duritiē eā notificant. Vñ Haly abbas. 3° theo. 13° capi° loquēs de cornea compans eā ad uueam & cōiuctiuā. dicit. tunica cornea dura est & spissa. ¶ Itē mēbrū uentosum plus est aptuȝ ad cācrū ǭ non uentosuȝ. quia materia cācrorꝫ multum cōtinet in uenis. ut sumitur a Gal' ī libro de tumoribus preter naturā Vnde cancer habet uenas quibus affigitur mēbro. Sed coniūctiua est membrū magis uenosuȝ quā cornea ut ad sensuȝ apparet. Plus igitur fiet cancer ī cōiunctiua quā in cornea. ¶ Oppōitū uult. A. hic et Haliabbas 7° theo. 13° ca°. & Azarauius ca° de cācro oculi. & Rasis in continente. & Iesus Hali trac. 2°. Oēs enim isti ponūt cācruȝ in numero passionuȝ cornee. ¶ Ampli⁹ illi parti magis accidit cancer cui magis similatur sȝ magis similatur cornee. Maior est nota. ex sermone Galieni. 2° de interioribus. 7° ca° ubi dicit qd̄ ad peliculas festinat passio frigida. quia ipse sunt frigide. Minor est. nota. cornea enīȝ uidetur qd̄ sit ps magis dura. terrestris & de natura cornu. quā sit coniunctiua. ¶ Ad solutionē huius cōsiderandū. sicut summit ex intētiore auctorꝫ. Cancer pōt fieri duobus modis. Vno mō incipiēdo. ut qñ materia melācolica adusta icipit congregari. & ichcat apostema uel si ñ sit adusta conculcat in mēbro. & aduritur siue corrumpit. Et talis cācer icipit pu⁹ ī forma fabe uel lentis. & pcedit augēdo ulcerando uel ñ ulcerando. ¶ Alio mō fit cancer sequēdo. pōt aūt sequi quādoq; ad apostēa durꝫ qñ melancolie illi accidit adustio. uel ex causa ītrinseca. ut ex medicinis calidis qbus medici indiscrete uolūt resoluere apostemata dura. Sequit ēt cancer ad ulcera ñ bene curata. quādo cōcludit in eis materia mala & prohibetur a transpiratōe. Vnde corrūpitur & cōuertit ad naturam adustā canceratiuaȝ. queādmoduȝ inuit Brunus ca. de cancro. & Gilbertus āglic⁹ ¶ Secūdo considerandū ꝙ corpora siue mēbra sunt magis apta ad cancrū. ppter duas causas pricipales. lȝ possint alie assignari. Vna causa est receptio melancolice. & ideo mēbra & corpora que sunt minus apta ad recipiendum melancolicū humorem minus sunt apta cancerari Et ǭ magis sunt apta recipe sunt magis apta ad cancrū. Triplex aūt est cā facilis receptionis materierū melancolicarū. Vna causa ē mollicies. & qa mulieres propter earum molicieȝ magis inbibūt materias melīcas ǭ uiri. & mamille & epar. respectu aliarū partiū. ideo cancer ppter hanc causaȝ plus accidit mulierib⁹ ǭ uiris. & pl⁹ accidit mamillis & epate. & h° est qd̄ dicit Rasis 13° cōtinētis. cap° de cancro. auctoritate Pauli. Paulus dixit. Cancer fit in mulierib⁹ magis ex mlta mollicie corporis ipsaruȝ. ideo recipit superfluitas in eis velociter. tamē corpora dura nequeunt recipe cū eo qd̄ ē grossa. ¶ Ex ǭ apparȝ qd̄ corpora mollia sic corpora mulierū. duplr̄ sunt magis apta recipere materias melīcas ¶ Primo quia mollicies facit eas receptiuas & ipssibiles & etiā extēsibiles ad recipiendū materiā. ¶ Secūdo quia mollicies fac materiā molē et magis fluxibilē

in partes mēbri. sic duricies facit eam grossā
quietā nō penetratiuā in partes mēbri & hoc
inuebat. Rasis in predicto sermone. Pauli. Et
ꝓpter eandem causam multū accidit cancer in
mamillis & epate. ut supra dictū est. ¶ Secūda
causa facilis receptionis materierū melēcaruʒ
ē situs. s. locus deorsuʒ qa. ad illū locū melāco
lia est apta descendere. et proper istam causaʒ
in cruribus multuʒ fiunt cancri. Tertia causa
est latitudo uiarū recipientiū materias & pp
illaʒ causaʒ etiā in cruribus fiunt cancri. Vnde
ʒoar li° tractatu. 7° ca°. 26° dicit Cācer acci
dit pro maiori parte in curib⁹. pp latitudinem
uenarū ipsorū et pp habūdātiā humoris melā
colici. & grauedinē & pōd⁹ ipsius. s. unde ten
dit ad inferiora. & pp hāc cāʒ. s. que ē largitu
do uenaꝝ dixerunt aliqui ꝙ cancer multū acci
dit in collo. Vnde. 13°. cōtinētis ca. de cancro. di
xit iudeus. Cancer i maiori ꝑte accidit i matri
ce mamillis & collo & secundū sententiā isti⁹
multū accidit in collo. & ñ uidet alia causa ēē
potior q̄ uiaꝝ latitudo ad recipiēdas materias
¶ Secunda cā principalis. pp quā mēbrū uel
corpora magis incidūt cancrū. ē cōculcatio ma
terie in mēbro in q̄ ipsa recipit. hoc declarat.
Nā sola receptio nō ē sufficiens uel totalis cā.
Videmus eni ꝙ splen & ossa maxie recipiunt
melancolicū humorē. & tamē non sunt de mē
bris quibus plurimū cancer accidit. Et hoc iō
quia melancolia lʒ recipiat in eis. nō tamen cō
culcat. sed transpirat. & maxie in splene pp du
as causas. Vna quia est sibi generalis. Alia pp
multas artharias que ibi sunt. quibus transpi
ratur humor ille. & Hanc causaʒ subtiliter i
uendo accipimus ex mēte Aui. 4°. can. ca. de lep[ra]
Intelligo aūt per cōculcationē inbibitionem in
partes mēbri profundas ex coartatiōe & ꝓhi
bitione transpirationis. ¶ Ex hoc eni cōtingit
ꝙ humor melancolicus in mēbro receptus cor
rūpitur. & cancrū facit. & si humor receptus
in mēbro ñ sit melancolicus. sed sit ali⁹ humor
ꝓpter hanc cōculcationē corrumpitur & tali
ter malignatur qd̄ uertit ad naturaʒ melanco
licā cancerosam qd̄ manifeste apparet i mamil
lis. Sanguis eni ibi receptus. & si nō sit melā
colicus. si detineatur. & suuʒ subtile paulatiʒ
exeat. remanet grossuʒ. qd̄ inculcatū ibi corrū
pit. & facit cancrū. Vnde Rasis ca°. prealleg.
auctoritate Georgij. dixit Cancer accidit in ma
trice. si sanguis tenuis manauerit d̄ ea p lōgū
tēpus. eo qd̄ ps grossa remanet. Et similiter i
mamillis. si d̄ eis semper manauerit lac tenue.
¶ Hoc ēt appʒ i uulnerib⁹ male curatis i qb⁹
festinat cicatriʒatio. & subdudit materia ma
la. que licʒ nō sit cancerosa tamē per corruptio
nem cōuertit in illā. Hoc etiā apparet. in pas
sione que dicit almismar. i. callo. de qua Aui.
loquit sen 3°. quarti. & etiā in multis alijs ap
paret. ¶ Sʒ cōtra statim dicta dubitat p° nō
uidet qd̄ materia cancri sit cōculcata in mēbro
ex intētiōe. Gal. in libello de tumoribus ꝑter
naturam. ubi uult qd̄ materia cancri. sit plus
in uenis q̄ in substantia membri. Vnde dic sic
loquēs de materia cancri min⁹ egredit ex ua
sis in eā. que i circuitu carnē. ¶ Secūdo dubi
tatur. quia nō uidet qd̄ materia conculcata. i.
profūde recepta in mēbro. & ibi cōstricta &
detenta & ꝓhibita a trāspiratiōe faciat cancrū
quia materia que non potest facere leprā. non
uidet posse facere cancrū. qa cancer est particu
laris lepra. ut Aui. c° de lepra. Sʒ materia con
culcata non potest facere leprā. Probatur. qa
materia cōculcata prohibetur a trāspiratiōe. sʒ
prohibita a trāspiratione putresit. ut Gal. 8°.
& xi° tera. Sed materia melēca putrida facit
quartanā & ñ lepraʒ. ut Aui. preallegato cap°
¶ Dicendū ad primū. qd̄ Gal. ibi cōperat cā
crū ad flegmonē. & uult qd̄ qa materia cācri
est grossa minus exit d̄ uenis quā materia fle
gmonis. tamen essentialis & coniuncta tam cā
cri ut cancer. est apostea factū ex materia que
exit uenas & capit loca membrorū. ut omnes
concedūt. ¶ Ad secundū dicendū quod putre
factio melācolie in toto est duplex. Vna in qua
melancolia non constringitur sed fert siue por
tatur uersus cutim & resoluitur. & ista facit
febrē q̄rtanā Alia ē p utrefactio i q̄ materia
cōstringitur siue cōculcat & retinet & non re
soluitur fortiter. & ista facit leprā i toto. siue
cancrū in parte. & ipsa uocat cōculcatio. & nō
ꝓprie putrefactio q̄ fiat ēsolutio toti⁹ materie
uel toti⁹ subtil. imo fit totius trāsmutatio in
malā qualitatē & retentio in ꝑicula. ¶ Ex q
bus apparet qd̄ mēbrū in quo materia est ap
ta cōculcatiōi. illud ē paratū incidere in cancrū
sic ē epar mamilla. & alia membra mollia. &
profunda. Et ꝓpter hanc causaʒ matrix posset
dici parata ad cancrū. quia in ea materie mul
tū conculcant & corrumpuntur. Vnde Aueꝝ.
colliget. 3°. ca. de accidentibus matricis. dic ꝙ
matrix est locus & receptaculū superfluitatum
corporis que parate sūt recipe corruptionē &
quādoq cancerat. ita. qd̄ nō recipit sanatiōnē
Mēbrū aūt aliquod ē aptū cōculcationi mate
terie duabus d̄ causis. uel quia est molle aptū
ꝓfundari a materia sicut mamille. uel quia est
depressuʒ & debilis uirtutis naturalis. und ñ
pōt mouere materiā sicut membra neruosa. q̄
licet ꝓpter densitaten nō sint parata ad mate
riā recipiendā. eam tamē receptam cōculcant
& cōdudūt. ¶ Et ex iā dictis apparet solutio
ad questioneʒ qua posset queri. q̄ ꝑicula nr̄i

corporis sit magis parata ad cācrū. ¶ Dicēdū ꝙ quedā est magis parata ex pte aptitudinis receptionis per mollicīē. sicut mamilla. quedā ex parte apte receptionis per uiā latitudinis. sicut collū & mēbra faciei. quedā ex parte apte receptionis ꝓpter sitū. sicut crura. Quedā autē sunt magis apta ad cancrū. propterea quia materias conculcant & prohibēt a motu. & resolutione & transpiratiōe. sicut mēbra neruosa. ꝓpter densitatē eorum & membra mollia. Propterea. quia materia in illa profundatur. Vñ Aui. dicit. plurimū accidit in membris raris. i. laxis &c̄. & in mēbris neruosis. ¶ Sȝ tu dices per istā uiam posset ꝓbari. qđ uiri sunt paratōres ad cancrū mulierib⁹. qa habent uias latas. ¶ Dicendum qđ uerū ē q̄tū ē ex cā illa tantū. ¶ Sȝ tu dices qđ euenit de facto. ¶ Dicēdū qđ plus in mulierib⁹ & i mēbris mollib⁹ q̄ in duris. Ratō ē. qa plures cause reperiunt̄ in eis. s. apta receptio & conculcatio. Due autē cause uincūt unam. ut Gal. in libro alimentorū primo ca°. ¶ His premissis dico ad q̄stionē. ꝙ aut queris de cancro per se inchoāte. uel cancro cōsequēte. ¶ Si quidē queris de cācro īcipiēte. s. quē non precedit apostema durū uel ulcus. ¶ Dico qđ plus cōtingit in cornea quā i coniūctia. Rō est. quia in cornea materia mala melancolica. uel alia materia magis cōculcat̄. & h°. qa hȝ tunicas in q̄bus recipitur. & pp densitatē ꝓhibet̄ a resolutione & euētatione. sed cōiunctiua ñ hēt illas cauernas siue tunicas. Similiter nō est sic densa. Et ideo nec ita continet̄ nec ita ꝓhibetur a transpiratione & resolutione. & lȝ aptius possit penetrare in coniunctiua q̄ in cornea. tñ in cornea. sunt plures cause quibus materia corrūpit̄. s. detētio inter cortices cornee. & ꝓhibitio euētatōis & resolutionis que ñ sunt ita i cōiūctiua. ¶ Si aūt querat questio de cancro cōsequēte. ¶ Dicendū qđ uel querit̄ de consequēte ad apostea durꝫ uel de cōsequente ad ulcera. Si qdeȝ querat de cancro consequēte apostema durū. posset teneri qđ talis cancer plus fit in cōiunctiua Dico pluralitate que consequit̄ pluralitateȝ euētus apostēatis duri in cōiūctiua q̄ i cornea Nā cōiter apostema durꝫ partiū oculi plus ponit̄ euenire in cōiunctiua q̄ in cornea. Vñ Azaranius ca. đ passionibus cōiunctiue enumerat durꝫ apostema. Et Iesus ēt. & causa huius posset esse. quia i cōiunctiua plus contigit apostemata ex quibus ad schlyrosim fit permutatio Dico aūt notanter pluralitate ꝗ cōsequit̄ pluralitatē euētus duri apostematis. qa pluralitate que cōsequit̄ pluralitatē cancerandi. forsan ñ uerificaret̄ sermo dictus. Quāuis eniȝ pauca & raro fiant i cornea apostemata dura. illa tamen sunt magis suspecta ad canceratione q̄ illa que fiunt i cōiunctiua. ut pōt ex dictis apparere. ¶ Si autē querat đ cancro sequēte ulcera q̄ nō bene transpirant. Dico qđ talis cancer plus accidit in cornea. Et h° declarat̄ duabus uijs. Primo quia plus ulceratur cornea q̄ coniunctiua. ut supra dicebatur. Secūdo qa ulcera in cornea nō ita resudant nec ita expurgant materias sicut in cōiunctiua. Et hoc prio propter cornee densitateȝ. 2° ꝓpter eius cauernas uel cellulas inter suos cortices inter q̄s sanies cadit & cōcludit̄. bene ergo dixit Aui. Cancer oculi plus accidit in tunica cornea. ¶ Ad cōtraria dicēdū primo ad primā. cum dicit̄. Cancer fit ut plurimū in mēbris raris. i. laxis. ¶ Dicēdū qđ uerū ē quātū ad unam causam. tamē quātū ad quasdaȝ alias. pōt plus fieri in mēbris densis. Et ille cause que cōcurrunt in mēbro denso possunt esse potiores. q̄ illa que ē i membro raro. ¶ Vel aliter cōcessa maiori & cum dicit̄ qđ cornea ē membrū densuȝ. ¶ Dicēdum qđ cornea pōt per quādā similitudinē dici molle uel rarū membrū. quia habet cellulas in quib⁹ materia est apta recipi quas non habet cōiunctiua. & sic apparȝ solutio ad secūdam rationē. ¶ Ad tertiam cum dicit̄ qđ mēbrum uenosum plus est aptuȝ ad cancrum q̄ membrū nō uenosum. ¶ Dicēdum qđ uerū ē ex hac causa. tamē ex alijs causis mēbruȝ nō uenosum pōt esse magis aptū. ut ex dictis appȝ EIVS DOLOR VEHEMENS Hic ponit signa huius cancri. Et primo ponit multa eius signa. 2° comperat eum ad cancrū reliquarum ꝑtiū. 3° iterū ponit signū sumptū ex nocentibus. ibi. 2ª. & non facit ibi tertia & administratio. ¶ In prima pte Auic. septem signa ponit. & possent pōi octo Primū signū cācri est dolor uehemēs cuius causa est mala cōplexio que inducitur a materia adurēte etiā solutio continuitatis i partib⁹ oculi neruosis sensibilibus multū. ¶ Secūduȝ signū est extēsio propter sanguinē qui trahitur ad loca. ex forti dolore. & propter humorē melancol cuȝ replentē & opillantē uenas oculi. ¶ Tertiū est punctura fortis qua leditur tip⁹. punctura fit a materia adusta ꝗ pungit fortiter. Et quia tunica coniunctiue cōicat timpori. ideo materia illa adusta cancruȝ faciēs in cornea cōmunicās coniunctiue inducit etiā dolorē in timpore illi⁹ oculi in q̄ est cācer. ¶ Ex quibus apparet qđ quādo Aui. dic̄ qđ signū cācri ē dolor fortis intelligit qđ sit dolor extēsiuus & pūgitiu⁹. Et alii ēt modi doloris fiunt i eo. ut pōt apparere ex his ꝗ diximus cap° de obtalmia. dixit autē. Et proprie cuȝ mouetur habens ipsum. quia per motum magis agitat̄ materia. Res

autē nociue dum mouent᷑.maius nocumentū
inducūt.ut.5°.de accidēti & morbo.Mouetur
aūt quia ambulet uel aliter moueat᷑.Vnde Ie
sus Haly.ca.de cācro peruenit dolor usq; ad
tēpora.& ꝑcipue.accidit h° illi qui ambulat ꝉ
mouetur aliqua motione.¶ Quartū signū ē
rubedo i tunicis oculi.quia in cōiunctiua & ēt
in cornea.Et hoc est ꝓpter attractionē sangui
nis ex uehemēti dolore.¶ Sed diceret aliquis
cōtra.q̄a ulcera in cornea tendūt ad albedinē
sed talis cancer est cū ulcere cornee.igit᷑ appa
rebit ibi albedo.¶ Dicendū ꝙ ulcera cornee
tēdunt ad albedinē q̄n sunt i uia cōsolidatōis
qđ nō cōtingit in cancro.¶ Vel aliter dicēdū
qđ lꝫ cancer causet aliquā albedinem ī partibꝰ
cornee ulceratis tamen fortis dolor trahit tan
tum sanguinem ad partes illas qđ color rube
us plus apparet & occultat colorem album.
¶ Quintū signū est soda.i.dolor capitis.Nā
ꝓpter cōitatem pāniculorum oculi ad cerebrū
fit dolor in toto capite.lꝫ timpus spāliter eis
doleat.¶ Sextū signū est casus appetitꝰ cibi.
Huius causa ē duplex.Vna q̄a stomachus con
patiēs cerebro debilitat᷑ & relaxat᷑.& nō ap
petit.Alia causa ē.quia propter uigilias & do
lores fortes isti inflamant᷑ i cerebro.& tandē
in stomacho.& toto corpore.un̄ possibile ē ꝙ
addat᷑ sitis in eis fortis.Sitis autem deiicit ap
petitū cibi.ut Aui.fen 13ª.ca° đ đstructiōe ap
petitus.Et iđo Aui.dixit hic casus appetitꝰ ci
bi.& nō idxit cibi & potus.¶ Septimū signū
ē qđ ledit᷑ ab omni in quo ē caliditas.& hoc
siue sit cibꝰ uel potus siue ponat᷑ in oculū.Nā
talia incendūt materiā.& faciunt eā magis no
ciuā.ut declarabit᷑.Et ideo statiꝫ ꝑcepit Aui.
qđ nutriant᷑ cibis in quibus nō est calefactio.
Subdit Aui.qđ nō ē spes in salute cācri.Rō
ē.quia uel esset spes curatiōis per medicinas
uel p abscisionem mēbri.non per medicinas.
quia iste essent resolutiue materiei.aut igitur
essent debiles.& iste nihil proſſūt.aut eēnt
fortes & adunt in maliciā materie.ut ponit
Auic.4° can.fen.3ª ca° de cancro.& Serapio
libro quinto.Et hoc est ꝙ inuebat Iesus Haly
capitulo de cācro oculi cuꝫ dicebat.q cācer nō
curatur quia oportet qđ uirtus medicine sit
fortior quā uirtus egritudinis sed in hoc loco
s.cācerato nō potest apponi.& hoc quia addit
in maliciā materie.Nec iste cancer posset cura
ri per totalem incisionē.quia cācer oculi cū
sit prope cerebrū habet uenas uersus cerebrū
innexas.Et ideo licet euelleretur oculus rema
nerēt tamē uene infecte materia cācri.que nō
possent euacuari & extirpari.& iō cācerarent᷑
partes ꝓfundē.& esset possibile qđ cācer occu
paret aliū oculū.bene igit᷑ dictū ē.qđ n̄ ē spes
in salute.lꝫ sit spes i sedatōe.i.mitigatōe eiꝰ.
¶ ET NON facit dolorē.Hic compat cancrum
oculi.ad cancrū reliquaꝝ partiū.¶ Dubitat᷑
utrū in cācro oculi sit maior dolor q̄ in cācro
reliquaꝝ partium.Videt᷑ qđ n̄.quia si reperi
tur mēbrū sensibilius oculo.Cancer illius mē
bri uehemētiorem dolorem faciet q̄ cācer ocu
li.sed repitur sensibilius mēbrū siue pars ut
os stomachi.secūdū Gal.4°.đ accidēti & mor
bo ubi dic̄.Nullū ex mēbris tantū hꝫ sensum
sic̄ os stomachi.¶ Idē ponit 3° de iteriorib₉
7°.ca.¶ Amplius uirga ponit᷑ multe sensibili
tatis.Vn̄ Halyab.3°.theo.ultimo ca.Neruosa
facta est.ut ad tactū plurimi esset sensus.igi
tur cācer in ea erit uehem̄tioris doloris.¶ In
cōtrarium est Aui.& Azaranius ca.de cācro
oculi.¶ Dicendū qđ cācer oculi ē uehemētio
ris doloris q̄ cancer aliaꝝ partium.& h°.q̄a
in eo adunant᷑ quatuor cause que dolorē ma
gnificāt simul cōiuncte.Vna causa ē mlꝉta sui
sensibilitas.Vnde Gal.13.tera.i fine.Sēsibilis
sima particula est oculus.Et Halyabas 5° p̄c.
tice.ca° de cura obtalie.¶ Secūda causa ē con
clusio materiei iter cortices cornee.In cācro eni
cornee ulcerato materia corupta mlꝉtū coartat᷑
in partibus cornee.¶ Tertia causa ē ieptitudo
partiū cornee & oculi.ad extensionē & dilata
tionē.q̄a eni difficulter extenduntur.magis
dolēt q̄ si essent molles & faciliter sine mlꝉto
dolore distensibiles.sicut sunt mēbra carnosa.
¶ Quarta causa ē.q̄a materia q̄ facit cancrū
in oculū ē multuꝫ acuta subtilis.& ut sic pene
tratiua & incisiua.& hoc ideo.quia uene per
oculū diuise sunt subtilissime.& quasi insen
sibiles.& iđo nō sunt apte recipe humorē me
lancolicū ita grossuꝫ.sicut uene aliarū partiuꝫ
¶ Ex quibꝰ causis simul cōiunctis appareꝫ qđ
dolor in cācro oculi dꝫ esse fortissimus.¶ Ad
cōtraria dicēdū primo ad primū.qđ licꝫ repe
riat᷑ membrū sensibilius.nō tamē alias habꝫ
causas in faciēdo fortē dolorē quas habꝫ ocu
lus.¶ Vel aliter qđ đ exterioribus mēbris n̄
repit᷑ pticula sensibilior q̄ oculus.¶ Ad secū
duꝫ dicēdū qđ lꝫ uirga sit multi sensus.nō ta
mē est sensibilior q̄ sit oculꝰ.nisi sensibilitate
quadā propria q̄ est in perceptione delectabilꝰ
uel tristabilis circa coitū.uirga eniꝫ licꝫ sit ner
uosa.tamē subantia eius ē etiā ligamentalis
ut Gal.15 de iuamēro particularū.etiā nerui
non profundātur multuꝫ in ea.ut Auic.fen.
3ª.p° ca° Et ideo non est sic sensibilis.ut oculꝰ
¶ ET ADNINISTRATIO.¶ Hic ponit si
gnuꝫ ex nocentibꝰ.¶ Considerādū qđ hoc dic
tuꝫ est particularius q̄ illđ qđ sup̄ dixit.Dixit
eniꝫ superius.leditur ab omni.in quo est cali
ditas.¶ Hic autē dicit administratio medici

narũ calidarũ .& intelligit medicinas calidas
que oculo colirizantur uel arcofolãtur .uel ali
ter extra applicãtur. ¶ Dubitatur utrũ apro
ximatio medicinarũ caldarũ conueniat in can
cro oculi. Videtur qđ sic ex Gilberto ca° đ can
cro ubi medullas persici docʒ applicare contri
tas & mistas cũ succo calũdule. ¶ Itẽ docʒ ap
plicare puluerẽ fabaꝝ cũ felle taurino. ¶ Am
plius Aui. cõcedit crocũ. sed ipm est calidum.
¶ In cõtrariũ est Aui. hic & Azaranius. & Ie
sus. & oẽs auctores. ¶ Dicẽdũ qđ medicine
calide possunt approximari uł pure uel cõmi
ste. Si quidẽ pure. uer. g̃. succꝰ celidonie ł ru
the. Dico qđ ñ cõueniũt. imo nocẽt. Et rõ est.
qa addũt adustionẽ i materia & cõmouẽt eã.
nec possunt cõplere resolutionẽ. Si aũt appro
ximent̃ medicine calide cõposite. uel tũc uincũt
medicine calide. uel uicunt frigide. Si quidẽ ui
cant calide. sic esset coliriũ de fellibus. uel de
mirra. uel de thure. Dico ꝙ nocẽt pp causaʒ di
ctã. Et iõ Aui. dixit. Administratõ medicinaꝝ
calidaꝝ. s. simplicium uel cõpositarũ est ex eis
que ledũt patientẽ & augumentant dolorẽ in
tollerabilem. quia materiã acuũt & cõmouẽt.
¶ Si aũt iste medicine calide cõponant̃ cũ fri
gidis medicinis. ita qđ medicine frigide uicãt
uel calide sint debiles & remisse. Dico ꝙ pñt
cõuenire. & h° qa i eis qñ ẽ calor anodinus est
aliqua mitigatio doloris & aliqª leuis. & mo
derata resolutio uel maturatio materiei & re
missio malicie medicinaꝝ frigidaꝝ. sic sief al
bũ hʒ ex croco has utilitates. ¶ Ad cõtraria
dicẽdũ. primo ꝙ opinio Gilberti. nõ uidet̃ mi
hi cõueniẽs. ¶ Vel aliter qđ per cancrũ nõ in
telligit uerũ cancrũ. sed aliqđ apostema duꝝ.

Si ñ fuerit. ¶ Hic põit curã. Et
prio ꝑmittit intẽtiões quas ha
bemꝰ in cura cancri hꝰ. 2° põit
medicinas locales qbꝰ utimur
3m q̃sdã illaꝝ itẽtionũ. ibi 2ª
& 03. ¶ Ad intellectũ prie partis cõsyderan
dũ qđ Aui. uult qđ tu recuses istaʒ curã. No
lite enim grauarũ egritudinũ cure onus susci
pere ne nomẽ mali medici subeatis. ut Mesue
de appropriatis. prio capi°. Si autẽ nõ potes
te excusare. uel qa dominus uel amicus uel ne
uidearis impius. sed pius & misericors. ut. A.
inuit 4° can. fen 4ª. ca° de extractiõe ascellaꝝ
Tũc intẽtio in hac cura ẽ pricipaliter tres res
Vna sedatõ accidẽtis. & qa a cidẽs qđ magis
infestat ẽ dolor. Ideo Aui. dixit. Sedatio dolo
ris cũ eisdem rebus qbus medicus intendit se
datiõi doloris in cancro. Intẽdit etiã ad prohi
bitionẽ & additionem ulcerationis. medicine
eni opiate & alie frigide. Medicie leues actu q̃

remitunt acuitatem melãcolici humoris ipse
sunt que prohibent processuʒ ulcerationis. si
cut est coliriũ albũ. Secunda intẽtio est euacua
tio materie a toto corpore .& a capite speciali
ter illud autẽ qđ debet euacuari est humor
melancolicus adustus. & quia adustio euʒ con
turbat. Ideo Auic. uocat eũ conturbatũ. Vel si
non sit in corpore adustus tamẽ melacolia etiã
non adusta dicitur turbuelẽtus humor. Et iõ
dixit mundificetur corpus & pars capitis ab
humore coturbato. i. melancolico adusto. Tñ
scias qđ possibile est qđ in corpor̃ humor me
lancolicꝰ non sit adhustꝰ sed adur atur postq̃
in oculũ cõfluit. ¶ Sed dubitat̃. an corpꝰ hoc
sit purgãdũ farmacia sola an cũ flebothomia
Et uidet̃ qđ cũ farmacia ex Auic. hic cuʒ dicit
mundificet̃. Itẽ Iesus solũ farmacia utitur. &
Azarauiꝰ in cõtrariũ est Haliabbas. 5° pract.
quia flebothomia incipit. Dicẽdũ qđ si habes
cancrum in oculo uel alibi ẽ plectoricus. ita ꝙ
melancolicus humor in sanguine exuberet. dẽt
flebothomia fieri. quia materia cum illa flebo
thomia minuetur. & sic Halyabbas concedit
eam. Vnde uult qđ si sanguis sit melancolicus
niger qđ extrahatur. & si non. qđ claudat̃. un
de ponit hunc sermonem. Si patiens sangninis
fert emissionẽ. cephalicaʒ si fieri potest minue
& c̃. Et si sanguis niger est plurimũ trahes &
si rubeus parum. Si aũt melancolicus humor
exuberet preter sanguinẽ. tc̃ sis contentus mun
dificare corpus. Aui. autẽ ñ posuit hic medici
nã cum qua debes purgare. qa uult ꝙ tu itel
ligas eã. ex ca. de cura cancri. 4°. can. fen. 3ª.
ubi laudat epithimũ cum aqua casei uł mellꝰ
& qđ summat̃ frequẽter. paucis diebꝰ iterpo
sitis. Tu autẽ potes dare. ℥. ʃ. diasene de 3° in
tertiũ. uel de 4° in quartũ diẽ. & ponit̃ a Nico
lao. eius descriptio. & accipe illã in qua itrat
lapis armenus. Ecce puluis quo utit̃ Iesus in
purgatiõe habẽtiũ cancrũ. & uidet̃ mihi mul
tũ utilis. & ego exposui eiꝰ uacabula. ℞. epi
thimi. ℥. i. folliculloruʒ sene. ℥. iiij. lingebouis.
℥. v. melisse. ℥. ij. turbit. ℥. i. ʃ. hermodactiloꝝ
℥. ʃ seminis endiuie. seminis cuscute. seminis
cucumeris citruli. mũdatorũ. añ. ℥. ij. mirobala
norũ kebulorũ. ℥. iiij. ellebori nigri. salisindi.
añ. ℥. ʃ succi liquir̃. ℥. i. cãtarue minoris pulue
rizate pondus. viij. granoꝝ ordei. sticados la
pidis armeni abluti. gariofilorũ. masticis. ana
℥. i. fiat ex omnibꝰ simł puluis. & dosis eiꝰ sit
℥. v. cũ aqua casei. ¶ Ex quibꝰ iam dictis ap
paret qđ Aui. posuit euacuatiõeʒ fieri cuʒ re.
que euacuet humorẽ melãcolicum dãs intelli
gere ex sup̃dictis. qđ si flebothoia ẽ expediẽs
qđ fiat etiã. ¶ Tertia intẽtio i cura cancri est
rectificatõ uite patiẽtis. & h° fit dãdo cibaria

boni nutrimēti scꝫ in quibus sit conueniēs hu
miditas per quā resistat̄ melancolie. & hoc ē
qđ dicit.nutriat̄ cibis boni chimi.i.boni nutri
mēti triticeis idest de tritico.sic ptisana facta
de eo & panis. Hēt eni triticū debitā uiscosiat
tē p quā ē cōueniētis nutrimēti.& resistit me
l'ie que ē siccus humor. Vnđ Arꝶ. pblema.21ª.
3° pble.dicit.cibus ex tritico moderatā habet
uiscositatē. ¶ Dicit postea Auic.in quib⁹ non
sit calefactio.qđ dupliciter exponit̄ Primo nō
sit calefactio scꝫ fortis uel exiccatiua. Licet eni
triticū & panis sint calide cōplexionis.& pl⁹
panis quā triticū.ut probat Isaac ī dietis pti
cularibus nō tñ habet fortē calorē nec caloreꝫ
exiccatiuū imo humectatiuū. ¶ Secūdo modo
exponitur nō sit calefactio .sed declinet uers⁹
aliquā frigiditatem sicut lac.& proprie con
uenenit lac asine uel caprarū.ut Azaranius po
nit Vtrūq autē de istis cibarijs conuenit .s.de
clinātia ad aliquā frigiditatē ut lac & ēt aqua
ordei secundū. Haliabbatē & habētia etiā ca
liditatē debitā.cuꝫ humididitate.sicut cibaria
de tritico.& carnes laudabiles ut puli et edi.
ut pdicti auctores ponūt. ¶ Sed dubitat̄.qa
ñ uidet̄ ꝙ lac cōueniat istis.qa isti dolēt ī capi
te.Sed dare lac caput dolēti est malū.ut Hyp
po.5.particula affo. Dicendū ꝙ lac cōuenit siue
melācolia sit adhusta.siue ñ. Conuenit aūt lo
co cibi.quia generat sanguinē laudabilē. Con
uenit ēt loco medicine.quia tempat acuitatē hu
morū & reddit sanguinem mittē. Etiā per sui
aquositatem purgat per uentrē adhustionem
sanguinis. Cauendum tamē est.qđ corpus sit
aptū ad recipiendū illud ut nō caseet̄.siue cor
rumpatur in eo. Hoc autē per expientiā oꝫ in
uenire.ut īnuit Gal.6° de regimine sanitatis.
¶ Ad cōtrariū dicendū qđ lac malū est ī do
lore capitis.qñ in Hyppocūdriis ul' stomacho
corrumpit̄ siue uētosatur. ¶ Secūdo dubitat̄
quia Aui.4°.can.enumerat quatuor intentōes
in cura cancri. Hic aūt ponunt̄ tres. ¶ Dicen
dū ꝙ una de illis intētionibus hic nō ponitur
qa est impossibile.s.destruere cācrū penitus.
¶ Alie autē tres cōprehendunt̄ hic.s.phibi
tio additōis.prohibitio ulceratōis.& curatio
ulcerati. Medicine eni que dolorē mitigant.&
que materiā euacuant.perficiūt has itētiones
¶ ET OPPORTET Q VIDEM. Hic pōit
medicinas locales qb⁹ pficit̄ illđ qđ itēdim⁹
in cura cancri oculi. Intendim⁹ aūt maxīe dolo
rem sedare & phibere additiōeꝫ in eo quātū
ē possibile. Hoc autē fit p istas medicinas. q̃s
pōit sicut albumē oui cuꝫ melliloto.& aliquid
de croco.accipiat̄ aqua decoctiōis melliloti.&
dissoluat̄ in ea parū croci.& adunet̄ cuꝫ albu
mine oui.& ponat̄ sup eo.& parū stillet̄ ex eo

In hac medicina ē lenificatio p albumē oui.&
remissio acuitatis materie p illud. Est ēt seda
tiua doloris p crocū & mellilotū.& aliq̃liter
resoluūt de materia ¶ Alia medicina ē coliriū
albū & omne coliriuꝫ factū ex amillo cerusa.
& gumi arabico cum opio.quia iste medicine
remittūt acuitatē humoris.& phibēt eius icesſ
suꝫ & sedant dolorē & iō cōueniūt. Et omia ī
quib⁹ ponūt̄ rel q̃ leniētia.sicut mucilago psi
lij.uel seminis cidoniorū. Et stupefaciētia.sic
ēt succus solatri.ut pcipit. Halyab. Et coliriū
sanurdū.& meburiū. Ista coliria nō ueniunt̄
in antidotario. Et cerotū. improprie summit̄
cerotū.qa hic nō ponit̄ cera.sꝫ cōquassat̄ uitel
lus oui.& oleū rosatū.& infūdit̄ pecia.& ap
plicat̄ oculo Mittigat eni dolorē oculoꝶ. Aza
rani⁹ tñ docꝫ paꝶ croci cū uitello oui apponet̄.

QVandoq egredit̄ ī lachrimali
bus ¶ Supi⁹ Aui. determina
uit đ egritudinibus cōpositis
scꝫ apostematib⁹ & continua
tis cū eis euenientib⁹ ī cornea
secundū plurimū ¶ Hic determinat đ egritu
dinibus euenientibus in lachrimalibus. Et pri
mo de apostematib⁹ ei⁹.2ª de morbo quanti
tatis ei⁹ ibi.2ª quādoq magnificat̄ caro. Pria
in duas primo notificat nobis ista apostemata
lachrymalis.secundo ponit curā ibi .2ª Alga
rab est egritudo. Prima in duas p° notificat
hec apostemata quādo non est fistula.2° notifi
cat illud quādo est fistula.ibi.2ª.& garab &
hoc est qđ pꝶica dicit capitulū de algarab idest
fistula s.lachrimalis.& apostematib⁹ scꝫ que
non sunt fistule. Tamē auctores non semp ser
uant hanc legē uocabulorū. Nā apostemata la
chrimaliū.& si non sint fistulosa uocāt̄ quan
doq garab uel algarab. Pria i duas.prīo notī
ficat nobis hoc apostema lachrymalis.2° pōit
suas species.ibi 2ª.& quādoq ē dura. ¶ Dic̄
primo qđ aliqñ egredit̄ a lachrimalib⁹ &c̄.
idest i lachrimalib⁹.s. domesticis exitura sup.
& ista est que uocatur apostema lachrimalis
¶ Considerandū p° ꝙ apostēata lachrimaliū
plurima habēt nomina. Dicūtur eni quandoq
achilus anteq̃ rūpantur.ut Aui. Dicūtur quan
doq garab ul' algarab.& pprie quādo sunt fi
stulosa. Et dī garab ad similitudinē cuiusdā
uasis qđ habꝫ foramē unde fluit aq̃.ut Rasis
18°.cōtinētis.ca° de mirabilibus. Dicūt̄ quan
doq lachryme.quia faciūt lachrymare. Vñ q
dā habēt in pꝶica.capitulum de lachrymis &
algarab. Alij habēt capitulū đ algarab idst la
chryma. Dicūtur ēt egillopa.ut Simon Ianu
ensis. Vocātur ēt alnacor.ut Azarani⁹.& cor
nu uel corna.ut Halyabbas. Et dicit̄ agilles.

ut z° cōtinentis.auctoritate Gal. ¶ Cōsiderādū z° q̄d Aui.uolēs notificaṛ apostema lachrimalis in generali ñ descendēdo ad suas species notificat illud ex duobus. Primo ex loco cū dixit.egredit a lachrimalib⁹ sꝫ domesticis. Nā ꝓprie algarab fit i lachrimali domestico. & illud ꝓprie uocatur lachrimale. Nā siluestre nō ꝓprie est lachrimale.ut apparebit posterius. ¶ Secūdo notificat hoc apostema ex mō sue essentie.cū dixit. Exitura quia materia isti⁹ apostematis est in forma exiture cōgregata in cauernositate carnis lachrimalis. ¶ Propter q̄d ē cōsiderandū q̄ exitura accipitur duobus modis. Vno modo ꝓprie ꝑ adunatione materieꝝ calidaꝝ in cuptum.quando saniant. & isto mō accipitur ab Aui.4°.li°.fen.3ª.ca.de exituris. ¶ Alio modo accipit exitura ꝑ aduratōe materiei in loco.siue sit calida.siue frigida.siue saniatā.siue ñ. & isto mō summitur hic. Et dicit exitura ab exeundo.q̄a exit materia in spaciū & capit sibi locū. & q̄ sit de intentione Aui. apparet.q̄a dic̄ q̄d ista exitura quādoq₃ ē dura & de genere glandularū. ¶ Dubitat̄ utrū i lachrimali siluestri possit fieri algarab. Et uidet̄ q̄d sic.q̄a ibi pōt fieri algarab.ubi potest fieri apostematio fistulosa l̄ nō fistulosa. sꝫ h° pōt fieri in siluestri lachrimali. nec uidet̄ esse pothibens. ¶ In contrarium ē mens omnium auctorū qui aplicāt hanc passionē ad lachrimale domesticū.quod apparet .quia una cura q̄ faciunt est perforatio usq₃ ad foramina narium. ¶ Dicēdū q̄d in lachrimali domestico ꝓprie & frequēter est aptū fieri algarab.fistulosū uel nō fistulosū. Hoc declarat̄ q̄a hoc lachrimale est maxime paratū recipere.materias quia habet quoddā corpus carnosū quod recipit materias & eas deriuat ad foramina nariū.ut pōit Gal.xi° li° de utilitate particulariū. Illū autem carnosū corpus ex sui compōne & ex aptitudine retentionis & receptionis materierū in eo est aptū apostemari. & apostema eius in fistulā cōuerti. Est aptū autē retinere materias pp duas cās. Vna est.q̄a ip̄m ē carnosum aptū materias i se suscipere. Alia cā est.q̄a foramina illa q̄ uadunt ad nares sunt stricta & sic possunt opillari. Vñ materia retinebitur circa lachrimale domesticū. & apostemabit. Vñ Rasis z° cōtinētis ca.de fistula lachrimali dic̄ Carūcula que est in angulo maiori cū crescit retinet lachrimas & supfluitates ne fluāt ad nares. & cōculcātur i eis.s.caruncul is. & accidit ex his apostema lachrimale. ¶ In lacrimali aūt siluestri ñ est aliqua ꝓpria cā apostematōnis & aptitudinis ad fistulā. Et iō auctores apostema & fistulas lachrimaliū appropriāt lachrimali domestico. ¶ Ex quibus soluitur q̄d in cōtrariū inductū est.quia cōceditur q̄ in lachrimali siluestri possit fieri apostema. & ēt fistula.nō tamē ex ꝓpria dispositione.sed ita potest fieri in eo.sicut in q̄busdā aliis partibus ut in digito uel i frōte uel in pomo maxille. & iō raro fit.frequēter tamē accidit i lachrimali domestico. ¶ Dubitatur.utrū possit fieri apoltēa i lachrimali q̄ ñ sit exitura. Et uidetur q̄d sic.quia qua rōe in oculo uel in aliis ptibus fieri possunt apostemata.que terminantur per resolutionē. & nō colligunt materiā in unum. eadē ratione uidetur in lachrimali. ¶ In cōtrarium. A. q̄ notificat hec apostemata per exituram. ¶ Dicēdū q̄d z^m plurimū apostema lachrimalis icipit cū exitura. Nā sic alibi habꝫ declarari apostemata.duabus de causis incipiūt ēē exitura. Vna causa ē multitudo materie. que currit ad particulā. Vnde in ipso pricipio cursus colligit̄ in loco uno. & etiā saniat̄ i quibusdam. ¶ Alia cā ē aptitudo particule ad recipiendū eā.q̄a ē spaciosa. & cauernosa.p̄ q̄s duas causas apostemata inguinū & subascellarum incipiūt multū in forma exiture.ita q̄d apostemata illorū dicūtur exiture inchoātes. ¶ Ex q̄ apparet q̄d exiture lachrimaliū utplurimū sunt inchoantes. Nā locus est aptus ad recipiēdū materias in loco uno. ꝓpter spaciositatem receptaculorū que sunt i carne & ossibus pforatis. & ꝓpter multitudinē materierū que illuc declināt.unde incipit exitura. Et q̄a materie cōcluse multū ibi corrumpūtur.unde corrūpūtur partes adiacētes. & ex hᶜ sequit̄ fistula ideo z^m plurimū ista apostemata.sunt exiture Vnde Aui.notificat ea ꝑ esse exiturale. Et z^m plurimum ēt cōuertūtur ad fistulā. Vnde q̄dā auctores nomināt ista apostemata fistulā ¶ Ad cōtrariū dicit̄ q̄d raro cōtingit q̄d ñ sit exitura. Et cum dicit̄ q̄d qua ratiōe i oculo etiā i aliis partib⁹ potest fieri & c̄. ¶ Dicēdū q̄d non est simile.quia ocul⁹ in suis tunicis nō ita apt⁹ recipere materiā in cupū .sicut caro lachrimalis. ¶ ET QVANDOQVE ESDVRA. ¶ Hic Auic.ponit species huius exiture lachrimalis. Et primo ponit species que distiguūtur ex parte dispositiōis materie. z° ponit modos siue species que distiguūtur .ex parte situs ibi. zª et quādoq₃ ex substātia. Pria i tres quia. Auic. primo notificat speciē que est dura. z° notificat aliā speciē que est borhoralis. 3° ponit quādā conuenietiā earū ibi. zª & quādo que ē exitura bothoralis.ibi 3ª. & ambe cōicāt D.cit primo. & quādoq₃ ē dura s.hec exitura & c̄. ¶ Circa quā parte considerādū q̄d Aui. notificat nobis hanc primā speciem exiture ex duobus scꝫ ex sui essentia. & ex suis accidentibus Primo quidē ex sui essentia.q̄a ē dura uñ

tactu mouet & nō rūpitur.i.nō dividit sub tactu.uel nō rumpitur.i.nō aperitur.nec itus nec uersus extra.& hoc qa materia ñ ē acuta. ¶ Ex quo appȝ que sit materia istius exiture qa ē materia flegmatica ibi parūper ingrossata.Et iō Aui.dixit.ꝙ est de genere glandularū.¶ Apparet ēt qs sit modus esse uel existēdi ista materiam.qa est simul adunata in loco ñ dispersa.¶ Tamē cōsiderandū ꝙ glandula accipit tribus modis.Vno modo ꝓ apostemate carnis glandulose.sicut apostemata iguinis & mamille & similiū.qūo summit ab Aui 4° can.fen.3ª.ca.de apostematibus accidētibꝰ in locis glādulose carnis.& isto mō nō accipitur hic.¶ Alio mō accipit ꝓ apostemate flegmatico.cuius materia est sepata a mēbro & collecta in panniculo ulꝰ foliculo uno.qūo summitur ab Aui.li°.p°.fen 2ª.ca.de egritudinibus cōpositis.cū dicit.Glandule sunt sepate in uolute in coptorio.¶ Tertio mō accipit glandula pro apostemate flegmatico cuiꝰ materia ē igrossata & indurata & adunata in unū.& q̄uis nō sit ibi foliculꝰ.qūo ēt nodi possunt dici glādule.ut summi hȝ ab Aui.4°.can.fen.3ª.i capitulis suis & isto mō summit hic glādula.Lȝ ēt possit summi 2°.mō.qa q̄doq; iuenit glādula lachrymalꝭin foliculo.¶ Dico 2° qđ.A.notificat nobis istā exiturā ex pte accidētiū.& dic. qđ plurimū malicie &c̄.i.nō habet accidētia multū mala.nisi ista quā ego dicā. Naȝ materia flegmatica ibi adunata nō multū molestat Videt eminētia in lachrymali.qđ pōt dupl̄r exponi.Videt scȝ ab ifirmo eminētia &c̄.qa quādo uertit ocl̄ū uersus lachrymale domesticū apparȝ sibi illa eminētia.si sit magna.& đ h° turbat ifirmꝰ.Vl̄ uꝫ scȝ a medico.q̄i dicat qđ ista exitura nō ē molesta ifirmo.nisi quia ipse uidet eā.& inspiciētes uidēt eā. Aliđ ē accidēs.qa iuenit in expssione.i.q̄do pmit.& sic appȝ uisu & tactu.& doler &c̄.pp pressurā partis sane ad materiā duram.& pp malū motum illius materie.& multiplicat cum ea.uel cuȝ eo obtalmia.¶ Considerandum qđ obtalmia nō oȝ qđ summat hic proprie.sȝ large ꝓ cōturbatiōe oculi ex materia q̄ ad eum fluxit.Multiplicat autē ista obtalmia. ppter duas causas.Vna ē quia infirmi continue tangūt & premūt.& sic agitatiōnē faciunt in pribus illis.Vnde materia trahitur ad cōtinūctiuā & tunc exponetur littera multiplicatur cū ea.s.expressione obtalmia.¶ Secūda causa est quia materia ibi existēs que facit exiturā dispōnit oculū & sit receptor materierū.et hoc quia debilitat illas ptes & opillat.uias transitus superfluitatū quare multiplicate ibi conturbant oculū.& sic fit obtalmia.Hec autem que dicit Auic.sunt dicta Antilis . ut scribit Rasis.2° cōtinētis dicēs.Dixit Antilis.accidit ex parte lachrimalis.quedā species q̄ nō spargitur neq; ad nares neq; ad oculū.& non uidet nisi quedā eminentia in loco. i.lachrimali tātū & cuȝ pmitur per oculum & nares & lachrimale nō egreditur putredo aliqª.Et sentit dolorē in loco.& ex hoc obtalmiat oculꝰ cōtinue sine occasione.s.alia ab extra.In hac aūt auctoritate appȝ tota itentio Aui.premissa.¶ ET ¶ QVANDOQVE.Hic ponit aliā speciē bothoralē.¶ Vbi cōsiderandū qđ Aui.hanc exituram notificat ex duobus.Primo ex suī essentia qa est exitura bothoralis.i.pustula sive apostema paruū faciēs collectionē.s.saniosam. Est g° quoddā apostema paruū saniosuȝ.¶ Ex quo appȝ ꝙ differt hec exitura a pdicta in dispositione materie.qa materia istius ē saniosa large summendo saniē Et ideo ꝓprie pōt dici exitura.sed materia predicte exiture ē indurata.& facta i forma glandule.& iō ē de genere glandulaꝝ.¶ Secundo notificat hanc exiturā ex accidētibus. qa dicit.quia disrūpitur.Rō ē quia sanies in loco manēs fit corrosiua.Et iō oȝ qđ rumpat.& quia sanies anteq̄ erumpat utplurimū corrumpit partes circūstantes scȝ ossa & panniculum & carnē.corruptione qua fit difficilis illorū rectificatio.Ideo utplurimū facit fistulā.quando erūpit.ut ponit Auicēna ¶ Ex qbus appȝ qđ hec species differt etiam ab illa.in duobꝰ accidentibꝰ.¶ Primū. qa ista ut plurimū disrumpit ad itus uel extra.Secūduȝ.qa ista ut plurimū fit fistula.Et dixit.A. 2m plurimū.qa si sanies erūperet. anteq̄ multū corrumperet.nō essȝ fistula. Illa aūt posset remanet sic idurata.¶ Dubitat i hac specie exiture.utrū oculus sit aptus fieri obtalmicus.sicut in prima specie.¶ Dicēdū primo ꝙ sic.sȝ Aui.derelinquit.ut notū.¶ Vel dicēdū qđ postq̄ ē facta eruptio.nō ē ita apta euenit obtalmia.quia materia habȝ locū per quē euacuatur.& non retinet.nec conturbat oculum. ¶ ET AMBE cōicant.Hic compat has species exiture lachrymalis ¶ Cōsyderandū qđ iaȝ Aui.cōpauerat has species penes differētias Apparet eni in qbus differat q̄do notificauit unāquāq; illarū specierū.& ideo habuit ostēdere in quibꝰ cōueniant.Cōueniūt autē in h° qđ unaqueq; earū.s.duarū specierū dictaruȝ mouetur sub tactu.& submergit quādo fit expressio.& reddit quando cessat digitus & nō premit.Et hoc ē qđ dicit.augumētat &c̄. Huius autē causa ē.qa ambe iste materie cōicant in h°.qđ ipse nō sunt in substantia mēbri infuse.imo cōtinēt sub eo.sic sepate & stantes in loco uno Et ideo dicitur exiture.cum igitur

premuntur cũ digito submerguntur propter
uacuitatez locorũ. & cũ digitus cessat reuertit̃
eminẽtia. propter materiei adunationẽ. ET
¶ QVANDOQVE EST SVBSTANTIA
¶ EIVS BOTHOR. ¶ Hic põit species hui⁹
apostematis. quãdo distinguit̃ ex parte situs
¶ Considerandũ ꝙ Auic. duas innuit species
exiture lachrimalis. solũ tamẽ ponit unã. &
est apostema lachrimalis aliquãdo in sui sub
stantia & in sui quãtitate. ad quaz extẽditur
& hoc est qđ dicit. Et eius augumẽtũ ẽ in ꝓ
fundo. & ideo nõ apparet eminẽtia eius exte
rius Duobus tamẽ signis cognosci põt. Vnũ
est pruritus cõtinuus in carne lachrimalis. Ali
ud est. quia quãdoq ultima. i. fortis cõpressio
cum digito manus inuenit eam s. exituraz uel
bothor. ¶ Aliam aũt speciez dat intelligi ex
opposito. qa est aliqua spẽs exiture cuius sub
stantia siue radix est augumentũ. quia q̃titas
ad quã extẽditur uel eminet ñ est in profũdo
imo appz ad uisum & tactũ absq forti compres
sione. ¶ Considerandũ 2° ꝙ Aui. hanc specie̋
apostematis appropriauit bothor. cũ dixit. Et
quãdoq est substantia huius bothor. & hoc
ideo fecit. qa materia saniosa que facit bothor
ẽ apta ꝓfundari & facere pruritũ. sz materia
glandulosa que ẽ grossa nõ est apta ita ꝓfũda
ri. ¶ Sed tu dices cõtra. spissitudo siue gros
sicies materie ẽ una de cãis occultatõis. ut sum
mit̃ ex affo. sexte particule. Quib⁹ sanies facta
¶ Dicendũ qđ spissitudo saniei uel materiei
ĩ loco ꝓfundo ubi uirt⁹ đficiat a pellẽdo extra
ẽ cã occultationis. sz in locis ñ profũdis. hoc nõ
contingit. ¶ Vel aliter dicendũ. qđ hic iã pre
supponit̃ qđ materia sit reducta ad formam
glandule. & ideo ñ põt occultari. materia autẽ
bothoralis põt occultari. ¶ Dubitat̃ utrũ iste
exiture lachrimales & fistule possint' fieri. a q̊
libet humore. Videt̃ qđ sic. p° ex Giliberto cͣ
de fistulis oculi. ubi dicit. Fit quãdoq ex causa
calida quãdoq frigida flegmatica uel melãco
lica. Si ex cã calida. sanguinea erit uel colerica.
Si ex frĩda. flegmatica ł melãcolica. Et si erit
sanguinea. cognoscit̃ per ruborẽ loci & uenarũ
iflãmationẽ. & sanguinolẽte saniei eductiõez
Colerica cognoscit̃ per loci citrinitatẽ punctio
nes & arsuras in loco. & colorẽ supfluitatũ ci
trinũ. Flegmatica cognoscit̃ per membri mol
liciem & albedinẽ. & albã & aquosaz supflui
tatẽ. Melancolica per membri duriciẽ. & liui
ditatẽ & cinericium colorem saniei. ecce q̃ clare
ponit quattuor humorum signa. ¶ Amplius
obtalmia põt fieri ex quolibet humore. ergo
& exitura lachrymalis. ¶ Ampli⁹ Aui. distin
guit species istaꝝ exiturarũ. i duas species ꝓn
cipales. s. in exiturã de genere glandularuz &

exiturã bothoralẽ. s. in qua materia ẽ saniata
Sed quelibet materia põt saniari. summendo
large saniẽ. igit̃ quelibet materia poterit face
re hanc exituram. ¶ Itẽ Guilielmus põit qđ
fistula sit ex materia humida uel melancolica.
¶ In cõtrariũ sunt famosi auctores. q h° nõ
distinguunt. ut Aui. hic. & Iesus in h° capit°.
¶ Dicẽdũ qđ quilibz humor põt facere has
exituras. Rõ ẽ. qa h⁹ exiture sunt apostẽata
que ex quolibet humore possũt fieri. tamẽ ut
plurimũ fiunt de flegmate. Naz flegmaticus
humor quasi continue fluuit per carnez lachri
malis ad nares impeditus ergo in transitu &
detent⁹ in carne illa uel sub carne facit huius
modi exituras. & qa ex natura loci ẽ tãta apti
tudo loci ad exituras de materia flegmatica
Ideo quidã imaginati sunt quod fistule sem
per lachrimaliuz fiãt semp ex flegmate. ut po
nit Gilbertus preallegato. ca° Raro autẽ conti
git ex colera uel melancolia quia raro hi hũo
res illic cõfluũt. Sãguis autẽ post flegma fre
quenter facit huiusmodi exituras. Nam adia
cet ibi uena. lachrimalis satis manifesta. que
potest pellere sanguinẽ in carnẽ illam lachri
malẽ & facer̃ exiturã. In hoc autez debet mul
tum inspici dispositio hominis & regionis &
constitutionis. Aliquãdo enim ex constitutiõe
ãni uidebis huiusmodi exituras plus sangui
neas. ¶ Sed contra quia Iesus hali. dicit. qđ
prima causa eius ẽ materia acuta. sz talis nõ ẽ
flegmatica. ¶ Dicẽdũ qđ loquit̃ de algarab
de quo predixerat. s. de algarab qđ minuit ꝑ
mitigatiõez acuitatis humoris. Vł aliter qđ
materiã acutã uocat omnẽ materiã que nõ est
indurata. & que nõ fac̃ garab grãdulosuz. &
h° stati dicet̃. Sz dubitat̃ que exitura sit ma
gis apta fieri in lachrymali. an illa que ẽ glan
dulosa. an illa que sit saniosa ¶ Et dicẽdum
qđ saniosa large summendo saniẽ. Nã exitura
glandulosa fit per materiei induratiõez. sed ĩ
loco illo nõ ẽ apta materia indurari. quia lo
cus ẽ receptiuus. humiditatũ q̊ sunt materie
lachrime detente igit̃ materia & quasi semp
humectata. oportet qđ cõuertat̃ in putredinẽ
¶ Ex qb⁹ appaz qđ exiture flematice magis
faciũt euenir̃ ueras fistulas q̃ exitur̃ sanguiee
Nam materia flegmatica saniata iacet concülca
ta & non bene mundificationi est obediens. &
iõ corumpit os paniculuz q̊ sunt ibi & neruos
Materia autẽ sanguinea magis propellitur ex
tra & melius ẽt mũdificatur. Vnde partes nõ
sic corumpuntur. ¶ Ex dictis appz quare auc
tores famosi loquẽtes đ exituris et fistulis la
crimaliũ ñ distinxerũt eas ex pte materie. Nõ
hoc fecerũt. quia ut plurimũ sunt flegmatice
Vel quia dederunt intelligere ex his que dixe

runt de obtalmia. Vel hoc iō fecerūt qa prin cipaliter ponūt curam exiturarū iā habentiū in se materias. Iste autē habēt intētiōes cōes de quacūq; materia sint. Nā si est exitura itē tio i ea ē resolutio. P extractio materie exiture & siue sit materia sanguinea siue flegmatica. Hec ē itētio. & parp diuersificāt materie pⁿq; sanies facta ē. lȝ sit aliqua diuersitas. Similr si est fistula. intētio est rectificatio partis cor rupte de quacunq; materia sit. in hoc non cadit etiā multa diuersitas. Cauterio enī eodē recti ficabitur os siue sanies. que corumpit siue fue rit de sanguine siue de flegmate Et propter hāc cām principalr credo qđ auctores ñ cura uerūt distinguere materias. harp exiturarp siue fistularp. ¶ Ad cōtraria appȝ solutio quia cō cedit qđ possit hoc apostema fieri ex q̄libȝ ma teria. sed frequētius ex flegmate. Quare aūt obtalª ñ sic se habeat. apparet ex dictis supra ca. de obtalmia. ¶ Ad Guilielmū dicēdū ꝙ p materiā melancolicā intelligit illā que fac exi turā glandulosam. que pōt dici melancolica. p pter duriciē. lȝ radix sit flegma. ET ALGA rab. Hic notificat apostema lachrimalis quādo est fistula. Et primo facit hoc. zº que dixerat declarat. ibi zª. &. exitura illa. ¶ Circa primā partem considerandū ꝙ Aui. notificat istaȝ fi stulā ex parte triū. Prio ex pte nois. qa uocat garab. Scdo ex pte loci. qa i angulis oculi do mesticis. ut supra probatū fuit. Tertio ex pte modi sui euētus. qa succedit exiture & bothor q eueniūt i loco predicto lachrimali domestico & hoc pp modū rupture illoꝝ. ¶ Dubitatur qa Aui. dixit ꝙ fistula lachrimal succedit exi ture. qñ rūpitur. huius cōtrariū posuit supra qa solū dixit de bothor qđ rūpebatur. sȝ de exi tura prime speciei dixit ꝙ nō rūpitur. ¶ Dicē dū dupliciter. Primo p expositionē littere hic. exiture. & pro i. bothor. i. exiture bothorali. ¶ Vel dicendū zº ꝙ fistula utplurimū sequit ad bothor. qa materia eius nō ē indurata. sed raro sequitur ad exiturā glādulosam. ut cum illi materie indurate acciderit corruptio. & rē rūperet. & esset fistula. Et iō exponat qđ sup dixit & ñ rūpit. s. nisi raro. ¶ Sȝ cōtradiceres qa. A. dic hic ꝙ plurimū succedit exiture & bo thor. ergo ñ raro. ¶ Dicēdū ꝙ ad ista duo ut plurimū succedit fistula. qa raro ē qđ alr fiat q̄ altero istoꝝ duoꝝ modorum. tam cōperan do exiturā bothoraleȝ ad exituram glandulosā plus sequitur ad exiturā bothoralē. & raro ad glādulosam. ¶ Secundo dubitatur. Nam Aui. dicit qđ utplurimū fistula lachrimal suc cedit exitur & bothor. gº alia passio ē ad quā pōt succedere. que ergo ē illa. ¶ Dicēduȝ qđ fistula i lachrimali posset fieri a uulnere prece

dēte. sic sequit aliq̄do fistula ex flebothomia uene lachrimalis. ut Auic. pº can. fen 4ª. capiº đ flebothomia. Posset etiā fieri ab aliq̄ corru ptione ichoāte in osse que paulatim alterando corrūperet carnē sup se & fieret fistula. Verp autē uulnᵘ & corrosio ossis possit facere fistu lā pter qđ sequat exitura nō curo discutere. ¶ 3º dubitat utrp exitura possit dici fistula āteq̄ rūpat. Videt qđ sic. qa tota malicia que ē in fistula. est in exitura anteq̄ rumpat. quia ruptura nō addit maliciā. imo forsan minuit. Sȝ fistula dicit pter maliciā & corruptōeȝ igit anteq̄ rumpat est fistula ¶ In contrariū ē Aui. ¶ Dicēdū qđ ista questio ē de nomine Fistula enī pōt dici tripliciter. Vno modo pro qualibȝ cauerna uel abscōsione i qua est corru ptio partiū. Vñ fit difficilis curō. siue cutis sit rupta. siue nō. & isto mō iste exiture ante rup turā possunt dici fistule. ¶ Alio modo fistula pōt accipi minᵘ large p uulnere extra. apostēa tionē habēte & pfunditatem & corruptiōeȝ partiū. unde fit difficilis consolidatio. Et isto modo fistula nō est ubi cutis rumpat. Et licet cutis ruptura nō addit maliciā. nisi qa addit solutiōeȝ cōtinuitatis i cute. tamē est signum maioris corruptiōis. & hº mō. A. summit hic fistulā saliȝ p ulcere pfundo stricti orificiȝ i lachrimali in quo est coruptio in osse uel i pā niculo. Vnde fit difficilis consolidatio. Nō tñ dico difficilis consoidationis propter cācerosi tatē quia tunc esset cancer. Tertio modo sum mitur fistula pro ulcere profundo cuius labia sunt indurata & isto modo potest summi hic ¶ EXITVRA ¶ Hic que dixerat declarat. Iā enī possuerat qđ exitura lachrimal uocat ga rab potest rupturā. et non ante. Et possuerat qđ est fistula post rupturā. Primo gº ostēdit qđ post rupturā uocatur garabat & non ante rupturam. & hº quia habet aliđ nomē anteq̄ rumpatur & cū hoc ostendit qualiter est dispō exiture ante rupturā Secūdo ostendit post rupturā qđ est fistula. ibi zª cuȝ ergo rumpi tur. Prima in duas primo ostēdit qđ est no mē huius exiture. zº ostendit eius dispositionē ibi. zª & quādo illud mēbrū. ¶ Dicit primo qđ ante rupturā dicitur hakillus. quasi dicat igitur ante rupturā non debet dici garab. nisi tu uelles ideȝ nominare duobᵘ nominibus. Et forsam qđ apud arabes ista nomina significāt secundum impossitionē eorum. Et quando. ¶ Considerandum qđ Auic. hic uult ostende re qualiter se representat uisui illud qđ tegit materiā istius exiture anteq̄ rumpat que di cit hakillus. Et hº dico maxiē quādo ipsa rup tura appropiquat. & uult Aui. qđ uidet sup ficies illius exiture. sic unus pannus subtilis i

spiciendo eũ a parte depressa q̃ adheret.ossi.i. & a pte eleuata que ē supra eminētiã exiture & hoc iō est.qa illud mēbrũm quo talis materia cōtinet̄.s.caro lachrimalis.& ipsa cutis q̃ est ibi.est subtilis substantie.& iō sanies q̃ debz rũpere corrodēdo & subtiliando.fac̄ ea apparere subtilia.sic̄ unus pannus.Vñ ebrayca littera dic̄ qđ lucet uel splēdet.& h° ē qđ dicit.Et quando illud mēbrũ.i.caro lachrimalis & cutis ē subtilis substantie.uidet̄.i.appa ret sicut pannus.ab inferiori.i.a parte minus eminēti ad exterius.i.ad partē eminentiorez. quē s.pannuz.i.rem que apparet subtilis.ut pānus inuenies a latere ossis nasi i uel a laterē altero depressiori cutis s.uersus os nasi.& a latere eius qđ appz de oculo.i.de possiōe ocli .i. a latere eminētie exiture.Ex q̃ potes accipe signũ ad cognoscendũ qñ hachilus est presens & quando ruptura iã propiqua ē.qa si uides subtilitatē cutis in parte q̃ ossi adheret.i.i parte subleuata ē uersus oculũ sub qua iacet' materia.iam ē signum qđ cito rũpetur.¶ Cum igitur rũpitur &c̄.¶ Cōsiderandũ tamē qđ ista littera posset aliter exponi.qđ p illud mēbrũ intelligat.A.panniculũ qui ossi adheret. Cũ igit̄ inter ipsuz & os clauditur sanies.sub leuat̄ pāniculus ille.ita qđ apostemata cute ui debis.sicut unũ pannũ subtilē cuius radix est uersus os & eminet extra etiã uersus oculum ¶ Tertio mō exponit̄ a Dino qđ illud mem brũ.i.illa caro lachrymalis est subtilis.i.rara ideo pōt penetrari a uisu.sicut penetratur pannus.Et iđo apparet ab iteriori usq̃ ad exteri⁹ ¶ Quarta expositio qđ aliquãdo materia q̃ facit apostemata lacrymalis cōtinetur i panniculo sicut glãdula.& iste panniculus ē rotūd⁹ & iō uidemus iferius & superius.& h° ē qđ dicit.Et quoniã illud membrũ.s.panniculus in quo inuoluitur est subtilis substātie &c̄. Si quis autē considerat.prima.expositio & .2ª. sunt magis artificiales & aplicabiles textui. CVM ERGO RVMPITVR.¶ H cōsi̅dit qđ post rupturaz est fistula.Et primo facit hoc 2° ostendit diuersitatem que accidit in hac ruptura.ibi 2ª.& ei⁹ ruptura.Prio arguit sic plaga saniosa difficilioris cōsolidationis est fistula.hanc propositionē Auic. presupponit notã.Sed cũ rũpitur exitura lachrimalis oculi remanet saniosa.difficilis cōiūctionis cōsolidationis uel curationis.g° fit fistula.& hoc ē qđ dicit.& pter h° fit fistula.Probat Aui.mino rē ppositiōez quã ponit.s.ꝙ ruptura siue plaga remanet saniosa difficilis cōiūctionis.q̄niã mēbrũ in quo ē rupta ista exitura ē humiduz & semper ē in motu.¶ Ex pte igit̄ humiditatis remanebit saniosum.& ēt ex pte continui motus difficulter cōsolidabit̄.qa ista exitura cũ rumpit̄ fit fistula ut est fistula.¶ Considerandũ qđ per mēbrũ istud qđ est humidũ debemus intelligere lachrimale quãtũ ad carnez & etiã panicullũ.Nã ipsuz est humidũ per cōtinuã receptionē humiditatũ.ut posterius magis declarabit̄.Est etiã in continuo motu.p° propter palpebrã sibi cōiūctaz que cōtinue illđ mouet .2° pter cursuz. humiditatũ trãseun tuz per illđ qui decurs⁹ est cōmoue s.¶ ET ¶EIVS Q VIDEM RVPTVRA.¶ Hic. ostendit diuersitatez que accidit in hac ruptura quãtũ ad partes ad quas eruptio fit.& tangit.q̃nq̃ mōs rupture.Vn⁹ ē ad exteriora.Alius ad iteriora.Tertius ad ãbo latera.s.intus uersus os t̄ nasuz & extra.Quart⁹ ē ad iteri⁹ .s.solō ad nasum.& hoc qñ extenditur multũ ad extremitatē foraminis nasi.s.uersus pũctaz nasi.Quitus est quãdo sanies corrũpit os.& h° ē qđ dicit.q̃doq̃ cōseq̄t malicia saniei eius os.i partē ossuosam.s.uersus supciliũ.& corrumpit & denigrat & corrodit illđ os.& pri° īficit et mutat colorē.postea đstruit substãtiã eius.uel diminuit.& tādē corrũpit carthilagines palpebre.s.superioris.& oculus iplet̄ sanie.s.inter oculũ & palperã.& compressione exit sanies.¶ Cōsyderãdũ qđ ossa circa lachrimale profunditus sunt spōgiosa.s3 in supficie sunt ossuosa.Et iō quãdo tetigit corruptiōez ossis uersus extra dixit absolute cōseq̄t malicia saniei eius os.¶ Si quis tamē uellet possz exponere os oris.i.qđ corruptio q̃doq̃ uadit ad partes oris.& palati.s3 pria expositio uidetur clarior p illđ.ꝙ subdit.& corrũpit carthylagines palpebre.¶ Cōsyderãdum 2° qđ non solũ palpebra supior.sed inferior pōt corrumpi.& ideo pōt exponi os.s.sup'us & inferius qđ ē os pomi faciei.et tũc exponit̄ palpebre.s. supioris uel iferioris.¶ Cōsiderandũ qđ oculũ impleri sanie.dupliciter possumus itelligere.uel oculũ.s.inter palpebram & oculuz.uel oculũ.qa intus in oculo.qa cōiūnctiua & sue pellicule corrumpant̄.& sanies itret in eas.& licz istud raro appareat.tamē ē possibile.Vnde 30ar ca° de fistulis dicit.pōt accidere qđ p dictũ apostema rumpit̄ in tunicis oculorum. & inde rumpitur.s.oculus.

Algarab ē egritudo cronica Su pi⁹ Aui.notificauit apostēata lachrimal.¶ Hic pōit e.ꝫ curã Et primo premittit q̃dã diuisionē que appriat̄ fistulis lachrimalis que pprio nomine dicũtur garab et p̄m illã diuisionē pōit curã.2° innuit aliã diuisionē que comprehēdit apostemata lachrimalis

fistulosa.&non fistulosa.& z^m illā pōit curā ibi z^a.quādoq3 uero cōfert in pncipio sui.Pria i duas primo pmittit diuisionem & diuersita tē cure.z° exequit̄ curam.ibi z^a.incipiat̄ ergo.
¶ In prima parte Aui.innuit hāc diuisionem ꝙ fistularꝫ lachrimaliū quedā est recēs.& cu ratur medicinis facilibus dicēdis i hoc ca.que dā est cronica.& curatur cauterio. ¶ Dubitat̄ qa Aui.supra posuit aliā diuisionē apostema tis lachrimalis.s.ꝙ quedā sunt de genere glā dularꝫ.quedā de genere bothor.Quare igit̄ secūdū illam diuisionē n̄ exequit̄ curā. ¶ Dicē dū ꝙ curam apostematis de genere glandula rū uult ꝙ itelligas ex ca.glādularꝫ.4°.can.fen. tertia. ¶ Dubitat̄ z°.qa Aui.uidet̄ cōtradice re.Nam primo dicit ꝙ algarab.est egritudo cronica.Et postea dicit ꝙ qdā est recēs & qdā ē cronica. ¶ Dicendū qđ algarab ois est egri tudo cronica.s.actu uel aptitudie.Est eni egri tudo diffi cilis cure.Rō prima ē q̄ summit̄ z° cōtinentis.Nam medicine que approximant̄ si sunt sine punctione tarde curāt.si sunt cum pūctione augēt apostema.Secūda ratio est.qa nō pōt diu superligari medicina.Nā dicit Ra sis ibidē.Oculus nō patit̄ lōgā ligaturā.Ter tia rō est.cōtinuus decursus supfluitatis ad p tes. ¶ Sciendū tamē qđ algarab .quoddā est cronicū magis & quoddā minus.illđ qđ ē cro nicū minus pōt dici recens.& ex hoc soluitur cōtradictio.Vel algarab recens q̄uis sit recens ē cronicū aptitudine.quia aptum prolongari Sꝫ algarab antiquum ē cronicū actu.qa actu plongatū. ¶ Tertio quereret q.s.an hec diui sio possit adaptari apostematibus nundū con uersis ad fistulā. ¶ Et dicēdū qđ sic.Quedā eni ex eis sunt recentia.quedā uero plongata. Aui.tamē nō expressit hanc diuisionē qa z^m il lam nō intēdebat diuersificare curā ut appare bit. ¶ Quarto dubitat̄.q̄to tēpore fistula dica tur antiqua uel recens. ¶ Dicēdū qđ nō debꝫ mensurari tempore.sed dispositiōe fistule.Cū enim fecit multā corruptiōeꝫ carnis & panicli & ossis dicit̄ antiqua.Cū aūt fecit corruptio nē paruā.& nundū corrumpit os.potest dici recens.Et iō curat̄ medicinis facilib⁹ uel solu tiuis.ut habꝫ alia littera. ¶ Diebardich.exponi tur z° cōtinentis.qđ ē unguentū.tn̄ z^m cōmu nem usum oculistarū fit h° modo.℞. Bdelij. armoniaci.ān̄a quātitatē quā uis.dissoluatur in caciola ad ignem.deinde piciat̄ desup uiri dis eris.quātuꝫ pōt accipere.Istud eni medica men corrodit ptes corruptas in fistula.& dila tat orificiuꝫ fistule.& sic stat loco cauterij.& ponitur infra ab Aui. ¶ Alij uero dicunt qđ est medicamē quod Auic.ponit ibi de colirijs ¶ Ali dicunt qđ est unguētū cauterii positū

5° can.trac.xi°.Haliab.uero 5° prac.dicit qđ ē medicamē acutū. ¶ Rasis 14 continuētis đ scribit sic.℞.arsenici citrini. rotulū. unū.eris usti rotulū mediū salis armoniaci rotulos.4. infūdat̄ in aqua caly uel acaly.i. calcis in sole p ebdomodā.Deinde exiccetur & sublimet̄ in instrumēto semel & reseruet̄ in uase uitriato obturato capite ipsius cū cera. Sed Seruitor ponit descriptionem fortiorē.quā uide in eo.
¶ INCIPIATVR ERGO Hic exequit̄ curā & primo fistule antique.z° recētis ibi.z^a & si quis uult.Prima in duas.primo ponit curam z^m dictū modū z° ponit circa hoc aliorū sentē tiā ibi secunda.quidā ¶ Ad intellectū prime partis cōsiderādū qđ cura fistule cronice.est cauteriū ad hoc ut partes rectificentur & abi ciatur qđ corruptū est. ¶ Mūdū faciēdi pōit A.infra i fine huius capituli ¶ Est autē cura eius cū eo qđ stat loco eius sicut diebardich. & modū usus eius docet hic.Est aūt qđ frice tur fistula cū panno idest cū licinio de filis mū dificetur & exiccet̄.ut medicamē magis aui gat partes fistule.& postea ipleatur ex diebar dic.Vel forsan Aui.uult qđ fiat fricatio cū pā no.pp duo.primo propter mundificationē.z° ut excitetur calor i parte & melius reducatur medicamē ad actum. ¶ Dubitatur utrū die bardic possimus uti i fistula recēti.Videt̄ qđ n̄ qa diebardich stat loco cauterij.sed cauterio n̄ utimur i fistula recēti.quia curatur medicis facilibus.g° nec utemur diebardich. ¶ In con trariū sunt cōiter opantes ¶ Dicēdū qđ die bardich possumus uti i fistula cronica & recē ti.tn̄ diuersis intētōibus. ¶ In cronica eni uti mur eo ad corrosionē & cōsumptionē partiū corruptarꝫ.& i hoc stat loco cauterij.Et iō oꝫ qđ ex eo ipleatur concauitas fistule.Vnde A uic.Et impleat̄ ¶ Sꝫ in fistula recenti nō uti mur ad hāc intentionē.sed ad alteram duarū. Vna ē ad dilatandū orificium fistule.cū infir mus nō sustinet h° fieri cū ferro.& tūc poni mus diebardich solū in orificio.& ad hāc intē tionē etiaꝫ q̄doq3 utimur eo in fistula cronica ¶ Alia intētio ē fortis exiccatio q̄ requireret̄ q̄uis fistula non eēt cronica.& talis exiccatio fortis possꝫ fieri cū diebardich.Vn̄ Iesus.fa cta aptiōe fistule docꝫ eam iplere cū licinio fa cto ex uiride eris l' cū pulpa colognitid ¶ Ex qbus appꝫ solutio ad cōtraria. QVIDAM AVTEM Hic Aui.ponit aliorū sententiam. Fuit autē et h° motiuū.A.qa iaꝫ dixerat qđ fistula cronica curat̄ cauterio. uel diebardich. Et ideo aliquis dubitaret.an cum hoc esset a lia cura.& dicit Auic.qđ quidam existimant quod post remotioneꝫ carnis mortue a fistula si impleat̄ cotto infuso in decoctione silliquarꝫ

nabathi.i.katubiarum.uel aliter dicunt xilo carata.confert uehementer. ¶ Ille aūt qui hoc dixit fuit Rasis z° continētis ca.de fistula au ctoritate. Gal.ubi dic. Dico z^m dictū Gal.fin datur fistula.fricet & abstergatur.& oē qd̄ ē in ea de carne supflua eradicet.& suppōat bōbax itincta in succo carub.i.cornu uacie recē tis pluries.qa hec cura coadunat & cōsolidat Dixit autē Auic.nabathi.qa lz xilocarata sit exiccatiua tamē illa q̄ est d̄ nabathi est magis exiccatia.ut.z° can.ca° de carub. ¶ Cōsiderā dū aūt qd̄ ista cura ē cōpletiua Nā nō sufficit in fistula cronica cauterio uti uel diabardich. nisi post hec perducatur ad consolidationē fac ta.mundificatione. Hoc autē facit xilocarata secundū dictū modū unde Rasis dixit ꝙ cōso lidat. ET SI Q VIS VVLT. Hic ponit curā fistule.recētis.& hoc apparet quia ista est cu ra que est absq̄ cauterio.sed cauteriū approp atū est fistule cronice. Et primo pōit modū cu rādi fistulā absq̄ cauterio. & ponit medicaia ad hoc conuenietia.z° pōit debitū modū usus medicaminū.3° iterū describit quoddā medi camē ad fistulā.ibi.z^a & melior qdē. ibi.3^a & de coliriis. ¶ Ad prime partis itelectū cōside rādū qd̄ intētio in curōne fistule.recētis ē tri plex secūdū doctrinā Mesue ca.d̄ algarab. Pri ma ē mūdificatio.& h° Aui.docet facere cū ex pressione & ablutōe facta cū uino stiptico.& qa pauca q̄titas eius qd̄ aggregatū est nō obe dit bene expressioni.iō Aui.tūc cōcedit qd̄ di mittat fistula ligata tribus diebus uel duob⁹ donec aduuetur aliqd quātitatē habēs.& tūc melius fit expressio totius.quādoq̄ tn̄ dimit titur aggregari sanies ꝑpter aliā causam.& ē ut appareat locus i q̄ debemus facere icisionē ut dicit z° cōtinentis. ¶ Secunda itētio est exi catio & incarnatio.& istud fit p medicias ha bentes exicationē mediocrem.i.conuenientē.se cundū qd̄ Mesue ibidē ponit.quia nō tanta q̄ cicatrizet. Et q̄tū ad hoc Aui.docet uti colirio algarab.i.ad fistulā qd̄ sibi cōperat.i.sibi ap propriat. Maomet fili⁹ zacarie.i.Rasis.& h° ē coliriū qd̄ ponit nono tractatu Almansoris ca.de fistulis lachrimal cuius laudē & receptā uide ibi.& ē sine dubio optimū & exptū ¶ .3^a itentio ē consolidatio cū fortiori exiccatione. qua fit cicatrizatio.& h° facit istd̄ idē coliriū & ꝑprie cum dissoluit cum aqua decoctionis gallarum. Et quia medicamē incarnatiuū. & cōsolidatiuum pōt esse unū & idē . compatū diuersis dispositioib⁹.& z^m diuersum modū usus iō A.hic nō curauit distinguere. ¶ Cōsy derandū ēt qd̄ q̄uis hic ponat cura fistule re centis tn̄ ista eadem ē cura fistule cronice.quā do i ea uolum⁹ curarē absq̄ cauterio.aut absq̄ eo qd̄ stat loco ei⁹.tūc eni nō possumus aliter curare nisi abstergēdo & mundificādo illd̄ ꝙ in eo ē corruptum.& incarnando.& sigillādo. Et ideo pōt dici qd̄ hic ponit cura fistule cro nice q̄ cura fit absq̄ cauterio ET MELIR or quidē. Hic ponit debitū modū usus medicina rū.que in cura fistule approximant. Doc3 aūt circa hoc tria. Primū ē spacium qd̄ est iter ap proximatōes medicaminis.& dic qd̄ inter di stillatiōes & distillatiōe3.i. approximatiōem interueniat hora. ¶ S3 diceret q̄s cōtra.quia. Rasis z° cōtinētis uult qd̄ inter distillatiōnē & distillatiōe3 iteruenīat plures hore.qa dic qd̄ expressa fistula supponat ei medicamē ter in die. ¶ Itē nono tractatu Almansoris dicit qd̄ in die ponant tres aut q̄tuor gutte & qd̄ inter guttā & guttā magnū sit interstitiū ul interuallū.i.spaciū sed una hora non uidetur magnū spaciū. ¶ Itē Gulielmus uult ꝙ inter ponatur spaciū quattuor horarū. ¶ In cōtrariū est Auic.qui dicit interueniat hora. ¶ Dicen dū qd̄ totū hoc remanet iudicio estimatiuo medici.s.quātū spaciū debet ponere inter disti lationē & distilationē. Posset enim medicus quādoq̄ tribus uicib⁹ distillare in die.& quā doq̄ quatuor uicib⁹. & quādoq̄ pluribus.& q̄doq̄ paucioribus.& hoc secundū diuersitatē corporū & tēporis & medicaminū.uerbi g̃. Si medicamē esset subtile liquidū distillabile qd̄ cito resolueretur .oz qd̄ medic⁹ sepe in die innouet.ut trib⁹ uicibus aut quatuor. Q d̄ si medicamē ē durū tarde opationis & dissoluti onis .sufficit bis in die aut semel cū eo medi cari.& totū hoc est estimabile. ¶ Ad Auic.di cēdū primo qd̄ ipse pcessit cū sua estimatiua que potest uerificari q̄doq̄. ¶ Vel dicendum qd̄ cum dic interueniente hora.intelligi debet idest interueniente spacio. Q uantum tamē sit illud spacium nō est determinatum per artē. ¶ Secundum qd̄ docet Aui.ē modus imposi tionis medicaminum in fistulā.& ē qd̄ mēsu ret p° q̄tum ē profunda fistula.deiñ iuoluat radius.i.instrumētum illud cotto. Dico qd̄ in uoluat tanta pars radij quanta est profundi tas fistule.& totū illud inuoluat in medicinis si sit i forma pulueris.uel ibibat si sit medici na currens.& imponat cū radio usq̄ ad pro fundū fistule. Ex hoc .n.i omnia latera fistule tangunt a medicina.& medicina cōseruatur in cotto. ¶ Tertiū qd̄ docet ē modus retinēdi medicamē in loco qd̄ fit per ligaturam & ge tem. ET DE COLIRIIS. Hic describit qd̄ dam medicamē ad fistulam.& summitur hoc medicamē ab Halyabbate 5° practice.ca° de cura cornu. Virt⁹ autē huius colirij.i. medica minis ē fortis exiccationis per omnes medici

nas que ibi ponūtur.& ē uirtus putrefactiua per arsenicū rubeū.i.auripig mentū.& attrimētū.i.arsenicū aliud.s.citrinū.Vñ Halyabbas ibidē arsenici utriusq̧ rubei & citrini.uel per attrimētum possumus intelligere aliquā spēciē attrimentorū.ut uitriolum.est ēt putrefaciens per cātarides.& fortiter exiccans & quasi corrodēs per sal & calcē.Conficitur aūt cum urina pueri.quia cū hoc ꝙ est exiccatiua ē conueniens in materia mistionis ꝓpter sui humiditatē ampliorē q̄ sit in urinis iuuenum.¶ Ex quibus apparet ꝙ hoc medicamen conuenit quādo i fistula querit fortis exiccatio & remotio carnis corrupte.Et istđ possꝫ dici ꝙ stat loco cauterii.& possꝫ dici diebardich.Et iō cōrenit in fistula antiq̄ plus q̄ in recenti.& in recēti posset cōpetere.si in ea requireret fortis exiccatō.QVANDOQ ꝫ uero.Hic pōit curā apostematū lachrymalis 2ᵐ diuisionem que cōprehendit apostemata fistulosa & nō fistulosa.Diuisio autem ista hec ē qđ apostemata lachrymalis quādq̧ nō sunt rupta.& qñq̧ sunt rupta.¶ Primo ergo ponit curam eorū ante eruptionē.2° ponit curā post eruptionēꝫ ibi 2ª.& q̄do fit garab.¶ Dic prio qđ in principio apostematis lachrymalis.s.āte eruptiōeꝫ ponāt medicie fortis exiccatiōis & resolutōis sicut atrimētū &c̄.menibegi.quidā dicūt qđ est serapinū.Alij dicūt ꝙ est una species lacrimi nux rancida.quia rancidatio acquirit sibi plus de uirtute resolutiua. Vnde sic etiā in amigdalab.ut potest summi 2° can.2° ca°.Et folia rute cuꝫ aqua cineris.i cū lixiuio. Vnde 2° continētis .dicit Rasis .dixit Paulus.Accipe folia rute domestice sicca & terāt & ipastētur cū lixiuio & ponātur &c̄.Hoc eniꝫ est fortis exicationis & resolutionis.& ideo confert si hakillus profundauerit usq̧ ad hos sꝫ mordicāt in principio propter acuitateꝫ. deinde non mordicāt.quia acuitas remittitur uel non retinetur cū substātia grossa.sicut est acuitas attrimētorꝫ.¶ Dubitat utrū in hachil⁹ cōueniant medicine fortis desicatōis & resolutionis. Videt ꝙ ñ.ex Mesue ca.de algarab.ubi dicit. ante sui eruptionē ponant resolutiua debil⁹ resolutōis.Amplius qđ materiā petrificat ñ cōuenit.sed hoc faciunt fortia resolutiua.¶ In cōtrariū est Aui.hic & reliq̧ auctores.Vñ 2° cōtinētis.q̄diu hec apostema a ñ sunt apta curant cū medicinis uiolēte dissolutōis ¶ Dicēdū qđ i apostemate lachrimalis ante eruptōeꝫ cōpetunt fortia resolutia & exicatiua.Quod declarat ex duob⁹.Primo ex itentione q̄ hētur in ea.que itentio est ꝓhibitio fistulatōis q̄tuꝫ ē possibile.Prohibet aūt fistula quando materia resoluit anteq̄ in saniem couertat.Cōuersio autē materiei huius apostematis ad saniēꝫ minatur fistulā.sed prohibet ista saniatio per fortiter resolutiua & exiccatiua.¶ Secūdo declarat ex natura materie facietis hoc apostēa Iste eni materie ut dictum ē .utplurimū sunt flegmatice que idigent medicis fortis exicatōis ¶ Cōsiderādum tamē qđ iste medicie fortis exicatiōis debent approximari factis euacuationibus cū farmacia uel flebothomia uł utraq̧ secūdū qđ expedit.Vñ Mesue pallega°.ca.Cura huius egritudīs icipienda ē a corporis mūdificatione Hoc autē.A.đdit itelligi ex dictis supra in canonib⁹ uł'ibus.& ex dictis i cap° đ cura obtalie.¶ Cōsyderādū 2° qđ q̄uis oēs iste medicie que approximāt sint foris exiccatiōis & resolutiōis.quedā tamē sunt minus fortes alijs.q̄ possunt dici đbiles. sic fortasse nux ē debilioris resolutionis q̄ armoniacū .Et q̄a a minus fortib⁹ regulariter ē incipere. Iō Mesue incipit a debiliorib⁹.nō qđ sint absolute debilia.sꝫ respectu fortiorū dicūt debilia & h° ē qđ dicit.ponant resoluentia debilis resolutiōis in principio.deinde fortioris.¶ Ex q̄ apparet qđ Mesue & Aui.nō cōtradicūt.eas deꝫ eni medicinas ponit.Mesue quas pōit.A. Littera tamē exterior q̄ habꝫ parua saluaret cōtradictionē.¶ Ad ratiōnē dicēdum qđ ista resolutia nō petrificāt.qa licꝫ sint fortia.sunt tamē ꝓportionata ad materiā.¶ Vel possꝫ dici qđ eligeremus indurationē materie i pte potius q̄ putrificationē & cōuersiōeꝫ ad fistulā ¶ Secūdo dubitat.utrū in apostemate lachrimalis debeamus uti a pricipio repercussiuis. Videt qđ sic.auctoritate Rasis 2° cōtinētis p̄ allegato ca°.ubi dic.Cura apostematis lachrimalis ē ut curet in principio. ꝑut curatur apostema de prohibitione.i.repcussione.Et Iesus Hali trac. p°.33° ca°.dicit. Oportet mederi hāc egritudinē cū medicina apostematis &c̄. ¶ Amplius.cum apostema incipit & nō est creticū nec uenenosum.nec in emūctoris possūmus uti repercussiuo.secundū qđ omnes concedūt.sꝫ apostema lachrimalis potest esse nō creticū.nec de materia uenenosa.nec est locus emonctorius.igitur repercutere debemus i p̄ncipio.¶ In contrariū sunt oēs auctores.¶ Dicēdū qđ in principio apostematuꝫ lachrimalis ut plurimū nō debem⁹ uti a principio repcussiuis salt̄e puris. Ratio est quia sicut supra declaratū fuit ista apostemata ut pluriꝫ uꝫ habent principium exiturale .ita quod sicut inchoant .ita uidetur inchoare exitura & ideo .A.supra nominauit ista apostemata exituras. Quod aduertentes auctores statim incipiūt curā cum exicantibus &resoluētib⁹.quādoq̧ tñ quidā auctores sunt soliciti qđ in principio

cum resoluētib⁹ & exicantibus ponunt aliq̄ꝫ phibitia tractus materieꝝ ad partem.sicut Iesus Haly.docet incipere cū medicamie fco ex memithe croco & mirra.Manifestū est aūt q̄d memithe h̄ꝫ aliquā ui cōstrictiuā & reper cussiuā.sicut ipse ponit i fine sui libri ❡Et ex hoc appꝫ q̄d si a pricipio hoꝝ apostematū po nat̄ repcussiuum.nō ponitur tn̄ puꝝ sꝫ mistū & debilitatū. ❡Ex quibus apparet ꝙ si apo stema lachrimalis iciperet aliquādo de aliqua materia calida.pauca i quātitate ita q̄d ñ ici peret i forma exiture.possemus icipere a pure repcussiuo.Hoc tn̄ repercutere raro accidit.si cut ēt raro accidit q̄d i p̄ncipio pricipiante me dicus occurrat.❡Ex q̄bus apparet solutō ad cōtraria.Dictum eni Rasis uerificat̄ q̄doq̄. ❡Ad ratōem primo.q̄d lachrimalis āgul⁹ ē emuntoriū particulare.lꝫ non sit uſe.❡Vl̄a liter.dicēdum & melius.q̄d nō soluꝫ pp istas cās phibetur repcussio i principio apostematis sed propter alias causas.de quibus est multi tudo materie.que facit ichoare apostema i for ma exiture.❡Tertio dubitat̄.quare.A.dixit in p̄ncipio & ante eruptionē.nonne sufficiebat dicere in pricipio.❡Dicēdū q̄d Aui.nō itelli gebat p principciū tempus quo materia icipit fluere ad partē.sꝫ totū tempus q̄d est a prin cipio apostematis usq̄ ad tēp⁹ rupture.Et iō Aui.dixit.a principio & āte eruptiōeꝫ.in toto enim hoc tēpore cōferunt ista medicamina.fa cta autē ruptura cōueniunt alia q̄ statiꝫ⁹ dicꝫ ❡Sed tu diceres.quare Aui.dixit.q̄doq̄ con ferunt imo debuit dicere semp cōferūt.❡Di cēdū q̄d hoc dixit ꝓpter duas causas.Primo q̄a in principio p̄ncipiante materia nō existēte multa cōferūt repcussiua & nō resolutia for tia.ut supra dictū est.Secūdo quia aliquando posset esse materia saniata.& fc̄a fistula occul ta q̄uis cutis nō esset rupta.& tunc ista medi camina forsan nō sufficerent in curando.licet Paulus & Auic.multū cōfidant i medicamine d̄ folijs rute & lixiuio.ēt si hakill⁹ cōseq̄t̄ os. ❡ET QANDO FIT algarab .Hic ponit cu ram post eruptionem.quādo iam est fistula. & dicitur tunc garab.Et primo ponit curam eius quando nundum corrumpit os. secundo quādo iā corrumpit̄ os ibi.zª cū autē cōsequi tur os Prima in duas primo ponit intētiōes curatiuas in algarab z°.exequit̄ pōendo medi cinas ibi.zª.& ex eis quidē.❡Ad primi in tellectuꝫ cōsiderāduꝫ.q̄d post intētioneꝫ eua cuatōis & rectificatōis regimis tres sunt itē tiones in cura fistule lachrimalis.❡Prima ē mundificatio.siue abstersio si est recēs & si ē cronica remotio carnis corrupte & hanc teti git Aui.cū.dixit & mūdificet̄ i primis. Se cūda intētio est generatio carnis. Tertia intē tio est cōsolidatio siue sigillatio.Et has duas Auic.tetigit.cuꝫ dixit.Deinđ curet̄. Hec ē eni cōpletiua cura.ſ.abstersio & remotio partiū coruptarū est prepparatio ad curaꝫ.EX EIS ❡Q VIDEM EST SIEF. Hic ponit medici nas secūdū illos canones.Et primo medicinas leuiores abstergētes & generātes carnē & cō solidātes que conueniunt in fistula magis re centi.z° ponit medicinas fortiores corrodētes & consumētes ptes coruptas i fistula.& etiā cōsolidātes que conueniūt in fistula magis an tiqua ibi zª.& ex medicinis algarab.Prima in duas .primo facit q̄d dictum est.z° ponit quedam medicamina que habent rumpe.cum hoc q̄d habent abstergere & exiccare.ibi zª. & ex medicinis quidem que rumpunt.Prima in duas.p̄mo ponit medicinas quibus fit ab stersio.z° quibus fit exicatio.generatiua car nis & cōsolidatia.ibi zª.& ex eis ex ut terrāt Prima i duas.sicut duas ponit ad h° medici nas.ibi zª.& exptis quidē.❡Prima medicia abstergēs ē lanugo que iuenitur i concauitate arūdinis que ē exicatiua & ibibit saniē & ab stergit ꝓprie que ē in' radice.& hoc est quia grossior.Vel secūdū aliquos q̄a radix plāte ē calidior stipite.& sic illa lanugo radicis.q̄a mi nus ē frigida pl⁹ absterget.Mel ēt & spōgia abstergūt.Dicit tamē q̄d sola lanugo arūdis sine melle & sine medicina alia exicāte conseq tur semp.ſ.effectū abstersionis & exicatiōis. & sufficit.ſ.in hac.Vñ Mesue ca.de algarab. Lanugo sola p se sicca est mūdificatiuū bonū. ❡Secūda medicina abstergēs.ē sief cuꝫ me mithe.& crocus cū aqua altaraxacō.i.endiuie ❡Cōsyderandū q̄d istđ medicamē habet ab stergere per uiā cuiusdā exiccatiōis ex memi the & croco.& p uim lauatiuā.ex aqua altara xacon Licꝫ apud quosdā taraxacon sit sicce cō plexiōis.ut Serapio.ca° đ endiuia.In croco ēt ē resolutio.quid sit sief memithe.dictū ē supª nono ca°.primi tractatus.❡Cōsyderandū etiā q̄d istud medicamē magis cōpeteret.si in loco esset aliqs excessus caloris.Vnde Iesus Haly. 33° ca° dicit.Si loc⁹ fuerit calefactus.unge cū memithe & endiuia.Debꝫ autē h° medicamē sine cessatiōe permutari.quia corrumpit̄ in lo co pter aquositatē endiuie.ET EX EIS.Hic ponit medicinas exiccatiuas generatiuas car nis.& cōsolidatiuas.Et habet hec pars ptes tres.sicut tres ponit medicinas.❡Prima me dicina fit hoc modo.℞.duas uel tres limacias & terre cū ostracis suis.& impasta totum cū mirra & aloe equaliter quātuꝫ reducatur ad formā spissam.H° medicamē ē fortis exiccati onis.Limacie eniꝫ fortiter exiccant.ut Serapio

ponit & mira & aloe. Sed tu dices medicamē generatiuū carnis nō đbet esse fortis exicationis imo mediocris exicationis. ut ponit. Mesue. ca° de algarab. ¶ Dicēdū qđ medicina generās carnē in garab respectu medicaminis cicatrizātis aut cōsumētis carnē malaʒ. debet esse mediocris exicatiōis. & sic loqtur Mesue Tamē ipsuʒ in ordine medicinaꝝ sicarū est fortis exicatiōis quia est sicū ultra primū gradū sicut ē mira & aloes. & etiā Mesue ibidē enumerat. sicut Auic. hic. ¶ Considerādū etiā ꝙ hoc medicamen potest in tribus casib⁹ competere in algarab. Primo quādo esset ibi materia saniosa nō multa & subtilis. ita ꝙ p medicias siccatiuas posset cōsummi. nec idigeret abstersiōe & h° ē qđ dicit. Et ex eis q̄ cōferūt i egritudine algarab. & ē adhuc pauca. s. materia saniosa. & n̄ est aggregata. i. nō multa nec grossa. ¶ Aliter tamē posset exponi ꝙ Aui. uelit ꝙ hoc medicamē conferat nō solū i fistula. sed ēt in hakilus i pncipio & ante eruptionē. quia ē medicia fortis exicationis. sicut ille que posite sunt supra illo. s. quandoq̧ uero cōfert. Et tūc exponatur. Est ex eis que conferunt i egritudine. s. lachrimalis. & est adhuc pauca. i. cum est egritudo parua. & nō ē aggregata. s. materia ad rupturā. quia non ē rupta nec ē ppinquissima rupture. ¶ Secūdus casus in quo competere pōt. est cum est ulcus. itelligo autē per ulcus fistulam que iā est mūdificata & abstersa a sanie & putredie & carne mala. ita qđ pprie nō debet uocari fistula. sed ulcus. Et tc̄ i hoie dure carnis sicce cōplexionis & etatis iuuenil⁹ hoc medicamē fortis exiccatōis cōueniret i generādo carnem. quia tales requirūt medicinas sicciores. Et iō dixit quandoq̧ &c̄. Posset tn̄ aliter exponi. ut uelit dicere qđ ista medicia n̄ solū confert in egritudine lachrimalis dicta hachilus. s. ante rupturā. ut declaratū est i 2ª expositione. statim supra facta. sed cōfert ēt quādoq̧ cum est ulcus. i. facta apertione. Hec est intentio Iesus. & ab eo accepit Aui. uñ dicit sic Cōfectio que cōfert algarab. ante eruptionem & post. Terrātur limacie cū mirra & aloe & pone sup eū. ¶ Tertius casus i quo cōfert dicta medicina estʒ quādo uellemus cicatrizare. qa respectu alicuius complexiōis & habidudinis. h° medicamē estʒ cicatrizatiuū. Hec q̄ ego dico sunt nota ei q intelligit naturā medicinarum cicatrizatiuarū incarnatiuarū & generatiuarū 2ᵐ diuersitatē corporū. ET EX EIS est guadai adustū. Hic ponit secūdā medicinā q̄ fit hoc modo ℞. guadai. i. conchiliū quod dā marinū. & aduraẗ. qa ex hoc acqrit pl⁹ de uirtute exiccatiua. & crocus puluis taraxacon. i. endiuie. & h° in quātitate q̄ tibi uideẗ cōficiāẗ adinuicē cū aqua đcoctionis sumach. solari. i. q̄ steterit ad solē. ad cōplementū sue đcoctiōis ista medicina ē potēs i exiccādo q̄ nō possʒ eē generatia carnis & sigillatiua. ex pmissis appʒ uide musarā p aqua sumach. ¶ Deīde poīt Aui. tertiā medicinā. que fit ex ruta & aq̄. i. succo granatoꝝ. & ē medi^a sufficiēter exiccatiua ut ē notū. In hoc tamē est diuersitas. quia Aui. & Mesue uolunt qđ fiat hec medicina ex ruta & expressione granatorū. ¶ Sʒ Rasis. 2° cōtinētis auctoritate Pauli. uult qđ fiat ex ruta & lesiuio. Et ita ēt. A. uoluuit supra. Sʒ Iesus cap° de algarab. dicit auctoritate Pauli ꝙ fiat ex folijs rute. et cinere simul tritis Quicquid tn̄ sit quelibʒ istarū est fortiter exicatia siue fiat cū uino granatorū siue cū lixiuio. siue cū cinere. Illa tn̄ que fit cuʒ uino granatoruʒ minus exicat illa uero que fit cuʒ lixiuio inq̄tū magis profundaẗ. potest dici qđ magis exicat Licet nō sic perseueret. In laudib⁹ uero istius medicine quibusdā omnes cōcordāt scʒ qđ p̄mo mordicat deinđ nō mordicat. ut sup̄ Aui. dixit & hoc uult hic. cū dicit. Et non cures de mordicatiōe eius. Huius autē causa ē duplex Vna que sup̄ dicebaẗ. qa ista medicina. s. facta cū lixiuio uel uino granatoꝝ est subtilis substātie. unde non retinetur. ¶ Secunda causa est. quia subtilitate substātie cito penetrat & complet motum. Dolor autē est in motu & cessat motu cessante. ¶ In alia uero laude ei⁹ diuersimode loquunẗ. Rasis enim 2° continētis dic̄ Mirabilius qđ est i ea ē. quia nulla inducūtur ex ea mala. ¶ Alii uero auctores cōcordāt qa ipsa nō dimittit uestigium fedum. Huius cā est. qa citius consolidaẗ fistula exicata a predicta medicina q̄ si exicetur a medicinis acutis corrosiuis. et ratio est qa medicine acute corrosiue cū grossa substātia exicando faciūt nimis magnā ulceratione. et cōsummēdo ēt de bonis partibus inducūt nocumentū et dolorē. sʒ ista medicina. quia subtilior fac̄ ulceratione et exicatiōeʒ minorē & magis cōuenientē & minus dolorosaʒ. & sic citius cōsolidaẗ. queadmodū pter hanc causam innuit A℞. p° de pble. 34° pble. qđ incisio cū ere citius sanaẗ q̄ incisio cū ferro. Vulnera eni minoris malicie & que citi⁹ sananẗ sunt pulchrioris cicatricis q̄ illa q̄ sunt magis dolorosa & peiora & tardius sananẗ. ¶ Secūda causa ē. qa ista medicina nō ē multū excedētis exiccationis. Et ideo si ipsa ponaẗ ad cicatrizandū nō nimis indurat carnem. nec facit eam nimis callosam sed magis cōformeʒ cuti circūstāti. & sic cicatrix ē pulchrior. ¶ Si quis autē uellʒ ista reducer ad pprietatē posset. unde. A. Et de pprietate eius ē. ¶ Pars q̄ dicit. Et ex eis quidē que rūpūt pōt dubliciter

exponi. Vno modo sicut stat superficies littere
qđ hic Aui. ponat medicinas que rumpunt has
exituras. & ponit tres medicinas quaꝝ nulla
ē rumpens uere. Si q̃s consideret & experiaᷓ
nisi qđ per accidēs posset rumpere. Pª quidē
per modū cuiusdā lenitiōis uel maturationis.
ex pane et lacte. et p moduȝ cuiusdaȝ aptioris
ex marubio. et exiccationis ex thure. zª auteȝ
medicina per acuitatē eruce. et 3ª p acuitateȝ
fellis sunt magis ruptorie. ¶ Secundo modo
pōt exponi ꝙ Aui. hic ponit medicinas que rū
pūt. i. destruunt exiturā. s. ne fiat fistula perdu
rās. & h° faciunt medicie exiccatiue. & apitie
q̃ posite sunt ibi. quādoq̧ uero cōfert. ¶ Iste
uero medicine que hic ponunᷓ. sunt tres q̃ oēs
habent uirtutē exicatiuā sed prima minus exi
cat q̃ zª. & zª minus q̃ 3ª. ¶ Si quis consideret
Et hec uideᷓ esse intentio Rasis z°. continētis
qui nō utitur medicina. 3ª que hic ponitur ad
rumpendū exiturā. sicut facit medicamē dictū
ruptoriū de calce & sapone uel similibus sed
utitur ea ad curā fistule. s. ad exicationeȝ. Vn
de dicit Accipe gūmiarabici partē. i. mire ptes
tres. impastētur cū felle uacino & impeleatur
ex his loc⁹ et nō remoueaᷓ. donec cureᷓ. Et hoc
ē qđ Aui. hic dicit q̃a cū iste medicine habent
apitiōeȝ. i. exiccatiōeȝ. iō possūt dici ruptiue. lȝ
improprie. Aui. eni 4°. can. fen. 3ª. ca. de medi
cinis rumpētibus exituras. ponit hos modos
medicinaꝝ in ca. de rūpētibus exituras ¶ Du
bitaᷓ ꝑpter primā expositionē. q̃re Aui. n̄ do
cuit apire exituras huiusmodi. cū ferro. ¶ Di
cēdū ꝙ h° erat notū ex 4°. can. fen. 3ª. ¶ Dubi
taᷓ utrū aptio apostematū lachrimaliuȝ dēat
tardari usq̧ ad maturatōeȝ. Videᷓ ꝙ sic. q̃a si
mile uideᷓ de his apostēatib⁹. & de aliis iteri
oribus uł exterioribus sed ille n̄ aperiunᷓ ante
maturatōeȝ g° nec apostēata lachrimaľ ¶ Itē
medicus dȝ sequi naturā. ut z° comēto prime
particule affo. sȝ natura n̄ apit apostemata an̄
maturationē cum ipsa regulariter opatur. Si
eni aperiaᷓ apostema ante maturationē. dolor
& febris augumētabiᷓ. ut Aui. pri° can. fen. zª
ca. de signis solute cōtinuitatis. igiᷓ medicus
nō debet apire. uel rūpere huiusmodi apostēa
ta anteq̃ sint matura. ¶ Itē qđ pduč ad fistu
lā nō debet fieri ī apostematibus lachrimalis
sed incisio exituraꝝ ante maturatōeȝ perducit
ad fistulā de mente ¶ Aui. 4°. can. fen. tertia. ca.
de perforatione exituraꝝ. ubi dicit. Hec perfo
ratio. s. ante maturationē est generatiua uirus
sordiciei & fistulaꝝ. ¶ In cōtrariū ē Rasis
z° cōtinētis ubi dicit auctoritate Pauli. In apo
stematibus que sunt in angulo. i. lachrimali.
nō ē expectāda digestio. sȝ uelociter incidanᷓ
licȝ sint indigesta. ¶ Dicēdū qđ in apostema
tibus lachrymalis cū nō curātur fortibus dis
soluētibus & uidenᷓ in uia saniatiōis. priusq̃
cōpleatur maturatio ē fienda incisio. Ratio est
q̃a in his apostematibus per cōplementū sania
tionis timeᷓ fistula. sicut etiā in apostematib⁹
ani. & ideo festinari oȝ ad icisionē. Vn̄ Iesus
Haly. Opportet medicare istam egritudineȝ
ante maturatiōeȝ eius. si nō. autem fit fistula
Et iō subdit. melius ē curare cum ferro & nō
expectare maturationē. ¶ Ad cōtraria dicēdū
primo ad primū qđ q̃dā exiture extrinsece an
te maturationē apiunᷓ. ut Auic. ponit 4°. can.
fen. 3ª. ca° de cura exiturarū. & ca° de aptiōe
exiturarū. ¶ Ad secūdū dicēdū qđ licȝ medi
cus sequaᷓ naturā. tamē eius defectū supplet
¶ Et cū dicitur qđ aptio ante maturationē
auget dolorē. ¶ Dicēdū qđ magis diligimus
augumētū doloris & caloris q̃ cōuersionis in
fistulam. ¶ Ad tertiū dicēduȝ qđ iste textus
habet uarias exposiones. principaliter tamen
sic exponiᷓ qđ Aui. loquiᷓ ibi de eruptiōe āte
maturationē. ad quā sequiᷓ multa magnifica
tio apostematis. Vnđ cogimur uti euaporatōe
cum lentibus. ¶ Vel aliter qđ intelligat qđ
talis pforatio perducit ad fistulam. q̃a multū
errant medici circa eā. & maxime ī medicinis
ponēdis post apertioneȝ ¶ Et ideo gratia hu
i⁹ dubitaᷓ. utrū facta aptione exituᷓ oculi an
teq̃ sit matura debeas in loco apto ponere me
dicinas exicatiuas & resolutiuas fortes. sicut
mirrā aloe uitriolū & similia an medicinas q̃
cōpleāt maturationē. sicut est mucilago fenu
greci. an medicinas abstersiuas. sicut mel Vide
tur qđ primo debeam⁹ ponere medicinas ma
turatiuas & postea abstersiuas quia per eas
materia que stat in labiis uulneris adaptabiᷓ
& cadet in cupuȝ faciliter. & sic cuȝ abstersiōe
faciliter mundificabiᷓ queādmodū cōsentit A.
4° can. fen. 4ª ca° de qualitate ligādi uulnera
cuȝ dicit Inquit ille qui iā preuidit in expiētia
Scias qđ uulnera indigēt ut fiat sanies in eis
intus si posibile ē ad hoc ut penetrēt cū ea. re
liqua que sunt illic meliora & uelocioris alte
rationis simul Est ergo mens Auic. consentien
tis illi. qđ quādo ī uulnere generatur sanies
melius & facilius purgātur & alterantur. &
sic facilius fit curatio. ¶ Amplius si ex ista
maturatione nō timeᷓ fistula. bonum est eam
facere. sed sic est. quia quando materia illa sa
niatur ipsa nō conculcatur nec retinetur. q̃a cu
tis est scissa & facta ē bona aptio. ¶ In cōtra
riuȝ sunt auctores medicine omnes. Nā ꝑmo
ipsi precipiūt fieri incisionē ante maturationē
& post istā icisionē docent implere uulnus cū
medicinis siccis & illic apponere. Vn̄ Rasis z°
cōtinentis. dicit. Incidaᷓ & desicceᷓ & subdit

Desiccetᷓ cū medicinis desiccatiuis & pcipuū est uitriolū puluerizatū & superpositū & aloe & cortices thuris. ¶ Dicendū ꝙ post aptōez ante maturatiōez nō debemꝰ ponere medicias maturatiuas. sꝫ exiccatiuas & resolutiuas. hᵒ apparet generaliter in apostematibus alijs q̄ cogimur ante maturationē appire. ut Aui. ponit 4ᵒ. can. ca. de cura exiturarꝫ cū dicit. sequatur illud medicinis que sunt i ultimo. resolutionis & exicatōis. Appꝫ hic specialiter i apostēate lachrimali. de itentione Rasis preallegata. Et huius ratio ē. qa ista icisio ante maturationē apostematis lachrimalis fit ad fistule phibitionē timendo ne saniatio sit causa corruptionis partiū. sed si facta apertione ponerentᷓ medicine saniatiue. tūc ēt illa sanies partes corrūpēdo couerteret passionē ad fistulam. Debent igitᷓ poni medicie exicatiue & resolutiue que materiā exicēt ēt simul cū carne uel cum bonis humiditatibus & ex hoc fiat phibitio fistule. ¶ Ad cōtrarium dicendū pᵒ ꝙ ille sermo expimētatoris illius uerificatur apud quosdā in uulnere cū cōtusione. Vel aliter ꝙ uerificatᷓ cū nō est timor de fistula. ¶ Ego aūt fateor me nō potuisse curare ulcera quedam uirge cum medicinis exicatiuis. q̄uis n̄ operatꝰ suꝫ cū saniē generantibus. q̄ saniando materias stantes in labijs adaptauerūt ea. ulꝰ eas expulsioni. & hᵒ fuit factū estimatiuo iudicio. ¶ Ad zᵐ dicēdū qđ materia illa sanies facta itus in porispriū illarꝫ. & cū ipsa fit sanies corrumpit pres anteq̄ mundificetᷓ. Si autē nō potest phiberi saniatio festinetᷓ abstersio q̄tum possibile est.

¶ ET EX MEDICINIS ALGARAB. Hic ponit medicinas que competunt in fistula magis antiqua. & cū hoc medicinas magis experimentatas que nō sunt multū i siccitate excedētes. & cū hoc remittit nos ad quintū librū & ad secūdū. Et habet partes septē sicut septeꝫ ponit medicinas. ¶ Sed diceret quis qūo Aui. docet curare fistulā antiquā cū medicicinis. cū tn̄ surpra dixerit qđ curatur cauterio. ¶ Dicēdū qđ fistula antiqua licet curetᷓ cauterio. sicut precipuo medicamine. tn̄ cū hᵒ ēt curatᷓ medicinis. Vel aliter qđ fistula antiqua est duplex. Vna que non corumpit os. & ista curatur medicinis. Alia que corumpit os. & istius cura ē cauteriū. Prima istarū medicinarū est đ uiride eris coagulato. i. inspisato cuꝫ bdelio et armoniaco. & istud medicamē est illđ qđ presentes opatores uocāt diebardich & est dictū supra. ¶ Secūda istaruꝫ medicinarꝫ ē mes masticatū De ista medicina mltā iuenio diuersitatē. Nā cōiter exponitᷓ mes. i. legumē qđ dicitᷓ robilia & uocatᷓ ab Aui. meisce. Sed qđ robilia ulꝰ aliud legumen habeat istā proprietatē ego nō inuenio Iesus Haly. loco istius textus hꝫ sic. dicitur qđ ex ppietate crisomilorꝫ ē qđ quādo masticanᷓ & ponūtur desup curāt. Et littera exterior exponit crisomilorꝫ. que dicūtur arabice mes fructus ē. In zᵒ cōtinētis. in fine capituli de algarab. scribitur iste sermo Aui. sic. idiai. i. indi dicunt qđ masticatō mesch supposita apostemati angulorꝫ hēt ppetatē mirabilē & iuenio qđ mesch siue mescha siue meschata ē diptamū. Hoc autē posset multū cōferre per uirtutē quā hꝫ fortiter calefactiuaꝫ & exicatiuā. Est eni calidū & siccuꝫ i 3ᵒ. ut Aui. cᵒ đ meschatramescir. i. diptamo. ¶ Tertia medicia ē sola mirra que ē calida & sicca i zᵒ. Et dicᷓ i zᵒ Aui. Existimauerūt qđ a. s. Rasis zᵒ cōtinētis & dicit ibi. qđ hᵒ experimētuꝫ accepit a q̄daꝫ suo amico de quo cōfidebat. ¶ Quarta medicia ē ℞. uenarꝫ. i. celidonie partē. i. ameos &c̄. ¶ Quita medicia est de fortibus medicis & ē puluis ex limatura eris. alumie & sale armōiaco & hꝫ ui fortiter exiccatiuā & cōsumptiuā carnis corrupte. Et iō magis confert in fistula cronica. Vnde zᵒ cōtinētis in principio capituli de fistula lachrymalis. auctoritate Gal. Medicia q̄ fit cū limatura eris sale armoniaco & alumine curat fistulam angulorū. & ē medicina acuta. & habetur in caᵒ de eradicatione carnis. ¶ Sexta medicina ē multū exiccatiua & parꝫ. ¶ Septia medicina ē ex aloe & cortice thuris fortiter exiccās. Dixit aūt. corticibꝰ thuris. qa cortex thuris fortius exiccat q̄ thus. ut appꝫ caᵒ de olibano. Et cōsydera. hic remittit nos ad qntū librū. ubi iuenies uaria unguenta. & pprie unguentū de uiride eris in cura istius. & cōmendatur in hᵒ unguentū egyptiacū. zᵐ Mesue. Et in zᵒ liᵒ cōsydera aureolas oculorꝫ

¶ CVM AVTEM. Hic ponit curā fistule q̄do peruenit ad corruptionē ossis. Et pr iō ostēdit a quo est incipiendum in cura zᵒ cum quo est pcedēdū. ibi zᵃ. & eius quidē regimē. ¶ Cōsyderandum circa primā parteꝫ qđ tria sunt signa quibꝰs ossis corruptio cognoscitᷓ. Vnum qđ cura cum medicinis nō iuuat. Ex hoc enim suspicamus maliciam in fundamento ossis. & hᵒ innuit Aui. cū dicit. Et nō iuuatᷓ medicinis ¶ Secundū signū. sumitᷓ a tactu. qa tēgēdo os cum tēta si inuenitur. asperū ē coruptum ut Rasis. zᵒ continētis & Ielꝰ. Haly i hᵒ caᵒ. ¶ Tertiū signuꝫ est nigredo. ut ponit Auic. ¶ Secūdo considerādū qđ cuꝫ ista fistula que sequitur os. s. coruptū nō posit curari nisi corrigatur malicia ossis. Primū qđ oꝫ facere. est sciderᷓ donec preueniatᷓ ad os & detegetᷓ a suo iteriori. i. đtegere i pfundo a suo interiori. i. a paniculo qđ tegit os. s. assummere carnem mortuā si fuerit. i. euellerᷓ et āputare eā In hᵒ

enim discoopit os Apparet enim superficies .ubi debes operari.secundum alterum trium modorum.ET ¶EIUS QVIDEM REGIMEN.Hic ostendit cum quo est procedendum discooperto osse.Et primo premittit.secundo exequitur.ibi secunda.si os est sanum. ¶Dicit primo quod regimen.i.cura prius illud est secundum tres modos.s.abrasione cauterio.et perforatione. ¶SI OS EST sanum.Hic exequitur.Et primo ostendit quando debet fieri abrasio.secundo quando debet fieri cauterium.tertio quando debet fieri perforatio.quarto declarat modum faciendi cauterium et perforationem.ibi secunda.et si res.ibi tertia.et quandoque.ibi quarta.et intendatur ¶Circa primam partem diceret aliquis.quomodo os est sanum et nigrum. ¶Dicendum quod intelligit quod sit sanum.i.non corruptum profunde sed in superficie.Unde apparet quedam nigredo siue liuiditas ex mortificatione. ¶Secundo considerandum quod Aui.duobus modis docet curare istam fistulam.Primo fricando et abradendo totum quod est ibi de osse corrupto.Secundo ponendo post hoc medicinas consolidatiuas.s.ex mirra et aloe et similibus. ¶Et considera modum loquendi Aui.quia dicit.Et soluatur.quasi dicat ponantur iste medicine in forma solutiua.i.in forma liquida non in forma pulueris.ad hoc ut magis profundentur. Possunt autem solui in uino.et superponatur etiam de eis.et ligentur.et diu teneantur ut imprimantur.Iste autem medicine debent apponi facta mundificatione rerum corruptarum. ¶ET SI RES.Hic ostendit quando debet fieri cauterium.Et dicit quod cauterium est necessarium.quando res .i.corruptio ossis et etiam carnis fuerit maior ista sunt iam dicta. ¶Sed tu dices quomodo cognoscitur quod corruptio in osse sit magna. ¶Dicendum quod cognoscitur.primo per iudicium estimatiuum sumptum ex multa antiquitate fistule et multa malicia coloris et multa asperitate.secundo cognoscitur.quia teradente os inuenis interius corruptionem. ET ¶QVANDOque.Hic ostendit quando debet fieri perforatio. ¶Ubi diceret quis.quando est istud quandoque. ¶Dicendum quod hoc est quod quando totum os est corruptum.secundum profunditatem et maxime cognoscitur hoc.quia cauterium faciliter profundatur.ET IN ¶TENDATVR.Hic ostendit modum faciendi cauterium.Et primo facit hoc.secundo comparat ista adinuicem.tertio ponit quasdam medicinas.ibi secunda.et quandoque.ibi tertia.et medicamen ¶Dicit primo quod cauterium fiat in profundo concauitatis fistule.quia ibi est propter corruptio.Et non declinet ad nasum.s.supius. sed declinet ad nares.et hoc.quia possent corrumpi foramina olphatus. ¶Sed tu diceres.si os ibi esset corruptum. ¶Dico quod cogimur facere illud. tamen medico est honorabilius dimittere talem infirmum et non curare eum.Posito quod curet eum a fistula remanebit tamen continua lachrima. ¶Neque ad oculum.i.non declinet.ad oculum.quia posset oculus corrumpi. ¶Et eleuet coniunctiua .s. oculi. ad latus nasi in profundo.et hoc fit inclinando pupillam ad oppositum lateris nasi.s. declinando uersus angulum siluestrem.quanto magis enim pupilla torquetur ad angulum siluestrem tanto magis etiam coniunctiua in profundo quod erat occultum leuatur ad partem nasi.et hoc fit ne nonciatur cornea.ita ut cum Aui.uult dicere quod ista situatio oculi debet etiam fieri cum perforatur locus.siue fiat ibi unum foramen siue tria Et signum perforationis complete est quia exit sanguis ab ore et naso. Fiat tunc .s.facta ista situatione oculi.cauterium ultimum idest quantum debes facere cum fiducia.ut perueniat idest de peruentu ad partem oculi.Tunc autem est fiducia de peruentu ad partem oculi.quando cauterium non peruenit ad oculum.nec ledit eum.Et hoc fit per debitam situationem oculi. ¶Sed considera hic quod littera Aui.aliud sonat in prima facie quam Auic.intelligat.Sonat enim quod facta perforatione tu facias cauterium.et illud non est necessarium nisi quando perforatio non potuit amouere corruptionem ossis.Tunc enim bene possumus et demum facta perforatione cauterizare.sed Aui.proprie intelligit quod sicut cum fit cauterium.debet custodiri oculus.et debite situari.ita cum perforatur locus quia ad custodiam oculi non sufficit situatio sola.imo oportet ut teneatur oculus ultime.quia fixe.deinde cauterium fiat.et postea ponantur medicine que conueniunt.et ligetur.ET QVANDOQVE. Hic comperat ad inuicem cauterium et perforationem. ¶Ad intellectum cuius.dubitatur quod sit securius et melius.an cauterium.an perforatio Et uidetur quod perforatio.quia cum ipsa fiat sine igne.minus ex ea timetur de oculo. ¶In contrarium est Mesue quod innuit quod pauci ex his qui perforantur liberantur.s. quando est in littera in osse corruptio usque ad ossa collatorij. ¶Dicendum quod melius medicamen est cauterium quam perforatio .Ratio est quia cauterium magis rectificat corruptionem carnis et ossis.sicut ponit.A.quinto.can.fen quarta.et Albuchasis in chyrugia.Et hoc est quod.A. hic innuit.quod cauterium rectificando maliciam prauum fistule excusat a foramine.Et ideo sufficit tibi cauterium quantum possibile est.quasi dicat.euita perforationem.et sis contentus cauterio.si possibile est.Et ideo secundo continetis Rasis dicit.Aliqui faciunt foramen ad attrahendum materiam malam ad nares.sed nobis sufficit sola coctura. ¶Ad rationem dicendum quod a timore cauterij securamur cum situatione oculi et cum eo quod dicetur.ET MEDICAMEN . Hic ponit quasdam medicinas.Et primo unam que competit in cura fistule.secundo ponit medicinas et modum ad defendendum oculum a nocumento cauterij.ibi secunda.et oportet.Medicamen alresium non inueni.sed multa medicamina ponuntur utilia in hoc capitulo.s.in fistula post cauterium.sed in

tienio alteide.i.sumach. Possit ergo expōi alte siuʒ.i.medicamē de sumach. Sʒ dubitatᷓ.qđ debet poni statiʒ post cocturā. ¶ Dicēdū qđ imediate debet poni aliquid unctuosuʒ ad faciendū cadere escarā. Et iō Rasis docet impone re bombicem intinctum in oleo sisamino. Nos utimur grassiꝭs crassis.i.adipibꝰ cuʒ cecidit escara. & pars cū mūda est uti consolidatiuis inter omnia post cocturā auctoritate Gal. Laudat Rasis Hanc medicinā ℞. centauree mino ris Aristologie.an.ʒ.i.mirre aloes an.ʒ.i.ʒ.alu minis galle.ana.ʒ.ʒ.yreos sarcacole.sif memi the.ana.ʒ.i.uirđ eris.ʒ.iiꝭ impastetur cū mel le.& curat omnē fistulā. ¶ ET OPORTET Hic. Auic.uult.qđ siue cauterizes siue ponas medicamē acutū qđ stat loco cauterii .coneris defēder oculū secūdū modū quē docet. Et hoc ē qđ dicit. Opʒ quādo fit cauterium & pul uerizatur.i.ponitur in ipso.i.in fistula.medica men.s.acutū &c̄. Modi aūt perforandi & cau terizādi.& instrumēta cum quibus fiunt.nō possunt doceri bene.nisi per uisum.

Quandoq magnificatᷓ. Hoc capitulū pōt continuari dupl'r. Prio sic. In recedēti ca.cetec miauit Aui.de una dispōne lachrimalis q ē apostema siue algarab. ¶ Hic determinat de alia q ē additō ꝭue diminutio carnis ciꝰ. Secundo pōt cōtinuari ad totū qđ precessit. Dicēdo. ¶ Supius Aui. determinauit de egritudinibꝰ cōpositis & cō tinuatis cū eis euenīētibus i eo.qđ de oculo ap paret. Hic determinat de egritudinibus quaꝝ plurie sunt cōpōnales.& de qbusdā aliis. Et pmo determinat de additōe & diminutiōe la chrimalis.q ē egritudo q̄titatis.2° de albugie q pōt dici morbus superficiei.grosso mō loquē do.3° de sebel que pōt dici egritudo i uia.4° de ungula que pōt dici.morbus in quātitate uel numero. Quinto determinat de tarfati q pōt reduci in multa genera morboꝝ. Sexto đ lachrima. Septimo de strabositate exitu.& p fūdatōe.que possunt reduci ad morbū situs. Octauo determinat đ quadā dispositōe q uo catᷓ uiriditas.ibi 2ª.scias q albugo.ibi 3ª.sebl' ē pānicul'.ibi 4ª.ē additō cōiūctiue.ibi qnta est punctū sanguinis.ibi sexta.hec egritudo ē ut sint.ibi 7ª.quādoq fit strabositas.ibi octaua uiriditas autē accidit Prima in duas. prio pmittit has dispositiōes & nocumēta ab eis p uenientia.2° ponit curā.ibi 2ª.additio uero curatᷓ. ¶ Circa primā partē queritᷓ. Propter qd abscisio carnis lachrymalis facit lachrymam. ¶ Pro solutiōe huiꝰ oʒ pscire qđ in osse lachrimalis sunt foramina puenīētia ad nares. Huiꝰ signū ē.qđ positis medicinis in lachrymalibꝰ domesticis sentiūtur quādoqʒ in ore l' naribus ita ut in quibusdā per os exeant.& i qbusdā per nares.ut scribit Gal.in li°.de utilitate pticularū x° & xi°.ca°.&.i.fen 5ª ¶ Utilitas aūt istorū foraminū. Licʒ fuerit duplex. Una tamē utilitas ē ut supfluitates aquose oculoruʒ ua dant in nasum uel os. His auteʒ foraminibus sunt apposite extra neruose qdā carnes.q dicū tur carnes lachrimaliuū.ut ille superfluitates phibeantᷓ extra cadere & currant in foramina ¶ Aliter eni.semp lachrimaremur Unde pal legato ca°. G.dicit.ut nō effluat per cātos.i.lachrymales supfluitas & sēp lachriemꝰ adnate sunt p dictis poris.i.foraminibꝰ q sunt i osse ad nasuʒ carne particule. phibētes quidē p cantos curari oculorū supfluitatē. Iste etiam carnes lachrimaliuʒ suscipiūt humiditatē q quādoq exit a foraminibꝰ palpebre i parte uersus nasuʒ. Habʒ eni palpebra ibi quedā foramina quibꝰ dat q̄doq humiditatē . aliquādo autē accipit ab eis.& hoc q̄do habʒ paucā.& hoc fit ut saluetᷓ debitus motus p contēperātiā humidi cum sico.ut ibi ponit Gal' Ex qbꝰ apparet causa eius qđ querebatur. Nam quādo lachrimalis caro abscinditur.nō est qđ prohibeat extra exire humiditates superfluas q consueuerūt ire per foramina ossis.nec est qđ recipiat humiditatē supfluā quādoqʒ datam a palpebra.& eā dirigat in foramia ossis. Iste igitᷓ hūiditates cadūt extra.& homo cōtinue lachrimatᷓ. Et hoc ē qđ Aui.dicit.quādoq minuitur ualde & occultatᷓ.s.caro lachrimal' adeo ut nō prohibeat lachrimas. Idē scribit 2° cōti nēt's. ¶ Considerandū ē qđ secundū Iesum ca.de seyseʒ i.đ diminutione carnis lachrimalis.tres sunt cause diminutionis carnis lachrimalis. Una supflua icisio.quādo medici icidūt ungulā uel sebel & hec causa plurimū accidit Secūda causa ē supfluus & idiscretꝰ usus medicinaꝝ acutarū in passione sebel uel ungule & similiū. Unde caro cōsummitᷓ. Tertia causa ē uariolla ibi nascens. Causa autē additionis carnis.ē nota. ADDITIO uero curatur. Hic ponit curam. Et primo additiōis 2° diminutionis.ibi 2ª.diminutio autē. ¶ Dicit prio. Additio curatᷓ medicinis incisiuis .i.incisiōe uel medicinis que stant loco eius cum corrosiuis. & nō ex toto abscindatur caro.qa caderemꝰ in errorē premissum.s. de pucntu lachryme. ¶ Cōsyderandū autē qđ Auic. preintelligit preeuacuare corpus si expedit. & rectificare suū regimē DIMINUTIO AUTEM. Hic pmo ostēdit que diminutio n curatᷓ.2° docʒ curare curabilē.ibi 2ª.qđ si fuerit. ¶ Dubitatᷓ an diminutio carnis lachrimal' facta per medi

ctinas ſit curabilis. Et uidetꝰ ꝙ nō. quia ad eun
dē terminū conſumptionis pōt puenire medi
cina corroſiua & ferrū incidēs. ſ3 illa que ē di
minuta cum ferro nō curatꝰ. igitur nec illa que
ē medicina diminuta. ¶ In contrarium Auic.
¶ Dicendū ꝙ eſtimabile ē plus poſſe curari
occultationē & diminutionē lachrimalis factā
cū medicinis corroſiuis ꝙ̄ factā cū ferro. Ratō
eſt. quia caro lachrimalis ē mēbrū ſpermati
cū ex parte neruoſarum partiū in ea. Eſt enim
illa caro neruoſa. Vnde Gal. 4°. de utilitate par
ticularum. xi. cap°. uocat eam quandoꝗ ner
uoſam carnem. Ferru3 autē incidēs abſcindit
neruoſu3 & carnoſum. Et ideo nō pōt regene
ratio fieri. S3 medicina corroſiua magis corro
dit carnē ꝙ̄ partē neruoſa3. Et ideo ſubdit illud
in quo pōt caro fundari. & quo poteſt nature
actio fieri. & iō poterit regenerari caro. ¶ Ex
quo app3 qđ ſi medicīa corroſiūa pueniat ad
cōſumptionē partiū ſpermaticarū. ſicut facit
inciſio cū ferro. talis diminutio carnis nō pote
rit curari. & ideo totalis deſtructio lachryma
lis carnis a quacūꝗ re fiat non curatꝰ. ut Auic.
infra ca° de lachrima. Et iō Auic. non dixit ab
ſolute ꝙ diminutio facta ab alio ꝙ̄ cū ferro cu
retur Sed dixit ꝙ̄doꝗ poſſibile erit ut curetꝰ
¶ Ad rationem apparet ſolutio. ¶ QVOD
SI FVERIT. Hic docet curare curabile3 di
minutionē. Et primo oſtēdit cuiꝰ qualitatis
debēt eſſe medicine. 2° eas ponit ibi 2ª ſicut
medicine. ¶ Dicit primo ꝙ ꝙ̄do fuerit ex pte
alia ideſt ex cauſa alia. quandoꝗ poteſt curari
diminutio carnis. cū medicinis ī quibꝰ ſit ſtip
ticitas & exicatio. Iſte eni3 medicine nō debēt
eē abſterſiue. niſi forſan ibi eſſet ſanies. ſ3 de
bēt cōtinere hūiditatē bonā in parte. & illā iſ
piſare. ut fiat caro. Et ideo debēt eſſe ſtiptice
& exicatiue. ¶ SICVT MEDICINE. Hic
pōit quatuor medicinas que habēt exicationē
et ſtipticitatē gnératiuā carnis ibi 2ª. & medi
cine. ibi 3ª. & aloes ibi. 4ª & uinū ipu3 cōfert
¶ NOTE SVNT. Veſtigi Quidā dicūt lapidē
ematites. Alii dicūt amilū. Alii qđ ē fumꝰ thu
ris. qlibet predictaꝝ expoſitionū ē bona. pter
illā que dicē qđ eſt amilū. ¶ Virtutē cōſtricti
uā. i. ſtipticā ut mirthus & ſumach. & ſimilia

Scias ꝙ albugo &c̄. Hic deter
minat. A. de albugie q̄ ē macu
la alba ī cornea. pueniēs pꝰ ul
ceꝝ cōſolidationē. ut ſup̄ pſte
declaratū fuit. Et iō Aui. curā
hꝰ dat itelligere ex ca. de ulceribus cornee. &
de bothor. Vn̄ uocatꝰ alio noīe cicatrix. ut Ra
ſis 2° cōtinētis. Et p̄mo Aui. ponit ſpēs huius
paſſionis. 2° ponit curā. ibi 2ª. eius quidem.

¶ In prima parte ponuntꝰ due ſpēs cicatricis
Vna que nominatꝰ nebula. & eſt ſubtilis. Alia
que abſolute dicitꝰ albugo. & eſt groſſa. Cau
ſa aute3 diuerſitatis in ſubtilitate & groſſi
cie. ē diuerſitas ulceꝝ ī profūditate & ſpacio.

EIus quidē. Hic ponit curam.
Et prio pōit curam ſubtilis ne
bule. 2ª pōit curā groſſe q̄ dē
albugo. ibi 2ª. in cronica uero.
Prima in duas. p̄mo pōit a q°
icipiēdū ē. 2° cū quo ē pſequēdū. ibi 2ª. deide
adminiſtretꝰ. ¶ Cōſyderādū circa primā par
tem qđ macula alba in cornea fit ſubtilior in
pueris. quia ſunt corpora tenera. ꝙ̄ fiat in iu
uenibus. Et cauſa ē ſubtilitas humoru3 in eis
& raritas particule. Vnde nō cōgregatꝰ multa
materia ad cōſolidatiōe3 ulcerum. ¶ Secunda
cauſa ē fortitudo uirtutum naturaliū in eis.
Poſſibile tamē ē qđ in pueris etiā fiant in cor
nea peſſime cicatrices. quādoꝗ incurabiles. ut
plurimū tamē curabiles ſunt. Vnđ nono Almā
ſoris ca° de macula. dicit. Que cū ī oculis pue
rorū fit. leuior ē ad curandum. ꝙ̄ cum accidit
annoſis. ¶ Cōſyderandū 2° qđ balneatio cū
aqua calida & uaporatio cū ea. fit pter tres
cauſas. Vna qa ipſa ē rarificatiua cicatricis &
reſolutiua ſue groſſiciei. Secūda cauſa. ē quia
per eius mollificatiōe3 quā facꝰ. prepat de me
dicinas que debēt abſtergere. Et ꝙ̄ſi elimādo
& corrodēdo ſubtiliare corneā ī loco cicatricis
Tertia cā eſt. quia minus doloroſe imprimūt
medicīe acute que poſtea ponuntꝰ. Et ideo hec
euaporatio & balneatio eſt primū a quo đb3
incipi. ¶ Tertio ſcias qđ litera exterior hab3
balneis cū aqua frigida. ſ. in potentia. Calida
tñ actu ut per hꝰ innuat ꝙ iſta ſit aqua pura
¶ DEINDE ADMINISRETVR. ¶ Hic p
ſequitur. Et primo deſcribit multa utilia. 2°
quarundā nomina ponit ibi. 2ª. & ex eis. Priª
in quatuor ſicut quatuor ſunt remedia Primū
eſt aſſidua fricatio ¶ Sed tu dices cū quo de
bet fieri. ¶ Dicēdū. qđ cū aliquo iſtorū pul
uerū uel medicinarū que ponuntꝰ. Et quia iſte
fricationes traherēt materias niſi corpꝰ eſſet
mundū. Ideo debet corpꝰ preeuacuatū eſſe.
& uti ſubtili dieta. ¶ Secundū remediū ē ſuc
cus foliorū papaueris ruffi qui debet ſup cica
tricē poni. Virtus eni eius eſt calida. et ſicca mū
dificatiua. ut Serapio ca. de papauere rubeo.
Vn̄ ſcribit. euellit ueſtigia que ſunt oculo pp ī
carnationē ulceris. Dixit aūt quādoꝗ confert.
qa quādoꝗ idigetꝰ fortiori medicia. Tertiū
ē ſuccus centauree minoris. ppter eandē cām
¶ Quartū medicamē eſt. ℞. uenatū. i. radicu3
celidonie. ameos &c̄. Hoc ēt medicamē ē exic

cans & consummens. Vnde supra ponebat̃ in cura algarab. ¶ Quintũ medicamẽ ẽ forti⁹ quia fit ex rebus exiccatiuis magis. ut patet. ¶ Zuccarꝝ tabarzet. i. de illa cõtracta. Nos po neremus zuccarũ rubeũ. quia magis abstergit ¶ Fiat alcofol. i. puluis subtilissimus. ET EX EIS. Hic ponit noĩa quarundã medicinarꝝ con uenientiũ ĩ remotione nebule. ¶ Astumeron. sub hoc noĩe nõ inuenit̃. ¶ Alubat. i. de plũbo forte. i. factũ cũ rebus fortibus. Et h° posset ẽẽ coliriũ retratis. qđ i. 5°. scribit̃. ¶ Et possꝫ exponi. coliriũ alubat. i. de cerusa plũbi. qđ po nit̃ in. 5°. Et ꝓprie illud qđ dicit̃ citrinũ per chilos. ¶ Asaticon ponit̃ in 5°. summa 2ª. tra ctatu 2°. Tarchimiticon. nõ ponit̃ sub hoc noĩe Multa tamẽ coliria. & alcofol inueniunt̃ i 5°. summa 2ª. trac. 2°. que utilia sunt i hoc. Et ẽẽ infra c° de ungula & đ scabie. IN CRONI ca uero. Hic ponit curã macule grosse. q̃ abso luto nomine dicit̃ albugo. qa apparet multuꝫ alba. Et primo ponit curã uerã inquãdũ ẽ pos sibile. 2° ponit curã nõ uerã ſꝫ decoratiuã. 2ª ibi. & quãdoq̃. Pria in. d. prio facit qđ dictuꝫ ẽ. 2° cuiusdaꝫ specialis. mõi hui⁹ albuginis po nit curã. ibi 2ª. & cũ albugo. Pria i duas. prio põit curã p uaporatões & balnea. 2° p coliria ibi 2ª. & sint coliria. ¶ Cõsyderãdũ circa pri mã ꝑte qđ sic in pueris fit macula subtilior & leuior. q̃ dr̃ nebula. Ita ꝑpter oppositã causaꝫ ĩ corporib⁹ completis. q̃ dicũt̃ grossa fit nebu la grossa & cronica. ¶ Dubitat̃. utrũ in cura nebule debeat ꝑmitti mollificatio cũ alio q̃ cũ aqua calida. Videt̃ qđ nõ. ex Aui. qui dic̃ pre dictis ¶ In cõtrariũ põt summi a Gilberto ca⁹ de ungula. ¶ Itẽ ĩ macula leui mollificamus cũ aqua. Igit̃ i forti cũ fortior. b⁹ mollificabi mus. ¶ Dicẽdũ qđ aqua. tam in macula quã in albugine ẽ bonũ molificatiuũ uel lenitiuuꝫ & preparatiuuꝫ. propter dictas causas. tamẽ si cicatrix esset multum dura. credo qđ post mollificationẽ cũ aq̃ calida pura possꝫ lenitio fieri cũ decoctione seminis malue & seminis lini & florũ camomille & similiũ. ET SINT Hic ponit medicinas cũ quib⁹ ꝓcedẽdum est facta lenificatione. Et ponit sex medicinas que sunt magis acute quã ille que ponũtur in ma cula leui. quia sic est conueniẽs. Vnde Mesue ca° de albugine. Si albugo fuerit dura. et i cor pore duro. eligas ex medicinis que magis acu te sunt. Prima medicina est aliqđ de predictis alcofol. ſꝫ fortificet̃ dissoluẽdo in aqua decocti onis arori t̃ i aq̃ ĩ q̃ fricat̃ salegẽma & dixit fricari. quia possꝫ salgẽma solui. ſꝫ illa ẽ cõue niẽtior. Fiat cũ eis alcofol col rizetur in bal neo. i. facta molificatione in balneo uel eo stãte in balneo ut lenificetur cicatrix. ¶ Secũda medicina est alcofol. ¶ Alkitraꝫ. i. pix liquida quia etiã resoluit & abstergit cuꝫ ere & c̃. ¶ Si nõ ꝑfecerint balnea. i. ꝑdicte medicine q̃ ponebãtur ĩ balneo. ¶ Tertia medicia ẽ coliriũ de corn b⁹ cerui. quia puluis cornu cerui adu sti ẽ potẽs in h°. Vel ẽ qđdã coliriũ qđ cõmẽ dat Serapio trac. 7° in q̃ ĩtrat cornu cerui adu stũ & dicit ibi qđ ualet ad albuginẽ antiquã. Quarta medicia ẽ alcofol ex stercoꝛ̃ lacerti solo uel comisto cũ massacumia. i. uitri aqua. ſꝫ apud Simonẽ ẽ materia ex qua fit uitrum & uocat̃ masacoco. Quidaꝫ dicũt qđ ẽ fex ui tri. ista sunt fortis exiccatiõis & corrosionis. ¶ Quita medicia ẽ fortior ꝑdictis. & ẽ ster cus irundinis. Et sterc⁹ semabras. i. steliõis. ꝑ prie tamẽ semabras ẽ salmãdra ut 3° de sim plici medicia Gal. & similat̃ lacerte. ut 4° can. fen. 6°. ca° de salmãdre morsu. littera exterior hꝫ lentigiosa. i. quia hec lacerta ẽ pũctuata ĩco lorib⁹ uarijs quãtitate lentis. Vel dicit̃ sic. qa taliter mutat colorẽ eius quẽ mordet. Stercus harũ lacertarum fortis ẽ abstersionis ut aucto res ponũt. ¶ Cum sisamis de melle. i. qđ ista stercora cõficiant̃. cũ sisamis de melle. uel cum melle. Sisami de melle sunt quedã confectiões que fiunt ex melle decocto cũ aliqbus alijs re bus. sicut inuenit̃ ab Auic. 3° can. fen 20ª. capi° de cibis coeuntiũ in quibus ẽ similitudo cum medicinis. Miscent̃ autẽ ista stercora cuꝫ mel le uel cũ sisamis de melle. ad remouẽdã super fluã eorũ acuitatẽ. ¶ Fiat alcofol. i. imponant̃ uelut alcofol post exiccatiõeꝫ. uelut coliriũ eli quatũ. ¶ Mane & sero ut̃ari⁹. si nimis mor dicarẽt. ut frequẽter cõtigit. ¶ Sexta medicia ẽ satis tempata. qa non habet mordicationem sicut plures ꝑdictarũ que fit ex seha. i. sando nicho adusto. qa ẽt exiccat. & climia. quia etiaꝫ ẽ exiccatiua. Et ista possunt colirizari. cũ aliq̃ liquore. & possunt alcofolari in forma pulue ris. ¶ Quid sit climia dictum est supra ca°. p°. primi tractatus. ET CVM ALBVGO. ¶ Hic ponit medicinã in speciali. que cõpetit albugini ꝓfunde. Et hoc medicamẽ ẽ fortis exiccationis et resolutionis. ut apparet et hoc requirit̃ i ꝓfũda albugine. ¶ Memithe. i. celido nia. ¶ Asegi. dicũt quidã ꝙ est armoniacum Alij dicũt. assegi i. spongia marina. ¶ Stercꝰ lacerte. equaliter. i. eq̃li põdere. et fiat alcofol uel coliriũ. ET QVANDOq̃. Hic ponit cu ram decoratiuam. que solum fit da tingendũ illã albam maculã. ut appareat in colore nigro sicut cornea. Sũt autẽ iste medicine denigrati ue quinq̃. Prima fit. ℞. rosarum caducaruꝫ. i. balaustiaruꝫ. ¶ Calcadis. ẽ species uitrioli. & dicitur uitriolũ albũ. ¶ Gũmi. s. arabici & c̃. Ista sunt uerba Iesus Haly. trac. 2°. ca° 5°.

¶ Secunda medicina est neta. ¶ Tertia medi
cina si quis cōsyderet. nō solū tingit. sed etiaȝ
exiccat et subtiliat cicatricē. et hoc p uirtutem
scorie eris. et p uirtutē cineris furni. fusionis
eris. i. ī quo fūditur es. Abluti. quia plus cu
ratur de tictura. q̄ exiccatiōe forti corrosiua.
¶ Quarta medicina et quita sūt manifeste de
nigrātes. sed quita abstergit p uirtutē. ¶ Sa
chaiknehem. i. florū papaueris ruffi. ¶ Cōsy
dera circa hoc capitulū ꝙ potēs medicina ad
subtiliādū cicatricē et qua multi utūtur. est il
la quā Rasis scribit ī nono almonsoris. Ego ac
cepi ab experto quod mel distillatum per
alembicum mirabiliter confert

Sebel ē panniculus. Superius
Aui. determinauit đ albugine
q̄ ē unus de morbis euenienti
bus in eo qđ apparȝ de oculo.
& reducit apud q̄sdā ad mor
bos supficiei. Hic determiat de sebel q̄ pōt di
ci egritudo ī uia. ut summit p° can. fen. 2ª. ca°
3°. Et prio notificat hanc passionē p sui diffini
tionē. & causas. & accidētia quedā siue pprie
tates. 2° pōit signa. 3° ponit curā. ibi 2ª. signa
sebel. ibi 3ª. oȝ ut abhorreat. Pria ī tres. primo
pōit ei⁹ diffinitionē. 2° pōit modos suarū cau
sarū. 3° ponit quedam accidētia siue proprieta
tes sebel. ibi 2ª. & eius qdem ibi 3ª. quandoq̧
uero accidit. ¶ Circa diffinitionē sebel cōside
randū prio ex parte diffiniti. qđ hec passio cō
muniter habet tria nomina. s. sebel. q̄si apud
omnes. & sibilia apud Halyabbatē nono theo.
& 5°. practice. & pergula dicit̄ 2° cōtinentis.
Inuenit̄ etiā raro ualde uocari spica. ut Simō
Ianuensis. ¶ Circa diffinitionē uero ē sciēdū
qđ in ea ponit̄ genus. cuȝ dicitur panniculus.
Panniculus accipit̄ dupliciter. Vno modo pro
prie p corpore cōtexto de filis neruosis coopiē
te aliorū supficies. ut ē siphac. & dura mater
& pia mr̄. & siles pāniculi. ut summit̄ p° can.
fen pª. ca° đ mēbris. & h° mō nō summit̄ hic
pānicul⁹. Alio° summit̄ hic pānicul⁹. large p
quocūq̧ corpore siue neruoso siue carneo siue
uenoso coopiēte aliđ corp⁹. q̄uo ungula uocat̄
pānicul⁹ a Giliberto c° de ungula. & sub hac
large nūcupatiōe accipit̄ hic pānicul⁹. ¶ Ponū
tur 2° in hac diffinitiōe differētie 7. pria ē q̄
dicit accidens in oculo. Per h° eniȝ qđ dicit in
oculo determinat̄ iste pānicul⁹ ad subiectuȝ ī
quo fit hec passio. Hic enim pāniculus q dicit̄
sebel. ē pāniculus tegens oculū preternaturā
¶ Secūda differētia posita ī hac diffinitiōe ē
que dicit ex inflatiōe uenarū ei⁹ apertiū &c̄.
Per h° eniȝ differt sebel ab ungula. quia licet
ungula possit dici pān⁹. Nō tamē fit ex iflati
one uenarū. sȝ ex quedā additione carnosa uel
neruosa a pte lachrymalis domestici pcedēte
¶ Tertia differētia est que dicit. Et texit̄. In
h° eniȝ differt sebel ab inflatione. & aperitiōe
uenarū que fit in pricipio obtalmie. uel in ob
talmia. Nā tūc apparēt uene oculi. que prius
occultabantur. ut ponit Gal. in tegni. tractatu
3°. Similiter in quibusdā cōturbationibus ocu
lorū. apparēt uene oculorū inflate. Non tamē
debet dici qđ sit sebel. quia in sebel nō soluȝ
ē illarū uenarum inflatio. sȝ ē cū hoc in forma
cuiusdā panniculi cōtexti ex illis uenis. ita qđ
inter uenam & uenā ē quedam colligatio &
cōtinuatio sicut cuiusdā panniculi. Vnde appȝ
inter uenā & uenā. sicut fumus. ¶ Sȝ dubitat̄
ex quo fit cōtextura illius qđ apparȝ ī medio.
sicut fumus. ¶ Dicēdū qđ illud qđ contingit
uenas sebel. pōt dici qđ ē supficies cōiūctiue
subleuata pter naturā. & qa ipsa đ se ē alba.
& ille materie corrupte offuscant eaȝ. iō appa
ret sicut fumus quia in colore quodam fusco.
¶ Vel dicendū qđ uene quib⁹ contexit̄ panni
culus dictus sebel sunt duorū modoꝝ. quedā
sunt uene grossiores. & iste apparēt ī forma
uenarū. quedā sunt uene capillares subtiles.
que adinuicē applicant̄. & ex eis fit ille panni
culus. et quia ī illis uenis capillaribus nō pōt
representari forma sanguinis. ideo plus appa
ret ī forma cuiusdā pāniculi cōtexti et cōposi
ti. ex substātia uenarū. Vnde Auerois ī cātica
cāticorū. 88° comēto. Notificās sebel q̄tū ad
partes cōponētes. nō notificat aliter q̄ ex uena
rū cōpōne. Vnde dicit Sebel est quedā textu
ra uenarū īnaturaliū sup cōiūctiuā oculi facta.
Rasis 2° cōtinētis. Sebel sūt quādo uene iplē
tur sanguine grosse. Vel aliter posset quis
imaginari ꝙ ex poris uenarū resudaret aliqua
materia que actōne caloris condensata inter ue
nulam et uenulam stat in forma paniculi
¶ Dubitatur utrū uene ex quibus texit̄ pāni
cul⁹ dictus sebel. sint uene quedā que pri⁹ exi
stebāt ī oculo que dilatātur et ī grossan t. Vel
sint uene quedā que ibi de nouo generēt̄. Vi
det̄ ꝙ iste uene ibi de nouo generēt̄ ex Aueꝝ.
in cantica canticoꝝ preallegato loco. cū dicit. su
per cōiūctiuā oculi factarū. et nō dicit. existen
tiū prius ¶ Idem express⁹ declarat̄ auctori
tate Ioan. 8° libro. et 8⁹ ca°. ubi dicit. hec egri
tudo scȝ sebel ī cōiūctiua euenire multotiēs re
pitur et est quedā cōtextura a rubea facta in
supficie cōiūctiue seu albedine oculorū. et no
minat̄ ī arabico. uene alsebel et nō sūt uene p
cedētes ab epare nec artharie a corde uenien
tes. sed uenis similāt̄. qa iuolute sūt et imiste
sup albuginē. ¶ Ampli⁹ si uena pōt ī corpore
đ nouo generari. poterit sebel fieri ex textura

uenarũ nouiter productarum.ſed põt uena de nouo in corpore generari ut Gal.i li° de ſpma te p°.13°.ca°.ubi dicit.Venas uiderũt iaʒ fieri in ulcerib⁹ magnis.ſ.cũ regeneraᵗ ibi caro.ſic & nos ĩ qbuſdã aliis particulis.& ĩ capite di gnouimus & magnas.¶ Idẽ expſſe Gal.14° terap.16° ca°.Et ſummiᵗ ſen 4ª q̃rti libri.ca° tertio.¶Amplius in corpe generantur ð nouo preternaturaʒ res maioris & mirabilioris dar ticulationis q̃ ſint uene que apparẽt ĩ ſebel.nã generãtur uermes.generãtur etiã pediculi in palpebra.ut infra apparebit.etiã generatur in corpore uena medena.g° circa ſuperficiẽ oculi nõ uideᵗ ĩconueniẽs generari nouas uenas cõ texẽtes panniculũ.¶ Itẽ ſi uene exiſtẽtes ĩ pã niculo non ſufficiũt ad texturam panniculi.oʒ ꝙ de nouo generẽtur ibi uene.ſʒ ita ẽ.qð non ſufficiũt.q̃a panniculus ille coopit totaʒ cõiun ctiuam.ſʒ uene nõ ſunt ĩ tota coniũctiua.quia tunc ipa nihil aliud ẽẽt q̃ uene.hoc autẽ ẽ fal ſum.Nam itet muſculũ uene capillaris cõiun ctiue & muſculuʒ ẽ notabile ſpacium in q̃ non ẽ aliqua uẽa.¶ Ampli⁹ ſebel capit q̃doq̃ cor neaʒ.ſed cornea nõ hẽt uenas.igitur oʒ ꝙ de nouo generẽtur ille uene ex q̃bus texitur pan nicul⁹ dictus ſebel q ẽ ſuper corneã.¶ In con trariũ ſummiᵗ ab Aui.hic.cum dic.ex ĩflatiõe uenaꝝ eius.¶ Dicẽdum ꝙ in hac paſſione di cta ſebel.nos uidemus uel conſideram⁹ duos modos uenaꝝ.q̃dam ſunt uene uere que p di latationẽ ex impletione apparẽt & extẽdũtur & iſte ſunt ille que ꝑus exiſtebant ĩ oculo ue niẽtes ab epate uel a corde qð declaraᵗ.Pri° q̃a ſi alique uene ꝑexiſtẽtes ĩ oculo dilatate nõ ingrederẽtur in conſtitutõe ſebel.tc ſebel nõ poneretur morbus in uia qð ẽ cõtra Aui.p° can.ſen.2ª.3°.ca.¶ Secũdo declaratur ꝙ uene q̃ ſunt in oculo per impletionẽ & dilatationẽ poſſunt cõſtituere hunc panniculũ.ꝑter hoc ꝙ de nouo generẽtur uene.ut de ſe uideᵗ notum Quedã aũt ſunt uene que apparẽt ĩ ſebel.que proprie ñ ſunt uene.ſed apparẽt ſicut quedã fila ſanguinis ĩcluſi in panniculo.ita qð ille ſã guis ñ cõtinetur a uena proprie dicta.ſicut ali quando apparẽt huiuſmodi fila ſanguis ĩ pro fũdo cornee.& aliquãdo cũ unguis digiti ſcin diᵗ apparet ſicut filum ſanguinis ꝑentum in ungue.& tamẽ unguis nõ habet uenã.Et hoc modo accipiẽdo ſebel.ſ.q̃tum ad illa fila ſang uinis.põt.dici qð ille uene ñ ſũt ab epate neq̃ a corde.q̃a nõ ſunt uene.proprie.& ſic poteſt ſaluari dictũ ꝫoar.¶ Ad ꝑmã rationẽ dicen dũ qð forſan uena ꝑprie dicta.nõ põt ð nouo in corpore generari.¶ Ad Gal.dicẽdũ qð ibi ipſe dubitauit.¶ Ad exemplũ dicẽdum qð q̃do generatur caro ĩ ulcerib⁹ nõ regeneratur ibi uena.ſʒ poti⁹ quidã ðrelinquũtur ĩ carne p quos tranſit ſanguis pro nutrimẽto.¶ Ad rationeʒ dicẽdũ qð generatio uene ẽ impoſſi bilior q̃ generatio uermis.lʒ generatio uermis ſit mirabilior quodãmõ.Ratio eſt.quia uena generatur ex uirtute informatiua q̃ fuit ĩ ſper mate patris.ſʒ generatio uermis fit in putrefa ctiõe agẽte ſole.ut comẽtator.12.methaphiſce ¶ Eodẽ mõ põt dici ad illud qð inducitur de uena medena.licʒ diuerſus ſit modus quo ge neraᵗ iſta uena.& q̃ generatur animal ex pu tredine.Dico ſi illa uena nõ ẽ animal.ſed ſi eſt animal.ut quidã credũt iam apparet ſolutio ¶ Ad tertiũ dicẽdũ qð ille uene poſſunt ſuffi cere.licet eni ipſe nõ ſint expanſe per totã cõ iunctiuã.tamẽ ad ualð paruas partes ſunt ex panſe.ſicut generaliter ſummiᵗ ad Aꝝ.3° de partib⁹ animaliũ .tales.igitur uene ñ tangunt ſe in tota cõiunctiua.quãdo zᵐ naturaʒ ſunt. ſʒ quãdo replenᵗ &.dilatantur ſeſe cõtangũt & ſic cõſtruũt panniculũ.ut ſupius dictũ fuit ¶ Ad quartũ dicendũ qð zᵐ quoſdaʒ cornea habʒ uenas.ſʒ iſenſibiles.¶ Vᵉl aliter qð uene cõiunctiue diſtrahunᵗ & relaxanᵗ.& ſic poſ ſunt coopire corneã.ET EIVS QVIDEM. Hic põit modos cauſaꝝ ſebel.¶ Ad cuius itel lectũ cõſiderãdũ qð Aui.tãgit hanc diuiſionẽ cauſaꝝ.quedam.eni ẽ cauſa ĩmediata.& hec ẽ repletio illarum uenaꝝ.quedam eſt cauſa me diata.& hec ẽ duplex.Vna ĩ membro mandãte ut capitis repletio.Alia ĩ membro recipiente. ut debilitas oculi.His.n.cõcurrẽtibus paſſio natur oculus.ut ſummitur 2° de differẽtiis febrium penultimo ca.Innuit ẽt hãc ſubdiui ſionẽ.quia materia replens illas uenas.uel flu it per uiam panniculi exterioris uel per uiam panniculi intrinſeci.& iſta declarata derelin quuntur ex dictis ſupra trac. prio.¶ Dubitatur quot ſpecies ſint ſebel.Videᵗ ꝙ due.ex intẽ tione Ieſus Haly.ca.de ſebel & Raſis in diui ſionibus.Videᵗ ꝙ ſint quatuor.quia tot ſunt eius ſpẽs quot poſſunt ẽẽ cãe replẽtes uenas oculoꝝ.ſed ille ſunt quatuor.ſic quatuor hu mores poſſunt illas replere.¶ Dicẽdũ qð ſpe cies ſebel poſſunt diſtigui tripliciter. Prĩo ex pte loci p quẽ materia fluit.et ſic ſunt due ſpe cies.quia uel fluit p uenas pãniculi extra cra neũ.uel fluit p uenas panniculi intra craneũ & ſic diſtinguunᵗ ſpecies ſebel ab Aui.hic.ut apparebit.& ab Azarauio ca° ð ſebel.& a Ie ſu.¶ Secũdo diſtinguũᵗ ſpecies ſebel ex pte gradus in malicia.& ſic ẽt ſunt due.q̃a quedã ẽ ſubtilis & noua.quedã groſſa & antiq̃.& ſic diſtiguit Raſis ĩ diuiſionib⁹.& ẽt Azara uius.¶ Tertio poſſunt diſtigui ex pte cauſe & q̃a cauſa ẽ materia humoralis poſſunt tot

esse species q̄t sunt materie potētes illā reple
tionē facere. ¶ Vbi cōsyderandū qđ materia
q̄ pprie facit hoc est sanguiea grossa & nō co
lerica quia colerica nō est apta dilatare uenas
& facere pāniculuȝ.imo potius scindit corro
dit & corrumpit.& idō auctores n̄ distiguūt
specis sebel per materias consyderātes.quod
materia faciēs eā sit sanguis grossus siue spis
sus.ut Rasis z° continentis.& Serapio trac.
z°.capi° de sebel.Et hic potest subdiuidi in
flegmaticū & melācolicū licȝ corruptio accidēs
in illo sanguine possit facere quādā acuitatem
colericā.nō tamē predominātem i quātitate.
¶ Ex qb⁹ apparȝ solutio ad cōtraria iducta.
¶ Cōsyderandū ēt qđ materia sebel.licȝ. ut
plurimū fiat per uiā defluxus.quādoq̧ tamē
aggregat̄ p uiā cōgestiōis.& in ultio quādo
praua fit dispositio sebel mr̄a materia pptcr
defectū pticule aggregat̄. QVANDOQ̧
uero. ¶ Hic Aui.ponit q̄dā accidētia siue pro
prietates sebel.& possȝ cadere h° i ca° sgnoꝝ.
¶ Cōsyderandū qđ Aui. dixit. quādoq̧ acci
dit.Nam ista accidentia nō fiunt i omni sebel.
sȝ in antiqua mala.in qua accidit pruritus.s.
multus i oculo ppter materierū corruptiōeȝ
& lachryme ppter oculū debilitatum.& ista
duo signa approprianẗ ab auctorib⁹ i sebel.
cuius causa ē materia fluens a panniculo itrin
seco.ut pōit Azarauı⁹ & Iesus ¶ Et pānicul⁹
scȝ apparēs & grossus.& h° ppter mr̄tā ue
naꝝ dilatationē & ingrossationem. ¶ Et no
cumentū ex lumine.& c̄.Et h° fit ppter mr̄tā
debilitatē oculi.Vnde subdit.Et debilitatur
uisus ex ea.s.sebel.quoniaȝ impedit & infert
estuationē idest inquietudinē.quia infirmus
ppter multā oculi debilitatē ex q̊libet extrēo
lediẗ siue ex quolibet excessu.q̄tūcūq̧ paruo
& ideo affectans esse in lumine nocetur.& in
tenebris etiā nocetur.ppter multā debilitatē
nocetur etiā ab omnibus medicinis que suppo
nuntur. ¶ Sed tu dices cōtra.ergo nō posset
curari. ¶ Dicendum quod nocetur.i.noceri
uẽ u̓ noceẗ in p̄mo occursu.uel in prīo iudicio
q̄a iste medicine cū sint fortes exiccāt materiā
& ideo infirmus multum uidetur ledi. ¶ Ex
quib⁹ apparet quod ipse ponitur in estuatōe
uel hesitatione.ut nesciat eligere quid faciat.
¶ Plurimū.quia in sebel antiquata ppter de
fectū nutricationis oculi fit cōsumptio i oculo
& ideo minorat̄ oculus & constringiẗ pupil
la.& ideo dicit minoretur corpus pupille.i.cir
culus pupille & cornea etiam super.pupilla
¶ Consyderanduȝ etiam quod ex intentione.
Auic sebel ē morbus hereditari⁹.& ē morb⁹
contagiosus.cā quare est hereditarius morb⁹
est.quia ex hoc morbo inficitur semen patris
aut etiam matris & hoc maxime cuȝ est sebel
antiquū.& hēt materiam a cerebro fluentem
ex qua infectione generatur filius sic infectus
hic autē esset magna difficultas.sed nō inuesti
gabilis hic.Cā auteȝ quare permutaẗ de uno
ad alium.& ut sic est morbus contagiosus ē
quia corrupti uapores ab oculo exeuntes ptin
gētes ad oculū alterius qui conuersatur cū eo
uel intuetur inficiunt oculum.& generant si
milem passionē.& propter hanc causam obtal
mia scabies & febres pestilentiales & ptisis
sunt morbi contagiosi.ut sumitur ab.Auic p°
can.fen z^a.ca° đ sermone ad complendū sermo
nem de dispositionibus.& a Gal.p° de diffe
rentiis febriuȝ 3° capi°.& ab Aꝝ.7° de pble
matibus.septimo.problemate.

SIgna sebel Hic ponit signa.Et p°
ponit signa ei⁹ cui⁹ materia fluit
p uias pāniculi exterioris ibi secū
da.& signa ¶ Consyderandum
circa primaȝ partem quod.Auic posuit signa
specierum sebel diuersificatarū ex pte loci.Vn̄
materia fluit.quia ex hoc multuȝ diuersificaẗ
modus cure. ¶ Secundo consyderandū quod
si materia fluit ab extra opȝ ꝙ eius ipressio ap
pareat circa ptes exteriores.& iō circa palpe
bras & frontes apparent uene exuberantes &
apparet rubor faciei ppter motum materiei
circa loca extrinseca.pulsatio in timporibus.
& uenis cornee.i.in uenis superficialibus oculi
¶ Sed dubitatur.quia Azararius dicit quod
sebel cuius materia fluit ab extra.est albedo
uenarū oculi. ¶ Dicendum quod in sebel cui⁹
materia fluit a uenis exteriorb⁹ apparet mr̄t⁹
rubor in facie.& iō uene oculi non apparent
ita rubee.Et i sebel cui⁹ materia fluit ab itra
apparent uene rubee.quia faciei rubedo non
apparet que faciet disparere illam rubedineȝ
Et hec est intentio Azararii.cum dicit Signuȝ
eius que prouenit ex uenis apparentibus est
albedo uenarum & rubedo faciei.Si auteȝ ma
teria fluit ab itra.cognosciẗ ex signis cōtrariis
istis.quia nō apparent ille uene exteriores nec
pulsatio timporū.nec ita apparent uene sup
ficiales oculi.nec rubeor in facie.sed apparet
sternutatio.In eo qđ declarabiẗ & c̄.i.ē decla
ratum supra trac.p° ca° de signis dispositio
num oculi. ¶ Consyderādū etiā qđ ad cogno
scendū sebel cuius principiū ē a uenis exteriori
bus est unū signum aliud satis euidens quia
te trahente palpebraȝ inferiorē uersus te uide
bis sebel.ac si erigatur uersus te.ut pōit Ie
sus Haly.ca°.de sebel.

O Portet ut abhoreat. Hic poit curam. Et primo in generali. 2° in speali. ibi. 2ª. & ut uitet olea. Consyderandū quod oīa que dicta sunt in ca° de cura specierū obtalmie ī cōmuni. & hoc i regimine p dietam & flobotomiā & p alias euacuatōes oportet ut hic itelligantur. & qa illa reiterarē esset longū. ideo non reiterabimus ea nunc. Et quia in hoc morbo multū confert euacuatio. iō dixit utaē ē euacuatis & h° q̄tū ad flebotoīz & farmacias fortes. Et mundificatiuis. & hoc q̄tū ad medicinas lenificatiuas & mundificatiuas sanguinis. p mūdificatiuis quātū ad usuz cristeriorū q̄ diximus ibidem. ¶ ET OPORTET VT VITET. Hic in speciali ponit curā Primo p usuz emplastroꝝ & caputpurgiorū. Secūdo ponit curā p usuz uini applicando ad febel leuē Tertio ponit curā febel fortis per opatiōez manualē. Quarto pōit curā p medicias locales applicādo ad febel leuē siue rcētis tpis. ibi secūda. & Galienus quidē. ibi. 3ª. in ea uero. ibi 4ª. medicie uero. ¶ Dubitaē circa p mā partē utrū in cura febel cōueniat usus ēplastroꝝ & oleoꝝ sup caput. & usus caputpurgiorū. ul sternutatorioꝝ. Videē qd nō. auctoritate Rasis 2° continētis. ca° de febel. cum dicit. patienti febel nō debet stillari aliqua medicia in nares nec oleū nec aliqua medicina debet aponi sup caput eius. & hoc est qd Auic. dicit. Abhorrent eni quidā. s. Rasis 2° continentis. ¶ Itē Iesus Haly. ca°. d febel. specialiter phibet olea. Vnde dicit. Et phibe eū omnibꝰ uti oleis. Amplius similiter uideē d febel & obtalmia in canonibus curatiōis fluxuū materierū ad oculū. ut Aui. ponit. Sz in obtalia phibetur usus oleorū. ut supra. ergo in febel. ¶ In cōtrariū ē Aui. qui nō ex toto abhorret. ¶ Itē Iesus Haly. ca° de febel. qui cōcedit unguenta sup frontē & sternutatoria etiā. ¶ Dicēdum ad hoc ut Aui. dicit. qd caput patiētis febel. ul ē repletū. uel est mundū. Si quidē caput sit repletū. dico qd non cōueniunt nec emplastra. neq oleа super caput. nec sternutatoria. siue caputpurgia. Ratio est. qa emplastra & olea. uel sunt calida. & ista nocent colliquādo materiā. uel sunt frigida. & ista nocent premēdo uersus oculos. Possent tamē competere aliqua emplastra uel unguenta cōstrictiua applicata frōti. & h° cū materia flueret p panniculuz ex trinsecū. Vnde Iesus preallegato ca° i cura febel puenietis ex materia currente p uenas. exteriores. dic. Vnguēta. s. phibitia fluxus sunt utilia pprie super fortem. Quo autē. & quando hec conueniāt. & de quibus fiant. dclaratū ē supra. trac. p° ca°. de cura obtalmie. Dico ēt ꝙ caputpurgia non conueniūt. qa magis agitant materiā. & diruptius faciūt eā fluere ad oculos. Si autem caput sit mundūz. possumus istis uti. de sternutatorijs siue caputpurgijs appz qa materias circa partes oculorum euacuāt. & forsā ad h° uoluit. Auic. referē sermonem. cum dixit. Ego n̄ uideo malum i usu eorū. s. caputpurgioꝝ. cum caput est mundūz. i. nō multū plenum. sed plenitudo est circa ptes āteriores oculoꝝ. ¶ Sed diceret aliquis. Ad qd possent eē utilia olea et ēplastra capite existente mūdo. ¶ Dicēdū ꝙ ad rectificatiōnez alicuius male cōplesionis. & ad confortatōez uirtutis cerebri. ne malas materias generaret. & tūc exponaē sermo. Auic generaliter. cū dic Ego non uideo malum in usu eorū. s. oleorum emplastrorū & caputpurgiorum. cuz caput ē mundum. ¶ Ex quibus cessant contraria.

¶ ET GALIENVS. Hic ponit curā per potuz uini. & causa que mouit eum fuit quia i febel iaz prohibuerat uinū cū dixerat quod habēs febel abhorreat omnia que abhorret habens fluxum materierum ad oculum. sed habens talem fluxum abhorreat uinum idest d bet uitare uinum. ut supra capitulo d cura obtalmie Vult g° ostēdere quod licet i febel phibeatur uinum q̄n̄q tamen in aliqua cōcedit. & hoc cū istis cōditionibus. Prīo quod corpus & caput sit mundū. si eni esset plenū uinū agitaret materiam. Secundo quod febel sit leuis. Vnde Auic. uidetur ꝙ sit conueniens in febel leui. Dicitur aūt leuis febel. quādo est sola quedā uenarum repletio absq hoc quod sit facta pāniculi contextura uel generatio. Cum eni uene oculorum sunt replete sanguine grosso & non est in corpore plenitudo nec in capite. uinum bibitum parum mistum dissoluit sanguinem illum. & sic fit curatio. & in hoc iuuat uinum inducēdo somnum. quo materia illa preparatur expulsioni. hec sunt dicta Gal. in cōmēto afforꝝ. sexte particule dolores oculorū Et hoc est qd uult. Auic cuz dicit. Et Gal. quidē &c.

¶ IN EA. Hic ponit curam febel fortis per opationem manualem. s. per incisionem colligendo omnes illas uenas. ¶ Vbi consyderandum ꝙ Auic. septem res precipit attendendas circa abscisionem cum ferro febel fortis. ¶ Primo est collectio & fit cū filis. s. d syrico. uel pilis equi penetrātibꝰ sub uenis illis. & tūc adunētur filla et trahanē supius. qa subleuabiē febel quidam tamen faciunt collectionē cū uncinis. ¶ Secunda res ē. qa accipiāē miradi. i. forfices acute. qa reducte ad punctā ualde acutā et incisiuā. et icidātur omnes ille uene. ¶ Terª res est prohibitio adherentie palpebre cum residuis illaruz uenaꝝ incisarū. qa cōsueuerūt

coniungi.sicut.fit quādo incidit ungula & h° fit ut post appositiōe3 cimini et salis mastica to℞ & post ligatiōe3 p̄cipiat infirmo qd̄ mo ueat oculū.ne oculus palpebre adhereat.ut di cet in ca° de ungula. ¶ Quarta res est phibi tio doloris siue sedatio.& h° fit ponēdo uitel lū oui cōquassatū cū oleo rosa.infunde in eo to tū & suppone.ut pōit Iesus Haly.Et h° ē qd̄ Auic.dicit.Et q̄do dolet oculus ex p̄paratiōe collectōis supple & incisiōis n̄ abscindat &c̄.

¶ Quinta res ē remotio residui ꝙ nō potuit abscindi.& illud fit apponēdo coliria fortis absterfiōis & corresiua.sicut ē colliriū rubeu3 qd̄ scribit Mesue ca° de scabie oculorū.et coli riū uiride ibidē.ex c° de ungula.hēs m̄ra de his coliriis.& 5° can.sūma z^a. Sexta res est tēpus cōueniēs ꝙ dēt eē tēpus in quo fit col lectio.ut uer.uel autumnus.& h° ꝑpter aeris temperiē.Fortes eñi operatiōes debēt dimitti in fortib⁹ tēporibus.sicut ē hyēs & estas.ut p° can.sen 4^a.p° ca°. Septi^a res ē dispositio corporis in qua ē fienda.qa corp⁹.dēt eē mū du3.qa dolor trahe3et a materiā ad oculū cor pore existēte pleno.& hoc ē qd̄.Auic dic.ue℞ post euacuationem & mundificationem.

MEDICINE VERO.hic ponit cura3 sebel per medicinas ad leuem sebel aplicandas.qa fortis nō curatur nisi per collectionē.et medici ne secundū plurimū iuuāt i leui.Et p° facit h°. z° ostendit ꝙ scabies & sebel q̄nq̄ hēnt cōes medicinas in cura.ibi secunda.& q̄do ē cōpar Prima in duas.p° ponit quasdam medicinas simplices.siue pauce cōpōis.z° nomiat multas cōposita s.ibi z^a.et ex cōpositis. Consyderan dum ꝙ prima medicina ē fortis exicatiōis et ponit̄ 5° can.sūma z^a tractet.z°.etiam z^a et 3^a medcia ut apparet.sunt fortissīe i cōsūptiōne panniculi illius. ¶ Dixit alcofol oculi.i.puluis subtilissim⁹.qa talis dēt fieri ꝑ oculo. ¶ Eris cipri.i.d̄ illa cōtrata.ut de cipro.Et cōsydera quod hic alcofol sūmitur ꝑ puluere ut i pris duabus medicinis.& summit̄ ꝑ colirio.ut i 3^a medicia q̄ fit ex urina &c̄. ¶ Et ex cōpositis co liriū asteticon ponit̄ quinto libro sub h° nomie Rubeū lenitiuū.& rubeū acutu3 ponit̄ in 5°. Coliriū rubeū qd̄ est satis lene.& leuiter pōt fieri forte.ponitur etiā a Serap ōe 7° practice & ab Halyabbatex°.prac.Et uiride qd̄ reci pit uiride eris. ¶ Tharchimiticon ponit̄ ab Halyabbate x°.sermōe practite.ca° d̄ coliri1s & pōt summi 5° can.nō tamē sub h° nomine.

Coliriū rusatagi.i.coliriū i q̄ recipit̄ es ustū inuenies in 5°.lib° loco pallegato. Medicamē magnetis predictū.s.supius nominatu3. capi° de cura saniei in siphac.& describendū in ca° d̄ ungula. ¶ Coliriū de alumie & balausti1s.ex puluere enī istarū duarū medicinarum posset alcofolari uel colirizari ocul⁹ habens sebel.& ꝓdest ꝑ uiā exiccatiōis i cōsūptiue. Vel dici tur coliriū de alumine & balausti1s i q̄ ista cū ali1s recipiuntur.ET QVANDO compar Hic ponit medicamē cōmune i scabie & sebel.

¶ Consyderandū qd̄ scabies & sebel ē cōpar quādo simꝉ accidunt.& quia de eis equaliter accidūt.& quia de eis equaliter curat medic⁹ nō preponēdo intētionē curatiuā unius alteri. Tunc igit̄ componit medicamē qd̄ est potēs in exiccādo & consummendo sebel.& qd̄ pōt materiā scabiei p̄parare & attrahēdo educere & qd̄ etiā lenitatē quandā habeat resistentem asperitati palpebre scabiose.Hoc autē ē medi camen qd̄ hic docet cōponere.Aui.s.accipe su mach.uel coliriu3 de sumach.i.aquā sumach. que est fortis exicationis.& ponere cū eo parū gūmi arabici que est lenitiua asperitatis.& parū sarcacole que digerit materiā scabiei.et eā mūdificat ēt ipsa exicat sebel.& fiat ex istis alcofol idest coliriū uel puluis.nam abscindit sebel.s.leue.& remouet scabiē uel obtalmiam qa ēt poss3 in obtalmia conferre.ut appar̄t ex dictis sup^a c° de obtalmia.Proportio aūt esti matiue ē hec ℞.aque sumach.ʒ.ß.gūmi arabi ci.ʒ.ß.saracole.ʒ.i.dissoluant̄ in forma colirii. .i.sief.Vꝉ si uis.facere alcofol ℞.sumach ꝉ coli ri1.i.sief de sumach.ʒ.ii.gūmi arabici.ʒ.ß.sar cacolle.ʒ.i.ꝉ.ʒ.i.&.ß.fiat puluis & alcofol ef.

Est additio cōiunctie ¶ Superi⁹ Aui.determinait de sebel.q̄ ē un⁹ de morbis eueniētib⁹ i eo qd̄ d̄ o culo apparet. ¶ Hic determinat de ungula que etiā ē unus de illis morbis. & reducit̄ ad morbu3 numeri uel quātitatis ut apparibit.Et primo hanc passionē nobis notifi cat z° ponit curā.ibi.z^a.melior cura. Prima in duas.p° notificat eam diffiniēdo. z° diuidēdo ibi secūda.& eius quidē.Prima in duas.prio ponit diffinitionē.z° remouet dubiū.ibi z^a.& quādoq̄. ¶ Dic̄ prio qd̄ ungula ē aditio &c̄.

¶ Cōsyderādū hic circa diffinitū qd̄ ungula accipit̄ duob⁹ modis. ut declaratū fuit supra ca° de sanie.Ista autē passio de qua ē hic ser mo.dicit̄ a quibusdā qd̄ uocat̄ ungula. quia ista additio & proprie neruosa. quā do ē sup cornea apparet sicut frustū unguis.uꝉ qa ipsa habet ulia duriē respectu sebel.& iō simula tur in h° ungui.Ali1 tamē dicūt qd̄ uocat̄ ara bice inguel.ita quod nos nescim⁹ ea3 noiare ꝑ prio nomine. ¶ Circa diffinitōe3 cōsyderādū quod ponit̄ in ea gen⁹.cū dicitur additio.et in hoc cōuenit ista egritudo cu3 sebel.et cū addi

tione carnis lachrimalis.qa ambe iste pasiões sunt additiones preternaturā.licȝ sebel preter hᵒ possit dici morbus in uia. ¶ Ex q̄ apparȝ qđ ungula pōt poni morbus in numero.q a ē aliqd preternaturā adiectū ipsi cōiunctiue po nēs in numero cōtra ipsam.pōt etiā poni mor bus in quātitate.& hoc ꝓprie cōpando carni lachrimalis cū ipa crescerȝ adherēdo cōiūctie & extēdendo se sup eam. ¶ Ponunt̄ zᵒ in ea differētie. Et prima differentia ē que dicit con iunctiue.nō eni ungula ē additio preternaturā cuicūq̧ parti.quia nō palpebre nō carni lachri malis in se.sȝ est additio cōiunctiue facta qa sibi adherens siue cōiuncta. ¶ Secunda diffe rentia ē que dic.& uelaminis cōtinētis oculuȝ ¶ Vbi sciēdū qđ ista littera pōt dupliciter ex poni. Vno mō qđ ipsa sit declaratiua.uel expo sitiua.hui⁹ qđ dixit cōiunctie.ut sit sesus.un gula ē additio cōiunctie.& ꝑ .i.uelaminis ocu li. Nā ipsa cōiunctiua ē uelamē & coopimētū toti⁹ ocl̄i ab extremitate cornee post.imo qdā credūt qđ cōiunctiua subtiliata m̄l'tū etiā co opiat corneā.& sic exponēdo totū hᵒ est una differētia posita in hac diffinitiōe. ¶ Secūdo modo pōt exponi qđ hoc dictū sit declaratiuū eius qđ dixit additio.& erit sensus ꝙ ungula ē additio n̄ cuiuscūq̧.sȝ cuiusdā uelamis siue panniculi neruosi.ita.ꝙ illud qđ ē additū est sic qdā panniculus .continens.i.coperiens ocu lum. Et secundū hunc modū exponēdi ista est una alia differētia.ꝑ quā differt ūgula a sebel Nam pesse additionem ad cōiunctiuā non dif fert a sebel.sed per esse additioneȝ pānicularē differt ab ea. Nā sebel lȝ dici possit pāniculus tm̄ est pāniculus magis uenosus.sȝ ūgula ē pā nicul⁹ neruosus magis siue carnosus.& hᵒ ē qđ dicit. Vngula ē additio cōiunctiue.i.ad cō iunctiuā.et supple ē additō uelamis.i.pānicu li cōtinētis.i.coperiētis &c̄. ¶ Alia differētia ponit̄.cuȝ dicitur.incipiens zᵐ.plurimum a la chrymali scilicet domestico.& ꝑ hoc pōt dici ꝙ differt a sebel quadaȝ que pōt incipe a pal pebra. Licet Guilielm⁹ caᵒ de sebel dicat.qđ icipit a lachrymali. Dixit aūt secūdū plurimū quia ungula q̄n̄q̧ potest inciper̄ a lachrymali siluestri. Vn̄ Iesus caᵒ de ūgula.nascitur in la chrymali maiori & forte cresit in minori. Cā aut hui⁹ ē.qa lachrymale min⁹ siue siluestr̄ ē ualđ excarnatū.& iō n̄ connascitur illi caro neruosa.sicut ē ungula. ¶ Alia etiā differentia ponitur ab. Auic cū dicit̄ currēs sup cōiuncti ua.& i hoc differt ab additōe carnis lachrima lis.que lȝ sit additō.n̄ tn̄ semp currit super cō iunctiuā. ¶ Sed contra quia additio carnis la lachrimalis quādoq̧ ꝓhibet uisū.ut supᵃ A. posuit.sed hoc non posset ē nisi ꝓtenderet̄ su

per coniunctiuā & etiam corneā. ¶ Dicendum qđ talis aditio carnis lachrymalis ē una spēs ūgule ¶ Vel dicenduȝ quod differt ab ūgula. qa nō adheret cōiunctiue & cornee m̄l'ta adhe rentia ¶ Ex q̄bus iaȝ dictis appȝ quod. Auic. notificat ungulā ex pte sex. Prio ꝑ sui nomen qa dicitur ungula. Secūdo per sui generalē es sentiaȝ que ē additio.i.morbus in numero.uł q̄titate. Tertio per sui subiectū.qa cōiunctiue Quarto ex parte essētie specilis.quia ē addiᵒ rei pānicularis.i.rei neruose. Quinto ꝑ princi pium sui ortus.qa icipit a lachrimali domesti co. Sexto ex parte sue protesiōis.qa tendit su per cōiunctiuā. ¶ Dubitatur.utrum substātia ūgule sit carnosa uel neruosa. Videt̄ quod sit carnosa.quia illud cui originaliter addit̄ ē car nosum.s.caro.lachrimalis. ¶ Item Aui.ponit qđ ē rubei coloris quādoq̧.sȝ neruosa substā tia nō ē rubei coloris. ¶ In cōtrariū ē Halyab bas ꝯᵒ teho.ubi dicit. Vngula augumentū ē neruosuȝ. ¶ Ideȝ ponit Serapio.zᵒ breuiariȷ & Rasis zᵒ cōtinētis. ¶ Dicēdū qđ ungula po test dici additio neruosa.& quādoq̧ pōt dici carnosa. Prio pōt dici neruosa.large summen do neruū.etiā pro corda.quia substantia hui⁹ additionis ē satis dura ad frangendū extensi bilis & uillosa.& in hoc similat̄ panniculis.& ligamētis & neruis duris.que dicūt̄ corpora neruosa. ¶ Secūdo potest dici carnosa.ut q̄do ē satis grossa.& coloris rubei. In hoc eni simi lat̄ carni. Hic autē posset cadere protellatio. de modis carniū in nobis.sed obmittit̄. ¶ Ad cōtraria.dicēduȝ ad primū qđ caro lachrima lis ē neruosa.ut ponit Gal.xᵒ.de utilitate par ticularū xiᵒ.caᵒ. ¶ Ad secundū dicendum qđ quādo ē rubei coloris.tūc illa additio est satis carnosa.uel carni similis.alia patent. ¶ ET ¶ QVANDO. ¶ hic remouet dubium. Dixe rat enim quod ūgula sēper se extēdit sup con iūctiuā.ne aliq̄s credat.ꝙ n̄ se extēdat ad cor neā dicit.q̄n̄q̧ tegit corneā &c̄.ita ꝙ cooperit foramē.i.pupillam.uel penetrat.i.ꝑtransit su ꝑeā.i.ultra cōiunctiuā.ita quod cooperit &c̄. ¶ ET EIVS. hic notificat unglam diuidendo. ¶ Considerandum quod accipiendo dictum Auic.in ꝓcedenti particula simul cū dictis hic. ungula diuersificat̄ quatuor modis. Vno mō ex parte quantitatis .qa quedā ē breuis solū sup cōiunctiua.quedā ē longior que cum con iunctiua capit corneā. ¶ Secūdo ex pte substā tie.quia quedā est dura in substantia.& qdā ē leuis siue mollis. ¶ Tertio mō ex parte co loris.quia quedā ē citrini coloris cuius.causa posset aliqd esse colericū sanguinis ibi retētū. quedā ē rubei coloris.& quedā fusci coloris. sȝ q̄ fusca atestat̄ melācolice materie. Quarto

ex parte mõi applicatõis.quia quedã ungula parum adheret coniunctiue.ita quod ē sicut uicinum in adherentia.& hoc ē qđ dicit cui⁹ uicinitas cũ cõiunctia.ē uicinitas adherentie idest qa quasi appodiatur sibi.& iõ uelociter denudatur.i. seperaṫ.qualibet suspensione.i. q̃libet subleuatiõe cũ uncino uel alia re suspẽdente. ¶ Quedam autem ungula uehemen ter incarnatur siue uicinatur & unitur cũ con iunctiua.& retineṫ fixa cum ea.Et iõ indiget excoriatione.& nõ sufficit suspensio.Ex qui bus colligitur quod nouem sũt spẽs ũgule.s. due sumpte ex parte q̃titatis siue loci.quã oc cupat due ex parte substantie tres ex pte colo ris due ex parte modi applicationis ¶ Sed quereret aliqs.an ũgula possit eẽ sup cornea pter h° quod penetrauerit sp coniunctiua.Et dicendũ quod ut plurimũ nõ põt eẽ.qa pces sus ũgule est a lacrimali.uersus corneã.ut A. uic.& iõ semp oȝ quod super cõiunctiuam pcedat.aliquando tn accidit quod ũgula usq̃ ppe corneã ē ualde subtilis.& non rubea mai festa.ita quod sup cõiunctiua nõ appȝ mltuȝ euidenter.& ibi ppe corneam ingrossaṫ dila taṫ & expãdiṫ sup cornea.& tũc appaṙt eui dẽter.et ex h° crediṫ ꝙ sit ũgula soli⁹ cornee. cũ tamẽ z^m ueritatẽ nõ sit.possibilia tamẽ nõ sunt neganda.& si sunt rara ut Auic.4° can. fen pria.cap° de febre sextana.

Melior cura ei⁹ ē. Hic põit cu rã.Et primo per opationẽ manua lem.z° p medicinas.ibi z^a .admi nistratio uero medicinarũ.Causa autẽ.quare incipit ab hoc modo cure est quia rarissime aliter curatur ungula q̃ p operatio neȝ manualem. ¶ Ad cuius euidẽtiã consyde randũ qđ circa incisionẽ ungule.tria oȝ atten dere.Vnũ ē modus sepandi eam a cõiunctiua siue cornea.Secũdũ est quãtitas eius qđ oȝ de ea abscindi.Tertiuȝ ē regimen eius post incisi onem.z^m h° g° tria facit.ibi z^a.& oportet ut. ibi 3^a.& cũ abscinderis. Pri^a in duas. prio cõ pat duos modos obtalie i h° modo cure.z° ex equiṫ modũ.ibi z^a.& oȝ ut. ¶ Circa primam ptẽ diceret quis.Auic.uṫ eẽ cõtrari⁹ aliis au ctorib⁹ medicine qui primo uolunt quod fiat cur° cũ medicinis.& si nõ est possibilis fiat cũ ferro.siue sit leuis.siue sit dura.ut explicat. Mesue ca° de ũgula.& Halyab.5° prac.Non ergo est melior curatio cum con ferro cuius contrarium ponit .Auicenna dicens melior cura est denudatio.& remotio eius cum ferro. quia sic denudatur coniunctiua ab illo panni culo dicto ungula. ¶ Dicẽdũ quod sine dubio melior curatio ũgule apud.Auic.est cũ ferro. siue sit leuis siue sit dura.Et rõ ē quã.Auic ponit qa medicie que curant ungulã sũt mltũ fortes.Et iõ in usu earuȝ est dubiuȝ de oculo sed quãdo fit.denudatio cũ ferro accipiṫ illud qđ preter naturaȝ ē & dimittiṫ qđ ē natura le.Melius eni possumus moderare ferruȝ q̃ medicinã acutã putrefactiuã.Et attende quod ferrũ accipiṫ pro quocũq̃ instrumento quo un gula denudaṫ de q̃cũq̃ materia sit istrumẽtũ Ex quo appȝ quod curatio cũ ferro est melior in leui ungula q̃ in dura.Et uoco leuẽ illã que ē mollis & leuis adherentie.& uoco durã illã que cũ sui duritie est magis incarnata uł adhe res cõiunctiue.& causa ē quã.Aui ponit.quia illa que ē dura fortiter applicata nõ denudaṫ faciliter imo quãdoq̃ perducit ad nocumentũ & hoc pter fortem dolorem uñ atrahitur a postematio oculi.uel qa aliquid đ coniũctiua extirpaṫ.& h° ē qđ .A dicit Dure uero đnu datio.qñ non est facilis perducit ad nocumẽtũ Et idẽ uult Iesus ca° đ ungula.in fine capitl'i Quamuis tñ curatio cũ ferro sit melior.tñ medicus ut plurimũ non põt ab illa icipeṙ.p pter timorem infirmorũ de incisiõe.coiter eni nõ patiũtur apponi ferrũ oculo.Et ideo uolũt prio qđ cura incipiaṫ cuȝ medicinis.& hoc ad uertẽtes predicti auctores inceperũt curã cũ medicinis.Et ex h° cessat cõtradictio. ¶ Aliter tamẽ posset dici.qđ Auic.nõ dic absolute qđ cura cum ferro sit melior sed quid est melior in leui q̃ sit in dura. ¶ Licet enim dura ungula magis indicet curari cum ferro.quia aliter nõ potest fieri.ut plurimum tamen maior suspi cio est curare duaram cum ferro.q̃ curare cuȝ ferro leuem ungulã propter causaȝ dictã. Vñ Aui.melior cura ē denudatio cũ ferro proprie eius que leuis ē.ET OPORTET.Hic docȝ modũ istius denudatiõis.& in summa Auic. tangit tres modos.quorũ primus leuior secũ do.& secũdus leuior siue facilior tertio. Pri mus modus ē ut accipiaṫ seu capiaṫ ungula cũ uncino.uel uncinis de ferro.& eleueṫ supi⁹ qa talis suspensio.i.eleuatio facit qđ faciliter excorieṫ. ¶ Ex q̃ apparet qđ iste mod⁹ seruit z° & 3° modo.Nã siue excoriatio fiat cũ pilo. siue cũ ferro incidente obtuso.oportȝ qđ ungu la teneaṫ suspensa cũ uncino.quia ex h° icisio & excoriatio fit e đnudatõ fit faciliter. Secũ dus mod⁹ ē qđ si phibeaṫ.s.denudatio cũ un cinis.quia non possit fieri accipiatur acus uel radix penne.s.columbe.ut ponit Halyebbas. 9° practice.5° ca°.& cũ istis fiat qđ penetret sub ea scȝ ungula pil⁹ eq̃.aut filũ đ syrico.& fiat h° i uno loco uel duob⁹.z^m qđ chyrugico meli⁹ uideṫ.ut Rasis põit z° cõtinẽtis & sic excorieṫ. ¶ Tertius mod⁹ ē qđ si ista nõ suf

ficiunt fiat excoriatio cũ ferro nõ acuto.ſz ob
tuſo.& fit ne aliq̃d accipiat͂ uel ſcindatat͂ de
pupilla oculi.& ideo quidã chyrurgici faciũt
hoc cũ denario paruo.Modi autẽ iſti q̃to pl⁹
ſcribuntur.tanto min⁹ itelliguntur niſi uideã
tur p expientiã actualez.ET OPORTET.
ut eradicet͂.hic docet q̃titatez eius qđ debet
abſcindi.poſtquã eſt facta denudatio & ſub
leuatio ungule & dicit quod dẽs erradicar͂ &
abicere de ũgula quãtũ potes preter hoc qđ
accidat .ſ.nocumentũ uel iciſio uel erradicatõ
carnis lachrimalis & ſequat͂ ex h° curſus la
chrimarũ.ut declaratum fuit ſupra ca° de di
minutione carnis lachrimalis.¶ Et color q̃dẽ
diſtinguit inter ambas.ſ.cranes.ut.inter carnẽ
lachrimalis que nõ dẽt diminui & carnoſita
tem ũgule que.dẽt amputari.& hoc.q̃a caro
naturalis lachrimalis ẽ magis rubea.et magis
lenis.ſed ſubſtãtia ũgule ẽ magis neruoſa &
alba.et hec ẽ ſẽtẽtia Ieſus Haly.ca° de ũgula
ubi dicit.differẽtia que ẽ inter ungulaz & car
nem que ẽ in lachrimali ẽ quod ũgula ẽ alba
dura neruoſa.& caro eſt rubea.leuis carnoſa
¶ Idem ſcribitur z°.continẽtis.ca° de ungula
Conſueuit tñ hec littera cõ͂ter ſic intelligi Co
lor diſtinguit iter ambas.ſ.ũgulas.ut iter un
gulaz leuem & ungulã duram.quia leuis eſt
magis rubea.ſed dura eſt magis fuſca.Prima
tamen expoſitio uidet͂ magis ad mentẽ.Auic
ET CVM.abſcinderis hic põit regimen poſt
abſciſionẽ.Ad tria aũt.Auic intẽdit.¶ Primũ
eſt ꝓhibitio adherentie oculi cũ palpebra.&
hoc fit cũ ſale p ſui mordicationẽ & cũ cimio
& ẽt ſale.et pp ſui fortem exicationẽ quibus
oibus fit quedã cauterizatio ꝓhibitia adherẽ
tie.ut.infra trac.3° ca° 7°.Vnde.Auic.quãdo
non adminiſtras diſtilatiõez cimini maſticati
cũ ſale.adheret͂ cõiunctiua palpebr͂.Cimiuz ẽt
p ſe cõfert ungule.ut Aui.z°.can. & ad hanc
intẽtionẽ precipit͂ qđ infirmus moueat oculũ
ſepe eo ligato.¶ Secũdũ ẽ ſedatio ẽ doloris q̃
inducit͂ ex iciſione & mordicatiõe ſalis & cimi
ni.& iſtud fit accipiẽdo uitellũ oui.& cõquaſ
ſando cũ oleo roſato & uiolato.q̃a in omnib⁹
iſtis ẽ lenitio.& ſedatio.tamẽ z^m Ieſum oleũ
dz eẽ paucũ.quia relaxat nimis.iſta etiã olea
roſata & uiolata ꝓhibent aduentũ obtalie.&
q̃a ſtatim facta inciſione ungule requirit͂ hoc
remediũ.ideo ſimul cũ remedio de cimino &
ſale ponit͂ iſtđ.Fit autẽ duobus modis.q̃dam
eni cõmiſcent ciminũ & ſal maſticata cũ uitel
lo oui & oleo roſato & ponũt.Quidã autẽ p°
applicãt ciminuz maſticatũ cũ ſale.& poſtea
deſup ponũt uitellũ oui cũ oleis predictis. &
ẽ mod⁹ Ieſus Haly.Et ad hãc intẽtiõez ſeda
tiõis doloris fit maſticatõ cimini & ſalis.& ñ
trituratio.Nã per maſticatiõez aq̃rit h° uirtu
tẽ coloris naturalis ex ſaliua q̃a dolor mitiga
tur.& acuitas ſalis & cimini.¶ Tertium ad
qđ Aui.intendit ẽ extirpare reſiduũ.ſ.qđ re
manſit.& iſtđ fit cũ colirijs acutis dictis ſup͂
ca° de ſebel.& ifra dicẽdis hic.¶ Sz dubitat͂
an oculus poſt inciſionẽ ungule đbeat manere
ligatis tribus dieb⁹.Videt͂ qđ nõ.ex Halya.
9° prac.25° capi° ubi dic͂.mane facto ſolue.Et
Ieſus Haly.dicit In craſtino diſſolue eũ.¶ In
cõtrariũ Aui.quia ſolũ poſt tres dies innouat
remediũ.ſz Aui.ebraicus habz poſt duos dies
¶ Dicẽdũ qđ oculus nõ debet ſtare ligatus
tribus diebus.imo nec una die naturali.& h°
ne in oculo accidat inflãmatio uel obtalia. uel
aliud nocumẽtũ.& iõ oz ſequẽti die diſſolui e
& z^a.& 3^a.die Et cũ apparz qđ ocul⁹ ceſat⁹
ẽ & ceſſauit dolor.& nõ timet͂ de obtalia.tũc
ſi remanſit aliquid de ungula extirpet͂ cũ coli
rijs acutis.& hoc certificat͂ poſt tres dies.ut
omnes auctores concordãt.& h° uoluit.A.hic
Nõ eni precipit qđ tribus dieb⁹ ſtet ligatus.
ſz qđ medicamẽ acutuz apponat͂ poſt tres di
es.& in ſumma.nõ apponat͂ uſq̃ ad ſedatiõez
accidentium.ADMINISTRATIO uero.
Hic ponit curã per.medicinas.& primo ponit
in qua ungula magis.& i qua minus cõferãt
& oſtendit timorẽ in uſu carũ.z° illas medici
nas ponit.3° oſtendit modũ uſus earũ.ibi z^a.
& ex colirijs.ibi 3^a & oz q̃dẽ.¶ Circa primã
partẽ cõſyderãdũ qđ ex mente.Aui.habetur
prio qđ ungula groſſa nõ põt abſq̃ ferro cu
rari.quia propter ſui groſſiciẽ nõ põt cõſumi
a medicinis acutis.Debiles eni nõ imprimũt
& uehementer fortes iducũt ſuſpicionẽ đ ocu
lo.Secũdo accipim⁹ ex littera ꝙ i cura cuiuſli
bet ungule ẽ timor.ſi fiat cũ medicinis.et cau
ſe ẽ.quia medicine iſte nocent pupille cuz ſui a
cuitate.Et hoc ꝓbat nã iſte medicine que con
ſumunt ungulã.ſunt fortis abſterſiõis miſte
cũ putrefactis.i uſu aũt iſtarũ eſt dubiuz de
oculo. Cõſiderandũ tamen quod p medicias
putrefactiuas non oz intelligere eas que ſunt
putrefactiue.ſz large.ſumunt͂ hic ꝓcorroſiuis
¶ Ex q̃bus apparet ꝙ medicine que cõueniũt i
quacũq̃ ungula ſunt timoroſe.Et iõ.quidã q̃
credunt ſe oculiſtas qñq̃ cum uſu iſtarum me
dicinarũ corrumpũt oculũ.ſi tamen ſermo.A.
hic referatur ad medicias que debẽt apponi in
ungula groſſa poſſe expõi.putrefactiuis.ſ.q
uet͂ ſunt putrefactiue ut ẽ medicamẽ i quo re
cipitur auripigmẽtũ.Nã auripigmentuz ha
bet aliquã uirtutẽ putrefactiuam.ut Serapio
ca°de auripigmẽto.tamen eo non utimur niſi
comiſto cũ aliis medicinis.et hoc ẽ qđ dicit.A
ipſe.medicie quib⁹ utimur.in ũgula groſſa.ne

cessariū est.ut sint uehementis absterfiōis mi
ste cū putrefactiuis et textus secundi cōtinētis
huius sief sunt facti ex auripigmēto misto cū
aliis medicis istis g° cʒ uti in ungula grossa
et non in leui.E TEX COLIRIIS.hic ponit
has medicinas.& primo nominando.z° conscri
bendo.ibi secūda.& ad eam quidem. Circa
primam partē considerandum quod in anti
dotario.s.5° li°.sum^a z^a.trac.z°.nō ineniunt
nisi quedaʒ de his coliriis.siue sief sub hoc no
mine.sed sub alio.noie.multa ineniunt & uti
lia.¶ Coliriū amitticon sub hoc noie nō inueni
tur.¶ Coltatami non inuenitur.sed si exponat
colcotar.i.quia ī eo aliqua species colcocar.i.ui
trioli uel atramenti inuenit ibi in antidotario.
¶ Coliriū cesaris est ibi.et dicit cohol nō errās
¶ Et basilicon seu basiliuʒ ibi inuenitur.¶ Di
aricon nō inuenitur sub h° nomie.¶ Rusemi
nū uel ruscenuʒ.non inuenit sub hoc nomine.
Omnes fere auctores faciūt mētionē d isto co
lirio qd dicit ruscemi.Et Iesus Haly.pōit ta
lem de eo receptā.℞.lapidis ematitis loti.eris
usti.climie argēti.salis idi baurach uiridis eris
pipis longi.aā.ʒ.4.pipis albi.ʒ.ii.pipis nigri
spume maris.aā.ʒ.8.aloes sucotrini.spice ga
riofilorum.aā.ʒ.4.&.S.gingiberis.Nesich.i.
amili.mirabol' belericoruʒ.aā.ʒ.ij croci salis
armoniaci.aā.ʒ.i.& sunt medicie numero.17.
terātur uniant & utant.Iude⁹ tñ expōit qd
ruscenū ē coliriū de malis granatis.ET AD
EAM QVIDEM.Hic describit multas me
dicinas ad ungulā.& sunt.7.numero.Prima
ē quā dicit exptā que fit ex ere usto & calca
dis.i.species uitrioli uel uiride eris.qa utroq
modo pōt exponi.& fellis hyrci equales.istd
medicamē ē satis forte in abstergēdo & corro
dendo & cōsumēdo ungulā.& sic etiā cōsyde
rata omnia medicamina que ponunt z^m uirtu
tē suorū simpliciuʒ.¶ Secūdum medicamen
ponit ibi.& ut summat.ibi dicit gūmi.s.ara
bici.& pōit ad refrenādū acuitatē calcadis.&
salis gēme.¶ Tertiū medicamē ponitur ibi
aut es.¶ Quartū ponit ibi.aut mel solum.
¶ Quintū ponit ibi aut magnetis.ibi ponit
magre.i.terre rubee qua utūt carpentarij ad
signandū.& ē exiccatiua.Cotilla ē pod⁹.9.ʒ.
¶ Sextū ponit ibi.& etiā ex calcanto.¶ Sep
timū ponit ibi.& ex eis.Hoc septimū iuenit
ualde diuerse descriptiōis.in laud tamē omēs
cōcordāt.quia dicūt ipsuʒ esse uirtutis hui⁹.
qa facit illd qd faceret denudatio cū ferro Et
h° ē qd.A.dicit.ē propinquū impresioni de
nudatiōis.Et Iesus Haly.dicit.Excusat cura
tiōeʒ ferri.Rasis uero z°.cōtinētis dicit.qd h°
medicamē ē exptū.& nō ē necesse curare cum
ferro.Modus descriptiōis.Auic.est quod acci
piat testa catinorū uitriatoruʒ.et abradat lini
mentū.i.uitriatura.& conterat multuʒ.Et hoc
posset duobus modis exponi.Primo conterat
scʒ ista uitriatura quā abrasisti.et hoc esset
uehmenter forte medicamē ppter acuitateʒ
uitri.Secūdo mō exponitur.et conterat.s.illa
testa a qua abrasisti.linimentū.i.uitriaturam
et hoc medicamē est securū et fortis exicatiōis
et postea misceat h° trituratū cū oleo de semi
nibus cucurbite.qa in eo est lenificatio que pre
parat exicationi debite et mittigat acuitatē sic
ce medicine.s.teste.uel uitrature.deinde mit
tatur radius.i.instrumentū quod est notū in
cote.i.sup cote.super qua dissoluunt ista coli
ria.Tñ littera cōis hēt in cute.i in uno frusto
corii.ut apparebit de intentiōe Rasis.qa ī isto
colirio dēt fieri talis comostio.et inde accipi cū
radio et fricari cū eo in ūgula multotiēs in die
&c.¶ Mod⁹ Rasis z° continētis ē iste.Accipe
medulā granorū bōbacis.et trahat inde oleuʒ
et postea accipe scutellā creteam plūbeataʒ.i.
uitreatā.quia in uitreatura ingredit plumbū
siue stagnū ustū.et teratur bñ.deiñ sūmatur
pecia de corio mūdo claro & subtili.& ponat
int⁹ de dicto plūbo.i.de dicta tritura siue pul
uere.& misceat cū dicto oleo bōbacis & duca
tur multū cū radio in dicto corio & fricetur
inde ungula.Modus autē Iesus Haly.ē iste
℞.fragmēta uasorū terreorū & inuernisatorū
seu uitreatoꝝ.& abradatur uerniciū.i.uitrea
tura eoꝝ & pulueriza residuū & icorporetur
cū dicto oleo.s.d semine bombacis.& fricetur
cum eo ungula.Ista ē littera exterior in libro
Iesus Hely.Littera autem interior ponit qd
si accipiatur oleū de semine bombacis & pona
tur in stomacho pasceris excoriato a cortice in
trinseco et ille cortices terantur cū illo oleo.et
ponatur in stomacho pdicto cōfert in ungula
¶ ET OPORTET qdē.Hic docet modū usus
harū medicinarū et ponit unū alcofol.¶ Mo
dus autē usus ē.ut primo remolliatur ungula
cū uapore calide aq uel balneo.& hec declara
ta sunt supra ca° de albugine.Alcofol eni qd
pōit ē debite exiccationis.et iō cōfert quādoq
in ungula leui.In forti eni requireretur fortius
medicamē.¶ Cōsiderandū tamen qd Auic.
uī uel e qd fiat alcofol ex thure.s.ex colatura
que remāsit.tamē eundo ad mentē Rasis .oʒ
qd colligetur aqua illa thuris.Vnde z° cōtinen
tis.Inueni hoc expimentū ualde bonū ad ungu
las teratur thus bene & aspergat desup aq
calida.& dimittatur p horaʒ unā.& colirizet
cū ipsa aqua.Et ut sic cʒ exponere textū.Aui.
f.at cū ipso.i.cum colatura alcofol.i.colirium.
¶ Cōsiderandum ēt qd iste medicine debent
accipi cū puncta radij.& cū eis debet fricari so

lus locus morbi.& teneatᷣ palpebra cuꝫ manu
donec refrigeſcat.i.ceſſet acuitas mordicatio
nis.ut ponit Raſis z° continentis.

EST.punctuꝫ ſanguis ¶ Quid
Auic.fecerit in precedenti ca°
notū eſt. Hic determinat de
alia paſſione que euenit in eo
qđ apparet de oculo que dr̄
tarfati uel tarſe.Vel altarpa z^{m} Azaraniū.Et
primo eā nobis notificat.z° ponit curā.ibi zª.
diſtilletᷣ.Prima ĩ tres.pͥmo notificat eā p ſui
eſſentiā & diuerſitatē.z° per ſui cās.3° cōpat
ibi zª.ppter percuſſionē.ibi 3ª.& ruptura.
¶ Cōſiderandū circa primā partē.qđ iſtā paſ
ſionē notificat dupliciter.Primo per mōm ſue
eſſentie.qa eſt punctū ſanguinis.Secūdo per
ſui diuerſitatē.Nā ſanguis iſte uel ē recens.
& ſic ſaluat colorē rubeū.uel ē antiquus.& p
ātiq̄tionē pōt fieri liuidus ulᷣ niger & h° ē qđ
dicit.aut ātiq mortui.ſu.qa ātiquꝰ moritifica
tus ē coloris ſubrubei.& hoc ppter liuiditatē
cuꝫ rubedine miſtā aut nigri. ¶ Aliter tamē
poſſet expōi qđ color huiꝰ ſanguis ē quadru
plex.ſ.uere ſanguineus.& quātū ad h°.dixit
rubei.Aliquādo ē liuidus.& h° fit per moraꝫ
ĩ loco.& poſſet fieri.ppª.qa ſanguis ē flegma
ticus.& q̄tū ad h° dixit antiqui mortui.Ali
quādo ē colericus.& q̄tū ad h° dixit.aut ſub
rubei.Aliquādo melācolicꝰ.& dixit aut nigri
¶ Tertio notificat eā ex loco.uñ uenit materia
qa dicit qđ uenit a uenis ruptis ĩ oclo.ſ.in cō
iūctiua. ¶ Ex quo appꝫ locus a quo.& locus
ad quē.qa locus ad quem fluit.& in quo reci
pitᷣ.ē ipa cōiunctia.Vnde tarſe ē proprie paſ
ſio cōiunctie.ut Ieſus Haly.Licꝫ ēt poſſit cō
tingere cornee ¶ Ex quibus appꝫ quod tarſe
pōt poni morbus ſolute continuitatis.& pōt
poni morbꝰ numeri inquantū ille ſanguis ali
quid preter naturaꝫ eſſet ponēs in numerum.

¶ PROPTER PERCVSSIONEꝫ.Hic noti
ficat tarſe per ſui cauſas ¶ Vbi conſiderandū
quod oēs iſte cauſe quas poit.Auic ſunt uel
primitie ſiue extriſece lᷣ itrinſece ṗmitie ſunt
tres.Pª ē pcuſio.ulᷣ caſus quādo homo pcutit
oculū uel partes capitis.Et hoc eſt qđ dicit.A
caſu pcuſſiuo fractura in pupilla.i.in cornea
ſuper pupilla. ¶ Secūda ē clamor uñ tēdunt
& rūpuntᷣ uene. ¶ Tertia ē motus laborioſꝰ
qui pōt eſſe cauſa rupture uenarū ppter ſan
guinis inflāmationē uel fortē agitationē.ſicut
in tuſi uehementi.ut ponit Ieſus. ¶ Cāe ue°
itrinſece ſunt ēt tres.Prima ē repletio multa
uenarꝫ ¶ Secūda ē apoſtēa.ita ꝙ ex h° apoſtema
te ĩ ipo.ſ.loco apoſtēatis rūpūtᷣ.ſ.uene.Hꝰ di
xit Aui.ut poneret differētiā iter rupturā ue

ne ex repletiōe & ex apoſtemate.qa ruptura
repletōis fit per uiā extēſionis.ſed rupura a
poſtēatis fit qa materia capit ſibi locū cū fit
exitura uel cū apitur exitura.ut pōit Serapio
z° ca° trac.ſecūdi. ¶ Tertia cā ē feruor ſāgui
nis uñ rūpitur uena ulᷣ reſudat ſanguis ¶ Sꝫ
diceret qs ſecundū hoc uidetᷣ qđ tarſe poſſet
fieri abſq̧ ruptura uene qa p ſolā reſudatōeꝫ
ſanguis feruidi ¶ Dicēdū qđ ſecūdū ſentētiā
Ieſus Haly tarſe pōt fieri abſq̧ ruptura uēa
rū oculi ſcꝫ manifeſta ſemper tñ oꝫ qđ ſit aliq̄
ruptura ſumēdo rupturā p quacūq̧ dilatati
one qua ſanguis poſſit euomi a uena ulᷣ exire
uel reſudare ET RVPTVRA Hic compat
modos tarſe diuerſificatos ex loco & dicit qđ
ſaluior eſt illa que eſt ſuper coniunctiua ſcꝫ
q̄ illa que eſt ſuper cornea Et ratio ē quia nō
nocet uiſui p ſe ut appꝫ 4° de accidenti et mor
bo. ¶ Sꝫ dubitatᷣ.qūo ruptura in cornea pōt
facere tarſe cū nō ſit in ea uena. ¶ Dicendum
dupliciter.Prio qđ apud quoſdā habet uenas
licꝫ nobis inſenſibiles. ¶ Secūdo dicēdū qđ p
cōitatē ſanguis fluit illuc a cōiunctiua trāſiēs
de poro in porū uſq̧ ad locū rupture cornee.

DIſtilletᷣ ¶ Hic ponit curā.Et pri
mo eius ſolius.z° ut complicatur
cuidā paſſioni.ibi ſecūda.qđ ſi cū
tarfati. ¶ Ad pͥmi euidētiā cōſy
derādū qđ cura tarſe diuerſificatᷣ z^{m} pͥncipiū
mediū & finē.ut ponit.Meſue ĩ h° cap°.igitᷣ
ponit curā eius que cōpetit in medio.z° ĩ pri
cipio.tertio in fine.ibi ſecūda qđ ſi fuerit.ibi
3ª.in fine. ¶ Cōſyderandū primo qđ per me
diū tempus tarſe intelligo quādo ſanguis eſt
in loco.Et iā ceſſauit fluxus.& quia h° tempo
re tarſe ē pprie quedā paſſio ideo.Aui.incipit
a cura eius in h° tempore.In principio enim
tarſe eſt quaſi qdā modus obtalie. ¶ Dubita
tur.utrum ſanguis columbe ſit medicamen
precipuum in tarſe.Videtur qđ nō.ex aggre
gatore ca° de ſanguine.magis eniꝫ cōmendat o
leū roſa.ſi diſtilletᷣ calidū.Et probatur.quia
oleū roſa.cū tempantia complexiōis habet ſti
pticitatē per quā prohibet curſuꝫ & cōfortat
& ppter hoc plus laudatur ĩ ſciſſuris cranei.
ut ibidem ponitᷣ.eadē ergo rationeꝫ in reſoluē
do materias tarſe ¶ Iteꝫ uidetur quod aggre
gator truſetur de hoc.quia dicit quod hoc fa
ciunt illi qui uolunt occidere colūbos ¶ In con
trariū ſunt oēs medicine auctores. ¶ Dicendū
ꝙ in tarfati uel eſt aliquid ad huc đ curſū ma
terierū.& ſic meliꝰ ē oleū ro.actu calidū & ē
rō iā aſſigna ē.Vlᷣ ceſſauit.curſus.ita ꝙitētō
ē ad reſolutionē abſq̧ itētiōe ad repcuſſiōeꝫ
& ſic magis cōuēit ſāguis colūbe.& rō ē qa

oleū habet mordicationē inducere in oculis.ut declaratum est supra trac.p° ca° de obtalmia. ¶ Ad contraria dicendū ꝙ Serapio nō magis commendat oleum rosatum q̄ sanguinē.nisi in fractura cranei.¶ Vel dicendū ꝙ intelligit eo mō quo dictū est.¶ Ad aliud dicendū ꝙ Serapio siue aggregator nō trufatur de hoc medicamine sed quasi uult dicere ꝙ sanguis al.est bonus.sicut sanguis sub a'a.& nō differt nisi quia ille qui uulnerat sub.occidit columbum ¶ Sciendū tamen quod sanguis subtract⁹ ab ala uersus ptes cordis.posset qn̄q; eē melior qa calidior si quereret̄ maior calor.Et pp h° eo utit̄ ʒoar i hoc casu.Sed ille q trahit̄ de ala eaulsa penna ē tēperatior actū.¶ Alfaguachit ñ inuenit̄.sed quidā dicunt qđ ē maneries columbi.¶ Alguarasce ponit̄ in z° can.Et dixit iudeus ꝙ ē turdus.¶ Alii dicūt qđ ē maneries turturis.Aggregator ca.de sanguie dicit guarsce.i.colūbi.&.4°.can.fen.7ª.ca° de cura albaras i littera extrīseca.QVOD SI FVERIT in principio.Hic ponit curā tarse quādo est in pricipio.¶ Et est cōsiderandū qđ p principiū intelligimus totū tēpus in quo durat fluxus materie.quia toto illo tēpore oȝ misceri ei.s. sanguini colūbe aliqđ de repcussiuis.sicut chimolea.quid sit autē expositū est sup ca.de rupturis corneę.lutum armenum.i.bolum &c. ¶ Cōsiderandū ēt qđ.A.intelligit qđ facias euacuatōes in principio cū flebothomia & solutione uētris cū farmacia.& disteriis.& totū regimē qđ preceptū est supra i generalib⁹ canonibus obtalmię.¶ Quereret aliqs.pp qđ Mesue inter oīa magis laudat cum flebothomia euacuatiōeȝ per clisteria.¶ Dicēdū qđ cā ē.qa timet in farmaciis solutiuis inflāmatiōeȝ sanguinis.& eius agitationē.unde uena magis rumpit̄.Et ideo Iesus Haly.nō laudat usum yere timens aptionē uene ꝑpter a'oeȝ.& hoc est qđ dicit.nō laxantur cū yeris.IN FINE uero.Circa h° dat ca.z° ponit medicamē.ibi & quādoq;.¶ Considerandū qđ p finē tarse intelligimus declinatiōeȝ cum remansit aliqđ grossum de materia.uł intelligimus finalem opationē post resolutiā leuia.& h° erit quādo tarse est iam antiquatū.ut sit de sanguine āci quo mortuo.tūc eni oȝ qđ misceat̄ cū resolutiuis.s.coibus.ut sanguis uel camomilla.Vsq; ad arsenicū.i.medicie fortis exiccatiōis & resolutionis & absteršionis fortis.immo medicine corrosiue.si materia ē multū indurata.& iđo docebat ponere piper & sal.Aui.fuit usus mō loquēdi usq; ad arsenicū.q̄si dicat.qđ ultimū ad qđ debes recurrere.si alia nō ualent ē arsenicum.i.auripigmentuȝ cum luto sigillato.Ponitur aūt terra sigillata.Primo qa est iuuans in exicando materiaȝ.Secundo qa remouet nocumentuȝ medicinarū acutarum.Tertio quia prohibet atractionē materierū que posset fieri ex fortib⁹ medicis.ET QVANDOq; curat̄.hic ponit multas medicinas & in summa uidetur ponere uiginti medicinas.licet possent reduci ad pauciores & possent fieri plures Et considerandū quod oēs iste medicine sunt exicatiue & resolutiue et cōsumptiue materierū tarse.Est tñ in eis multa diuersitas.secunduȝ plus & min⁹.& secundū formas earū et secūdum modū opandi.ut apparet discurrēti.Pª medicina ē de lacte ad abstergenduȝ & mittigandū acuitatē.salis.& de thuris.& specierū salis.& appȝ Dixit aūt qn̄q;.quia tūc cū indiges forti exicatiōe.sicut ē exicatio salis et thuris¶ Secunda medicina ponitur ibi.Et coliriū dinaricon expositū est supra ca° de bothor in oculo.¶ Tertia ibi.Et medicamen.¶ Vbi dubitatur.qa.Auic.non seruat preceptuȝ.qa dixit quod misceri dēt arsenicū cum luto sigillato. ¶ Dicendū primo quod dēt itelligi hic qđ addatur lutuȝ sigillatum.¶ Vel dicendum quod lutū sigillatum non indigem⁹ miscere cū arsenico nisi quādo timeremus eius nocumentum & atractionem materierum.¶ Quarta ponit̄ ibi Et qn̄q; fit emplastrū.¶ Vbi cōsiderādum qđ forsan.Aui.inuit istillare in oculū kli cū aceto & iō dixit fit ēplastrum.Kali est herba salsa de qª fit cinis.Vñ fit ēt uitrū.Et chali sumit̄ ēt quādoq; p una specie aluminis.ut Rasis in diuisionib⁹.ca° de dolore dētis.¶ Quita medicina ponitur ibi.Et similiter fit emplastrū de foris. Sexta ponitur ibi.Aut fit emplastrū.¶ Vbi cōsidera qđ iste sermo ē Rasis z° cōtinētis.ubi i ca.de macula.scȝ đ tarse ponit hunc sermonē.si est apostema in oculo.ca lefiat cū passulis sine arillis ipastatis cū aqua mellita uel cū aceto.& si nō dissoluit̄ addat̄ radix trita.& si nō dissoluit̄ addatur đ stercore colūbino.Vult igit̄ dicere Rasis qđ si tarse sit residuū ex apostemate.primo fiat ꝑpara° materie cū passulis sine arilis.qa sunt stiptici & sic cū melle uel aceto.ut ibi uidet̄.facta tali mollificatiōe uel rarificat ōe materiei.fiat resolutio cū resoluētib⁹ fortib⁹ & exiccātib⁹ qualia sunt radix trita.s.radix que comedit̄. Et medicamē de stercore colūbino cum aceto. uel uino.& h° ē qđ Aui. dicit.fiat emplastrū ex passulis.& sup.h° facto adhibeāt̄ reliqua que dicta sunt ut fortia exiccātia iā dicta.et ꝑprie cū fuerit apostema.i.cū ē tarse ex apostemate. Fit autē h° i tarsati apostemosa .quia magis timemus in ca° de difformi resolutiōe q̄ fieret non facta ꝑparatione q̄ timemus i tarsati leui nō apostemosa.¶ Septima medicia

ponit ibi. Et similiter. Octaua ponit ibi. Et reclinatio. ¶ Nona ibi. Aut cū aceto. ¶ Decia ibi. Aut infusioni olibani cū aloe. ¶ Vndecima ibi. Aut aqua croci siluestris. & ē croc⁹ ortulanus. & ē flos cartami siluestris. & ē forte i resoluendo. ¶ Duodecima ibi. Aut isusiōe croci. ¶ Decimatertia ibi. Aut decoctiōe camomille ¶ Decia quarta ibi. Aut succo eorū. ¶ Decima quinta ib. Aut decoctione foliorū caulis. ¶ Decimasexta ibi. Et fiat emplastrum. ex foliis caulis. ¶ Decimaseptima ibi. Ex sinapi ¶ Decimaoctaua ibi. ¶ Aut arsenico. ¶ Decimanona ibi. Aut fiat ei emplastrum. ¶ Vicesima. ibi. Aut ameos. Quarum omniū medicinarū uirtutes in exicādo uel resoluēdo manifeste apparēt. ¶ QVOD SI CVM TARFAti. ponit curā tarfati cōposite cum ruptura. coniunctiue. s. ex percussione uel casu. & ponit in hoc duas medicinas. Prima est quod masticetur ciminium & sal & insilletur expressio eorū. qa habent fortē exiccationē. quia exiccāt & resoluūt materiā tarfati. & iuuant in solidatione rupture. ¶ Sz tu diceres cōtra. qa superius ponebat qd ciminū & sal phibeāt cōsolidationē i ungula. ¶ Dicēdū qd medicie fortis exiccatiōis & mordicatiōis. si occurrūt mēbris solutis nudis a materia phibēt cōsolidari. Et si inueniant materiam possunt iuuare in cōsolidando. Exemplū de uiridi eris. ut habz declarari. p° can. fen 4ª. ca° de cura solutionis continuitatis. & 3° de ingenio 3° ca°. Secunda medicina ē de folijs salicis. uel etiā de florib⁹ Vñ Rasis 2°. cōtinētis auctoritate Gal. folia salicis & flores ei⁹ ēplastrata oculis ualēt macule euenienti pupille ex percussione.

HEC egritudo ē ut sint oculi &c. Superi⁹. A. determinauit d tarsati ¶ Hic determinat d lachrymis. Et hec passio pōt rēduci i tot morbos quot habet causas. qa ipsa in se ē accidēs qd est mutatū exiens. Et pˢio notificat nobis hanc egritudinē. 2° ponit curam. ibi secunda Canon in cura earū. Prima in duas pˢio ostēdit quid sit ista passio. 2° ponit eius diuersi a tes & causas. ibi 2ª. earū. Circa primā partē cōsiderandū qd ad esse huius passionis requirunt duo. Primū qd oculi semper sint humidi & semp appareat qdā aqsitas in oculis. Secundū qd qdoq illa aq̄ ādat et lachrima currat. ¶ ET EARVM. Hic pˢio pōit diuersitas hui⁹ passionis. 2° causas. 3° cōperat adinuicē qr aucto complet ponēdo causas. ibi 2ª. causa aūt. ibi tertia. que aūtē. ibi 4ª. & cursus quidem &c. ¶ Diuersitas ul' diuisio quā pōit ē ista. qd lachrymarū. alie sunt natiue. i. ex principijs generationis. Alie accidētales. i. ex tempore. & tūc subdiuidit qd accidētales quedā sunt icurabiles und homo toto tēpore sue uite stat cū eis. & h° ē qd dicit de accidētalibus sunt q̄ sunt inseparabiles i sanitate. i. q nō sepant i toto sua sanitate & uita. Quedā autē sunt curabiles siue remouibiles. quia sectant passionē que passio cū remouet. remouet & lachrima. sicut apparet d lachrimis que fiunt ppter febres curabiles. remota enim febre remouet lachrima & itellige nisi febris impsserit aliquā maliciā remanentē post febrē. ¶ Dubitat quare Aui. subdiuisit lachrymā accidētalē. & nō subdiuisit lachrymā natiuā. ¶ Dicēdū qd omnis lachrima natiua ē icurabilis ul' difficulter curabilis. ¶ Secūdo dubitat. quare. A. dicit iseparabiles in sanitate. imo deberet dicere inseparabiles in egritudine. quia in toto tēpore in quo iste hēt lachrimam ē i firmus. Dicendū q licet iste sit infirmus in parte ut circa oculos. in toto tñ corpore reliquo pōt eē sanus. & iō facit operationes consuetas cōes & non morit ex h° & iō dicitur q remanet cū lachrimis istis in sanitate sua. & hoc appz in eo qui patitur lachrimā incurabilē ex incisiōe totali carnis lachrimalis CAVSAM AVTEM. hic pōit causas. Et primo facit hoc. 2° declarat quodam. ibi 2ª. & principiū. ¶ Circa primā partē diceret aliquis. Auic. uidet diminutus. quia ponit q causa lachrimarū accidentaliū est defectus cōtentiue. s. cerebri. uel digestiue decoquentis. i. debētis decoquere materias huidas cerebri tñ illas non coquit. Et Mesue ca° de lachrimis addit tertiā causam. s. effusionem humiditatū ppter multitudinē uel ppter aliquā qualitatem facientē dissolutionē. s. cū eēt caliditas eliquatiua el acuitas mordicatiua. ¶ Dicendū quod. Auic dedit intelligere istā causā. quia pōt hec reduci ad defectū contentiue quodam modo si qs consideret. ¶ Dubitatur 2°. qa. A ponit unū menbrum diuisionis qd contradicit diuisio. ipse dēt assignare causam lachrimarū accidentialiū. & postea dic q una de causis ei⁹ est diminutio lachrimalis in natura. sz diminutio lachrimalis a natura facit lachrimā natiuā & nō accidentalem. ¶ Dicendū quod ista fuit extea° sermonis ut notificaret omnē modum diminutionis carnis lachrimalis. ¶ Vel aliter quod littera pōt dupliciter exponi. primo sic diminutio lachrimalis in natura. i. a natura. ul' a principiis generationis. Et hec expositio non uadit ad mentē. Auic. ¶ Vel aliter. diminutio lachrimalis in natura. i. in eo qd debet naturaliter esse qtū ad sui quātitatē. Et hec expositō uadit ad mentē. Auic. Vnde Auic. non dixit a natura siue a natiuitate. sed dixit in natura. i. in

eo quod dēt esse secundū naturā & tunc sub diuisit duas causas accidentales diminutionis in natura lachrimalis. Vna q̄ est ꝓpter medicinas acutas. Alia q̄ ē ex incisiōe ūgule. ¶ Dubitaᵵ tertio. quare nō explicat cās lachrimarum natiuarū. ¶ Dicēdum qđ dat eas intelligere. quia una & eadem causa. si est ex tempore facit lachrymā accidētalē. & si est ex ꝑncipijs generatiōis facit eā natiuā. uerbi gratia. diminutio carnis lachrymalis pōt fieri ex natiuitate. & ex tēpore. similiter debilitas digestiue cerebri & etiā cōtentiue. ET PRINCIPIVM. Dice ret enim aliquis ista humiditas q̄ facit lacrimā q̄ ꝓcedit defectu digestiue uł cōtētiue. un͂ uenit. & p quid uenit. declarat hᵒ dicēs. qđ eiꝰ principiū ē cerebrū. i. caput. Via autē cursus est uel a parte intrinseca uł extrinseca. ut sepe dictū ē sup̄. ¶ Sꝫ diceret aliq̄s Iesus Haly. ponit tres uias materiei lachryme. Prima per ueneas extrīsecas. s. extra craneū. Secūda p uenas intra craneū. Tertia per musculos oculoꝝ debilitatos. ¶ Dicēdū qđ diuisio quā Iesus pōit reducit̄ i diuisionē Aui. quia uia lachrymarum uel ē extrinseca uel intrīseca. & intrinseca subdiuidit̄ i uiā uenaꝝ & uiā musculoꝝ si musculi sunt intrinseci. Si aūt uelles dicere quod sint extrinseci. tūc cadit in subdiuisionē uie extrinsece. tñ musculi qui tenēt neruos extrinsecos obticos intrinseci sunt ponēdi. ¶ Dubitatur zᵒ an ꝓpter propriū defectū digestiue & contentiue oculi. possint fieri lachrime. Vr̄ ꝙ sic. qa oculus in naturali dispositiōe existēs hēt quādam huīditatē q̄ dat naso. & emittit̄ p duo foramina palpebrarum. & recipit̄ per carnes lachrimaliū. ut Gal. xᵒ đ utilitate pticularum xᵒ caᵒ. sicut igitur quādo oculus secundum naturam se hēt. exicaᵵ illa humiditas. ita nō secundū naturā se habens in digerendo & cōtinendo poterit superfluere & facere lachrimā. ¶ Incōtrariū uidetur. Auic. q̄ dicit ꝙ principiū ē cerebrū. ¶ Dicendū qđ principiū huīditatis que ē materie lachrime est ꝓprie cerebrū. Rō est. qa illa humiditas cū hoc quod est aquosa est ēt multa. Et ideo oꝫ quod ueniat a mēbro in quo sit multitudo humiditatis. huiꝰ autē ē cerebrū. ¶ Ad contrariā rationem dicendum quod ꝑma ꝓpositio ē uera. tñ dico quod illa humiditas nō ē superfluitas ꝓprie in oculo facta. imo ē data musculis oculorꝫ a cerebro. ut seruetur debita tēperātia humiditatis pp motum oculorum. Superfluitas enim que ex ꝓprio nutrimento oculi recidit̄ ē grossa. sicut lipitudo nisi euaporet insensibiliter. ¶ Vel dicenduꝫ quod licet illa aquosa materia essꝫ oculi superfluitas secundum se. s. solius oculi. ipsa tamen esset pauca n̄ potēs facere lachrimā manifeste

qa in passiōe q̄ dr̄ lachryma. reqrit̄ qđ oculi cōtinuo appareāt pleni aqua. & qđ sepe inde cadant gutte lachrimarū. Hoc autē nō posset facere materia aq̄sa pauca. Opꝫ igit̄ qđ talis aquositas aliūde hēat refusionē. appꝫ igit̄ qđ ueniente ad oculū nutrimēto debite q̄titatis ex defectu sue cōtentie ł digestiue n̄ pōt fieri passio q̄ lachryma dicit̄. & cōcesso qđ fieret pauca esset. QVE AVTEM. Hic cōpt quasdā species uel ostendit que sunt curabiles. & que nō. & dicit. qđ lachrime natiue nō curāᵵ. nec ille q̄ fiunt ex radicali. siue totali incisione carnis lachrymalis. & hᵒ ē qđ dicit. propter erradicationē. i. totalē extirpationē incisionis . i. ex incisione. & hᵒ dixit. qa diminutio parua carnis lachrymalis pōt curari. ¶ Dubitatur. utruꝫ lachrime natiue sint curabiles. Videtur qđ sic. quia eadē causa & idē gradus facit lachrimā. uerbi gratia. diminutio carnis lachrimalis pōt fieri ex natiuitate & ex tempore igitur illa lachrima eodem modo erit curabilis. ¶ In cōtrariū. A. & Mesue cᵒ de lachrima. ¶ Dicēdū qđ lachrime natiue nō sunt curabiles. i. sunt impossibilis uł difficilis curatiōis. & ita uult exponi Aui. nō sanantur. Vnde in fine capituli. dicit. Ille q̄ sunt natiue difficulter recipiūt curā. Ratio ē. qa dispositio ꝑternaturaꝫ faciēs lachrimā quādo ē a ꝑncipio generatiōis ē uehementer ifixa & hituata. uł nō potest remoueri uel dure remouet̄. Et sic soluit̄ ratio cū dicitur. qđ eadē causa que facit lachrimam & eiusdē gradus potest esse ex natiuitate & ex tēpore. uerū est. sed nō est necessarium. qđ eodem ihereat. qa aliqua causa ex tempore ita pōt esse fixa. & plus q̄ causa ex natiuitate. ut notū est. ET CVRSVS hic complet ponere causas lachrimarū. Et primo has causas pōit zᵒ quoddā cōune his speciebꝰ lachrime. ibi. zᵃ & iste. Prima in tres. secundū quod tres mōs causarū pōit. ibi secūda & q̄nq̄. ibi 3ᵃ. & q̄nq̄. ¶ Considerandū circa prima partēꝫ qđ istud qđ dicit. & ē sine causa. debet exponi sine cā extrinseca. s. fumo uel puluere. uel absq̄ uolūtate ut 4ᵃ ꝑticula afforū . illo afforis. Quibus in febribus. &c̄. Vel absq̄ causa. i. sine ꝓprio nocumēto oculi ex obtalmia. & similibꝰ. ut pōit comētator i comēto ꝑdicti afforis. ¶ Cum. n. lachrime fiūt in febribus sine apostemate. uł in febribus cū apostemate cerebri. et non fiunt a causis ꝑdictis. sequit̄ quod fiāt pp nocumētū cerebri. ex cōitate pp febrē sine apostemate et hoc est qđ dicit. ꝓpter nocumentū cerebri. Vel fiunt pp nocumentum propriū ex egritudine ꝓpria. sicut apostemate. & hᵒ ē qđ dicit. Et apostema cerebri. Febris autem & apostemata

cerebri faciũt lachrimas.uel debilitando cere bri uirtutẽ.uel exsoluendo siue eliquando materias. ¶ Circa secũdã ptẽ dubitat̃.q̃a.A põit quod in febribus uigilatiuis.s.effimeris fiũt &multiplicãtur lachrime.cõtra.q̃a in effi mera ex uigiliis fit exiccatio oculorũ.ut ponit A.4° can.fen p^{a}.& Gal.2° de crisi.ultimo ca°. ¶ Dicẽdũ q̃d per febres uigilatiuas que sũt d̃ effimeris.nos possum⁹ duo itelligere. ¶ Prio possum⁹ p eas intelligere febres sinochas sine putredie.Ipe eni sunt quodãmodo in numero febriũ effimerarũ.ut sumit a.Gal.9° terap. p° ca°.Ipse etiã possũt dici uigilatiue.q̃a pp multũ calorẽ inducunt inqetudinem.& estua tionem.& nõ permittit̃ infirmũ dormire.Vñ 4° colliget ca° de signis febris sanguinee dicit ꝙ inqetudo est ppria huic febri.Aliquãdo tñ cõtingit in ea ꝓfunditas somni.& est accidẽs malũ.ut Auic.4° can fen p^{a}.ca° de febre sãgui nis.In hac aũt febre sinocha sine putredie acci dunt lachrime.& ẽt multiplicant̃ pp multos uapores q̃ ad caput ascendũt.Vnde.Auic.iter signa huius febris ponit cursũ lachrimarũ: nõ solum aũt in sinocha sine putredine.immo in sinocha putredinali accidunt.& multiplicant̃ lachrime.pp multitudinẽ uaporũ petentium caput.Isti aũt uapores sanguinis faciũt lachri mas tribus.de causis.Primo quia ipsi in cere bro cõdensãt̃ & cõuertũt̃ i aquositatẽ Secũdo quia calore eliquãte materias cerebri.Tertio q̃a sunt causa attractionis materierũ ad cere^{m} ꝓpter inflamationem q̃ faciũt.& ideo in his febribus fiunt lachrime.Dixit autẽ q̃nq̃.q̃a possibile est quod in aliquo homine iste mate rie catrizent & faciant tussim aut corizã.aut branchum.& si dirigantur ad oculos faciunt lachrimas & alias passiões oculorũ.H° ẽ ẽ̃g° q̃d dicit.q̃nq̃ accidunt.s.lachrime et multipli cant̃ i febribus uigillatiuis.que sũt ex febrib⁹ effimeris.i.febrib⁹ sinochis sine putredine.ãt in febribus putredinis sanguineis ¶ Secũdo p febrẽs effimeras uigitatiuas possum⁹ itelligerẽ effimeras que fiunt ex uigiliis in quibus pos sunt p accidẽs accidere & multiplicari lachrie & h° propter nocumẽtũ & debilitatẽ que ac cidit in oc'is uñ possunt ad eos fluere materie Secũdo quia cerebrũ exiccatũ quãdoq̃ est cã attrahẽdi.materias humidas.ut põt sumi su pra fen p^{a}.trac.p° c° d̃ significatõib⁹ sumptis ex cõueniẽtia &c.& q̃a hoc accidit.iđo dixit quãdoq̃. ¶ Circa tertiã partẽ cõsyderandũ q̃d frigus multiplicat lachrimas trib⁹ modis Vno mõ cõprimẽdo cerebꝝ & exp̃mẽdo.Alio mõ debilitãdo digestiuã crebri. Tertio modo oc'os mordicãdo &.forte facit frigus ualđ sic cũ.sicut boreas oc'os mordet.ut 3ª ꝓti. affo.

illo affo.Quotidie uero. ¶ Considerandũ 2° q̃d p hãc causã Aui.dedit intelligere reliq̃s causas extrĩsecas.ut fumũ puluerẽ.& reliqua que oculos mordicant. ET ITSE. Hic ponit quoddã cõe istis specieb⁹ lachrimarũ. ¶ Vbi cõsideradũ q̃d text⁹ habet duplicẽ expositio nem 2^{m} duplicẽ litteram.Vna ẽ q̃d Aui.uelit hic ostẽdere q̃ddã cõe omnib⁹ specieb⁹ lachri marũ que fiunt ex tẽpore.ut compant̃ lachri mis natiuis.& uult dicere q̃d lachrime facte ex tempore que dicũtur accidẽtales sunt cura biles.quia remouent̃ egritudine remota.& si ipse lachrime curant̃ uel remouentur. curant̃ cũ egritudine.s.quia egritudo curat̃.& uult Aui.in h° innuere q̃d nõ omnis lachrima acci dentalis siue ex tẽpore põt curari.sꝫ illa lahri ma que fit ex egritudine remouibili & cura bili.& ideo si egritudo ex tempore est incura bilis & lachria illã seq̃ns erit incurabilis.pl⁹ tamẽ cõuenit cũ egritudinibus ex tempore cõ tingentib⁹ posse remoueri.& pl⁹ cõuenit cũ egritudinib⁹ eueniẽtib⁹ ex natiuitate nõ posse remoueri.aliqua tamẽ ẽ egritudo a natiuitate q̃ põt curari.& aliqua ẽ ex tempore q̃ nõ põt curari.hoc igit̃ sentit Aui.cũ dixit.Iste omnes .s.species lachrime q̃ sunt de genere.que acci dunt.i.que sunt lachrime accidẽtales.V̾ que accidunt.uelociter remouent̃.i.sunt curabiles uel remouentur.i.sunt curabiles.ita q̃d si ue lociter quomodocũq̃ componat̃ nõ uariat sen tentiã.Seq̃ntes egridudinem.i.curant̃ uel re mouent̃.q̃a sequunt̃ egritudinẽ que potest remoueri.& iđo si remouẽt̃ iste lachrie remo uentur cũ ea.s.egritudine.q̃si dicat.si egritu do nõ possꝫ remoueri nõ remoueret̃ lachrima ¶ Alia expositio ẽ q̃d Auic.tãgit qualiter se habeant ad curationẽ lachrime accidẽtales.& distinguit eas i duobus modis.2^{m} modũ põit ibi.Seq̃ntes ¶ Prim⁹ modus lachrimarum accidetaliũ est qui aduenit a causis primitiuis sicut frigore fumo & puluere.&tales lachri me uelociter remouẽtur.&hoc ẽ q̃d dic.Iste omnes scꝫ lachrime que sũt de genere earũ q̃ accidũt idest que fiũt a causis primitiuis que recte & ꝓprie possũt dici accidẽtales r̃mouẽt̃ uelociter q̃a remota ipressione fumi uel pulue ris.nisi forsan iueniat corpus male.dispositũ unde uehemẽter iprimet. ¶ Secũdus modus lachrimarũ accidẽtaliũ ẽ q̃ ꝓuenit ex egritudi nib⁹ ex tẽpore cotigẽtibus.& iste dicũtur seq̃ egritudines.& si egritudines tales sũt remo uibiles lachrime etiã remouẽtur.Et si nõ sũt remouibiles lachrime nõ remouet̃.& h° ẽ ꝙ dic lachrime sequẽtes egritudinẽ si remouet̃ remouent̃ cũ ea.s.egritudine.ita q̃d ista litte ra ñ habet.& possꝫ ẽt iste sermo adaptari ñ

solū ad egritudinem ex tēpore. sȝ ad egritudinem ex natiuitate. sermo tñ communior est ꝙ oīs egritudo nunc sit ex tēpore & nō ex natiuitate. sed apud me ē sermo falsus. ut alias declaraui. ¶ Post predicta cōsiderandū ꝙ auctores nō ponūt cōiter unam causaȝ imaginabilē in hac passione. s. oppillationē uiarū a lachriali ad nares ꝙ q̄ſ fecerint alii intelligēt. Queritur in forma ꝓblematis. ꝓp quid plorantes emittūt lachrimas calidas. ridentes autē. frigidas. ¶ Istud ꝓblema ē Iesus Haly. & soluit quod in plorāte lachrima est calida. qa humiditas que cōuertitur in lacrima. liquefit a calore qui calor accidit a calore cordis. sȝ in ridēte lachrima ē frigida pp impressionē humiditatū per coartationem accidentē a risu. Et pōt hic textus dupliciter exponi. Primo qd̄ in risu fit quedā coartatio caloris. & iō imprimit in humiditatibus frigus & nō calor. qa calor ꝑ coartationē remittitur. ¶ Secundo potest exponi qd̄ lachrime risus nō fiunt per modū eliquationis qui ꝑuenit a calore. sȝ qa humiditates ipe per quadā coartationē & expressionē factā a motu risus educunt. & iō si littera Iesus diceret propter expſſionē humiditatū per coartationē esset littera clarior. ¶ Alia causa posset assignari. si hoc ꝓblema est uerū. nō enī affirmo hoc esse uerū. Causa igitur est. qa; in tristicia pura calor reuertitur ad cor & ꝑtes faciei infrigdant. sed in risu uero & ꝓprio. qa ibi est gaudiū partes faciei calefiunt. ulterius lachrima de se est pauci caloris. qa ē hūiditas aquosa. in homine igit̄ tristi. quia cutis faciei est frigida lachrima paꝝ calida sentitur calida sȝ in homine ridente. qa cutis faciei est calida lachrima paꝝ calida ꝑcipit̄ frigida. Exemplū huius ē qd̄ ponit Gal. 3° de simplici medicina qd̄ homo q ē i stuffa. si mingit sup manū suā iudicat urinā frigidā. sȝ extra stuffam iudicat esse calidā. ¶ Aꝝ. tñ. 31. ꝑticula. de ꝓblematibus. 22. ꝓblemate. mouet hoc problema. sub alia forma ꝓpter quid est qd̄ plorātes emittimus lachrymas calidas dolētes aūt in oculis emittim⁹ frigidas. ¶ Et solutiōeȝ inuit talē. qa lachrime dolētiū oculo sunt indigeste. & iō sunt frigide. sȝ lachryme plorantiū. s. sanorū i oculis sunt digeste. & iō calide. qd̄ enīȝ ē digestū ē calidū. & indigestū ē frigidū. hec declarata sunt supra ca° d̄ signis obtalie. ¶ Querit̄ ēt quare Aui. nō posuit signa diuersaruȝ speciērū lachrimarū. ¶ Dicēdū qd̄ quedā ex illis sunt nota ad sensūȝ. ut diminutio carnis lachrymalis. quedā sciunt̄ narratiōe isirmi ut facta a frigore uel fumo &c̄. qdā signa dicūt̄ nota ex aliis capitulis. ut signa debilitatis cerebri catarrizantis ad oculos q sciunt̄ ex pª. sen. terciȝ. & ex 5ª fen. capi° d̄ catarro. Et ex dictis etiā supª p° tractatu.

Canon in cura eaꝝ. ¶ Hic pōit curaȝ. Et prio i generali. 2° i speciali. ibi 2ª. earū uero. ¶ Dicit pri° ꝙ canon. i. regula generalis ī cura earū. s. lachrymaꝝ ē administrare oculo medicinas eq̄lis. i. debite stipticitatis. ¶ Dubitat̄ qa. Auic uidet̄ insufficiēs. qa Mes ca° d̄ cura lachrimarū. pōit quod cura lachrimarū est ꝑ medicinas siue res habētes quatuor intētiōes Pª est adeq̄tio cause facietis Secūda est mūdificatio capitis et corporis. 3ª est administratio medicinaꝝ eq̄lis stipticitatis Quarta ē diuersio materiei ad aliā ꝑtem. ¶ Dicenduȝ quod canon i curatiōe est duplex. q̄dam ē generalis siue coīs qui cōuenit in oī lachrima. et iste canō ē unus. siue unius intētionis. s. admīstrare medicinas eq̄lis stipticitatis Rō est. qa oīs lachrima coicat in hoc. ꝙ est quedā humectatio siue q̄dam. fluxus & quedā remolitio & relaxatō partiū oculi. Huic aūt opponit̄ stipticitas siue stipticatio equalis. i. debita ꝑ quā fit exicatio hūiditatis. et ꝓhibitio cursus. & remissio laxitatis. & de hoc cano. loquebat̄. Auic cum dixit Canon. &c̄. Alius ē canon minus generalis q ē in lachrima ꝑueniēte a dispositiōe cerebri a quo materia currit ad oculos. & iste canon est quatuor intētionū secundū quod poit. Mesue. ut ibidē. Has aūt intētiōes. Auic. non posuit. qa derelinquit eas notas ex capitulis de cura egritudinuȝ cerebri. & de cura fluxuuȝ materierū ad oculos. EARVM VERO. Hic pōit curā in spāli. & primo ponit curā lachrimaruȝ accidētaliū. 2° natiuaꝝ. ibi 2ª. ille uero. Prima in. d. ꝓmo ponit curā lachrimaꝝ accidentaliuȝ que fiunt ex diminutione carnis lachrimal̄. 2° eaꝝ que fiunt ꝫ b aliis causis accidētalib⁹. ibi 2ª. illa aūt que facta est. Prima i duas. primo ponit curā ꝑdicte speciei lachrimalis. 2° eius que cōtingit quādo est qd̄ ē icurabilis. ibi 2ª qd̄ si iā. ¶ Circa primā partē considerādum qd̄ licȝ Auic. ponat curaȝ solū per medicinas locales. tamē Rasis 2° cōtinētis precipit qd̄ ꝑus euacuet̄ corp⁹ & caput. āteq̄ locales medicine ponātur. Et ratio est. qa generatio carnis oȝ qd̄ fiat ex sanguine laudabili i q̄titate & q̄litate. & ideo oȝ p° rectificare sanguinē cū euacuatiōe & alteratiōe si expedit. deide applicare oculo localia. Aui. autē tacuit h°. qa dabat intelligi ex uniuersalib⁹ canonib⁹ primi libri. fen. 4ª. & quarti libri fen. 4ª. ¶ Cōsyderādū 2° qd̄ generatio carnis ꝑdite lacrimalis fit ꝑ medicinas eq̄lis stipticitatis & exiccatiōis & cōfortationis ꝑticule. q̄les sunt ille medicie q̄s

enumerat. ¶ Puluis citrinus ponit̃ 7° almã
soris ca. de obtalmia. & pōt accipi 5° can. d̃ co
liriis cũ dicit. Coliriũ citrinũ &c̃. qđ dicitur
sanitatis. & ponunt̃ multi 7° breuiarij Sera
pionis. ¶ Trocisci de croco. i. sief de croco. nõ
inuenit̃ ꝑprie descriptionis. tñ puluis citrinꝰ
reductus ad sief. pōt dici sief de croco. ¶ Co
liriũ de aloe. uel fit ex solo aloe dissoluto in eo
qđ tibi uidet̃. uel fit ex aloe cũ aliis medicis i
h° casu utilibꝰ. ¶ Coliriũ d̃ croco cũ bengi. i.
cũ iusquiamo qđ fit ponẽdo in eo parũ de ius
quiamo. & h° cũ in particula esset mala cõplõ
ca͛a. & m͛ta mordicatio. ¶ Alcofol. ex thur̃.
ꝑ fumo &c̃. & patet ꝑposito istaꝝ mediciꝝ
ẽ z^m iudiciũ tuũ estimatiuũ. & summit̃ a Me
sue in ca° h° auctoritate iudei. Fumus thuris
ẽ calidor thure q̃ qualiter colligatur. docet̃ a
Serapiõe ca° de thure. ¶ Cõsiderãdũ 3° quod
inter has medicias generatiuas carnis i lachri
malibus ẽ multa diuersitas. qa quedam sunt
magis sicce. quedã minus. & q̃daꝫ sunt calid̃
quedã frigide. & iõ medicus dẽt distinguere
corpoꝝ cõplexiones & dispões ocl͛i. & secũdũ
illa & alia apximare diuersis diuersas medi
cinas. ¶ Ex quo appꝫ ut sumit̃ de mẽte Me
sue. ca° de lachrimis quod unũ & idẽ coliriuꝫ
uel. sief ẽ cõueniẽs in consumptione ungule &
sebel & in generatione carnis depdite in lachri
mali ut in hoie sicce cõplexionis inueni. in cuiꝰ
ẽt lachrimali cuꝫ depreditiõe esset aliqua cor
ruptio. & tñ in puero & huide cõplõis cõsu
meret ãplius carnem lachril͛. ista autẽ debent
sciri ex uniuersalibus principiis chyrugie.

¶ QVOD SI IAM. Hic Aui. ostẽdit que spe
cies lachrime ex incisione uel deperditione car
nis lachrimalis est incurabilis. & uult qđ illa
in qua nihil remãsit de carne lachrimali. & h°
ẽ qđ dicit. ꝙ si iã finita fuerit. Et cã ẽ quia na
tura nõ habet cũ quo carnẽ generet. ex quo iã
caro tota est remota. nõ solũ autem. sed caro la
chrymalis ex toto remouetur. nõ potest rege
nerari. imo si ualde paꝝ de ea remansit. quia i
paucissima carne que remansit nõ est uirtus
fortis in posendo carnẽ augumẽtare s; de fc̃a
& hoc ẽ qđ Rasis dicit. z° cõtinẽtis. Cũ omni
no deficiet caro anguli maioris aut satis minu
etur curari ñ põt. & iõ addit Aui. ad finẽ per
uenerit. sed diminutio carnis lachrimalis. qa
paucissimũ remansit. ILLA AVTEM. Hic
ponit curam lachrimarũ que fiunt ab aliis casi
bus antecedẽtibus. & hoc est qđ dicit illa que
facta est nõ, ab incisione ungule sup. sed ab ali
is causis. sup. curatur cũ tucia &c̃. ¶ Ad huiꝰ
partis itellectũ considera qđ alie cause lachria
lium accidẽtaliuꝫ sunt febres uigilatiue ul͛ pu
tride. ut supra dixit. Et istorũ lachrymarũ cu

raꝫ nõ ponit. quia cura earũ est cura febrium
sicut ẽt frigus & alie cause extrisece. & istaꝝ
curã nõ ponit. qa remouent̃ uelociter ut dixit
Sũt ẽt cause istarũ lachrimarũ defectu cõtẽti
ue & digestiue cerebri. Hec autẽ lachrima hꝫ
curã quattuor intentionũ. ut ponit Mesue ca°
de lachrima. Prima ẽ rectificatio dispositiõis
cerebri. & istam curã Auic. presupponit norã
ex ca° de catarro. & ex cura egritudinũ capitis
Secũda causa ẽ euacuatio materie. & istaꝫ ẽt
p̄supponit notaꝫ. Tertia ẽ confortatio partiũ
oculi. & ꝓhibitio receptiõis materierũ in eo.
& exiccatio ẽt earũ. & curam quãtum ad hãc
itentionẽ ponit hic. Quarta est diuersio mate
rierũ ab oculo. & quãtũ ad hanc intentionem
ponit ibi curã. Et ex eis que experta. ¶ Vult
Aui. in prima parte intendere ad stipticatiõeꝫ
& cõfortatiõeꝫ partiuꝫ oculi & ꝓhibitionem
receptionis humiditatuꝫ. & exiccationẽ earũ
& hoc fit cũ tucia. s. colirizata. & cum alcofol.
. i. siue alcofoletur oculus cũ alcofol de tuciis
que sunt uarie species tucie. ut sup̃ prio trac.
declaratũ fuit. & sicut cũ alcofol de tucia pre
dicto in ca° d̃ albugine. s. 5° can. sũma. zª trac.
z°. in rubrica algarab. & albedo uestigiorũ &
ulcerũ. Nam supª in ca° de albugine non inue
nitur pescriptuꝫ. ¶ Et oĩbus coliriis uiscosis
. i. habentibus medicinas aliquas uiscosas. uel
glutinosas. ut gũmas uel terrã sigillatã. ¶ Co
liriũ album d̃ sarcacolla. potest sumi pro eo.
Primũ coliriũ ꝙ. Auic poĩt &c̃. d̃ coliriis asta
ticon ibidẽ describitur. ¶ Et ex eis que expta
sũt. s. apud iudeũ ut ponit Mesue ca° d̃ lachri
ma. ubi ponit hoc coliriũ aqua granatorum. i.
succus. et si exp̃mat̃ cũ corticibus erit magis
stipticũ & exicãs. ¶ Felluzaaragi. i. arbor de
q̃ fit bonũ liciũ. qa liciũ põt fieri ẽt ex alio. ut
appꝫ z° can. & tunc debemus exponere licii. &
feulzaaragi. i. lici boni. & hec expositio concor
dat. cũ Mesue q̃ ponẽs hoc medicamen ponit
solum liciũ. & nõ ponit felluzaaragi. posset tñ
exponi licii et felluzaaragi. qui ponatur ibideꝫ
de licio & de planta. ¶ In secunda parte. Auic
ponit curam istarum medicinarum q̃tum ad
intentiõeꝫ que ẽ materirũ diuersio. & pōt di
ci ẽt ꝙ est materierũ euocuatio. & hoc fit cuꝫ
mora in balneo i ieiunio. q̃a resoluendo exicat
& iõ dẽt morari i aere balnei. Addit tñ. Auic
remedium i intentione exicationis materieruꝫ
in oculo & repercussionis & cõfortationis ocu
li ne recipiat cum docet istillare aquã & acetũ
& h° proprie cõfert quãdo esset calida distẽpe
rantia in oculo. si enim esset in ea frigida cõplõ
nõ esset cõueniens. ut patet. ¶ Vltimo Aui. po
nit qđ lachryme natiue difficulter curant̃. &
h° supra declaratũ est.

Q Vandoq; fit strabositas. Superi⁹ Auic. determinauit de lachrimis. Hic determinat de morbis oculi. q̃tū ad locū. Sunt autē hi morbi tres. s. strabositas. exitus ad extra & profundatio. & iō tria facit. quia primo determinat de passione que dicit̄ strabositas. 2° de exitu. 3° de ꝓfundatione. ibi. 2ª. interdū ibi 3ª. Illud fit in febribus. Prima in duas. primo inuestigat causas strabositatis & species. innuēs i hoc si gna. Primo ponit curā. ibi 2ª. infās uero. Prima in duas. primo facit qđ dictū est. 2° inter quosdā modos uel species strabositatis cōpat ibi 2ª. & qualitercūq; fit. ¶ Cōsiderandū p° qđ iste tres egritudines. s. strabositas exitus & ꝓfūdatio. possunt pōi morbi i situ sumēdo sitū pro loco qa in qualibet harum dispositionum oculus preternaturā locat̄ in suo loco. s. in orbita. possunt ēt poni morbi in situ sumēdo situ3 ꝑ societate. qa cōcurrit ibi associatio ꝑternaturā. cū ptibus quib⁹ debite associari deberet. & h° ē notū ei. qui uidit in pricipijs uribus medicine. ¶ Cōsyderādū 2° qđ Aui. nō diffiniuit strabositatē. & hoc qa erat nota & ex suis ēt dictis pōt apparere ei⁹ diffinitio Nam strabositas nō ē aliđ q̃ oculi obliquitas uel tortura. ¶ Ex q̃ appar3 qđ due sunt ei⁹ cāe imediate. s. spasm⁹ & mollificatio. Mēbꝝ eni3 cui⁹ debita situatio & motus ē cū musculis torturā patit̄ ex altera predictarū cāꝝ sic apparet etiā in tortura faciei. Dixit aute3 A. propter mollificatiōem quorundam. & dixit a spasmo alicuius. Nam si oēs musculi oculi spasmarent̄ aut mollificarentur equaliter non fieret oculi tortura. sed cū quidā ex musculis mollificantur. uerbigrā. musculi supiores. tūc oculus torqueretur uersus inferius. & econtra similiter cū musculi supiores oculoꝝ spasmāt̄ tūc oculus uersus supi⁹ torquet̄. et ecōtra. & h° est qđ. A. dicit. & oēs cum eo concordant. ¶ Considerandū 3° ꝙ ex dictis possumus accipere. quot sunt mōi strabositatis siue spēs. qa quatuor. s. una ad superius. alia ad inferius 3ª ad lachriale domesticū. 4ª ad silvestre. ¶ Queritur in forma ꝓblematis propter quid est ꝙ quidā homines quiescētes cum oculis ñ apparēt strabosi sed cū uolunt mouere oculos fiūt strabosi ut apparet. ¶ Dicēdum qđ aliqbus cōtingit hoc ꝑpter uoluntatē. quia sic uolunt situare oculos ut accidit eis. q ex transuerso i spiciunt mulieres. & eis qui inspiciunt leporē nasi. & quibusdā q dicunt se cōtēplatores diuinoru3. qui ita supra uertūt oculos ut quasi nihil aliud q̃ alba eoꝝ inferiora appareant. Quibusda3 autem accidit. quia uolētes oculos mouere nō possunt bene mouere. uñ cōtra uo

luntatē accidit. Hoc autē pōt esse ꝑpter duo Primo qa aliqui de musculis oculoꝝ sunt debiles in mouēdo. q̃uis nō sint debiles i qescendo & subtēdendo oculū uel oculos cum quiescūt. Cū igit̄ homo tētat mouere musculi debiles ñ equiperant̄ musculis fortibus. & sic fit strabositas. Secūdo posset h° cōtigere. qa quatuor musculi essēt sani. s. supior & iferior dexter & sinister. & ut sic ocul⁹ qescēs esset cū ill⁹ bene situatus. & maxime si esset san⁹ muscul⁹ nerui obtici. s3 duo musculi mouētes circūuolutiue essent defectuosi. nō potētes bene ꝑ uniformiter mouere. Cū ergo homo uellet circūuoluere oculum non fieret hoc debite pp defectū istoꝝ musculoꝝ. & sic fieret strabo. Ex q̃ apparet qđ ex passione musculorū oculi circūuolutiue mouentiū possemus iuestigare alias species strabositatis. Nā ex spasmo siue mollificatiōe illorū oculus torquet̄ nō recte ad superius. nec recte ad inferi⁹. nec recte ad lachrimalia. s3 cū quadam obliqtate. ET QVALI tercūq;. Hic ponit causas mediatas Et primo facit h°. 2° đclarat quoddā 3° ostendit quasdā passiones ad quas multū sequit̄ strabositas. ibi 2ª. & illa qdē. ibi 3ª. & multotiēs. Circa primā partē cōsyderādū qđ littera que dicit Et q̃litercūq; fit uel sit. pōt dupliciter exponi Primo qualitercūq; fit. s. strabositas. siue sit a mollificatione. siue sit a spasmo habet pro sua causa humiditatē uł siccitatē. q a si ē a mollificatione siue a spasmo habet ꝑ sua causa humiditatem uel siccitatem. qa si est a mollificatiōe fit ab humiditate. & si est a spasmo pōt fieri ab humiditate. ut a spasmo de repletione. Si autē ē etiā a spasmo pōt fieri a siccitate. ut apparet in spasmo de inanitione. & sic exponēdo nō o3 intelligere ab Aui. qđ mollificatio fiat a siccitate. quia h° nō est possibile. licet rarissime quidā modus palisis possit fieri a calido uel sicco. ut supra fen 2ª. cap° de palisi. Sic g° exponatur. Qualitercūq; fit. quandoq; fit ab huiditate. s. cū est a molificatiōe uel spasmo Et qñq; fit a siccitate. s. cū est a spasmo de inanitione. & hoc est qđ subdit. sicut accidit in febrib⁹ acutis. s. exicatis. & hec expositio uadit ad mentē Auic. infra in cura. cū dicit. Et ē ei⁹ cā molificatio aut spasmus huidus. Et subdit ꝙ si fuerit ei⁹ euēt⁹ a spasmo ex sicitate Ecce ꝙ Auic. nō uult quod molificatio fiat a sicco. ¶ Secundo mō pōt exponi littera que dic̄. Et qualitercūq; fit. ut Auic. uelit recordari cōtrouersie que est posita supra in ca° de tortura Quidā eni uoluerūt ꝙ pars mollificata moueatur uersus partē sanā. sicut hic dicit. Auic Et quidā uolūt ꝙ pars mollificata faciat ꝑcipitari uersus seipsa3 partē sanam ita quod sana

moueat̃ uersus egrã. Similiter quidã uolunt ꝙ pars spasmata trahat uersus se partez sanã & tũc facies uel oculus declinat uersus partẽ spasmatã. ut dicit Auic. hic. cũ dicit. Declinat oculus ad partẽ. Quidã autem uolunt cõtrarium huius. s. quod pars sana laboret in rectificando partẽ spasmatã. & iõ pars sana trahit eã ad se. Dicit igitur. quod qualitercũq; fit de huiusmodi siue sit secũdũ quod dixit hic siue sit aliter. Due tamẽ sunt cause mediate strabositatis. s. hũiditas. que cã mollifica õis est uel spasmi & siccitas q̃ est cã spasmi. ¶ Circa secundã partẽ cõsiderandũ qd Aui. uult declarare qd dixerat de strabositate ꝓueniẽte a spasmo. & ult ostẽdere ꝙ spasm⁹ musculoꝝ mouẽtiũ oculũ. fac̃ strabositatẽ. sꝫ spasm⁹ musculoꝝ l' musculi tẽiñtis i radice. i. i neruo obtico nõ facit hoc. imo confert. ¶ Dubitat̃ . utrum spasmus musculi tenẽtis obticũ cõferat i uisu Videt̃ qd nõ. qa res ꝑternaturã ñ cõfert. igit̃ nõ cõfert. ¶ Amplius unũqdq; mbrũ naturaliter disposito homine debet habere dispõnez qua melius põt i opatiões. ut põt sumi sepe a Gal. in li° de utilitate pticua ꝝ & rõ est. quia natura semp facit ꝙ meli⁹. ut Ar. z° de ptib⁹ aialiũ. sed dispõ illius musculi spasmosa ẽ cũ qua fit melius uisio. g° unusquisq; hõ sanus & bene disposit⁹ secundũ oculos. dẽt habere spasmũ ilius musculi quod ut̃ absurdũ ¶ Amplius mollificatio illius musculi ipedit uisum ut sumit̃ in sequẽti ca° qa facit exitum oculi g° spasmus dẽt impedir̃. quia utrobiq; ledit̃ tẽperamentũ. ¶ In contrariũ est Auic. hic & Iesus Haly trac. ultio. 5° ca° ubi dicit. quod hec egritudo. s. spasmus musculi. nerui obtici est utilis. ¶ Dicendũ quod siue muscul⁹ iste sit unus siue triplex spasmus ei⁹ cõfert uisui. Rõ ẽ. Illud in uisu p se cõfert quod oculuz interius coadunat. sꝫ spasmus ꝑdicti musculi h° facit. maior ẽ nota quia uisus ex coadunatiõe oculi interi⁹ fortificatur & melioratur. Vñ oculi ꝓfundi magis comendantur ab Ar. p° de historiis. 4° ca°. et ab Auer. 3° colliget. sꝫ minor ẽ nota. nã ocul⁹ p contractionez musculi uertit̃ interius. et sic coadunat̃. Hec ẽ sentẽtia Iesus trac. ultimo. 5° c°. ubi dic̃. Si accidit ex spasmo. s. musculi nerui obtici ẽ utilis. qa eleuat oculum. s. trahendo eum uersus int⁹. et claudit cũ idest profũdat eum. Hec est sentẽtia Rasis z° cõtinẽtis cum loquit̃ de strabositate. ubi dicit dixit Iohannicius spasmus musculorũ retinentium radicẽ nerui cõcaui. non nocet oculo. sꝫ coadunat eum in operatione sua. ¶ Idẽ sentit Halyab. 9° sermone theo. 13° ca°. Et hoc ẽ qd Auic. hic dic̃. imo cõfert ualde ¶ Cõsiderãdũ tamen ꝙ q̃uis per se hoc iuuamentũ fiat ab illa spasmosa cõtractione tñ per accidẽs posset uisui nocere. & hoc si ille spasmus esset cũ dolore in musculo illo & radice oculi ex q̃ dolore possent multa incomoda sequi. et si ille spasmus ẽẽt replõnalis de multa materia. uñ musculi illi multũ ingrossarent̃ & premerẽt neruum obticũ. et si esset ex mlta siccitate uñ naturalis humiditas obtici cõsumeret̃. tñ contractio illa secũdũ se. ut cõtractio uidet̃ utilitatẽ quandã facere in actu uisionis. ¶ Cõsiderãdũ z° qd ista ꝯtractio. põt compari ad duas dispositiones oculi. Vna est dispositio debite situationis. Alia ẽ dispositio lasitatis & eminẽtie. si quidẽ cõtractio musculi illius cõpetur ad laxitatẽ sui qa oculus laxat̃ & ꝓminet. ut sic ꝯtractio siue spasmus ẽ utilis respectu illius laxitatis. Nã ex laxitate illi⁹ musculi nulla põt ꝓuenire i uisu utilitas. imo ꝓprie muscul⁹ ille inter alia fuit factus ad ꝓhibẽdũ oculi laxitatẽ & ꝓminẽtiã. ut summit̃ a Gal. x°. li°. de utilitate pticulaꝝ. ca. de musculis oculoꝝ. Vñ Auic. p°. li°. eodẽ ca. loquẽs de utilitate h⁹ musculi dic̃ ꝓhibet a laxitate a q̃ ꝓuenit alohod. i. exitus oculi. sed ex cõtractõe siue spasmo oculus subleuat̃ ecõtra laxitati & claudit̃ itus. & hic ẽ aliqua utilitas compata i modo laxitatis & prominẽtie si autẽ cõtractio siue spasm⁹ iste cõperet̃ dispõni debite situationis eius & oculi ut sic aliqualiter nocet iq̃tũ oculus idebite ꝓfundus nõ ẽ sic z^m naturã. sic ocul⁹ mediocris siue tempate situatiõis. ut declaratũ fuit supra trac. p° q̃uis sit z^m naturã respectu oculi relaxati & ꝓminentis. ¶ Si qs autẽ uellet tenere qd ꝓfundatio ocli sit naturalior dispõ i uisu q̃ mediocris situatõ. ut uidet̃ sape Ar. p° de hystoriis. ca° 4°. & Auerois 3° colliget. Tũc oporteret simpliciter dicer̃ qd cõtractio siue spasmus musculoꝝ illoꝝ p se iuuat uald̃ in uisu. Sꝫ tũc ẽ difficile huic opinioni soluere ratiões in cõtrariũ factas. tamẽ sic poterũt euitari. cũ p° dicit. res preternaturã nõ confert. ¶ Dicẽdũ qd hec ꝓpositio põt negari. quia sanies i magnis apostematibus est res preter naturã. similiter aqua idropicorũ est res ꝑter naturã. tamẽ utraq; aliquã habet cõferentiaz sanies qdẽ obturãdo orificia. Vnde possꝫ spũs exallare. aqua autẽ ydropicorũ in h° & in su stendãdo epar. ut põit Gal. in cõmẽto affo. sexte pticule. Quicũq; epici aut ydropici. & c. febris cõfert i spasmo. et obtalia ẽ dispõ cõtra naturã. & tamẽ quidam obtalmici acutius uident ut Ar. 3i. particula de problematib⁹. z. pblemate. ¶ Itẽ uermes iuuant. ut summit̃. 3° can. fen i6ª. p° ca°. Itẽ dens mortu⁹ ẽ morb⁹ in numero. & tamẽ iuuat in masticatiõe pl⁹ q̃ si nõ esset. ¶ Vel aliter qd res ꝑternaturã. ut

cōtra naturā respectu eius.cui⁹ respectu ē cō
tra naturā nō cōfert.tamē respectu alteri⁹ cui
compat̄ pōt esse z^{m} naturā & pōt ēt cōferre.
Et cū dicit̄ qđ spasmus ē res preternaturam
¶ Dicendū ꝙ uerū est respectu musculi.non
tamē respectu oculi. ¶ Sed tu dices cōtra.qa
musculus ille n̄ est factus nisi ꝑ ocl'o.igit̄ sua
dispōitio preternaturā erit respectu oculi.Di
cendū qđ musculus ille est ꝑ oculo in h^{o} qđ ē
oculū subleuare & ꝓhibere oculi laxitatez.&
iō dispositio musculi que cū prohibet a hoc.
sicut ē musculi mollificatio est dispositio eius
cōtra naturā.ut in oculo ordinat̄.ut sup̄ dictū
est.Sed dispositio musculi huius que eū i hoc
uigorat.sicut est musculi cōtractio uł spasma
tio nō ē dispositio cōtra naturā.ut musculus
ordinat̄ i oculi seruitium.lз possit esse dispo
sitio cōtra naturā musculi in se.Exemplū hui⁹
posset poni.qa siccitas ossis mł'ta secūdū se essз
mala dispositio.qa īpediret debitā nutricatio
nē.sed respectu organici mēbri esset iuuās in
h^{o}.qa facit magis ad sustentandū.qa magis
indurat.lз hoc exemplū posset calūniari.Vel a
liter posset dici ad rationē.cum dicit̄.res pre
ternaturam nō confert concedat̄.& cū dicitur
qđ spasmus illius musculi est res preternatu
ram uel contra naturā negat̄ dupliciter.Prio
quia spasmus pōt fieri a uirtute.& iō nō est
res omnino preternaturā.ut 5° de accidēti &
& morbo.sicut sunt accidentia q̇ oīo a morbo
fiunt sunt omnino contra naturā.Secundo qa
spasmus est quodāmodo idem siue simile actī
oni quā facit uirtus animata.cū est in suo cur
su naturali.ut ponit Gal.5° đ accidēti & mor
bo p^{o}.ca. ¶ Ad secundā rationē dicendū cōces
sa maiori.ad minorē dicendum qđ dispositio
musculi spasmosa & dispositio cōtractiua.q̄ n̄
sit spasmus.ambo sunt quib⁹ respectu uisiōis
fit iuuamentū.cōtractio nō spasmosa ē magis
z^{m} naturā.ideo homo temꝑatus cū magis z^{m}
naturā erit hēbit illū cōtractū.sicut cum spas
mus cōtraheret.Vel aliter qđ unūqđq̄ mēbꝝ
debet habere dispositionē qua melius pōt in
opationes z^{m} cōem modū.nō tamen z^{m} ꝑticu
larem modū.licet igit̄ ille spasmus acuat qđā
modo uisuз.& ut sic cōferat.tamē forsan ꝓhi
bet oculū a motu circūuolutiuo.& a debito &
facili motu ad latera ꝑp spasmosaз dispositio
nem in radice oculi. ¶ Ad aliā ꝑatet solutio.
¶ Si autem sustentet̄ alia opinio.tūc est facile
soluere rationes. ¶ Ad ꝑmā dicēdū qđ spas
mus ille simpliciter nō cōfert.sз respectu laxi
tatis dicit̄ confer̄. ¶ Ad secūdā ꝑatet solutō ē t.
¶ Ad tertiā dicēdū qđ licз laxitas musculi illi
us & cōtractio eq̄liter distent a tēpata dispo
sitione musculi.nō tamē equaliter nocent.lic̄

exemplū sit gradus un⁹ caloris & unus frigo
ris.quia sanitas plus attinet caliditati.Et aliꝫ
mōi soluēdi essent hic.ET MVLTOCIens.
Hic ponit quasdā passiones ad quas sequit̄
multū strabositas. ¶ Consyderādū qđ post
pōt dupliciter intelligi.Vno modo post quia
sit accidens illarum egritudinū eis stantibus.
Alio mō post.i.qa remaneat strabositas illis
egritudinibus recedentib⁹.& utrūq̄ uerificat̄
¶ Cōsiderādū z^{o} qđ iste passiones cerebri fa
ciūt strabositatē aut per uiam inflāmationis
siue adustiōis exsiccātis & facientis spasmū đ
inanitiōe.sicut karabitus.i.frenesis & similia.
ut erisipilla cerebri.& qantū ad hoc dixit.acci
dit propter adustionem.et ꝑ.i.siccitatē que se
quitur adustionē.Aut faciunt hoc p uiā reple
tiōis spasmātis siue molificantis.sicut fac̄ epi
lepsia.et uertigo et similia.ut apostema.& q̄
tum ad h^{o} dixit aut repletionē. ¶ Considerā
dum tertio ꝙ spasmus faciēs strabositatē.n̄
solum pōt fieri ex repletione et innatiōe.imo
a uirtute faciēte contractionē.ut fugiat a nocē
te.ut sumit̄ supra fen z^{a}.ca^{o} de spasmo et hoc
Aui.dedit ītelligi ex eo quod dixit đ epilepsiā
¶ ET SCIAS.hic Auic.comperat species stra
bositatis.& uult quod peior strabositas sit
cū oculus torquet̄ ad supiora uel ad inferiora
qa tūc una res apparent due.sed cū torquet̄
ad latus alicui⁹ lachrimalis nō infert nocumē
tum de quo sit curandū. ¶ Dubitatur utruз
controrsio oculi ad latus faciat unā rem uideri
duas.Arguit̄ quod sic.quia una cā quare unū
apparet duo ē motus fluctuosus fact⁹ i spiri
tu ut sumit̄ ab.A.6° de naturalibus ꝑticula
3^{a}.& ab Auer.in cōmēto đ sensu et sensato.sз
in cōuersione oculi ad latus pōt continge r̄ spi
ritui fluctuatio.igitur unū duo apparebit ex
h^{o}. ¶ Amplius quando una res appз in diuer
sis sitibus.ipa apparet duplex.ut pōt sumi a
Gal.in li^{o} de utilitate ꝑticularuз.4° penultio
ca^{o}.sed quādo oculus ad latus dextrū uł sini
strum torquetur.tūc una.res appз sub diuer
sis sitibus.quia per oculū naturaliter situatuз
apparet in suo naturali situ.sed p oculū obli
quatū ad latus apparet ī alio situ.igit̄ ideз ap
parebit in duob⁹ diuersis sitib⁹ & sic unū &
idē apparebit duo. ¶ In contrariū est .A.hic.
& Iesus eodē ca.& Gal.4°.đ accidēti & mor
bo.p^{o}.ca.& omnes auctores medicine. ¶ Ad
solutionē dubitationis considerādū qđ aliquā
do una res appз duo homini nullaз in ocl'o ha
benti torturā.sз habenti naturaleз situationē
pupillarū & totius oculi.ut in ebrijs contigit
z^{m} Aꝝ.3° de ꝓblematibus.x^{o} ꝓblemate.Sic̄
etiā cōtingit ante principium cataractarum.
Aliquādo appз h^{o} homini habēti strabo sita

rē secundū sursum uel deorsum. Cā i pma apitione est motus fluctuosus q accidit i spiritu prius eniз q̄ pma species recedat a spiritu ubi fit iudiciū imprimit̄ et 2ª species eiusdē uisibilis ,pter agitationē in spiritu uisibili ïprimēte siue defferēte secundū quē modū, gutta aq̄ cadentis uelociter cū est in secundo loco imprimit uelocius q̄ recedat species impressa ab ea cū erat in priori loco. & secundū hoc gutta uidet̄ linea. & baculus ignitus cū uelociter moue tur in girū uidetur ut ignis extēsus uel circularis. & in aqua que agitatur apparēt duo soles, uel plures & 2ᵐ hūc modū uidet̄ ebrijs qd̄ una res sit plures. s. ,pter motū multum in spiritu a uaporib⁹ uini. & i hac causa cōcordant omnes. s. Auer. d̄ sensu & sensato i comēto 7°. Aui. 6° de naturalib⁹ 3ª particula cap° ultimo. & Arꝫ. 3ª d̄ ,pblematib⁹ x° ,pblemate. Causa autē quare parati ad cataractas unam rē iudicāt duas. ē duplex. Vna que dicta est in ebrijs. Nā uapores cōtingētes ad spiritū uisiuū agitant euз & faciūt eum inquietuз & fluctuosum. & iō duplex species imprimit̄. ut secūda anteq̄ recedat prima. spiritu eni existēte in motu ,pter uapores cataractā precedentes. p° imprimit speciē per unā sui partē. deinde alia pars mota uelociter illi succedēs imprimit priusq̄ pma spēs recedat. Alia cā assignatur a quibusdā. quia uapor siue reuma ad oculos fluēs diuidit & scindit spiritū uisiuūз. & ideo in quacūq̄ parte spiritus recipitur distincta species & unū apparet multiplex. Et istaз cām credit cōciliator. & haberet multā inuestigationē. Si aūt una res appareat homini strabosi duo. hoc ē quādo strabositas est cū tortuositate ad supius uel iferius. nō autē cōtingit hoc qñ contorsio fit ad dextrū uel sinistruз ut Aui. ponit & omnes auctores. Et cā est. Nam unū. unū uidere fit per unionem duaꝝ specierū receptaꝝ in duabus cristallinis in uniōe neruoꝝ obticoꝝ. Aliter eni una res appareret due si ibi non fieret unitio. Vnde Aui. 6°. de naturalibus. particula 3ª ultimo ca. primū cui imprimit̄ simulacrū uisui est humor cristalloydes penes quē nō consistit certe uidere alioqn unū uideret̄ quasi duo &c̄. Sз hoc simulacrū redit̄ a duobus neruis concauis ubi coniungūtur in modū crucis &c̄. Si igit̄ unus ocul⁹ eleuet̄ super alterū uel pmatur. tūc due linee ñ concurrūt in eodem pūcto. sed qlibet species uisibilis p ,ppriam lineā fertur. & sic qlibet p se iudicatur. sз quādo ocul⁹ torq̄tur ad latus tūc adhuc due species uisibiles concurrūt ad eūdem punctuз. & uniūtur ibi. & sic iudicat̄ unū qd̄ ē unū. & ñ iudicat̄ duo. & hāc cāз inuit Arꝫ. ,pblematū. 31ª. 7°. ,pblemate. & 12°. & Gal. x° li° de utilitate particulaꝝ. penult° ca°.

¶ Sed dubitat̄ quid faciat cōtorsio ad lat⁹ de nocumēto. ¶ Secūdo dubitat̄ pp qd ē qd̄ si hō supponat digitū oculo & subleuet oculuз illud qd̄ apparet per eū uidet̄ depressius eo qd̄ apparet p oculū alterū naturaliter situatū Si aūt superponat̄ digitus. & deprimat̄ oculus uel deponat̄. apparet p eū qd̄ uidet̄ eleuatius uel superius. ¶ Ad primū dicēdū qd̄ nō facit aliud nocumētū. nisi quia facit apparere magis rem dextrā q̄ sit uel magis in sinistra 2ᵐ qd̄ torquet̄ ad dextrū uel sinistrum. Vnde Gal. Que uero uersus magnū cantū ł paruū adducēs magis sinistrum uel dextrum ostendunt̄ id qd̄ aspicit̄. nō tamē duplex. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū qd̄ quādo posito digito sub oculo pupilla uertit̄ sursum. & sic neru⁹ obtic⁹ pmitur deorsum. & iō deorsum apparet qd̄ uidetur per illum oculū. sз si ponas digitū sup oculo. & euertis inferi⁹ pupillā. tūc obticus eleuatur sursuз. & ideo apparet sursum qd̄ appз per illū oculū. In h° tamē cōtingit errare q̄do homo nescit facere has depssiōes. ¶ Ad cōtraria dicēdū ad primū qd̄ nos loquimur de apitione ista. quādo oculus ē in quiete iam situatus in sua tortuositate. & nō loqmur de appetitione ,pter agitatiōem & motū quia talis appitio pōt fieri oculis debite situatis ut apparuit. ¶ Ad secūdū cū dicit̄ quādo una res apparet in diuersis sitib⁹. tūc apparet duplex. ¶ Dicēdū qd̄ ueꝝ ē si diuersi sit⁹ nō hēant unū coēm conū inquo una species trāsiens per duas pupillas uniat̄. ad minorē cuз dicitur ꝙ tortis oculis ad latus &c̄. ¶ Dicendū ꝙ nihilomin⁹ fiat unio i eodē pūcto cruciatōis neruoꝝ

Infans uero nō sanatur hic ponit curā strabositatis curatiue. 2° ei⁹ q̄ fit in corporibus iā cōpletis. ibi 2ª illi aūt. Pria in duas. p° facit ꝙ dictū est. 2° ponit quendaз can. ibi secunda &c. emissio. ¶ Diceret aliquis circa primā ptem que est causa huius strabositatis que accidit infanti. ¶ Dicendū ꝙ ē mala figuratō ut̄ formatio musculorū oculi. & p consequens in orbita. & qa corpora infantium cuз sint humida sunt bene formabilia & figurabilia. iō spes ē ꝙ fiat cura i hac etate si formatio nō sit uehemētet mala. Secūdo considerādū quod eq̄tio cure ē ei⁹ debita situatio qua situata d̄bite. s. cuз aliqua eleuatione ptis capitis ponatur candela de nocte uel aliqd rubeū de die & ponat̄ in parte opposita parti ad quā torquet̄ ocul⁹ & fiat taliter quod aspect⁹ pueri cū oculo torto sequat̄. i. ispiciat ut uideat illd̄. pueri. n. ad huius lucida ut candelā uel lucernā uel aliqd

rubeum intuent. et. h° qa anima naturaliter di ligit lucē. ut Auic. 6° d naturalib⁹. pticula. 4ª penultimo ca°. ¶ Circa secundā partem consi derandū quod duplex littera ibi repit. Vna q̄ dic emissio sanguinis ē ex eis que faciūt aspec tū rubeum. qa debentibus habere fluxū san guinis nariū preapparēt quādoq̄ huiusmodi imaginationes. ut innuit Hyppo. 3° pnosticoꝝ & talis littera nō pertinet multū ad hoc capi tulū. Alia littera dicit. emissio sanguis ē ex eis que faciunt aspectū rectuȝ. i. rectificāt aspectū q̄ prius erat strabosus. & h° esset quādo stra bositas fieret pter repletionē materieꝝ eua cuabiliū per fluxum sanguinis. & iō Rasis 2° cōtinentis ca. de strabositate dicit. Cura eminē tie est curare corpus cū flebothomia. ILLI AVTEM. Hic ponit curam strabositatis i cor poribus iam cōpletis. & primo ponit curam eius que est ab humiditate. 2° eius q̄ est a sicci tate. ibi 2ª. qd si fuerit. ¶ Considerandū cir ca primā partem qd p magnos & senes nō in telligimus eos solos q sunt in etate senectutis sȝ quoscūq̄ post etatē pueritie. qbus nō a nati uitate sȝ ex tēpore accidit strabositas ex humi ditate spasmāte uł relaxante. & q̄s possum⁹ medicinis euacuare. ¶ Secūdo cōsiderandū qd Aui. ponit curā in summa hui⁹ passionis. Cu ra eni eius ē cura spasmi. & palisis. & iđo oȝ qd tu reuertaris ad secūdaȝ fen hui⁹ tertij. In summa tamē curā Aui. ponit p medicinas eua cuatiuas d yeris magnis. sic yera logodion & similibus. & pillis. ut pillis cocijs. pcedēte ra mē materie digestiōe ut docuit i canonib⁹ uni uersalib⁹ fen pª hui⁹ tertij. ¶ Secūdo poit cu ram p rectificationē regiminis. qa regimē sub tiliet. & hoc ad cōsumptionē humiditatum subtiliatiōem autē opȝ te diuersificare 2ᵐ cor porū diuersitatē. & alia que indicant. & ideo in quibusdā oȝ auferre uinū & carnes forsan & quibusdā cōcedere eas. ¶ Tertio poit curā per balneū i quo est itentio resolutio ma erie rū. & ideo dēt fieri post euacuatiōes. & nō d bet fieri balneatio in aq̄. sed potius in aere. & sit aqua d decoctiōis rerū calidarū resoluētiū et exiccantiū. & poterit in ea morari & iō dēt ex poni balnei. s. naturaliter calidi. ut sulfurei. Et hoc inuit Auic. cū dicit. administratiōe balnei & resolutiōe & balnei resolutiui. Vel ēt reso lutione s p fricatiōes. Quarto poit curā per caputpurgiū in quo ē uirt⁹ exicatiua. s. cū suc co foliorum oliue. QVOD SI FVERIT hic ponit curā eius que est a siccitate. ¶ Cōsi derandū quod huiusmōi ēbrocas facimus ad caput & ptes faciei & oculorum & fiūt ex de coctiōe seminis malue semis lini semis citonio rū & seminis altee ēt ex decoctōe capitū & pe

dū agnoꝝ & similiuȝ secundū qd uidet medi co. ¶ Secundo cōsiderāduȝ qd lac asininum ē potēs in humectādo. uñ ethicis cōcedit. ut 7° the. Datur autē lac nisi sit febris. s. putrida. qa timetur de corruptione eius. ut in cemēto afforis 5. particule. lac dare caput dolētib⁹. Qd autē dic cū oleis & c̄. pōt dupliciter itelligi. Po qd misceant lac & olea humectātia. sic ē ole um uiolatū. Alio modo qd utriusq̄ sit p se ap proximatio. lactis quidē in potu. sȝ oleum i un gēdo partes frontis. & ēt cōdiendo cū eo sua cibaria si uidet. summa enim curationis ē hu mectatio uñ penitus oȝ &c̄. ¶ Sed dubitatur quā utilitatē habet sanguis turturis i strabo sitate pueniēte a siccitate. imo uidet nocere ca lefaciēdo & resoluēdo. ¶ Dicēduȝ qd forsan istd remediū dȝ referri ad strabositatē pueni ētē ex repletione. et nō ad eā q̄ puenit a siccita te et iō exponit sic. Et oȝ i strabositate replō nali. ut distillet etc̄. Et hoc uidet esse de mēte Rasis 2° cōtinētis. ubi fcā flebothomia que cō uenit i strabositate de repletōe docet istillare sanguinē istū. Vnde dicit cura spasmi oculorū ē in principio flobothomia. deide instillet ocu lis sanguis turturis uel columbi. Vł possum⁹ dicere qd sanguis turturis sol⁹ approximat⁹ nō cōfert. sed faciendo subsequi albumen oui & oleū ro. cōfert. & h° quia dilatat poros & pparat uiā. ut oleū ro. & albumē possit pfun dari. & pter hāc intētionē ēt ponit cū ill's paꝝ uini. q̄uis uinū 2ᵐ se noc3 cū sit exicatiuū

INterdū accidit egressio. ¶ Supi⁹ Aui. dterminauit d istrabositate q̄ ē unus morbus in situ. ¶ Hic determinat de exitu oculi. q̄ etiaȝ pōt dici morbus in situ. & tria facit. Primo ponit causas. 2° signa. 3° curā. ibi 2ª. cū est ex materia plurima. ibi 3ª. egressioni uero leui. Prima in duas. primo pmittit tres causas egres sionis oculi. 2° declarat eas. ibi 2ª. et illa q deȝ q̄ accidit. ¶ In pª parte pōit tres causas. ¶ Et prima est uehemēs inflatio oculi. pper quam inflatiōeȝ nō cōtinet in orbita. ¶ Secunda cau sa est uehemens coartatio. ¶ Tertia est molli ficatio panniculoꝝ suspendentium euȝ et lacer torum et nerui obtici q debite suspēdunt euȝ ut predictū ē in c° de anathomia supra. ¶ Sȝ diceret aliqs. ad qd Auic. multiplicat ista uer ba uehementiaȝ inflationis pter grauitatem & repletionē. ¶ Dicendū q̄ matera replens o culū & inflans eum q̄nq̄ est uentosa. & tunc solū dicitur repletiua & nō grauitās. & facit exire oculū inflando & forsaȝ impellēdo q̄nq̄ aliquando autem talis materia est humoralis grauis. & tunc inflando & grauitando facit

exire oculũ extra. ET ILLA hic declarat has causas. & hẽt partes tres. sicut tres sunt premisse cause quas declarat. ibi. 2ª et illa qdem que est. ibi 3ª. facta autẽ. ¶ In. pª parte poit diuisionẽ materierum replentiu3. pº in se qa uel est uentosa inflatiua uel ẽ humorosa humida. i. humoralis fluida quicunq3 humor sit. 2º ex parte loci. qa uel est ppria oculo uel p cõitatem. ¶ Considerandu3 quod q̃uis retentiones multaru3 euacuationũ possint esse causa exit⁹ oculi per uiã repletionis cõicate oculo. Aui. tñ magis expressit de retẽtione menstruo℞. & hº qa matrix uidetur multũ cõicare oculis. Vnde q̃dam menstruate mulieres inficiũt speculũ ut Ar. in libello de somno & uigilia. & iõ ẽt oculus significat sup matricẽ apđ Hyppocratẽ & Aui. infra fen. 2.ª de signis sterilitatis. Matrix enim & mamille ẽt oculis cõicant. ut i coº affo. qnte particule. quecũq3 corrupture &c̃.

¶ ET ILLA Q VE EST. Hic declarat secũdã causam. ¶ Cõsiderandum qđ tũc oculus exit propter coartationem quãdo aliquid ab intra coartat. i. stringit se uersus partes oculi. & p̃mit oculum extra est igit̃ ibi cõstrictio qua oculus premit̃. & potest dici ibi dilatatio. i. distractio partiũ cerebri. Hoc autẽ fit in prefocatione siue ab intra siue ab extra. cõstricta enĩ gula duo cõtingunt. Vnum est compressio sanguinis. & uaporũ uersus cerebrũ. Secũdu3 est uehemens conatus ad habendũ aerẽ & emittendũ. ex quib⁹ repleto & iflato cerebro p̃mitur oculus extra. ¶ Ex q̃ appar3 quomõ fortis clamor & fortis expressio. sicut fit in tenasmone & uomitu q̃ ambo fiunt post partũ i ptu difficili sunt causa exitus oculorũ. qa in eis cõtingit caput r̃pleri. & in suis panniculis tẽdi Apparet ẽt quõ soda hº facit. qa attrahit materias ad caput. & quia facit clamare. ¶ Cõsiderandu3 2º ꝙ quãuis q̃nq3 iste cause faciant exitum oculi per uiam coartationis. q̃nq3 tñ coniungitur cum eis exitus per uiam repletõnis & inflationis oculi. et hº qa materie mote ad caput currũt ad oculos. sicut accidit cũ partus non ẽ mundus. i. nõ mundificatur mulier bene in partu. uñ materie ille recepte. mouent̃ q̃nq3 ad caput. sicut accidit ẽt ex corruptione cõmistionis fetus. i. ex corruptione eorũ qb⁹ fetus misce℞. ut sũt pãniculi & materie retẽte in matrice ex q̃rũ corruptiõe uapores & male materie caput ascendũt. sicut ẽt accidit i morte fetus in matrice ue ex putrefactiõe fetus. ex qbus põt contingere quod cerebru3 inficit̃ et tandem oculi. FACTA AVTEM hic declarat tertiam causam. Et primo facit hoc 2º ponit signum distinguens inter quasdam ex his causis. 3º põit quasdã; egritudines ad q̃s seq̃t

exit⁹ et dat causam. & diuersitatẽ quãdam in una illarũ causarũ. ibi 2ª. & egressio. ibi 3ª. & q̃nq3 egrediuntur. ¶ Prima pars est nota Et conser. quod Auic. dixit lacertũ i singulari. qa forsan. credidit quod sit unus & nõ tres cũ tñ de hoc fuerit discordia ut supª liº pº cº de anathomia lacertorũ oculi. & Gal. i liº de utilitate pticularũ xº eodẽ caº. ¶ Circa secundã ptem considerandũ quod p attractionẽ seu attritionẽ eius. s. nerui obtici. nos possumus duo intelligere. Primo per attritionẽ. i. rupturã factã a causa extrinseca. & tunc priuat uisum. Et est sermo Gal. in liº. predicto. ca. de musculis ocl'orũ. unde dicit. Si in pcussione forti cõtingerit prominẽtẽ fieri oculum. si adhuc uidet musculus ipe solus scilicet est lesus. Si uero nequaq̃ uidet neruus obticus ruptus ẽ. ¶ Secũdo p attritionẽ possumus intelligere uehementẽ relaxationẽ & mollificationem nerui obtici. ut partes ipe sup se ipsas cadãt. & tunc ẽt fiet et uisus p̃uatio. & hec est cõsona expositio m̃ri Rasis 2º cõtinentis ca. de eminẽtia oculi. ubi dicit Si multũ mollificabitur musculus inducet defectũ uisus. qa neruus distender̃ & relaxabit̃ multa distẽsione. ¶ Circa tertiã ptẽ cõsiderãdum qđ Aui. ponit duplicem cãm ꝓpter quã prefocatõ & apostemata cerebri. & apostẽata pulmonis faciunt ꝓminere ul' exire ocl'os. Vna cã est p uiã coartationis. s. t autem coartatio in istis passionib⁹ per uiã malignatõis hanelit⁹. Vnde infirmi conant̃ et p̃munt se. Vel per uiã motus materie℞ ad cerebru3. unde pãnicli ad latera distrahunt̃ et p̃munt oculos coartãdo Secunda cã est p uiam repletionis. s. ꝓprie oculo. unde oculus inflat̃. Vel posset dici repletionis. s. cerebri. Et subdit qđ multotiẽs fit illđ idest repletio oculi ul' repletio cerebri. Vel illđ idest exitus oculi. cũ sanguine itate. i. cũ habũdãtia sanguinis impediẽte. s. uisu3 et faciẽte apostema. in cornea sup. uel ẽt in cõiunctiua. uidemus enim quandoq3 totũ oculũ coopiri sanguine cũ extra prominet. imo quãdoq3 totus apostemat̃ & corrumpit̃.

CVM ẽ ex materia. Hic põit sigª Et habet partes tres. Prĩo ponit signa exit⁹ ꝓpter uehemẽtiã inflatiõis. 2º per coartatiõe3. 3º p̃ mollificatiõem. ibi 2ª. & cum ẽ. ibi 3ª cũ illa aũt. ¶ Dicit primo qđ cũ egressio oculi ẽ ex materia plurima aggregata in pupilla idest in oculo. tũc apparet oculi magnificatio. & ideo cu3 egressione &c̃. ¶ In secunda parte dicit. qđ quãdo oculus exit ꝓpter coartatiõem aliquã do oculus maiorat̃. & aliquãdo nõ. nam sicut supra apparuit aliquãdo cũ causis coartantib⁹

cōcurrit motus materierū ad oculū.ſicut cum nō ē mundus partus.& aliquādo nō cōcurrit & aliquādo ē cū tali exitu magnitudo.ſi adiuuat eam.ſ.coartatiōem uel cauſaʒ coartationis materia.ſ.unde oculus iflatur et ingroſſat aliquādo autē eſt exitus ſine magnificatiōe oculi.quādo nō cōcurrit materia.Et in ambab⁹ diſpoſitionib⁹.ſ.ſiue exitus a coartatiōe ſit cū materia ſiue ſit ſine materia eunte ad oculū.tamē ſentit extenſio a poſterioribus expulſa extra.qa premit uerſus extra.¶ Et cognoſcit cā eius.ſ.coartationis qa nota ē ſiue ſit ſuffocatō ſiue dolor ſiue clamor ſiue part⁹ laborioſus cīa eni hec ſunt nota.¶ Circa tertiā partē cōſiderandū qđ Aui.tria ſigna ponit exitus oculi a mollificatione.Primū qđ oculus non appʒ maior.& hoc eſt qđ dicit.nō magnificat pupilla.i.oculus & cā eſt quia nō implet oculus materia eū magnificante.ſed ſimpliciter fit lacertorū uel nerui relaxatio.& iō poſſet exponi.ñ magnificat.i.nō dilatatur pupilla.quia pupilla illius oculi nō apparet latior q̄ pupilla alterius oculi.quia nō intrauit materia que faceret creſcere albugineū unde pupilla dilatare t
¶ Cōſiderandū hic qđ poſſet cadere error ꝙ oculus exiēs extra quacunq̧ cā exeat apparet maior altero naturaliter ſituato.& hoc qa eſt manifeſtus uiſui.& de hac magnitudie ñ eſt ſermo ſʒ de magnitudine q̄ fieret p extēſionē tunicaꝝ ꝑpter repletionē materieꝝ.Secunduʒ ſignū eſt ꝙ nō ſentit extenſio.& cā eſt.qa nō eſt ibi cauſa coartans.¶ Sed dubitat.diceret aliquis.quare Aui.dixit uehemens.cū ibi nulla ſit extenſio.ſed mollificatio.¶ Dicendū qđ fuit modus loquendi.Vel aliter qđ forſan i exitu ſentit aliqua parua extēſio ab extra qa oculus q̄ſi pōderat & aliqual'r trahit ad extra.ſʒ talis nō eſt extēſio uehemēs ab intra.ſicut fit in exitu a coartatione.Tertiū ē qđ pupilla.i.oculus eſt extuans.¶ Sʒ tu dices q̄re pupilla extuat.¶ Reſpōdet Dinus qđ hoc ē q̄ materia ē calida.ſʒ hec ſolutio ē uilis qđ nō contingat molificatio a materia calida niſi forſan p accidēs.¶ Aliter ēt reſpōdʒ corrigēdo l'raʒ qa debet dicere neq̧ eſt pupilla cū hoc extuās
¶ Aliter igit dicendū qđ p extuationē oculi itelligimus quādā imobilitatē uel iſtabilitatē qa nō pōt ſuſtentari ꝑpter mollificationē.Vđ quādo uult figere intuitū ad unū locum non pōt firmare.ſed uacillat oculus & h°eſt qđ dicit.Et pupilla eſtuans.& eſt ſimile ſicut accidit habentib⁹ mollificatiōeʒ neruorū manuū paruā que nō prohibet motū.Naʒ quādo ul'r fixe tenere aliquid in manu tūc manus tremit & uacillat.

Greſſioni uero leui.¶ Hic pōit curā.Et prio pōit curā leuis egreſſiōis.z° fortis.ibi z^a.que uero fortis ē.¶ Cōſyderādū circa ꝑmā ptē qđ egreſſio eſt leuis dupliciter.ꝑrio q̄do parū ꝑminet extra oculus z° q̄do cauſa egreſſiōis ē parua.& iō cū leuib⁹ curat.ſ.cū ligatura uitte.ſiue faſſie replētis.& cū ſituatiōe debita ne oculus extra labat.ſicut eſt reſuppinatio & cū cibi minoratiōe.ut cōſumat materia.ſi qua pauca ſit ibi & h° ē qđ dicit exiccare cerebrū.Alia littera dicit exiccare cibū.i.dat cibaria ſicca.& nō lubrica.ut dat aſſaturas et res frixas cauēdo cibaria hūida ſicut piſces & poma.¶ Paruitas mot⁹.qa motus excutit oculū ꝑminētem aſſiduatio.&c.¶ Cōſidrādū z° qđ Aui.cōſidit qđ ſi eges medicis ſufficiāt tibi medicie locales ſtiptice.ſicut colliriū đ ſumach.i.qđ fit đ aq̄ ſumach.quod declaratū ē ſupra c° de cura obtalmie.Iſtud aūt colliriū uirtute ſtiptica reprimit oculū intus & conſtringit euʒ in loco ſuo.Et ſi qua ſit materia pauca exiccari poterit p ſui uirtutē exicatiuā.Si.n.eſſet materia m'ta iā ñ eēt egreſſio leuis.ſʒ fortis.et ōi dixit.Q đ ſi medicinaꝝ &c.Q VERO SI FORTIS.
ē hic ponit curā egreſſionis fortis ſecundū diuerſitateʒ cauſarum ſupra poſitā.Et p° ponit curā eius que fit ex inflatione ſiue repletione oculi ponēs differentia inter egreſſionē oculi repletionalē & eā que eſt abſq̧ materia.Secūdo pōit curā egreſſionis que fit a mollificatione.Tertio eius que fit a cortatione.Quarto ponit quaſdā medicinas.ibi z^a.& ſi fuerit.ibi 3^a.illa uer.ibi 4^a ſi ē.Prima in duas.p° ponit predicte egreſſionis curā.z° ponit differentiā predictā ibi qđ ſi.¶ Conſiderandū circa primam partē quod Auic.reſumit breuiter iſtā curā.qa uult ꝙ tu ordinari intelligas eā ex c° generali de cura obtalmie.tñ intentio in cura huius egreſſionis eſt qnq̧ res.Vna ē rectifica° uite patientis.& hoc dat intelligi ex iſto c°.& ex h° qđ ſtatim dixit ſup^a.Et exicare cibum.
¶ Secunda.eſt euacuatio materierū a corpore et capite.et diuerſio eius ab oculo.et h° fit cū eo ꝙ ſis ex ſolutiuis & flebothoīa et uētoſis ſup tēpora.quādo aūt.cōpetat ſolutiuū & farmacū quādo flobothoia.et cui⁹ uene et quādo uētoſe oīa ſupi⁹ dicta ſūt.¶ Tertia intētio ē repcuſſio materieꝝ ab oculo.& hoc fit i prin°.curſus.& hoc fit cū reb⁹ repcuſſiuis.ut ēbrocatione faciei cum aqua frigida & ſimilibus.
¶ Quarta intētio ē reſolutio ul'exiccatio materierum replentiū oculum.& h° fit colliriis acutis.quia reſolutis & exiccatis dictis ibi deʒ.
¶ Quinta itētio ē ſtipticatō ſiue repſſio ocu

li intus qđ fit medicinis.cōstrictiuis.sic aq̄ in qua decocta sint stiptica.ut cortices granatoꝝ. & senticis.i.spine albe siue indice i quacūq̧ enī eaꝝ est exiccatiua uirtus.Et iste medicine loca les ultimo posite sunt utiles in triplici itētiōe uel in duplici.nam q̄dam ex eis exiccant & cō sumūt materias o ti.& ꝓhibēt receptōēʒ ma terieꝝ siue repercutiūt & constringūt oculū i tus ꝓhibendo exitū.& hoc facit lana infusa.s. in aqua & aceto uel sale frigido.i.misto cū re bus frigidis.uł eliq̄rio i aq̄ frigida.& reliq̄ sunt nota. ¶ Cōsiderandū tamē qđ medicus dēt cōsiderare qualitatē materierum replenti um oculū & secūdū illā diuersificat medicias in calido & frigido.Cōsiderādū ēt qđ nec rep cussiuis nec r̄solutis nec ēt repssiuis ocli dēm⁹ n si post euacutiōes materieꝝ factas.& diuer siones earū.Et iō Aui.dixit qđ solutio uentris ē ex rebus &c̄.q̄a euacuat materias.& ideo Rasis z° cōtinētis dicit.fluxus uētris ualet e minētie.& q̄a Aui.ꝓcepat uētosas sup tēpora iō uult multū cōmendare eas que ponūtur in collo.& debent precedere ille illas.QVOD SI NON.Ponit differentiā inter curā egres sionis.oculi repletionalē.& eā que ē absq̧ ma teria. ¶ Vbi cōsiderandū qđ p h° regimē nō debemus itelligere regimen omne qđ iā dixit sed illud qđ dixit statim cū ꝓcepit qđ embro cet facies cū aqua frigida proprie in qua de cocta sunt stiptica.in oī enim exitu nō ꝓueniē te a repletiōe cōpetit semp illud qđ oculū int⁹ reprimat & cōstringat.hoc aūt faciūt stiptica. ¶ Dubitat q̄a Auic.dicit ꝙ si ibi ē repletio in principio dēt materia resolui.Sed contrariuʒ huius iā est dictū.cū in principio debemus re percutere.ut sumitur ex ca° de cura obtalmie ¶ Dicendū ꝙ p principiū intelligimus princi piū cure post cessationē a repcussione. ¶ Vel dicendū ꝙ resolutio sumit hic ꝓ euacuatione materie.ut uelit.Auic.dicer ꝙ si exit⁹ oculi ē absq̧ repletione.tu potes incipere i oī hora.& ꝓseq̄ui curā stipticis medicinis.sed si exitus oculi ē repletiōalis.primū qđ te oʒ facer ē ut resoluat.i.euentus materie euacuet cuʒ rebus cognitis.q̄a cū farmacia uł flōia & uētosis.ut iā dictū ē nec ē mirandū đ hac expositione.A. enim sumit quādoq̧ resolutionē ꝓ cessatione impropriē ꝓ cessatione siue corruptōe.ut ap paret p°.can.fen.z^a.ca.de signis cōplexionū i 3° genere.& z°.can.4°.ca.medicina stupefacti ua.ET SI FVERIT.Ponit curā exitus ꝓue niētis a mollificatione. ¶ Cōsiderādū qđ hec cura conuertit ad quatuor.Primo ad euacua tionē materie.& diuersionem.& quia euacua re a neruo obtico & musculis ē difficile.ideo docet euacuationē fieri cum yeris magnis.sic

est yera logodion.& similes yere intelligendo semp si natura ē fortis.Cōuertit ēt z° hec cu ra ad particularē euacuationem que fit post u niuersalem.& hoc fit gargarismate.s.facto cū oximelle uel yera.si tolleràt.& cū his que.itel ligimus ex p^a.fen.ca.de canonibus uniuersali bus cure egritudinū capitis.Et attēde qđ.A. cauet.q̧ a n̄ precipit caputpurgia nec sternuta toria dubitans de agitatōe obticorū.Cōuerti tur 3°.hec cura ad exiccationē & resolutōēʒ ma terie cū odoramētis et suffumigijs cognitis q̄a factis ex thure uel ābra.uel xiloaloe.& simili bus.Quarto cōuertit hec cura ad fortificātia oculū in situ prohibendo laxitatē ut sunt stip tica.& q̄a stiptica retinerent in loco materiam iō nō debēt approximari nisi factis euacuatio nibus.& iō Aui.dixit.& post illa.ILLA VE RO &c̄.Ponit curā exitus oculi ꝓuenientis a coartatiōe .& q̄a quādoq̧ cuʒ h° ē materia declinans ad oculū.ut cum nō est mūdus para tus &c̄.quādoq̧ autē ē a sola coartatiōe.ut supra posuit Aui.iđo duo facit p° ponit curā exitus a causis coartantibus quādo ē ibi reple tio.z° quādo est sola coartatio.ibi z^a & si est. ¶ Cōsiderādum circa primā partē qđ Auic. uertit intētionē suā ad remotionē cause remo te que ē corruptio fetus.uel retentio mēstruo rū.tamē causa cōiuncta que esset materia iam stans in partibus oculi oʒ qđ remoueat cum alijs auxilijs adiūctis ꝓdictis.& q̄a hec sunt pluries intellecta.ex ca° de obtalmia.iō Auic. tacuit hic. ¶ Cōsyderādum circa secūdaʒ par tē qđ p stiptica intelligimus non solum medi cinas sʒ modos ligature repllentes oculū itus sicut facim⁹ ꝓuidēdo i forti uomitu.ut pōit Aui.p° can.fen 4^a.& Rasis 4° tract.almanso ris.ET EX MEDICINIS.hic ponit duas medicinas compositas.Prima est quam ponit. Rasis z° continētis auctoritate dyascoridis & ē exicatiua & cōuenienter stiptica p rosas th⁹ et farinā fabarū.sed albume n oui congluti rat & cōplicat has medicias specialiter tn̄ fa ba uł conferre in materieb⁹ oculorū exiccando eas.uel attrahendo sui uirtute.ut Aꝝ. sentit 2^a đ ꝓblematibus.6^a ꝓblemate. ¶ Secūda me dicina ēt ponitur ibi.& ē satis exicatiua et re solutiua.& dēt itelligi qđ ossa dactillorū per se adurant nō qđ adurant cū spica.sʒ postq̄ sunt trita illa ossa adusta tūc misceant cū spi ca.Vñ Rasis z° cōtinentis dicit ossa dactilorū adusta.& spica ualent &c̄.Adustio.n.acq̄rit ossibus uirtutē magis exicatiuā & facilē tri turationē quib⁹ non indiget spica.Iste autem medicie debēt applicari post euacuatiōes fcas ut notū fit. ¶ Sʒ tu dices i quo differt eminē tia & egressio. ¶ Dicendū qđ forsā idē sūt.

¶ Vel dicēdū qđ eminentia ē cū incipit egref sio.ſʒ quādo ē iā facta egreſſio meniſeſta. tūc ꝓprie dicit egreſſio.

Illud fit i febribus &c̄.Hic determinat.A.đ alio morbo oculi q. dicit̄ ꝓfūditas ſiue ꝓfūdatio q ēt pōt dici morbus i ſitu Et pmo ponit cās.z° ſigna.3° quorundam dictū.ibi z^a.&.i illa ibi 3^a.q dam autē.Curā autem nō ponit.qa intelligit eā ex ca.de cura extenuationis & de cura ethice 4° li°.Circa rubricā conſiderandū ꝙ duplex littera reperit̄.Vna que dicit de ꝓfundatōe oculi. & eius paruitate.& patet alia q dicit de ꝓfūdatione oculi & eius ꝓfunditate.& tūc pōt exponi.& p.i.Vel forſan Aui.cōſiderauit duplicē ꝓfunditatem.unā que eſt cōcauatio ꝓpter cōſumptionē humiditatū & pinguedinū circa oculū.& q̄tum ad hoc dixit ꝓfundatione.Aliā que eſt depreſſio uel ipulſio uel retractio totius oculi intus.& q̄tū ad hoc dixit ꝓfūditate. ¶ Cōſiderādū z° qđ omnes cauſe exiccantes corpus & proprie ꝓtes ſupiores faciūt ꝓfūdationē & cōcauationeʒ oculorū.exiccant autem corpus cauſe ſenſibiliter euacuantes ut fluxus uētris.& ſimiles euacuatiōes.& quātū ad h° dixit ſucceſſione euacuationū.Et cauſe iſenſibiliter reſoluētes.& iſtđ faciūt febres & ꝓpe uigilatiue.naʒ uigilie reſolunt.ut.iz.the.Iſtđ ēt facit inſomnietas q ē mala diſpoſitio iter ſomnū & uigiliā.ut Aui.p° li°.fen z^a.cap° de his q ꝓueniūt ex ſomno & uigilia.& hanc diſpoſitiōeʒ uidemus i quibuſdam qui uidentur frenetici & loquunt̄ & mouent̄.& nō apiunt oculos.ſi ut etiā accidit quibuſdā ebrioſis qui declināt ad ſomnū.& leſi i capite nō poſſunt dormire.Hec exempla ponunt̄ a Gal.i libello de comate.¶ Cōſiderandū 3° qđ anguſtia dupliciter accipit̄.Vno mō pro diſpoſitiōe corporis in qua infirmus nō pōt in aliquo ſitu quieſcere.ſʒ ledit̄ in omnib⁹ figuris in qbu ſ decūbit.ut ſumit̄ a Gal.in cōmēto i7° pmi pronoſticarū.& iſto mō nō ſumit̄ ab Auicena hic. licet.poſſet ſumi.Alio modo ſumit̄ anguſtia pro quodā modo triſtitie.ut quaſi ſi triſtitia uehemens.licet quidā ponāt aliā differentiam Naʒ dicūt quod āguſtia ē paſſio anie ex pexiſtētia alicui⁹ mali horrēdi.ut dolore đ morte amici.Sed triſtitia ē paſſio aīe ex defectu alicui⁹ boni quod querit̄.ut cū quero lucrū.& n̄ credo ſubſequi.Iſaac uero z° li° đ febrib⁹.& Gilibertus p° li° dicunt qđ anguſtia ptinet ad uirtutē ſpūalem cordis.ſʒ triſtitia ad aīalē in cerebro.Raſis uero i7° cōtinentis dicit.qđ triſticia ē quādo quis cogitat cū dolore đ re amiſſa.Quicquid tñ ſit anguſtia ſūmit̄ hic ꝓ aīe paſſione in qua calidu ʒ mouet̄ ad intra paulatim.ſicut in triſtitia.¶ Ad hoc aūt ſequitur cōſumptio corporis.ut ſumit̄ ab Auic.p° li°.fen z^a preallegato ca°.cū multis enim incomodis que ad triſtitiā conſequunt̄ accidit' prohibitio ſparſionis nutrimenti in membra.ut pōt ſumi ab Aui.infra de uiribus cordialibus ca.6° & iō in triſtitia & anguſtia.ſequit̄ exiccatio oculorū.ut ēt pōnit Gal.z° de criſi.ultimo ca.

¶ ET IN ILLA.Hic ponit ſigna & ſolum ponit ſigna profūditatis ex uigilijs & ex triſtitia.qa ſigna reliquaꝝ cauſarum.ut euacuationū ſunt nota.¶ Dubitatur propter quid in ſuperflua uigilia palpebre ſunt difficilioris motus q̄ pupilla.i.q̄ corpus oculi.Vnde Gal.z° de criſi.ꝑ allegato ca.ſecundum tranſlationē grecam loquēs de ſupflue uigilantibus dicit.uix eniʒ extollūt palpebras.¶ Reſpōdet Dynus qđ cā eſt duplex.Prima qa oculus naturaliter ē mobilior q̄ ſit palpabra.Secūda cā eſt.quia natura magis cuſtodit oculū q̄ palpebram.Tertia cā cōſimilis iſtis poſſet dari nā muſculi mouētes oculos ſunt ꝓpinquiores prio motori.i.cerebro z^m medicos ł cordi z^m philoſophos q̄ ſint muſculi mouētes palpebras.fugiēte igit̄ calore ad intus ꝓpter reſolutionē multam.factā in uigilijs.pl⁹ & pri⁹ fugit a palpebris q̄ ab oculis.& iō licʒ tam palpebre q̄ oculi declinent ad quietē & grauitatē mot⁹ plus appʒ h^c in palpebris.Quarta cauſa poſſet dari.qa muſculi mouētes oculū nō ſunt ita apti exiccari ſicut muſculi palpebrarū.qa ſunt ſituati i loco magis humectato.& iō reſolutio uigiliaꝝ plus deiicit uirtutē muſculoꝝ palpebre q̄ oculi.Quinta cauſa poſſet.dari qa oculus ē mēbrū ſpericū.corpus autē ſpericuʒ & ſolidum mouet̄ totū qualibet ſui particula mota.et iō parū moto obtico.pupilla a ꝑparet moueri. ſʒ palpebra ē mēbrū latum dilitabile et corugabille.& iō pauco motu facto in ea nō ſic tota apert moueri.In hoīe igitur fatigato ex uigilijs puus motus factus in obtico uł muſculis fc̄ appere moueri pupillā & totū oculū.ſʒ paruus motus factus in palpebra n̄ facit apparer̄ totā palpebraʒ moueri. Sed ſine dubio oēs iſte cauſe licet in ſe ſint ſatis euidētes non tñ ſunt ad propoſitū nec ad mentē Auic.quia ex eiſdē cauſis poſſet ꝓbari qđ in anguſtia et triſtitia palpebra ē difficilis motus et n̄ pupilla et ꝓprie poſſet hoc ꝓbari ex duab⁹ cauſis q̄s Dinus ponit.et tñ Auic.dicit in anguſtia eſt quieta pupilla.¶ Et iō alia poteſt dari cauſa. ¶ Propter quā ſciendū ꝙ in uigilia ſuperflua ꝓptie coniuncta imaginatiōi inq̄ſitiue fit multus mot⁹ i ſpiritib⁹ uētriculi āterioris cui ſta

tim respõdet agitatio spirituũ cũ neruo obti co illi imediate cõiuncto.nõ sic autẽ imusculꝰ palpebre.& iõ oculus apparet mobilior palpe bra.& iuuat in hoc.qa ad quãlibet imaginati onẽ motiuã incitantẽ ad inspiciendum oꝫ ocu lũ aliqualiter moueri.ñ tamẽ est necesse ꝑ q̃ libet noua inspectione moueri palpebrã.qẽra bitꝰ igiꝰ palpebra fatigata oculo moto.sꝫ i tri sticia & ãgustia spiritus ñ tendũt ad dilatan dũ & mouendũ sed potius ad suffocãdũ & cõ stringendũ.& sic ad quiesendũ.& iõ tã palpe bra q̃ pupilla qescet.Q VIDAM aũt.Hic po nit dictũ quorundã.¶ Dubitaꝰ utrũ oculus partis frigide faciei sit ꝓfundus.Videꝰ qđ nõ qa ꝓfundatio fit a causis exiccãtibus & resol uẽtibus.ut dictũ ẽ.sed frigus ñ resoluit imo calor igiꝰ oculus partis calide faciei erit ꝓfũ dus.& nõ partis frigide.¶ Amp.tũc semper oculus sinister esset ꝓfũdior destro.cꝰ cõtrari um appꝫ ẽt de mte Arx.ꝓblematũ.zz.ubi uꝰt qđ sensus dextri a sinistro nõ differũt.& tñ differẽt si oculus sinister esset puior & ꝓfun dior dextro.cõsequẽtia ꝓbaꝰ.qa sinistra ps & ꝓprie i homine ẽ frigidior dextra.ut Arx. 3° de ptibus aialiũ.¶ In cõtrariũ sunt isti q̃s Aui.allegat & fuit Rasis li°.19°.cõtinẽtis.4° ca.in fine.ubi scribit.filius Musay hẽbat me dietatẽ corporis calidã & reliquã medietatem frigidã ut nix & pulsꝰ lateris illiꝰ frigidi erat defectus.& alteriꝰ erat uelox.& oculus ptis i frigiditate erat diminutꝰ & cõtractꝰ multũ &c̃.& huius dicti recordaꝰ.A.sup̃.fen.zª.ca° de palesi.¶ Dicẽdũ ad hoc duplr qđ forsan dicta sñia.A.nõ placuit ꝑpter rationes predi ctas.¶ Vꝰ dicẽdũ qđ diuersitas partiũ faciei uel ẽ naturalis contingens i formatione fetus. uel est accidẽtalis.Si quidẽ sit naturalis tunc pars calida faciei ponit oculũ magnũ & ꝓmi nentẽ.sꝫ pars frigida põit euꝫ frigidũ & puũ ut innuit Aui.Et hꝰ ratio ẽ.qa calidi informã tis est dilatare & extendere zᵐ omneꝫ dimen sionẽ.frigidi autẽ cõcurrẽtis in actu informa tiue ẽ abreuiare & cõstrigere.Vnde dic Gal. in tegni qđ latitudo ẽ filia caliditatis.Si autẽ talis diuersitas sit accidẽtalis possibile est qđ mala cõplexio calida cosumẽdo hũidũ faciat o culũ sue partis cõcauatũ.uel profundũ & par uũ.sed mala complexio frigida ꝓhibendo reso lutionẽ & tenẽdo uaporũ facit apparerẽ oculũ magis ꝓminẽtẽ.Et possibile ẽ cõtrariũ huiꝰ quia mala complexio frigida cõstringendo & prohibendo nutricationẽ põt paruificare ocu lũ.& mala complexio calida attrahendo potest illũ inflãmare & h° mõ itellexit Rasis.¶ Ex qbus apparet solutio ad primã rationẽ.quia illa arguit de diuersitate accidẽtali ꝑtiũ faciei

ex qua põt cõtigere illđ & cõtrariũ.¶ Ad se cũdaꝫ dicendũ negando cõsequentiaꝫ.Ad pro bationẽ dicẽdũ qđ licꝫ pars sinistra sit frigidi or q̃ dextra naturaliter nõ tamẽ ẽ tanta diuer sitas.& proprie in partibus faciei.q possꝫ fa cere hãc difformitatẽ oculorum.sꝫ oꝫ qđ talis di uersitas sit mꝉta uald.siue sit accidẽtalis siue ex generatiõe.et hoc signũ est ꝙ inter brachiũ dextrũ et sinistrum ẽ diuersitas in calorꝰ et fri gore.& tamẽ nõ ꝑducit ad euidentẽ diuersita tem in q̃titate nec in uelocitate et traditate pul sus.sꝫ si pulsus brachii dextri debeat diuersi ficari manifeste a sinistro.oꝫ esse i calorꝰ et fri gore multã distempantiã.hoc autẽ q̃nq̃ cõtin git ut sumiꝰ ab Auic.p° can.fen zª ca° đ pulsu complexionũ.& 3° can.fen zª.c° de palisi.unde inuentus ẽ homo qui nunq̃ sudauit i una par te faciei.

VIriditas accidit.Superius Auic.đ terminauit de multis modis egri tudinũ eueniẽtiũ oculo maxĩe i eo ꝙ de ipo apparet.¶ Hic đtermi nat de quadam oculi dispõe.que uocatur uiri ditas.id autem quod mouit Auic.fuit.qa nul libi in hoc libro determinauerat de causis colo rum oculi.& ideo uoluit facerꝰ unũ capitulꝫ in quo ponerenꝰ cause colorũ ocli.modi etiam colorũ.Et p° determinat de causis uiriditatis oculi et aliorũ ẽt colorũ et effectibus et opatõ nibus oculorũ sic coloratorũ.z° poit curã uiri ditatis.ibi.zª.iam expertꝫ est alcofol.signa non ponit qa ut apparebit ponẽdo causas nota fa cit signa.Prima in duas.primo poit causas di uersorũ colorum.z° ponit circa hoc opinionem ẽpericorum. et illã improbat.ibi zª.et si eẽt.Pri ma in duas.p° premittit diuersitatẽ causarum z° declarat.ibi zª et cã quidem.¶ In prima pte dicit quod causa uiriditatis.& etiã aliorꝫ co lorꝫ sumitur.uel ex parte tunicarꝫ oculi.uel ex parte humorũ.¶ Considerandũ qđ multi plex littera reꝑitur hic in ꝑtica et ẽt in textu. Vna dicit.đ subalbedine.Alia dicit đ uarieta te.et alia dicit de uiriditate.& oẽs iste littere quasi ad idẽ uadũt.Nã color subalbus.& co lor uiridis.hic pro eodẽ sumiꝰ s.pro colore u no extremo qui opponiꝰ nigro.& iste color ex tremus uocatur ẽt citrinus.a quibusdaꝫ & cõ ueniẽter.qa citrinus color & uiridis aliquãdo pro eodẽ sumiꝰ.ut Gal.z° ꝓnosti.z° comento Vñ z° regiminis acutorũ.zo.comento.quando uident homineꝫ cuius color ẽ citrinus.interro gant ipsum q̃ sit causa in uiriditate coloris.iste etiã color extremus uocaꝰ ẽt quãdoq̃ glaucꝰ ab Arx.5° đ generatõe animaliũ z° capi°.& a Gal.in tegni.Et ideo in Aui.ebrayco.ubi nos habemꝰ uiriditas.ibi ipsi habent citrinitas uꝰ

glaucedo. Hoc autē uocabulū uarietas accipi
tur dupliciter. aliquādo p colore medio. ut in
fra cū dicit. Varietas aūt puenit ex aggregatōe
&c̄. Vocat̄ aūt ēt iste color blauus. siue blaui
tas 2° cōtinētis. Aliquādo aūt sumit̄ pro colo
re extremo qui dicit̄ glaucus uel uiridis l' sub
albus uel citrinus. quō poterit sumi ibi cū dic̄
Aui. & si essꝫ uarietas primitia. &c̄. Si g° Ꝝci
ca dicit de uarietate. tunc sumit̄ uarietas p co
lore extremo. ¶ Dubitat̄ q̄re Auic intitulauit
capitulū solū ab uno colore. s. ad extremo qui
opponit̄ nigro. ¶ Dicēdū qđ placuit sibi. po
terat ēt dicere capitulū de coloribꝰ oculorū.
¶ Vel dicēdū qđ iter omnes colores subalbꝰ
ē q potiꝰ debet remoueri p° pp turpitudinē
qa oculus niger est magis decorus uñ arabes
uitupāt glaucedinē siue subalbedinē. ut p̊mo
cātice pticula de coloribus oculorū cōmento 3°
2° qa defectus quo hō non uidet in die. sꝫ me
lius in nocte cōiungitur huic colori talis autē
defectꝰ ē ualde nociuꝰ et detestabilis. et iō po
tius intitulatur capitulū đ subalbedie q̄ de a
lio colore. ¶ Secundo dubitatur utrū hoc capi
tulū ptineat ad đcoratione uel ad egritudinē
curandā. & uꝰ quod hoc capitulum sit decora
tionis. qa Auic. in cura solū intendit ad tingē
dum oculū. ¶ Idem ēt Azaranius ca. de colori
bus corneę. ¶ Itē si intenderet ad curā maxi
me hoc esset. qa uellet curaꝛ oculū subalbum
male uidētē i die. sed melius circa noctē. sꝫ ta
lis cura infra ponit̄ ca. de alihar. igitur hic nō
debuit poni. ¶ In cōtrarium arguit̄. qa fen.
de decoratione est per se. 4°. li°. fen. 7ª. ¶ Dicē
dum qđ hoc capitulū ē de materia decoratōis
inquātum itēditur tinctura oculi turpis subal
bi. ¶ Ad ratōem cōtrariā dicendū qđ lꝫ mate
ria decoratōis perfecte tractetur in 4° libro ta
men aliq modi pticulariū decorationū cadūt
quādoq incidēter in aliis locis. sicut supª ca.
de albugine. & sicut 4°. can. fen. pª. ca. de uari
olis. Vel possemus respōdeꝛ ad questionē qđ
hoc capitulū ptinet ad curationē secūdū qđ đ
clarabit̄. ¶ Ad cōtraria dicendū qđ iste medi
cine que tigunt ēt remouent malā dispositōeꝫ
oculi qua opatio impedit̄ ut đclarabit̄. ¶ Ad
secundū dicenduꝫ qđ Aui maxime uult curaꝛ
oculuꝫ subalbum ppter cām supradictam. Et
cum dicit̄ qđ cura ponit̄ infra ca. đ alihar. ¶
Dicenduꝫ qđ alia cura est q hic ponit̄. & alia
illa. que ponit̄ ibi. ut apparet. Ista enim est p
medicinas locales. illa autēꝫ est per regimen.
¶ Dubitat̄ 3° utruꝫ oculus sit coloratꝰ. uidē
tur qđ nō. quia recipiens dꝫ esse denudatum a
natura recepti. ut Aꝝ. innuit 3° đ aia. & cōmta
tor co°. 4°. sꝫ oculꝰ recipit omnē colorē. igit̄ oī
bus carebit. ¶ In cōtrariū est hoc capitulum.
qđ iuestigat causas coloꝝ oculi. ¶ Dicēdū ꝙ
color accipit̄ dupliciter. Vno mō large p omni
qđ uidet̄. & q̄uis sit transparēs sicut dicimꝰ
aerem & aquā esse albā. & ignē esse rubeum
ut Aꝝ. đ coloribꝰ. sicut ēt dicimuꝰ colores eē
in yride. sicut ēt apparent res uirides q subi
ciunt̄ uel opponūtur nubibus que trāseūt per
loca uiridia. ut Auer. in đ sensu & sensato. &
3° colliget. & 2° de anima. sic ēt dicimꝰ qđ aer
obscurus ē niger. omnia eniꝫ supra dicta ipro
prie dicūt̄ collorata. Alio mō color accipitur
pprie ut cōiter diffinit̄. qđ est extremitas cor
poris pspicui terminati. puenit aūt talis color
ex diuersa elemētoꝝ mistiōe. ut. A. ibi đ sēsu
& sensato. Dico igit̄ quātū ad quasdā partes
ē oculus uerissime coloratꝰ. ut q̄tū ad tuni
cam cōiunctiuā & uueā. sꝫ quātū ad quasdaꝫ
in quibus species uisibiliū recipiūt̄ nō est uere
coloratꝰ. ut quātū ad corneā & humorē albu
gineū & araneā & cristallinā. & ratio ē iaꝫ as
signata. dicit̄ tamē coloratus oculꝰ q̄tum ad
cristallinā & albugineū & corneā coloratiōe
i ppe dicta. qa ista sunt uisibilia. quedā etiaꝫ
qa sup corneā & albugineū fit reflexio radioꝝ
a corpore uere colorato. s. ab uuea ut post apa
rebit. ¶ Ex qbus apparet solutio ad cōtraria.
¶ Quarto dubitat̄. utrū cause colorationis
oculi sint sufficiēter enumerate ab. Auic uidet̄
qđ non qa quatuor humores sūt cā uniuerso
rū colorum. ut supª trac. p° ca° 2°. ¶ Itē calidi
tas & frigiditas sūt ēt cause. ut Auer. 4° colli
get. 3° ca°. ¶ Iteꝫ luciditas et quantitas spūs
uisibilis. ut Auic. p° canticoꝝ. ¶ Ista aūt dubi
tatio soluetur in questione q̄ queretur numerꝰ
colorum oculi. ET CAVSA. declarat causas
dictas. & primo dictas causas applicat ad co
lorē uiridē siue subalbū seu subalbum & ad
suum oppositū. s. nigrū qui sunt colores extre
mi 2° ad colorem mediū ibi 2ª. uarietas autē
Prima in duas. p° fc̄ qđ dictuꝫ est. 2° declarat
causas que sumuntur ex parte tunicarū. ibi 2ª
causa aūt in tunicis. Prima. in duas. p° ponit
cās subalbedinis siue uiriditatis. 2° nigredis.
ibi 2ª & si in hūiditatibꝰ. Prima in duas. prio
facit qđ dictū est. 2° sermonē suuꝫ articulat si
ue determinat. ibi 2ª. & p̄cipue. ¶ Circa p̊mā
ptē ¶ Dubitat̄. quare Aui. ponens causas colo
ris oculi ex parte humoꝝ solum ponit ex par
te glatialis. i. cristallini. & ex pte albuginei. &
ñ ponit ex parte uitrei. ¶ Dicendū ꝙ sicut ap
paruit color oculi đ quo hic ē sermo est color i
pprie dictus. q apparet in toto spacio cornee.
¶ Hic autē color apparꝫ p irradiationē factā
in albugineo a lumie exteriori l' p reflexiōem
sup albugineo a cristallino. neutrū autē istoꝝ
cōtingit ab humore uitreo. Primo eniꝫ non re

cipit irradiatiōez a lumine exteriori salrē q̄ a nobis possit uideri cū humor uitreus sit positus ualde in ꝓfundo.2° n̄ reflectit radios sup albugineo.imo reflectēs ē cristallinus.ut post apparebit.❡ Cōsiderādum ēt qd̄ Auic.q̄tu or cās ponit uiriditatis sumptas ex pte humorū quaꝝ:due sumuntur ex parte cristallini.& due ex pte albugiei.Prima cā ex parte cristallini ē qd̄ cristallinus sit multe q̄titatis.& hoc qd̄ dicit si fuerit glatialis.i.cristallinus i ipso .s.oculo plurime q̄titatis.Secūda cā ex parte cristallini est ꝙ situet in propiquo uersus cornea.& h° est qd̄ dic.Et situs eius.s.cristallini ꝓpinquus &c̄.❡ Cause aūt due que sumunt ex pte albuginei sunt iste.Prima qd̄ albugineus sit clarus bene.s.irradiabilis.& oīno purus nō habēs aliquā turbulentiā.& hoc ē qd̄ dic & albugineus clarus.Secunda cā ex parte albuginei est qd̄ sit q̄titatis parue & n̄ excedentis sup̄ posse radiꝫ irradiātis ab extra ł irradiātis reflexe.& h° ē qd̄ dic.si su.fuerit albugieus eq̄lis quātitatis.i.quātitatis d̄bite.& paucus.i.uel sit pauce quātitatis.❡ Sed dubitat̄ de mō loquēdi.Auic.ponens enim causas sub albedis sumptas ex pte humoris cristalini miscuit eas cū causis sumptis ex pte albuginei.
❡ Dicēdū ad hoc qd̄ fecit.quia cause quedā sumpte ex pte cristallini multū cōueniunt in faciendo oculū subalbum cū quibusdaz causis supmtis ex pte albuginei uerbi gratia.cristallinus si est multe quātitatis faciēs multaz reflexionē luminis sup albugineo.& ideo licz albugineus esset multe quātitatis.dūmodo tn̄ sit clarus & bene pui⁹ recipit bene illā irradiationem.& apparebit ex h° oculus clarus.i.subalbus siue uiridis qd̄ nō faceret si eēt albugine⁹ turbidus & nō bene irradiabilis.ut A.infra docet cum dicit.Et si in humiditatibus fuerit conturbatio &c̄.& pp hoc Auic. simul iunxit has duas causas cuz dixit.fuerit glatialis.i.cristallinus plurie quātitatis & albugine⁹ clar⁹ Sz si cristallinus i suo situ sit pinquus ad exteriora.q̄uis nō sit multus pōt facere oculum subalbū & hoc si respondet sibi apitudo ex parte albuginei talis aūt aptitudo non ē ex pte claritatis q a si albugineus eēt clarus & purus nō tamē illustraretur a pauco radio quo irradiaret̄ cristallin⁹ purus.sed requireret radios multos quos redderet cristallinus multus. Si ergo cristallinus situatus exterius requirit pro apto passiuo ad irradarionem albugineū non multum.sed equalem sue irradarioni siue paucum. radii enim reflexi a cristallino ꝓpinq̄ q̄uis sint pauci. si cristallinus ē paucus sūt tn̄ fortes potētes irradiare albugineū q̄uis non mlte quātitatis.existēte tn̄ equalis siue pauce

& forsan licet n̄ esset omnino clarus de se.& iō dixit.& situs ei⁹.s.cristallini ꝓpiquus ad exteriora.& albugine⁹ eq̄lis q̄titatis.Et pro uel paucus posset tn̄ exponi & paucus.i.lz cristallinus sit paucus.dum tn̄ sit ad exteriora ꝓpinquus erit ocul⁹ uiridis.❡ Dubitat̄ utrū ꝓpinqtas situs cristallini uersus exteri⁹ sit cā sulalbedinis.& p cōsequens ꝓfunditas cā nigredinis.uidet̄ ꝙ nō.imo totum cōtrariuz & cōtra mentē Iesus Haly.trac.3°.3°.ca.ubi dic̄ Si fuerit cristallini acuitas ad exteri⁹ facit oculum nigrū.& si demergat̄ facit oculum glaucū.❡ In cōtrarium est Auic.& omnes auctores medicine.❡ Dicendū ꝙ situs cristallini ad extra facit oculū subalbū siue uiridē.Sed sit⁹ profundus facit eū nigrum.Rō est.quia oculus apparet subalbus cū albugineus est mltū illuminatus & clarificat⁹ sed q̄do cristallin⁹ extra appropinq̄t tūc albugine⁹ illuminat̄ mltū.nam cristallin⁹ illuminat eum per propriam coruscationem ł splendorem si illo partici par.& illūinat eū per reflexionem forte radiꝫ luminis exterioris.corpus.eni reflectēs radiū luminosuz q̄to magis appropinquat ei sup q̄ reflectit.tanto magis illd̄ illuminat.& h° qa radius ē ibi fortior p se.sz quādoq̄ p accidēs in loco distanti radius magis uigoret̄ q̄ i ꝓpiquo loco corpori reflectenti.& h° apparz in radijs reflexis a speculo concauo q̄ fortificāt̄ in quadā distantia in qua cōcurrunt ad punctū. Si ergo cristallinus sit ꝓfūdus ꝓpter causaz oppositā facit apparere oculum nigrū.❡ Ad Iesuz dicēdū qd̄ credo litterā suaz esse corruptā.Vel possz dici qd̄ p acuitatem itellexit paucā planiciē cristallini Vnd̄ paucos reflectit radios directos sup albugineū.& sic appz oculus obscur⁹ pp paucā albuginei irradiationē sz.p demersionē intelligit multam applanationē & latitudinē cristalini.unde multam facit reflexionē & oculus apparz glauc⁹ pp albuginei irraditionem.& ista causa reducet̄ ad multitudiē & paucitatē cristallini.& n̄ ꝓpe ad sitū licet in hoc cōcurrat motus situatiōis.
Dubitatur 2° utrū multa quātitas cristallini faciat oculū glaucum & paucitas faciat oculū nigrum.uidetur qd̄ nō.p° d̄ mēte.Auer.4° colliget.ca° de signis cerebri.in fine.ubi postquā posuit sententiaz Gal.qui dixit ꝙ multitudo glacialis iuuat ad faciendū subalbedinem.& paucitas ad faciendū nigredinē.dixit hoc ē cōtrariuz nostre opinioni.❡ Itē uidetur contrariuz menti Auic.p° canticoꝝ ca° de coloribus oculi.ubi dicit Si corpus hūiditatis glacialis & albuginee fuerit puꝝ & peruiuz & parue quātitatis exterius equaliter ꝓminuerit qua cuz lux seu splendor fuerit in substantia p ura

coruscās & cadens efficietur inde color oculo
rū glaucus. & ex causis cōtrarijs cōtingit anti
monialis.i.niger. Ecce qđ Aui.i causis glauce
dinis ponit paruitatē cristalini & i cāis nigre
dinis ponit cōtrarium.i.mľtitudinē cristalini
¶ Idem uideť de intētione Gal.x°.de utilita
te pticulaꝝ.6°.ca.ubi dicit passio a medicis
nominata glauces.siccitas est & coagulatio i
moderata cristallini formis humoris. Ecce qđ
cām glaucedis ponit puitatē cōstrictionē & cō
sumptionē cristalini q̄ est paucitas. ¶ Hoc p
bať rōe.qa humidum nō bene irradiabile facit
apparere oculū nigrum. Sȝ quādo cristalinus
est multus ñ est bene irradiabilis.sicut appȝ
in riuis pfundis.s.de mľta aqua.qa nō ita be
ne irradiātur.sicut si essent large & pauce aq̄
& iō apparent nigri tales riui.ergo cristalina
mľte q̄titatis facit oculū nigrum. Et hāc ratio
nem uideť innuere Auer.4°.colliget.3°.capi°.
¶ In cōtrarium ē Aui.hic & Gal.in tegni &
Halyab.p°.theorice.xi.ca. ¶ Dicendū ad hoc
ꝙ mľta q̄titas cristalini facit oculū glaucum si
ue subalbū.& paucitas facit oculum nigrum.
Hoc declarať dupľr.sicut duo consequunť ad
oculum magnū cristalinū.primo eni cōsequiť
qđ sit magis rutilās siue resplēdens siue emi
cans pprio lumine si habet pprium lumē siue
resplendētiā.& hoc facit oculū album.& ad
paruū cristalinū sequitur ꝙ sit paruȝ rutilans
& hoc facit ocľum nigrū. Dico aūt si habet p
priū lumē.qa dubiū ē an oculus habeat aliqđ
conaturale lumen nec pōt inquiri ad presens.
¶ Secūdo cōsequitur ad magnū cristallinum
qđ sit magis irradiās p reflexionē lumis exte
rioris. Primū enim a quo reflectiť radius per
oculū intrās ē humor cristallinus cū tela ara
nea.ut infra declarabiť. Magnus autē existēs
cristallinus est capax plurium radiorum. &
p cōsequens plus pōt reflectere.& quia ista
irradiatio per reflexionē fit supra albugineū
iō albugineus ex magno cristallino maiorē re
cipit irradiatiōeȝ.& sic ocul⁹ apparȝ subalb⁹
& ex opposita causa ex paruo cristallino appȝ
niger. ¶ Sȝ dubitať contra predicta qa Gal.
i tegni illo ca°. Ex his uero.causā coloris glau
ci uel subalbi.& nigri sumptā ex pte q̄titatis
distinguit cōtra causaȝ sumptā ex pte resplē
dētie siue rutilatiōis.& nos pōimu⁹ totā unā
causaȝ.qa ad q̄titatē sequitur resplendentia
maior.uel minor s°m q̄titatem maiorē uel mi
norē. ¶ Dicēdū qđ resplendentia cristalini ē
duplex. Vna ex ppria natura siue ex spū in ea
et q̄tū ad hoc Galienus uocauit eā rutilationē
que rutilatio licet non sequať q̄titatē secūdū
modū pportionis mistiōis ei⁹ siue spūs in ea
tamē reliquis paribus maior cristallina magis
rutilat. Alia est resplendētia quedā p reflexio
nem radiorū exterioris luminis.& ista sequiť
q̄titatē cristallini.qa maior cristallina plures
reflectit radios licet ēt quodāmodo oporteat
psupponere quod reliqua sint paria.& hanc
causaȝ Gal.reduxit in multitudinē & paucita
tē cristallini. Ex quibus apparet quaŕ Galie.
posuit tres causas glaucedinis ex cristallino.
lȝ.Auic.posuit duas.qa Auic.p multā q̄titatē
cristalini intellexit duas causas.s.multitudinē
q̄titatis.uñ multuȝ reflectit radios.et mľtitu
dinē quātitatis unde multū resplendet pprio
lumine.& sic ēt in duas causas reducit Auer.
4° colliget.3° ca°.ut infra apparebit. ¶ Ex q̄
bus contraria soluunť.p° ad Auer.dicendū qđ
litterā Auic.quidā corrigūt et dicunt uult di
cere.hoc est consonū nostre opinioni.sȝ sine du
bio nō consonat opinioni Auer.qa p° canticoꝝ
preallegato ca° in comento explicat intentionē
suā.sub his uerbis.cōtingit glaucedo rōe hūi
ditatis grandinee.i.cristaline pp unam trium
reꝝ.uel pp̄ter omnes tres simul.uel sui puita
te.uľ sui mundicia & puritate.āt sui eminen
tia ad exteriora. Quidam tamen correxerunt
litterā Aui.ubi diē puitate scripserūt puieta
te.& taľ correctio est cōtra mentē Auer.qa
iā defectiu⁹ esset i ponēdo cās glaucedinis ex
pte cristallini.qa nō poneret causam sumptam
ex parte q̄titatis. Dicemus igiť qđ Auer.i h°
nō est cōsonus sententie medicoꝝ.& Auicēna
ibidem uideť i hoc cōcordare cū Auer.& for
san qđ Auer.ex textu.A.fūdat suā sententiaȝ
siue opinionē. ¶ Tamen ad Aui.possum⁹ sol
uere.dicēdo qđ textus ille idiget expositōe ut
illud qđ diē.& parue q̄titatis exponať.i.quā
uis cristalinus sit pauce q̄titatis. Si tamen ex
teri⁹ pmineat &c̄. Vľ exponať & pue quātita
tis.i.& albugineus sit pue q̄titatis.& qa cāti
corū liber fuit liber uersuū uľ ritimorum.iō
Aui.coactus quādoq̄ ex mēsura metrica uer
ba trāsponit. ¶ Ad Gal.dicēdū qđ illa cōstri
ctio & exiccatio cristallini.ē causa glaucedinis
i q̄tū ē ibi exiccatio & paucitas multa albugi
nei humoris q̄ ē factus ad humectationē cri
stallini.& h° uideť de mente Gal.ibidem.licȝ
possit aliter respōderi. ¶ Ad rationē dicēdū
cū primo dicitur humidū non bene irradiabi
le facit apparere oculū nigrū. ¶ Dicenduȝ ꝙ
uerū est si illud humidū esset humiduȝ in q̄
inspicitur glaucedo p illuminationē uľ nigre
do p priuationē illuminationis.& cū dicitur
ꝙ cristallinus mľtus non ē bene irradiabilis.
¶ Dicendum qđ uerū est.tñ in eo sicut in sub
iecto nō inspicitur glaucedo uľ nigredo.sȝ i eo
sicut i efficiente.sed inspiciť glaucedo et nigre
do i cornea & albugineo q̄ irradiāť et illustrā

tur a cristallino. & ió cristalino existēte obscu ro in sui ꝓfunditate pōt facere p reflexionem albugineū esse clarū. exemplū ferrum tersum in sui profundo est obscurū. similiter uitrū ni grū. & tñ reflectendo radios possunt mediū illustrare. uñ maius frustrū ferri politi magis illustrabit minori frusto ferri eiusdem politi. ¶ ET PRECIPVE. Hic determinat suū sermo nē. & uult qđ tūc ꝓprie & precipue cause p̄ di cte faciūt oculū uiridē subalbū siue glaucum quādo ex tunica. s. uuea nō est phibitio. ¶ Cō siderandum ꝙ omnes iste cāe glaucedinis pre dicte aggregarent̄. posset tamē oculus appa rere niger. quia uuea esset nigra ꝓhibēs glau cedinem. Nā illustrato albugineo nō appare ret eius illustratō. sed representaret̄ ibi nigre do uuee que colligit albugineū saltē secundū magnā partē. & hoc apparet ex exēplo de idu mento rubeo. illustrato eni aere facit apparere rubeum colorem i adiacentibus & in medio. Quomodo aūt cognoscat̄ nigredo oculi ꝓpter uueā apparebit infra. ET SI. Hic ponit. cās ni gredinis sumptas ex pte humiditatū ocl̄i. Ad cuius ptis itellectū cōsiderandū ꝙ Aui. ponit tres cās nigredinis ocl̄i sumptas ex pte crista lini. & duas cās sūptas ex pte albuginei. Cāe q̄dem tres sumpte ex pte cristalini sunt iste. Pª ē eius obscuritas siue paucitas resplēden tie. & hāc cām tetigit cum dixit. & si i humidi tatibus. s. cristalina & albuginea fuerit cōtur ba°. ¶ Sciēdum tñ ꝙ aliter dēt itelligi obscu ritas siue cōturbatio cristalini. & aliter albu ginei. Est eni cōturbatio cristalini. quedā ob scuritas priuatiua siue diminutio rutilatōis. s. re resplēdentie uñ cristalina obscurata siue cō turbata est illa q̄ nō resplendet nec irradiat. ſ3 cōturbatio albuginei est quedā sua ipuritas siue ñ puritas. sicut dicimus aerē cōturbatū qui ñ pōt illuminari. potest igit̄ dici qđ sicut resplēdentia cristalini ē actiua in faciendo ocu lū glaucum. sicut resplēdentia siue claritas al buginei est passiua i recipiēdo. eodē modo cō turbatio cristallini ē priuatia rutilatiōis acti ue. & cōturbatio albuginei ē priuatiua clarita tis receptiue. nō tamē nego i dictis meis qđ i cristallina nō sit ultia claritas receptiua imo ē ¶ Secūda causa nigredinis oculi ex pte cristal lini ē eius paucitas. Vnde nō pōt multaȝ radio rum facere reflexionē sup albugineo. & hanc causam ponit cū dicit. & glacialis. i. cristallin⁹ fuerit paru⁹. ¶ Tertia cā ē ꝓfūda situatio ei⁹ unde albugine⁹ distās ab eo nō bene illustrat̄ apparet igit̄ obscuritas. & hāc causam ponit. cū dicit. Et si fuerit glacialis ꝓfundus. erit o culus niger. Cause autē nigredinis ex parte al buginei sunt due. Prima est cōturbatio albugi nei. unde nō pōt illuminari. ſ3 apparet turbi dus. sicut ē uideri in aere. ipuro nebuloso. & hāc causaȝ tetigit cū dic̄. Et si in hūiditatib⁹ s. albugineo & cristalino fuerit cōturbatō. ut sup° declaratum ē. Secunda causa ē multa q̄ titas albuginei. und̄ propter multitudinē suā nō pōt ilustrari bene. & ideo apparet obscur⁹ sicut appaȝ in aquis ꝓfundis q̄ cū nō possint ꝓfundit⁹ irradiari apparēt obsure. ut hic. A. & Auer. 4° co ligȝ. & Ari. 5° đ generatiōe ani maliū. 2° ca°. & in đ ꝓblematib⁹. 23ª ꝑticula. & xi. ꝓblemate. Et hāc causam Aui. explicat cū dic̄ Et albugineus plurimus obtenebratō fiet. sicut ē obtenebratio aque ꝓfunde. ¶ Ex q bus apparet qđ quiq, sunt cause glaucedinis oculi. Et quiq, sunt cause nigredinis. s. tres ex pte cristalini. et due ex pte albuginei. q̄s oēs Auic. innuit p̄fecte in hac pte simul cū precedē ti. & hic assumauit eas Auer. p° cantice. ca° de coloribus oculi. p° comēto. ¶ Dubitat̄ utruȝ cāe glaucedinis et nigredinis oculi ex parte cri stalini sint tot quotsūt ex parte albuginei Vide tur qđ sic. qa Auic. in parte precedēti assignat duas causas ex parte cristalini. & duas ex pte albuginei. ¶ In contrariū sumitur ex mente. Auic. hic Auer. p° cantice preallegato comēto ¶ Dicendū qđ cause glaucedinis ex pte cristal lini sunt tres. ſ3 ex parte albuginei sūt due. et sic cāe nigredinis. Rō ē. qa glaucedo siue sub albedo i oculo sit ex m̄lta illustratiōe. sic nigrē do fit ex pauca illustratione. multa aūt ilustra tio pendet a duobus ab uno actiue. s. a cristal lino & ab alio r̄ceptiue. s. ab albugineo. Cristal linus aūt multū irradiat albugineum. ꝓp tres causas. P° qa s. est rutilans pfecte. Secundo qa multe quātitatis. & has duas cās Auic. simꝰ posuit cū dixit. plurime quātitatis ut supra đ claratū fuit. Tertio qa ē ꝓpinqui situs ad exte riora. & hoc mō etiā Auer. 4° colliget. in duas causas reducebat has tres. sicut. A. fecit. uñ di xit. Nō solum cause per qualitatē faciunt sub albedinē aut nigredinem. sed alie res quātita tiue uel locales. i. q̄titas uꝰ situs. sed albugine us m̄ltum irradiat̄ & bene. ꝓpter duas cās uꝰ qa paucus uel quia purus. ¶ Ex q bus appȝ solutio ad contrarium. ¶ CAVSA AVTEM IN TVNICIS. Hic ponit causas uiriditatis & nigredinis sumptas ex pte tunicaꝝ. Et p° ꝓmittit has cās. 2° đclarat eas. ibi 2ª. & uuea quidē. ¶ Circa primā partē cōsiderādū qđ Aui. duo innuit in ea. ¶ Primo que tunica est illa cui⁹ coloratiōe apparet oculus coloratus qa ē tunica uuea. unde dixit. Causa aūt i tuni cis est uuea. ¶ Sed tu dices. quare ē color ocu li depēdet ex sola uuea inter tunicas & ñ ex a lia tunica. ¶ Dicendū ꝙ ad hoc qđ aliqua tu

nica oculi possit facere apparere oculū coloratū colore de q̄ est sermo. duo requirunt̄. Primū qđ illa tunica possit esse naturalr̄ colorata. & p h° excludit̄ cornea & aranea q̄ n̄ sūt colorata zm qđ reqrit̄ ē qđ illū colorē itētiōaliter cū q̄dā irradiatiōe possit iprimere sup albugineu sicut uestitū rubeū imprimit in aere. & p hoc excludunt̄ alie tunice que albuginem nō a tingunt. & iō optime Aui. dixit. causa i tunicis ē uuea. ¶ Secundū qđ Aui. inuit est diuersitas colo℞ ex uuea, quia si ipsa est nigra oculus apparet niger. & si ē uiridis app₃ uiridis & sic intelligēdo. Si ē uaria oculus apparet uari⁹. Causa autē istius apitiōis iam ē dicta & prolixe declaratur ex dictis supra trac. z°. p° cap°

¶ ET VVEA. Hic declarat has causas. s. quare uuea fit uiridis. & per cōsequens quare fit nigra. Et p° facit hoc z° ponit quandā diuisiōe₃ uiriditatis que sequit̄ ex dictis. ibi z°. & uiriditas quidem. Prima in tres sicut tres ponit causas uiriditatis. ibi z°. aut propter resolutōnem. ibi 3°. aut erit illud. Prima i quatuor. q̄a primo ponit causa₃ uiriditatis uue. z° illā declarat p exemplū. 3° infert ꝓpositū in exēplo 4° dictā causa₃ p cām đclarat ibi z°. sic plamta. ibi 3°. pp hanc causam. ibi 4°. & hec q̄dem uarietas. ¶ Dicit p° ꝙ cā quare uuea fit uiridis. uñ oculus app₃ uiridis ē ꝑuatio digestionis. ¶ Cōsiderandū p° ꝙ large sumit̄ hic priuatio. s. p impfectiōe digestionis. Vñ Auer. 4° colliget. 3°. ca. subalbedo oculi fit pp paucitatē digestōis. & q̄a digestiōis paucitas fit a frigore. iō talis color ab hac cā significat̄ frigiditatē & iō Auer. uocat istam cām q̄ualitatiuā

¶ SICVT PLANTA. Hic declarat dictā cām i exēplo. & dicit qđ illud qđ dictū est. s. qđ imperfecta digestio facit apparere uueā uiridem est uidere in exemplo. sicut in planta. q̄a in principio cum nascit̄ nō est apparētis tictu re. s. uersus colorem quē habet postq̄ est pfecta. ꝑmo declinat ad albedinē & cum ē digesta tūc fit uiridis. ¶ Dubitat̄. q̄a Aui. uidet̄ sibi cōtradicere. q̄a primo dixit qđ uiriditas fit ꝑ uatione digestōis. & mō dicit qđ plāta fit uiridis cū est digesta. ¶ Ad intellectū hui⁹ cōsiderandū qđ plāte i principio ortus habundāt i humiditate aquea nō bene ꝑmista sicco propter paucitatē digestionis. & iō color eo℞ tēdit ad albedinē. sicut est color aque. Vñ Auer. 4°. colliget. 3°. ca. subalbedo fit pp paucitatem digestōis. & ob h° iste color ꝓpinquus ē colori aque. Ista tñ albedo que repitur in plantis i pricipio ortus ē diuersa secūdū diuersitate₃ plāta℞. siue sint plāte magne siue pue. tñ multū similat̄ in albedine sicut apparet in germiatione frumēti & fabe & in ꝑmo ortu ficulnee seu quercus. Cū uero plante per digestionē ꝑficiunt̄ itūc miscet̄ siccu₃ cum aqueo uirtute caloris miscētis & digerentis. & apparēt tictu re uiridis. sicut ēt potest sumi ab ar℞. i libello de colorib⁹. ¶ Ex q̄b⁹ pōt apparerē qđ color albus q est in plantis ē sicut color quem Aui. uocat uiridē in uuea. & color uiridis in plātis ē sicut color quem Aui. uocat nigrū in uuea. sicut igit̄ plante in ꝑncipio ortus sunt albe ꝑ dominiū aq & impfectiōē digestiōis. ita ꝑpter eandē causa₃ oculi a principio natiuitatis sūt albi siue subalbi siue uiridēs. q̄a omnia ista nomina fere ꝑ eodē sumunt̄ i colorib⁹. sic un⁹ color. & sicut plante cū cōplemēto digestiōis sunt uirides siue obscurē. ita oculi cōpleto℞ magis fiunt obscuri siue nigri. & iō Aui. colorem uiridē plantarū digestarū uocat quādoq₃ etiā nig℞. Vnde in p° li°. fen z°. ca° de signis i cōplexionū. Accidit uegetabilib⁹ cū siccātur q̄ ex sua nigredie siue uiriditate. &c̄. Ex q̄b⁹ cessat cōtradictio que uidet̄ in textu. Auic. ET

¶ PROPTER HANC causam. Hic infert propositū i exemplo & dic̄ qđ propter causa₃ dictam. s. ꝑpter đfectū digestiōis. & multitudinē humiditatis aquee ocl'i ifantiū sunt uiridēs & uarij. ¶ S₃ dubitatur. quare auic. dixit. & uarij cū hic sit sermo đ colore extremo. s. de uiride & subalbo. non de colore medio. s. uario. ¶ Dicēdū p° qđ n̄ deb₃ esse illa littera. & uarij. & hoc pōt probari ex textu. auic. in lib° de animalib⁹ ultimo ca°. ubi dic̄ ad litterā. ꝑpter istam cām erūt oculi pueri glauci. ¶ Vel dicēdu₃ qđ uariū sumit̄ ꝑ colore quodā extremo. s. subalbo. & nō sumitur ꝑ colore uerē medio Et causa que mouit Auic. ad sic loquēdū fuit. q̄a color subalbus qui est color extrem⁹ nō ē punctualis. sed hēt latitudinē uersus mediu₃ colorē. & ideo pōt aliquis color subalbus uocari uarius. quia apropinquat medio colori.

¶ ET HEC Q VIDEM. hic qđ dixerat declarat per causam. dixerat autem qđ tunica uuea fit uiridis ex impfectione digestionis. sic fit i plātis a ꝑncipio ortus & infantib⁹. uult igit̄ ostendere q̄re impfecta digestio facit h° & dic̄ qđ uiriditas talis & uarietas fit secūdū huiditatem ultimā. i. pp ultimatiōnē siue exuberātiā huiditatis. impfectio enim digestiōis in prin° generationis plantarū in infantibus est ꝑpter exuberantiā humiditatis aquose. huidu₃ autē aqueum nō mistū bene rebus tingētib⁹ tēdit ad albedinē. g° talis uarietas & uiriditas ē ꝑpter ultimā humiditatē. & hec sunt nota ex dictis supra de mente Auer. 4° colliget. 3° ca° & Ar℞. in li°. de colorib⁹ AVT PROPTER resolutionē hic ponit secundā causam subalbedinis oculi. et hēt partes quatuor. primo ponit

hanc causam.2° declaratur per exemplum in
plantis.3ª assignat cām cāe.4° applicat ad ꝓ
positū.s.ad colores oculorum in exemplo.ibi
secunda sicut plāta cū resoluitur.ibi 3ª.et hec
quidē uiriditas.ibi 4ª.& infirmorū.¶ Dicit
ꝑmo qđ āt tunica uuea fit uiridis ꝓpter reso
lutionē humiditatis ad quā huiditatem cū est
digesta sequitur tinctura.¶ Considerandū ꝙ
exiccatio huiditatis uuee facit glaucedinē siue
subalbedinē ꝓpterea.qa humido exiccato aer
subintrat & illustrat sicut appȝ in cinere post
carbones.¶ Secūdo cōsiderandum ꝙ humidi
tas uuee pōt se habere in triplici dispositiōe.
uel in dispositiōe cruditatis.sicut ē i īfantib⁹
& tūc ē causa coloris subalbi.quia humiditas
tūc tendit ad naturā aque simplicis.& qa co
lor simplicis aque ē albus.iō tūc color uuee
ē albus.& hec ē ratio Auer.4° colliget 3° c.1°
ut supª dicebatᷣ.Secūdo humiditas uuee pōt
se haberᷣ i dispositiōe digestiōis.& h° dupl'r
uel digestiōis eq̄lis.& tūc fit uuea coloris ua
rij.s.medij & iter album & nigruȝ.Vnde 4°
colliget preallegato ca.Auer.ponit ꝙ uarietas
fit a digestōe uel calore eq̄li.ul' hūiditas uuee
se habet i dispositiōe digestōis excedētis cuȝ
forti calore.& tūc fit uuea nigra.Vñ Auerois
preallegato ca.dicit.nigredo fit ꝑp excessum
decoctionis.& ꝓpter hoc dominatᷣ in ipso ocu
lo nigredo.qa nigredo significat adustioneȝ ꝑ
tiū terrestriū dominātiū i re.Tertio hūiditas
uuee pōt se habere in dispositōe resolutionis
uel exiccatiōis.& tūc fit glauca siue uiridis nā
dicit.aut ꝓpter resolutionē &c̄.¶ Ex qbus
apparet expositio littere q̄ dicit quā sequitᷣ tī
ctura cū ē digesta ualde.qa Aui.uult qđ quā
do hūiditas ē cruda sequitᷣ ad eā subalbedo
Et quādo ē exiccata ēt sequitᷣ subalbedo.sed
quādo humiditas ē digesta seqᷣ tinctura.&
ideo littera que dicit ualde.dupliciter expōitᷣ
p° uald & pfecte & bene.& tūc intelligatᷣ tin
tura.s.media.quia ad equalē digestionē sequi
tur color medi⁹.& h° cōcordat cū Auic.ulti°
ca°.libri sui de aīalibus.ubi dicit.Erit glauci
tas ꝓpter dissolutionem humiditatis q̄ sequi
tur tīctura ēt erit bene digesta.Alio mō expo
nitᷣ ualde.i.supflue uel excessiue.& tūc expōa
tur sequitur tinctura.s.nigra siue obscura cū
erit digesta ualde i.supflue.& hec expositio
erit cōsona Auer.4° coliget.3° ca.¶ Cōsidrādū
ꝙ littera ꝑmissa.aliter pōt expōi.ut Auic.ue
lit qđ post albedinē ꝓuenienteȝ ꝓpter resolu
tionem huiditatis iteruȝ qñq; sequitᷣ nigredo
cum iterum atrahitur humiditatis.et beñ di
geritur.& tūc exponitur qđ.i.post q̄.s.exicatō
nem uel quā.i.post q̄ subalbedinē siue uiridi
tatē sequitᷣ tinctura.i.nigredo uel obscuritas
uel uiriditas in uegetalib⁹.cū est digesta uald
idest cū iterū attrahitᷣ humiditas.& sic dige
stio illius & restauratio cōsumpte et conueit
hec expositio cū Auic.li° 4° c° đ dispositiōib⁹
cōualescentium.ubi dicit accidit segetib⁹ qđ
qñ exiccantᷣ albescunt &c̄.& iteꝝ accidit sege
tibus qđ qñ potantᷣ aqua redit earū uiriditas
¶ SICVT PLANTA.Hic declarat causam di
ctam per exēplum in plantis.dicens.qđ illud
qđ dictum est.s.qđ resolutio humiditatis facᷣ
albificari uueam apparet sicut in planta que
incipit albificari.cum resoluitᷣ humiditas eius
hoc autē uidetur manifeste in segetibus & fo
liis arborū que cū incipiunt exiccari albescunt
hec aūt albedo per humidi exiccationē aliqua
liter differt ab albedine que ē ꝓ dominiū aq̄ i
digeste.qa albedo per uiā resolutionis tendit
ad quandā citrinitatē in segetibus.sȝ illa que
ē ꝑp iperfectionē digestionis nō est eiusdem
modi omnino.utraq; tamē albedo uocatᷣ iq̄tuȝ
priuant obscuritatem tīcture que est i uiridi
tate plantarum qñ sunt in dispositione dige
stionis.ET HEC QVIDEM.Hic assignat
cām cause predicte.s.q̄ est causa istius albedi
nis ꝓuenientis a resolutiōe.& dic.qđ hec uiri
ditas.i.subalbedo que fit a resolutiōe est a sic
citate dominā te.¶ Cōsiderādū qđ hui⁹ sub
albedinis plures sunt cāe subordinate.Vna ē
calidū resoluēs siue resolutō & cōsumptō hu
midi ēt si nō fiat a calore.sȝ a sicco cōsumēte.
Alia causa est ipsa siccitas q̄ ex resolutione in
ducitᷣ.¶ Sȝ dubitatᷣ qūo siccitas ē causa albe
dinis.¶ Dicēdū qđ dupliciter.Primo quia
siccitas huius facit declinare rē ad naturā ter
re.que ē alba in sui natura.ut Aꝛ.ponit i pri
cipio libri de colorib⁹.2° qa siccitas cōsumpto
hūido recipit aerem qui intrans est causa plu
strātiōis.ut supra dicebatᷣ.¶ Exemplū i cinere
Exemplū ēt i cornu nigro contuso.qa albescit.
Exēplū tamen đ cinere magis ē cōforme cāe
prime q̄ secunde.ut intelligitᷣ ab Aꝛ.in ple.
& in libello de colorib⁹.¶ ET INFIRMORVȝ
hic applicat predictā causam ad ꝓpositum.s.
ad calorem oculorum.ponendo exemplum.&
primo facit hoc.2° declarat.ibi 2ª.quoniam in
senibus.¶ Dicit primo quod propter hanc
causam.s.siccitatē prouenientē ex resolutiōe o
culi infirmorū &c̄.¶ Considerandū ꝙ per in
firmos intelligim⁹.maxīe febricitātes in qb⁹
fit multa humiditatū resolutio.Vñ contingit
qđ in eis accidit qñq; ista mutatio cū ꝓlonga
tur exicatio.¶ Considerandū qđ littera q̄ di
cit uarii.pōt dupliciter exponi.Primo uarii.i.
uariati & diuersi ab eo qđ erat prius q̄ febri
citēt uel q̄ essent senes.2° mō exponitᷣ uarii.i.
glauci uel citrini ul' subalbi.ut.n.iam ē dictū

uarius color aliquādo sumit̄ p colore medio.
ut ifra cū dicet uarietas aūt. Aliquādo sumit̄
p colore extremo.s.p subalbo qui ēt dicit̄ ci
trinus uel glaucus.ut hic sumit̄. Et consonat
hec expositio cū Aui.ebrayco q dicit Infirmo
rū oculi & senum citrini sunt cōcordat ēt cum
textu Aui.ultimo đ animalibus.ubi dic̄. Infir
mi q̄dem habēt oculos quasi glaucos & sic
senes. QVONIAM. Hic declarat ꝙ dixerat
.s.ꝙ senum oculi sunt glauci ꝑpter siccitatem
declarans hoc.dicit qđ in senibus &c̄. Causa
aūtē que mouit Aui.fuit quia in senibus non
uidetur dominari siccitas.imo humiditas ut
apparet i sputis muccis in lachrimis & thussi
& iō quasi remouēs dubiū dicit qđ illa humi
ditas ē extranea.sed innata resoluit̄ ab eis.&
qa hoc maxime fit i decrepitis.iō talis glauce
do maxime i decrepitis appȝ.unde p senes pos
sumus intelligere senes ultimos.unde passio
glaucosis dicta a. iuenit i hac etate.ut Hyppo.
3ª ꝑticula affo.ultimo affo. ¶ Cōsiderandūȝ
qđ forsan Aui.uult qđ i senibus pp duas cās
fiat glaucedo.s.ꝑpter humiditatē aqueā do
minantē & propter exiccationē.utraq̄ eni est
causa albedinis.ut iā apparuit.albedo tamen
senū ꝑpter humiditatem aqueā dominātē est
illa que i eis est ꝑreuia ad cataractā ut recitatē
ut in alia trāslatōe predicti afforismi. Gal.uo
cat illam glaucedinē suffusionē.i.cataractam.
Et qa albedo ab his duabus cāis fit i senibus
ñ autē sic in febricitantibus.ideo Aui.omisit
sermonem đ infirmis & resumpsit de senibꝰ
Vel forsan iō fecit.qa certus erat qđ in febrici
tantibꝰ ē siccitas per resolutionē. ¶ Dubitat̄
utrū oculus eiusdē hominis possit esse glaucꝰ
p dominiū siccitatis & humiditatis simul.uidet̄
tur qđ nō.qa siccuȝ & humidū sunt cōtraria
igit̄ impossibile ē uueā simul esse glaucaȝ ab
utroq̄ cū cōtraria simul esse nō possint. ut su
mit̄ xi. metap xiº capº. ¶ In cōtrariū ē Auic.
qui innuit qđ oculus senis ē glaucus pp duas
causas.s.humiditatē extraneā dominātē & sic
citatē ¶ Dicēdū dupliciter.pº qđ uuea simul
ab his duabꝰ cāis pōt esse glauca siue uiridis
ratio ē.qa hee due cause simul possunt cōiūgi
in ea.s.siccitas p resolutiōeȝ humidi naturalꝭ
& humiditas per apositioneȝ hūidi extranei.
& hº appȝ i ydropico asclitico qui ē ē ethicus
Verū autē una minima pars formalis possit
habere hec duo ē dubiū.iam eni ego defendi
qđ sic. Et tūc ad rationē cōtrariā dicēdū qđ
siccitas facta per priuationē hūidi naturalis et
hūiditas q̄ ē positiō accidētalis hūidi nō sunt
cōtraria. ¶ Secūdo mō possumus respōdere
& facilius dicēdo qđ oculꝰ senis ē glaucus p
pter siccitatē & ꝑpter humiditatē.nō tamē

circa eandem particulā.s. uueā sȝ glaucedo p
pter humiditatē extraneā representat̄ in eis.
maxie in pupilla sicut principiū cataracte. Et
ē quedā subalbedo que fit ex huiditate aquea
extranea ibi stante sȝ glaucedo pp siccitatē re
presentat̄ circa pupillā & corneā ꝑpter refle
xionē factā ab uuea que est glauca ꝑpter do
miniū siccitatis.& sic apparet solutio ad cōtra
rium. AVT ERIT ILLVM. hic ponit tertiā
causaȝ. Et primo facit hoc.2º assignat quādā
differentiam & signū quibus distinguuntur
modi uiriditatis q̄dam.ibi 2ª.& scit̄ ¶ Vbi cō
siderandū qđ hec littera pōt dupliciter exponi
Primo qđ Auic.uelit remouere quandā dubi
tationē. Dixerat eni qđ uiriditas quedaȝ fit p
resolutionē huiditatis.& ē a siccitate dominā
te.sicut accidit infirmo seu infirmis.et senibꝰ
q̄re eēt duº apud aliquē.utrum talis uiriditas
uuee possit accidere uuee a principio creatiōis
uel solum accidat in processu sicut in senibus
Respōdet Auic.qđ āt illud.i.ille color uiridis
siue glacus fcus a siccitate dominante erit eue
niēs.i creatiōe.i.i ꝑncipio creatōis.nā ꝑpterea
qđ adueniat uuee cū non fuerit prius.s.sic̄ acci
debat senibꝰ & infirmis.& iō euenit statiȝ in
ꝑncipio creatōis. ¶ Ad cuius itellectū oȝ cōside
rare ꝙ imaginabile ē quodā menstruū siccū et
quoddā sperma calidū ex q̄bus cōficiat̄ ēbrio
unū i prima uuee formatione erit tanta siccitas
qđ apparebit ex hoc uiridis siue glauca.& nō
erit hoc.qa ꝑus fuerit alba postea nigra.& pꝰ
p desiccationē fiat uiridis.sȝ stati a princiº cre
ata est uiridis ꝑpter exiccationē. Hic aūt esset
dubitatio magna.utrū cū ea complōne quam
habet homo i senectute saltē priª possit aliq̄s
ēbrio in primo instāti animari. Sȝ quia đ hoc
alias dixi.& qa multū transcendit materiam
nostram omitto. ¶ Et 2ᵐ hāc expositionē opor
tet dicere qđ i illa parte. Et fit q̄doq̄. A. pōit
secūdā causaȝ subalbedis siue uiriditatis uuee
que cā statim dicat̄. ¶ Secūdo modo pōt lit
tera exponi.qđ Aui.hic pōit tertiā causaȝ sub
albedinis uuee que causa ē claritas hūiditatis
ex q̄ ē creata & dicit qđ aut erit illđ.i. uiridi
tas uuee.i.subalbedo color eueniēs i creatiōe
& nō erit ꝑpterea qđ adueniat uuee cū priꝰ ñ
fuerit sicut erat subalbedo ꝑpter resolutioneȝ
& dominiū siccitatis.sȝ fit q̄rq̄ ꝑpter clarita
tem humiditatis ex qua est creata uuea.& q̄
doq̄ fit propter unū duorum dictorum.s.pp
habundantiā huiditatis que ē una causa du
abus dictis quādo accidit in principio creature
nā aliquādo habundantia huiditatis accidit
post creationē sicut in senibꝰ. Innuit igit̄ Auic.
hāc diuisionē.ꝙ subalbedo uuee q̄dā accidit
post creatiōeȝ sicut illa que fit a siccitate domi

nāte. quedā accidit a pncipio creature. et ista ē
duplex. qnq enim est propter claritatem hu
miditatis ex qua ē creata uuea. & qndoq est p
pter humiditatem habundantē priuatiōe dige
stionis sicut in īfantibus. ¶ Cōsiderandū qđ
Aui. signāter dixit propter unū duorꝫ. s. nocu
mentorꝫ quando accidit &c̃. & nō dixit pp̄ter
duo nocumēta qn̄do accidūt. nā duo nocumēta
predicta que sunt habūdātia hūiditatis & do
miniū siccitatis. ex quolibet enī istorꝫ pōt fieri
uiriditas uuee tñ uiriditas i princiº creature
nō pōt fieri nisi ex uno istorꝫ duorum. s. ex ha
būdantia humiditatis. nō enim pōt fieri ex ha
būdantia siccitatis sicut in senibus fit & in cō
ualescentibus. qa talis siccitas nō pōt accidere
in pricipio creature. Et iō dixit Aui. propter
unū duorū quando accidit. Ex quo apparet ꝙ
prima expositio supius facta nō est ad mentē
Aui. nisi qs uellet defēdere qđ aīa posset idu
ci i principio generatōis cū ea siccitate quā ali
quis hēt in senectute. qđ credo ualde longin
quū. & tunc exponaẽ pp̄ter unū duorꝫ nocu
mētorum. i. propter quodcūq đ illis duobus
¶ ET SCITVR ILLVD. Hic assignat diffe
rentiā inter mōs uiriditatis oculi a cāis quibꝰ
dam dictis. ¶ Vbi cōsiderandū ꝙ littera pōt
quadrupliciter exponi. ¶ Primo qđ Aui. po
nat differentiā inter uiriditatē prouenientē ex
habundantia humiditatis in principio creature
& inter uiriditatē pueniētē ex claritate hu
miditatis ex qua creata est que ēt accidit ī pri
cipio creature. & dicit qđ illud. i. uiriditas ex
habūdantia humiditatis. & uiriditas ex clari
tate hūiditatis. scitur. i. cognoscitẽ bonitate ui
sus & malitia eiꝰ. qa oculus uiridis ex clarita
te hūiditatis ē boni uisus. Sꝫ oculꝰ uiridis ex
habūdantia hūiditatis ē mali uisus. i. nō est ita
bōi uisus. & hec expositio ē cōformis expositiōi
secunde littere precedētis. ¶ Secūdo mō po
test exponi qđ. A. ponat differētiā iter uiridi
tatē prouenientē ex habūdantia humiditatis
& uiriditatē pueniētē ex habundātia siccita
tis. Et dicẽ qđ illud. i. uiriditas. ex dominio sicci
tatis. scitẽ. i. cognoscitẽ bonitate uisus &c̃. quia
oculus uiridis ex habūdantia hūiditatis a pri
cipio creature ē boni uisus. sꝫ oculꝰ uiridis ex
dominio siccitatis ē mali uisus. Et hec expositō
ē cōformis prime expōni littere precedentis.
¶ Sꝫ tu dices ista expō cōtradicit prīe expōi
huius littere. qa in pª expōne eiꝰ ē dictū qđ o
culus uiridis ex habundantia hūiditatis ē ma
li uisus. sꝫ hic dicitẽ q̄ ē boni uisus ¶ Dicē
dū q̄ oculus uiridis ex habūdātia humidita
tis a pricipio creature ē bōi uisus cōpatiōe o
culi uiridis ex dominio siccitatis. sicut oculꝰ i
fantis respectu oculi senis. sꝫ ē mali. uel nō ita
boni uisus ut oculꝰ uiridis ex claritate hūidi
tatis ex qua ē creata uuea. ¶ Tertio mō pōt
exponi qđ. A. ponat differētiā iter uiriditatē
pueniētē ex claritate humiditatis ex una pte
& uiriditatē pueniētēꝫ ex habundantia humi
ditatis. uel siccitatis ex alia pte. & dicẽ qđ co
gnoscitẽ bonitate uisus. qa oculus uiridis clari
tate hūiditatis ē boni uisus. sꝫ oculus uiridis
dominio hūiditatis uel siccitatis ē mali uisus.
ut declarabitẽ. ¶ Quarto mō pōt exponi. qđ
Aui. ponat differentiā inter oculū uiridem ex
claritate humiditatis q ē boni uisus. & oculū
uiridē ex dominio siccitatis qui ē mali uisus.
& patet & possꝫ itelligi. Etiā differētia iter o
culū uiridē ex habundantia hūiditatis in pri
cipio creature. qa ē boni uisus. & oculū uiri
dem ex habūdātia humiditatis accidētalis ex
tempore. sicut i senibꝰ q ē mali uisus. ¶ Du
bitatẽ utrū oculꝰ uiridis ex claritate humidita
tis ex q̄ facta ē uuea. sit boni uisus. uidetẽ qđ
non. qa oculus habens uueā non dispositā na
turaliter ut dēt. est mali uisus. sed oculꝰ uiri
dis claritate hūiditatis qua creata ē uuea ha
bet eam nō dispositā naturaliter. q naturalis
dispositio uuee ē qđ habeat nigredinē. ut. G.
xº de utilitate particularum. 6º caº. ul'sit iter
albedinē & nigredinē. ut Auic. supra pº caº.
¶ In contrariū est Auic. secundū plures expō
nes p̄missas Dicendū ꝙ oculus uiridis clarita
te hūiditatis ex qua creata ē uuea. pōt compa
ri ad duo. Primo ad oculū tempatum et optīe
dispōnis. et ut sic non est bonus in uisu. sic ille
In q̄tū enim distat a pportione media oculi tē
perati intantū distat ab optima uisiōe. Alio
mō pōt cōperari ad oculū subalbū siue uiridē
ex habundantia hūiditatis pp̄ter defectuꝫ di
gestionis uel dominio siccitatis pp̄ resolutio
nem. et ut sic oculꝰ uiridis claritate hūiditatis
ex qua creata ē uuea. est bonꝰ in uisu. Sꝫ ocu
lus uiridis ex habundantia hūiditatis uel sicci
tatis est minus bonꝰ uel malus in uisu. Et rō
est. quia uiriditas ex humiditatis uel siccitatis
haūbdātia ē ex aliquo defectu siue nocumēto
in oculo qui ē defectus hūidi indigesti. ul'cali
di ipotētis digererẽ. et ex đfectu sici exuberātis
et calidi resoluentis. Ex quibꝰ defectibꝰ oꝫ ꝙ
uisus aliqualiter ipediatur. Vñ Arꝫ. 5º đ gene
ratione aīalium. Debilitas quidam ē glaucedo
et posterius subdit glaucies đbilitas quedā ē
humidi. ualde. n. subtile. et hº q̄tum ad glau
cedinē idest uiriditateꝫ q̇ fit ex humidi aquei
habūdantia ꝑuatōe digestiōis. aut ualđ gros
sum. & hoc q̄tum ad glaucedineꝫ. i. uiriditatē
pueniētē ex sicci dominio pp̄ter resolutiōeꝫ
unde humidū ingrossatur. ut in senibus. & iō
Aui. q̄tū ad unam litterā illas causas siue di

ſpoſitões oculi uocat nocumenta. Vnđ dixit ꝑ pter unū duorū nocumētorū. Sꝫ uiriditas ex claritate humiditatis ex qua ē creata uuea nō ē ſic ex defectu. ſꝫ ſequit̃ ꝓpriū moduꝫ miſtionis merentis taleꝫ claritatē. ❡ Ad ratiōeꝫ cōtraria apparet ſolutio. qa hic oculus nō ē ſimpliciter bōi uiſus reſpectu tēpati ocli. ſꝫ reſpectu oculi uiridis ex altero duoꝝ nocumentoꝝ ❡ Vel dicēdum ad minorem ꝓpoſitionē ꝙ naturalis diſpoſitio uuee ñ dēt eſſe nigra. ſꝫ media inter albū & nigrū. ut Aui. ſupra pº. cap. & tunc ſermo Aui. i his erit de coloribus mediis oculi. ET VIRIDITAS QTIDEM. Infert quādā diuiſionem uiriditatis. dicēs ꝙ alia eſt accidētalis & alia naturalis. ❡ Conſiderandū qđ uiriditas naturalis eſt illa que accidit a pricipio creature. & hec ē duplex. ſ. eueniēs ꝓpter dominiū humiditatis ex priuatōe digeſtiōis. uel eueniens ꝓpter claritatē humiditatis ex qua creata eſt uuea. ſꝫ uiriditas accidentalis ē illa que fit ex tempore. & hec etiam ē duplex. Vel ex dominio ſiccitatis. ſicꝫ i febricitantibꝰ uel cōualeſcentibus. Vel ex habūdantia humiditatis innaturalis. ſicut accidit i dealbatiōe pupille. cum incipit cataracta. ut etiam accidit ſenibꝰ. VARIETAS. Hic Aui. cauſas dictas applicat ad colorē oculi mediū ponendo cauſas medij coloris oculorum. ❡ Conſyderandum quod uarietas ſumitur hic pro colore medio inter albū ſiue uiridē & nigruꝫ & non ſumitur hic uarietas p colore extremo . ſ. p uiriditate ut ſupra. & qa uocabulorum defectꝰ facit hāc equiuocatiōꝫ. ideo qdā trāſlatores nō nominauerūt iſtum colorē mediuꝫ nomine noſtro. ſed nomine arabico. ut ultimo caº libri de animalibus. Auic nominat eſchel et i libro pº canticoꝝ nominatur ſedella ❡ Secundo conſideranduꝫ qđ cauſa nigredinis & cāe uiriditatis poſſunt dupliciter aggregari. Vno mō p uiā remiſſionis extremoꝝ. uerbi gratia ſi albugineus debite q̄titatis ſit. & debite puretatis & criſtallinus ēt ſit debite q̄titatis & debite rutilās & mediocris ſitus. tūc fit oculus medius i colore qa eſt remiſſio uel mediocris exceſſuū cārum & hoc mō itelligit hūc ſermonē Auer. i tertio cātice pallegato ca. Alio modo iſte cāe poſſunt aggregari cōponendo quaſdā cās uiriditatis cū quibuſdam cauſis nigredis. & hoc q̄dam cōpōne equiualenti uer. gra. aliqs habet multā albuginei q̄titatem. uñ oculus dꝫ eſſe niger. Sꝫ cū ho: habet criſtallinum mīe q̄titatis & ſatis extra poſitū. uñ oculus ex hoc appꝫ medius i colore & alia exempla poteris ponere. Ex his duobus mōis exponitur littera . A. & ē nota. ❡ Dubitat̃ an colores ocli ſint tres uel plures. uidet̃ qđ ſint q̄tuor. ex. A. ſup̄ trac. pº ca. de ſignis cōplexionū oculi. ❡ Itē Ioannicius ponit quatuor uidet̃ qđ ſint tres ex . A. hic & ultimo de aialibus. & pº cantice. & ex Auer. ibidē & 4º colliget. & ex Haliab. pº liº. the. xi. ca. & Ar. 5º de generatōe aialium & xª. partiª. de ꝓblematibꝰ. xiº. ꝓblemate & ex Gal. i tegni. & ex Ieſu Haly. pº liº p̄mo ca.

❡ Ad itellectū huius queſtionis & eorū que ſup̄ poſita ſunt. eſt cōſiderandū qđ ſumēdo generaliter colorē pōt color i oculo quatuor modis ſiue quattuor ex cauſis fieri. Prio ex humoribus tingētibꝰ. & 2ᵐ hº ſicut ſunt q̄ttuor humores. ſic q̄ttuor ſunt oculorū colores q̄ ſunt ueri colores. ſ. rubeꝰ. citrinꝰ. plūbus. & fuſcꝰ ut ſupra declaratū ē. trac. pº caº. de cognitiōe diſpoſitionū oculi. & de huiuſmodi colorbꝰ oculi nō ē hic ſermo ❡ Secūdo modo colorat̃ oculꝰ ex colore uuee. nā exiſtēte albugineo illuminato oꝫ qđ i eo appareat ſilr̃itudo coloris uuee. ſicut appꝫ rubedo i aq̄ ꝑ aere q̄do illuminatur p̄ſente exiſtēte aliquo rubeo. ſic criſtalꝰ rubꝰ appꝫ ſuppoſita re rubea. & qa uuea dꝫ naturaliter habere q̄daꝫ obſcuritatē. ut ſupª ꝓbauit Aui. pº caº huiꝰ. fen. & hec obſcuritas ulꝰ ē magna uel parua ꝉ mediocris. iō colores oculi ab uuea ꝓcedētes ſunt tres. ſ. niger albꝰ & medius. & qa hec ꝑfecte dclarata ſunt ſup̄ de mente Auic. ideo nō inſiſto. ❡ Tertio mō colorat̃ oculꝰ ex multitudie & paucitate ſpūs qa ſpiritus multꝰ & clarus facit oculū glaucū ſꝫ ſpiritus paucus obſcurus fac oculum nigrū. & medius mediū. & hanc cauſaꝫ innuit Aui. pº cantice. & Auer. in comēto dic. qđ iſtā cauſaꝫ recepit ex ſermonibus Gal. tamē 2ᵐ rei ueritatē hanc cauſam innuit Gal. in tegni. cum dicit glauci. i. ocli & ſplēdētes fiūt lūine ſplendidi cōtinentia. Sed plus q̄ commentator ibidē dic aliter q̄ Gal. itelligat & qđ loquat̃. Quarto modo fit color oculi ex irradiatōe facta i albugineo humore. & hanc cauſā Ar. 5º đ generatione animaliū multum inueſtigat. & Auic. hic & Gal. in tegni. & ſecunduꝫ hoc ēt colores fiūt tres qa uel albugineꝰ be eirradiat̃. et ſic ē oculꝰ glaucus. uel male irradiat̃. et ſic ē oculus niger uel medio mō. et ſic ē oculus medꝰ. Hec aūt irradiatio fit ab extra. & fit ēt ab itra & ab intra fit dupliciter. ulꝫ per modū irradiationis ꝓpo lumine criſtallini ſi hēt ꝓpū lumen uel p modū reflexionis lumis exterioris ſup albugineo. ❡ Quod autē criſtalina reflectat lumen extrinſecū ſup albugineo declarat̃ per tres ꝓpoſitiões. Prima ē iſta terminus pmꝰ irradiatōis piramidalis lumis ab extra uenientis ē criſtalinus. hec ꝓpoſitio ꝓbat̃. qa idē eſt primus terminus piramidalis luminis et linee uiſualis. ſꝫ criſtalina ē primꝰ terminus linee ui

ſualis. Vñ Auic. 6° de naturalibus. ꝑticula 3ª. ca° ultimo. Primũ cui imprimitur ſimulacruꝫ uiſus. ē humor criſtaloides. ¶ Sꝫ tu dices cõtra q̄a primo imprimit̃ i cornea. et albugineo q̃ in criſtalino. ¶ Dicendũ q̄d primũ debem⁹ intel ligere primũ de principalibus. Duo eni ſunt ĩ quibus ꝑuiſione pricipaliter imprimit̃ ſpēs ſcꝫ criſtalina. & cruciatio obticoꝝ. Primo ergo in ctiſtalina recipit̃. & 2° ĩ cruciatione. Hũor aũt albugineus & cornea habēt rationem re cipiētium ñ principaliũ. ſed ſunt media recep tionis & ēt aer. ſignũ aũt ꝑdicte ꝑpõnis ē q̄a mota criſtalina ſecũdũ quēdã ſitũ mouet̃ iudi ciũ de ſitu uiſibili. ut unũ iudicet̃ duo. ut põit Ieſus trac. 3° 3° ca. ꝙ tñ nõ cõtingit ſi moueat̃ albugineus ſecũdũ ſitũ. uł ēt ſi moueat̃ cornea dummõ remaneat dyafaneitas & oppoſitõ re cta ad criſtalinũ. ¶ Secunda ꝑpoſitio eſt iſta pricipiũ reflexionis ē criſtalina. ſumēdo criſta linã ſimul ēt cuꝫ tela aranea. Rõ eſt. quia ra dius terminatus ꝑma terminatõe piramidali ad corpus ſolidũ terſum & politũ neceſſario hꝫ aliquã rẽflexionē. ſꝫ radi⁹ ab extra termĩat̃ ad criſtallinũ qui habet ſoliditatem q̃dam & terſionē & politurãꝫ. ut notum ē. igit̃ reflec tet̃. ſignũ iſtius eſt humor ocul'. qui ē per re flexionē a tela aranea. ut ponit Halyab. 3° the orice. Vnde Gal. x° de utilitate particulaꝝ. 6° ca° dic̄ ad litterã. Iaꝫ & pupille idolũ in hoc uelut in ſpeculo quodã cõſiſtit. ē enim lenis. & micãs ſup omnia ſpecula. licꝫ hec littera poſ ſet aliter ĩtelligi. ¶ Tertia ꝑpoſitio ē iſta ſpa ciũ ſup q° fit reflexio iſta ē humor albugine⁹ Ratio ē iſta corpus dyafanũ coexiſtens corpo ri reflectēti ē illd̄ ſuper q° fit reflexio. Exem plũ aer iuxta ſpeculũ. ſꝫ humor albugineus & corp⁹ dyafanũ & coexiſtit criſtalino refle ctēti. imo ſtat ĩ facie criſtalini. igit̃ ſup albugi neo fit reflexio. ¶ Ex q̄b⁹ ꝑpoſitiõibus appꝫ q̄d criſtalina reflectit lumē ſuper albugineo. ergo albugineus humor illuminatur lumine exteriori. recto & reflexo & lumine ĩteriori ꝑ igit̃ bene irradiat̃. & ſic eſt color glaucus. uel male. & ſic ē niger. uel medio mõ. & ſic eſt co lor medius. irradiat̃ aũt bene. quia pauc⁹ & q̄a purus. & criſtalina bene irradiatur. q̄a ꝑ pinqua quia magne quantitatis. & quia ruti lãs. ut ſupª perfecte declarata ſunt oĩa. ¶ Ex q̄bus iã dictis apparet ſolutio ad duas q̄ões premiſſas. p° ad queſtionē qua querit̃ an cau ſe colorũ oculi ſint ab. A. ꝑfecte aſſignate. q̄a dicendũ q̄d ĩproprie ſumendo coloreꝫ ſicut in hoc ca° ſumitur. cãe ſunt ꝑfecte aſſignate. q̄a uel ſunt ex ꝑte humoꝝ. ſ. criſtalini et albuginei uł ex ꝑte tunice uuee. ut Auic. põit. Et ad has duas cauſas reducunt̃ alie cauſe. q̄a cã ſũpta

ex multitudine et paucitate ſpirit⁹ uiſibilis re ducitur ad cauſam ſumptam ex ꝑte criſtalini. q̄a criſtalinus rutillat ꝑpter ſpiritum in eo. li cet hic caderet difficultas quã omitto. etiã cãe ſũpte ex parte caloris uel frigoris reducunt̃ ad cãm ſumptã ex parte uuee inquantũ frigi dũ eſt cã priuatõis digeſtõis et dominii aque & calidum eſt cã digeſtionis. uel reſolutõis. ut ſupra declarata ſunt q̃uis etiã calor et frigus poſſint diſponere albugineũ et criſtalinũ. Cãe aũt ſumpte ex quatuor humorib⁹ nõ cadũt in hoc ca° quia ſanguis colera & c̄. faciunt ueros colores. de q̄bus hic ñ ē ſermo. Secũdo appꝫ ſolutio ad aliã queſtiõeꝫ qua querebat̃. an co lores oculoꝝ ſint tres. q̄a appꝫ ꝙ colores de q̄ bus ē ſermo ĩ hoc ca. ſint tres ſ. duo extrēi. & unus medius. tñ uariatio nominũ & diuiſio q̄ cadit ꝑp gradus & modus iſtoꝝ colorũ facit auctores quãdoq̄ diſcordare ĩ uoce. Ioannici⁹ enĩ unũ colorē extremũ diuiſit i duos & uoca uit ſubalbũ & glaucũ. & ſecũdũ hoc color ex tremus nigro oppoſit⁹ hꝫ pľima noĩa uocat̃ al bus ſubalb⁹ uiridis citrinus glaucus blauus. q̄nq̄ ēt uocat̃ uarius. ſed color. medius ēt uo cat̃ uarius ſubniger. uocatur ēt ſubalbus a. Ie ſu Haly. p° ca. et ſubruffus & citrin⁹. ut Haly abbas theo. p°. ca. iz. Color autē extremus al ter cõiter uocatur uno nomine. & dicit̃ niger. et q̃doq̄ dicitur antimonial' harum autem di uerſitatũ aſſignare cauſam ſpecialē eſſet lõgũ tamē apparet q̄d auctorũ diſcordia ē in uoce. ¶ Ex q̄b⁹ apparꝫ ſolutio ad cõtraria iducta.

¶ ET SI ESSET VARIETAS. Hic circa cau ſas colorũ oculi ponit ſententiaꝫ empedoclis. & illam improbat. ¶ Ad cui⁹ intellectum cõ ſiderãdũ. ſicut innuit Ariſtoteles quito d̄ ge neratiõe animaliũ. 2° capi°. & Aui. ultimo de animalibus. Opinio ēpedoclis fuit ꝙ ocul⁹ eēt glaucus ꝑpter dominiũ ignis. Et quēadmodũ declarat Albertus 19° li° d̄ animalib⁹ iſta fuit ſentētia empedoclis & ēt platõis. ſentētia enĩ eorũ erat q̄d glaucitas ocľi eēt ex multitudine ignis glaucificãtis ocľũ et q̄d nigredo ocľi eſ ſet ex paucitate ignis & multitudine aque q̄ aqua dominãs ĩ oculo obſcurat̃ et nigrat̃. ex ꝑuatõe ig̃s. q̄a ſuo lũine clarificat et illã aquã. & iõ oculus appꝫ niger. et iõ dicũt ꝙ ocul⁹ ni ger nõ beñ uidet ĩ nocte. q̄a non iuuat exterio ri lũine. imo ĩterior lux pauca q̄ ē ĩ oculo nigro extinguit̃ a tenebra exteriori et uincit̃. et dicũt ꝙ ocul⁹ glauc⁹ ē acuti uiſus ĩ nocte. et hoc ꝑp mľtũ ignē. q̄ penetrat & uicit tenebras noctis hanc igit̃ opiõem ēpedoclis. A. confuſe innuit cũ dixit. ſi uarietas. i. ſi glaucedo oculi eēt pri mitiua. i. ſi eſſet a cauſa ꝑmitiua ſiue principa li. mõ quo eſtimauit ēpedoclis. q̄a eſtiãuit ꝙ

primitiua cā glauced^is eēt ignis. Et considera qđ hic sumit̄ cā primitia p cā principali quō sumit̄ h° uocabulū infra fen. 19. cap° de diffi cultate urine. ¶ Posset tamē hoc uocabulū p̄ mitiua aliter exponi. Propter qđ cōsiderandū ꝙ uarietas ē duplex. quedā est primitiua. i. p̄ ma que idē est ꝙ subalbedo. quedā est. 3ª que idē est qđ color medius. Dicitur autē illa uari etas prima. quia extremū quadā prioritate ē prius medio. & quia sermo Aui. erat de uarie tate que idē est qđ albedo siue glaucedo siue uiriditas. & ista pōt dici p̄ma. iō dixit si esset uarietas p̄mitiua. i. prima que ē uiriditas. & iō resumēs Aui. sermonē dixit. eēt oculus uiri dis &c̄. In hoc enī sermone innuit qđ p uarie tatē p̄mitiuā intelligit uiriditatē q̄ est glauce do. & ad hoc innuit̄ intētio ēpedoclis ut app3 in locis p̄allegatis. Alii tñ dicūt qđ si esset ua rietas primitiua. i. omnis uarietas. & poss3 sal uari expositio hec ut uelit Aui. qđ ēpedocles dixit ignē esse cā3 oīs uarietatis. siue sit uarie tas q̄ ē extremū siue sit uarietas q̄ ē mediū & iō cū p° dixit uarietas resumpsit postea esset ocul⁹ uiridis &c̄. Ex p̄missis igit̄ oībus app3 qđ opinio ēpedoclis fuit qđ ocul⁹ esset glau cus pp dominiū ignis. hāc aūt opinione3 Aui. remouere itēdit. & arguit sic. si uarietas siue uiriditas siue glaucedo esset pp dominiū ignis sic̄ estimauit ēpedocles. sequeret̄ qđ ocul⁹ ui ridis siue glaucus siue uarius eēt lesus siue ī peditus siue īfirm⁹. qa defectus ī uisu. s3 cōse quēs ē falsu3. g° & añcedens. ¶ Circa hāc rōnem. A. sic p̄cedit. p̄mo ponit añcedens. cū dic̄. Si esset uarietas p̄mitia secūdū qđ estiauit ēpe docles. i. si ess3 glaucedo ł uiriditas pp domi niū ignis. Secūdo ponit consequens. cum dicit. esset ocul⁹ uiridis. lesus. i. ipedit⁹ siue īfirm⁹ in uisu. Tertio pōit p̄batiōe3 consequentie cu3 dic̄. p̄pter suū defectū ab aquietate q̄ ē instru mētū uisus. Et arguit sic ad p̄bandum conse quētiā. Ille ocul⁹ ē defectus & lesus i q̄ đficit īstrumētū uisiue uirtutis. s3 i ocłō glauco siue uiridi deficit īstē m uisiue uirtutis. igit̄ ocul⁹ glaucus 2ᵐ ēpedocle3 ē đfct⁹ siue lesus. ¶ Cir ca hāc rationē sic p̄cedit. qa ponit minorē & p̄batiōe3 eius. dicēs sic qđ i oculo glauco đfi cit instrumētū uisus qđ instrumētū ē aquei tas. nam ex quo ibi dominaat̄ ignis. ut ēpedo cles ponit. igit̄ est ibi defectus aque. aqua autē ē instrumētū uisus. Declaratū enim est in li°. de sensu & sensato. qđ organū uisus ē aqueū a dominio. cum igit̄ oculus glaucus sit pauce aque & multi ignis. igit̄ ē defectus in aqua. q̄ aqua ē instrumentū uisus. & hoc intelligit cū dicit. p̄pter suū defectū ab aqueitate que ē in strumētu3 uisus. Et hec expositio ē ad mentē

Auic. ultimo de animalibus. cū dicit. Si esset eschel. i. uari⁹ igne⁹. sic̄ putat empedocles ēet oculus glaucus īfirmus & impeditus quoniā amisisset aquā que ē pricipiū uisus. Et ē expō etiā ad mentē Arꝫ. 5° de generatiōe animaliu3 2° ca°. & Alberti 19. đ animalib⁹. ca° de colori bus oculi. ¶ Cōsiderandū tamen ꝙ ista conse quentia posset aliter induci. Nā ēpedocles po nens ignē dominari in uisiuo organo glauco. dēat ēt ponēr ibi eē aquā in qª ille ignis pos set diffūdi. cū igit̄ in oculo glauco nō sit aqua in qua possit extendi ignis. g° oculus uiridis siue glauc⁹ erit impedit⁹ in uisu. et hāc expo sitiōe3 sensit albertus. 19. de aīalibus cap° de coloribus oculi. cum dicit. Ampli⁹. si ocul⁹ eēt de igne cōpositus sicut ēpedocles opinat̄ opor teret qđ ocul⁹ glauc⁹ eēt īpedit⁹ & inffirm⁹ pp hūoris priuatiōnē in quo dēt ignis diffū di. ¶ Quarto Auic. destruit cōsequens cū dicit quidā autem nigri. et dicit qđ falsū est dicere qđ oculi glauci siue uirides sint đfecti in uisu qa quidā oculi nigri minorat̄ in uisu a uiridi bus. i. ñ sunt ita boni uisus sicut uirides. g° q dam uirides sunt melioris uisus. et ī h° app3 destructio cōsequentis. Primo ergo ponit hāc destructionē. 2° eam declarat. ibi 2ª. cū uiridi tas. Declaratio aūt destructionis consequentis stat in duobus. Pri° q uirides oculi sunt boni uisus meliores q̄ nigri. et per cōsequēs q ma li uisus. 2° qa oculi nigri ñ sunt ita boni uisus ut uirides. et p consequēs q̄ sint boni uisus. p° ergo facit primū. 2° secundū. ibi secunda. et cā ī h°. Cogit̄ igitur Auic. ad hāc declarationem pp modum suum loquendi. dixerat enim qui dā nigri non sunt ita boni uisus. ut uirides. Et dixit uirides sermone. indefinito. igitur qdā ui rides sunt qui sunt melioris uisus q̄ nigri. et ñ oēs uirides illi autem uirides oculi q sunt me lioris uisus sunt in qbus uiriditas nō est prop ter nocumētū in ipsis oculis. quasi dicat. oculi uirides quidā sunt mali uisus. ut in qbus ē uiriditas p̄pter nocumentum. & p̄pter siccita tem uel hūiditatem extraneā dominantē. ut ac cidit senibus. qdam aūt sunt boni uisus a qui bus minorant̄ nigri ī bonitate. & isti sunt ī q bus uiriditas ñ est pp nocumentum sed est p pter claritate3 hūiditatis ex q̄ creata est uuea uel p̄pter multititudinem spiritus uisiui. Et fortasse. A. intelligit p hanc uiriditatē que ñ est propter nocumentū uarietatem que est co lor medi⁹ uel medio p̄pinquus q̄ accidi p̄pter equalē & temparatam dispositiōe3 uuee & hūo rū oculi. & uult qđ isti ocłi sint melioris uis⁹ q̄ nigri. & hoc ē cōtra empedoclem. qui omnē glaucu3 oculū siue sit extremus siue medius dic̄ esse talē dominio ignis. & p cōsequēs ma

li uisus. ET CAVSA. Hic declarat secundum premissum. dixerat eni quidaz aut nigri &c. uult igit declarare qui ocli nigri sint mali ui sus respectu uiridiu. & per coseques q boni uisus. primo igit ostedit qui oculi nigri sint mali uisus. 2° q sint boi uisus. ibi 2ª. niger au te ppter tunicam. Prima in duas. primo facit qd dictu est. s. ostedit qui oculi nigri no sint boni uisus respectu uiridiu oculorum quoru uiriditas n est propter nocumentu. 2° coperat oculos uirides ppter quodda nocumetu ocu lis nigris. ibi 2ª. qd si ocul⁹. primo ergo Aui. uult declarare qd qda oculi nigri sint no boi uisus respectu uiridiu qui sunt uirides no p pter nocumetu. & itedit qd si ocli sint nigri ppter conturbatioez huiditatis. ul' sint nigri ppter multitudine humiditatis albuginee no sunt sic boi in uisu. sic uirides oculi. cu uiridi tas accidit non ppter nocumentum. Hic autem Auic. pbat sic. si oculus est niger pp coturba tione humoris albuginei. tuc forme siue spes rerum uisibilium phibent clare et distincte pe netrare p albugineum ad cristalinu. quia con turbatio siue obtenebratio cotraria e puietati cu igitur puietas facta in actu p lumen sit id quo clare & distincte recipiunt spes reru. igit obscuritas no pmittet formas reru claru reci pi. oculus igit niger per conturbatione humo ris albuginei. non e boni uisus sicut e ocul⁹ ui ridis non ppter nocumentum in quo no e con turbatio huiditatis. & hoc e qd Auic. itendit cu dicit. causa i hoc. s. q quida ocli nigri mino rant a uiridibus in uisu. i. no sic sunt boni ui sus ut uirides cu uiriditas n est ppter nocu m tu. est quonia nigredo que est ca albuginei. i. nigredo que est ppter albugineum. s. propter coturbationem humiditatis. ut dicit prohibet penetratione formarum colorum cu declaratioe i. phibet q no clare penetrent forme siue ido la colorum. propterea qa coturbatio. i. obscuritas cotraria est peruicitati. s. in actu per luciditate & illud. i. nigredo. qdem est propter coturba tione humiditatis. Si aute oculus est niger p pter multitudine albuginei et no est boni ui sus sicut oculus uiridis cu uiriditas no est p pter nocumentu. Et ratio est qa multitudo hu moris albuginei phibet motu spus uisibil⁹ ad extra. ¶ Propter qd considerandu q spus uisi uus in actu uisionis fert ad exteriora. s. ueri⁹ cornea. qa receptio specierum secudu q sunt uisi biles fit uirtute h⁹ spus. & signu h⁹ est qa re tracto h° spiritu sic in somno & forti cogitati one apto stante oclo. homo n uidet. et resoluto eo sic accidit pp nquis morti cornea corrugat ut sup⁹ p° ca. & x°. de utilitate particularum. 5⁹ 2a. Quaus eni ad h⁹ spus coseruationem na

tura dura fecerit tunicam cornea. tame ad hoc iuuat palpitatio. Vnde homo quasi naturalit palpitat. i. palpebras claudit & apit. In h° eni spus uisiu⁹ phibet a disgregatione & resolu tioe. & ido qui multu tenet palpebras aptas debilitat in uisu & uolentes illu spiritu uigo rosuz reddere. subclaudim⁹ oculu Actus igit palpitatiois e signu motionis spiritus uisiui ad anteriora. & h° in homie naturaliter se ha bete. motio aute spritus uisiui no pot bene fie ri uersus ante. quado humor albugine⁹ e mi⁹ tus. & h° io qa ille spiritus no pot mouere uersus ate. nisi motu facto i albugineo huore Fit aute in albugineo duplex motus. Vn⁹ est dio quedaz siue penetratio ab ipso spu uisiuo. Alius e queda latio siue motus localis quo ip semet humor albugine⁹ simul cu spu qsi inu det siue palpitet siue ferat uersus cornea. Cu aut humor albugineus e multu no e obedies his motibus. qa materia multa e inobediens ad motum. & hoc e qd Auic. innuit ultimo de animalibus. & intedit hic cu dicit. Et similiter sup. oculi nigri quidam minorant a uiridibus i spiritu si fuerit. ca. s. nigredinis oculi ppter humiditates. i. multa humiditas albuginei. na si e multitudo. s. huiditas albuginei. et. s. causa nigredinis non respondet motui palpitatiois & egressioi. s. uis⁹ sut spirit⁹ uisui ad aterio ra palpitatio enim naturalis est signu illius exitus in exercitio uisionis. ita qd non inde sit curandu quasi dicat. iste defect⁹ pp multu al bugineu q defect⁹ e uisu siue spiritu no posse moueri anterius non est puus defect⁹. de quo non sit curandu. imo e sensibilis i uisu. qd quo est curandu. & h° est qd dicit. multitudo albu ginei non respondet motui ad anteriora. ita q no inde sit. curandu. imo taliter n rspodet qa e inde curandu. Est eni defect⁹ sensibilis. et ex hoc pot solui pblema quodda. s. quare q daz cu inspiciunt rem non discernut eam. sed cum figunt uisu aliqtulo tepore discernut. H° eniz pot contingere. quia spiritus uisiuus non cito fertur anterius. siue ppter causam i spiritu. si ue ppter causam in humore albugineo. potest igitur formari talis ro. ex textu. ocul⁹ ul' e ni ger ppter conturbationem uel ppter multitu dinem humiditatis. sed qlibet istoru respectu uiridis. no pp er nocumentu e mali uisus igit oclus niger & c. est mali uis⁹. sed iste est q da ocul⁹ niger. ergo q dam nigri minorant &c. Ratio tamen posset aliter formari. sed no est uis. ¶ Dubitat. quare Aui. no copauit ocu lu nigru ppter paucitate cristallini. & ppter pfunditatem situs eius & ppter paucitatem spus uisibilis ad oculum uiridem. cuius uiri ditas non est propter nocumentu. ¶ Dicendu

ꝙ Aui.dereliquit hoc.ut̄ notū.Nam oculus ui
ridis propter claritatē materie ex qua facta ē
uuea.uel ꝑpter debitā q̄titatem ſpūs uiſibil̄
qui eſt oculus uiridis n̄ ꝑpter nocumētum.ſi
cut eſt melioris uiſus oclo nigro ꝑpter multi
tudinē albuginei.uel propter cōturbationem.
ita eſt melioris uiſus oculo nigro ꝑpter pauci
tatē ſpūs uiſiui.& eius cōturbationē.ut notū
eſt.& ē melioris uiſus oculo nigro pp puita
tē & ꝓfunditatē criſtalini.qa paruitas & pro
fūditas impedit irradiationē debitam albugi
nei a lumine cōnaturali.& interiori qđ uidet̄
requiri in uiſu.ſecundū Ar.in lib° đ ſenſu &
ſenſato.ET SI OCVLVS.Hic cōperat ocu
los uirides propter quoddā nocumentū ocul⁹
nigris predictis.& cā h⁹ fuit.qa ocli uirides
n̄ ꝑpter nocumentū iā ſunt cōperati oculis ni
gris ꝑpter multitudinē uel cōturbationē albu
ginei.Quare ſtatim cadit dubitatio q̇ cōpatiō
ſit iter oculos uirides propter nocumentū &
oculos nigros p̄dictos.Et uult Aui.qđ ocul⁹
uiridis pp quoddā nocumentū ut ꝑpter parui
tatē albuginei uidet i die peius & magis i no
cte.ſed oculus niger ꝑpter multitudinē albu
ginei & pp cōturbationem magis uidet in die
& minus i nocte.Et p°.Aui.ꝓbat primū.z° ſe
cūdū.ibi zª.Niger uero cā &c̄.Pria i duas pᵉ
p̄mittit qđ intendit.z° probat.ibi zª.pp illud
¶ Dicit p° qđ oculus uiridis pp paruā q̄tita
tē albuginei magis uidet in nocte & tenebris
ideſt in umbra.& ſi ſit diurna pp nebulā uel
aliā cām q̄ in die.i.q̄ in multo lumine.¶ Pro
pter illud.ꝓbat h°.& dic̄ qđ ocul⁹ uiridis ꝑ
pter puitatē albuginei magis uidet i nocte &
minus i die.ꝑpterea.qa materia uiſus parue
quātitatis a multo lumine mota impedit̄ a de
claratione rerū uiſibiliū.quia talis mot⁹ mag
nus facit hoc.ſicut accidit hōi qui ſtetit in ma
gno lumine q uadens ad loca obſcura nō pōt
uidere.¶ Ad huius igit̄ intellectū conſiderā
dū qđ i oclo glauco ſiue uiridi đ quo ē ſermo.
nos conſideram⁹ motum magnū.& iſte eſt q
fit a lūine ſiue claritate diei.¶ Naȝ cū materia
mobilis in iſto oculo.ſit pauca.ſ.humor albu
gineus ipa uehemēter ſupatur & uincit̄ & il
luſtratur a claritate diei.¶ Cōſideramus ēt.in
hoc oculo motū puuȝ.& iſte eſt duplex.Vnus
eſt motus factus a reb⁹ uiſibilib⁹ ſibi ꝓportio
natis que res cauſant paruū motū & paruam
impreſſionē faciūt reſpectu pui motus facti
a magno lumine.Alius motus i ꝓprie accipien
do motū.ēt propotētia motiua & ꝓ mota non
uero ē facultas ſiue poſſe oculi in uidēdo.ſiue
ipſa uiſio actualis.cū igit̄ maior motus tollat
minorē ſiue ipediat cōtigit ex hoc qđ ab oculo
uiridi uehementer moto a lumine diei to llit̄
motus puus a uiſibilibus.& motus ēt qui ē
ſibi ſecundū ſuam facultatē uidendi.Qđ aūt
maior motus tollat uł remittat minorē.Auic.
đclarat in exēplo.Videm⁹ eni qđ ſi aliq̇s i ſter
terit forti et magno lūine et trāſferat̄ ſe ad lo
ca nubiloſa ſiue obſcura qđ i p̄ncip° nihil uidet
& hoc pp magnū motū in oculo a magno lūine
q̄ ēt ita impreſſit qđ res ſtāte in obſcuro que
ſunt motus debilis nō poſſunt aliq̇d iprimer̄
& iō ſi ſubito intrant cameras obſcuras nihil
uidēt niſi prius quieſcat mot⁹ factus in oculo
a lumine exteriori.Et iō etiā in ſpeculis młtū
radioſis nō fit repreſentatio.Aliud exēplū ē
qđ ſi ponis lapidē in circulo & uoluis ſubito
circulū lapis non cadit & hoc.qa fortis motus
localis circuli p̄uenit motum puū lapidis.& n̄
ꝑmittit qđ lapis faciat ſuū motū.et młta alia
poſſunt dari exēpla.i philoſophia naturali.h°
igit̄ ē qđ Auic.dicit.Oculus uiridis pp pui
tatē albuginei magis uidet in nocte q̄ in die.
pp iſtud qđ accidit de motu lumīs.i.de motu
facto a lumīe.materie pue.i.i materia pua q̇
ē paucus albugine⁹.& ipedit.ſ.talis mot⁹ eā
ideſt humiditatē albugineā.uel eū.ſ.oculū a
declaratiōe.i.a clara receptione & ꝑ cōſequēs
a clara uiſione.huius eni motus.ſ.luminis in
pauca materia albuginea q ē motus ualde for
tis.deficit.i.deficere facit a declaratōe rer.ſiē
deficit.ſ.uiſ⁹ poſt lumē a declaratiōe ei⁹ qđ
ē in tenebris.i.i obſcuro.n̄ eniȝ ſumit̄ hic tene
bra proprie que ē omnino priuatio lūinis ut
ponit perſpectiu⁹.qa nihil contingit ibi uide
re.ſed ſūitur hic tenebra ꝓprie ꝓ obſuro ubi
eſt aliqd paruū lumen & obtuſum.Ex quib⁹
apparet qđ ocul⁹ uiridis ꝑpter puitatē albu
ginei melius uidet in obſcuro & cū nocteſcit ꝑ
uo exiſtēte lumine.qa paruū lumē in puo al
bugineo.nō facit magnū motū.ſȝ facit motum
cōueniēteȝ & ꝓportionatū.& iō uiſibilia poſ
ſunt imprimere & declarari. NIGER VE
ro.Probat Auic.zᵐ.ſ.qđ oculus niger ꝑpter
multitudinē humiditatis albuginee ſe habet
econtra.oculo uiridi propter paucitatem.ſ.qđ
melius uidet in die.i.in lumine magno & pri⁹
in nocte.i.in obſcuro.& primo hoc premittit
z° ꝓbat.ibi zª.ꝑpterea qđ.¶ Dicit p° uero
ꝓ ſed Viſus oculi nigri cā hūiditatis.ſ.albugi
nee multe uł cōturbate ē minor in nocte ſup.
& maior ſiue melior in die.¶ Propterea hic
ꝓbat & ſolum ꝓbat qđ oculus niger ꝑpter
multitudinē albuginei melius uidet in die et
peius in nocte.Et arguit ſic.Viſus eget motu
palpitationis et motu materie albuginee ad
exteriora ſed.materia oculi nigri non pōt bene
mouer̄ ad exteriora i nocte uel i obſcuro pp ſui
młtitudinē.qa materia młta ē grauior & tar

dior in motu q̃ pauca igitur talis oculus male uidet in nocte. Huius ratiõis cõclusiõem iam p̄misit. primã p̄positiõe3 põit cũ dic. p̄pterea qd̃ illd̃. i. uisus uel illd̃. i. ocul⁹ p̄ uisiõe p̄ficiẽ da indiget palpitatiõe. i. palpebrarũ motu qd̃ ẽ signũ motus sp̄ũs & elbuginei ad extra. ut supra dictũ ẽ. & motiõe materie. s. albuginee ad exteriora. Secũdã p̄positiõe3 tacet. & põit p̄batiõe3 eius ex qua ipsa intelligit̃ cũ dicit. Et materia pluria ẽ grauior q̃ pauca q̃si dicat oculus niger h3 plurimã materiã albugineã q̃ materia ẽ grauis & difficilis ad mouendũ re spectu pauce. ¶ Sed tu dices rõ Aui. nihil cõ cludit magis de nocte q̃ de die qa tãtus ẽ hu mor albugine⁹ in codẽ oculo i die q̃tus ẽ i no cte. ergo si pp multitudinẽ humiditatis albu ginee difficulter mote male uidet i nocte igit̃ male uidet i die. ¶ Dicendũ ꝙ albugine⁹ mi tus magis & facilius moueẽ i die ad extra q̃ in nocte. & hoc pp cãs que cõcurrũt ad mouẽ dũ eũ extra. Prio eni cõcurrit motus spiritus ĩ terioris q in die moueẽ exterius. in nocte autẽ ñ sic propter cãs motas. Secundo cõcurrit uir tus maioris lũinis i die mouẽtis ẽt albugineũ & iõ posset ẽt hec littera aliter exponi. ut tota mens Auicẽ. referatur ad motũ illuminationis & uult dicere ꝙ multus albugineus indiget multo lũine exteriori. & hocfit in die. & nõ in nocte. g⁹ oculus niger meli⁹ uidet i die q̃ i no cte. ¶ S3 p̄pter littere expositiõem cõsiderã dũ qd̃ palpitatio cũ h⁹ qd̃ ẽ signũ motus spi ritus ad exteriora. ẽ etiã signum illuminatõis exterioris inquãtũ p̄hibet superfluã luminis in spissatiõe3. nõ tamẽ qd̃ omnis palpitans illu mineẽ. dic igit̃ Auic. illud. i. niger oculus indi get palpitatiõe. s. refernatiua fortis luminis. & motiõe materiei. i. illuminatõe albuginei ad exteriora. i. ab exteriori lumĩe. s. forti⁹ ꝙ ocl⁹ alteri⁹ coloris. Et materia plurima. i. albugie usplurie quãtitatis ẽ grauior. i. difficilior ad illuminãdũ q̃ pauca. i. q̃ paucus albugineus. & quia talis illuminatio fortis fit in die & ñ ĩ nocte. ergo oculus niger p̄pter multitudinẽ al buginei magis uidet in die & minus i nocte. ¶ Cõsiderandũ qd̃ Aui. nõ probauit qd̃ ocu lus niger p̄pter cõturbatiõe3 albuginei meli us uidet in die q̃ in nocte. & h⁹ ideo. qa ẽ no tũ ex statim dictis. nã talis ocul⁹ indiget for ti illuminatiõe sicut aer nebulosus idiget forti lumine ut clarescat. h⁹ autẽ fit i die. ¶ Dubi tatur cũ oculus possit fieri uiridis p̄pter sicci tatem & p̄pter humiditatem extraneã domi nantẽ. ut in senibus. possit ẽt fieri uiridis pro pter priuatiõe3 digestionis. sicut in plãta mõi uiriditatis omnes fiunt pp nocumentum qd̃ da3. ut supradeclaratum q̃ est cã qd̃ Auic. non comperat istos oculos uirides ad nigros. sicut compauit ad eos oculos nigros non pp nocu mentũ. & compuit ad eos oculos uirides pp nocumentu3 ꝙ est paucitas multa albuginei. ¶ Dicendum qd̃ Auic. satisfecit compatione p̄missa & p̄bando empedoclẽ. nã empedocles cogebatur ponere qd̃ oculi uirides essent lesi hoc aũt Auic. improbauit. qa quidã nigri non sunt ita boni uisus sicut oculi uirides. non pp defectũ improbauit ẽt. qa non simpliciter est uerum qd̃ oculus uiridis pp defectũ sit mali uisus respectu nigri oculi. sed est mali uisus i die respectu eius. tñ in nocte est boni uisus & melioris q̃ oculus niger. & hoc sufficit Auice. cõtra empedoclẽ qui simpliciter cogebat̃ dice re oculũ uiridem ẽẽ lesum. ¶ Cõsiderandũ subtilem mentẽ Auic. Aliqs eni uolẽs iuuare empedoclem. diceret qd̃ empedocles uult qd̃ oculus sit aqueus a dominio. sed ocul⁹ uiridis non hẽt se secundũ naturã qa uincit in eo ignis . i. quia ẽ pauca aqua. & pauc⁹ humor albugi neus. & iõ de primo ad ultimum concederet empedocles qd̃ oculus uiridis est lesus. s. uiri dis propter paucum albugineum. Hoc autem Auic. improbauit cum dixit. quod. si oculus. quia non est simpliciter lesus. sed in die est le sus & in obscuro melius uide. & forsã Aui. i hoc remouet motiuũ ẽpedoclis. Nã ñ ẽ uiri dis propter ignẽ qui illustr3 s3 p̄pter paucũ al bugineũ bene illustrabilẽ. & pp alias cãs q̃s hic inuit. nec oculus ẽ niger p̄pter paucũ ignẽ sed propter multũ albugineũ qui nõ bene illu stratur. & propter alias causas. & hec omnia Aui. itendit. ¶ Dubitat̃ cõcesso ꝙ sufficiat cõ peratio predicta. que tamẽ sit cõperatio inter oculos p̄dictos ad inuicẽ. Credo ꝙ ocul⁹ glau cus pp siccitatẽ sit respectu ocl̃i nigri sic ocul⁹ glauc⁹ p̄pter paucitatẽ albuginei. s. ꝙ i die ma le uideat. talis autẽ siccitas cõiungit sibi pauci tatẽ albuginei & spirituũ. unđ uidem⁹ cõua lescẽtes glaucos nõ posse sustinere bñ lumen diurnũ. s3 ocul⁹ glauc⁹ p̄pter multitudinem hũiditatis accidẽtalis. sicut in pria dispositiõe ad cõtractam. sicut etiã accidit senib⁹ & uoca tur p̄prie blauitas ẽ omnino peiores uisus q̃ oculus niger. oculũ uero glaucũ propter pri uatiõ3 digestiõis. sicut infantib⁹ accidit ẽ dif ficile compre oculo nigro. p̄pter multitudinẽ humiditatis albuginee. & forsan ꝙ i bonitate & malicia uisus cõueniũt. & tu cõfer. ¶ Dubi tat̃ utrũ opinio empedoclis possit uerificari ¶ Dicendũ ꝙ per ignẽ põt duo itelligere. ul' ig nem. i. elementũ eque contrariu3. & sic sermo eius est falsus. ut Aui. hic rep̄bat. & Arx. 7° de generatione animalium. 2° ca°. uel per ignẽ po test intelligere spiritũ. uisiuũ que ẽ de natura

ignis nō edacis. pemptiui.ut sup̄ tractatu p° declaratū fuit ex intentione platonis.& sic opinio ēpedoclis potest uerificari.s.qđ aliq̄ glaucedo fit ꝑpter dominiū ignis.i.propter dñiū spiritus uisiui illustrātis & clarificātis ocłuz & talis ocul⁹ ē boni uisus.& nigredo aliq̄ fit ꝑpter eius paucitatē unde oculus derelinqͣ obscur⁹.& talis ocul⁹ ē mali uis⁹.& hec sñia approbatur ab Aꝝ.14.pticula de pblematib⁹ 14. pblemate.ubi querens causam quare habitātes i regiōib⁹ calidis ut i meridie sunt nigrorū oculorum.& habitantes in regionib⁹ frigidis sunt glaucoꝝ.Respōdet qđ ocłi sūt glauci ꝑpter superhabūdantiā calidi existētis ītus in oculo.s.pp habundantiā spiritus.& nigri sunt propter absentiā huius calidi.sicut ēpedoclizāt.i.dicunt ēpedoclis auctoritate.In habitātibus aūt in septētrione.siue in locis frigidis.calidū.i.spiritus prohibeť euaporare propter frigidū qđ exterius circūstat.& iō cōtento interius hoc spiritu illustrāte.oculi fiunt glauci.sed ihabitantibus in meridie siue i locis calidis euaporat calidū extra.i.spūs quia nihil extra circunstat qđ prohibeat.humidū autē iterius cōtinetur.& ñ egreditur.quare h° humidū apparet tenebrosum derelictū a calido. Ex his ergo appꝫ qđ Aꝝ.saluat ēpedoclem. secundū modū dictū.& ueꝝ licet ēt ipse predicto pblemati det aliā solutionē quā uide ibidē. ❡ Dubitatur ulterius quā cōplexionē sīgficat color oculi niger & quā glaucus & quā medius.Videť ꝙ ocul⁹ niger significet calorē ex Aueroy 4° colliget 3° ca.& ex Iesu p° trac. p° ca.& declarať signo eius.qa oculi arglicoꝝ & theotonicoꝝ qui sunt in regionibus frigidis & quoꝝ tactus est frigidus sunt glauci.Similiter ocłi senū in qbus iā uicit frigiditas sūt glauci.Sed oculi ethiopū in quibus uicit calor sunt nigri.❡ Idē cōfirmat ad litterā Auer. p° cantice co° de coloribus oculoꝝ.z° cātico.& comēto.❡ In contrariū est qđ expositū est de mēte Aꝝ.14.pblematū.14.problemate.qui inuit qđ oculus niger ē ꝑer calidi euaporationē & oculus glaucus est p calidi intus clausionē.❡ Hec questio esset mľtū prolixa.si qs sequereť.Tadeū in tegni.❡ Tamē dicendum qđ ex colore ocłi nō pōt argui sua cōplexio.nisi ex natura cāe que facit talē colorē. & iō ad unāquāq̄ cām oꝫ recurrere.sic subtiliter inuit Gal.in tegni.illo ca°.Ex his.uer.gra.ocul⁹ est glaucus ꝑpter uuee siccitatem.igiť significat cōplōnem siccā.ēt oculus ē glaucus ꝑpter hūiditatē uuee.igiť significat cōplexionē hūidā & qa talia narrare esset longum.& anxiosū. ideo Auic.ex talibus coloribus nō significauit sup cōplōnē oculi.sꝫ cū posuit pfecte omnes causas oculorū.uoluit qđ tu scires arguere de cōplōne oculi ex colore.❡ Tamē ꝑpter solutionē cōtradictionis.sciendū qđ oculus niger ethiopum significat dominiū caloris accidentalis.& h° itelligit Auer.& Ies⁹.& significat frigus p priuatiōē caliditatis.& h° itelligit. Aꝝ.preallegato pblemate.& ecōtra se habet oculus glaucus.NIGER AVTEM.Hic.A. ostendit qꝛ oculus niger sit boni uisus.& dicit qđ ocul⁹ niger ꝑpter tunicam uueam que sit nigra agregat uisuꝫ uehemētē.i.ē.boni uisus & uehementis propter aggregatiōē quā facit nigredo tunice uuee.❡ Cōsiderādū qđ ocul⁹ niger ꝑpter tunicā nō cōcurrentibus ibi aliis causis nigredinis ē boni uisus.nec habet maliciā quā habet oculus niger ꝑpter multitudinem uel cōturbatiōem albuginei nō enim indiget tam forti et magno lumie da sui irradiationem sicut.ille ēt a lumine non sic noceť propter aggregationē quā hēt continuo ex nigredine uuee.❡ Ex quo apparet qđ iste ocl⁹ ē uehemētis uisus qa multū pdurantis i inspectione.quia non sic nocetur a luminis disgregatione.& iō dixit.aggregat uisum uehementem. ❡ Dubitatur quis sit laudabilior.Videť qđ niger qa est uehemētis uisus.ut hic Auic.et ultimo de aīalibus.❡ Videtur qđ glaucus qa hꝫ plus de luce intrinseca.ut sumiť de mente.Aꝝ. Videť qđ meli⁹.qa oculus tempat⁹ ē melior sed medius.ē tēpat⁹ secundū Auer.p° cātice. c° de coloribus oculorū.z° cantico.& comento Vnde dicit talis dispositio.oculi s.medii significat super equalē et tēpatā cōplōnē.❡ Dicēdū qđ loquēdo de colore de quo ē sermo in h° capitulo.oculus medius ē melior uisus simpliciter q̄ oculus extremus in colore pp oculuꝫ extremū a quadā cā.que dicta ē & diceť.ratio ē iam dicta.qa ocul⁹ extremi coloris fit ꝑpter aliquē defectū in tunica uuea.uľ in hūoribus Ex quibus defectus oꝫ qđ uisus in aliquo noceať.uer.gra.oculus ē niger ex multo albuginec & est glauc⁹ ex pauco que ē bo nocēt uisui ut supra declaratum ē.oculus aūt medius fit ex media quātitate que ē optima ad uisum. ñ eni indiget mľto lumine ut magna quātitas nec pauco ut pauca q̄titas albuginei que a mľto lumine perturbať.Vñ Aꝝ.5° de generatione animaliū z° ca.Medium autē multi & pauci humidi optimus uisus.nō enim paucus existens ꝑpter turbari impedit motū oculoꝝ.neq̄ propter multitudinē exhibet difficultatem motus Et sic intelligendū de aliis causis pter causam sumptā ex parte spiritus uisiui.Naꝫ oculus medius a mediocritate spiritus.s.i q̄titate et claritate non ē optimi uisus.imo ocul⁹ glaucus ꝑpter multum spiritum et clarū.ille

est qui est melioris uisus. Vnde Auic. tracta. 4° p° ca°. multiplicatio spiritus est melior & magis iuuatiua. ¶ Cōsiderandū tamē qđ licz oculus medius sit melioris uisus simpliciter ptes unū oculū mediū dictū. iaz tamē z^m. qđ qđā extremus ē melior. uer. gra. oculus niger forsan plus pdurare: in forti lumine q̄ oculus tēpatus ex quātitate albuginei. Et hic caderēt multe dubitatiōes de m̄ltis cōmperationibus possibilibus imaginari iter hos ocl'os diuersificatos z^m colorē. s3 quia nimis prolixū essz omitto. & quedā q̄ deficiūt ad hoc capitulū requātur infra tractatu quarto capi° de alm. sar & de noctilopa.

IAM Expertū ē. ¶ Hic Aui. pōit curā subalbedinis. & z^m itētiōez quorūdā p totū h° capitulū pōit curam subalbedinis puenientis ex dominio siccitatis ppter resolutioez. Vnde medicine que ponunt. s. multe earū sunt phibitiue resolutiōis. & ex h° apparet. qđ istud capitulū ptinere pōt ad curatiōe tamē iudicio meo mens Aui. principalis in h° est intendere ad denigrandū oculū a quacūq̄ causa pueniat subalbedo. & h° ideo. quia caput oculi subalbi gūtur oculi nigri & uitupantur oculi subalbi ut dictuz ē auctoritate. Auer. p° cantice. q̄uis ēt in istis medicis possit esse utilitas p uiā cōfortatiōis substātie oculi. sicut ē medicina i q̄ ponit antimoniū & margarite. Est ēt utilitas in cōfortando spiritū uisiuum cū uirtute stiptica & denigratiua earū. & hoc est utile oculis subalbis qui disgregant a lumine diurno. Vñ Gilibertus ca° de defectu uisus pcipit i tali casu tingere oculos cū decoctiōe gallarum & tucia nigra habet autē hoc capitulū tot ptes quot sunt mōi medicinarū quos ponit & sunt decez uel undecim ¶ Primū medicamē ē alcofol. i. colitiū ex bengi. i. iusquiamo. & fit hoc modo. succus. i. iusquiami decoquat in aqua & c. qa siccus ē magis stipticum & tigens. Al. si cum Vel succus. Dixit autē iam expertū ē. s. a Gal. i mamur. uel a Rasi. quia hic ponit z° cōtinētis in sermōe de colirijs pupille. cū dic. qđ p^a per horā instillet succus corticū granatorum dulciū. & ē exptum ab Azaranio. capit° de coloribus cornee. ¶ Secūdū medicamē est ex antimonio qđ expositū ē supra prio trac. in fine. ¶ Danichi ē pōdus octo granorum ordei. Fumus lampadis colligit fumus iste cuz aliquo uase posito sup^a lāpade qđ uas habeat spiraculū. Aut oliuarū. i. colligat fumus oliuaruz eodem modo. ¶ Tertiū medicamē ē dictū a Rasi secūdo cōtinentis auctoritate diascordis. ¶ Quartū medicamē qđ ē succus solatri. et ponit ibi. ¶ Quintū medicamē ē medicamē notū. ¶ Sisami nō excorticati. h° dixit. qa fortsan i cortice ē uirtus tingendi. Tamē Azaranius huic medicamini docz miscerē colitiū nigrū al. cornu nigrū & pōi ad solez p mēsem. Sextū medicamē ē ut aduraē auelana & c. De h° autem medicamine ē mirādū. quomodo si ungatur uertex. i. supior ps capitis denigrat oculos Dynus tamē exposuit uertex. i. supficialis ps oculi. Sed hec expositio nō est cōsona originali unde sumpsit Aui. h° . sic innuit modus loquēdi cū dixit. Et ex eis q̄ expta sunt & c. Hoc. n. exprimētum ponit z° cōtinētis sic. Auelane cōbuste & miste cū oleo & unge i refoc pueri habentis ocl'os blauos iuuat. s3 refoc uel gafoc apud Rasim ē superior pars capitis. ubi ē commissura & ubi fit cauteriū. sic apparet ex sermonibus suis lib° p° cōtinentis in m̄ltis locis. et ex littera a exteriori Gerardi cremonēsis et p^a fen h^us lecture. ca° đ canonibus uniuersalibus curationis egritudinū capitis qui dicit iefoc. hoc autē expimentum ē đ mirabilibus ualde. sed non ē magis mirabile hoc q̄ illud qđ dē qđ ungere umblicum confert scissur labioruz ut 4° can. fen 7^a. c° đ scissuris labioruz. Septimuz medicamē ē & c̄. ita q dē a Rasi z° cōtinētis. et hoc ē mirabile gattus. n. hēt oculum ualde glaucuz & in summa oia ista medicamina scribūt tertio capitulo uersus finē secundi libri continentis.

MAteria pediculorū. ¶ Iaz Aui. đ terminauit đ egritudibus q̄ fiunt i ocl'o & i eo qđ đ eo manifeste apparet. coniungens sermonē de egritudinibus lachrimalis. ¶ Hic determiat de egritudinibus que fiūt in instrumēto extrisecō. i. in palpebris simul' cō pilis earū. Et p° determinat de egritudinibus ipsarum palpebrarum z° de egritudinibus que magis appiantur pilis palpebraruz. hic z^a cadūt pili. et hoc est qđ in pr̄ica dicit tractatus tertius de dispositoibus palpebrarū & que comittātur eas. i. pilorum suorū capitulū primuz de pediculis & c̄. Pria ps posset reduci ad ordinē uolendo redire ad prin^a uniuersalia in distinctiōe egritudinū et accidentiū. sed qa h° nimis eēt prolixū ppter multa qué concurrēt. Ideo diuidat diuisione grossa qđ habet tot ptes quot sūt egritudines palpebrarum quas enumerat. partes patebūt legendo. Prio g° determinat đ morbo quodā in numero. s. de pediculis. et primo pōit causā eorum z° ponit curā. ibi z^a. incipe a mūdificatione corporis. signa nō ponit. qa noti sūt pediculi puisum. Pria in tres primo ponit causam materialē pediculorū. z° causam efficientem.

3ᵉ ostendit que corpora sunt ad hᵒ magis ꝑpa rata. iuuens in hoc causas ꝑmitiuas. ibi 2ᵃ. & uirtus. ibi tertia. & ille. ¶ Circa primā partē cōsiderandū qđ pedicul⁹ sumitur hic large ad omnē pediculū palpebrarum. sunt enim trium specierū. s. lendines platulei & surmoues sue capdeni. ut pōt sumi a Giliberto. capᵒ đ egritudinib⁹ palpebrarum. & expssi⁹ sumitꝰ a Iesu Haly. pᵒ trac. capiᵒ 14ᵒ & uidetꝰ differre 2ᵐ maiorē & minorē q̄titatē. nam lendinibus nō apparēt pedes ꝑpter puitatē. platule autem sunt maiores & plani. & habēt pedes. capdeni autē sunt maiores & plani & habēt peđs. & secūda & tertia spēs a uulgarib⁹ nostris uocātur rolle. ¶ Cōsiderandū 3ᵒ qđ ponēs causam materialem eam circūscribit ex duob⁹. Primo ex sui dispositiōe. cū dixit humiditas putrida idest q̄ in putrefactiōe mouetꝰ. nō que sit in termino putredinis. qui ē in cineratio. qa materia cinerea nō meretur formā animalis. Secundo ex sui loco. cū dicit. q̄ expulit natura ad partē cutis. materie eni putride si retinentur sub cuti faciūt alias passiones. ut safati et ipetigo & siria. si materia fuerit mala. qđ si fuerit minus mala & ꝓpulsa uers⁹ extra. 2ᵐ modū q dicetꝰ generāt animalia. s. pediculi & similia ut ponit Aui. 4ᵒ cano. fen 7ᵃ. capᵒ đ pediculis

¶ET VIRTUS PREPARATIVA. Hic. A. ponit causam efficientē in generatione pediculorū. ¶ Dubitatꝰ an calor naturalis generet pediculos. uidetꝰ qđ nō. quia calor putredinalis nō ē naturalis. s; talis calor ē putredinalis ut Auic. ponit. ¶ In cōtrariū est Aui. ¶ Ad huius intellectū cōsiderandū qđ animalia ex putredine generata habēt difficilē iuestigationem. q̄uis sint uilia ut innuit Auer. 12. metha. 18. cōmento. breuiter tamē hic ē intelligēdū. qđ duplex ē efficiens i eorū generatiōe qđdā ē uniuersale & istđ ē dator uite siue colcoda 2ᵐ Aui. 9ᵒ comēto metha. & innuit hoc prio can. fen 2ᵃ. caᵒ de signis cōplexionū. Aliud est efficiēs pticulare. & istud ē calor putredinal⁹ q calor solū habet rationem preparantis uel aptantis ut materia mereatꝰ formā uite. n̄ aūt hēt ratiōnē imprimentis animam. et iō Auic. dixit. et uirtus ꝑparatiua. et nō dixit & uirt⁹ generatiua. aia aūt imprimitꝰ a supiore datorē animatū. Vn̄ 4ᵒ can. fen 7ᵃ. cᵒ đ pediculis dicē Influit sup ipsam uiram ex creatore suo. Idem innuit fen 16. trac. 5ᵒ. pᵒ cᵒ. Iste autē calor putredinalis ē duplex. Vnus ē pure putredinalis cuius omnino ē corrūpetꝰ et uaporatꝰ et pducere ad incinerationem. et talis calor putredinalis non ꝑparat ad generatiōnē animaliū. quia materia ex eo derelicta non pōt mereri aiam. Alius ē calor nō omnino putredinalis. s; ex parte putredinalis et ex parte digestiuus uł ꝑparatiuus nō omnino pducens ad cineratiōnē. s; faciens quandā preparatiōnē siue digestiōnē in q̄dam pte materia que sua putrefactiōe mouetꝰ et talis calor putredinalis est qui ꝑperat ad generationē animaliū generatorū in putrefactione. et iō materia que putrefit ex qua aial generatur nō putrefit simpliciter. s; quodāmō efficit putrefactiōnē. et euadit ab ea transiēs ad quādā digestiōnē. Aliter eni n̄ posset fieri aial ex ea. et hoc est qđ Auic. inuit 3ᵒ can. fen. 16ᵃ. trac. 5ᵒ. cᵒ pᵒ. dicēs. Cū euadit materia & uescit cōplexione. & idem innuit in hᵒ pᵒ. fen 2ᵃ cᵒ de causis calefacientibus. cum dicit. qđ quidem non ē putrefacere s; digerere. Et ē sermo Gal⁹. 3ᵃ pticula afforum. sup illo affo. senioribus uero factis. pihimia & cē. ubi loquēs de aialibus generatis ex putrefactione dic. nascuntꝰ đ putredine nō sola. q a calor eā optat. & hoc innuit Aui. cū dicit uirtus preparatiua est caliditatis naturalis. quia calor preparans ad generationē animalium istorum nō est simpliciter putredinalis. s; q̄dāmō natural⁹ & digestiuus respectu materie ex qua anima generatꝰ. Et iō pōt dici calor naturalis uł. caliditas naturalis s; qa iste calor nō est simpliciter naturalis. sed associatꝰ calori putredinali. uł ē ipse calor putredinalis nō pfecte. ideo pōt uocari etiam calor inaturalis respectu caloris pfecte naturalis uł respectu caloris seminaturalis. iō littera exterior pōt saluari que dicit. uirtus ꝑparatiua generationis est caliditas innaturalis. ¶ ET ILLE hic ostendit corpora preparata inuuens causas primitiuas que sunt quatuor. Prima est uarietas ciborum. quia est cā corruptionis digestionis & multiplicationis supfluitatum ut sumitur primo canone fen 3ᵃ. caᵒ đ regimine per cibum. Secūda causa est paucū exercitiū qa retinētꝰ supfluitates circa cutim quas exercitiū pellit. Tertia causa ē imundicies. s. n̄ mutatꝰ pānos nec i dorso nec i lecto nec lauari. ex hoc eni supfluitates retinentꝰ circa cutim & fiunt pediculi. & iō religiosi paupes multū habundāt in eis. ¶ Sciendū tamē qđ imundicies notificatꝰ generaliter ab Auer. pᵒ cantice tractatu 2ᵒ. 54ᵒ. comēto. cū dicit imundicies ē sordicies sup corpus ex supfluitate digestiōis collecta Et talis imūdicia fit tā ex uarietate ciborum q̄ ex pauca balneatiōe et pauco exercitio. & similibus. Quarta causa est nō uti balneo quia balneum purgat has superfluitates. s; cutaneas. ut in comento afforismi tertie. pticul. Constitutiones uero āni sicci & cetera.

INcipe a mūdificatōe. Hic pōit curā. & primo per euacuatōez. z° p localia. ibi z^a. & admistre tur ablutio. ¶ Ad itellectū p̄me ptis & secūde cōsiderādū ꝙ itētio in hac cura ē quatuor rerū. ¶ Pria est rectificatio regimīs. & hāc Aui. dedit itelligere cū oppositione causarū dictarū. s. ꝙ homo nō comedat diuersa nec mala cibaria. ꝙ exercitet mundet & balneet. ¶ Secunda intētio est euacuatio materierū malarum ex corpore si totuz corpus sit plenū. & ex capite toto. & ex ptib⁹ oculi cū rebus quas sciuisti. s. ex c° de obtalia ibi eni sciuisti. qn̄ debes flebothomare uel farmacare & cū qbus. & sciuisti in uniuersalib⁹ primo li° proprie tn̄ cōmendat Auic. gargarismata ex aceto & sinapi. quia cū hoc ꝙ a capite educūt & phibent putrefactionē & pprie acetū. ¶ Tertia intētio est phibitio putrefactōis ī materia circa palpebras. ¶ Quarta ē occisio pediculorū. Has autē duas intentiones perficiunt medicine fortiter exiccatiue q̄ putrefactionē phibēt. & sic phibent generari animal. & iā generatū occidūt. sicut aqua maris. aq^a salsa & sulfurea. & medicamē ex alumie qđ fortiter exiccat. & meibuegi. i. sapa z^m cōez expositiōez & ē utilis. qa iuiscat & tenet medcias alias & remouet corruptiōez materierū ex qb⁹ fiūt pediculi. Aliter tamē ieni expositū qđ ē una species lacticinij. Laticiniū aūt ē potēs ī occidendo talia animal. tamē ista uidet receptio medicamis quā pōit Ie. Haly. trac. p° 14° c^a. & ubi nos hēm⁹ meibutegi. ipse hʒ meu bezeis. & exponit ibi ꝙ ē stafrisagria. ipa aūt ē ualđ util. Vñ z° can. staf fagria iterficit pediculos. addit q̄doq̄ aloes & baurach. spēs salis. & h° quādo tis forte exiccatiōez. acetum squiliticū magis comendat quia forsan tenet de uirtute corrosiua stafisagria. q̄uis tñ ex ea & baurach fiat bonū medicamē. ut ibi eēt materia satis humida. Quomodo autē auferat cū acu uel forficulis ē notū. & ideo ponere nō curauit. ¶ Expimētum bonū ē hoc. ℞. mirre. aloes. thuris. an̄. ptes equales misceant cū lardo & ungat palpebre pediculose.

SIllac quidē e ¶ Hic Aui. determinat de quadā passiōe palebrarū q̄ uocat sillac. Et primo diffinit eā inuēdo causas & signa. & diuersitatē eius. z° ponit curā ibi. z^a. in recēti q̄dez Prima in tres. primo ponit eius diffinitiōez. z° quēdā modū euētus. 3° diuisionē uel diuersitatē quādā. ibi z^a & plurimū ibi 3^a. & đ ipa ¶ Ad intellectū prie partis cōsiderādū qđ in hac diffinitiōe ad diffiniti manifestatiōez pōitur aliquid loco generis. cū dic̄ grossicies. Est autē sillac grossicies. qa ingrossat palpebraz. & in h° couenit cū multis dispositiōib⁹. & cū grossicie ordolo. scabie & similib⁹. ut ifra. ponūtur aūt differentie. & pria ē subiectū passiōis. cū dic̄. In palpebris & patet. Secūda inuit cāz efficiētē. cū dic̄. a materia grossa. Tertia differētia notificat dipositiōez cāe. qa materia illa grossa ē male dispositiōis. qa ē falsa sicca icinuens & ulcerans partes palpebrarū. Vnde attrahunt materie & rubesiunt palpebre. & pp consumptionē humiditatū et corrosionem radicum pilorū cadunt pili. & procedunt. ulceratio partiū. ubi sunt pili. & possibile ē. qđ ex hoc materia attingat tunicā coniunctiuā & corneā & sequatur corruptio oculi. Ex q̄bus etiā apparent signa huius passionis. Et hec diffinitio ē illa qua ponit Rasis z° cōtinentis. uersus finē dicēs. sillac ē grossicies palpebraum cuz rubedine corrosiōe lachrimaliū & cāu palpebrarū idest pilorum palpebrarū. ¶ Dubitatur utrū materia sillac sit materia grossa uł subtilis. uidetur qđ subtilis. Ex Iesu Hali. trac. p° 16° c°. ubi dicit. Causa sillac ē humiditas salsa subtilis. Et Azararius in ca° de a. sillac. dicit. generatur ex humoribus baurachiis salsis & subtilibus. Amp. materia pruritus ē materia subtilis. Vnde 5° de accidenti et morbo penultimo c°. materia. pruritus pauca subtilis salsa ē & quieta. & Halyab. 8° the. 17°. sed sillac ē quidā modus pruritus. Vnde auctores mł̄tuz notificant hanc passionē per pruritū. In cōtrariuz ē Auic. cū dicit proueniēs a materia grossa. Huic cōtradictioni possumus respondere dupliciter. p° qđ sillac q̄nq̄ ē recens. et tūc ei⁹ materia ē subtilis. q̄nq̄ est atiqua & tūc materia pp morā tēdit magis ad grossiciē ¶ Secundo modo possum⁹ respōdere ꝙ in sillac nos cōsideramus plurima accidētia. Cōsideram⁹ ēt in ea uehemētiā pruritus. & pūctiōis i palpebris et uehemētiā ruboris. et q̄tū ad h° fit a materia acuto tēdēte ad subtilitatē sic a q̄dā colera subtilli mista cū sanguine uel nō mista habente adustiōez aliquā. Cōsideram⁹ etiam in sillac ingrossationem palpebrarū & corrosionē & ulcerationē aridā & q̄tum ad hoc fit a materia grossa Casus aūt pilorum ab utraq̄ materia pōt fieri. Et quia sillac quādoq̄ ē cūz magno pruritu et pūctione. et hoc aduerterūt q̄dā auctores. et dixerūt qđ fit a materia subtili. quia uero q̄q̄ est cū mł̄ta grossicie palpebrarum et corrosione. et hoc ad uertens. A. dixit qđ fit a materia grossa Iste aūt materie sunt sāguinee uł colerice uel melācolice uł flegmatice. q̄nq̄ habent adustionez uel acuitatem Ex qb⁹ appʒ in q̄ dēt silac a scabie et pruritu

nā differt a scabie.q̄a in sillac nō ē pustula sed bothor.s₃ materia ē ipsa ī palbera.s₃ i scabie ē pustula pua & apostēa siue bothor i cuti.differt ēt a prurītu q̄a prurītus nō associat.sibi necessario casu₃ pilorū palpebrarꝫ.s₃ sillac est cū pillorū casu.ēt prurītus palpebrarꝫ appropriaē palpebris.s₃ i sillac cōicat pruritus angulis oculorū.Vnde Rasis z° cōtinētis z° ca° uersus pricipiū.Sillac ē grossicies palpebrarꝫ cū rubeitate.& prurītu assiduo i āgulo. Ex quibꝰ ēt apparet q̄d passio sillac pōt fieri ab utraq̄ materia tā grossa q̄ subtilissimo simul iste materie ut plurimū cōcurrūt.sic simul cōcurrūt predicta accidentia.Vnde Mesue c° de casu pilorꝫ palpebrarū loquens de cura sillac dicit.mūdificeē corpꝰ ab humore grosso salsugineo & humore acuto.& in h° innuit materiā grossa₃.cū dicit salsugineo et materia subtile₃ cum dicit acuto.Idem innuit Haly.9°.the. 13° ca°.cū loquitur de casu pilorū palpebrarū ¶ET PLVRIMVM.hic ostendit quendam modum prouentus.dicens q̄d plerumq̄ idest quandoq̄ contingit q̄d accidit ab obtalmia.materia enim que ad coniunctiuā fluit pōt cōicarē palpebē etiā obtalmia durans pōt corrūpe nutrimentum palpebrarū.& illud conuerteē ad acuitatē & salsedinem.unde puenit sillac.ēt pōt materia obtalmie pmutari ad palpebras ¶ET DE IPSA.ponit diuisionē.¶ S₃ dubitaē quare nō posuit diuisionē ex pte causarꝫ.s.humorꝫ.¶ Dicendū ꝙ omnis humor faciēs hāc egritudinē o₃ q̄d pticipet aliq̄ acuitate & in hoc ñ debebat fieri diuisio materierꝫ.diuersitas eni que i eis cadit.ex se.s.secundu₃ q̄d sanguinea.colica uel melancolica intelligiē ex multis dictis sup̄.ēt hec diuisio quā ponit satis innuit diuersitatem materierꝫ secundū q̄d idicat in cura.recens eni sillac est de materia subtilio ri antiqua autē oppinādum est q̄d sit de materia grossiore & que magis malignauit palpebrā.Vñ Aui.dicit.alia est antiqua mala.

IN recenti quidē. Hic.A.pōit curā sillac.& p° eiꝰ q̄ ē recēs z° antiq.3° eiꝰ q̄ fit successiōe obtalie.ibi z°.i antiq̄ uero.ibi tertia i ea autē q̄ fit. Ad prime partis intellectum considera.q̄d.A.curā sillac recētis abbreuiat.Omisit eni rectificatiōe₃ regiminis & euacuatiōe₃ materierꝫ.& hec sūt nota ex iam pluries pmissis.& itēdit solū ad localia.¶ Intentio autē in huiusmodi localibꝰ ē triplex.¶ Prima ē repulsio materierū que currunt ad palpebras & earꝫ que trahuntur. ¶ Secūda est remissio acuitatis earꝫ.unde ēt sedaē pruritus.¶ Tertia est aliqua resolutio materierꝫ q̄ cōcludūtur.Intētio eni₃ generationis pillorū.q̄uis a quibusda₃ auctoribus hic ponaē.ab Aui.tamē postponiē ad capitulum pprium infra.depulsio autē materierꝫ fit ex stipticitate lentiu₃ et aque rosate q̄ ponuntur in p° medicamie.et ex sumach et pulpa granatorū et rosis q̄ ponunē in 3° medicamine fit ēt talis repcussio frigiditate medicinarū harū et frigore portulace et endiuie q̄ ponūtur i z° medicamie.Remissio autē acuitatis materierū et sedatio pruritus fit per frigiditatē harꝫ medicinarū.et plenitatē portulace et albuginis oui In harꝫ ergo medicinarū approximatiōe medicꝰ debet eē sagax z^m q̄d eis idiget.si eni fit multa acuitas et ardor admistrabiē succꝰ portulace et albumine oui. Resolutio aūt aliqua materierū timēdone ista constringant illam fit maxime cū balneo.et iō in nocte ponit p̄dictas medicinas.et i die docet balneare.q̄a dies ē tempus aptum resolutiōi.sicut nox est apta costrictiōi.ēt quia in nocte multū molestanē & ideo cū uis cōponere medicamen in quo sit cōposita intentio omnis predicta.fac illud ex lentibꝰ.excorticatis sumach &c̄.in q̄bꝰ est magis repcussio et ifrigidatio.cū rob.i.sapa uini in quo erit resolutio.Q̄uo aūt balneū cōferat recurere supra ca°.de obtalmia.IN ANTIq̄ uero ponit curā antique & pro idest cronice. & quia cura ē difficilis.ideo magis sub subtiliauit se.hec autem cura se uertit p° ad diuersionē materie.cū dicit.Cura uentoserē.et fuit necessariū.quia multa malicia facta in palpebris facit eas receptiuas mltū malarū materierū & iō ad lōginqua o₃ diuertere.ut ad crura. ēt q̄a materia ista sillac ātiqua est de materia melācolica.Hec autē materierum diuersio fit apte ad inferiora.& iō ponenē uentose circa ptes domesticas crurium.et h° cū scarificatiōe Vnde Azaraniꝰ ca° d̄ assillac.Curatio ueteris est cū scarificatione temporū et cruriū.Secūdo uertit se ad illius euacuatiōe cu₃ dicit.flobothemus siue flebothomenē uene frōtis.Et intellige q̄d si expedit fiat flebothemia d̄ brachio.et detur farmacia.Tertio uertit se ad remouend: m aridam materiā et durā.et h^e fit cū balneo calid̄ aq̄ assiduato.Quarto uertit se ad fortē costrictionem uiarū palpebre ne recipiant secundum intentionē Azarani.et simul cū hoc ad exiccationem materierum que sunt in ea.et dissolutionem etia₃ earum.et hec fūt cū medicamie facto ex ere usto i quo est fortis exicatio & stipticitas.in dragaganto ē lenificatio et remissio acuitatis.et posset exponi dragaganti.i.uitrioli.quia stipticum et exicatiuū Ala patent.¶ Dubitatur utrum i sillac cōpetat flebothomia.et uideē q̄d no.ex Iesu Haly.

tra.p⁹.16°.ca.ubi dicit phībe habētē istā egritudinē ab extractione sanguis. In cōtrariuȝ est Aui.& Azaranius.dicēs cura ueteris ē cuȝ flebothomia. ¶ Dicendū ꝙ ego iuenio auctores cōcordare de flebothomia fienda i sillac antiqᵃ ut Aui.hic & Azaranius i ca.de sillac.& ipse Iesus dicit. Si elōgata fuerit ipsa egritudo flebotho'a in lachrimalibus. In noua aūt nō preciṗiūt eā.& rō huius pōt esse.qa in noua cum fiat ex materia subtili.forsan ē timendū de maiori furia subtilis humoris. Si aūt talis hūor esset cū abundantia sanguinis oporteret flebothomare. In antiqua aūt obtalmia.quia est facta corruptio & infectio sanguinis circa pres oculi pp multum tēp⁹ quo materia mala stetit Vnde ēt facit oculū semp aptū ad recipienduȝ iō competit flebothomia cōis uel particularis zᵐ qd̄ uidet̄ medico. Et ppter hanc causaȝ in multis passionib⁹ oculorū antiquis & ēt capitis q̄uis materia nō uideat̄ multū sanguinea inuenit̄ utilitas in flebothomia. si tamen sillac esset de materia distāti a sanguine.nec essȝ alicubi i sanguie corruptio nō cōpeteret flebothomia.& sic cessāt cōtraria. IN EA AVTEM Hic ponit curaȝ eius que fit successiōe obtalie.

Cōsiderandū qd̄ si post obtalmiā renouet sillac imaginādū ē qd̄ in palpebra sit defectus & corruptio materierū. Vnde apta ē suscipe. & quia presupponit̄ qd̄ ppter curaȝ obtalie iam sint facte euacuatiōes.iō solū restat uenit̄ ad localem medicinā in qua sit uirtus stiptica exiccatiua & resolutiua.ut iam apparet.& iō laudat.colirium hic positum qd̄ dicit esse expτum.& conferri etiam in sillac ueniente per se absq̧ obtalia. ¶ Sedenegi.i. lapis ematitis.

Est ut accidat superius. Auic.determinauit de passione palpebrarum que dicitur sillac. ¶ Hic d̄terminat de alia que dicit̄ gesse. Et primo notū facit hāc egritudinē.z° ponit curā ibi zᵃ.oȝ ut assiduet. Prima in duas.p° notificat eam per sui accidentia.z° ponendo causam dicti innuit modos esse huius egritudinis.ibi zᵃ.quoniā est. ¶ Circa primā pteȝ Auic.notificat hanc passionē per sex accidentia. Primuȝ est in actione motiua.nam difficulter apiunt̄ palpebre cū sunt c'ause & ecōtra et cā in hoc pōt esse duplex Vna diuersitas nocumenti ex pte diuersoꝝ musculorum claudētiū ul'apientiū palpebrā. Secunda cā ē iduratio palpebrarum ppter siccitatē.unde remanent in eo situ quo ponunt̄ & difficulter aliomō situari possunt.hic eni est d̄ effectibus siccitatis. ¶ Secūdū accidens est ī actione sensitiua cum dolore Hec aūt accidens fit quādoq̧ ut Aui.ponet.ut cū mala cōplō diuersa.& pprie calida que qm̄ cōiungitur inducit dolorē ut ipa materia sicca grossa soluēs aliquo modo continuum. ¶ Tertiū accidens est in qualitate mutata.& ē rubedo cū dic̄.& rubedine. E. hoc ēt accidēs fit quādoq̧.ut cuȝ est ibi dolor uel calor attrahētia materiā calidā subtilē que aptior ē ad motū.& cū hoc rubificāt. ¶ Quartū accidēs ē in exeunte mutato.qa talis disposi io ē secūdū plurimū sine humiditate scȝ fluēte ab ocl'is & h° iō.qa hec egritudo ē a siccitate cōplōnali uel a materia grossa sicca.q̄ nō reddunt oculū lachrimosum neq̧ emitentē humiditatē aliaȝ. Dixit aūt secundū plurimū.qd̄ dupliciter pōt expōi. Primo secundū plurimū ꝙ.i.rō pluria humiditas licet possit eē pauca.ut dicet̄. Vel secundū plurimum.i.ut plurimū.qa q̄nq̧ ē cū hac passiōe humiditas.i.aliqua lippitudo ut Aui.ponit. ¶ Quintū accidēs ē ut cuȝ homo exicitat̄ a somno.nō pōt apire palpebras & h° ē qd̄ dicit.cōsequit̄ eas plurimū.s.palpebras. plurimū.i.maxime.quia maxime fit hoc post somnuȝ. ¶ Sextū accidēs est apparitio aliquorum frustorū lippitudinis dure sicce.& sunt frustra sepata.nō qd̄ sit cū hac passiōe cursus humiditatū ab oculo nisi ppter accidēs.ut ppter dolorē facientem lachrymare.aut ppter appositionē medicinarū dissolutiuaruȝ prouocantiū lachrymas que dicūt̄ in h° ca°. Illa aūt lippitudo apparet.aut ppter expulsionē alicᵘ ptis illius materie sicce.ꝉ ppter defectū palpebrarū idigerēdo propriū nutrimētū. Hec est eniȝ una cā lippitudinis.ut Gal.in comēto pri mi pnosticorū.& Aui.4° can fen.zᵃ.ca° de signis factis i oc'o huiusmōi lippitudo generat̄ ppter defectū uirtutis oculi i nocte i matutādo ꝉ digerēdo materiā.sunt aūt frustra lippitudinis sepata ppter arriditatē phibētē continuationē. Dixit aūt plurimū.qa pōt utraq̧ istarum cārum lippitudinis non eē quandoq̧. ¶ Dubitat̄ utꝝ habēti gesse sit difficili⁹ aperire palpebras post somnū.uidet̄ qd̄ nō.quia somn⁹ retinēdo euaporatiōeȝ humectat.sȝ uigilia cū resoluat exiccat.unde somnus qeti uehemēter ūtil'is existit.ut Aui.li° p° fen.zᵃ.ca° d̄ his que pueniunt ex somno.cū igit̄ humecta° abilitet motum palpebrarū in gesse.igit̄ post somnū melius apientur. ¶ In contrariū ē.A. hic et Ralis z° cōtinētis auctoritate Ioannicii. ¶ Dicendū ut apparet ad sensum ꝙ in gesse post somnū difficilius apiunt̄ oculi.q̄ i uigilia q̄uis materia non sit multū supflua. Ratio est duplex una quia in somno palpebre mouētur & situantur inferius. In uigilia autē nō tantū & iō dificilius est post somnū ssubleuat̄ palpebras q̄ in uigilia. Et quia ista causa non placet.

iō est alia.nam in somno sanguis & calor natu ralis ad interiora retrahitur. Vnde Auic.3° de aialibus ultimo ca°.quādo dormit homo san guis cōuertit ad interiora.& significatio sup hoc est.qa homine dormiente si scindat ei⁹ cu tis non exibit sanguis.sicut in uigilāte.Et ē ser mo Ar.3° de historiis animaliū ca.de sangui ne.retracto igit interius sanguie exteriora.& ꝓprie frigide ꝑticule.& sicce.sicut sunt palpe bre priuatiōe sanguinis exiccant.& quedam modo infrigidant.& fit quasi quedā congela tio.& hoc ꝓprie accidit cū particule sunt isic me.& iō nō sunt apte ad motum.imo impedi unt quousq sanguis & calor exterius refluat & iō quasi ex nature instictu tales homies fri cant oculos post somnū hanc causam innuit Ie sus Haly.trac.p° ca.de gesse.dicēs signū ges se ē difficultas motionis palpebre i exiccatiōe a somno.quasi dicat.in somno fugit hūiditas uersus intus & remouet ab interiorib⁹. Et ex h° apparet solutio cuiusdam ꝓblematis q̄re q̄ dam patientes i iuncturis & neruis surgātes a somno nō possunt mouere mēbra nisi ꝓus fricent ea.cā eius iam apparet.licz alia posset dari. ¶ Ad ratiōez dicēdū qđ humectatio a somno i talibus corporib⁹ ē accidētalis .s3 ex iccatio est propter priuationē hūidi raturalis & aliter posset solui s3 fieret sermo prolixus.

¶ QVONIAM. Assignando causaz accidētis ponit causas huius passiōis.& primo facit h° z° ponit speciale nomē cuidam ex specieb⁹ ges se.3° complet sermonē in causis.ibi z³. illa ue ro.ibi z³.& m¹totiēs. ¶ Circa primā ꝑtē cō siderandū qđ Aui.ꝓbat quare cū gesse nō est cursus humiditatū.s.nec lachrymarū nec lip pitudinis mlte hūide dicēs qđ ē.qn̄ā ē &c̄. Ex h° et ipse ponit causas gesse.qa ē duplex sc3 siccitas uel humor uiscolus q ē grossus cū uiscositate.& sic p grossiciē ē terre⁹ grossus & siccus.qa nō ē lubricus.qa tamen dolor ru bificans & terrens pōt facere fluxū lachryma rū.& hic dolor quādoq gesse cōiungit. ideo cū gesse quādoq ē cursus p accidens.& h° est qđ dic.S3 quādoq ē dolor & rubedo. ¶ Cir ca secūdā partē cōsidera qđ duplex littera re pitur ibi.una que dicit.illa uero q a fricatiōe idest a siccitate pura sine materia & ē Al a lit tera dic a siccita e.& possz expōi a fricatiōe.s. cōiūctiua.qa siccitas coiūctiue aliquādo cōicat palpebris & facit gesse.& illa erit exiccatio i palpebris.Et hec expositō cōsonat littere Ies⁹ p allegato ca°.cum dic.Aliqn̄ accidit ista egri tudo.i.siccitas cōiūctiue.& quādo accidit coiū ctiue.fortasse habz ꝑticipatiōez cū palpebra. Et iō subdit Auic.& nominatur siccitas oculi .i.nominat siccitas ab oculo ueniens ad palpe bras licet principaliter sit in oculo fricāte sua siccitate palpebras & talis oculi siccitas etiam uocatur gesse cōiunctu.qđ qua Iesus fecit capi tulum.cu loquit de morbis coniunctiue.et iō hēt gesse duo capitula apud Iesuz que Auic. simi cōprehēdit. Circa tertiā ꝑtez cōsideras qđ ex hac particula cuz ꝓ no cōpletur diuisio causarū gesse.quia cā eius est siccitas uel sola uel cū mala cōplexione calida cā eius et ē sicci tas cū humere grosso mlto egente euacuatōe i ꝑpauco & potiet intelligi ꝙ Auic.uelit ꝙ cū gesse qn̄q est mala cōplexio calida simul cuz humore grosso indigente euacuatione.iste aūt humor grossus pōt esse multoruz moderū.ut pz Et considera qđ Auic.p hoc qđ dicit multo ciens ē illic mala.cōplexio calida innuit hāc di uisionē ꝙ mala cōplexio calida qn̄q cōiūgit illi et qn̄q n̄ & si cōiūgit qn̄q ē cū mr̄ia ut colera ībilis aliq̄ & qn̄q n̄.& huiusmōi ipe remittit i cura. ¶ Dubitat utrꝝ cāe gesse sint bn̄ assig⁹ te.uī ꝙ nō.qa Halyabbas.9°.the.ca.đ passio nibus palpebrarꝝ loquēs de grauitate motus palpebre dicit.Grauitas palpebre ex uētosita te fit grossa.& ista ḡuitas uidet ex sermone suo ēē illa quā Aui.uocat gesse. ¶ Amplius alie cāe sunt qbus palpebre difficulter mouēt ut mollificatio siue palisis & uirtutis defect⁹. ¶ In cōtrariū ē.A. ¶ Dicēdū dupl'r.Primo qđ lz difficultas mota palpebrarꝝ possit fieri a mltis cāis.tn̄ antiquorꝝ consueta appellatio ne gesse.dicit difficultas motus propter siccita tē.& secūdū qđ antiqui hec noia posuerūt ita utimur Vnde Gal.i li° de quatuor tēporib⁹ morbi ꝑticularibus.lex cōis ē omnib⁹ grecis qđ nominib⁹ rerū quecūq habem⁹ polita ab antiqs utimur. ¶ Secūdo dicēdū qđ gesse nō ē qcūq difficultas motus palpebre.s3 dtermi nata ad h° ꝙ si palpebra supi⁹ situet duriter mouet deorsuz.& si iferi⁹ situet duriter mo uet sursuz.h° autem fit a siccitate proprie & nō ab humido palicante.uł a casu uirtutis.qa humidū palificans fac cadere palpebram.sed casus uirtutis nō sint eā pfcē claudi.& qn̄z.ex toto claudit ꝑp uirtutis casuz cum impossibi litate apriōis. ¶ Ex quib⁹ cessant cōtraria z° inducta. ¶ Ad Haly.dicendū qđ p grauitatez palpebrarum intelligit aliā passionez de qua Au c.facit mentionem. ¶ Vel dicendum qđ illa uētositas intelligitur esse cōiuncta hūori gros so uiscoso sicco.

OPortet assiduet.Hic ponit curam & primo ei⁹ q fit a siccitate sine materia.z° ei⁹ que fit cū materia ibi z³.& significauerint. ¶ Circa primam ꝑtem considera qđ tota intentio.A.

ē ad humectandū palpebras et partes capitis & hº fit cū uaporatiōe ex aqua tepida & bal neo dulcis. & equalis aque nō enim debet ēe calida multū. qa resoluēdo exiccaret. ¶ Albu men oui & alia que ponit etiam idem faciunt Et cōuenit magis oleū nenufarinū & uiolatum si ibi cōiungat mala cōplexio calida. & ex hec dolor & rubedo. ¶ Assidue sudare faciat. i. stet ita humide cū ist s. sicut si sudaret. n̄ enim uult q̄ puocet sudor. qa exiccaret. ¶ Reliqs ut amigdalino cucurbitino &c̄. ET SI Ponit curā quādo est ibi materia grossa & subtilis colerica. Et duo facit. primo quādo est subtilis zº qn̄ est grossa. ibi zª. & si estimat. ¶ Consi dera circa primā partē qd̄ materia ista coleri ca debet intelligi subtilis respectu materierum grossarum de qbus dicet que exicat & inducit ma lā cōplexionē calidam que quandoq̄ cōiūgit gesse. ut dixit Aui. Et quia colera ista subtil est sufficit in euacuatione eius uolubilis. & est illa species de qua dicit Aui. zª can. q̄ euacuat colerā adustam que nobis n̄ est in usu. & for san intelligit per uolubilē illam herbā q̄ uocat Pebleb. de qua dicit Simon Ianuēsis qd̄ ē faci lis solutionis. ita qd̄ dat in febre acuta & est spēs lacticinii nota nascēs in locis cultis & ubi q̄. nos tn̄ purgaremus cū pilulis uel yeris no tis uel mirobolanis citrinis uel reubarbaro se cūdū qd̄ uideret ¶ Circa ultimā partē cōsid̄ randū qd̄ i cura gesse cuius materia est grossa exiccata in pticula. Intentio est triū rerū pter intentionē cōem euacuationis materie si expe dit. Prima ē materie remolitio. Secūda est eius resolutio. Has duas intētōes Aui. perficit cum mucilaginibus scriptis acceptis cū lacte. qa cū lacte misceant. uel quia semina infundant i la cte caprino uel alio. & cū illo sugat mucilago In hoc eni medicamine ē humectatio mollifica tio & resolutio. & iō dicit iste ambe. s. mucila gines. uel ambe. s. mucilagies & lac & c̄. Perfi cit ēt Aui. has itētiones cum alio medicamine d̄ adipe &c̄. Tertia itentio materiei dissolutō & euacuatio per partē i lachrimas cōuertēdo materiam. & hº fit cū colirio archistratis qd̄ ē zᵐ coliriū positū. 5º can. summa zª. tracta. zº. & tandē Aui. cū dicit plerūq̄ pbat qd̄ al cofol ul' coliriū uel aliud medicamē prouocans lachrias cōferat i cura gesse de materia gros sa. Et pbat ex quattuor. Primo qa ipsa alcofol lachrimas puocantia resoluunt. i. dissoluunt materiā grossam. & ista sunt puocātia lachry mas subtilia calida sicut pip mirra & huiusmōi Secūdo qa dissoluēdo faciūt fluer̄ has medici nas unde dic̄ faciūt currere. Tertio quia pter calorē & dolorē quē huiusmodi coliria iducūt sicut coliriū archistratis trahuntur humidita

tes quedā subtiles ad partes palpebrarum tales aūt humiditates lenificant & moliūt eam scz materiā grossam. quarto quia sui calore resol uunt. ipsam materiam uel ipsam. s. gesse. i. pro pter predictas opationes puocātiū lachrimas curat gesse. ista sūt generaliter dclarata sup̄ tra. pº. 4º caº.

EST Egritudo. Supius. A. dtermi nauit de gesse. ¶ Hic dtermiat d̄ grossicie palpebrarum. Et prio po nit causas eius relinquens nota sigª zº ponit curam. ibi zª. & eius cura ē alco fol. ¶ Dubitat utrum grossitudo sit dispō seque is scabiē. uidet qd̄ nō. qa eius materia nullo modo cōuenit cū materia scabiei. Nam eius materia est frigida et hūida. ut pōit Ies⁹ trac. pº. 19º caº. ubi ponēs differentiā iter ges se & grossiciem dicit cā. s. grossiciei ē materia frigida et humida. ¶ Amplius uidetur conce dere qd̄ cā grossiciei sit materia uaporosa bn̄ ante hoc dicit. cā ei⁹. s. grossiciei sunt uapores grossi. et frequētatio cene. ¶ Iste aūt cāe nō cō cordant cū causis scabiei. quas. Auic. ifra pōet cū dicit. causa scabiei est materia salsa nitrosa ¶ In contrariū est Auic. Ad huius intellectū considerandū qd̄ grossicies palpebrarū secun dum qd̄ nomē significat est quedā egritudo in qua palpebre sunt grossiores q̄ debeāt & in hoc cōuenit cū multis passionibus ut sillac inflatione ordeolo. grandine & scabie. Tamen secundū q̄ pōt sumi ex remediis positis ab. A. iungēdo sermonem eius cū dictis Rasis zº cō tinētis. uersus finem. & cum dictis Azaranii. cº de depilatione palpebrarum Ista egritudo quā Auic. nomirat grossiciem annectit sibi cā z palpebrarum. & in hoc differt ab ordeolo. & inflatione & a multis etiā materia huiusmōi grossiciei debet intelligi qd̄ sit quieta nō pru ritiua uel corosiua. & in hoc differt a sillac & scabie. et debet intelligi q̄ pars interior palpe bre nō sit infecta. et in hoc etiā differt a scabie Est igitur grossicies palpebre dispositio in q̄ palpebra appz grossior quā debeat cū casu pi lorum absq̄ pruritu. Hec aūt egritudo pōt pue nire trib⁹ modis. Primo preliquiā a scabie de relictā. uel ēt a sillac. & hoc qn̄ materia iam ē diminuta et cessauit ardor et prurit⁹ et remis sa ē eminētia pustulosa. ita qd̄ pustule n̄ sūt. sz solū remāsit aliq̄ materia grossa igrossans et remansit penullarum. i. pillorū casus. et ista egritudo dicit sequens scabiem. qa est aliquid derelictū a scabie uel a sillac. et quia iste passi ones multū cōueniūt. ideo quidā auctores nō distingunt eorū capitula. sed includūt capitu lum de grossicie in caº de scabie. et in capiº de

fillac.& quidã in ca° de casu pilorũ.. Secundo
põt prouenire ex linimẽtis factis sup oculũ.ut
usu colirij albi opiati.& causa ẽ ista.qa medi
camina multũ frigida igrossant & detinẽt ma
teriã in palpebra.& claudũt uiã uaporuʒ q
sunt materia pillorũ palpebrarũ.& hos duos
modos Aui.tangit in litte.& eorũ ponit curã
cũ dicit.cura eius.¶ Intentio aũt i cura eius
ẽ maxime cũ medicinis localib⁹.quia euacua
tiões presupponunt esse facte i morbis prece
dentibus hãc grossiciẽ.¶ Intẽtio aũt i eis est
mollificatio & diuisio grosse materie.& h° f t
administratõe assidua balnei.& uaporis siue
uaporatiõis.ẽt cũ aq̃ tepida & credo qđ dʒ p̃
cedere h°.¶ Secũdo intẽtio ẽ resolutio ul' dis
solutio materierũ illarũ grossarũ sicut dictuʒ
fuit statim in supiori ca°.¶ Tertia itẽtio ẽ pi
lorũ regenerat o.& has duas itẽtiões pficiũt
medicine q̃s Aui.põit.s.lapides & nuclei dac
tilorũ cõbusti qui fortiter exiccãt.& due spice
scʒ nardi & romana.hee enĩ medicine siml' &
diuisiʒ exiccãt & resoluũt fortiter illã mteriã
& pssunt puocarẽ lachrymas illã dissoluẽdo
& appropriãtur generatiõi pilorũ.ut sumit
z° cõtinẽtis in multis locis.& Azaranius ca°.
de depillatione palpebrarum põit hoc medica
men.℞.nucleorum dactilorũ conbustõrũ.ʒ.i.
.℈.spice romane.ʒ.ii.terantur & ponarẽ de
puluere in loco.laudat ẽt Auic confricationeʒ
facta cũ radio.s.inuoluto in colirio rubeo leni
& h° qñq qa materia ul'non ẽ multũ grossa
& tunc sufficit colirium rubeum lene uel est
magis grossa & dura.& tunc non sufficit sed
indiget colirio rubeo fortiori.hec autem coli
ria declarata sunt supra capitulo de obtalmia
frigida.¶ Dubitatur.utrũ fricatio cuʒ ʒucca
ro conueniat in grossicie palpebrarum.uidet
qđ sic qa in scabie precipit ut ʒoar nono libro
4° ca°.et Haly in tegni.tra.3° i 52.co° & Ies⁹
trac.p°.ca°.4°.Et scias qđ si scabies fuerit ãti
quata pro longata nõ psperabitur ea aliquid
nisi fricatio cuʒ ʒuccaro.Sed scabies antiqua ẽ
multũ conformis grossitudini palpebre.imo
q̃si sunt idẽ ut apparebit.¶ In contrariũ ẽ.A.
¶ Dicendũ qđ medic⁹ fricãs cũ ʒuccaro pal
pebrã grossam uel est cõtentus sole fricationi
cũ ʒucaro ñ utẽs alio remedio.& ut sic ñ ẽ cõ
ueniens.& rõ est.quia ʒucarũ est debile i dis
soluẽdo.unde si fricet mouebit materiã & di
latabit eã & ñ educet nec resoluet.iõ ñ lauda
tur fricatio cũ eo.& hoc est qđ dicit.fricatio
cũ ʒucaro exicat.i.mouet materiã & attrahit
idest et hec est cã attractionis.quia materiaʒ
dilatat magis.Vel talis fricatio fit ad preparã
dum aliis fortioribus opationibus.& sic põt
cõuenire & cessat cõtradictio que uidet.p hi
bet aũt uinum.qa timet de motu materierũ
uersus oculũ.iã enim palpebre sunt debilitate
ex morbo prcedẽte quẽ sequit grossicies.& ñ
sunt ualde apte receptõi.uinũ aũt sui uirtute
delatiua.materias uel illas illuc pcipitari facit
et iõ dixit alienatio uini.In hoc tñ est conside
randũ.q dximus sup ca°.de obtalmia.Tertio
modo põt puenire grossitudo ex aliqua mate
ria que de se incipit ingrossare palpebrã.ñ qa
sequat scabiem.nec quia sequatur usum frigi
dorũ.et talis materia ita ingrossat qđ nõ ulce
rat nec ledit interius palpebrã.sed facit grossi
ciem cũ quadã eminẽtia apenti & oppilandi
poros põt facere cader pillos.et hec grossitudo
in prio uisu similat scabiei ut medicus credat
qđ palpebra sit scabiosa.nõ tamẽ qđ sit.& iõ
etiã põt dici sequens scabiem idest similis sca
biei.qa materia istius nõ ẽ ita sicca & arida
sicut materia gsse.qa faceret motũ difficilem
& ideo respectu illius põt dici humida.aq̃ ẽt
materia põt surgere aliquis uapor q inflat ẽt
palpebram.& põt illã rubeã facere.& istum
modũ grossiciei.explicauit Iesus Haly .p̃alle.
ca°.dicẽs.Et grossicies q cadit i palpebra su
periori.et si q̃s uiderit eã estimat qđ in palpe
bra ẽ scabies.et qñ reuersas eã uidbis eã mũ
dã.et uidebis colorẽ palpebre exteriorẽ rubeũ
grossuʒ ut estimet aliqs qđ accidit i palpebra
bothor.etc̃.hũc autẽ moduʒ grossiciei Aui.da
dit intelligi.ex modis positis.qa cõuenit i na
tura materierũ cũ illis.et etiam in cura.Vnde
Iesus ibidẽ dicit.alcofoles oculũ cũ sief rubeo
leni.et h° qđ Aui.dicit.quãdoq fricatur etc̃.
colirio rubeo leni.Ex quibus soluunt cõtraria
et apparet capituli expositio.

ACcidit propter materias.hic
Auic.determinat de alia pas
sione palpebrarum que dicit
inflatio.& p° ponit ei⁹ causas
z° docet pnosticari.ex quadaʒ
inflatione.tertio ponit curã.ibi z^a.& qñq acci
dit.ibi 3^a.& cura est.¶ Dubitatur an causa
inflatõis sit materia subtilis uaporosa.uidet
qđ non.quia materia melancolica nõ ẽ subtilis
sed una species inflationis fit a materia melan
colica.ut Rasis z° cõtinentis auctoritate Ioan
nicii.dicens.Inflatio accidit quatuor modis
ẽx uentositate.ex supfluitate flegmatica non
grossa melancolica.¶ In contrariũ ẽ Auic. Ad
solutionẽ huius et littere intellectũ considerã
dũ qđ inflatio ab solute sumpta sumit dupli
citer.¶ Vno modo p inflatione uesicosa que fit
a materia aquosa ex pulsa per uiã ebulitionis
a sanguine de qua Auic.facit capitulum li° 4°
fen 3^a.cap° de uesicis et inflationibus.et cadit

fieri apostemata calida.et hoc modo nō sumit hic.licet posset sumi.Alio modo sumitur pro inflatione que est idē qđ mēbri intumescētia ex materia frigida uaporosa aquosa uł mista et cadit inter apostemata frigida.et hoc modo sumitur hic.de qua etiā in generali fiet sermo p° li°.fen 2ª.cap° đ egritudinib⁹ cōpositis.ut 4° lib°.fen 3ª.trac.2° cap° primo.Et in sūma hec inflatio nō est aliud q̄ palpebre tumor ex materia uaporosa.uel uapori ppinq̄ sicut eēt aquosa subtilis.& in h° differt a sillac & gesse materiali & grossitudine.Assignat aūt.A. sibi cām imediatam cū dicit propter materias subtiles & uapores.¶ Sciēdum tn̄ φ materia nō est omnino subtilis.qa nō retinent̄ sub cute.sed ē subtił respectu materieꝝ hūoraliū .i.q̄ stat sub forma hūoꝝ & respectu materierū q̄ faciunt grossitudinē.Secūdo assignat cās mediatas.& iste cāe sunt ille ex q̄bus mouēt̄ uapores uel generant̄.& ēt materie subtiles aquose quaꝝ una ē debilitas digestiōis uł corruptio.queādmodū accidit pṗter multā uigiliā ex febribus.uel alia causa uñ dixit i febribus uigilatiuis & uigiliis.ex multa eni͂ materia deficit digestio.& surgūt multi uapores q̄ moti ad partes faciei resoluunt̄.quia facies ē rara.ut pblematū pticula penultima 2° pblemate.Sed i palpebris retinent̄ propter earuʒ frigiditatē maiorē accidit ēt proper hanc cām scʒ maliciā digestiōis in ydropisi.& maxie in yposarca.& iō dixit quādoq̄.& in caccsia q̄ ē dispositio illā preueniens.unde uidemus quādoq̄ palpebras eoꝝ iflatas ex uapore.& quādoq̄ ex materia aquosa subtili.imo uidi quādoq̄ qđ eoꝝ palpebre inflate trāslucēt. Alia causa ex q̄ pueniūt isti uapores in palpebris uł materie subtiles ē apostemata flegmatica eis cōicātia.sic palesis & letargia.ut ē notū.letargicū pōt facere h° quādoq̄ pṗter multuʒ somnū unde retinent̄ uapores. unde uidemus qđ multū dormiētes surgūt q̄doq̄ palpebris iflatis.& sic uiđ φ superflu⁹ somn⁹ & superflua uigilia pōt inflare palpebra.tamē diuersimode.Ex q̄b⁹ apparet qđ Rasis cōcordat cū.A. tamē quarta species q̄ fit ex melancolia nō ē pṗrie inflatio.sʒ ē alius morb⁹ de quo dicet̄ infra cap° đ tumore.Vł oportet itelligere qđ ista mellācolia sit i forma uaporis et posset dici qđ ipse loquitur de inflatione oculi non đ inflatione palpebrarū.ET Q VANDO.hic docet pnosticari ex inflatione palpebrarum dicens.qđ in conualescētibus.s.a febribus indicat conuersionem i. recidiuam.¶ Considerandum qđ in cōualescentibus inflatio pōt fieri i palpebris ex defectu digestionis in epate uñ i cipit cacesia.& tandē fit ydropsis.& talis palpebrarū inflatio est cū aliquo tumore aliorū membrorum & non significat pṗrie cōuersionē idest reuersionē febris que recessit.sʒ significat qđ iste cadet i aliū morbū.s.in ydropisiʒ licet cū hoc etiā possit cadere in febrē.& ideo dixit pṗrie quādo in eis est priuatio iflatiōis reliquoꝝ membroꝝ.Alio modo pōt fieri propter aliquas reliquias materieꝝ que incipiūt moueri a calore putredinali.uel pṗter corruptionē digestionis in stomacho ex nimio cibo cōiuncto alicui calori putredinali & euaporatio & tūc significat φ iste reuerteret̄ in febrē.& qa talis reliquia caloris putredinalis & mali uapores ascendētes caput et ēt ānexitas stomatica ex corruptiōe cibi in stomacho facit eos ñ posse bene dormire.iō isti nō ueri cōualescentes cū hoc φ habent palpebras inflatas stāt excitati et quasi uigilātes.Et iō dixit et remanēt ipe palpebre excitate et iflate.Vł itellexit qđ isti cōualescentes debētes recidiuare habēt inflationē palpebraꝝ nō solum post somnū.sed ēt quādo stāt uigilantes si enim cum surgunt a somno habent eas iflatas.& postea cessat inflatio pcedēte uigilia ñ pṗterea significat recidiuā.qa materia significat̄ pauca & paucus defectus uirtutis.& iō dixit remanēt excitate & iflate.¶ Vltimo Aui.in duob⁹ uerbis inuit pfecte curā inflatiōis nam eius cura ē duarum intētionū.¶ Prima ē abscisio cause. unde generāt uapores.& p h° recurre ad curā febriū uigilatiuaꝝ & uigiliaꝝ.et ad curā ydropisis et cacesie.et similiter recurre p signis. ¶ 2ª intentio ē remotio cause cōiuncte que est materia cōtēta in palpebra.et qa illa ē subtilis uaporosa remouet̄ euaporatiōe.unde dixit.cura ē abscisio cause.et uaporatio ut ē spōgia et aqua calida decoctionis camomille.et si expedit rute cimini et similiū.

Q Vandoq̄ fit pṗter hic Auic.đterminat de grauitate palpebrarum. Cōsiderandum qđ hec passio nihil aliud ē nisi φ homo sentit se nō posse eleuare palpebras & hec differt a gesse.quia in gesse homo non pōt aptas palpebras claudere.nec clausas apire nisi cū difficultate.sʒ in grauitate solum est hoc qđ homo sentit palpebras suas quasi essent graues & pōderose.prone.ad clausionē siue ad casum.et non apte aptioni.et ē hoc sicut si quis manū suā sentire relaxatam et grauem.et non posset eam bene eleuare sursum.huius autē cause ab Auic.ponuntur tres. Vna est remolitio siue molificatio et relaxatio palpebre et suorū musculoꝝ.et h° fac̄ materia subtilis aq̄sa molificās et materia uaporosa.ā

dico uētosa.quia nō faceret.sed uaporosa tori da que ēt relaxat sicut relaxanť corde cithare rū in aere uaporoso.& iste ēt cāe faciebāt infla tionē.& hoc est qđ dicit.fit ꝓpter inflationeꝫ & cās eius.Secunda causa defectus uirtutis te nentis palpebrā & nō potētis subleuare.ūde cadit ita uirtus qđ palpebra nō eleueť.sicut cōtingit quādoq̃ ethicis qui uidenť dormire clausis palpebris & tamē nō est eoꝝ somnus sed uigilandi īpotētia.ut Gal.p° đ differētiis febriū.& in multis aliis casibus uirtutis h° cō tingit.lꝫ Aui.exēplificauerit de ethicis nō sine cā.quia esset plixum dicere.intelligiť t m̄ ex ca.de palisi.sup̄ fen.2ª.& hoc ē qđ dixit.quā doq̃ fit ꝓpter debilitatē uirtutis nō q̃cūq̃ sed casum eius scꝫ uirtutis in ethica.i.sicut accidit in ethica.¶ Tertia causa ē grauitas materiei tenētis palpebram īferius sui grauitate & pō derositate.sicut cōtingit ī sarnach.& similib⁹ ut posset cōtingere ī grandine tamē sarnach fa cit hoc n̄ solum per uiā grauitatis.sed ēt p ui am mollitionis ut ifra apparebit c° de sarnach & hoc ē qđ dicit.Et quandoq̃ fit pp grossiciē idest materiā grossaꝫ.ut ī grādie & aisarnach idest sicut ī sarnach & similia ī lapidositate đ istis aūt cāis Aui.applicat unā ad grauitatem que accidit quādoq̃ ī principio poxismi febris & ista causa est defectus uirtutis.nō tamen ꝑ pter resolutionē & casum sicut in ethica.sꝫ ꝑ pter caloris retractionē & suffocationem.und palpebre grauanť & laxantur.sicut & alia ex trema mobilia.& h° maxie accidit istaticis.s. febrib⁹ replōnalib⁹.& pōt accidere in quarta na & hoc ē qđ dic.& quādo accidit grauitas scꝫ palpebrarūꝫ & mollificatio.i. reflexio .i.q̃ grauita fit per uiā relaxationis & mollificatio nis in pricipio poxismi febriū & ꝓprie flegma ticarū.ut pōt sumi 4°.can.ca° de signis febris flegmatice.Vnđ 4°.can.fen.pª ca° 4°.dic quā doq̃ associať in pricipio poxismi mollificatio palbebrarū.huius autē passionis signa & cu rā rationabiľr derelinquit notā ex notitia & cura egritudinū dictarū a quib⁹ prouenit.

Q Vādoq̃ accidit palpebre. Hic.A. determinat.de alia passioe palpe brarū que ē coniunctio.Et primo ponit coniunctionis modos.2° po nit causas.ibi 2ª.& causa ¶ In prima parte Auic.innuit hanc diuisionē palpebra cōiungiť aut cū oculo.& hoc ē qđ dicit.aut cū cōcauita te.i.apostemate cōcauitatis palpere.sed apte cōcauitatis tangit oculū.ergo coniunctio cum cauitate erit cū oculo.unde littera exterior al' oculo.aut cōiūgiť palpebra cū alia palpebra & incipit maxime a lateribus.s.a lachrymali bus.quia ibi palpebre quasi se tangūt.& h° ē qđ dic.Et quādoq̃ fit in uno duoꝝ lat.ꝝ &c̄. Si quidē palpebra cōglutineť cuꝫ oculo.tunc aut cōglutinať cum cōiunctiua aut cū cornea aut cū utriq̃.& hec ē subdiuisio primi mēbri h° ē qđ dicit.aut cū cōiunctiua &c̄.Si autem cōiungatur.uel cōglutineť cum alia palpebra tūc uel cōglutinat pars una usq̃ ad medium ul' tota.ita qđ ex toto ocul⁹ ē clausus cōiūctis totaliter sibi ipsis palpebris.& hoc ē qđ dicit & q̄nq̃ fit &c̄. Ex quibus apparet qđ spēs cōiunctionis possunt esse due.prima diuctiōe et hoc modo Azaranius dicit.Cōiunctōis due sunt spēs.quarū una ē adhesio palpebre albe dini ocli.Secūda ē adhesio palpebre ifteri⁹.s.cuꝫ alia palpebra possūt ēt pōi tres.secundū q̧ po nit Iesus Haly trac.p°.7° ca°.cū dicit.Coniunc tiones tres sunt spēs.aut cōiunctio cū nigredi ne oculi aut cū albedine aut cum palpebra pos sunt etiā poni quinq̃ de mēte Auc.s.cōiunctio cū albedine.coniunctio cū nigredine.cōiunctio cū utroq̃.coniunctio cum parte palpebre.con iunctio comunis.ET CAVSA.assignat cām huius coniunctionis.& dicit.qđ cum est ulcera tio que accidit oculo ex causis dictis supª trac. 2°.aut aliqua dilaceratio siue ruptura quā fē medicus oclista qui nomiatur faciens alcofol. & istam rupturā facit in oculo uel ī palpebra In oculo quidē quādo colligit febel uel quādo eleuat ungulam.in palpebra uero q̄ndo fricat scabiem.& iō bene hēt littera exterior.aut ex omnibus enꝫ istis fit aliqua ruptura.uñ pal pebra est apta cōiungi defectu medici q̧ nō po nit medicamina fortiter exicatiua cū aliqua ēt mordicatiōe sicut ciminū & sal.Vltime.i.que sunt ultime siue potentes.uel ultie.i.nō caute rizat ultime q̃tum debet.Sicut dixim⁹.s.supª ca° de ungula.defectu ēt suo.quia nō putat oī hora qđ oꝫ eum facere.quia debet pcipe infir mo q̧ quasi cōtinuo moueat oculū.& ipe me dic⁹ stat negligēs donec accidit ut conglutineť. huius aūt curā dereliquit notam ex capi° de ungula.fit tamē ipa uel cū medicinis dissoluē tibus uel remoliētibus sicut mucilagine semis lini.& seminis malue.& alteꝫ 2m Azaraniū et si nō sufficit hoc fiat cū ferro excarnādo ualde suauiter palpebrā ab oclo ul' ab alia palpebra & hic mod⁹ plixe scribiť a Iesu trac.p°.7° c° & ēb Auenzoar trac.2°.ca° de cōiūtione palpe brarū.tamē uidere.illud magis docet.

O ST Caro pustulosa.¶ Hic.A.de terminat đ alia passiōe palpebra rū que diciť morū.& prio notifi cat eā.2° ponit curā.ibi 2ª.qđ si fuerit.¶ Cōsidera primo qđ morū nominať

taliter.quia moro similatur.s.moro celsi.et id est uocatur a Rasi 2° cōtinētis celsus in pluribus locis.similatur autē sibi semper in colore. quia habet colorē rubeū cū aliqua tendentia ad nigrū uel obscurū.& in hoc similatur moro celsi maturo.quādoq tñ habet colorē nō ita obscurum sed rubeū cū quadā claritate.& similatur moro celsi nō maturo.& q̄tū ad hanc similitudinem capitulū de moro.& capitulū de carne rubea addita in palpebris idem sunt nec sunt diuersa capitula sicut apparet apud Azarani um in ca.de egritudinibus palpebrarum.& apud Alcanam sali.& Gilbertū in ca.de moro similatur autem sibi quādoq in figura cū colore.qa habet eminētiā & pēdet i figura mori Vñ Iesus Haly trac.p°.22° ca°.est sic figura mori.& ē caro rubea relaxata pēdēs decliuis ad nigredinē &c̄.& idē dic̄ Halyabbas nono the.ca° d moro.Vnd Azaranius c° d apostea te alchuch.i moro celso.dic̄.similatur celso i sui figura.nam apud sui principiū rubēt palpebrē postmodū uero nigrescit.donec fit turpe et h° est qd Auic.innuit in paucis uerbis.Motuz ē caro pustulosa.s.qa ē eleuata i forma pustularum uel qa habet in supficie quasdā pustulas puas ppter corruptionē sanguinis.Vnde q̄si semp emittit aliquaz putredinem & q̄nq sanguine.Addita oculo.s.palpebris.plurimū aūt additur palpebre inferiori.quia ppter quietem magit est apta supaddi illi caro ēt additur quandoq palpebre supiori.& qñ ista caro additur a pte interiori palpebre.quādoq ē ꝙ applicatur & incarnatur cōiunctiue oculi & q̄doq applicatur cornee.& quādoqz utrisqz.& id tūc potest poni morbus cōiunctiue siue cornee.& sic ēt fit de eo ca^{m}.a Iesu i duobus locis.s.inter morbos palpebrarum & morbos cōiunctiue.ca° 49°.trac.p°.& tūc curatur sicut curatur ūgula ut Aui.ponet.QVOD SI.Ponit curam localem.& primo quando ista caro nō applicatur oculo.2° quando applicatur oculo.ibi 2^{a}.& si fuerit.Dicit primo ꝙ si fuerit ista caro apud lachrimalē.s.quia nō cōiungatur & applicetur oculo uel ēt si fuerit in palpebra dummō non cōtinuetur & incarnetur cū oc°lo.tūc rectius &c̄.

Cōsiderandū qd Auicē.ponit duas curas. Primā p incisionez.& postea ponere medicias.s.fortiter exiccatiuas que dicte sunt ca.de algarab.Modū incidēdi uideas ab expto chirurgico.Secūda cura pōit est p medicinas fortis exiccatiōis.& quasi corrosiuas q cōsumūt illā carnē.sicut est basilicon scribitur 5° can.summa 2^{a}.tra.2°. Medicamie uiolato.h° non inuenitur in 5° li°.forsan est aliqd sier acutū coloris uiolati.et forsaz itelligit qd purget homo prius cū trocisc̄is uiolatis scriptis ab Haly.4°.practice.ca° d trocisc̄is.& cōcordat cū tēxu Haly abbatis 9° practice.ca° d cura mori. Et medicamētis ūgule.s.fortis exiccatiōis & corrosiōis pprie cu colirio de arsenico.i.auripigmēto sup.uel alijs attrimētis .sicut coliriū calcadis sup̄ positū i ca° de ungula . Et cōsidera qd Aui.premisit curam cū ferro.qa i hac passione.s.moro separatio ab oc°lo ē melior. Vñ Iesus Haly.ca° de mora.dicit ferrum meliorē opatione facit.ET SI.Ponit curaz mori cōiunctiue & incarnati cuz albedine idest cōiunctiua .& nigredie.i.cornea.cura erit &c̄ scz excarnando. 2^{m} qd tibi patet.

Eius species sunt tres. Hic Auic. determinat de passione q dicitur inuersatio palpebrarū.& prio premittit numerū specierū suarum. 2° declarat.ibi 2^{a}.una earum. Circa primā partē cōsidera qd ista passio ē.quia palpebra superior nō bene coopit oculum siue accidat ꝙ reuersetur palpebra siue nō.& habet multa nomina.quia ab Auic.nominatur iuersatio et asescar.est uocabulum arabicū ab Azaranio uocatur inuersatio uel contractio uel asacca.et a Iesu Haly.uocatur remolitio.et a Rasi secundo continentis primo capitulo.uocatur scatar.

Vnus earum. Enumerat tres spēs.2^{a} ibi.et secunda.3^{a} ibi.& tertia.Quarto assignat cāz cōem istis speciebus.ibi 4^{a}.et q̄nq fit. Dicit primo ꝙ prima spēs est ut contrahatur uersus ciliū siue sit contractio sola siue sit cū reuersatione. Non copiat album.s.oculi.qa multuz d eo sit discoptum.et cā huius duplex ē aut defectus in creatione.aut pp incisionem in palpebra.s.quia est diminuta ppter incisionem.siue ēt pp corrosionē.et nominatur huiusmōi oculus leporinus.quia dicitur ꝙ lepus dormit oculis aptis.Auic.tñ dicit 4° de animalibus ultimo ca°.qd omne animal habēs palpebras claudit eas cū dormit.Ille autē qui uocat hūc oculū leporinū est Azaranius in ca° de inuersatione palpebrarum.Secunda spēs est media inter primā & tertiā.& ē ut palpebra supior non coopiat ptē albi oculi et nomē huius spēi ē abbreuiatio palpebre.i.quia ē breuis. Cōsidera qd palpebra supior duobus mōis pōt nō coopire ptē albi oculi.Vno mō.qa licet tota palpebra supior aliq̄liter plus copiat q̄ coopiret in pa spēcie dicta.non tamen coopit qn ptē dimittet &.id d ferr a pa spē secundū magis et minus.et ēt a 3^{a}. In pa eni specie quasi totuz album oculi discoopitur.sed in tertia parū discoopitur.in 2^{a} uero plus discopitur q̄ in 3^{a}.et minus q̄ in pma.et h° apparet quō est media Alio mō palpebra superior pōt nō coopire ꝑ

tē albī ocult quia una ps palpebre coopit & a lia pars discoopit. Nā musculi q claudūt pal pebrā sunt duo i duabus partibus palpebre. secundū auctores pōt igit in oculum. uer. gra. in musculo circa partē nasi. & in alio musculo uersus pomū maxille. & in alia pte palpebre erit sanitas. & claudet ēt palpebra. & sic ap parebit media ps clausa. & media apta. & ap parebit medietas albi discoopta. & hoc forte uult cū dicit. & nō coopit partē albi. & sumit a Iesu Haly. ca. de remolitōe sʒ ista applicʒ ad pmam speciē. Ex quibus apparet quō cā hui⁹ est cā pme speciei sʒ est minor. quia ista egri tudo differt ab illa solū secūdū magis & min⁹ quocūq sumat. & iō ēt cā sic differt. Tertia spēs est ut palpebra supior nō coopiat iferiorē idest nō bene sibi adhereat. sed aliqd spaciuʒ remaneat. nō tn̄ tantū q̄tum in 2^a specie hui⁹ autē speciei Aui. assignat tres causas. Prima ē ex glandula nō pmutante &c. Secūdo est ex nascētia carnis nō pmutate &c. que caro siue glādula uel ē uel icipit. ¶ Cōsiderandū autē qd caro siue glandula in duab⁹ ptibus palpe brarū nascens pōt impedire prefectam clausio nē inter spaciū palpebre qd est a loco pilorum usq prope supcilia. nā caro addita & glādula eleuātes & trahētes cuti palpebre. nō pmit tunt eā bene distēdi inferius & applicari pfe cte palpebre iferiori. Alia ps ē extremitas pal pebre cū qua tangit aliā palpebrā. Si eniʒ ibi generet glandula ul caro. etiā prohibet perfe ctā adhesioneʒ. sic si iter duos digitos ponat lapill⁹ nō possunt digiti pfecte se tangere. & ex h° appʒ qd siue sit i palpebra iferiori siue in supiori glādula & caro hec facit. Tertia cā ē ex spasmo. i. ex quadā attractiōe seu contrac tione siue abbreuiatiōe adueniēte palpebre ex ulcere consolidato sup ipsam palpebrā nō per mittēte &c. Ista eni littera trib⁹ modis dēt repeti z^m. q tres sunt cāe. Vlcus eni i si non fit cū mlta depredictione aliqualiter facti cōsoli datione contrahit palpebram. quia si eēt mlta depreditio multū cōtraheret. et posset fieri p^a species et z^a. & dedit h° intelligere Auic. s c ēt dedit intelligi qd hec 3^a species et ēt z^a possūt fieri a natuitate. ET QVANDOQVE hic ponit quandā cām cōem oibus trib⁹ spe ciebus. & ista cā est spasmus lacertorum circū dantiū etc. i. qui sunt in palpebra. Cōsiderā dum qd spasm⁹ in lacertis siue sit d repletōe siue de inanitione siue a pūctione est cā corru ptionis palpebre. aut igit est multus spasm⁹ & sic facit pmam speʒ aut ualde paucus & fa cit spēm terciaʒ. aut est medius iter ista. & fa cit spēm secūdam que dr media. secūdū unuʒ dictū mōm. & h° est qd dicit illud totū idest

quelibet spēs inuersationis. i. nō cooperture ocu li quoniā fit ex spasmo. ¶ Cōsiderādū q spe cies iuersationis palpebre distingunt diuersi mode ab auctoribus. quidā eni faciunt eas du as. & hoc diuidēdo ex pte modi pueniētus. ut q dā est naturalis. s. a pncipio generatōis. qdaʒ accidentalis. & hoc modo dicit Azaranius iuer satio palpebre. ē duob⁹ mōis. quia. aut erit na turalis aut accidētalis. quidā aūt distingūt ex pte modi. se habēdi palpebram. quia aut ipa ē inuersata aut nō. & si nō est inuersata. aut est multū abreuiata. & hec ē pma species aut nō multū & est secunda species. Si autē sit inuer sata. est 3^a spēs. & forsan q his modis Iesus ponit tres esse spēs. licet alius itellectus possit suo textui dari. A. uero distinguit has tres spe cies secūdū magis & min⁹. ut apparuit. Rasis ue° z^o cōtinētis pōit tres spēs hoc modo. Pri^a est quādo supior palpebra erigit et n̄ claudit albedinem oculi. Secunda cuʒ incuratur. i. cuʒ est cura. et he due spēs habēt mediā speciē q̄ Aui. ponit. Tertia quādo inuersant iferius. i. quādo supior palpebra reuersat uers⁹ it⁹. s. uersus partē ocli. ut et ipse declarat ¶ Dubi tat utrū hec passio dicta iuersatio ul remoli° possit fieri a mollificatiōe lacertoꝶ mouentiū palpebras. uidet qd nō. quia illd qd ē cā ca sus palpebre supioris sup inferiorē nō est cā coopiendi oculū. imo ē cā coopiendi nimis. Sʒ mollificatio ē huius. q a membrū mollificatū huiusmodi extēditur. & quasi elongatur. hec uidet mens Iesus trac. p°. i3° ca°. ubi dicit. re laxatio ē elōgatio palpebre superioris ut n̄ po ssit eleuari. & post subdit exuberātia hūoris grauat ¶ Hoc uīt sensisse. A. q inter causas huius passiōis nō ponit mollificatiōeʒ siue re laxatiōeʒ. ¶ In cōtrarium ē Iesus trac. primo z^o ca°. ubi ad litterā dicit. Accidit hec. s. remoli tio siue abbreuiatio palpebre ex relaxatiōe ali quorū musculorū mouentiū palpebrā aut ex spasmo. ¶ Dicēdū qd mollificatio lacertoꝶ ē duplex. Vna. pp quā lacerti et palpebra elōgā tur. & q̄i fluunt pter multaʒ remolitionem & h° nō facit hanc passiōeʒ in qua album ocu li nō coopiatur. imo facit qd omnino oculus cooperiat et si talis mollificatio fit i palpebra inferiori facit eā cadere & relaxari. ut discope riatur albedo oculi a pte inferiori Alia ē moli ficatio lacertorum p quam reddunt impoten tes ad motū. et ex hoc posset fieri remolitio la certi eni palpebre sunt tres. ¶ Vnus q sursuʒ eleuat. et si iste molificat hoc modo palpebra non posset sursum eleuari neq ex hoc claudet. q a non ē mollificatio elongatiua. stat igit pal pebra non cadēs ēt nō subleuata et ista posset dici quedā ēmolitio. Al ı duo sunt qui claudūt

cam et isti si mollificantur nõ possunt claudere
palperã. & si in una ẽ nocumẽtum media pars
palpere erit impedita. In his tamẽ erit locus
multe cõsyderatiõis ppter uerba cõfusa Ies9
2°.ca.& Halyab.9° theorice.& ppterea. qa
cõsiderãdũ qd̄ quid facit spasmus & qd ista
impotentia mollificatiõis & qd facit in duob9
musculis & quid i uno.& iste sermo reqrit i
quisitiõe3 nostram sen 2a.ca° de palisi.& c° d̄
spasmo.& ca° de tortura. Ex qbus cessant cõ
traria. ¶ Ad rõe3 dicẽdu3 qd̄ arguit de mol
lificatiõe que elongat palpebrã. ¶ Ad Auic.
dicẽdũ ꝙ derelinqt hoc notũ. Vel dicẽdũ qd̄
ista nõ ẽ proprie inuersatio Cura3 autẽ Aui.
dereliquit notam ex cura passionũ q̃ sunt cãe
huius egritudinis.

EST H'iditas ingrossata. Hic. A.
d̄termiat d̄ egritudie palpebrarum
que nominat grãdo & prio noti
ficat hanc passionẽ. 2° ponit curã
ibi 2a. administret &c. ¶ Consideradũ circa
primã partẽ qd̄ humiditas ingrossata et lapi
data in palpebra quãdoq est coloris albi & in
forma rotunda eleuata. & sic uocat grando d̄
qua hic est sermo. quãdoq nõ est albi coloris
nec in forma sic rotunda. & tũc uocat lapidosi
tas. Ex quo apparet cã nominationis hui9 pas
sionis nominat grãdo. & nominat morbus ni
ueus ab albedie qa uidet ei9 color alb9 sic nix
& posset uocari morb9 glaciei. qa similat fru
sto glaciei. 2m Rasi3 2° cõtinẽtis. qa similatur
grãdini q̃ põt dici frustũ glaciei et nominat ẽt
barach a Rasi ibidẽ. S3 tu dices q̃ ẽ cã albedi
gis i hac possiõe. ¶ Dicẽdũ ꝙ una cã ẽ natura
materiei qa materia uñ fit ẽ flẽatica. Vñ A3a
raui9 dic ꝙ fit ex hũore crudo. hũor autẽ fleg
matic9 tẽdit ad albedinẽ. ut in comẽn° affori
smi 7. pticule. si ab albo flegmate. Alia cã est
multa resolutio facta ab eo. uñ tẽdit ad mate
riã siccã penetratiuã ab aere dãte sibi. illustra
tione3 Aer. eni mixt9 reb9 h3 h° facere. ut 5°.
d̄ generatiõe animaliũ. & infra trac. 4° cap° d̄
imaginatiõib9. Apparet ẽt qd̄ nõ solum ista
passio nominat grãdo ex colore. s3 etiã ex du
ricie & ex forma. Vñ Ies9 Haly. trac. p° 5°. c°
dicit ẽ apostema durũ simile grandini. & hoc
ẽ qd̄ Aui. uult. ẽ humiditas ingrossata. qa ad
formã grossa3 & unitã reducta & in lapidẽ
cõuersa. i. indurata. ¶ Dubitatur utrũ locus
grandinis sit exterior pars palpebre l' iterior.
uidetur qd̄ exterior p Iesu3 preallegato capi°
ubi dicit. ut plurimũ generat in exteriori pte
palpebre. In contrariũ est Auic. hic. et Haly.
9° pratice. & Gilibertus. & Rasis 2a cõtinen
tis ¶ Hec contradictio leuiter posset tolli ns

grãdo Iesum. s3 quia sensus multũ cõcordat cũ
sua opinione. ideo considerandũ ꝙ palpebra in
qua fiũt magis huiusmõi duricies ẽ palpebra
superior respectu inferioris palpebre. ut ad sen
sum uidemus. & causa ẽ. qa materie illuc pl9
trahunt sui motu. & uenarũ maiori habũdan
cia. & resolutio subita respectu inferioris pal
pebre induratiua ẽt magis ibi fit. Et licet eẽt
ibi sermo plxus. exterius autẽ. i. uersus cuti3
plus fit q̃ interi9 uersus oculũ. saltẽ i apitiõe
qa palpebra. coheret oculo. & iõ o3 qd̄ eminẽ
tia duricierũ sit plus uersus. extra. Sciendu3
tñ qd̄ exterius. i palpebra est dupliciter. Vno
modo supra cutim. sicut apparent ueruce &
pori & huiusmõi. hoc modo grando non fit ex
terius. sed interius. & sic intelligit Auic. et sui
sequaces. Alio mõ dicitur exterius. qa sub cuti
& uersus cutim non uersus albũ oculi. & hoc
modo fit grando & apparet exteri9. forsa3 tñ
posset color qñq magis appere interius. & ẽ
eminentia reseruata palpebra. & hoc propter
tenuitatẽ pellicule iterioris palpebre. & ideo
etiã ipse Iesus dicit. Et si fuerit egritudo in in
teriori palpebre o3 reuersari palpebrã. ex hoc
cessat cõtradictio. Dicit post. Et qñq fit in
albedine simile grãdini. i. qñq in albedie ocli
ut in cõiunctiua fit duricies quedã alba que si
milatur grãdini. & fit ppter eandẽ cãm. licet
Iesus multas cãs sibi iponat. & uocat hãc pas
sionẽ guedac. trac. p°. 46. ca° dicẽs. ꝙ guedac
siue elguedac ẽ apostẽa durum i coniunctiua &
eius colores sunt diuersi. i. possunt esse color
autem eius est albus forte.

ADministret. ¶ Hic Auic. ponit cu
ram localẽ. et prio liniẽdo ex sor
dibus urceolorum per hanc sordem
possum9 itelligere sordiciẽ aluea
ris siue urceoli apum. et dicitur ab Aui. mõ.
p° can. et confert in hoc. qa h3 uirtutẽ lenitiuã
Vnde 2°. can. lenit duriciẽ. Possum9 etiã intel
ligere sordiciẽ urceolorũ in quibus adhuritur
oleũ. qa etiã resoluit & lenit. ut Serapio. ca°
d̄ sordicie & alios mõs sordiciei possem9 itel
ligere. sic sordicies balnei aq laudat. 4° can.
ca° d̄ sefiros. & iõ dixit & reliquorum et si uid
ret medico posset addere acetum ad faciendũ
penetratõe3 et diuisiõe3. unde littera exterior
cũ aceto. ¶ S3 tu dices. Auic. 4° can. ca°. de se
firos. phibet usu3 aceti in pricipio. qa exiccat
et Indurat. ¶ Dicẽdũ qd̄ Aui. itelligit qd̄ p9
sis usus mollifi atib9 illam duriciẽ. et postea
utaris sordicie etc. ¶ Vel dicẽdũ qd̄ acetũ d3
poni in parua q̃titate qua fac penetrari uirtu
tẽ medicine mollificantis et leniẽtis. ut ẽ sordi
cies aluearij. et nõ sit acetum i multa q̃titate

Vel possumus negare litteraȝ exteriorē.qūq; adduntur eis sordibus oleum rosatū gūma albotim siue albotiȝ.i.terbētina a sarcacolla.hoc medicamē ē dissolutiuū duriciei per terbētinā & sarcacollā & oleū rosatū repmit acuitatem sarcacole.2° fit lenitio cū armoniaco contrito.i. dissoluto cū aceto et cera.qa fortiter dissoluit & in hoc medicamine oēs cōcordant.et posuit hoc medicamen 2° ut non incipias ab eo.qa ē forte. ¶ Tertiū medicamen est administret linimentū aurei Iesus dictū in ca° ordeoli. ¶ Hic cōsidera qđ Auic.uidit librū Iesus.et cū Iesu magis concordat q̄ cū alio auctore in scientia hac đ oclis.hoc aūt medicamē dicit qđ ē dictū in c° ordeoli.s.statim posito ab Auic.nā Iesus non pōit illud in c° ordeoli.sed in c° de grandine.dicēs.qđ cōfert grādini et ordeolo.Quid autē Auic.uelit dicere aure.nō ē mihi notum sed forsan est aliqua illius Iesus cognomiatio Vel forsan uł dicere :Aurei Iesus.i.Iesus excellentis in sciētia oculoꝝ sicut auꝝ excellit inter metalla.Ista autē cura cōfert añ perfectā indurationē grādinis qa facta oino induratōe curat cū ferro sicut dicet ca° de lapidositate.

ORdeoluȝ. Hic auic.determiat đ ordeolo.& pmo notificat hāc passionē.2° ponit curā.ibi 2ª.curet. Pria i duas.prio diffinit hoc apostema.2° ponit eius cām ibi 2ª & ei° materia Consyderandū qđ ordeoluȝ est apostema.s. calidū & hoc Auic.inuit cuȝ dicit.qđ materia eius ē sanguis dominās apparēs sup extremitatē &c̄.iuxta ortū piloꝝ simile ordo i figura qa granū ordei est grossuȝ & longū a duob⁹ capitibus reductum ad acuitatē & sic est hoc apostēa.& h° accidit ꝑpter figurā palpebre in extremitate illa cui oȝ qđ cuȝ figuret a materia apostematis.sicut etiā ꝑpter h° apostēa epatis est figure lunaris.ut auctores scribūt Dixit autē in figura & nō in colore.qa i colore nō simulat sibi cū hoc apostēa sic rubei coloris.tñ si ordeolū saniet & dealbet similatur grano ordei in colore. Dubitat circa secundā partē utꝝ cā ordeoli sit materia sanguinea.ui det qđ nō qa apostēa duꝝ nō est sanguineuȝ sed melancolicū.sed ordeolū est apostēa duꝝ secundū Aȝarauiū ca° de ordeolo dicentē.Ordeoluȝ est apostēa duꝝ. Iteȝ Iesus trac p° 9° ca° dicit.ordeolū est generatuȝ de supfluitate grossa melancolica ¶ In contrariū est Aui.cuȝ dicit.eius materia utplurimū ē sanguis ¶ Dicendū qđ in ordeolo uel est calor & inflatio et tensio.& ut sic fit a sanguine exuberāti.& qa hoc secundū plurimū uidemus fieri.igitur 2ᵐ plurimū fit a sanguine.Vnde Auic.eius materia secūdū plurimū est sanguis.aut i ordeolo nō est tanta inflatio.& sic pōt fieri a melancolia.ordeolū etiā factuȝ a sanguine tendit qūq; ad materiā melancolicā.& hoc dupliciter. Vel pp fortē adustioneȝ sanguinis.Vñ conuertit ad naturā melā olicā.et istđ sapit đ materia carbunculi.uel propter resolutioneȝ subtilis siue propter indurationē a medicinis r̄pcussiuis.et istud tendit adnaturam sephiros et lapidositatis et in hoc cessant contraria.

CVret &c̄. Hic Aui.pōit curam & prio per euacuatioēȝ.2° p localia.ibi 2ª. deinde. ¶ Cōsiderādū circa pmā ptē ꝙ tu iā sciuisti i c° đ cura.obtalmie calide.& i ca° āte illđ.qūo đ bes curare cū yeris.& qūo cōpetit flebothoia ad illđ igit recurre. ¶ DEINDE sumatur. Ponit medicinas locales.& pmo simplices uel simplicib⁹ ꝑpinquas.2° pōit qđdā cōpositū qđ supª ꝑmissit.ibi 2ª.et epithima. Dubitatur an in principio ordeoli cōpetat repcussio uidetur qđ sic.quia ē apostema sȝ curatio apostematis ē cū repcusiuis.ut primo can.fen 4ª ca° de cura apostematum. Item Iesus docet inungere cū.sief memithe & cum bolo armino. ¶ In contrarium Auic. ¶ Dicendum qđ ordeolum uel est a sanguine nō multum maligno et tunc possumus in principio eius uti repcussiuis.uel est de sanguine maligno tēdente ad natuā carbūculi uenenosaȝ.et tūc non debemus uti r̄pcussiuis sup eo.lȝ possum⁹ uti circūquaq; ut tenet cōiter.sȝ cōpetunt medicamia resoluētia et trahentia materiā ad exteriora Et h° mō medicine r̄soluētes sunt cōueniētes i ordeolo.quando ad duriciē puenit.āt quādo ē hora reselutōis.et secundū has oēs intētiōes for sam Auic.ponit medicina scripta ¶ Et primum ē oppoponacis.qđ fortiter resoluit r̄solutū i aqua.quia sufficit absq; acero cuȝ non requirat multa penetratio ¶ Medicamen secundū est ex adipe dissoluto & distempto & supponat cū panno & h° ē qđ dic littera exterior euaporatiōes.i.suppositiōes cū panno ¶ Tertiuȝ medicamē ē de farina ordei cū galbano & etiam resoluit potenter. ¶ Quatrū ē fermētū.s.butiro admixtū ¶ Quitū ē pā nis & c̄ ¶ Sextū est uaporationes.i.cōfricatiōes cū cauda muscarū.i.cū parte posteriori. habent enim uim & ꝓprietatē resolutiuā materierum a palpebra.& in h° remedio omnes cōcordāt. Vñ Iesus in ca° de ordeolo.frica eū cū muscis abscisis capitibus. Idē affirmat Rasis 2° cōtinētis ¶ Septimū ē aq̄ decoctiōis ordei.& i h° quādo mēia adhuc haberet de colore ¶ Octauū ē sanguis &c̄.qa resoluit.supra exposita sunt

hec c° đ tarfati. ¶ Nonū ē ex pauco baurach. q̄a multū ulceraret &c. ¶ Vltimo pōit qđdā medicamen maioris cōpositiōis. qđ dicit eē epithima. cū tamē sit unguentū. & ideo debet exponi epithima. i. linimētū uel unguentuꝫ. & h° medicamē in supiori ca°. uocatur linimētū aurei Iesus. & hic dicit auribasij. et positus a Iesu cap° de grandine. licet ibi ponat nimiū qđ hic nō ponit. Rasis uero z° cōtinētis ipo nit hoc medicamē oribasij. et describit taliter ab eo. dixit. Oribasius. Medicina ad ordeolū ℞. thuris mirre. añ. ptes. ij. laudani. et boracis armenici. añ. ptē. 5. cere pteꝫ. i. misce cū amurca olei liliacei.

Asarnach &c. ¶ Hic Auic. determinat de arsanach. & pmo notificat nobis eam ostendēdo qđ sit. secūdo ponit signa. 3° curaꝫ. ibi z^a. et ex signis. ibi 3^a. cura. Considerandū circa p^am partē qđ Auic. ex pluribus notificat hāc passionem. pmo ex hoc qđ dicit. arsanach est additio qđ est quedam materia in se iuncta apposita siue applicata ipsi palpebre supiori. latens tñ sub cute. & ideo pōt uocari apostēa. Vnđ Azarauius dicit. asarnach est apostēa pinguedinis nerui sed pprius uocat quedaꝫ appositio uel additio. & ideo etiā dicit z° continētis qđ est ad modū porri. & ideo potest uocari mā̄milla. i. ad modū capitis māmile. & ab Haliab. uocat auracro. & capitulū de lupino z^m Mesue pōt huc reduci. Secūdo notificat asarnach ex sui materia. q̄a dicit materie pinguis. q̄a materia istius asarnach est quoddā qđ nō est uere humor. sed est aliqd grossuꝫ pinguosum sitē quasi pinguedini carnose sicut etiā dicitur de materia nodoꝝ ab Auic. 4° can. fen 3ª trac. z° ca° de nodis. Vnde z° continentis Rasis. Alsarnach est quoddā pingue pueniens i palpebra superiori. Et quia materie unde tales materie fiunt est fl'a ingrossatū. ideo talis passio pōt dici qđ radicaliter fit a flegmate sicut ēt fiunt nodi. & sicut in nodis aliqñ reperit sicut caro uel sicut mel uel alia sīā que Auic. ponit. sic credo qđ possit reperiri in farnach et ideo h° capm đ salaach positū a Iesu trac. p° cap°. zi. ponit in hoc ca° q̄a salaach est passio quedam in qua materia continet in pellicula. & forte ē sicut caro uel aliqd sitē pinguedini uel melli. ut ibidē innuit Iesus. ¶ Tertio notificat ex loco cuꝫ dicit palpebra superiore. Ratio ē. quia est magis apta recipere materias. z° quia ibi sunt nerui. s. & corde & utili musculoꝝ quib⁹ ista materia potest applicari & fortiter inniti & hoc uidet requiri ad hoc qđ sit farnach. ut apparebit & ponit Azarauius preallegato capitulo. Q uarto notificat asarnach ex accidētibus quoꝝ unū ē in foliculo q̄a grauat palpebrā ab apertione. et hoc pmo q̄a nō permittit eā sursuꝫ trahi. ppter sui corpulētiā. z° quia sui grauitate ḡuitat. 3° q̄a sui lēitōe pīguosa q̄i mollificat musculū. uñ dic. & facit ipaꝫ q̄i mollificatā. & iō dixit Iesus. erūt pelpebr̄ molles. relaxate. Aliđ accidēs siue signū i hac passiōe ē ꝙ talis additio dicta farnach ē cōiūcta nō mota. ¶ Dubitat an farnach sit mota. i. q̄i sepata a mēbro. ut innuit. A. lib°. p° fen z^a. ca°. de egritudinib⁹ cōpositis. & 4° can. fen 3^a. ca° đ nodis. sꝫ hec materia ē collecta i foliculo siue cisti. ut inuit Ies⁹ ca. de farnach. ubi dic. scide locū i q̄ apphensuꝫ ē farnach &c. usq̄ q̄ scidas cutē palpebre & cutē farnach. & p⁹ subdit. q̄a nisi scidat cutis farnach siue bernach. s. mēbrana i q̄ ē &c. ¶ In cōtrariū ē. A. & Rasis z° cōtinētis. dic. ānectit neruis. ¶ Dicēdū qđ mēs. A. & auctoꝝ est qđ mā farnach sit mi⁹ tū applicata utilis neruorū & pelliculis palpebre. l3 i se sit qđdā corp⁹ uiscosuꝫ pingue. Vñ Ies⁹ Haly. dic. farnach ē corp⁹ pigue uiscosuꝫ contextū neruo & mēbrabana. Et Rasis. z°. cōtinētis. farnach est quedā pinguedo intricata neruis & panniculis. & in h° differt a nodo sumendo modū p dubeleth flegmaticis ex omni pte sepatis. ut sumit Aui. 4° can. fen 3^a. cap°. đ nodis. Et sumēdo nodū p quacūq̄ duricie sepata undiq̄ & molli in mēbro. q̄a nodi sunt sepati. sꝫ farnach quasi cōglutinat & iuiscat cū palpebra. & ideo nō apparet sic rotunditas in farnach. sicut ē manifesta in nodis dictis. et hoc est qđ uult Auic. est cōiūcta nō mota. sic est nodus. & est sermo Rasis z° continentis. farnach non mouet sicut nodula. i. nodus accidēs in altera pte corporis nec ē rotunda sicut ipsa sꝫ assimilatur ei in maiori pte. Aliter tñ exponi posset littera. est cōiūcta non mota sic nodus. s. neruosus qui nō mouet sic mouetur nodus pprie dictus. ut Auic. pallegato c°. Et appꝫ qđ ex dictis sub ca° farnach poni posset nodus glādula & scrofula palpebre si qs uellet. Ad cōtraria dicēdū qđ materia collecta in foliculo ē mota respectu ei⁹ que ē inbibita sed tñ quidā foliculus pōt ēt inuiscari mēbro in quo ē. & forsan non oīs farnach ē in folliculo. & si sit possibile cuꝫ foliculus applicet neruis & utilis palpebre. & in h° ē differētia secūdū magis & min⁹. Q uito notificat farnach ex dispōe corporū quibus accidit plus. et sunt īfantes pp multā hūiditatem et pprie capita eorū accidit etiaꝫ i hoibus hūide cōplexionis. Et hoc est qđ dicit ēt humectātis. ul⁹ hūectatis. i. pueri q̄ sunt complexione humidi Vnde Iesus plurimū accidit pueris. et maxīe q̄bus.

preualet in complexione hūiditas in qbus mľ tiplicatur etc̄. Accidit hominib⁹ quibus multi plicātur lachrime et obtalmia.qa sunt apti ad receptionē materieꝝ. Vel posš dici qđ hic.A. ponit aliud signum siue accidens consequens sarnach. Nā in habentib⁹ sarnach multiplican tur lachrime et obtalia. Vñ Iesus loquēs de habentib⁹ sarnach.dicit.nō possūt sustinerē lu men solis.et festinat eis lachria et sternutatio. & accidit eis obtalmia multū Et causa est sup flua humiditas capitū suorū que a loui causa dissoluta mouerē uersus oculos ut ibidē ponit Rasis z° cōtinentis.

Et ex signis Hic Aui.ponit signa C Et cōsidera modū loquēdi.cū dicit. Et ex signis q̄si dicat. Iam ego dixi tibi signa alia pter hec ꝙ dicā.& ideo forsan non uult hic esse diuisio ne q̄ rubrica C Secundo cōsydera ꝙ modus inue niendi per tactū sarnach.est qđ tu cōiungas si mul duos digitos.s.indicē & mediū secundū Iesuz.& Rasiz z° continētis.& ponas eos sup palpebra.& sepa eos.& tūc in medio apparet illa eminētia.quia materia sui pinguositate & uiscositate undiq̄ pssa ascendit & precipitur. & hoc est ꝙ dicit.& tangis inflationē digitis duobus.s.indice & medio.

Cura manus est cura eius. Hic Auic.ponit curā.& pmo sarnach antique & fortis.z° noue & debi lis.ibi z^a.recentē uero. Prima in duas.pmo premittit que sit cura ei⁹.qa cura manus.s.cū ferro.z° docet hāc curā facere.ibi z^a.et ipsius modus.& hēt quinq̄. Prio ponit modū situationis infirmi & preparatōis eius circa locū. Secundo modū incisiōis.3° modum acceptionis sarnach. Quarto qd ponēdū post incisionē. Quinto declarat quedā.ibi z^a cūq̄. ibi 3^a.tunc si inuenit eam. ibi quarta & si re manserit.ibi qnta.cūq̄ autē. Sententia harū particulaꝝ facilius apprehendit uidēdo quā scribēdo. Tamē in pma parte Auic.uult qued infirmus sedēdo inclinet caput posterius & astans trahat cutiz supercil. ꝛ uersus se ita ut sarnach moueaē uersus ciliū.ut dixit Iesus.et hoc est qđ dicit apud oculū.i.sup ocl̄s uer sus frontē.& hoc fit ut incisio sit securior a no cumento oculi. Aliter tñ posset intelligi qđ cu tis frontis trahaē inferius uersus oculū.ut mľ tuz ibi habundet de cuti.& possit bñ i altuz eleuari.& quocunq̄ fiat medicus d3 accipere sarnach inter duos indices.s.unū alteri confri cando uersus mediū digitū uni⁹ manus.qa ex hoc ascendit sarnach. De z^a parte dicit qđ cū apparet eminētia ista dicta sarnach.tūc medi cus debet incidere suauiter et melius est quod pluribus uicibus ponat ferrū q̄ una uice.& si apparet sarnach discopertū bonū est qđ si nō pcedat i anathomia.i.in incisiōe quosq̄ appa reat. De 3^a pte dic̄ qđ postq̄ uides sarnach et apparet seperata.tu inuolue manū.i.digit⁹ manus p̄ pāno lineo.& hoc fit ut meli⁹ possit ca pi et nō labaē.et accipiat sarnach seperando a dextra & sinistra su.et sursuz & deorsum & hoc ē qđ dic̄ Rasis secūdo cōtinētis.inuoluat chirugicus digitos suos pecia linea.ut non de fluat sarnach a digitis suis & ex tunc trahat illud medicus dextrorsum & sinistrorsum et superius et inferius.donec egrediaē sarnach. C In quarta parte dicit.& ostēdit qd ponendū post incisionē quādo aliqd de sarnach reman serit docēs imponere sal. Et dicit ēt ꝙ si fuerit sarnach in tunica multū adherenti.ita ꝙ non ī ueniaē bene separata.et tūc accipe ꝙ potes.et si aliquid reānet comitte curā impōni salis.& nō facias insultū pfiduz omnino uolēdo cū ferro abicere illud ꝙ remansit.deinde pone sup ipz deinde.s. posito sale si aliquid remansit uel ñ posito si fuerit obediēs et nihil remāsit pōe su per ipsum.s.locum incisionis pannū infusū i a ceto.quia exicat materias humida et phibet apostema.et adueniēte mātutino.i.mane.etc̄. et securus es de fluxu sanguis ulꝰ apostēate. Vnde alia littera dicit de obtalia.et ē littera cōformior z° cōtinētis.tūc cura cum medicis glutinatiuis.i.cōsolidatiuis. Vnde Rasis dicit ibidē.adhesiuis sic &c̄.& h° medicamē cōpo situ ex his ēt sedat dolorē et cōfortat membꝝ C In quinta pte declarat qđdam qđ dixerat. Dixerat eni qđ si remaneat aqd qđ ponas sal & nō inuadas. Quare diceret aliquis ē ne ali q̄s modus inuadēdi istđ residuū.dicit qđ sic qa aliquādo medic⁹ inuadit detegēdo.qa be ne apiēdo & facta excoriatiōe cū incisiōe pene traret cū hamis qbusdā.sub ipso residuo &c̄ uel faciet h° cū infima parte penne.s. ipaz sub tiliando & faciendo acutā plusq̄ si deberet cū ea scribi. Et dicit qđ talis profunda icisio đ b3 fieri cautelose.ut nō sit multū pfunda.& hoc ppter quinq̄ causas. Prima qa facit exire pro pter adipē.& ē labor incipiendo. Secūda est. qa facit dolorē uehemētē. Tertia est quia po test facere apostema. Quarta ē.quia facta cō solidatione induraē profunde palpebra in loco cōsolidatiōis.qa est ibi panniculus.et talis in duratio ledit oculū plusq̄ a sarnach. Quita ē qa posset incidi lacertus tenens oculū.i.palpe bram.ut ē lacertus qui apit eā. RECENtem hic pōit curam debilis et noue.et pater. Est dubitatio utꝝ quādo incidimus in palpebra

debeat fieri incisio in latū uel in longū. uidet̄ qđ in latū quia Halyabbas in .xi. prac. ca°. zi. et .z3. et per Rasim in z° cōtinētis. dicētis ꝙ fiat scissura i latitudie palpebꝛ. ¶ In cōtrariū ē idem Rasis in z° cōtinētis post sermonem dictū. dicit qđ fiat incisio i lōgitudine corporis. Dico qđ longitudo palpebre dicit̄ de duobus .s. de illa que est z^m lengitudinē corporis .s. a sursu3 in deorsu3. siue z^m longitudinem nasi. Alia est que est a lachrimali ad lachrimale. & eodē modo pōt latitudo dici dupliciter .s. đ ea que est secundū latitudinē corporis .s. a lachrimali ad lachrimale. & de ea. que est a sursum in deorsu3 que uocabat̄ corporis longitudo. q c quid ergo sit de huiusmodi nominib⁹ quando incidimus uel extrahimus asarnach. deb3 fieri incisio a palpebra a sursu3 in deorsu3. uł deorsum in sursu3 in linea longa z^m longitudinē nasi. Et cā est qa sic situat̄ musculus mouēs sursum palpebrā & in loco situationis eius fit incisio. & ideo d3 fieri z^m longitudinē musculi alias musculus incideret̄ ex toto uel secundu3 maiorē partē. uel esset periculū in incisiōe. & talis longitudo uocat̄ a Rasi longitudo corporis. cū dixit. fiat incisio in longitudine corporis & hec longitudo pōt uocari latitudo palpebre ut uocauit Halyabbas Auic. autē omisit hoc. uel qa đreliquit notū ex dictis in pⁱma priˢ. qa in cap° de anathomia musculoꝝ palpebre. uel quia generaliter posuit hūc can. in 4^a pmi. illo cap°. qui plagā secare uoluerit &c̄.

EST Caro mollis Hic. A. đtermi nat de quadā passione q̄ est caro mollis que appet i interiori .pal pebre et qa ei⁹ cājē sāguis melācolicus z^m magis & minus. & forsam est sanguis flegmaticus grossus. ideo fluit ab. ea sanguis quādoq̄ rubeus. qa nimis niger. uel propter corrosionē & aptiōe3 uenarū exit rube⁹ & quādoq̄ exit niger. & quādoq̄ uiridis. z^m diuersum modū corruptiōis in sanguie A đ terminatiōe uero đ hac passione dicta sussati multi auctores excusant̄ qa cōphēdūt sub c° de mero uel faciūt solū capitulū de carne rubea. & totū ibi cōprehendūt. sicut facit Azara nius. Eius uero curā pōit cū mundificatiōe sc3 corporis uel illi⁹ cranis. & cū h° ei⁹ cura ē cū exiccatiuis & corrosiuis que cōsumunt illā cranē. sicut sunt coliria acuta. & h° ē qđ dicit et colliriis acutis. & facta corrosiōe fiat generatio bōe carnis. & sigillatio cū his q̄ dicūt̄ i ca° ulcerum papebraꝝ .s. infra. ut coliriū rubeum lene. uel forsan uł dicere palpebraꝝ .i. oculoꝝ & hec dicta sunt sup̄ i tractatu .z°. Et ad ultimū .i. in summa. Vn̄ littera exterior h3 & ois requirūtur eni medicine fortis exccatiōis & corrosionis ad cōsumptione carnis. sicut conueniūt ista in forti scabie & puritu.

LApidositas est apostema. Poterat Auic. excusari ab hoc ca° ex ca° de grādine. licet sit aliqua differētia quā inuit Auic qa hec passio sequtur apostēa sanguineū qa per indurationē cōuertitur i hāc passionē que uocat̄ lapidositas quia est ibi duricies ad modū lapidis. & i hoc differt a grādine. qa nō e3 qđ grando sequat̄ apostema sanguineū. et pōt differre in colore qa nō sic est albus color lapidositatis sicut grandinis seruat aliqđ forsa3 de colore nigro uel obscuro uel rubeo. Cura3 aute3 Aui. dicit fieri qn̄q̄ manu .s. per incisionē. dicit qn̄q̄ qa posset forsan phisici cura cu3 medicinis perfici si nō esset cōfirmata duricies. Facta incisiōe et extractiōe materie lapidose ponant̄ medicine cōsolidātes. uł sunt medicine ulcerū oculi uel palpebraꝝ iam dicte. Alia littera dicit administret̄ cura mori facta incisiōe mori. qa fit cū cōsolidatiuis. ¶ Et sciendum qđ si recurras ad capitula predicta uidebis qđ Auic. ponit curā oiu3 apostēatu3 palpebraꝝ & de eis determinat .s. de cura calidoꝝ sanguineoꝝ & colericoꝝ & frigidoꝝ quia flegmaticoꝝ melancolicoru3 & uentosorum & patet.

ADministretur sup ea emplastrū &c̄. hic Auic. determinat đ ulceribus & rupturis palpebrarū. Intelligit̄ aūt p ulcera q̄dā formicalia .s. đ colera acuta & corrosiua & ulceratia & ideo dicit capitulū de formica qđ ponitur ab Haly. & Iesu pōt poni in ho capitulo Vn̄ Haly 9° the. dicit qđ formica est figura que accidit in extremitatibus paplebrarum & in casu pilorum & sub h° ca° qđ Auic. ponit pōt reponi passio dicta yere siue iete a Iesu Hali. tractatu p°. c° 74°. que passio ē quidā mod⁹ pruritus infestās ad cōfricationē et rubefactōnem palpebrarum. et uī sicut punctura aialis cimicis. ruptur̄ autē sunt absolute figur̄ i palpebra pp siccitatem multā. sicut accidit in terra sicca. que findit̄. ita ponit Auic. in 7^a quarti in c° de fissuris. Prio ergo Auic. ponit curam ulcerū. z° fissurarum siue rupturarū. ibi z^a ruptur̄ aūt patet. Et sciendum qđ intentio in curatione istorū ulcerum ambulatiuorū et corrosiuorū est quadruplex. Pria est prohibitio acuitatis materie. Secunda ē eius repcussio 3^a est ꝓhibitio corrosionis et ulceratio ne addat̄ et totum hoc fit cū lentib⁹ et corticib⁹ granatoru3 decoctis cū aceto. Phistici uero ponunt̄ uł

ad aliquã humectationẽ qua resistat cole.uel ut fiat aliqualis resolutio materie.et ñ ex toto constringat. Quarta intentio ẽ consolidatio.et istd fit cũ uitello oui et croco post casũ corticũ & cessatiõe3 corrosionis Nã habẽt ista uirtu te3 cõsolidatiuã faciendo cessare malã disposi tionẽ q̃ remansit in membro ex arriditate ma teriei & acuitate & i croco ẽ uirtus stiptica ut põit Aui.in 2° can.& h° est qđ dicit qnõiam ipse cõsolidat. Et si uideret ind gẽtia alicui resolutiõis materierum ponat colirium oliba ni.dictũ ẽ supra de eo in trac.2°.cap.de sanie in ocło. Q đ si uẽ idigẽtia generatiõis carnis icarnatiõis & sigillatõis ponat coliria forti exiccãtia.sicut coliriũ.alubari.expositũ ẽ sup̃ i ca°.de exituris ocłi.cũ colirio suticon.expositũ ẽ sup̃ i ca° đ obtalia.& i ca° de cura ei.& co lirio rubeo leni.expositũ ẽ sup̃ ca°.đ obtalmia frigida.Oĩa eñi ista coliria exiccãdo possũt icarnare & generat carnẽ & sigillat 2^m diuer sitatẽ corpo℞. RVPTVRE. Hic p cura rup tura℞ remittit nos ad q̃rtũ libr℞.& ad septia3 fen ei.& dic.curat cura rupturarũ cutis.qa i plurib locis rũpit.ut ibidẽ app3 & tu illuc recurre.

Ius cã ẽ materia salsa. Hic đter miat đ scabie & pruritu.& pmo eos notificat.2° põit curã. ibi 2ª. cura scabiei Pria i q̃tuor.p° põit causas ei.2° põit ordinẽ iter scabiẽ & pruri tũ.3° põit ordinẽ i mõ euẽt earũ.4° põit ei species.ibi 2ª.faciẽs prouenire.ibi 3ª cuius q̃ dem.ibi 4ª & incipit patet. ¶ Est sciendu3 qđ scabies & pruritus pueniunt ab omni hũore acuto.& etiã a sanguine inflato.et ideo dic san guine calido.& a melẽcolia.& a flate salso.& colera adusta.& ideo dicit Auic.aut humore alio & c.aut salsa nitrosa & c. quasi dicat. ex materia multe salsedinis.qa materia acutior ẽ nitrosa q̃ materia absolute salsa.sicut nitru3 si ue baurach est sale acutius. He autẽ medicine sunt cã huius pruritus & scabiei.qa cu3 acui tate habẽt grossitiẽ substãtie per quã retinet ¶ Et sciendu3 est circa secundã partẽ qđ Auic. innuit hic talẽ diuisionẽ.qđ materia ista.prio facit pruritũ.2° scabiẽ. Ratio ẽ quia materia prius est sub cuti cu3 facit punctionẽ incitãtẽ ad scalpendũ absq̧ hoc qđ faciat pustulas & bothor. Secundo facit eas cũ ꝓpulsiõe sua ad exterius.& hoc ẽ scabies.& iõ differt scabies & pruritus.qa in scabie sunt pustule.nõ aũt in pruritu. ¶ Dubitat utrũ materia que facit pruritũ distictũ cõtra scabiẽ sit subtilior ma teria scabiei.uidet ꝙ sic.per Gal. in 5° đ acci dẽti & morbo ca° penł.& per Haliabbatẽ 8° the.ca°.17.& p Azarauiũ.ca° đ pruritu et sca bie. ¶ In cõtrariũ ẽ.A.& Iesus in p° tra.ca° 17°.ubi loquẽs de pruritu.dic.qa cã ei est materia salsa grossa.& A.i 7ª.q̃rti.ubi loqut de scabie quã distixerat cõtra pruritũ dic qđ ip̃i ẽ a materia subtili. ¶ Hec dubitatõ alibi subtilł disputat tñ in ꝓposito triplex solutio dat. ¶ Pria ẽ ꝙ prurit qđã.cito ẽ sanabilis. & iste fit a materia subtiliori.q̧dã ẽ lõgior.et iste fit a materia grossiori.& hec solutio ꝑõt accipi ab Haly abbate pallegato c°. Hec tamẽ solutio nõ euacuat q̃sitũ. ¶ Secũda ẽ qđ ma teria prurit q̃nq̧ ẽ grossior q̃ materia scabiei & q̃nq̧ ẽ subtilior.& i h° differt scabies a pru ritu.qa i scabie sunt pustule & bothor circa supficiẽ cutis.s3 i pruritu nõ.põt autẽ cõtiget h° qđ materia nõ faciat bothor i cute.qa nõ pellit extra.et h° põt ẽe ex defectu uirtutis ex pulsiue.et quãdoq̧ ex grossicie materiei Si g° eẽt subtilior pelleret extra.et poss3 facet bot hor et scabiẽ et talis prurit ẽ a materi agros siori et scabies sibi cõpata ẽ đ materia subtilio ri.põt ẽt accidet ꝙ materia fac bothor.qa nõ subtilis euaporatiõis et cõtinet ꝙ nõ facit bo thor.qa materia ẽ subtilis q̃ ẽ mota uers cu tẽ.et iõ anteq̃ ad supficiẽ appropinquet sui acuitate pungit et facit pruritũ.cũ autem ad extra ptingit in subtilitate euaporat.que autẽ esset grossior hic retineret.et poss3 facet pustu las si aggregaret. Et iõ auctores uident quã doq̧ sibipsis ɔtradicet i materia scabiei et pru ritus ¶ Tertia solutio ẽ qđ absolute materia pruritus ẽ subtilior.qa habet acuitatem.sed materia scabiei ẽ grossior.quia nõ o3 qđ eius materia sit sic acuta prutitiua. Sufficit eñi qđ pustulas faciat ¶ Ad auctoritatẽ Iesus posset respõderi qđ nõ loquit de pruritu solo.s3 de pruritu ulceroso ¶ Vel dicẽdo ꝙ materia pru ritus est grossa ñ respectu materie que faciat scabiẽ sed respectu materieru3 subtilium que omnino acute euaporãt ¶ Ad Auic.dicendum secundũ hanc responsionẽ ꝙ littera uult.dicet & ipse.s.pruritus licet non credam qđ fuerit mens.Auic ¶ Et sciendũ circa tertiã partẽ qđ ulcera oculi ꝑpter uehementiã doloris unde trahunt materias.& propter materias corrup tas quas emittunt que materie statim tangũt palpebras sunt cause scabiei & pruritus. & obtalmie etiam secundum hunc modum est cã eorũ ¶ Est dubitatio circa quartam ptẽ utru3 species scabiei sint bene assignate.uidet qđ nõ qa auctores ponũt cõiter qđ sũt q̃tuor.s3 A. nõ distiguit eas ¶ Solutio qđ spẽs scabiei pos sunt distingui dupliciter. Prio ex diuersitare materie℞.et sic sunt tot spẽs quot sũt species humo℞ potentiũ illas facere.et sunt quattuor ut colera flegma melancolia et sanguis cũ siũt

acuti. Alio modo possunt distingui ex parte
quorũdam accidentiũ et graduu3.l3 ẽt ibi con
currat aliqua diuersitas i materia.et sic sunt
quattuor species. Propter ꝙ ẽ sciẽdũ ut appꝫ
mẽs Auic.et Iesus pº trac.caº 4º.et Haliabbas
9º the.caº đ egritudinibus palpebrarꝫ.et Ra
sis in zº cõtinẽtis capº pº.et ẽt zº distinguunt
quattuor spẽs scabiei.Pria est in qua apparet
in interiorib⁹ palpebrarꝫ supiorꝫ rubor et sen
titur prurit⁹.et ẽ ibi grossities cũ pauca aspe
ritate.& hãc spẽm tangit Auic.cum dicit. Et
incipit egritudo cu3 pruritu paruo.deinde fit
asperitas.i.parua & rubificat &c̃. Et tũc est
scabies qa anteq̃ fiat aliqua asperitas non est
scabies sed pruritus purus. Asperitas aũt fit
ꝑpter pustulas puissimas facientes inequalita
tem in superficie palpebre & uocat̃ a Serapio
ne trac.zº caº pº 5º de succes.i.prurit⁹. Secun
da spẽs scabiei est in qua apparet maior aspi
tas in interiori palpebre supioris & maior ru
bor & istã speciẽ Auic.dedit intelligi per pri
ma3.qa nõ est aliud nisi augumentatio prime
speciei.uel dedit intelligi per hoc qđ dixit.de
inde fit ut granũ fici & ulcerosa. Propter ꝙ
est sciendũ qđ per granu3 fici intelligim⁹ gra
na parua similia panico que iacẽt intus i ficu
interiori carnositati ficus.& sunt semia ficus
in hac ergo zª specie scabiei pustule sunt addi
te.& colegerũt materiã.Vnde locus pustularꝫ
apparet aliqualiter albus.uel citrinus.& hoc
ꝑpter adunationẽ materie que ingrossat̃.uel
ꝑpter aliquas crustulas que fiũt ibi.sed loca
circa pustulas apparẽt rubea incensa.& ideo
apparet sicut esset caro ficus cũ grãis que ap
parẽt qñ aperimus ficũ.& hoc est qđ dicit.đ
inde fit ut granũ fici.i.ut granũ ficus qđ appꝫ
simul cũ carne siue substãtia rubee sic⁹.et hoc
qa materia ia3 adunat̃ i locis pustulosis.iõ in
cipit ulcerare disrũpẽdo.& hoc ẽ ꝙ dic̃.Et ul
cerosa.& uocat̃ hec zª spẽs cinthuris.i.asperi
tas nõ qđ i pͣma specie nõ sit ẽt aliqª aspitas
sed pua. Tertia spẽs est in qua appet maior as
peritas in iteriori palpebra et scissure.et sunt
intm̃ manifeste.qđ si respicies palpebrã iuer
sa3 uidebit̃ tibi.sicut ficus crepata uł scissa.Et
ideo a qbusdã uocat̃ hec spẽs ficulnea ut põit
Iesus trac.pºcaº 4º de scabie.Hanc uero spẽm
.A.posuit cũ dixit.postea adueniũt grana du
ra.i.pustule et cruste dure cũ uehemẽtia scissi
onis adest .i.cũ ẽ multa scissura.sicut sciđũ ur
ficus cũ sunt matture i pruritu & apostematio
ne.i.cum ex pruritu & apostematiõe seq̃t̃ mł
ta scissura.uel possumus dicere qđ hãc tertiã
speciẽ.A.põit cũ dic̃.deinde fit sicut granum
fici .Et ulcerosa .i.fit illa quasi ut granu3 fici.
quia ficus ulcerosa i.habẽs scissuras.quasi di
cat.fit illa in qua apparent fissure.sicut i gra
nis fici siue in ficu.Et zm hãc expositiõe3 dice
mus qđ Aui.in sermone qui ꝑcessit ante istũ
duas inuit species scabiei.Vel põt dici qđ hãc
unã speciẽ põit in hº uno uerbo.& ulcerosa.
¶ Est tamẽ sciendũ qđ l3 in hac specie scissu
re appareãt in palpebra a pte interiori.& hº
qa ẽ ps interior.possibile tñ ẽ qđ appareant
in parte exteriori cũ illuc materia attingat.Vñ
Iesus dic̃.uidebis in exteriori palpebra.simili
ter scissure ficuũ.Eodẽ etiã modo debet intel
ligi de rubore.& alijs accidẽtibus.& nomina
tur hec 3ª species a Serapiõe subtussus.i.suc
cus.¶ Quarta species scabiei ẽ i qua asperi
tas ẽ maior & scissure.& omnia q̃ dicta sunt
i 3ª specie.ut Halyabbas dic̃ & Rasis zº cõti
nẽtis caº pº.& hãc speciẽ zm unũ modũ expo
nendi.Aui.dedit itelligi ex 3ª specie.quia ipsa
& 4ª nõ differũt quasi nisi zm maius & min⁹
Secũdũ uero aliũ modũ exponendi Auicenna.
põit hãc q̃rtã speciẽ.cũ dicit.postea adueniũt
hec grana dura.i.dur̃ pustule ł eminẽcie pue
cũ uehemẽtia scissiõis adest.i.cũ adst ueheme
ens scissura.i puritu & apostematõe cũ pruri
tu.i.& apostãte & p.i.ex pruritu & apostẽa
tiõe.i.ex pruritia & apostẽosa materia et hec
spẽs scabiei ut auctores ponũt ẽ uald lõga.qa
mã tẽdit ad naturã melãcolicã. Vñ Ies⁹ đ 4ª
scabiei dic̃.uidebis eã nigrã et supi⁹ cortices
siccos.& nominat̃ turusich.i.exicatõ solidita
tis.i.solide partis palpebrarũ uł solide humi
ditatis.& quia in primis duabus specieb⁹ ñ ẽ
multa exicatio.ideo oculus appatẽs hũidus la
chymosus & lipposus.in 3ª autem & 4ª pp
multam ariditatem & consumptionem hũidi
non contingit.& ex hoc exponunt̃ quedã dicta
Halyabbatis.Serapiõis et Iesus q̃ uident̃ ob
scura i capitulis đ scabie.et qa iste spẽs scabiei
sunt quasi qđã gradus in ea subsequẽter eue
nire potẽtes.ideo Auic.nõ curauit eas expsse
distinguere q̃uis in cura ostendat qđ distictio
d3 intelligi in his dictis.qa curã distiguit secũ
dũ spẽs ut apparebit.hic uero essẽt multa di
cenda siquis uellet saluare dicta Iesus q parũ
in distinctione harꝫ specierum uidet̃ deuiare.

Cura scabiei associatur.hic põit cu
ram.primo quando scabies ẽ con
iuncta alteri egritudini in substã
tia oculorum.zº quãdo est sola.
ibi zª.cũq; uideris patet.¶ Est dubitatio utrũ
stãte obtalmia & scabie uł ulcere oculi sit inci
piendum a cura obtalmie et ulceris uel a cura
scabiei.uidetur primo qđ ã cura scabiei p.A.
supra in caº de cura conturbationis oculi.Secũ
do sic scabies põt eẽ causa obtalmie.gº inten

dendo ad causam oportebit primo a scabie ici pe. In contrariū ē.A.hic. Dicendū3 ut sup innuit.A.et hic qđ ul' obtalia aut ulcus oculi ē cā scabiei.et sic o3 incipe a cura obtalmie uel ulceris. Rō est prio qa quia hec est una inten tio in ordine curationis ut patet 7° therap.et ultimo ca°.4 fen.primi can.Secundo qa ima ginandum ē qđ obtalmia ul' ulcus ex quo cau sant' sunt uehemētiores passiōes q̄ scabies.& sunt uehemētiores ex pte dignitatis lese actio nis.qa ledūt actiōe3 ocli.similiter sūt uehemē tiores ex pte accidētiū qa scabies nō ē prauo℞ accidētiū nisi cū clō cōicat ulcerando aut apo stemādo.& h° ē qđ dic.A.Cura p⁹ obtalia3. & similiter sunt dispositio & iudiciū.& eodē mō debet pcedi disponēdo oculū.& idē debet ēe iudiciū si ē alia egritudo.s.i substātia ocli. ut si ē ulc⁹.qa pus d3 incipi a curatiōe ulceris & subdit cā3.Nā o3 ut tu uehemētiorē earū attendas diligēter.qsi dicat. cum obtalmia & ulcus ocli sit uehemētior morb⁹ q̄ scabies.g° a cura istorū o3 incipe.Si uero scabies sit cā obtalmie.ita qđ obtalia sit leuis.potes icipe a cura scabiei.& h° declaratū ē supra i trac pri° ca° đ cura cōturbatiōis oculi. ¶ Est tamē sciē dū qđ licet pri⁹ quādoq̧ incipiam⁹ a cura sca biei.nō tamē debet negligi obtalmia q̄uis sit leuis. Causa ē quia posset p negligentia3 au geri & fieri peior dispositō q̄ sit dispositio sca biei.Eodē etiā mō lic3 primo incipias ad curā obtalmie.& postea uadas ad cura3 scabiei.nō đbes negligere rē.i.dispositionē aliquā obtal mie.i.quā obtalmia derelinquit in oculo.uel quā posset inducere.qa ocul⁹ post obtalmiā re māsit aliqualiter debilis parat⁹ recipe.Et iō fortes medicie pure ad scabiē usitate ledēdo o culū facerēt reuerti obtalmiā.imo nouā gene rarent.& h° ē qđ dicit.postq̄ nō dimiseris rē obtalmie.hoc autē fit nō ponēdo fortes medi cinas uehemētes scabiei.uel nō ponēdo eas pu ras. ¶ Ex quib⁹ soluunt' cōtraria. ¶ CVM q̧ uideris ¶ Hic ponit curā soli⁹ scabiei.& prio eius que est in pma spēsiue in pn°.z° ei⁹ que est in z^a uel in 3^a innuens de 4^a.3° reuertit' ad cōplementū cure pme spēi.z^a ibi.in z^a uero 3ª ibi.illius autē que cura p3. Est sciendū p° ꝙ hec littera pōt dupliciter exponi pmo ꝙ Auic. hic ponit curā spēi pme.& tunc exponat'.Cu3 uideris ulcerationē.& apostēa.s.in carne &c̄. Alio modo qđ ipe declaret dictū stati .s.ꝙ qñ cū scabie associat' obtalmia.ul' alia egritudo o3 qđ pus cures illā.uult ergo hoc declarare di cens qđ cū uideris ulcerationē.s.oculi.& i hoc exponit qđ dixit.Alia egritudo & apostēa.i. obtalmia. Caue ne tu administres medicinas acutas.s.que cōpetunt in scabiei cura.& silia

eis.ut medicine uehementis siccitatis nisi post cōsecutionē cū facilitate.i.nisi postq̄ tu feceris eas faciles cōsequēdo uel psequēdo i cura ob talmie & ulceris pmo ad possibilitatē.i.z^m ꝙ est possibile qa nō est possibile curare sic per fecte obtalmiā qñ est cōiuncta scabiei.nam tu &c̄.i.si aliter facis & sic augumentabis obtal miā & ulcus. ¶ Secūdo est dubitatio pp̄ter p̄ ma3 expositionē.ut℞ in pma specie scabiei de- bemus uti medicis acutis.uidet' qđ sic. pmo per Iesu3 qui pmo pcipit cōnes fieri in pma specie.sicut Auic.intelligit qđ tu facias. z° p cipit qđ reuoluas palpebrā & frices cum sief rubeo acuto.Idē ponit Rasis z° continētis au ctoritate Serapionis ¶ In cōtrariū ē Auic.hic & Halyabbas in 5° practi.ubi solū docet đ lo calibus ponere sief rubeū lene siue leue.et pul uerē croceū. ¶ Dicendū ꝙ in p^a spē scabiei uel subito approxi'as medicias acutas.& hoc est i cōueniēs. Rō ē qa subita acuitas earū ē cā ad ditiōis in apostēatōe attrahendo materias ad locū.& hoc est qđ dic.Cū uideris ulcerationē & apostēa.s.inchoare ulcerationē.s.puam & ocultā & apostēata pua.q dicūt' eminētie pue Caue ne administres medicinas acutas. Nā tu trahes cū medicinis.s.acutis aquam uehemen tē idest mūltos humores.& quia hoc đclarat' per multū cursu3 lachrimarum fluentium pp coliquationē factā.ideo dixit aquā uehementē Causa aūt quare iste medicie acute subito ap proximate i scabie in prima spē sunt cā tract⁹ humorū.non autē in z^a specie uel 3^a uel 4^a est qa in prima specie nundu3 facta est induratio supficiei palpebre.neq̧ facta ē crusta.nec est multa corruptio in palpepra.& iō stati sētit acuitatem medicine & fit dolor uehemens & medicina acuta statim et fortiter imprimit.In aliis uero speciebus ē facta crusta et induratō unde cōcedit' fricatio cū zuccaaro.pmo ad moli endū qđ non cōceditur in prima specie secūdū Iesum.& ideo medicine acute non sic iprimūt Vel non subito approximas medicinas acutas sed gradatim procedendo de minus acutis ad magis acutas.đ oppositione rara ad frequētē et de parua quātitate medicine acute ad mltā & sic cōsequendo possim⁹ uti medicinis acutis Et hoc est quod dicit Auicenna.Caue ne ad ministres medicinas acutas.& similia eis.ut fricationem cum rebus asperis.nisi post con secutionem. idest nisi.cum quada3 consequti one.cum facilitate.i.faciliter facta.p°.s.cum fa cilioib⁹ incipiendo.Vel nisi post cōsecutiōe3 cū facilitate.i.nisi postq̄ tu faciliter puenis ad illas.tūc autem faciliter puenis quādo nō inci pis ab eis.Ecce g° qđ .A.nō negat ex toto usū medicina℞ acutarum .sed negat usum earum

difficilē. Ex quib⁹ cessat cōtraditio inter auc
tores. Tertia ē dubitatio utrū in cura scabiei
competat medicamē repcussiuū. Videt̄ qđ sic
qa materia scabiei pōt eē in fluxu. & sic eget
repcussiuis. ¶ In cōtrariū ē Iesus qui ī cura
scabiei ꝓhibet sief albū. & omnes auctores cō
cordāt qđ medicine que ponūt sunt sicut sief
uiride uel rubeū leue ul' acutū ¶ Est sciēdū qđ
materia scabiei ī quacūq; specie sit iā intelligi
tur qđ in parte sit collecta ul' fluxa. qa aliter n̄
esset scabies. sꝫ essꝫ quedā dispositio ad scabiē
nā in scabie oꝫ ut sit pustula. licet magis ul' mi
nus apparens zᵐ diuersitatē scabiei. & iō oꝫ
qđ materia iā exiuerit uenas & sit fixa ī parti
cula. licꝫ sit possibile qđ sit ibi flux⁹ materiaꝝ
ad oculū. imo zᵐ plurimum in specieb⁹ scabiei
ē fluxus materium ꝑpter dolorem qui semp
cōtingit in cōfircatiōe palpebre aspere ad ocu
lū. ¶ Ex qb⁹ nunc dictis & aliis supᵃ appa
ret qđ in omni specie scabiei opꝫ ꝙ utamur me
dicāie cōposito ex medicis stipticis. et ex acutis
medicie qdē stiptice sint lapis ematitis & h⁹
mōi. ponūt ad cōfortatiōeꝫ palpere ne recipiat
materiā. & ut exiccēt & cū h° p frigiditatem
& stipticitatē possunt repcutere. sed medicie
acute. s. fortis exiccatiōis. sicut ē es ustū & alo
es. & similia ponūt ad exiccandū et resoluēdū
materiā que est in parte et ad dissoluendū eā
et faciendum cōuerti et euacuari in lachrimā
et ut consolidēt et ut acuitate attrahant aliq̃s
humiditates subtiles cū qb⁹ siccitas materie
leniat. ut supra posuit Aui. in ca° de gresse. Et
ad hāc intentiōem lenitiōis ponunt cum istis
medicinis quedā lenientia sicut gūmi arabicū
et dragaganti. Iste enim habent multaꝫ utilita
tē ī sief huiusmōi acutis. p° qa leniūt materiā
z° qa sedāt pruritū. 3° qa tractuꝫ scabiose pal
pebre ad oculū faciūt magis facilē. 4° qa reꝑ
mūt furiosā acuitatē medicinaꝝ. s. uiridis eris
et huiusmōi. 5° qa tenēt has medicias secū mix
tas. & faciūt eas cōseruari ī palpebra. et adhe
rere. & qa ī pᵃ spē scabiei ē mlta intētio ꝓhi
bitōis cursus. & nō ē tāta necessitas medicina
rū acutaꝝ q̃ta ē ī 4ᵃ nec ī zᵃ q̃ta ē ī 3ᵃ. idō me
dicamē qđ in pᵃ spē approximamus hēt plus
de medicinis istis. s. frigidis & stipticis. Sed
medicamē in 3ᵃ & 4ᵃ specie ēt hꝫ plus de acu
tis medicis. & hoc pꝫ uidēdo cōpositionē sief
rubei leuis a quo secure possum⁹ incipe in pᵃ
specie scabiei. deinde ad sief acutū rubeuꝫ uel
uiride ad qđ postea deuenim⁹. Ex qbus solui
tur dubitatio qa in scabie nō possumus uti in
aliqua sui specie medicis soluꝫ repcussiuis ꝑp
cām dictā. licet magis possimus uti repcussi
uis in ꝑma specie. tn̄ semper oꝫ cū hoc qđ sint
exsiccatiue & cōsumptiue materieꝝ. Et ideo

qdā sunt curati a ꝑma specie scabiei cū pulue
re solo galle aspo sup interiori parte palpebre
zᵐ ꝙ poīt Iesus et Rasis ī z° cōtinētis Mod⁹
autē est qđ reuerset̄ palpebra & aspergat̄ su
per ea pl'uis. & liget̄ sic reuersata & dimitta
tur trib⁹ horis. quādoq; tn̄ ꝑpter sedationem
aspitatis aut caloris aut doloris ponim⁹ aquā
rosatā cū seminib⁹ cithonioꝝ. sicut post frica
tionē docet ʒoar. ¶ IN secūda uero. ¶ Hic po
nit curā secūde et tertie speciei. & innuit curā
quare. & in sūma ponit curā scabiei in qua ē
manifesta asperitas. & ē sicut crustula pustu
larū. & hec cura est cuꝫ remouentibus illam
crustā. Et hoc fit fricādo palpebrā inuersatā
Fricatio aūt fit cū ferro. s. non habēte multam
acuitatē sꝫ debitā et fiat forᵃ q̃ possit bn̄ adhe
rere sic eēt sic ¶ Fit aūt frica° hec cū spūa
maris dicta kasuri. & est una spēs de quinq;
Moderni aūt utunt̄ pumice. fricatio aūt fit cū
foliis fici uel cū medicamīe qđ pōit ex sedene
gi. i. lapidis. ematitis & c̄. et fiat ex eis coliriū
. i. sief habet enīꝫ h° medicamen uirtutē abster
gendi & exsiccādi fortiter & cōfortādi. ¶ IL
lius autē. ¶ Hic pōit curā scabiei ī pᵃ specie. et
ꝑmo p euonem & per regimē. z° p medicinas
locales. ibi zᵃ. & cōfert patet ¶ Est sciendū cir
ca primā parteꝫ qđ per curaꝫ cū medicinis in
telligit illā que distinguitur cōtra curā factā
cū ferro abradente. Hec enim abrasio fortis cū
ferro. ul' cū re que stat loco eius. ut pumex ul'
folia ficus non cōuenit in prima spē. & maxie
ī principio. quia nō ē nota asperitas nec crusta
Et ideo sufficit appositio medicinarū que dicē
tur. regimen et euacuatiuū p° et ꝓhibitio ascē
sus materierū ad caput. Euacuatio fit cuꝫ far
macia uel flobothomia bis in mense. Et hoc fit
ut corpus fiat uacuuꝫ & auarū & materie nō
ascendat ad caput. Fit etiā euacuatio cuꝫ flebo
thomia uenarū lachrimaliuꝫ. & hāc Auic. non
precipit bis in mense timens de euacuatiōe ab
oculo et eius debilitate. sed ista flobothomia
nec illa debet fieri bis uel semel in mense. nisi
post multā consideratioꝛeꝫ medici. Regimen
aūt fit cuꝫ balneo & alieratione omnium que
mouent materias ad caput siue mordicando.
sicut facit fumus & puluis siue coartādo uer
sus caput. sicut uociferatio & strictura colli.
& capicii. i. colarii siue inflamando. ut ira &
multitudo loquele. et uociferatio etiam posset
poni inter ista. siue situando caput decliue sicē
multitudo applanatōis puluinaris. et multitu
do ꝓlongatōis iacēdi sup faciē. et omniuꝫ et c̄.
sicut multus tactus & confricatio partiū faci
ei. & usus rerum mouentiū ad caput ut mlt⁹
pot⁹ uini & usus acruminū. ET CONFERt
hic ponit curam per medicinas locales. & p°

q̄ȳ scabies p̄me speciei est leuis. 2° q̄ȳ iaȝ confirmat̄ siue fortificat̄.ibi 2ª ꝙ si fuerit fortior patet. ¶ Est sciendū circa p̄maȝ p̄tem ꝙ ex ista littera sumit̄ qđ supius dicebat̄.s.qđ in p̄ma specie scabiei debet icipi a medicinis nō mltū acutis.sicut ē colliriū rubeū leue & gradatim ire ad fortiora ut ē uiride leue. QVOD SI fuerit. Hic ponit curā scabiei quādo fortificatur ut quia auget̄ asperitas & ulceratio. & i h° Aui.innuit curaȝ aliarū specierū.s. secūde tertie & quarte.si medicus pspicaciter cōsideret.pr̄io enumerat medicinas acutiores .pdictis que cōueniūt in scabie fortiori q̄ sit inchoatio prime speciei.2° pōit descriptiōeȝ quarūdā medicinarū.ibi 2ª.& ex medicis. ¶ Dic prio qđ i fortiori scabie q̄ sit scabies inchoans. l' q̄ sit scabies prīe speciei medicamē acutius illis cōueniēs ē carcamaticon 2^m Mesue positum trac.p° ca°.23° colliriū arsistratis ponit̄ in 5° can.trac.2°.colliriū de croco patet ibidē. ¶ Et quādoq̄.s.cū idiges fortiori medicamie curatur cū felle &c̄. ¶ Calcadis ē species uitrioli.l' uiride eris cōiunctim & sepatiȝ.q̄a omnes iste medicine singulariter sunt fortiter exiccatie. lȝ diuersimode.& iō cōiuncti siue sepati singulariter cōferunt. ¶ Basilicon ponit̄ in 5°. can. ca° preallegato. ¶ Colliriū generatiuū ē illud qđ ponit̄ in ca° de lachymis.& tūc etiā Aui. laudat medicamē arsistratis.uel q̄a est multū utile.ut apparet ex ei9 descriptōie.uł dixit h° bis.quia repit̄ duarū descripitionuȝ. ET EX medicinis. Hic ponit descriptiōem quarūdam medicinarū.& ponit duas uel tres & q̄libet ē fortis exiccationis.licȝ 2ª sit fortior q̄ prima. ¶ Aure9 ē pōdus.ȝ.i.uel.ȝ.i.S. ¶ Misceāt̄ sicut scis.s.uehementi mixtione. Et scis h° ex quodā collirio posito sup̄ª c°.đ rupturis corree ¶ Cū aqua pluuiali.q̄a ē multe subtilitatis.

HAlintisach est apostēa ¶ Hic Aui. determinat de passione que dicit̄ tumor.& p̄mo ponit eius cās. 2° signa.3° curā.ibi 2ª qđ uentosuȝ est.ibi 3ª.oȝ ut incipias. Est dubi° circa p̄maȝ p̄tem.utꝝ tumor palpebre dict9 alintisach sit idem qđ inflatio palpebre uidet̄ qđ sic.ex ui uocabuli q̄a tumor & inflatio uident̄ idē dicere. Secundo siceedē cāe ponunt̄ hic & ibi. In contrariū est Auic.qui facit diuersa capitula. Respōdet Dynus qđ hoc capituluȝ ē de apostematib9 palpebrāꝝ a quacūq̄ materia fiāt. sȝ capitula supiora sunt de determinatis apostematib9. ¶ Hec solutio nō est ad mētē Aui. q̄a nō cōsueuit postponere capitula generalia & anteponere spālia. ¶ Rē hic nō fac̄ mentionē de apostēate sanguineo nec de colerico. ¶ Dico ergo qđ inflatio palpebre & tumor de quo facit sermo hoc capitulū.differūt in duob9.p̄mo quia inflatio est paruus tumor sed tumor hic est magn9 tumor.& ideo pōt dici ꝙ materia inflatiōis est magis mixta cū palpebra.sed materia tumoris est magis sepata.& ex hoc contingit qđ q̄ȳ homo morit̄ quasi palpebre tumide tremūt.& ideo uocat̄ a quibusdā tremor. Secūdo differūt q̄a inflatio est circa exteriora palpebre.sed tumor ē in p̄te interiori uersus oculū.licet posset etiā extra cōicari.& quia tumor ē magis inflatio uersus p̄tem cōiunctiue ocli.ideo quidā auctores ponūt qđ tumor sit de passionib9 cōiunctiue sicut per Azarauiuȝ patet.& per Iesuȝ Haly. Et uocāt oēs isti auctores hāc passionē inflationē. Rasis tñ dicit in 2° cōtinentis ꝙ dȝ nūerari iter palpebrāruȝ morbos.et has q̄tuor cās positas ab Aui. ipsi ēt ponūt.hec.n.passio nō hēt secū dolorē.& si hȝ nō ē de eo curandū. Et ideo illud cū q° magis se repētat ē magna intumescētia siue infla° & ideo uocat̄ tumor & pōt uocari inflatio.s. magna. Ex q°ꝑȝ qđ lȝ tūor possit fieri a sanḡne.tamē quia ibi ē dolor notabilis obtalmia dicitur uel apostema.& pōt uocari rosariuȝ.ut patet ex dictis ca° de guardēgi.& iō plus nominatur in ca° de apostematib9 oculi uł palpebre q̄ nominetur in ca° đ alintisach. ¶ Ex q̄bus dictis pȝ quot sunt eius cāe.q̄a sunt quattuor nam hec thumescentia pōt fieri a uenositate q̄ multum inflat. Secundo a flāte subtilli.qđ ēt multiplicatū multum inflabat. Tertio ex superfluitate aquosa. Quarto a materia melācolica omnino eniȝ ista multū inflāt.fit etiā prurit9 ibi.q̄a aliqua particula harum materierum ex calore extraneo corrumpitur et exacuit̄.unde facit prurituȝ.& hoc ē qđ dicit.alinitisach ē apostema.i.magnus tumor cū pruritu &c̄.& q̄a tumor in diffinitione cadebat.iō assumpsit illđ ex parte diffiniti.q̄a hec forsan uocabulū alnitsach significat in lingua eorum expresse hanc passionem.similiter quia diffinitio sic stetisset tumor ē tumor cū pruritu &c̄. ¶ Secūdo est sciendū qđ Auic.dicit.q̄ȳ q̄.est id qđ dominatur.q̄a forsan sola uentositas nō facit hanc passionē.sed dominatur.& sic etiā de aliis.sȝ iste materie non reperiunt̄ pure.& si repiūt̄ facient eas. ¶ Ex quibus patet solutio ad cōtraria. Ad primū dico qđ i uocabulo possunt cōicarī.sȝ aliter sumit̄ iflatio hic et.ibi. ¶ Ad secūdā dico ꝙ A.innuit aliq̄ differētiā i cāis iflationis sup̄ dicte.et in causis iflationis que dr̄ tumor uel alintislach.quia iflatio palpebē cū sit parus tumor qui fit a uapore q̄ nō sic eleuat mēbrū in tumore .sicut facit uentositas fit etiā a materia subtili.s.aquosa subtili.q̄ ēt nō mł9

tum eleuat nisi sit multa. sed iflatio fit et ex materia melancolica que sui mole. & corporei ta e multū tumefacit palpebraȝ. & ideo pōt dici qđ inflatio ē quasi quedā cacesia in palpe bra sed alintifach ē magnū apostēa et magn⁹ tumor & est cuȝ pruritu.

Quod uentosuȝ hic ponit signa. p° uentosi altinfach. z° flegmatici uiscosi. 3° aquosi. 4° melācolici. z^a ibi. flegmaticū enim. 3^a ibi sed in aquoso. 4^a ibi. & melancolicū. ptes patēt Est sciendū qđ alintifach uentosum hēt sex signa ¶ Primum est qđ accidit subito. & hoc quia materia uentosa ē mobilis cū uehemēti ipul sione. & iō fit subito sed facit tumorem. dicit autē qn̄q. quia posset esse illa uentositas cru da & tardi motus pp aliquā humiditateȝ ibi comixtaȝ. & ideo non subito moueretur & sic qn̄q non accidit subito. licet tamē qn̄q fit. pl⁹ tamen est qđ subito accidit. & iō Rasis z° cōti nētis dicit absolute qđ si accidit ex uētositate euenit subito. & Iesus et Azaranius cōcordāt ¶ Secundū signū ē qđ declinat ad ptē lachri malis. s. domestici. ut dicit Iesus. Ratio ē. qa ibi ē locus spaciosus in quem uentositas suo impulsu statim penetrat. ¶ Tertium signum est quia apparet sicut punctura musce qđ pȝ quia ibi primo apparet unus paru⁹ tumor sic ē tumor i loco puncture musce. & deinde stati crescit. ita qđ hic paru⁹ tumor p̄cedit ut appȝ sensus cuiusdā pūctōis. qa uētositas extēdēdo & penetrando pōt subito facere illum dolorē puū. & tūc infirm⁹ credit qđ musca pūxisset eū. & taleȝ punctionē subitā nō faciūt alie ma terie dicēde & iō in hac specie alintifach po nit h° signū. & hoc uoluit Iesus trac. p°. ca°. 4z°. ubi loquēs de hac specie tumoris ul' infla tionis. dic. quādo orit p̄cedit eū qđdā simile morsui reptiliū. sicut accidit. a morsu musce ꝑ cimicis. ¶ Quartū signū ē qđ accidit i estate uel ꝓpter maliciā digestiōis. uel qa estas mo uet materias uaporosas uersus cutim & acuit eas que si sit grosse retinēt ¶ Quintū signū ē qđ accidit senib⁹. ꝓpter defectū digestiōis unđ multiplicat uentositas cū ipa fiat a debili calore. ut patet in 6° de accidēti & morbo. & fit acuta ꝓpter putredinē que facit in eis ffa salsum. ¶ Sextū signū ē qđ nō est grauitas ꝓpter uētositatē que naturaliter nō grauitat. Iesus tamē pōit aliud signū dicēs qđ ē color eius albus. sic color apostematū flegmaticoꝝ ¶ Ex quo patet qđ quādo auctores dicunt ꝙ apparet sicut punctura musce uel apis ꝑ cimi cis & c̄. nō debet itelligi qđ ibi appareat rube do in colore. ¶ Est sciendū circa secūdam par tē qđ alintifach flegmaticū est cū maiori frigi

ditate in loco. quia flegma ē frigidius q̄ sit uētositas & ē grauius. & quia flegma hȝ aliq̄ uiscositatē iō si premat digitus super palpe bra retinet uestigiuȝ impressionis digiti. per horam. i. p aliquod breue spacium quia non tenet uestigiuȝ per horā que est. z4. pars diei naturalis ut pȝ ad sensuȝ. sed qn̄ cā alintifach est materia aquosa subtilis tunc si premat di gitus statim recedit uestigiū. In uentoso autē nullo modo tenet. imo stati reimpellit. neq ē cū eo. s. alintifach flegmatico uel aquoso & c̄. qa iste materie nō faciunt colorē ut pȝ in z^a p̄ mi cap° de signis apostematū. uel cū eo. s. aq̄so ¶ Est sciendū circa quartā ptē qđ materia me lancolica respectu pdictaꝝ est apta facere ma gnā iflationē. ꝓpter tria. p̄mo qa est hūor cor pulentior. z° quia est multū humor uētosabil' uentositate ꝓprie dicta. u n̄ melancolici ex hoc sunt luxuriosi. ut patet in 4^a pticula de ꝓble matibus ꝓblemate 3°. Tertio qa difficulter re soluit uel seperat a mēbro & ꝓpter has cās inflatio melancolica cōicat palpebris & oculo. Etiā ꝓpter aliud qa materia melancolica stās sub sua forma nō est apta multū pelli uersus extra. s. uersus supficiē cutis. & ideo sua iple tio & spaciū magnū qđ requirit occupat pal pebrā intus uersus cōiunctiua. & est cū duri cie quia hec est natura hūoris melācolici. De inde cum dicit. Et extensiōe cōsequētib⁹ sup cilia & maxillaꝝ sumitatē ¶ Est sciendūȝ qđ materia melācolica apposita palpebris ibi mł tiplicat ꝓpter ineptitudinē ad resolutionē & ideo pōt cōicari infla° & duricies usq ad pōa maxillarū & usq ad supercilia. & in hoc oēs auctores cōcordāt. Credo tn̄ qđ sit pl⁹ apta cōicari hec iflatio melācolica ptib⁹. maxillaꝝ q̄ partib⁹ supciliꝝ. & frontis. & h° qa mate ria melancolica ē magis parata ad descēdēdū & iō Rasis z° continētis h° signum sic descri bit. Si accidit ex supfluitate melācolica inflant palpebre & oculi. & possibile est qđ distēdat usq ad maxillas. Dicit post Auic. nō ē dolor đ quo sit curandū. Rō est qa lȝ sit dolor aliquis est paruus. qa materie frigide per se nō faciūt dolorē fortē ut dictū est. & ē color ei⁹ pȝ et c̄.

¶ ET PLVRIMVM accidit post obtal miaȝ & c̄. Ratio est quia forsan hūor melācoli cus ut plurimū sequitur alios morbos in qb⁹ euaporatione facta in parte subtili sāguis ei⁹ grossum remouet. obtalmia aūt sanguinea in qua ē feruor et uariole ꝓpter ebulitionē facta resolutione ptium subtiliū residuū conuertit ad naturā melancolicā. & secundū h° dispenit nutrimentum qđ ad il as ptes uenit. & in hoc sermone oēs concordant. Vnde Rasis in z° cō tinētis. dicit plurimū accidit in uariolis & ob

talmia addit tamē Iesus c° 42°.et Azaranius & Rasis in 2° cōtinentis qđ hoc fit proprie in mulierib⁹ & quidam dicūt & in pueris. Ratio est quia multa humiditas in istis est cā qđ ebullitio & resolutio nō perducāt ad multā siccitatē.qa fieret tunc apostēa durę dictū sephiros uel per adustionē fierēt alie corruptiōes melācolice.s3 cōseruata aliqua humiditate quis humor sit cōuersus ad naturā melancolicā.tamē facit hanc passionē que dicitur tumor ꝓpter multitudinem & grossiciem.

O Portet ut icipias ¶ Hic pōit curā & primo p euacuatiōe3.2° per localia.ibi 2ª.& eni qđ fuerit ¶ Est sciēdū qđ Aui.inuit duos modos euacuatiōis.s.uniuersalē cū medicina solutiua & iō dic̄ euacues corp⁹ & ꝑticularē a capite. uel cū solutiuo sibi appropriato ul' cu3 caput purgiis sternutatoriis & huiusmodi & ideo dicit mūdifices caput nota etiā qđ medicie solutiue hac passione oēs debent habere aliquā uirtutē euacuatiuam flatis melancolica.enim que facit aliquā de huiusmōi spēbus nō declinat ad ultimā natura3 meancolicam.sed tenet de natura flegmatica de aliis ēt materieb⁹ ē notū.s.de aquosa et flegmatica et uentosa.qa uētositas ēt multū surgit a flegmate.et iō bonū euacuatiuū ē pillule cochie mixte cū aliis pillulis secundū ꝙ tibi uidet̄.Vnde Azaranı⁹ in c° de inflatione dic̄.Cura omniū spēru3 est qđ euacuetur corp⁹ a flegmate cū pillulis cochiis.ET ENIM.hic ponit curam localem. & maxime eius qđ fit a flegmate.dās de aliis intelligere ex cap° de cura inflationis supª.& ex ca° de cura obtalmie frigide & morboru3 oculi frigidorū.et ponit quatuor localia. Primū fit ex foliis malue.s.que ē altea decoctis cū uino ul' aqua secūdū qđ tibi uit̄.qa aliqualiter resoluūt & ꝑparāt ad resolutiōnē uniformem Vel hic acipit maluā et accepit paulus ut p3 in 2° can.c° de cubeze.uel forsan ponit curā alitifach melancolici qđ ēt declinat ad naturā flegmatis ut dictū est. Secundū medicamen est forti⁹ in resoluēdo ex alkertua.i.pentadactilo. ul' catapucia maiori ul' ruta et aneto q̄ fortiter resoluit ¶ Tertium medicamē est euaporatio cu3 aqua calida.deinde cu3 aqua & aceto. Vnde Rasis in secūdo cōtinētis dixit phiralet⁹ in apostematib⁹ mollibus.i.inflationib⁹ existentibus in palpebris assiduet̄ calefactio cum spongia madefacta in aqua calida sepi⁹ quousq3 fiant leuia ualde.deinde madefiat alia spongia noua in aceto & aqua & liget̄. Quartū medicamen est qđ fiat linitio ex aloe & felugaragi .i.felle elephātis.Et sief memithe est superi⁹ expositū in trac.ꝑmo ca° 4°. Fausel.i.auelana inda croc⁹ & aqua solatri.s.que dicit̄ uua lupina uel alkakingi est eni exiccatiua. Est sciendum qđ felugargi est herba de qua fit liciu3 & sic exponit̄ sup̄ trac.ꝑmo ca° 4°.s3 feluzaragi est fel elefantis & ita ponit̄ in 2° contineītis hoc medicamē.Et uidet̄ qđ cōferat in inflatione melācolica post obtalmiā.Vñ dic̄ dixit fili⁹ Serapionis qđ cura inflatiōis remanētis post obtalmiā est cū hac medicina. ℞.fel elephātis memithe sandalorum rubeorum aloes acacie gūmi arabici opii nucelarum idarū.an.terant̄ & ipastētur cum succo uue lupine.Auic.ergo subtraxit sandalis ru.acaciā gūmi arabicū.& opium.& remanet medicamē magis resolutiuū.& ideo cōfert in flegmatico alintifach.Sed cū illis medicinis frigidis cōfert in alintifach post obtalmiā.remittēdo acuitatē aliq̄ quā suspicamur in materia remāsisse.¶ Secūdo ē dubita° utrum inchoāte alintifach possim⁹ uti repercussiuis.ui det̄ qđ sic.qa ē apostēa.s3 in pn° apostematū utimur eis.¶ In contrariū est Auic.so'u3ua dens ad resoluentia.¶ Dicendum qđ in principio huius passionis premissis purgatio d̄bemus uti resolutiuis & dissolutiuis nō repcussiuis. Ratio est quia statim cū ē hec passio n loco ē materia ñ repcutibilis.s.aqua l' flegma uel uent⁹ uel melācolia.et sunt iam i ꝑticula iste materie.Et ē quodāmō sil'e ei qđ dicebat̄ supra ca° de guardēgi.& hec ē snia Iesus tra. p°.ca° 42°.ꝗ̄ dicit.nō o3 uti in his.s. inflationib⁹ & similib⁹ infirmitatib⁹ medicis restrictiuis & opilatiuis.nec flebothoia q̄ utimur in pricipio obtalmie.s3 indiget in omnibus horis qđ dispergit & resoluit post purgatiōe3 corporis.Idē Rasis 2° cōtinētis. ¶ Ad rōe3 dicēdū qđ i qbusdā apostematib⁹ nō utimur repcussiuis.

M Vltitudo palpitationis. Hic.A. determinat d̄ motu incōueiēti palpebrarum q̄ ē accidēs i quo palpebre frequētissime mouēt̄.& dicitur multitudo palpitatiōis.& primo pōit ei⁹ causas.2° iudiciū ibi 2ª. & iudicat & patet. ¶ Est sciēdū prio qđ Aui.tres causas ponit frequētis palpitatōis.Prima ē res lenis cadēs in oculo.ad cuius expulsiōem natura conatur motu frequēti palpebrarum sicut cōuenit in casu pulueris ul' parue musce.q̄nq3 tñ ille i cui⁹ oculo ē plui⁹ ul' musca pua pcipit i motu & cō fricatōe dolorē nec cōseqt̄ expulxiōe3.tūc claudit oclū.& nullo mō mouet palpebrā.Secūda cā ē siccitas in musculis q̄.icipit & mouet motu spasmoso.Dico aūt icipit.qa siccitas q̄ iā est cōfirmata.et facit spasmū in facto esse nō mo

uet.ĩmo q̃escit tũc palpebra cõtracta. Terª cã ē materia uẽtosa faciẽs spasmũ.et hũc spasmũ Aui.uocat tetanũ.uẽtositas enĩ spasmans facit spasmũ ĩctuosũ unđ fit palpitatõ.& h° ē qđ dicit.quãdoq̃ fit in habentibus tetanũ .i. spasmũ uẽtosũ.fit etiã in his in quib⁹ circa musculos habũdat uẽtositas parãs ad spasmũ q̃uis nundũ incepit spasmũ.& h° ē qđ dicit. & in pparatis ad ipsum.& iõ palpitatio i febrib⁹ acutis.q̃a significat uel dominiũ siccitatis incipiẽtis cõtrahere uel dominiũ uẽtositis euntis uersus musculos significat spasmũ.s.đ siccitate.uel tetanũ.i.spasmũ de uentositate. ¶ Sꝫ tu dices nõne possꝫ ẽt fieri palpitatõ ex spasmo repletiõali. Dico qđ sic & đdit itel ligi & forsan frequẽtius fit a uẽtositate q̃ ab humore.q̃a materiã penetrantẽ in illos musculos oꝫ esse subtilẽ & ĩpulsiuã. uelle uero hic declarare tetanũ uerũ qui dicit utrũq̃ tenẽs eẽt ualde difficile.& dicet in zª.fen hui⁹.Curatiõeꝫ autẽ palpitationis derelinquit notam ex c° spasmi & tetani.& ex ĩgenio extractiõis rerũ que cadũt in oculo qđ ingeniũ ē uulgo notũ.& ideo omisit. ¶ Rasis tamẽ dicit in z° cõtinẽtis cũ cadit in oc°o puluis aut fumus istil leť in eo lac qđ si nõ repitur instilleť aq̃ pluries.q̃a iuuat uľ accipe resinã & pone super caput radiꝗ & ducať p oculum.

Cadunt pili oculi. Supius Auic.đterminauit de passionibus appropriatis palpebris. ¶ Hic determinat de his que appropriant pilis uľ palpebris rõe piloꝝ.& possũt iste dispõnes esse de cap° decoratiõis.& de ca° morboꝝ secundũ quãdaꝫ cõsideratiõnẽ nõ di endã hic & iste dispõnes sunt quattuor.s.casus pilorũ inuersatio eorũ.multiplicatio eoꝝ.& inuisca° eoꝝ.Prĩo ergo notificat pmam.z° secundã.3° tertiã.4° quartã.ibi zª.& ex eis.que experta ibi 3ª.nascunť ex multitudine. ibi 4ª fit illud secundũ plurimũ. Prĩa in duas.pmo põit cãs casus piloꝝ.z° curã.ibi zª.in illo qui ē. Signa uero presupponit nota ex noticia cãꝝ siue egritudinũ que hic dicunť.Prĩa in duas pmo põit diuisionẽ pmã haꝝ cãꝝ. z° declarat ipsaꝫ.ibi zª.& cã quidẽ. ¶ Dicit pmo qđ pili oc°l.i.palpebraꝝ licet sint etiã oculi finaliter cadũt aut &c̃.& pater. ¶ ET causa ¶ Declarat p° cãm que est ex pte materie.z° cãꝫ ex pte loci.zª ibi qui autẽ est cã ¶ Est sciendũ qđ Aui.duas ponit cãs in genere sumptas ex parte materie. Vna ē puatio materieꝝ.& hec põt dupliciter cõtingere.Prĩo quia ipsa conuertiť ad aliã formaꝫ.ut q̃a fiunt inde pediculi.uel q̃a pediculi illũ consumunt.& hoc est qđ dicit.aut q̃m re

plenť.s.pili pediculis in sui radice.uľ z° quia consumiť ex calore febrili paruo exiccãte.sicut accidit in finib⁹ quarũdã egritudinũ cõsumptiuaꝝ & cadunt capilli & pili.& ideo dicit sic fit in fine &c̃.& estimo ꝙ defect⁹ sit i littera ut uelit dicere.aut ppter priuatiõeꝫ materiei uľ cõsumptiõeꝫ.sic fit in fine egritudinũ &c̃. & hic defect⁹ apparebit i eo qđ diꝫ i cura h⁹ Secũda causa sumpta ex pteꝫ materie ē corruptio materie ledẽtis et corrũpẽtis pilos. Hec autẽ corruptio ē.aut quia materia est acuta. aut q̃a est salsa nitrosa.& ideo dicit aut q̃m corrũpunť.s.pili ppter id qđ admisceť eis cuꝫ nascunť.s.de mala materia sicut accidit in alopicia.i.in casu pilorꝫ & est.s.talis admixtio materie ut sit in interiori parte palpebre hũiditas etc̃. Et addit Aui.nõ apparẽte in palpebra etc̃.quia casus piloꝝ cum manifesto nocumento grossiciei.et pruritus nomiatur sillach & similiter mľte alie passiões possent fieri i q̃bus caderent pili palpebrarũ.et noiareť illa passio suo noie sꝫ passio q̃ dť casus piloꝝ absolute ē in q̃ nõ appꝫ in palpebra nocumentũ sensibile.et iõ hec materia q̃uis sit salsa appareẽt qđ non sit multũ salsa uel corupta. QVOD aũt hic declarat cãꝫ casus pilorũ ex loco & dič ꝙ iste ē illic.s.in palpebra in loco pilorũ q̃niaꝫ est nocumentũ manifestum. Ex quo pꝫ qđ hec depilatio poterit nominari noie aliarꝫ passionum ad quas cõsequiť.cause autẽ iste sunt i grossatio palpebrarũ & induratio.unde oppilãtur pori.& materia pilorũ.s.uapor non inuenit uiã.uel ē apostema.s.opilãs uľ corrosio & significat ipsa.s.apostemata & corrosiões rubedo &c̃. ¶ Est sciendũ qđ grossitudo & induratio possũt hic accipi pro duris apostẽatibus & possunt accipi pro induratione et cicatrice uulnerũ.oĩa autẽ ista oppilant poros. ¶ Sed dubitatur quia apostema & corrosio uidentur reduci ad causam ex parte materie & nõ ex parte loci. ¶ Dico qđ materia apostematis uel corrodẽs potest esse cã casus piloꝝ dupliciter. Vno modo corrodendo radices pilorum & corrumpẽdo nutrimentũ et sic reducitur hec cã ad materiam.et iõ forsan Auic.dicit supª ñ appente etc̃. Alio modo possunt faceŕ hoc oppilando uiaꝫ sicut facit apostema uľ corrumpendo carnẽ ubi debet nasci pilus.sic facit corrosio.et sic reducũtur iste cause ad causas sumptas ex pte loci.

In illo. Hic ponit curam.et pmo zᵐ diuersitatem causarũ.z° ponit medicinas faciẽtes nasci pillos.zª ibi.alcosol autem.Prima in duas primo innuit curã casus pilloꝝ q̃ ē ex natura

loci 2° eius q accidit ex causa materie.2ª ibi.et in illo.In pria pte uult qd tu recurras ad capitula de apostematib⁹ palpebrarum. & de corrosiōe sic supra ad capitulū d sillach.& d scabie et i 7ª q̄rti.¶ Est sciēdū circa secūdā ptē qd .A.ēt abbreuiat curā casus pilorum q accidit cā materie nā curā eius q̄ fit pp pediculos d reli qt notā ex pmo ca° h⁹ tractat⁹.& ex 7ª.q̄rti. Cura aūt eius q̄ fit.pp puatiōe3 materie sic in fine egritudinū acutarum accidit inuit .A.breuiter qd fiat cū regimie restauratiuo & humectatiuo.Vn dic.regimine largo.s.cocedi te carnes uina & lac.& alia 2ᵐ qd expedit.& uocat regimē largū respectu diete tenuis q̄ pcessit i morbo acuto & h° ē qd dic.& cibatiōe. q̄si dicat largitas regiminis sit in cibādo eū.ul dic rgimie largo.i.dilatatiōe.s.ex balneis & gaudio et cōuersatiōe cū dilectis et huiusmōi.et cum feceris h° administra medicinas q̄ mouēt materias pillorū ad palpebras q̄ dicūtur medicine pillorum.& ponūtur in h° c° & in antidotario sc3 i 5°.can.sūma.2ª.et i aureis .s. tabul' medicinarum simpliciū.s.i 2° can.& i tabulis mēbrorū oculi.& decoratiōis.Curā autē ei⁹ q̄ fit pp materiā uel humiditatē corruptā uel acutam salsa3 et nitrosa3 pcipit fieri cū purgatiōe capitis et mūdificatiōe ptiū ocli.et h° ē qd dic. mēbri.qa si expedit absterget et lauare deīd ponēt medicamīa pillorum.i.qd facit nasci pilos ALCOFOL.Hic pōit medicamīa.dcē.ad faciēdū nasci pilos.et duo pria sunt simplicia sc3 alcofol ex lapide armeno uel ex lapide lazuli Isti eni duo lapides laudant ab omnibus .et precipue a Rasi 2°. cōtinentis ¶ Medicamē uero tertiu3 conpositū ex ossibus dactilorum cum laudano dictū in antidotario non repio. forsan tamen quia habebat antidotariū uniuersale quo caremus.ponit tamē hoc medicamen in 2° continētis uersus finem.auctoritate filii musei.& dicit qd laudanū & ossa dactilorum cōbusta impastent cu3 oleo muscelino uel mirtino ¶ Medicamē quartum ē ex dactilis & c. duarum spicaru3.s.celtice & nardi uel romane. Quintū medicamē ē d spica nigra.i.nardi etc. ¶ Sextū medicamē est de stercore muris uel adusto uel nō mixto cū melle a sukali.i.de illa cōtrata de qua est sillach.i.terra uel castrum uel ciuitas.¶ Septimū medicamen est ex terra ubi nascunt uites & croco romano.i.croco cōi uel orientali.& est flos cartami.qd cūq eni ē utile & dicit qd iste crocus uocat allatiri.eius nomen sic in lingua eorum uocatū ¶ Octauū medicamen est ex granato decocto cū sua totalitate .i.cū corticib⁹ & granis.& hoc est qd dicit.& ptibus suis.¶ Est sciendū qd hoc medicamē cōpetit qn̄ materia est acuta calida apostemans uel nō apostemās.& ideo dicit cū quo sūt pruritus & rubedo & corrosio & c. Nonū medicamē est omne medicamē uiscosum ¶ Est dubitatio utrum medicamē uiscosu3 faciat nasci pilos.uidet q nō.quia oppilat poros et phibet trāsitū materie pilorum.¶ In cōtrariū est Auic. Dico qd medicine faciētes nasci pilos sunt diuersorum modorum.quedā faciūt hoc a pprietate sicut plurie harum medicinarum.ut lapis lazuli lapis armen⁹ & huius.quedā faciunt illud acuitate qua trahūt materias pilorū uersus poros & in hoc etiā uidet qd cōcurrat pprietas sic est spica etc.quedā faciunt hoc quadā stipticitate cōfortatiua ptiū mēbri.ut laudanu3.licet forsan iste medicie stiptice ponant ad cōseruatiōnē pilorum paratorum cadere.et in hoc etia3 pnt iuuare medicine uiscose.quedā faciūt hoc rēouendo maliciā materierum corrodentiū ul' erūpentiū pilos.et iste pnt esse diuerse medicine 2ᵐ q materie diuerse corrupte egēt de rectificatiōe uel exsiccatōe uel resolutōe.quedā aūt hoc faciūt retētiue.s.tenēdo alias medicinas in loco sic sūt medicie uiscose.q ei⁹ uiscositate faciūt al's medicias applicari palpebre ut mel l' aliqd oleū ¶ Ex quibus p3 qd medicine uiscose tripliciter possunt iuuare i casu pilorum.Prio tenendo pilos paratos cadere.Secūdo remittēdo acuitatē medicine.maxie si uiscosū est glutinatiuū.Tertio tenēdo alias medicinas applicatas palpebre.quia tūc uehementi⁹ operant & ideo dixit.& oia quidē uiscosa etc. Ad cōtrariū dicendum qd medicamen uiscosū non ē oppilatiuū necessario.qa ista differunt opilatiuū glutinatiuum & uiscosum qa mel est uiscosum.& tamē nō oppillat.Vel aliter dico q mel plus iuuat p effect⁹ alios q̄ oppillādo ledat ¶ Decimū medicamē est decliue ad illd.i. ad faciendū nasci pilos.et dixit decliue.qa non est sic potens ut multa medicamina pmissa.ul' ad illd.s.medicamē qd precessit.h° eni3 medicamen ē stipticum & exicatiuū.sicut etiā medicamē qd precessit licet sit alterius mōi. Colcatar ē species uitrioli.¶ Attramēti.s.scriptorū uel aliquod de aliis.administrent.s.pmiscēdo cum melle.uel alio sicut tibi uidetur.

EX eis que expta sūt.Hic Auicena determinat de passione que ē in uersatio pilorū uersus oculu3.& qa hec passio ē nota.iō nō posuit causam nec signa.sed solū intendit ad curam. primo ponit quedā medicamina ad h° 2° assumit curā.ibi 2ª.& ad ulᵐ cura Pria i q̄tuor ut quatuor medicias pōit ad h°.2ª ibi.aut fiat 3ª ibi.a ut adurat.4ª ibi.et ēt fumat ¶ Est sciendū qd hic duplex littera repitur.Vna que

dicit de pilis inuersis et additis.et possum⁹ dicere qđ hec rubrica ē cōis huic c° et seque͂ti hoc enim capitulum est de pilis inuersis.sꝫ sequens ē de additis.Vel possumus dicere qđ pili qui inuersantur etiā possunt dici additi.s. in quantitate.quia sunt nimis elongati cū mala figura reuersionis uersus inferius possunt etiaꝫ dici additi ĩ numero.quia uidemus q̄nq̄ quosdā pillos palpebre sup innasci ultra eos q naturaliter sunt uel debēt esse.et isti inuersanť & reflectunť uersus oculū.qa eorū generatio ē supflua.& nō zᵐ ordinē nature.& iō dixit de pilis inuersis & additis .hec autē passio quādoq̄ ē multū praua.qa pili pungentes oculuꝫ quādoq̄ iducūt multū prauas passiōes. Eius uero causa ē obliquitas que cōtingēter accidit eis in mō productiōis uel pululatiōis eius ad extra.& h° maxie accidit quādo un⁹ pilus superponiť alteri.qa suppositꝰ in exitu q̄si ad cōtrariū moueť.¶ Dubitať uideť qđ iste medicine nō cōferant in iuersatiōe pillorꝫ. qa cura inuersatiōis ē una ex quinq̄ intentionibus dicēdis.sꝫ ista medicamina nō sunt aliqua ex eis quinq̄.imo omnia sunt faciētia nasci pilos.¶ In cōtrariū ē Aui.¶ Dicēduꝫ tripliciter.Primo qđ forsan omnes iste q̄tuor medicine cōposite q̄ hic ponūť đbēt ēe de ca° supiori.& ita ē ĩ rei ueritate .qa iudeus.ita hꝫ.& capitulū de cura inuersatiōis pilorꝫ icipit ibi Ad ultimū cura horꝫ pilorꝫ &c̄.¶ Vľ z° dico qđ iste medicine faciētes nasci pillos indirecte cōferūt in inuersatiōe pilorꝫ.& h° ĩ trahēdo materiā pilorꝫ ad loca naturalia unī pili naturales fortificātur & pili inaturales iuersi debilitanť & cōsumūtur.¶ Vľ dicēdū 3° qđ si cā inuersiōis palpebrarꝫ eēt multa tenuitas pili ĩ radice & đbilitas & q̄si mollificatio eiꝰ iste medicie cōferēt fortificādo eos.& igrossādo p attractiōeꝫ materierꝫ aptarꝫ generatiōi illorꝫ. ¶ Ad cōtrariū dico ꝙ iste medicie ñ cōferūt aliq̄ quinq̄ modorꝫ sꝫ q̄i idirecte.& zᵐ dictos mōs. Est sciendū qđ oēs iste medicie habēt uirtutē trahēdi materiā ad generationē pilorꝫ.ut pōt sumi ex 7ª quarti & a Rasi in z° continentis ultio cap° de muscis.& ēt ab Haliabbate ĩ z° prac.ca° de muscis. Medicamē uero ultimuꝫ .s.ex antimonio pipe duarꝫ spicarꝫ s.nardi & celtice &c̄.est acceptū ex z° cōtinētis palle.ca° auctoritate Oribasii.¶ ET ad ultimū.¶ Hic assumat curā q̄tuꝫ ad quinq̄ modos uel intētiones qbus pōt pfici.et pmo pmittit eos.z° declarat.zª ibi.inuiscatio autē.& hec zª ps diuidiť in quinq̄ secundū qđ quinq̄ sunt illi mōi.zª ibi cura uero.3ª ibi.sectio autē.4ª ibi.cauteriuꝫ. 5ª ibi.euulsio autē.Pria in duas.pmo declarādo q̄d est inuiscatio ponit multas medicinas simplices ex qbus docet facere medica.nen in uiscatiuū cū aliis pilis sursuꝫ uersis & naturaliter situatis.¶ Est sciendū ꝙ si pili uersi inferius sunt pauci potētes sustētari ab aliis pilis hec inuiscatio cōfert aliter nō.imo possꝫ nocerē Secundo est sciendū qđ iste medicie.s.mastix gūma arabica & gūma pini.& alie pñt singulariter misceri cū albumie & est bonū inuiscatiuū ut pꝫ.& pñt oēs misceri. Est sciendum circa secundā pt̄e qđ Auic.uult qđ iste medicine pdicte inuiscenť .i.misceanť cū oleo đ seni. .i.de illa cōtrata.est forsan uiscosuꝫ multum Vel iuiscenť .s.palpebre cū oleo &c̄.et melior est hec expositio.& cū colla casei dicta in ātidotario.nō reperiť ¶ CVra uero. Hic ponit secundū modū. Est sciendū ꝙ hic modus intendit trahere pilū ad cōtrariā ptē.s.ulꝰ reuersū cū acu pforādo palpebrā.et si nō possꝫ pilꝰ debite poni in foramie acus.s.ꝙ est in substantia acus.tunc docet hoc facere cū capillo mulieris in for⁹ duplicata posito & tracto ad illā pteꝫ supiorē.& dimissa ansa a pte interiori uel inferiori in qua ansa ponať pilꝰ reuersus et trahať cum illo capillo. Et hunc modum docuit Anthiles.ut ponit Rasis secundo continētis ultio capitulo & patet.¶ SECTIO AVTEM. Hic ponit tertiū modum.et pꝫ. Est sciendūꝫ qđ ipse est p sectionem et incisioneꝫ.et hec fit dupliciter.Prio abscīndendo locū ortus pilorū inuersorū.z° scīdēdo. Vbi nota qđ hic locꝰ qui debet scīndi dr̄ legena.ulꝰ egena.i.uas rotundū & dicitur scutella a Rasis in z° cōtinentis ultimo ca°.et a Paulo secundū qđ ibidē allegatur et ē extremitas palpebre superioris ab angulo ad angulum.i.a lachrimali ad lachrimale Et si quis cōsidret recte ē sicut medietas uniꝰ scutelle.debet ergo cū flebothomo icīdi ic piēdo a lachrimali intrinsecus et eūdo ad extrisecū et fiat scissio quasi sub pilis reuersata palpebra.nec sit icisio ualde pfūda et tūc iter labia scissure orietur caro. Et ex hoc sursum uertēť pili.tamen Haliab 9° prac.19° c°.non est cōtētus huic soli scissioni.Sed pter h° icidit aliqd de cute exteriori palpebre et simul unit ptes. ut ab.extra decurtetur palpebra.& iō a Rasi z° cōtinentis uocať cura p decotationem.et abbreuiatio ab Auic.Ex hoc enim quia palpebra ab extra decurtatur.& ab intra q̄si elōgatur pilus sursum erigitur.hoc g° est qđ uult.A. cuꝫ dicit.Quidam uero ut Halyab.in prealle gato.c° et medici curātes.s.uirnarisiꝰ et Paulus.ut pōit Rasis z° continētis.ultimo capi° hunc uero modum oꝫ uidere per experientiam ¶ CAVTERIVM.Hic ponit quartū modū q̄ ē p cauteriū .qa in loco cauterizato fit clausio uie pili.& iō nō renasciť forma autē cauteriꝫ

ē cū acu curuati capitis EVVLSIO. Hic pōit q̄ntū modū & ē notū. qa fit euulsio cū sorficu lis puis factis ꝓpe de ere. ē enī qdā spēs eris q̄ i hᵒ hꝫ ꝓprietatē zᵐ q̄sdā. ut patet in zᵒ can.

N Ascunt ex multitudine. Hic. A. determinat đ multitudine piloꝝ palpebraꝝ. pili eni additi in nu mero sūt turpes & nocent si reuer sent. & prio ponit cāꝫ mltiplicationis eoꝝ. zᵒ curā. ibi zª. cura eiᵒ. Est sciēdū circa pmaꝫ pteꝫ qđ putredo in materia multiplicata ē duplex. Vna qua humor corrūpit ualde & acuit. Vñ fit corrosiuus & hic nō multiplicat pilos. imo corrodit eos. Alia est putredo que fꝫ ē tendere materiā ad naturā saporis terrei. & mouet eā ad exteriora & hᵒ ualde mltiplicat pilos. hic est sñia Iesus trac. pmo capᵒ xᵒ.

C Vra autem. Hic ponit curaꝫ. prio per euacuatiua. zᵒ per localia. ibi zª deinde administra. pꝫ. Est sciē dum qđ Auic. innuit tres eūones .s. uniuersalē si est necessaria. ideo dixit corpo ris. zᵒ particularē cū dixit capitis. 3ᵒ particula riorē. cuꝫ dicit oculi. Cum eis que scis. s. ex caᵒ de obtalmia. ¶ DEINDE admistra alcosol. ¶ Hic ponit curā p localia. & pmo per ea que mundificāt palpebrā a materia mala resoluē do & exsiccādo eā & cōfortādo palpebrā sic coliria acuta. Albasalicon. i. basilicon. qđ ponit in 5ᵒ can. sūma zª. ¶ Et rusceni expositū ē sup̄ caᵒ de cura ungℓe. hebrei tñ habēt hic rusemii uel rusemnū. i. coliriū de granatis qđ ponitur supra caᵒ de lachrimis. Vel qđ ponit sup̄ capᵒ de casu piloꝝ. Coliriū rubeū acutū & leue et coliriū uiride sepe sūt sup̄ exposita. Et coliriū de mirabolanis ip̄m. qa est stipticū cū eiᵒ exic catione cōfert. & ꝓprie qñ ē cursus lachrima rū. uel qñ est timor de cursu materieꝝ. & pꝫ qđ materie sunt in cursu ad palpebrā & iō di xit aut aliqđ accidentiū &c̄. Est dubiū qa uiđ tur qđ iste medicine addāt i generatōe piloꝝ quia medicīe acute trahūt materiā & mltipli cāt pilos. ut sup̄ habitū ē. coliria aūt predicta ut plurimū sunt acuta. & omnia fella q̄ ponūt ¶ Dico qđ materie acute. quedā sunt q̄ exiccā do materiā & resoluēdo cōsumūt sic uiride eris es hustū & huiusmōi. & iste medicīe cu rāt multitudinē piloꝝ. qdā aūt sunt attractīe materierum sicut stercus muris & huiusmōi. & iste multiplicāt pilos ¶ Ex q̄ appꝫ qđ circū scripta ꝓprietate una & eadē medicina in al. q̄ corpore pōt facere cadere pilos cōsumēdo ma teriā eorū quā inuenit & in alio corpore pōt multiplicare pilos mouēdo materiā. & attrahē

do uel corrigēdo aliq̄ maliciā q̄ pili cadebant sic coliriū de granatis ponebat supra cōtra ca suꝫ piloꝝ. q̄do eēt i palpebris inflamatio rube do. & corrosio & coliriū de granatis pōit hic ut exicet materia putrida. lꝫ possꝫ facere cadere pilos. lꝫ possꝫ dici q̄ ē aliđ & aliđ coliriū gra natoꝝ. & patet qđ multa diuersitas inuenit p expiētiā i istis medicis. qa qdā credūt q̄ oua formicaꝝ faciāt cadere pilos. & ꝓhibeāt nasci & qdā credūt qđ faciūt nasci eos et similiter đ multis medicinis singularibᵒ. ut pꝫ i 7ª. q̄rti. Et iō caute hic A. pcipit pᵒ euacuatiōem uni uersalē. zᵒ pticulareꝫ 3ᵒ pticularissimā āteq̄ lo. alia ista pona. qa si hec localia repirēt mul tā materiā quā mouerēt possēt addē ad pilos Et ego uidi mulierē q̄ acepit medicinaꝫ localē ab alia muliere q̄ medicia post euulsionē piloꝝ frōtis ꝓhibuerat illorm ortū. sꝫ ipa utens illa multiplicauit sibi in fronte duplos pilos. Ex q̄bus cōtrariū inductū soluit. Q VOD SI. non sufficerit. Hic ponit curam per localia pro hibitia ortus post depilationem si predicta ñ sufficiunt & ista sunt fella. scilicet. ericii. et san guis damarum. i. dannule iudeus habet fel aq̄ le ubi nos habemus damarum & arietis etc̄. et omnia ista fella prohibēt ortuꝫ a proprieta te. uł fortissima exicatiōe cōsumptiua materi erum. aliquādo etiā miscent cuꝫ castore. Et si unt coliria idest sief in forma squamarū pisis quia sunt apta dissolutioni. et dissoluunt cuꝫ saliua homis. Q ui uero utit &c̄. i. qđ faciat qđ infirmᵒ stet fixus. nec abstergat palpebrā media hora adminᵒ. Et forsan. A. timuit qđ pauca imp̄ssio hᵒ medicamis faceret multipli care. pilos. ut gᵒ fortiter imp̄mat. Vult qđ in firmᵒ iaceat & sustineat media hora adminᵒ et forsan uult qđ statiꝫ post mediā horā. ino uet ēt appositō. ¶ Dicit pᵒ qđ ex curis bōis ē etc̄. et patet ¶ Et ex eis que narrantur. s. ab Halyabbate. i 5ᵒ pracii caᵒ đ medela supflua piloꝝ et sanguis tinee. et proprie tinee canis. tinea ē qdā animal puū qđ adderet canima xime et destruit coriū eiᵒ. et facit cadere pilos accipiat ergo uel sanguis eius. uel sanguis ab illo loco ubi adheret tinea illa. et hoc est qđ di cit Halyabbas lineat sanguine tinearū que in canibᵒ inuenient. et cōcordat quodāmodo cuꝫ Constantino in 5ᵒ pantegni in caᵒ de curis pilo rum. ubi dicit. quidā dicunt pilos nō ultra na scisi si radice iā extracta ungatur cū sanguine testudinis uel cū lendinibus canis. Lendies ue ro canis sunt tinee eius que faciūt cuti tineosā Alia tñ littera reperitur hic que dicit sanguis tinee. et sic reperitur i 5ᵒ can. sūma zª. ibi me dicamen qđ cōposuit polimos &c̄. et exponat eodē modo. et qa huiusmōi aialia que dicūtur

tinee uel tice.uel tice.repiunť multuꝫ circa au
res.iō dixit Azaranius.Antiqui dixerũt frica
re locũ poſt raſuram pili cũ ſanguine q̃ repiť
i aurib⁹ canũ.Littera uero exterior Ieſus Ha
ly.trac.pº.capiº.xº.dicit.cum ſanguine pedi
culorũ uel catulorum canis.plures ergo aucto
res concordãt.qđ tica ſit; idẽ qđ tinea uľ lẽdi
nes uel pediculi canis.Dicit ẽt qđ naratur ad
hº ſanguis ranarũ et iſti qui narrãt ſunt q̃ſi
omnes auctores.& proprie ſanguis ranarũ q̃
repiũtur iter cãnas.Dicit tamen qđ expimẽtũ
.ſ.factum a Gal.non uerificauit illud et hº ẽ
qđ dicit Gal.in prio de ſimplici medicīa in cº
de ſanguine.dicit.qđ autẽ de ſanguine puarũ
dictum eſt quas blexos quidã uocãt aſſerente
quodaꝫ poſtq̃ euulſi fuerint pili ſupciliorũ nõ
amplius eos oriri cuꝫ expientie me ſubdiderin
inueni fľm. Dicit poſt ꝙ eſtimãt rectũ ut mi
ſceať cũ alkitran.i.pice liquida aľ.croco et di
cit ꝙ narrať ẽt medicamẽ ex felle uulturis cuꝫ
cinere &c̃: Deinde ponit aliud medicamẽ.cũ
dicit.Et rubigo.Rubigo autẽ poteſt ſumi ꝑ
erugine ferri.et ꝑ eo ꝙ pulueriȝať a ferro quã
do unũ confricatur fortiter cũ alio.et de hoc
uidetur exponere littera exterior.Et hº forſan
uoluit Ieſus i ꝑallegato cº.cũ dixit pulueriȝe
tur cũ limatura ferri.et dicit ꝙ eſt ultiª.i.bo
na medicina.ſed facit dolorẽ pp ſui forteꝫ ſic
citatem uel acuitateꝫ & proprie ſi miſceať cũ
aqua.i.cũ urina homis.Vnde littera exterior
ubi nr̃a dicit cũ ſaliua dicit cũ aqua.licet in q̃
buſdã libris ſtet ſic.Rubigo ferri.ẽ illđ ꝙ fit
ex cõfricatione unius ferri cum alio cũ aqua et
poteſt ſaluari ut pꝫ Deinde ponit medicamẽ
aliud dicẽs.Ex eis que expta ſũt.ſ.ab Haliab.
in ⁊º prac.in caº de cura piloꝝ ſupfluorũ eſt ti
nea.ſ.ligni.¶Vltio ponit medicamẽ ex ſpuma
maris ſ.que dicit fungalis.qa quedã ei⁹ ſpẽs
confert alopicie.et quedaꝫ ꝓhibet pilos & con
ſumit eos.ut pꝫ in zº can.et ut põit Serapio cº
de ſpuma maris cum aqua pſilii.i.mucilagie.
Cum eniꝫ ſtupefit & infrigidať locus eo.ſ.pſi
lio nõ naſcunť pili.& i hoc Auic.inuit qđ que
dã medicine ꝓhibẽt ortũ piloꝝ infrigidãdo et
ſtupefaciendo.unũ uapores ſiue fumi ꝓhibenť
ſurgere in materiã piloꝝ et uie conſtringunť.

Hit illud ſecundũ plurimuꝫ ¶Hic
Auic.determinat đ q̃dã paſſione
palpebraꝝ & etiaꝫ piloꝝ que uo
cať inuiſcatio.& fit propter lippi
tudinẽ inuiſcanteꝫ.& in hoc differt ab inuiſca
tione de qua ſup̃ fecit capitulũ.quia illa erat
per uiaꝫ incarnatiõis.& hoc eſt per moduꝫ in
uiſcationis facte a lippitudine. Et ꝑmo ponit
modũ ꝓuentus ei⁹.zº curã.ibi zª.oꝫ gº.& pꝫ.

Eſt ſciendũ qđ in obtalmia attrahunť multe
materie ad oculũ.& tunc oculus etiã debilita
tur.et ideo multiplicať lippitudo qa materie
nõ rectificanť per digeſtionẽ perfectã ſed ſup
fluunt.& ex hoc fit lippitudo.ut patꝫ in ꝑmo
ꝓnoſtico ꝑ cõmento.iꝫ.et hec lippitudo iuiſcat
Ex quo patet ꝙ ſecundũ plurimᵐ fit poſt obtal
miã.ſ.inchoantẽ uel p̃cedentẽ.aľ ꝓcedentem.
Nam poteſt lippitudo multiplicari poſt eius
ꝑnᵐ & poſt ꝓceſſuꝫ & poſt eius receſſum.Et
hec ſunt nota ex dictis ſup̃ caº de ſignis obtal
mie.¶OPORTET ergo. Hic põit curam
& patet.¶Eſt ſciendũ qđ cura inuiſcatiõis pp
lippitudinẽ.ꝑncipaliter ad duo ſe uertit. Vnũ
eſt remotio egritudinis oculi ex qua mľtiplica
tur lippitudo.& hoc Auic.dedit intelligere ex
caº de cura obtalmie.et curſus.materie ad ocu
lũ.Aliud eſt abſterſio & exiccatio materie lip
pitudinis.& hº fit cũ ſarcacolla.& cũ ȝucharo
taberȝet.i.albo ut põit Haliab.in ⁊º theo.caº
de ȝucaro et ſpuma maris.Cauſa ẽ.qa ẽ forti
ter abſterſiua exiccatiua et diſolutiua. ut põit
Ieſus Haly.i ultimo caº.ſui libri et iõ multũ
laudať in hac inuiſicatiõe a Raſi i zº.cõtinẽtis
¶Secũdo ẽ ſciẽdũ qđ mľta capitula poſſent
repiri a Ieſu Haly.q̃.A.nõ poſuit.ſꝫ uľ dedit
itelligere ex capitulis ꝑmiſſis ľ ex aliis dictis
in libris.ſicut in exemplo capitulũ de albedie
piloꝝ palpebre qđ poniť a Ieſu.datur itelligi
ab.A.ex capº de canicie.fen 7ª.quarti libri.
capᵐ etiã de formica poſitũ a Ieſu.põt dari i
telligi ex capitulo de ordeolo.& ex capitľo de
ſcabie & pruritu.& ex 3ª q̃rti caº đ formica.

Debilitatẽ uiſus & ei⁹. Hunc tra
ctatũ ad ꝑmiſſos dupliciter poſ
ſumus cõtinuare.Primo ſic̃ dictũ
fuit đ obtalia qđ poſtq̃.A.deter
minauit de egritudinib⁹ ſiue paſſionib⁹ &
diſpoſitiõib⁹ ocľi q̃ poſſunt dici leſiões i iſtru
mẽto.¶Hic determinat de diſpoſitiõib⁹ oľi
q̃ poſſunt dici leſiones uel diſpoſitiões i uirtu
te & opatiõibus ei⁹.& iõ Aui.i rubrica. dic̃
tractatus q̃rtus de diſpoſitiõib⁹ uirtutis uiſi
bilis & opatiõib⁹ ei⁹.i.đ diſpoſitõe opationũ
ei⁹.ſ.uirtutis uiſibilis.Et prio determinat in
generali de diſpoſitiõib⁹ uirtutis uiſibilis.&
hº ẽ determinare de đbilitate uiſ⁹.zº in ſpecia
li deſcẽdẽdo ad ſpeciales defectus opationũ zª
ibi.in caº de noctilopa.Eſt ut euaneſcat uiſus
¶Sꝫ tũc dubitať q̃o uirtuti uiſibili poſſit
aproꝑari aliqua diſpoſitio cũ uirtus de ſe nõ
patiať niſi paſſione organi.ut patet ex prio de
anima. ¶Dico qđ nocumẽtũ aduenięs uiſui.
quoddã ſibi euenit ꝓpter egritudines i ptib⁹
oculi euenientes manifeſtis & extrinſecis.ut

pꝑter egritudines palpebraꝶ lachrymaliu₃ tunice cōiunctiue & cornee. & h° nocumētum euenit ꝑpter lesionē instrumēto & dictum est de eis in tractatib⁹ tribus ꝑmissis quod iā ē qđ accidit propter partes oculo magis intrīse cas et pricipales. ut propter spiritū uisiuū pp neruū ꝑpter cristallinū. uel alios humores. & pp uuea₃ araneā et rhetinam. & istud nocumē tū in uisu uocat̄ nocumētu₃ uł̄ dipositio uirtu tis uisibillis. nō qa uirtus ī se disponat̄. sed qa iste partes. s. spūs neruus obticus et cristallia et humores & uuea & rhetina & aranea. sunt magis propinqua uirtuti uisiue. & quodam modo eis magis intrīsece. Et ideo disposi° que aduenit in operatōe uisiua ꝑpter dispōnem in istis partib⁹ dicit̄ dispō uirtutis uisibilis. & est simile ei qđ dicit Auic. in 2ª ꝑmi. in cap° de cāis debilitatis mēbrorū ubi uult ꝙ mēbro ac cidat debilitas ꝑpter cām in uirtute. non quia uirtus in se hoc faciat. sed qn̄ fit debilitas pp multā contentionē oprationū mēbri. tūc dicit̄ debilitas in uirtute uel ex uirtute & hoc quia operatio multū appropinquat uirtuti. & etiā quia operatio resoluit spiritū qui appropinq̄t uirtuti. Licet etiā alie cause debilitātes illum possint resoluere qa secundū diuersā dispōne₃ uirtutis uisibilis. i. partiū dictaꝶ que sūt mł⁹ tu₃ ꝓꝑinqua instrumēta uirtutis contingit di uersificari opationes uisiuas. & ideo Aui. dixit ꝑrica de dispōibus uirtutis uisibil s & opatiōi bus eius. Secūdo mō hic tractat⁹ pōt aliter cōtinuari. sumēdo uerba Auic. i ꝑrica ut post q̄ Auic in ꝑmo tractatu huius fen determina uit de dispōibus oculi i sermone uniuersali. et de obtalmia & cōturbatione. In 2° trac. deter minauit de reliq̄s egritudinib⁹ eius qđ đ ocu lo apparet. Et in tertio derermināuit de dispōi bus palpebraꝶ. In hoc 4° trac. determinat de dispōibus uirtutis uisibilis & opationib⁹ ei⁹. Conuenit g° determinatio fcā i ꝑmiss s tracta tibus cū ea que fit hic & differt. Conuenit qdē qa utrobiq̄ determinat̄ de defectu i opationi bus uisus. Nā cēs egritudines de q̄bus i pre missis tractatib⁹ dcm̄ ē pn̄t ꝑducere ad defe ctū & nocumētū i opatōe uisiua. S₃ differūt qa i supioribus tractatib⁹ solū numerauit q̄s dam passiōes magis manifestas iuestigādo cās eaꝶ & signa & curas. & in hoc tractatu īcipit ab opatiōibus uisus īpeditis. & ꝓcedit super cāis illaꝶ. & maxime in hoc prio ca°. & qa cāe lesiōis opatiōis uisus possunt ēe cāe dicte in ꝑmissis tractatib⁹. iō Aui. ꝓcedēs diuidēdo & inuistigando cās nocumēti uirtutis uisiue & opationū eius ponet multas egritudines di ctas. qa ponet qđ obtalmia pōt esse cā in hoc & ungula & ulcera oculi. et omnes iste passio

nes iā sunt superi⁹ dicte. Determinatio autē de opatiōibus uirtutis uisiue ꝑmutatis ē du plex. Vna ē magis generalis in qua omnis mo dus lesionis opatiōis uirtutis uisiue pōt īclu di. Et de hac primo determina in h° ca°. Alia ē magis spāl̄. & hec incipit in 2° uel ī 3° cap°. Primo ergo pōit primā. 2° secūdam. ibi 2ª. est ergo ut euanescat. Pria in tres. primo ponit causas debilitatis uisus & nocumēti ipsius. 2° ponit signa. 3° curā. ibi 2ª. in eo quidē qui ē cū cōitate. 3ª ibi. si fiunt causa debilitatis. Prima i duas. premittēs quādā diuisiōe₃ cāꝶ debili tatis uisus q̄ ē qđ quedā sunt per uiā cōitatis quedā sunt appropia e oculo. prio pōit pria₃ ptē. 2° secūdā. ibi 2ª. aut pp rē approparā. pª ī duas. p° qa cōmūitas l̄ ē ad totū corp⁹ l̄ ē ce rebꝶ. p° pōit cā₃ prie cōitatis. 2° secunde ibi 2ª. aut est sequens. In prima parte Auicenna. ponit quinq̄ causas p cōitarem ad corpus que debilitant uisum. pria ē mala complō sicca cū materia sicut patet in febribus tertianis et q̄r tanis. & iō dixit humorose. uel mala complō sicca sine materia. ut patet ī ethica et corporis consupmtione. ¶ Secūda cā posset poni mala complō humida sine materia. uel cū materia. & hāc causam Aui. non posuit ꝑpter duo. p° quia dabatur intelligi ex cōtraria causa dicta Secūdo. qa forsan difficilimū ē in toto repire malā complexionē humidā sine materia. cui⁹ cōicatione oculo uisus debilitet̄ licet cū mate ria possit repiri. ut in ydropsi yposarca. Ter tia cā est uapor eleuatus ex corpore. et qa sto machus est ps multū cōicans cerebro. et tādē oculis & a quo funt multū apti surgere uapo res. iō dixit ꝑprie ex stomacho. Et nota ꝙ for san. Auic per hoc innuit malam cōplexionē hu midam facientem debilitatē uisus cū cōitate ad corpus. Nam uapor surgens pōt dici qđ īducit humectationē materialē se ipo sibi exi ste. & iō dicit uapor. & nō dixit fum⁹ qa ele uatio fumi reduceretur ad cām complēnalem siccā. quia fumus ē siccus respectu uaporis. et hoc etiā uidetur de mente Auic. cū dixit. et sto macho ꝑprie. Nā uaporatio surgēs a stoma cho plurimū ē humida. quia stomach⁹ ē mine ra humiditatū. et maxime flegmaticarum. ut ponit. Mesue in suo li° de appropriatis. et tūc Auic. non loquitur đ mala complōne hūida si ne materia. qa talis đ difficili repit̄ & et si re pit̄ in aliīs ptibus corporis difficile esset ꝙ p uiā cōitatis posset ledere uisū. ¶ Quarta cā ē mala complexio facta cū materia sicut esset aliq̄s mod⁹ yposarce ex dominio sanguis fleg matici uel sine materia. sic ī ethica senectutis in q̄ uinceret frigus. ¶ Quita causa est mala cōplexio calida. cū materia. sic ī febre hūorali.

uel sine materia sicut in ethica & effimera.

¶ Est dubitatio utrum debilitas uisus sit dispositio distincta a reliquis egritudinib⁹ cccur rentibus oculo. Videtur qđ non. quia aliqui auctores de hoc non faciūt distinctū capitulū de quibus uidetur Halyabbas i nono sermōe sue theorice & Serapio in z° prac. ¶ Secundo si debilitas uisus sequitur egritudines oculi. non expedit de ipsa facere capitulū diuisuȝ. nec est dispositio diuisa. sed sic est ut sumit̄ ex Iesu Haly. tract. z° c° zz°. & ex Auic. hic. ¶ In contrariū sunt plurimi auctores q̄ đ đbilitate uisus faciūt distincta capitula. sicut. Auic. hic. & Rasis in z° cōtinētis et in nono li° Almansoris & Mesue. & Azaranius cū multis aliis. ¶ Est sciendū qđ debilitas uisus potest sūmi tripliciter. Primo mō pro omni impedimento eueniēte in uisu qđ non sit cecitas. sed infra cecitatē & talis debilitas uisus est diminutio ꝑcorp° actus uisionis. & sic sumitur ab Aueroi. in 3° colliget c° de accidentibus sensus uisus. cum dicit. debes dicere uniuersaliter qđ cause debilitatis uisus sunt sicut medietas causarum cecitatis. i. sunt infra causas cecitatis. & de hac determinatur ab Auic. in hoc c°. s. de diminutione uisus. et quantū ad hoc dixit. et debilitatē uisus. et de eius corruptione. et quantū ad hoc dixit. & ei⁹ nocumentū. De defectu enī uisus qui ē cecitas infra faciet suum capitulū. et inq̄tum hoc capitulum eēt generale daret. A. intelligi sermonē de destructōe uisus et cecitate ꝑpter cās diminutionis & corruptōis uisus. q͞a cāe horum nocumentoruȝ cū augēt faciūt cecitatē. Vel dicemus qđ etiā loquit̄ de nocumento uisus ꝙ est cecitas qñ loquit̄ de perfecta opilatiōe foraminis uuee ifra hoc ca° et de opilatiōe nerui obtici & solutōe continuitatis eius. Quod uero Auic. in hoc ca° determīet đ nocumento uisus qđ est diminutio ꝑatȝ i pluribus ptibus cap. qđ etiā determīet đ nocumēto qđ est corruptio. patet q͞a infra Auic. ponit iter causas quas pōit colorē extraneū qui tingit corneā siue sit citrinus sicut in ycterica siue rubeus. sicut in tarfati. sed talis defect⁹ uisus est eius nocumentū qui uocat̄ corrup° q͞a iudicat oia citrina uel oia rubea. ¶ Secūdo mō debilitas uisus sumit̄ pro nocumēto qđ ē solū diminutio. & sic distinguit̄ cōtra ablationē et corruptionē. & de hoc modo debilitatis determinat̄ in hoc c°. & nō solū de eo sȝ etiā đ corruptōe actus uisiōis ut patȝ. Tertio mō sumitur pro defectu eueniēte in uisu absq̧ cā manifesta uel multū apparēte. unde inspiciētib⁹ ul⁹ garibus oculos infirmi nihil uidēt ibi notabile. & tñ infirm⁹ nō uidet bñ. imo est ipeditus in uisu. & tūc ꝓpriē dicet̄ đbilitas uisus. quādo ēt iudicio medici nō ē in oculo excessus manifeste egritudinis. uel si ē excessus est ualde occultus & in ptib⁹ intrinsecis. q̄uo dicit̄ debilitas epatis uel debilitas stomachi. quādo scȝ ē defectus in opatiōibus horū mēbroꝝ sine manifesto excessu egritudinū notaruȝ & uocāt̄ isti epatici & stomatici. & similiter isti possēt uocari oculatici. & q̄si sub hac significatione facit capitulū de debilitate uisus. & h° sentit Gal. in 5° de simplici medicina. penultimo ca° & forsan Aui. sub hac itētione icepit capitulū đ debilitate. uisus. sic ēt. 1. fen 14. facit capitulum đ epatico. sȝ tamē coactus ex forma diuisionis cārum debilitatis uisus posuit in h° ca° multas egritudines de manifestis uel ēt h° sē q͞a debilitas uisus pōt seq̄ omnē egritudinem in oculo. ¶ Sed tūc dicet̄ ꝓpe debilitas quādo iam egritudo uidet̄ sedata uel remissa. & manet debilis oculus i uisu. sicut ēt dicit̄ đbilitas mēbroꝝ. ut pʒ ex z°. primi in capi°. de causis debilitatis mēbroꝝ. ¶ Ex q͞bus apparent duo. primū q͞d mouit Aui. ad faciendū diuisuȝ capitulū đ debilitate uisus. Et causa i h° ē duplex. Prima ē. q͞a usq̧ ad hūc trac. A. locutus fuerat de egritudinibus oculi & palpebraꝝ que erāt in eorū esse multū manifeste. q͞a uero preter has egritudines erāt quedaȝ satis occulte. & nō sic i eaꝝ esse manifeste. iō incipit ab accidēte manifestissimo. qđ ē debilitas uisus et ex eo ꝓcedit ad inuestigādū oēs alias egritudines oculi q̄ sunt magis occulte q̄ ꝑdicte. tamē in forma diuisiōis coget̄ etiā Aui. ponere mlt̄as egritudines đ ꝑdictis in supiori b⁹ tractatib⁹. ¶ Secūda cā ē quia licet debilitas uisus sit accidēs sequēs egritudines oculi ipsa tñ debilitas quādoq̧ preiudicat curatione eius uehementia. & h⁹ ē quādo in uisu est multa debilitas & nō ē ꝑ cuius aliq͞s excessus egritudinalis. & talis đbilitas uisus ē declarata supra trac. p° ca°. z° & tūc utimur medicis intus & extra. in q͞bus ē proprietas cōfortandi uisuȝ. & euitam⁹ nocentia uisui. Vñ Gal. in 5° de simplici medicina cap° penultio. dic̄ he sunt medicie que nominātur medicie acuētes uisuȝ. & sunt que rectificāt ēē oculorum. quando nō est in eis egritudo maifesta sensui. & ē eorū opatio mala. ¶ Secūdo apparet solutio ad q̄stionē permissaȝ. s. an dispositio uirtutis uisibilis que est debilitas uisus et ei⁹ nocumētū sit diuisa ab aliis egritudinib⁹ oculoꝝ q͞a dicēdū ꝙ differt sicut accidēs a morbo. De accidentib⁹ autē fiūt quādoq̧ capitula diuisa a capitulis morborū eos causantiū sicut fit capitulū de epatico & stomatico. Auctores g° quidā fuerūt cōtenti ponere egritudines oculi derelinquētes ex hoc notū qđ poterat dici de

debilitate uisus. & ideo distinctũ capitulũ nõ fecerũt. Auic uero perfectius locut⁹ est. Ad rõnem patet solutio. qa licet debilitas uisus seq̃tur egritudines ocl'i. poterat tñ distinctũ fieri capitulũ. ¶ AVT est sequẽs ¶ Hic ponit cãs debilitatis uisus & nocumẽti eius per cõitatẽ ad cerebrũ. & dicit qđ aut debilitas uisus & nocumentũ est sequens cãm in ipo cerebro. & hec cã est egritudines cerebri note. & iõ dixit. Egritudinũ cerebri notaꝝ que quidẽ causa ẽ in substantia cerebri. & hoc uel in pte anteriori cota. s. quãtũ ad substantiã & paniculos sic accidit qñ fit percussio in frõte uel in pte anteriori que percussio cõprimit paniclos cerebri & cerebꝝ. ex qua cõpressione coartanẽ uie neruorũ obticorũ q̃re nõ uidet oculus. uel fit in uẽtriculo. & zm. hº ñ fit i toto cerebro anteri⁹ sꝫ fit in pte anteriori ei⁹. s. cerebri. & hº est in uẽtriculo quãtũ ad cõcauũ eius. ul' ẽt q̃tũ ad parietes. Et plurimũ ei⁹. s. cause debilitatis uisus q ẽ in pte anteriori ei⁹. ẽ hũiditas & siccitas & hec hũiditas fit ul' succedit egritudib⁹ sic frebribus cõsumptiuis. Fit ẽt ex supfluis motib⁹ corporis ẽt naturalibus et animalib⁹ & euacuatiõibus superfluis ppter q̃s cadit uirtus & resoluiẽ. s. spiritus & materia. s. ei⁹ resoluiẽ. exiccatur. & ideo diẽ littera exterior exiccaẽ. ¶ Est dubiũ quare nõ fecit mentiõeꝫ de aliis mẽbris quoꝝ cõitate põt uisus debilitari. ¶ Dico qđ forsan đdit itelligi p illđ qđ dixit de cõitate ad totũ corp⁹. Vel dico qđ mẽbra qbus oculi maxie cõicãt sunt stomachus & cerebrũ. & đ stomacho supra dixit. & hº đ cerebro. De aliis uero p hec duo đdit itelligi ¶ Secũdo ẽ dubitatio qđ intelligit per egritudines cerebri notas. ¶ Quidã exponũt. i. apostemata. Sꝫ hº nõ ẽ ad mẽtem Aui. quia ipsi subdiuidit has egritudines i eas que sunt in toto cerebro anterius. & in eas que sunt i parte anteriori. cũ diẽ. qđ sunt plurimũ humiditas uel siccitas. Si ergo. Aui. p egritudines notas intelligerꝫ apostemata. nõ possꝫ faceẽ has ultias diuisiões. ¶ Dico gº aliter qđ p egritudines cerebri itelligit omnes egritudines cõplõnales cõpõnales solutiões cõtinuitatis & apostẽata. & dicit eas notas ex pma fen huius libri. quelibet enĩꝫ harũ egritudinũ in cerebro dominãtiũꝫ põt perducere ad debilitatẽ uis⁹ ut patet. ¶ Tertio est sciendũ ꝙ per partẽ anteriorem totã possum⁹ intelligere totũ aggregatum ex esse pãniculis et medulla. & in hac licꝫ possint fieri morbi in omni genere. tñ pcussio cõpressiua est illa in qua simul patiẽ es pãiculi & cerebrũ. & ideo adduxit eam pro exẽplo. & sic pars anterior eius erit medulla cũ panniculis. Vel possum⁹ per partẽ anteriorẽ totã intelligeẽ aggregatũ ex pãniculis & medula cerebri. & tũc exm de pcussiõe nõ ẽ inquãtum ẽ morbus ossis. sꝫ inquãtũ ẽ morb⁹ pãniculorũ et cerebri. et sic p ptẽ añriorẽ ei⁹ intelligem⁹ solũ ipm uẽtriculũ cũ medulla. ¶ Quarto est sciendũ qđ littera hec. Et plurim ei⁹ potest ad tria referri pmo ad egritudiẽs toti⁹ ptis anterioris. zº ei⁹. s. medule & uẽtriculi añrioris. 3º ei⁹. s. debilitatis. ut ẽ pluria cã debilitatis uisus. ita qđ referatur ad totũ qđ pcessit de caº Sed tu dices. quare non dixit de medio uẽtre & posteriori. ¶ Dicẽdũ qđ licet uisus poss. t. đbilitari cõitate ad illas partes. tñ plus conueit per uiã cõitatis ad anterius cerebri. quia illic concurrũt nerui obtici. ¶ Quinto ẽ dubitatio. utrũ humiditas uel siccitas cerebri sint pl⁹ cã debilitatis uisus q̃ alie egritudiẽs. Videẽ qđ nõ. qa apostemata et cõpressiões possunt pl⁹ debilitare. ¶ Secũdo male cõplexiones frigide & calide plurimũ eueniũt cum fiant a q̃litatibus actis. & sic ut plurimũ debilitãt. In cõtrariũ ẽ Auic. ¶ Dico qđ possunt dici egritudines plus đbilitare quadrupliciter. Pº q̃tũ ad pluralitatẽ euentus. & ut sic male cõplexiones respectu apostematũ plurimũ debilitãt. qa plurimũ. i. frequenti⁹ egrotat cerebrũ morbis complõnalib⁹ q̃ apostematib⁹. ut: pꝫ. Secũdo q̃tũ ad uẽhemẽtiã debilitatis. et sic egritudines que faciũt maiorẽ deffctũ in uisu pl⁹ debilitant. Defectus uero i uisu põt dici maior dupliciter. Vno modo intensiue. & sic cãe pducentes ad cecitatem. uel que sunt pprie magis faciũt deficere uisum. Alio modo pmans. ue. & sic cause perducẽtes ad debilitatẽ permanẽtẽ fixam. uel difficulter remouibilẽ magis faciũt deficere uisum. ¶ Tertio modo egritudiẽs pl⁹ debilitant utroq predictorũ modorũ. ut. s. frequenti⁹ eueniẽdo et uehementius debilitando

His pmissis dico ꝙ egritudiẽs cerebri plurimũ debilitantes uisuꝫ tertio dictorũ modorũ sũt hũiditas dominãs. s. humoralis. et siccitas per uiã euacuationis et resolutionis. qa humiditas materialis frequenti⁹ accidit i cerebro. cũ sit menbrũ cito replebile. tam de se q̃ ex sui situ. Est enim sicut caminũ corporis ad qđ pungũt a corpoẽ supfluitates uaporose. ut põit G. in nono de utilitate particularũ caº pº. que superfluitates i eo condensatiõi dispõũẽ. uñ fiũt catharri & reumata. ut põit. Arꝫ. i zº de ptib⁹ animalium caº de cerebro et Haly. in zº trac. tegni. comº. 47º. lꝫ ista pl⁹ cõtingant i cerebro frigidiori natura. talis etiã hũiditas debilitat uisuꝫ uehemẽter. qa facit passionẽ difficulter curabilem proprie cum oppillat uias uentriculorum uersus oculos. Difficillimũꝫ enĩ ẽ in de purgare materias has dictas ẽt p uiã eua

euacuationis & resolutionis ē de causis pluri mū debilitantibus. Prio quia plurimū ē apta in cerebro fieri talis siccitas. qa pp motus aia les frequēter in suis spiritib⁹ accidit resolutio. & etiā alie euacuationes maifeste satis ipm ūt in cerebrum. Secundo qa siccitas per uiā reso lutionis et euacuationis facit defectū in uisu. sa tis magnū & difficile curabilem. Curatio autē eius fit p humectātia & restaurātia ut appa bit. qa difficile est. ¶ Ex quibus patet ꝙ mens Auic. ē qd hūiditas dominās. & hoc est cū ma teria. & siccitas per uiā cōsumptionis et reso lutōis sunt dispositiōes cerebri. que iter alias plurimū uisum debilitāt. s. pluralitate eius & pluralitate nocumenti simul. & iō dixit. Et plurimū quidem eius. ¶ Quarto mō dicunt egritudines pl⁹ eē cāe d bilitatis. quia inducen do defectū i uisu. ipse magis in se sunt cognite & sic humiditas & siccitas pl⁹ sunt cāe d bili tatis q̄ caliditas et frigiditas aposteata et ulce ra. qa debilitas uisus quando fit pp has cās ē euidēs. quia maifesta. et aposteratō et solu° cōtinuitatis etiā calida & frigida distēperātia sunt sensibiles ualde. sed siccitas et hūiditas n̄ sic sunt euidētes. et iō debilitas uisus ab eis fa cta recte dicitur dibilitas. qa ē defectus in ope ratione preter h° ꝙ appareat dispositio maife sta. ¶ Sed tu dices cōtra. qa raritas texture est plus cā debilitatis hoc modo q̄ alia cā. ut p₃ in z^a fen prima. ca° de causis d bilitatis mēbro rum. ¶ Dico qd raritas texture non pōt appli cari oculo q̄tum ad partes intrinsecas pncipa les in uisu. ut ē cristallina. quia non ē uilis con texta. Vel si posset ineē tele aranee. ul' eēt yma ginabile i cristallina. dicemus qd ipa ex tēpo re maxie fit ab humido relaxāte uel a sicco dis continuāte partes. Si. autē fit a frigido hec e rat a pncipio natiuitatis. uel facit hoc incrudā do & mollificādo per humidū. et sic talis debi litas raritate textuē reduceret ad humiditatē sicut ad proximā et maximā suā causam. Et similiter calidū faciet illā discontinuando p sic cum qd idueit uel per humidū qd dilatat. Si militer si calidum et frigidū faciant debiliatē uisus faciendo raritatē texture nō erit sic pro prie debilitas uisus. sic si fiat ab humido et sic co. qa mala complexio calida uel frigida ē ma xime manifesta. et sēsibiliter magis q̄ hūida et sicca. ¶ Ad cōtrariā rōnē. dicendū ꝙ l₃ apo stemata forti⁹ forsan d bilitēt et ēt cōpssio tñ rari⁹ cōtingūt. ¶ Ad scdā dicēdū ꝙ mala cō plexio calida & frigida imateriales l₃ frequē tius cōtingāt. tñ nō uehemēter debilitant sal tē in hec ꝙ ē de difficili remouere. difficilius enī remouet siccitas euacuationis et hūiditas repletionalis q̄ mala cōplexio calida uel frigi da simplex reliqs existētibus pibus. ¶ Sciēdū qd duplex lr̄a repitur i fine. Vna que dicit & r̄soluit mā. & ex h°. A. ul't inuet duces effect⁹ supfluarꝫ euacuationū. Vn⁹ ē casus uirtutis coe ē eni omib⁹ euacuatiōib⁹ d bilitat. ut p₃ i comēto illi⁹ afforꝫ. quite pticule. In fluxu mu liebri & c̄. & xi^a. fen. cap° 6°. & iō dicit. cadit uirtus. Alius effectus ē siccitas p ↄsūptiōe₃ humorꝫ uel hūiditatū corporis. & iō dixit & resoluit. i. exiccat uel cōsummit. Alia littera repit q dic & resoluit ēt materia. Et qdā sic exponut. & materia aut ē pp rē appropatam. & c̄. S₃ talis expositio litere ñ pōt saluari. ut patet. ¶ Pōt g° dici ꝙ. A. uoluit ostēder duas cās q̄re uirt⁹ cadit ex euacuatiōib⁹. Vna ē reso lutio spirituū. & iō dixit. & resoluit. s. spirit⁹ Alia ē cōsumptio materierū hūoraliū. uñ idu cit malitia siccitatis ex q̄ uirtus debilitat & iō dixit. & materia. s. resoluit ul' cōsumit. AVT ¶ PROPTER rē appropatā. Hic pōit causas d bilitatis uis⁹ q sunt magis approp̄ate ipi ocl'o p̄mo pmittit diuersitatē harū cāꝝ. z° declarat unāquāq. ibi z^a. & spiritui qdē. ¶ Est scien dū circa pmā ptē. p°. qd ptes ocli. z^m sūmā hic positā ab. A sūt q̄ttuor. Pria ē spirit⁹ uisibilis z^a ē neru⁹ obtic⁹. 3^a ē hūiditas. Quarta ē tu nice Et qa spirit⁹ uisibilis ē nobilissima ps. & stat ut forma. et alia stāt sic pfectibilia et mā iō dixit d alijs ptib⁹ et q sequūt ipsu₃. s. spiri tū q̄i dicat qd sunt post ipsu₃ in pfectiōe & dignitate. & forsan uoluit. A. qd hic spiritus sit animatus. qa si nō esset animatus. tūc nobi lior ps esset cristallina & neruus obticus ppe i loco cruciatiōis. ptulit g°. A. hūc spiritū alijs ptibus. pmo ppter eius mirabilē dispositiōe₃ p quā tēdit ad naturā lucis. Vñ i libro d uiri bus cordis ca°. z° dicit de spiritu uisiuo qd ē radius atq lux. z° qa uirtualiter ē animatus & cuiuslibet tali ptis poten^a uisiua stat sui uirtute. ¶ Est dubitatō. cū alie sint ptes ocli. ex qbus pōt fieri uisus nocumētū ut musculi lachrymalis & palpebre q̄re nō de istis dixit ¶ Dico qd iste sunt ptes magis extrīsece ma xime palpebre & lachrymalia Vel dico z° qd pfecte iā appar₃ nocumētū qd in uisu pstāt. ut p₃ ex 3° trac. ET SPIRITVM qdē. Hic d clarat istas cās. et pmo causas d bilitatis nocu mēti uisus q approp̄ant spiritui uisibili. secū do q approp̄ant mēbris que ipsu₃ sequūtur ibi z^a. debilitas aūt. & nocumētū. Pria i duas pmo pmittit modos dispositionū euenietium spiritui uisibili. z° declarat. ibi z^a. multiplicatio autē & c̄. ¶ Est dubitatio. si sufficiēter. A. enu meret dispositiōes spiritus uisibilis. Vidt qd nō. quia pōt ei accidere calefactio uel ifrigida tio. ex qb⁹ uisui fiet impedimētū. Et pbatur

rōne sic.teꝑantia debita spiritus ī cōplexiōe stat cū debita tēpantia calidi frigidi humidi & sicci.g° distēpantia eius erit ex q̄ūq̄ istoꝝ Itē pōt ei cōtigere obscuritas opposita diafanei tati siue luciditati.g° ¶ In cōtrariū.A.& Iel⁹ trac.3°.ca° 4°.q̄ pluta nō enumerāt Dico qđ iste dispositiōes sūt hic sufficiēter enumerate q̄a uel dispositio spiritus uisibilis uel ē i quā titate & sic ē multa uel pauca.uel i qualitate & qulitas spirit⁹ uisibilis debita ē debit⁹ mo dus sue substantie in q̄ pōt fieri peccatū pigro satiōe3 uel p subtiliatiōe3.Et nota tñ qđ licet alie qualitates i spiritu uisibili cōsyderētur sc3 debita cōplexio & debita luciditas in qb⁹ pōt fieri peccatū.tamē p debitū modū sub stā tie illa intelligūtur.Et ita p peccatū in substan tia.s.in grossicie & subtilitate daē itelligi pec catū in alijs q̄litatib⁹.ut i calido frigido sicco uel humido.& in dyafaneitate.hui⁹ rō ē.qa calidū frigidū siccū & hūidum i cōnuenientia. disponūt spiritū i igrossando uel.subtiliādo uel paucificādo.& ad h° seqē dyafaneitatis pmu tatio.& ēt diuersa nocumēta uisus.Et facili⁹ ē itellectū reducere i dispositiōe3 substātie spi rit⁹.& in dispositionē quātitatis q̄ i dispositi onē q̄litatū priaꝝ.uer.gratia.uidere ppe & nō longe plus capitur ab intellectu qđ hoc sit ex q̄litete pauca in spiritu.& mlta subtilitate q̄ qđ sit ex calore l' frigore.& sic cessant cōtra ria.¶ Est ēt sciēdū qđ iste dispositiōes spūs possunt multiplicari cōponēdo.uerbi gratia. spiritus mltus uel ē subtilis uel grossus.& spi ritus paucus.s.uisibilis uel ē subtilis l' grossi⁹ Sūt g° quattuor dispositiōes simplices.& q̄t tuor cōposite.ut pōit Halyabbas.i 6°.the.ca° 1°.MVLTIPLICATIO.Hic declarat & q̄t tuor facit.ut q̄ttuor sunt dispositiōes pdicte quas dclarat.2ª ibi & subtilitas q̄dē.3ª.ibi et grossitudo.4° ibi & minoratio.¶ Est dubita tio.utrū multiplicatio spiritus uisibilis possit causare nocumētū in uisu.uidē qđ sic.p Iesu3 i trac.3°.ca°.4°.q̄ fac p° rubricā.d egritudini bus spirit⁹ uisibilis.& postea exeques ponit quātitatē multā spirit⁹ uisibilis.Itē uocat eā occasiōe3.¶ Itē multiplicatio spiritus aitha riarū ē res nocens.ut dicit cōiter i synoca sine putredine.g° eadē rōne mltiplicatio spiritū animaliū.¶ Itē a tēpamēto fit exit⁹ p supra ire & ifra dscēdere.ut pōit Gal.i prio d acci dēti.g° sic erit i tēpamēto spirit⁹.¶ In otrariū ē.A.dicēs.q mltiplicatō spūs ē melior res & ē et i libro de uirib⁹ cordis cap° 4°.& secunda primi.i ca° de causis debilitatis mēbrorum ponens causas dbilitatis ex parte spiritus & ta men non ponit supfluam quātitatem ¶ Respon det Dynus q multiplicatio spiritus ē duplex

sc3 absoluta.& hec ē mala.Vnđ ex eius multi plicatiōe quādoq̄ generaē febris effimera.& synoca sine putredine.qdā ē multiplicatio spi ritus nō absoluta.s3 ut ē inat⁹ et naturalis.et hec quāto maior tanto ē res melior.et h° uide tur consonū Auic.in 2ª primi.in c° de pulsu cō plexionū.ubi.dicit.neq̄ estimes q calor inat⁹ si fuerit fortis q̄tūcūq̄ sic minuat de uirtute. imo ex ea puenit i substātia.spirit⁹ fortitudo & i anima audacia.¶ Vel dico qđ spirit⁹ p so lā supfluam quātitatem stante tempātia com plexōis & substātie poss3 causare nocumentū Ratio est.quia si mēbra per excessum quāt ta tis sunt impedientia opationes.ergo et spūs. quia utrunq̄ est organum nature uel anime.l3 differenter.Item si spiritus pro debita opatōe debet habere mensurā non solū qualitatis.s3 etiam q̄titatis.g° poterit impediri opō in qua seruit spiritus per augumētū quantitatis.sed sic ē qđ spiritus o3 habere mensurā q̄titatis debite & determinate pter mensurā q̄litatis ut ponit Auer.in 2° colliget.dicēs.Epar nō est sufficiens per se ad faciendū suā operationem nisi per calorē trāsmissū a corde tempatu3 in q̄titate & qualitate.Per calorē autē intelligit spiritū q est corpus quoddā calidū qđ in cord repitur ut patet in plurib⁹ locis in 2° colliget Item omne qđ comperatur alteri.sic contentū ad cōtinens pōt p excessum quātitatis illi im ꝓporcionari.sed spiritus cōperatur mēbris si cut cōtentū.ut pat3 i primis differentis febriū & i prima quarti.c° p°.ergo spiritus per sup fluam q̄titatē solā poterit impedimentū cau sare.& hoc ē contra dictū Dyni.¶ Est tamen sciendum qđ q̄uis ex natura rei h° sit.tñ de facto hoc nō cotingit repiri.& pprie in spiriti bus aialibus.Ratio ē primo.quia spiritus & pprie animales sunt corpora subtillima.et io statim cū debitā q̄titatem excedūt pars resol uitē et remanet q̄titas debita.& copiosa cū bo na cōplexione.Secundo quia nos sumus in con tinua resolutione.& non ē imaginandū qđ spi ritus possit augeri supflue.imo ex sui mlta q̄ titate hēt fortificationem et copiose pōt expan di ad menbra et copiose de eo debet eē in pnci pio.Vnde Auic.in 6° de naturalibus 4ª pticu la.et in libro đ uiribus cordis c° 4° dicit.si spi ritus fuerit multus uehemētior erit uirt⁹.spi us enim augumentū i quātitate pstat addita mentū uirtuti in fortitudine.Et exinde est q pter multitudinē suā durat amplius in habū dāti mensura in origine et diffusio ei⁹ ad mē bra sit habundantior.Tertio q̄a licet augereē & retinereē statim conuertereē supflu ū in ua porem q̄ nō esset spiritus et hoc propter apti tudinem multam ad patiendū cum uirtus non

poterit illū regere. Est enim spiritus pars apti
sima ad recipiendū & patiendum Vnde Auic.
in prima quarti ca° de febre effimera. ex oppila
tione uocat spiritū debilius q̄ corporib⁹. Appa
ret ergo q̄d defacto hoc nō cōtigit. s. q̄d spirit⁹
per solū excessum q̄titatis noceat. sicut nos ēt
dicimus q̄d sola solutio continui sine aliqua alia
dispositione posset ledere opationes. tamē nunq̄
reperit̄ solutio cōtinui quin n̄ semp repiatur se
cum aliquis modus male cōplexionis coniunctꝰ
Patet ergo q̄d Auic. consyderans ꝙ spirit⁹ uisi
uus est multū subiectus resolutioni. & ꝙ semp
de eo requirit̄ multa quātitas. & q̄d nō contin
git supflue augeri cū bona pportione complexi
onis & substantie. dixit q̄d multiplicatio ei⁹ est
res melior. Ad Iesum dicendū q̄d solā multitu
dinē spiritus nō dicit nocere. sed quādo est mul
tus & grossus. Ad ratione dico q̄d non est silꝛ
de spiritu artheriali & animali. qa ille spirit⁹ ē
materialior & hic ē perfectior. ¶ Vl' dico aliter
concedendo similitudinem. Et cum dicitur spiri
tus uitalis augmentatus facit febrem. Dico q̄d
nō ex solo augumento quātitatis. s; qa ipsu; cō
sequitur inflatio. ¶ Ad secundam dico q̄d illa
auctoritas nō potest ī speciali applicari unicuiq;
tēpamēto. sic pater in uisu a quo nō fit exit⁹ per
supra ire. ut dictū ē supra trac. p°. ca° z°. Vel di
co q̄d illud ē unū ex natura tēpamēti. s; tn̄ non
cōuenit d̄ facto sic repiri semp. ut p;. ET SVB
tilitas. Hic d̄clarat causas ex qbus fit spiritus
subtilitas. & sūt tres. & pma cā ē siccitas. ¶ Est
dubitatio utrū in spiritib⁹ uisibilib⁹ uel aliis.
siccitas sit cā subtilitatis. Videt̄ q̄d nō. qa Arꝭ.
dic̄ in z° de generatiōe & corruptiōe q̄d subtile
est humidi & grossum ē sicci. ¶ Secūdo sic spi
ritus melācolicorū sunt grossi & tendūt ad sicci
tatē. qa melācolia ē sicca. g° siccitas igrossat & n̄
subtiliat. q̄d aūt spirit⁹ melācolicoꝝ sint grossi.
patet p Aui. in li° de uirib⁹ cordis ca° 4°. dic̄ ꝙ
spiritus grosse substantie est sic q est in melāco
licis. Idē pōit. Aui. in 7°. de naturalib⁹ pticula
.4ª. penultio capi°. Itē similiter uidet̄ dispōi
spūs p q̄litates. sic p hūores. s; hūores p siccita
tē ingrossant̄ & ispissant̄. ut patet i tegni ca°. de
signis epatis sicci. g° & spirit⁹. ¶ In cōtrariu;
est Aui. & Iesus trac. 3° capi° 7°. ¶ Est sciēdū
p solutiōe dubitatiōis q̄d spiritus possum⁹ ad
duo cōpare. Prio ad materiā ex qua fiūt. & tūc
si est sanguis tempatus fit spirit⁹ tēpatus. &
si est grossior melācolic⁹ fit spiritus grossior et
siccior. & si coleric⁹ fit subtilior & siccior. &
sic siccitas nō est signū subtilitatis nec grossiciei
diuisim. s; pōt utrāq; dispositiōe; spiritus signi
ficare & ēt causare disponēdo materias un̄ fiūt
spiritus. Si eni sanguini adueniat siccitas q̄ ipsu;
conuertat ad naturā melācolicā. & ex illo fiat
spiritus. tūc siccitas erit cā ingrossatiōis spirit⁹.
¶ Si aūt adueniat siccitas que cōuertat sangui
nē ad naturā colericā. ut ē siccitas ignea. tūc sicci
tas erit cā subtilitatis spirituū. ¶ Secūdo mō
possunt cōpari spirit⁹ ad res imprimētes i eos
post eoꝝ generatiōe;. & sic dico q̄d spiritus plu
rimū accidit subtilitas a siccitate. ¶ Ad cui⁹ de
claratiōe; est sciēdū q̄d spirit⁹ & pprie anima
les sunt proni ad ingrossatiōe; pp̄ter hūiditatē
& h° declarat̄. Prio qa ad caput maxie ascēdūt
uapores hūidi a corpore eleuati q̄ congelati reu
mata multiplicāt. Secūdo qa cerebrū ē mēbru;
multū hūidū hūiditate aquea. Tertio quia ipsi
spirit⁹ sunt ēt hūidi. & qa spirit⁹ uisibilis reci
pit̄ i mēbro hūido aqueo. s. i hūoribus oculoꝝ
io spiritus uisibilis quattuor h; causas. quare
ē. aptus cadere ul' labi uersus hūiditatē. Habet
eni tres cās predictas & quartā q̄ ē hūiditas o
culi aque. pat; g° q̄d spiritus animalis & pprie
uisibilis ē paratus humectari p mistiōe uapoꝝ
hūidoru; uel qualitatie. Hec aūt hūectatio ē cā
ingrossatiōis. spirituū qa cōuertit eos ad naturā
aqueā. Vn̄ stati ponet Auic. q̄d grossitudo spiri
tuū fit pp̄ter hūiditatē. Illd̄ g° q̄d ē cā cōsum
ptiōis humectatiōis spirituū ē cā subtiliatiōis
eorum. s; siccitas est huiusmodi remouendo ua
pores aqueos secum mistos & exiccando ipsos.
unde facit eos tēdere ad naturam ignis. Et exē
plū huius est aer. Nam dicimus q̄d aer grossus
est uaporosus. sicut aer ueris. Aer autem sicut
autumpnalis est subtilis. ut patet in zª primi. in
cap. de temporibus anni. Similiter etiā dicem⁹
de spiritibus qui sunt de natura aeris. Secundū
etiā hunc modum dicemus q̄d urina ingrossat̄
ab humido. quia est causa ꝙ humores misceāt̄
cū ea. sed siccum consumēdo eos est causa subti
litatis & claritatis in urina. ut pōit Isaac in quī
to urinarum. p° c°. Licet etiā posset dari alia cā
i hoc circa subtiliatione urine a sicco. ¶ Ex qui
bus iam dictis patet ꝙ siccitas trib⁹ mōis ē cā
subtilitatis spiritus. Prio cōsummendo uapoꝝs
secū mistos reddentes spūs nebulosos et aqueos
Secundo faciēdo eos declinare ad naturā igneā
Tertio phibendo mistionem cū aliis corporib⁹
ingrossantibus. Siccitas enim idisponit ad misti
onem. & iō auctores in signis siccitatis cerebri
ponunt claritatem sensuū. Vnde in prima tertii
in ca°. de signis sumptis ab opationib⁹ sensibili
bus. dicitur ꝙ perturbatio significat materiam.
& claritas siccitate;. & ex his cōtingit ꝙ spirit⁹
etia; pōt dici subtilis. quia resolutioni paratus
¶ Sed dubitat̄ ex dictis. primo. qa subtilitas
facta a siccitate per uia; consumptionis uaporū
humidorum mistorum spiritibus nō est siccitas
ultra temperamentum spiritus. imo reducit eos
ad temperamentum. & sic illa subtilitas non erit

mala immo naturalis de qua non eſt hic ſermo.
¶ Sec̄ũdo dices tu poſſibile ẽ qđ uapores miſti
ſpiritibꝰ ſint ſicci melãcolici uel colerici.& ſi me
lãcolici igroſſabũt ſpiritꝰ.g° ſiccitas erit cã igro
ſatiõis.¶ Tertio dices tu hec ſubtilitas zm mo
dũ dictũ põt fieri a caliditate conſumẽte illos
uapores.& exiccãte.¶ Quarto dices tu.ſiccitas
adueniẽs ſpiritibꝰ põt cõuertere ad naturã ter
reã ſic̃ ad naturã igneã qa ſiccũ ẽ terre plusq̃
ignis.¶ Dico ad primũ dupliciter.Prĩo qđ ſic
citas cõſumtiua illoꝝ uapoꝝ cũ h° qđ eos cõſu
mit fac̃ trãſire ſpiritꝰ ad ſupfluã exiccatiõez &
rarefactiõez p ſupfluã exicatiõem.¶ Vł dico ꝙ
ſpiritibꝰ noſtris forſan naturaliter miſcẽtur a
liq̱ uapores naturales debẽtes in illos tanſire q̱
uapores nõdũ habẽt formã ſbſtãtialẽ ſpirituũ
ex cõſumptiõe g° illoꝝ ſpiritꝰ rarefiũt & ſubti
liãtur ultra q̃ ſint zm naturã.hic tamẽ eſſʒ locꝰ
ſpeculatiõis.¶ Ad ſecũdã ratiõez dico qđ raro
cõtingit ſpiritꝰ igroſſari p miſtiõez fumorũ me
lãcolicoꝝ ſʒ ut plurimũ cõtigit ex miſtiõe uapo
ruʒ humidoꝝ.Et iõ ut plurimũ ſubtilitas fit in
ſpiritibꝰ ex exiccatiõe.Et iõ dixit in littera ſub
tilitas ſpirituũ plurimũ accidit ex ſiccitate. Vł
dicẽdũ qđ lʒ ſpiritꝰ fiant groſſi p miſtiõez ua
porũ ſiccoꝝ melãcolicorũ & q̃tũ ad h° ſtet ſicci
tas cũ groſſicie ſpirituũ.tñ ſi adueniat. ſup hos
ſpiritꝰ groſſos alia ſiccitas q̇ illos uapores melã
colicos cõſumat fiẽt ſpiritꝰ ſubtiliores. Hic tñ
ẽẽt locꝰ ſpeculatiõis utrũ uapor omnis hũoris
ſit groſſior ſpũ naturalr̃ diſpoſito.credo qđ ua
por colẽ ſit groſior ſpiritu. Ad tertiã dico ꝙ lʒ
caliditas poſſit id facer̃.fac̃ tñ exiccãdo.¶ Ad
q̃rtã dico ꝙ ſiccitas adueniẽs ſpiritibꝰ q̇cũq̱ ſit
q̃litatie alterãs illos plꝰ cõuertit eos ad naturã
ignis.et non ad naturã terre quia natura ſpiri
tuum eſt magis conſimilis.ut tranſeat in natu
ram igneã quã terream.ſicut etiã natura aeris
ut patet.¶ Ad cõtraria ad primũ dico ad Aꝝ
ꝙ accipit ſubtilẽ p ſubtili aqueo.& groſſũ p
groſſo terreo.Et hoc patet.qa uult ꝙ ſubtile ẽ
repletiuum.ſed ſubtile aqueũ ẽ illud ꝙ dicitur
repletiuũ & non proprie aereũ.ut ponit Aꝝ.in
.24.đ pblematibus.pblemate.12.Illud autẽ qđ
ẽ ſubtile aqueũ ẽ groſſuʒ reſpectu ſubtilitatis
debite in ſpiritibus.hic tamẽ eſſet locus cõſide
rationis.¶ Ad rões.ad primã dico qđ ſpiritus
melãcolicorũ ſunt groſſi ex materia a qua fiũt
& iõ ſi ulterius ingroſſarẽtur aliquibus.uapo
ribus cũ eis miſtis tũc ſicitas uapores illos con
ſumẽs faceret illos ſubtiles.¶ Ad ſecũdã dico
qđ ſimilitudo in hoc nõ ẽ uera ꝓpter duo.Prĩo
qa humores nõ fiũt groſſi per miſtõez corporũ
humidorũ ex quorũ priuatõe per ſiccum tẽdant
ad ſubtilitatẽ.et dico humores ſummendo totã
maſſãm ſanguineam in uenis exiſtẽtẽ groſſicies
enim eſt in hac maſſa propter declinare ad natu
ram terreã melancolicaʒ.& ſubtilitas propter đ
clinare ad naturaʒ igneam.ſicut hoc erat in ſpi
ritibus cõperantur ad materiam ex qua generan
tur .licet melancolia fecalis poſſit remiſceri ſan
guini & ingroſſare eum ſicut.dicebatur qđ ua
pores melancolici poſſunt miſceri ſpiritibus & i
ingroſſare eos.Secũdo ſimilitudo nõ ẽ uera quia
humores cum ſint aquei a dominio.& ſint etiã
terrei & groſſi.reſſpectu ſpirituuʒ ſunt apti ꝓ
pter ſiccitatez tranſire i naturaʒ terreaʒ.& ex h°
igroſſari ſʒ ſpiritus quia ſunt aerei ſunt apti ad
ueniẽte ſiccitate tranſire.in naturam igneam
¶ ET QVANDOQVE. Fit ex uehemẽtia ſe
perationis. Hic ponit ſecundã cãm.& dicit qđ
ſubtilitas ſpũs qñq̱ fit ex uehemẽtia ſepatiõis
.i.diſgregationis uel rarefactõis cuʒ aſpicit̃ ſol
& reſplendentia et ſimilia in hoc ſic̃ ſpecula re
flectentia radios.& alia lucida multũ.unde q̱dã
iam facti ſunt ceci.uel debilitati multuʒ in uiſu
aſpiciẽdo multũ ſolem in eclipſi.ſicut etiã fit ex
aſpectu rerũ multum albarũ.unde quidã ãbulã
tes in niue ex hoc ſunt defecti i uiſu ut põit.G.
in 4° de utilitate particularũ c° 4°.¶ Eſt ſcien
dum qđ quidam credũt qđ priuatio uiſus que
dicit̃ abacilatio fiat pp hanc cauſaʒ.ſ.qđ accipia
tur bacile lucidũ & intendat̃.qa tunc magis cor
ruſcat.et põat̃ coram oculis.Fit enĩ ex h° ultia
diſgregatio uiſus.& ſic cecitas uel multa debili
tas.& iõ multus aſpectus ad uitrũ cui ſuppõit̃
argentum uiuũ pp multum ſplendorez.ẽ cauſa
cecitatis.unde ſic mauri cecant hoĩes.ut ponit
Gilibertꝰ in 3° li° c° p°.tamen poſſet eſſe i hoc
cã calor bacilis cõdenſantis corneaʒ p uiaʒ fortis
calefactionis.hoc tamẽ nunq̃ uidi de facto. Se
cundo eſt dubitatio .quare lucida diſgregant
uiſum.¶ Dico qđ cã una põt ſummi a.G.i 4°
de accidenti.quia lucida ſunt ſubtilia.& ideo oc
curentia ſpiritibꝰ eos ſubtilant et ſepant.h° ta
men dictum Gal.habet multam difficultatem.
¶ Secunda cauſa eſt quia ſic̃ compatur maior ig
nis ad minorẽ.ita compatur magis lucidum ad
minus lucidum.ſed maior ignis diſpgit minorẽ
ergo ſimiliter maior luciditas ut ſolis & huiuſ
diſpergit minorẽ.ſicut ẽ luciditas ſpiritus uiſi
bilis.& hãc cauſaʒ põit Gal.i 4° đ utilitate par
ticularum.c° 4°.Tertia cauſa eſt quia ſpiritus
uiſibilis cum ſit de natura lucis congaudẽs ſuo
ſimili.ſ.luce exteriori uerſus illã mouet̃ & ſic
diſſoluitur.¶ ET QVANDOq̱ perducit.
¶ Hic ponit tertiam cauſam & pʒ.¶ Eſt ſciẽ
dũ qđ ex multa aggregatõe ſpirituuʒ p ſe ſeq̱t̃
ingroſſatio uel inſpiſſatio.& per accidens ſeq̱t̃
ſubtiliatio qa ex ſupflua congregatione ſequit̃
intẽſio calidi & conſumit humidũ et reſoluit &
fit ſicitas que ſubtiliat ſpiritus.& ẽ ſimile ei ꝙ

dicitur.qđ timētes sitiūt.ut summit. i.27ª.pti^a de pblematib⁹.pblemate 2°.Nā cōgregato ite rius calido fit exiccatio.& ex supflua aggrega tiōe spirituū phibet debita spsio nutrimēti ad singulas ptes oculi.& ex h° fit exiccatio in ptib⁹ ei⁹ & i spiritu.& h° ē qđ Aui.dic.Aggregatio ualđ supflua pducit ad coartatiōe3 resoluētē.i. pducit ad cōstrictiōem ad quā sequtur resolutio spirit⁹ & exiccatio.s3 prio fit coadunatio. 2° fit resolutio.& h° ē qđ dic.& ispissat ea.s.aggre gatiōe ptiū &c.dic ¶ Secūdo ē sciēdū qđ tene bre inspissant.qa spirit⁹ cū sit de natura lucis cōtrahit int⁹ pter tenebras fugiēs eius oppo situ. ¶ Tertio nota qđ cā ppria & ut plurimū eueniēs i faciēdo subtilitatē spirit⁹ ē siccitas.s3 raro cōtingit qđ fiat ex ituitu ad splendida. qa hōies naturaliter sciūt h° euitare.raro ēt cōtigit talis aggregatio q̄ subtiliat.& iō Auiān pria cā dic.pluri^m accidit.& i 2ª cā et 3ª dixit.& qn3

ET GROSSITVDO FIT ¶ Hic pōit cās grossiciei.& primo facit.hoc.2° ostēdit quendā modum puentus dictarum dispositionū.ibi 2ª & qnq̄ est accidēs.Pria in duas.ut duas causas ponit ingrossationis spūs & p3.Prima ē pp hui ditatem.& hec declarata sunt sup.Quelibet.n. hūiditas corporis spū ē grossior.2ª cā ē fortis cōgregatio.sic ex tenebris & rebus nigris .Con tingit eniex hoc spūs in suis partib⁹ acentrari & sic inspissari.econtra ei qđ fit ex lucidis & alijs rebus.Fortis tñ aggregatio primo & p se inspis sat.per accidens tamen qnq̄ ex hoc surgit calor & siccitas que sunt cā subtiliationis spirituū.& tūc per accidēs fortis cōgregatio est cā subtilia tōis sicut frigidū p accidens ē causa calefactōis & h° ē qđ uult dicere.nō ita &c.idest iā dictū est qđ ingrossatio spirituum fit pp uehementē congregationē.non dico congregationem.ita ut perducat ad utendū complōne subtiliante.idest complexione sicca uel calida. qa si congregatio utatur tali cōplexiōe tunc fit subtilatio spirituū & ex hoc p3 qđ male intelligūt textū dicētes.nō ita &c.i. nisi homo utatur rebus subtiliatiuis

¶ Est dubitatio.que est congregatio que per ducit ad utendum complexione subtiliante.

¶ Dico φ sicut frigidū occurrēs corpori fortiter carnoso congregando calidum est cā fortificatio nis caloris.& occurrens corpori defecto ē cā ex tictiōis ul debilitatōis eius.ut patet in comento illi⁹ affor.uentres yeme & uere &c.et 3° de cō plexionibus ultimo ca°.Sic nigrum cōgregans ul tenebra occurrēs oculo debili est cā ingressa tionis uel inspissationis occurens aūt oculo forti pōt p accidēs eē cā subtiliatiōis l3 ēt i octo đbi li p aliā accidētalitatē poss3 ēe cā subtiliatiōis .s. phibēdo nutrimētū debitū moueri ad ptes oculi. ¶ Secūdo ē dubitatio.qđ magis noceat uisui ul resplēdētia ul obscura.Vr qđ obscura qa sunt magis cōtraria spiritui uisibili q ē luci dus. ¶ In cōtrariū arguit p Gal.i 4° đ accidēti Dixit Albertus bononiē.qđ lucidū siue splēdi dū magis nocet uisui q̄ nigrū ul obsucurū.Rō ē qa sens⁹ uisus & qlib3 sens⁹ ñ ē nisi pportio sensibilis ad sensū3.illđ uero magis nocebit & erit magis cōtrariū qđ magis remouebit tale3 pportiōe3.s3 color splēdid⁹ ē huiusmōi pter sui excellētiā. ¶ Isti sermōes sunt sic corrupti q̄ nō merēt rephensiōe3.ut patet parū exercita tis i philo^a naturali.Mirādū eni ē si sensus q̄tū ad primā perfectiōe3 ē pportio sensibilis ad sensu3.hab3 ēt declarari φ sit maior excelentia lucidi a pportiōe sensitiui organi q̄ sit excelētia obscuri uel tenebre.Dico g° φ lucidū & obscu rū ul possunt cōperari q̄tū ad modū q̄ nocēt ul q̄tū ad nocumētu3.si pmo sic lucida magis no cēt uisui q̄ obscura.Cā ē.qa lucida magis subi to iprimūt & obscura tardius .Et h° est φ dic Gal.φ lucidum splendidu3 est subtille & obscu rum & grossu3.Subtile uero citius & magis penetrat.grosso.& apud quosdā lucidū est sub tile.i.imateriale & obscuru3.sed nigru3 est ma gis materiale.qa potētia uisiua ē magis ima terialis.iō illud qđ est magis imateriale magis iprimit i eam.i.citius iprimit.Vel possemus di cere qđ iō lucida citius imprimunt i uisum & citius nocent q̄ obscura.qa ipsa sunt similia.& ideo i agēdo occurrunt eu3 similitudine.& ideo eorū actio cito recipitur .Ecōtra autē est de ob scuro & ē simile in hoc .Aliqua enim res ueno sa exhibita cu3 re aliqua acceptabili nostre natu re citius imprimit.ut opiū cū uio.ut poit Gal. in 3° de simplici medicina .distinctiōe 4ª.ca° 2° Si uero hec cōperētur quātū ad nocumētū tunc dicitur quia uel quātu ad terminū nocumēti ul quantū ad modum inherendi.Si primo mō dico qđ equaliter possunt nocere.quia tam lucida q̄ obscura possunt perducere ad debilitatē uisus ultimam.et ad cecitatē.Si 2° modo.dico quod magis nocēt lucida quā obscura.quia uidemus cecitates idūctas ex rebus splendidis.& defect⁹ in uisu difficilius remouere & fixius inherere q̄ cecitates & debilitates idūctas ex mora i ob scuro.Rō.ē qa lucida nocēt dissoluēdo spiritus & priuādo eos et.hoc ē difficillimū remouere maxie si ē aliquis spiritus appropriatus pter spiritū isluētē.s3 obscura nocēt cōstrigēdo spūs φ facilius poterit remoueri & meliorari.Hec tamen dicta sunt iudicia estimatiua.multa tamē summuntur ex dictis a Gal.in 4° de accidēti & morbo. ¶ Ad rōe3 dicēdu3 qđ l3 color splē didus min⁹ noceat. inquātū magis simile qa .s. p se minus noceat tamē per accidēs pōt magis nocere.s.magis subito iprimēdo.Vnde.Galien⁹

in preallegato cap° dicit quoniã substantia solis idest lumen est similis substantie uisus qa ei minus infert nocumẽti q̃ contrariũ eius .uelocius tamẽ nocet cã sue fortitudinis actõis. Et ex hoc patet solutio problematis .s. ppter qd ẽ ꝙ aliq diu stãtes in obscuro. deinde subito inspicientes lucida perdũt uisum .cũ tamẽ ex hoc deberent curari. Dico qđ sicut in remotione aliquarũ dispositionũ preter naturã oꝫ paulati & non subito neqꝫ uehemẽter approxiare contraria quia natura non tollerat. ut poit Gal. in 3° tractatu tegni. repentinas mutatiões. Et Hyppo. in 2ª particula afforꝝ. innuit. similiter in remotõe male dispositionis inducte in spiritu uisibili a tenebra. & in hoc sunt due cause. Vna est quia ille qui diu stetit in obscuro desyderat lucida nimis inspicere. & sic multũ plus q̃ cõueniat delectatur i illorũ usu & ispectõe. sicut homo gulosus abutitur cibis & potibus ultra indigentiã et ideo egrotat. Vnde Gal. in 4° de utilitate particulaꝝ ca° 4° dicit dyonisius thyrãnus scicilie. domum supra carcerẽ cõstruxerat lucidissimã & ualde splẽdide đsuper coloratã et ad hãc domũ post diuturnam iferius i carcere cõuersatiõẽ ducebat superius carceratos. Illi autẽ ex multa & ꝓfunda tenebra ad lucẽ splẽdidam uenientes delectabilius quidẽ a spiciebant ad lucẽ. aspicientes autẽ cecabantur non sustinẽtes repentinam & subitã lucem siue lucis splendide obuiationem Alia causa est quia propter longaꝫ moram in tenebris spirit⁹ i oclo sunt paucificati. qa retracti nõ transmissi ad oculũ. & ideo cum subito ispiciunt lucida illi pauci spirit⁹ disgregant̃ & fit uis⁹ priuatio. Quare autem cum itur ex luce đ tenebras uel loca obscura. homo non uidet dictum fuit supra ultimo capi°. secũdi tractat⁹.

¶ET QVANDOq; ẽ cã in eis cadens. ¶ Hic põit quedã modũ ꝓuẽtus dictaꝝ dispositionũ. & dic qđ cã i eis. .s. i subtilitate & grossicie spirit⁹. ẽ qñq; cadẽs i pricipio creatiõis ¶ Est sciẽdũ. qđ ex cãis ꝑdictis qdã possunt cader̃ ex pricipio creatiõis sic siccitas Vñ fiũt spũs subtiles & hũiditas. unde fiũt grossi. ul' qa materia ex q̃ facti sunt ẽ grossa melãcolica l' subtillis colerica & nascet̃ hõ cũ hac dispositiõe. qdã aũt nõ possunt cadere i pricipio creatiõis. sic aspectus ad splẽdida l' ad obscura. ET MINORATIO qñq; est pp uehemẽtiã siccitatis. Hic declarat dispositiõeꝫ spirit⁹ uisibilis q̃ ẽ minoratio ei⁹ & põit tres causas. Pria ẽ siccitas & multitu° euacuatiõis. Secũda ẽ debilitas ualida cerebri anterioris. Tertia ẽ prauitas egritudinũ & ꝓpiqtas mortis. Est sciẽdũ qđ liꝫ pria cã sit una in genere. tñ differt uehemẽtia siccitatis & mltitudo euacuatiõis. qa uehemẽtia siccitatis ẽ ꝓprie siccitas cõplexiõalis qua cõsummit̃ materia spirit⁹ & paucificat̃. & ẽt ipi spirit⁹. .sꝫ mltitudo euacuationũ ẽ siccitas p ꝑuatiõeꝫ hũidi euacuãdo illđ extra corp⁹. euacuãdo ẽt ipsos spiri⁹ q sequũtur i euacuatiõe ãd euacuatiõem hũoruꝫ. ¶ Secũdo ẽ sciendũ circa secũdam causam . qđ cum spirit⁹ uisibilis procedat a pte cerebri anteri⁹ minoratio sequet̃ maxie cãꝫ i pte cerebri anteriori. Huius aũt cã est debilitas uehemens .s. atractiue. unde non atrahitur. uel retentiue uel digestiue .ut pꝫ. ¶ Tertio est sciẽduꝫ circa tertiã causam. dices. tu quomõ ꝑuitas egritudinum & ꝓpinquitas mortis ẽ cã minorãdi spiritus uisibiles. ¶ Dico ꝙ egritudines graues ul' febres maligne ducentes ad mortem sunt cã minorationis spirituũ per uiã resolutõis. & h° modo etiã debilitant. ut pꝫ in 2ª primi. i c° de causis đbilitatis menbrorum. ¶ Sed tu dices. quõ differt hec cã a pria. ¶ Dico qđ minoratio spirituũ uel fit a manifestis euacuationibus. .s. flebomia ul' farmacia balneo. & huiusmõi. & sic est prima cã q̃tum ad illud qđ dicit multitudine euacuationũ. uel fit magis insensibiliter & sic ẽ tertia cã. Possemus etiam dicere qđ egritudines praue non solum minorant spiritus resoluendo eos & cõsũmendo sanguinẽ. sed ẽt per. cõtrariã ꝓpetatẽ spũs fugant. .s. ẽ quedã uenena. & iõ dixit prauitateꝫ. Quod aũt in quibusdaꝫ ꝑuis febribus ꝓpe mortẽ spiritus uisibilis minoret̃ apparet. qa tumor siue eleuatio cronee applanatur & cõcidit. ut patuit supra in p° c°. hui⁹ fen. & ut ponit. Gal'. in 2° li° de utilitate particularũ c° 5° Nota tñ qđ quedaꝫ littera sic hẽt. Et qñq; ẽ pp uehementiã siccitatis. & c̃. et construat̃ tũc sic et qñq; resoluitur spirit⁹. i. minorat̃ et hoc est pp uehẽmentiã siccitatis ¶ DEBILITAS. autẽ. Hic determinat de causis debilitatis uis⁹ que appropriantur mẽbris que ipsum sequunt̃ Hec mẽbra sunt neruus obticus humores & tunice. Primo ergo determinat de causis debilitatis uisus & nocumẽti eius que sunt propter tunicas. Secũdo que sunt ꝑpter humores. Tertio propter nerum concauum 2ª. ibi. facta autem propter humores tertia ibi nocumentũ aũt. Prima in duas. primo premittit quãdaꝫ diuisiõeꝫ 2°. exeqt̃ ibi 2ª. & q̃ sunt ¶ Dic ꝑmo qđ debilitas uisus & nocumẽtũ pp tunicas sunt pp causas i ipa tunica. ul' i iforamine tunice. .s. uuee & h° ẽ qđ dic aut sunt cã substãtie tunice .i. aut sũt pp cãꝫ q ẽ i ipsa tunica .s. uuea & cornea aut cã transitus. i. cã in ipso transitu uuee. ¶ Est dubitatio utrũ utplurimũ debilitatis. & nocumenti uisus sit pp tunicas extrinsecas. Vr̃ qđ non. qa plurimũ prefectionis uisus est a tunicis intrinsecis. ut a tela aranea. ut patuit i p° c° ergo plurimũ nocumenti ex ea est. ¶ In cõtrarium est Auic. ¶ Dico dupliciter. & primo p lit

tere expositionē.ut dicat̄ sine ꝑfundis.i.n̄ solū in ꝑfundis.& hec uidet̄ esse mens Auic.cū pōit signa.Vel dico qđ pluritas nocumenti fit dupliciter.Vno modo q̄tum ad uehementiā et maliciā debilitatis ex natura particule.& sic plꝰ est nocumentū ex tunica ꝑfūda.s.aranea q̄ ex aliis ut ꝑbatū est.& ut sic non ē m̄ēs.A.Alio modo quantū ad pluralitatē euentꝰ.& sic debilitas uisus pp tunicas plurimū accidit pp tunicas extrinsecas.s.corneaȝ & uueam.¶ Raro autem accidit propter tunicas intrinsecas.s.araneā et rhetinā.Causa est.qa tunice extrinsece plus occurrunt causis exteriorībꝰ.Similiter humores ad tunicā cōiūtiuā fluētes leuiter fluūt ad corneaȝ tunica ēt uuea multū parata ē recipere materias a secūdia que ē satis uenosa.Tunica aūt aranea ē multū ꝑfūda & ēt ī magna custodia adherens ipsi cristalie Tunica ēt rhetina est satis custodia ex eiꝰ ꝑfūditate & pauca hūorositate si ē facta ex extremitate nerui cōcaui.ut qdā dicūt tñ cōtrariū declaratū fuit supra.& forsaȝ ledit̄ cōitate ad cristallinā & forsaȝ p se ut post declarabitur.Vitreꝰ autē quō ledat dicetur ab Aui.

¶ Sed tu dices quō se habēt relique tunice in debilitando uisuȝ.¶ Dico qđ passiōes cōiūctiue nō debilitāt uisum.nisi cōitate ad corneam uel uueā uel humores Passiones ēt schlyrotice & secūdie mō eodē p uiā cōitatis ledūt uisū.Bē gº dixit Auic.& plurimū eorū.s.debilitatis & nocumēti uisus est pp &c̄.Posset ēt dici ꝙ per tunicas extrinsecas itelligit uueā & corneā que per se possunt ledere uisum sed p ꝑfundas intelligit secūdinā schlyroticā & rhetinā que non ledūt per se.sȝ mediate.Nocumētū autē araneę nō expssit qa ē sicut nocumētū cristalline.unde simul enumerātur a Iesu trac.3º caº 3º ¶ ET que.Hic exeq̄tur & prio.poit causas debilitatis nocumēti uisus que sunt in substātia tunice.2º que sunt i foramie.ibi 2ª.accidēs aūt foramini.Pria pars pōt diuidi duobus modis.prio ꝙ cū.A.ponat causas nocumēti & debilitatis uisus que cause sunt i substātia tunice.habet hec pars tot partes quot causas poit.& pria causa ē mala complexio.Seunda.ē retētio uaporū i tunica Tertia ē superfluitas hūiditatis &c̄ & hº ē ꝙ dic.Et q.s.debilitas & nocumētū sunt pp tunicā ipaȝ sunt pp malā cōplexiōeȝ.s.calidā frigidā siccā & hūidā simplices uł cōpositas.cū materia uł sine materia.Et abbreuiat ui hic.A.dās itelligere ex sepe dictis ab eo i aliꝭ locis.Et plurimū eiꝰ.s.cārū debilitatis & nocumēti q̄ cāe sunt in ipa tunica ē retētio uaporis &c̄.& hº dixit.qa frequēter hº accidit.aut.s.cā debilitatis & nocumēti ē supfluitas &c̄.¶ Secūdo mō pōt diuidi hec ps dicēdo qđ prio.A.pōit cās debilitatis uisus & nocumēti.quaꝝ plurie sunt cause

cōplexionales.& sibi annexe.Secūdo pōit cūs q̄ sunt morbi cōplexiōales.2ª ibi.aut pp ortū panniculi.Pria i duas.prio illas cās p̄mittit i generali.2º declarat.ibi 2ª.& plurimū eiꝰ.Dic prio qđ debilitas uisus & nocumētū q̄ sunt ꝑpter tunicaȝ sunt ꝑpter malaȝ cōplexionē.& hᵒ est unū mēbꝝ diuisiōis.aut ꝑpter ortū pāniculi.& hº ē 2ᵐ mēbꝝ diuisiōis ¶ Est dubitatio utruȝ mala cōplexio sine materia accidēs cornee & sic ēt albugineo/& cristallino possit eē causa đbilitatis uisus.Vr̄ qđ nō.primo qa mľti auctores loquētes de egritudibꝰ cornee & uuee.n̄ ponūt malas cōplexiōes iter illos morbos.sic Azaraniꝰ & Iesꝰ.& Haly.i nono theo.¶ Itē stante mala cōplōe sint mā stare pōt sua dyafaneitas.gº n̄ ipediet̄ uisꝰ.¶ Itē in qualibet obtalia per uiaȝ cōitatis est mala complexio in cornea.sed non debilitatur uisus in qualibet.iō qdam obtamici melius uidēt ut pōit Aꝑ.in 32ª pticula de ꝑblematibus.ꝑblemate nono.In contrariū est Auic.

¶ Dixerut quidā qđ mala complexio partiuȝ oculi dyafanarum ledit uisum.non inquantū ē mala cōplexio.sed inquantū mutat dyafaneitatē Et hanc opinionē credēs Albertꝰ bononiēsis eui tare pōit qđ siccitas cristaline nocet uisui.qa fēcit siccuȝ terrerū dominari.unde eius dyafaneitas impedit̄.Sȝ hec so.non ē ad menteȝ Auic.hic.q pōit distictam causaȝ debilitatōis uisꝰ ꝑueniētem a mala cōplexiōe a causa que ē cōturbatio uł coloratio dyafeneytatis ut apparebit. Secūdo aliter pōt dici qđ mala complexio sola sine materia.non eēt causa debilitatis uisꝰ.sed mala cōplesio cum materia .& hoc ꝑbat̄.qa i eticho ē mala complexio in partibꝰ oculorum.& tamē n̄ ē debilitas uisus.nisi pp r̄solutionē spirituū hº etiaȝ uidet̄ de mēte Auic.q declarando istam cāȝ dixit.Et plurimuȝ eiꝰ.s.male complexionis debilitantis uisum est retentio uaporis.i.ē mala complexio cum uapore aliq̄ etc̄.hec opinio redit in pdictam opinioneȝ si quis consydet̄.sufficeret tamen medico puro non speculanti. Et tunc possȝ respōderi ad illud ꝙ dicebatur cōtra illaȝ opinionem.qđ licet.A.ponat has causas distinctas tamē mala complexio semper nocet ipediēdo dyafanitatē .sed dicit̄ complexio mala quia apparȝ plꝰ qualitas mala.s.calida frigida sicca uł humida q̄ appareat turbulentia cornee. Sed tūc dicit̄ qđ causa debilitatis & nocumēti uisus ē color quando plus apparet color q̄ mala q̄litas complōnalis. ¶ Tertio mō pōt dici qđ malā cōplexio cornee & cuiuscuāq partis dyafane oculi per se pōt uisuȝ đbilitare uel nocere.hº ꝑbat̄ ꝑmisso ꝙ cornea recipiat species n̄ solū ut dyafanein tali gradu diafaneitatis sed secūdū ꝙ diafana.Et hº ꝑbat̄ qa cornea recipit species receptione dilatoria secunduȝ ꝙ est pars oculi ef

sentialis. Est aūt ps oculi zᵐ qđ hᵒ dyafanum & iō zᵐ qđ tātū dyafanū .s. zᵐ qđ in tāta mēsu ra. Et iō posito p possibili qđ aliqđ corpꝰ ina nimatū eiusdē dyafaneitatis punctaꝛ cū cornea ponereꝛ in loco cornee sine aliq̄ nocumēto facto i oculo. nō credo qđ fieret bene uisio. & hᵒ ē qđ multi philosophi dicūt cōiter qđ cornea recipit zᵐ qđ dyafanū & zᵐ qđ corpus animatū. Et aliꝫ dicūt qđ anima & cōplexio cornee. & aliaꝝ ptiū dyafanaꝝ ē id q̄ iste ptes possunt recipe. sꝫ dyafaneitas ē id q̄ actu recipiūt. Oia ista dicta sbtilr speculāti i idē uadūt. Sꝫ ɔtra pdictā ppo sitionē arguitur sic. Si cornea recipet secūdū ꝙ hec tūc ipsa cognosceret qđ. ē falsuꝫ cōsequētia tenet. qa cornea ē p animā. ❡ Caderet speculaᵒ dico tñ qđ nō sequitur recipit secūdū qđ hec aiatū. gᵒ cognoscit. quia uidemus qđ uirtus re tētiua & memorialis. s. que solū retinet recipit & tenet secūdū ꝙ uirtus aiati & tñ nō retinet cognitiue. ❡ His premissis pꝫ ꝙ sola mala com plexio stāte eodē gradu dyafaneitatis pōt ēē cā ipedimēti in uisu. quia cornea non est hoc dya fanum nisi sua forma cum debito modo comple xionis & statu. & in quocumq̄ fiat permutatio pmutabitur debitus modꝰ receptionis. licet hᵒ apparēs sit in pmutatione sitꝰ & ocultū in per mutatione cōplexionis. Hic uero cadirēt multa dubia & difficillima. ❡ Est tñ sciendū qđ pmu tatio cōplexionis si ē pauca nō iprimit nocumen tum. sed si ē multa tūc imprimit. & apparet eiꝰ impressio fortior. quia ex hoc pmutatur dyafa neitas. Et iō quidā auctores de morbo cōplexio nali eius nō fecerunt mentionē. ❡ Ad rationem dicendum ꝙ licet possit stare dyafaneitas facta pmutatione cōplexionis. tñ nō stat ut hec. Ad secundā dico qđ si mala cōplexio i obtalmia cōi cata cornee sit multa. debilitat uisum. quare aūt quidā obatalmici meliꝰ uideāt dictū fuit supra trac. pᵒ. ❡ Ad ratione secūde opiniōis dico qđ si in ethica mala cōplexio in cornea esset multa uisuꝫ ipediret. ❡ Vel dicēdū. ꝙ mala cōplexio que ledit ppriā operatōeꝫ particule. ɔꝫ ꝙ sit illi appropriata. remouēs ppriū tēperamētū secū dū qđ propriuꝫ est hᵒ tñ eēt dubium ❡ ET plurimuꝫ eius. Hic declarat has causas quarum plurie sunt cōplexionales & sibi annexe. Dico autē plurime. quia non omnes iste cause sunt cō plexionales imo quedā ex eis sunt morbi in su perficie uel morbi solute cōtinuitatis. ut patet Dispōnes uero coloris cornee apud medicū re ducuntur ad morbos cōplexionales. Et si quis aduertat. A. fuit cautꝰ hic ualde i mō loquēdi ne possit ab eo haberi ꝙ morbꝰ i colore uel dya faneitate sit morbꝰ cōplexōalis ul' ñ cōplexiona lis. Diuidiꝛ gᵒ hec ps i partes. s. scđm ꝙ. s. cās ponit. ibi. zᵃ. aut supfluitas. ibi. 3ᵃ. aut exiccatio. ibi 4ᵃ. aut corrupᵒ. ibi 5ᵃ. aut tollerātia. ibi sexta aut color. ibi 7ᵃ. aut denudatō. ibi 8ᵃ. aut sepatō Aliter tñ qdā ex istis pticlis pñt itroduci. ut ap parebit. ptes patēt. ❡ Est sciēdū prio qđ ly eiꝰ pōt referri ad duo. ul' ad id qđ dixit. ppter ma lā cōplexiōeꝫ & ē sensus plurimū eiꝰ. s. male cō plōis ē retētō uaporis. i. ē ex uapore retēto. aut sup. plurimū eiꝰ. s. male cōplōis ē superfluitas hūiditatis. &c̄. & subsequēter i q̄libꝫ particula repetaꝛ eiꝰ. s. cōplexiōis. Et in hᵒ. A. inueret ꝙ omnes morbi dicti i istis. s. particl'is uel saltē in septē sunt morbi cōplexionales ul' sibi annexi. Alio mō pōt referri ly eiꝰ ad id qđ dixit. aut sunt cā substātie tunice uisus. ut dicaꝛ sic. pluri muꝫ eiꝰ. s. cāꝝ debilitatis & nocumēti uisus. ē retētio uaporis &c̄. Et zᵐ hāc expositiōeꝫ ɔꝫ ꝙ diuisio fiat ibi & que sunt ppter tunicā. Et dica tur ꝙ. A. itēdit ponere cās debilitatis & nocumē ti uisus ppter tunicā. Iste autē cāe ul' sunt mor bi i. cōplōne. ul' sunt morbi i superficie ul' morbi i dyafaneitate ul' unitate. ul' qdā morbi cōposi tionis. Prio gᵒ pōit cās q̄ sunt morbi i complexio ne. ꝫ annectat de morbo i superficie. s. de corru gatione. &c̄. Secūdo ponit cās q̄ sunt morbi. i. su pficie. Tertio i dyafaneitate. Quarto i unitate Quito i compositione. ibi zᵃ. aut corrupio. ibi 3ᵃ. aut tollerātia. ibi 4ᵃ. aut seperatio ibi 5ᵃ. aut ppter ortum. Morbi uero in dyafaneitate. pos sunt esse plurium modoꝝ. & iō plures ibi po nit. Et hoc modo exponendi. Auic. non uult qđ morbi dyafaneitatis sint morbi cōplexionales.
Secundo sciendū qđ plurimū pōt poneꝛ cōpa tionem iter morbos cōplexionales cornee debili tantes uisuꝫ. & erit sensus qđ iter oēs plurimū accidit debilitas ab humido uaporoso ul' humo rali & a sicco. minus uero & rarius a calido et a frigido. et hᵒ disputaui sup. Et iō Iesus Haly. i trac. zᵒ cᵒ. z5ᵒ solū ponit iter morbos cōplexio nales cornee humectationē & exiccationē. Secun do mō potest ponere cōperationem inter omnes morbos siue sint cōplexionis siue cōpositionis siue dyafaneitatis. Et erit sensus qđ frequentiꝰ debilitaꝛ uisus ex mala complexione humiida uel sicca q̄ ex ulceribꝰ uel apostematibꝰ ul' colo ratione &c̄. Ratio est. qa huiusmōi malarum coplexionum frequentiꝰ contingunt. ut apparet. ❡ Tertio est sciēduꝫ ꝙ uia prime expositionis qua hec pars diuidiꝛ & exponitur supra super illa parte. Et que sunt propter tunicam ē exposi tio leuior. Et ideo secūdū ipsuꝫ procedamꝰ expo nendo litterā. & nōq̄ aliꝫ modis exponendo.
❡ Prima gᵒ causa in debilitate uisus. & zᵃ con ueniūt. qa utraq̄ ē humiditas in substātia cor nee. sed una est humiditas uaporosa in ea. s. cor nea. Et alia est humiditas humoral' permista. ei. s. cornee. ❡ Tertia causa est exiccatio & siccitas

& dixit hec duo quia siccitas quedā ē qualitatiua & quātū ad hāc dixit exicatio. quedā ē materialis & dixit siccitas uel quedā ē qualitatiua sine materia uel cū materia. & dixit. exit exiccatio. quedā est per hūidi corpulenti consūptionez & dixit siccitas. uñ littera exterior esset i senibus est exicatio qa senū exicatio ē p consumptionez hūidi. licet sit ēt qualitatiua Et ideo littera exterior ad utrūq potest se referre. s. ad exicationē & siccitatem. Ad exicationē autē & siccitatē cōsequitur nigrificatio & corrugatio. & iō s'bdit. & nigrificatio & corrugatio accidētes eis. s. exicationi & siccitati. uel eis. i. partibus oculi. & proprie & c. ¶ Est dubitatus utrū cornee siccitas faciat accidere nigrificationē. Vr qd nō. qa siccitas perducit ad claritatē & albedinē consumendo humidū & faciendo ingredi aerem. ut sup dicebatur trac. z°. ult. c°. & iō oculi senū fiebant albi. sicut segetes exicate post uiriditatē Itē simile uidet de uuea & cornea. Auic. cōcedit hoc hic. sz uuea ex siccitate albescit. ut patet supra cap° preallegato. g° & cornea. ¶ In contrariū ē. A. ¶ Respondeo dupliciter. Et pmo q siccitas uel exiccatio cornee est cā nigredi is ut pbatum ē & tūc littera que dicit nigrificatio. ē corrupta uicio scriptoris. quia uult dicere rugnificatio. i. rugarum factio & p. i. corrugatio. Et forsan q in lingua arabica rugatio & corrugatio sīgficāt alios mōs rugarū. et hec expositō concordat cū lra. A. exteriori q solū pōit q accidit corruptio supficiei. & non dicit q accidit nigredo. Vnde dicit. & accidit eis. pprie. s. uuee & cornee corruptio supficiei. Vel possum dicere q siccitas corrugando nigrificat. Naz quādo supficies oculi seu corporis illuminabilis ē equalis plana tersa tūc recipit bene lumen et reflectit et apparet lucida. sicut uidemus de speculo stāte in umbra teriita ad aliquod membrum lucidum. quando autem superficies ē inequalis. tūc nō appz lucida. sicut uidemus de aliis corporibus stātibus ibidē. ita poit. Costaben philosophus in libro de uisu & uisibili dicens. Illuminant aūt & alia que sunt in umbra a luce remota sed nō eque ut speculū aut qd planā & humidā habet superficiē. Naz humidū fit ex aqua. & quia humiduz necesse ē ut sit planū. ide est qd i eius superficie non sunt eminētie que umbrā efficiunt. Idē pōt sumi ex 5° de generatōe aīalium ca° z°. ¶ Sed tu dices quomodo in umbra & illuminatur aliquid cū sit priuatio lucis. ¶ Dico qd secundum comētatorē perspectiue umbra & tenebra differūt qa tenebra ē priuatio lucis & nō umbra. ¶ Ex quibus apparet qd siccitas cornee corugādo supficiē est cā ūbre siue nō rutilatōis nec resplendentie. & sic nigrificat. ¶ Ad primā ratōem dico q hec nigredo nō ē aliud quaz priuatio rsplēdentie que pōt esse i corporibus albis sicut corpora nigra possunt apparere alba p uiā resplētētie. ut pz i cornu nigro terso & lucido. ¶ Ad secūdā dico eodem mō. Vel dico q uuea q̄tuz ad partē extrīsecā uersus corneā p siccitatē & rugas apparet nigra propter cāz dictā sed quātuz ad partez itrīsecā p siccitatez fit alba & hec so. requireret aliā inuestigatōez. ¶ Quarta cā est corruptio superficiei eius. s. cornee. ¶ Est sciendū quod licet sint alie cause corrūpētes superficiē. tñ de eis iam dixerat & adhuc dicet. ¶ Secundo ē sciendu3 quod hic duplex littera reperitur. Prima que dicit propter impressionem. qa ulcera oculta & manifesta iprimunt i supficie cornee. & corrūpūt eā faciēdo ipsaz inequalē. & ēt colorādo. ut posuit supra tractatu z° Secūda littera dic pp isspissatiōez. qa i loco cōsolidatiōis ulceris fit qdā inspissatio p generatiōem noue ptis. & ex h° fit iēqlitas supficie cornee q̄tū ad substātiā & colorē. & hec omnia patēt supra trac. z°. ¶ Quita cā ē remotō puietatis ex obtalmia diu tollerata. ¶ Est sciēdū qd obtalia pōt sumi hic p apostemate cōiūnctiue. qd p cōitatē pōt ledere corneā. pōt ēt sūmi p apostēatibus cornee. quomō uero auferrāt puietatē ē notum. Multis eni mōis pnt h° facere. ¶ Sexta cā est color extraneus citrinus. ut i yctericia. & rebus. ut in tarfati. de q supra loqt tra. z°. itrans eā. s. corneā. ¶ Septia cā ē denudatio coloris naturalis. & prio pōit cāz. z° rmouet dubiū. ibi z^a. & qñz patet. ¶ Est dubiū. utrū dnudatio coloris a cornea sit cā debilitatis i uisu. Videt qd. nō. qa cornea nō dz eē alicuius coloris. g° puatio coloris nō ē cā defectus in uisu. ¶ In cōtrariū ē. A. Dico qd z^m rei ueritatē cornea nullius dz eē coloris ueri & actualis. sz dz eē dyafana nō quacūq dyafaneitate. sz solida dēsa. sic ē dyafaneitas cornu lucidi & huiusmōi. dyafaneitas ē mlt' ppinq albo. & iō cornea accepta ab oculo appz quasi alba. Vñ Arist. i 5° de generatōe animaliū ca° z°. dic. qd pellē oz i pupilla esse albā. cū g° eius albedo. i. dyafaneitas denudat remouetur. quia scz nimis rarificatur & remouet densitas. tunc lumē uicit stati uisuz. et resoluit siue disgregat spiritū uisibilē. & h° ē q. A. dic. addit. puietatē. i. auget suā trāsparētiā remouādo densitatē & soliditatē. & ifirmitudinē. al' firmitudinē. i. fac eā firmiter pati. qa quāto patiēs ē magis passibile. tāto firmius ē i patiēdo. & iō dixit addit firmitudinē ad h° ut lumē uicat uisum. i. firmiter fac q lumē uincat uisuz & sepet i. resoluat uel disgreget spiritū uisibilē. ¶ Alij tñ hūc passum exponētes dicūt qd littera ē corrupta. qa ubi dic cornee uult dicere uuee q dz habere colorē celestinū. ¶ Ad cōtrariā ratiōez patet solutio

¶ ET QVANDOq. Hic remouet dubiū. & ē

tale. Iam posuerat inter cās debilitatis uisus &
nocumenti eius mōs malicie cōplexionis humi
de & sicce. & modos male complexionis calide
cum locutus erat de tictura colore in yetericia
&. sanguinis in tarfati & inuerat qđ isti mōi
malarū cōplexionū fiebant a causis intrinsecis
Modo est dubitatio si possunt fieri a cā extrīse
cis ꝛ͂ndet qđ sic. dicēs quādoq̧ accidūt exiccatio
& calefactio. s. mala cōplexio sicca & calida pro
pter firmā coherētiā aeris. & luminis cū humo
rib⁹. s. oculi. hec aūt firma coherētia ē firma &
continuata adherētiā oculi. ad aerem luminosuꝫ
sicut accidit multū uigilātib⁹ & multū stantib⁹
cū ocul' aptis corā igne. & ī aere calido. Ex his
.n. cōuenit exiccari &. calefieri humorēs ocul; &
corneā ¶ Est dubitatio quare superius enu me
rādo malas cōplesiones accidentes substātie tu
nice nō expressit de frigida cōplexione. Dico ꝙ
cā est quia minus accidit. ut posset declarari. ex
dictis supra ca° de obtalmia. Vel dico quod si
cut ponit permutari colorē cornee ex colera uel
sanguie qui sunt humores calidi. sic ēt ex fl'ate
qui ē hūor frigidus. & etiā ex melācolia. ¶ Se
cūdo est dubiū quare ponēdo malas cōplexiōes
cōtigētes ab aere ponūt siccā & calidā & ñ hu
midā & frigidā. ¶ Dico qđ cā ē. qa ut pluri
mū aer illas imprimit. Vñ Aui. in 2ª primi i ca°
de naturis tēporū anni. dic. Aer eni nos cōtinēs
i oib⁹ resoluit dispositiōib⁹. AVT SEPERA
tio. Hic pōit octauā cām. V' possꝫ di-i qđ p⁹ q̄
posuit cās debilitatis & nocumēti ui sus. q̄ sunt
morbi cōplōnales & annexi. ¶ Hic pōit cās q̄
sunt morbi solute cōtinuitatis. & dic aut. s. cā d̄
bilitatis & nocumēti uis⁹ & ē. ē sepatō. i. solutō
cōtinuitatis. eaꝝ. s. tunicaꝝ ut uuee & cornee ꝑ
pter corrosiōeꝫ. Et ex h° cōtingit qđ lumē non
penetrat gradati i eis. s. tunicis. imo subito. pene
trat ad glacialē ꝑpter albugineum & penetrat
integre. i. nō refracte uel remisse ut dꝫ. qa pars
tunice q̄ ē dilatata & aperta ꝑpter solutionem
cōtinuitatis nō pōt tenere uel gradare lumē. &
ꝑprie qñ ps ei⁹ ē pdita p corrosiōeꝫ. & iō dixit
ꝑpter corrosiōeꝫ ¶ Est sciēdū qđ lumē dꝫ gra
dari penetrare ad glacialē per corneā & uueam
simil'r dꝫ isti obsistere d̄bite. Cū g° fit soluta cōti
nuitas tūc nō gradati penetrat. ¶ Ex q° patet
qđ solutio cōtinuitatis i cornea pōt dici morb⁹
solute cōtinuitatis ut patet. & pōt dici morbus
quantitatis q̄tum ad profunditatem . qa rupta
aliqua tunica cornee non est sic grossa sicut dēt
imo ē subtilior. & hoc innuit littera exterior q̄
dicit. aut subtilitas earū. AVT PROPTER.
ortum. Hec pars pōt pluribus modis introduci
ut ex premissis patet. Dicemus g° qđ hic ponit
cās d̄bilitatis & nocumēti uis⁹ que sunt morbi
complexionis. uel in numero. sicut ungula. uel in
tia. sicut sebel. Q ui uero sint morbi isti & qua
rum specierū declaratū est sup in trac. 2° ¶ Est
sciēdū prio ꝙ nec ūgula nec sebel nascit' sup uuea
sed sup cornea immediate . & ipa mediate pōt
dici sup uuea. & iō dixit sup eas. ¶ Secūdo ē
sciendū ꝙ ex omnib⁹ dictis superius pꝫ ꝙ ex cāis
quedā sunt que in debilitādo uisū magis apro
priant' cornee q̄ uuee sicut corruptio supficiei ex
ulceribus & remotio peruietatis & coloratio et
denudatio coloris naturalis. Et iō semper Auic.
dixit in uumero singulalri eius. quedā uero sūt
cōes cornee & uuee. sic mōi malarū cōplexionū
excedētiuꝫ ut sequat' corrugatio. & sic solutio
cōtinuitatis. Et ideo. A. dixit de uuea & cornea.
& dixit seperatio eaꝝ i numero pl'i. Hic tñ eēt
locus ml'te cōsyderatiōis. AECIDENS aūt.
Hic determinat de debilitate & nocumēto uis⁹
q̄ sunt cā trāsit⁹ & ꝑ ul' foraminis. Foramē aūt
& trāsit⁹ sunt i uuea. & iō enumerat morbos
foraminis uuee q̄ morbi sunt cōstrictio dilatio
& opillatio itegra l' ñ itegra. & remittit nos ad
ꝑpria. caª. ponēda ifra singulati. al' hꝫ sigilatim
¶ FACTA AVTEM ꝑpter humores. Hic d̄ter
minat de causis nocumēti & debilitatis uisus ꝑ
pter humores & tria facit ut tres sunt humores
ibi 2ª & ex albuginio ibi. 3ª nocumētū aūt patꝫ
¶ Est dubitatio utrū cāe debilitatis uisus ex
parte humoris cristalini sint sufficiēter assigna
te. Videtur qđ nō quia alie sunt egritudines cri
staline que possunt nocere uisui sicut permuta
tio situs in ea. & permutatio in q̄ātitate & co
lore & i cōplexione. ut. Azaranius ponit in ca° d̄
moribus cristaline. & Iesus trac. 3° ca° 3° & Ra
sis in secūdo cōtinētis cū enumerat morbos cri
stalline. ¶ In cōtrariū Auic. ¶ Dico prio qđ i
grossatio & subtiliatio cristalie uisuꝫ debilitāt
impediēdo delatiorem luminis super se. i. su
per cristalino diuersimode tñ impedit' delatio
l'iuis a grossicie cristallini & a subtil'tate. gros
sicies eni ipedit. qa non pmittit irradiari pfecte
ut requirit cristallina. sꝫ subtiliatio impedit. qa
irradiatio disgregat et cristalina ñ tolerat radiū
¶ Sed cōtra. qa albugineus ē subtilior quacūq̧
cristallina & tñ tollerat. ¶ Dico qđ sic est ali⁹
hūor cristallin⁹. q̄ albugine⁹. iō aliter & aliter
tollerat lumē ad. tollerandū ergo lumē cristalini
requiritur tallis substantia quā si non habeat le
ditur ¶ Ex quo patet uerificatio duplicis littere
que hic reperit'. primo ei⁹ que dic luminis et co
loris luminosi. qa cū⁹ color nō possit uideri sine
lumine ut pꝫ 2° de aia. siue lumē solu⁹ occurrat
uisui siue occurrat color luminos⁹ ipedit' delatio
eorū ad cristallinā 2ᵐ dictos mōs. Fi⁹ ēt l'r̄e q̄
dicit luminis & coloris luminosi quia cristalia
recipit aliquid ab extra ut dictum ē quia lumē
sine quo nō cōuenit uidri. Recipit ēt a cerebro

calet: siue spiritum uisibilē.qui etiam dicitur
luminosus.ut patet i libº de uiribꝰ cordis.cº zº.
grossicies uero cristalline & subtilitas i debita
non solū phibent delationem luminis & uisibi
liū exteriorꝝ.sed etiā phibet delationem debitā
spiritus uisibilis luminosi.qui debet.in cristalia
recipi.sicut in particula principali.Nam multa
grossicies cristalie nō permittit spiritū uisibilē
ī eā penetrare.uel i eā habūdāter recipi.¶ Mul
ta aūt subtilitas nō permittit spiritū uisibilē in
ea figi et cōtineri q̄tū uel sicut debet & iō dixit
sit īpeditus a dalatione luminis.& caloris lumi
nosi super se.¶ Dico zº quod Auic.enumeran
do istas dispositiones cristalie dedit alias ītelli
gere.Per hoc enī ꝙ dixit igrossat uel subtiliat
ītellexit omnē modū male complexōis.s.calide
frigide sicce & humide.ex quibus pōt proueni
re ingrossatio & subtiliatio .ut supra declaratū
est in quadā questione.Et ex hoc pōt prouenire
ocumētū q̄titatis.Alias uero egritudies cristal
line.s.de mutatiōe situs dedit ītelligere ex eaº q̄
starbositate.Et egritudies & dispositiōes calo
ris.Aui.ēt dedit intelligere ex his q̄ dixerat de
mutatione coloris in carnea ī yctericia ꝑtarfati.
Et forsaȝ p hº ꝙ dic̄ mutat̄ ab essētia sua equa
li itellexit.A. omnē mutatiōeȝ a sua equalitate
exēplificauit aūt solū de subtiliatiōe & igrossa
tiōe.qa frequētius accidūt.ET EX albugineo.
Hic ponit cās debilitatis & nocumenti uisus
appropriatas albugineo.prio facit hoc .xº decla
rat qd̄ dixerat.ibi zª.uapores enī.¶ Est dubiº
si sufficiēter sunt enumerate cāe debilitatis uisꝰ
& nocumēti ex pte albuginei. Videt̄ qd̄ nō.qa
pōt debilitari uisuꝰ ex eiꝰ paucitate & multa
subtilitate.ut patet p Iesuȝ trac.3º caº zº. Pōt
ēt fieri ex eiꝰ quadā coloratiōe & alꝫis cāis ibi
positis In cōtrariū ē.A.¶ Dico qd̄ A.hic r̄duc̄
has cās ad tres.dans itelligi aliis.¶ Prima cā
ē q̄titas supflua sua.& ex hº minorat̄ eiꝰ puie
tas.qa nō sic pōt illuminari.ut declaratū ē sup̄
trac.zº ultio cº.¶ Secūda ē eius ingrossatio.&
ex hº nō ē ita puius & illuminabilis.qa igrossa
tio siue cōdensatio minuit de puietate.ut pȝ.sȝ
qn̄ simul accidit.qd̄ albugineꝰ mlꝉtiplicat̄ & cū
hº ingrossat̄ tūc pprie minorat̄ eiꝰ puietas.Et
cōsydera qd̄ p has duas cās.A.dēdit itelligere
duas alias cās oppositas.ut multaȝ subtilitatē
albuginei.uñ minꝰ uincit̄ & disgregat̄ a lumine
& paucitatē eiꝰ.uñ ēt uincit̄ a lumie.& nō fit
gradatio eiꝰ ad cristallinā.& cū simul coiūgūt̄
paucitas & subtilitas albuginei.tūc fit d̄bilitas
ī uisu.qua nō pōt eiꝰ lumē tollerari.Per has ēt
cās.A.dedit itelligere mōs mallarꝫ cōplexionū
calidarꝫ.frigidarꝫ siccarꝫ & hūidarꝫ.ex qbꝰ albu
gineꝰ ē possibilis ingrossari & subtiliari & mlꝉ
tiplicari & paucificari.Humidū enī multiplica

& frigidū igrossat albugineū.sic̄ & sic cū pauci
ficat.Et potest dici ꝙ aliquo modo potest subti
liare consumendo uapores ingrossatos. Calidū
autem subtiliat.& posset ingrossare.& tu per
te considera & cōbina.¶ Tertia cā est humidi
tas & uapores q ei cōmiscent̄.licet iste cāe pos
sint solum ēt poni due.Nā iste humiditates &
uapores possūt duobus mōis impedire uisum.
Vno mō sola pmistione capiēdo locū in albugine
posito qd̄ nullo mō permutarēt paruitatē albu
ginei.Nā uisibilia secundū partes secunduȝ q̄s
occurrunt humiditatibꝰ et uaporibꝰ illis n̄ pos
sunt debite representari ipsi cristalline.quia iste
humiditates & uapores nō sunt debitū mediuȝ
& q̄tum ad hoc dixit qui permiscent̄.Alio mō
possunt uisum impedire.s.eū alterando albugi
neū.& permutādo eius peruietatē.& n̄ ē ex hº
dubiū qd̄ uisus ex hoc noceat̄.& q̄tum ad hoc
dixit.aut mutāt alterantes eius puietateȝ.et de
dit intelligi pꝫ causam hanc alias cās debilitatis
& nocumēti.uisus ex parte albuginei.que cause
sunt mutatio coloris in eo.¶ VAPORES.Hic
declarat qd̄ dixit.& declarat duas partes.zª ibi
& oia grana.In priª arguit sic.fumi & uapor̄s
extrinseci euenīētes oculo.siue occurētes nocēt ei
.s.oculo uel albugineo.gº mlꝉto magis intriseci
ante edēs pȝ ad sensuȝ consequētia pȝ.qa ime
diatius itrinseci fumi possunt alterare et misce
ri ptibus oculi ut albugineo q̄ extrinseci q̄ occu
runt mediate cornee.& ēt palpebris.sed in quo
differāt fumus & uapor supra dictū ē.Secūdo
Auic.inducit signū.qa omnia grana.i.legumia
inflatiua.sic̄ fabe faseoli.et huiusmōi.uaporosa
.i.qa sūt uaporosa grauāt uisū.gº uapor̄s gra
uāt uisum hec declarata sunt in trac.pº i caº d̄
conseruatione sanitatis oculi .NOCVMentuȝ.
Hic ponit causas debilitatis & nocumēti uisus
appriatas humori uitreo & in hoc duo facit.pº
p̄mittit.zº d̄clarat.ibi zª.imo nō nocet.¶ Dicit
primo ꝙ nocumentū qd̄ aduenit uisui ex uitreo
non ē primitiuū.i.principale imediatū siue pꝫse
unde hoc mō qn̄q; summit̄ p̄mitiuū ab Auic.ut
cōtra distinguit̄ nocumēto p cōitatē.ut pȝ infra
fen i 9.trac.zº.cº de difficultate urine.cum dicit
ꝙ causa difficultatis urine in meatu.uel ē p̄mi
tiua sicut opilatio facta in eo.ul' est p cōitatem
& hoc patet ex sermone quē hic subdit.A.imo
nō nocet.Nā pbat qd̄ nocumentū in uisu factū
a uitreo n̄ sit primitiuū.sȝ p cōmunitatē arguit
sic.nocumentū factū in uitreo nō nocet uisui.nisi
inquātū nocet glaciali.i.cristallino.gº nocumētū
qd̄ ex eo aduenit est solū mediatū.& per cōitatē
siue per accidēs apud medici considerationē.cō
sequētia pȝ.antecedēs sic in littera declaratū.qa
ostendit qūo uitreus nocet glaciali.qa conuertit
essent.ā glacialis a sua equalitate.Et cā huiꝰ ē

qa uitreus deffert sibi nutrimentũ non bonum
qñ i uitreo ẽ nocumentũ. Est dubitatio utrũ
nocumentũ factũ in uitreo sit cã debilitatis uis⁹
imediate & per se preter hoc ꝙ nocumentũ cõi
cet cristalline.uidetur ꝙ sic primo p Iesum Ha
ly.trac.3°.ca° 7°.ubi ostendit egritudines ꝑpri
as de alteratõe coloris substantie qualitatis.&
de solutione continuitatis. ¶ Secundo probatur
ratione sic.si delatio specierum uisibiliũ ad locũ
iudicii fit per uitreum humorem i ua mutatio i
naturalis uer.ğ in substãtia uel colore unde p
dat peruietatẽ est imediata cã debilitatis uisus
sed sic ẽ qđ đlatio specierꝝ uisibiliũ fit p uitreũ
ergo &c.maior patꝫ qa per hoc dicim⁹ qđ nocu
mentũ factũ i cornea uel albugineo ẽ primitiuũ
& per se quia fit in parte delatiua specierũ mi
nor patet.supposito qđ uisio fiat in cruciatione
neruorũ ubi fit unitio duarũ spẽrum duorum
oculorum ut ponit A.in 6° de naturalib⁹ parti
cula 3ª ca° 7° & ut põit cõmentator pspectiue
Apparet ergo qđ species portentur per uitreuꝫ
sicut per mediuꝫ. ¶ Item nocumẽtũ factũ i pti
cula magis principali pro uisu est nocumentuꝫ
magis principale.sed nocumentum factum in
uitreo est factũ in particula magis pricipali.qđ
probatur.quia mediũ defferens quãto ẽ ꝑpin
quius loco iudicii tãto debet esse perfectius qa
spẽs gradati ascendit ad maiorẽ perfectõeꝫ ima
terialitatis ut inducať.Sed humor uitreus ẽ im
mediatior loco iudicii.s.ꝑpiquior cruciatõi ner
uorũ.g° principalior erit.g° nocumẽtũ suũ erit
pricipale siue pmitiuũ. ¶ In cõtrariuꝫ ẽ Auic.
¶ In hac qstiõe ẽ ambiguitas.qa psupponit q
stiõeꝫ aliã.s.ubi fiat uisio.Et ẽt cadit i ea fortis
dubitatio de mõ.portatiõis specierꝝ a cristallia
posteri⁹.Et signũ difficultatis ẽ qa Gal.i 4° de
accidẽti & morbo p°.ca°.tacuit modos nocumẽ
torũ i uisu ꝑueniẽtiũ a uitreo.& ꝑlixe pscruta
tus ẽ nocumẽta ex albugieo.Similiter Halyab.
in 6° theo ca°.xi.tacuit & in nono pͣctice.Rasis
ẽt cũ m'tis aliis i libro 2° cõtinẽtis supficialiter
ptrãsit.A.aũt audacter ꝑtulit qđ nocumẽtũ a
uitreo factũ ñ ẽ pricipale sꝫ p cõitatẽ ad cristal
linã. ¶ Dico igiť ad qstionẽ duo.Prio qđ si ui
sio fiat in cristallina nocumẽtũ factũ i uitreo nõ
ẽ pmitiuũ.Rõ ẽ.qa si humor uitreus nõ põt
nocere.uisui.nisi cõicet nocumẽtũ cristalline g°
nõ põt imediate nocere.sꝫ ita ẽ.qa ex quo uisio
cõpleť i cristallina & nõ post eã g° uitreus nõ
põt ipedire uisionẽ q nõ fit nec i eo nec post euꝫ
uersus cerebrũ.Si g° uitreo accidat nocumẽtuꝫ
tũc impediret uisuꝫ qñ ex h° nocebiť cristallina.
¶ Ex quo pꝫ pđ ñ solũ huc uerificať de uitreo.
sꝫ ẽt de aliis ptib⁹ stantib⁹ post cristallinum.s.
secũdina & rhetina.Iste eni non ipediũt uisum
nisi uia cõitatis ad cristallinã i q fit uisio sicut
in pticula pricipali.Et h° forsan uoluit sup⁹ di
cere Auic.cũ dixit.debilitas.& nocumẽtũ ꝑpter
tunicas p'm ẽ ꝑpter tunicas extrinsecas siue p
fũdis q̃si dicat tunice extrisece.s.cornea.& uuea
p se possunt ledere uisum.sꝫ tunice intrinsece.s.
rhetia & secũdina ñ ledũt nisi p modũ cõitatis.
Et in istis.mõis sequitur.Cõstantinus.A.in suo
lib° đ oculis 6° ca° ultimo dicẽs ministri uisus
sunt hũores pãniculi.& spũs q i ocl'.s hñť sꝫ tñ
qdã horũ.naturaliter uisui nocẽt hi.uidelꝫ qui
ante cristalinã sunt.& quidã accidentaliter ut illi
qui sunt post cristalinã.est.Sꝫ cõtra predicta ar
guitur qa uidetur eodẽ mõ qđ nocumẽtũ albu
ginei &.cornee nõ possit esse primitiuũ i đbili
tate uisus nam cuius nõ ẽ primo & p se habit⁹
eius nõ est p° & p se priuatio illius.Sꝫ uisio ñ
est p° & p se albuginei et cornee.sꝫ cristaline.g°
&c.hoc g° qđ est non uidere uel debilr uidere
ꝑpter corneã & albugineum compabitur ipsi
cristalline.nec erit cã imediata albugine⁹ nec cor
nea.sꝫ aliqua dispõ in cristallina sequẽs ad nocu
menta albuginei uel cornee.que dispõ adminus
erit priuatio eius qđ dẽt recipere de spẽ uel de
lumine.Hui⁹ ratio ẽ satis difficilis.tñ sufficiat
sic fugere.ꝙ aliter impediť cristallina cũ deficit
ul'đbilitať uis⁹ ex albugineo et cornea et aliter
cũ debilitatur ex uitreo.qđ eniꝫ debilitas fit in
uisu ex uitreo.tũc patiť cristallina p comunitatẽ
recipiẽdo aliquã dispositionẽ corporalẽ.Vñ.A.
dicit.Cõuertit eius essentiã ab equalitate ꝑpter
cibum non equalẽ.sed quãdo fit debilitas ex al
bugineo.uel cornea phibẽtib⁹ uel impediẽtib⁹
delationẽ luminis & specieruꝫ.tunc licet debili
tas hec principaliter debeať cristalline & imedi
ate.sicut imediato principio in uisu.tamen non.
quia recipiat dispositionem corporalem.sed qa
non recipit quidã extrinsecũ uel cãm pmitiuam
quã debet recipre.s.lumen uel spẽm.Hic tñ es
sent aliq̃ difficilia & alii modi dicendi.Et cade
ret dubitatio utrũ quãdo uisio mala fit ꝑpter
uapores in albugineo..s.cũ apparẽt fantasie.đ
beat dici morbus cristalie uel albuginei.hec.ob
mitimus.propter prolixitatẽ.Apparet g° ex p̃
missis qđ medicus habet ponere nocumẽtũ ui
sus factũ a uitreo nõ esse primitiuũ.quia medi
cus tenet qđ uisio fiat.in oculo et in parte prin
cipali.s.in cristallia.ut ponit Gal.in 7° therap.
ca° 2°.Et iõ.A.sequẽs medicos dixit h° ¶ Dico
secũdo ad questionẽ qđ si uisio fiat in crutiatõe
neruorũ.sicut plures tenent.& Gal.in x° de uti
litate particularũ penultimo ca°.possimus defẽ
dere duas cõclusiones oppositas Vna ẽ quod no
cumẽtũ factũ in uisu ex uitreo sit principale.&
per se nullo facto nocumẽto in cristallina.Via
autẽ demonstrandi hanc cõclusionem ẽ suppõẽ
do unũ.s.qđ delatio specierũ uisibiliũ a cristal

lia ad cruciationē neruorū fiat ꝑ uitreū sic̄ p me
diū sic̄ ꝺlatio specierꝝ ab aere ad cristallinā fit p
albugineū Hoc probat̄. Primo quia.non uidet̄
alia esse uia.Secūdo quia per illud debet deferi
spēs uisibilis a cristalia ad locū cruciatiōis ner
uorū qꝺ occurit cōcauitati nerui obtici ſʒ hūor
uitreus est huiusmodi.ergo per eum ꝺbet por
tari spēs.Maior patet qa spēs ꝺbet recipi i spū
uisibili existēti i cōcauo nerui.Minor ē nota qa
stati cū neruus obticꝰ tangit uitreū dilatat̄ &
expādit̄ & cōstituit tunicā rhetinā g° ur̄ ꝙ stati
uitreus occurrat suo foramini Exemplū ꝺ cāna
aliq̄ q̄ dilatet̄ sic̄ fit qn̄ ex ea fit colꝰ siue roca q̄
filāt mulieres.Tertio ꝓbat̄ sic.Si ꝺlatio spērꝝ
uisibiliū ad locū cruciatōis ubi ē cōus fit p lineas
dictas asses faciētes triangulū in q̊dā pūcto oʒ
qꝺ delatio fiat p hūoē uitreuʒ sed ita ē.g° ma
ior patet.qa linee due faciētes triangulū i q̊daʒ
pūcto necessario sunt i plano q̊dā ut pōit Gal.i
ca° ꝑalegato auctoritate.Euclidis in x°. geome
trie.Sʒ iste liee.n̄ possent ēē i plano si n̄ eēnt r̄cte
ſʒ n̄ sunt recte nisi recte trāseāt p uitreū.Mior ē
.G.ibidē & patet in figura extra.Sit eni.a.locꝰ
unitiōis specierū in cruciatione neruorū ubi est
conus.sint.o.&.o.cristalline duorū oculorū.sic.c
&.c.duo uitrei post cristallinas.modo notū est
qꝺ si due linee possunt ꝓtrahi ab o &.o.& face
re trianguluʒ per unitiōeʒ in.a.qꝺ oʒ ꝑtranseat
per.c.c.in.a.ergo est conꝰ.& linee recte ꝓtracte
sunt asses.patet g° qꝺ humor uitreꝰ est mediū
in delatione specierū ad locū uisionis.¶ Ex quo
ꝓbatur cōclusio.s.qꝺ nocumentū factū i uitreo
est per se cā ꝺbilitatis uisus ꝑter qꝺ noceat gla
ciali.ut ꝓbant due ratōes facte i principio huiꝰ
questionis. Sed tunc est dubitatio qūo est pos
sibile qꝺ fiat ꝺlatio specierū uisibiliū p uitreū
cū humor uitreus habeat colorē.. Solutio. sustē
tantes hanc opinionē habēt tenere qꝺ humor ui
treus.sit omnino absq̧ colore saltē q̄tū ad partē
per quā. pertrāsit species.Vnde Gilibertus i 3°
trac.dicit qꝺ humor uitreus habuit colorem si
milē humori cristalino ne contrarietas colorum
generet nocumentū i uidēdo.Vult ergo Giliber
tus qꝺ humor cristalinꝰ & uitreus nō differūt
in colore .hoc sentit comentator ꝑspectiue.ubi
notificans uitreū inuit qꝺ sit quasi ps cristallie
Vnde dicit inter cēs est glacialis.& habet duas
partes &c̄.Pars interior ē maioris dyafaneita
tis & dicitur humor uitreus ergo totus humor
ex utroq̧ cōpactꝰ est dyafanus cū aliquāta spis
situdine de hac materia tn̄ disputatū est supra
p° c° huius sen.& patet latius in libro de sen
su & sensato.¶ Alia cōclusio huic opposita est
ꝗ cōcesso ꝙ uisio fiat i cruciatōe neruorū obtico
rū nocumentuʒ tn̄ factum a uitreo nō ē primiti
uum.Hec cōclusio ꝓbatur ꝑmittendo ꝙ delatio

specierū uisibiliū a cristalina ad locū cruciatiōis
nō fiat p uitreū.ſʒ portet̄ ꝑ telā q̄ dicit̄ rhetina.
h° pōt ꝓbari.prio p Gal.in x°.de utilitate ꝑticu
larꝝ ca.3°.ubi dicit.Est aūt utilitas rhetie qdē
prima & maxia.ꝓpterea.qa ꝺsup missa ē ad al
teratiōes sentire cristallini foraminis. & i eodē
capi° dic̄.Implātata ē.s.rhetina cristallina uni
formi corpori.i.hūori cristallino.& post passio
nū q̄ zm illꝺ nuncius bonꝰ fieri cerebro Vult g°
Gal.qꝺ imutatiōes facte i cristallia a uisibilibꝰ
ferant̄ p rhetinā sic̄ p nūciū.Et hec uidet̄ itētio
comētatoris i p° ꝑspectiue sup illo uerbo. uisuʒ
fieri.sub certa pyramide.ubi dic̄ comētator ꝙ
cū spēs ꝑuenerit ad āteriorē glacialē magis ꝓce
dit zm legē spirituū q̄ zm legē dyafaneitatis.
Incarnāt̄ eni zm uiā spirituū usq̧ ad neruum.
Hec aūt icarnatio nō fit nisi eundo p rhetinā q̄
curua ē a cristallia ad neruū.Hoc aūt ꝓbat̄ ra
tiōe.qa p illꝺ medium debent defferri species
uisibiliū a cristallia ad neruum obticum p qꝺ
ē cōtinuatio spūs uisibilis a cerebro siue neruo
ad cristallinā.ſʒ p rhetinam est hec.g° &c̄.Ma
ior patet.quia spiritus uisibilis uidet̄ maxime
aptus esse ad hāc ꝺlatōeʒ.& proprie post cri
stalinū quia dʒ esse delatio magis spiritualis.
Minor patet p Gal.in x° de utilitate ꝑticularuʒ
ca° 3° & p.Aueroim.in z° colliget.ubi dicit qꝺ
iuuamentū tele rhetine.primū est ut det spūm
uisibilem p neruos q̄ sunt in ipsa.hoc ē calorē
naturalē cuius cūplexio adaptata ē in cerebro.
Cū autē rhetina terminet̄ ad cristallinā oʒ ꝙ ad
ipsam defferrat.Et.hanc rationē innuit comen
tator ꝑspectiue in c° preallegato.Itē delatio spe
ciei magis imaterialis oportet qꝺ fiat p mediuʒ
magis inmateriale.ſʒ delatio a cristallina ad ner
uum obticū ē magis imaterialis q̄ ꝺlatio ab aer̄
ad cristallinā.g° fit per mediū magis imateriale
Sed tale nō ē humor uitreꝰ cū sit humor rudis
habēs de natura ꝓpinqua sanguini.ut patet in
primo c° huius sen.imo ē materialior q̄ sit albu
gineus & cristallinus.g° p eum non fit delatio.
Sed cū nō sit ibi aliud q̄ rhetina cū suo spiritu.
g° per illam fiet delatio.¶ Sed cōtra predicta
instat̄.qa non uidet̄ qꝺ per rhetinaʒ possit fieri
ista delatio.primo qa in ipsa sūt uene et artharie
ut supra demonstratū ē.& hoc fac̄ ipsaʒ eē me
dium materiale plꝰ q̄ sit humor uitreus.¶ Itē
tūc nocumētū factū a rhetina eēt pricipale.¶ Itē
ē rhetina uere corpꝰ coloratū.& assimilat̄ i colo
re substātie cerebri.ut pōit.Gal.in x°.de utilita
te ꝑticularꝝ ca° 3°.ſʒ corpus uere coloratū nō ur̄
qꝺ possit eē mediuʒ ꝺlatiuuʒ spēruʒ colorꝝ g°.
¶ Ad primuʒ dico qꝺ uene & artharie n̄ ꝓfun
dant̄ in substātia rhetine.ſʒ sunt magis extrin
sece non imutantes spiritus uisibiles lucidos.
¶ Ad secunduʒ dico qꝺ ē uerꝝ ſʒ nō accidit ꝑꝑ

sui ꝓfūditatē & tutelā.qa situat̄ īter uitreū & secūdinā. ¶ Tertia istātia īcludit magnas diffi cultates z^m oēʒ uiā sustinēdi eā et soluēdi Possu mꝰ gͦ pͦ.dicer̄ ad delationē & receptoēʒ speciei uisibilis mt̄ū spiritualis nō reqrit̄ qđ.đferens aut iudicans sit absq̧ colore.sicut patet tenendo qđ uisio fiat ī corde.ut quidā philosophi tenēt Patet ēt qđ đ color̄ iudicat uirtus imaginatiua & tñ eius instrumentū est coloratū.s.uētriculꝰ cerebri.Et iō si iudiciū de speciebꝰ uisibilibꝰ fit in neruo obtico.s.in pūcto cruciationis oʒ tenere qđ recipiēs illas spēs sit corpus coloratuʒ.s.ps nerui obtici aīata.Quidā tñ tenent qđ spiritus ibi existēs sit aīatus.& qđ in eo fiat receptio et iudiciū et spūs nō est coloratus.Quidā tñ dicūt qđ in aīali uiuo illa pɜ nerui in qua fit iudiciuʒ de spēbus uisibilibus ē lucida & dyafana.lʒ in aīali mortuo appareat colorata.s.alba sic uide demus ēt hic de cristallina que in aīali mortuo alba apparet.Color eni albus ē ualde ꝓpinquꝰ dyafano.& iō statim dyafanā trāseunt in albuʒ colorē.Potest gͦ fieri delatio p rhetinā q̄uis sit corpus coloratū. ¶ Sʒ dices eadem rōe poterit fieri p uitreū q̄uis habeat colorē. ¶ Dico ꝙ ap tius mediū ē rhetina pp multitudinē spirituū uisibiliū q̄ in ea continent̄. Secūdo possumus respondere ad tertiam instantiam dictam qđ delatio illarum specierum fit per spiritus conten tos in rhetina & non per substantiam rhetine. ¶ Et oportet imaginari qđ spiritꝰ in ipa rheti na contineantur & continuētur ut inter partem spiritus & partem nō cadat diuisio p substātiā rhetine que est corpus coloratuʒ.Et si qs cōsy deret has duas solutiones innuit comentator p spectiue cū dixit qđ species a cristalina posteriꝰ ꝓcedit magis z^m legem spirituū q̄ secūdū legē dyafaneitatis Magna tñ difficultas cadit i pª solutione.Qđ enim species colorū iudicetur in organo colorato secūdū qđ ipsa ē imagiabilis ł estimabilis nō uidetur difficile.sʒ qđ iudicetur ī organo colorato secūdū ꝙ uisibilis uidet̄ diffi cile. ¶ In secūda ēt solutōe cadit.difficultas qa oʒ qđ ponatur spiritus stare ī rhetia totus conti nuus usq̧ ad.obticū ¶ Sed uolendo tenere qđ delatio specierū uisibiliū fiat per rhetinā.& non per uitreū qđ uidetur magis uerū licet magis difficile ad defendēdum.oʒ soluere ad rationes superius factas probantes qđ fiat delatio p ui treū. ¶ Ad priaʒ cū dicit̄ ꝙ nō appar̄t alia uia Dico qđ imo quia apparet rhetina que termia tur ad cristalinaʒ & unde nascitur aranea i qbꝰ fit rceptio specierū satis imaterialis ¶ Ad secū dā cōceditur maior ad minorē dico qđ imginat̄ falsuʒ.s.ꝙ sic distrahitur neruus obticus & ex pandatur faciendo rhetinā.sicut una cāna pfora ta que expanditur fracta i sua latera ita ꝙ late ra nō sunt cōcaua.sed hoc est falsuʒ.imo sic ex paditur.sicut una cāna expanderetur in ramos qui essent cāne.& tunc rō probat cōtrariū si be ne deducatur.quia rami faciētes rhetinā ꝓporti onaliter sunt cōcaui & spiritu plei.sicut nerui obtici. ¶ Ad tertiā dico qđ triangulatio nō ē ni si ab extremitate neruorū obticorū in qua extre mitate coniungunt̄ rhetine usq̧ ad locuʒ crucia tionis.& illi nerui in illo spacio sunt in plano & hec ur̄ mēs.G.ibidē. ¶ His gͦ omibꝰ habi tis apꝫ qđ nocumētū factū ī uitreo nō ē pmiti uuʒ qa nō nocʒ nisi nocēdo cristalliē ł alteri pti p quā fit portatio & iudiciū đ speciebꝰ uisibili bus. ¶ Sʒ tu dices cū nocumētū eueniēs uisui a uitreo possit euenire ledēdo obticos rhetinaʒ & ēt cristallinā.q̄re plꝰ dixit Aui.de cristallina. ¶ Dico ꝙ uitreꝰ plꝰ ordinat̄ ī iuuamētū cristal lini.& iō nocumētū abeo plꝰ cōpabit̄ cristallīo. ¶ Ex qbꝰ pꝫ solutio ad argumēta i cōtrariuʒ facta.qa ꝓcedūt uijs suis.NOCVMENTuʒ aūt.Hic determinat de cāis nocumēti & debili tatis uisus q̄ sunt pp neruum.& enumerat tres egritudies.& pꝫ. ¶ Est dubiū.ur̄ qđ Auic.fit insufficiēs ī enumerādo egritudies nerui obtici qa Azarauius numerat modos male cōplexiōis. ¶ Itē Iesus Haly.trac.3ͦ ca.izͦ.enumerat q̄ dā passionē quā uocat extēsiōeʒ nerui luminosi ¶ Dico qđ.A.enumerauit egritudies plꝰ nocē tes scʒ opilatiōʒ apostematiōeʒ & solutiōeʒ cō tinuitatis.& p istas intellexit alias.s.modos ma larū cōplexionū. ¶ Egritudo uero quā noiat Ie sus possʒ reduci ad rupturā q̄ ē q̄dam dillatio nerui obtici.Vł pōt intelligi p suū cōtrariū.s.p morbū cōstrictiōis obtici.qa cōstrictio ē q̄dam opilatio.Difficile tamē ē cōprehēdere ītētiōeʒ. Iesus Haly.in preallegato capitulo.

IN eo qdeʒ.Hic Auic.pōit sigª đbi litatis & nocumēti uisus.& prio pōit signa nocumēti fci p cōitatē zͦ pōit signa nocumēti appropati. 3ͦ subiungit quedā cān.& signū qđ ipi spiritui ibi 3ª.& scias.Pª i duas.pͦ pōit signa eiꝰ qđ ē p cōicatiōeʒ ad totū corpꝰ.zͦ ad ptē.s. cerebrū. ibi zª.& illđ qđ fit.Dicit qđ pmuʒ signuʒ i eo .s.nocumēto & đbilitate uisꝰ &c̄.ē illđ ꝙ đ di mꝰ &c̄.s.i zª pmi.caͦ.de signis cōplexionuʒ.ł i capitulis de egritudinibus cōibus sicut đ de fe bribus & ydropī.ET ILLVD Hic ponit si gna per cōitatem ad cerebrū primo ad totū cere bꝝ zͦ ad partē.ibi zª.& quandoq̧. ¶ Est scien dum quia Auic.innuit duos modos signoruʒ q bus significamus nocumētum uisus fore ꝓpter cōitatem ad cerebrum unum genus signorum significantiū egritudies in cerebro.ut malas cō plexiones & compōnes et apostemata que sigª

sunt habita in 3ª quarti.can.et in pª tertii.et iō dixit qm̄ illic ē aliqd signorum significantiū nocumentum.i.egritudinem in cerebro.Secundum genus signorum est cōsyderare si omnes alii sensus sunt lesi cū uisu quia hic facit fiduciā qd nocumentū sit in cerebro .s.toti cerebro cōe qa ad lesionē in toto cerebro fit lesio in omni sensu.ut patet in 4º de interiorib⁹ caº zº & in pª tertii. caº de.epil'ia.¶ Est sciendum circa secūdā partem qd Auic.uolens ponere signa nocumēti uisus per cōitatē ad partē cerebi facit hoc i forma remotionis dubii.ut dicat.Est dubiū si lesio potest esse in cerebro & tn̄ nō patiātur omnes sensus R̄ndet qd sic.& primo facit hoc.zº declarat quoddā dictū.ibi zª.& quādoq. Dicit primo ꝙ quādoq. plurimū proprietatū .i.diuersorū modorū nocumenti uisus euenietiū per cōitatē ad cerebrum appropriātur uisui.i.quia.solus uis⁹ leditur & nō alius sensus.& cum odoratu.i.aliquādo isti duo sensus ledūtur sine auditu &.s. quādoq. cū auditu.& iō pōt saluari littera que dicit sine auditu.sicut percussio &c̄ ¶ Dubitatur utrū nocumēto facto in cerebro sit possibile solū uisu3 ledi sine aliis sensib⁹.Videt̄ ꝙ nō qa organa aliorū sensuū inde oriūtur.& quedā.magis appropiquāt cerebro q̄ oculi.ut organa odoratus.organa autē que magis appropinquant cerebro uidentur magis pati cerebro patiēte.ut ponit Galienus.in comento primi pronosti.super illo uerbo.Nam si oculi effugerit a lumine ¶ In cōtrariū ē Aui.i suo modo loquēdi cū dixit.& qn̄q. &c̄.& cū odoratu.¶ Dico qd per uia3 cōitatis ad cerebrū ē possibile solū.uisu3 ledi.& nō alios sensus.Et hº declarat̄ primo.qa ē imaginabile qd in cerebro sit nocumētū circa ptē a q̄ oriūt̄ nerui obtici.& nō circa alias.Secūdo declarat̄.qa q̄uis i toto cerebro ul'i tota pte anteriori eēt lesio ē possibile qd.pp lesiō3 illā n̄ patiant̄ alij sensus.s3 solū patiāt̄ oculi.& hº qa hic hō ex ei⁹ pricipijs generatiōis habuit oclos sic dispositos qd leui facta lesiōe i cerebro stati patiūt̄.qd nō cōtingit d alijs sensib⁹.Et hec cā summit̄ a.G.in comēto pmi pnosticoꝝ.sup illo uerbo.trēdeē dētib⁹.¶ Est tn̄ sciēdū qd lesio i cerebro ad quā seq̄t̄ lesio i uisu.qn̄q. ē a tali cā qd necessario associat nocumētū i odoratu.sic si fiat percussio in frōte que ipellendo os intus coartet cerebrū.tunc eni cōprimunt̄ caruncule.& nocet̄ odoratus nocito uisu.& qa nerui audit⁹ oriunt̄ a fine partis anterioris cerebri.uñ etiam plurimi anathomici ex hº dicūt qd oriunt̄ a pte posteriori cerebri.iō est possibile qd pcussio cōpressiua ledat odoratū & uisu3.& non pingat nocumentū coartationis ād auditū.cui⁹ origo est posterius Et iō dicit.Et cu3 odoratu.s.appriat̄ nocumentū in uisu.qa nocēt̄ ābo isti sensus sine auditu.sicut sup.facit pcussio &c̄. S3 dubitatur.q̄re nō fecit mentionē de nocumēto i gustu cū tn̄ nerui gustus a 3º ul'a 4º pari neruoꝝ oriātur ut ponit Gal.in 4º de interioribus caº zº.& nerui audit⁹ oriunt̄ a quinto pari qd ē posteri⁹ ¶ Dico qd Auic.dedit intelligi qd.si nocumētū fiat in cerebro ex cōpressione unde ledatur uis⁹ cu3 odoratu & auditu & qd ēt ledatur gustus & qd ledi possit gustus cū uisu & sine auditu ¶ Alia tn̄ posset dari sol.ualde subtilis & consona mēti Aui.in pª tertii.illo cº.has cpatiōes i greditur lesio &c̄.Et cōsidera qd ibi diximus. ¶ Ad ratione3 dico qd licet ppinquitas faciat ad cōpassionē .tn̄ pprietas cōpatiētiū ēt fac.q pprietas ē diuersa i uncq̄q. homie & i uno q̄q. mēbro.ut pōit Gal.i pallegato comēto.¶ ET QVANDOq. Hic ul't declarare qd qn̄q. ledi tur uisus sine autitu.& p3.¶ Est sciēdū qd aliquando facta pcussione in pte anteriori capitis nocumētū nō puenit ad organu3 auditus cuius ortus ē posteri⁹.& tūc ē hō tamen audiens. & iō dic.Et quādoq. est hō audiēs.cū sua disposi tiōe.s.sana ex hac tamē percussiōe & coartatiōe primo possunt ledi nerui mouentes musculos palpebrarum.unde nō poterunt daudi.immo erunt contracte si spasmantur .possunt etiam ledi nerui obtici & tunc stantibus oclis apertis homo non uidebit.Et iō dicit remanet oculus apertus &c̄.Posset tamē hoc cōtigere ex causa intrinseca.absq. percussione sicut a mala complexione frigida & sicca faciente quēdā modū coagulationis Sed quia hoc esset prolixum dclarare iō obmitto ET SIGNu3 Hic pōit signa nocumēti & dbilitatis uisus appropatoꝝ oclo & prio spiritu uisiuo zº mēbris q̄ ipū sequūt̄.zª ibi.cognitio uero.Priª i duas pº pōit signa.zº dat cās.zª ibi.& cā i hº Pria i duas.prio pōit signū debilitatis pueniētis ex subtilitate et paucitate spūs secundo pueneintis ex grossitudine et multitudine.ibi zª.& si ē grossus.Pria in duas.pª fac hoc.zº remouet dubiū.zª ibi.uerum ei⁹.¶ Est sciendū primo qd hoc uocabulum perscrutatio potest duo significare.quia primo potest dici inquisitio uel perquisitio.ut aliquid uideatur. zº.i.pscrutatio i.clara.& cuiuslibet minimi uisio primo modo intelligendo possumus dicer̄ ꝙ si spiritus ē subtilis & paucus tūc res ppinque uise stati in eo imprimūt.& nō expedit ut ocul⁹ pquirat & laboret.ut illas uideat.& ideo dicit uidet rē ex pximo sine pscrutatione.i.pquisitione.q̄uis tamen circa ppinqua ita se habeat.tamen remota nō imprimunt in eo.qa nō tollerat ut apparebit.& ideo licet homo cum pauco spū & subtili pquirat & pscrutet̄ & laboret i uidēdo longinqua tamen non uidet ea clare & idō dicit.Et non uidet qd longinquū est cū pscurtatio

ne.i.q̃uis pſcrutetur.& ſic ſaluatur una littera Si aūt perſcrutatio ſummatur z° mō tūc ſaluaẽ alia littera. qa ſi ſpiritus eſt paucus ſubtilis ui det propiqua clare.ſed nō uidet longinqua cla re.īmo confuſe.& iō dicit alia littera.Si ſpirit⁹ eſt ſubtilis & eſt paucus uidet rem ex propinq̃ uel ex proximo.cū perſcrutatione.i.clare.&non uidt qđ elōgatū ẽ cū pſcrutatōe.i.clare.Ex qb⁹ pōt apparere expoſitio cuiuſdā alteri⁹ lr̃e q̃ ſic ſtat.¶ Si ſpiritus ẽ ſubtilis & ẽ pauc⁹ uidet rẽ ex pxīo.ſine pſcrutatiōe.i.ſine pquiſitiōe & labore.& nō uidt qđ elongatū ẽ niſi cū pſcruta tiōe.i.n̄ pōt uidere rẽ lōginquā niſi pſcruteẽ.& ſigaẽ & pquirat.Et in h° dffiert hec littera a pria.qa pria uult qđ talis ocul⁹ q̃tūcūq̧ pqrat nō pōt clare uidere longinq̃.S; hec littera uult qđ talis oc̄l⁹ nō pōt uideẽ lōgiqua.et nō clare niſi pſcruteẽ.littera ẽt z° loco expoſita uult qđ q̃litercūq̧ ſit longinqua nō uidet clare.& in h° triplici mō ſcripture.z^{m} hoc non eſt diſcordia.

¶VERVM eius ſubtilitas.i.Hic remouet dubiū qa dixerat qđ ſi ſpiritus ẽ ſubtillis pauc⁹ uidt ꝓpiqua clare & bene.q̃re crederet aliqs qđ h° ſemp accideret.¶ Reſpondet qđ nō qa ſi ſpiri tus ſit multe ſubtilitatis & res ꝓpinq̃ ſit multū luminoſa.nō figit ſpirit⁹ eā.ſ.ītuēdo.imo lumẽ clarū.eū fugat.ſ.ſpiritum.& ſepat.i.diſgregat. eū.ſ.ſpiritū.uel eā.ſ.ſubſtantiā ſubtillẽ ſpirit⁹.

¶ Vel aliter poſſet remoueri dubiū.qa dixerat qđ cū ſpiritus ẽ paucus ſubtilis nō uidet elon gatū clare.q̃uis pſcruteẽ.modo ex h° poſſet qs credẽ qđ ſi nō clare tn̄ ſemp uideret lōginquū ꝓndet qđ cū ſubtilitas ſpirit⁹ ẽ ſupᵉua.n̄ pōt figere cū intuitu rẽ lumīoſa; ualde.ſic eſt res longinq̃ q̇ cōcurrit cū mlťo lumīe.ut dič Auer. in 3° colliget.imo fugat.&č. ET SI EST groſ ſus.Hic pōit ſignū debilitatis ꝓuenietis ex mľ titudine & groſſicie ſpūs.& dič qđ talis ocul⁹ pōt uidere longinqua.& nō ſic ꝓpinq̃.& h° eſt ꝙ dič.ul̕ nō deficit ei.ſ.oculo ul̕ ſpiritui ī ꝓo greſſo pſcrutatio ītuēdi lōginquū.i.clare uidere longinquū.& nō pſcrutaẽ uiſio; propinq.i.n̄ ſic clare uidet propiquū.ſič uidet illud ꝙ ẽ lon ginquū.¶ Eſt dubitatio prio qa uẽ ꝙ Aui.ſit inſufficiēs in enumerādo diſpoſitiōes ſpiritus uiſibilis.qa ſunt quattuor.ut pōt Haly.in 6° the.c° z°.& ſupra.A.¶ Dico quod .A.ſolum hic poſuit duas diſpoſitiōes cōpoſitas.ſ.mul titudinẽ ſpiritus cū groſſicie.& ſubtilitatẽ cu; paucitate.& h° fecit.qa poterat excuſari per ea que dixerat ſup i.ca° de ſignis cōplexionū ocľi Similiter quia diſpoſitio mľti ſpūs & ſubtilis nō forſan ẽ cā nocumēti in uiſu.Diſpoſitio aūt ſpūs pauci & groſſi.ẽ cā qđ hō nō bene uideat ꝓpe nec lōge.& h° poterat dari itelligi p illđ ꝙ dixerat de aliis duab⁹ diſpoſitiōib⁹.z° eſt du

bitatio utrū.bene uidere ꝓpe & non bene uide re longe ſit nocumentū uel debilitas in uiſu.Vi detur qđ non.quia nullus uiſus q̃tumcūq̧ ſan⁹ pōt ita bene uideẽ remota.ſicut ꝓpinqua.ut p; & pōt haberi ex 3° colliget c° de accidentib⁹ ſen ſus uiſus.¶ In contrariū eſt Auic.¶ Dico qđ uiſio longinqua rei uiſibilis eſt uiſio in diſtātia tanta ultra quā ſi ponaẽ a nullo oculo ſano pōt uideri.& hec diſtātia a pte rei uiſibilis ſecūdu; pſpectiuos eſt ſitus ultra quē ſi res ponaẽ linee uiſuales ſe interſecant anteq̃ pueniant ad oculū Viſio uero ꝓpinqua eſt cū diſtantia citra qua; uerſus oculū ſi res ponatur nō pōt bene uideri & hic ẽ loc⁹ citra quē ſi res appropinquat ob umbrat oculum. Oculus ergo ſanus dēt bene uidere ꝓpinqua & remota.ſed tn̄ adhuc melius ꝓpinqua ꝓpinquitate đbita q̃ remota.& ſecun dum hoc non dicit debilitas in uiſu.¶ Sed tūc dicitur oculus debilis quādo bene uidēs propi qua in diſtantia debita n̄ pōt bene uideẽ remota ſicut uidet oculus optime ſanus.uel ſič uidebat ipſe pūs ſanus.ET CAVSA IN HOC. Hic aſſignat cām dictorū primo ſecundum opi nionem ponentiū uiſum fieri extramittendo.z° z^{m} opinionẽ ponētiū uiſu; fieri intus ſuſcipiēdo 3° pro ueritate dictorū remittit nos ad ſcientia; aliā.ibi zᵃ.& apud illos.3ᵃ ibi.uerificatio aute; ¶ Eſt ſciendū qđ licet de modo ſiēdi uiſu; extra mittendo fuerit diuerſitas.Vna tn̄ ſecta eorum poſuit qđ illud qđ ab oculo extramittiẽ ẽ quod dā corpus ſubtile lucidū.et de hac opinione fuit Plato et Gal.ut patet ī p° pronoſticorū comēto 25°.et ab Haly.i 6° the.et Ieſus Haly.in p°.et Azaranius.Cū g° in oculo nō ſit aliud corp⁹ lu cidū q̃ ſpiritus uiſibilis.oz dicere ꝙ ſpiritus uiſi bilis exit ab oculo.et uadit ad re; uiſam nō eni; ſufficit egreſſio hui⁹ ſpūs radioſi.niſi attingat ad rẽ uiſam.Et hec eſt cā quare res uidetur.ū̄ Auic.dicit.uiſus n̄ fit niſi egreſſiōe radii.i.ſpūs radioſi ab oculo et cū hoc obuiat ei qđ uideẽ h° fundamento poſito apparet quaẽ ſi ſpiritus eſt multus et groſſus homo uidet lōginqua et non ꝓpinqua.qa ſpiritus exiens ab oculo ut mult⁹ pōt ad longinquū ſpaciū extēdi in qua extenſio ne & motu ſubtiliaẽ.& z^{m} h° ſit bonus & me lioratur pro uiſione fienda.Sed uadens ad rem propinquā nō ſic ſubtiliatur qa motus eius eſt paruus.& iō ſua groſſicies impedit qđ propin qua nō bene uideanẽ.Et hoc ẽ qđ dicit cā in h° .ſ.qđ dictum eſt &č.Apud loquētes de radio .ſ.uiſibili exeūte ab oculo eſt qđ uiſus nō ſit ni ſi etč.et ꝙ.i.quia motus uadēs ad locum longin quum ſubtiliat groſſiciem eius.ſ.ſpūs.et eq̃t eſſentiā eius.ſ.ſpiritus.qa ſubtiliando fač ipſā equalem et bonam prouiſionem.cum tamen pri us non eſſet propter groſſiciem.Et ex hoc Auic.

relinquit notum.quia iste non bene uidet ppin
qua.quia spiritus motus ad locum propinquuз
non subtiliatur.Et ex hoc eodem fundamēto p
uenit qđ si spiritus uisibilis est paucus subtilis
homo bene uidet propinqua.sed non potest bē
uidere longinqua.quia spiritus paucus non pōt
ad.longinqua extendi sui paucitate et subtilitate
etiā sui subtilitate resoluitur ppter magnū mo
tum qui est ad longinqua.& iō huiusmōi spūs
uadens uersus longinq̄ nō operat̄ aliqd ī uisiōe
sз qa ad ppinqua uadēs nō resoluit̄.iō pōt ppi
qua uidere.& h° ē qđ dic̄.queadmoduз huius
modi motus.s.ad lōgiqua resoluit spiritū sub
tilē.s.paucū.¶ Est sciēdū circa secūdā ptē qđ
ponēs uisum fieri it⁹ suscipiēdo.pōit qđ puiū
.i.dyafanū.ut aer portat species uisibiles quaꝝ
receptio ē in oculo & pricipaliter ī pte pricipali
ut cristallina.quādo g° res a longinquo fert̄ tūc
fit fortis mot⁹ in cristallina.& in spiritu q̄ est ī
ea.Si g° spirit⁹ uisibilis sit mult⁹ & grossus.
tūc pōt sustinere fortē motū.& subtiliat̄ ex tali
forti motu.g° uidet̄ res longinqua.& qa res p
pinq̄ nō facit fortē motū & nō subtiliat̄ spirit⁹
grossus.in ea iō nō sic bene uidet̄.& qa talis for
tis motus resoluit spiritū subtilē.& pprie si ē
pauc⁹.qa mult⁹ nō sic resolueret̄ q̄uis eēt sub
tilis ualde.iō habēs spiritū subtilē & paucū n̄
pōt uidere lōginquū.sз pōt uidere ppinquū.
Et hec omnia Aui.ī littera innuit.¶ Secūdo ē
sciēdū qđ dyafanū nō solū fert formas uidēdi
ut coloꝝ.sз ēt formas lucis.qa nō recipit̄ color
nisi in dyafano facto in actu p lumē.ut patet ī
2° de anima.Vnde ēt stans in obscuro uidet rē ī
lumine uirtute lucis.Dixit g° Aui.apđ illos q̄
dicūt puiū.i.dyafanū uehere.i.portare formas
uidēdi.i.spēs uisibiliū.qa coloꝝ & reliqua .s.
lucē.& forsaз h° dixit.qa uisibilia q̄dā sunt per
se & imediate.ut color & lux & q̄tū ad h° di
xit.Et formas uidēdi q̄dā sunt p se & mediate
ut q̄titas figura.& alia sensibilia cōia.& q̄tū
ad h° dixit.& reliqua.uel forsan h° dixit.quia
puiū nō solū fert speciē uisibiliū.sз ēt distantie
eorum portādo lineas uisibiles.uel sub lineis ui
sualibus.Et huiusmodi signū ē.qa ī speculo res
q̄dā uident̄ magis ppinq.& q̄dā magis pfund.
Hic tn̄ esset loc⁹ magnarū dubitationū.Et pp
h°.A.dixit formas uidēdi & reliq̄.¶ Quarto
possз expōi apđ Aꝝ.q̄ dicit qđ dyafanū ut aer
portat species uisibiliū.ēt aer portat reliqua.i.
species reliquas alioꝝ sensibiliū.s.odorabiliū au
dibiliū & huiusmōi.¶ De 3ª pte dic̄ Auic.qđ
uerificatio sermonis magis certi de his duobus
.s.an uisus fiat extramittēdo ł itus suscipiēdo
ptinet ad sapientes.i.naturales.ut ipse declarat
in 6° de naturalib⁹ particula 3ª.¶ Est du° p°
utrū uisibile remotuз fortius moueat uisum q̄
propinquū.Videt̄ qđ nō.imo debilius p Auer.
in 3° colliget.ca°.de accidētibus sensus uisus.di
cens.quādo res uisibilis erit remota erit motus
quem faciet in uisu debilior.¶ Item simile
uidetur đ aliis motoribus motis & etiam de ui
su & uisibili.sed in aliis res distans debilius
mouet ut sonus distans aut odor.& etiaз calor
calefaciendo si distat minus calefacit g° sic & in
uisu.¶ In contrariū ē Auic.dicens Cū uidet il
lud qđ elōgat̄ motus fit fortis.¶ Hec questio
haberet mltā difficultatē.tamē ut ad p̄sens suf
ficit dicendo qđ uisibile remotum pōt dupliciter
consyderari.Vno modo ratōe eius ut mouet ad
uisionē.& sic remotum uisibile đbilius mouet
Et ratio est qa omne mouēs debilitat̄.i mouen
do p distantiā indebitā.& hoc si distātia đbita
& mensurata dēt in actione cōcurrere.h° ēt pз
signo qa cū colores multū distant a uisu n̄ imp
munt.Et corpus lucidū ēt ut ignis remot⁹ debi
lius iprimit q̄ propinqu⁹ propriā speciem.imo
iste res ualde distātes cōfuse iudicant̄.Alio mō
pōt considerari uisibile remotū ratione medii q̄
mouet.Hic aūt medium ē aer illuminatus.et sic
uisibile remotū plus & fortius mouet uisuз q̄
propinquū.Ratio ē quia quanto mai⁹ ē spaciū
per qđ fit uisio ceteris pibus.tāto plus đ luce
ē in medio.Oculus g° uidēs rē lōgiquā mouet̄
a pluri luce q̄ si illam rē uideret ppe.hec sunt
ad mentē Auic.& Auer.non eni dixit Auic.qđ
uisus fortiter moueat̄ a re longinqua.sз dixit.
Cū uidet illđ q elōgat̄ fit fortis mot⁹ qa fit for
tis mot⁹ rōe pluris q̄titatis lucis existētis ī ma
iori spacio.Et h° idē.cōsētit Auer.cuз dixit.ibi
dē qn̄ ē uisibile remotū ab oclis.lux q̄ ē ītra ipū
& oculū est pluris quantitatis et quādo res uisi
bilis erit remota.erit motus quem faciet in uisu
debilior.¶ Ex quibus patet qđ Auic.non uult
arguere ex distātia uisibilis in uisu fieri fortem
motū ab ipso uisibili.& hoc.qa ipsum uisibile
mouз debiliter cū distet ēt qa mot⁹ quē ult.A.
arguere ē motus disgregatiuus siue diuisiuus
& subtiliatiuus.spūs uisibilis.sed uisibile pōt
esse nigrū uiride albū & similium colorū.& iō
nō conuenit oī uisibili qđ subtiliet & disgreget
cōcesso q fortiter moueret.Sз Auic.uult argue
re qđ cū sit res distās fit fortis mot⁹ ī cristalia
& spū uisibili ratione medii illuminati quo me
diante fit uisio.et hoc mediū.qa necessario ē luci
dum quicquid sit illud qđ uidet̄ & luciduз de
necessitate disgregat & subtiliat.ut pōt uideri
ad sensum in multiplicatione radiorū reflexorū
seq̄t̄ necessaario q spirit⁹ ī uidēdo res distātes
subtiliet̄.& h° ē ppositū.A.q ult qđ cū spirit⁹
ē grossus & mult⁹ uident̄ logiqua.qa ī h° dis
gregat̄.i.subtiliat̄.sз ex tali disgregatiōe spiri
tus paucus & subtilis resoluit̄.Et eadem cā dis

gregatur.i.subtiliat᷑.ʒ ex tali disgregatione spi
ritus paucus & subtilis resoluitur. Et eadem cā
disgregatio siue subtiliatio corrūpit & perdit
spiritum paucū subtilem & tempat siue equat
spiritū multum grossum. Ex quib⁹ cessant con
traria. Posset tn̄ quis respōdere ad primā rōeʒ
cauillādo cum dicit qd reliqua subtilia distātia
subtili⁹ mouēt ut odorabilia & sonātia. negan
do h°. quia uidem⁹ quedā odorabilia a remotis
odorabiliora q̄ apropinquo. ut pʒ in 2ª pticula
de problematib⁹ problemate prio & 2°. Soni
uel uoces lōgius audite uident᷑ acute. ut patet i
xiª particula de ꝓblematibus. ꝓblemate sexto.
¶ Secūdo est dubitatio. utrū multitudo spirit⁹
cum grossicie sit causa uidendi res longinquas
& non propinquas. & econtra. spiritus subtilis
cum paucitate. Videtur quod primum non sit
uerum. quia senes uident longe & non prope.
Vnde Iesus Halyabbas trac. 3 ca° 5°. loquēs d
eo. qui uidet longe & non prope. dicit plurimū
accidit hoc senibus. Idem innuit Ar. in 31. de ꝓ
blematib⁹. problemate 24°. Et Rasis in secūdo
cōtinētis ca° 4° dic. Cū qs uidet longe & nō ꝓpe
sicut accidit decrepitis. & Haliabas. in nono pti
ce ca° 13° dic sʒ senes nō habēt spiritū multū. ut
notū ē. licʒ habeāt ipsuʒ grossuʒ. ¶ Itē habētes
oculos extra ꝓminētes habēt multū spiritū &
grossum. sʒ isti nō uidēt a lōge. imo de ꝓpe. ut
patet i 3° colliget. g°. maior patʒ. qa oculi ꝓminē
tes extra ut plurimū sunt magni. & sic cōtinui
& receptiui multorū spiritū & sunt hūidi i cō
plexōe. sʒ hūiditas igrossat spiritū. sic siccitas sb
tiliat. g° isti sunt multorū & grossorū spirituū
& tamē nō uidēt nisi ꝓpe. imo cū legūt litteras
adducūt eas ꝓpe oculū. ¶ Itē spūs indigēs mlt
to & forti motu ē apt⁹ uidere ꝓpinqua. qa res
ꝓpinq̄ fortiter mouet. ut patʒ in 3° colliget. sed
spirit⁹ grossus ē huiusmōi. ¶ Secūdū ēt dictū
nō uidet᷑ uerū. s. qd cā uidēdi ꝓpe & nō lōge
sit subtilitas spirituū cū paucitate. qa senes ui
dent res de ꝓpe & nō a longe. ut ponit Rasis in
2° cōtinētis. cap° 3°. auctoritate filij Serapionis
Vnde Auer. in 3° colliget. in ca° de accidentibus
sensus uisus dic. propter hanc debilitatē accidit
decrepitis. ut nō possint legere litteras subtiles
nisi i sole & uidēt res propinq̄s & nō longinq̄s
siue remotas. sʒ senes nō hebēt spiritū subtillē
imo. grossuʒ q̄uis paucū. ¶ Itē Azaraui 2° c° d
egritudine q̄ dicit᷑ Calmarhalana. i. q̄ hō uidet
prope & nō lōge. dic qd h° generat᷑ ex grossicie
luminis idest spirit⁹ uisibilis. & cā cōgelatiōis
ei⁹ a frigore. ¶ Itē spirit⁹ i q̄ debilis mot⁹ ar pʒ
ē aptus uidet᷑ res a lōge. qa res a lōge debiliter
mouet. sʒ spūs subtilis ē huiusmōi. qa spūs sub
tilis ē clar⁹ & mūd⁹. sic spūs grossus ē nebulo
sus. sʒ i re clara pua ipssio appʒ. ut ponit Ar. i

5° d generatiōe animaliū ca°. 2°. dicens. quē ad
modū enī i uestimēto mūdo pue macule fiūt pa
tētes. sic in puro uisu praui mot⁹ manifesti sūt
¶ Item arguitur contra cām quā ponit Auic.
quia res habens esse intētionale nō pōt esse cā
motus realis. sed spiritus a prope uel longe ue
niens recipitur in oculo intentionaliter g° nō po
terit rarificar᷑ uel resoluere spūs uisibiles ¶ In
cōtrariū predictorū ē. A. & Ioar tract. 2°. ca. 3°
& plurimi auctores medicine. ¶ In hac questi
one uolendo ipsam perfecte discutere. ē magna
difficultas sed quantum sufficit proposito dico
¶ Propter qd est sciendū qd cā uisionis prope
& lōge summit pricipaliter ex duobus. ¶ Prio
ex diuersa situatōe oculi in profundo aūt pro
minentis. Nā quādo oculus extra prominet ual
d disgregatur a luce & idō ubi cōcurrit magna
lux nō pōt uidere. & ideo nō pōt uidere remo
ta propter disgergationē. sed oculi situati i pro
fundo longinqua melius uidēt q̄ habētes extra
prominētes. & hoc quia spūs uisibilis in eis est
aggregatus. & nō sic dispergitur a luce. Vnd ēt
stantes in puteo in die quādoq̄ uidēt astra. ut
ponit Ar. in 5° de generatōe animaliū capi. 2°.
& idō etiā animalia habētia grossas palpebras
siue magnas magis ispiciūt ad remota ut pōit
ibidem Ar. & Auerrois. in libro de sensu &
sensato. Et hāc causam uisionis ꝓpe & lōge iue
stigauit Ar. in loco predicto. Hāc uero cām. A.
hic nō inuestigat. Nam Auic. uult ostēdere q̄re
quidā melius uidēt propinqua q̄ longinqua &
ecōtra. Situatio autē oculi extra ē causa qd pro
pinqua melius inspciat᷑ q̄ longinqua. & situatio
i pfūdo ē cā qd tā ppiqua q̄ lōginq̄ meli⁹ uid
eantur q̄ ab oculo extra situato. & cū h° oculus
pfūd⁹ meli⁹ uidet ꝓpinqua debita ꝓpinqtate
q̄ longinqua. ¶ Alia cā longe uisionis & propi
que est dispō in partibus oculi. & ꝓprie in pte
principali que ē spiritus uisibilis secundū qd ē
grossus uel subtilis mult⁹ ul' pauc⁹. Et hāc cāʒ
Auic. hic inuestigat. ¶ Propter qd est sciēduʒ
quod Ar. i preallegato ca° pōit qd aliud ē lōge
uel prope uidere. & aliud ē clare uidet᷑. s. discer
nere differētias uisibiliū Cum g° dicit Auic. qd
si spūs ē mult⁹ & grossus homo uidet lōgiqua
& nō ꝓpe itelligit qd uideat longe & discernat
meli⁹ quā prope. Et cū dic. qd si spūs uisibilis ē
paucus & subtilis uidet prope et non longe. in
telligit quod uidet melius quam ꝓlonge Horuʒ
autē cā ē quā. A. inuit. qa si spūs uisibilis ē mul
tus & grossus indiget si debet clare uidere qd
subtilet᷑. & ex hoc reducat᷑ ad quādā tēperātiā
substātie. Hoc autē fit in uidēdo lōginquū & n̄
ꝓpinquū. Nā in uidēdo longiquū mouet᷑ a mlt
ta luce. ut supra declaratū ē. & in hoc subtiliat᷑
& equat᷑ & nō discernit longinquū. propiquū

aũt nõ ſic.ſpiritus aũt uiſibilis ſi ẽ ſubtilis &
paucus nõ indiget re.que i uiſiõe ipſuȝ reſoluat
& iõ idiget ꝑ clara uiſiõe qꝺ ꝓpinqua inſpiciat
ut patet ex ſupra dictis. Sȝ circa pdicta dubi
tatur pº. Diceret aliqs.ſi ſpũs eſt groſſus iſpi
ciendo lõginqua ſubtiliat̃.gº poſt hãc inſpectio
nem deberet ẽt bene uidere propinqua. ¶ Secun
do diceret aliqs cum uiſibile ꝓpinquuȝ fortius
moueat q̃ remotũ.ut põit Auer.i 3º colliget q̃ ẽ
ille fortis motus nõ diſgregat & ſubtiliat ſpũȝ
ſubtilẽ.& ſic ĩpedit uiſionẽ. ¶ Ad primũ dico
qꝺ equatio illa que fit in ſpiritu groſſo cũ inſpi
cit longinquaȝ dependẽs ab actiõe lucis medie
inter oculũ & uiſibile & iõ ceſſante inſpectiõe
ceſſat illa equatio & maxie.quia ſpũs uiſibilis
ſemꝑ refluit ad oculũ groſſus ueniẽs.ſicut a cer
bro. Credo tñ qꝺ illud exercitiũ in uidendo lõ
ginqua eis cõferat. ¶ Ad ſecunduȝ dico ut ſuꝑ
dictũ fuit qꝺ uiſibile propinquũ fortius mouet
ſecundũ ſe ſed non rõne lucis medie ꝑ quã lucẽ
ineſt uiſibili poſſe diſgregare & ſubtiliar̃ ſpũs
qꝺ nõ ineſt uiſibili ſecundũ qꝺ color.qa ſecũdũ
qꝺ color põt accidere ſibi cõgregare ut uiſibili
nigro. ¶ Propter ſolutionẽ rationum ẽ dicendũ
qꝺ cũ longinquum & propinquũ dicant quaſdã
extremitates.oportet qꝺ imaginemur quandaȝ
diſtantiã mediã uiſionis ultra q̃ eſt a lõge uiſio
& citra quã eſt prope. Iſta aũt media diſtantia
ſummit̃ ul' reſpectu corporis tẽpati habẽtis po
tẽtiſſimũ uiſuȝ ul' reſpectu ꝓpe ſanitatis unius
cuiuſque quã ſanitatẽ habuit ãte dfectũ uiſ'.ãt
q̃ haber̃ debuit. Vel ſũmit̃ ex diuerſitate rerum
uiſibiliuȝ. Aliud eni ẽ ſpaciũ equale propiquũ
& longinquũ uidẽdo granũ papaueris & aliud
in uidendo montem. Cum ergo dicimus qꝺ ali
quis debilis in uiſu melius uidet propinqua q̃
longinqua & aliquis econtra nõ ẽ imaginandum
qꝺ longius reſpectu uiſus tẽpati melius uidat
nec propinquius.nec eſt imaginãdũ qꝺ longius
ſeipſo dum erat ſanus melius uideat.nec ẽt ꝓ
pinquius niſi forſaȝ aliquis defectus uiſus &
huiuſmodi fuiſſet prius ſua ſanitas ſi.n.alicui'
ſanitas eſſet uidere res prope oculũ & nõ diſtã
tes propter paucos ſpiritus & ſubtiles tũc ſi
fiant ſpũs groſſi & multi reſpectu ſui ipſius
longius uidebit melius nec eſt imaginãdũ qꝺ
aliquis debilis in uiſu melius uideat montẽ uel
granũ papaueris ultra extremũ lõgitudinis aut
citra extremũ ꝓpiquitatis ſȝ.ẽ imaginãdũ qꝺ d
bilis uiſus propter multitudinẽ & groſſiciẽ ſpi
rituũ dicitur melius uidere longinqua q̃ propin
qua.eo qꝺ illa q uidet ultra.mediũ qꝺ mediũ ẽ
dicta diſtãtia lȝ illa uidat pri' q̃ hõ tẽpatus &
peius q̃ ipſemet pri' ſanus.& propinqua etiaȝ
que ſunt citra illud mediũ peius uideat tamen
minus male uidet illa que ſunt ultra illud me
diũ q̃ ea que ſunt citra & cõſimiliter debet in
telligi de uiſu debili propter ſubtilitatẽ & pau
citatẽ ſpiritus uerbi gratia ſit oculus debilis.
O.ſit ſpaciũ propinquũ reſpectu uiſus.tẽpera
ti uel ſuiipſius ſani.uel reſpectu rei uiſibilis ab
a.ad.b. ſit longinquũ ab.a.ad.c.oculus ergo de
bilis nõ uidebit ultra.c.nec citra.a.&.q o uidet
inter.b.&.c.& intra.b.&.a.peius uidet q̃ ocul'
tẽperatus uel quã ipſe ſanus ſanitate non mul
tum defecta Si ergo eſt debilis propter groſſi
ciem ſpiritus & mltitudinẽ q uidetẽ itra.b.&
.c.melius uidet uel minus male q̃ que uidet iter
.q.&.a.ſed ſi ſit debilis pp ſubtilitatẽ & pau
citatẽ quã uidet inter.a.&.b.meli' minus ma
le uidȝ q̃ q uidet intra.b.&.c. ¶ Eſt tñ ſciẽdũ
qꝺ iſta ſpacia habẽt latitudinẽ in qua diuerſifi
cantur.& in qua poſſunt diuerſimode noiari.
Spaciũ eni qꝺ ẽ iter.a.&.b.q̃tũ ad ptẽ ꝓpe.b.
põt dici longinquũ reſpectu ptis prope.a.& ſic
intelligẽdo de aliis. ¶ Eſt ẽt ſciẽdũ qꝺ ſic qdã
dbilis uiſus meli' uidt lõge q̃ prope.& ecõuer
ſo ſic oȝ imaginari mediũ i hac diſtãtia qꝺ me
diũ eſt ſpaciũ in q ſibi meli' app res q̃ poſſit
apparere.& hº mediũ nõ ẽ aliqd de trib' dictis
ſȝ ẽ ſpaciũ i q uiſibile meli' occurrit uiſui huic
zm ei' debilitatẽ.& eſt cognitũ per experientiaȝ
hic q ſint difficilia tu uid. ¶ His habitis dico
ad q̃ſtiõe ſicut iam patet ex dictis qꝺ groſſici
es & mltitudo ſpũs uiſibilis ẽ cã clari' uidẽdi
lõginqua.ſ. ultra mediũ quã propĩq. Rõ ẽ iã
dicta.& ẽ hec alia.qa groſſicies i ſpiritu ẽ cauſa
cuiuſdã obumbratiõis uel obtenebratiõis. cum
ergo uiſus fert̃ in longinqua pp multã lucem
ſpiritus ſubtiliat̃ & clarificat̃.& ideo res remo
ta quãuis debiliter imprimat.tamẽ appȝ illa ipſ
ſio in ſpiritu clarificato. Sȝ qa ſpiritus groſſus
nõ tollerat tantã lucẽ.ſi eẽt paucus qa diſpgere
tur ideo oȝ qꝺ cũ hº ſit mult'. Si uero ſpũs ſit
pauc' & ſit ſubtilis clar' lȝ ex pte ſue claritatis
ſit apt' ad recipiẽdũ ipſſiões uiſibiliũ quãuis
ſint debiles & uiſibile lõginquũ dbiliter ĩpmat
zm.ſe tamẽ qa ibi cõcurrit multa lux.ideo non
tollerat.ſȝ uiſibile ꝓpinquũ põt tollerare. imo
licȝ ſit paruiſſimũ poterit iprimere in illud. Et
iõ iſti uidẽt.propiqua minutiſſima. ¶ Ex qui
bus oppȝ qꝺ ſi ſpirit' ſit groſſus & pauc' ſic
ẽ in ſenſibus.non uidet̃ res ultra mediam ſiue
equalem diſtantiam que eſt.b.& hec propter
multã.lucem.nec ita ꝓpe.ſicut eſſet iuxta.a.in
quo.a.uidet̃ ſpiritus ſubtilis pauc'.et hoc quia
ille ſpiritus ꝑ ꝓ groſſiciẽ eius reqrit pl' qꝺ luce
q̃ ſpiritus paucus ſubtilis. Videbit gº groſſus
paucus iuxta.b.qꝺ ſpacium dicitur longinquũ
reſpectu ſpacii iuxta.a. ¶ Ex quibus patet ſo
lutio contradictionum inter auctores.quia qui

dam dicunt qđ senes uident prope & nō longe.
& quidā econtra.ut patet in supra argutis. Ve
rum.n.ē quod senes propter grossiciē & pauci
tatē spirituū non.uidēt lōge .s.ultra mediā.&
equalē distantiam.sed uident prope.quia citra
Vnde non uidēt ultra.b uersus.c.sed uident ci
tra.b.ꝓpter cās dictas. Vnde. Auer.in 3° colligꝫ
dicit ꝙ senes uidēt res ꝓpiquas & nō remotas
uidēt tn̄ senes lōge respectu multe ꝓpinquitatis
in qua prius in iuuentute poterāt uidere cū ha
bebant spiritus subtiles in qua propiquitate nō
possunt mō uiderē qa indigēt pluri luce ꝓp gros
siciem spiritus. Vnde Auer.in tertio colliget di
cit qđ senes uident res propiquas & qđ senes
nō possunt legere subtiles litteras nisi i sole.&
tn̄ multā lucē nō possunt tollerare propter pau
citatē spūs ¶ Sed tu dices.si legunt i sole igiť
ibi est multa lux. Dico qđ si uisibile est lōgiquū
est plus de luce q̄ nō tollerāt.nō ergo uident se
nes bene nisi cū a se ellongant uisibilia uersus.b.
& nō ultra.b. Vnde Arx inuit 3ª particula de ꝓ
blematibꝰ.ꝓblemate 4°.qđ senes elongando a
se.litteras melius uident. Et loquebať Rasis sic
2° cōtinētis.cū dicebat qđ decrepiti uidēt longe
& nō ꝓpe. ¶ Ex qbus dictis apparꝫ solutio ad
instantia.licet possit aliter responderi. Dicendo
quod senex q uidet longe est ille in quo spiritꝰ
est grossus multiplicatus in quanto. ¶ Ad se
cundam dico quod illa cā ꝓpinq̄ uisionis ē ꝓp
situ de qua nō ē hic sermo qa oꝫ hic ponere ocu
los i situ eodē inō habētes.aliter tn̄ posset solui
negādo qđ i oclo ꝓminēte nō ē multꝰ spūs.imo
i oculo profundo in quo spūs adunať. Vn̄ recipe
pōt de luce plꝰ aggregata.prominēs aūt oclus
recipit lucē dispsaꝫ.ut pōit. Auer.in 3° colliget
ca°.đ accidētibꝰ uisus. ¶ Ad tertiā cū dicit.spi
ritꝰ indigēs forti motu ē aptꝰ uidere ꝓpiqua
Dico qđ uerū ē si h° sufficeret sed fortis motꝰ
uisibilis nō sufficit sine mlťa luce q̄ nō cōcurrit
i uidēdo ꝓpinquū. ¶ Ad aliā appꝫ solutio ex
dictis. ¶ Ad sermonē Azarauij. Dico qđ spiri
tus grossus & paucꝰ ē cā uidēdi ꝓpe.lꝫ nō sit
ꝓpe ut spiritꝰ paucꝰ subtillis.& đ illo spiritu
grosso pauco ē sermo eiꝰ qđ pꝫ cū dixit.ca cōge
lanōis & c̄.qa cōgelatio igrossādo minorat. Ad
aliā pꝫ qđ dicēdū ex p̄dictis. ¶ Ad ultimā dico
qđ 2ᵐ nostrā opiniōeꝫ intētiones possunt eē cā
motus realis. Vel dico qđ cū motu intentionali
pōt complicari motus realis. ¶ Est dubitatio
tertio que de istis duabus cāis plus faciat ad ui
sionē longiquā uel grossicies spiritus uel multi
tudo. ¶ Transeundo. Dico qđ i uisione longin
qua absolute principalius.facit multitudo spiri
tuū. Ratio est quia ad omnē uisionē longinquā
uidetur requiri sed ad uisionē longiquā determi
nate que ē cū non bene uidere propinqua uidē

qđ principalius hoc faciat grossicies spūs quia
ex hoc qđ spiritus ē grossus subtiliať in uisiōe
lōginqua & stat grossus in propinqua. Vnde lon
ginqua & nō propiqua discernit. Requiriť ta
mē cū grossicie multitudo in uisiōe autē propi
qua absolute plus facit subtilitas sed in uisione
propinqua & n̄ lōginqua uidetur qđ plus facit
paucitas Rōes aūt i h° eēnt ꝑplixe q̄s ad p̄sens
obmitto. ¶ Est dubitatio 4° si eedē cāe possūt
esse ex parte albuginei.in uidēdo longe uel ꝓpe
sicut que sunt ex pte spiritus. Videť qđ sic.per
Arx.in 5° de generatione animalium.c° 2°.ubi ex
multo hūido & ipuro & ex pauco et puro pōit di
uersitatē i uisione ꝓpiqua.et nō lōginq̄. ¶ Incō
trariū uideť auctores medicine qui hoc appro
priāt spiritui. ¶ Dico ꝙ eedem cāe possunt as
signari ex parte albuginei.imo etiaꝫ ex parte cri
stallini.ut ponit Rasis in 2° cōtinentis in p° cap°
& quarto.uersus finem.qa cum frequentius ac
cidit a sp ritu.cū sit corpus magis patuꝫ ꝑmu
tationi & qa est pars principalior oculi.ideo de
aliis tacuit Auic.et dedit intelligi ex simili.et ex
dictis hic & dicendis in capitulis đ noctilopa.et
de halior. ¶ Quinto dubitať.que sit peior đbi
litas uisus.uel quādo homo uidet ꝓpe & non lō
ge uel cum homo uidet lōge & nō prope. Videť
quod uidens remote & non prope sit melior ꝑ
Rasim in 2° continentis auctoritate Aarō.dicit
homo uidēs remote & nō ꝓpe est melior hoīe
uidēte prope & nō remote ¶ In contrariuꝫ ar
guitur ille uisus ē melior in quo spūs sunt cum
dispōne magis conformi uirtuti uisue.sꝫ in uisu
prope & nō longe ē h°.quia spiritꝰ sunt clari.
lꝫ sint pauci. Claritas aūt spiritus est dispsitio
cōformis uirtuti.uisiue plus q̄ sit quantitas.
¶ Dicēdū qđ de huiusmodi nocumētis uisus
possumus loqui dupliciter. Vno mō 2ᵐ qđ im
pediunt hominē in suis ministrerijs.& ut sic.ꝑ
qbusdā ministerijs est peius uidere longe & nō
propinq.sic pro scriptoria.& pro arte circa mi
nuta & pro qbusdā ecōtra. sic pro balistraria
& arte bellica.in quibus requiriť plus longe q̄
prope inspicere. Alio modo 2ᵐ facileꝫ uľ difficilē
curōneꝫ harū passionum & tūc illud nocumen
tum est peiꝰ ꝙ difficilius curať.sicut subtilitas
& paucitas spiritꝰ que difficilꝰ uidētur remo
ueri q̄ multitudo & grossicies. Et hoc dico in iu
dicio generali. Cause eni speciales quādoq̄ pos
sunt se aliter habere q̄ sit dictum. Et tu conside
ra & hec uideť intentio Rasis in p̄dicta aucto
ritate Aaron. Nam ideo dicit qđ homo q uidet
longe ē melior.quia in oculo eius ē uapor gros
sus.qui.s.poterit cum euacuatione & exicatōe
consūmi.sꝫ spiritum paucum erit difficile multi
plicare quāuis per sui claritatem sit bonus.
¶ COGNITIO VERO ILLIVS. Hic ponit

signa dbilitatis & nocumenti uisus que appropriantur mēbris que ipsum cōsequūtur. ut sūt humores tunice & neruus obticus. et qa pluria horum signorū nō sunt certe significationis. ut apparebit. iō Auic. non exequit de signis eo mō siue ordine quo supra narrauit cās sed assumpsit ordinem conuenientiorē qui esset possibilis. Ex mēbris eni istis quedā sunt tunice ꝓfunde et humores profundi. ut rhetina & aranea uitreus & cristallin⁹. quedā uero nō sunt sic ꝓfunde. ut cornea uuea & humor albugineus. et de his mēbris oculi est neruus obticus. Prio gº ponit signa debilitatis uisus sequētis dispositionē tunicarum. ꝓfundarum & humorum ꝓfundorum. Secūdo signa sequentis dispositionē tunicarum non profundarum & huiusmōi. & nerui obtici 2ª ibi. & qñq̄ significat secundū dispositionē.

¶ Pria in duas. primo ostendit qūo est cognoscibilis illa debilitas uisus. 2º ponit signa. ibi 2ª. et qñq̄. ¶ Dicit primo qđ cognitio illius. s. debilitatis & nocumēti uisus ex dispositiōe tunicarū profūdarū. & humorū profūdorū. ut hic sit figura grāmaticorū que dr̄ zeuma siue cōceptio ē ex eis que sunt praua. quia ē de iudiciis estimatiuis cum non est &c. ¶ Est sciendū ꝙ ex hac litera patet ꝙ expositio supius facta erat ad mentem Auic. cum dicebatur plurimū eorum est ꝓpter tunicas extrinsecas sine profūdis. i. nō solū in profundis Vnde uoluit ꝙ dibilitas uisus fiat per dispositiōez tunicarum profundarū. s. rhetine & aranee & etiā secūdine. licet non principaliter. sed nō posuit supra eas in his tunicis. quia itellexit eas per cās dictas. s. đ malis complexionibus & retentionib⁹ uaporum. in eis. ¶ Secundo est sciēdū qđ uisus debilitas sequens dispositionem dictarum. partium qñq̄ est sola. & quādoq̄ est sine oculi disruptione uel permutatiōe situs partium oculi. & tunc eius cognitio ē difficilis siue praua. aliquādo nō est sola. sed ē facta cum disruptione partium oculi. et cuz situatione mala. sicut cū cristallina uenit usq̄ ad corneā uel uitreus et tunc cognitio talis nocumēti uisus est facilis et hoc intellexit Aui. cum dixit Cognitio est praua cū nō ē res alia nisi ipsa. s. đbilitas uisus. nomē tañ debilitatis uisus proprie cadit super hac debilitate. ut patet ex princiº capituli

¶ Est dubitatio utrū cognitio debilitatis uisus sequentis dispositionē tunicarum profūdarum & humorū profundorū sit certa uel praua estimatiua. Videtur qđ certa qa cognitio passionū membrorū magis occultoꝝ est certa. ut cordis et stomachi. ¶ Itē cognitio destructionis uisus ꝑꝑ neruum concauū est facilis ut pꝫ infra. et tam ē neru⁹ obticus est ꝓfundior aliquo humore uel tunica. ¶ In contrariū est Auic. si q̄s attendit. ¶ Dico qđ iudiciū de causis debilitatis uisus est duplex. Vnum est de diuersitate cārum in se ut an sit caliditas uel frigiditas. humiditas uel siccitas. cum materia uel sine. & hoc iudiciū nō est estimatiuum. imo certum ꝑ signa que ponit Aliud ē iudiciū siue cognitio de cais 2ᵐ diuersitatem partium oculi ocultarum. s. cui parti appropr̄ientur de partibus oculi. & hoc iudiciū est estimatiuum cum non est res alia nisi ipsa. Rō est quia quando aliquod signū potest procedere a plurib⁹ nec ꝑ r ōneꝫ ꝑ̄t ad alterū đterminari oꝫ qđ iudiciū ex illo signo sumptū sup altero illorū solo sit estimatiuū. sꝫ sic ē in ꝓposito. qa ñ apparēte lesiōe i cornea nec i foramine uuee nec existēte signo alicui⁹ passiōis i obtico. & existēte nocumēto in uisu. qđcūq̄ signū summit̄ erit estimatiuū. uerbi gratia. ponat̄ ꝙ appareat yris h° posset cōtingere ex humectatione albuginei ul̄ cristallini uel aranee ul̄ forsan rhetine. & ultra h° nō poteris te determinare a qº hoꝝ fiat nisi iudicio estimatio. ut pꝫ medicis exercitatis ¶ Ex his pꝫ solutō ad cōtraria. qa dico qđ mēbra itrinseca habent sua signa ꝓpria sumpta ex ꝓpriis opatiōib⁹ uel exeuntib⁹ que nō apparēt nobis in ptib⁹ oculi occultis. nō eni potes uidere distinctam opatiōez cristallini nec in se nec ꝑ aliquod exiens. ¶ Ad secūdū dico qđ q̄uis neruus obticus sit profundus. habet tamē signū ex quo possum⁹ sup distincti arguere. s. qđ in eo sit passio ut signū a cōstrictiōe & dilatatō pupille. ut ifra apparebit. QVANDOq̄ aūt. Hic pōit signa ꝑꝑ qđ nota qđ omnia ista signa nō sunt talia ꝙ in eis certe cōfidam⁹. sꝫ recurrim⁹ ad ea. Nā cū presentat̄ nobis hō debilis uisus. & certificam⁹ qđ nō ē cā ꝑꝑ neruū obticū. nec ꝑꝑ tunicas extrīsecas. tūc recurrim⁹ ad sigª q̄ hic ponūt. ¶ Et priuꝫ signū ē dispositio coloꝝ tunicaꝝ. uerbi. g̃. tunica cornea & cōiunctiua in homine iā dicto habente uisuꝫ debilē apparet aliqualiter citrina & citrinitas nō ē tanta q̄ ꝑꝑ nocumētū in cornea deberꝫ facere illaꝫ debilitatē uisus. Si gº iste habet debilē uisuꝫ nō ē ꝑꝑ passiōem cornee. sed tunicaꝝ & humoꝝ profūdoꝝ. & h° signū demōstrat tibi qđ cā faciēs lesiōeꝫ est humor occult⁹ Sꝫ utrū hic humori nocēdo appropriet̄ cristalline ul̄ uitreo uel rhetine uel aranee. sciri nō pōt nisi estimatie. dixit aūt quādoq̄. qa đ his signis in q̄busdā apparet unū & i q̄busdaꝫ aliud & i quibusdā plura ex eis. ¶ Secūdū signū ad qđ quādoq̄ recurrim⁹ ē dispositio iflatiōis & extēsionis eaꝝ tunicaꝝ. qa ex illa tensiōe & inflatione tu arguis qđ cā ē materia iflans & extēdēs. s. uaporosa uel humoralis. & qđ ipsa ē in tunicis ꝓfundis & i hūorib⁹. sicut đclaratū ē i exēplo sigº sūpto a colore ¶ Tertiū signū ē dispositio corrugatiōis & extenuatiōis qa ex h° significamus siccitatē. ¶ Sed tu dices si tunice que

apparēt nobis sunt corrugate & exiccate. uerbi gratia.cornea tūc cā đbilitatis uisus erit manifesta & erit i tunica extrinseca.nos autē uolumus habere signa debilitatis accidētis pp causam in tunicis intrinsecis.¶ Dico qđ sic dictū ē i pmo signo.hec corrugatio & exiccatio uł quecūq; dispositio in cornea uel coiunctiua uel uuea dʒ peni qđ nō sit tanta qđ de se faciat debilitatē i uisu. uel q̄ nō faciat debilitatē illi⁹ mōi quē cognosimus in ifirmo .& iō ex h° arguimus qđ h° sit signū đbilitatis & nō cā.¶ Vł aliter dicēdū qđ q̄uis hec dispositio tunicaꝝ extrinsecaꝝ possit facere debilitatē uisus.tu nō es tū certus si hec sit cā in interioribus partib⁹ oculi.¶ Quartuʒ signū est dispositio puitatis oculi.qa cum ocul⁹ sit paruus.& non apparet qđ sit causa ex cornea uel coniunctiua.uel ex solutione cōtinuitatis tūc accidit pp diminutionē & exicationem uł cōsupmtionē humorū intrinsecoruʒ et tunicarū p fundarum.& hoc ē qđ dicit pp paruitatē ipsi⁹ .s.oculi factā defectu partium intrinsecarum. ¶ Quintū signum est yris.¶ Vbi est sciendū qđ sicut yris in aere apparet ex refractione uel receptione radiorū solis in nube rorida aquosa secundū Aꝝ in 3° Methauroꝝ.sic appitio yris fit in quibusdā debilib⁹ in uisu.ut in illis i qb⁹ aliqua humiditas aquea ē spsa circa ptes oculi in quib⁹ lumen recipit̄.et hoc ē qđ dic̄.Et qn̄q; reccurrimus ad dispositionē eius qđ spargitur sup ipsum.s.oculuʒ de hūiditate.& imaginat̄.s. hic infirmus pp humiditatē de similitudie yris Dupliciter eni accidit imaginari hūc yridē.Prio qa quidā debilitati in uisu semp uident circuluʒ sicut yridē in colore circa omne lumē.q̄dā uero uidēt radios cadētes super palpebras in colore yris.Vnde Rasis in 2° cōtinentis.4° c° dicit.qđ signa cogtōis futur̄ đbilitatis uisus sūtspēnule oculorū qa sunt coloris yris.q̄uis g° cognoscas ex appitione yris.qđ cā debilitatis est hūiditas rorida non est tamē certū in qua parte determinata sit hec humiditas.¶ Sextum signum ē siccitas & conturbatio que uidentur in ipso oculo. ¶ Sed tu dices quare Auic.posuit hoc sigū cū iā supra posuerit cū dixit signa corrugatiōis et extenuationis Dico ꝙ siccitas i oculo quedā imprimit corrugationē & extenuationē.et hec est siccitas p priuatiōeʒ humidi et đ hac sup^a loqu̇tus est quedā imprimit conturbationeʒ remouendo peruietatem & luciditatem.& de hac loquitur hic.E hec uidetur qđ sit siccitas cū materia sicca melancolica.unde contra distinxit hoc signū contra signuʒ sumptum ab humiditate significata p yridem cum dixit.dispositionē ei⁹ qđ spgit̄ sup ipsuʒ de hūiditate etc̄.Aut uidetur i ipso de siccitate & conturbatione.i.que facit cōturbatiōeʒ.q̄ cōturbatō ē manifesta^a exteri⁹ q̄a cū tu inspicias oculū.uidet̄ tibi cōturbat⁹.& manifestat̄ talis cōturbatio.qa nō appaʒ i ocłō infirmi homoculi.ałr.lr̄a homanicul⁹.i.forma hominis aspiciētis.¶ Est dubitatio.utrū ex nō apparer̄ homoniculū possim⁹ đterminate cognoscere ptē intrinsecaʒ oculi patiētē.Videt̄ qđ sic qa ex h° possumus cognoscere qđ nocumētuʒ ē i tela aranea.qa i hac tela repsentat̄ ista imago ut pōit Haliyabbas.in 3° theo.ca° 13°.& Gal.i 4° de utilitate particularū.¶ In cōtrariū ē.A. z^m expositiōeʒ premissam.¶ Dico qđ in oculo naturaliter disposito debet apparere forma hominis inspicientis in eū.& h° ē pp reflexiōeʒ factā a tunica aranea.q̄ ē splēdida & polita sicut speculū.ut pōit Gal.in.4° de utilitate particularum.c° 6°.dicens.Pupille ydolum in hac aranea tela.uelud in speculo quodam consistit. Est eni lenis & micans super omnia specła .siccitas ergo conturbatiua tolit resplendentiam & leuitatem & ideo non apparet homoculi.Dixit autem forsan. quia nō fac̄ hec cōturbatio ualde pua q̄uis tū hec reflexio sit ppria illi⁹ tele.tū ipedimētū pōt ab alio fieri.ut pp cōturbatiōeʒ cornee uel albuginei.& possʒ illa cōturbatio esse pricipaliter ex cristallina.& iō nō possum⁹ determinate ex h° signo cognoscere particulā patiētē.¶ Ad cōtrariū patet solutio.¶ Est sciendū qđ q̄uis iudiciū pdictuʒ sit estimatiuū.nō tū đbet cōturbare mentē medici.qa eisdē medicinis intus & extra utet̄.siue cā sit in cristallino uł in uitreo ł in aranea uł i rhetia.ET QVANDOq; significat.Hic pōit signa debilitatis uisus sequētis dispositiōeʒ cornee & albuginei.& uuee & nerui obtici.remittēdo nos prio post q̄dā signa đbilitatis ł nocumēti uis⁹ sequētis corneā & albugineū z°.ab aliis se excusat & remittit nos ad locum aliū.ibi z^a.de cōstrictiōe aūt.Pria.in duas primo pmittit z° exeqt̄.ibi z^a.& ille cuius est. ¶ Dic̄ prio qđ quādoq; significat̄ debilitas uisus z^m dispositiōeʒ corneȩ.i.z^m qđ appʒ dispō i cornea & c̄.¶ Est sciendū qđ cā debilitatis uisus.cui⁹ hic pōit signa ē in albugineo ł i cornea & sig^a sunt q̄ nobis apparēt ispiciēdo has ptes & qa iste ptes sunt magis note q̄ predicte. ideo hec cognitio nō erit sic praua nec ita estimatia sic cognitio pmissa.ET ILLE.Hic exeqt̄.& pmo pōit signa.z° doceʒ distiguere.3° cōplet cās signi ibi z^a.si aūt uides.ibi 3^a.& quādoq;.¶ Dicit pmo qđ ille cui⁹ ē đbilitas uisus ex dispositiōe cornee.uel albuginei.uidet semp itra ocłos suos .s.corā se.sicut nebulā.& dic̄ intra.qa res illa q̄ uidet̄ uel q̄ ē cā talis false uisiōis ē intra oculū .i.nō ē extra lʒ appareat extra.¶ Est sciēdū ꝙ cāe debilitatis uisus q̄ sunt ppter corneā omēs aut plurime remouēt puietatē cornee qđ patet discurrēdo p cās supius positas que sunt mala

cõplexio.retẽtio uaporis supfluitas humiditatis
exiccatio &c̃.Similiter omnes uel plurime cãe
ex pte albuginei.Vnde sup̃ dicebat Auic.qđ fit
cã ad minorãdũ puietatẽ &c̃.Mutata g° puie
tate cornee uel albuginei fit cõprehẽsio rei non
clare.sȝ nebulose.& iõ dixit.uidebit semp &c̃.
qa ul'semp ẽ huiusmõi uel ut plurimũ.¶ De
2ª pte dic̃ qđ si i homine habẽte debilitatẽ uis⁹
ṗdictam uides pupillam cõturbatã & nõ aliam
partẽ significat̃ qđ cã ẽ i albugineo.& si uides
ꝙ cõtrubatio apparet sup tota cornea.significat̃
ꝙ cã ẽ in cornea.sed nõ ppterea potes iudicare
qđ nõ sit in albugineo.qa etiã põt esse & põt ñ
esse.¶ Est sciendũ qđ hoc iudiciũ est ẽt estima
tiuum.s.iudicare an cũ conturbatione cornee sit
conturbatio i albugineo l'ñ.ET qñȝ Hic cõplet
cãs signi.s.uisionis nebularũ & primo ut est ex
parte albuginei.2° ut ẽ ex parte cornee.2ª ibi &
qñqȝ.¶ Est sciendũ qđ apparitio nebularuȝ &
huiusmõi imaginationũ corã oculis ex parte albu
ginei ut plurimuȝ cõtingit ex humiditatibus et
uaporib⁹.Vult ergo ostendere q̃uo ẽt siccitas
põt eẽ cã illi⁹.¶ Secũdo ẽ sciẽdũ qđ siccitas pdu
cit albugineũ ad naturã tereã illa g° ps albugiei
quã magis cõtingit exiccari cõdensatur & iispis
satur.& ex hoc remouetur a dyafaneitate & nõ
ẽ peruia & uisibilis secũdũ illã partem que oc
currit illi parti nõ peruie uel illis partibus.si
sunt plures non possunt representari cristalline
quare iudicatur in illa parte habere fenestram
uel foramẽ uel fenstras plures si plures sint
partes non peruie.& hec declarabuntur in ca°
de ymaginationibus.¶ De 3ª parte est sciẽdũ
qđ uestigia oculta in cornea remouẽtia peruieta
tem.sunt causa imaginationum quas medic⁹
credit esse imaginationes aque.s.catharacte
future.& tamen de persenti non sunt.sed sunt
propter corneam.& hoc ẽ qđ dicit.quãdoqȝ est
illđ.i appitio nebule.p' illđ.i.đbilitas uis⁹ &c̃.
¶ DE CONSTRICIONE .Hic r̃mittit nos
& dicit qđ đ costrictõe & dillatatiõe.s.uuee &
aqua.i.catharata.& dispositionibus nerui obti
ci &c̃.¶ Est sciendũ qđ si quis subtiliter aduer
tat.Auic.in ponendo signa satisfecit mõ ponen
di cãs Nã dixit supra qđ cãe debilitatis uisus
propter tunicas.uel sunt cãe tunice & iã dixit đ
eis & modis signorũ fore secũduȝ omẽ modũ
cãrũ uel sunt cãe foraminis & hoc reminiscitur
in genere.& postponitur.ET SCIAS.Hic po
nit quẽdã canonẽ ad cognoscendũ debilitatẽ &
nocumentũ uisus.si sit a siccitate uel ab humidi
tate.& cã huius fuit quia isti modi debilitatis
frequenter accidunt.ut supra dictum est.Vnde
multi auctores cum hac diuisiõe cãꝝ incipiunt
& dicit Auic qđ omnis corruptio.i.nocumẽtuȝ
uisus pueniẽs a siccitate fortificatur.cũ fortifi
catur cõsumptio humidi.& hoc i tẽpore uacui
tatis a cibo & post forte exerciciũ.& post euacu
atões i hora meridiei.i.in hora calida ut p hoc i
telligat omnẽ euacuationem manifestã cuȝ dicit
post euões.& ocultã p resolõnẽ ab aere calido
cũ dic̃ i hora meredie i.& ex hũiditate ecõtrario
¶ Est sciẽdũ qđ aliquãdo per accidẽs debilitas
in uisu ex materia replente appȝ tempe uacuita
tis.& occultat̃ tempe repletiõis.ut cũ ẽ aliq̃ ma
teria ocl'is cõicata a stomacho.quã calor agitat
tempe famis.& facit ipsaȝ euaporare ad caput
& oculos.sed cibus assumptus quãdoqȝ illam
quietat.& hec đclarata sunt pria fen huius 2ᵐ
qđ scripsimus supª.

SI fuerit cã debilitatis. Hic Auic.
determinat đ cura debilitatis uis⁹
& primo 2ᵐ diuersitatẽ cãꝝ.2° in
summa põit res uisum debilitãtes
ut ab eis caueamus.ibi.2ª.reꝝ aũt.uisui nocẽtiũ
Pria in q̃ttuor.prio põit curã đbilitatis uisus
pueniẽtis a siccitate.2° ab humiditate.3° a gros
sicie spirituum & humorũ oculi 4° specialiter
pueniẽtis a uaporib⁹ surgentib⁹ a stomacho
ibi.2ª.qđ si fuerit ab humiditate.ibi 3ª.si aũt cã
fuerit in ea ibi 4ª.& oȝ pprie.Pria in duas.pri
mo ponit cãm debilitatis uisus puenientis a sic
citate cõi corpori ul' capiti.2° a siccitate tunicaꝝ
oculi.ibi 2ª.& eius que.¶ Est dubiũ prio circa
capitulũ.qa ur̃ qđ Aui.fuerit defectiu⁹.qa hic
põit plurimas cãs debilitatis uisus quarũ curã
hic nõ ponit.¶ Dico qđ .A.excusat̃.qa.ut plu
rimũ debilitas uisus fit ab istis causis.quaꝝ hic
põ.r̃ cura.¶ Secũdo qa ex capitulis p̃cedẽtib⁹
et sequẽtibus excusat̃ a cura đbilitatis uisus p
uenientis ab aliis cãis.uerbi gratia.ex capitulis
de cura passionum cerebri excusat̃ a cura debili
tatis uisus puenientis ex cõpassione ad cerebrũ
Similiter ex ca° de cura macule in cornea.et de
cura tarfati.et đ cura ungule excusatur a cura
debilitatis uisus q̃ tũ ad multas cãs q̃s dixit ẽt
capi.dicendis đ cura noctilope et halihab.excu
satur a cura debilitatis a cã in spiritu uisibili.s.
subtilitatis & paucitatis & grossiciei.& simili
ter discurrẽdo per omnes cãs quas Aui.uidet̃
obmittere.¶ Secũdo ẽ dubitatio.qa dic̃ qđ aq̃
casei iuuat in debilitate q̇ est a siccitate cõtra.qa
exiccat.ẽ enim aqua casei.i.seꝝ calidũ & siccum
ut ponit.Mesue in ca° de aqua lactis.¶ Dico
prio qđ littera ul't dicer̃ & lacte & sic cõcordat
cũ aliis auctorib⁹.¶ Vel dico 2° qđ aq̃ lactis
cõfert per accidẽs euacuando materias siccas.
¶ Vel 3°.dico qđ aqua lactis 2ᵐ aliquẽ modũ
acceptiõis eius ẽ frigida & humida.Vnđ .Gal.
i 4°.de simplici medicia.dic̃ qđ substãtia aquea
lactis ẽ frigida & hũida.Med⁹ uero accipiẽdi

ē sine coagulo.f. sine lacte sic⁹.sʒ per cōcussionē
ut cū agresta posita in lacte .tunc.n.illa aqua ē
frigida & hūida.& proprie cū seperatur a but
tiro.Vnde.A.utitur ea ad sedandū sitiʒ in febri
bus acutis in pª quarti caº de regimine febriū
acutarū & soluitur cōtradictio inter auctores d̄
cōplexione eius licet in hoc esset sermo prolixus
¶ Tertio est sciendū qd̄ tota intentio Auic.ē
ad humectationē.ut rēmoueat siccitas d̄bilitās
& quia conualescentes ex febribus frequenter i
currunt hanc ideo dixit.Et prope cū fuerit illd̄
.i.illa debilitas ex siccitate in conualescētibus est
tunc maxime competens eis regimen humecta
tiuū.¶ Caputpurgia nō ad purgādū sʒ dicit
caputpurgiū qd̄ per nares ēt imponitur ad hūc
ctādūʒ. ut patet in prima huius tertii caº de ca
nonibus uniuersalibus curationis egritudinum
cerebri.¶ Proprie oleū de nenufare.quia ē fri
gidū & humidū.¶ De zª parte est sciendū qd̄
siccitas confirmata in tunica que non depēdet a
siccitate corporis uel capitis.sed quasi uidet per
se existens ē cū difficultate curatiōis.prio qa p
nutrimētū nō pōt hoc fieri.qa forsan prohibet
dispō reliqui corporis uel nō cōsentit illd̄.Secū
do qa humectatio localis nō pōt bene fieri.prio
qa siccū difficile ē humectare.zº qa iste pticule
sunt solid̄ & dure & sicce magis dure.ur diffi
culter imprimūt.Tertio qa medicie nō possunt
ibi remanere.nec alia regia pticularia humectan
tia possunt fieri.uñ dic.& ei⁹.s.d̄bilitatis uis⁹
a siccitate que in tunica existit cura est praua.
¶ QVOD SI fuerit.Hic pōit curā d̄bilitatis ui
sus ab humiditate.& patet.¶ Est sciendū qd̄
intētio in curatiōe huius ē quinq; res.Prima ē
euacuatio materie cōis.& iō dixit post euacua
tiōeʒ.Et cū dixit uomitus &c̄.¶ Est circa pri
mā ptē dubitatio.utrū flebothomia cōpetat in
cura d̄bilitatis uisus ab hūiditate.Videt qd̄ nō
per Iesuʒ Haly.in 3º trac.caº zzº.ubi dic.phibe
extrahere sanguinem & proprie per uentosas.
¶ Itē cōitas hominum uidet in hoc diffamare
flebothomiā qa debilitat uisum.¶ In cōtrariū
uidetur esse Auic.qa absolute dic post euacua
tiones.¶ Dico qd̄ plurimus usus flebothoie
debilitat uisuʒ.ut patet supra trac.pº.primo p
pter diminutionē materie a qua spiritus genera
tur.s.sanguis.zº quia ex sepissima flebothomia
dominantur in pcessu hūores frigidi flatici &
melācolici qui sunt cā debilitatis uisus.Vñ.A.
in prima tercii cº de apoplexia.ponit φ ex mlto
usu eius.qui sanguinē hēt melancolicum incidit
apoplexiam & similia nocumēta cerebralia.¶ Ex q
patet qd̄ maxime hic facit plus flebothomia ce
phalice euacuās plus materiā a capite.& ideo
hec flebothomia multū prohibet in senibus ut
pʒ in practica cāticorū.cantico & comº.ioi.Dico
tñ qd̄ q̄uis usus plurim⁹ flebothomie d̄bilitet
uisum.tñ posset debilitas uisus fieri ab humidi
tate sanguinea.i qua flebothomia esset cōueniēs
Vnde etiā.Iesus in eodem cº pcipit extractioneʒ
sanguinis.¶ Ex quibus patet qd̄ flebothomia
pōt competere in debilitate uisus.Vnde Rasis
in zº cōtinentis in cº de debilitate uisus.auctori
tate.Pauli dicit.Curat debilitas uisus.cū minu
tione brachij & postea lachrimalis.sed qa raro
accidit a tali causa iō raro conuenit flebothomia
& ut plurimum nocet.Et ideo dicit Iesus.pro
hibe extrahere sanguinem.complemētum tamē
huius questionis ponetur infra in capitulo de
imaginatiōib⁹.¶ Dicit post Auic.qd̄ uomitus
minim⁹.i.facilis ut habʒ littera exterior cōfert
Cā ē.qa purgat materias stomachi.que euapo
rāt ad caput.Sʒ uomitus laboriosus pp multā
agitatiōeʒ quā facit in stomacho & capite nocʒ.
Dixit aūt pprie senibus.qa in eis pp defectuʒ
digestiue plus cōtingit aggregari materias cru
das i stomacho ledentes uisum.¶ Hec q̄ dicunt.
hic de uomitu declarata sunt supra tractatu pº
¶ Secūda res i hac itētiōe ē euacuatio.s. ptīcu
larior a capite.& hº fit cū gargarismis mastica
tiōe & sternutatiōe Collige uero gargarismata
ex pª huius in caº.de canonibus uniuersalibus
curatiōis.& ē bonū gargarisma.ex yera uel ex
syrupo acetoso.masticatōes bōe sunt ex piretro
& sūt d̄scripte alie a Mesue i caº d̄ cura torture
sternutatō ex qb⁹ fiat ēt pʒ.¶ Et no.φ hec d̄bēt
fieri post euacuatiōes cōes.¶ Tertia res ē reso
lutio materierū ab oculo.& hoc fit cū colirijs et
aliis supra dictis.in cº de obtalmia.& dicendis
hic.& ēt huiusmōi resolutio fit post euacuatio
nes.¶ Quarta res ē phibitio ascensus uaporū
ex qbus spūs uisibiles & partes oculi humectā
tur.Hoc aūt fit cum trifera minori. Vnde i glo.
.9.Almāsoris.in cº de debilitate uisus dicitur φ
huic egritudini plus oib⁹ cōfert trifera minor.
Et copiaʒ harū trifērarū repiet a.Mesue in anti
dotario.& in cº de debilitate uisus.Debet autē
dari apud sompnū.i.cum dēt dormire.ut uirt⁹
eius perueniat ad caput & prohibeat uapores
ascendere.& ad hanc intētionem quidam utun
tur coriādro post cibum.Posset etiam dari hec
trifera apud sompnum.i.post sompnuʒ de ma
ne.ut uapores qui ascenderunt mundificentur.
& humiditas stomachi exiccetur.& ideo elec
tuarium hummeni quod describit Mesue i caº
de cōseruatione sanitatis oculi.dat de sero post
cenā & d̄ mane. Quinta res est diuersio uapo
ruʒ & materierum.& hec fit exercitijs & frica
tionib⁹ priu; inferiorū.Qd̄ autem dicit de oleo
de kerua potest intelligi qd̄ bibat.& modū ob
seruādi in hoc ponit ifra fen 16.caº d̄ cura colice
& potest itelligi φ gargarizet ut naribus iponat

uius recepte ponuntur in 5° can. tracta. 4°.
SI AVTEM cā fuerit. Hic põit triplicē curā
debilitatis uisus. si cā in ea fuerit grossicies. &
primo facit h°. 2° ponit mltas medicinas cõferē
tes debilitati uisus. & cõseruantes sanitatē eius
ibi 2ª. & assiduatio alcofol. Pria in tres. primo
ostēdit qbus pficit hec cura. 2° põit can. i cõp õe
medicinarū ad h°. 3° cõponit medicinā. ibi 2ª. &
o; ibi 3ª & ex rebus qdē. ¶ Est sciendū; qd per
medicinas abstergentes nõ itelligimus solū illas
q pprie abstergunt. sz que resoluūt & subtiliāt
sicut fella feniculus maiorana mel & huiusmõi.
Hec uero cõferunt siue sit grossicies spūs ul hu
mor oculi uel tunicarū. & sciūtur ex tabulis se
cūdi can. ut dic. & ēt ex hoc ca°. ¶ Est sciendū
circa secūdā ptē qd in approximatione harum
medicinaꝝ abstergentiū subtiliātiū & resoluen
tiū ē timor qa cuz sint calide acute sunt cā attra
ctiõis. sunt ēt cā debilitatiõis oculi. & iõ ad hec
phibēda debent misceri cū stipticis q cõfortant
& phibēt attractiõez materieruz. Et iõ medica
men qd statim ponet ē rationabiliter cõstructū
ea qua. i. succo uel decoctiõe uel distillatiõe. San
suci. i. maiorane. Albedarogi idest basilici & c.
hec sunt subtiliatiua & resolutiua Et thucia. q
habet de stipticitate & cõfortatiõe oculi. Debz
aūt lauari & nutriri hec tucia in istis succis. mo
dus faciendi h° summit a Mesue & a Musalac
d baldach. seu Alcanamosali. qa eligat hec tucia
& frangat in ptes puas & ponat in uase uitreo
& ibibat succis ul aqs qbus uis. & h°. 7. diebus
deinde accipiat & ponat. in cocleari d ferro sup
ignem donec sit ignita ualde. deide piciat paula
tim sup ipsam aquā in q fuit tuica. mollificata
& sic iter donec exiccet. qdam tñ hec faciūt ad
solem. ¶ Secūdo ē sciēdū qd Auic. abbreuiat
hanc curā. sz expedit qd si materia in corpore
flegmatica h° sit in corpe habūdans uel melāco
lica qd euacuet & h° preintelligit Aui. ¶ Nota
ēt qd h° medicamē cõfert in hoc i debilitate ui
sus ab humiditate. Ponit aūt cum radio uel in
forma colirij ET ASSIDVATIO. Hic põit
multas medicinas cõferentes dbilitati uisus &
cõseruantes sanitatem oculi. mlte eni haꝝ medi
cinaꝝ sunt cõseruatiue sanitatis ocli. ut appare
bit. & diuidit i tot ptes quot sunt iste medicie
pria ē d litio i aq dissoluto siue hec aq sit cõis l
rosarū ul feniculi 2m qd tibi apparet. q̃uis tñ
auctores discordent i cõplõne licij. qa Iesus h°
põit calidū. & Albumasar. qd ē frigidū & Se
rapio & A. equale i caliditate & frigiditate tñ
omnes concordant qd abstergit oculum & sub
tiliat grossiciem. & h° medicamē est de cõseruā
tibus sanitatē oculi. & nõ solū curantibus. Vñ
Iesus Haly. trac. 3° cap°. de conseruatione sani
tatis oculi. dicit d eo qd cõseruat sanitatē oculi.

est iniungere liciū cum aqua & alcofolare eum
quolibet 7° die. & hoc coliriū ē tempati caloris
& ē in eo confortatio pp eius stipticitatē. & sub
tiliat grossiciē in pte. Idē ponit Rasis i 4° trac.
Almãsoris. ¶ Ex quibus pz qd cõfert in debilita
te uisus ad hūiditate & a grossicie. ¶ Secunda
medicina ē de mirobalanis. s. cuiuscūq generis
secundū tuū iudicium confricatis cū aqua rosa.
que maxie confert exicando hūiditates subtiles
facientes pruritum. ut pz. Si enim hūiditates es
sent multū grosse forsan soli mirobalani nõ pos
sent illam exiccare. sed adderent ingrossationi.
Haly. uero in primo practice. ponit qd sunt mi
robalani citrini. ¶ Tertia medicina ē de fellibus
siue sit de uno uel de pluribus cõpositis simul. &
iõ dicit cū sunt singularia & subdit & cõposito
sicut fel. Alcubugi. i. pdicis Sabot. i. piscis. qui
dicit spinola uel uarolus. fel enim huiusmõi hic
multū cõmendatur. ut ponit Gal. in 4° d siplici
medicina. Auis frāgentis ossa. dicit qd est auis
similis aquile uel de genere aquilarū. & nomina
tur arabice belon. uel cabrū de qua loquit. Auic.
8° de aialibus c° de aquilis. ¶ Thauri repetiit
hoc qa thauri iuuenis uel bouis & c. ¶ Adip. i.
lupi uel de manerie lupi. ¶ Auis tarde quidam
dicūt qd ē turdus quidā qd ē starna tñ Auic.
nominat q̃dā auem cubez & darache cui tardita
tem iponit. 8° de animalibus. c° d cubez. Fella igit
conferunt i h° c°. s. debilitatis uisus. siue sit ab
hūore siue a grossicie. ¶ Est dubitatio q fella
sint cõuenientiora in colirijs oculorū uel peditan
cium uel uolantiū. ¶ Dicendū qd secundū Gal.
in 4° de simplici medicina qd fella diuersificāt
secundum diuersitatē aialium in specie. & in
regimine. qa fella animaliū calidorū & siccorum
sunt acutiora et calidiora et ex h° sunt fortioris
opationis. & iõ fella uolatiliū et maxie uiuētiū
de rapina sunt multū acuta. ¶ Vnde fella aqui
larum & falconū uirtutē habēt acutā & corrosi
uam. Fella aūt pdicuz & gallinarū sunt leuio
ra. & fella quadrupedū adhuc sunt leuiora &
pprie porci. Vnde Gal. i preallegato c° dic. sunt
autē uolatiliū calidiora & sicciora quidē & exic
catiora eis que quadrupedum sunt. Diuersitas
uero secundū regimen est. qa si fel accipitur ab
animali ieiuno irato & sup iflãmato est acutius
& econtra remissius. ut dicit Gal. ibidem & ideo
ex felle eiusdē animalis in eadē egritudine. ppter
h° qñq repitur diuersitas opationis. ¶ Ex qbus
patet solutio ad quesitū. quia si medicus uelit
fortem opationem accipiat fella uolatiliū & si
debiliorē accipiat fella perdicū seu peditantium
auium ul piscis. & uniuersaliter est securius ici
pere a felle debiliori. quid aūt sit de felle serpen
tum dicetur posterius. ¶ Quarta medicina est
de oleis iniectis in oculuz & omnia ista olea sunt

calida subtiliatia & resolutiua. ¶ Oleū đ ker
ua.i.de pentadactilis describitur in 5°.trac.5°.
¶ Oleū de narscisco.i.de cepe.narscisci ¶ Alha
rohen.ē matricaria zm.Symonē.& zm. Cōstāti
nū ē cotula fetida.A.uero īfra i c° đ cura excori
atiōis dic̄ qđ ē pescorui.Rasis uero ī z° cōtinē
tis i c° đ đbilitate uisꝰ addit oleū balsami pota
tū & colorizatū Quita medicia ē fac̄ alcofol
.i.coliriu3 cum aqua albedarogi.i.basiconis.qa
abstergit resolui: & subtuliat. ¶ Sexta medicia
& ex nucibꝰ & nucleis.i.ossibus mirobalanoꝝ.
uel ex nucleis.i.ex ipsis mirobalanis.& hic ē
modus loquēdi Auic.in pª quarti c°.đ asperita
te lingue.qa dicit nucleos prunorū & intelligit
pruna.& ita hic nucleos mirobalanos.i.miroba
lanos qa hoc medicamē exicat & confortat.et iō
dicit qđ est conmensuratū. ¶ Septiª medicina
est de succo granati cū melle.& hoc medicamen
cōfortat & abstergit.& est leue cōferēs in debi
litate uisꝰ a cā humida.et cōfert ēt sanis p cō
seruatione sanitatis.& dēt stare ad solem.xx.
diebus ut ponit Iesus trac.3° c° z°.uel quinque
diebus secundū Haly.in p° trac. ¶ Octaua me
dicina ē de aqua.i.de succo duoꝝ granatoru3.s.
dulcium & acetosoꝝ.ur ponit Iesus z3° cap°.&
Mesue in cap° de conseruatione sanitatis oculi.
¶ Nota qđ hoc coliriū est confortatiuū oculi.
et abstersiuū resolutiuū et subtiliatiuū et cōfert
đbilitati a grossicie et a materia hūida et cōfert
in cōseruatione sanitatis.& si uis ipsum facere
leuius nō ponas sal armoniacum.& iō dixit.&
q̄n̄q̄ fit & c̄. ¶ Est sciendū qđ antiquatio ultiª
tollerat forsan uirtutē supra duos uel tres ānos
sed antiquatio nō ultima redigit ad unā formā
has medicias & forsan acquirit uirtute3 ex hoc
& o3 credere expimento. ¶ Nona medicina est
acorus & celidonia.& p3. ¶ Decima ē de aqua
.i.de succo cepe. et melle.qa abstergit et resoluit
Vnde Iesus trac.3° c°.zz° dicit probatū est.qđ
quādo fuerit mista aqua cepe cū melle.et alcofo
latum cū ea.pficit obscuritati uisus & cōfortat
eum. ¶ Vndecima medicia est colliriū de fellibꝰ
de quo colirio repio multas descriptiones & in
multis locis.& qa q̄n̄3 o3 uti forti dissolutiuo
et subtiliatio iō nominat fella fortia sic̄ ācipitris
& uulturis.Duodecimia medicia est ex cōfrica
tione eris lacte melle & aceto.hoc medicamen
abstergit et exiccat fortiter. ¶ Decimotertio loco
Auic.ponit regimē p qđ fit iuuamentū in debi
litate uisus.& ē per copiosa3 cōmestionē carniū
laudabiliū siue sunt assate uel elixate.uñ ex hoc
multiplicatur sanguis laudabilis et spiritus &
iō si precesserit debilitas longo tempe.remouet̄
q̄n̄q̄ p usum continuum carnium assatarum uel
elixatariū & nō frixarū.qa frixio minuit de eiꝰ
nutrimēto et cōfortacione.ut in zoª fen c° đ cibis

coeuntiū. ¶ Alia tñ littera hēt summer̄ napones
& c̄.Nā rape de quorū genere sunt napones con
fortant uisū.ut pōit Rasis in z° cōtinentis.& 3°
ar i 8° libro.et Auer.in 5° colliget. ¶ Est dubi°
quis modus preparandi carnes sit couenientior
in conseruatione uisus.uel p elixationem uel per
assationem.uidetur qđ assature minus coueniāt
quia res assate contrahunt maiorem morā in sto
macho.ut ponit.Albuchasis in tabula z4.modo
qđ diu moratur ī stomacho magis euaporat &
tale non competit. ¶ In contrariū arguitur.quia
res pluris humectationis minus competit cū hu
mectatio addat in euaporatiōe3 & igressatiōe3
spūs.sed elixa sunt huiusmodi.qa Albuchasis
ī preallegato loco dic̄.qđ elixa recipiūt hūiditatē
ab aq̄.& aqua ē humidissimū corpoꝝ. ¶ Nota
qđ l3 đ assatis & elixatis sit īter auctores aliq̄
diuersitas.tamē ut pōit.Aꝝ.in 4° methauroꝝ
in pª p.iª de pblematibꝰ.pble.53.res assata est
īterius magis hūida & exterius magis sicca.&
elixa ē ecōtra.Cā ē.qa ī re q̄ assat̄ poris cōstri
ctis hūidū intꝰ claudit̄.s3 in elixata extra educi
tur cū hūido aqueo. ¶ Ex qbꝰ patēt plura .p°
qđ carnes q̄ debēt assari nō debēt esse multum
macre.qa si nō habēt humidū qđ in eis clauda
tur exiccant̄ & comburūt̄.& eodē modo carnes
elixande .nō debēt ēe mltū pingues.ut đclarat
Isac in libro de dietis ulibꝰ i ca°.de diuersitate
ciborū penes artificiū.Sermo g° noster ē đ car
ne đbite assata cortice exteriori eiecto si fec̄ cru
sta3 & de debite elixata. ¶ Secūdo patet qa ca
ro assata ē humidior hūiditate naturali.s3 elixa
ta ē hūidior humiditate aquea.Nā ī rebꝰ que
elixant̄ humidū transit in aquā & assumūt in
se aquā.Vnde Gal.i p° alimētoꝝ ca° p°.dic̄ q
omnibꝰ coctis in hūido accidit trāsmutare simł
uirtutē ipsius & tradere ipsam q̄ sui ipsorum
In rebꝰ uero assatis cōstrictis poris hūidū pro
priū tenet̄.humidū aūt carnis ppriū ē grossius
& humidū aqueū ē subtilius & madidius.Vñ
Aui.in 7ª quarti.tra.4° cap°.p° dic̄. & assata
de carnibꝰ pp illđ qđ retinet̄ in eis de uirtute
carnis generant carnē durā.Decoctū aūt.i.elixa
tum ex carnibꝰ generat molliciē & teneritatē ñ
firmā. ¶ Ex qbus pat3 3° qđ nutrimētū assatū
q̄ ioādmō ē maius nutrimēto elixato.& quodā
mō minꝰ.Est p° maioris nutrimēti caro assata
qa nutrimētū eius preseuerat ppter grossicie3
& ē maioris nutrimēti quo ad tempus pdura
tiōis.Secūdo ē pluris q̄titatis.ut q̄titas mēsu
rat humidū substantificū.Ecōtra aūt ē de carne
elixa q̄ pōt dici pluris nutrimēti q̄titate hūidi
madēfactiui et roridi.do exēplū una libra carnis
assate plus nutrit nutrimēto substātiali q̄ una
libra carnis elixe.inq̄tū in carne elixa plꝰ iclu di
tur de humido aqueo.& h° dicit.Rasis in z° cō

tinētis preallegato caº.cū dic.carnes assate sunt m.ḡte nutricatiōis & magis ipiguāt q̃ carnes co cte elixe.cū i se coadunēt & restrigāt ex dfectu aquositatis. ¶ Quarto app3 qd caro assata ē difficilis digestiōis magis qa humidu3 ei⁹ est grossi⁹.s3 elixa.qa magis remolita .ē facilioris transmutatiōis.gº nutrimentū carnis assate est pl⁹ & grossius.& ē difficilioris digestiōis .& ideo Aui.in 4ª.primi.ca.d flebothomia dic.qd restauret cū assatura carnis.qa si digerit meli⁹ nutrit & bene.& Haly.in tegni trac. º cōmēto pº.dic qd medic⁹ det de cibis illū cui⁹ uirt⁹ in nutrimēto corporis sit multa.sicut in assatura ex quo infert qd diutius morāt i stomacho car nes assate pp tardiorē digestiōe3 eo℞ & gros siciē humidi.& hec ē snia Albucha sis i tabula z4.ubi dic.qd antiqui medico℞ dixerūt qd ex assis & frixis nutrimētū qd recipit corp⁹ ē sic cū .i.humidu3 grossum.& sic est intelligendus sermo.Gal.i 3º alimen toru3.caº pº.& in xiº.de simplici medicina cº pº & quia siccitas q̃ attri buit nutrimēto carniū assatarū ñ ē proprie sicci tas. sed quedam grossicies humidi respetu flui ditatis aque.ideo Haly.in 5º theorice caº.z4º. dixit caro assata calida ē in humido tēperata & sicco plurimi nutrimēti. His premissis dico q certa responsio in hoc nō posset dari nisi pticula riter descendendo ad diuersitates hominum in naturis.Vnde Gal.in libº de euchimia & cacho chimia.in cº de uinis.dicit. qd in omnibus cibis & potibus non simpliciter uti singulo est meli⁹ sed determinādo naturas debemū uti.¶ Dico tñ ad questionem secundū qd cōiter potest dici qd secundū plurimū plus uidet assatura utilis in conseruatiōe sanitatis oculi uisus q̃ elixatura Ratio ē.qa plus uident homines incurere dfectū in uisu pp habundantiā humiditatis q̃ propter siccitatem.modo elixa uidēt plus multiplicare hūiditatē aptam euaporationi et penetrationi ad oculos.tñ qa assata uidentur stipticare.ut ponit Haly.in preallegato capº.iō continuatio eorum nocet uisui cōstringendo uentrē. Loquēdo gº iudicio estimatiuo credo qd i mane sit cōueniēs comedere carnes elixatas.qa humiditati aquee ampliori earū resistitur p resolutionē uigilia℞ diei & digestio que fit in uigilia sufficit pro eis que facilius digerunt sed in sero summat caro assata cuius digestio meli⁹ perficit pp somnu3 qui sequit.& secundū hoc non supflue morabit in stomacho.& qa non est multu3 humida.ideo non euaporabit ad caput.nec erit cā reumati za tionis.possent tñ hec iudicia fallere pp alias con ditiones particulares.¶ Ex quib⁹ soluuntur cō traria. Deciō4º loco Auic.docet sumere carnes uiparum in qbus ē pprietas confortandi uisu3 ut omnes auctores cōcordant.Modum autem preparationis & electionis ponit in 5º libº capº de thyriaca & in 4º.fen 3ª.cº.de lepra.& Gal. in xi.de simplici medicina pº cº.¶ Decimoquioa medicia ē ex tucia.uino et balsamo.¶ Est dubiu3 qa dicit qd confert debilitati uisus ex coytu.cō tra.qa illa debilitas est ex siccitate & hoc medica men exiccat.¶ Dico qd hoc medicamē subtiliat spiritus uisiuos & resoluit ab oculo supflurta tes & confortat substantiam oculi & iō confert senibus.& ei qui dbilitantur ex coytu.qa cōfor tat & phibet resolutionē spirituū.et reliqs.i.et aliis mōis dbilitatis ut pueniētis ab hūiditati bus. Ad cōtrariū dico q si ē homo dbilis i uisu propter multā exicationem non competit hº me dicamē.sed si est pter resolutionē spirituū & laxitatē oculi & supfluitates in oculo mltiplica tas ex dbilitate uirtutis ex coytu.tūc hº medica men cōfert.¶ Decimosexto .medicina ē alio℞ auctoritate qui dicūt qd ita fortificat oculū.qd nō nocet aspicere corpus solis ¶ Lapis fanticus idest marchasita.cuius pprietas ē mirabilis i cō fortatione uisus.& iō pter hº uocatur lapis luminis.ut pōit Aui. in zº can.& aggregator. ¶ Lapis magnetis.i.damita.¶ Lapis hatis.ē alumē album zᵐ eius expositiōem.¶ Sodine idest sedenigi uel ematitis.¶ Condisi. qda3 di cūt qd est medulla ellebori. s3 Symon dicit qd sunt radicule oblonge & rotunde. qbus lanarij utuntur ad faciendū lanam limpidam.ego non dum uidi.¶ Fellis &c̄.ui pe.i. serpētis.Dixit michi quidā oculista exptus.qd uidit maximū piculum in usu fellis uipe in colirio.¶ Decimo 7º.loco pōit utilitatē pectinatōis quā ēt laudat multū Mesue auctoritate.Ar℞.ad Alexandrum pprie senib⁹.qa uirtutes eorum sunt debiles i resoluēdo uapores a capite. & iō indigēt auxi lio.& iō dic qd multotiēs fiat in die.f.stomacho nō repleto & subdit cām.& patet.¶ Decimo 8º docet ingredi aquā clarā uiridē & submergi in eam.f.cū facie.¶ S3 tu dices.quare dixit in gredi.Dico q tot⁹ poss3 submergi & sic dixit i gredi.¶ Vel qa hō ambulet i aq̃ tali.¶ Apire zᵐ q̃titatē &c̄.i.q̃tū pōt apire.ut aq̃ attingat imediate oculos pprie in iuuētute.qa tūc ē ca lor fortior.q reuocatus ab aqua magis uigorat & hº declaratū ē supª trac.pº caº.d cōseruatiōe sanitatis oculi.ET OPPORTET.pprie .Hic ponit curā debilitatis uisus pueniētis a uapori bus surgentib⁹ a stomacho.& ab hūiditatibus ei⁹ & ult qd semp ante cibū utat aliq̃ qd dpo nat huiusmōi materias sic ē decoctio absinthij & oximel squiliticū.¶ Est sciendū qd hº est pceptū Rasis in zº cōtinētis caº de debilitate ui sus.tñ Aui.cū hº intelligit qd si expedit ponant ad oculū localia.¶ Est sciendum qd si materia ē grossa c3 dare oximel.et si ē subtilis sufficit d

coctio abſinthij. Quidā aūt habētes fl'a uiſcoſum in ſtomacho iuuant̄ pmittēdo ante cibum parū porri. qa portū incidit illā fl'a. ut pōit. G. in p° alimentorū in p° cap°. Quidā uero ſunt iuuati cū decoctione hac. ℞. centaureę minoris abſinthij betonice rute maiorane. añ. & fiat decoctio. & ſummat̄ medic⁹ ciat⁹ in mane tēpeſtiue.

R Erum autē uiſui nocentiū. Quia ad capitulū debilitatis uiſus ptinebat ſcire res nocētes uiſui. ut caueamus ab eis. iō Aui. hic rememorat̄ illas. & fecit ēt hoc ppter multā utilitatē. Res eni pbentes h° iuuamētū oȝ qđ iterentur multotiēs. ut pōit Gal. in p° de criſi. ca° 8°. huius g° expoſitio querat̄ ſupra trac. p°. ubi in ppria forma h° ponit̄ Hic tñ addit unū greſſum turbatum & ē notū. ſȝ dimittit diſpoſitiōes cōuerſionis in cibis ut recurras ad capitulū pdictū. Alia que pōit patēt.

E ST ut euaneſcat uiſus. Supi⁹ A. determinait in uli đ debilitate uiſ⁹ & ei⁹ nocumēto. ❡ Hic determiat de eius nocumēto i ſpeciali. & pōt diuidi dupliciter tractat⁹ iſte. P° qđ habet tot ptes quot ſunt ſpeciales egritudines. in qb⁹ eſt debilitas & nocumētū uiſus. & ſunt octo uel nouē. ſ. nictilopa. halyar. imaginatiōes alithiſar &c. In omnibus eni iſtis nocet̄ uiſus abſq; h° qđ appareat manifeſta pmutatio in ſubſtantia oculi. Et ideo omnes ſunt de. cap. debilitatis uel nocumēti uiſus. ibi 2ª. cauſa. alie patent. ❡ Vl' aliter pōt diuidi qđ primo determinat de nocumento qđ eſt diminutio. ſecundo de eo quod ē corruptio. tertio de eo qđ eſt ablatio. addens quedā alia. 2ª ibi. ſunt colores qſentiunt̄. 3ª ibi. deſtructio uiſus q̄nq;. ❡ Ad euidentiaȝ prime partis eſt ſciendū qđ nocumentuȝ diminutionis in opatione uno mō eſt ex parte temporis quo actio eius dēt durare ut cum uirtus non poteſt agere tanto tēpore q̄to debet. Cum g° homo. ñ poteſt uidere tempe quo dēt poteſt dici ꝙ actio ſui uiſus eſt diminuta. Hoc aūt contingit dupliciter. uel qa uidet in multo lumine diei. et in pau co non uidet. uel econtra. Primo ergo determiat de primo modo diminutionis uirtutis uiſiue. 2° de ſecundo. ibi 2ª. cauſa halyahar. Pria i quattuor. p° notificat hanc paſſionē. 2° ponit ei⁹ cās 3° excuſat ſe de ſignis. 4° ponit curam. ibi 2ª. & cā quidē eius. 3ª ibi. & cognoſcitur illud. 4ª ibi. ſi illic fuerit. ❡ Eſt dubitatio. utruȝ noctilopa ſit egritudo. Videt̄ qđ nō. qa homini q̄tumcūq; ſano hoc in ē qđ de nocte nō uidet & de die ſic. ❡ Dico qđ huiuſmōi nomeȝ. q̄nq; generale eſt ad noctilopā & halyhar. & ſic repit̄ q̄nq;. quia noctilopa grece eſt idem qđ uiſus obſcuritas. Aliquādo ſolum ſummit̄ in ſpeciali p paſſione de qua fit hic ſermo. & tūc dicitur noctilopa. i. noctis paſſio. et habet plura nomina. qa uocatur ſequibare ab Haly. in nono theo. c° 13. et uocatur amitaloyes. ab Ar. in 5° de generatione aialium c° 2°. & Raſis in 2° continentis aliquando uocat ipſam aſſe. & Azaranius alaſſa. & Almazid. & Serapio i 2° aſubrakati & ab Halyabbate. i 5° prac. uocatur tenebroſitas oculorū. & hoc idem aggregator caª de epate. Eſt tñ ſciendum qđ q̄uis in omnibus hominibus q̄tumcumq; ſanis uiſus in nocte euaneſcat. tñ in habentibus hanc paſſionem hoc plus contingit et citi⁹. plus qdeȝ. qa & ſi cōitas hominum ſanorū poſſit legere et artes facere ad lumē cādle. & ad lumē lune. iſti uero nō poſſunt facere aliquid. Vnde Auer. i 3° colliget c° de accidētibus uiſus. dicit. qđ patiens uidet in die & non in nocte. qa ei nō ſufficit lux lune & candelarū euaneſcit ēt citius. qa ſtati occidente ſole nō poſſunt uidere. Vnde Alexander i liª đ ocul' dic. q poſt ſolē tranſmutatū ñ uident hos noctilopas uocat. q duo. A. tetigit. cū dixit. euaneſcat in nocte & debilitetur in fine eius. ſ. diei. ❡ Ex quibus patet ſolutio ad contrarium

❡ ET CAVSA Q VIDDM. Hic pōit cās. prio ponit diuerſitatem cāꝝ inter ſe 2° q̄tū ad modū puentus. 2ª ibi. & q̄doq; fit hec cā. ❡ Eſt dubitatio ad intellectū prie ptis. prio generalr. utꝝ cāe noctilope ſint ſufficiēter aſſignate. Videtur qđ nō. qa Ieſus Haly. trac. 3° ca° 7°. ponit q̄tuor cās. pria ē humectatio albuginei. Secūda ē groſſicies ſpiritus animalis. Tertia eſt humectatio & cōturbatio criſtalline. Quarta eſt frequentatio aſpectus ſolis. ❡ Secūdo ē dubitatio ſpecialiter in unoquoq; dicto. primo quare dixit humores & groſſicies in quo differunt iſta. 2° quare nō dixit ſpiritus & groſſicies. ſicut dixit humores & groſſicies. ❡ Tertio ē dubiū. utrū noctilopa accidat habētibus oculos uirides uel glaucos. Videtur qđ ſic. qa ſenes habent oculos glaucos ſiue uarios ul' uirides. ut declatum eſt in trac. 2° . ſȝ ſi ſenibus fit hec paſſio. quia i die uidēt & circa occaſuȝ ſolis. & đ nocte euaneſcit uiſus. ut pōit Auer. in 3° colliget. pallegato ca° & innuit Halyab. in 9° the. ca° 13° de ſequibare id eſt de noctilopa. ❡ Quarto dubitat̄. qa dic & puitati pupille. & uid̄ t uelle. qđ hec paſſio cōueit habēti; cōſtrictiōeȝ pupille. cōtra qa conſtrictio pup i le fit a ſiccitate. ſȝ ſiccitas minorat albugineū. & ē cā glaucedis oculi. g° hec paſſio accidit habēt b⁹ oculos glaucos ul' uirides cui⁹ cōtrariū poſuit. ❡ Quinto dubitat̄. quid uult dicere cui multiplicāt̄ colores & anfractuoſa i oculis. ❡ Sexto. dices tu. cā quā. A. pōit ē cōtraria ei que intendit. qa ipſe habet pbare ꝙ iſtis

accidit passio que est noctilopa.sed pp habere spiritum paucum.pbatur.quia ipsi nō possint uider̄ i die.qa paucus spūs non sustinet multū lumen.sed in pauco lumine melius uidebunt.

¶Ad intellectū horum est sciendū qd̄ imediata causa noctilope ē dispositio in oculo.ppter quā indiget multo lumine.qa multū illustrāte.Et ppterea.q̄ nō sufficit sibi parua illuminatio.Hec aūt dispositio est maxie in partibus illuminabilibus lumine exteriori.s.in albugineo cristallino & in spū uisibili ut declaratum ē supra trac.2º ultimo cº.Dispositio aūt hec.quedam est cōis omnibus istis partibus.sicut est grossicies & obscuritas qa cū spūs uisibilis uel humor albugineus uel cristallinus est grossus habēs ex hoc obscuritatem nō pōt illuminari a debili lumine sed requirit lumen potēs & ualidū & hec ē cā noctilope.hec est ēt eadē cā quare isti nō uidēt de ppe sed a longe.& hec est mens Auer.in 5º colliget cº preallegato.cū dicit.hec egritudo est quasi obscuritas oculorum.Propterea.qd̄ iste patiens uidet in die & nō in nocte qa ei non sufficit lux lune & candelarum & hoc pueniit a tenebrositate aut duricie receptionis.qd̄ clarius. Haly.pōit i 13.cº cū dicit.Et sequibare ē passio que hominē in nocte non sinit uidere que fit ex grossicie spūs animalis & humorū turbiditate et sunt cāe huius passionis similes in qua homo que longe posita sunt uidet & que pxima non. Et idē ponit Serapio secūdo breuiari caº.x.¶Ex quibus patet qd̄ Auic.tres causas huiꝰ passiōis tetigit secundū tres ptes oculi.quarū obscuritas & grossicies est cā huius Vna ē in humor̄ albugineo.Secūda ē in cristallina.et has duas tetigit cū dixit grossicies eorum.s.humorū.qa albuginei & cristallini.Tertia cā est in spū uisibili.& hanc tetigit cum dixit.grossicies eius.s.spiritus Quarta aūt cā quā ponit Iesus ē frequentatio aspectus solis.& reducit̄ ad has cās.qa aspectꝰ solis est causa huius passionis ingrossando spūs oculi & ēt humores per uiā resolutōis.ut ponit Iesus i eodē cº.¶Et ex his pȝ solutio ad auctoritatē Iesus inductā.in pª dubitatione.dico ulterius qd̄ dispositio dicta est duplex.quedā est ppria humoribus & nō spiritui.& hec est multa quātitas & appropriat̄ albugineo.quia ex sui multitudie fit tenebrositas.et idiget mlto lumie & paucū sibi n̄ sufficit.& secūdū hº eiꝰ mltitudo est de causis noctilope.In spū autem uisibili multitudo hoc non facit.imo eius multiplicatō ē melior res.ut supra declaratum fuit ex mēte Auic.Predicte uero cause habent cās Cā enim multiplicatiōis humorū oculi ē multa materia humida.Cā uero ingrossatiōis ē hūiditas & ēt siccitas que terrestrificat.sȝ in spiritibꝰ cā igrossatiōis ē hūiditas & ēt qdā siccitas.s.materialis ut perfecte fuit declaratū i pº caº huiꝰ trac.

¶Ex.qbus soluit̄ pª & 2ª dubitatio specialis .s.q̄re Aui.dixit hūores oculi & grossicies.& nō dixit spūs oculi & grossicies.qa hūores oculi possunt eē cā noctilope ppter multaȝ quātitatē obscurātē.& hº dico de albugineo.ut supra declaratū fuit trac.2º ultio caº.& p humiditatem igrossantē.& q̄tū ad hº dixit.humores ocli possunt ēt esse cā noctilope p grossiciem a siccitate terrea.unde obscurant̄.& illa ē proprie grossicies & quātū ad hº dixit.& grossicies eorū.sed spiritꝰ uisibilis nō pōt esse cā noctilope.ppter multitudinē quātitatis.& iō nō dixit pp spiritū.sed ē cā eiꝰ p p suā grossiciē.unde fit obscurꝰ grossicies aūt ul fit ab humiditate.& q̄tū ad hº dixit.aut hūiditas spiritꝰ.uel a siccitate.s.materiali.& quātum ad hº dixit.& grossicies eius.

¶Ad tertiā dubitatiōeȝ dico qd̄ noctilopa accidit maxime habentibꝰ oculos nigros.s.pp multitudinē.albuginei & eiꝰ obscuritatē.qa indigēt multo lumine.ut declaratum fuit in tractatu 2º caº.ultimo.Vn̄ Ar̄s.in 5º d generatiōe animaliū caº.2º dic.amitaloyes.i.passio q̄ qs nō uidet in nocte his accidit q sunt nigrorū oculoꝝ.¶Ad argumētū dicēdū qd̄ si in senibꝰ fiat hec passio nō fit ppter cām & dispositiōeȝ q̄ sunt glauci. sȝ pp grossiciē spirituū & humoꝝ q grossicies nō ē cā glaucedis oculoꝝ.& hº stati apparebit.

¶Sȝ pp solutiōeȝ alioꝝ dubioꝝ ē sciēdum qd̄ due cāe cōcurrūt ad noctilopaȝ.s.grossicies & supflua q̄titas hūoris.Accidit aūt quādoq unā harū cāꝝ cōiungi cū cā cōtraria sic grossicies.& obscuritas cū paucitate spiritus & humoris.uñ obscuritas requirit multū lumē & diurnū.sed paucitas spiritꝰ hº nō substinet.In hº gº dabit̄ iudiciū 2m uictoriā cāe.si gº grossicies sit tanta & talis q requirat mltū lumē diurnū & paucitas illi coiūncta nō sit tāta que hº phibeat tūc iste uidebit in die & nō in occasu.& ecōtra.si uicat paucitas grossiciem.& 2m hanc cōbinatiōem cārū pōt cōtingere qd̄ aliqs patiēs noctilopam uidebit a longe & nō ppe.ut cū ē multitudo & grossicies.Sȝ aliqs uidebit ppe & nō lōge ut cū cā ē sola grossicies sine mltitudine imo cū aliq̄ paucitate.Vnde Halyab.in 5º prac.ponit qd̄ fit ex paucitate spiritꝰ.& debilitate.i.grossicie.Et ex hº soluit̄ cōtradictio q apparet iter Auer.& Halyabbatē i pmissis auctoritatibꝰ.Nā Auer. uidet̄ sentire qd̄ in noctilopa cuiꝰ cām iuestigat fiat uisio rerū ppiquaꝝ & nō remotaꝝ.Vñ dīc uidēt res ppinquas & nō remotas.& apparet ut ueniat hec debilitas &c̄.Sȝ Halyabbas dicit sunt cāe huius passionis similes i qua homo q̄ longe posita sunt uidet.& que pxima sunt nō Alia tn̄ littera habet sunt cause huius passionis contrarie.& utraq littera saluatur.¶Ex qui

bus soluitur questio qua posset queri an omnis habẽs noctilopã uideat melius longe quã ppe.

¶ His premissis patet solutio ad quartã questionem qua querebatur an hec passio accidat habẽtibus cõstrictionẽ pupille. qa dico φ cõstrictio pupille uel põt fieri ex multa hũiditate ex qua ingrosatur & mutiplicatur humor albugineus. & ingrossatur spũs uisibilis & huic puitati pupille accidat noctilopa. ut patet. uel põt fieri ex multa siccitate. & tũc uel hec siccitas efficit mltã ingrossationẽ humorum plus q̃ faciat paucitatem. & huic cõstrictioni pupille ẽ accidit noctilopa. Exponat̃ gº littera .s.c. plurimũ accidit noctilopa habentibꝰ oculos nigros non uirides. & sup. accidit puitati pupille. s. eueniẽti pter multã humiditatem uel pp siccitatẽ ingrossantẽ humorẽ. & hec est littera Rasis in zº continẽtis dicit accidit hasse habentibus pupillã paruã et strictã & habentibus oculos diuersi coloris qa diuersitas coloris oculorum significat diuersitatem complexionis ipsorum et paruitas pupille significat paucitatem spiritus uisibilis uel hec siccitas ualde paucificat spũs uisibilẽ. et ẽt humores oculi plus q̃ eos ingrosset. & tunc nõ facit noctilopam. imo facit passionẽ illi cõtrariã que dicit̃ halyhar. & secũdum hũc intellectum puitati pupille nõ accidit noctilopa. & littera exponet̃ negatiue. Et sup. ñ accidit puitati pupille ¶ Sz tu dices. & qñ ẽ qđ siccitas plus ingrosset q̃ minuat. & quãdo ẽ qđ plus minuit spiritꝰ & humores oculi q̃ ingrosset. ¶ Dicendũ φ hº potest contingere secundũ diuersitatẽ dispositionum in oculo. & secundum diuersitatẽ cãe excantis. & tu p te consydera. & aliud pz ex supª dictis in primo cº huius tract. ¶ Ad rationez patet solutio & cũ dicitur qđ siccitas minorat albugineum. Dico qđ ingrossat ẽt & põt plus ingrossare q̃ minorar. Sz dubitat̃ an noctilopa accidat habenti dilatationẽ pupupille. Videt̃ φ sic. qa põt fieri dillatatio ex multitudine hũoris albuginei. ut dicit Auic. infra. ¶ Dico qđ potest forsan accidere pp causam dictã. sed Auic. non expresiit qa dedit intelligi cũ dicit. Causa eiꝰ ẽ per hũores oculi. Vel dico φ forsan in dilatatõe pupille ab hũiditate lz ex pte multitudis humiditatis sit apta puenire noctilopa. tñ ex pte dilatatõis pupille nõ ẽ apta. qa ipa pupilla dilatata disgregat & disgregat spiritus uisibilis. Vnde ñ potest lumen multum diurnũ pati. Ad quintũ quesitum dico qđ p hanc litteram cui multiplicantur colores posiumus itelligere habẽtes preuias imaginationes maxime ad catharactas qa in istis ingrossantur humores oculi. & spũs uisibiles. Vnde potest ẽt ex hº accidere eis noctilopa. Vel secundo. cui multiplicant̃ etc. i. ex eis q habẽt oculos nõ plene. tanẽ et uniformiter coloratos. sed habent quedam puncta alba. quedaz citrina. & quedã nigra qđ fit pp. eterrogeneitatẽ albuginei. & hº significat grossiciẽ. unde disponit̃ ad noctilopã. p anfractuosos aũt intelligimus obsucuros in oculis. Oculi eni quidã sunt nigri. & quidã sunt anfractuosi. & tenebrosi. & nõ ẽ aliđ q̃ qdã modus nigredinis. Isti aũt sunt apti ad noctilopaz pp obscuritatẽ albuginei uꝫ multitudinẽ. In hº. ergo erit differẽtia iter oculũ nigrũ & anfractuosuz. qa nigredo fit ex multitudie albuginei. sz anfractuositas fit ex turbulentia uꝫ obscuritate. & ecõtra & possemus itelligere per oculũ anfructuosuz illũ i quo apparẽt plures anfractus. i. plures cõcauitates obscure nõ qđ sint cõcauitates. sz apparẽt qdã nigredies in mẽbis pubꝰ & hº ẽt significat grossiciem in humiditatibꝰ oculi. & ex hº ẽ aptus ad noctilopaz ¶ Ad sextũ q̃sitũ. dicẽdũ qđ paucitas spiritus uisibilis cũ grossicie ẽ causa noctilope. ita qđ grossicies uincat paucitatẽ. Hanc aũt grossiciẽ & paucitatẽ significat quelibet cãrũ predictaꝝ & pprie puitas pupille que fit a siccitate igrossante & similiter imaginatiões puie ad catharactã. ex his eni igrossat̃ spiritꝰ. & nõ põt in copiosa quãtitate recipi i oculo. Anfractuositas etiaz significat qđ spiritus ẽ grossus & paucꝰ idest ñ copiosus. bñ gº dixit. accidit noctilopa puitati pupille. & cui multiplicant̃ colores. & anfractꝰ in oculis. Hec eni. s. puitas pupille & multiplicatio coloris. et anfractuositas significat paucitatẽ. s. & grossiciem spũs uisibilis in sua creatione. ¶ Sed dubitat̃ q̃re Aui. nõ dixit qđ ista significant grossiciẽ spiritꝰ. sz dixit qđ significãt paucitatẽ. ¶ Secũdo dubitat̃. q̃re dixit i creatiõe sua. ¶ Ad primũ dicẽdũ qđ Aui. habebat pro certo qđ illa significant grossiciẽ. & iõ nõ expsit. Sz expressit đ paucitate spiritꝰ. ut ostẽderet qđ noctilopa põt eẽ cũ spiritu pauco. si sit grossus dũmodo paucitas nõ sit multa ualde. sic illa que ẽ cã halyhar. ¶ Ad zᵐ dicẽdũ qđ dupliciter põt expõi in creatiõe. Pꝰ. i. a pricipio natiuitatis cũ nasat̃. & sꝫ hº posset referri ad cõstrictiõez pupille & diuersitatem colorum in oculo. & ad anfractuositatẽ. qa ẽt si sint iste dispões a pricipio generatõis sunt apte ad noctilopã qa significant spiritũ paucũ. zº põt exponi i creatiõe. i. in loco sue generatiõis. Duplex aũt ẽ locꝰ generatiõis spiritus uisibilis. unꝰ ẽ i cerebro. & ut sic ẽ indeterminatus. Aliꝰ in oculo. qa in cristallina & ut sic ẽ determinatꝰ ad uisionẽ q̃ generatio nõ ẽ nisi eius pfectio ibidem. ut medici ponunt. significat ergo quelibet dictaꝝ rerũ paucitatem spũs in creatiõe sua. i. in oculo. q̃si dicat qđ licz in cerebro spiritus animalis copiose generet̃. tñ si oculus habet cõstrictiõez pupille. & alia que ponit spiritus nõ recipiet̃ copiose in oculo ubi

dȝ fieri sua creatio.i.sua pfectio. ¶ Ad ratione͂ patet solutio.qa no͂ per sola͂ paucitate͂. Auice͂na hic uult pbare.sȝ p grossicie͂ & paucitate͂ simul Et io͂ exponat̃ .significa͂t paucitate͂ &.s.grossi ciem. ¶ Nota tn͂ qđ tota littera po͂t negatiue exponi.ut dicat̃ no͂ accidit noctilopa habe͂ti ocu los uirides.& no͂ cui multiplicant̃ colores & no͂ anfractuoso h° eni.s. puitas pupille significat paucitate͂ spirit⁹ uisibilis.s.cum siccitas est mł tum diminuens.& h° eni.s. multiplicatio colo͂ʀ significat paucitate͂.& p mł'tiplicatio͂eȝ coloris itelligim⁹ alios colores a nigro.s.glaucu͂ uariu͂ citrinu͂ blauiu͂.& alios supius dictos q͂ı mł' itu do coloris siue mł'ti colores i oc'lo pp nigru͂ signi fica͂t paucitate͂ spu͂s uisibilis.& h° pȝ ı trac.z° supra. in fine.s.qui sunt isti colores.h° enim.i. anfractuositas uel co͂cauitas oculoru͂ significat paucitate͂.s.p aggregatione͂.qa spu͂s aggregat̃ & unit̃ in oculo.pfundo.Ex h° ergo Aui.arguit sic.allis no͂ accidit plurimu͂ noctilopa.ex quoruȝ dispositio͂e significamus spu͂s paucos.& n͂ signi ficam⁹ eos necessario grossos.sȝ ex puitate pupil le multis aliȷs colorib⁹ a nigro & anfractuosita te significam⁹ paucitate͂ solu͂ no͂ ta͂tu͂ grossicieȝ g°.maior & minor patent. ET QVADO q. Hic po͂it causas noctilope diuersificatas in mo͂ euent⁹.& ult qđ queda͂ ca͂e sint pprie oc'lo.qda͂ p co͂itate͂ cerebri ł stomachi.uerbi gratia.nocti lopa habet una͂ ca͂m.uerbi gratia.multa͂ hu͂idi tate͂ ingrossante͂ humores oculi.& hec humidi tas uel e͂ sibi ppria ex suo nutrime͂to.uel ex co͂ munitate cerebri.uel stomachi.& conoscit̃ &c͂. Sciuisti.i.in primo ca° hu⁹ trac.& in tertio ca pitulo primi trac.

Si illic fuerit multudo. Hic ponit cura͂.primo p euacuatio͂eȝ.z° p die tam.3° p medicinas locales ibi z^a. & in potu.ibi 3^a.& ex medicinis.

Nota͂du͂ prio ad intellectu͂ prie ptis & tot⁹ cure qđ Aui.dirigit cura͂ ad noctilopaȝ pueni͂e tem ab humiditate igrossante humores oc'li & spu͂s.& h° qa plurimu͂ ab hac puenit.& si pos sit accidere puitati pupille.& aliȷs cura͂ dat intel ligi ex capitulis illoʀ.humiditas au͂t ingrossans pot esse ex sanguine.& io͂ si fuerit multitudo flema ex cephalica &c͂. Quid sit de huiusmo͂i flomiȷs exquire supi⁹ in cura obtalmie.Si uero e͂ alia materia administra reliqua euacuantia .s.nota ex p͂dicto ca°.& ex libro 5°.qa dat pilu las & yera͂ z^m.qđ tibi ue͂.& qa iste materie no͂ subito & una uice possunt euacuari.io͂ iterentur spe euacuatio͂es & laudat scamonea͂ & castoreu͂ & po͂t co͂petere in materia frigida ratio͂e casto rei qa scamonea ponit̃ ad acuendum opatio͂em castorei. ¶ Est sciendu͂ circa secu͂da͂ pte͂ qđ h° uinu͂ dȝ maxime dari factis purgatio͂ibus ad co͂ sumtione͂ materie.& tu͂c dat̃ ante cibuȝ.sȝ post cibu͂ dat̃ ut faciat descendere cibu͂ a stomacho ne euaporet ad caput ex mora.& h° post digesti onem integram

¶ ET EX MEDICINIS. Hic ponit curam per medicinas locales.& primo p factas ex epate.z° alias.z^a ibi.& similiter coliriu͂.Pria in duas.p° ex epate capre.z° leporis.ibi.z^a & similiter.

¶ Nota p° ꝙ apud oe͂s auctores medicie i epate caprino e͂ mirabilis ppetas i hac egritudine.ali qui tame͂ credunt ꝙ epar hyrci co͂ferat uiris.& epar capre conferat mulieribus.Iuuamentu͂ au͂t qđ epar facit est p uia͂ pprietatis. Sed salindu͂ & pip longum faciu͂t hoc a qualitate exiccatiua & resolutiua & subtiliatiua Ponit au͂t tres mo dos preparationis epatis caprini & usus ei⁹ .et eiusmodi sunt noti.Canor.i.in furno uel alio loco ł uase ubi dequoquit̃.& no͂ puenitur ad ultimu͂.s.in decoctione.ita qđ non de͂t adhuri. Et similiter epar leporis.s.co͂fert preparatum ut epar capre. ¶ ET SIMILITER. Hic po͂it alias medicinas.& patet. ¶ Nota qđ in omnib⁹ e͂ exiccatio et resolutio.et subtiliatio. ¶ Pria me dicina est de ȝinȝibȓ et pipe.ał pipibus.s.duob⁹ & fiat alcosol. ¶ Sed tu dices.prio dicit.fiat coli rium.& modo dicit alcosol. ¶ Dico qđ sepe.A. su͂mit unum p alio.Vel dico qđ alcosol miscetur cu͂ aliqua aqua ut feniculi uel rute et celiriȝatur ¶ Secunda medicina.e͂ de fellibus.& patet ex precedenti c°. ¶ Tertia est de balsamo & opio ¶ Sed tu dices ad quid ponit̃ opium. ¶ Dico qđ ponitur ut faciat morari balsamu͂ in loco.& io͂ dixit.& pauco opio.quia sufficit unu͂ granu͂ opii ad.ȝ.S.balsami.iudi° estimatiuo. ¶ Quar^a medicina est alcosol ex tribus piperibus.s.albo nigro & longo. ¶ Quinta medicia e͂ de alumie egyptio.i.scisso.a pud quosda͂.& e͂ forte in exic cando. ¶ Sexta medicina & septima sunt note. animalia complexionu͂ calidarruȝ.sunt colunbe. ¶ Octaua medicina est de succo cucumeris asi nini.& est multu͂ fortis.unde ad reprimenduȝ ꝑmiscet̃ semen portulace.Coliriu͂ alkali est her ba de qua fit urtum.Coliriu͂ floris eris scribit̃ infra.in c° de costrictione uuee. ¶ Vltimo Auic. recipitular iuuamentuȝ flothomie lachrimalis & hec maxime confert in materia sanguinea.

Causa halyhar &c͂. Supius Auic. determinauit đ uno modo nocume͂ ti uisus q cȓ noctilopa.Hic deter minat do alio sibi co͂trario q dicit̃ halyhar.& primo i rubrica notificat hanc paf sione.z° i textu assignat eius ca͂ȝ.3° ponit curaȝ .z^a ibi.causa halyhar 3^a ibi.est additio ¶ Dicit prio ꝙ halyhar est homo q non uidet i die sed i nocte. Est scie͂du͂ ꝙ hec passio primo uocatur

halyhar.grece.& significat qđ dictū ē. z° glau cosis.ut patet p philosophū in 5° de generatiōe animaliū ca°.z°.& p Hyppo .5ª pticula.affoꝛis. ultio affo.& dicit̄ illa passio glaucosis.qa maxime accidit habētib⁹ oculos glaucos.& nō accidit habētibus ocl'os nigros.ecōtra noctilopa.Vñ Iesus Haly trac.3° ca° z°.dic.qđ plurimū accidit hec egritudo ocl'is glaucis & uarijs. Secūdo ē sciendū qđ nō uidere de die ē confundi a lumine diei.Vnde isti nō possunt apire oculos i die.sed de nocte in lumine candele.& in lumine lune.& de sero post occasuʒ solis uident & stāt oculis aptis.Nō g° ē imaginādū qđ isti uideāt in nocte .s. in tenebris ut credūt qđ gatte uidēt CAVSA halyhar.Hic pōit cām.ꝑprio generalē z°.specialē.zª ibi.& qñq ē &c.¶ Est sciēdū et ē dubitatō.utꝝ subtilitas spūs sit cā halyhar Videt̄ qđ nō.qa halyar decrepitis accidit qa ipsa ē glaucosis que eis accidit.ut patet in affo rismis in loco dicto.¶ Secūdo est dubiū.utruʒ paucitas spiritus sit causa halyhar. Videt̄ qđ nō.quia est cā noctilope.g° nō halyhar.cū sint contrarie passiones. Probatur antecedens per .A.supra.dicit hoc enim significat paucitatē spiritus uisibilis.& Aliabas in.5° p̄tice ca.de cura sqbare.i.noctilope.¶ In cōtrariū ē.A.& Iesus tract.3°.ca.z°.Dico qđ tā subtilitas q̄ paucitas ē cā halihar.Rō est qa illud quo spūs uisibilis dispōitur dispōe qua nō pōt tollerare lumē forte uel magnū & pōt sustinere lumē paruum est cā halihar.sed subtilitas multa in spiritu est cā ut nō possit sustinere forte & magᵐ lumē qa ex eo resoluitur uel dissoluit̄.paucitas ēt multa ē cā ut a magno lumine resoluat̄ & nō a paruo ut pʒ ex p̄missis in p̄n° h⁹ tractatus.g° subtilitas &paucitas spūs uisibilis ē cā halihar Et nota qđ iste eedē cāe sunt ut halihar uidat ppe & nō lōge.Est tñ.sciēđ qđ paucitas spirit⁹ uel nō est multa & hec pōt stare cū cāis noctilope ut supra patuit uel ē multa paucitas ex qª nō pōt spūs uisibilis lumē forte uel magnum sustinere siue cōiūgatur ei subtilitas uel grossicies & talis paucitas est cā halihar .& iō Auic. dicit & paucitas eius mlta.¶ Sʒ est dubitatio an iste due cāe simul uł diuisiʒ sint cā halyhar. ¶ Dico qđ simul & diuisim.Primo simul.qa multa subtilitas cū multa paucitate sunt cā ei⁹ ut patet.Secūdo diuisim qa mlta subtilitas ual de recedēs a tēpamēto cū nō multa paucitate ē cā halyhar.& ēt mlta paucitas.lʒ nō sit multa subtilitas imo grossicies.ut i dcrepitis ē cā halyhar.Ex omnib⁹ eni istis dispositiōib⁹ spiritus: cō tingit qđ spiritus resoluit̄ in lumine solis .& aggregat̄ in tenebris.i.i puo lumine.¶ Ex quibus soluit̄ pria ratio.quia si in senibus accidat halyhar.nō ē ratiōe grossiciei spiritus.sed ratio ne supflue paucitatis spiritus & ēt albuginei.

¶ Ad rationeʒ secūde dubitatiōis dico qđ paucitas spirit⁹ uisibilis nō ē principalis cā noctilope.ut supra declaratū fuit.uel nō est paucitas m lta.sʒ pauca.Cā aūt halyhar.ē mlta spūs paucitas.¶ Est dubitatō.utꝝ halyhar possit fieri ꝑpter cās i hūorib⁹ ocl'i cū.A.& Ies⁹ ñ explicēt. ¶ Dico qđ sic.qa ex paucitate albuginei & appīq̄tiōe cristalie ad extra ē possibile qđ uisus i n ꝑo lumie deficiat & in pauco cōfortet̄.& sic erit halyhar.Auic.autē obmisit propter dicta. in ca° de subalbedine oculi trac.z°.& in ca°.de dbilitate uisus.¶ Est sciendū circa secūdā partem qđ A.uult ponere cām.specialē.spālis halyhar.& est illa in qua homo solū dficit in uisu in lumine aliqualiter potenti in quo non deficeret homo sanus.Huius autē cā est causa halyhar cū est parua & cū est non multa paucitas nec multa subtilitas spiritus ex hoc eni sufficit sibi lumen nocturnum non multum remissum qđ nō multum dissoluit ipsum lumen diurnuʒ & sit nō multū luminosum.sed in multo lumie dissoluitur.& hoc est qđ dicit quādoq causa halyhar est parua.& uidet in tenebris.& umbra .i.in locis parum luminosis & nocte.& die.Nō .n.est intelligēdum qđ in tenebra pura cū luie exteriori excluso possit uidere cū uisio nō possit fieri sine lumine exteriori ut poit Aui .in 5° de sensu & sensato & z° de anima.¶ Est dubita° utrum propter aliquā egritudinem uel dispōeʒ possit cōtingere qđ homo uideat i tenebris.Videtur qđ nō.qa sine lumine nō cōtingit uidere ut patʒ in z° de anima p comētatorē co°.67°.sed oculus nō habet lumē nisi ab extra ut ponit comētator sup 5° de sensu & sensato.ubi dic.lux nō ē in oculo pnaturā oculi.sʒ intrat ipsuʒ ab extrinseco.& si esset ei de eius natura.tunc uideret in obscuro g° homo non poterit uidere in umbra nec naturaliter nec accidentaliter.¶ In cōtrariū est Auic.dicens.uidet i tenebris & i umbra.

¶ In hac questione ē duplex responsio.Vna que apparet ex positiōe textus.s.qđ nō sit possibile uidere ubi est priuatio exterioris luminis.& iō exponat̄ in tenebris & umbra.i.i locis obscuris in quibus ē paruum lumen qđ potest sufficere habenti alyhar.¶ Secūda ē responsio cōtraria huic.¶ Ad cuius intellectū p° permittendū qđ umbra nō est ex toto priuatio luminis lucis sed tenebra ex toto priuat lucem Videtur g° Auic. sentire qđ taʒ in tenebris q̄ in ūbra halyhar uideat qñq.¶ Secundo nota qđ quedā animalia sunt que uidēt in umbra & in tenebris.s.ubi nō ē lumen extrinsecū sicut leones serpētes & buffi & de gattis ut dicitur.& hoc est possibile.quia lumen non requirit̄ ad uisionē nisi ut disponat medium dyafanū ex quo color potēs mouer̄.fit

actu mouens.ut ponit Auer.in 2° de anima co mēto 67.cōtra auēpace. Animalia ergo habētia spiritus luminosos possunt illuminare sibi me diū.& ex h° uidebūt de nocte.& hec ē sententia .A.in.6.de naturalibus pti^a.3°.ca°.7° dicēs ocu li multoꝝ aialiū sunt huiusmōi s. qđ illuminant mediū uel lucent de nocte sicut oculus leonis & serpētis & q̄n̄ȝ qđ sic est ꝙ pōt illuminare tene broium.un̄ multa ex animalibus uident in tene bris qa illumināt re in luce ꝓcedēte ex oculis & uirtute suoꝝ oculoꝝ. Videt g° ōna.A. esse talis qa ista aialia hn̄t oculos lucidos qđ pȝ.qa đ no cte uidemus oculos eoꝝ.g° ipa poterūt sibi illu minare mediū & res uisibiles nulla exn̄te alia lu ce sed tenebra uel umbra. Idē sentit Gilbertus in.3°.libro ca.2° & declarat hoc.qa ista anialia hn̄t lumē intrinsecū pro eorū uisione & hoc lu mē uincitur a lumie exteriori.iō quedā ex istis nō uidēt de die & plurima stant in lumine diei cū oculis subclausis.immo stringūt pupillā i lu mine & ideo pupilla gate in multo lumine ap paret longa nisi gata uiolētet aspectū. ¶ Sȝ tūc est dubiū quare nō uidemus illas res quas gate uidēt uel leo.q̄n̄ sumus pn̄tes qa si sunt illumi nate deberēt uideri a nobis sicut patet qđ nos exn̄tes in umbra uidemus res que sunt in aere lucido. Dicēdū dupliciter.p° qđ lumē illoꝝ aia liū est terminate potētie ad h°. Vel aliter qđ il lud lumē nō expāditur nec reflectitur & iō si tu teneres oculos tuos de nocte ubi sunt oculi le onis uidēris & lumē qđ dat leo remareret i me dio uideres tūc sicut & leo. Cōcesso g° qđ aliq̄ aialia uidēt de nocte pōt teneri qđ hōi accidit dispō uel accidere possit per quā de nocte uide bit.poterit enim talis luciditas acqri in spirtu uisibili humano qualis est in spirtu illorū aia lium.& hoc declaratur generaliter qa homo q̄ dam uirtualitate cōtinet perfectionē oīum ani maliū.ut innuit Aꝑ.in li°.ad Alexandrū.& dif fuse declaratū ē a nobis in questiōe de cōplexiōe equali ad pondus. Similiter uidem⁹ in homine fieri trāsmutatiōes mirabiles ex egritudinib⁹ melācolicis.ut pōit Aui.in pria tertij.& Gal.i 3° de interiob⁹.& Aꝑ.in.31.ꝑticula de ꝓblema tib⁹.ꝓblemate p°. ¶ Sȝ tu dices.g° oculi homi nis trāsmutabūtur i aliā speciē.dico qđ lumino sitas illa oculoꝝ.lȝ sit i animalib⁹ aliaꝝ specieꝝ ab homine.tamē nō seqt̄ naturā specifica un⁹ spēi animalis.qa non repiet̄ nisi in una specie a nimaliū.sequit̄ g° modū mistionis accidētalem potētē sequi plures species.q modus cōplexio nis & substantie a natiuitate uel tempe poterit in aliquo homine repiri.qui uidebit in tenebris & umbra. ¶ Ad cōtrariū dico qđ sermo.A.est uerus.qa dic̄ qđ si lux insit oculo a natura ei⁹ tūc uideret in obscuro.& h° ē uerū.& iō illud animal in cuius oculo inest lux de natura intrin seca uidet in obscuro.

CVra ē additio Hic pōit curā & pȝ ¶ Est sciendū qđ cura oppōit̄ cāe halyhar.erat aūt cā paucitas spūs cui opponit̄ addēdo in hūectatiōe .s.ꝑ nutrimētū mltiplicās sanguinē laudabilē. qa ex h° mltiplicat̄ spūs.erat ēt cā ei⁹ subtilitas multa.cui⁹ imponim⁹ cū igrossatiōe.dādo ciba ria grossa ut uinū grossum.i.rubeū. ¶ Est.2°. dubita° an istis cōpetāt cibaria grossa.uidet̄ qđ nō ꝑ Iesum tract.3°.ca° .2° ubi ꝓhibet cibaria grossa. Dicēdū cibaria grossa quedā sunt multi nutrimēti & hōidi sicut uinū rubeū respectu ui ni subtilis antiqui & carnes porci & talia cōpe tunt.quedā sunt cibaria grossa pauci nutrimen ti & sici sicut lentes caro bouina antiqua & cau les & huiusmōi & hec nō cōpetūt qa licet igro sent tn̄ nō multiplicāt eū. ¶ Secūdo est du^m q̄ re omisit signa. Dico qđ lesio ꝓpatōis.s.uidere de nocte & nō uidere de die est sig^m subtilitatis & multe paucitatis in spirtu uisibili. Cāe autē paucitatis spirtus & subtilitatis sunt intellecte ex primo ca° huius tractatus.

SVnt colores &c̄. Hec est passio q̄ me ꝑduxit ad studiū in scientia ocu lorū.& ad exercitiū opatiōis in ea quā a pueritia usq ad tēp⁹ p̄sens icurri q̄ pluries. O igit̄ eterne claritatis fulgor. O pelagus incōprehensibilis ueritatis inestima bilis pietatis.& misericordie ifinite.pater fili⁹ & sp̄us sanct⁹.meos ocłos ab omni ꝑiculo serua re digneris.ut q longo tēpore ꝓ solute hūanoꝝ oculoꝝ laboriosaȝ opaȝ tribui đ cōseruatōe mei lumis.tua mihi misericordia recōpensēt.h° aūt capitulū cū oib⁹ sequētib⁹ pōt cōtinuari dupli citer. Prio qđ postq̄ .A.determiauit đ noctilopa & halyhar. ¶ Hic determinat de imaginatioi bus. Secūdo pōt continuari sic.qđ postq̄ deter minauit de nocumēto uisus qđ pōt dici diminu tio. Hic determinat de eo qđ dicit̄ corrup° & qa q̄dā corruptio uisus sinificat aquā .iō dico qđ prio determinat đ corruptiōe imaginatiōis q̄tū ad uisuȝ.2° determinat de aq̄ que ē quādo ē in principio corruptio in uisu.3^a ibi.descens⁹ aque ē egrituto. Pria in tres qa coruptio uisus ł qa hō iudicat extra esse qđ nō est & hec dicitur egritudo iaginatōis uel qa iudicat rē minorē q̄ sit & hec ē dillata° pupille ł qa iudicat rē maio rē q̄ sit & hec ē cōstrictio pupille.p° g° determi nat de prima.secūdo de secūda tertio de tertia. ibi secūda.alintisar est ut fiat.tertia ibi cōstrictō est ut sit . Prima in tres.primo de imaginatōib⁹ determinat q̄tū ad diuersitates earuȝ & cās.2°

q̃tū ad ſigna.3° q̃tū ad curā ibi 2ª. ſigna eorū
que ſunt.3ª ibi.primū imaginationū Pria in tres
p° oſtēdit quid ſunt imaginatiões.2° inueſtigat
eaꝝ cās.3° põit diuerſitates in modis ipſaꝝ. ibi
2ª.& cā i eis.3ª ibi.& iſte quidē imaginatiões.
¶ Dic̄ p° q̄d imaginatiões ſunt colores q ſentiū
tur &c̄.¶ Nota prio q̄d hec paſſio uocat̄ ima
ginatiões fantaſie & appitiones & omnia idem
ſignificāt.Dixit aūt imaginatiões & colores in
plurali pp multā uarietatē q̄ accidit in eis & in
colorib⁹ eaꝝ ut patebit.qa aliq̃do cõtingit q̄d
iſte res que uident̄ ſunt uere res i aere exiſtētes
quas cõprehēdit uiſus acutus.& aliquādo ſunt
res uere ſtantes in oculo & iudicantur eſſe in a
ere.extra.ET CAVSA.Hic inueſtigat cās.&
p° p̄mittit cāʒ cõem imaginationū.2° põit q̃daʒ
diuiſionē.ut ineniat cās ſpāles ibi 2ª.& illa res
¶ Eſt ſciendū p° q̄d Aui.ſumpſit ſpaciū rei q̄
moet ad imaginatiões a criſtallina ad res que
cõiter uidēt̄ ut cœlū montes & pietes & huiuſ
mõi.Ratio ē.qa de reb⁹ mouentib⁹ ad imagia
tiões quedā ſunt in aere.& quedā ſunt in oculo
ut apparebit.Propter h° g°.A.ſumpſit taʒ ma
gnū ſpaciū & dixit.Cā in eis ſcʒ imaginatiõib⁹
ē ſtatio &c̄.¶ Secūdo ſciēdū q̄d iſta res que
ſtat inter glacialē.i.criſtallinū & ea que uident̄
cõiter ut montes pietes &c̄.debet eſſe nõ puia
.i.nõ dyafana uel trāſparens.qa ſi eſſet puia
puietate cõſimili ſpacio tūc ipſa nõ moueret ad
imaginatiões.i.nõ eſſet cā imaginationū.ſʒ eſſet
mediū i uidēdo.Dico aūt puietate cõſimili ſpa
cio qa ſi eſſʒ puietas nõ cõſimilis eſſet cā imagi
nationū.ſicut uitrū lucidū q̃uis ſit i aere mouet
per ſe.ſimiliter ſi aliqua humiditas puia eſſet
in humore albugineo & nõ eſſet ſimilis puieta
tis ipſi albugineo eſſet cā imaginationū.¶ Eſt
dubitatio utꝝ ſtatio rei non puie poſt glacialē.
uerſus cerebrum ſiue uerſus cruciationē neruo
rum ſit cauſa imaginationū.Videt̄ q̄d ſic.p° qa
uapores ſurgentes a ſtomacho uel a corpore in
criſibus ſunt cauſa imaginationū.ſed iſti uapo
res perueniunt ad loca poſt oculos. ergo. Secū
do uapor ſtās poſt criſtallinū põt ipedire tranſi
tuʒ debitū ſpēi uiſibilis ad cerebꝝ et ad coniun
ctionē neruoꝝ.g° poterit eſſe cā imaginationum
¶ In cõtrariū ē Aui.q dic̄ iter glacialē & iter.
eā &c̄.¶ Dicēdū q̄d imaginatiões ſunt duplices
quedā ſunt nocumēta uirtutis imaginatiue que
apparēt in tenebris & in lumine.ſicut uidem⁹
in freneticis.& iſte eueniūt ex materieb⁹ ſtanti
bus poſt oculos.ſ.in cerebro inficiētibus locū
uirtutis imaginatiue.quedā ſunt imaginatiões
que ſunt nocumēta uirtutis uiſibilis que ſoluʒ
apparēt cū ē actus uiſiõis.ſ.in lumie.ita q̄d cū
homo nõ uidet ex trinſeca.nõ apparēt ſibi ibi
maginatiões & loq̄t̄ d̄ iſtis i h° ca°.cū dic̄. iter
glacialē &c̄.Et de his querit queſtio.¶ Dico
ergo duo.p° q̄d ſi uiſio fit in criſtallina.& nõ p⁹
eam.ſtatio rei nõ puie poſt criſtallinā nõ eſt cā
imaginationū.Ratio ē quia res que nõ mouet
ad uiſionem uel que nõ ē obſtaculū in uiſione
poſitū inter uiſibile & uidēs nõ põt eſſe cauſa
imaginationū.His eni modis res nõ puia.eſt cā
imaginationū.ſed res poſt criſtallinā ſtans non
põt mouere ad uiſionē nec eſt obſtaculū mediū
qa uiſio fit in criſtallina & nõ poſt.ut p̄ſuppõi
tur.ergo.¶ Dico 2°.q̄d tenēdo q̄d uiſio fiat in
cõiunctiõe neruoꝝ & nõ in criſtallino poſſʒ defē
di q̄d uapor exiſtēs poſt criſtallinū nõ ē cauſa
imaginationū.Ratio qa 2ᵐ uiā quorūdā & ē
cõior uia uapor exiſtens in oculo ur̄.& iõ ē cā
imaginationū.Si g° uapor poſt criſtallinū non
poterit uideri.g° nõ poterit eē cā imaginationū
q̄d aūt nõ poſſit uideri declarat̄.quia apud tenē
tes q̄d uiſio fiat in cõiūctione neruoruū ſpirit⁹
uiſibilis in criſtallino recipit depuratiõeʒ ultiaʒ
ante eā cui cõiungit̄ actus uiſionis q̄ depuratio
ē neceſſaria pro actu uiſionis.Res g° que ē poſt
criſtallinū cū nõ poſſit recipe depuratiõem in
criſtallino nõ poterit mouere ſpiritū uiſibilē in
neruo cõcauo ut fiat uiſio.Sʒ uia cauillandi hāc
rationē ē q̄d illa depuratio requirit̄ p uiſione
pfecta.ſed p uiſione impfecta nõ ¶ Dicenduʒ
q̄d illa depuratio requirit̄ p uiſione ut uiſio ē
Et ſignū hui⁹ ē.qa ſi criſtallina moueat̄ extra
ad corneā nõ fiat uiſio nec rei poſt nec i criſtalli
na q̃uis poſt criſtallinā fit illuminatio.& nõ ſit
alia mutatio.hic eēt multū plongādū.Secunda
ratio ē.qa delatio ſpecieꝝ uiſibiliū a criſtallina
ad cruciatiõeʒ nõ ē 2ᵐ legē linearū.& iõ uapor
ille ibi exiſtēs nõ occurit parti.lineaꝝ rerū uiſi
biliū.ſic occurrit cū res defert̄ ad criſtallinā.&
iõ nõ põt eſſe cā imaginationū p illū modū qa
ēt poſt declarabit̄.¶ Sʒ tu dices iſte uapor q
ē poſt criſtallinā q̄d ipedimētū fac̄.¶ Dico q̄d
facit ipedimētū debiti aduent⁹ ſpūs ad criſtal
linā.Vnde debilitat̄ uiſio & nõ fit ex hoc fan
taſia uel imaginatio.& cõſydera h° .quia eſt
locus ſpeculatiõis cõtraria eni cõcl̄io huic appa
rentius defenderet̄. Ad cõtraria patet ſolutio
Ad primum dico q̄d uapor ſurgens a ſtoma
cho uel aliunde non eſt cauſa imaginationum
de quibus eſt ſermo niſi pueniant ante faciem
criſtallini ut innuit Gal.p° pnoſticoꝝ.come°
24.& A.in 2ª quarti.ca° de ſignis ex actione
man⁹ q̄d fit penetrando de poro in poꝝ pueni
endo p uenas ad artharias rhetine & uuee uel
alias.¶ Ad ſecunduʒ dico ꝙ uapor criſtallini
ſi impedit tranſitum totalem eſt cā ſicitatis.
ſed ſi impedit tranſitum in parte determinata
non eſt cā deſtructionis imaginationis.qa non
impedit partem uiſibilis ſpūs i parte.qa d̄latõ

ut dictũ ẽ nõ fit zm modũ liniarũ. ¶ Eſt z° du
bitatio.an res nõ puia exiſtẽs poſſit uideri. Vr̃
qđ nõ.p° qa uiſibile poſitũ ſup oculo nõ põt ui
deri.ut patet in z° de anima.g° multo minus
uiſibile poſitũ itus i oculo. ¶ Secũdo ſic.uiſio
uideť fieri p multiplicatiõez ſpẽi in aere puio
uel aq̃ cũ ad uiſiõez requirať mediũ extrinſecũ.
ut pz in z° de aia co° .16°.ſz res nõ puia ſtans
in oculo itus nõ multiplicat ſpẽm p aerem ergo.
¶ In cõtrariũ ẽ qđ appz ad ſenſuz cũ uapores
exiſtentes i oculo iudicať a nr̃o uiſu. ¶ z° ſic qđ
quo uiſus iudicat zm diuerſitatẽ ſui coloris &
figure illud uideť.ſz uaporib⁹ exiſtentib⁹ in o
culo iudicamus zm diuerſitatẽ coloꝝ.ut ſi ſunt
melãcolici nigri & ſi ſunt colerici citrini iudicãť
citrini.ut cõiter ſentiũt auctores & expſſe põit
Haly.in tra.z° co°.180.qđ ẽt de figuris appz.
¶ Item ſpecies ſenſibiles conſeruate in uirtute
memoratiua uel impreſſe ab aliquo uapore re
uertẽtes uſq; ad oculũ poſſunt uideri.& indica
bũtur quaſi eſſent extra.ut põit Auer.in 3° col
liget.ca° de accidẽtib⁹ ſenſus uiſus ergo multo
magis h° uideť contingere ſi uapor ſit in oculo.
¶ In hac qõe ẽ duplex reſpõſio Reſpõſio pª
uſitata ẽ qđ uiſio eſt duplex.ſ.pfecta.& imp
fecta.in uiſione pfecta dico qđ nõ ẽ poſſibile qđ
res exiſtens in oculo uideať.Rõ ẽ.qa ad pfectã
uiſionẽ requiriť mediũ extrinſecũ in quo priu⁹
recipiať ſpẽs rei uiſibilis.& eo mediate recipiať
in oculo.ut põit Auer.in 3° colliget.ca.de ſenſu
uiſus.& in z°.de anima.pallegato comento. &
comẽto.74.illđ g° qđ ẽ in oculo nõ poterit pre
fecte uideri.ſz uiſiõe impfecta.Ratio eſt.qa ad
uiſiõez ipfectã ſufficit qđ uiſibilis ſpecies poſ
ſit formari in criſtallina.q̃uis nõ formeť pfecte
h° autẽ põt facere res intra oculũ.ſ.exiſtens in
albugineo uł in cornea.ibi eniz cõcurrit mediũ
dyafanũ.ſ.albugineus.ibi ẽt cõcurrit lumẽ.ſ.
a luce exteriori.qa ille uapor.ñ phibet ab omni
parte qn lumẽ poſſit uenire ad albugineũ & cri
ſtallina.qa ñ ex toto coopit uueã.qa tunc fieret
cecitas.Poteſt g° ſpẽs hui⁹ uaporis multiplicari
p albugineũ & recipi in criſtallino.& ſic uideri
& h° ur̃ ſentire Auer.i z° đ aia comẽto.116.ubi
ñ negat qđ ſenſibile poſitũ ſup̃ ſenſuz faciat ſen
ſuz tñ dic̃ qđ małſentiť.uñ dic.cũ ſup ſenciẽs
fuerit poſitũ ipſuz ſenſibile non ſentiet omnino.
aut ſi ſentit erit male.Hec ẽt uideť ſpãliter eẽ
ſententia Haly.in trac.z° comẽto.180.ubi dicit
imaginationes que uidẽť in oculo diuerſificanť
ſecũdũ illud qđ formatur in humiditate grãdi
nea de uapore qui agregatur in foramine uuee.
Vult g° Hali ꝙ uapor q ẽ in foramine.ſ.in albu
gineo format ſuaz ſpeciẽ in criſtalino & ex h°
uidetur.ſ.impfecte uel male & tñ q̃re iudicať
eſſe.extra rñdet qđ pp cõſuetudinẽ & ur̃ ſuper
ficialiter ſermo Ga. in p° pnoſticoꝝ.Aliã cãm
dat qa eſt error in iudicãdo de ſitu.ex qbus ſol
uũť due rões iã fcẽ.Hũc mõuz ñ repio ſufficiẽ
tẽ qa tũc res exñs in criſtalina nõ poſſet eſſe cã
imaginatõnũ.qa tunc nullũ eſſet mediũ q̊ criſta
lina moueretť.h° aũt eſt falſum qa ſi criſtalina
coloretur tũc uidet res illius coloris ut ponit Ie
ſus tractatu.3°.ca.de egritudinibus criſtalline
Contra ultimũ dictũ ponatur ꝙ pª uiſio ſit cuz
imaginatõib⁹ alicuius rei.ipe nõ iudicabit illas
intus.Alia uero cauſa nõ ſatiſfacit.immo idem
p idẽ declarat.Dico g° qđ rem ſtãtẽ in oculo q́
nõ ẽ puia poſſe uideri põt dupliciter intelligi
Vno mõ ꝙ p eius ſpeciẽ uideatur quã cauſet in
criſtalina & nõ ẽ poſſibile ꝙ aliquid exñs in o
culo uideatur.& hec cõcluſio eſt recte cõtraria
opinioni premiſe.h° iã pbatũ eſt de re que ſta
ret ſup criſtalina & dico ſi criſtalina ẽ principa
lis pticula in uidẽdo.Probatur h°.z° ſic.Auer.
in z° de aia mõſtat qđ ad ſenſum inq̃tũ eſt ſen
ſus reqratur mediũ & mediũ qđ uult qđ req
ratur ad uiſum eſt mediũ extrinſecũ ut pz ex di
ctis eiuſdem & ex.3° collz. ubi g° nõ.eſt.h° me
diũ ñ põt fieri ſenſatio.Sed tu dices.ego dicã ꝙ
nõ põt fieri ſanatio bene ſed male.Contra hoc
arguitur ſic.qa ſi indigẽtia medii eſt ptinẽs ad
ſenſum inq̃tũ ſenſus.g° in quacũq; ſenſatõe req
ritur ꝙ ſit facta ſiue bñ ſiue male.Hec tñ ſentẽ
tia Auer.nõ placet Pluſq̃cõmentatori in tegni
tract.3° illo ca°.Nerui uero & tenantos &c̃.Et
iõ arguo aliter ſic.ſi h° ẽẽt ꝙ res intra oculum
exñs per ſuam ſpeciẽ poſſet uideri tũc uuea uiđ
ri poſſet qđ eſt falſum qa ſemper uideremus
rem aliquã nigrã ſiue celeſtinã q̃lis color uuee.
Conſeª pbať qa inter criſtalinã & uueã ẽ me
diũ ſufficiẽs.ſ.humor albugineus & eſt lumẽ
.ſ.i die & ẽ res ñ puia.ſ.ſuperficies uuee que
eſt uere colorata.g° poterit ſuam ſpeciem multi
plicare in criſtallina & uideri.Hec rõ poteſt du
pliciter moleſtari.p° dicẽdo qđ lumẽ ñ illumi
nat albugineũ in illa pte in qua contangit ſuper
ficiẽ uuee.& ideo ñ põt multiplicari ſpẽs nigre
dinis uuee. ¶ Sz contra.qa oculus i pupilla ap
paret niger pp̃ter nigredinẽ uuee.ut ſup̃ đclara
tum ẽ.g° ſpecies nigredinis uuee multiplcať i
albugineo uerſus criſtallinũ.ſimiliter ibi ẽ lumẽ
per reflexiõez ad criſtallinã.Itẽ ſaltẽ pfunditas
circuli uideri deberet.& ſaltẽ in homine in quo
int⁹ pminerat uuea. ¶ Secũdo mõ poſſet mole
ſtari dicẽdo qđ illđ qđ facit ſuã ſpeciẽ i ſpacio
qđ ẽ intra circulũ uuee põt uideri.ſed ſi faciat
ſpeciem in ſpacio extra circulum.ſ.uerſus ſub
ſtantiã uuee nõ poteſt uideri.Sed contra quia
alicuic⁹ pupilla põt dilatari & nõ perdet uiſuz
imo uidebit ſi parũ dilateť.Sed manifeſtuz eſt
qđ tũc ſpecies reꝝ q̊ uidenť recipiunť in ſpacio

extra priorē circulū in cristallino est uniformis.
¶ 2° sic ad pricipale.si res existēs in oclo p suā speciē possz uideri tūc ēt possez uideri ab oclo extrinseco.hº est falsuz.qa si medic⁹ inspicit oculum ei⁹ q habet uaporē facietē imaginatiōem nō uidet illū uaporē.cōsequen³ patet.qa si ille uapor pōt causare suā spēz in albugineo & cristallino uersus itus eadē rōe uersus extra.s.uersus oculū medici ispicientis.hāc rōnez innuit.A. post.ut uidebit. ¶ Hec ratio posset solui.dicēdo qd uapor in albugineo facit maiorē spēz q̄ possit facere in aere sicut lapis in aqua apparet magnus & in aere appz paru⁹. ¶ Hec solutio tangit mlta difficilia uolēdo directe eā remouē & iō aliter ptransesē arguēdo cōtra sic.Si i albugineo spēs recipeṫ maior tūc omnia falsē iudicarēt.qa spēs rez extra ēt i albugineo recipetur. ¶ Itē res itus in albugineo existens.sic fac spēz in albugineo uersus cristallinā.ita facit eā in albugineo uersus oculū medici.ponaē enīz qd sit i medio albuginei.Itē res apparēs p mediū grossius siue dēsius ponaē φ appareat i q̄druplo maior q̄ si ipsa appareret p mediū rari⁹.sz uidem⁹ qd aliq̄ imaginatio appz ifirmo i q̄titate uni⁹ cimicis uel musce.g° medico ispicienti dz apparere in q̄titate uni⁹ pulicis qd tn̄ nō cōtigit
¶ 3° ad pricipale sic.si res existēs in oclo posz p suā spēm uideri.tūc pūctus albus existēs sup cornea.ut apparz post ei⁹ ulcera iudicareṫ alb⁹ ab infirmo qd ē falsuz.qa q̄to cicatrix cornee ē albior.tāto ifirmo appz nigrior.ut dclarat.expientia.7ª.pz.qa apparebit per spēz albi. Possz solui qd pter defectū lumis nō appz. Exēplū si aliqs cū spatulis opponat se lumini.& tu inspicias faciē eius appz tibi tincta.& tenebrosa.
¶ Dico qd nō ē simile.pº qa paru⁹ punctus i medio cornee dimittit tātū spaciū qd sufficit totus albugine⁹ illuminari.Secundo qa saltē per reflexiōez luminis a tela aranea & uuea & cristallina illuminabiṫ superficies pūcti ab intra.
¶ Quarto ad pricipale sic uisibile qd per ppriā spēz mouet stante eadē pupilla in eodem spacio semper appz in eadē distātia.sz iste imaginatiōes nō ppz in eadē distantia.Sz si hō aspicit aerē uideṫ sibi qd sit in aere.& si aspicit librum uidetur qd sit in libro apparet ergo qd res nō peruia stans in oculo non potest uideri per suam speciē. ¶ Sem tu dices nos quandoq; uidem⁹ lumen qd ē intra oculos. ¶ Dico qd nō est simile de lumine & rebus non peruijs .quia lumen habet esse magis intentionale q̄ colores rerum nō puiarum.& ideo ut colores gradatī perueniant de esse materiali ad immateriale requirunt medium in uidēdo qd non est necessarium de lumine.Et ex hac instantia possz molestari.propō A.uer.supra posita.que dicit qd

indigentia medii est pertinens ad omnem sensū
¶ Dico 2° φ alio modo potest intelligi φ res non puia existens in oculo uidiaṫ non per ppriā speciē quā cāet.sed p speciē rerū uisibiliū ab extra uenientiū que species modificātur in earum recēptiōe secūdū naturā uaporis in oculo exñtis.& hº mō dico φ res exñs in oculo uideṫ. Rō est qa cū nō uideatur p primā speciē quaz causat oportet qd uideatur mō dcō cū nō sit alius modus.& hº sic declaratur.qa iudicium de sensibilibus sit secūdū modū receptōis eorum & recipiēs recipit secundū mōuz dispōis sue.g° uapor exñs in oculo.uerbi g̃.si sit rubeus & cuz sua rubedine hēat trāsparētiā sicut hēt uitrum rubeū.tūc res q ab extra uidenṫ recipiuntur in oculo in pte ubi ē uapor mō rubeo & iō ibi apparēt rubee.nō g° est hº iudiciuz qa uisus iudicet uaporē rubeuz.sz iudicat librū rubeū in illa pte in qua species libri occurrit rubeo uapori. & hº iō qa recipitur mō rubeo & iō si iste uapor rubeus occuparet totū albugineū oia iudicarētur rubea sed occupādo ptē soluz iudicanṫ rubea in illa pte in qua species rei occurit in se uapori rubeo puio.Si autem uapor uel alia res stans intus in oculo nō sit peruia tūc si totū occupat foramē pupille inducit cecitatē.si uero occupat partē tūc spēs rerū ab extra uenietiū nō possunt penetrare ad cristallinā per ipuz uaporem nō peruiū.& iō cristallina iudicabit tūc illā rez esse obscurā siue nigrā siue perforatā siue secūdū alios mōs iudicioꝝ priuatiuoꝝ & secūdum modū & formā illius uaporis erit iudiciū de re secūdū illā partē.nō g° oculus iudicat uaporis nigredinē nec suam formam.sed iudicat per speciē rei uisibilis ab extra uenietis secūdū modū sue receptōis.& hec est snia.A.in hº ca° ut apparebit & infra in ca° de aqua cū dicit intētio illius est qd nō uidet sed imaginatur tenebras Vult.n.A.qd si aliqd sit i medio pupille.uū homini apparet qd res extra sit perforata nō est qa uideat foramē positiue.sed priuatiue & hº sentit.G.in.4° de accidēti cū dicit.si imedio pupille paꝝ ex illo hūore grosso existat & circunstācia eius sint clara oia que uidet putat esse forata eo qd partē quā uidere nō pōt iudicat esse foratā.Ide et pōt intelligi a.G.pº pnosticorum cōmēto.24.uel.25.semp.n intelligimus ab auctoribus pdictis qd uapores in oculo nō uidentur qa sint obiecta uisā sed uidētur uidēdo alia que uidētur secūdū dispōez factaz per uapores in oculo. ¶ Ex quibus soluitur dubitatio alia an res stās in cristalina sit cā imaginatiōis. qa appz qd sic. ¶ Ex qb⁹ patz solutio ad cōtraria Ad rōem cū diciṫ illd uṫ de q° uis⁹ iudicat 2m diuersitatē coloris & figure.Dico qd ueꝝ ē si iudicz d eo sic d obiecto.sz hº n̄ ē.sz iudicat uis⁹

de rebꝰ receptis ab extra zm dispositioēʒ uapo
ris.q ē in oculo.& h° ēt modo uisibile positum
sup uisuʒ facit malā uisiōeʒ ut intellexit Auer.
supra. ¶ Ad secūdā dico qđ spēs reuertētes a
pte post acquisiuerunt suā imaterialitatē. & iō
nō indigent medio extrinseco. ¶ Ad aliā cū dr
qđ nō plus requirit ad uisiōeʒ nisi multiplicēt
spēs &c. Dico qđ requirit multiplicatio spei đ
bita sic reqrit in cristallina q̇ extra pminet in q̄
generat spēs.& tñ nō ur.qa nō cū ordine đbi
to pingit. ET ILLA res. Hic pōit qdā diuisio
neʒ ut inueniat speciales cās imaginationū &
diuersitates.& prio premittit diuisiōeʒ z° đcla
rat.ibi zª.& intētio primi. Dic p° qđ illa res n̄
puia stans intra cristallinā & res q̇ uideǹt ul'ē
ex eis q̇ nō sunt cōsueta cōprehēdi.& h° ē qđ
dic.hec ē ex eis quoꝝ simile nō cōprehēdit i.nō
similibꝰ omnino.i.qa nec ipsa nec res sibi simil'
in puietate ē cōsuetū qđ cōprehendat. sʒ extra
coēm cōsuetudinē homini cōphēdet ab homine
acutissimi uisus.q uisus ē extra cōsuetos uisus
& extra cōes hominibꝰ.& iō dic.& neq̧ cōphē
dit &c ul'ē illa res ex eis q̇ cōphendit uisus.
q̄uis nō sit ultie acutꝰ.sʒ sit medīꝰ & sit uisibꝰ
cōsuetis hominibꝰ.qa cōiter hoies nō habēt ui
sum extremū in acuitate.imo in paucis repitur.
sʒ hʒ uisuʒ mediū iter đbilē & acutū. ¶ Est du
biū cuiꝰ oculꝰ sit potētior in uirtute uisiua pue
ri ul'iuenis Vr qđ iuuenis.qa Gal.in 6° đ regi
ne sanitatis pōit qđ uirtutes animales i iuueni
bus sunt potētiores.& i pueris naturales. In
cōtrariū ē Mesue in c° đ cōseruatiōe sanitatis
oculi.q docʒ oculi sanitatē cōseruare cū rebꝰ que
reddūt tenerā substantiā oculi.sic ē tenera sub
stātia ocl'i.puerilis. ¶ Quāuis tñ utraq̧ ps pos
set defendi. Dico qđ in hoie tēpato ocl'us ē pfe
ctioris uirtutis in iuuētute q̄ in pueritia. Ro ē.
qa tūc oculꝰ ē pfectior qñ n̄ ē i eo hūidū nimis
exuberans nec nimis crudum nec nimis paucuʒ
nec nimis siccum. sed oculus temperatus est
huius in tempore iuuentutis quia in pueris mul
titudo albugiei & cruditas fac ocl'os uarios siue
uirides.ut sup̄ pʒ i trac.z°.i senibꝰ uero pauci
tas hūidi fac ocl'os glaucos.uisꝰ aūt medīꝰ ē op
timꝰ.s.iter mltū & paucū hūidū.ut pʒ p philo
sophū.in 5° de generatiōe animalium ca z°. Ad
Mesue dico p° qđ p pueros intelligit iuuenes.
Vl'dico qđ loqt de bona dispositiōe ocl'i.q̄tuʒ
ad lenitatē supficiei.q lʒ i pueris sit forsaʒ pfe
ctior.alia tñ q̇ sunt principaliora i actu uidedi
pfectiora sunt i iuuenibꝰ. ET INTENTIO.
Hic declarat mēbra diuisiōis.p° qūo statio rei
nō puie iter glacialē & ea q̇ uidēt ē cā imagina
tiōuʒ.qa cōprehēdit illa res a uisu acutissimo q
n̄ ē đ uisibꝰ cōsuetis & oibꝰ.imo extra cōsuetu
dinē. Secūdo declarat qūo statio rei nō puie iter
cristallinā & ea q̇ uidēt ē causa imaginationum
quia illa res comprehenditur a uisu q̄uis non
sit acutus sed sit de cōsuetis cōiter.ibi zª.diui
sio aūt altera. Prima in tres qa res que stāt in
cristalina & ea que uidētur uel stāt in spacio.s.
in aere uel in oculo.s.in albugineo uel in cornea
Prio g° ōndit qūo res stās in aere ē cā imagina
tiōū qa cōprehēsa a forti uisu.secūdo qūo res
stās in oculo.tertio comperat has res ad uisus
non acutos.ibi.zª & similiter cū sunt.ibi.3ª.ue
rūtñ hec duo. ¶ Dicit p° ꝙ intētio primi.i.intē
tio uel intelectus eius qđ p° dictū est.s.ibi &
illa res &c. Est sciendū qđ aer.i.spacium nos
circūdās semp hēt secū mixta quedā corpora p
uissima que uocātur athomi uel psigmata a.G
in primo de uirtutibus aialibus ca°.14.& nō so
lum aer sed aqua hēt secū aliqua corpa paruis
sima secū mixta & iō dicit a qbus aer nō eūat
& reliqua.s.spacia ut aqua. Cū g° uisus est for
tis ualde uidet hec parua qñ sunt uel uolāt pro
pe uisum qa si distarēt pp puitatē nō uideren
tur a uisu quātūcūq̧ acutissimo & iō dixit ppe
uisum & talis modus imaginatōum ē sicut si
bil qui accidit hōi ex acuitate sensus.auditus ut
ponit rasis in secūdo cōtinētis & Iesus tract.3°.
ca°.p°. ¶ Secūdo est sciēdū ꝙ iste uisus acutꝰ
lʒ uideat huiusmōi res debiles & ocultas uolan
tes in aere.non tñ clare distinguit eas qa in sub
tilitate sunt ppinque aeri & iō stat hō in dubio
an uideat uel uiderit aliquid uel nō & hoc est
qđ dic pter ppinqtatē. ¶ De secūda pte pʒ.
Est sciendū ꝙ nulla cōplō nec natura.i.copō ē
in qua nō sit euaporaº & p cōsequēs ad cuius
oculos nō pueniant aliq uepores a corpe uel ab
ipso met oculo surgūt qui uapores sunt subtili
simi & puissimi & iō sunt potius quedā uesti
gia uaporū.cum g° oculus est acutissimus in ui
sus tūc pcipit istos uapores & sic fiunt imagina
tōes & h° est qđ dicit.& similiter.s.uisus acu
tus cōprehedit quedā debilia & oculta cū sunt
in interiori pte.i.cū sunt in oculo.ista aūt que
sunt intus sunt pp uestigia uaporū & suple.&
ex eis uaporibus nō eūatur &c.uel similiter n̄
eūatur ex eis.s.paruis formis &c. ¶ De tertia
parte dicit & patʒ. Est sciendū p° ꝙ quāuis ui
sus acutissimꝰ q in paucis repitur cōprehendat
hec duo.i.huiusmōi oculta uolantia i aere & hu
iusmōi uapores qui sunt in nobis a qbꝰ corpus
non eūatur.uisus tñ nō ultime acutus nō cōpre
hēdit illa.sed ocultātur.sibi.& ideo dicit. uerū
tñ &c. ¶ Secūdo est sciendū ꝙ iste imaginatio
nes que fiunt ex acuitate sensus uisus nō debēt
reponi in numero egritudinū nec ille uisus de
bet dici nocitus.& iō dicit ista.i.& iste imagina
tōes &c. ¶ DIVISIO aūt. Hic ostēdit qūo
statio rei nō puie inter glacialem & res que ui

dentur est causa imaginatõnum qa illa res conprehēditur a uisu q̃uis non sit acutus sed sit ꝗ cōibus in cōsuetudine hōinū & primo premitit quādā diuisionē. zº exeqtur. ibi. zª. & illa que

¶ Dicit pº qꝺ diuisio altera. i. alterū mēbrum diuisionis qꝺ est supra positū ibi. aut est ex eis que cōprehēdit &c̃. ¶ Est sciendū qꝺ imagiatres que sunt de huiusmōi mēbro diuisionis diferūt a p̄dictis in tribꝰ. primo qa ille fiunt a rebꝰ solum stātibus in ocl'o uel in aere. sed iste fiunt a rebus stātibus in oculo solum. Secūdo qa ille cōphēdūt a uisu acuto. & nō ab alio. & iste cōprehēdūt a uisu q̃uis nō sit acutꝰ. Tertio qa ille n̄ cōparēt ad nacumētū. & iste sic. ¶ ET illa. Hic exeqt. & pº de imaginatiōibꝰ p̄dictis. cuiꝰ cā ē in tunicis. zº cuiꝰ cā ē in hūoribꝰ. ibi zª. illa aūt que existit. Pria in duas. prio pōit cām huiꝰ imaginationis. zº remouēdo dubiū ꝺclarat. ibi zª. & nō apparet. ¶ Dic̄ pº qꝺ illa res q̇ est cā imaginatiōis. q̇ cōphēdit a uisu. & si n̄ sit acutꝰ q̇ res ē i tuīcis ocl'i. ē ut sit sup corneā &c̃. Est sciendū qꝺ res nō puia stans in cornea ē cā imaginatiōuz zm qꝺ dicet. In alijs uero tunicis ocl'i nō. nisi in aranea. de q̃ dabat intelligi cū dic̄ de ea q̇ ē in albugineo ul'in cristallino. Hec aūt res nō puia ē uestigiū. s. cicatrix remanens ex uariolis obtalia &c̃. Et alijs. s. ulceribꝰ ꝺ qbꝰ plixe dictū ē in zº trac. huiꝰ. ¶ Est dubiū q̃re dixit uestigiū occultū ualꝺ. ¶ Dico qꝺ tunc pprie dicit qꝺ homo hꝫ imiginatiōes qn̄ te inspiciēte oculū infirmi nihil potes in eo discernere ꝺ macula. & tn̄ infirmus uidet corā se huiusmōi fantasias. hº aūt maxie cōtingit cū uestigiū ē occultū in oculo hominū intuentiū. ET NON appꝫ Hic remouet dubiū. ¶ Diceret aliqs. re hoc uestigiū uidet ab oculo infirmi & nō uidet ab oculo exteriori. s. medici uel alteriꝰ inspiciētis. Et in hº. A. declarat qūo res nō puia stās. i. ocl'o ur̄ ab oculo ipso in q̇ stat. & pº p̄mittit qꝺ illꝺ uestigiū nō appꝫ oculis exteriꝰ. s. oculo medici ul'alteriꝰ intuētis. & appꝫ ocl'o interiꝰ. i. uersꝰ intꝰ. qa oculo in quo ē uestigiū. zº declarat hº ꝙ dic̄. ppterea &c̃. Et prio ꝺclarat. qūo appꝫ ocl'o interiꝰ. zº qūo nō appꝫ oculo exteriꝰ. ibi zª. q̇ si zm ueritatē. ¶ Dic̄ pº qꝺ huiusmōi uestigium appꝫ oculo interiꝰ ppterea. qa locus cornee in q̇ ē uestigiū nō ē uel fit puiꝰ. & iō nō pōt deferre p illā ptē spēs uisibiliū. gº ptes uise ex eo qꝺ sentit ut ꝺ re colorata et aere puio. i. ꝺ aer̄ puio & lucido q ur̄ & ē mediū in uidēdo ptes Dico magne zm q̃titatē occultant p ipsū. s. uestigiū Pōt gº ex dictis. A. formari talis rō illꝺ appꝫ oculo interius. p qꝺ locꝰ cornee in q̇ ē n̄ fit puiꝰ. sꝫ p uestigiū q̃tūcūq; puuꝫ locus cornee i quo ē nō fit. puius ut patet. qa aliter non diceret uestigiū. gº appꝫ ocl'o iteriꝰ. maiorē uero rōis. A. pbat. qa p ptē cornee nō puiā ubi ē uestigiū nō pn̄t portari ptes spēi rei uisibilis. imo magne ptes rei uisibilis. siue sint res colorate. ut pietes & huiusmōi. siue sit corpꝰ lucidū. ut aer occultant. & qa occultāt uisus nō pōt illas iudicare positiue sꝫ priuatie. & hº mō pꝫ illꝺ uestigiuꝫ.

¶ Est sciēdū qꝺ istetio. A. ē ualꝺ cōsona nostre expositiōi supius posite. uolēs eni ꝺclarare qūo uestigiū in cornea appꝫ ocl'o interiꝰ. declarat p hº qꝺ phibet & occultat zm illā ptē in q̃ ē ps rei uise. Nō gº ul't. A. qꝺ illꝺ uestigiū uideat p suā spēm. sꝫ ocultādo ptes rei uisibilis ab extra Et cōsydera qꝺ si. A. dic̄ ꝺ uestigio cornee ꝙ hº nihil appꝫ ocl'o infirmi. multo magis hº ē uerū ꝺ uaporibꝰ stantibꝰ i cristallia ul'albugieo. zº ē sciēdū qꝺ si uestigiū siue uapor i ocl'o n̄ omio phibeat penetratiōeꝫ zm ptē i q̃ ē. s. coloret illā ptē. ut stet aliq̃ puietas. sic̄ dictū ē sup ꝺ uitro dyafano colorato. tūc res extra apparēt ꝺ colore illiꝰ uestigij ul'uaporis & phibꝫ recipi rē sub p̄po colore. & recipit sub colore uaporis. & iō sic iudicat. Q VE SI. Hic declarat q̃re illꝺ uestigiū n̄ appꝫ ocl'o exteriꝰ. s. ocl'o medici l'alterius inspiciētis. & prio facit hº. zº remouet dubium ibi zª. magna ps. ¶ Dic̄ pº qꝺ si hº uestigiū zm ueritatē repiret extra eēt res ualde pua sic qꝺ p eius puitatē nō uideret. & eodē mō. stās in cornea nō ur̄ pp peruietatē. & iō dic̄ q̇. s. res existens in cornea. ut uestigiū. l' q̇. s. ps cornee in q̃ ē uestigiū si repta foret exteriꝰ zm ueritatem. i. si poneret i re extra. ut i aer̄ l'i piete eēt pª illa ps. i. cornee ul'uestigiū occultū de qº dictū ē. & pter multā paruitatem non uideretur. & qa statim diceret aliqs. si hec res est ita pua qūo pōt ocultare magnas ptes rei uise. Rn̄det Auic. ꝙ hec res est magna ps respectu q̃titatis formarum que sunt in foramine uuee. licet sit pua ps respectu ētiū mōdi que uidētur & hoc est qꝺ dicit illa pars que est in cornea. i. uestigiū ocultū esset parua si extra poneretur & sup. tn̄ cū hº est magna pars formaꝝ. i. specieꝝ uisibiliū que sunt in foramine uuee qa per ipsum trāseūt & ueniunt ad cristalinā. Si gº hº uestigiū uel locꝰ in quo est magª pars specieꝝ. i. respectu specierum. gº poterit magnā partē secūdū quātitateꝫ de speciebus ocultare & de uisibilibus. Aliter tn̄ littera posset exponi & in idē reddit. ppter qꝺ est sciēdū qꝺ parti in qua est uestigiū occurrit aliqua ps speciei rei uisibilis que ps spēi est paruissimū qd. ita qꝺ si illa ps speciei uisibilis poneretur extra secūdū uarietatē qa esset aliq̃ res p se subsistēs uel forma realis esset parua & tn̄ illa pars esset magm. frustrū uel magna pars formarū uel speꝝ ueienciū ad pupillā & hº ē qꝺ dic̄. q̇. s. ps spēi uisibilis ocl'tata. si cteriꝰ &c̃. ¶ Est sciēdū qꝺ ut summit ab. A. in 6º. ꝺ

naturalib⁹ in fine in pupilla describit̃ forma uisus & uisibiliũ. Si g° forma mõtis d̃scribat̃. oꝫ qđ forma mõtis diuidet̃ zᵐ diuisiõeꝫ ptiũ pupille. imo si qs cõsyderat forma mõtis diuidit̃ zᵐ diuisiõeꝫ ptis pupille uł cristallie ĩ q̃ terminat̃ cõus lineaꝝ uisibiliũ. Si g° pupillã ł ptẽ ei⁹ diuidis ad tot ptes ad q̃t diuidit̃ mons. tũc pussima ps pupille ẽ incõpabiliter minor pua pte montis & iõ si illa pars pupille extra poneret̃ eẽt q̃ i insensibilis. & tñ ipa recipit spẽꝫ uisibilẽ q̃ ẽ spẽs magne ptis montis Paruissimũ g° uestigiũ qđ per suã paruitatẽ ẽ ocultũ ẽ ipediẽs uisionẽ magne q̃titatis mõtis ł alteri⁹ rei. ut xẽplũ ẽ i figura extra. ¶ Sꝫ tu dices pua ps. q̃ pupilla q̃ phibet uł recipit spẽꝫ ẽ ens naturale. lꝫ qđ libꝫ ens naturale ẽ sensibile ut dõit Auer. in. 8. phisicoꝝ. co°. 23°. g° illđ si extra põat̃ sentiet̃ cu⁹ cõtrariũ dic. A. ¶ Dico qđ si ẽ sensibile. ẽ sensibile occultũ Vł aliter dico qđ minimũ entis naturalis p se potẽs subsistere ẽ sensibile. illđ aũt minimũ qđ recipit magnã ptẽ montis uł phibꝫ ẽ ens naturale inexistens ñ tñ possꝫ existere nec p diuisũꝫ i actu haberet illã opatiõeꝫ. Hic uero eẽt loc⁹ speculatiõis. LI A aũt Hic exeq̃t̃ de imaginatiõib⁹ q̃ꝝ cã ẽ i hũorib⁹. & prio p̃mit tit. diuisiõeꝫ. dicẽs. qđ ẽ zᵐ duas res. i. zᵐ duos modos. z° đclarat. 3° isert quadã aliã diuisionẽ. ibi zᵃ. quoniã aũt iã. ibi tertia. illđ uero euacuat̃ pma pꝫ. Et zᵃ ps diuidit̃ in duas. primo declat unã p. ẽ. z° aliã. ibi zᵃ. aut accidit. ¶ Dic prio ꝙ pm⁹ mod⁹ fiendi imaginatiões ex re q̃ existit i hũorib⁹ ocłi. ẽ qm̃ ẽ iã cõuersa substãtia ei⁹. s. hũoris albuginei uł cristallini i humiditate & c. ¶ Est sciẽdũ qđ hec cã imaginatiõis quã Auic. hic inuestigat ẽ q̃ accidit ualꝫ frequẽter. Cõtigit eni qđ in hũoreꝫ albugineũ aliquãdo penetrat aliq̃ hũiditas ualđ subtilis & satis clara. nõ tñ tãtũ q̃tũ ẽ hũor albugine⁹ & hec humiditas q̃i trãsmutat in ei⁹ naturã ptẽ albuginei quã attigit & ẽt albugine⁹ quasi illã ad se transmutat & h° accidit iõ. qa illa hũiditas ẽ satis cõformis hũori albuginco. ex pte ergo albuginei quã illa hũiditas tangit & ex illa hũiditate quasi cõficitur unũ. & illđ ẽ cã imaginatiõis. & hoc ẽ qđ dic̃ littera aut iã conuersa ẽ substãtia ei⁹. s. hũoris albuginei in hũiditatẽ ex eo qđ ẽ exteri⁹ ab ipsa. s. substãtia albuginei. i. ex aliqua hũiditate corporea q̃ uenit ex albugineo ab extra & intrat i eũ. ad qđ. s. extraneũ hũidũ cõuersa ẽ substãtia ipsi⁹ & c. s. albuginei quasi dicat. cũ g° dixerim tibi qđ substãtia albuginei iã cõuersa ẽ in hũiditatẽ ñ itelligo i hũiditatẽ qualitatiuã siue cõplõnalẽ. lꝫ in hũiditatẽ corpulẽtã q̃ ẽ q̃dã corpus humidũ extraneũ ad qđ cõuersa est substantia albuginei. quia sunt facti unum & ut sic unum potest dici conuersum in aliud. quia est quedaꝫ

mistio & h° uoluit littera exterior cũ dicit aut qm̃ iaꝫ cõuersa ẽ. s. suba albuginei ad ipsaꝫ sub̃stãciã hũitatis. s. p mistionẽ corporis. Sꝫ tu. d. quo g° ẽ cã imaginatiõuꝫ si hec hũiditas ẽ ita cõsimilis albugineo. Dico ꝙ lꝫ sit sił is nõ ẽ oĩo sic diafana uel sic subtilis. uñ alio mõ trãscũt p illã linee uisuales q̃ per ptẽ albuginei. imo cñꝫ lꝫ illa hũitas sit satis diafana tñ q̃dãmõ frãgit radiuꝫ & apparet sicut nebula clara. ¶ z° . d. tu. possꝫ ne illa hũiditas facere imaginatões absq̃ cõuersione ad subaꝫ albuginei & albuginei ad illã Dico ꝙ sic. s. A. nõ curauit ponere qa est notuꝫ & qa illa hũitas nõ diu durat absq̃ hac cõuersiõe ¶ No. ꝙ illa q̃ dc̃a sunt̃ albugineo possent intelligi đ cristallino lꝫ nõ sit sic facile ptẽ eius mi sceri & cõuerti cũ hũitate extranea ꝑpter aliq̃ duriciẽ qua hẽt respectu albuginei. AVT accidit. Hic đclarat aliã partẽ siue modũ. ꝑpter qđ est sciendũ qđ hic modus differt a ꝑcedẽti qa cã faciẽs has imaginatões ẽ mala cõplexio in albugineo. sed cã pdc̃i mõi est corpus hũidũ ut apparuit & iõ dic hic. aut accidit pti eius. s. albuginei malicia cõplonis. s. sine materia que permiscetur albugineo. ¶ Secũdo est sciẽdũ qđ p uietas siue disaneitas seq̃t̃ modũ determinatum cõploĩs siue cõmistiõis. ut inuit. G. in p° de regimine sanitatis ca. 6°. cũ g° mala cõplo eueniens hũori albugineo põt esse cã remotõis sue puietatis. iõ dix. Accidit malicia cõplõis eius. s. albuginei alterãs colorẽ impꝓpe sumẽdo colorẽ. iõ subdit & p. i. remouẽs eius puietatem. ¶ Tertio est sciendũ qđ notãter dixit pti eius quia si mala cõplõ accidit albugineo & remouet puietatẽ tũc fit. cecitas. sed cũ remouet in pte tũc fit imaginatio. & iõ dixit in littera quare nõ fit p uia illa q̃titas eius. s. ñ si nõ ex toto remoueret puietateꝫ. sed cũ coloratõe puietas staret sicut in uitro colorato & trãspareti tũc oĩa uiderẽtur illius coloris si tot⁹ albugineus sic esset disposit⁹ h° tñ nõ cõsueuit dici de imaginatõe. s. cñ oĩa que uidẽtur iudicãtur unius coloris. ¶ Quarto est sciẽdũ đ h° qđ A. dicit qđ ꝑter quatuor mõs male cõplõis remouerẽtur puietas hũoris albuginei cui superuenit mala cõplexio. s. ꝑter frigus aut. hũitatẽ. & Auicena nõ assignat modum secundum quem frigus uel humiditas cõplexionalis remouet peruietatem qa forsam credit eẽ notũ. frig⁹ eni fac̃ h° mortificando & constringendo. lꝫ humidũ fac̃ h° ingrossando. Conatur tñ A. declarare modũ p quẽ calidũ tollit puietatẽ. qa zᵐ illã partẽ albuginei cui occurit cõplexio mala calida. generat̃ q̃daꝫ. ut uapor aere us. qa calliditas euaporat & subtiliat partẽ albuginei. illa g° pars aeris mista parti albuginei faceã albã siue lacteã & remouet ei⁹ puietas & sit imaginatõ. & iõ sic expõat̃ zᵐ g° illã q̃tita

tē.i.zᵐ illā ptē albuginei i qua accidit mala cō
plexio calida apparet in ipso.s.albugineo aerie
tas.qa calor cōuertit ptē albuginei in aere3 uel
uaporē ¶ Et ex pprietate &c̄.Hic.A.ēt assi
gnat mō3 i q mala cōplexio sicca remouet puie
tatē ptis albuginei cū dic̄ aut pp siccitatē aggre
gantē uald̄.sicuū eni terrestricādo & accētrādo
aggregat ptē albugiei cui occurrit et tollit puie
tatē & maxie si ualde aggregat. ¶ Quito est
dubitatio.utrū aer mistus rei puie faciat illa3 al
bā.Vr̄ qd̄ nō.qa aer in se ē dua.⁹.g° mist⁹ rei
saluabit suā puietatē ¶ In cōtrariū ē.Aui.&
Ar.in 5° de generatiōe animaliū.ca° 5°. ubi dī
qd̄ aer plus trās albedinē fac̄. ¶ Dico qd̄ aer
mistus reb⁹ reddit illas albas.Rō ē.qa ei⁹ sub
tilitate illas plustrat.ut pōit Ar.& qa cōuertit
res ad quādā spumositatē & ipsa spuma ē al
ba.Vnde Ar.ibidē.aer albedinē fac̄ sic̄ spuma.
Idē pōit i z° de generatiōe animaliū ca°.5°. &
pp hāc cām ptisana cū oleo ē albior.si bene mi
sceat̄.fit eni ex h° spuma° qdam ut pōit Ar.zi.
pticula.de pblematib⁹.pblemate p°.Et ex h°
ēt accidit qd̄ lixiuiū oleo mistū.fit sic̄ lac.qa lixi
uiū diuidit ptes olei.& fac̄ aerē i ipsas penetra
re.& fit sic̄ spuma.l3 tñ nō appareat spuma.tñ
q̄to minores sunt anipulei suma.tāto ē albior
ut pōit Ar.i z° d̄ generatiōe animaliū.c° 5°.&
h° ē qd̄.A.uult.cū dic̄ .ex pprietate aerietatis
ē cū pmisceret̄ hūiditati subtilli puie.sic̄ ē albu
gine⁹ qd̄ faciat ipsa3 lactei coloris &c̄.Et nō so
lū aūt qñ pmisceret̄ subtilli hūiditati.imo qñ
pmisceret̄ reb⁹ grossis.ut app3 in disruptione
cornu nigerrimi.& i trituratiōe cristallini. Ad
cōtrariū dicēdū qd̄ l3 utrq3 sit puiū.tñ ex trās
mutatiōe ad iuicē pōt resultare aliqd nō puiū
l3 color alb⁹ sit ppīqor colori puio.sic̄ ēt ex rē⁹
q̄ ñ sunt nigre ut cortices granati & uinū simul
faciūt aliqd nigrū ¶ Sexto ē sciēdū qd̄ littera
q̄ dic̄ s3 erit illd̄ qd̄ supuenit ei ex ea.in alio est
littera uald̄ d̄ficilis.Et repio qd̄ Dy.exposuit
sic.Illa imaginatio q̄ fit a mala cōplexiōe sicca
erit in alio.i.app3 iuxta alid̄.qa si respicis murū
uł montē uł lignū apparet iuxta illd̄.Hec.expo
sitio ē cōis omni imaginatiōi.qa q̄lib3 res stans
i oculo cū inspicit̄ iudicat̄.qd̄ sit iuxta illd̄.imo
h° uī uł ōmi ōd̄ uī ut demōstrat Gal in x°.
li°.de utilitate pticulaꝶ.ex h° eni contingit qd̄
mōtes q p multa milaria distāt apparēt iuxta
se. ¶ Secūda expositō ē q̄ alias d̄di qd̄ siccitas
maxie sup uenit albugineo ex glaciali & uitreo
qa ibidē ē e⁹ pcessus & e⁹ huectatio.& iō dic̄
illd̄ qd̄ supueit ei.s.albugieo.ex ea.s.siccitate.e
rit i alio.s.uitreo ł cristallio zᵐ p'urimū. 3ª ex
positio ē ēt mea Propter qd̄ consydera qd̄ ima
ginatōes pueiētes a siccitate non sunt d̄ ca° ima
ginatōu3 pcedētiū aquā s3 sunt de ca° qa sunt

solū imaginatōes.Caᵐ aūt de imaginatōibus
maxie fit ut de eo p aquā portēdit.& h° ē qd̄
dicit.s3 illud qd̄ supuenit ei.s.albugieo ex ea.i.
siccita e erit in alio.i.ca° a ca° aque.i.catharacte
Vñ Rasis in.z°.cōti.ca°.3° auctoritate Iohanni
cii dicit qd̄ accidit pacieti ꝙ quasi uidet pillos
& cimices & nō ex inceptōe cataracte.sed ex si
citate albuginei in aliqb⁹ locis.4ª expo° ē mea q̄
placet.pp qd̄ sciēdū ꝙ tunc imaginatio ē ppē
qñ pti albuginei accidit qd̄ colorat̄ & pdit pui
etate.si.n.totū pderet nō diceret̄ imagina° ppe
& iō.A.dicit accidit pti e⁹.Pōit aūt.Auic.duos
modos in hac imaginatōe.pm⁹ ē qa cōuertatur
in hūitate ps sube ppe albuginei eo qd̄ intret in
eū aliq̄ hūitas.Alius ē qa accidat mala cōplō si
ne materia pmutans colorē albuginei.Hoc aūt
dupliciter intelligi pōt.Vno mō sine materia qa
nulla cōcurrat ca hūoralis uel uapor sed solum
causa primitiua & h° nō uidetur possibile nisi
raro qa caliditas frigiditas & siccu siue hūidū
sine materia uidetur qd̄ possit attingere unam
ptē paruā albuginei solā uerbi g̃.color fortissi
mus solis non uidetur qd̄ de albugineo tātā in
flāmare possit q̄titatē q̄tū est unū granū papa
ueris & nō plus & ab illa pte remoueat puie
tatē.Alio mō pōt intelligi sine materia qa licet
in mala cōplexione hac cōcurrat aliqua materia
uer.g̃.aliqs uapor intrās in albugineū.tñ ille
uapor remoueat puietatē a parte albuginei q̄
tāgit cōplexionē suā alterādo & non qa albugi
neus cōuertatur subaliter i illū uaporē nec ille
uapor in albugineū.sic ergo accidit albuginei p
ti malicia cōplexionis calide uel frigide uel sicce
uel hūide remouētis puietatē.Diceret post.sed
tñ illud qd̄ supueit ei albugineo ex ea.s.cōplexi
one mala erit in alio.i.in aliqua materia ut i ali
quo uapore intrāte albugineū.&h° dico utplu
rimū qa si aliud cōtingeret hoc raro esse ponit̄
.s.ꝙ a cā pmitiua uel alia alteratōe sine materia
una ps albuginei alteret̄ & alia nō.& h° pter
diuersitatē ptiū albuginei qa ut dicūt oēs phi
losofantes.ōe mistū eterogeneū .Quita exposi
tio est.qd̄ cā siccitatis erit in alio.i.qd̄ hēbit mul
tas alias cās qa quedā est per alteratōem.s.sici
tas & quedā per humidi cōsuptōem .Sexta ex
positio est ꝙ hic reasumit mēbrū diuisionis &
cōplet subdiuisionē eius ut dicatur qd̄ illa que
existit in hūorib⁹ est secūdū duas ptes.i.dicitur
uel quia substācia albuginei cōuersa est in hu
miditatē.i.aliqua hūitas siue aliqs uapor pue
niēs ab extra ad albugineᵐ aut accidit ei mala
cōplexio caliª fri.sicca et hu. Si aūt aliq̄ hūitas
puenit ad albugineū tūc illd̄ qd̄ pōt supuenire
albugineo ex ea.s.hūiditate.erit in alio.s. mē
bro a quo surgit illa hūiditas.siue q erit in toto
corpe ł stomacho ł cerebro.siue sit fixū accidēs

qa figat̃ ille uapor siue nõ fixũ.qa nõ figat̃. &c iõ merito infert.gº &c̃.Hec tñ texta expositio ex p̃missis põt itelligi. ¶ ERGO ñ euacuet̃. Hic ifert quãdã aliã diuisiõez & seq̃t ex q̃rta expositiõe.qa si aliq̃ mala cõplexio q aduenit p̃ ti albuginei.ẽ i alio ut plurim.u.qa ẽ i uapore t̃ i hũiditate aliq̃ itrãte albugineũ .gº hec imagina tio puenies ab ista cã uit̃ e accides nõ fixũ.sz p̃ uenit a uaporib⁹ q eleuãt a toto corpore.t̃ aliq̃ p̃te.& cũ sint subtiles ueniũt & recedũt sic fit in accidẽtib⁹ creticis.s.p sanguinẽ nariũ p̃prie.& post uoitũ .imo ẽt ante uomitũ.Et p⁹ irã.sup. & ẽt in ira.uit̃ ẽ accidẽs fixũ i eo.s.albugieo.& hº.qa hũres sunt grossi ñ resolubiles.Et portẽ dit aquã.i.ẽ signũ eq̃ qa catharacte. ¶ Est du bitatio.utp̃ imaginatiões puenietes a uaporib⁹ stomachi.portẽdãt aquã uit̃ q̃d nõ.q Ga.i 4º. de iteriorib⁹ uit̃ distiguere imaginatiões portẽ dẽtes aquã ab imaginatiõib⁹ stomaticis.idẽ ẽt Rasis in nono trac .Almãsoris.& Iesus trac 3º cº pº.Vñ Rasis i zº cõtinẽtis dic. imaginatiões ut sunt ex incepñõe catharacte uit̃ ex re cõcepta in stomacho. ¶ Itẽ imaginatiões.nõ fixe. & in qb⁹ nõ app3 turbiditas pupille nõ significãt a quã.ut inuit Aui.hic & Gal.in pallegato caº.s3 imaginatiões stomatice sunt huiusmõi.ut põit Gal.ibidẽ. ¶ In cõtrariũ uit̃ text⁹ Gal.in 4º d̃ iteriorib⁹.caº pº.ubi dic.sunt q̃dã imaginatiões sic his q sunt i pricipio catharacte.et subdit q̃d siũt p̃p colligãtiã stomachi uit̃ cerebri. ¶ Item 3oar iiº pº trac.8º cº 12 .dic q̃d hec aq̃ generat̃ ex uaporib⁹ & fumositatib⁹ ascẽdẽtibus a sto macho & a toto corpore supiu⁹. ¶ Itẽ Rasis i diuisiõib⁹ ponens pricipiũ eq̃ põit imaginatio nes q̃s postea diuidit in stomaticas. & non sto maticas. ¶ Itẽ.Aui cura imaginationũ porten dẽtiũ aquã doc3 purgare p̃pe stoãchũ. ¶ Dico q̃d uterq̃ imaginatiões possunt portẽdere aq̃ .s.stomatice & cerebrales.& que sunt ocl̃o p̃pe .s.de ei⁹ superfluitate.Rõ ẽ.qa omis uapor pue niẽs ad oculũ.s.interi⁹.& potẽs cõuerti i aquã portẽdit eã / uapor stomachi ẽ h⁹.ut p3.& etiã cerebri & superfluitas nutrimẽti ocl̃i.Vñ glosa 9º.Almãsoris dic.cã aq̃ q ad oculũ descẽdit est. qa illd̃ q̃d ad oclũ erat solũ dissolui ex ocl̃o ñ dissoluit.ut.p3 & c̃.q̃uis tñ hº sit certi⁹.tñ certi us portẽdũt aquã imaginatiões q fiũt cã cerebri t̃ ocl̃i q̃ cã stomachi.& hº p3 pº.qa materie cũ faciũt has imagiatiões & ueniũta cerebro.et ab ocl̃o sunt magis cõformes generatiõi aq̃ q̃ cũ a stoãcho ascẽdũt.qa sũt magis p̃piq̃ natur̃ stati ce/& aq̃se ut patet.secũdo qa difficilius ẽ ma terias faciẽtes illas imaginatiões euare.sed faci lius est purgare illas que sunt a stomaco.uñ.G in.4º.de interioribus ca.p̃dicto dicit q̃ hec ac cidẽcia p̃pter stomacum existẽcia faciliter pos

sunt curari.Auctores gº medicine quãq̃ distin guãt imaginatões stomaticas ab imaginatõib⁹ que sunt p̃ncipiũ aque.nollũt tñ negare q̃ ima ginatões stomatice possint esse principiũ aque sed uolunt q̃ nõ sunt sic certũ principiũ.& ideo nõ tatũ timet̃ de eis iõ Rasis 9º Almãsoris dic & hº eni q̃d cã stomachi accidit nõ ẽ mltũ timẽ dũ.ẽ tñ timẽdũ. ¶ Ex his cessant cõtraria.

¶ ET ISTE QVIDEM. Hic ponit diuersita tes imaginationũ.& p3. ¶ Est dubiũ.qa.Auic. isufficiẽter enumerat has diuersitates imagina tionũ.qa est diuersitas in colore earũ ut ponit Azaranius in cº de aq̃.& Haly.tra.3º coº 18º. ¶ Dico q̃d secundũ Haly.ibidẽ imaginatiões diuersificant̃.Vno mõ zm diuersitatem uapoꝝ qa si est multus est imaginatio magna & si est paucus parua.& si est uapor grossus apparet grossa.& si est subtilis apparet subtilis.& hoc improprie uocatur essentia. ¶ Sed tu dices si imaginatiões uidentur non per p̃priam speciem q̃uo potest apparere illarũ grossicies. ¶ Dico q̃ hoc est quando habent aliquaz transperantiam. Tertio si ẽ rarus uapor apparẽt rare imagina tiões.raritas uero reduci põt ad situ .qa ẽ sit⁹ priũ uit̃ cõsistit in situ priũ. ¶ Quarto si uapor stat in forma grani uit̃ cimicis t̃ musce t̃ fili uel rei subtilis.ut capilli app3 imaº figure ei⁹. & eodẽ mõ d̃ color̃.s3 hũor t̃ uapor cuiusq̃ coloris possit facere imaginationẽ q apparebit nigra p̃uatione lumis & iõ .A.nõ dixit de hac diuer sitate uel forsam dedit intelligi.Alii tñ modi sunt qbus imaginatões diuersificãtur ut itelli gitur ex eo q̃d p̃cessit de ca. hic uero ponit di uersitates imaginatõu3 maxĩe de uaporibus.& iõ dixit & iste. ¶ Est duº.zº.si de uapore alte rius mẽbri possit surgere imaginatio & prin cipiũ aque .dico q̃ sic.s.ab epate splene matri ce & gẽraliter a quocũq̃ mẽbro põt surgere ua por ad cerebrũ & exinde ad oculos ab eo põt esse p̃nm imaginatõu3 & hº est si ẽ subtilis .s3 si ille uapor sit aptus ingrosari erit principiu3 aque & cõsidera hoc.

SIgna eaꝝ. Hic.A.ponit sig.a imagi natõu3 & differẽtiã inter eas.& p̃rio ponit sig.a imaginatõum q̃ꝝ cã cõprehẽdebat̃ a uisu acuto egre diente cõsuetudinẽ.zº põit sig.a eaꝝ quaꝝ cã cõ prehẽditur a uisu ẽt si nõ sit extra cõsuetudi nẽ uisuũ.ibi.z.a.Et illã q fit. ¶ No.pº q̃.A.po nit tria sig.a imaginatõnum ueniẽtiũ ab acuita te uisus. pm ẽ q̃d sunt leues.i.nõ impẽdiũt uisi onis actũ.secũdũ est quia non sunt secundũ unũ modũ & figurã.Rõ ẽ.qa ista minima q̃ uolãt i aere.& uapores a quib⁹ nõ euacuat̃ corpus & natura omnino nõ sunt ẽt zm unum modum &

figurā. Tertium ē qđ homini aliquo tempore associat̄ sanitas. Ratio ē. qa nō red dit se de hoc solicitū. uel qa non ē omnimoda claritas in aere ut appareāt. ul' qa uisio ei⁹ obtūdit̄ assumptio ne aliquorū ciborū uel uisu aliquorū corporum

¶ ET ILLAM. Hic ponit signa imaginationum. quarū cā comprehendit̄ a uisu. si non ē extra cō suetudinē uisuū. p° determiat de imaginatiōe cuius cā ē in cornea z° de ea c⁹ cā ē in albugineo z^a ibi. & illa que fit. p3 c đ dicit. ¶ Est sciendu3 qđ Auic. pōit tria signa huius imaginatiō s. cui⁹ cā est in cornea. s. eius uestigiū occultum. Primū signū est cā eius predicta supra. s. in trac. z°. & supra in hoc c°. qa precesserit uariola in cornea uel obtalmia uel bother uel ulcus. Secundum signū ē qđ figitur & nō cresit. Dixit uero aliq̄ tēpore. quia nūq̄ non figit̄. imo remouetur. sic uidemus hec in etate puericie. uel nūq̄ posset addi qa ꝑicula in qua fuit uulnus. & ubi est cicatrix modo ꝑ pp debilitatem nūq̄ recipit mate rias. Tertium signū est qđ non facit aliud nocu mentū nisi suum. quia non est signum aque.

¶ ET ILLA Q VE FIT. Hic pōit signa imagi nationis cuius cā est in hūoribus. & hoc maxime adaptat̄ albugineo. ut sup^a patuit. p° facit hoc z⁹ qa de h⁹. imaginationibus maxime timetur catharacta pōit signa qb⁹ cognoscim⁹ imagina tiones preuias ad aquā. ibi z^a. et quādo cō tinua tur ¶ Nota p° qđ cā imaginationū ex humor̄ albugieo erat ꝑ pp uapores ad q̄s cōuersa erat hūiditas albuginei ul' pp malicia cōplexōis. prio g° ponit signa eius cui⁹ cā ē malicia cōplexionis z° ponit signa ei⁹ cuius cā sunt uapores. 3° qa supra specialiter fuerat locut⁹ de complexione mala sicca albuginea. specialiter hic ponit signa. ibi z^a. illa aūt que fit 3^a ibi. & tu qdē iā scuisti. ¶ Est sciendū ad intellectū prime ptis. qđ hec signa possūt adaptari male cōplexioni cu3 mate ria in albugineo que ē cā huius imaginatōis sic qđ illa materia fit appropata albugineo. & nō habeat inouationē. Secundo possūt adaptari ad malam cōplexionē sine materia i albugineo exi stentē que q̄tū ad aliquas ptes albuginei. facta ē & non ē dependēs. licet talis cā raro cōtingat & difficile sit eā imaginari. ut sup^a declaratū ē in. 4ª expositiōe. A. g° in sūma q̄tuor pōit signa Primū ē φ hec imaginatio sit i lōgo tēpore & ñ pducit ad nocumentum magnum. i. q̄uis. longo tempe steterit non pducit ad nocumentum nisi suū proprium. qđ est coram se semp uider̄ h⁹ modi fantasias. Cā ē. qa ex quo mala complō ē fixa siue fit sine materia ul' cū aliq° uapore ñ habēte reōuatiōe3 tūc ipsa ñ pducit ad nocumē tū pl⁹. ¶ Secūdū signū ē sumptū a cā q̄ fac ma lā cōplexionē albugiei. & hec cā ē obtalia acuta .s. calida uel alia cā calefaciēs ul' ifrigidās. & in

hoc. A. pōt tāgere cās faciētes maliciā cōplōis in albugineo sine materia & pōt et inuere cās cū materia qa licet obtalmia acuta posset aliq̄s ptes albuginei inflamare & exicare & ex h° re mouere puietatē absq̄ aliqua materia. pōt tñ il lud facere cū aliquo uapore penetrāte in albugi neū. ¶ S3 tu. d. q̄re et nō dix φ fit successione cāe. hūectātis. Dico qđ dedit intelligi. ul' qa lon ginquū eit φ fiat ab hūitate sine materia. & di cit. A. qđ ē. s. talis cā. i. ex eis q̄ sunt nota sensui qa infirmus & medicus sentit cās hoc faciētes .s. obtalmiā acutā ut calefaciētes uel infrigidā tes. Tertiū sig^m ē φ appareat i cornea bñ dispo sita qa ex h° significat φ causa nō ē in cornea & h° signū debet adiungi pdictis. & iō dixit. Et pptic. s. ex pdictis signis significam⁹ &c. S3 dubitat̄ quō cāe calefaciētes ul' infrigidātes ob talmiā faciētes possunt imprimere i albugineū & nō i corneā. ¶ Dico qđ siue sit ab extra siue ab itra iste cāe possūt h^c facer̄ pp diuersa3 ꝑpa tiōe3 i albugieo & cornea. Similiter l3 utraq̄ cō tingat ledi. tñ pōt cōtingere sanari corneā & ñ albugineū ¶ Q uartū signū ē qđ talis imagia tio ē res fixa &c. & h° signū cōicat cū prio. sed differt solū in h°. qa hec dicit̄ fixa absolute. sed illa si lōgo tēpore nō steterit nō pducit ad nocu mētū & cā ia3 apparet ¶ S3 tu dices Aui. con tradicit hic & supra. qa dixit sup qđ si hoc acci dens est fixū portēdit aquā & hic dicit qđ fixa imaginatio nō pducit ad nocumētum. ¶ Dico qđ fixum exponitur dupliciter. Primo. idest qđ nō uadat & reuertat̄. sed semp sint imaginatio nes ex uaporib⁹ i albugieo. & iste sunt q̄ aquā portendūt. tñ cum aliis signis dicēdis. Secundo fixū. i. nō addens in malicia & sic sūmitur hic.

¶ ILLA AVTEM. Hic pōit signa imaginatōis cu⁹ cā sunt uapores siue sint a stomacho siue a toto corpe siue ab alia parte. & in hoc compre hendit signa eius que fit ab humiditate existen te in albugineo conuertente substantia3 albugi nei ¶ Nota φ licet quedā ex istis signis possut significare sup imaginatione pueniente a uapo ribus corporis. tamen ipsa proprie significat de imaginatione pueniente a uaporibus stomati chis. & hec imaginatio habet nouem signa Pri mū ē qđ moueatur cōmixtōe rex uaporosax ut. cepax fabax fructuū & similiū. secūdū ē a put repletōe3. i. exñte replōe stomachi. Tertium est aput digestionē. Sed tu. d. cōtra qa haliabas in. 9° theorice. ca. 13. dicit pđ aput digestionem minuitur. &. G. 4° de interioribus. ca°. z°. hoc in nuit & alii auctores. Dicēdū p° p aliā litteram que dicit & indigestionē. Vel dico. z' . φ in hora digestionis cōmouētur imaginatōes ppter eua poratōem. sed in hora uacuitatis nō cōmouent̄ sed in hora digestionis minus cōmouētur q̄ in

hora indigestionis. Quartū sigᵐ est apud mot' inconuenientes ut post exercicia forcia facta in repletione corporis. ¶ Quintū ē apd uertigine3 cū oia apparet uolui in gyrū quis ho nō cadat. & apud stomatichā.s. cū apparet oia uolui. & hō cadit. ut ponit in pᵒ cōtinentis. qa ista significāt ascensum uaporis ad caput. ¶ Sextū signū ē & nō morāt zᵐ dispōne3 & c. qa zᵐ qd uapores ad dūt & minuūt sic imaginatio ¶ Septimū signū ē qd fit in ambob' oculis Cā ē qa ambo coicāt toti corpi & stomacho posse3 tñ hō qnq fallere pp aptitudinē uni' oc'i ad recipiēdū fumos p ter alterū oculū. ¶ Octauū sigᵐ ē qnq cū ea ē nausea uerificat'. & c. i. qd ē a stomacho. Nonū signū ē & qn ē. s. f. t uomitus & c. ¶ ET IV quidē. Hic pōit signa imaginationis puenientis a siccitate albuginei qa sup diuisi3 dixerat de ea & dic qd tu diuisu & c. i. cū dixit qd omnis cor rup' q fit a siccitate fit fortis cū adest uacuitas. ¶ S3 iudices quō pōt addi hec siccitas cum sit imaterialis. ul' qd uaporib' siccis oc'o appropriatis unde iā dictū ē sup'. qd illa q puenit ab alijs mōis male cōplexiōis albuginei ē imaginatio fixa. gᵒ m'to magis ista. ¶ Dico qd nō additur. qa uadat ad catharactā. s3 bene pōt addi aliqliter & minui zᵐ additiōe3 & minutiōe3 causa excicātiū. Et pōt expōi sciuisti. i. ubi. & quādoq recurrit ad alid. i. alia siccitas. s. puenies aliūde ut a cristallia. Similiter cōcordat cū expos tiōe zᵃ. sup posita de causis imagiatiōis. ul' ē siccitas albugiei. s. sine mater a l3 raro cōtigat. At ut alid. s. siccitas i alio ut ex uaporē excicāte qd pl' pōt cōtingere & cōcordat cū expōne 4ᵃ ¶ ET qn cōtinuat'. Hic pōit signa quibus distinguimus imaginationes peruias ad catharactam ab alijs & ponit tria sigᵃ ¶ Primu3 est qd pmanserit p sex mēses uel precesserit sex mēses. & sanitas & icolumitas oculi sit bona sanitas q̄tū ad organizationē. & incolumitas q̄tū ad com plexionem l'sanitas q̄tū ad dispositionē bonā. Incolumitas q̄tum ad operationē bonā. & hoc signum Auic. ponit cum dicit. & imaginationes. quia dicit qd imaginatiōes significātes aquā nō. stant cū incolumitate uisus sex mēsib'. imo gradati pcedūt cōturbando uisum. & subito descendit aqua. i. catharacta. qa materia aquosa subito mouetur & raro ptransit sex mēses quin descēdat ¶ Est dubiᵒ zᵒ an tēpus securitatis ab aqua sit tēpus sex mensib' stantibus imaginationibus. Videt' q non. imo minoris tēporis. pᵒ p Rasim in nono Almansoris. dicit. s. tēpus in quo iste imaginationes acciderit pterierit duo mēses uel plures & c. Et idē Rasis in zᵒ cōtinētis cᵒ 3ᵒ pōit tres menses uel .4. & cōcordat cū Gal. in. 4ᵒ. de interioribus cᵒ zᵒ. & idē pōit Iesus tracta. 3ᵒ caᵒ pᵒ. ¶ Dico qd hec tempus est reptum per experientiam. & ideo pūctualiter mensurari nō pōt sed estimatiue. unde quidam auctores nullum posuerunt tempus in hoc. ut ¶ Halyabbas in nono theorice. capᵒ 13ᵒ. & 3oar trac. zᵒ capᵒ 1zᵒ. Auic. tamen inter alios sumpsit tempus longinquius. sex mēsium. & cadit in extimatōe Auic. q infra hᵒ tēpus imaginatiōes aquose gradati3 pcedāt debilitādo & fiat aqua. hᵒ aūt tps pōt diuersificari secūdū climata & cōplexiones & naturas & regimē hoiu3. qbusdā n. eodē die in qua incipit imaginatio app3 aqua & qbusdam uero nullis pcedētib' imaginatōibus qbusdā in eodē mēse qbusdam in duobus & qbusdam post. x. mēses & post annū. & uidi plurimum añ sex mēses accidit catharacta & rō q posset assignari est qa imaginatōes aquose sunt de uaporib' aquosis q intrāt in oculu3 & pueniunt ad albugineū. si gᵒ illi uapores quottidie intrāt nō est credēdū q i spacio sex mēsiū nō sint tāti qd ipleuerit ul' obturauerit spacium uuee siue foramē & hᵒ post eoꝝ ispissatiōe3 & cōuersionē in naturā aqueā. Simile eni ē de istis uaporib'. sic de uaporib' q surgunt in balneo. q attingētes parietes balnei cōuertūt' in aquā. ut ponit 3oar. in liᵒ zᵒ. ca. 1zᵒ. Pon3m' gᵒ qd qd uaporib' q prima uice intrant fiat tāta aq q sit millesima ps illi' aq q postea oppillet. cū gᵒ pluries i die tātūdē possit intrare. imo itret & et pl' cui' st grū ē gradat' pcessus in debilitate uisus. gᵒ in spacio sex mēsiū. ul' minori cōplebit' aggregatio aq. & erit catharacta. & raro accidit cōtrarium ¶ Ex qb' p3 qd auctores pp diuersitatē cōtingentie diuersa sumpserūt signa. ¶ zᵐ signum pōit. Aui. cū dic. cū aūt uides & c. Cuius causa ē. qa quādo imaginationes ex toto remouentur uel minuunt'. l3 redeāt significat' materia uaporosa & subtil's nō apta congelationi ul' coaggulationi in aquā. & iō nō sunt aquose. ¶ Et cōsidera etiā qd debet intelligi qd homo remaneat post recessum earū boni uisus. qualis erat i sanitate sua. ¶ Tertium signū ē qd plongeť tēpus eaꝝ. i. diu st in quo inceperūt & ex illo tēpore nō debilitauerūt uisum. scias qd nō sunt aquose. i. aquā portendētes. ¶ Nota qd hoc signū est quasi idē cū prio. sed differt in duobus. Primo qa hic absolute dicit. prolongat' tēpus et nō dic sex mensibus. Secundo qa hic dicit aquosarum & pōt exponi dupliciter. Prio aquosarū. i. imaginationū que credebāt' aquose & ñ erāt. Secūdo aquosaꝝ. i. imaginationū q uerē sunt aqse. qa de materia apta conuerti in aquam. Nam possibile ē qd iste incipiāt apparere & pp ter bonu3 regimē & bonitatē uirtutis cerebri & occuloꝝ illa materia resoluat' & phibeat'. uñ plongat' tēpus & nō debilitat' uisus. & iō nō sunt aquose. i. nō pueniūt ad aquā. Secūdo nota qd Aui.

distinguēs a quosas a nō a quosis.nō dixit per hoc q̄ ē esse uel non eē a stomacho.sed per alia signa p̄ p̄ causaȝ dictā supius in q̄ōne de h°.

PRimū imaginationū. ¶ Superi⁹ A.posuit signa & causas imaginationū.Hic pōit curā.& prio ostendit quaꝝ imaginationū pōit cura z° abbreuiat curā quaꝝda aliaꝝ imaginationū 3° exeq̄r curā illaꝝ ad q̄s intēdit.z^a ibi.reliquis aūt.3^a ibi.i portēdētib⁹ uero.Dic prio q̄d primū imaginationū.i.p̄ncipale & primū q̄d dȝ eē in mēte medici in imaginatiōib⁹ ē &c̄. Nota q̄d cā dicti ē.q̄a in istis ē suspicio magna nā cū ē in p̄ncipio.ē possibilis cura.sȝ cū ē cōfirmata nō ē possibilis nisi forsan acu.& illa q̄nȝ nō p̄ōt fieri.ut pōit Rasis i nono almāsoris. ¶ De z^a pte dico q̄d cura imaginationū nō a q̄aꝝ sunt triū modoꝝ.q̄dā fiūt a siccitate & istis cōferūt hūectātia nota.s.i capitulo de debilitate uisus.dic tn̄ q̄nq̄.q̄a si eēt siccitas cōfirmata uel uehemēs nō curat̄.Et nota q̄d hic ē sermo de siccitate cōplexionali.q̄a siccitas causata a uaporib⁹ siccis curat̄ p eoꝝ euacuatiōeȝ.q̄dā aūt imaginatiōes fiūt ab hūiditate.& possunt ēe ab hac cā.& nō erūt aquose.ut pȝ ex p̄missis in capitulo p̄cedēti.& cōferūt alcofol.i.pulueres & coliria q̄ abstergūt.ut d̄ succo feni.& felib⁹ & h⁹.q̄dā uero sunt q̄ nō sunt a siccitate nec ab hūiditate ut ille q̄ pueniūt ui stigio oculi i cornea.& cōferūt istis alcofol abstergentia.ut pȝ sup̄ tract.z° & h° ē q̄d dic̄.Et alie.i.imaginatiōes q̄ nō sunt ul' alie.s.imaginatiōes &c̄. ¶ IN portēdētib⁹. Hic pōit cura imagiationū aquosaꝝ.primo per euacuatiōem z° p localia.3°.p dietā.& ēt p euacuatiōeȝ.ibi z^a.nec̄ utaris.3^a.ibi.& op pȝ ut euitet.Pria in tres.prio ponit curā.per euacuatiōes magis uniuersales z° per magis p̄ticulares.s.euacuātes a capite.3° ponit regulā generale; in usu euacuationū ibi z^a.deinde uenias.3^a ibi.& oȝ ut sit. ¶ Est dubitatio.utrū in cura imaginationum aquosarū oporteat mūdificare corp⁹.s.totum. ¶ Videt̄ q̄d nō.prio q̄a ut plurimū sūt a capite uel ab oculo uel a stomacho.& rari⁹ a corpore. ¶ Itē Aly.dicit in q̄nto practice.prio omniū sit cerebri purgatio. ¶ In contrariuȝ est Auic. Dico q̄d in cura imaginationū aquosarū incipim⁹ ab euacuatiōe corporis totius tripl'r. Prio quādo materia a toto surgeret.sed quia frequēter stomachus est radix & conseruator horu humorū.iō dixit p̄prie stomachū.Secūdo q̄a ut plurimū cōtingit corpora in toto eē repleta. Tertio quia uolēdo euacuar̄ ab ipso cerebro materias.& proprie diuertēdo ab oculo & ab aliis instrumētis sensuū nō possumus hoc facer̄ nisi cū medicinis que cū hoc et a toto euacuāt.ut

coloquintida agaricus turbit & huiusmōi.licet consolem⁹ eas cu reb⁹ que sigillāt in eis p̄prietatē respectu capitis. ¶ Ad rationē in cōtrariuȝ pȝ sol.q̄a lȝ sint a capite.tamen euacuam⁹ a toto p̄pter alias cās. ¶ DEINDE.uenias Hic pōit curā per p̄ticulares euacuatiōes.& prio enumerat ipsas.z° ponit can.specialem in quadā ex eis.3° pōit medicinas q̄bus p̄ficitur.4°.remittit nos ad locū aliū.ibi z^a.ex sternutatōib⁹.ibi.3^a & scias.4^a.ibi.& tu q̄d pȝ.Est sciēdū circa p̄mā p̄tē p° q̄ A.dicit deīn q̄a factis euōnibus uniuersalibus si est necesse fiāt gargarismata caputpurgia & masticatōes dicta in p^a h⁹ tercii ca.de canonibus uniuersalibus curatōis egritudinū cerebri & copiose a Mesue in ca.de cura egritudinū capitis. ¶ De secūda pte no.q̄ A.facit te merito suspectū in usu sternutatōis in illis in q̄bus tiet̄ aq̄.p̄pe.si materia sub neruo.s.obtico.s.i neruo uel prope q̄a iste ptes agitantur in sternutatōe & iō est posibile q̄d aqua ibi existēs fluat ad oculū que prius nō fluxisset & possibile est q̄ materia sit p̄pinqua locis ductuu per nares uel p colatoriū que purgabitur per agitatōnē & expressionē in sternutatōe.Medicū in h° oportet.q̄d sit extimatōis bone ut pōderet q̄d fiedū est. ¶ De.3^a pte no.q̄ iste medicine possunt aproximari in gargarizādo.un̄ Aliabas in .5° p̄ctice dicit.gargarizet ierā.& p̄nt aproximari potādo & tūc a capite euant & a stomaco & cum h° quedā a toto corpe.Ierapigra.s.uel simplex que scribit̄ in.7°.tera.& in.5° cāticoꝝ tractatu.z°.uel alia Iera de magnis secūdū q̄ tibi uidetur.Vn̄ Aliabas dicit ibidē si etas paciat̄ magnas ieras p̄pina. ¶ Et pitte auree scribūt̄ a Mesue in ātidotario & ab Aliabate in.x°.p̄tice ca°.de pittis. ¶ Cētaurea.s.minor q̄a ē potēs in euāndo flegma. Cucumer amare.i.siluestre.q̄a ēt euacuat aquā.Vl' cucumer.i.colquitida dixit aūt in q̄bus ponūtur quia ista debent cū aliis medicinis adisceri cōsolātib⁹ eas. ¶ De quarta parte nota q̄ A.uult q̄d apud te sit sciētia dictorū.in prima fen.quia si causa imaginationū est a capite oportet q̄d recurras ad curas egritudinū capitis de alteratiōne & conforione & q̄tū ad hoc dixit.Et oportet attēdere Et de euacuatiōe.& quātum ad hoc dixit & mūdificationis. ¶ Secundo nota q̄d imaginationes cā cerebri q̄nq̄ nō sunt aquose.&.intendit̄ tunc in cura illarū etiā.sed aliter quia si sunt uapores colerici & calidi.sedantur cū infrigidatione.Vn̄ Iesus tractu tertio cap'o primo dicit q̄d si fuerit a cerebro p̄cipe īfirmo q̄d sumat aquā ordi & odoret sādalos &c̄. ET OPORTET.Hic ponit can.in usu euacuationum.& uult q̄d ualde frequēter euacues.& rō est q̄a ille materie que tendūt ad oculuȝ sunt difficil' eductionis.& iō

oz illa; paulati euacuare conseruando uirtutez.
¶ ET INDE QVE. Hic põit curã per medicias lo
ales. & prio ostendit debitũ tẽpus in usu earũ
secudo põit quendã can. 3° põit debitũ ordinem
in usu. 4 secundũ ordinẽ dictum enumerat me
dicinas. 2ª ibi. & cõfert. 3ª ibi. et oz qcẽ. 4ª ibi si
cut feniculũ. ¶ Nota circa primã parte qd me
dicine solutiue .i. dissolutiue siue resolutie. & ab
stersiue materiex ab oclo sunt sufficiẽter calidẽ
& ideo si ante mundificatiõez approximẽt. pl⁹
de materia traherẽt. ut generaliter innuit Galie
nus in tegni tracta. 3°. ¶ Dixi post facẽdo alco
fol qa licet quolibet modo usus sit inconueniens
an euonẽ tñ in forma pulueris fortiaz plus mor
dicãt. ¶ De. 2ª pte qd dicat declarabitur in fi
ne ca. ¶ Est dubitatio utrũ in cura imaginatio
nuz factis euaiõibus possimus incipere ab usu
coliriorũ fortium ut de fellibus. Videtur q sic
pmo p Rasim in. 9°. almãsoris & p Azarauiũ
in hoc ca. ubi dicit incipiẽdo curã cũ localibus
colirizet cũ fellib⁹ piscu & auiũ rapaciũ. & ego
iã uidi quẽ iã. q ex usu eorũ iaz san⁹ ẽ. ¶ Secũ
do materie difficilis dissolutiõis idigẽt fortib⁹
medicinis qa forti morbo ẽ occurrẽdũ cũ forti
medicina. ut pz in comẽto illi⁹ affo. rismi secũ
de pticule. ad ultimas egritudines. Sed materie
incluse in oculis sunt hui⁹. ut pz 9°. ¶ In cõtra
riũ ẽ Aui. & Alyab. in 5° practice. Ad solutiõez
hui⁹ cõsydera. qd prio oz incipere a leuiorib⁹
ut põit. Mesue i suo d apropriatis. unde medic⁹
debet uti medicis que si nõ psint. nõ tñ noceant. ut
põit. Haly. trac. 3° comẽto. 90. & cõmẽto. 204°.
& iõ dixit incipias a lenitiuis. i. leuiter resoluti
uis & abstersiuis. & sint leuia in uirtute. et etiã
in mõ approx mationis. & iõ nõ incipit ab alco
fol. sed a coliriis & a leuibus ut facto ex fenicu
lorũ melle. qñq tamen a fortibus incipim⁹. ut
quãdo iudicamus nullã posse fieri utilitatez ex
usu leuiũ. & sic processit Rasis & etiaz processit
Azaranius. & maxĩe qa cura eius nõ est ad ima
ginationes aquosas solũ. sed ad principiũ aque.
ut quãdo materia iã ẽ congelata & couersa ad
aquam. SICVT FENICVLVM. Hic enume
rat medicinas dissolutiuas & abstersiuas. & prio
leuiores simplices magis secundo fortiores &
cõpositas. ibi secũda. deinde gradatim. ¶ Pria
medicia ẽ fenicu⁹. i. ei⁹ succ⁹ ul aq̃ ei⁹ cũ melle
et oleo. qa ei⁹ aq̃ et mel habẽt abstergere & re
soluere. & oleũ eius uiscositate quadã habet re
tinere illas uirtutes Vid Mesue i 1° de cõseruã.
sani. oculi. Dicit post. & medicia facta ex succo
feniculi thure & melle. & hoc ẽ medicamen bo
num secundũ Mesue. Secũda medicina ẽ odo
ramentũ maiorane. & uidet habere pprietatẽ
in hoc. Vñde Rasis secũdo cõtinentis auctoritate
Tabri dicẽ. dixit Tabri. odorat⁹ maiorane ualet
in dubitat de fluxu catharacte. & odoratus olei
eiusdẽ. Idez facit cũ dicit post. & appositio san
guisugarũ super tẽpora confert in principio. &
h° apparebit inferi⁹. Et alcofol cũ semine alkere
cõfert a pprietate. ¶ DEINDE gradati. hic
põit medicinas cõpositas & fortiores. ad quas
gradati pcedim⁹. pria ẽ ex serapino & sinub⁹
.i. q habet uirtutẽ dissolutiuã. sicut ẽ assa. uid
ibi. secũda ẽ. ℞. serapi tres ptes. qa tres. z. asse
fetide & elebori albi añ. z. x mellis cotilias. z.
cotilla ẽ põdus. ℥. viij. 2ᵐ Galienũ in 3° regimis
acutox commẽto. 44. ul ℥. 7. & z. 4. 2ᵐ Simo
ne tãtũdẽ. siue tantã q̃titate mell⁹ possz põi de
medicis pdictis. pi⁹ Tertia medicia ẽ d capite
yrũdis adusto co ecto cũ melle. & fiat alcofol.
Rasis uero i 2° cõtinẽtis dixit yrũdo cõbusta.
4ª ẽ colliriũ astiticõ expositũ ẽ sup i c d obtalia
Medicina qnta ẽ d felib⁹ pdictis. & enumerat
coliriũ de felibus in caº. debilitatis uisus. Sexta
medicina ẽ coliriũ de felle almarasten. i. hospita
lis hoc dicit qa Rasis ut patet in toto cõti. fecit
multas expiẽcias in hospitalibus. Septiª ẽ alco
fol aluminis & alcofol dcm in antidotario cum
fele testudinis. Octaua est medicina oribasii cũ
aqua feniculi nõ repio. Nona est coliriũ sansuci
.i. de maiorana & põt fieri de suco uel de aq̃ ei⁹.
Decima almẽrum. i. oleũ balsami. s. instilatum
qa ẽ potẽs in h°. ut cẽs dicũt. Vndecima est fel
gualien. i. cuiusdã generis columbe. Fel sabor. i.
piscis spinile. Vñ Rasis. 2°. coti. Fel piscis spini
le magis colaudat aliquo alio felle sed eius opa
tio est pauca qa nõ est sani corporis & ẽ piscis
putridus & põit modũ cõficiẽdi in littera. Dic
post felis testudinis siluestris. i. cãpestris & non
aquatice qa forsa est potẽtius. & fiat alcofol
.i. coliriũ. Duodecima medicina est. ℞. Ellebori
p ii ẽ unã. & c. patet in littera & põt fieri coliri
um & alcofol qa utroq mõ põt applicari. De
cimatertia medicina ẽ. ℞. Ellebori albi piperis
albi. & c. & patet & ẽ medicina nota. & multas
de his sum expertus & nõ multũ impreserunt. io
ar ẽt multũ laudat uaporẽ croci. ¶ ET OPor
tet ut euitet. hic ponit curã per dietã & prio fa
cit h°. 2°. iterũ ponit curã p euonẽ. ibi. 2ª. & fre
quẽcia. p° phibet pisces & in hoc oẽs cõcordãt
quia multipli ãt hũitates flematicas a quibus
surgit uapor aquosus. unde in. 2°. cañ. ponit q
facit cecitatẽ. ¶ Dicit post & cibos ingrosan
tes & euaporãtes. i. qui cant uapores cito cõdẽ
sabiles & difficilis resolutiõis. ut legumia. Dic
post. & potũ plrie aq. Cã ẽ. qa couertit hũores
ad aquositatẽ. & ipedit digestiõez. Dic post. &
ẽt uini. & h° ponit dupliciter. prio qd abstineat
a potu plurimi uini. secũdo qd absolute abstĩ
neat a potu uini. ¶ Est dubitatio utrũ habẽs
imaginatiões aq̃sas dz potare uinũ ul aquã. Vñ

q̄d uinū p Rasis z° cōtinētis dicētis. abstineat patiens a balneo. & a potu aque q̄tū possibile ē. ¶ Itē q̄d adiuuat ad digestiōes ciborum & hūorꝫ couenit. s₃ uinū ē huiusmodi. ut patet p Galienū in q̄rto de regimie. sanitatis. ¶ In contrariū ē Aui. in h° capitulo. & Azarauiꝰ & Mesue capitulo d̄ cura pricipij aque. ¶ Itē uapores ad caput sunt euitāta. ut pōit Aliab. i quito practice. uinū ē maxie huiusmōi. ut cōmuniter ab omnibꝰ ponit̄ g° ¶ Solutio huiꝰ pōt patere ex dictis in capi° de cura obtalie Dico in h° q̄d habēs istas imaginatiōes. ulꝰ ē hō ualde repletꝰ hūoribꝰ crudis. & tūc usus uini n̄ couenit. qa agitat illos hūores & facē eos euaporare ad capud. ulꝰ iā sunt facte euacuatiōes. & materie sunt ulꝰ digeste ulꝰ quasi digeste. & tūc uinū pōt concedi & cōpetit plus q̄ aq̄. qa materias cōsumit. [illegible] enī o₃ m[illegible]ta cōsyderar̄. & maxie iter alia cōsuetudinem. quia si alicuius digestio consueuit iuuari in stomacho a potu uini. & etia₃ eius caput confortari ex eo. & tu accipias sibi uinum debilitabis digestionem stomaci & cerebri. & hoc erit cā augumēti imaginationū. ergo totu₃ hoc derelinquit̄ estimatiue medici. Considerās ergo Auic. predictas utilitates uini. precipit potum eius. & nō aque. & hoc. s. quādo non ē superflua repletio crudorū flegmatu₃. ¶ Sed tu dices. si esset multū flegma crudū cōmouibile p uinum quem potū dabo. ¶ Dico q̄d aqua₃ mellitam.

¶ ET FREQVENTIA. Hic ponit curam p euacuatiōē per fleubothomiā. et hoc ideo facit quia supra docuit euacuare per farmaciam.

¶ Est dubitatio utru₃ in cura imaginationum aquosarum couenīat eductio sanguis per fleubothomiā uel uētosas. ¶ Videt̄ q̄d sic p Rasi₃ secundo cōtinētis c° tertio dicit. curat̄ aqua ante quā perficiatur cū fleubothomia. sed antequam perficiat̄ est tēpus imaginationū ergo. Et idem ēt uult in pluribꝰ locis. ¶ In contrariū est Azaranius in hoc c° qui dicit. Caueat ab appositiōe uentosarū & fleubothomia. ¶ Respondeo q̄d licet multū uideāt̄ discordare auctores in hoc. tamē Auic. innuit solutionē. qa cā imaginationū uel ē repletio sanguīs. & sic couenit fleubothomia. sanguinis. aut repletio est cā imaginationis quādo sanguis repleus est ualde calidus unde uapores surgūt ad oculos & q poste infrigidati congelant̄ in aquā & iō Auic. dixit. ꝙ postpoāt fleubothomiā & uentosas. nisi tactus. i. casus necessitatis cogat. & hoc ē quādo sanguis ē calidꝰ utplurimū. posset ēt eē casus fortis obtalmie. hic sāguis calidꝰ in cuiꝰ euacuatione repit̄ iuuamentū q̄d pōt abūdare in toto. et tūc fleubotomia manꝰ d̄ brachio ulꝰ in ptibꝰ capitis fit & reperit̄ iuuamentū tūc in usu uētosarū cum fricatione. & in usu apertionis arthariarū post aurem. quia sanguinē subtilem calidum euacuat. Vnde Auic. supra dixit. ꝙ cōfert i pricipio aque fleubothomia arthariarum post aurē. et ēt fleubothoia uenarꝫ post aurē. ut patet i q̄rta pmi. cap° de fleubothoia. & ex hac cā repit̄ ēt iuuemētū in aptiōe. uenarꝫ tiporꝫ. & i usu sanguisugarꝫ in eis. ut posuit Aui. sup. & Rasis in z° cōtinētis. q̄d ēt suo exprimēto cōfirmat Plateariꝰ Vel cā imaginationu aquosarꝫ ē alia materia a sanguine. & maxie flegma. & tūc fleubothomia nocet. s. deprauādo & icrudādo illd̄ flegma. ūn fit cā cōfirmatiōis aq. & qa hec cā plꝰ cōtingit iō uīr fleubothoia plurimum nocere. & pprie si frequēter fiat. qa de sanguine extrahat̄ nimis & iō n̄ d₃ fieri fleubothoia. nisi sit euidēs necessitas. & si fit fleubothomia. sit pauci sanguinis exitꝰ. & iō forsan dixit. tactus necessitas &c̄. Et ex h° p₃ solutio ad contraria.

ALintisar ē ut fiat. ¶ Superiꝰ. A. determinait d̄ nocumēto uisus q̄d ē i. imagiatiōes. ¶ Hic d̄terminat d̄ alio. q̄d ē dilatatio pupille. Vlꝰ p q̄ determiauit d̄ imagiatiōibꝰ. Hic d̄termiat d̄ nocumētis pueniētibꝰ. i uuea. & h° nocumētū ē triplex. i. dilatatō cōstrictio. & opilatō. p° gᵉ d̄terminat de pmo. z° de z°. 3° de. 3°. zᵃ ibi. cōstrictio est ut fiat. 3ᵃ ibi. descensus aque. Prima in tres primo notificat hāc passionem & cās eius z°. ponit sigᵃ. 3° curā. ibi. zᵃ. iā diximus eam. 3ᵃ ibi. illa que est naturalis. pma in. z. p° ondit q̄ sit hec passio. z° ponit eius cās. zᵃ ibi. & q̄n₃ fit ¶ De pᵃ pte dicit ꝙ alinthisar est passio i qua foramē uuee ē latius. q̄ sit naturaliter. ¶ ET QVANdoq. Hic pōit eiꝰ cās et p° dillatatōis pupille. secūdo ostēdit ad q̄d nocumētū uisus pducit ponendo quādā diuersitatem dillatatiōnū. 3°. addit cam. ibi. zᵃ & q̄n₃ est amplitudo. 3ᵃ ibi. & illa que est. Prima in duas. primo ponit cās dillatatōis q̄n cāe sunt extrinsece oculo & n̄ apropriate. z°. pōit cās magis apropriatas. zᵃ. ibi & q̄n₃ fit. ¶ Dicit p° ꝙ alinthisar q̄n₃ fit successione sode & q̄n₃ fit a cā primitiua ut a casu uel pcussione. ¶ Nota q̄d soda. i. dolor capitis ē causa motus materierū replecionalium ad oculū quibus pōt dillatari uuea. unde dillatatio succedit dolori capitis. similiter pcussio dillatat uel quia est cā attractionis materieru₃ uel quia disrumpit ptē uuee & q̄n₃ disrumpitur uuea sic q̄d non apparet circulus rotūdus ET q̄n₃. Hic ponit cās apropriatas oculo & pmo premittit quādā diuisionē. z° exeq̄t ibi. zᵃ Albugineus nāq. ¶ Dicit primo ꝙ q̄n₃ fit dillatatꝰ pupille pp cās que sunt in ipsa pupilla. i. in ipso oculo qa nō ēst cā primitiua sicut casus ulꝰ percussio nec ē pp dolorē capitis. ¶ ALBVGI

¶ NEVS. Hic exequitur & primo poit cās que sunt in albugineo 2°. poit cās que sunt in uuea ibi secūda. & uuea ipsa. Dicit ꝙ prima causa ē elbugineus quādo humectat & multiplicatur qa tūc comprimit uueam &c. ¶ Nota qđ due sunt cause dilatationis foraminis uuee ex parte albuginei. Vna ē hūiditas qua ipsū multiplicat & io dixit humectat & multiplicat .s. ex humiditate. quasi dicat qđ nō ē sola qualitas .s. humiditas. sed cū hoc multiplicatur in q̄titate. quia implendo nimis uueā. dilatat forame3. Secūda cā ē siccitas albuginei. q per se h° nō faceret. imo esset cā cōstrictiōis. s3 inq̄tū sequit ad ipiu3 siccitas uuee. faceret costrictiōe3 pupille. & h° est p̄cidēs. quomō aūt siccitas uuee sit cā h⁹ itra dicet. ¶ ET VVEA. Hic pōit cās dilatatiōis pupille ex pte uuee & tres cās pōit. 2ª ibi. & ꝓprie qñ 3ª ibi. & qñq̧ accidit. Dic p̄io qđ si dž siccet uuea. & extēdat uersus extremitates. sic extēdunt coria pforata cū exiccat. & h° accidit ipsi uuee. ut dž 1 tet. s. i suo foramine. sic dilatat foramina alicꝑ corioꝝ. ¶ Diceres tu. ubi ē aliud membrum diuisiōis. qđ denotat cum dixit aut. ¶ Dico qđ siccitas accidēs uuee aliquādo dilatat pupillā. & h° ē cū extēdit uersus extremitates. & aliqñ cōstrigit pupillā corrūgādo. ut dicetur in sequēnti capitulo. Auicen. ergo nō poterat absolute dicere qđ ex siccitate dilatetur pupilla. sed si exiccatur & extenditur & tunc aliđ membrum diuisionis est de sequenti capitulo ¶ Diceres tu. que sunt iste extremitates. ¶ Dico qđ non sunt ille que sunt circulus foraminis qa tūc fieret cōstrictio sed sunt ille in quib⁹ constringit uuea & ¶ uel p extremitates itelligit p̄tes q̄ sunt īter poꝝ & poꝝ. ut apparebit. ¶ Est dubitatio. utrū siccitas uuee sit cā dilatatiōis pupille. ¶ Videt qđ nō. prio quia 3oar tractatu octauo c° xvij. nō uult ponere hāc causam. ¶ Secūdo Rasis secūdo cōtinentis post quādā reprehensionē Gal. dicit. dilatatio pupille est secundū meā opinionem cū accidit mollificatio sit ab hūiditate & strictura accidit ex spasmo. Tertio sic. illđ qđ hēt facere corrugationē facit cōstringere. & nō dilatare. siccitas est huiusmōi. ut p3 infra de constrictione pupille. ¶ Quarto. qđ est cā constrictionis pupille. non est cā dilatatōis. sed siccitas ē huiusmōi. ut pa3 in loco dicto In contrariū est Aui. hic & Mesue c° de alinchest r. & Gal. in 4° de accidenti c° p°. Ad intellectū huius considerandū. qđ secundu3 Galienū in c°. prealle gato. uuea pōt exiccari uel secundū qđ est mebrū consimile. uel secundum qđ organicū. exiccatio prima ē alteratio eius ad siccā qualitātē. ex qua accidit qđ ptes sui statie uuee inter se condensant. & talis siccitas dilatat foramē ut p3 in carta uel corio perforato qđ p quandā exiccationē foramen eius dilatat. et hec siccitas ē que non pducit ad corugationē. sed ad quandā distractionē a loco pforato. et hoc quia adunat ptes nō pforatas. quas. A. hic. uocat extremitates. exiccatio aūt secundū mebrū organicū ē. quando humidū contractū in poris consumit unde ēt sui stācia uuee cōsumit ex h° et corrugatur. ut sic siccitas est cā constrictiōis pupille. & differt hec siccitas ab illa que ē cā dilatatiōnis. quia hec est maior cōsumēs hūidu3 corpulentū unde contingit ptes corrugari. sed illa que dilatat uueam ē minor. & ideo cū auget et corugat. cōstrictionem facit. et hec ē sententia 3oar tractatu octauo ca° 2°. ubi dic. aut erit cōstrictio pupille ex siccitate & hūore deliccāte. sicut ap p3 in pellibus seu corijs pforatis. qa qñ pforant & exiccātur. cōstringūt foramina. ecce qđ non sufficit 3oar dicere exiccant. s3 dixit exiccāt, & corrugātur. h° idē pōt Auic. in sequēti capitulo. cū dicit aut siccitas uuee corrugat &c. Ex qb⁹ p3 qđ siccitas diuersimode pōt ēe cā dilatatiōis. & cōstrictiōis. Vel aliter possem⁹ imaginari. qđ siccitas ul' ē i pib⁹ extremitatū uuee. sui i cōiūgitur secūdine. & tūc qa cōstrigit. ibi sequit dilatatio uuee in foram. nul' ē in ptib⁹ foraminis & tūc cōstringit pupillā. ¶ Est tamē sciēdum ppter solutiōe3 rationū. qđ frequētius cōtingit dilatatio uuee ab hūiditate. qa frequēti⁹ cōtingit impleri hūido inflante eam q̄ exiccari. & iō 3oar & Rasis explicauerūt has cās. s. hūiditātes. ¶ Ad rōne3 dicē. qđ siccitas qñ corrugat. constrigit pupillā. s3 qñ extēdit ad extremitates. s. uersus secūdinā. tūc dilatat. ¶ Ad aliā app3 solutio. ¶ ET PROprie. Hic pōit secūdā cām. & primo pmittit eā. secūdo declarat. ibi secūda. & quādoque. Dic prio qđ pprie dilatatur uuea. qñ cōprimitur ab hūiditatib⁹. i. qñ impletur ab eis. qa implēdo premūt eā. & tūc. A. hoc declarat dicēs ꝙ illud .i. dillatatio uuee qñ accidit. i. cōtingit ex humiditate itrāte sui staciam. &c. Nota primo qđ littera prima pōt aliter expōi ut cōtinuetur pti presenti & erit sensus qđ siccitas ut ee est cā dillatatōis uuee sicut dillatātur foramina coriorū qñ exicātur & pprie dillatāt foramina coriorū qñ exprimitur sue cōprimit ab humiditatib⁹. s. cōtētis in partib' corii que partes sunt in sūba corii qa tūc ille partes acentrātur & latera foraminis corii distrahūtur & ēt qñ cōprimitur humiditas uuee. s. in ptib⁹ iuxta extremitatē mouentur partes uuee uersus extremitatem & dillatatur foramē qđ est pupilla & iō q̄tū ad hūc modū expōnēdi. A. dixit pprie quia forsam siccitas qualitatiua sola que non faceret aliquā humidi euaporatōe3 nō ess3 causa extēsionis uuee uersus extremitates & dilatatōis foraminis sed tūc proprie & manifeste

est causa q̄n facit humidi cōsumptōem siue ex pressionē.ex quo posset molestari imaginatio .G.predicta.s.quod exicatio uuee inq̄tū est mē brū organicū.i.exicatio hūitatū poroꝝ pōt esse causa dillatatōis .unde cū ista exicatio est in ex tremitatibus uuee ex qua fit partium extēsio uuee ad illas extremitates qa ibi est sicitas ag gregās ibidē.Sed q̄tū ad alium modū exponē di dicemus ꝙ.A.dixit & proprie ut ostēdat ꝙ licet sicitas sit causa dillatatōis uuee.proprie ta mē h° facit hūitas quasi dicat plus fit ab hūi do q̄ a sicco.Secūdo nota quod secūdū sentēciaꝫ Gallieni i q̄rto d accidēti prio ca°.uuea pōt hūe ctari z^m q̄d cōsimile.& z^m q̄d organicū.z^m q̄d cōsimile qa.s.remolliat .tūc ipsa cōstringit̄.in suo foramie.Sꝫ z^m q̄d organicū tūc implet̄ hūi ditate inflante eā.& ipsa tendit̄.& fit dilatatio foraminis.Et h° ē q̄d Aui.uult in littera cū dic̄ q̄nq̄ accidit ex humiditate itrāte substātiā ei⁹ & addēte in spissitudinē.i.grossicieꝫ.& qa hec additio nō ē uera additio.sꝫ q̄dā cōstrictio iō dixit.& extēdēte eā ad gressitudinē. ingross at̄ eni extēsiōe z^m latū.& tūc diminuit̄ z^m lōgum & dilatat̄ foramē & h° pꝫ.& iō subdit.q̄re ac cidit foramē ut dilatet̄.& si uis potes arguere secundū Auic.in forma sylogistica.& pꝫ ituēti

¶ ET QVANDOQVE.Hic pōit teriā causā & ē apostema. Nota q̄d materia iplēs mēbrū que extendit q̄nq̄ nō apostemat.sicut pꝫ in spas mo.et hoc mō hūiditas facit dilatationē pupille & statim dixit de ea cū dicit.Et q̄nq̄ apostemat &c̄.& de hac loqtur hic Ex quo pꝫ ꝙ hūiditas q̄si p modū cuiusdā spasmatōis facit dilatatio nem pupille et p modū paralisis facit cōstrictio nem eius.et h° ē q̄d.uoluit Rasis in auctoritate preallegata cum dixit.dilatatio pupille est cum accidit mollificatio.& strictura accidit ex spas mo.ETQVANDOQVE.Hic ostēdit nocu mentum ad q̄d pducit dilatatio pupille inuens quandā diuisionem dilatationū. ¶ Nota q̄d. Auic.ponit illam diuisionem.ꝙ dilatatio pupile ul' ē naturalis ul' accidētalis.si ē naturalis nocet uisui.& fac̄ apparere res mīores q̄ sint.& sup ple ēt quādoq̄ nihil uidet.si cōeq̄t̄ corneā.Sꝫ Aui.nō exp̄ssit.qa nō accidit sic frequēter dila tatio naturalis.q̄d uisuꝫ phibeat.dic̄ facit dila tatio accidētalis q̄nq̄ ē ita .s.q̄d.hō uidet res miores.& q̄nq̄ nō uidet aliq̄d. ¶ Secūdo nota q̄d Aui.dixit & q̄nq̄ ē ita.ponēdo &.ut p h° in nuat.q̄d hec diuisio dꝫ attribui dilatatiōi.siue sit naturalis siue accidētalis.& h° apparet per illd̄ q̄d subdit cū dic̄.q̄d dilatatio multotiēs cō seqtur corneā.i.extremitatē corneę.cui cōiūgit̄ cō uctiua.& tūc hō nō uidet.h° aūt pōt accidere a natiuitate.lꝫ frequēti⁹ cōtingat accidētaliter

¶ Tertio nota.q̄d Aui. dixit aliq̄d de quo sit curādū.qa ē possibile q̄d remaneat q̄dā uide re cōfusuꝫ.quo hō iudicabit se uidere lumē uel umbrā.sꝫ tn̄ nō distiguet res.Cā uero q̄re dila tatio ultima phibet uisuꝫ.ē q ponit̄ a Galieno i q̄rto de accidēti.qa ex h° spirit⁹ uisibilis diper gitur.nec adunat̄ ut ad uisuꝫ reqrit̄. ¶ Et du bitatio 3°.utꝛ̄ dilatatio pupille faciat res uidri minores q̄ sint.& constrictio faciat eas uideri maiores.Videt̄ primo q̄d dilatatio nō faciat ap parere res minores qa cū res rep̄sentatur uirtu ti uisiue sub cono maiori apparet res illa maior ut patet de re uisa deprope respectu rei que ui detur a lōge ut ēt d̄clarat̄ i d̄spectiuis.sꝫ cū est dillatata pupilla representant̄ res sub cono ma iori quod declaratur prio qa linee uisuales per ueniunt p uiam magis latam & possunt facere angulū magis latum. ¶ Secundo quia sp̄us est magis dispersus.et sic dispergent̄ i eo magis li nee uisuales.& nō coartabunt̄ ad connū. Secū do.sic sp̄es uisibiles recepte in corpore magis aqueo siue denso apparent maiores.exēplū pꝫ de baculo uel lapide in aqua.& de sole qui ap paret maior circa occasum.sed in quadā dilata tione pupille reccipiēs ē magis grossuꝫ siue den sum.ut quādo ē dilatatio ex multitudie.albugi nei.quia cum multiplicat̄ humiditas.tunc mul tiplicata ingrossat eum.similiter quādo uuea di latatur ex multis humoribus extēdentibus eam tunc etiam potest albugineus igrossari.ergo res uise apparebūt maiores. ¶ Secūdo probo ꝙ cō strictio pupille nō facit res apparere maiores p̄ mo qa.A.n̄ explicat h° hic nec i ca°.se.3° pbat̄ sic.pupilla exn̄te coartata res ut̄ rep̄sentari cū li neis ad angulū magis acutū.g° uidbūt̄ maiores ¶ In cōtrariū pmi ē .A. ¶ In cōtrariū utriusque ē Azararius in cap° de dilatatiōe pupille.q dic̄ de pprietate q̄dē hui⁹ egritudinis ē h°.si gnum.quoniā res ut̄ minoris corporis q̄ uere existat.& in cap°.de strictura dic̄.signū huius egritudinis ppriū ē q̄d res uident̄ maiores q̄ uere sibi existant.Idē scribit̄ pluries a Rasi i z° cōtinētis.unde dic̄ auctoritate cuiusdā.si pupil la ē stricta patiēs uidꝫ res maiores q̄ sint. ¶ Hec qō nō q̄rit nisi cām hoꝝ pblematū. ¶ Cā ergo primi pblematis assignat̄ a Dyno.s. q̄d habē tes latitudinē pupille uidēt res minores q̄ sint p p debilitatē uirtutis uisiue.& hec causa pōi tur a Iesu tract.p° ca° sexagesimooctauo dicēs ꝙ isti respiciūt rē minorem q̄ est .& causa i h° est debilitas luminis.i.uirtutis uisiue.idē ponit Azarauius ca° pallato dicēs uidēt rē minoris copis q̄ existat qa uidēt debili uisioe.sed hec causa licet posset poni naturaliter nō tn̄ est ime diata qa ēt in cōstrictōe pupille inaturali ē d̄bi lis uisio & multi sunt modi debilis uisionis .in quibus res nō apparēt minores.oportet g° dare

cā3 ĩmediaciorē & declarare qs modus debili tatis uisus est iste a q̄ accidit talis error ꝙ res iudicātur miores. Secūda cā posset assignari qa in dillatatiōe pupille spiritus ē dispersus. & iō species rei. uisibilis nō pōt i spiritu multiplicari multiplicatōe que fit cū terminatōe qa hoc req ritur ut aliquid in alio uideatur. & ideo res po test uideri in aqua & nō i aere. cū gº species ibi nō multiplicētur oportet ꝙ res diminute uidea tur. & sic minor q̄ sit. sed qa in cōstitutōe pupil le pp multā coadunatōem spirtus res pōt mul tū multiplicari. ideo res apparet maior. spirtus .n. fit quasi dēsior ex cōstrictiōe. Exemplū hu ius est in serenitate hiemali. minutissime appa rēt stelle. imo eaꝝ species pcssunt recipi teria te in aere grosiori que stelle nō apparēt in sere nitate estatis pp raritatem aeris. hec dicta indi gēt multa inuestigatōe. ¶ Tertia causa ē pter qđ sciēdū quod habentes latitudinem pupille sunt debilis uisus tali debilitate qđ nō indigēt multo lumie. qa dispgeret spūs uisibilis. & in digent forti motu ex pte re uisiue mouētis. qa res debiliter mouens nō causaret modū motꝰ uł speciē. que haberet aliquā fixionē. & ideo uide mꝰ qđ dissoluti in uirtute tactiua. nō pcipiūt ni si fortia tangibilia. Secūdū qđ oportet premit tere. ē qđ linee uisuales q̄to magis sunt cētrales tāto sunt fortiores. & q̄to sunt magis laterales. sunt debiliores. sic diximꝰ de radio centraī. quia rectus ē fortior. Ex qbꝰ apparet qđ hebens la tā pupillā uidet res maiores. qa maxime uidet rem sub lineis rectis fortiter imprimētibꝰ. & capit eā sub lineis lateralibꝰ. hec cā nō pōt dare modū p quem in strictura pupille res appꝫ ma ior. & ex hac etiam causa solū habetur qđ me dium. s. centrale rei appareret. & nō apparent extrema. hec etiam causa & secūda presuponūt qđ in spritu uisibili res recipiūt terminatie. qđ difficile ē defendere. Si enī3 ē pars in oculo in qua spēs uisibilis recipiat terminatiue ē cristal lina & ārancea. in spū aūt recipit solū delatiue. nisi forsan diceret aliqs qđ in spū qa ē delator pximus ad uisionem ēt terminatiue recipiatur. ¶ Quarta cā est. que sumit a quodā simili po sito in. 13. pticula problematū pblemate 8º. ubi querit. pp qđ obtuse uidētes lrās puas scribūt. & in secunda solutione innuit qđ causa est quia obtuse uidens coadunat palpebras. unde faciunt angulum paruum. & licet Aristo. uideat sentire ibi qđ uisio fiat extramittendo. tñ post uerifica ri etiam qđ fit paruꝰ āgulus intus suscipiēdo cum autem res uidetur per paruum angulū. tūc appaīt minor. s3 quādo pupilla ē stricta. tūc ho mo multū dilatat palpebras. qa spūs cōstrictꝰ fit densus. uñ indiget mīta luce. & iō res pōt ue

nire sub forma priamidis lata dilatatis palpe bris. & spūs cōdensatꝰ recipit ēt illā, spēm sub mō latoris. sic. recipit ēt spēs i aere grosso. & iō apparet maior res q̄ sit ¶ Ad cōtrariū dicē dū qđ quādo pupilla ē dilatata. rō representā tur res sub forma piramidali magis lata. pcono magis lato. imo minꝰ. Et cū pbat qđ pupilla ē lata. Dico qđ fit palpebraꝝ cōstrictio pp tiorē lumis spūꝫ dispargētis. Uł dico qđ l3 palpebre dilatētur. nō tñ pōt spēs dilatari in spū dispso. imo abbreuiat in eo pp raritatē. & ampliat in spiritu cōstricto pp dēsitatē. ¶ Ad secūdū dico. qđ Aui. rō dixit in q̄libet dilatatiōe pupille qđ res appꝫ minor. s3 in dilatatiōe naturali in q̄ io lū fit resolutio spūum & dispersio. & hº ē ueꝝ & iō si alia cā cōtraria in hº cōcurrat. tūc erit effectus zm uictoriā cāe. in octo gº cuiꝰ pupilla ē lata pp multitudine3 albuginei ingrossati res appareret maior ex dispōe albuginei. s3 d3 appa rere mior ex dispōne spūs dispersi. & iō quecū que haꝝ cāꝝ uincet. ostēdet suū effectū. ¶ Ad aliđ dicēdū qđ Aui. dedit itelligi. Uł dico qđ ñ sic seqtur ad cōstrictiōe3 pupille. res uidri ma iores. sicut ad dilatatiōe3 seqt res uideri mino res. qa semp ad dilatatiōe3 sequit dispersio uel disgregatio spūs uisibilis. s3 ad cōstrictiōe3 nō semp sequit coadunatio inspissatia spūs. qa pōt pupilla ēe stricta. & spūs paucꝰ. q ibi cōstrictꝰ nō dēsabit ex hº ēt ut plurimū fit cōstrictio a siccitate zm qđ pōet i sequēti capto. siccitas aūt subtiliat spūs. ut pꝫ i ultio huiꝰ tractatꝰ. Ad ultimū dico. qđ res repsentata sub illis lineis di latat in spiritu densato pupilla non stricta.

¶ ET ILLA QVE EST. Hic pōit can. & patꝫ

¶ Est dubitatio. utrū dilatatio facta ex pcussio ne uel casu sit curabilis. ¶ Videt qđ sic primo qa Auic. infra pōit curā. & Mesue in cº de alin thisar. Itē Rasis in nono tractatu almāsoris dic qđ si cōtingit pupilā dilatari post pcussionē. nō est timendū. qa remouebit ¶ In contrarium est Auic. hic. ¶ Dico qđ dilatatio pupille ex pcus sione uł casu uel sequit corneā. & tūc non curat & đ hac ē sermo Auic. uñ cōtinuus est sermo eius cū dicit. multotiēs enim dilatat &c. Et illa que ē ex pcussione aut casu ñ hēt curam. s. cum sequit corneā uel zº non sequitur corneā & tūc pōt curari et đ hac pōit curā et ēt alii auctores ¶ Sed tu dices. ita ēt erit de dilatatione pupille si puenit ab aliis cāis itrinsecis. s. qđ si cōseqt corneā nō uidet posse curari. ¶ Dico qđ cura bilior ē dilatatio pupille que cōsequit corneā cum ē uerbi gra. ab humiditate extendēte. q̄ si ē a casu & pcussione. qa cū est a percussiōe fit magna commotio in ptibus oculi. & permutat situs. earū. sic ut quibusdā uideas cristallinā ex

toto pdidisse suum situm. Sic etiam solutio con tinuitatis in uuea. ista autē non pōt curari. s3 qñ fit dilatatio a causa extrinseca. tūc nō fit tāta cō motio et disruptio in partib⁹ oculi. & iō poss bi le est q̄ ī fiat curatio. licet etiam qñq̄ nō posset fieri. immo ut plurimū cum est multa dilatatio. ¶ Vel aliter posset dici ad questionē. ꝙ dilatatio pupille ex pcussione uel ē cū solutione continui tatis uuee. & hec nō curat̄ uel ē sine solutione sed solū cum tractu materie ad partē. & hoc ē possibile. & hec recipit curā. ¶ IAM. Dixim⁹ Hic. Auic. innuit signa. & dicit q̄d signa huius passionis sunt dicta in capl'o debilitatis oculi. q̄a ibi sunt posita signa siccitatis & hūiditatis. & si sit cū apostemate. ē ibi dolor. & alia accidē tia mala.

ILLA ¶ Q ue ē naturalis. Hic pōit curam. & primo ostendit que dilatatio pupille sit incurabil'. z° ponit curā3 curabilis. ibi z^a. & illi que ē. Dicit prio q̄d hec passio naturalis nō hēt curā. ¶ Est dubitatio utrum dilatatio pupille natural' possit curari. ¶ Videt̄ q̄d sic auctoritate 3oar qui pōit in hoc medicamē. dicēs. hic puluis nō confert solum illi qui hēt dilatationē pupille ab egritudine. imo qui habuit hoc a natura. Itē morbi augmentati ēt si sint a natura. docentur curari a Gal. i tegni. ¶ In cōtrariū ē. A. et Mesue Dico q̄d dillata° pupille a natura nō curat̄. R̄ō ē q̄a puenit ex defectu informatiue cui non pōt subueniri i tunica uuea. nā si q̄s cōsideret. ibi est diminutio q̄titatis natural' uuee & nō est locus ubi possim⁹ augeri per fractionē & atractionē nutrimenti. ēt si cresceret. nō cresceret addendo ad circulū uuee. se pportionabiliter cōstringēdo. ut p3 ¶ Ad cōtrariū dicēdū ꝙ. s. ad pupillam. s. q̄d forsan dat aliq̄d auxiliū ille puluis l3 ñ curet̄. Vl' dicēdū ꝙ illud pōit̄ ꝑpter illius pulueris laudē ¶ Ad secundū dico. ꝙ ille ē poti⁹ morb⁹ diminu tiōis q̄ defectu i forr atie. et ñ ē morb⁹ augmēti s3 bene ē in h° augumētū foraminis. sic si labium amputaret̄. esset augumētū foraminis. s. oris. l3 tñ ē morb⁹ in q̄titate penes diminutionem. ¶ ET ILLI Q VE est ex siccitate Hic ponit curā dilatationū pupille curabiliū. & prio eius que fit a sic itate. z^a ei⁹ que fit ab humiditate 3° ei⁹ que fit a casu & pcussiōe. z^a ibi. & illi q̄ ē. 3ª ibi. illi q̄ aūt. Dic prio ꝙ cura ē uti hūectāti b⁹ dictis i cura debilitatis uisus. ¶ ET ILLI. Hic pōit curā dilatatiōis puenietis ab hūidita te siue sit apostemās siue nō. & cura est per. 5. ¶ Prio p euacuatiōe3 materie. & hāc docet psi cere cū trib⁹ reb⁹. s. cū fleubothomia si ē reple tio sanguinis. uel hūorū in sanguine. & iō dic. si in corpore ē multitudo. q̄ aūt uena debeat fleu

bothomari. & q̄le sit iuuamētū flebothoie uena rū pticulariū & incisiōis eax̄ pfecte. ē declaratū supra tractatu prio capi° de cura obtalmie i gene rali. ¶ Secūdo docet cū medicinis solutiuis cu3 dic. Et euacuatiōes q̄s sciuisti. s. tractatu primo capl'o de cura obtalie. & iste sunt euacuatiōes cū ieris & pillulis choch. ... & h°. cum peccāt alij hūores. & dat Aui. i h° can. notabilē. q̄d nō mi̇ tiplicent̄ nimis iste euacuatiōes q̄a d̄bilitat̄ uir tus. q̄a nō euacuat̄ q̄d q̄rit̄. q̄a euacuat̄ iuuati uū. & dic q̄d sufficiat de. x. u. x. dieb⁹ sumere. 3. i. & . S. pillulax̄ cochiax̄. s. almāsoris ul' Gal. & in h° ē itādum estimatiōi. possibile. eni ē q̄d ñ frequētabimus de. zo. in. zo. dies ppter defectū uirtutis. & alia q̄ coindicant. ¶ Tertio. A. doc3 pficere hāc intētiōe3 primā cū medicinis resolu tiuis & exiccatiuis. sic cū effusiōe super caput aque salse naturaliter ul' salite art ficialiter. & cū aceto uini. q̄a iuuat i exiccādo et faciēdo pene trare. ¶ Secūda res ad q̄ā. A. iēdt est regmi nis rectificatiōe3. & uult q̄d regimē subriliet̄ dā do aquā ciceris cū oleo sisamio nos uero dam⁹ cū oleo communi. tñ pro ordine diete redeas ad capl'm de cura. obtalmie. ¶ Tertia res ē. ut re deas ad defensiōe3 alterius oculi. ne per uiam so cietatis l' communitatis recipiat materiā. & h° fit cōfortando oculū sanū cum tucia. s. prepara ta. ul' cū aq̄a rosata. uel cū aqua feniculi. z^m mo dū sup̄ dictū in capl'o pallegato. Quarto. A. intēdit ad resolutiōe3 materie ab ipso oculo. & h° fit cū medicinis predictis in capl'o d̄ imagia tiōib⁹. & oport3 gradati3 pcedere. ut ibi dictū ē. ¶ Quito Aui. itēdit ad diuersiōem materie & h° deb3 fieri factis euacuatiōib⁹ ul' ib⁹. que diuersio fit cū uētosis. de his aūt uentosis & d̄ alijs mōis diuersiōis. pfecte dictū ē i capl'o pal legato ¶ ILLVD aūt. Hic pōit curā dilatatio nis facte p apostematiōe3. & q̄a h° curat̄ sicut apostemata calida. ideo prio pōit curam q̄ ic cō uenit in principio. z° ponit curā que cōuenit in augumēto. 3° que i statu 4° que cōuenit pcedē te tēpore declinationis. s. cū longo tēpore pcessit dilatatio pupile. z^a ibi. aut lana infusa. 3^a ibi. et i die. 4^a ibi. & post illud. ¶ Nota prio q̄d Auic. in pricipio huius dilatatōis ad duo intendit. s. ad euacuationē. & diuersionē materie ab oculo cū fleubothomia & uētosis. ad caput i. ad collū & ad repercussionē cū ēplastris infrigidantib⁹ que ponit ¶ Est dubitatio. utrū in pricipio dila tationis ex percussione debeamus uti ēplastris frigidis repercussiuis. s. de farina ordei fabarū & aquis solatri & similib⁹ ¶ Videt̄ ꝙ nō. q̄a i flegmone a cā primitiua a fleubothomia & me dicinis mollificātibus ē inchoandū. & nō a reper cutiētib⁹. ut patet in 3^a quarti. in capl'o de cura flegmonis. sed hec dilatatio curat̄ sic apostema

calidū.ut pōit Aui.ergo. ¶ In cōtrariū ē Aui. hic & Mesue. ¶ Dico qđ in hac cura op3 post euacuatiōem incipe cū aliquib⁹ repcussiuis & cōfortatiuis.oculi.siue pcussio inuenerit corp⁹ mūdū siue nō mūdū. Ratio ē qa semper ex tali pcussiōe timet tractus materie℞ ad oculum pp multā sui sensibilitatē unđ forti⁹ dolet.nec sunt repcussiua in principio timēda tātū.q̄tū i apostematib⁹ factis ex pcussiōe aliap p tiū.uerbi grā. manuū aut pedū qa in istis ptib⁹ sunt mebra dura.& bñ occurēt a pcussiōi.⁹.ut stati sanguis cōculcat in pte.& iō repcussiua sunt cā corruptiōis.S3 ocul⁹ nō ē mēbrū ita adiacēs pcussioi ut stati sanguis cōculcet in uuea.& iō nō sic tietur repcussio.& ei⁹ ē magna utilitas.s. phibitio aptiōis ocl̄i. ¶ Ad cōtraria ad primu dico qđ si qs cōsyderat dicta.Auicenna.non prohib3 ibi omnino repercussionem. sed post uerba dicta concedit aliquam repercussionem quandoq̄ uult eni qđ nō sit fortis repercussio.ut Aui.hic intēdit ista eni repercussiua sunt leuia habentia aliquā resolutionē siue exiccationē paruā et lenificationē.& iō nō uult qđ apponant cortices fabarum qa sunt nimis stiptici & exasperatiui. Aliter tñ posset solui.ut p3 ex dictis ¶ De scunda pte nota.qđ i hoc medicamie ē aliqua resolutio siue molificatio.& iō i augumento pōt cōpetere & si estimatō medici esset.ꝙ nō eēt magn⁹ error de fluxu materie.posset intrar cū eo aliqđ resolutiuū tñ Mesue uult qđ hoc medicamē z^a administret.s.post repcussionē predictaru3 uñ dicit in c^o de alinthisar.z^o fiat admistratio resolutiuorū mediocriū.sicut pprie uitellū oui cum oleo rosa.& pauco uino.et ad eādē intentionem scilicet resolutionis mediocris uadit.Auicenna.cū dicit ꝙ stillet sanguis turturis et pullorum.et pōt etiam hic sanguis aproximari in 3° die ut innuit lr̄a exterior.quicqd tamen sit.de.hoc dictū est supra capl̄o de cura tarfati. De 3^a pte nota qđ .A.cum in sua estimatiōe credit qđ in pria die sufficiat repcuter.et in z^a rsoluer leuiter & cū cōforatiōe .s3 i 3^a die op3 forti⁹ resoluere.sicut si apostema ē in statu uel in principio declinationis.et ideo etiam pōt h^o fieri post tertiā diem.et ideo.lr̄a exterior dicit deinde post tertia3 diē distilletur &c̄.& iō utitur alcofol.i.medicis fortiorib⁹.qa aq̄ fenugreci.& addit lac.ut repmat acuitas medicamis.& forsan h^o ēt competeret in augumento & qa distinguere in actu operis ista pertinet.ad iudiciū estimatiuū.iō Auic.posuit can.cū dixit.& penit⁹ &c̄.dixit uero ut plurimū.qa nō ē omīo eadē cura.qa si apostemata oculi nō sint a cā pmitiua.ut a pcussione possumus forti⁹ & diutius repercutere q̄ in principio dilatatiōis pupille q̄ ē a casu & pcussione. dixit ēt calidi.qa in pcussionibus ut plurimum trahūtur tales materie.cū sint magis apte cursui. ¶ ET POST illud. Hic ponit dilatatiōis curā.q̄ iā pcessit i tēpor.& postq̄ iā facta sunt remedia pdicta.& prio facit h^o. z^o describit q̄sdā medicinas potētes i resolutiōe materie℞ ab oculo.z^a ibi.medicamē iuuatiū. ¶ Nota qđ h^o medicamē ē fortis exiccatiōis & resolutiōis.& iō cōpetit p⁹.s.tēpore pcedēte.dixit arsenici.i. auripigmēti. ¶ MEDICAMEN. Hic describit duas medicinas.z^a ibi.& ēt fellis. Nota qđ iste medicie nō solū cōueniūt in cura dilatatiōis a cā pmitiua.imo ēt in illa q̄ fit ab hūiditate.& nō pcedēte cā pmitiua & iō dixit.A.Et ad illā q̄ facta ē ex pcussiōe q̄ dicat qđ admistret ēt in illa q̄ nō fit ex pcussiōe.de qua dictū est supra. iste aūt medicine sunt fortis resolutiōis & exiccationis.& ideo cōueniūt tēpore pcedēte.cū iā omnino cessauit timor de fluxu materie ad ptē prima medicina est cuiusdā auctoris quē noīat & dicit qđ ē distilatio.i.approximet distillādo & etiā in forma alcofol.ut ipse docet.ut si accipiatur medius aureus.s.medicie posite in lr̄a et terat cū succo rafani.& exiccetur iterū & fiat alcofol.ut sic fiat i forma.℞ fellis edi.ʒ.i.uel.ʒ.i.S. piperis grana.i6.succi liqritie.si q̄ris abstersionem lenificationē.& secundū qđ queris pone in illa q̄titate.& ēt ponit ut reprimat acuitatem illaru medicinarū. ¶ Secunda medicina est de felle hyrci.stercore lacerti.& stelionis.i.cuiusdā speciei lacerti.qa maneries eorū sunt mlte.niter .i.salniter.& cōsidera qđ hoc medicame3 ē potētius predicto.& iō dēt approximari cu3 primū nō contulerit.& reliquū patet.

CONstrictio ē ut sit foramē &c̄. Superi⁹.A.determiauit đ dilatatione pupille. Hic determinat de ei⁹ cōstrictiōe & hic ē mod⁹ cōtinuādi leuis.alij aūt modi apparēt supra capitulo de nectilopa.& prio determinat đ ei⁹ diuersitatib⁹ & causis.z^o de signis.3° đ cura.ibi z^a.iā dixim⁹ ea.3^a ibi.ei⁹ qdē q̄ sicca ē.Pria i tres.prio ostēdit qđ sit hec passio.z^o pōit ei⁹ diuersitates.3° pōit ei⁹ causas.z^a ibi.& si ē.3^a ibi.& ei⁹ causa. & p3. ¶ Nota circa primā ptē.qđ littera q̄ dic quā cōsuetū sic expōit dupliciter.prio.s.homini in quo ē.& tūc solū notificat cōstrictiōe3 accidētalē.q̄ accidit ex tēpore.Alio mō.s.cōmunitate sanc℞ hōinum.& hec ē melior expositio & cōmunis ad constrictionem naturale3 & ad accidentalem ex generatiōne scilicet ex tempore. ¶ De secunda parte nota.qđ Auic.inuit duas diuisiones uel diuersitates cōstrictionis pupille. Prima ē qđ quedam ē naturalis & queda3 accidentalis.Secūda ē ꝙ queda3 ē cōstrictio pfecta q̄ ex toto claudit foramē.& hec est que pducit.

ad opilatiõez.& quedã ẽ ĩpfecta.¶ Secundo nota.qđ cõstrictio naturalis pupille.ẽ bona qa aggregat spiritũ.sȝ dilatatio ẽ semper mala.qa disgregat.sed cõstrictio accidẽtalis ẽ mala.non ratiõe cõstrictiõis.qa cõstrictio ut constrictio aggregat spiritũ.sȝ rõne morboꝝ maloꝝ ad q̃s sequiť cõstrictio.ex qb⁹ malis morbis lediť dispositio naturalis ptiũ oculi hec põit Galien⁹ in q̃to de accidẽti in prĩo capi°.lȝ nõ placeat Rasi ĩ z° cõtinẽtis.¶ ET EIVS cã.Hic põit causas ei⁹.& prĩo facit h°.z° ostẽdit a q̃ cã magis eue niat.ibi zª.& plurimũ accidit.¶ In prima pte põit q̃ttuor cãs.prĩo ẽ siccitas corugatia aggregãs.i.coadunãs eã.s.uueã.& cõtrahiť.i.coruga tur foramẽ.i.ptes circa foramẽ.& ex h° cõstri ctio fit.& hec cã ẽ declarata ĩ pcedẽti capitulo. ¶ Secũda cã ẽ opilatio.exẽplũ ẽ in kataracta. & hec nõ diciť cõstrictio.qa parietes foraminis in se cõstringanť.sȝ qa aliqua materia opilat.lȝ quãdoq opilãdo cõstringat latera foraminis.si eẽt aliqs hũor terrestris.uñ Iesus tracta.z°.ca° 67°.dič accidit ac himo terrestri dura cõstrictõ ĩ ipa pupilla.& cõstrigit eã.Possȝ tñ alr littera expõi ꝙ.A.nõ ponat nisi tres cãs.& tũc hec lr̃a est cõtinua pcedenti que dicit accidit cõstrictio aut opilatio.s.pfecta.¶ Tertia causa ẽ humiditas extendens uueã a lateribus.i.a partib⁹.quibus coniungitur secundine ad mediũ.i.ad foramen.& tũc fit constrictio.Et cõsidera qđ Auic. dat optie modũ secundũ quẽ hũiditas hec facit ut mollificãdo et madidãdo.sicut coria madida extendũtur in partes.s.longitudinis.& foramia minuũtur.uel in ptes.s.oẽs.& ñ in ptem unam .s.folius latitudinis.& hoc declaratũ ẽ in pcedẽ ti capitulo.¶ Quarta cã ẽ siccitas albuginei. unde ñ põt tenere tumidã & inflatã uueã. ĩmo detumescit & uersus ĩtus cõstringiť.& moueť e cõtra ei qđ accidit ĩ exitu uuee in quo uuea ex tra moueť.et h° ẽ qđ dicit.aut siccitas uehmẽs albuginei quare.i.ppter quã siccitatẽ minorať .s.albugineus.& hoc ẽ uerũ si minoreť propter exitũ ex pcussione.& ipsum sequiť.s. albugineũ minoratũ tunica.s.uuea ad detumescẽdũ.& su. ad aggregationẽ.i.& tunica ex hoc detumescit. & aggregať.& ad aggregationẽ.s.diuersaȝ disponi exitus qa ĩ exitu uuea aggregať & ipelliť extra.& ñ ĩtus.sed hoc est contra.¶ ET PLVRIMVM. Hic ostẽdit a qua cã magis eueiat. & patet.¶ Est dubitatio.utꝝ ut plurimũ accidat cõstrictio pupille a siccitate.¶ Videť qđ ñ qa passio mẽbri hũdi pl⁹ accidit ab hũiditate ut patet p illũ affo..In morbis minus &c.sed oculus ẽ mẽbrũ humiduȝ ergo.¶ Secundo est dubiũ.utꝝ Aui.sufficiẽter enumeret ĩ istas cãs Videť qđ nõ.qa Iesus põit sex causas. & Aui. ponit solum quattuor.¶ In contrariũ est.Aui.

¶ Dico qđ Aui.sufficiẽter enumerat causas. qa cãe pretr istas q̃ ponũť a Iesu Haly.sunt cãe ualde p accidẽs.& sunt due supra illas q̃ttuor una ẽ caliditas exiccãs.& hec reduciť ad causaȝ exiccãtẽ.alia ẽ apostema cõprimẽs.& hec cã ẽ ualde p accidẽs & raro cõtigens.qa apostema in ipsa uuea p se fač dilatatiõeȝ.ut supra appa ruit.¶ Ad dubiũ primũ dico.qđ cõstrictio pupille frequẽti⁹ puenit a siccitate q̃ ab hũiditate Rõ ẽ.qa cõstrictio ẽ passio cõformior sicco q̃ hũido.z° qa frequẽti⁹ cõtigit & facili⁹ exiccari ptes uuee.& minorari albugineũ.q̃ cõtigat ipaȝ uueã hũectari hũectatiõe q̃ relaxet ipaȝ.& pa raleticet.¶ Ad rationẽ dico.ꝙ hecẽ passio uuee. que ẽ pellicula.& nõ totius oculi secũdũ qđ mẽ brũ hũidum.Et aliter posset respõderi si consy deras.¶ IAM DIXIMVS.Hic ptransit de signis qa dicta sunt signa debilitatis ab humiditate et siccitate in c° de debilitate oculi.et sine dubio ẽ difficile q̃ñq distigueť inter has causas est.i.stať estimationi.

EIVS Quidẽ.Hic ponit curam.et prĩo eius que fit a siccitate.secũdo ab hũiditate.ibi secunda.ei uero q̃ humida ẽ.Prĩa in duas.prĩo facit hoc qđ dictũ ẽ secũdo remouet dubiũ.secunda ibi.&.nõ inuenis.¶ Dubitať.Videť qđ sit defectius. quia ponit curã cõstrictiõis que fit ab humiditate & siccitate.& omittit curam eius q̃ prouenit a paucitate albuginei & a materia opilante.¶ Dico qđ cura constrictionis a paucitate albuginei.uel est impossibilis.uel si est possibilis fit cum rebus humectãtibus & multiplicãti bus nutrimentũ oculi.sicut fit cura ei⁹ que ẽ a siccitate.Cura autem eius.que ẽ ex opilatione ẽ cura aque.que dicetur in sequẽti capło.¶ Considerãdũ qđ Auic.intẽdit humectatiõi cum re bus extra aporoximatis de succis humidis sič ẽ succus portulace & reliqs.ut oleo neoufario & uiolato.& decoctione seminis malue.& hoc ut scis supra ĩ pmo capitulo hui⁹ tractatus.& hec pñt approximari distilãdo ĩ oculũ.Et caputpurgiis.i.trahẽdo p nares.& embrocando caput & ptes oculi.Intendit ẽt Auic.humectationi cũ nutrimẽtis humidis cũ dixit cibi lenes.i. humidi. ut carnes edi & agni lac & huiusmõi.& pigues in horis.i.qa cibeť ĩ horis debitis.Vel dixit ĩ horis solũ referẽdo se ad cibaria pinguia. qa ñ possemus semp eis uti.qa piguia supnatãt.& ideo ñ facile digeruntť.ut ponit ysaac ĩ libro de dietis uniuersalibus. dentur in horis.i. quandoq. ¶ ET NON INVENIS. Hic remouet dubiũ. Dices tu.possemus ne uti rebus calafacientib⁹ ĩ hac cura cõstrictionis pueniẽtis a siccitate Respondet ꝙ ñ est necessariũ.¶ Est dubitatio

utrũ sit necessariũ uti aliqbꝰ distillationibus ca
lefaciētibꝰ.uerbigratia aqua feniculi. uel semis
lini ad attrahēdũ nutrimentũ ad oculũ cum est.
constrictio a siccitate. ¶ Videtur ꝙ sic pmo qa
Auic.statim docet calefacere fricādo.zº docet ꝙ
ñ debet administrari pure humectātia.sed oꝫ
q̃ nq̃ administrare alcofol attractiua.sed talia
sunt calida. ¶ In contrariũ est sermo Auic. hic
cum dicit.ñ iuenias necessitatē &c̃. ¶ Possemꝰ
dicere pmo hunc textũ esse corruptũ.& ꝙ uellit
dicere ñ inuenis necessitatē utendi aliquo.s.i q̃
sit aliqua caliditas nisi pp̃ter attractionem. Et
soluendũ ē dubiũ.ꝙ possimus uti rebꝰ calidis.
ad attrahēdũ. Vel aliter possumꝰ dicere.ꝙ res
calide sunt duplices.quedā sunt forriter calide
que sunt plus cā exiccationis p uiā resolutionis
& cōsumptionis.q̃ sint cā humectationis p uiā
attractionis materie.sicut ē coliriũ de fellibus
& istis ñ debet uti.& de his loquit̃ Auic. ñ iue
nis necessitatē utendi aliquo in quo sit aliqua ca
liditas.s.fortis pp̃ter attractionē &c̃. quasi di
cat attractio ñ debet tibi iponere necessitatem
hanc qa ista plus nocent exiccādo q̃ psint attra
hendo.& ista fortia attractiua calida nocent nō
solũ qa exiccāt.sed ēt qa trahunt materias sup
fluas & ñ gradatim puenientes cũ digestione.
Quedā sunt res calide leuis calefactionis.sicut
est decoctio camomille & seminis leni & huius
modi.& istis possumꝰ uti ad attractionē. & iō
.A.ad attrahēdũ materias humidas.s.nutrimē
tales administrat fricationē & cōtinuā in breui
tēpore.& ñ i multo tēpore & q̃ ñ resoluat.Dic̃
post.naꝫ administratio.& in hoc probat qđ tu
debes.uti calefaciētibꝰ.quia administratō pure
humectātium quādoq̃ nocet.quia possunt esse
causa opilationis & putrefactionis. bonũ ē gº
cum interuallo uti calefacientibus qbusdā trans
pirātibus poros & confortātibꝰ oculũ siue ca
lorem naturalē eius.& quando approximaueris
alcofol.i.medicinas ad oculum.et attractiua.i.ca
lida tunc humectantia ēt pone.& modo cũ uno.
& modo cum alio oportet insistere.humectātia
autē que mihi uidentur multũ utilia sunt que
ponit ȝoar in hoc capitulo.Aliter posset exponi
littera ut Aui.uelit ꝙ i usu rerũ calidarum est
duplex utilitas.& ñ una sola.una ē attractō ma
terierum humidarum ad oculũ. Alia ē prohibi
tio putrefactiōis potētis cōtigere ex hũectatiōe
multa.gº ad usum calidorũ nō uocat te necessi
tas.s.sola attractiōis.qa hº posset fieri cũ frica
tione quā pōit.sꝫ te uocat necessitas prohibitio
nis nocumēti potētis euenir̃ ex cōtinuo usu hũe
ctantiũ.& hº ē qđ dic̃.nā administratio &c̃.&
hec uidet̃ mens Aui.Ex qbꝰ soluit̃ questio. ad
cōtraria similiter pꝫ solutio. ¶ EI VERO q̃.
Hic pōit curā cōstrictiōis puenietis ab hũidita
te.& prio pmittit q̃ sint res i hº utiles.zº d̃scri
bit quesdā.ibi zª.& ex eis ē colliriuꝫ.& patet.
¶ Nota qđ .A.abbreuiat.curā hāc.pintelligēs
ꝙ si ē necessitas euacuatiōis qđ fiat.deinde uta
mur colirijs & alcofol exiccātibꝰ & resoluētibꝰ
cognitis supra in capº debilitatis uisus puenie
tis ab hũiditate.& in capº de aq̃ & imagiatiōi
bus aquesis.Et tũc Aui.describit medicinas q̃ꝝ
una ē fortiter exiccatiua.& resolutiua.& dic̃ ꝙ
fiat coliriũ cũ aq̃ feniculi.zª ēt ē fortis medicia
& tertiam Aui. uĩ ualde commendare cum dic̃
qđ ē ualđ bonũ.& iste medicine.sunt ēt utiles
in cura reliquaꝝ passionũ hummidaꝝ oculi.&
cōsydera eas.

D Escēsus aque. ¶ Hic Aui.d̃termiat
de alia passiōe ocl'i q̃ dr̃ aq̃ siue ca
tharacta.& prio notificat eā q̃tuꝫ
ad eiꝰ essentiā & diuersitates &
cās.zº q̃tũ ad signa.3º q̃tũ ad curā.zª ibi.signa
portēdētia aquā.3ª ibi.ego qdē iā uidi. Pria in
duas. prio ostēdit qđ ipsa sit.zº .ponit diuersi
tates eius .ibi secũda.& ipsa qdem q̃nq̃.& pꝫ.
¶ Nota prio qđ Auic.diffiniēs catharactā dic̃
ꝙ ē egritudo opilatiua.oꝫ autē prio aliqua sicer̃
ex parte diffiniti.s.cũ dicit descēsus aque.nam
dicit̃ aqua.qa assimilat̃ aque ante cōgelationē
& postea assimilat̃ aque congelate.unde assimi
latur ēt.spermati siue semini humano u ponit.
Azaranius in cº de aqua cum dicit qđ aqua est
hũiditas grossa similis hũiditati seminis hũani
dicitur ēt catharacta.qa catharizat.i.sigillat uel
signat foramē uuee.uel obturat ut nō fiat inde
transitus uisibilium ¶ Secundo nota ex pte
diffinitionis.qđ Auic.notificat hāc passionem
ex pte sue essentie generaliter.qa ē egritudo op
latiua.i.est morbus in uia quia est apostema ex
pte uuee essentie spālis siue cause effectiue.quia
ca huius opilatōis ē hũiditas extranea.et ex pte
situs huius cause cũ dicat stās in foramie.& ex
pte sui effectus cũ dicit.qa phibet et c̃.& secũdũ
hoc pꝫ.ꝙ hec diffinitio ē de cōpletis ¶ Et dubiº
utrũ cataracta possit fieri i oculo absq̃ descensu
materie a capite ad oculum. ¶ Videt̃ ꝙ sic prio
qa obtalmia pōt fieri p uiā congestiōis.ut supª
dicebat̃ trac.prio.gº multomagis aqua que est
paucioris materie q̃ obtalmia. In cōtrariũ est
Auic.q̃ dicit descensus aque. ¶ Dico qđ catha
racta fit cũ nocumentum prium oculi.nō digeri
tur.& ex eiꝰ supfluitate pōt fieri aqua.Ratio
est qa potest tantum esse đ supfluitate ex defec
tu digestionis.et retineri ex d̃fectu expulsiōis ꝙ
poterit opilare foramē uuee. ¶ Ampliꝰ imagia
tiones possũt fieri ex ppria supfluitate oculi er
go & catharacta.& hᶜ uult glosa i nono almāso
ris superiꝰ allegata.capl'o de imaginatiōibus.

qa uult qđ ut plurimũ transit catharacta uł fit
a materia descẽdẽte ad oculũ. & ideo Aui. dixit
descensus aque. & iõ a Galieno ĩ libris ex greco
translatis uocaẽ suffusio. & ʒ fiat ex materia
oculi superflua. oportet tamẽ qđ ipsa descẽdat
in locũ in quo foramẽ opilet. & iõ adhuc diceẽ
descensus. ¶ Est 2º dubitatio per hº qđ dicit
qđ ẽ egritudo opilatiua. utrꝫ aqua sit morbꝰ ĩ
numero uł in uia. qa Aui. dicit ẽ egritudo opila
tiua. ¶ Auctores ĩ hº uarie loquũẽ. & qa hec
qͣstio redit ad pricipia. iõ dicenꝰ sermonẽ com
munẽ qđ aqua põt sumi dupliciter. Vno mõ ut
ẽ obturatio uie. & ut sic catharacta ẽ morbꝰ
uie. cuiꝰ cã ẽ hũiditas grossa opilãs uiam. Alio
mõ ut ẽ qͣdã substantia addẽs ĩ numerũ cõtra
ptes oculi. & ut sic diciẽ qđ ẽ morbꝰ ĩ numero.
& iõ Aui. dixit duo. primo qđ ẽ egritudo opila
tia. 2º qđ ẽ hũiditas extranea. ẽ tñ difficile ima
ginari. quomõ. aqua ẽ morbꝰ ĩ numero. qa non
omne corpꝰ qđ põit ĩ numero cõtra ptes nostri
corporis in nobis existens ẽ morbꝰ ĩ numero. ʒ
illđ qđ cũ hº ledit imediate operatiõeꝫ. si ergo
cõsyderas aquã ut nõ ẽ cã lesiõis mediãte opila
tiõe difficillimũ ẽ imaginari. quomõ aũt ledat
immediate operatiõeꝫ. pfecte diximꝰ in qͣstiõe
đ sanitate. ¶ Est dubitatio 3º ĩ qº loco stet hec
aq̃ uł inter cristallinã & uueã. uł inter uueã &
corneã. Et uiđẽ qđ stet iter cristallinã & uueã
auctoritate Azarauij. capiº de aqua qui dicit
qđ aqua ẽ hũiditas grossa generata iter cristel
linam & uueaꝫ. Item Aliabas nono theorice ca
pitulo. iꝫ. dicit. aqua ex hũiditate fit grossa que
in oculo coagulaẽ inter humorẽ cristalloydem
& foramẽ uuee. Itẽ Gal. in 3º cº terap. cº. iꝫ. dicẽ
cũ loquiẽ đ utilitate uuee. ¶ Hoc ẽt probatur
rõe. quia in catharacta curabili uidemꝰ pupillã
dilatari & cõstringi. unde apparet aqua latior
uel minor. sed si aqua esset extra uueam uersus
corneã. tunc non appareret nobis pupilla latior
uel strictior. imo semp apparet telꝰ secundũ spa
cium qđ đ ea coopitur ab aqua. ¶ Secũdo pba
tur qđ aqua cõtineẽ inter uueam & corneam
auctoritate Iesus Haly. trac. 2º cº 5ꝰ. ubi dicit.
accidit inter tunicã uueã & uelum cornee egri
tudo que aqua uocaẽ. ¶ Ideꝫ uideẽ hoc sentire
Auic. cũ dicit iter humorẽ albugineũ & siphac
.i. uelũ & corneã. i. pãniculum cornee. qui panni
culus nõ ẽ nisi interior cornee. Et idẽ ẽ ac si dice
ret inter albugineũ & corneã uñ littera exterior
hẽt iter hũorẽ albugieũ et tunicã corneã. ¶ De
hac qõe apud ãtiquos sẽp fuit discordia. et de
mirabilibꝰ ẽ. qa parathomiã oculi habentibus
catharactã nullꝰ auctor đ eis quos uidimus
alqd põit. ʒ qͣdã ex auctoribꝰ ĩ hº cõfuse loquũ
tur ñ determinãtes certũ locũ. Vñ Rasis 2º cõti
nẽtis dicit se scire locũ catharacte. Quidã uero
ponũt locũ esse spaciũ albuginei. & quia albugi
neus est a cristallina siue a tela aranea usque ad
corneã. ideo ponũt ꝙ in hoc spacio sit aqua sed
an sit ab uuea uersus cristalinã. an a cornea uer
sus uueã ñ declarãt. Vnde Galienus in cõmẽto
pmi pnosticorũ. 24. cõmento dicit ꝙ aqua que
aggregaẽ ĩ oculo stat in hac humiditate de qua
dixi ꝙ ẽ similis albumini oui. qđ ẽt Galienꝰ ex
pssius dicẽ ĩ quarto libro de utilitate pticularũ
capitulo pº ubi dicit. uocate a medicis suffusio
nes. i. catharacte in medio existunt cristallini fo
raminis humoris & cornu foraminis. i. tunice cor
nee. post hoc uero uidi quosdã credẽtes ꝙ aqua
suspendaẽ tunice que ẽ tela aranea. & hoc põt
declarari auctoritate Rasis in secundo cõtinẽtis
auctoritate Gal. qđ aqua que coadunat ĩ oculo
stat iter humiditatẽ que est cristallinũ & albu
gineũ. sed inter ista nõ ẽ aliud q̃ tela aranea gº.
Et declarãt hoc signo. qa uidemus frequentius
qđ catharacta bñ deposita ñ regeneraẽ. ʒ possit
reascẽdere. si igitur ñ regeneraẽ. ñ est nisi quia
aliquod corpus cũ ea deponitur. cui catharacta
adherebat. quo corpore deposito ñ est amplius
cui possit catharacta noua adherere. quia ñ uiẽ
esse aliud corpus cui adhereat nisi tela aranea.
& dicũt qđ ẽ simile sicut de tela aranea q̃ stat
ad aliquã fenestrã cui tempore pluuie applicãẽ
alique gutte aque. que tela si deponatur depoiẽ
cũ ea aqua. & ñ põt ãplius cũ ea aqua ibi fingi
ãte fenestrã. nisi fiat noua tela. ¶ Iste modꝰ di
cendi ñ est conueniẽs. qa imaginatur telã araneã
deponi simul cum catharacta iã autem supra đ
clarauimꝰ ĩ pº caº huiꝰ fen. ꝙ ista tela ẽ pncipa
lis pars oculi ł ppinqssima pncipali ĩ uirtute. &
iõ ipa deposita ñ fieret uisio. nec iste uir imagi
naẽ bñ cõpõeꝫ tele aranee seu opationẽ. ¶ Ad
contraria ad auctoritatẽ. Rasis dico ꝙ ẽ scripta
in primo pnosticorũ. et nõ sic iacet sicẽ. Rasis ip
sam sumit. Vel forsan uult Gal. qđ aqua sit in
parte albuginei. que ẽ uersus cristallinã. s. inter
cristallinã & uueã. & nõ sit in pte que ẽ inter
corneã & uueã. & iđo exponemꝰ aq̃ que aduna
tur in oculo stat inter humiditatẽ. i. in pte hũi
ditatis albuginei que ẽ inter cristallinũ & albu
gineũ. i. in parte albuginei. que ẽ uersus corneã
& hoc uideẽ dicere Gal. in preallegata aucto
ritate primi pronosticorum commẽto 24. cũ di
cit. aqua que aggregatur in oculo stat ĩ hac hũi
ditate grossa effusa inter humiditatẽ grãdineã
et inter pupillam &c. ¶ Signum a utreꝫ qđ ipsi
adducunt ñ est sufficiẽs. primo qa sepe cõtrari
um ẽ uidemꝰ ẽt homines in qbꝰ nõ regẽraẽ ca
tharacta. & sunt q bene se regũt post. ¶ Alij
sunt qui dicũt qđ materia catharacte stat inter
uueã & corneam. ita qđ nõ stat in uuea uersus
cristallinã. & hoc uidetur posse probari aucto.

Iesus trac.2° cap°.52.ubi conat̃ ꝓbare h°.ꝫ uer
ba Iesus sint cõfusa ¶ Idẽ ẽt uidet̃ dicere Rasis
in 2° cõtinẽtis.uñ dic.dixit Antiles & Paul⁹ qđ
catharacta colligit̃ sub cornea. h° multũ uidet̃
cõfirmar̃ qđ illi d.io auctores ponũt auctorita
te Galieni in cõmẽto ibidẽ.s.qđ acus qua ꝺpõi
tur catharacta uadit i locũ q ẽ iter uueã & cor
neã. & nõ penetrat uueã.s.qđ non pforat eam
quia si pforaret eam exiret albugineus Et hoc
uidet̃ sentire. Mesue cap° de aqua.qui dicit qđ
ꝓcedat pforatio inter tunicã et tunicã quousq
perueniat̃ ad uacuũ.qđ ẽ ante pupillã Idẽ etiaꝫ
põit Auic.cũ dicit uadat inter duas tunicas quo
usque sit corã foramie & inueniatur illic sicut
spaciũ & sinuositas. ¶ Et diceret aliq̃s.quomõ
acus poterit penetrare coniunctiuã & nõ pene
tret uueam .que stat.s.sub coniunctiua & scli
rotica.cũ acus sit instrumentũ acutũ pforatiuũ.
¶ Respõde qđ acus dẽt eẽ obtusi capitis q̃dã
modo.& tũc cum puenit ad uueã nõ pforat eã
ꝫ ipsa cedit.& hec ẽ lrã Iesus.pforatio ptrãsit
& uenit ad locũ latũ.non tñ iter uueã et glacialẽ
unde si.instrumentũ pforaret uueã donec attin
gat albugineũ flueret albugine⁹ etc.tñ uidem⁹
istud instrumentũ pforare cõiunctiuã.uelamen
tũ. cõiuctiue & uuea circũdãs ẽ sup illũ hũoreꝫ
& quãdo tangit eã illud instrumentuꝫ labit̃ &
expellitur ad interi⁹.& propterea caput illius
instrumenti factũ ẽ rotundũ.ut nõ ledat uueaꝫ
hec ẽ ẽt sentẽtia Rasis i secũdo cõtinẽtis.uñ dic
hũor albugine⁹ ẽ intus i uueã.& fluet̃ multũ
de albugineo cũ uuea pforat̃ cuꝫ instrumẽto.&
qa est subtilis dubitat̃ ex pforatione.& ppte
rea caput talis instrumẽti non dẽt habet̃ acutã
punctam.quia si esset acuta nõ egeret uiolenta
impulsione.& iõ fit sine pũcta & cum penetrat
ipellat uueã ne ipsã perforet. ¶ Hoc ẽt iddem
ꝓbat̃. qa si aqua staret inter uueã et cristallinã
tũc ñ posset extrahi cũ icisiõe facta i pte iferiori
cornee.h° ẽ falsũ p.A.i fine capituli cũ dicit.qđ
hõies habẽt uias diuersas i exercẽdo curã aque
q fit cũ istrumento.ita ut qdã eorũ sunt q disrũ
pũt ptẽ inferiorẽ cornee & extrahũt aquã p eã.
¶ Hic aũt mod⁹ dicẽdi ẽ i quo magis auctores
uidẽtur cõcordare.ꝫ habet has istãtias fortes.
¶ Pria si ista aqua ẽ inter uueã & corneã tũc
deberet apparere nõ solũ circa mediũ cornee.ꝫ
in directo foraminis pupille imo i circũferẽtijs
cornee qa uidem⁹ qđ sanies p⁹ corneã appꝫ qñꝫ
i figura lunelle.ut sup dictũ fuit. ¶ 2° qa si a
cus penetrarꝫ iter uueã & corneã.tũc statiꝫ cuꝫ
caput acus eẽt i directo cornee possꝫ uideri a me
dico & ab astãtib⁹.ꝫ ad sensuꝫ h° appꝫ falsuꝫ
qa acus nõ appꝫ.nisi cũ ẽ in directo pupille.s.i
foramie.h° eni ẽ signũ qđ acus pforat uueã.&
uadit p⁹ eã.& qa uuea ñ ẽ trãsparẽs quousq

est sub ea nõ ur̃.ꝫ cũ puenit in directo foraminis
uuee tũc.uidet̃ ¶ Tertio si acus nõ pforat uueã
ꝫ cedit.g° pupilla dꝫ apparet̃ i figura ñ circula
ri tũc qa acus cõprimit eã. Alij aũt sunt q dicũt
qđ aqua stat p⁹ uueã uersus cristallinã.& qđ
acus pforat tunicã uueã.uł stat p⁹ uueã.s.qa
uersus secũdinã.cui⁹ signũ ẽ qa nõ appꝫ acus
q̃usque puenit ad foramẽ pupille.g° acus ẽ p⁹
uueã.& ñ añ qđ aũt aqua sit iter cristallinã &
uueã uidet̃ esse itẽtio Gilberti libro.3°.cũ dic
ꝙ cataracta est hũor pinguis existẽs iter cristal
linã & uueam.Hoc ẽt uidet̃ sentire. Haly.qui
uult qđ transporat̃ catharacta ad concauitatẽm
uuee.Vñ Haly.sup 3° trac.tegni .82.cõmento.
ꝓmutat̃ aqua q generat̃ in foramine uuee ad in
teriorẽ cõcauitatẽ uuee.dixit g° cõcauitatẽ.& ñ
dixit cõuexitatẽ uł gibbositatẽ & hec uĩ esse
intẽtio Alliabatis in nono practice .28.ca ¶ Ad
cõtraria respõdẽt negãdo illas auctoritates Ad
rõeꝫ cũ dr̃ qđ exiret.albugine⁹. Dico ꝙ pp pu
taiẽ foraminis nõ põt exire.& h° patet.qa si nõ
pforet̃ uuea.adhuc acus ñ iuenit albugineũ q ẽ
post corneã.& tñ nõ exit albugineus. ¶ Ad sc
dãdas g° has cõtradictiões iuxta modũ possi
bilẽ cõlydra qđ catharacta ẽ nomẽ generale ad
omnẽ egritudinẽ opilatiuã i ocło.& hec opila
tio qñq ẽ p⁹ cristallinũ i neruo obtico.et nomia
tur a qbusdã modernis gutta serena.& de ista
catharacta nõ qrit questio.aliqñ aũt est opilatõ
in oculo ante cristallinam.& ista est quam uoca
mus catharactam.& quam uidemus sub colore
albo uel alio de coloribus dicẽdis i capitulo isto
Et quia questio querit đ loco istius materie.di
co ꝙ totũ spaciũ qđ ẽ a cornea ad cristallinã qđ
spaciũ implet albugineus ẽ locus materie q dr̃
catharacta.totũ aũt spaciũ põt dupliciter itełli.
Vno modo ꝙ sit totũ simul catharactuosum.&
hec põt esse qñ totus albugineus ingrossatur et
dealbat̃.& priuat uisum.& hec ẽ passio incura
bilis.põt ẽt cõtingere qñ aqua exuberaret i tm
ꝙ totũ albugineũ impleret. Alio mõ põt itelligi
totũ spaciũ uel albugineũ non simul sed ꝙ aqua
possit esse i quacũq sui pte.s.in pncipio albugi
nei iuxta cristallinã.& ista aqua erit post uueaꝫ.
& ꝙ possit eẽ in ipo foramine uuee siue parũ
post uersus cristalinã.& ꝙ posset eẽ iuxta alias
extra foramen uuee iuxta corneã.& in quacũq
istarũ ptiũ põt situari aqua q dicit̃ catharacta.
Hoc uidet̃ sensisse Mondinus i sua anothomia
licet sit male locutus de pforatione.& hoc põt
declarari.qa catharacta ñ uidet̃ eẽ aliud q̃ opi
latio ex materia aq̃sa prohibẽs trãsitũ specierũ
uisibiliũ ad cristallinã.ꝫ siue materia aquosa
stet i fine albuginei iuxta araneã siue cristallinã
siue stet iuxta foramẽ int⁹ uersus uueã ł in ipo
foramine.siue stet extra foramẽ iuxtra corneaꝫ

uł uersus corneã phibetur transit⁹ specierũ uisi biliũ.g° ubicũq; sit erit catharacta.& h° cõsyderãt auctores q indistincte loquebant̃ dixerunt qđ aqua est in humore albugineo.Alii autem qui distincte loquuti sunt diuersificati sunt secundũ ꝙ eis apparuit.tñ dictũ omniũ eorũ uerificari põt.Sed circa hoc cadit dubitatio p quã uiã fluit materia aquosa ad oculum que facit catharactã.¶Dico ꝙ multas possimus imaginari uias & p quãcũq; illarũ possibile est aquã uenire una uia ẽ neruus obticus.alia uia ẽ tunica retina p quã põt uenire usq; ad telam araneã.& tunc aqua cadit corã cristallina.& hec catharactam credo eẽ icurabilẽ.qa significat̃ opilatio i ptib⁹ retine.q ẽt orit̃ a neruo obtico.& ista ẽ de illis catharactis in quibus non dilatatur pupilla ppter opilationem uiarum spirit⁹ uisibilis.Alia uia ẽ ipsa met uuea.quia resudat materia p poros eius.& tunc stat i ipso foramine.ita ꝙ loc⁹ huius aque ẽ ipm met foramen.& applicat̃ parietib⁹ circuli ipius uuee.& hec aqua põt esse de curabilib⁹.quia ñ ẽ puent⁹ materie p neruũ obticũ uel p loca transitus spiritus uisibilis.ut ex hoc significet̃ opilatio in cursib⁹ spiritus uisibilis.& iõ spiritus põt ad cõcauitatẽ uuee puenire.& dilatabitur & cõstringet̃ pupilla apto uel clauso alio oculo.& de hac catharacta multi auctores loquuntur.& de ea intelligunt.Vnde Serapio tractatu secũdo capitulo nono dicit accidit inter tunicã uueã & humiditatẽ grãdineã.i. in foramie pupille.& Haly.trac.3° commento 135.dicit qđ aqua descẽdẽs in oculũ ẽ opilatio i pupilla.i.in foramie uuee.¶Ex qbus apparet solutio cuiusdã pblematis.quare ẽ qđ quidam patiẽtes catharactã habent pupillã latiorem q̃ in sanitate.& qdã habẽt strictiorẽ.naʒ si aqua cadit itus i uueã uersus cristallinuʒ multiplicat corpulentiã albuginei.& ipsam replet & extendit uueã.& dilatat pupillaʒ.si uero aqua fluat per ipsos poros uuee.et adhereat sibi quasi i uiscãdo coartat eaʒ.¶Considera tñ qđ potest cõtingere qđ aqua que fluit per uueam prope lat̃ cõmuniter uersus corneaʒ.uel intus uersus cristallinaʒ.Alia uia fluxus aq possʒ ẽe uene uel pori tunicarũ extrinsecarum.ut sclirotice & coniuctiue.nõ enim ẽ incõueniẽs qđ materia p illas uias uadẽs resudet & intus cadat in oculũ.& i pricipio huius aque cõferũt incisiões uenarum tiporum.¶Secundo ẽ dubitatio.quar̃ quando materia catharacte ẽ post corneam qđ nõ appareret albedo nisi tanta q̃tum ẽ foramẽ pupille.qa deberet totũ spaciũ qđ ocupat sub cornea apparere albi coloris.¶Nota p solutiõe hu⁹.qđ si hec materia stet ppe cristallinũ itus i uuea.uł ppe foramen uuee itus i uuea.uel in ipso foraie uuee.tunc facile intelligitur quare aqua appet i

forma rotunda.sicut est rotũditas foraīs.apparet ẽt q̃re aliquãdo appʒ maior ł minor.qa illđ ẽ z^m qđ cõstringit̃ & dilatat̃ pupilla si sit possibile eã dilatari & cõstrigi.sʒ si aqua stet extra uueã.s.uersus corneã.tũc uł hec aqua ẽ đ malis .s.nõ habẽtib⁹ aliquã diafaneitatẽ.imo ueraʒ colorẽ.& tũc si stet itatiʒ p⁹ corneã.tũc tãtũ apparet de ea.q̃tũ occupat de spacio cornee.sicut appʒ h° i fanie post corneã.uł hec hʒ diafeneitã uel trãsparẽtiã aliquã.nõ tñ tantaʒ quin prohibeat recep tiõeʒ specierũ uisibiliũ.lʒ no ex toto phibeat aliquã irradiatiõeʒ.nõ tñ q̃ sit sufficiẽs ad uisuʒ.& hec aqua q̃uis impleʒ totũ spaciũ qđ ẽ inter corneã.& uueaʒ.adhuc apparebit in forma rotũda rotũditate pportionali.& opposita foramini pupille.Rõ ẽ.qa totũ qđ de ista aqua irradiat̃ a lumine põt apparere cõformis cornee totũ.aũt qđ nõ põt irradiari apparʒ sub pprio colore aq.s.coloris albi.hec sunt nota ex dictis supra.z° trac.ca° prio.Circũferentie aũt circulares istius aq sunt nimis pfũde siue grosse pp locũ ẽe minus in spacio.sʒ mediũ isti⁹ aq ẽ magis pfunduʒ pp maius spaciũ qđ replet g° circunferẽtie illuminabunt̃ lumine exteriori & nõ apparebũt sub pprio colore.pars aũt media nõ poterit plustrari.& sic apparebit alba ꝙ aũt ista spacia sint secundũ modũ predictũ apparet manifeste qa occursus cornee ad uueam ẽ faciẽs spaciũ in forma noua circulari hñte duo cornua & si istud spaciũ impleat̃.manifestum est ꝙ aqua ẽ grossior.i.pfundior in directo pupille.s.in medio spacii.q̃ i locis duorũ angulorũ siue duorum corneũ.cum ergo in spacio medio nõ posset irradirri.ergo apparebit alba.h° aũt spacium Auic.intellexit infra cũ dixit.inuenitur illic spaciũ & sinuositas.Et Rasis i secũdo cõtinẽtis idẽ ponit.hoc aũt apparet in figura scripta extra.in qua cõsidera spacium nouacule iter uueam & corneam.et cõsidera lineã mediam q̃ a supfice cornee i directo pupille ẽ maior.et ẽ mai⁹ spaciũ q̃ linearũ lateraliũ.¶Ex qb⁹ solui tur ad pbleuma.q̃re in loco luminoso appʒ catharacta mior.sʒ qñ patiẽs stat i loco nõ lumioso appʒ maior.qđ si catharacta sit de aqua sub cornea & extra uueaʒ de q̃ mõ loqmur.qñ hõ ẽ in loco luminoso maior pars illuminat̃.& parum remanet de ea qđ nõ illuminetur.& illud appʒ coloris albi.sʒ cũ homo ẽ in loco obscuriori tunc parũ de illa aqua põt irradiari.g° maior ps eius remanet ñ penetrata a radijs.& sic appʒ alba secũduʒ maiorẽ partẽ.Si uero catharacta sit de materia que stet in foramie uel post foramen uuee uel iuxta cristallinam.tũc apparet in lumie qñq; maior & qñq; minor.qa natura constringit pupillam.s.uueam pp disgregationeʒ et tũc forsaʒ i obscuro dilatat̃ ñ territa a lumie

disgregatē. Et iō Rasis in secundo cōtinētis dič
ꝙ pupilla qn̄q̄ dilatat̄ in obscuro. & hec maxie
erit de curabilib⁹. s. d̄ d̄poībilibus in qbus n̄ ē
omnino priuatio receptionis alicuius luminis.
¶ Hic tn̄ essent multa uidēda. q̄ ad p̄sens aliis
inuestigare uolētibus dimitto. Ex quibus patet
solutio ad questionē p̄ncipalē. s. in quo loco stet
aqua. qa pōt stare i pluribus locis. un̄ auctores
n̄ cōtradicūt i h°. sed dicta omniū simul sumpta
dant cōpletā sciētiā in quesito. Secundo apparet
solutio ad secundā q̄stionē. s. p quā p̄tem uadat
acus deponēs catharactā. & ad que locū p̄tigat
qa hoc ē ut contingit & secundū diuersitatem
operationū. uidet̄ enim ꝙ hodie op̄antes penetrāt
cum acu tunicā uueam. & quia subtilis ē acus
n̄ exit albugo. ¶ Sed tu dicēs. si aqua sit extra
uueā uersus corneam. quomodo deponet eam.
Dico ꝙ cum cuspide acus tangit eam. & trahet
eā. & occultabit in sinu uuee. & iō oportet ꝙ illa
aqua hēat tenacitatē aliquā ut possit trahi. un̄
si sit saniosa uel n̄ unita & cōfirmata n̄ trahit̄.
Sed ur̄ ꝙ antiq opantes penetrauerūt cum acu
parū p obtusa usq̄ ad uueā pforando cōiūctiuā
& ꝙ cuspis acus tangēdo uueā n̄ pforet eā. sed
lubricet & uuea cedat. & tunc ac' uadit ad spa
ciū qd̄ ē iter uueā et corneā. Et credo ꝙ si hic
mod⁹ ē possibilis & melior. & tūc appebit ac⁹
stati cū ē in directo cornee. Ex qbus patet ꝙ cus
pis ac⁹ pōt tāgere quālibet aquam seu cathara
cta depoībilē. quia si ē materia inter uueam &
corneā istam potest deponere post corneā in spa
cio iter uueā & cōiūctiuā siue sclioticā. Vnde
Auic. dicit infra occultetur aqua post corneam.
de subtus. Si aūt materia sit in foramie ēt pōt
illā deponere. Si uero sit post foramē. & sit de
curabilib⁹ cū acu. & tangat superficiē uuee ab
itra. tūc ēt cū acu potest trahi. & in tractu fora
mē uuee cedet & dilatabit̄. & illa aqua exibit
& in loco predicto occultabit̄. in quo dixit. A.
& occultet̄ aqua &c̄. Et ē simile tūc sič de exitu
fetus a matrice. ut dicit Iesus Haly. in c° preal
legato. un̄ dilatat̄ matrix in exitu fetus. postea
redit ad statum suū. & ita ēt dilatat̄ pupilla cū
aqua trahit̄ si ē intus in uuea. & postea redit.
Nota tn̄ pp remotionē erroris qd̄ in aiali mor
tuo nō uidet̄ possibile pforare cū acu scliroticā
& coniūctiuam sine uuea & hoc qa iste tunice
sunt adinuicē cōgelate & coadunate extincto calo
re. i uiuo aūt distant ab inuicem. & stant magis
lare pp spiritū & calorē. ¶ His uisis respōdeo
ad tres instantias factas contra dicta Iesus &
Rasis ponentiū qd̄ acus nō perforat uueam. Ad
primū iam p3 solutio qm̄ est declaratū ꝙ aqua
iacēs in spacio uueali seu noaculari nō apparet
tota alba. Ad secundū dico qd̄ caput acus stati
apparebit post corneā in hac pforatiōe facta z^m
Rasim & Iesum. Aliter tn̄ posset solui. sed eēt
difficile pp demonstrationem perspectiuā que
hic caderet. ¶ Ad tertiū dico cōcedēdo. Vel ali
ter qd̄ illa ē ita pauca depressio et distās a loco
circuli uue. s. a pupilla qd̄ nō mutat suā rotun
ditatē euidēter. ¶ ET IPSA QVIDEM.
Hic pōit diuersitates aq̄. & prio p̄mittit. z° de
clarat. ibi z^a. ei⁹ aūt diuersitas. ¶ Dices tu. q̄re
nō posuit has cās catharacte. ¶ Dico qd̄ d̄dit
eas intelligi ex capi° de imaginatiōib⁹. & ex ca^a
de debilitate uisus. Et cā ei⁹ ē. qa omne qd̄ m̄ltipli
plicat uapores ascēdētes ad caput & p̄tingētes
ad oculū q ibi cōdensant̄. cā ēt ē eius pcussio in
capite uł oculo. un̄ aliq̄ materie aq̄se circūiacen
tes neruis obticis fluunt ad oculū. ¶ EIVS aūt
Hic d̄clarat has diuersitates. & prio ex p̄te q̄ti
tatis. z° ex p̄te q̄litatis. 3° z^m istas diuersitates
ostēdit q̄ catharacta sit curabilis. & que nō. z^a
ibi. diuersitas uero. 3^a ibi. & illa qdē. ¶ In pri
ma p̄te. A. pōit hāc diuisiōe3. qd̄ aq̄ qn̄3 ē pluri
ma opilās totū foramē. & qn̄q̄ ē pauca. s. qd̄ n̄
opilat totū foramē. & tūc uisus nō uidet rē q̄
occurrit p̄ti opilate. s3 uidet rē q̄ occurrit p̄ti n̄
opilate. qn̄q̄ medietas rei pōt occurrer̄ p̄ti opila
te. & medietas p̄ti discooperte. imo qn̄q̄ hō so
lū uidet medietatē rei. ēt in reuolutiōe oculi. ut̄
in diuerso situ rei cōtingit qn̄q̄ totā rē uidere
ut qn̄ totus conus occurrit p̄ti discooperte. &
qn̄q̄ cōtigit nihil uideri. ut cū tota res cū suo co
no occurrit p̄ti coop̄te. & ista opilatō qn̄q̄ cadit
ad lacrimale supi⁹. i. uersus sursu3. & tunc iste
uidebit res a medietate ifra. uł i p̄te iferiori. uer.
gratia. nō uidebit caput homis s3 pedēs. & sup
ple qn̄q̄ ad lacrimale inferi⁹. & tūc hō nō uidē
bit nisi superiora uisibilia. & h° ē qd̄ dicit litte
ra exterior ad superi⁹. i. a p̄te superiori uersus
supra. & ad inferius. i. a parte inferiori. uersus
infra. & ita posset ēt cōtingere a latere. & qn̄q̄
conuenit. i. cōtingit. ut sit illud quod opilat i anu
lo. i. in rotūditate medii foraminis. qa in medio
pupille &c̄. Et considera hoc quod dictū fuit
supra. ꝙ ille q hēt aquā paucā. s. in medio pu
pille n̄ uidet ipsam aquā sed q̄tum de re. uisibi
li occurit aque. & tamen nō pōt uideri. & ideo
imaginatur tenebras. i. iudicat tenebras n̄ esse
illius rei uisibilis in illa parte. ¶ Hic essent du
bitationes de mō occursus linea℞ uisuallium ad
ad p̄tem oculi discoopertā & ad p̄tē coopertam
quomodo contingit uideri rem totam aut par
tem. sicut i specu o fracto representat̄ quādoq̄
figura fracta. & quādoq̄ tot figure q̄t sunt fru
sta. sed hoc esset prolixum & extra propositū
& iō tomittat̄. ¶ DIVERSITAS VERO.
Hic declarat diuersitates sūptas ex p̄te qualita
tis sumēdo large qualitatē pro mō substantie.
& primo facit hoc. intelligendo qd̄ diuersitas in

qualitate quedā ē in essentia.i.in modo substā tie.& quedā in colore.prio ergo declarat diuersitatē in essentia.secūdo diuersitatē in colore.z[a] ibi.& est qnq. ¶ Quod dicit prio patet.quia uidemus aliqs hābētes catharactas q discernūt lumē solis & candelarū a tenebris.& aliquos q nō. ¶ De secūda pz.s.de diuersitate in colore. ¶ Dubitat̄ utrū numerus colorū catharactarū sit sufficienter assignatus.Videt̄ qd̄ nō.prio qa Iesus ponit colorē rubeū et colorē similē argēto uiuo.Idē etiā pōit Azaranius.Itē Aly.in nono theorice ponit colorē subuiolatū. ¶ Itē Alkana mosali libro sexto uidet̄ ponere quattuor catharactas secundū quattuor hūores.& sic quattuor erūt colores. ¶ In contrariū ē Auic.q pōit colores nouē catharactarū.Primus ē.a ereus.i.alb[9] subtilis transparens quasi.Secundus est color pipseus albus.Tertius est albus margaritalis. Quartus ē albus declinās ad aliquā uiriditatē & credo qd̄ hec uiriditas sit ex pfūditate aque subtilis que irradiat̄ nō pfecte in pfundo.sicut ē uiriditas que appz quādoq. i aquis fluminuz pfundis.Quint[9] ē color uiridis itēsus.& h[o] ē qd̄ dicit.& supple alia declinat ad uiriditatē in tensaz et talis uiriditas pōt fieri ab aliq hūore uiridi.Sext[9] ē aure[9].qa subtilis citrinus: et clarus siue parū citrinus.ut nō sit nisi color albus tinctus citrino.Semptim[9] ē cintrin[9] purus.s.itēsus.Octau[9] ē niger.Non[9] ē cinericius.i.liuidus siue plumbe[9]. ¶ Respōdēdū qd̄ colores catharactarū diuersificant̄ z[m] diuersitatē colorum materierp q cōdensant̄ in oculo.ul' quos acqrūt in actu cōdensatiōis.materie aūt possunt esse ex qttuor hūoribus.& iō uniuersaliter qdā catharacte sunt albe qdaz citrine.qdā rubee.& qdā nigre.albe aūt q sunt flegmatice sunt frequēti[9] eueniētes.& hñt multas diuersitates z[m] diuersos modos uapoꝝ flegmaticoꝝ z[m] diuersaz dispositionē in condēsatiōe.& qa possible ē aliqd alīd flegmati pmisceri.qd̄ faciat pmutatiōes in sua albedie.iō qdā catharacta erit magis alba & quedā minus declinās ad uiriditatē.aut ad aliū colorē.& sic colores quattuor possunt comprehēdi sub albo.& preter illos quattuor pōt color cinericius cōprehēdi. & ille qui ē similis argento uiuo.& tūc illa catharacta ē alba.et hz preter hoc motū quasi cōtinuū sicut argentum uiuū.Et cā in hoc pōt esse.quia aliquis uapor flegmaticus congelat̄ cōgelatiōe ñ fixa.sz aquea mobili.unde qlibet palpitatio oculi agitat illam materiā.& ēt motus spūs in oculo & eius latio mouet ipsam.& iō uidet̄ qd̄ qsi cōtinue agitet̄. sicut esset unū granū argēti uiui.Rubea autem raro euenit.qa raro cadit in oculo.i.i illo spacio sanguis purus immo cadit uald̄ subtiliatus & colatus.unde dealbat̄ & tēdit ad colorē rubeū clarū.& quia sanguis ē humor aptus sāniatiōi iō catharacta de hac materia ueit ad albedinez saniosam.& reponit̄ sub colore albo.Citrine aūt & nigre catharacte raro eueniūt.cadit aūt error i catharactis nigris.qa aliquādo apparet qdaz nigredo in dilatatione pupille & credūt homines qd̄ sit aqua nigra.qd̄ tñ nō ē sed est obscuritas siue tenebrositas pp disgregatiōnē spūs uisibilis.uel ex alia cā quā tu cōsidera. ¶ Ex qbus pz so.ad cōtraria qa distinctio pōt ualde p colores diuersificari.& pōt ad summā reduci ut appa ruit ad primū cū dicit̄ de colore rubeo.Respon deo dico qd̄ ualde raro reperit̄.aq isti[9] coloris. Vel dico qd̄.A.intellexit colorē rubeū cū nomi nauit aureū ul' citrinū sanguis eni distillādo & qsi subtiliādo cadēs i ocl'ū ñ saluat colorē rubeum.sed trāsit in moduz coloris albi ul' aurei ul' citrini. ¶ Ad aliud dico ꝙ color argēti uiui redu cit̄ ad album.sz addit mobilitatem aque. ¶ Ad Alyabatem dico.qd̄ uiolaceus ponit̄ sub nigro. ¶ Ad Alcanamosaly dico.qd̄ sub illis qttuor colorib[9] cōprehēdūt̄ aliꝫ.q possunt poni nouē ul'.s.z[m] qd̄ pōit Iesus.& ēt plures aliꝫ ponūt ¶ ET ILLA quidē.Hic ostēdit que catharacta sit curabilis cū acu.& q nō & prio ostēdit illaz q ex pte coloris ē susceptibilis cure.z[o] declarat illā q ex pte substantie denominās i h[o] si gna.ibi z[a].& ex speciеb[9] qdē.pria ps pz. ¶ Est dubitatio utrū catharacta itēse uiridis sit d̄pōibilis.Videt̄ qd̄ nō.prio p Rasim in qrto cōtinētis.capitulo de catharacta dic̄.qd̄ uiridis in q nō ul' radius ē mala & nō curat̄ cū instrumēto ¶ Itē intense uiridis ul' esse melācolica terrestris.sz talis nō ē deponibilis. ¶ In cōtrariū ē Auic.cū dic̄ ad citrinitatē uiridē cū intēsione. ¶ Ad hui[9] intellectū cōsidera.qd̄ catharacta depōibilis cū acu oz qd̄ nō sit nimis subtilis.qa diuidat̄ ad tractū siue tactū acus & nō deponi tur.neq oportz qd̄ nimis grossa terrestris.qa uel frangit̄ si nō habet uiscositatē.ul' nō depōitur.nez dz ēe multū uiscosa & glutinosa & adherēs fixa & nō trahibilis.q g[o] ē depōibilis dz esse unita cū quadā uiscositate debita per quā obediat acui tota in tactu.& p quam stet in loco in quo depōitur.& ex h[o] appa̅ret qd̄ illa q est alba aerea & margaritalis ē d̄pōibilis.qa significat materiā debite uiscositatis & uniformitatis.sz illa que ē uiridis ul' grossa per melancoliā nō ē deponibilis & hec ē uiridis obscura de q loqtur Rasis.qd̄ uiridis in qua nō uidet̄ radi[9] ul' ē uiridis pp quedā modū irradiatiōis non pfūdū cū qua ñ pfūda irradiatiōe stat aliqua luciditas.& hāc uocat Auic.albā margaritalez que naꝝ declinat ad citrinitatē.i.luciditatē pp radiū.& declinat ad uiridē intensaz.qa nō pfūdat̄ radius sicut appz in aqua pfunda.Et dixit hoc qa si esset alba ualde intēsa in albedine.non

fiet bene deponibilis.qa significat fortē conge
lationē.ut põit Rasis secūdo cõtinētis.Ex qbꝰ
p3 q̄d gipsea uiridis pura & nigra & plumbea
uehemētis nigredinis.i.lucilitatis nõ põt bene
deponi cū acu qa iste sunt nimis terrestres & in
durate uel adherētes.Et accidit aliquādo q̄d in
istis malis catharactis est facta albugineo & iõ
licet deponatur.non remanet albugineus bone
dispositionis.& ideo homo nõ uidet.Et quādo
que albugineus ē in magna q̄titate consumptus
unde in dispositione catharactarū malarū uide
mus qn̄q₃ cristallinā appropinquare uersus cor
neā.& homo n̄ uidet.genus ēt citri.ū nõ curat̄
siue recipit curā.qa significat materiā co ericaȝ
uel saniosam. ¶ Dicit post cuȝ acu exprimen o
curā q̄ qua ē sermo.nõ q̄d sit alia uia cure.qa
omnino sūt icurabiles. ET EX SPECIEBVS
Hic ostēdit que catharacta diuersificata ex pte
sue essentie sit d̄ponibilis & que non & primo
ostendit que non est deponibilis secundo osten
dit que est deponibilis .secunda ibi.& illa qui
dem. ¶ Considerandum primo q̄d aliquando
materia opilans ita ingressatur q̄d non debet
dici aqua.cui non est cura nec cum acu.nec cum
alia medicina dissolutiua. ¶ ET ILLA.
Hic ostendit que ē deponibilis penēs signa &
primo ostēdit q̄ ē illa que ē d̄ponibilis.2° põit
signa.2ª ibi.q cum tu. ¶ Nota q̄d catharacta
subtilis cognoscit̄ p h°. prio qa nõ ex toto phi
bet lumen.qa albedo eiꝰ ē iaerea.& n õ d₃ esse
subtilitas fixa.qa nõ obedret acui.imo d₃ diui
di ad tractū cū acu. ¶ QVE CVM.Hic põit
signa.& prio põit primū.2° secūdū.3° tertium
q̄rto addit canonē significātē difficultatē cure
catharacte.2ª ibi.& qn̄q₃ expit̄.3ª ibi.& simili
ter.quarta ibi.& illa.prima in duas .prio põit
primū signū q̄d sumit̄ ab experiētia.2° ostēdit
debitū modū usus eiꝰ.2ª ibi.uerū tn̄. ¶ Est du
bitatõ circa primā pt̄e.utrū catharacta q̄ separa
tur a cõpssiõe facta cū digitis sup oculo.& po
stea redit sit deponibilis cū acu.Videt̄ q̄d non.
prio p Rasim in 2° cõtnētis ca° de catharacta
ubi dic̄ medici moueāt palpebrā.& fricent &
intueant̄ eā.& si aqua spergit̄ cū fricatione &
reuertit̄ & coadunat̄ nõ iuuat cura cū istrūmē
to facta. ¶ Secūdo sic.catharacta hec ē mobilis
cū acu.s₃ talis nõ remanet in situ in q̄ deponit̄
imo reascendit g° nõ ē curabilis cū acu. ¶ In
cõtrariū ē Aui.q dic̄ q̄d sperat̄ ablatio eiꝰ cū
instrumēto. ¶ Ad solutiõeȝ hꝰ cõtrouersie est
intelligēdū.q̄d cū medicus pmit.& fricat cum
police ul' alio digito supra palpebrā premēdo
uersus oculū.uel catharacta nullo mõ cedit.&
talis nullo mõ ē deponibilis.qa significat m̄ltā
gressiciē & uiscositatē materie & adherentiaȝ
uel cedit; & redit.& tūc uel cedit tota ul' uel di
uidēdo se inter ptes.si tota simul tūc est deponi
bilis.quia est signum q̄d est unita & non est
fixa uehemēter.hoc aūt cedere est quasi ipsam
dilatari.& postea reuniri & aggregari.Vide.
Iesus Haly.trac.secūdo.52.dicit q qn̄ pressit
eā digitis sperget̄ & fiet latior.deinde redet ad
formaȝ eius.hoc aūt cedere ē quasi eaȝ parūper
occultari.Si uero cedit secūdo mõ diuidendo se
in ptes.eo q̄d appareat rūpi in frustra tunc non
ē deponibilis cuȝ acu.& d̄ hac loquit̄ Ras s.uñ
in eodē c° dicit.dēt locari patiēs catharctā corā
medico in opposito solis.et poni polex sup palpe
bram superiorē & eleuare subito.& inspicere
si mouet̄.qa tunc cū perforatiõe curet̄.i.cū acu
Et illa que diuidit̄.i.rūpitur in ptes et coaduna
tur ē incurabilis.Ex quibꝰ cessat cõtradictio.qa
Auic.intelligit p sperationē quandā cessionē &
dilatationeȝ.ita q nõ rumpat̄.& ex h° significat̄
debita mobilitas & uniformitas & debita uis
cositas catharacte.uñ obediēs fit opationi acus
Sed Rasis intelligit p sperationeȝ siue spsioneȝ
quandā diuisioneȝ & rupturā in frustra. ¶ Ad
rationeȝ dico q̄d illa mobilitas nõ est supflua.
sicut est illa que mouet̄ semp ut argentū uiuū.
¶ VERVM TAMEN. Hic ostendit debitum
modum usus huius experientie.& dicit q̄d non
assidue.i.nõ fiat frequenter quia ex h° psiet
aqua rumpi & frāgi.& apparebit turbata pp
commotionem. & ideo difficulter deponitur
propter rupturam & discontinuationem.
¶ ET QVANdoq₃.Hic põit 2ᵐ signū. ¶ No
ta q̄d talis insufflatio ē q̄dā commotio .fit aūt
cū coto ut colligat̄ aer & magis pmat̄.qa cotū
motū a flatu pmit leuiter.& tūc si mouet̄ est si
gnū q̄d n̄ ē dura nimis.& h° exprimētū ponit̄
auctoritate Alexandri in 2° cõtinentis.
¶ ET SIMILITER.Hic põit tertiū signū
& dic̄.si clausio oculi.s.sani facit dilatari oēȝ al
terius.s.oculi ifirmi qa dilatetur pupilla.& hec
similiter ē apta ut cū instrumēto curet̄.Cā est
q̄ ponit̄ ab Aui stati & a Galieno 4° de accidē
ti & morbo ca°.p°.Et a Rasi i 2° cõtinētis qui
dic̄.q̄d qn̄ nõ dilatat̄ pupilla oculi habētis ca
tharactaȝ alio clauso significat̄ q̄d spiritus ui
sibilis nõ ē ueniēs ad ocl'ū ifirmū.i.nõ uenit.&
q̄d opilatio ē in neruo obtico.& h°.ē declaratū
supra. ¶ Nota q̄d preter pdicta signa ē aliud
signū q̄d põit Iesus in ca° pallegato.s.q̄d si in
firmus uidet radios solis ul' candele sperat̄ cura
cū acu.& si nõ n̄.Et h° signū dedit supra Auic.
intelligi cum dixit.& illa quidē que magis &c̄.
Audiui tamē a quibusdā q̄d iā feliciter deposue
rūt catharactam quādo homo nõ distinguebat
lumeȝ a tenebra. ¶ ET ILLA.Hic põit quedā
canoneȝ significatiuū difficultatis catharacte.&
uult q̄d si fiat catharacta post casum ul' pcussio

nem super caput ꝑ fiat post egritudinē cerebri de difficili sanat̄. ¶ Nota qđ n̄ ē semper icura bilis hec catharacta.s; q̄ curat̄ đ eis est diffici lis cure iō Aui.dic.fit difficilis ei⁹ sanitas. Rō est.qa oculus habet semp minerā. uñ materia sibi refundit̄.si passio ul' pcussio fiunt in capite similiter est signū magne pmutati: is in uijs.s. in neruo & in ptib⁹ posteriorib⁹ o ři.& iō dif ficulter curat̄. ¶ Sȝ tu dices.si catharacta fiat ex pcussione in oculo tātū. quomodo se habet in cura. ¶ Dico qđ ē diffilis cure.qa ut plurimū cōiungitur sibi dilatatio pupille.

Signa portendētia aquā. Hic pōit signa pnosticātia aquam.z⁹ ponit distinctiua signa inter aquam & opilatiōem nerui obtici.tertio com perat dicta signa ad alinthilsar.ibi secūda.iter aquā uero.ibi tertia.s; i alithisar ¶ Cōsyderā dū circa primā ptē qđ imagiatiōes portēdētes aquā sunt ille q̄ sunt a cāis q̄ sunt principiū aq̄ ut que fiunt a uaporib⁹ aquosis uenietib⁹ ad humorē albugineū.& nō sunt imagiratiōes q̄ fiunt ab acuitate sensus & ab alijs causis prici piātib⁹ aquā .Et h⁹ ē qđ dic.q̄ n̄ sunt a causis alijs &c̄.& hec sunt pfecte declarata superius. ¶ Nota z⁹ qđ pōit tria signa haꝝ imaginatio num portēdētiū aquā.Primū ē qđ ipse sensibi liter cōturbēt uisuȝ.& ut supra declaratū fuit iste nō cessant gradari in conturbatione uisus. ¶ Secūdū ē qđ imaginatio accidit in uno oculo rum.& ex h⁹ significamus qđ talis imaginatio nō ē in uicio stomachi.qa communicaret̄ ambo bus.s; est uicio aque inchoantis in illo oculo.Et cōsydera qđ h⁹ signū nō ē efficax.s; dās aliquā cōiecturā.ut supra declaratū ē. ¶ Tertiū ē qñ homo imaginat̄ res luminosas.Cā ei⁹ pōt esse natura materie uaporose.unde qñ isti uapores sunt sanguinei.tūc de natura sanguis ē emitere huiusmodi uapores luminosos.& iō apparent sicut lumina.sic uidem⁹ h⁹ accidere eis a qb⁹ sanguis nariū fluxurus ē ut pōit. Galien⁹ i.z⁹ đ crisi.& Hippo.i tertio pnosticoꝝ.pōt ēt eē cā huius grossicies uaporis receptiua & retētiua luminis.qa l; uapor sit flegmaticus potest face re apparet̄ tales imagines luminosas.qa lumē extrinsecum receptū i illo uapore aliqualiter re tinetur uñ post eius absentiam represētat̄.& aliquādo est ꝑ p quēdā motū siue modū refle xionis luminis itrinseci.sicut declaratū est supra trac.prio.possunt autem ista lumina apparere duplicia.uel triplicia.secūdū ꝙ illi uapores sunt diuisi.& de hoc dictū est supra trac.secundo.c⁹ đ strabositate ¶ INTER AQVAM.Hic pōit signa distiguentia inter aquā et opilationē nerui obtici prio facit hec.secundo assignat causam signi.tertio remouet dubiū.ibi secūda.& illud quoniā.tertia.ibi.& hoc secundum plurimum. ¶ Dicit prio qđ differentia inter aquā et opila tionē intrinsecā.s.in neruo obtico.et q̄liter fiat đ claratū ē supᵃ cū dixim⁹ đ situ catharacte. ET ILLVD.Assignat cāȝ & cā ē qa ocul⁹.i.pupil la oculi dillatatur pp spiritum qui uenit ad euȝ ab oculo Cōprehenso.i.clauso. ¶ Est dubitatio utrum ad oculū in quo ē catharacta ferat̄ spūs cū forti ipulsione clauso oculo sano. Videtur ꝙ nō quia qua rōe spūs fugit ab oculo clauso pp tenebrā & eadem ratiōe debet fugere ab oculo habente catharactā.uel nō debet illic ire.cū ille oculus sit priuat⁹ uisu. ¶ In contrariū ē sensus. ¶ Dicendū qđ pp duas causas spūs fertur ad oculū in quo ē catharacta altero clauso. Vna.cā est cōpressio facta in oculo clauso.qa non debet solū claudi sed comprimi Et iō Auic.dicit.spūs qui ē in oculo cōpresso quia ex compressione fit quedam expressio spūs ab ipso oculo & neruo obtico iuxta eū.& iō pellitur in alium locum. Alia cā est appropriata cataracte deponibili nō maligne et ē.quia ocul⁹ habēs hanc catharactā non priuat̄ omnimoda uisione lucis.ut supra ē dictū.& iō spūs fugit ab oculo clauso.& uadit ad illū in quo ē catharacta tanquā diligēs lucē ex quo soluit̄ instantia ¶ ET HOC SECVN dum plurimū.Hic remouet dubiū.Crederet ali quis qđ semper in opillatiōe nerui obtici signuȝ predictum appareat.s.nō dilatari pupillaȝ.& penetrare spiritū.h⁹ Aui.remouet & dicit. qđ h⁹.s.in opilatiōe nerui posterioris penetrare spi ri ū ē zᵐ plurimū rei.i.ē ut plurimū.& ē i fine rei.s.cū opilatio ē cōfirmata.qa si opilatio que ē in neruo obtico nō esset cōfirmata possȝ pupil la aliqualiter dilatari & costringi. tñ in altero .i.in oculo in quo ē aqua q̄uis sit cōfirmata. & nō ē opilatio in neruo obtico dilatat̄.s. pupilla. Et qa aliquis crederet qđ in omni aqua fieret dilatatio pupille.remouet hāc opinionē dicens. nisi aqua sit uehemētis grossitudis.& si.i.q̄uis opilatio nō sit in neruo obtico.qa q̄uis neruus obticus nō sit opilat⁹ a q̄ cū sit uehemēter gros sa.nō dilatabit̄ pupilla.altero ocło sano clauso & compsso.qa cū sit multū grossa occupat ma gnū spaciū uñ spiritus cū fortitudine nō pōt in oculo recipi.Alia cā hui⁹ ē.qa aqua uehemēter grossa uiscosa opilat foramē uuee tenaciter.uñ nō premittit illud dilatari.Et uidem⁹ quādoq̄ cōtingere qđ iste catharacte q̄to magis proce dunt in cōdēsatiōe.tanto magis coartēt pupillā ¶ Cōsyderādū qđ littera q̄ dic.& in fine rei. pōt aliter expōi .ut dicat̄ in fine rei.i.in summa loquēdo dilatat̄.s.pupilla in altero.i.in ocło hē te aquā.nisi aqua &c̄. Vel aliter & in fine rei .i.finita.& pfecta catharacta dilatat̄.s; pfecta opilatiōe nerui nō dilatat̄. Ex q̄ appȝ ꝙ littera

que dic. & h° z^m plurimũ rei aliter dʒ exponi ut sit sensus & h^o .s. qd dilatet pupilla habẽtis catharactã. & c. z^m plurimũ rei accidit. i. e uel z^m plurimũ. & h° e qd probat & i fine rei.

¶ SED IN alinthisar. Hic compa t predicta signa ad alinthisar. i. ad dilatatioẽʒ pupille. & dic qd nõ ẽ in ea aliqd de h°. i. de signis dictis. ¶ Nota qd alinthisar qñq assimilat catharacte. qa appʒ qñʒ pupilla qñq dilatata ẽ nigra & magna pp spissioem & paucitatẽ spũs uisibilis. iõ uidetur qd catharacta sit nigra. Vnde Iesus trac. tertio c°. xii dicit ꝙ ignorat istã egritudinẽ suspicat ꝙ sit aqua nigra. qa lumẽ exit a neruo secundũ rectitudinẽ. & non firmat in oculo pp latitudineʒ foraminis pupille. Vult g° Auic. in hoc ponere signa distinctiua inter catharactam nigrã & alithisar. qa assimilat uald catharacte nigre. & dicit qd in alinthisar nõ ẽ aliquid de h° . s. de signis catharacte. que signa sunt precessio imaginationũ conturbantiũ nec etiã fit dilatatio pupille in alintisar clauso et cõpresso oculo sano & hoc dico si dilatatio pupille sit confirmata. & pduxerit ad priuationem luminis seu uisus. Sed in catharacta cõfirmata q̃uis sit nigra possibile est qd appareat dilatatio pupille altero oculo presso & clauso. & proprie si nõ sit grossa. & hanc catharactã p recedunt imaginationes. ¶ Sed dubitatur utruʒ in catharacta nigra pupilla dilatetur altero oculo presso. Videtur ꝙ ñ ex. Auic. supra cũ dixit nisi. aqua sit uehementis grossitudinis & c. sed nigra ẽ huiusmõi cuʒ sit melãcolica ergo. ¶ Iteʒ tunc catharacta nigra eẽt deponibilis cum acu. ¶ In cõtrariuʒ est. A. ¶ Responsio ẽ triplex. pria est secundũ modũ dictũ qd i aqua nigra quãdo non ẽ multũ grossa põt fieri dilatatio pupille oculi in quo ipsa ẽ altero clauso. & ex hoc cessat prima instantia. ¶ Ad secũdũ dico. qd illud signũ ñ ẽ sufficiẽs ad ostendẽdũ catharactã deponibilem. sʒ est de numero signorũ. Vel aliter. dico. ꝙ. A. soluʒ dixit ꝙ i alinthisar ñ ẽ aliqd d signis dictis añcedenti bus catharactam uel nõ ẽ designis qb⁹ distinguimus catharactam ab opilatione nerui. uel nõ est uere de signis de quibus dicit; catharacta ñ tamen dixit Auic. qd i omni catharacta sint illa signa. quia reperitur aliqua catharacta quã non p̃cedũt imaginatiões. & in qua nõ fit dilatatio pupille altero oc̃lo clauso & cõpsso. Vel aliter dico. qd sermo Aui. solũ refert ad signa p̃cedẽtia catharactam q̃ sunt imaginatiões. ut dicatur qd in alinthisar nõ ẽ aliqd de h°. i. d signis p̃cedẽtib⁹ catharactã ut de imaginatiõib⁹. sʒ in aq̃ nigra. i. melãcolica. s. in q̃ semp p̃cedũt imaginatiões. inter omnes eni catharactas melãcolica est illa quã maxie p̃ced ũt imaginatiões. Et rõ ẽ. qa nõ põt melãcolica subito fluere ad oculũ. sʒ eua porãdo. & lõgo tẽpore. & iõ p̃ueniũt imaginationes longo tẽpore ante ei⁹ cõfirmatioeʒ. ut ꝓ dic. Alcanamosali de catharactis prio ca°. co. ro n dilatatiõeʒ pupille precederẽt alique imagina tiões qd posset pbari. s. quãdoq. nõ tamẽ tãto tẽpore ante q̃to in catharacta nigra In alin thisar. pp h° g° Aui. dixit. sʒ in alinthisar nõ est aliquid de hoc.

EGo quidẽ iã uidi. ¶ Hic põit curã aque. & prio p̃mittit qumodo oi uersimode curat cõfirmata & quo nõ. z° exequit curã z^a ibi. opʒ ergo ut repellat. Pria in duas. prio p̃mittit sua testificatiõeʒ i exẽplo in q̃ ostẽdit qd aq̃ i ei⁹ principio & ãte suã cõfirmatiõeʒ põt curari cũ regimine cibi & medicinaꝝ. z° ostẽdit qd cõfirmata nõ põt cũ illis curari. sʒ cũ manuali operatioe z^a ibi il i aũt Pria in duas. prio dclarat exẽplũ suo testimonio z° oppositũ infert. ibi. z^a & z^m ueritatẽ. ¶ Nota qd homines q ueniũt uBrede unt ad cõphẽsiõeʒ per estimatiuã & intelligẽ tiam sunt homines uirtuosi dominãtes suis ap petitib⁹ illicitis q rõne intellectus & estimatiue cõphendũt uituperosuʒ & dãnosũm fore pp suũ defectũ gulositatis & aliaꝝ intẽperãtiãruʒ. cecitatẽ icurrẽtes. & iõ lumie itellectus se regũt omni uia cõueniẽti. & liberãt ab aqua ante cõfirmatiõeʒ Aui. g° dic se uidisse hominẽ q cura uit seipsuʒ cũ euacuatiõib⁹ & abstinẽtia. i. reꝝ incõueniẽtiũ ut coitus. & aliaꝝ minoratiõe & c. Idem ẽt ponit Azarauius in eodem capitulo. ¶ Et cõsydera qd totũ h° regimẽ tẽdit ad exic candũ materiã aque. nã uult qd. z^m ueritatem i principio ante cõfirmatiõeʒ põt per regimẽ dicte & medicinaꝝ currari. ¶ De secũda pte patʒ ¶ Nota qd pricipiũ aq̃ ẽ duplex. Vnũ ẽ remotum. & h° ẽ quãdo apparẽt imaginatiões. Aliud ẽ propinquum. & h° est quãdo aqua iam est in oculo. sed nõ ẽ cõgelata nec ingrossata. ut q̃ si nõ appareat notabilis albedo in pupilla. cũ uero ẽ igrossata & fluxit ꝙ dʒ fluer. tũc dr cõfirmata Vnde Auic. põit infra. ꝙ postq̃ descenderit qd dẽt descendere ab ea & ẽ ingrossata parũper ẽ illud qd nominat complementũ. aqua igit cuʒ ẽ in principio prio uel in secũdo possibile ẽ qd curet cũ medicinis. sʒ difficilius in secundo q̃ in prio. sed postq̃ cõfirmata ẽ non ẽ cura nisi cum instrumẽto. & hoc ẽ qd subdit. Illi aũt que est cõfirmata nõ cõueniens nisi cura cũ instrumẽto . i. cũ acu. Ratio est qa aqua cõfirmata est de se difficilis dissolutiõis pp ei⁹ grossiciem et mẽbri frigiditatẽ in quo ẽ. s. oculus nõ potẽs resoluer illam. est etiam cooptus tunicis duris & spissis multũ. ¶ OPORTET ERGO. Hic exeqt curã. & primo ponit curã aque que ẽ inprincipio

ante cõfirmatiões z° ponit curã aque cõfirmate zª ibi.in regimine aũt care.Prima in tres. prio ponit.curã per regimẽ.z° per euacuatiões.3° p localia.ibi zª uomitꝰ aũt.3ª ibi.& nũc dicamꝰ.

¶ Dic prio qđ habens principiũ aque dz repellere repletiões qa ex ea replet̃ cerebrũ & ocl'i.

¶ Dic post & uinũ.quomodo uero possit cõcedi uinũ & quomodo non disputatũ ẽ supra caplo de imaginatiõibꝰ.¶ Et coytũ.qa debilitat oculuz ut ponit Aristo.in 4ª particula pbleumatũ pbleumate secudo.¶ Sit cõ etꝰ semel comedre in die.& per h° uult Aui.qđ fugiat cenaz.& p hoc ẽ causa ut nõ repleatur caput uaporibus. comedat g° semel in die.& hoc in mere ..ie.ut đ mane sit spaciũ couenïens opandi euacuationes & fricationes & exercitia et colirizatiões si istis idigeat.¶ Fugiãt pisces.qa generãt hũores flegmaticos aptissimos generatoi aque.uñ etiaz cecitatem faciũt.ut patet in 5° can.et in z°.& iõ auctor qui dicitur liliũ sicut fulgur docet i hac passione ipsos euitare.¶ Et fructus.s.aq̃sos ut mala pira melones cucurbitas & huiusmoi.sed tam̃ in usu citoniorum uel pirorũ post cibũ credẽs esse utilitatem i cõprimẽdo & cõstringendo potes licentiã cõcedere.¶ Et carnes grossas ut bouinas & procinas.quia generãt uapores cõdẽsabiles & nõ resolubiles ab oculo.& pprie inter oia predicta carnes grosse nocẽt & iõ dixit proprie.

¶ VOMITVS AVTEM.Hic ponit curaz per euacuationem.& primo per uomitũ.z° excusat se.& remittit nos pro cura cũ aliis euacuatõibꝰ. ibi zª.& nos quidem.¶ Considera circa primã partẽ qđ Auic.inuit solutionẽ questionis i qua cõsueuit queri.an uomitus competat i curatiõe catharacte inchoantis quia dicendũ ẽ qđ ratione mũdificationis stomachi cõuenit.& iõ cũ catharacta habet principium a repletione stomachi ẽ ut sit utilis sed nocet rõne comotionis quã facit in cerebro.ex qua cõmotione agitatur materia q̃ ẽ circa neruũ obticum.& fluit ad oculũ.& hoc ẽ qđ Auic.dicit ẽ nociuus in proprietate aque .i.in propia natura aque inchoantis.qa aqua inchoans ẽ egritudo reumatica facta per modum fluxus.& iõ cõmotio cũ uomitu ẽ possibile qđ adiuuet illũ fluxum.Et hoc ẽ qđ dicit Rasis in secundo continentis.ca° de catharacta.patientes catharactã non debent uomere quia uomitus inducit fluxum reumatis.Quod aũt sit maiꝰ ul' iuuamẽtũ mũdificatõis stoãchi.l nocumẽtũ fluxꝰ medicꝰ cũ sua estimatiõe habz cõsiderare.qa si ẽ pauca materia circa neruos obticos & principiũ sit a stomacho & homo sit consuetus ad uomitũ.facile & secure põt puocari in princi° aque.¶ ET NOS.Hic Auic.remittit nos ad capitulũ de cura imaginationũ.i quo posuit can. curatiuũ cum medicis solutiuis que hic conueniunt.& patet.¶ ET NVNC DICAMVS. Hic põit curã pricipij aque cũ localibꝰ.& prio premittit has medicinas esse expertas.lz eni medicine q̃ dicũtur in caplo imaginationũ cõferãt hic tñ iste dicũt̃ experte & sunt due ibi zª.aliđ experimẽtũ.Pria in duas.prio põit hoc colliriũ z° dat suã sententiã in h°.ibi zª.dico autem iam

¶ Primũ colliriũ ẽ ex granis lauri.qa sunt fortis dissolutionis.& ex gũmi arabico.Causa ẽ.quia remittit acuitatẽ medicinarũ.& tenet medicinã i loco.& terant̃ cũ urina pueri nõ poluti ad aquã .s.nullo mõ poluti.Nota qđ duplex ẽ polutio. Vna prior que ẽ ad quãdã aq̃ iã.Alia posterior que ẽ ad sperma.dicit g° nõ poluti aliquo mõ. Causa ẽ.qa hec urina ẽ fortis exiccationis.ut ponit Aliabas in z° practice.& A.i secũdo can. capi°. de urina.Vel aliter exponit̃ ad q̃ã.i.i pricipio qñ sunt imaginatiões.Et ad debilitatẽ uisus.s.appoximet̃ cũ aqua pura.i.cũ sola urina.

¶ Dic post.& administret̃ ad eũ qui nõ uidet .i.in quo ẽ iam catharacta i oculo.lz nõ sit cõfirmata.cõficiat̃ tũc cũ felle uipere & melle.et fiat cũ eo alcofol.i.coliriũ.Vult g° A.qđ si catharacta sit iã in oculo cõferũt medicine fortes.quia fortiores q̃ ille que cõueniũt ad debilitatẽ uisꝰ ante catharactã.¶ DICO AVTEM.Hic.A. dat suam sententiaz & dicit qđ homines ueraces sunt experti fel uipere.& nõ egit opõem ueneni omnio q̃si dicat.q̃uis uipera .i.serpẽs sit anial uenosuz.tñ eiꝰ fel positũ in ocl'ũ zm dictũ modũ nõ facit nocumẽtũ qđ faciũt uenena.& ideo nõ ẽ necessariũ qđ caueas tibi ab usu eiꝰ.immo minuit̃ necessitas cauendi ab hoc experimẽto. Alia litera habet regit opõez ueneni.i.manifestat cũ ipsum sit uenenũ.ut innuit Azarauius in sexto libro.caplo đ cibis leprosoruz.nec facit opatiõez quã facit adeps.sic dicit littera exterior. immo forsan fel peiora inducit accidẽtia.& iõ dic expti sunt homines ueraces fel uipere iter fel & adipez & qđ nõ facit operatiõez adipis omnino Et zm h° uult Aui.qđ nõ utaris felle uipere.ut nũq̃ oporteat tibi cauer̃.ab eo.& h° ẽ ꝙ dic h° experimẽtũ.ẽ ex eis a quibus minuit necessitas cauendi.i.nullo modo utaris eo.ut nõ oporteat te cauere ab eo.& sic textus iste habet duas cõtrarias expositiões.Ego aũt uidi eũ qui usus ẽ ipso & inuenit accidẽtia difficilia uenenosa.sz si medicus uult ipso uti.credo qđ requirantur multe conditiones in usu fellis uipere.Pria ẽst qđ eligatur fel uipere talis.qualẽ comedere possumus cuius electio tãgitur in 3ª quarti de cura lepre.Secũda conditio ẽ.qđ tale fel misceatur cũ aliis medicis prohibẽtibus acuitatem.sicut facit hic Auic. ¶ Tertia cõditio ẽ.qđ sit corpꝰ ualde mundificatum.Quarta qđ sit homo in etate ualde cõfirmatus ut homo habeat tunicas ocl'i

non multũ debiles & passibiles. Quinta qđ tu
nice oculi non habeant aliquam ulcerationem
nouam nec antiquam. neque debilitatem acci
dentalem. Sexta est qđ homo non sit famelicus
ne corpore inanito trahatur intus aliquid fel
lis. Septima est. qđ cum colirizatur ocul⁹ ꝙ os
sit plenum aqua. ut si aliquid penetraret ꝑ lacri
male in os nõ adhereat guturi & transglutiat͛.
sed recipiat͛ in aqua & exspuatur. ¶ ALIVD
EXPERIMENTVM. Hic ponit aliud ex
perimentũ in pricipio aque. et ẽ coliriũ đ succo
granatoꝝ portatorũ ab insula camedis & came
dreos & corallus & aqua feni. unde i omnibus
istis ẽ exiccatio. & si hec medicia nõ hʒ operati
onẽ fortẽ a ꝓprietate q̃tum est in uirtute sim
pliciuʒ nõ ẽ potentis exiccatiõis & subtiliatiõis
& resolutiõis. ¶ IN REGIMINE. Hic põit
curã aque cõfirmate q̇ fit cũ instrumẽto & pri
mo põit curã usitatã & securã 2° põit curam
inusitatã communiter & timorosam. ibi 2ª. &
homines quidẽ. Pria in tres primo ostẽdit qd
ẽ antecedẽduʒ & fienduʒ anteq̃ medicus ponat
manus cum acu ad oculũ. 2° ostendit qd ẽ fiẽdũ
in actu depositiõis. 3° qd ẽ fiẽdũ post depositio
nem & extractiõeʒ acus ab oculo. 2ª ibi. & qñ
uolũtas ẽ. 3ª ibi. cũque curã. ¶ Nota primo ad
intellectũ prie partis. qđ Aui. declarat. viij. fore
cõseruãda anteq̃ medicus operet͛ cũ acu. Pri
mũ ẽ qđ corpus sit mundũ & ꝓprie caput. &
hoc premittẽdo purgatiõem cũ pillulis cochijs
uel alijs scđdũ qđ tibi uidet͛ & si u det͛ neces
saria fleubothomia fiat. ¶ Secunduʒ ẽ. qđ ille
oculus cui⁹ uis deponere catharactam sit bene
dispositus qđ nõ habeat ulcus in tunicis eius
qa per impõeʒ ac⁹ & dolorẽ posset apostemari
tunica ulcerata. & sit homo qui nõ sit cõsuetus
pati tussiʒ. nec sit hõ irosus. qa omia ista faciũt
redire catharactã đpositam. Et h° ẽ qđ dic̃ mo
uent ad reditũ uł ad profundũ. i. ad ꝓfundum
locũ in quo prius erat catharacta. & forsan uł
.A. qđ non solũ ex dictis causis catharacta depo
sita reascendit. sed etiã ex motu facto in profun
do oculi. ut in neruo obtico reuertitur noua
catharacta & iõ dixit ad profundũ et ideo opʒ
cũ hoc qđ sit homo in capite bene dispositus. ut
nõ sit habens dolorẽ capitis. Vnde Ra is in se
cundo cõtinentis dicit si cũ aqua ẽ soda. ñ curet͛
cũ instrumento &c̃. Tertiũ ẽ qđ sit homo boni
regiminis & uitet uinum. ut supra declaratum
est. tamen si aliquibus diebus ante depoitõem
& dieb⁹ depositionis euitet uinum credo qđ sit
utile & coytum. quia debilitat oculos. ut su
pra declaratum est. ¶ Quartum est quod
consideret si aqua sit confirmata et ingrossata
parumper & non superflue. ut declaratum est
supra. ¶ Quintum est qđ tu non frequentes
cõpressionem subitam oculi ad experientiã faciẽ
dam. s. si est deponibilis uel nõ. quia sufficiat
tibi bis uel ter fecisse. Et hoc ẽ qđ Auic. supra
dicebat cũ dixit. uerũ huius experiẽtie assidua
tio &c̃. & h° intẽdit hic Auic. cũ dicit. et cõpres
sio quidẽ subito. i. frequẽtius facta nocet. i. ubi
nõ expedit. & in hoc cessat contradictio que u͛r
qa dixit iã .A. supra qđ fiat sfoto ͣ & hic dic̃ ꝙ
sfoto ͣ nocet qa uł sup ͣ ꝙ fiat si fuerit necessa
ria sed hic uult. qa si nõ fuerit necessaria nocet.
Et tandem Auic. expressit cibũ istis laudabilẽ
.s. aquam ciceris. qa est pauci nutrimẽti & sicci
& ẽ diuersa a capite uersus uias. ¶ Sextũ est.
qđ medicus cõsideret locũ ad quem uult facere
declinare catharactã. quia catharacta ẽ apta ali
quando declinare ad unam partẽ aliquãdo ad
aliã. ut Auic. dicet post. & aliquãdo apparet h°
postq̃ tu imposuisti acum. quia ipsa ñ deponit͛
ubi tu uelis. sed declinat ad alium locum. & ali
quando apparet h° a principio confirmatõis a
que. q̇ tibi uidetur & apparet qđ ipsa agitata
declinat ad aliquẽ locũ. Et hoc ẽ qđ Auic. uult
qđ tu cõsyderes si possibile ẽ anteq̃ imponas a
cũ. ut post acu imposita dirigas eaʒ uersus illã
partẽ. & h° intẽdit cũ dicit. Constituatur locus
ad quẽ moueat catharactã curans cũ instrumẽ
to sub oculo. & similiter multotiẽs inuenitur ex
principio. s. talis locus qꝰ est locus declinatiõis
catharacte. Et dixit multotiẽs. quia multotiens
ẽt nõ ẽ possibile a principio preuideri & cõsti
tui. sed nõ apparet nisi cũ tangitur catharacta.
¶ Septimũ ẽ. qđ aliquãdo oportet reficere eũ
cum cibis cõfirmãtib⁹ catharactam. ut piscib⁹
recẽtib⁹ & rebus humidis. ut lactucis carnib⁹
agni. & similibus cibis humectatiuis ꝑmutati
uis. i. habẽtib⁹ uim ꝑmutãdi ad confirmatiõeʒ
catharacte. & dicit͛ etiam permutatiuis. quia ab
eis fit permutatio a forma precentis regiminis
& etiaʒ sequẽtis. & h° nõ debet fieri nisi cũ me
dicus uult citius. cõfirmare catharactã. & h° uł
quia suspicat͛ qđ fiat tarde. qa tardando fiat sa
noisa. uł quia infirm⁹ ułt ciro se expedire. & iõ
dixit quãdoq; uel quãdo. & qa hec cibaria pñt
facere catharactã nimis uiscosaʒ & magni nocu
mẽti. quia nõ obediret acui ꝓpter supfluã gros
siciẽ & uiscositatẽ. iõ cum illis cibis debʒ aliqd
admisceri qđ resistat nocumẽto aque. sic̃ cinamo
mũ feniculũ & huiusmodi subtiliatiua. Et cõsy
dera qđ ista que resistunt tali nocumento sunt
cã citioris cõfirmationis. quia portant uapores
pisciũ & aliorũ humidoꝝ uersus oclũ. ¶ Octa
uum est. qđ tu ꝑcõsideres an aqua sit subtilis
ualde. uł grossa ualde. & nullã eaꝝ percutias cũ
acu. ut sup declaratũ ẽ ¶ ET QVANDOq;
Hic. Auicenna. docet quid est faciendũ in actu đ
positiõis. & qualr̃ dʒ fieri đpositio. ¶ Vbi cõsy

dera qđ omnia que hic scribunť nō bene decla
ranť nisi homo uideat actualr a magistro depo
nente Auic.tñ uult qđ post situationem debitā
infirmi precipiatur qđ inspiciat uersus nasum
& nō sit i loco luminoso multū ne uisus medici
i hoc disgregeť & nō fiat iuxta fenestram uēto
sam.s.ut nō faciat uacilare manū medici et infir
mum.deide artifex ponat acum.& uadat inter
duas tunicas.s.inter uueā & corneā uel inter u
ueam & coniunctiuā secundum unam opinionē
supra positam.uel inter duas tunicas .i.inter
secundinā & uueā.quia z^{m} quosdā ibi fit fora
men.et uadit ac⁹ post uueā et ipellit eam quousq
sit corā foramine pupille ubi ē spacium.ista sūt
declarata supra.Dicit Auic.qđ quidā artifices
sic operanť &c. ¶ Secūdo nota qđ hec uocabu
la hic posita differūt almacdahati alumec et ale
didu Almuhehec.& ē totum instrumentū tam
qđ ingreditur oculum.q̄ qđ teneť in manu.Ale
didu ē cauda instrumenti que dēt eē obtusa.s.
sui puncto.ita qđ nō perforet.sȝ signet.& pōt
catharacta cū eapremi.Almacdahati siue almu
cadati ē pars que uadit in oculū.Almuec ē totū
instrumentū tam qđ ingrediť in oculū.q̄ qđ te
netur in manu.Vult ergo Auic.qđ artifex prio
debet inpingere & signare cum cauda instru
menti.& hoc propter duas causas.Vna est quia
preparat ad transitū imprimēdo.Secunda qa e
ger asuefit ad patiendū.& in h^{o} experis euȝ q̄
liter sustinet secundū ꝙ dicit.Iesus trac.secundo
$ulti^{o}$ c^{o}.et h^{o} est qđ Auic.uult dicere lȝ confuse
Ex artificibus ē qui extrahit.s.a pria operatiōe
quia non operatur cū almucadati.i.cum acu per
forando immo cū cauda instrumēti que dȝ esse
obtusa.& nō debet intelligi extrahet.i.perforet
& postea trahat extra.cū ergo penetrauit cū acu
& peruenit ad terminū cū acu. suspendit aquā
.i.tenet aquā cū manu & ñ cessat đponere &c.
Et uult Aui.qđ cū instrumēto quiescat tenēdo
ipsuȝ firmū.in loco ad quē peruenit cum aqua
deposita.& h^{o} fit ut aqua ibi firmeť ut nō rea
scendat.& si reascendit iterū deprime donec stet
& nō ascendat.& si declinat ad aliquā ptē pel
le eam uersus illā.& si in dieb⁹ post đpositiōeȝ
q̄bus curas & disoluis infirmuȝ uides aquā re
ascendisse per idē foramē remitte acum. nā ip
sum foramē remanet apertū in illis primis die
bus.& nō cōsolidatur.i.nō cito cōsolidať. quia
pōt stare diebus trib⁹ & ultra z^{m} diuersitatē
cōplexionū & z^{m} alia ¶ Dic post.ꝙ si ad fora
mē.i.ad pupillā currat sanguis .opȝ.ut faciant
artifices descendere eā.s.catharactā sanguineā.
qa deponat eā cū acu.ita qđ nō dimittať rema
nere illic.& cōgeleť.s.si remanet.& nō ē ei cura
quia si cōgeleť fit sanies.& nō pōt ita depōi cū
acu.nec resolui cū medicinis. ¶ Sȝ tu dices.uñ

đscēdit iste sanguis.Dico qđ pōt pueniř a secū
dina cōiūctiua uuea.& pōt intrare p locū pfo
ratiōis.& maxime cū medi⁹ uacillat cum ma
nu.Vel aliter dico.qđ per foramē intelligit illđ
in quo ponitur acus.dȝ ergo medicus facere des
cendere eū.s.sanguinē.& remouere & nō &c.
qa semper posset pūctū sanguis ibi remanere.
Alkanamosali uero p̄cipit qđ medicus prio ma
sticet semen feni.& exsuffiet.s.anhelando in o
culū.deinde ponat acū. ¶ CVNQVE curaȝ.
Hic pōit regimē qđ cōuenit post extractiōem
acus deposita catharacta.& ulť qđ tu prio ipo
nas solū uitellū oui cū oleo uiolato madēfaciēdo
in eo cotuȝ.& h^{o} fit ad sedādū dolorē & phibē
dū apostēa. Alij uero solū ponūt albumē oui.
¶ Dicit post opȝ enim ut opileť .s.cum ligatu
ra sanus oculus.s.alter.ita etiā hoc dȝ fieri qñ
tu deponis catharactā.ut ponit Iesus & hoc p
pter duas causas.Prio quia non moueť. qa ad
eius motū sequiť motus oculi infirmi naȝ ocľi
sequunť sese in motibus ut.dicit Aristo.in.31.
particula de pbleumatib⁹ pbleumate 7°.Secū
da causa ē.ut medicus faciat experientiā de ei⁹
bona operatiōe cū illo bono oculo.quia uidebit
deposita catharacta fac etiam ipsum dormire
super collum.s.supine tribus dieb⁹ in tenebris
& hoc ideo fit.ne catharacta reascendat. & qñ
tu multuȝ times de reascensu necesse sunt huius
emplastratiōes.s.cum illa forma iacendi.& cuȝ
uitello oui & oleo uiolato uľ rosa.per unam eb
domodum.Et similiter quando times de dolore
capitis uel apostemate.Vel ēt aliđ.i.ali⁹ cursus
materieruȝ ad oculū.& si supueneris aposte
ma in oculo nō potest fieri fortis ligatura.imo
dissoluatur & fiat lenta.& in hoc stat lr̄a que
dicit.& molificatiuū eius.& in summa stet ifir
mus sic qa iaceat supin⁹.ut pȝ in z^{o} cōtinētis.in
forma mortui usque quo &c.et de 3° i tertium
diē.s.soluať ligatura.ut uideať qualis ē dispō
oculi & remoueať medicamē.deide facta dissolu
tione uaporeť.i.laueť leuiter cū aqua rosa.&c.
quia ista prohibent fluxum materierum ad ocu
lum et confortāt ipsuȝ. ¶ Est dubitatio.qd fit
de catharacta post depositionē.Dico ꝙ remanet
ibi cōgelata.& in q̄busdā cōuertiť ad saniē.Ha
ly.tamē imaginat⁹ fuit.qđ per poros resoluať
Vnde Haly. i tegni 3° trac.cōmento.i 7.dic.cū
ergo peruenerit catharacta ad inferiora uuee in
ea figitur & adheret cum ea.& resoluiť secūdū
dies &c. ¶ ET HOMINES.Hic ponit curaȝ
cū instrumēto incidēte inusitatā. & ponit eius
suspiciōeȝ.quia si ē aqua grossa.exit cū ea hūor
albugine⁹.et est dictū Antilis scriptum in secū
do cōtinentis capľo de catharacta.

Destructio uisus. ¶ In precedētib⁹ Auic. determinauit de nocumento uisus qđ ē diminutio & qđ ē corruptio. lʒ ex cōsequenti de eo qđ ē ablatio. s. cū determinauit đ aqua. In hoc cap⁹ principalr determinat de nocumēto qđ est ablatio faciēs de hoc per se caplm. et prio facit hoc z° determinat de quibusdā dispōnibus ī uisu a liis a predictis. ibi zª. illud ē ex eis. Prima in duas. primo determinat de causis ablatōis totalis uisus. que dicitur destructio. i zª pte determiat de signis. ibi zª. signū autem aque. Prima in duas. prio omittit quasdā cās đstructōis uisus sicut prius ex predictis itellectas. z° exeqr eligēs illā de qua intelligit. ibi zª. destructio. uisus. Prima in duas. sicut duos modos in genere pōit destructōis ipsius uisus. zª ibi. nos uero iterū. prio postpōit ul omittit cās destructōis que sūt cause debilitatis cū addunt. quia illa intellecta sunt ex c° debilitatis uisus. z° omittit causas destructionis que sunt cū cōmunitate ad cerebruʒ & stomachū. dum dicit & alior. qa intellectū ē hic ē ex c° causarū debilitatis uisus. & ex alio de egritudinibus cerebri & stomachi. ¶ DESTRVCTIO VISVS. Hic exequit đ uisus ipsius destructione sub proprio c°. et prio pmittit quandā diuisionē modorū destructōis uisus z° elligit illā de qua hic determinare itendit. zª ibi. noster uero sermo. ¶ Nota prio qđ Auic. innuit hāc diuisionem. qđ uisus destruit alicui homini. & tñ partes oculi imanifesto. ut cornea cōiunctiua & palpebre nō habent aliquā lesionē in sua substātia. imo sunt incolumes. Et qñq destruitur ipse uisus. qa accidit cornee & cōiunctiue & palpebris nocumentū sensibile. i. a cā antecedēte. que nocumeta. i. egritudines procedūt eorum itinere. qa. s. ueniunt ab aliis causis. ut sūt apostema so. cōtinuitatis & huiusmōi. Vel posset expōi sicut patet in primo occursu lrē. ut. A. uelit qđ destructiōe uisus aliquādo partes manifeste oculi nullū nocumentū habēt in essentia & aliquādo i eo ē nocumentū siue sit sensibile siue isensibile siue curat cursu istorū. qa sit nocumentū nō omnino sensibile. sicut eēt uestigiū ipsius oculi qđ nō est omnino occultū. nec omnino manifestū ¶ NOSTER VERO SERMO Hic eligit destructionē uisus de qua uult determinare. & primo facit hoc. z° ponit eius cās. ibi zª. nam si partes. Dicit prio qđ noster sermo ē prio de destructione uisus in qua ptes oculi manifeste sūt in substātia incolumes. Nota ꝙ tūc apparet mirabile uulgo etiā medicis destructio uisus quādo partes oculi apparētes nihil habēt lesionis i substātia eaꝝ. & tamen homo nihil uidet. & de hac destructiōe uisus. A. intēdit hic loqui. et ppterea facit hic sigulare capitulum.

¶ NAM SI PARTES Hic. exequitur de hac destructione uisus. & primo ponit eius causas premittēdo quādam diuisiōem. secūdo exequit ibi zª. & tūc aut. ¶ Nota prio qđ Auic. soluʒ unuʒ membrū diuisiōis ponit. & est hoc qđ destructio uisus in qua ptes oculi apparētes sunt in suis substātiis incolumes. uel est cuʒ sanitate foraminis pupille & h° mēbꝝ Aui. ponit aut ñ & hoc membrū ponet infra cū dicet. aut nō erit foramē incolume. ¶ Secūdo nota qđ in hac destructione uisus lʒ nō sint lese partes oculi apparētes aliquo nocumēto in substantiis eaꝝ. tñ pōt dici qđ inest eis partib⁹ nocumētū ex alia parte. i. alio mōnō manifesto hominib⁹. s. non medicis & uulgo ul cōmunitati. & hoc. qa lesio ē in aliis ptibus oculi. qūis partes manifeste in substantia nō sint lese. In aliquo ergo oculo. pōt esse uisus destructus. & tamē cornea in sua substātia pōt esse sanissima. qa dyafana trasparēs & ideo in substātia nō erit lesa. & tamē pōt dici nocita in opatiōe. qa nō cōsequitur ad suaʒ receptiōeʒ uisio ad quā ipsa ordinat. & hic esset speculatio in pricipiis sciētie. & iō hic dimittat ¶ ET TVNC. ¶ Hic exequit de causis destructionis uisus zm habitā intellectā diuisionē. & primo determinat de causis đstructionis uisus predicte qñ pupilla est zm dipōem sue sanitatis secūdo quādo nō est. ibi secūda. aut nō erit foramen. Prima in tres. ut tres sunt cause. pria ē in qua partes apparentes ocli sunt sane. & foramē i. pupilla ē zm dispōnē sue sanitatis. alia ē talis destructio ppter aquaʒ. i. catharactā. aut ppter passioneʒ nerui obtici. aut ppter passioneʒ cristallini. primo ergo ponit causas destructionis uisus de qua ē hic sermo. s. que ē ppter aquaʒ secūdo que est ppter egritudinē nerui obtici. 3° que ē ppter egritudinē cristallini. zª ibi. aut erit opilatio. 3ª ibi. aut glaciali. & qūis ppter alia posset acidere destructio uisus đ qua ē hic sermo. s. ppter glacialē uel ppter retinam. tñ si quis cōsyderat dicta in capitulo de debilitate uisus ad hoc reducūt. has uero causas Aui. iuestigat sub forma diuisiōis trimēbris. unde fugitiue & summarie pertrāsit. cū nō oporteat ipsuʒ plongare in hoc. & dic primo. & tūc. s. cū destructiōe uisus de qua in hoc capitulo est sermo. Et foramen. i. pupilla ē zm dispōem sue sanitatis. aut erit illic. s. in foramine opilatio aquosa. & h° est primū mēbrum diuisionis ¶ Est dubitatio. an cum est opilatio aquosa. i. catharacta foramen. i. pupilla oculi sit sana. Videtur ꝙ non de mente Auic. supra in capitulo de aqua. ponit ꝙ erat egritudo foraminis. ¶ In contrariū ē. A. hic ¶ Dico qđ modus loquēdi Auic. hic ē ualde extraneus. tamen subtiliter speculāti ē ualde uerus. sed non possum⁹ pñenter pseq. Dico g⁹

ꝙ cū eſt aqua.i.catharacta foramen ē egrum in hoc ꝙ eſt opilatū.& ē ꝓhibit⁹ tranſitus ſpecierū uiſibiliū p foramen ſed in ſui eſſentia.i.i ſui circulatione n̄ eſt egrū imo ſanū.qa ei⁹ circulatō n̄ eſt latior nec ſtrictior.& ſic intelligit Aui.qđ patet p mēbrū diuiſionis.qđ Auic.inferi⁹ huic cōtraponet cum dicet.aut n̄ erit foramen incolume.ſed erat iam cōſecuta dilatō.aut erit conſecuta conſtrictio.Ecce ergo ꝙ Auic.uocat foramen egrū.qa in ſui circulatione ē conſtrictum magis ꝉ dilatatū & p conſequens foramen eſt ſecūdū diſpoſitōem ſanitatis qđ n̄ ē cōſtrictū in ſui circulatōe nec dilatatū.q̄uis in ipſo ꝉ iuxta illud ſit res ꝓhibēs trāſitū p foramen ſicut catharacta.

AVT ERIT OPILATIO. Hic ponit ſecūdū mēbrū diuiſionis.& dicit ꝙ aut erit opilatio n̄ illic.ſ.in foramine imo in neruo concauo.aut deſtructio uiſus cū ſanitate partiū oculi et pupille & hoc erit n̄ ꝓpter aquā.īmmo propter paſſione i neruo cōcauo.ut pp opilatiōnē.uel propter attractōem ſecundū ꝙ ſibi accidit ſolutio continuitatis.Et ſi pp opilatōem.ul̕ ē opilatio pp rē q̄ cadit intus in neruo obtico.uel pp coopimētū .i.qa partes nerui ſe coopiūt.& una pars ꝑmit aliam & coartat.& hoc ē uel ex ſiccitate.ſ.cōſtringente.uel ex humiditate mollificāte.uñ una ps cadit ſuper aliam.uel ex apoſtematib⁹ i lacertis qui adiacent neruis obticis compreſſis in ſe ipſis .ſ.lacertis & neruis propter hec apoſtemata ul̕ ꝓpter cōpreſſionē factam in parte anteriori cerebri ſecūdū ꝙ ē dictū in capl̕o debilitatis uiſus. Sed dices tu Auic.cōtradicit ei qđ ſup̄ ꝑmiſit. qa dixit dimittam⁹ qđ ē cū cōmunitate cerebri. & hic dicit aut ſequat̄ cōpꝛſſionē accidentem anteriori cerebro. Dico qđ Aui.dic̄ h° nō ex intētiōe.ſ3 peruenit ad h° zᵐ cōſeq̄tētiā ſermonis.ſicut ēt per quādā cōſequētiā ſermōis puenit ad plurima eoꝝ que dicunt̄ in hoc capitulo ſolū eni in hoc Auic.intēdebat de deſtructione uiſus monſtrando hōib⁹ & uulgo in qua pte oculi ſunt partes apparētes i ſubſtātia ſua icolumes.ſed ad declarādū hoc dixit cauſas dictas in ſuperiorib⁹.& ideo q̄ſi fugiēdo loq̄t̄ ſi qs autēdat. AVT GLACIALI Hic pōit terciū mēbrū diuiſiōis.& dic̄ aut glaciali.i.criſtallino accidet & c̄.i.deſtructio uiſus.de qua ē ſermo & accidit ꝓpter paſſiōe3 criſtallini & hoc ē ul̕ qa accidit criſtallio egritudo in ſitu & remouetur oppoſitiōe pupille uel corrūpit̄ eius cōplexio.& qa anima operat̄ cum debita cōplexione nō poterit criſtallina cuius cōplexio ē corrupta eſſe cōueniēs inſtrumētū uiſus.& hec declarata ſunt ſupra capl̕o de debilitate uiſus.& dic̄.A. qđ ut plurimū ſua cōplexio d̄ſtruit̄ ꝓpter humiditatē.uel ꝓpter ſiccitatē uincentē ſup̄ ipu3 .ſ.criſtallinū.quare colligit̄.i.inſpiſſatur ſuper ipſum.i.in ſe ipſo.& corugat̄.ſ.in ſui ſupꝼicie & dicit̄ hec egritudo glauconia .quia ocul⁹ fit glauc⁹.ut d̄claratū ē diffuſe ſupra tractatu.z° ultimo capi°.& nō ē ei medicamē.qa ē tāta ſiccitas qđ nō ē imaginabile ipſa3 poſſe remoueri & fit p eā.ſ.ſiccitatē ocul⁹ uarius & glauc⁹ mꝉtorū geneꝝ colorum. Nota dices tu q̄uomō fit oculus multoꝝ geneꝝ coloꝝ ex quo fit uni⁹ coloris.q̄i fit glauc⁹. Dico qđ pōt eſſe zᵐ diuerſos oculos.qa modū aliū glaucedinis facit ſiccitas in uno oculo.& aliū in alio. Vel dicēdum qđ licet in ſumma ſit talis oculus glauc⁹ eſt tamen cu3 illa glaucedine quedam uarietas propter diuerſitatem partium albuginei & ēt criſtallini que diuerſitas conſeqtur in exiccatiōe

AVT NON ERIT. Hic declarat cauſas deſtructionis uiſus.de qua ē hic ſermo.in qua deſtructione foramen.i.pupilla nō eſt ſecundum diſpoſitionē ſue ſanitatis.& hoc eſt menbrū.A. ſupra tacuit & dicit.aut nō erit foramē.i.pupilla incolume ſed iā erit cōſequuta ex eo dilatatio in fine.i.uſque ad corneā quia ex hoc ſequitur uiſus deſtructio.ut ſupra apparuit.aut erit cōſecuta ipſum foramē conſtrictio coopertura.i. cōſtrictio ex toto cooperiētis uiā.ita qđ homo nihil uidet.

SIgnum autē3. Hic ponit ſigna cāꝝ deſtructionis uiſus.de qua eſt hic ſermo.ſed ſi qs conſideret iſte cāe ſunt ex parte pupille uel ex parte nerui cōcaui.uel ex parte criſtalini.primo ergo ponit dicta ſigna d̄ſtructionis uiſus ex pte foraminis.i.pupille.z° pōit ſigna ſumpta ex pte nerui cōcaui.zᵃ ibi cā uero non autē poſuit ſigna cauſaꝝ ex pte criſtallini.quia uult eſſe nota ex ca°.debilitatis uiſus ubi Auic.diffuſe dixit.& nos etiam. Conſiderandū qđ cāe ex parte foraminis erāt uel cum ſanitate foraminis.ſic cu3 erat aqua in oculo.uel foramē nō erat icolume ſed iā cōſecuta ē dilatatio uel cōſtrictio.& totū h° dictū eſt in capitulo ſuo.quia in capitulo de aqua.& de alinthiſar & đ conſtrictiōe pupille.

CAVSA VERO. Hic ponit ſigna deſtructiōis uiſus de qua ē hic ſermo.cui⁹ cā eſt in neruo cōcauo.Cauſa autē illa in genere duplex ē.ꝑma ē opilatio.alia ē attrictio uel ſolutio continuitatis ul̕ diſruptio.primo ergo ponit ſigna opilationū z° ponit ſigna attrictionis.zᵃ ibi.& q̄nq̄ accidit Prima in duas.primo ponit ſigna opilationum in genere nerui obtici eſſe facilia.z° declarat qđ ſunt in ſpecie difficilia oſtendēs quomodo cognoſcunt̄.zᵃ .ibi ſed diſtinctio rei. Dicit ꝑmo ꝙ cā i deſtructione uiſus q̄ fit in neruo concauo.ſ.ex eius opilatione ē illud.cui⁹ compreſſio fit facile & c̄.qa ſi dilatat̄ & cōſtrigit̄ pupilla ad alteri⁹ oculi compreſſionē n̄ ē opilatio in neruo cōcauo

sed si ñ dilatať nec cōstringiť pupilla ē opilatō in neruo cōcauo.ut ibi declaratū est. SED DISTINCTIO. Hic ostēdit qđ iste opilationes in speciali sunt difficiles. & primo premittit qualis ē cognitio in specie harū cā℞. z° declarat ibi z^a. & quādo illic. Dicit primo qđ distinctio rei. i. cā℞ facientiū opilationē in neruo obtico ē difficilis. & fortasse non cōprehēdiť sapientia .i. scientia. sed estimatione. & hoc ē qđ declarat. ¶ ET QVANDO. Nota ꝙ opilatio i neruo cōcauo uel fiebat ꝑpter rem cadentē in eius cōcauitate. & hec signa ponit quādo penet signa materiei hūide in oculo. uel ꝑp siccitatē. & hec signa penet quādo ponet signa materiei sicce. lꝫ ñ sufficiat qa pōt eē siccitas sine materia. et h° dimtuit notū ex c° debilitatis uisus. uel sit pp humiditatē mollificātē. & hoc dat itelligi ex signis materierū humidarū. uel ꝑpter apostema in lacertis & hec signa dat itelligi ex signis apostematū que ponit hic. uel propter cōpressionē f. dam i anteriori cerebro cōpresso. & hec signa ponet qñ ponet signa attritionis. Consydera g° quantum Auic. hec signa confundit. Rō est qa erāt sibi tediosa. & hoc quia erāt estimatiua. ut apparebit. dicit ergo ꝙ quādo illic. i. cum destructione uisus pp cām in neruo cōcauo fuerit pulsatio. i. dolor pulsatiu⁹. & rubedo. s. i oculo. tunc estima qđ in neruo sit apostēa calidū. ¶ Nota qđ h° iudicium nō ē scientiale. s. certū. sed coniecturabile. & incertū siue estimatiuū. & iō Aui. dicit estima. Ratio ē. quia i aliqua soda calida pulsatiua possunt hec accidētia fieri. & tamē ille homo posset habere neruū cōcauū opilatū a materia frigida. si ergo aliqs medic⁹ eēt tāte sapiētie qui^a posset h° certificare. tūc h° iudiciū esset sibi scientiale. & pro tali medico si rapitur dixit. A. supra fortasse nō cōprehēdunť. qa adhuc fortasse cōprehendunť. ¶ Quđ si affuerit illic &c̄. hoc ēt iudiciū ē estimatiuū. & iō Aui. dixit estima. Ratio ē. qa possent esse ista signa. & tamē nō esset apostema. immo posset eē materia opilās sine apostematiōe. & nō ē significatio sufficiens ad ostendē dū opilatiōeꝫ de materia frigida. quia possꝫ i neruo cōcauo eē siccitas cōstrictiua. & i parte pāniculi cerebri anteriori posset esse aliqua materia grauans & paru⁹ calor. & tu iudicabis i neruo esse egritudinē materialē. cum tamē nō sit. ¶ Et si fuerit illic &c̄. Hoc signū est etiam estimatiuū. quia possꝫ eē magna grauitas in capite ut̄ in c'lo & ocul⁹ hūidus. & tamē materia nō erat humida. imo sicca melācolica. qa humiditas lippitudinis uel lacrime poterit multiplicari p accidēs. s. ꝑpter defectū digestionis. sicut accidit senibus. & hoc qa iudiciū ē satis sciētiale. i. ꝓpinquum. & ideo nō dixit hic Auic. estima. licet hoc intelligat.

¶ ET SI FVERIT. Hoc iudiciū ēt ē estimatiuū qa posset materia in neruo cōcauo esse humida. & neru⁹ apparebit siccus ꝑpter defectū expulsiue. uel ꝑpter opilationē ēt oculus procedet in minorādo & exiccādo ꝑpter defectū nutricationis q̄uis materia opilans neruum concauū & uenas sit humida. ¶ ET QVANDOQVE ACCIDIT. Hic ponit signa destructionis uisus facte ex cā in neruo cōcauo. que ē attritio & signū est cā ꝑmitiua. ¶ Nota ꝙ in casib⁹ & ꝑcussionibus supra caput. s. in parte anteriori. p° ocul⁹ ꝑminet extra ꝑpter cōpressionē & concursum. materie intus si ergo neru⁹ sit attrit⁹. i. fractus cessante materia procedit postea extenuatio & neruus defectu nutrimēti & uirtutis corugatur & quasi exiccať & ideo ocul⁹ concauať. Et hoc est qđ dicit. qñ accidit sup caput percussio &c̄. & hec est sententia Gal. in quarto de utilitate particula℞. in capl'o de musculis oculo℞. & hec perfecte exposita sunt supra tractatu z°. capi° de strabositate. ¶ Diceres tu. quare nō posuit huius passionis curā. ¶ Dico qđ sicut patet. cura est iā posita in capitulis de aqua & de constrictiōe pupille & đ dilatatione. & in aliꝭs capitulis secundū causas dictas.

Illud ē ex eis &c̄. ¶ Hic Aui. i speciali annectit duas dispōnes oculi q̄rū una uocať diminutio radiꝭ. & alia althumar. primo g° determiat de pria. z° de z^a. ibi z^a. qñꝫ accidit. In pria pte nō ponit nisi causas & excusat se a cura. Nota qđ hec littera pōt dupl'r exponi z^m qđ duplliciter intelligiť diminutio radiꝭ primo ut per ipaꝫ intelligam⁹ ei⁹ abbreuiationē uisualē. i q̄ cōtigit qđ hō i lōgū ñ pōt aspicere & dr̄ tūc diminut⁹ radi⁹ uisualis. & hic sermo ē similis. ser mōi dicētiū ꝙ uisio fit extramitēdo. ñ tñ ꝙ A. đ his fuerit. ut pꝫ i sexto đ natura lib⁹ ꝑticula tertia. tamen ipse hoc mō utitur loquēdi sicut qñq etiam facit Aristo in .ii. particula de probleumatibus. talis ergo diminutio radii fit pp spiritū calidum ualde inflammatū & coruscationē eius & rutilationē. i. resplendentiā. ¶ Secundo ē dubitatio. utrū coruscatio. i. inflammatio spūs sit causa diminutionis radii. i. abreuiationis uisus ut nō feratur in longū. Videtur qđ non quia spūs coruscans est lucidus ualde. sed q̄to ē lucidior spūs. tanto debet dici conformior uirtuti uisiue. ¶ In contrariū est Auic. ¶ Dico ꝙ calefactio & inflāmatio. i. mlt'a calefactio spiritus est cā diminutionis spiritus uisibilis & radii. Ratio ē. quia ex multo calore spūs disponiť ad multā resolutionem. sed spūs multum resolubilis ipedit uisionē longe. ut supra declaratū est ergo. ¶ Dico ꝙ coruscatio. i. resplēdētia spiritus diminuit radiū. & itelligo p coruscatiōeꝫ

reſplendentiã.qua homo uidet quẽdam ſplen
dorẽ corã coulis ſuis.& talis ſpendor fit ex co
ruſcatiõe & luce quadã retẽta i ſpiritu.& ma
xime in ſpiritu moto ſiue mobili multũ.ut ẽ ſpi
ritus calefactus.hic enim motꝰ & agitatio ſiue
inundatio facit multũ ad hoc ut uideat̃ ſua lux
ut declaratũ eſt ſupra tractatu prio.homo eni
qui habꝫ coruſcationẽ.& cui ſemper uidet̃ qđ
corã ſe habeat quãdã lucem eſt diminuti radij
uiſualis.q̃re nõ põt in longum aſpicere Et rõ
ẽ quia cũ uult inſpicere in longũ .currit multa
lux exterior.ut declaratũ ẽ ſupra.caplo de debi
litate uiſus.lux aũt multa extrinſeca iuncta cũ
luce interiori intãtũ auget̃.qđ non põt uiſus
ſuſtinere lucẽ.ſꝫ quãdo uiſus fert̃ in ppinquũ
locũ nõ multũ lucidũ.lux exterior ñ itẽdit̃.imo
quaſi remittit̃.& iõ hõ põt ppinqua inſpicere.
¶ Sed tu dices.imo totũ cõtrariũ uidet̃ eſſe.qa
magna lux deſtruit minorẽ.cũ ergo hõ iſpicit in
longũ ppter multã lucẽ cõcurrẽtem dꝫ deſtrui
lux ſpũs intrinſeci coruſcantis.¶ Dico qđ 2m
qđ alias đclaratũ ẽ a nobis maior ignis đſtruit
minorẽ ſubripiẽdo ſibi materiã.ſꝫ magna lux
nõ deſtruit minorẽ.occultat tñ eaꝫ ut nõ appa
reat in ſua ppria & diſtincta mẽſura.totum tñ
qđ reſultat ex parua luce & magna cauſat rem
magis lucidã uel maiorẽ lucẽ.hº credat̃ ad pñs
q̃uis ſit ſenſibile per ſe.in fine tamẽ maior lux
ẽ cauſa reſolutiõis maioris ſpiritus uiſibilis in
quo fundat̃ lux iterior.& 2m hũc modũ magna
lux põt deſtruere minorẽ. ut innuit Galienus i
quarto de utilitate particularũ capitulo quarto
cũ ergo oculus habet lucẽ intrinſecã per quam
uidet.ut cũ ſpiritꝰ ẽ coruſcans.& tũc ſi iſta lux
iungat̃ cũ luce exteriori magna.auget̃ & diſgre
gatur uiſus.& ppter hº nõ põt talis oculus in
longum uidere.ſed ppe ut dictũ ẽ.¶ Ex quo
patet ſolutio cuiuſdã pbleumatis.quare quidã
debiles in uiſu cũ ẽ nubiloſitas in aere peius ui
dẽt & minꝰ poſſunt aperire oculos q̃ uerſus ce
lum ſerenũ.hoc eni q̃uis ſit commune ẽt homi
bꝰ ſanis.qđ uerſus nubem albam lucidam mi
nꝰ poſſunt aperire oculos q̃ uerſus celũ ſerenũ
ppter cauſaꝫ notã.quia ſerenitas cõfortat uiſũ
tamẽ in quibuſdã debilibus in uiſu accidit cuꝫ
hac impotẽtia aliud quia uidet̃ eis qđ mouet̃
quedã albedo ad modũ niuis coram oculis coꝝ
quã nõ bene poſſunt ſuſtinere.Et cauſa huius
eſt quia habent aliques uapores aqueos in oclo
in quibus recipitur ſplendor albus nubis albe
ſplendentis.& ſic repreſentat̃ eis aliquid q̃ſi
albedo uaporis que iungitur albedini lucide de
nubibus.licet poſſꝫ in hº alia cauſa ſuſpicari quã
non dico.¶ Ad contrariũ dico ꝙ luciditas ſpũs
uiſibilis nõ dꝫ eſſe talis ꝙ appareat oculo cuiꝰ
eſt ſpũs.& cũ apparet eſt propter cãm innatu

ralem.ut in pcuſſionibus & in eis a quibꝰ dẽt
fluere ſanguis.& in iflãmationibus ſpiritus.ſi
cut accidit eis ad quorũ cerebrũ fluit ſãguis co
lericus debẽs facere freneſim.unde dicit .A.in
dicat plurimũ karabituꝫ.i.apoſtema cerebri ni
ſi ſit pp ſcabiem &c̃.i.nõ fit diminutio radii pp
ſcabiem palpebrarum.quaſi dicat.tunc nõ erit
neceſſariũ qđ ſignificet carabitũ.qa nõ erit talꝭ
diminutio radii pp calefactionẽ fortẽ et coruſca
tionem ſpiritus.ſed erit propter ſcabiem palpe
brarũ.Cauſa aũt q̃re ſcabies praua palpebraꝝ
facit diminutionẽ radii ẽ.qa debilitat oculũ.&
eſt cã reſolutionis ſpiritꝰ eius & eiꝰ paucitatis
ut patet.¶ Hic tñ ẽ locus inueſtigationis an ſpi
ritꝰ lucidꝰ luciditate uiſa ab oclo cuiꝰ ẽ ſpiritꝰ
ſit ſubtilior q̃ ſpũs naturalis.retẽtio enim lucis
uidet̃ atteſtari groſſiciei.¶ Eſt dicendũ ꝙ ſaltẽ
q̃tũ ad uapores ſecũ miſtos ẽ groſſior qd auteꝫ
ſit de eo in ſubſtantia eiꝰ ñ põt p̃ſenter diſcuti.
ſed aliqd appet de hoc ſupra in caplo de debili
tate uiſꝰ.& ſi qs teneret ꝙ i ſubſtãtia ẽ groſſior
.i. terreſtrior poſſet hoc defendere. & tũc dicet
ꝙ ſi talis homo ñ poſſet lõge inſpicere.ñ eſt pp
ſubtilitatẽ ſpũs actualẽ.ſed propter paucitatẽ.
uel qa cũ hoc ẽ paratꝰ ſeperari a multa luce.Et
hic eſſet locus ſpeculationis.& q̃tũ ad hunc mo
dũ exponẽdi hoc capitulũ cadit in caplo debilita
tis uiſus.ſed ẽ ſpecialis modꝰ debilitatis in quo
hõ ñ põt in longũ inſpicere.qa ſemp corã ſe uĩ
ꝙ hẽat quẽdã ſplendorẽ.niſi ſit ex ſcabie.¶ Se
cundo mõ põt exponi caplm ut intelligamus p
diminutionẽ radii defectũ radioſitatis oculi.qa
oculꝰ naturaliter ſe hẽns debet eẽ lucidꝰ & ra
dioſus.illud aũt qđ facit ipm ñ radioſuꝫ ẽ illd
qđ exaſperat ex cauſis exiccãtibꝰ.uñ remouetur
lenitas ſupficiei.qua p lucis reflexionẽ apparet
radioſus.Cauſe aũt exaſperãtes q̇dã ſunt ocu
lo intrinſece.ſicut multa flãma ſiue calefatio ſpi
ritus.qua oculi humiditas cõſumit̃.unde exaſ
perat̃ ſupficies.& pprie flãma cũ uaporibꝰ co
lericis exiccantibus.& hoc cognoſcit̃.qa faciunt
ſpiritũ coruſcantẽ.& talis flãma ex talibus ua
poribꝰ indicat freneſim.& hec omnia Auic.inuit
cũ dicit .Illud ẽ ex eis que ſignificãt calefactõeꝫ
ſpiritꝰ & eius inflãmationẽ.& eius coruſcatio
nẽ.& idicat plurimũ carabitum.niſi ſit propter
ſcabiem palpebrarum .i.fortem inflammatio
nem ſpiritus.unde exiccatur humiditas oculi et
exaſperatur oculus.& fit non radioſus.& eiꝰ co
ruſcatiõem.ſ.ſignificat.qa pprie ſpiritꝰ coruſ
cans ẽ qui habꝫ uapores colericos ſiue ſanguie
os colericos ſecũ miſtos qui ſunt potẽtes i exic
cando.& iõ indicat ut plurimũ carabitum uel
carabitus.ſ.ſua ſignificatio ẽ maxime đ carabi
to.Dico ſecundo ꝙ cãe exaſperantes & remouẽ
tes oculi lenitatẽ.unde fit diminutio radij ſunt

quedā extra oculū.de qbus maxime est scabies. & hoc innuit cū dixit.nisi ꝑpter scabiē. Vltimo Auic.abbreuiat curā.unde dicit cura ē illud qd nostri supple in capitulo debilitatis uisus.uel in capitulo de carabito.uel in capitulo de mala cōplexione calida cerebri cū materia.et in capitulo de cura scabiei palpebrarū.& ideo ēt signa cōmisit. ❡ Peruenit aūt ad me pōst dictas expōnes factas.ꝙ quidā bononiēses exposuerūt hoc capitulū aliter dicentes.ꝙ Auic.p diminutionē radij intelligit diminutionē illuminationis facte ab aere exteriori.& hoc fit ꝑpter inflāmationē & coruscationē.i.turbulētiā spiritus ex uaporibꝰ in eo. ❡ Sed hic sermo ē ualde uilis.qa coruscatio ñ est turbulentia imo resplēdētia. Similiter oculus ñ irradiaẽ ex aliis causis nisi ex notis in capl'is de aq̄ & ulceribꝰ & tarfati & similibꝰ.

Qvandoq̄ accidit ex lumine &c̄. ❡ Superius Auic. determinauit de nocumento uisus qd dicit diminutio radii. Hic determinat de nocumento qd dicit altumar.i.luciditas siue albedo apparens corā oculis.& iō dicit rubrica altumar.i.apparitio luciditatis uel splendoris & albedo.s.uincēs ī uisu.qa cū homo respicit uẽ qd super omnes res sit albedo.& prio poit cās huius nocumēti.2° curā.ibi 2ª.precipiatur. Dicit primo qd aliquādo accidit ex lumine uicente .s.cū homo nimis īspicit illud.et albedine.i.q̄do cōtinuat aspectus in niue.ut homo nō uideat nisi parū &c̄. Nota qd in isto nocumēto uisꝰ Auic.signat duplicē modum nocumēti. Vnus ē in spacio qa homo uidet prope & nō longe.& hoc est pp debilitatem spūs que consequuta est disgregationē a rebus lucidis uel albis.& hꝰ nocumentum uocaẽ diminutio uisus. Aliud ē nocumentū qd ē corruptio.ut cū aspicit res cuiuscunque coloris existant.iudicat qd sup eas sit albedo uel luciditas sicut altumar. ❡ Secundo nota qd hoc capitulū & precedēs sit quasi unū capitulū.& iō i qu busdā rubricis huius tertii libri reperiẽ solum de istis duobus unū capitulum.quia diminutio radii de qua ī precedēti capitulo.dicitur quandoq̄ in qua appet splendor coram oculis.& sic sup quacunque re inspiciẽ. Similiter nocumentū uisus de quo hic fit mētio ē in quo appet splēdor uł albedo. Et si ē diffe retētia iter ista duo capitula ē qd dīnutio radij de qua in precedenti capitulo dr fit a causis intrinsecis.& in quadā diminutiōe radij nō apparet splendor.ut in illa q̄ fit a scabie palpebraꝝ sꝫ altumar & albedo uincēs fit a causis extrinsecis.ut a lumie uicēte fit altumar.& ab aspectu rerū albaꝝ fit passio.que dicit albedo uincens ❡ Est dubitatio.quomodo post absentiam rei albe remanet in oculo species albi.unde supra ī 2° capitulo dicit.qd oculus habet retentionem similem ei.qd dicit in hac passiōe.s.in processu ❡ Dico qd lꝫ hec dubitatio tāgat magnā difficultatē.tamē ad presens dico.qd species sensibiles habēt aliquā uirtutē obiectorū.und species calidi quodāmodo ē calida. Et uidet hoc fuisse de mente Aristo.in libro de causa motus animalium. ❡ Secundo nota qd in organo uisiuo est quodāmodo uirtꝰ aliqualiter retētiua specieꝝ licet impceptibiliter. utplurimū tamē declarat hꝰ casus gutte que facit apparere rē in forma linee recte q̄uis hꝰ possit approp̄ari sensui cōmuni siue fantasie de mēte. A.i sexto de naturalibꝰ particula quarta.tamē quicquid sit oculus hꝫ retentiōꝫ respectu specierū.& hꝰ declarat eiꝰ cōpositio aqa & nō aerea neque ignea. ut pōit Aristo.in libro de sensu & sensato. Cū gº aliqd sensibile fortissime iprimit.nō ē incōueniēs qd eius uirtus cū specie remaneat aliq̄ diu.& sic in īspicientibꝰ niuē omnia postea uidentur alba. & nocentur ualde ex hoc in uisu. Vnde Galienus in decimo de utilitate particularū capitulo quarto dicit.ambulare aūt per niu eꝫ multū maluꝫ magnū ē.& si nō credas ꝫenofati.licꝫ p expriētiā discere potes.

Precipiatur. Hic ponit curā.& pº intendēdo ad dispositionem in se. secundo intendēdo ad dispositōem cōiūctā cū ea.2ª ibi.ꝙ si iā aggregatū. Dic ꝑmo ꝙ pcipiaẽ &c̄. Ratio est. qa cuꝫ altumar & albedo uincēs sint dispōes in oculis sequētes ad res disgregātes spiritū uisibilem. oportet cū contrario eas curari.s.cū aspectu ad res agregātes & cōfortantes.sicut sunt colores uirides celestini & nigri.qualiter aūt isti colores confortent.& qualis sit modus ī usu eorū et diuersitates ē declaratū in tractatu ꝑmo & ī tractatu quarto. Deinde cū dicit. ❡ Quod si. Hic ponit curā īmēdendo ad dispositionē coniunctā cōiungiẽ aūt isti nocumēto uisus q̄n q̄ frigiditas q̄n accidit ex continuato aspectu sup niuem.nā nix imprimet in oculū ñ solū secundū ꝙ alba.sed 2m ꝙ frigida.ergo si cū nocumēto pueniente a sua albedine cōiūgaẽ nocumentū eiꝰ.s.niuis uel eiꝰ.s.oculi propter suam.s.niuosam frigiditateꝫ opportꝫ qd procureẽ ocl'i calefactio.hꝰ aūt.A. docet facere cū quinque modis medicinarum. Prima ē aqua decoctiōis palee tritici q̄ habet calorē dbilē.& uult qd instilleẽ tepida ut subintret & nō multū calida.quia subito. occurres posset intꝰ recludere frigiditatē. unde fieret nocumentū sicut apparet in hominibꝰ q infrigidati in exterioribꝰ subito occurrūt forti calido.& ex hoc sensibiliter nocenẽ.ut patet in libro d ma

licia cōplexionis diuerse. & hoc est ꝙ. A. dic't. distillet̄ tepida ut n̄ noceat. ¶ Secunda medicia est alcofol. i. coliriū cū melle & succo allei. hoc ē forte in calefaciendo & approximet̄ ubi ē fortis infrigidatō. ¶ Tercia medicina ē uapor uini. s. aromatici distillati sup lapidē molarē ignitum & est securior & leuior q̄ secunda medicina. ¶ Quarta ē euaporatio facta cū uino duro. i. spisso & facto sappa. fiat euaporatio uel sup lapidē ignitū uel calefaciēdo uinū & applicando cū coto. & hoc credo ꝙ sit satis efficax in calefaciēdo oculū q hēt quādā uiscositatē per quam adheret partibꝰ oculi. ¶ Quinta medicina est ꝙ incline t̄ sup uaporē aque in qua decoquatur papauer & resoluētia quasi dicat n̄ solū papauer. sed cū resoluētibꝰ mistū. ponit̄ autem papauer uel ad refrenandū acuitatē resoluentium uł ad dādā aliquā fixionē uapori ne cito recedat a partibus oculi. & forsan ītelligit de papauere rubeo. ¶ Resoluentia aūt subtilia. i. n̄ multum fortia. uel habentia substantiā subtilē sunt ysopus. s. sicca & melilotū & camomila & huius modi. ut semen lini & alia multa. ¶ Nota ꝙ sic qn̄ cū albedine uincente ex aspectu huius cōiūgit̄ infrigidatio oculi. & nos intendimꝰ ad calefactōnē eius. sic qn̄ cū luce uincente cōiūgit̄ calefactio oculi. ut pōt accidere nimis inspiciētibus ignem ut fabro. & oportet tūc nos intēdere ad ifrigidationē oculi cū aqua rosata & cū canfora & similibꝰ. ex quibꝰ nocumentū uirtutis uisiue tollit̄. quā uirtutē uisiuā corporeā cū totiꝰ corporis sospitate in hac uita cōseruare dignet̄. & in alia uita uisionē beatā largiat̄. qui ē bndictus in secuta seculorum amen.

¶ Expliciūt solēnes expositiones domini Gentilis sup fen tercia tercii can. Auicenne.

